son mesaj

Kur'an-ı Kerim ve Gerekçeli Türkçe Meali

Mustafa Yıldız

CIRA

Son Mesaj

Kur'ân-ı Kerîm ve Gerekçeli Türkçe Meal

Mustafa Yıldız

ÇIRA

Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'adır.
Salat ve selam efendimiz Hz. Muhammed (sav)'e;
onun temiz ehl-i beytine ve ashabına olsun.

Çıra Yayınları: 109
Kur'an Dizisi

Yayın Yönetmeni: Yahya Ayyıldız
Kapak: İHB Ajans
İç Düzen: Çıra Yayınları

Baskı ve Cilt: Step Ajans
Göztepe Mah. Bosna Cad. No: 11
Bağcılar / İstanbul
Tel: 0212 446 88 46

ISBN: 978-6353-109-0

© Çıra Basın Yayın Ltd. Şti.
Bu kitabın yayım hakları saklıdır.
Yayıncıdan izin alınmadan kısmen veya
tamamen çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

10. Baskı: Nisan 2013

Çıra Basın Yayın Ltd. Şti.
Ali Kuşçu Mahallesi, Kıztaşı Caddesi
Nalbant Demir Sokağı, No: 7/2
Fatih / İstanbul
Tel: 0212 635 99 19 Faks: 0212 534 81 83

www.cirayayinlari.com
cirayayinlari@gmail.com

Son Mesaj

Kur'ân-ı Kerîm ve Gerekçeli Türkçe Meal

Mustafa Yıldız

ÇIRA

SÛRELER VE SAHİFE NUMARALARI

Fatiha Sûresi (1) 2
Bakara Sûresi (2) 3
Al-i İmran Sûresi (3) 61
Nisa Sûresi (4) 89
Maide Sûresi (5) 119
En'am Sûresi (6) 141
A'raf Sûresi (7) 164
Enfal Sûresi (8) 192
Tevbe Sûresi (9) 202
Yunus Sûresi (10) 223
Hûd Sûresi (11) 237
Yusuf Sûresi (12) 253
Ra'd Sûresi (13) 267
İbrahim Sûresi (14) 273
Hicr Sûresi (15) 280
Nahl Sûresi (16) 285
İsra Sûresi (17) 300
Kehf Sûresi (18) 311
Meryem Sûresi (19) 323
Taha Sûresi (20) 330
Enbiya Sûresi (21) 341
Hacc Sûresi (22) 352
Mü'minun Sûresi (23) 362
Nur Sûresi (24) 370
Furkan Sûresi (25) 382
Şuara Sûresi (26) 391
Neml Sûresi (27) 402
Kasas Sûresi (28) 411
Ankebut Sûresi (29) 423
Rum Sûresi (30) 431
Lokman Sûresi (31) 439
Secde Sûresi (32) 443
Ahzab Sûresi (33) 446
Sebe Sûresi (34) 459
Fatır Sûresi (35) 465
Yasin Sûresi (36) 471
Saffât Sûresi (37) 478
Sâd Sûresi (38) 488
Zümer Sûresi (39) 493
Mü'min Sûresi (40) 502
Fussilet Sûresi (41) 512
Şûrâ Sûresi (42) 518
Zuhruf Sûresi (43) 525
Duhan Sûresi (44) 532
Câsiye Sûresi (45) 535
Ahkâf Sûresi (46) 538
Muhammed Sûresi (47) 543
Fetih Sûresi (48) 547
Hucurât Sûresi (49) 551
Kâf Sûresi (50) 554
Zâriyât Sûresi (51) 556
Tûr Sûresi (52) 560
Necm Sûresi (53) 563
Kamer Sûresi (54) 565
Rahman Sûresi (55) 569
Vakıa Sûresi (56) 572
Hadîd Sûresi (57) 576
Mücâdele Sûresi (58) 582
Haşr Sûresi (59) 585
Mümtehine Sûresi (60) 589
Saff Sûresi (61) 591
Cuma Sûresi (62) 593
Münâfikun Sûresi (63) 594
Tegâbün Sûresi (64) 596
Talâk Sûresi (65) 598
Tahrîm Sûresi (66) 600
Mülk Sûresi (67) 602
Kalem Sûresi (68) 604
Hâkka Sûresi (69) 606
Meâric Sûresi (70) 608
Nuh Sûresi (71) 610
Cinn Sûresi (72) 612
Müzzemmil Sûresi (73) 614
Müddessir Sûresi (74) 615
Kıyamet Sûresi (75) 617
İnsan Sûresi (76) 619
Mürselat Sûresi (77) 622
Nebe Sûresi (78) 624
Nâziât Sûresi (79) 625
Abese Sûresi (80) 627
Tekvir Sûresi (81) 628
İnfitâr Sûresi (82) 629
Mutaffifin Sûresi (83) 630
İnşikâk Sûresi (84) 631
Burûc Sûresi (85) 632
Târik Sûresi (86) 633
A'lâ Sûresi (87) 634
Ğâşiye Sûresi (88) 634
Fecr Sûresi (89) 635
Beled Sûresi (90) 636
Şems Sûresi (91) 637
Leyl Sûresi (92) 638
Duhâ Sûresi (93) 638
İnşirah Sûresi (94) 639
Tîn Sûresi (95) 639
'Alak Sûresi (96) 640
Kadir Sûresi (97) 641
Beyyine Sûresi (98) 641
Zilzâl Sûresi (99) 642
Âdiyât Sûresi (100) 642
Kâri'a Sûresi (101) 643
Tekâsür Sûresi (102) 643
Asr Sûresi (103) 644
Hümeze Sûresi (104) 644
Fil Sûresi (105) 644
Kureyş Sûresi (106) 645
Mâun Sûresi (107) 645
Kevser Sûresi (108) 645
Kâfirûn Sûresi (109) 647
Nasr Sûresi (110) 647
Mesed (Tebbed) Sûresi (111) 647
İhlâs Sûresi (112) 648
Felak Sûresi (113) 648
Nâs Sûresi (114) 648

ALFABETİK SIRAYA GÖRE SÛRE FİHRİSTİ

A

'Alak Sûresi (96) 640
A'lâ Sûresi (87) 634
A'raf Sûresi (7) 164
Abese Sûresi (80) 627
Âdiyât Sûresi (100) 642
Ahkâf Sûresi (46) 538
Ahzab Sûresi (33) 446
Al-i İmran Sûresi (3) 61
Ankebut Sûresi (29) 423
Asr Sûresi (103) 644

B

Bakara Sûresi (2) 3
Beled Sûresi (90) 636
Beyyine Sûresi (98) 641
Burûc Sûresi (85) 632

C

Câsiye Sûresi (45) 535
Cinn Sûresi (72) 612
Cuma Sûresi (62) 593

D

Duhâ Sûresi (93) 638
Duhan Sûresi (44) 532

E

En'am Sûresi (6) 141
Enbiya Sûresi (21) 341
Enfal Sûresi (8) 192

F

Fatır Sûresi (35) 465
Fatiha Sûresi (1) 2
Fecr Sûresi (89) 635
Felak Sûresi (113) 648
Fetih Sûresi (48) 547
Fil Sûresi (105) 644
Furkan Sûresi (25) 382
Fussilet Sûresi (41) 512

Ğ

Ğâşiye Sûresi (88) 634

H

Hacc Sûresi (22) 352
Hadîd Sûresi (57) 576
Hâkka Sûresi (69) 606
Haşr Sûresi (59) 585
Hicr Sûresi (15) 280
Hucurât Sûresi (49) 551
Hûd Sûresi (11) 237
Hümeze Sûresi (104) 644

İ

İbrahim Sûresi (14) 273
İhlâs Sûresi (112) 648
İnfitâr Sûresi (82) 629
İnsan Sûresi (76) 619
İnşikâk Sûresi (84) 631
İnşirah Sûresi (94) 639
İsra Sûresi (17) 300

K

Kadir Sûresi (97) 641
Kâf Sûresi (50) 554
Kâfirûn Sûresi (109) 647
Kalem Sûresi (68) 604
Kamer Sûresi (54) 565
Kâri'a Sûresi (101) 643
Kasas Sûresi (28) 411
Kehf Sûresi (18) 311
Kevser Sûresi (108) 645
Kıyamet Sûresi (75) 617
Kureyş Sûresi (106) 645

L

Leyl Sûresi (92) 638
Lokman Sûresi (31) 439

M

Maide Sûresi (5) 119
Mâun Sûresi (107) 645
Meâric Sûresi (70) 608
Meryem Sûresi (19) 323
Mesed (Tebbed) Sûresi (111) 647
Muhammed Sûresi (47) 543
Mutaffifin Sûresi (83) 630
Mü'min Sûresi (40) 502
Mü'minun Sûresi (23) 362
Mücâdele Sûresi (58) 582
Müddessir Sûresi (74) 615
Mülk Sûresi (67) 602
Mümtehine Sûresi (60) 589
Münâfikun Sûresi (63) 594
Mürselat Sûresi (77) 622
Müzzemmil Sûresi (73) 614

N

Nahl Sûresi (16) 285
Nâs Sûresi (114) 648
Nasr Sûresi (110) 647
Nâziât Sûresi (79) 625
Nebe Sûresi (78) 624
Necm Sûresi (53) 563
Neml Sûresi (27) 402
Nisa Sûresi (4) 89
Nuh Sûresi (71) 610
Nur Sûresi (24) 370

R

Ra'd Sûresi (13) 267
Rahman Sûresi (55) 569
Rum Sûresi (30) 431

S

Sâd Sûresi (38) 488
Saff Sûresi (61) 591
Saffât Sûresi (37) 478
Sebe Sûresi (34) 459
Secde Sûresi (32) 443

Ş

Şems Sûresi (91) 637
Şuara Sûresi (26) 391
Şûrâ Sûresi (42) 518

T

Taha Sûresi (20) 330
Tahrîm Sûresi (66) 600
Talâk Sûresi (65) 598
Târik Sûresi (86) 633
Tegâbün Sûresi (64) 596
Tekâsür Sûresi (102) 643
Tekvir Sûresi (81) 628
Tevbe Sûresi (9) 202
Tîn Sûresi (95) 639
Tûr Sûresi (52) 560

V

Vakıa Sûresi (56) 572

Y

Yasin Sûresi (36) 471
Yunus Sûresi (10) 223
Yusuf Sûresi (12) 253

Z

Zâriyât Sûresi (51) 556
Zilzâl Sûresi (99) 642
Zuhruf Sûresi (43) 525
Zümer Sûresi (39) 493

NÜZUL SIRASINA GÖRE TERTİP OLUNMUŞ HZ. OSMAN, İBN ABBAS VE CAFER ES SADIK'IN MUSHAFLARINDAKİ SÛRELER

Elinizdeki Mushafta	Hz.Osman'ın Mushafında	İbn Abbas'ın Mushafında	Cafer es-Sadıkın Mushafında
1 Fatiha	Alak	Alak	Alak
2 Bakara	Kalem	Nun	Nun
3 Al-i İmran	Müzemmil	Duha	Müzemmil
4 Nisa	Müddessir	Müzemmil	Müddessir
5 Maide	Fatiha	Müddessir	Mesed
6 En'am	Mesed	Fatiha	Tekvir
7 Araf	Tekvir	Mesed	A'la
8 Enfal	A'la	Tekvir	Leyl
9 Tevbe	Leyl	A'la	Fecr
10 Yunus	Fecr	Leyl	Duha
11 Hud	Duha	Fecr	Şerh
12 Yusuf	İnşirah	Şerh	Asr
13 Ra'd	Asr	Rahman	Adiyat
14 İbrahim	Adiyat	Asr	Kevser
15 Hicr	Kevser	Kevser	Tekasür
16 Nahl	Tekasür	Tekasür	Maun
17 İsra	Maun	Maun	Kafirun
18 Kehf	Kafirun	Fil	Fil
19 Meryem	Fil	Kafirun	Felak
20 Taha	Felak	İhlas	Nas
21 Enbiya	Nas	Necm	İhlas
22 Hac	İhlas	Abese	Necm
23 Mü'minun	Necm	Kadir	Abese
24 Nur	Abese	Şems	Kadir
25 Furkan	Kadir	Büruc	Şems
26 Şuara	Şems	Tin	Büruc
27 Neml	Büruc	Kureyş	Tin
28 Kasas	Tin	Kaari'a	Kureyş
29 Ankebut	Kureyş	Kıyamet	Kaari'a
30 Rum	Kaari'a	Hümeze	Kıyamet
31 Lokman	Kıyamet	Mürselat	Hümeze
32 Secde	Hümeze	Kaf	Mürselat
33 Ahzab	Mürselat	Beled	Kaf
34 Sebe'	Kaf	Tarık	Beled
35 Fatır	Beled	Kamer	Tarık
36 Yasin	Tarık	Sad	Kamer
37 Saffat	Kamer	A'raf	Sad
38 Sad	Sad	Cin	A'raf
39 Zümer	A'raf	Yasin	Cin
40 Mü'min	Cin	Furkan	Yasin
41 Fussilet	Yasin	Fatır	Furkan
42 Şura	Furkan	Meryem	Fatır
43 Zuhruf	Fatır	Taha	Meryem
44 Duhan	Meryem	Şuara	Taha
45 Casiye	Taha	Neml	Vakıa
46 Ahkaf	Vakıa	Kasas	Şuara
47 Muhammed	Şuara	İsra	Neml
48 Fetih	Neml	Yunus	Kasas
49 Hucurat	Kasas	Hud	İsra
50 Kaf	İsra	Yusuf	Yunus
51 Zariyat	Yunus	Hicr	Hud
52 Tur	Hud	En'am	Yusuf
53 Necm	Yusuf	Saffat	Hicr
54 Kamer	Hicr	Lokman	En'am
55 Rahman	En'am	Sebe'	Saffat
56 Vakıa	Saffat	Zümer	Lokman
57 Hadid	Lokman	Mü'min	Sebe'
58 Mücadele	Sebe'	Fussilet	Zümer
59 Haşr	Zümer	Şura	Mü'min
60 Mümtehine	Mü'min	Zuhruf	Fussilet
61 Saff	Fussilet	Duhan	Şura
62 Cum'a	Şura	Casiye	Zuhruf
63 Münafikun	Zuhruf	Ahkaf	Duhan
64 Teğabun	Duhan	Zariyat	Casiye
65 Talak	Casiye	Ğaşiye	Ahkaf
66 Tahrim	Ahkaf	Kehf	Zariyat
67 Mülk	Zariyat	Nahl	Ğaşiye
68 Kalem	Ğaşiye	Nuh	Kehf
69 Hakka	Kehf	İbrahim	Nahl
70 Mearic	Nahl	Enbiya	Nuh
71 Nuh	Nuh	Mü'minun	İbrahim
72 Cin	İbrahim	Ra'd	Enbiya
73 Müzzemmil	Enbiya	Tur	Mü'minun
74 Müddessir	Mü'minun	Mülk	Secde
75 Kıyamet	Secde	Hakka	Tur
76 İnsan	Tur	Mearic	Mülk
77 Mürselat	Mülk	Nebe'	Hakka
78 Nebe'	Hakka	Nazi'at	Mearic
79 Nazi'at	Mearic	İnfitar	Nebe'
80 Abese	Nebe'	İnşikak	Nazi'at
81 Tekvir	Nazi'at	Rum	İnfitar
82 İnfitar	İnfitar	Ankebut	İnşikak
83 Mutaffifin	İnşikak	Rum	
84 İnşikak	Rum	Bakara	Ankebut
85 Büruc	Ankebut	Enfal	Mutaffifin
86 Tarık	Mutaffifin	Al-i İmran	Bakara
87 A'la	Bakara	Haşr	Enfal
88 Ğaşiye	Enfal	Ahzab	Al-i İmran
89 Fecr	Al-i İmran	Nur	Ahzab
90 Beled	Ahzab	Mümtehine	Mümtehine
91 Şems	Mümtehine	Fetih	Nisa
92 Leyl	Nisa	Nisa	Zelzele
93 Duha	Zelzele	Zelzele	Hadid
94 İnşirah	Hadid	Hac	Muhammed
95 Tin	Muhammed	Hadid	Ra'd
96 Alak	Ra'd	Muhammed	Rahman
97 Kadir	Rahman	İnsan	İnsan
98 Beyyine	İnsan	Talak	Talak
99 Zelzele	Talak	Beyyine	Beyyine
100 Adiyat	Beyyine	Cum'a	Nasr
101 Kaari'a	Haşr	Secde	Nasr
102 Tekasür	Nur	Münafikun	Nur
103 Asr	Hac	Mücadele	Hac
104 Hümeze	Münafikun	Hucurat	Münafikun
105 Fil	Mücadele	Tahrim	Mücadele
106 Kureyş	Hucurat	Teğabun	Hucurat
107 Ma'un	Tahrim	Saff	Tahrim
108 Kevser	Teğabun	Maide	Saff
109 Kafirun	Saff	Tevbe	Cum'a
110 Nasr	Cum'a	Nasr	Teğabun
111 Mesed	Fetih	Vakıa	Fetih
112 İhlas	Maide	Adiyat	Tevbe
113 Felak	Tevbe	Felak	Maide
114 Nas	Nasr	Nasr	——

Önsöz

Kur'an-ı Kerim Çevirisi Üzerine

Çeviri, kaynak dildeki bir anlamın amaç dilde yeniden üretilmesidir. Bir çeviriyi belki de başarılı kılan en önemli kriter, çevrilen metnin, "kaynak dil"deki muhataplarının üzerinde uyandırdığı etkiyi "amaç dil"deki muhatapları üzerinde de uyandırmasıdır. İlk bakışta çok basitmiş gibi görünen bu durum aslında hiç de sanıldığı kadar kolay bir şey değildir. Çünkü kaynak dildeki metin (ana metin) ile amaç dildeki metin (çeviri metin) arasında "eşdeğerlilik" olmasını zorlaştıran pek çok faktör vardır. Örneğin, diller arasındaki yapısal farklar; toplumların tarihi arka-planlarının, sosyal yapılarının, kültürlerinin, dünya tasavvurlarının ve edebi zevklerinin farklı olması bu faktörlerden bazılarıdır. Üstelik bu metin, kendine özgü üslubu olan edebi değeri yüksek bir metin olursa, çeviri metinin kaynak metinle "eşdeğer" olması bütün bütün zorlaşır. Hele ki bu metin, bütün bu özelliklerin ötesinde kendine ait bir kavram dünyası olan; bazı kavramların anlamlarını değiştirerek ya da yeni anlamlar yükleyerek yepyeni bir dünya görüşü, yepyeni bir tasavvur inşa eden İlahi bir metin ise, bu metnin "eşdeğer" bir çevirisi bütünüyle imkânsızdır.

Bilindiği gibi Kur'an, yaklaşık 1400 yıl önce, kendine özgü inançları, sosyal yapısı, siyasal yapısı, kültürü, psikolojisi, ahlaki değerleri, edebi zevki, tarihi, evren tasavvuru ve coğrafyası olan bir topluma, yani "Cahiliye Dönemi Arap Toplumu"na onların diliyle, ama kendi özgün üslubuyla indirilmiş İlahi bir mesajdır. O, bütün bunlara atıfta bulunurken, aynı zamanda, o toplumun akîdevi, sosyal, siyasal, kültürel, psikolojik, ahlaki, edebi, tarihi, kozmolojik vb. konularda düşünce ve tasavvurlarını değiştirecek yepyeni bir paradigma inşa ediyordu. Üstelik bunu, edebi zevki hayli yüksek bir toplumun edebiyatçılarını dize getirecek bir üslupla yapıyordu. Tabiatıyla, bu zikrettiğimiz özellikleri hâiz bir metni, herhangi bir dile çevirmek hiç de kolay değildir. Yapılacak çeviri -bu çeviri ne denli başarılı olursa olsun- kesinlikle "eşdeğer" bir çeviri ol(a)maz. Kaldı ki, Kur'an ile aynı dili konuşan, üstelik de ciddi bir edebi arka-plana sahip üyeleri olan bir toplumun bile onun bir benzerini inşa edememiş olması hem Kur'ani hem tarihsel bir gerçeklik iken, onun farklı bir dilde bir benzerinin (eşdeğerinin) inşa edilebileceğini iddia etmenin hiçbir tutar yanı yoktur.

Bunun böyle olması, Kur'an'ın herhangi bir dile asla çevrilmediği yahut çevrilmemesi gerektiği anlamına mı geliyor? Tabi ki hayır! Nitekim İslam'ın ilk dönemlerinden itibaren -ihtiyaca binâen- Kur'an-ı Kerim, parça veya bütün halinde farklı dillere çevrile gelmiş ve bugün, pek çok dilde Kur'an çevirileri ile ilgili azımsanmayacak bir literatür oluşmuştur. Ancak bu çevirilerden hiç birisinin orijinal Kur'an metninin "eşdeğer" bir çevirisi sayılamayacağı konusunda hemen hemen herkes hemfikirdir. Nitekim bu çevirilerin Kur'an'ın yerini tutmadığı bilindiği için, bunların "yaklaşık anlam" olduğunu imâ etmek üzere "meâl" diye isimlendirilmesi bizim kültürümüzde bir gelenek halini almıştır.

Ancak burada, bir ihtiyaca binaen Kur'an çevirilerinin yapılması ve insanların bundan yararlanmaları ile bir modernleşme projesi olarak "insanların din anlayışlarını meallerle inşa etme" çabalarının, daha doğrusu politikalarının birbirine karıştırılmaması gerekir. Kur'an'ın farklı dillere çevirisi elbette bir ihtiyaçtır ve bu alanda nitelikli çevirilere ihtiyaç vardır; ancak, meallerle yeni bir din anlayış inşa etmek politik bir projedir. Nitekim modern dönem Kur'an çevirilerinin siyasal tarihi okunduğunda, bu çalışmaların "ulus devlet"in inşası ile ne denli ilişkili olduğu açıkça görülecektir. Cumhuriyet döneminde "dinin modernleştirilmesi" projesinin önemli ölçüde "Türkçe Kur'an(!)" üzerinden yürütülmesi bunun göstergesidir. Bütün bunlar göz önüne alındığında, aslında meal çalışmalarının -özellikle de Türkiye ölçeğinde- bütünüyle "masum" olmadığı görülür.

Bununla birlikte geldiğimiz noktada "meal" -kaçınılmaz olarak- dini anlayışın ve bilgilenmenin

merkezine oturmuş durumdadır. Mezkur durumun yol açtığı problemlere ilişkin eleştirilerimizin olması bu gerçeği değiştirmiyor. Artık, geniş kesimler tarafından mealler birer "el kitabı", birer "başucu kitabı" olarak görülmeye ve okunmaya başlanmıştır. Nitekim ülkemizde son yıllarda meallere karşı gösterilen ilgi bunu kanıtlamaktadır. Dolayısıyla bu fiili durumu görmezden gelmemiz söz konusu olamaz. Bu aşamadan sonra yapılacak olan şey, bunları yok saymak değil, bilakis "meal tekniği"nden, "mütercim hatası"ndan veya "çağın yükselen değerlerine uyum arayışı"ndan kaynaklanan anlam problemlerini asgari düzeye indirecek çalışmaların yapılması ve meallerin hazırlanmasıdır. İşte elinizdeki bu çeviri, "meal"i, bilgilenmenin ve tasavvur oluşturmanın "ana metin"i olarak gören "modernist" bir anlayışın ürünü değildir. Bilakis bu çeviri, dini anlayışını mealler ile şekillendiren azımsanmayacak bir kesimin varlığını hesaba katarak, mezkûr sebeplerin yol açtığı anlam (anlama / anlamlandırma) problemlerini asgariye indirmeyi amaçlayan "pratik" bir ihtiyacın ürünüdür.

Söz buraya gelmişken, ortalama bir meal okurunun aklından çıkarmamasında fayda mülahaza ettiğim birkaç hususun altını çizmek istiyorum.

1. Meal -ne kadar mükemmel olursa olsun- asla "birebir" Kur'an'ın yerini tutmaz. Yani, hiçbir meal Kur'an değildir. Meal, mütercimin, Allah'ın kelamından "anlayabildiği"ni, kendi diline "yansıtabildiği"dir. Bu yüzden her meal (çeviri) bir yorumdur ve her yorum eleştiriye açıktır.

2. Belki bir meal, bizim, Kur'an'ın anlam dünyasına adım atmamızı ve ana hatlarıyla bu anlam haritasını görmemize katkı sağlar; ama asla Kur'an'ın derûni anlam dünyasını bütünüyle ihata etmemizi mümkün kılmaz. En iyi ihtimalle bir meal, bu dünyaya kapı aralayan ve bu kapıdan içeriye adım atmamızı sağlayan bir basamak işlevi görür.

3. Okur, Kur'an'ın anlam haritasını kavramak ve sağlıklı bir din anlayışı oluşturmak istiyorsa, sadece "meal(ler)" ile yetinmemeli, bilakis temel İslami ilimlerden azami ölçüde yararlanmanın yollarını aramalıdır. Aksi halde, mütercimin tasavvuruna mahkûm olur.

Bu uyarılardan da anlaşılacağı gibi, amacımız, "meal okumayı" olumsuzlamak değil, bilakis "meal'in neye tekabül ettiğinin" bilinerek okunmasını sağlamaktır. Ancak o zaman "meal" asli işlevini yerine getirir.

Kur'an'ın Kendine Özgü Yapısı

Kuşkusuz her metin için olmasa da, bazı "özellikli" metinler için, okurun, o metin hakkında birtakım ön bilgilere sahip olmasında fayda vardır. Okuduğu metnin nasıl bir mahiyete, dile, üsluba ve yapıya sahip olduğunu bilmesi, metnin doğru ve sağlıklı anlaşılabilmesi için zorunludur. Dolayısıyla meal okurunun, bu hususlar hakkında başlangıçta bilgilendirilmesi, okurun metne daha bir güvenle girmesini ve metni daha bir sağlıklı anlamasını sağlayacaktır. Bu bağlamda, Kur'an'ın mahiyeti, dili, üslubu ve yapısı ile ilgili bazı hususların belirtilmesinde fayda mülahaza ediyoruz.

Kur'an, insan ürünü olan herhangi bir metinden orijini ve amacı itibarıyla tamamen farklıdır. O, Allah'ın kelamı olan bir metindir. Allah, Kur'an aracılığıyla beşere hitab etmiş, onunla konuşmuştur. Onun asıl amacı, insana, fıtraten sahip olduğu değerleri hatırlatmak, Allah'a karşı sorumluluklarının farkına vardırmak ve onu hidayete yöneltmektir. O, ne bir felsefe, ne bir hukuk, ne bir tarih, ne bir astronomi ne de herhangi başka bir bilim dalına ait bir kitaptır. Her ne kadar Kur'an'da pek çok ilim dalını ilgilendiren birçok konu direkt ya da dolaylı olarak yer alsa da, Kur'an'ın bunlardan söz ediş amacı ve yöntemi o ilim dallarının amacı ve yönteminden bütünüyle farklıdır. O, "insan olma"nın kitabıdır. O, insanı dosdoğru yola ileten bir "rehber"dir. O, "mutlak hakikat"tir. O, "gerçeğin ta kendisi"dir. O, insanlığın manevi hastalıkları için bir "şifa"dır. O, "hayatın nuru"dur. (...) Vesselam, o bir "kurtuluş kitabı"dır. Dolayısıyla onu başka bir amaçla okumak Kur'an'ın asıl amacını kavrayamamak anlamına gelir.

Kur'an Allah'ın kelamı olması hasebiyle kutsal bir metindir. Bu yüzden, bize düşen onu kendi heva ve hevesimize, kendi arzularımıza uydurmak değil, ona uymak, kendimizi ona teslim etmek; elimizden geldiğince "murad-ı İlahi"yi (Allah'ın kastettiği şeyi) doğru anlamaya çalışmak ve gücümüz yettiğince "murad-ı İlahi"ye uygun davranmaya gayret etmek olmalıdır. Elbette "murad-ı İlahi" metnin orijinalinde mündemiçtir. Metnin tercümesi ise, mütercimin "murad-ı İlahi"yi anlama ve anladığını yansıtma çabasından

ibarettir. Bu bağlamda meal tıpkı bir ayna işlevi görür. Ayna ne kadar parlaksa Kur'an'ın hakikati o kadar doğru yansır. Ancak şunun göz ardı edilmemesi gerekir: Her ne kadar metnin orijinali (Kur'an) "kutsal" ve metnin kendisinde müdemmiç olan anlam "mutlak hakikat" olsa da, aynı şey meali için geçerli değildir. Şayet meal için "göreceli" bir kutsallıktan ve hakikatten söz edecek olursak, bu - olsa olsa - Kur'an'ın kutsallığının ve hakikatinin beşeri aynaya (insanın aklına ve kalbine) yansıdığı kadardır. Bu yüzden meal'e yaklaşırken, ona, mutlak bir kutsallığa ve mutlak bir hakikate sahip bir metin olarak değil, asıl kutsal ve hakikat olan Kur'an'ı anlamamıza katkı sağlayan bir metin olarak yaklaşmamız ve onu Kur'an'ın hakikatinin -flu da olsa- yansıdığı bir ayna olarak görmemiz lazım.

Kur'an metni, bütünüyle kendine özgü özellikler taşıyan, tabiri caiz olursa "türünün tek örneği" sayılacak bir metindir. Kur'an metninin yapısı -ister şiir olsun isterse nesir- herhangi bir metinle ilgili sahip olduğumuz alışkanlıklarımıza ve algılarımıza ters düşer. Kendine özgü bir tarzı, kendine özgü bir üslubu vardır. Metnin formu ne şiire ne de nesre benzer. Her ne kadar üslubu çok şiirsel bulunsa da, okunulan metnin bir şiir olmadığı hemencecik fark edilir. Aynı şekilde "giriş-gelişme-sonuç" şeklinde kurgulanan nesre de benzemez. Bu yüzden ne şiirin ne de nesirin kendine özgü kriterleriyle değerlendirilmemesi gerekir.

Kur'an'ın sure dizimi herhangi bir kitabın konularının sıralanışına benzemez. Her ne kadar müfessirler surelerin sıralanışı ile ilgili yer yer bir takım bağlar kurmaya çalışmışlarsa da, ortalama bir okur, ilk bakışta bu sıralamanın mantığını kavrayamaz. Çünkü bu onun, aşina olduğu telif metodolojisine aykırıdır. Her sureyi bir konu gibi görmek ister, ama okuduğu zaman böyle olmadığını görür. Surelerin diziminde mantıksal bir "peşpeşelik" arar, ama bulamaz. Çoğunlukla herhangi bir konu bir yerde ele alınıp anlatılıp bitirilmez; bazen bir konudan başka bir konuya geçilir; okuyan kimseye –sanki- daldan dala atlıyormuş hissi verir. Bu yüzden, Kur'an metninin düzeni bu tarza aşina olmayan kimseler açısından yadırgatıcı, üslubu ise anlaşılmaz bulunur. Kur'an sureleri bildik anlamda bir konu değildir. Sure isimleri ise konu başlıkları değildir. Bazen içerikle sure adı arasında –surede geçen herhangi bir kelimenin dışında- hiçbir ilişki olmayabilir. Bazı surelerin tek bir konudan bahsettiği görülse de genellikle surelerin pek çoğunda birden çok konu yer alır. Bazen bu konular arasında bir bağ kurulamayabilir de. Bunun sebebi, Kur'an'ın çok farklı zaman dilimlerinde, çok farklı olaylarla ilişkili olarak parça parça inmiş olması ve nüzul sırası gözetilmeksizin tertip edilmiş (bir araya getirilmiş) olmasıdır. Ayrıca, hitabi (sözel) bir metinde böylesi geçişkenliklerin olması yadırganmamalıdır. Birazcık dikkat edildiğinde – pek çok yerde - bunlar arasında güçlü bir bağ, bir bağlantı ve bir devamlılık olduğu fark edilebilir. Ancak, Kur'an'ın veciz üslubu ve Arap dilinin tabii özellikleri dolayısıyla bu bağlantı cümlelerle kurulmamış, okuyucunun kavrayışına bırakılmıştır.

Kur'an, "kitabi" (yazımsal) bir metin değil "hitabi" (sözel) bir metindir. Hitabi (sözel) bir metinde anlam sadece hitabın içeriğinde tebarüz etmez; bilakis anlama dâhil olan ve anlamı oluşturan metin dışı pek çok unsur vardır ki bunlar en genel anlamıyla "bağlam"ı ifade eder. Çünkü bağlamı bilen ve aynı zamanda kendisi de bağlamın bir parçası olan "dinleyici"nin rahatlıkla anladığı bir konuşma, yazıya aktarıldığında, bağlamın dışında olan "okur" tarafından anlaşılmayabilir ya da yanlış anlaşılabilir. Nitekim Kur'an'ı "konuşan bir Peygamber"den "dinleyip anlayan" ilk muhatapları açısından kayda değer herhangi bir anlama problemi yaşanmazken, bizim gibi onu mealden "okuyup-anlamaya çalışan" günümüz insanı açısından pek çok problem yaşanmaktadır. Bu noktada, mütercimin yapması gereken şey, gerçekte anlama dâhil olan ve anlam(an)ın bir parçası olan metin dışı unsurları (bağlamı) metne (çeviriye) dâhil etmek olmalıdır. Diğer bir ifade ile Mushaf'ın "hitabi" dilini mealde "kitabi" bir dile dönüştürmesi gerekir. Eğer okur, bir mealde bunların eksikliğinden dolayı anlama sorunu yaşıyorsa, sorun Kur'an'dan değil mütercimin yöntem(sizliğ)inden kaynaklanıyor demektir.

Kur'an, statik (ölü) bir metin değil, dinamik (canlı) bir metindir. Okur ile interaktif (karşılıklı) bir bağ kurar. Onun anlamını muhatabına açması için her şeyden önce okuyanın kalbini ona açması gerekir. Kur'an kendisine tevazu ile yaklaşana anlamını açar; kibirle yaklaşana kapatır. Okurun, Kur'an'a, kendisine ilimden az bir şey verildiği

gerçeğini unutmadan, öğüt almak ve hidayete ermek amacıyla tevazu içerisinde yaklaşması gerekir. Onu, kendisine her tür anlamı dayatabileceği eli kolu bağlı bir metin olarak görmemelidir. Onu anlamaya çalışırken, sürekli olarak "Rabbim, ilmimi artır" diye dua etmelidir. Sadece Kur'an okurları değil, belki daha fazla Kur'an mütercimleri böyle davranmalıdır. Hiçbir mütercim kendi tasavvurunu Kur'an'a dayatmamalıdır. Sadece tevazu içerisinde, herkesten daha fazla kendi öğüt almak için yaklaşmalıdır. Bununla birlikte ilminin sınırlı olduğunu asla göz ardı etmemelidir. Yaptığı çeviride -elinden geldiğince- ilminin sınırlarını göstermeli, her şeyi biliyormuşçasına davranmamalıdır. Hakkında kesin bir bilgiye ulaşamadığı yerlerde okuru bilgilendirmelidir. Varsa ciddiye alınması gereken başka tercihler ya da ihtimaller imkân nispetinde belirtmeli, okuru kendi tercihine mahkûm etmemelidir. Okur, bir mealde, herhangi bir ayetin ya da kelimenin anlamı konusunda farklı ihtimallerle karşılaşıyorsa, bilmeli ki sorun Allah'ın kitabında değil, mütercimin ilminin sınırlılığındadır.

Kur'an'ın yapısı ile onun muhatabı olan insanın doğası arasında şaşırtıcı bir benzerlik vardır. Nasıl ki insanın hisleri, duyguları, düşünceleri, hafızası olaylar karşısında mekanik davranmaz, anlık değişimler yaşarsa, aynı şekilde Kur'an'ın üslubunda da bu değişimi görürüz. Nasıl ki insan herhangi bir olay karşısında herhangi bir duygusal tepki verirken aynı zamanda bazı akıl yürütmelerde bulunuyor; aynı anda geçmişe ilişkin bazı olayları hatırlıyor ve yine aynı anda gelecekle ilgili bazı düşünceler geçebiliyorsa zihninden veya hayalinden, işte aynı şeyi Kur'an'ın üslubunda da görürüz. Anlatmak istediği konu ile ilgili bir yandan bizi düşündürürken, öte yandan hislerimizi ve duygularımızı harekete geçirir; bir anda bizi geçmişte dolaştırırken bir de bakarız ki düşüncelerimizi veya hayalimizi geleceğe götürmüş. Bir anda korkuyla yüzleştirirken bir de bakmışız ki içimiz umut doluvermiş. Birden fırtınalı bir denizde korku ve dehşet içerisinde savrulurken, bir de bakmışız ki ruhumuz sakin bir limanda huzura kavuşmuş. Bazen burnumuzun direğini sızlatır, gözlerimizi yaşartırken, bazen sevince gark eder, gülümsetir bizi. Bazen heyecanlandırıp coşturur; bazen ise durup düşündürtür. Vesselam nasıl ki insanın bu duyguları yaşamasının mantıksal bir sıralaması yoksa bazen peş peşe, bazen iç içe yaşarsa bu duyguları; işte tıpkı Kur'an'ın üslubu da böyledir. Bunlar bazen peş peşe gelir; bazen ise iç içe, ama her halükarda onun her kelimesi, her cümlesi insanın bir yanına (ya aklına, ya kalbine ya da duygularına) denk düşer.

Kur'an'da birçok yerde benzer cümlelerin veya benzer konuların tekrar edildiği görülebilir. Yazılı bir metin için bir zaaf gibi algılanabilecek olan bu durum sözel bir metinde hitaba güç katan unsurlardan biridir. Konuşma içerisinde bazı şeyleri pekiştirmek için tekrara başvurulabilir. Bazen ise tekrar gibi görülen şeyler geçtiği bir bağlam içerisinde farklı bir boyut, farklı bir anlam ve farklı bir vurgu kazanır. Yani lafzın motamot tekrarı her zaman anlamın motamot tekrarı anlamına gelmez.

Çeviride İzlenen Yöntem

Yukarıda da değindiğimiz gibi, okurun, nasıl bir metinle karşı karşıya olduğunu bilmesi ve bu konuda bir ön bilgiye sahip olması, Kur'an'ı sağlıklı anlamasının ön şartıdır. Tıpkı bunun gibi, bir meal için de, o mealde izlenilen yöntemin bilinmesi aynı şekilde önemlidir. Çünkü her mütercimin kendine özgü bir metodu, izlediği bir yol ve yöntem, çeviride gözettiği bir takım ilke ve prensipler ya da şekli unsurlar vardır. Biz de, burada, çeviride izlediğimiz yöntemi ana hatlarıyla vermek istiyoruz. Ta ki okur, meali izlediğimiz bu yöntemi hesaba katarak ve dikkate alarak okusun. Bu durumda, en azından bizim ne demek istediğimiz doğru anlaşılmış olur.

Çeviride izlediğimiz yönteme geçmeden önce birkaç noktaya değinmenin yararlı olacağını düşünüyorum. Biz, mealde izlediğimiz tarz ve üslubu merkeze alarak, ister anlamın kurulması açısından olsun, ister cümle kalıbı açısından olsun, isterse kelime düzeyinde olsun yararlanabileceğimiz her kaynaktan yararlanmaya çalıştık. Bu bağlamda Tefsir ve Hadis kaynakları, Kur'an ilimleri ile ilgili eserler ve Lügatlerin yanında meal ve çeviri sorunlarını tartışan kitap ve makalelerden de azami ölçüde istifade etmeye çalıştık. Bunların bir kısmına dipnotlarda işaret ettik; ancak dipnotları gereksiz yere şişirmiş olmamak için bunların tümünü zikretmedik. Doğal olarak, daha önce yayınlanmış Türkçe meallerden de yararlandık. Bu meallerden, mesajın anlaşılmasına, anlamın doğru bir şekilde

ifadesine ve üslubun güzelliğine katkı sağladığını düşündüğümüz her şeyi herhangi bir komplekse kapılmadan aldık; fakat çoğunlukla bunları kendi üslubumuz gereği yeniden inşa ettik. Ancak bunu yaparken, ilkesiz ve yöntemsiz şekilde onlardan kopyalama yerine, onlarda bulduğumuz güzellikleri meale taşımaya; ama bununla da yetinmeyerek onları aşmaya gayret ettik. Bunu ne kadar başarabildiğimize ise konunun ehli ilim erbabı ile müdakkik Kur'an ve meal okuyucuları karar verecektir.

Bu yüzden dikkatli okuyucular pek çok ayetin bazı meallerle aynı olduğunu görecek belki; ancak bunun yanında pek çoğunun da onlardan farklı çevrildiğini fark edecektir. Bu farklılığın sırf "farklı olma" kaygısından kaynaklanmadığını umarım fark edeceklerdir.

Klasik meal formatındaki "müstakil" cümle kalıplarına aşina okurlar, pek fazla "sloganik" cümleler (ayetler) bulamayacaklar belki; ancak rahat okuyacakları ve okurken sıkılmayacakları bir metinle karşılaşacaklarını söylemek mümkün.

Hiçbir çevirinin "objektif" olamayacağının bilincindeyim. Bu çevirinin de objektif olduğunu iddia etmiyorum. Zaten böylesi bir iddia gerçeği çarpıtmak olur. Bununla birlikte, elimizden geldiğince "âdil" olmaya çalıştığımı söylemeliyim. İleride de belirteceğim gibi, okuru salt kendi anladığımız anlama mahkûm etmemeye çalıştık. Ayetlerin farklı şekilde anlaşılması veya çevrilmesi mümkünse, bizim tercih ettiğimiz anlama uymasa bile -önemli ölçüde- bu alternatif çeviriyi dipnotta vermeyi ahlaki bir görev addettik. Yahut ayeti farklı yorumlayanların yorumlarına dipnotta işaret etmeye gayret ettik.

Bu kısa açıklamadan sonra, mealin daha sağlıklı anlaşılabilmesi için çeviride uyguladığımız yöntemi ana hatlarıyla ortaya koymak istiyoruz. Bu açıklamalar dikkate alınırsa, çeviride "ney"i, "niçin" ve "nasıl" yaptığımızın daha iyi görüleceğini ve çeviri metninde ortaya çıkacak bazı istifhamların giderileceğini umuyoruz.

a. Şekil

Çeviride cümlenin akışını bozmamak için, parantez yerine bold (**koyu siyah**) karakter kullandık. Ayet metninde geçen kelimeler normal fontla; bizim tefsir mahiyetinde yahut cümlenin akışını sağlamak için eklediğimiz kelimeler bold olarak dizildi. Ancak bu, kelimenin cümle içerisindeki konumu esas alınarak değil, sadece kelime düzeyinde uygulandı. Örneğin, "İşin gerçeği, onlardan bir grup Allah'ın kelamını dinliyorlar, ancak -onun **ne demek istediğini** anladıktan sonra- **anlamını** bile bile çarpıtıyorlar." (**Bakara: 75**) cümlesinde tefsir mahiyetinde bizim eklediğimiz "**ne demek istediğini**" kelime grubu, bulunduğu yer itibarıyla cümlenin orijinal yapısını bozarken, "**anlamını**" kelimesi bu haliyle yapıyı değişime uğratmamaktadır. Eğer biz burada karakter farklılığını "...onu(**n ne demek istediğini**) anladıktan sonra..." şeklinde uygulasaydık, bold kısımlar okunmadığında cümlenin orijinal yapısı ortaya çıkacaktı. Ancak böylesi bir karakter ayrımının okumayı zorlaştıracağını ve her zaman ve her yerde kolay uygulanamayacağını dikkate alarak, ayrımı harf(ler) düzeyinde değil kelime düzeyinde yaptık. Bu yüzden çevirideki normal ve **bold** (koyu siyah) karakterler birbirinden orijinal metindeki motamot yeri itibarıyla değil, kelime düzeyinde var olup olmamasına göre ayrılmaktadır. Ancak cümlelerin akıcılığını sağlamak vurgusunu artırmak için zaman zaman daha serbest bir anlatıma başvurduk. Bu da ister istemez bu tür ayrımı kaçınılmaz olarak pek çok cümlede belirsizleştirdi.

Ayrıca edatların zorunlu kıldığı anlamlar farklı karakterle (**bold** / koyu siyah) dizilmemiş; ancak, cümlenin akışı yahut bağlamı gereği bu edatlara özelde bizim yüklediğimiz anlamlar varsa veya cümleler arasındaki mantıksal bağdan dolayı bizim eklediğimiz bir bağlaç yahut bağlantı cümleciği varsa bunlar bold olarak dizilmiştir.

b. Dil ve üslup

Mealde bugünkü kuşaklar için ağır ve ağdalı gelecek kelimeler kullanmadığımız gibi, Kuran gibi bir metnin çevirisinde şık kaçmayacak çok modern bir dil de kullanmadık. Yaygın kullanılan dini terminolojiyi -şayet herhangi bir anlam kaymasına uğramamışsa- kullanmayı özellikle tercih etmekle birlikte, dini ilimlerle iştigal etmeyenlerin yahut dini cemaatlerin tedrisatından geçmemiş olan kimselerin anlamakta zorlanacağı kelimeleri kullanmaktan kaçındık.

Metni Türkçeye çevirdiğimizi hiçbir zaman aklımızdan çıkarmadık. Türkçe dil mantığına uymayan cümle kalıplarından -mümkün olduğu ölçüde- kaçındık. Cümlelerin açık ve anlaşılır olmasına dikkat ettik. Karmaşık, ne dediği belli olmayan

yahut konuyla ilgili bir tefsir altyapısı olmayanların anlayamayacağı cümlelere yer vermedik.

Çok gerekmedikçe dipnotta tefsiri açıklamalar yapmadık. Ancak cümle kendi başına açık ve anlaşılır olmasına rağmen, metinde önceden geçmiş, ya da ileride gelecek olan özel bir bağlamla yahut konuyla ilişkisi varsa ve böylesi bir şeye atıf içeriyorsa, bu durumda bunu dipnotta kısaca vererek anlamın yerli yerine oturmasını sağlamaya çalıştık. Bunun yanında, nadiren de olsa, kelime veya cümlenin tefsiri açıklanmasına ihtiyaç hâsıl olmuşsa bunu da dipnotta kısaca açıkladık.

Metni çevirirken, yazılı metin okurunun alışkanlıklarını dikkate almakla birlikte; sesli okunabileceğini de varsayarak çevirdik. Yani, ne yazılı metin okuru açısından, ne de bu metni sesli olarak okuyan birisinden dinleyen kimse açısından bir anlam kopukluğu oluşturmamasına -elimizden geldiğince- dikkat etmeye çalıştık.

Medeni ayetleri genellikle nesir tarzında, Mekki ayetleri ise -her zaman mümkün olmasa da- zaman zaman nazma yakın bir tarzda çevirmeye çalıştık.

Çeviride "metnin psikolojisi"ni belirgin kılmaya çalıştık. Aynı cümle kalıplarını ya da aynı kelimeleri kimin, kime, nerede, ne amaçla söylediğini dikkate alarak farklı tonlarda ve üsluplarda çevirdik. Dolayısıyla, sözcük seçiminde de metnin psikolojisine uygun sözcükler seçmeye özen gösterdik. Dolayısıyla bazı kelime, kavram ve kalıpların farklı yerlerde farklı şekillerde çevrilmesi bir kafa karışıklığı ya da dikkatsizlik sonucu değil, bilakis bilerek tercih edilmiş bir yöntemdir.

Deyimsel yahut mecazi ifadeleri -Türkçede onu karşılayan bir deyimin olması durumunda- lafzi çeviri yerine mukabil Türkçe deyimle karşıladık ve deyimin lafzi çevirisini dipnotta verdik; bu yoksa, deyimsel anlamını hesaba katarak çevirip dipnotta bu deyimsel ifadeyle ilgili açıklama yaptık.

Diller arasında mütekabiliyet olmadığı için Arapçada bazen bir kelimede var olan birden fazla vurgunun hepsini metne taşımak mümkün olmadı. Bazen de metnin bağlamı gereği biz fazladan vurgu yapmak durumunda kaldık. Mümkün olduğu ölçüde cümlede vurgunun neye yapıldığını hesaba katmaya çalıştık. Özellikle kısa cümlelerde imkân nispetinde bunu gözetmeye çalıştık. Ancak tahmin edileceği gibi uzun cümlelerde bu istenilen ölçüde sağlanamadı.

Bazı ayetlerde zamir önce, o zamirin işaret ettiği isim ise sonra gelmektedir. Böylesi durumlarda cümlenin akışını bozmamak için metinde yer alan isim ve zamirlerin cümle içerisindeki yerlerini değiştirmek zorunda kaldık.

Ayetlerin çevirisinde cümleleri uzatma pahasına, "her tarafa çekilebilecek" cümleler kurmamaya gayret ettik.

c. Anlam

Mealde klasik meal formatını korumaya çalışmakla birlikte bütünüyle lafzi bir çeviri yapmadık. Tercih ettiğimiz çeviri metni, ayet(ler)in, yahut ibare veya kelime(ler)in lafzi çevirisiyle örtüşmüyorsa lafzi çeviriyi dipnotta verdik. İhtiyaç duyduğumuz yerlerde tercih ettiğimiz çevirinin gerekçelerini ve/veya referanslarını açıkladık.

Çevrilen ibarenin anlamının doğru oturmasına yarayacak eklemelerin dışında uzun tefsiri cümlelerden kaçındık. Bu yaptığımız tefsiri eklemelerin çoğunluğunun, anlamı "sınırlamak" amacıyla değil daha ziyade "örneklemek" amacıyla yapılmış açıklamalar olduğu göz ardı edilmemelidir. Ayrıca, anlamın doğru kurulabilmesi için cümlenin hazfedilen bölümlerini belirgin kılmayı tercih ettik. Zira bunların göz ardı edilmesi, pek çok ayetin anlamında ciddi bozukluklara ve anlam kaymalarına yol açacaktır. Bunların bir kısmını ilgili tefsir otoritelerine refere ettik; bir kısmında ise gerek duymadık.

Bilindiği gibi her bir ayet her zaman müstakil bir cümle olmayabiliyor. Nitekim Kur'an'daki ayet duraklarının ekseriyeti anlam bütünlüğüne denk düşen ayrımlardan oluşmamaktadır. Bazen bir ayette birden fazla cümle yer alırken, bazen birden fazla ayet bir cümle oluşturmaktadır. Bu yüzden biz ayetlerin çevirisinde ayet duraklarını değil anlam bütünlüğünü esas aldık. Böyle olunca da ister istemez ayetlerin, çevirideki yerlerinde zaman zaman kaçınılmaz olarak takdim ve tehirler oldu.

Her bir ayeti müstakil, siyak ve sibaktan bağımsız birer cümle olarak ele almadık; bilakis birbiriyle anlam bağı olan cümleleri bu bağlantıyı gösterecek bir tarz ve üslupla çevirdik. Bunu yaparken önemli ölçüde cümle başında yer alan ***vav***, ***fe***, ***sümme*** vb. edatların işlevlerini göz önünde bulundurduk. Bunların bulunmadığı yerlerde ise, sözün bağlamına göre, "ama", "fakat",

"dolayısıyla", "zira", "çünkü" gibi bu bağlantıyı kurmamıza yarayacak bağlaçlar yahut bağlantı cümle(cik)leri kullandık.

Anlamı sadece kelime, ibare ve cümlede aramadık. Anlamı keşfetmede bütün bunlara gereken özeni göstermeye çalışmakla birlikte, anlamın bazen bağlamda olabileceğini de hesaba kattık. Yani, metnin ne dediğini öncelikle önemsedik; ancak bunun yeterli olmadığı durumlarda ne demek istediğine baktık.

Ayetlerde îcâzdan kaynaklanan iç içe geçmiş anlam katmanlarını, gerektiği yerde ve gerektiği ölçüde açarak metni anlaşılır kılmaya çalıştık. Zaman zaman cümleyi uzatma pahasına da olsa bundan kaçınmadık.

Ayetin gramer yapısından yahut anlam katmanlarını (*îcâz*) açarken farklı tefsirlerin yönlendirmesinden, ya da muhatabın kim olduğunun tam olarak bilinememesinden kaynaklanan alternatif çeviri imkânı varsa bunu dipnotta vermeye çalıştık. Ancak takdir edileceği gibi Mekki surelerde hayli fazla rastlanan bu tür ayetlerin hepsini yeterli düzeyde vermemiz mümkün olmadı.

Çoğunlukla ayet sonlarında yer alan, Allah'ın isim ve sıfatlarının vurgulandığı "Allah Aziz'dir, Hakim'dir" vb. cümleleri bağımsız bir cümle olarak çevirme yerine, vurgulanan bu isim ve sıfatların bir önceki cümlede (yahut, cümlelerde) anlatılan konuyla olan sıkı irtibatından dolayı bu bağıntıyı kurarak çevirmeyi tercih ettik.

"Ahsenu'l-Halikin" (Yaratıcıların en iyisi/en güzeli), **"Hayru'r-Raziqin"** (Rızk verenlerin en hayırlısı)... gibi ismi taftil formundaki ifadeleri, Türkçeye yapılacak lafzi çevirinin doğuracağı anlam problemlerinden dolayı "En güzel şekilde yaratan", "Rızkı en güzel şekilde veren" (...) şeklinde çevirmeyi tercih ettik.

Yaygın olarak uygulananın aksine, Kur'an'ın temel kavramlarını her zaman standart bir formda çevirmedik. Geçtiği bağlam içerisinde bu kavramın hangi anlam alanı öne çıkıyorsa o kavramı o anlam alanını belirgin kılacak bir formda çevirdik. Bu her ne kadar Kur'ani kavramlar konusunda duyarlı okurlarımıza yadırgatıcı gelse de, şunun bilinmesinde yarar var ki; bu kavramların pek çoğunun tek bir anlamı yoktur ve geçtiği bağlama göre sahip olduğu bu anlamlardan birini taşır. Bu yüzden, bu kavramların her zaman standart bir anlamda çevrilmesi, kavramın Türkçeye doğru çevrildiği anlamına gelmez.

Arapçadaki isim cümlelerinin fiil cümlesine kıyasla anlamın vurgulanmasındaki baskın rolünü bilmemize rağmen, Türkçe çeviride aynı vurgu aynı güzellikte yansımadığı için, bu tür cümleleri -zaman zaman- yüklemi fiil olan cümle formatında çevirdik.

Mümkün olduğunca farklı kıraatlerin anlama etkisini hesaba katmaya çalıştık. Alternatif kıraatin kelimenin veya ibarenin anlamını yönlendirdiği, ya da bu kıraatin anlamını tercih ettiğimiz durumlarda bunu metne taşıdık ve dipnotta bu kıraate işaret ettik. Ancak, kıraat anlamda bir değişikliğe yol açmasına rağmen biz bu kıraati çeviri metninde tercih etmemişsek, bu kıraatin anlamını dipnotta vermekle yetindik.

Son Söz

Sonuç itibarıyla bu çeviri yukarda söz konusu ettiğimiz ilkeler doğrultusunda yapılmaya çalışıldı. Bu yüzden, izlediğimiz yöntem ve metot dikkate alınırsa yapılacak değerlendirmelerin daha sağlıklı olacağı kanaatindeyiz.

Ben elimden geleni yapmaya çalıştım; ancak hatanın insana mahsus olduğunun farkındayım. Bununla birlikte kasten olmayan hatalarımızı Allah'ın affedeceğini umuyorum. Meal'deki muhtemel hataları düzeltme konusunda hassasiyet gösterecek kimselere şimdiden teşekkür ediyorum.

Son olarak, eserlerinden yararlandığım âlimlerimizden hayatta olmayanlara Allah'tan sonsuz rahmet diliyorum; yaşayanların ise Allah ilim ve imanlarını artırsın. Hepsini hayırla anıyorum. Ayrıca, eleştiri, öneri ve düzeltileriyle bu çevirinin oluşmasına katkı sağlayan tüm arkadaşlara müteşekkirim. Ve tabi ki, başta eşim ve çocuklarım olmak üzere bütün ailemi, dost ve arkadaşlarımı anmazsam haksızlık etmiş olurum. Onların dua, destek ve teşvikleri olmasaydı bu çalışma tamamlanamayabilirdi. Hepsine minnettarım.

Bu çeviride hata adına her ne varsa bana aittir; güzellikler ise Allah'tandır. Allah'tan, bu çabamızı, günahlarımıza kefaret kılmasını diliyor; başta ailem ve çocuklarım olmak üzere bu mealden yararlanacak olanları mağfiretiyle kuşatmasını niyaz ediyorum.

Elhamdulillahi Rabbi'l-Âlemin. Âmin.

Mustafa Yıldız
15 Ekim 2007 / İslahiye

دعاء ختم القرآن العظيم

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا يَا رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ● وَتُبْ عَلَيْنَا يَا مَوْلَانَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ●
وَاهْدِنَا وَوَفِّقْنَا اِلَى الْحَقِّ وَاِلَى الطَّرِيْقِ مُسْتَقِيْمٍ ● بِبَرَكَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ الْعَظِيْمِ وَبِحُرْمَةِ حَبِيْبِكَ وَرَسُوْلِكَ
الْكَرِيْمِ ● وَاعْفُ عَنَّا يَا كَرِيْمُ وَاعْفُ عَنَّا يَا رَحِيْمُ ● وَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ يَا اَكْرَمَ
الْاَكْرَمِيْنَ وَيَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ● اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَنَا وَارْضَ عَنَّا وَتَقَبَّلْ مِنَّا وَاَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ وَنَجِّنَا مِنَ
النَّارِ ● وَاَصْلِحْ لَنَا شَاْنَنَا كُلَّهُ ● اَللّٰهُمَّ زَيِّنَّا بِزِيْنَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ ● وَاَكْرِمْنَا بِكَرَامَةِ خَتْمِ
الْقُرْاٰنِ ● وَشَرِّفْنَا بِشَرَافَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ ● وَاَلْبِسْنَا بِخِلْعَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ ● وَاَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ
بِشَفَاعَةِ الْقُرْاٰنِ ● وَعَافِنَا مِنْ كُلِّ بَلَاءِ الدُّنْيَا وَعَذَابِ الْاٰخِرَةِ بِحُرْمَةِ الْقُرْاٰنِ ● وَاحْفَظْ بِلَادَنَا
وَبِلَادَ الْمُسْلِمِيْنَ بِحُرْمَةِ خَتْمِ الْقُرْاٰنِ ● اَللّٰهُمَّ اجْعَلِ الْقُرْاٰنَ لَنَا فِي الدُّنْيَا قَرِيْنًا وَفِي الْقَبْرِ مُوْنِسًا
وَفِي الْقِيٰمَةِ شَفِيْعًا وَعَلَى الصِّرَاطِ نُوْرًا وَاِلَى الْجَنَّةِ رَفِيْقًا وَمِنَ النَّارِ سِتْرًا وَحِجَابًا وَاِلَى الْخَيْرَاتِ
كُلِّهَا دَلِيْلًا وَاِمَامًا بِفَضْلِكَ وَجُوْدِكَ وَكَرَمِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ● اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا بِكُلِّ حَرْفٍ
مِنَ الْقُرْاٰنِ حَلَاوَةً وَبِكُلِّ كَلِمَةٍ كَرَامَةً وَبِكُلِّ اٰيَةٍ سَعَادَةً وَبِكُلِّ سُوْرَةٍ سَلَامَةً
وَبِكُلِّ جُزْءٍ جَزَاءً وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَاٰلِهِ الطَّيِّبِيْنَ الطَّاهِرِيْنَ ● اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ ثَوَابَ مَا قَرَاْنَاهُ وَنُوْرَ
مَا تَلَوْنَاهُ هَدِيَّةً وَاصِلَةً مِنَّا اِلٰى رُوْحِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاِلٰى اَزْوَاجِ اَوْلَادِهٖ وَ
اَزْوَاجِهٖ رِضْوَانُ اللّٰهِ تَعَالٰى عَلَيْهِمْ اَجْمَعِيْنَ ● وَاِلٰى اَرْوَاحِ اٰبَائِنَا وَاُمَّهَاتِنَا وَاَبْنَائِنَا وَبَنَاتِنَا وَاِخْوَانِنَا
وَاَخَوَاتِنَا وَاَصْدِقَائِنَا وَاُسْتَاذِنَا وَاَقْرِبَائِنَا وَمَشَايِخِنَا وَلِمَنْ لَهٗ حَقٌّ عَلَيْنَا وَاِلٰى اَرْوَاحِ جَمِيْعِ الْمُؤْمِنِيْنَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمَاتِ الْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ● سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ
الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُوْنَ ● وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِيْنَ ● وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ ●

قال الله تعالى

إنا نحن نزلنا الذكر وإنا له

لحافظون

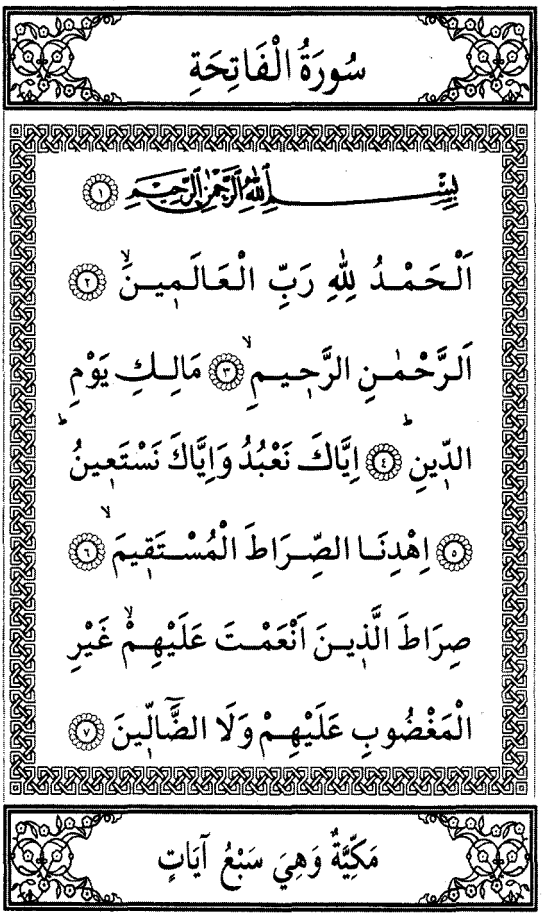
سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ①

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ②

الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ③ مَالِكِ يَوْمِ

الدِّينِ ④ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

⑤ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ⑥

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ

الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ⑦

مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعُ آيَاتٍ

FATİHA SÛRESİ (1)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 7 ayettir. Mushaf'ın sure diziminde ilk sırada yer aldığı için bu adı almıştır.

1. **Hem** Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım.**[1]

2-4. Hamd,[2] bütünüyle **varlıklar** âleminin[3] Rabbi Allah'a mahsustur; Rahman **olan**, Rahim **olan**, Hesap Günü'nün Hükümdarı **olan Allah'a**...

5. **Rabbimiz**! Kulluğu yalnızca Sana ederiz; yardımı sadece Senden isteriz.

6-7. Bizi doğru yola yönelt; nimet verdiklerinin[4] yoluna; gazaba uğrayanların ve sapkınların **yoluna** değil...

---

[1] ***Bismillahirrahmanirrahim*** cümle parçacığı Türkçeye çevirisi en zor ibarelerden birisidir. Yapılacak hiçbir çeviri denemesinin bu ibarenin anlamını ve belagatini yansıtması söz konusu olamaz. Merhum Elmalılı bu ibarenin çevirisiyle ilgili sekiz farklı çeviri denemesi yapmış, ancak bunlardan hiç birisinin besmelenin anlamını ve belagatini yansıtmaya yeterli olmadığını belirtmiştir. Nitekim diğer Türkçe meallerdeki besmele çevirileri de bu ibarenin anlam ve belagatini yansıtmamaktadır. Kelimelerin anlamlarının bilindiği varsayılarak lafızlar korunsa bile, Arapça ve Türkçe arasındaki yapısal farklılıktan dolayı Türkçe çevirilerde kelimelerin yeri ve dolayısıyla vurgusu değişmektedir. Tefsir kaynaklarında ***besmele*** ile ilgili hayli geniş bilgiler bulunduğu için daha fazla ayrıntıya girmek istemiyoruz. Daha geniş bilgi için diğer Tefsir kaynaklarının yanı sıra özellikle Elmalılı'nın besmele tefsirine bakılabilir. Besmelede yer alan **Allah** lafzı Zat-ı İlahi için bütün güzel isim ve sıfatları havi bir ***özel isim***; **Rahman** lafzı Zat-ı İlahi için ***özel isim*** olarak da kullanılan bir ***sıfat***, **Rahim** lafzı ise Zat-ı İlahi için bir ***sıfat***'tır. Bu durumda, ibarenin yaklaşık olarak çevirisi "*Rahim **bir** Rahman **olan** Allah'ın adıyla...*" gibi bir şey olur. Ayrıca, bu ibare "*... Allah'ın adı ile...*" anlamına gelebileceği gibi, "*... Allah namına...*" anlamına da gelebilir.

[2] ***Hamd*** bir ihsana ve iyiliğe karşı yapılan şükür ve senayı içeren bir övgü ifadesidir. ***Hamd*** mutlaka bir ihsandan, bir iyilikten sonra yapılır, ancak bu ihsan ve iyiliğin hamdeden kimseye ulaşmış olması şart değildir, ulaşacak olması da yeterlidir. ***Elhamdulillah*** demek "Verdiği, şu an vermekte olduğu ve ilerde vereceği nimetlerden dolayı en güzel şükür, sena ve övgüler Allah'adır, Onun hakkıdır, Ona layıktır" demektir.

[3] ***Âlemin*** (âlemler) kelimesi, özellikle canlılar âlemi için kullanılan bir ifadedir.

[4] Kendisine nimet verilen kimselerle ilgili bak: **Nisa: 69**

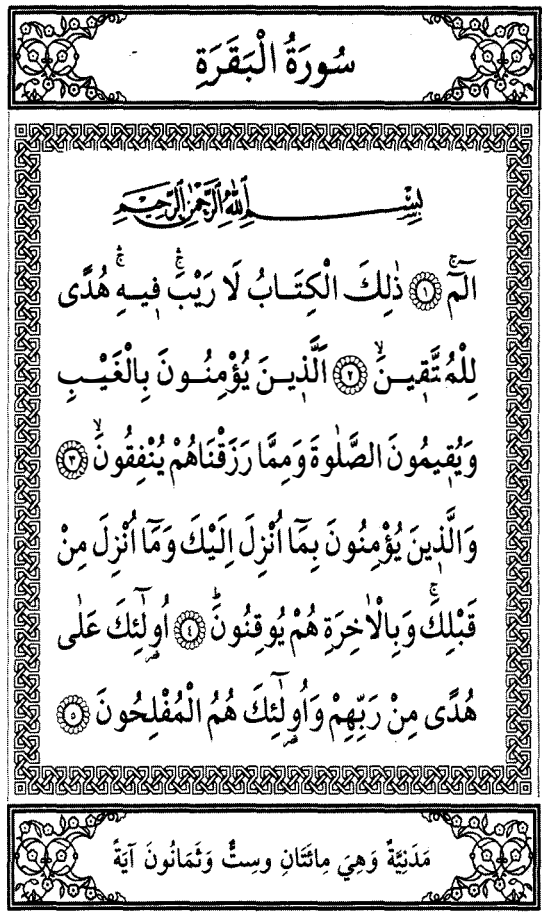
سُورَةُ الْبَقَرَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الٓمٓ ﴿١﴾ ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ ۛ فِيهِ ۛ هُدًى
لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ
وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾
وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِن
قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴿٤﴾ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ
هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٥﴾

مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مِائَتَانِ وِستٌّ وَثَمَانُونَ آيَةً

BAKARA SÛRESİ (2)

Medine döneminde nazil olmuştur. 286 ayettir. Adını, 67-73. ayetler arasında geçen ve Yahudilere bir inek kesmelerini emreden anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Mim.

2. İçerisinde, **doğruluğundan** şüphe edilecek hiçbir şeyin yer almadığı bu Kitap, **Allah'a** kullukta samimi olanlar için gerçek bir rehberdir.

3. Onlar gayba[1] inanırlar, namaz kılmayı sürdürürler ve kendilerine rızk[2] olarak verdiğimiz şeylerden **ihtiyaç sahiplerine** verirler.

4. Ayrıca onlar, hem sana indirilen **Kitab**'a iman ederler, hem de senden önce indirilenlere. Ahirete de yürekten inanırlar.

5. Rablerinin gösterdiği yolu izleyenler işte onlardır; ve **asıl** kurtuluşa ermiş olanlar da onlardır.

[1] ***Gayb***: Görünebilir olanın dışındaki, duyu organlarıyla algılanamayan, insan idrakini aşan, insanın kavrayış alanının ötesinde olan şeyler. Deneysel olarak isbatı mümkün olmayan, buna karşın, bir mümin için gerçekliği konusunda en küçük bir şüpheye yer olmayan şeyler. Örneğin, ahiret, kıyamet, melekler, geçmişe yahut geleceğe ilişkin Kur'an'ın bildirdiği haberler vb. hususlar. Ayette, hakikatin, sadece gözlemlenebilir ve görülebilir olanla sınırlı olmadığı; bilakis insanın, asıl hakikate, gözlemlenebilir ve görülebilir olanın ötesindekini önceleyerek ulaşabileceği vurgulanmaktadır.

[2] ***Rızk*** *(geçim imkânları)*: İnsanın geçimini sağlayan ona yararlı olan maddi ve manevi her şey. ***Razekna*** (Biz rızk olarak verdik) ifadesi ile insanın sahip olduğu her tür imkânı ona verenin Allah olduğuna ve dolayısıyla Allah'ın verdiği şeyleri Allah yolunda harcamaktan sakınmamamız gerektiğine işaret edilmektedir.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ
لَا يُؤْمِنُونَ ۝ خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ ۖ وَعَلَىٰ
أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝ وَمِنَ النَّاسِ
مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ ۝
يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا ۚ وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ
وَمَا يَشْعُرُونَ ۝ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ ۖ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا ۖ
وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۢ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ۝ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ
لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ ۝ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ۝ أَلَا
إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَٰكِن لَّا يَشْعُرُونَ ۝ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ
آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ۗ أَلَا
إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَٰكِن لَّا يَعْلَمُونَ ۝ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ
آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا ۖ وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ
إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ ۝ اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي
طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۝ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ
بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تِّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ۝

6. İnkâra şartlanmış olanlara[3] gelince: Onları uyarsan da uyarmasan da onlar açısından fark etmez; onlar iman etmezler.

7. **Çünkü** Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir[4]; gözlerinde ise perde vardır. Onların hakkı büyük bir azaptır.

8. İnsanlardan öyleleri vardır ki, -**gerçekte** mümin olmadıkları halde- "Allah'a ve Ahiret Günü'ne inandık" derler.

9. Böylece, -**akıllarınca**- Allah'ı ve müminleri aldatmaya çalışıyorlar. Oysa onlar yalnızca kendilerini aldatıyorlar; ama **bunun** bilincinde değiller.

10. Hastalık[5] kalplerindedir onların; ve **bir ceza olarak** Allah hastalıklarını daha da artırdı. **Peygamberi** yalancılıkla suçlamalarından dolayı[6] da can yakıcı bir azaba uğrayacaklar.

11. Onlara, "Toplumda ahlaki çöküşe yol açmayın!"[7] denildiğinde "**Bilakis**, biz **toplumu** düzeltmeye çalışan kimseleriz" derler.

12. Baksanıza şunlara![8] Onlar bütünüyle toplumun düzenini bozan **kimseler**, ancak **bunu** fark edemiyorlar.

13. Onlara, "**Diğer** insanların iman ettiği gibi siz de **adam gibi** iman etsenize!" denildiğinde, "Biz **neye inandığını bilmeyen** ahmakların iman ettiği gibi mi iman ediyoruz ki?"[9] derler. Evet, aynen öyle! Onlar gerçekten **iyiyi kötüyü ayırt edemeyecek kadar** ahmaktırlar, ama **bunu** bilmiyorlar.

14. Nitekim onlar müminlerle karşılaştıklarında, "Biz de **sizin gibi** iman ettik" derler; şeytani yoldaşlarıyla[10] baş başa kaldıklarında ise, "Biz **aslında** sizinle beraberiz; biz **onlarla** sadece alay ediyoruz." derler.

15. Ama Allah onlara, alay etmek nasıl olurmuş gösterecektir.[11] Onları sapıklıklarının içerisine gömecek, **orada** debelenip duracaklar.

16. Böyleleri, hidayete karşılık sapıklığı satın alan kimselerdir; bu yüzden, ne bu ticaretleri bir kâr sağladı **onlara**, ne de doğru bir yol tuttular.

---

[3] ***Ellezine keferu*** kalıbındaki geçmiş zaman kipi, hakikati inkâr edenlerin bu inkârlarında bilinçli bir niyetin varlığını gösterir. Onların bu tavrı, tam anlamıyla bir "inkâra saplanıp kalma" halidir. Zemahşeri'ye göre, ***ellezine keferu***'daki marifelik ahd için olabilir. Bu durumda kâfirler ile kastedilen Ebu Cehil, Ebu Leheb, Velid b. Muğire vb. kişilerdir. (Ancak buradaki marifeliğin) cins anlamında olması da mümkündür. Bu durumda (söz konusu ifade) küfründe ısrar edip de bir daha ondan dönmeyecek olan herkesi kapsar. Bu ayetin küfründe ısrar edenleri kapsamına aldığını, (devamındaki) "*onları uyarsan da uyarmasan da onlar açısından fark etmez*" ibaresi delalet etmektedir. (**Keşşaf**)

[4] Bu, hakikatin sesine ısrarla kulaklarını tıkayan, gerçeği görmemekte inatla direnen bir kimsenin zamanla hakikati kavrama ve kabul etme yeteneğini yitireceğine ilişkin ilahi bir yasaya (sünnetullah) atıftır. Burada mühürlemenin Allah'a izafe edilmesi sadece bu yasaların Allah tarafından konulmuş olması dolayısıyladır. Yoksa bu durum, kişinin,

böylesi bir neticenin gerçekleşmesindeki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

[5] Yani, şüphe

[6] Yahut, "***vahyi*** *yalan saymalarından dolayı*"

[7] Lafzen: "*Yeryüzünde fesad çıkarmayın*"

[8] ***Elâ*** edatı, muhatabın dikkatini çekmek amacıyla kullanılan bir edattır. Bu yüzden biz, ikaz, uyarı ve tenbih amacı taşıyan bu edatı, sözün bağlamına göre farklı yerlerde farklı şekillerde çevirdik.

[9] ***Enu'minu*** kelimesi hem "iman edelim mi", hem de "iman ediyor muyuz" anlamlarına gelmektedir. Bu ayet genellikle "*Biz ahmakların iman ettiği gibi mi iman edelim*?" şeklinde çevrilmektedir. Ancak böylesi bir çeviri hem münafıkların karakterine, hem de ayetin siyak ve sibakına uygun düşmemektedir.

[10] ***Şeytân*** (*şeytanlar*): kötülükteki ısrarları yüzünden şeytanlara benzeyen insanlar. (**Zemahşeri**) ***Şatane*** fiili "o, (doğru ve güzel olan her şeyden) uzaklaştı / uzak oldu" anlamındadır. (**Lisanu'l-Arab, Tacu'l-Arus**) Burada ***şeyatin*** (şeytanları) ile kastedilen daha ziyade münafıkların dostları ve kendilerine hesap vermek durumunda oldukları önderleridir.

[11] Lafzen: "*Allah onlarla alay eder*" Yapılan kötü bir şeye aynısıyla karşılık verilmesi durumunda, verilen karşılığa ilkinin adının verilmesi Arapça'da yaygındır. Burada, ilkiyle kelimenin ***hakiki*** anlamı, ikincisiyle ***mecazi*** anlamı kastedilir. Örneğin, "*Onlar tuzak kurarlar, Allah da tuzak kurar.*" ayetinde "Onların tuzak kurması" ***hakiki*** anlamıyla, "Allah'ın tuzak kurması" ise ***mecazi*** anlamıyla kullanılmıştır. Yine, "*Kötülüğün karşılığı bir o kadar kötülüktür*" ayetinde birinci "kötülük" ***hakiki*** anlamıyla, ikincisi ise ***mecazi*** anlamıyla kullanılmıştır. Nitekim Zeccac, "Allah onlarla alay eder" cümlesini "alay etmenin cezasını vermek" şeklinde tefsir etmiştir. (Bak: Zeccac, **İ'rabu'l-Kur'an**) Benzer kullanımlar Türkçe'de de vardır. Örneğin, Türkçe'de, "O deliyse, ben ondan daha fazla deliyim" denilir. Ancak bu tür kullanımlar Türkçe'de çok yaygın değildir. Bu yüzden, biz, benzer ayetlerde cümlenin ikinci parçalarında lafzî çeviri yapmadık.

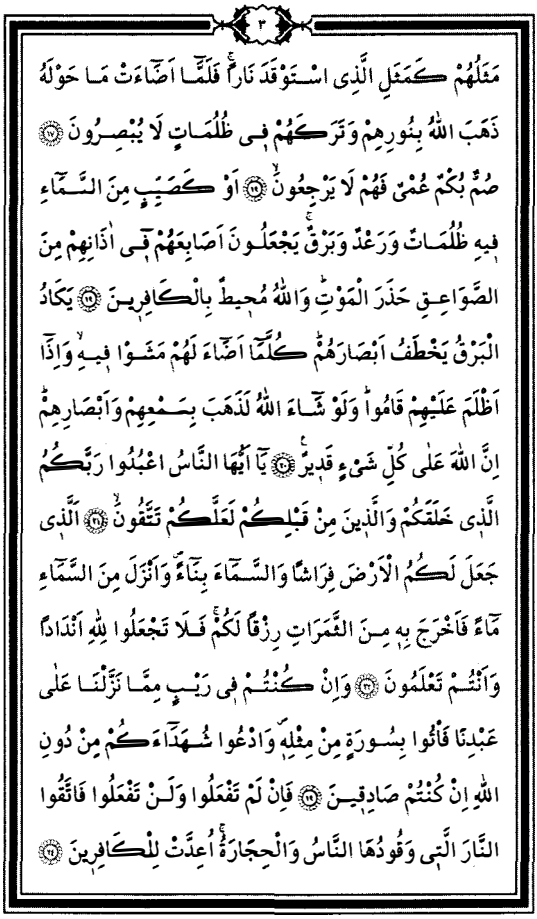

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ
ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ۝١٧
صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ۝١٨ أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ
فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ
الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ۝١٩ يَكَادُ
الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَإِذَا
أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ
إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝٢٠ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ
الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝٢١ الَّذِي
جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ
مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا
وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝٢٢ وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِمَّا نَزَّلْنَا عَلَى
عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِنْ مِثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ
اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝٢٣ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا
النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ۝٢٤

17. Onların misali, hani birisi bir ateş yakar da, **ateşin** onun etrafını aydınlatmasının ardından, Allah onların **gözlerinin**[12] nurunu alıverip[3] karanlıklar içerisinde görmez bir halde bırakıverir ya... İşte böyle kimselerin durumuna benzer.

18. Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler; bu yüzden de **hakka** dönmezler.

19. Ya da, gök gürültüsü ve şimşeklerin olduğu zifiri karanlıkta, gökten boşanan bir yağmura **yakalanıp da yıldırım** seslerinden dolayı ölüm korkusundan parmaklarını kulaklarına tıkayan **kimselere** benzerler. Allah kâfirleri **azabıyla** çepeçevre kuşatır.

20. Şimşek neredeyse gözlerini kör edecekti. Her ne zaman şimşek etraflarını aydınlatsa, onun **ışığında** bir süre yürürler; karanlık onları kuşatıverince de kalakalırlar. Eğer Allah dileseydi, onların işitme ve görme **yetilerini** çekip alırdı[14]. Şüphesiz Allah her şeye kâdirdir.

21. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet etmeyi sürdürün. Zira ancak böyle korunabilirsiniz.

22. Yeri size yatak, göğü de kubbe yapan Odur. Gökten su indirip; ardından onunla size rızk olacak ürünler bitiren de **O**. Bu yüzden, -siz siz olun[15]- **asla herhangi bir varlığı** Allah'a denk tutmayın.

23. Madem kulumuz **Muhammed**'e peyderpey indirdiğimiz **Kitab**'a ilişkin şüpheniz var -**ve de** mademki **bu iddianızda** samimi olduğunuzu düşünüyorsunuz- o halde Allah'ı değil, **ilahlıklarına** şahitlik ettiğiniz **varlıkları** yardıma çağırarak, onun dengi bir sure **meydana** getirin **de görelim bakalım**!

24. Yok eğer **bunu** başaramazsanız -ki zaten asla başaramayacaksınız- **o vakit** yakıtı[16] insanlar ve taşlar olup, kâfirler için hazırlanmış bulunan **cehennem** ateşinde **yanmaya** hazır olun!

---

[12] **Elmalılı**

[13] ***Zehebe bi*** **kalıbı** "**alıp**-götürdü / ...ile **birlikte** gitti" anlamına gelmektedir. Normalde ***ezhebehu*** (giderdi /yok etti) kalıbıyla aynı anlama gelmekle birlikte, bu iki kalıbın Kur'an'daki kullanımlarında küçük bir nüans vardır. ***Zehebe bi***'nin mef'ulü olan kelimeler (nur, sem', ebsar, vahyedilenler ve Resulullah gibi.) hep olumlu ve güzel kelimelerdir. ***Ezhebehu*** kalıbının mef'ulü ise (ricz = murdarlık, gayz = kin, rics = pislik ile kâfir ve günahkâr insanlar gibi) kötü ve olumsuz kelimelerdir. Dolayısıyla Allah, güzel olanları *alıp giderken / onlar ile birlikte giderken*; çirkin olan şeyleri *giderir / yok eder*. Bu yüzden burada ***zehebe bi*** kalıbının kullanılması daha beliğdir. **(Razi)**

[14] Ama bunu dilememiştir. Böylece onlara, hâlâ hakikate dönebilme imkânlarının olduğu vurgulanmak istenmektedir. Burada "görme ve işitme" ifadeleri insanın fıtri olarak iyiyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlışı ayırt edebilmesi anlamında bir mecazdır.

[15] Lafzen: "bile bile"

[16] Yahut "*çırası*" **(Elmalılı)** ***Vakud*** ateşin tutuşturulduğu şeydir. **(Razi)** Sibeveyh'e göre ise ***vakud*** yakacak odun demektir. (Bak. **Razi**)

٤

وَبَشِّرِ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اَنَّ لَهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا
مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هٰذَا الَّذِى رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَاُتُوا
بِهٖ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا اَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ۝ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَحْيِۦٓ اَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا
بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَيَعْلَمُونَ اَنَّهُ
الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَآ اَرَادَ
اللّٰهُ بِهٰذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهٖ كَثِيرًا وَيَهْدِى بِهٖ كَثِيرًا وَمَا
يُضِلُّ بِهٖٓ اِلَّا الْفَاسِقِينَ ۝ الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ
مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهٖ وَيَقْطَعُونَ مَآ اَمَرَ اللّٰهُ بِهٖٓ اَنْ يُوصَلَ
وَيُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝ كَيْفَ
تَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا فَاَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ
ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝ هُوَ الَّذِى خَلَقَ
لَكُمْ مَا فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوٰٓى اِلَى السَّمَآءِ
فَسَوّٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ۝

25. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlere, içerisinden dereler çağıldayan cennetlerin kendilerinin olacağını müjdele. Onlar oradaki meyvelerden her birisini tattıklarında, "Bu, daha önce **dünyada** da rızıklandığımız bir şey!" derler. Onlara **söz ettikleri nimetlerin** bir benzeri verilmiştir. Ayrıca orada onlar için tertemiz eşler vardır; ve onlar orada ebediyen kalacaklardır.

26. **Bakın,** Allah bir sivrisineği, hatta ondan daha da küçük[17] **bir varlığı** misal olarak vermekten çekinmez.[18] Nitekim iman edenler, o **misalin,** kesinlikle Rabb'lerinden **gelen bir** hakikat **içerdiğini** bilirler. Kâfirler ise, "Allah bu misal ile ne kastedebilir ki![19]" derler. Oysa **Allah** bu **tür misaller** ile birçoklarının dalalette olduğunu, birçoklarının da hidayette olduğunu açığa çıkarır. Ancak şu da bir gerçek ki, günahı alışkanlık haline getirmiş olanlardan başkasının dalalette olması beklenemez.

27. Böyleleri, söz verdikten sonra Allah ile olan sözleşmelerini bozarlar; Allah'ın **bağ kurulmasını** emrettiği şeylerle bağlarını koparıp ortalığı fesada verirler. İşte asıl hüsrana uğrayanlar onlar **olacaktır.**

28. Siz hayatta değilken size can veren[20], sonra öldürüp tekrar diriltecek olan, ardından da kendisine döndürülecek olduğunuz Allah'a nasıl nankörlük edersiniz[21]?

29. Nitekim göklerde ve yerde olan her şeyi sizin için yaratan Odur. Ayrıca semaya yönelip, onu yedi **katman** olarak düzenleyen de O. Her şeyi Bilen Odur yalnızca.

[17] Lafzen: "*Daha üstünde bir şeyi.*" Ancak buradaki ***fevka*** (üst / üstünde / üzerinde) sözcüğü "küçüklük bakımından daha üstün" manasındadır. Bu tıpkı bir kimsenin "Filan insan insanların en alçağıdır, hatta ondan da fazla" demesi gibidir. **(Zemahşeri)** Ayrıca bu ayetteki ***fevka*** (üzerinde) kelimesinin ***dûne*** (alt / altında / aşağı/) anlamında kullanıldığı ve bunun da Kur'an'daki maklub (bir şeyin tam zıddı bir sıfatla nitelenmesi) kullanımlarla ilgili olduğu hakkında bak. İbn. Kuteybe, **Tevilu'l- Müşkili'l-Kuran.** Aynı şekilde Ebu Ubeyde de bunu "Küçüklükte daha alt düzeyde olan" diye tefsir etmiştir. (Bak: Ebu Ubeyde, **Mecazu'l-Kuran**)

[18] Bu misal için bak: Hacc Sûresi 73. ayet

[19] Zımnen: hiçbir şey kastetmemiştir. İstifham (soru) inkâr amaçlıdır.

[20] Bu ayet, ontolojik anlamda insanın yaratılışına atıfta bulunuyor olabileceği gibi, ahlaken ölü bir toplumun vahiyle diriltilmesine de atıfta bulunuyor olabilir.

[21] Veya, "*...Allah'ı nasıl inkâr edersiniz*"

٥

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً ۖ قَالُوا
أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ
بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ ۖ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾ وَعَلَّمَ
آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَٰٓئِكَةِ فَقَالَ أَنبِئُونِي
بِأَسْمَاءِ هَٰٓؤُلَاءِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ
لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا ۖ إِنَّكَ أَنتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٣٢﴾ قَالَ يَا آدَمُ
أَنبِئْهُم بِأَسْمَائِهِمْ ۖ فَلَمَّا أَنبَأَهُم بِأَسْمَائِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ
إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنتُمْ
تَكْتُمُونَ ﴿٣٣﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا
إِبْلِيسَ ۖ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٣٤﴾ وَقُلْنَا يَا آدَمُ
اسْكُنْ أَنتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا ۖ وَلَا
تَقْرَبَا هَٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾ فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ
عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ ۖ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ
عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٣٦﴾ فَتَلَقَّىٰ
آدَمُ مِن رَّبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ ۚ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٣٧﴾

30. Hani, bir zamanlar Rabbin meleklere "Ben yeryüzünde bir halife[22] görevlendireceğim" demiş; **Melekler de Ona**, "Biz -**sürekli**- Senin adını övgüyle anıp Seni yüceltirken, Sen orada düzeni bozacak ve kan dökecek birisini **halife olarak** mı görevlendireceksin?" diye karşılık vermişlerdi. Allah da onlara "Ben sizin bilmediğiniz **başka**[24] şeyler biliyorum!" demişti.

31. Ardından Allah Âdem'e her şeyin ismini öğretti; ve sonra da o şeyleri meleklere gösterip, "Eğer söyledikleriniz doğruysa, Bana bunların isimlerini söyleyin!" dedi.

32. **Bunun üzerine Melekler**, "Sen **kudret ve egemenliğinde** kusursuz ve eksiksizsin. Bizim, Senin öğrettiğinin dışında hiç bir bilgimiz yok. **Her şeyi** bilen, her şeyi yerli yerince yapan elbette Sensin" dediler.

33. **Allah,** "Ey Âdem!" dedi, "Bunlara onların isimlerini söyle!" Âdem meleklere onların isimlerini söyleyince, **Allah meleklere** şöyle dedi: Size demedim mi, "*Göklerin ve yerin gaybını*[25] *en iyi Ben bilirim; gizlediklerinizi de bilirim, açıkladıklarınızı da*" diye?!

34. Yine bir zamanlar Biz meleklere, "Adem'i saygıyla selamlayın![26]" demiştik de, İblis'in[27] dışında hepsi saygıyla selamlamıştı. O ise gururlanıp kibirlenmiş ve nankörlerden olmuştu.

35. Ve **Biz ona,** "Ey Âdem!" dedik, "Sen ve eşin cenneti mesken edinin. Orada, dilediğiniz şeyden bol bol yiyin; sadece şu ağaca yaklaşmayın, yoksa **kendi kendisine** zulmedenlerden olursunuz!"

36. Ancak Şeytan o ikisinin ayağını kaydırdı ve oradan çıkarılmalarına yol açtı[28]. **Biz de** dedik **ki**: Birbirinize düşman olarak yeryüzüne inin; sizin için, orada, kalabileceğiniz bir ortam ve **belli** bir süre yaşamınızı sürdürmenizi sağlayacak geçim imkânları var!

37. Daha sonra Âdem Rabb'inden **tevbe edebileceği** birtakım kelimeler öğrendi[29] **ve Ona tevbe etti.** O da **onun** tevbesini kabul etti. Zira O tevbeleri en güzel şekilde kabul edip; **kullarına** merhametle muamele eder.

---

22) ***Halife*** terimi "başkalarının yerini aldı ona halef oldu" anlamında ***halefe*** fiilinden türemiştir. ***Halife*** kavramı ile Allah'a vekâlet edecek, Onun yerini tutacak birisi anlaşılmamalıdır. Belki bununla anlatılmak istenen şey, insanın, yeryüzünde, kendi dışındaki varlık kategorileriyle olan ilişkilerinde ahlaki bir sorumluluk üstlenecek ve yeryüzünü madden ve manen imar edecek bir varlık türü olmasıdır. Yani, yeryüzü kendisine emanet edilen, ona sahip çıkacak bir varlık... Kur'an'da bütün insanlardan *yeryüzünün halifeleri* diye söz edilen ayetler için bak. **Enam:165, Yunus:14, Fatır: 39**

[23] ***Caale*** fiili mutlak yaratıştan ziyade "bir şey halinde yaratma", "bir şey haline getirme", "bir şeye dönüştürme", "bir şey yapma" gibi anlamlara gelmektedir. Nitekim kelimenin Kur'an'daki kullanımları da genellikle böyledir. Ancak müfesirlerin büyük bir kısmı bu kelimeyi Âdem'in ilk yaratılışı ile ilişkilendirmek eğiliminde olmuşlardır. Bunun nedeni biraz da Mushaf'ın sure diziminde Âdem kıssasının ilk anlatıldığı ayetlerin bu ayetler olmasından kaynaklanıyor. Bu da ister istemez, Âdem'in halife olarak görevlendirilmesinden söz eden bu ayetlerin, Âdem'in ilk yaratılışından söz eden ayetler olarak anlaşılmasına yol açmıştır. Hâlbuki ***caale*** fiili burada "Âdem'in ontolojik olarak ilk yaratılışından" değil, "ona yüklenecek olan misyondan" söz etmektedir. Nitekim Elmalılı bu ayeti, "Ben bir halife yapacağım; halife tayin edeceğim" şeklinde yorumlamış ve "halife haline getirme"nin (***cailun***) "yaratma"dan (***hâlikun***) sonra olduğu şeklindeki kanaatini beyan etmiştir. Aynı şekilde Ebu's-Suud Efendi de buradaki ***caale*** fiilini ***sayyare*** (...e dönüştürdü / ...e haline getirdi) ile tefsir etmiştir. ***Caale***'nin bu anlamı dikkate alındığında, bu durumda meleklerin Adem (ve onun nesli) ile ilgili olarak "onun yeryüzünde kan döküp fesat çıkarabileceğine" ilişkin öngörüleri daha ortada olmayan bir varlık türü ile ilgili bir varsayım olmaktan çıkar; tam aksine, ontolojik olarak var olan, iyi ve kötü eğilimlerle donatılmış, kendisine akıl ve irade bahşedilmiş bir varlık türü ile ilgili bir istinbat ve akıl yürütme olur. Biz, bu ayette ***caale***'ye ***sayyare*** anlamının verilmesinin, Âdem'in yaratılışıyla ilgili hâkim yorumda bir teolojik probleme yol açmayacağını, bilakis meleklerin öngörüleri ilgili yorumun daha da netleşeceğini düşünüyoruz.

[24] Yani, Âdem'in yaratılmasındaki başka hikmetleri...

[25] Bak. Bakara:3'ün dipnotu

[26] Lafzen:"*secde edin*!" ***Secde*** kelimesinin anlamı konusunda farklı görüşler vardır. Razi ***secde*** kelimesinin burada üç anlamda kullanılma ihtimalinden söz eder. 1. Âdem kıble olabilir. 2. Selamlama anlamındadır. 3. Boyun eğme anlamındadır. Razi 1. ve 3. görüleri zayıf kabul ederek 2. görüşü savunur. Biz çeviriyi Razi'nin kabul ettiği bu anlamı esas alarak yaptık.

[27] İblis cinlerdendir: Bak: Kehf: 50. İblis'in kimliği yer yer tartışma konusu olsa da hâkim görüş - Kehf: 50. ayette de açıkça belirtildiği gibi - onun bir melek değil cin olduğu, çünkü meleklerin isyan etme özelliğinin bulunmadığı şeklindedir.

[28] Lafzen: "*çıkardı*"

[29] Lafzen: "*aldı*"

١

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا ۚ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنْ تَبِعَ
هُدَايَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٣٩﴾ يَا
بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا
بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ ﴿٤٠﴾ وَآمِنُوا بِمَا أَنْزَلْتُ
مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ ۖ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي
ثَمَنًا قَلِيلًا ۖ وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ ﴿٤١﴾ وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا
الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤٢﴾ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا
مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ
وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٤٤﴾ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ
وَالصَّلَاةِ ۚ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ ﴿٤٥﴾ الَّذِينَ يَظُنُّونَ
أَنَّهُمْ مُلَاقُو رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ﴿٤٦﴾ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ
اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى
الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا
يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿٤٨﴾

38. **Ardından onlara** dedik ki: Hep birlikte oradan çıkıp gidin! Şayet size Benden yol gösterici **bir mesaj** gelirse **ona uyun**. Kim benim yol gösterici **mesajıma** uyarsa, onlar için korkacak bir şey olmayacaktır; ayrıca onlar üzülmeyecekler de.

39. **Hakikati** inkâr edenler ve mesajlarımızı yalanlayanlar ise ateşe mahkûm olacaklar ve orada ebediyen kalacaklar.

40-43. Ey İsrailoğulları![30] Size bahşettiğim nimetimi hatırlayın. Bana verdiğiniz sözü tutun ki ben de size verdiğim sözü tutayım. Ve sadece benden korkun. Yanınızdaki **Tevrat**'ı doğrulayıcı olarak indirdiğim **Kitab**'a[31] iman edin. Onu ilk inkâr eden siz olmayın. Mesajlarımızı, bir parça **dünyalık** menfaat elde etmek uğruna değiştirmeyin[32] ve Bana **kulluğunuzda** samimi olun. Ayrıca hakkı bâtılla bulandırmayın[33] ve bile bile hakikati gizlemeyin. Bir de, namazı kılmayı, karşılıksız yardımda bulunmayı[34] ve **Allah'a** boyun eğenlerle birlikte boyun eğmeyi sürdürün.

44. Siz, başkalarına, "erdemli olmak" **gerektiğini** anlatıyorsunuz da, **buna** kendinizin **de uyması gerektiğini** unutuyor musunuz? Üstelik de Kitab'ı okuyup durduğunuz halde **böyle yapıyorsunuz**! Aklınız ermiyor mu sizin?

45-46. Sabır ve namaz ile Allah'tan yardım isteyin. Kuşkusuz bu, **Allah'ın azâmati karşısında** titreyenlerden[35] başkasına ağır gelecektir. **Zira** onlar **bir gün** Rab'leriyle karşılaşacaklarından ve Ona döneceklerinden emindirler.

47. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi hatırlayın: Hani, o vakitler size herkesten fazla lütufta bulunmuştum.[36]

48. Öyle bir günün azabından sakının ki, o gün hiç kimse diğerinin **kurtuluşu** için bir ücret ödeyemeyecek, hiç kimsenin aracılığı kabul edilmeyecek, hiç kimseden bir fidye alınmayacak ve hiç kimseye yardım da edilmeyecektir.

---

30) İsrail, Yakup peygamberin lakabıdır.

31) Yani, Kur'an'a...

32) Lafzen: "*satmayın*"

33) Lafzen: "*Hakka batılı karıştırmayın*"

34) Lafzen: "*zekat vermeyi*". Zekât, İslam'da, kişinin nefsini ve malını arındırmasını sağlayan ve verilmesi belli şartlara bağlı olan zorunlu vergiye denilir. Zekât özellikle Me-

dine döneminde hukuki bir form kazanmıştır. Ancak, vahyin kronolojisi içerisinde her zaman bu formel anlamda kullanılmaz. Özellikle İsrail oğullarının söz konusu olduğu bu gibi durumlarda, zekât kelimesinden, İslam hukukundaki şartlarına haiz formel bir vergiden ziyade, - daha geniş anlamıyla- fakirlere yönelik her tür sadaka ve yardımın anlaşılması daha doğru olur. Gerçi Kitabı-Mukaddes'te, İsrailoğulları'ndan, mallarının onda birini yoksullara vermeleri istenilmektedir. Dolayısıyla burada hem bu "onda bir" (*öşür*) hem de bunun dışında fakirlere yönelik her tür sadaka ve yardım kastediliyor olabilir. Bu yüzden biz, tespit edebildiğimiz kadarıyla, İslam hukukundaki anlamıyla formel verginin kastedildiği ayetlerdeki zekat kelimesini "zekat" olarak çevirdik. Ancak hem böylesi durumlarda ve hem de Mekke döneminde inen ayetlerde geçip de, daha geniş anlamıyla Allah yolunda infakın kastedildiği durumlarda "karşılıksız yardım" diye çevirdik.

[35] ***Huşu***: Kişinin Allah'ın kudret ve azameti karşısında duyduğu korku. (Bak: **Razi**)

[36] Veya: "*Sizi herkesten üstün kılmıştım*"

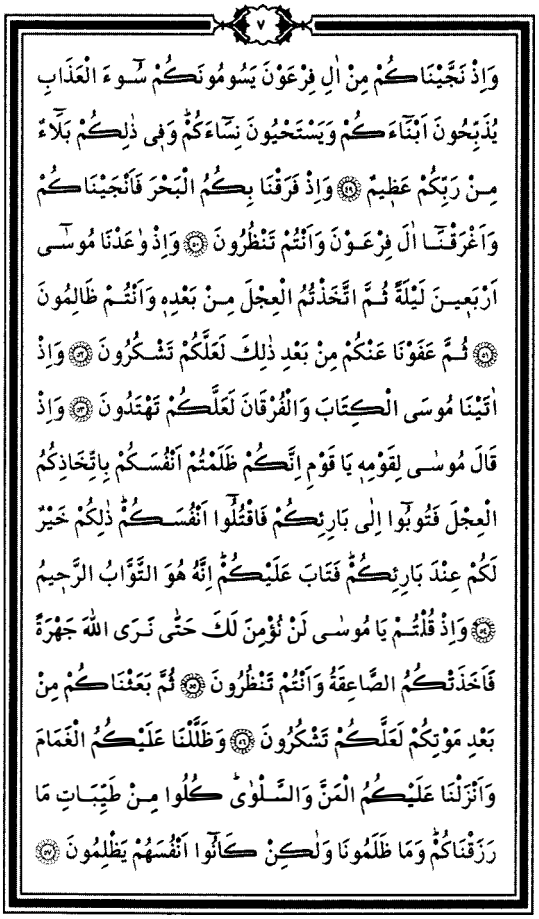
وَاِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُوْمُوْنَكُمْ سُوْٓءَ الْعَذَابِ
يُذَبِّحُوْنَ اَبْنَآءَكُمْ وَيَسْتَحْيُوْنَ نِسَآءَكُمْ ۗ وَفِيْ ذٰلِكُمْ بَلَآءٌ
مِّنْ رَّبِّكُمْ عَظِيْمٌ ﴿٤٩﴾ وَاِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَاَنْجَيْنَاكُمْ
وَاَغْرَقْنَآ اٰلَ فِرْعَوْنَ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُوْنَ ﴿٥٠﴾ وَاِذْ وٰعَدْنَا مُوْسٰٓى
اَرْبَعِيْنَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهٖ وَاَنْتُمْ ظٰلِمُوْنَ
﴿٥١﴾ ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذٰلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٥٢﴾ وَاِذْ
اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ﴿٥٣﴾ وَاِذْ
قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ اَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ
الْعِجْلَ فَتُوْبُوْٓا اِلٰى بَارِئِكُمْ فَاقْتُلُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۗ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ
لَّكُمْ عِنْدَ بَارِئِكُمْ ۗ فَتَابَ عَلَيْكُمْ ۗ اِنَّهٗ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ
﴿٥٤﴾ وَاِذْ قُلْتُمْ يٰمُوْسٰى لَنْ نُّؤْمِنَ لَكَ حَتّٰى نَرَى اللّٰهَ جَهْرَةً
فَاَخَذَتْكُمُ الصّٰعِقَةُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُوْنَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنٰكُمْ مِّنْ
بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٥٦﴾ وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ
وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ۗ كُلُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا
رَزَقْنٰكُمْ ۗ وَمَا ظَلَمُوْنَا وَلٰكِنْ كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿٥٧﴾

49. Hani **hatırlasanıza,** Biz sizi, **erkek** çocuklarınızı öldürüp, kız **çocuklarınızı**[37] sağ bırakmak suretiyle size eziyetin en kötüsünü reva gören Firavun'un yandaşlarından kurtarmıştık. Bu, Rabb'inizin sizi tabi tuttuğu çok zor bir sınavdı.

50. Hani denizi yarıp sizi kurtarmış ve Firavun ve ordusunu[38] gözlerinizin önünde boğmuştuk.

51-52. Hani **hatırlasanıza**, Biz Musa'yı **Sina Dağı'nda** kırk gün tutmuştuk;[39] siz de **onun aranızdan ayrılmasının** hemen ardından buzağı **heykelini tanrı** edinmiştiniz. Siz **gerçekten kendi kendine** zulmeden kimselersiniz. Ama ardından Biz, belki şükredersiniz diye sizi bağışlamıştık.

53. Hani **hatırlasanıza,** belki rehber edinirsiniz diye, Musa'ya Kitab'ı ve **doğruyu yanlıştan** ayıracak[40] **ölçüyü** vermiştik.

54. Hani Musa kavmine şöyle demişti: Ey kavmim! Buzağı **heykelini tanrı** edinmek suretiyle kendinize zulmettiniz. Gelin, yaratıcınıza tevbe ederek içinizden **bu suçu işleyenleri** öldürün[41]. Bu, sizin için, yaratıcınız katında çok daha hayırlıdır. O tevbelerinizi kabul eder. Çünkü O tevbeleri en güzel şekilde kabul ederek **kullarına** merhametle muamele eder.

55. Hani siz Musa'ya, "Ey Musa! Biz Allah'ı apaçık bir şekilde görmedikçe sana asla inanmayız." demiştiniz de, bu yüzden sizi - bakınıp dururken - bir yıldırım çarpıvermişti.

56. Sonra da, belki şükredersiniz diye, ölümünüzün ardından sizi geri dirilttik.[42]

57. Ve çölde sizi bulutlarla gölgelendirdik. Size tatlı **yiyecekler** ve bıldırcın eti bahşettik. "Allah'ın size rızk olarak verdiği şeylerden yiyin!" **dedik**. Doğrusu onlar **bu nimetleri görmezden gelmekle** bize zulmetmediler; **sadece** kendi ken-

---

37) Lafzen: "*kadınlarınızı*" Firavunun, İsrail oğullarından bir çocuğun iktidarını elinden alacağını işaret eden gördüğü bir rüya üzerine, İsrail oğullarının erkek çocuklarını öldürüp kız çocukları sağ bırakmasına yapılan bir atıf.

38) Lafzen: "*Firavun'un yandaşlarını*" Ancak boğulanlar arasında Firavun da bulunduğu için bu terkibi "*Firavun ve ordusu*" şeklinde çevirdik.

39) Lafzen: "*kırk gece **için** sözleşmiştik*" Ayetteki "kırk gece" ifadesi "kırk gün" anlamında kullanılmıştır.

40) ***Furkan***: Hak ile batılı ayıran şey. (Ebu Ubeyde, **Mecazu'l-Kuran**) Bazı alimlere göre

Furkan'dan kasıt Hz. Musa'ya verilen "on emir"dir.

41) Lafzen: "*kendinizi öldürün*" Bazı müfessirlere göre "*nefsinizi öldürün*" yahut, "*nefsinizi kötülüklerden arındırın*". Ancak *enfusekum* kelimesi başka ayetlerde "birbiriniz / sizden olanlar" anlamında kullanılmaktadır. (Bak. **Hucurat:11**; **Nisa:29**; **Nur:61** Ayrıca bak. **Razi**) Bu yüzden biz, kelimenin "sizden olanlar" anlamını dikkate alarak "içinizden **bu suçu işleyenleri** öldürün" şeklinde çevirmeyi tercih ettik. Bizim tercih etttiğimiz bu yorum için bak: **Zemahşeri**. Bu çeviriyi Kitabı-Mukaddes'te yer alan "Allah'ın dışında başka varlıkları tanrı edinenlerin öldürülmesi" hükmü de teyit etmektedir. (Bak. **Kitabı-Mukaddes, Tesniye: 6 / 15** Ayrıca, buzağıya tapanların öldürüldüğü hakkında, bak: **Kitabı-Mukaddes, Çıkış**:32 / 26-28)

42) Yahut, "yıldırım çarpmasının yol açtığı bir bayginlık halinden kurtararak tekrar ayılttık"

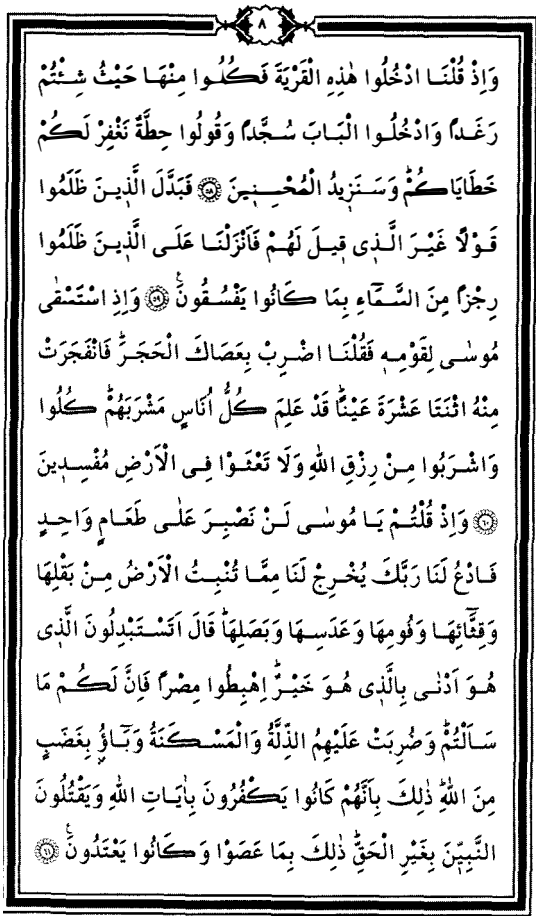
٨

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ
رَغَدًا وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَغْفِرْ لَكُمْ
خَطَايَاكُمْ وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾ فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا
قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا
رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٥٩﴾ وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ
مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ
مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ كُلُوا
وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللَّهِ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ
﴿٦٠﴾ وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ
فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا
وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِهَا وَبَصَلِهَا قَالَ أَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي
هُوَ أَدْنَىٰ بِالَّذِي هُوَ خَيْرٌ اهْبِطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَا
سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ
مِنَ اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ
النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٦١﴾

58. Hani, "Şu kasabaya girin; orada dilediğiniz şeyden bol bol yiyin; **kasabanın** kapısından alçak gönüllülükle girin ve "***Rabb'imiz! Bizi bağışla***" deyin; Biz de sizin hatalarınızı bağışlayalım; hem ayrıca Biz, iyilik yapmayı ilke edinenlere ileride daha fazlasını vereceğiz." demiştik.

59. Ama o zalimler kendilerine söyleneni başka bir sözle değiştirdiler. Biz de günaha iyice gömülmelerinden dolayı zalimlerin üzerine gökten azap indirdik.

60. Hani, Musa kavmi için su istediğinde, Biz ona "**Elindeki** âsâ ile kayaya vur!" demiştik. **Musa denileni yapınca kayadan** on iki pınar fışkırmış ve **böylece** her kabile kendi su kaynağını bellemişti. **Ve Musa da onlara**: "Allah'ın rızkından yiyip için. Fesadı yayarak toplumda ahlaki çöküşe yol açmayın![43]" demişti.

61. Hani siz: Ey Musa! Biz tek çeşit yiyecekle yetinemeyiz. Rabbine dua et de bize sebze, salatalık, buğday[44], mercimek, soğan **gibi** toprakta yetişen ürünler[45] çıkarsın, demiştiniz de; **Musa:** Hayırlı olanı daha değersiz olanla mı değiştirmek istiyorsunuz? **Madem öyle** Mısır'a geri dönün; o aradığınızdan orada var, demişti. Ve böylece onlar, Allah'ın gazabına uğrayarak yoksulluk ve aşağılanmaya maruz kaldılar. Bütün bunlar, onların, Allah'ın mesajını inkâr etmekteki ısrarları ve hakikati kabule yanaşmayarak[46] peygamberlerini öldürmeleri yüzünden **oldu**. Ve **bir de**; isyan etmeleri ve haddi aşmaları yüzünden...

[43] Lafzen: "*Bozgunculuk yaparak yeryüzünde düzeni bozmayın*"

[44] Ya da "*sarımsak*"

[45] İsrailoğulları Mısır'da çiftçilikle iştigal ettikleri için, bu talepleri kölelik dönemlerine karşı bir özlemi ifade ediyordu.

[46] Lafzen: "*haksız yere*"

٩

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَىٰ وَالصَّابِئِينَ
مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٢﴾ وَإِذْ
أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ
بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٦٣﴾ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ
بَعْدِ ذَٰلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ
الْخَاسِرِينَ ﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي
السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ﴿٦٥﴾ فَجَعَلْنَاهَا
نَكَالًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٦٦﴾
وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً
قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ
﴿٦٧﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ
إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَٰلِكَ فَافْعَلُوا مَا
تُؤْمَرُونَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ
يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ ﴿٦٩﴾

62. Şüphesiz **bu ilahi kelama** iman etmiş olanlarla, Yahudilerden, Hıristiyanlardan ve Sabiilerden[47] Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıp **Allah'ın güzel gördüğü** ameller işlemiş olanların ücreti Rab'lerine aittir. Onlar için korkacak bir şey yoktur; onlar üzülmeyecekler de.

63. Hani, Dağı üzerinize **şahit** tutarak, "Allah'a kullukta samimiyetinizi göstermeniz için[48] Size verdiğimiz Kitab'a sımsıkı sarılın ve o **Kitab**'ın içindekileri aklınızdan çıkarmayın!" diye sizden söz almıştık.

64. Ama bunun ardından siz, **sözünüzden** yine döndünüz. Eğer Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı elbette hüsrana uğrayanlardan olurdunuz.

65. Gerçek şu ki, siz, içinizden İbadet Günü'nün[49] **kutsiyetini** ihlal edenleri elbette biliyorsunuz[50]. **Bu azgınlıkları yüzünden** onlara, "Aşağılık birer maymun olun[51]!" demiştik.

66. Bunu, çağdaşlarına ve daha sonra gelecek olanlara ibretlik bir ceza, müminlere ise ders olsun diye **yaptık**.

67. Hani **hatırlasanıza**, Musa halkına "Allah size bir inek kurban etmenizi emrediyor.[52]" demişti de, **onlar** "Ey Musa! Sen bizimle alay mı ediyorsun?" diye karşılık vermişlerdi. **Bunun üzerine Musa da** "Bu denli cahil olmaktan Allah'a sığınırım!" diye karşılık vermişti.

68. Dediler ki: **Madem öyle**, Rabbine söyle de onun nasıl bir şey olduğunu bize tarif etsin. Musa da, "**Allah,** o **ineğin** ne yaşlı ne de körpe, ikisinin arasında bir şey olduğunu söylüyor. Artık size emredilen şeyi yapın!" dedi.

69. **Bunun üzerine** "Rabbine söyle de onun rengini açıklasın." dediler. **Musa ise** "**Allah** onun, rengi parlak, bakanların hoşuna gidecek sarı bir inek olduğunu söylüyor." dedi.

---

47) Yahudilik ve Hıristiyanlık arasında "Tek Tanrı" inancına sahip bir dini topluluk. Hz. Yahya'nın takipçileri oldukları söylenilmektedir. Müslümanlar hukuki anlamda Yahudi ve Hıristiyanlara sağladıkları hakları bunlara da sağlamışlardır.

48) Bak: Bakara 21. ayetin dipnotu.

49) ***Sebt günü***: Yahudilerin ibadete ayırdıkları cumartesi günü. O gün çalışmaları ve avlanmaları yasaklanmıştır. Ayette, Yahudilerin, o günkü çalışma ve avlanma yasağını ihlal etmelerine işaret edilmektedir. (Bak: **A'raf: 163** ve devamı)

[50] Lafzen: "*bildiniz*"

[51] Bazı âlimler bunun fiziksel olarak maymuna dönüştüler anlamında değil, maymun tabiatlı oldular anlamında olduğu kanaatindedirler. Her ne kadar bu ihtimal göz ardı edilemese de, İsrailoğulları kıssasının olağanüstü (mucizelerle örülü) karakteri dikkate alınırsa, bunların fiziksel olarak maymuna dönüştürülmüş olmaları da öyle pek zayıf bir ihtimal değildir. Kaldı ki diğer ayette, bunun, ***nekal*** (ibretlik bir ceza) olarak nitelendirilmesi, cezanın büyüklüğüne ve caydırıcılığına dikkat çekmektedir. Nitekim ***nekal*** kelimesi, hırsızların elinin kesilmesi ile ilgili ayette de geçmektedir. Bize göre, bu da, dönüşümün fiziksel bir dönüşüm olma ihtimalini güçlendiriyor.

[52] Tefsir kaynaklarına göre, burada söz konusu edilen inek kesme emri 72. ayette söz konusu edilen faili meçhul cinayetin aydınlatılmasıyla ilgilidir.

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ
عَلَيْنَا وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ ۝ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا
بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَا
شِيَةَ فِيهَا قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَبَحُوهَا وَمَا كَادُوا
يَفْعَلُونَ ۝ وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَا
كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ۝ فَقُلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَٰلِكَ يُحْيِي
اللَّهُ الْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۝ ثُمَّ قَسَتْ
قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنَّ
مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَشَّقَّقُ
فَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَا يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا
اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۝ أَفَتَطْمَعُونَ أَنْ يُؤْمِنُوا لَكُمْ وَقَدْ
كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ يُحَرِّفُونَهُ مِنْ بَعْدِ
مَا عَقَلُوهُ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا
آمَنَّا وَإِذَا خَلَا بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ قَالُوا أَتُحَدِّثُونَهُمْ بِمَا
فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ عِنْدَ رَبِّكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝

70. **Bu kez de** "Bizim adımıza Rabbine yalvar da onun nasıl bir şey olduğunu açıklasın! Çünkü biz bu ineği **diğerlerinden** ayırt edemedik. Allah dilerse elbette gösterdiği yolu izleriz." dediler.

71. **Musa da: Allah** onun, henüz ekin sulamak ve yeri sürmek için boyunduruk altına alınmamış, kusursuz, benekli olmayan **bir inek** olduğunu söylüyor, dedi. **Bunun üzerine** "İşte şimdi **bize** gerçeği söyledin![53]" diyerek ineği kurban ettiler. Ama ellerinden gelse yapmayacaklardı.

72. Hani, siz bir kişiyi öldürüp, sonra da o suçu birbirinizin üzerine atmıştınız. - Allah elbette gizlediğinizi açığa çıkaracaktır.-

73. Ardından size, "**Faili meçhul cinayetlerde belde halkının müştereken sorumlu tutulmasına ilişkin** bu **ilkeyi, bu tür olayların** bazılarına uygulayın."[54] dedik. Allah canları ölümden işte böyle korur ve belki aklınızı kullanmayı öğrenirsiniz diye rahmetinin işaretlerini[55] size gösterir.

74. Sonra bunun ardından kalpleriniz katılaştı; taş gibi, hatta taştan da katı oldu. Hâlbuki öyle taşlar vardır ki, ondan sular fışkırır. Öyleleri vardır ki parçalanır ve ondan sular akar. Ve yine öyleleri vardır ki, Allah korkusuyla yuvarlanırlar. Allah elbette yaptıklarınızdan habersiz değildir.

75. **Ey müminler**, yoksa onların, sizin **tebliğ ettiğiniz şeye** inanmalarını mı bekliyorsunuz? İşin gerçeği, onlardan bir grup Allah'ın kelamını dinliyorlar, ancak -onun **ne demek istediğini** anladıktan sonra- **anlamını** bile bile çarpıtıyorlar.

76. Nitekim imana ermiş olanlarla karşılaştıklarında, "Biz de inandık." diyorlar; ama birbirleriyle baş başa kaldıklarında, **onlardan bazıları diğerlerine** "Allah'ın size açıkladıklarını, Rabbinizin katında aleyhinize koz olarak kullansınlar diye mi onlara söylüyorsunuz? Aklınız ermiyor mu sizin?" diyorlar.

---

53) Lafzen: "*getirdin*"

54) Lafzen: "*Onun bir kısmıyla ona vurun*" Müfessirler genellikle bu ayeti "ineğin bir kısmıyla ölüye vurulması" şeklinde anlamışlardır. Buna göre Allah, İsrailoğulları'ndan bir inek kesmelerini ve bu ineğin bir parçasıyla ölen kişiye vurmalarını emretmiş; Tefsir kaynaklarındaki bazı rivayetlere göre de, bu kişi dirilerek kâtilin kim olduğunu söylemiştir. Ancak, bir başka yoruma göre, burada, faili meçhul cinayetlerde o belde halkının müştereken sorumlu tutulmasına ilişkin bir ilkeye atıf yapılmaktadır. Örneğin M. Esed bu görüştedir. Ayrıca Allame

Tabatabai - kendisi katılmamakla birlikte - bu yorumu kabul edenlerin olduğundan söz eder. (Bak: **Mizan**) Esed'e göre *idribu* kelimesindeki *hu* zamiri müzekker (eril) iken *nefs* kelimesi müennes (dişil) dir. Buradan *idribuhu* emrinden nefse işaret etmediği şeklinde bir sonuç çıkabilir. Diğer yandan *darabe* (kelime anlamı "vurdu") fiili çok sık sembolik veya mecazi anlamda kullanılan bir fiildir. Bu yüzden *darabe* fiilinin *uygulayın* diye çevrilmesi uygundur. Buna göre *hu* zamiri "müşterek sorumluluk prensibi"ne; *ba'diha* kelimesindeki *ha* zamiri de bu tür "faili meçhul olaylar"a işaret etmektedir. Bu prensip her tür faili mechul cinayette değil, bunlardan bazılarına uygulanmalıdır. Zira, faili mechul cinayetler farklı özellikler arzedebilir. Ayrıca bu konu Kitab-ı Mukaddes'te de geçmektedir. Kitabı-Mukaddes'teki anlatıya göre, kâtili belli olmayan öldürme olaylarında olay mahalline en yakın bölge halkının ileri gelenlerinin bir inek kesmesi ve din adamlarının da gelip bu inek üzerinde ellerini yıkayarak "ne elimiz bu kana bulaştı, ne de gözümüz gördü" diye yemin etmeleri istenmektedir. (**Kitabı-Mukaddes, Tesniye: 21/1-9**) Böylece, Hz. Musa'nın şeriatına göre toplum müşterek sorunıluluktan muaf kılınmış oluyordu. Benzer bir kural İslam Hukuku'nda da yer almıştır. Bilindiği gibi, İslam Hukuku faili meçhul bir cinayette belde halkının müştereken sorumlu tutulmasını öngörür. Buna göre, ya maktul yakınları, üzerinde öldürme emareleri bulunan zanlılar aleyhine yemin eder veya zanlılar kendilerinin masum olduğuna dair yemin eder. Bu yeminlerden sonra kâtil tespit edilemediği takdirde maktulün diyeti o belde sakinleri üzerine eşit oranda taksim edilir. Görüldüğü gibi, fukahanın da faili meçhul cinayetler konusunda kabul ettiği "müşterek sorumluluk" prensibi, inek kesmenin gerekçesinin yer aldığı Kitab-ı Mukaddesteki metinle paralellik arz etmektedir. Dolayısıyla, ayetin, "mucizevî bir olay"a değil, faili meçhul cinayetlerde uygulanması gereken "müşterek sorumluluk" ilkesine atıfta bulunuyor olması daha makul görünüyor. Bu sebepten dolayı, biz, ayetin bütününün çevirisini bu yorumu merkeze alarak yaptık.

[55] Lafzen: "*ayetlerini*" ***Ayet***, bir şeyi gösteren, bir şeye delalet eden, onun varlığının alameti ve işareti olan şey demektir. Allah, inek kesme olayını naklederek, bazı faili meçhul cinayetlerin çözümü konusunda nasıl bir yol izlememiz gerektiğini bize göstermiştir. Böylesi olaylarda, belde halkının müştereken sorumlu tutulması durumunda canlar ölümden korunmuş olur. Bu ise Allah'ın rahmetinin göstergesidir.

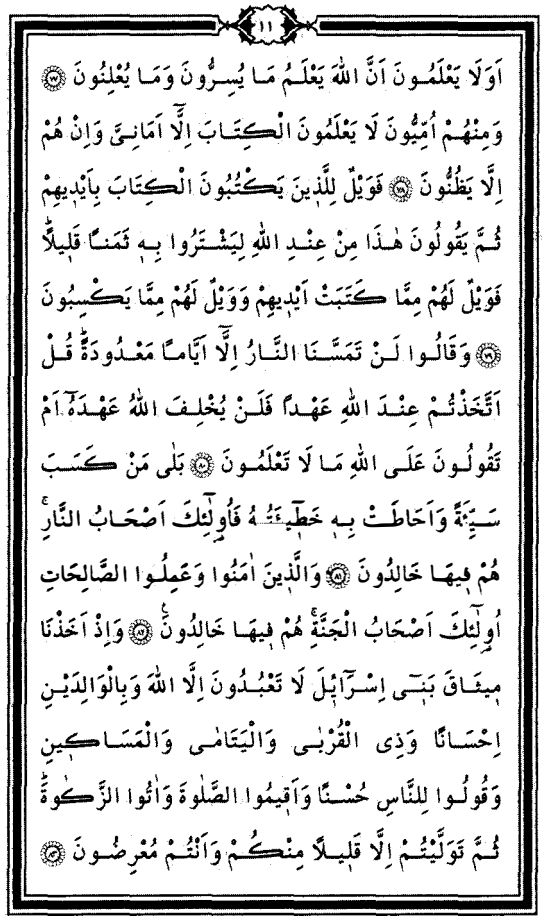
١١
اَوَلَا يَعْلَمُونَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ۝
وَمِنْهُمْ اُمِّيُّونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ اِلَّآ اَمَانِيَّ وَاِنْ هُمْ
اِلَّا يَظُنُّونَ ۝ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِاَيْدِيهِمْ
ثُمَّ يَقُولُونَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ لِيَشْتَرُوا بِهٖ ثَمَنًا قَلِيلًا
فَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا كَتَبَتْ اَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُمْ مِّمَّا يَكْسِبُونَ
۝ وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّآ اَيَّامًا مَّعْدُودَةً قُلْ
اَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللّٰهِ عَهْدًا فَلَنْ يُّخْلِفَ اللّٰهُ عَهْدَهٗٓ اَمْ
تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝ بَلٰى مَنْ كَسَبَ
سَيِّئَةً وَّاَحَاطَتْ بِهٖ خَطِيٓـَٔتُهٗ فَاُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝ وَاِذْ اَخَذْنَا
مِيثَاقَ بَنِٓى اِسْرَآءِيلَ لَا تَعْبُدُونَ اِلَّا اللّٰهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا وَّذِى الْقُرْبٰى وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ
وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَّاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ
ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ اِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَاَنْتُمْ مُّعْرِضُونَ ۝

77. **Yoksa onlar,** açıkladıklarından da, gizlediklerinden de Allah'ın haberdar olduğunu bilmiyorlar mı?

78. Onlardan **Allah'ın Kitabı'nın bilgisine** sahip olmayan öyle kimseler vardır ki; Kitab'a ilişkin bildikleri tek şey bir takım kuruntulardan ibarettir. Onlar sadece "**öyle olduğunu**" zannediyorlar.

79. Yazıklar olsun **böyle** kimselere ki, kendileri kitap yazıp[56] sonra da küçük bir bedel karşılığında satmak için "Bu Allah'tan gelmiştir." diyorlar. Elleriyle yazdıkları **kitap**'tan dolayı vay onların haline; elde ettikleri **menfaatten** dolayı vay başlarına gelecek olana!

80. Bir de diyorlar ki: Bize, sayılı günlerin dışında ateş dokunmayacak! De ki **onlara**: Allah'tan **böyle olacağına dair** bir söz mü aldınız yoksa? **Eğer gerçekten öyleyse** Allah sözünden dönmez. Allah hakkında, bilginiz olmayan bir şeyi söylüyor olmayasınız?

81. Hayır! **Kesinlikle dedikleri gibi** değil. **Bilakis** kim bir günah işler de **işlediği** kötülükler onu kuşatırsa; işte böyleleri cehennemlik kimselerdir, üstelik orada ebediyen kalacaklardır.

82. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler ise cennetlik kimselerdir. Onlar da orada ebediyen kalacaklardır.

83. Hani bir zamanlar Biz İsrail oğullarından, "Allah'tan başkasına ibadet etmeyin; ana-babanıza, akrabalarınıza, yetimlere ve yoksullara iyilikte bulunun; insanlara güzel söz söyleyin; namaz kılmayı sürdürün ve **ihtiyaç sahiplerine** yardım edin!" diye söz almıştık. Ama sonra pek azınız hariç, **verdiğiniz sözden** dönmüştünüz. Siz **zaten** döneksiniz!

[56] Lafzen: "*Elleriyle Kitab'ı yazıp*" Yani "kendileri bir kitap yazıp"

١٢

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ
أَنفُسَكُم مِّن دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ ﴿٨٤﴾ ثُمَّ
أَنتُمْ هَٰؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِّنكُم
مِّن دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَإِن
يَأْتُوكُمْ أُسَارَىٰ تُفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ
أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ
مَن يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا
بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٨٦﴾
وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِن بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ
وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ
أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنفُسُكُمُ اسْتَكْبَرْتُمْ
فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ ﴿٨٧﴾ وَقَالُوا قُلُوبُنَا
غُلْفٌ بَل لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

84. Hani, bir de sizden, "Birbirinizin kanını dökmeyin ve birbirinizi yerinizden yurdunuzdan sürüp çıkarmayın!" diye söz almıştık. Siz de bunu kabul etmiştiniz. Nitekim **bunun böyle olduğuna** siz de şahitsiniz.

85. Ama sonra siz - verdiğiniz söze rağmen - yine de birbirinizi öldürmeye ve içinizden bir takım kimseleri yerinden yurdundan sürüp çıkarmaya devam ettiniz. Onlara karşı, günahkârca **davranışlarda bulunma** ve düşmanlık etme konusunda **kendi aranızda** işbirliği yapmayı sürdürdünüz. Nitekim size yasaklandığı halde, esir aldıklarınızı fidye almadan serbest bırakmıyordunuz. Yoksa siz Kitab'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Hâlbuki sizden böyle yapanların cezası dünyadaki hayatlarında rezil rüsvay olmaktır. Kıyamet günü ise onlar azabın en şiddetlisine maruz kalacaklar. Allah yaptıklarınızdan elbette habersiz değildir.

86. Onlar dünya hayatını[57] Ahiret **hayatına** tercih ediyorlar[58]. **Bu yüzden** onların azabı hafifletilmeyecek; onlara yardım da edilmeyecek.

87. Gerçek şu ki, Biz Musa'ya Kitab'ı vermiş, ardından da **başka** elçiler göndermiştik. Meryem oğlu İsa'ya da apaçık kanıtlar verdik ve onu *ruhu'l-kudüs*[59] ile destekledik. **Peki ya siz ne yaptınız?** Ne zaman **Allah'ın** bir elçisi hoşunuza gitmeyen bir şey getirse büyüklük taslamadınız mı? Kimini yalanlayıp kimini öldürmediniz mi?

88. Kalplerimiz **hakikate** kapalı, dediler[60]. Aslında öyle değil; işin gerçeği Allah inkârlarından dolayı onlara lanet etmiştir. Onlar zaten çok az şeye inanırlar![61]

[57] ***Hayatu'd-Dünya***, "alçak, süfli, değersiz hayat" yahut "yakın, içinde bulunduğumuz, yaşadığımız hayat" anlamına gelen bir tamlamadır. Ahiret'in zıddı olarak kullanılır.

[58] Lafzen: "Ahiret **hayatına** karşılık dünya hayatını satın alıyorlar"

[59] Kutsal ruh: Cebrail veya vahiy

[60] Veya, "*Kalplerimiz **ilimle** dolu, dediler*"

[61] Bu ibarenin tefsiri konusunda üç görüş vardır. 1. ***qalilen*** kelimesi iman edenlerin sıfatıdır. Bu durumda anlam "*Onlardan pek azı iman etmiştir*" şeklinde olur. Bu, Katade, Esam ve Ebu Müslim'in görüşüdür. 2. ***qalilen*** kelimesi imanın sıfatıdır. Bu durumda anlam "*onlar iman etmeleri gereken şeyin pek azına iman etmiştir*" şeklinde olur. 3. ise "*Onlar asla iman etmezler*" anlamındadır. Kisai şöyle demiştir: Araplar hiçbir bitki yetişmeyen bir toprağı kastederek ***merernâ bi ardin qalilen ma tunbit*** (Çorak bir araziye uğradık) derler. (Bak: **Razi**) Razi birinci görüşü tercih etmiştir. Ancak yukarıdaki ayetlerde Yahudilerin İlahi vahiy karşısında gösterdikleri "seçmeci tutuma" işaret edilmekte ve "*Yoksa Kitab'ın bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz*" denilmektedir. Biz ibareyi, bu bağlamla ilişkili olarak çevirdik. Yok, eğer ayet Yahudilerin Kur'an karşısındaki "inkârcı tutumları"ndan söz eden 88 ve 89. ayetin bağlamıyla ilişkiliyse, bu durumda ibarenin "*Onlar asla inanmazlar*" şeklinde olması gerekir. Öte yandan, aynı kalıp başka yerlerde farklı bağlamlarda geçmektedir. Biz bu cümle kalıbının geçtiği yerlerde, ibareyi, bağlam içerisindeki muhtemel anlamlarını dikkate alarak farklı şekillerde çevirdik.

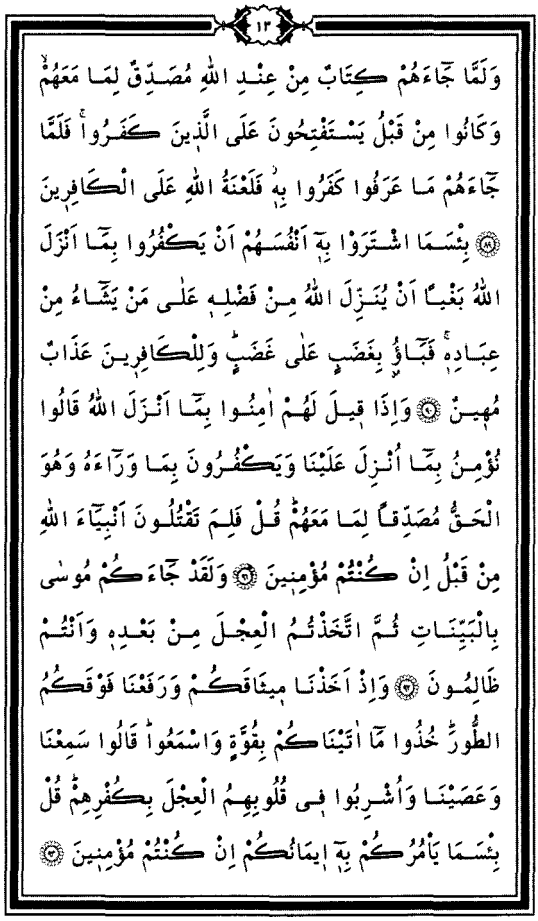
١٣
وَلَمَّا جَآءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ
وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا
جَآءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الْكَافِرِينَ
بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ
اللّٰهُ بَغْيًا أَنْ يُنَزِّلَ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَآءُ مِنْ
عِبَادِهِ فَبَآءُو بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ
مُهِينٌ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا
نُؤْمِنُ بِمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَآءَهُ وَهُوَ
الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَآءَ اللّٰهِ
مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ وَلَقَدْ جَآءَكُمْ مُوسَى
بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ
ظَالِمُونَ وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ
الطُّورَ خُذُوا مَآ آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُوا قَالُوا سَمِعْنَا
وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ
بِئْسَمَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

89. Daha önce inkâr edenlere karşı yardım isteyip durdukları halde, yanlarındaki **Tevrat'ı** doğrulamak üzere Allah katından bir Kitap gelince; **işte o hakkında** bilgi sahibi oldukları **Kitap** gelince onu inkâr ettiler. Allah inkârcıların belasını elbette verecektir![62]

90. **Sırf** Allah'ın, kullarından dilediğine Kendi lütfundan vahiy göndermesini çekememelerinden dolayı, Allah'ın indirdiği **mesajı** inkâr ederek, karşılığında kendilerini **ve ebedi hayatlarını** mahvettikleri şey[63] ne kötü bir şeydir. Oysa asıl bu yüzden gazab üstüne gazaba uğradılar. Zaten inkâr edenlerin hakkı alçaltıcı bir azaptır.

91. Onlara "Allah'ın gönderdiği **bu Kitab'a** iman edin!" denildiğinde; "Biz sadece bize gönderilen **Kitab**'a inanırız!" dediler. Onun dışındakini inkâr ediyorlar. Hâlbuki o, yanlarında bulunan **Tevrat'ı** doğrulayan hakikatin ta kendisidir. De ki **onlara**: **Madem gerçek** müminler idiniz de, neden Allah'ın önceki peygamberlerini öldürüyordunuz?

92. Nitekim Musa apaçık kanıtlar getirmişti. Ama âkâbinde, **daha o Tur Dağı'na gider gitmez** hemen ardından buzağı **heykelini tanrı** edindiniz. Sizler **zaten** zalim kimselersiniz.

93. Hani **hatırlar mısınız**; Dağı üzerinize **şahit** tutarak "Size verdiğimiz **Kitab**'a sımsıkı sarılın ve dinleyip **itaat edin**." diye sizden söz almıştık. Ama onlar "İşittik ve reddettik(!)" dediler. İnkârlarından dolayı buzağı **sevgisi** iliklerine işledi onların. De ki **onlara**: Sizler **gerçekten** müminseniz, imanınız ne kötü şey emrediyor size?

[62] Lafzen: "*Allah'ın laneti kafirlerin üzerinedir.*"

[63] Lafzen: "*karşılığında kendilerini sattıkları şey*"

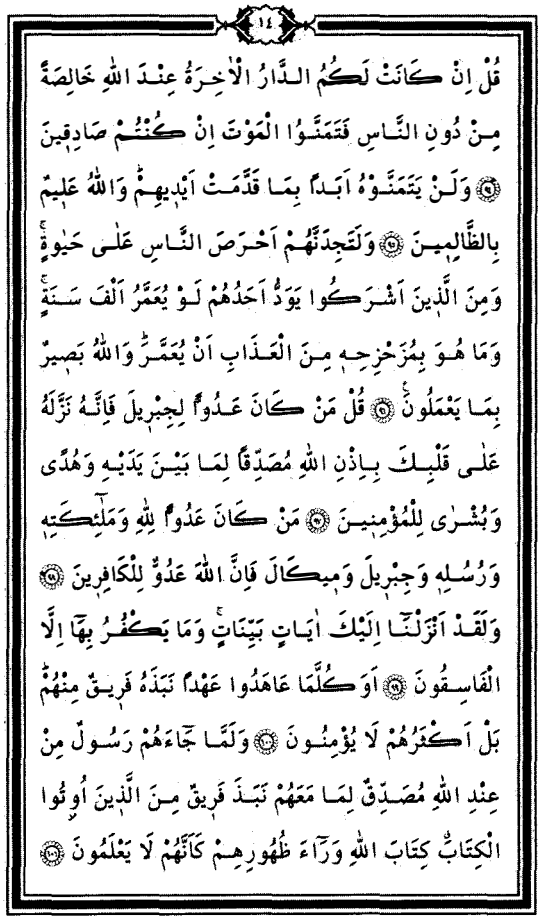
١٤
قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللهِ خَالِصَةً
مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
۞ وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللهُ عَلِيمٌ
بِالظَّالِمِينَ ۞ وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَوةٍ
وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ أَلْفَ سَنَةٍ
وَمَا هُوَ بِمُزَحْزِحِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللهُ بَصِيرٌ
بِمَا يَعْمَلُونَ ۞ قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ
عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى
وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ ۞ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ
وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ ۞
وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا
الْفَاسِقُونَ ۞ أَوَكُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِنْهُمْ
بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۞ وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ
عِنْدِ اللهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ كِتَابَ اللهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۞

94. De ki: Allah katında Ahiret yurdu diğer insanlara değil de sadece size aitse, - **ve de** siz **bu söylediğinizde** samimiyseniz - **o halde** ölümü isteyin **de görelim**!

95. Fakat daha önce yapıp ettiklerinden dolayı asla ölmek istemeyeceklerdir. Allah zalimleri **çok iyi** tanır.

96. Onların, yaşamaya karşı insanların en hırslıları olduğunu görürsün; hatta müşriklerden bile daha hırslı.. Onlar bin yıl yaşamayı isterler. Oysa uzun yaşamak onlardan hiç birisini azaptan kurtarmayacaktır. Allah **onların ne** yaptıklarını görüyor.

97-98. Onlara söyle: Kim Cebrail'e düşmansa, **Allah da onun düşmanıdır**. Çünkü senden önce **gönderilen vahiyleri** tasdik etmek ve müminler için bir rehber ve bir müjde olmak üzere Kur'an'ı - Allah'ın izniyle- senin kalbine indiren odur. Kim ki Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrail'e veya[64] Mikail'e düşmanlık ederse, **bilsin ki** Allah da inkârcıların düşmanıdır.

99. Gerçek şu **ki** Biz sana apaçık kanıtlar verdik[65]. **Onları,** günahı alışkanlık haline getiren kimselerden başkası inkâr etmez.

100. Nitekim ne zaman bir anlaşma yaptılarsa onlardan bir grup anlaşmayı bozmadı mı? **Zaten** onların çoğu **anlaşmaya riayet edilmesi gerektiğine** inanmazlar.

101. Onlara her ne zaman Allah katından yanlarındaki **Kitab**'ı doğrulayan bir elçi geldiyse, kendilerine Kitap verilenlerin bir kısmı -sanki **gerçeği** bilmiyorlarmış gibi- Allah'ın Kitabı'nı arkalarına attılar.

[64] Lafzen: "*ve*" Buradaki "ve" edatları sözün bağlamı içerisinde "veya" anlamındadır. Yani bunlardan herhangi birine...

[65] Lafzen: "*indirdik*"

١٥

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَٰنَ ۖ
وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَٰنُ وَلَٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ
النَّاسَ السِّحْرَ ۗ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ
هَارُوتَ وَمَارُوتَ ۚ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا
إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ
بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ ۚ وَمَا هُم بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا
بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ ۚ وَلَقَدْ
عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ۚ
وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ أَنفُسَهُمْ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ۝
وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَمَثُوبَةٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ خَيْرٌ ۖ
لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا
رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا ۗ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ۝ مَّا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا
الْمُشْرِكِينَ أَن يُنَزَّلَ عَلَيْكُم مِّنْ خَيْرٍ مِّن رَّبِّكُمْ ۚ وَاللَّهُ
يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۝

102-103. Onlar[66] Süleyman'ın hükümdarlığı konusunda şeytan **tabiatlı** kimselerin uydurdukları **yalanların**[67] ardına düştüler. Hâlbuki Süleyman **sihir yaparak** kâfir olmadı;[68] ama o şeytan **tabiatlı** kimseler insanlara sihri ve Babil'deki melek[69] **diye bilinen** Harut ve Marut **adındaki** iki kişiye verilen **bilgiyi** öğreterek kâfir oldular.[70] Oysa o ikisi "Biz sadece imtihan **için gönderildik; sen bu bilgileri kötüye kullanarak** kâfir olma!" demedikçe kimseye bir şey öğretmiyorlardı. Ancak, onlar, o ikisinin **öğrettiklerinden** karı ve kocanın arasını açmak **için büyü yapmakta kullanacakları** bir takım **bilgiler** çıkarıyorlardı.[71] Ama Allah dilemedikçe onunla hiç kimseye zarar veremezler. **Ne yazık ki** onlar, kendilerine yararlı olanı değil zararlı olanı öğreniyorlardı. Ve **elbette,** o **bilgiyi** edinenlerin[72] Ahiret'te bir nasibi olmadığını anlayacaklar. Karşılığında kendilerini mahvettikleri[73] **o bilgi** ne kötü **bir bilgidir**. Ah keşke bilselerdi! Hâlbuki onlar iman edip Allah'a kullukta samimi olsalardı, elbette Allah katındaki mükâfatları **çok** hayırlı olurdu.

104. Ey iman edenler! Peygambere "Bizi görsene!"[74] demeyin, "Bize bakabilir misin?"[75] deyin ve onu dinleyin! Çünkü kâfirler için can yakıcı bir azap vardır.

105. Ne **önceki** Kitapların izleyicileri olan inkârcılar[76] ne de Allah'ın yanı sıra başka varlıkları ilah edinenler, Rabb'inizin katından size herhangi bir hayır bahşedilmesini hazmedemediler. Hâlbuki Allah rahmetini dilediğine tahsis eder. Çünkü Allah çok büyük lütuf sahibidir.

---

66) Yahudiler

67) Ebu Müslim'e göre ***telâ*** **(okudu)** fiili ***alâ*** harfi ceriyle kullanıldığında **"yalan söyledi"** anlamına gelir. (Bak: **Razi**)

68) Kıssa Kitab'ı Mukaddes'te yer alan Hz. Süleyman'ın puta taptığına; sihirbazlık sanatının mucidi olduğuna ve krallığını yaptığı sihirlere borçlu olduğuna ilişkin efsanenin reddini amaçlamaktadır. (Bak. **Kitab-ı Mukaddes; Krallar: 11/1-10**)

69) Kelime yaygın kıraate göre *melekeyn* (iki melek) şeklinde okunmuştur. Ancak bazı kıraatlarda *melikeyn* (iki kral) olarak da geçmektedir.(Bak. **Taberi, Zemahşeri, Begavi, Razi** vd.) Bu iki kişinin kim olduğu kesin değildir. Müfessirlere göre, bunlar, o halkı denemek amacıyla insan suretinde gönderilmiş iki melek; yahut, melek olduğu zannedilen iki ruhani kişi; ya da Babil'de iki kral olabilirler.

Anlaşıldığı kadarıyla bunlar, toplumda saygın bir konumu olan, kendilerinden bazı bilgiler öğrenilen - muhtemelen de ruhani bir konumları olan - iki kişi idiler.

[70] Harut ve Marut'un öğrettiği bilgi bizzat sihir olmayıp, kullanılış amacına göre iyiye de kötüye de kullanılabilecek türden bir bilgi idi. Bu yüzden, bizzat sihir olarak isimlendirilmemiş, bir önceki ibarede geçen şeytanların öğrettiği sihire atfedilmiştir. Nitekim cümlenin devamında, onların, bu bilgiyi öğretmeden önce muhataplarına, bunların kötüye kullanılmaması konusunda uyarıda bulundukları belirtilmektedir. Bazı müfessirler ise buradaki ***ma*** edatını *nafiye* (olumsuzluk edatı) olarak kabul etmişlerdir. Bu durumda anlam şöyle olur: "*Süleyman kâfir olmadı; ama o şeytanlar insanlara sihri öğreterek kafir oldular. Babil'deki Harut ve Marut* ***adındaki*** *iki Meleğe* ***sihirle ilgili herhangi bir ilim*** *verilmemiştir.*"

[71] Lafzen: "*O ikisinden karı kocanın arasını açacak şeyler öğreniyorlardı*"

[72] Lafzen: "*satın alanların*"

[73] Lafzen: "*sattıkları*"

[74] Lafzen: "*Bizi gütsene!*"

[75] ***Râi'nâ*** kelimesi, hem söyleniş olarak hem de ses benzerliğinden dolayı kaba çağrışımlara açık bir kelimeydi. Bu yüzden Allah, müminlerden, Hz. Peygambere hitap ederken ***râi'nâ***'ya göre daha zarif bir kelime olan ***unzurnâ***'yı kullanmalarını istedi.

[76] Ayetteki ilk ***min*** edatı beyaniyedir. (**Razi**) Biz cümleyi ***min*** edatının beyaniye olduğunu dikkate alarak çevirdik.

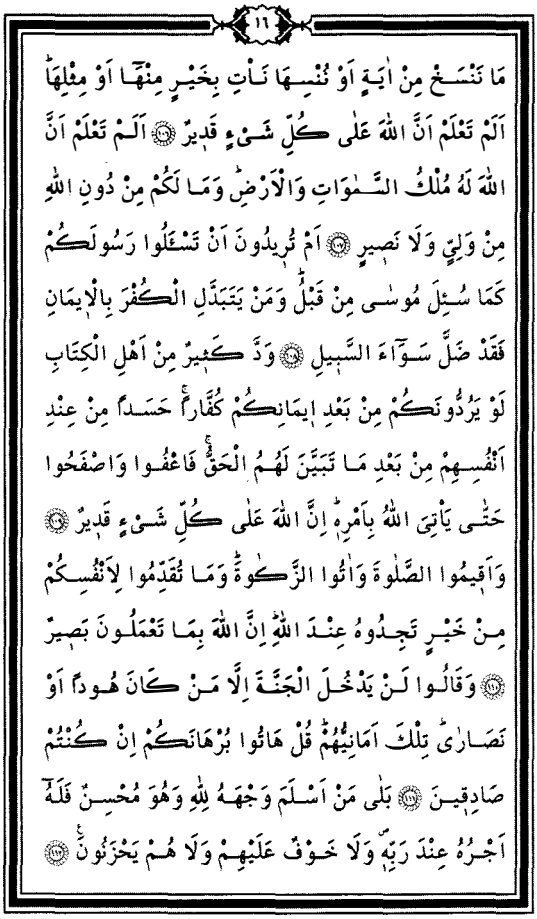

مَا نَنْسَخْ مِنْ اٰيَةٍ اَوْ نُنْسِهَا نَاْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَآ اَوْ مِثْلِهَا ۗ
اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝ اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ
اللّٰهَ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۝ اَمْ تُرِيدُونَ اَنْ تَسْـَٔلُوا رَسُولَكُمْ
كَمَا سُئِلَ مُوسٰى مِنْ قَبْلُ ۗ وَمَنْ يَتَبَدَّلِ الْكُفْرَ بِالْاِيمَانِ
فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيلِ ۝ وَدَّ كَثِيرٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ
لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِكُمْ كُفَّارًا ۚ حَسَدًا مِنْ عِنْدِ
اَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ ۚ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا
حَتّٰى يَاْتِىَ اللّٰهُ بِاَمْرِهٖ ۗ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝
وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ ۚ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ
مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ ۗ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
۝ وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا اَوْ
نَصَارٰى ۗ تِلْكَ اَمَانِيُّهُمْ ۗ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ ۝ بَلٰى مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهٗ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهٗٓ
اَجْرُهٗ عِنْدَ رَبِّهٖ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝

106. Biz **hükmünü** kaldırdığımız veya unutturduğumuz bir ayetin yerine mutlaka daha hayırlısını yahut bir benzerini veririz. Bilmez misin ki Allah her şeye kâdirdir?

107. Göklerin ve yerin egemenliğinin Allah'a ait olduğunu bilmiyor musun? Allah'ın dışında ne sizi himaye edebilecek herhangi bir kimse bulabilirsiniz, ne de yardım edebilecek birini.

108. Yoksa siz, Peygamberinizden, daha önce Musa'dan da istenilen şeyleri mi istiyorsunuz?[77] **Şunu bilin ki**, kim imanı inkâr ile değiştirirse, o derin bir sapıklık içerisine düşmüş olur.

109. **Önceki** Kitapların izleyicilerinden pek çoğu, kendilerine hakikat apaçık bir şekilde ulaşmış olmasına rağmen[78], -sırf içlerindeki kıskançlıktan dolayı- iman etmenizin ardından sizi inkâra geri döndürmeyi arzuladılar. Ama sen, Allah **onlar hakkındaki** kararını bildirinceye kadar onlara ilişme; **onları** affet ve anlayışlı davran! **Unutma ki**, Allah her şeye kâdirdir.

110. Namazı kılmayı ve zekâtı vermeyi sürdürün; **şunu bilin ki** önceden kendiniz için her ne hayır işlerseniz, **daha sonra** Allah'ın katında onu bulursunuz. **Unutmayın**, Allah yaptığınız her şeyi görüyor.

111. Bir de kalkıp, "Yahudi veya Hıristiyan olmayanlar asla cennete giremeyecek!" diyorlar[79]. Bu sadece onların kuruntularıdır. De ki **onlara,** "Eğer doğru **söylüyorsanız** delilinizi getirin!"

112. **Söyledikleri elbette doğru** değil! Bilakis, her kim güzel davranmayı **ilke edinerek** kendini Allah'a adarsa, onun mükâfatı Allah katındadır. Onlar ne korkacak, ne de üzülecekler.

---

[77] Yahudilerin, İman etmek için Allah'ı apaçık bir şekilde görmek istemelerine yapılan bir atıf. Bak: **Bakara: 55**

[78] lafzen: "*ulaştıktan sonra*"

[79] Lafzen: "*dediler*"

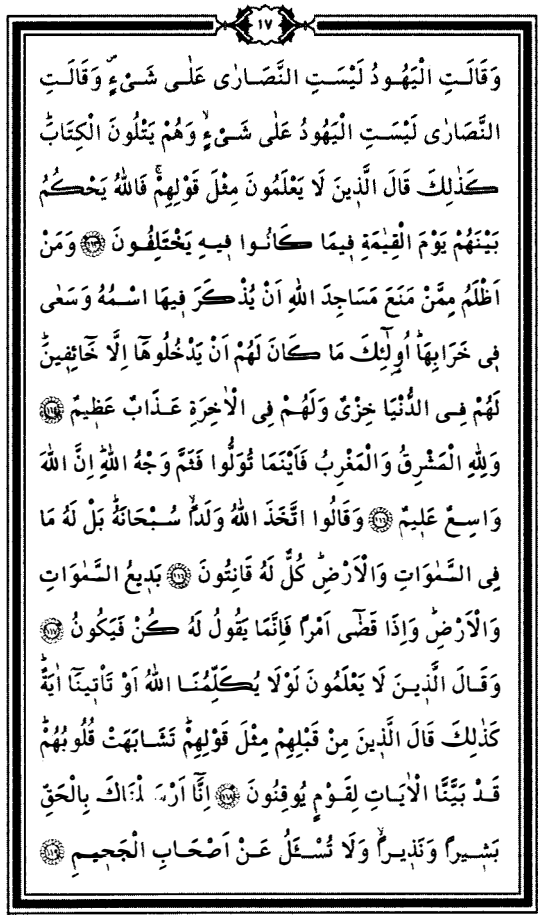
١٧
وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ وَّقَالَتِ
النَّصَارٰى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلٰى شَيْءٍ وَّهُمْ يَتْلُونَ الْكِتٰبَ
كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ فَاللّٰهُ يَحْكُمُ
بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١١٣﴾ وَمَنْ
اَظْلَمُ مِمَّنْ مَّنَعَ مَسٰجِدَ اللّٰهِ اَنْ يُّذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعٰى
فِي خَرَابِهَا اُولٰٓئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ اَنْ يَّدْخُلُوهَآ اِلَّا خَآئِفِينَ
لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَّلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١٤﴾
وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَاَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ
وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَهُ مَا
فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ كُلٌّ لَّهُ قَانِتُونَ ﴿١١٦﴾ بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ وَاِذَا قَضٰٓى اَمْرًا فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿١١٧﴾
وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ اَوْ تَاْتِينَآ اٰيَةٌ
كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِّثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ
قَدْ بَيَّنَّا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يُّوقِنُونَ ﴿١١٨﴾ اِنَّآ اَرْسَلْنٰكَ بِالْحَقِّ
بَشِيرًا وَّنَذِيرًا وَّلَا تُسْـَٔلُ عَنْ اَصْحٰبِ الْجَحِيمِ ﴿١١٩﴾

113. Her iki taraf da Kitab'ı okuyup durdukları halde, Yahudiler "Hıristiyanların **inandıkları dinin** bir temeli yok." dediler. **Aynı şekilde** Hıristiyanlar da, "Yahudilerin **inandıkları dinin** bir temeli yok." dediler. **Zaten ilahi kitapların** bilgisine sahip olmayan kimseler de **onların söylediklerinin** aynısını söylemişlerdi. Artık Allah anlaşmazlığa düştükleri konu hakkında Kıyamet Gün'ü kararını bildirir.

114. Allah'ın mescitlerinde Onun adının anılmasını engelleyenden ve oranın yıkılmasına çalışandan daha zalim kim olabilir? Oysa onlar oralara ancak korkarak girebilmeliydiler. Onlar dünyada rezil rüsvay olacaklar; Ahirette de kendilerini büyük bir azab bekliyor.

115. Doğu da Allah'ındır, Batı da. Her nereye dönerseniz Allah'ın yönü orasıdır. Allah'**ın rahmeti** geniştir; **O her şeyi** bilir.

116. "Allah çocuk sahibi oldu", dediler. Hâşâ. O böylesi nitelemelerden uzaktır. **Buna karşın** gökte ve yerde olanların hepsi Allah'ındır. Tümü Ona boyun eğmiştir.

117. Gökleri ve yeri ilk başta yaratan **Odur**. Ve O bir şeye karar verdi mi, sadece, "Ol!" der; o **da hemen** oluverir.

118. **İlahi kitapların** bilgisine sahip olmayanlar "Allah'ın bizimle konuşması yahut **delil olarak** bize de bir mucize indirmesi gerekmez miydi?" dediler. Zaten daha öncekiler de aynı şeyi söylemişlerdi. Kalpleri birbirine benzedi. Hâlbuki Biz, yürekten inanan bir toplum için mesajlarımızı apaçık bir şekilde ortaya koyduk.

119. Gerçek şu ki Biz seni, hem **insanları cennetle** müjdeleyesin, hem de **onları cehennem azabına karşı** uyarasın diye Hak **Kitab** ile gönderdik. **Onu inkâr ederek** yakıcı ateşe mahkûm olanlardan **elbette** sen sorumlu tutulmayacaksın.

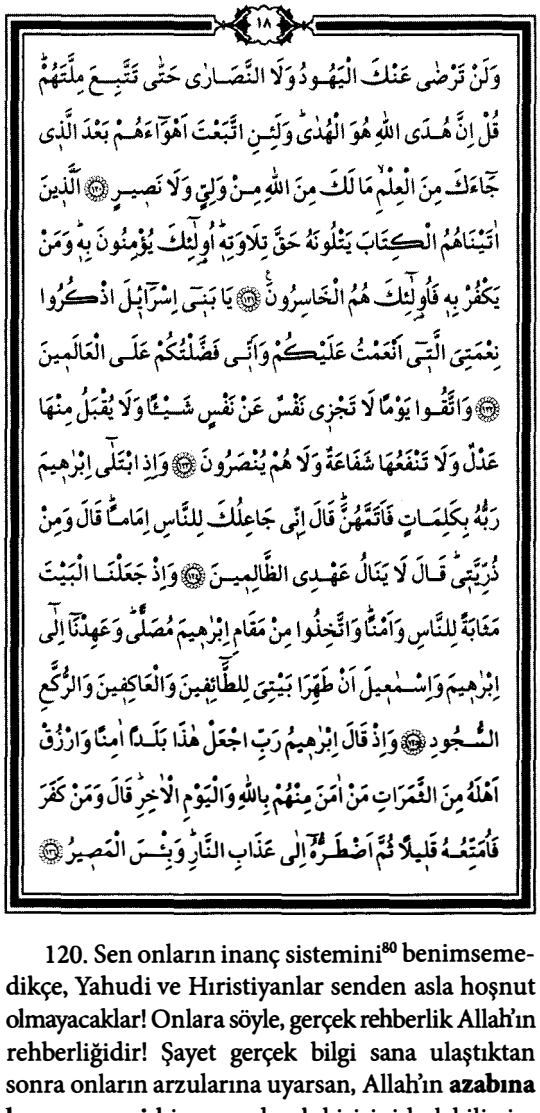

وَلَنْ تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصٰرٰى حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ ۗ
قُلْ اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى ۗ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَآءَهُمْ بَعْدَ الَّذِى
جَآءَكَ مِنَ الْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيرٍ ﴿١٢٠﴾ اَلَّذِينَ
اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَتْلُونَهٗ حَقَّ تِلَاوَتِهٖ ۗ اُولٰٓئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهٖ ۗ وَمَنْ
يَّكْفُرْ بِهٖ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْخٰسِرُونَ ﴿١٢١﴾ يٰبَنِىٓ اِسْرَآءِيلَ اذْكُرُوا
نِعْمَتِىَ الَّتِىٓ اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَاَنِّى فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعٰلَمِينَ
﴿١٢٢﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا لَّا تَجْزِى نَفْسٌ عَنْ نَّفْسٍ شَيْـًٔا وَّلَا يُقْبَلُ مِنْهَا
عَدْلٌ وَّلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَّلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ﴿١٢٣﴾ وَاِذِ ابْتَلٰٓى اِبْرٰهِيمَ
رَبُّهٗ بِكَلِمٰتٍ فَاَتَمَّهُنَّ ۗ قَالَ اِنِّى جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَامًا ۗ قَالَ وَمِنْ
ذُرِّيَّتِى ۗ قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِى الظّٰلِمِينَ ﴿١٢٤﴾ وَاِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ
مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَاَمْنًا ۗ وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ اِبْرٰهِيمَ مُصَلًّى ۗ وَعَهِدْنَآ اِلٰٓى
اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ اَنْ طَهِّرَا بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِينَ وَالْعٰكِفِينَ وَالرُّكَّعِ
السُّجُودِ ﴿١٢٥﴾ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدًا اٰمِنًا وَّارْزُقْ
اَهْلَهٗ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۗ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ
فَاُمَتِّعُهٗ قَلِيلًا ثُمَّ اَضْطَرُّهٗٓ اِلٰى عَذَابِ النَّارِ ۗ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٢٦﴾

120. Sen onların inanç sistemini[80] benimsemedikçe, Yahudi ve Hıristiyanlar senden asla hoşnut olmayacaklar! Onlara söyle, gerçek rehberlik Allah'ın rehberliğidir! Şayet gerçek bilgi sana ulaştıktan sonra onların arzularına uyarsan, Allah'ın **azabına karşı** ne **seni** himaye edecek birisini bulabilirsin, ne de arka çıkacak birini!

121. Kendilerine verdiğimiz Kitabı gereğince anlayarak okuyanlar var ya, işte sadece onlar ona inanırlar. Onu inkâr edenler ise hüsrana uğrayacaklar.

122. Ey İsrail oğulları! Size verdiğim nimeti hatırlayın: Zira Ben, size herkesten fazla lütufta bulundum.[81]

123. Hiç kimsenin bir diğerinin cezasını çekmeyeceği, kimseden fidye kabul edilmeyeceği; hiç kimseye iltimasın fayda vermeyeceği ve kimseye arka da çıkılmayacağı bir günün **gelip çatmasından** sakının.

124. Hani, Rabb'i İbrahim'i bir takım kelimelerle sınadığında ve **İbrahim de** onları yerine getirdiğinde, **Rabb'i ona** "Ben seni insanlara önder yapacağım." demişti. İbrahim de, "Soyumdan da **önderler yap**!" deyince, Allah, "Benim verdiğim söz zalimleri kapsamaz!" demişti.

125. Biz Kâbe'yi insanlar için toplanılacak ve güvenlikte olunacak **bir yer** kıldık. Bundan böyle İbrahim'in makamını ibadet mahalli edinin. Nitekim Biz vaktiyle İbrahim'e ve İsmail'e şöyle demiştik: "Tavaf edecek kimseler ile rükû **ve** secde ederek ibadet edecek olanlar için Benim evim **olan Kâbe'yi** temiz tutun!".

126. İbrahim "Rabb'im! Bu **şehri** güvenli bir şehir yap ve **buranın** halkından Allah'a ve Ahiret Günü'ne inananları yiyeceklerden rızıklandır!" diye yalvarmış; **Allah da** "İnkâr edeni de az bir süre geçindirir, sonra da ateşe girmeye mecbur bırakırım; orası varılacak ne kötü bir yerdir." diye cevap vermişti.

---

[80] ***Millet***, din ve şeriat anlamına gelen bir kelime olmakla birlikte bunlardan küçük bir nüansla ayrılır. Millet, sosyolojik bir grubun benimseyip izlediği dünya görüşü ve toplumsallaştırdığı yaşam tarzı anlamına gelmektedir.

[81] Lafzen: "*sizi âlemlere üstün kıldım*"

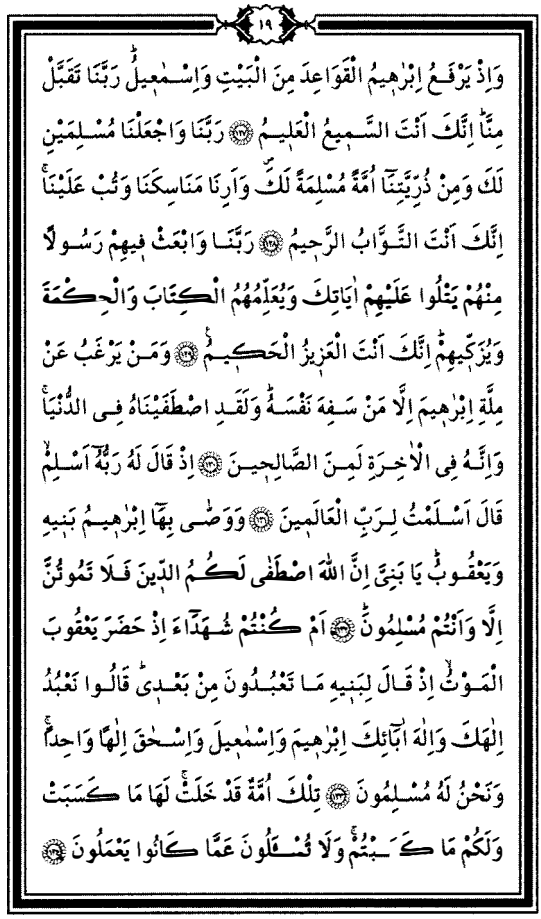
١٩
وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرٰهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمٰعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ
مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ
لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا
إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ۝ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا
مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ
مِلَّةِ إِبْرٰهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا
وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ۝ إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ
قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ وَوَصّٰى بِهَا إِبْرٰهِيمُ بَنِيهِ
وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ۝ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ
الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ
إِلٰهَكَ وَإِلٰهَ آبَائِكَ إِبْرٰهِيمَ وَإِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ إِلٰهًا وَاحِدًا
وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ۝ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝

127. Hani İbrahim ve İsmail **Allah'ın** Evinin temellerini yükseltirlerken **şöyle dua etmişlerdi:** Rabb'imiz! Bunu bizden kabul buyur! Sen **duaları** işitir, **her şeyi** bilirsin!

128. Rabb'imiz! İkimizi de sana teslim olan kimseler kıl! Soyumuzdan da sana teslim olan bir topluluk meydana getir! Bize ibadet yollarımızı göster! Bizim tevbelerimizi kabul et! Sen elbette tevbeleri en güzel şekilde kabul edip; **kullarına** merhametle muamele edersin.

129. Rabb'imiz! Onlara, aralarından, Senin ayetlerini kendilerine okuyacak, Kitab'ı ve **onu** doğru anlayıp uygulama tarzını öğretecek ve onları günahlardan arındıracak bir peygamber gönder! Şüphesiz Sen, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisisin.

130-131. Kim İbrahim'in inanç sisteminden[82] yüz çevirirse, o ancak kendi değerini düşürmüş olur. Andolsun Biz onu dünyada **peygamber olarak** seçtik; o, Ahiret'te de erdemli kimselerdendir. Çünkü Rabb'i ona, "**Bana** teslim ol!" dediğinde; o, "Âlemlerin Rabb'ine teslim oldum" demişti.

132. İbrahim bunu oğluna vasiyet etti; Yakub da "Yavrularım! Şüphesiz Allah bu dini sizin için seçti. **Bu yüzden** kesinlikle müslüman kimseler olarak ölmeye bakın." **diyerek aynı şekilde davrandı.**

133. Yoksa siz, Yakub'a ölüm gelip çatınca, oğullarına, "Benden sonra kime kulluk edeceksiniz?" diye sorduğunda; **onların**, "Hem senin İlah'ın, hem de ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın İlah'ı olan tek Allah'a ibadet edeceğiz ve Ona teslim olacağız!" dediklerinde orada mıydınız?

134. O toplumlar gelip geçtiler. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız sizedir. Siz onların yaptıklarından sorumlu tutulmayacaksınız.

[82] Lafzen. "*İbrahim'in milletinden*" Bak: Bakara 120'nin dipnotu.

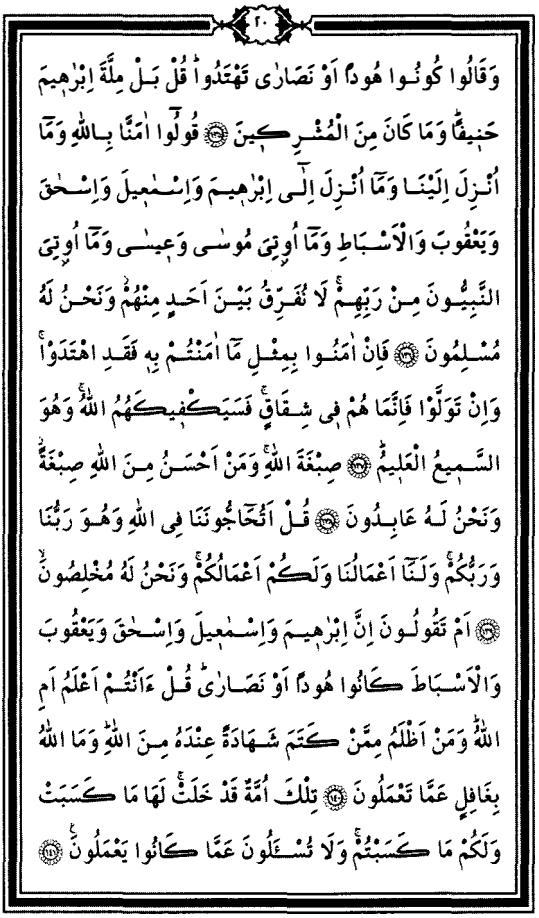

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تَهْتَدُوا ۗ قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ
حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٣٥﴾ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا
أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ
وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَمَا أُوتِيَ
النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ ۖ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ ﴿١٣٦﴾ فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا ۖ
وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ ۖ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ ۚ وَهُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٣٧﴾ صِبْغَةَ اللَّهِ ۖ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً ۖ
وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٣٨﴾ قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا
وَرَبُّكُمْ ۖ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ ۖ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ ۗ
﴿١٣٩﴾ أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ ۗ قُلْ أَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ
اللَّهُ ۗ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ ۗ وَمَا اللَّهُ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٠﴾ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ ۖ لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ ۖ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤١﴾

135-136. Yahudi yahut Hıristiyan olun ki doğru yolu izliyor olasınız, dediler. De ki: "Hayır! Biz İbrahim'in izlediği dosdoğru inanç sistemine[83] **uyarız; çünkü** o, Allah'ın yanısıra başka varlıkları ilah edinen kimselerden değildi" **Ayrıca**, "Allah'a; bize indirilen **Kitab'a**; İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve torunlarına indirilenlere; ayrıca Musa'ya ve İsa'ya verilenler ile, **diğer** bütün peygamberlere Rableri tarafından indirilen **mesajlara** inandık. **Biz** peygamberler arasında hiçbir ayrım yapmayız; **çünkü biz** Allah'a teslim olmuş kimseleriz" deyin.

137. Eğer onlar da sizin inandığınız gibi inanırlarsa şüphesiz doğru yolu bulmuş olurlar. Ama yüz çevirirlerse mutlaka anlaşmazlık içerisine düşerler. Onlara karşı Allah sana yeter. O **herşeyi** işitir; **herşeyi** bilir.

138. **Hayatımızı** Allah'ın rengi **ile renklendirdik. Hayatı** Allah'tan daha güzel renklendiren kim **var? Bu yüzden** biz ancak Ona kulluk ederiz.

139. De ki: Allah hem sizin, hem de bizim Rabb'imiz iken, Onun hakkında kalkıp bizimle tartışacak mısınız? Bizim yaptıklarımızın karşılığını biz, sizin yaptıklarınızın karşılığını siz göreceksiniz. Biz Ona gönülden bağlı kimseleriz.

140. Yoksa siz İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve onun soyundan gelenlerin Yahudi veya Hıristiyan olduklarını mı iddia ediyorsunuz? De ki: Siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı? **Bunun böyle olduğuna dair elinizde bir delil var da açıklamıyorsanız**, Allah tarafından kendisine verilmiş bir delili gizleyenden daha zalim kim olabilir? Allah elbette yaptıklarınızdan habersiz değildir.

141. Şimdi o toplumlar gelip geçtiler; onların kazandıklarının karşılığını onlar, sizin kazandıklarınızın karşılığını da siz göreceksiniz. Siz onların yaptıklarından sorumlu tutulmayacaksınız.

[83] Bak. Bakara:120'un dipnotu

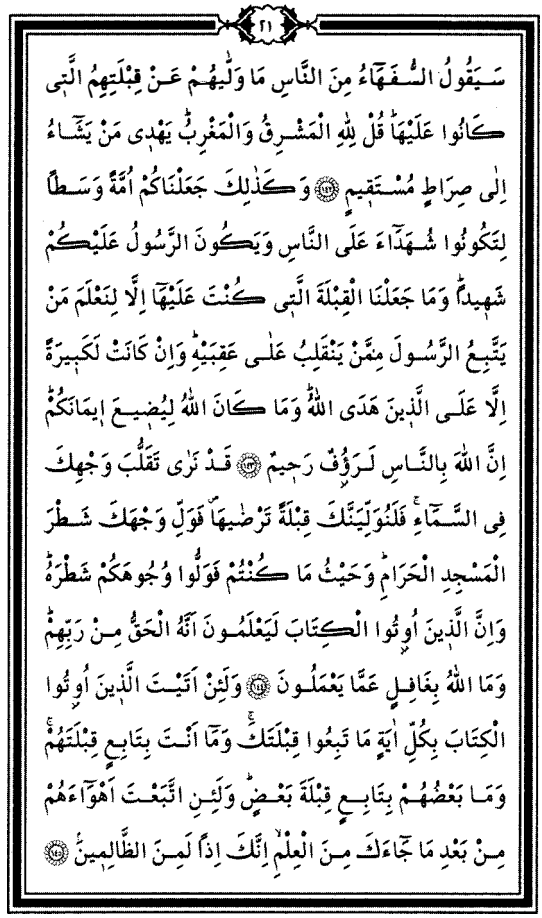

142. Bazı ahmak kimseler "Onları, **şimdiye kadar** yöneldikleri kıbleden vazgeçiren nedir?" diyeceklerdir. Söyle **onlara**: Doğu da Allah'ındır, Batı da. O **hidayeti** isteyeni doğru yola iletir.[84]

143. Böylece sizi adil[85] bir ümmet kıldık ki, siz insanlara karşı **hakikatin** şahitleri olasınız, **Allah'ın** Elçisi de size şahit olsun. **Doğrusu** Biz, Resul'e uyanla, topukları üzerinde geri dönenleri birbirinden ayırabilmek için **eskiden** yöneldiğiniz **Kâbe'yi tekrar** kıble yaptık. Bu, Allah'ın doğru yola eriştirdiği kimseden başkasına elbette ağır gelir. **Merak etmeyin!** Allah ibadetlerinizi[86] zayi etmeyecektir. Zira Allah **kullarına karşı** çok şefkatlidir; çok merhametlidir.

144. **Ey Muhammed!** Biz senin gözlerini göğe dikerek **Bizden bir haber beklediğini** görüyoruz. **Endişe etme!** Elbette seni hoşnut kalacağın bir kıbleye yönelteceğiz. **Bundan böyle** yüzünü Mescid-i Haram'a döndür. Nerede olursanız olun yüzünüzü o yana döndürün. **Aslında** kendilerine Kitap verilenler bunun ancak Rablerinden gelen bir hakikat olduğunu bilirler. Allah onların yaptıklarından habersiz değildir.

145. Sen, kendilerine Kitap verilenlere her türlü kanıtı getirsen, onlar yine de senin kıblene yönelmezler. **Elbette** sen de onların kıblesine yönelmeyeceksin. **Zaten** onlar birbirlerinin kıblelerine de yönelmezler. Eğer sana **hakikatin** bilgisi geldikten sonra onların arzularına uyarsan, kesinlikle zalimlerden olursun.

---

[84] Yunus: 25'in dipnotu

[85] Hz. Peygamber ***vasatan*** (dengeli) kelimesini ***adlen*** (adaletli / âdil) olarak tefsir etmiştir. Bak: **Buhari**, Tefsir: 27; **Tirmizi**, Tefsiri'l-Kuran: 2960; **İbn Mace**, Zühd: 17

[86] Lafzen: "*imanınızı*". Yahudiler tarafından kafası karıştırılan bazı müslümanlar, kıblenin Kâbe'ye döndürülmesinden önce ölen kimselerin namazlarının durumuyla ilgili kuşkuya düştüler. Bu ayetle, onların, daha önce mescit-i Aksa'ya dönerek kıldıkları namazların zayi olmayacağı ifade edilerek kuşkuları giderilmiş oldu. Dikkat çekici olan şudur ki, burada söz konusu olan ameller (namazlar) olmasına rağmen; ayet, "imanlarınızı zayi etmeyecek" şeklinde gelmiştir. Böylece, namaz esnasında mescit-i Aksa'ya yönelmenin de, Kâbe'ye yönelmenin de Allah'a imandan kaynaklandığına dikkat çekilmektedir.

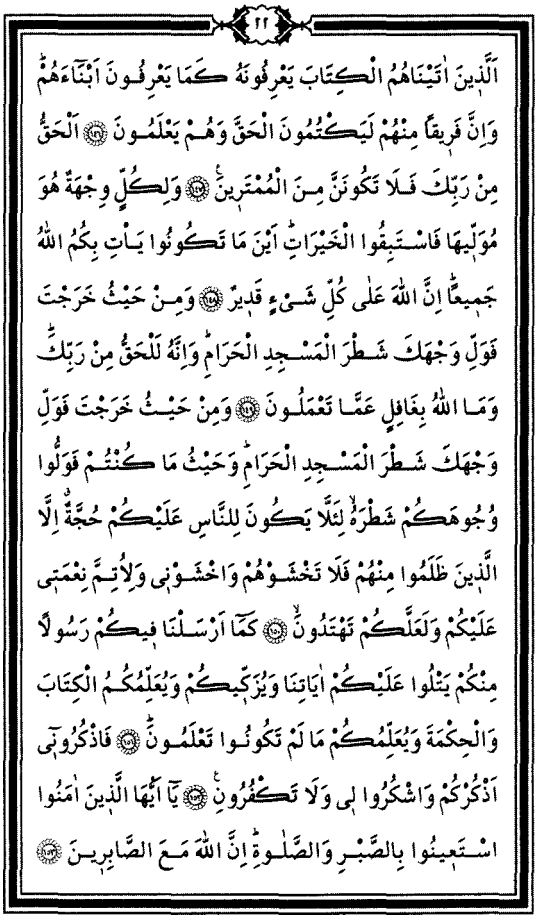

اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ اَبْنَآءَهُمْ
وَاِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾ اَلْحَقُّ
مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١٤٧﴾ وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ هُوَ
مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ اَيْنَ مَا تَكُونُوا يَاْتِ بِكُمُ اللّٰهُ
جَمِيعًا اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٤٨﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ
فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ
وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٤٩﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ
وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ اِلَّا
الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِى وَلِاُتِمَّ نِعْمَتِى
عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿١٥٠﴾ كَمَا اَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا
مِنْكُمْ يَتْلُوا عَلَيْكُمْ اٰيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿١٥١﴾ فَاذْكُرُونِى
اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِى وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلٰوةِ اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾

146. Kendilerine Kitap verdiklerimiz onu[87] kendi çocuklarını[88] tanıdıkları gibi tanırlar. Buna rağmen onlardan bir grup yine de bile bile gerçeği gizlerler.

147. Gerçek olan, Rabb'inden gelendir. **Bu yüzden sen** kesinlikle şüphe edenlerden olma.

148. Herkesin yöneldiği bir yön vardır. **O halde** hayırlı işlerde yarışın. Nerede olursanız olun Allah sizi bir araya toplar. Allah her şeye kâdirdir.

149. Nereden **yola** çıkarsan çık, **namazda** yüzünü Mescid-i Haram'a çevir. Bu **emir** elbette Rabb'inden gelen bir hakikattir. Allah yaptıklarınızdan habersiz değildir.

150. Nereden **yola** çıkarsan çık, **namazda** yüzünü Mescid-i Haram'a çevir. Nerede bulunursanız bulunun, **namazda** yüzünüzü o yöne döndürün ki; insanlardan, gerçeği çarpıtmaya[89] şartlanmış olanların dışında hiç kimse aleyhinize kullanabilecekleri bir kanıt bulamasın. Onlardan korkmayın Benden korkun; Ben de size, -doğru yolu izlemeniz için - verdiğim nimetimi tamamlayayım.

151. Nitekim aranızdan, size Allah'ın mesajlarını duyuracak, sizi **günahlardan** arındıracak, ayrıca size Kitab'ı, **onu** doğru anlayıp-uygulama tarzını ve bilmediklerinizi öğretecek bir peygamber gönderdik.

152. Öyleyse Beni hatırlayın ki Ben de sizi hatırlayayım. Bana şükredin, nankörlerden olmayın.

153. Ey iman edenler! Sabır ve namazla **Allah'tan** yardım dileyin. Şüphesiz Allah sabredenlerle beraberdir.

---

[87] ***Ya'rifunehu*** (onu tanıyorlar) kelimesindeki ***hu*** (onu) zamirinin neye raci olduğu konusunda âlimler ihtilaf etmişlerdir. Bazıları bununla Hz. Peygamberin kastedildiğini söylemişlerdir. Bazıları ise "zamir kıble meselesine racidir" demişlerdir. İbn Abbas, Katade, Rebi ve İbn Zeyd bu görüştedir. Razi birinci görüşü tercih etmektedir. Ancak ikinci görüş de ihtimal dâhilindedir.

[88] Lafzen: "*oğullarını*"

[89] Lafzen "*zulmetmeye*"

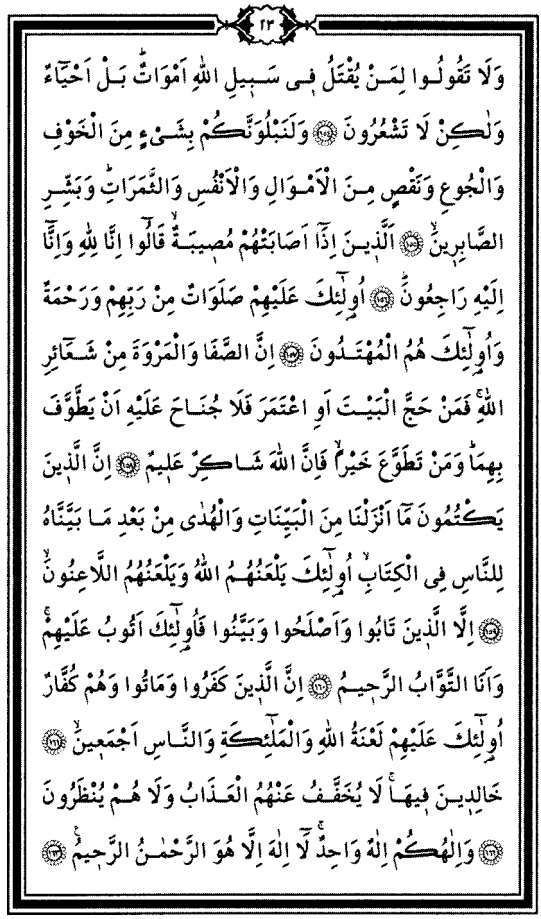

154. Allah yolunda can verenleri[90] "ölmüş kimseler" olarak görmeyin[91]; onlar diridirler ama siz farkına varmazsınız.

155. Andolsun ki sizi, bir takım korkularla, açlıkla; mallardan, canlardan ve ürünlerden eksiltmekle sınarız. **Bunlara** sabredenleri müjdele.

156. Öyle ki onlar, başlarına bir bela geldiği zaman "Biz Allah'a aidiz ve yine O'na döneceğiz" derler.

157. İşte Rabb'lerinin bağışlaması ve rahmeti hep onlar içindir. Doğru yolu izleyenler de onlardır.

158. Safa ile Merve Allah'ı **hatırlatan** sembollerdendir. Kim **Allah'ın** Evi'ni hacceder yahut umre yaparsa, o ikisi arasında gidip gelmesinde bir sakınca yoktur. Kim kendiliğinden bir hayır işlerse, bilsin ki Allah şükretmenin karşılığını verir; **her şeyi** bilir.

159. Biz onu Kitap'ta insanlara açıkça anlattıktan sonra, indirdiğimiz apaçık kanıtları ve rehberliği inkâr edenlere[92] hem Allah lanet eder, hem de lanet edebilecek olanlar lanet ederler.

160. Ancak tevbe edip **durumlarını** düzeltenler ve gerçeği açıklayanlar hariç; onları bağışlarım. **Çünkü** Ben tevbeleri en güzel şekilde kabul eder, **kullarıma** merhametle muamele ederim.

161-162. Ancak inkâr etmiş ve kâfir olarak ölmüş olanlara gelince, işte Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların laneti onlaradır. **Onlar** ebediyen **lanet** içerisinde kalırlar. Onların ne azabı hafifletilir, ne de **yüzlerine** bakılır.

163. İlahınız tek bir ilahtır. Ondan başka ilah yoktur. O sınırsız rahmet sahibi, merhamet kaynağıdır[93].

---

[90] Lafzen: "*öldürülenleri*"

[91] Lafzen: "*ölüler demeyin*".

[92] Lafzen: "*gizleyenlere*"

[93] O Rahmandır, Rahimdir.

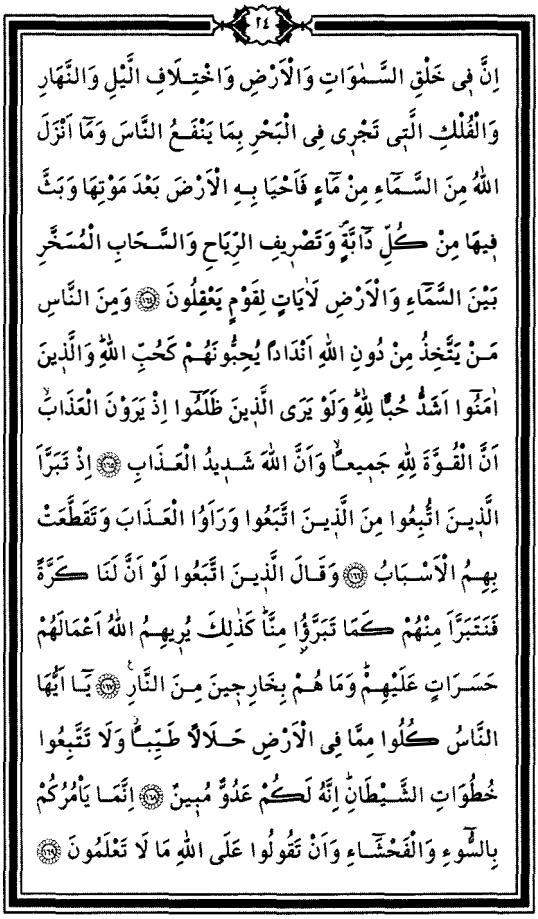

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ
اللّٰهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ
فِيهَا مِنْ كُلِّ دَآبَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ
بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۝ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يَّتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَنْدَادًا يُّحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللّٰهِ وَالَّذِينَ
آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِّلّٰهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ
أَنَّ الْقُوَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا وَّأَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ۝ إِذْ تَبَرَّأَ
الَّذِينَ اتُّبِعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوُا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ
بِهِمُ الْأَسْبَابُ ۝ وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً
فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّءُوا مِنَّا كَذٰلِكَ يُرِيهِمُ اللّٰهُ أَعْمَالَهُمْ
حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ۝ يٰٓأَيُّهَا
النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلٰلًا طَيِّبًا وَّلَا تَتَّبِعُوا
خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ۝ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ
بِالسُّوٓءِ وَالْفَحْشَآءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝

164. Kuşkusuz yerin ve göğün yaratılışında, gece ile gündüzün ardarda gelişinde, insanlara faydalı şeyleri taşıyarak yol alan gemilerde, Allah'ın gökten indirerek kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiği suda, **yeryüzünde** yaydığı her tür canlıda, rüzgârları ve gök ile yer arasında emre amade bekleyen bulutları yönlendirmesinde aklını kullanan bir toplum için apaçık mesajlar vardır.

165. Ancak bazı insanlar Allah'ı bırakıp Ona denk gördükleri bir takım **varlıkları** ilahlar ediniyorlar ve onları **tıpkı** Allah'ı sever gibi seviyorlar. **Hâlbuki** inananlar, Allah'ı, **onların kendi ilahlarını sevdiğinden** daha fazla severler. Şayet zulmedenler, azabı görecekleri vakit, bütün gücün Allah'a ait olacağını ve de Allah'ın azabının çok şiddetli olacağını düşünselerdi **asla böyle yapmazlardı**[94]

166. Nitekim **Hesap günü,** peşlerine düşülüp gidilen **varlıklar** azabı görünce, **kendilerinin** ardına düşenlerden yüz çevirecekler ve aralarındaki bağ kopuverecek[95].

167. **O varlıkların** ardına düşenler "Keşke elimize bir fırsat daha geçse de, onların bizden yüz çevirdikleri gibi biz de onlardan yüz çevirsek." diyecekler. **İşte** böylece Allah, yaptıklarının sonucunun hüsran olduğunu onlara gösterecek ve onlar bir daha ateşten çıkamayacaklar.

168. Ey insanlar! Yeryüzünde bulunan helal ve temiz şeylerden yiyin ve şeytanın adımlarını izlemeyin. Çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır.

169. Zira o size, kötü ve iğrenç şeyler yapmanızı ve Allah hakkında herhangi bir bilgiye dayanmadan konuşmanızı emreder.

---

[94] Bu ayet ile ilgili farklı kıraatler vardır. Bu yüzden farklı çeviriler yapmak mümkündür. Razi bu ayette anlamın kurulması ile ilgili dört ihtimalden söz ediyor. Biz, Razi'nin de tercihe şayan gördüğü bir yorumu esas alarak, şart edatı olan ***lev*** (şayet) edatının cevabını mahzuf kabul ettik ve çeviriyi ona göre yaptık.

[95] Lafzen: "... *yüz çevirdiler ve ... kopuverdi*"

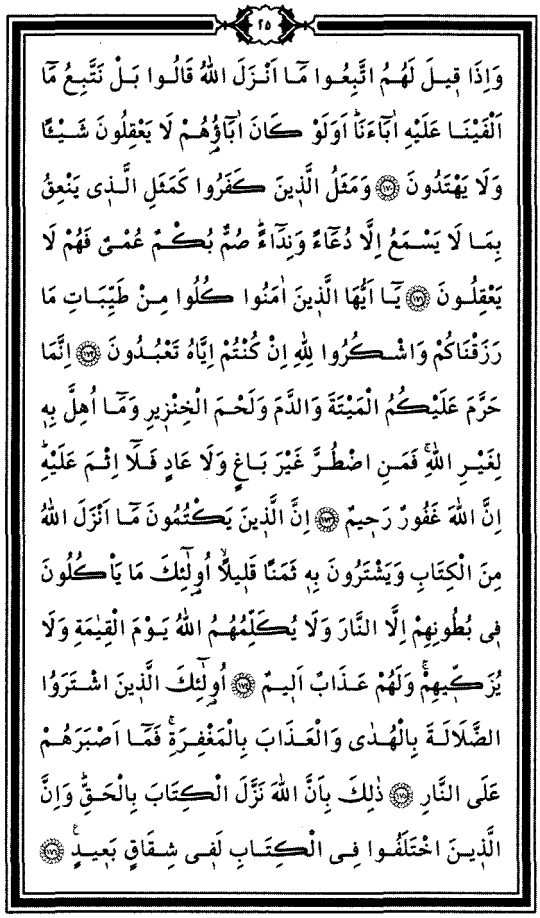
٢٥
وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا
أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا
وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٧٠﴾ وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ
بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا
يَعْقِلُونَ ﴿١٧١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا
رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١٧٢﴾ إِنَّمَا
حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ
لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ
إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٧٣﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
مِنَ الْكِتَابِ وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ مَا يَأْكُلُونَ
فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا
يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٤﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا
الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ
عَلَى النَّارِ ﴿١٧٥﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ
الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿١٧٦﴾

170. Onlara "Allah'ın indirdiği mesajlara uyun!" denildiğinde "Hayır! Biz atalarımızın izlediği yolu izleriz" derler. **Peki**, ya ataları hiçbir şeyden anlamayan ve doğru yolu izlemeyen kimselerse **ne olacak**?

171. **Hakikati** inkâr edenlerin durumu, **çobanın** seslenmesini duyup da buna hiçbir anlam veremeyen **hayvanların** durumuna benzer. **Onlar** sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Ayrıca akıllarını da kullanmazlar.

172. Ey iman edenler! Allah'ın size rızk olarak verdiği güzel şeylerden yiyin ve Allah'a şükredin. Tabi yalnızca Ona kulluk ediyorsanız?

173. Allah size sadece leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başka birisi için kesilen **hayvanın etini yemeyi** haram kıldı. Her kim **bunlardan yemeye** mecbur kalırsa, iştahla sarılmadan ve aşırıya kaçmadan **bir miktar yemesinde** bir günah yoktur. Şüphesiz Allah sınırsız rahmet sahibidir, merhamet kaynağıdır.

174-175. Allah'ın indirdiği Kitap'tan bir kısım mesajları gizleyenler ve bunu az bir menfaat karşılığında değiştirenler var ya; işte onlar karınlarını ateşle doldururlar. Allah Kıyamet Günü, ne onlarla konuşur ne de onları **günahlarından** arındırır. Onlar oradaıstırap verici bir azaba maruz kalacaklar. İşte onlar böylece hidayetin karşılığında sapıklığı; bağışlanmaya karşılık ise azabı satın aldılar. Demek ki ateşe çok dayanıklılar(!)[96]

176. Bunun böyle olması, Allah'ın, Kitab'ı gerçeğin ta kendisi olarak indirmesi sebebiyledir. **Şunu bilin ki, Allah'ın** Kitab'ı hakkında ayrılığa düşenler derin bir açmaz içerisindedirler.

[96] Sibeveyh'e göre bu cümle "taaccüb" cümlesidir. Ferra'ya göre "istifham" cümlesidir. Bu ayetteki ***ma*** edatının işlevi konusunda farklı görüşler de vardır. (Bak: **Ebu's-Suud**) Biz cümleyi "istihza" cümlesi olarak çevirdik.

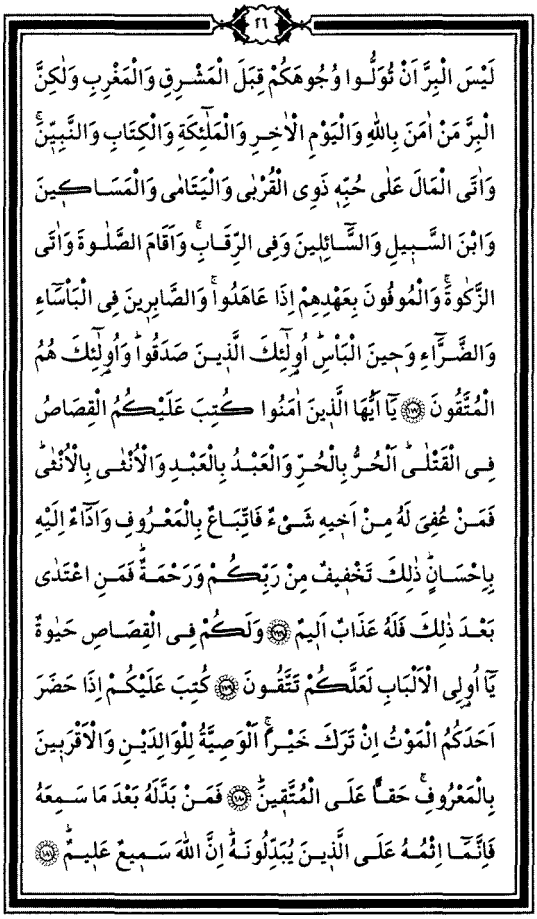
لَيْسَ الْبِرَّ اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلٰكِنَّ
الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالْكِتٰبِ وَالنَّبِيّٖنَ
وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰى حُبِّهٖ ذَوِى الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِينَ
وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّٓائِلِينَ وَفِى الرِّقَابِ ۚ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى
الزَّكٰوةَ ۚ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا عٰهَدُوا ۚ وَالصّٰبِرِينَ فِى الْبَاْسَٓاءِ
وَالضَّرَّٓاءِ وَحِينَ الْبَاْسِ ۗ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا ۗ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ
الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ
فِى الْقَتْلَى ۗ اَلْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْاُنْثٰى بِالْاُنْثٰى ۚ
فَمَنْ عُفِىَ لَهٗ مِنْ اَخِيهِ شَىْءٌ فَاتِّبَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ وَاَدَآءٌ اِلَيْهِ
بِاِحْسَانٍ ۗ ذٰلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ ۗ فَمَنِ اعْتَدٰى
بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهٗ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٧٨﴾ وَلَكُمْ فِى الْقِصَاصِ حَيٰوةٌ
يٰٓاُولِى الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمْ اِذَا حَضَرَ
اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ اِنْ تَرَكَ خَيْرًا ۚ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِينَ
بِالْمَعْرُوفِ ۚ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾ فَمَنْ بَدَّلَهٗ بَعْدَ مَا سَمِعَهٗ
فَاِنَّمَآ اِثْمُهٗ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهٗ ۗ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾

177. Gerçek erdemlilik yüzünüzü Doğuya yahut Batıya döndürmeniz değildir. Asıl erdemli olan tavır, Allah'a, Ahiret Günü'ne, meleklere, kitaplara ve peygamberlere inanıp mallarını yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere seve seve[97] vererek; namazını kılıp, zekâtını verip, söz verdiklerinde de sözlerinde duran ve de sıkıntı, zorluk ve felaket anlarında sabredenlerin **tavrıdır**. Allah'a kullukta samimi olanlar işte bunlardır.

178. Ey iman edenler! Öldürme olaylarında kısas[98] size farz kılındı: **Şayet kâtil** özgür biriyse, bizzat o özgür kişinin; köle birisiyse, bizzat o kölenin; kadınsa, bizzat o kadının **kendisinin öldürülmesi gerekir**. Ama bir kimse **öldürdüğü** kardeşinin **velisi** tarafından bağışlanırsa, **ona kısas uygulanmaz. Bu durumda öldürülen kimsenin yakınlarının** örfe uygun olarak **diyet talep etmesi, öldürenin de ondan talep edilen kan bedelini** güzellikle ödemesi gerekir. Bu, Rabb'inizden bir hafifletme ve bir rahmettir. Bundan sonra her kim haddi aşarsa, o ıstırap verici bir cezalandırmayı hak eder.

179. Kısas **yasasında** sizin için hayat vardır, ey derin kavrayış sahipleri! Umulur ki **bu konuda** hassas davranırsınız.

180. Sizden herhangi birine ölüm yaklaştığı vakit -şayet geride değerli bir şey bırakıyorsa- anasına, babasına ve yakınlarına iyilikle vasiyette bulunması farz kılındı. Bu, **Allah'a kullukta** hassasiyet gösteren herkese bir yükümlülüktür.

181. Ve kim de bu **vasiyeti** işittikten sonra onu değiştirirse, **bunun da** günahı onu değiştirenedir. Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

---

97) Veya: "*...malı sevdiği halde vererek...*" ya da "*...sevdiği malı vererek...*"

98) Bir suçu aynıyla cezalandırmak (*Mukabele-i bi'l-misl*).

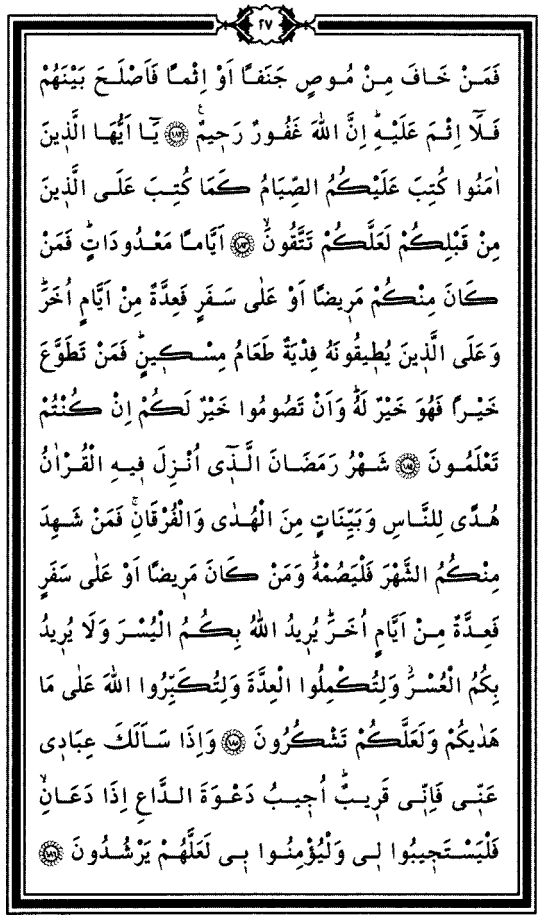
فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا اَوْ اِثْمًا فَاَصْلَحَ بَيْنَهُمْ
فَلَآ اِثْمَ عَلَيْهِ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨٢﴾ يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ
اٰمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾ اَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ
كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا اَوْ عَلٰى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ اَيَّامٍ اُخَرَ
وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ
خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَاَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِى اُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْاٰنُ
هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ
مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا اَوْ عَلٰى سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ مِنْ اَيَّامٍ اُخَرَ يُرِيدُ اللّٰهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ
بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا
هَدٰيكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾ وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِى
عَنِّى فَاِنِّى قَرِيبٌ اُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ
فَلْيَسْتَجِيبُوا لِى وَلْيُؤْمِنُوا بِى لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

182. Her kim de vasiyet edenin haksızlığa yahut günaha meyletmesinden korkarsa, **ilgililerin** arasını bulmasında bir sakınca yoktur. Şüphesiz Allah sonsuz rahmet sahibidir, merhamet kaynağıdır.

183. Ey iman edenler! Oruç sizden önceki **toplumlara** farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki **oruç tutmaya** özen gösterirsiniz.

184. **Oruç** belirli günlerdedir. Sizden her kim hasta yahut yolcu olursa, **tutamadığı günler kadar** diğer günlerde tutar. **Oruç tutmaya** zorlukla güç yetirebilenlerin ise, **her oruca karşılık** bir fakiri doyuracak kadar fidye vermesi gerekir. Bununla birlikte bir kimse hayır olarak daha fazla verirse, bu kendisi için daha iyi olur. **Ama yine de** bilesiniz ki oruç tutmak sizin için daha hayırlıdır.

185. İnsanlığa bir rehber olan, bu rehberliğin apaçık kanıtlarını içeren ve ayrıca doğruyu yanlıştan ayıran bir ölçü olan Kur'an **ilk kez** Ramazan ayında indirilmeye **başlandı.** Bu yüzden her kim bu aya ulaşırsa oruç tutsun. Ancak hasta yahut yolcu olanlar **tutamadıkları gün kadar** diğer günlerde tutsunlar. Allah sizin için kolaylık diler, zorluk dilemez. O, sadece, **tutamadığınız oruçların yerine oruç tutarak** sayıyı tamamlamanız ve sizi doğru yola ulaştırdığı için Allah'ı yüceltmeniz için böyle yapıyor. Belki böylece **Ona** şükredersiniz.

186. **Ey peygamber!** Kullarım sana Beni sorduklarında, **söyle onlara,** Ben **kendilerine** çok yakınım. Benden bir şey isteyenin isteğine karşılık veririm. O halde kullarım da Benim istediklerimi yerine getirsinler ve Bana iman etsinler ki doğru yolu bulabilsinler.

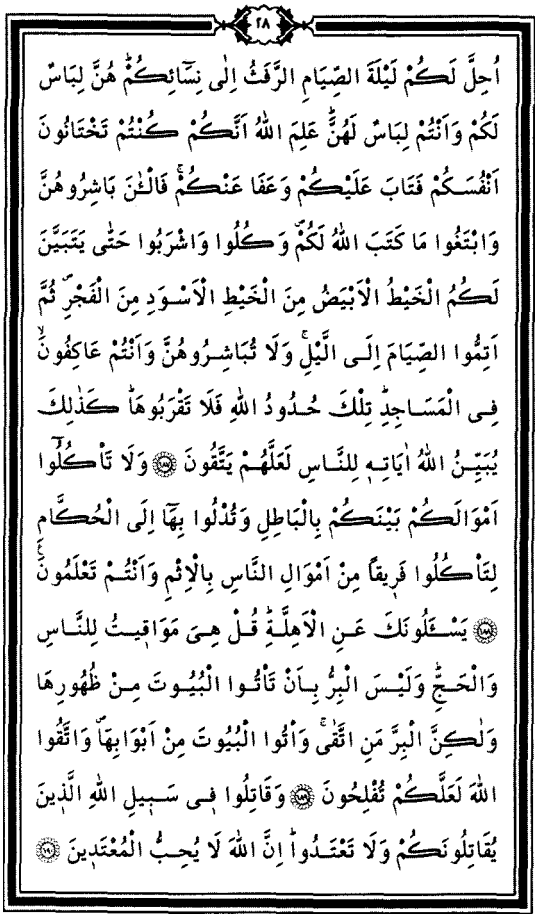

187. Oruç **tutulan günün** gecesinde eşlerinizle ilişki kurmanız size helal kılındı. Onlar sizin örtünüz, siz de onların örtüsüsünüz. Allah sizin **bu konuda** kendinizi sıkıntıya sokacağınızı bildi ve tevbelerinizi kabul ederek sizi bağışladı. Artık **Ramazan gecelerinde** onlara yaklaşabilir ve Allah'ın sizin için takdir ettiği şeyi **gerçekleştirmeyi** isteyebilirsiniz. Şafağın beyaz çizgisi **gecenin** siyah çizgisinden ayırt edilinceye kadar yiyip için ve sonra da akşam oluncaya kadar oruca devam edin. Ancak mescitlerde itikâfa[99] çekildiğiniz dönemlerde eşlerinize yaklaşmayın. Bunlar Allah'ın, **riayet edilmesini istediği** sınırlardır. Bundan böyle Allah'ın sınırlarını ihlal etmeyin. **İbadetlerine** özen göstersinler diye[100] Allah insanlara ayetlerini işte böyle açıklıyor.

188. Birbirinizin mallarını haksız yere yemeyin. Ve de sizden birileri -**bunu haram olduğunu** bile bile- insanların mallarını haksız yere yemek için hâkimlere **rüşvet** vermesin.

189. Sana ayın evrelerini soruyorlar. De ki: "Onlar haccın ve insanların **diğer işlerinin** vakitlerini gösterirler. **Öte yandan sanıldığı gibi** erdemli olan davranış **hac dönüşü** evlere arkalarından girmeniz değildir. **Bilakis** gerçek erdemli tavır, Allah'a kullukta samimi davranan kimsenin **tavrıdır**. Evlerinize kapılarından girin ve Allah'a kullukta samimi olun ki kurtuluşa eresiniz."

190. Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın. **Ama sakın** aşırıya kaçmayın. **Zira** Allah haddi aşanları sevmez.

[99] ***İtikaf***, ibadet niyetiyle bir mescid ya da mescid hükmündeki bir yerde bir süre inzivaya çekilmek demektir. Kişi bu süre zarfında orada ibadet ve tefekkürle iştigal eder. Yemek içmek için dışarı çıkmaz, orada yer içer. Ancak, tuvalet ihtiyacını gidermek, abdest almak ve gerekirse gusletmek için dışarı çıkabilir.

[100] Yahut: "***Günaha düşmekten korunsunlar diye...***"

191. Onları[101] yakaladığınız yerde öldürün. Onlar sizi nasıl **yurdunuzdan** çıkardılarsa siz de onları **yurtlarından** çıkarın. **Onlar sizi öldürmekten beter ettiler; çünkü insanı inancı yüzünden** işkenceye uğratmak[102] öldürmekten beterdir. Bununla birlikte Mescid-i Haram civarında onlar size saldırmadıkça, siz onları öldürmeyin. Ama size saldırırlarsa onları öldürün. İşte kâfirlerin cezası böyledir.

192. Ancak **savaşmaktan** vazgeçerlerse onlara **ilişmeyin. Çünkü** Allah sınırsız rahmet ve merhamet sahibidir.

193. Zulüm ve baskı kalkıp, Allah'a **özgürce** kulluk edilebilinceye kadar[103] onlarla savaşı sürdürün. Eğer onlar **savaşmaktan** vazgeçerlerse, **siz de vazgeçin.** Zulmetmeyi sürdürenlerden başkasına asla düşmanlık etmeyin![104].

194. **Savaşmanın** haram **olduğu** aylarda[105] size saldırırlarsa siz de karşılık verin. Çünkü bu aylarda savaşın haramlığı kuralı, ancak bu kurala karşılıklı olarak riayet edilirse geçerlidir.[106] Bundan böyle kim size saldırırsa siz de onlara hadlerini bildirin[107]; ancak Allah'tan korkun, **haddi aşmayın.** Şunu bilin ki, Allah, **haddi aşmaktan** sakınanların yanındadır.

195. Allah yolunda infak[108] edin ve kendi elinizle kendinizi mahvetmeyin. İyilik yapmayı sürdürün; **unutmayın ki** Allah iyilik yapmayı ilke edinenleri sever.

196. Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın. Fakat engel çıkarsa gücünüzün yeteceği bir kurban **kesin** ve kurban kesilinceye kadar da başınızı tıraş etmeyin. Ama içinizden hasta olan yahut başında bir hastalık olan kimse sağlıklı ve güvende

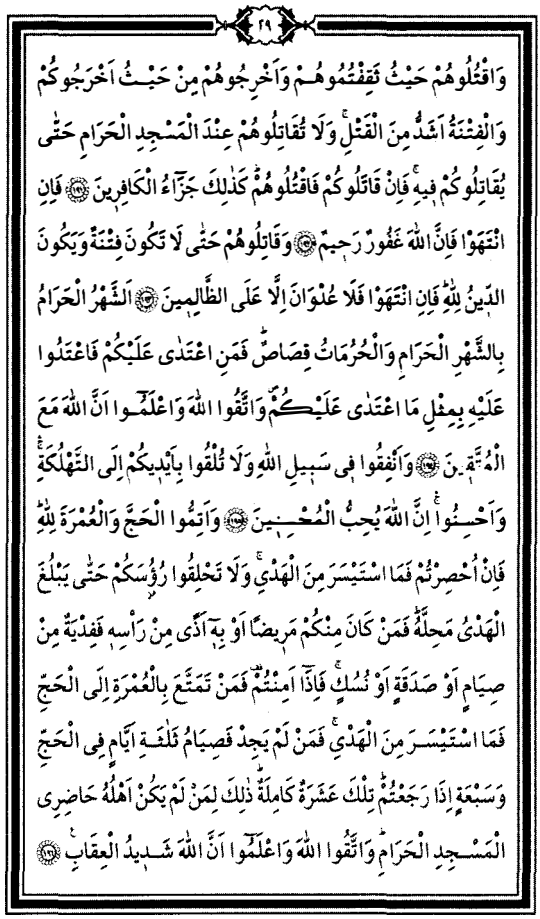
وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ
وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ ۚ وَلَا تُقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّىٰ
يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ ۖ فَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ ۗ كَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩١﴾ فَإِنِ
انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٩٢﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ
الدِّينُ لِلَّهِ ۖ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٩٣﴾ الشَّهْرُ الْحَرَامُ
بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ ۚ فَمَنِ اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا
عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَىٰ عَلَيْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ
الْمُتَّقِينَ ﴿١٩٤﴾ وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ ۛ
وَأَحْسِنُوا ۛ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾ وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ ۚ
فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ ۖ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ
الْهَدْيُ مَحِلَّهُ ۚ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ
صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ ۚ فَإِذَا أَمِنْتُمْ ۖ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ
فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ ۚ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ
وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ ۗ تِلْكَ عَشَرَةٌ كَامِلَةٌ ۗ ذَٰلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٩٦﴾

olduğu bir vakitte oruç tutarak veya sadaka vererek yahut **da bir başka** ibadet ile fidye versin. Kim de hac ile umreyi birleştirirse kolayına gelen bir kurban kessin. Ama kurbana gücü yetmeyen kimse hac esnasında üç gün, döndükten sonra da yedi gün **olmak üzere** toplam on gün oruç tutsun. Bu, ailesi Mescid-i Haram civarında yaşamayanlar içindir. Allah'a **kullukta** samimi olun. **Unutmayın ki** Allah'ın cezalandırması çok şiddetlidir.

---

101) Yani, Mekkeli müşrikleri

102) İnsana yapılan baskı ve işkence onun için ölümden daha beterdir. Hikmet sahibi bazı kimseler "Ölümden beter olan nedir?" sorusuna, "Ölümün istendiği şeydir. Ülkeden sürülme, ölümün istendiği baskı ve işkence türlerindendir." diye cevap vermişlerdir. (**Zemahşeri**)

103) Lafzen: "*...Din Allah'ın oluncaya kadar...*"

104) Lafzen: "*Zulmetmeyi sürdürenlerden başkasına asla düşmanlık yapılmamalıdır*"

105) Eski Arap örfüne göre her tür savaşın haram kabul edildiği aylar kastedilmektedir. Bunlar kameri takvime göre birinci, yedinci, onbirinci ve onikinci aylardır.

106) Lafzen: "*Haram ay haram aya karşılıktır; haramlar karşılıklıdır*"

107) Lafzen: "*Kim size karşı haddi aşarsa siz de onlara karşı haddi aşın*" Bak: Bakara:15'in dipnotu.

108) ***İnfak***: Kişinin malını Allah yolunda harcaması

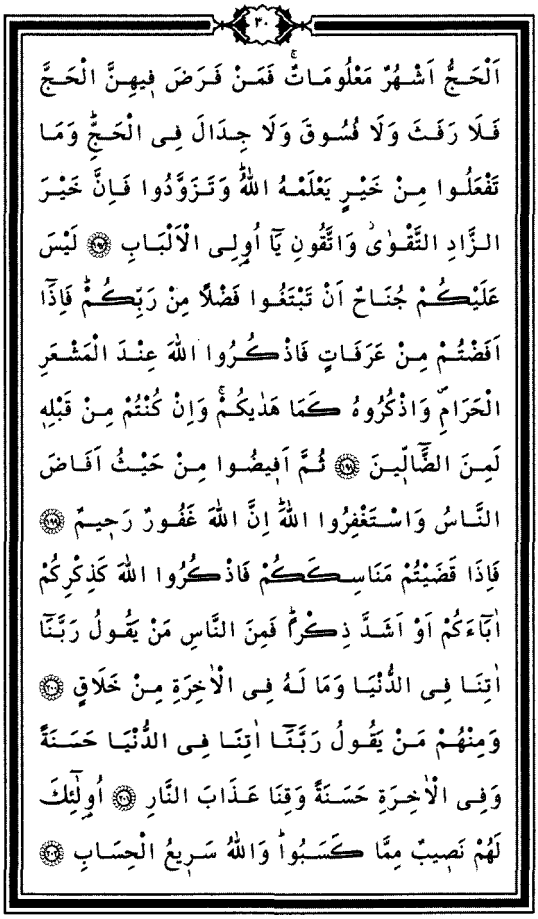

197. Hac belirli aylarda **ifa edilir**. Her kim o vakitler haccı ifa ederse, **unutmasın ki** hacc esnasında çirkin davranışlardan, günahtan ve kavgadan kaçınmak gerekir. Her ne iyilik yaparsanız Allah onun farkındadır. Kendiniz için azık edinin ve bilin ki azıkların en hayırlısı **Allah'a kullukta** samimiyettir. Ey derin kavrayış sahipleri! **Allah'a kullukta** samimi olun!

198. **Bununla birlikte, hac esnasında** Rabb'inizden bir lütuf elde etmek için çalışırsanız, bunda da size bir günah yoktur. Arafat'tan kalabalıklar halinde dalga dalga indiğinizde *Meş'er-i Haram*'da[109] Allah'ı anın: Onu, size öğrettiği şekilde anın. **Unutmayın ki**, daha önce yoldan çıkmış kimselerdiniz.

199. Dalga dalga ilerleyen öteki kalabalıklarla birlikte siz de ilerleyin ve Allah'tan günahlarınızı bağışlamasını dileyin. Doğrusu Allah çok affedicidir, merhamet kaynağıdır.

200. Haccın gereklerini yerine getirince, atalarınızın **iyiliklerini** andığınız gibi, hatta fazlasıyla Allah'ı anın. Bir kısım insanlar: Rabbimiz! Bize dünyada ver, derler. Böylelerine ahirette bir pay yoktur.

201. Bir kısmı da: Rabbimiz! Bize dünyada da ahirette de güzel şeyler ver, bizi ateşin azabından koru, diye yakarırlar.

202. İşte onlara kazandıklarından bir pay vardır. Allah hesabı çabuk görür.

[109] Müzdelife'de

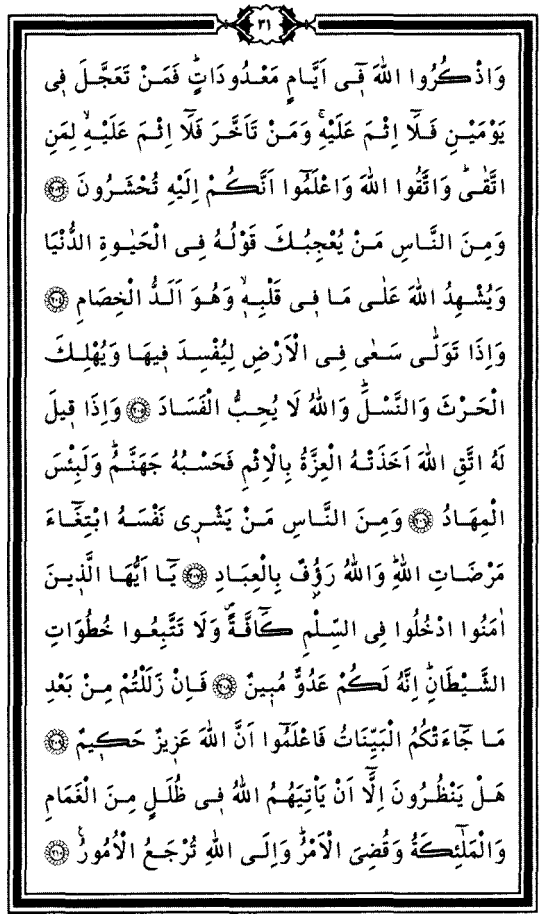

203. Allah'ı o sayılı günlerde anın. Her kim son iki gün acele ederek, **Mina'dan Mekke'ye** dönerse, bunda kendilerine bir günah yoktur. Allah'a **kullukta** samimi olun; unutmayın[110] ki, **O, Hesap Günü** hepinizi huzurunda toplayacaktır.

204. İnsanlardan öyleleri vardır ki, onların dünya hayatına ilişkin sözleri hoşunuza gider. Çünkü o, kalbindeki **niyetine** Allah'ı şahit tutarak **konuşur**. Oysa o hasımların en yamanıdır.

205. Bir işin başına geçti mi de[111], **toplumu** dejenere etmeye, nesli bozup **ahlaki** değerleri yok etmeye çalışır. Oysa Allah bozgunculuğu **asla** sevmez.

206. Ona "Allah'tan kork!" denildiğinde, günahkâr bir kibre bürünür. Artık ona cehennem yeter. O ne kötü bir yataktır, **bir bilseniz!**

207. Öte yandan insanlardan öyleleri de vardır ki, kendisini Allah'ın rızasını kazanmaya adamıştır. Allah **böylesi** kullarına karşı çok şefkatlidir.

208. Ey iman edenler! Topluca **Allah'a** teslim olun. Şeytanın izinden gitmeyin[112]. Çünkü o size apaçık düşmandır.

209. Size **hakikatin** apaçık kanıtları geldikten sonra yine de tökezlerseniz, **sonucuna katlanırsınız.** Bilin ki Allah, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

210. Onlar, illâ da bulut gölgeleri arasında Allah'ın ve meleklerin gelmesini ve işin bitirilivermesini mi bekliyorlar? **Nihayetinde** bütün işler Allah'a döndürülecektir.

110) Lafzen: "*bilin*"

111) Yahut, "*Dönüp gitti mi de*"

112) Lafzen: "*şeytanın adımlarını izlemeyin*"

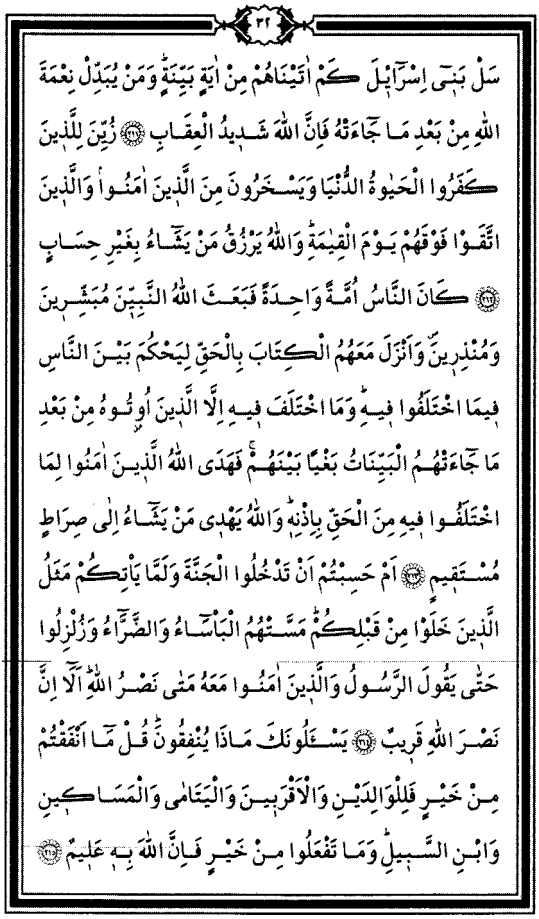
٢٢
سَلْ بَنِيٓ إِسْرَٰٓءِيلَ كَمْ ءَاتَيْنَٰهُم مِّنْ ءَايَةٍۭ بَيِّنَةٍ ۗ وَمَن يُبَدِّلْ نِعْمَةَ
ٱللَّهِ مِنۢ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُ فَإِنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعِقَابِ ﴿٢١١﴾ زُيِّنَ لِلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۘ وَٱلَّذِينَ
ٱتَّقَوْا۟ فَوْقَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۗ وَٱللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ
﴿٢١٢﴾ كَانَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً فَبَعَثَ ٱللَّهُ ٱلنَّبِيِّۦنَ مُبَشِّرِينَ
وَمُنذِرِينَ ۖ وَأَنزَلَ مَعَهُمُ ٱلْكِتَٰبَ بِٱلْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ ٱلنَّاسِ
فِيمَا ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ ۚ وَمَا ٱخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا ٱلَّذِينَ أُوتُوهُ مِنۢ بَعْدِ
مَا جَآءَتْهُمُ ٱلْبَيِّنَٰتُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۖ فَهَدَى ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لِمَا
ٱخْتَلَفُوا۟ فِيهِ مِنَ ٱلْحَقِّ بِإِذْنِهِۦ ۗ وَٱللَّهُ يَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ
مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢١٣﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُوا۟ ٱلْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُم مَّثَلُ
ٱلَّذِينَ خَلَوْا۟ مِن قَبْلِكُم ۖ مَّسَّتْهُمُ ٱلْبَأْسَآءُ وَٱلضَّرَّآءُ وَزُلْزِلُوا۟
حَتَّىٰ يَقُولَ ٱلرَّسُولُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ مَعَهُۥ مَتَىٰ نَصْرُ ٱللَّهِ ۗ أَلَآ إِنَّ
نَصْرَ ٱللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾ يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ ۖ قُلْ مَآ أَنفَقْتُم
مِّنْ خَيْرٍ فَلِلْوَٰلِدَيْنِ وَٱلْأَقْرَبِينَ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ
وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ ۗ وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ﴿٢١٥﴾

211. Sor bakalım İsrail oğullarına, kendilerine nice apaçık mesajlar yollamıştık, **onlar bu mesajları tahrif etmekten başka ne yaptılar?** Kim Allah'ın nimeti **olan vahiy** kendisine ulaştıktan sonra onu değiştirip **tahrif ederse**, bilsin ki Allah **böylelerini** şiddetle cezalandırır.

212. Kâfirlere dünya hayatı çok güzel görünür.[113] **Bu yüzden** onlar iman edenlerle alay ederler. Oysa **Allah'a kullukta** samimi olanlar Kıyamet Günü onlardan üstün olacaklardır.[114] Allah dilediğini hesapsız rızıklandırır.

213. İnsanlar **başlangıçta**[115] tek bir topluluktu, **ama sonradan yoldan çıkarak parçalara ayrıldılar**. Allah da **onlara** uyarıcı ve korkutucu olarak peygamberlerini gönderdi. Ayrıca onlarla birlikte, anlaşmazlığa düştükleri konularda insanlar arasında hüküm versinler diye hakikatin ta kendisi olarak Kitab'ı indirdi. Oysa kendilerine Kitap verilenler kendilerine apaçık kanıtlar geldikten sonra -sırf aralarındaki kıskançlıktan dolayı- anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Allah -kendi izniyle- iman edenleri anlaşmazlığa düştükleri şeyin gerçeğine ulaştırdı. Allah **hidayeti** isteyeni doğru yola iletir.[116]

214. Yoksa siz, öncekilerin başına gelenler sizin başınıza da gelmeden cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz? Nitekim onlar öylesine bir darlık ve sıkıntıyla karşılaştılar ki, en sonunda **Allah'ın** Resul**'ü** ve onunla birlikte olan müminler "Allah'ın yardımı ne zaman **gelecek acaba**?" demeye başladılar. İyi bilin ki, Allah'ın yardımı **çok** yakındır.

215. **Allah yolunda** neyi harcayacaklarını soruyorlar **sana**. De ki: "Hayır olarak ne verebilirseniz: Anne-baba, akrabalar, yetimler, yoksullar ve yolda kalmışlar için..." Her ne hayır yaparsanız elbette Allah onu bilir.

---

113) Lafzen: "*Kafirlere dünya hayatı güzel gösterildi*"

114) Lafzen: "*üstündürler*"

115) Tefsiri ekleme için bak: **Zemahşeri** ve **Razi**

116) Yunus: 25'in dipnotu

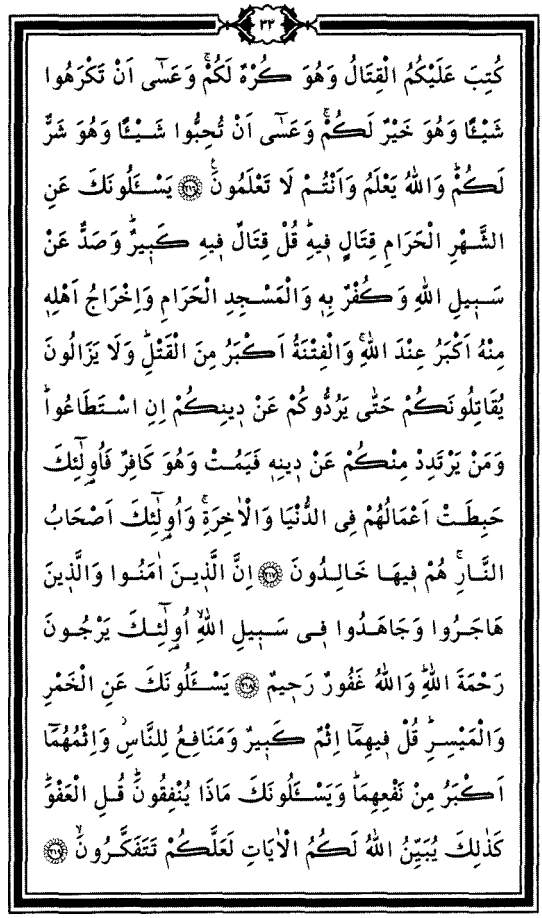
٢٣
كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ ۖ وَعَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا
شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ وَعَسَىٰ أَن تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ
لَّكُمْ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢١٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ
الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ ۖ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ ۖ وَصَدٌّ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ
مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ اللَّهِ ۚ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ ۗ وَلَا يَزَالُونَ
يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا ۚ
وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَٰئِكَ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۖ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢١٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ
هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ۙ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ
رَحْمَتَ اللَّهِ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢١٨﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ
وَالْمَيْسِرِ ۖ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا
أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا ۗ وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ ۖ قُلِ الْعَفْوَ ۗ
كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١٩﴾

216. Siz hoşlanmasanız da savaş size farz kılındı. Belki de sizin hoşlanmadığınız bir şey sizin için daha hayırlıdır. Veyahut hoşunuza giden bir şey sizin için daha kötü olabilir. Zira Allah bilir, siz bilmezsiniz.

217. Sana, **savaşmanın** haram **görüldüğü** aylarda savaşmanın **hükmünü** soruyorlar. De ki: "Bu aylarda savaşmanın sorumluluğu ağırdır. Ama Allah'ı inkâr ederek **insanları** Allah yolundan ve Mescid-i Haram'dan alıkoymanın ve halkını oradan sürüp çıkarmanın Allah katında daha ağır bir sorumluluğu vardır." Zira işkenceye uğratmak adam öldürmekten daha beterdir. Onlar ellerinden gelse, siz dininizden dönünceye kadar sizinle savaşmayı sürdürürler. Sizden her kim dininden döner ve öylece ölürse o kâfir olarak ölmüştür. İşte böylelerinin dünyada da ahirette de yaptıkları boşa gider. Onlar cehennem ehlidirler ve orada sonsuza kadar kalacaklardır.

218. İman edip, **Allah yolunda** hicret eden ve cihad eden kimseler Allah'ın rahmetini elbette umabilirler. Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

219. Sana içki ve kumarı soruyorlar. De ki: "O ikisinde insanların aldığı **bir miktar** hazzın yanı sıra çok büyük bir günah vardır. Ancak **şunu bilin ki, hesap günü** bunların günahı **dolayısıyla göreceğiniz cezanın vereceği acı, onlardan aldığınız** hazdan çok daha büyük olacaktır." Sana **Allah yolunda** neyi harcayabileceklerini soruyorlar. De ki: "Onun için ayırabileceğiniz her şeyi..." Allah derinlemesine düşünebilesiniz diye mesajlarını işte böyle açıklıyor.

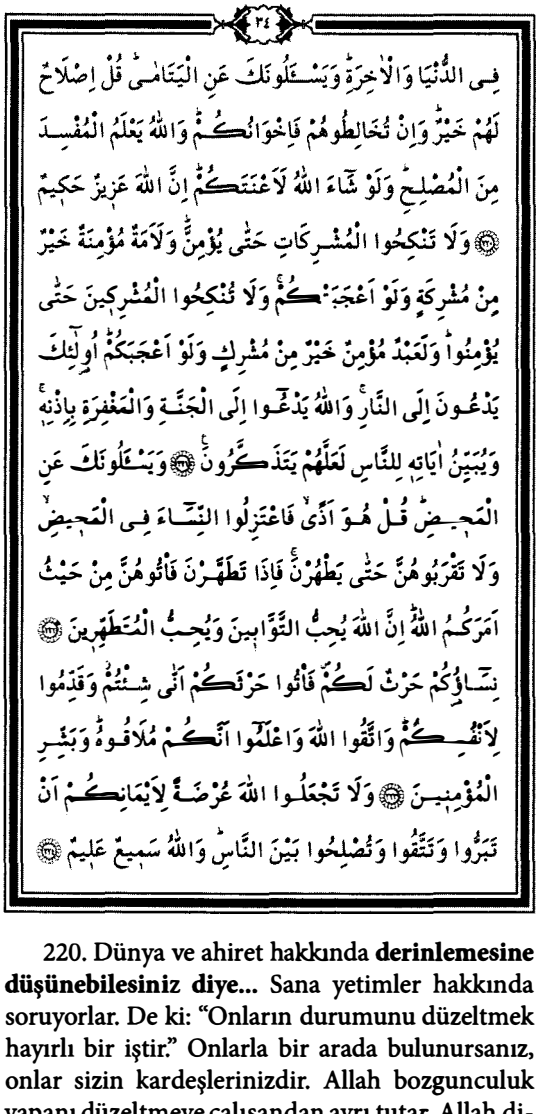
فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۗ وَيَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ الْيَتٰمٰى ۗ قُلْ اِصْلَاحٌ
لَّهُمْ خَيْرٌ ۗ وَاِنْ تُخَالِطُوْهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ ۗ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ
مِنَ الْمُصْلِحِ ۗ وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَاَعْنَتَكُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ
﴿٢٢١﴾ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكٰتِ حَتّٰى يُؤْمِنَّ ۗ وَلَاَمَةٌ مُّؤْمِنَةٌ خَيْرٌ
مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَّلَوْ اَعْجَبَتْكُمْ ۗ وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِيْنَ حَتّٰى
يُؤْمِنُوْا ۗ وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَّلَوْ اَعْجَبَكُمْ ۗ اُولٰٓئِكَ
يَدْعُوْنَ اِلَى النَّارِ ۗ وَاللّٰهُ يَدْعُوْٓا اِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِاِذْنِهٖ ۗ
وَيُبَيِّنُ اٰيٰتِهٖ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُوْنَ ﴿٢٢١﴾ وَيَسْـَٔلُوْنَكَ عَنِ
الْمَحِيْضِ ۗ قُلْ هُوَ اَذًى ۗ فَاعْتَزِلُوا النِّسَآءَ فِى الْمَحِيْضِ ۗ
وَلَا تَقْرَبُوْهُنَّ حَتّٰى يَطْهُرْنَ ۗ فَاِذَا تَطَهَّرْنَ فَاْتُوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ
اَمَرَكُمُ اللّٰهُ ۗ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِيْنَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِيْنَ ﴿٢٢٢﴾
نِسَآؤُكُمْ حَرْثٌ لَّكُمْ ۗ فَاْتُوْا حَرْثَكُمْ اَنّٰى شِئْتُمْ ۗ وَقَدِّمُوْا
لِاَنْفُسِكُمْ ۗ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاعْلَمُوْٓا اَنَّكُمْ مُّلٰقُوْهُ ۗ وَبَشِّرِ
الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٢٢٣﴾ وَلَا تَجْعَلُوا اللّٰهَ عُرْضَةً لِّاَيْمَانِكُمْ اَنْ
تَبَرُّوْا وَتَتَّقُوْا وَتُصْلِحُوْا بَيْنَ النَّاسِ ۗ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ﴿٢٢٤﴾

220. Dünya ve ahiret hakkında **derinlemesine düşünebilesiniz diye...** Sana yetimler hakkında soruyorlar. De ki: "Onların durumunu düzeltmek hayırlı bir iştir." Onlarla bir arada bulunursanız, onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah bozgunculuk yapanı düzeltmeye çalışandan ayrı tutar. Allah dileseydi sizi zora sokardı. Zira Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

221. Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da ilah edinen kadınlarla onlar iman edinceye kadar evlenmeyin. Mümin bir cariye, -hoşunuza gitse bile- Allah'ın yanısıra başka varlıkları ilah edinen hür bir kadından daha hayırlıdır. Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da ilah edinen erkeklerle de **kadınlarınızı** evlendirmeyin. Hoşlarına gitse bile Allah'ın yanı sıra başka varlıkları ilah edinen bir erkekten mümin bir köle daha hayırlıdır. Onlar sizi ateşe **girmeye** çağırıyorlar. Allah ise sizi -Kendi izniyle- cennete ve bağışlanmaya çağırıyor. O, öğüt alsınlar diye mesajlarını insanlara işte böyle açıklıyor.

222. Sana **kadınların** adet görmesini soruyorlar. De ki: "O eziyet veren **bir şeydir**. Adet gördükleri dönemde -temizleninceye kadar- kadınlarla ilişki kurmayın. Temizlendiklerinde ise onlara Allah'ın emrettiği yerden yaklaşın. Allah tevbe edenleri sever; temizlenenleri de sever."

223. Hanımlarınız sizin **meyve veren** bahçelerinizdir[117]. Bahçenize arzu ettiğiniz şekilde yaklaşabilirsiniz. Ama ilkin birbiriniz için **hoşlanacağınız bir ön** hazırlık yapın. Allah'a **kullukta** samimiyetinizi koruyun ve **bir gün** Onunla karşılaşacağınızı bilin. **İşte böyle davranan** müminleri müjdele!

224. Ettiğiniz yeminleri bahane ederek, Allah'ı, erdemli davranmanıza, **kötülükten** korunmanıza ve insanların arasını düzeltmenize engel haline getirmeyin. Allah **her şeyi** işitir; **her şeyi** bilir.

---

[117] Lafzen: "*tarlalarınızdır*" Kadınları (eşleri) tarlaya benzeten bir teşbih, Arap dili ve kültürü açısından olmasa da Türk dili ve kültürü açısından kaba bir teşbih olur. Bu yüzden biz, "tarla" kelimesi yerine en yakın teşbih unsuru olarak "**meyve veren** bahçe" kelimesini kullanmanın daha nezih, daha beliğ ve daha estetik olacağını düşündük. Zaten kültürümüzde çocuk için "evliliğin meyvesidir" denilmesi de tercih ettiğimiz benzetmenin gücünü artıran bir unsurdur. Burada "bahçe" teşbihinin, kadına ayrı bir güzellik ve dinlendiricilik unsuru kattığını da unutmamak lazım.

225. Allah sizi, dil alışkanlığı olarak öylesine ettiğiniz yeminlerden sorumlu tutmaz. Fakat yalan yere kasıtlı olarak yaptığınız yeminlerden sorumlu tutar. Yine de Allah çok bağışlayıcıdır, çok tahammüllüdür.[118]

226. Eşlerine yaklaşmayacaklarına dair yemin edenler için dört ay bekleme süresi vardır. Eğer **yeminlerinden** dönerlerse **Allah onları bağışlar**, Çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

227. Ama boşanmaya kararlıysalar, **kendileri bilirler. Ancak, unutmasınlar ki** Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

228. Boşanmış kadınlar -kendi başlarına- üç adet dönemi beklerler. **Bu süre içinde** -şayet Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman ediyorlarsa- Allah'ın rahimlerinde yarattığı **çocuğun varlığını** gizlemeleri onlara helal olmaz. **Eğer** kocaları barışmak isterlerse **bu durumda eşlerine** geri dönmeye öncelikle onların hakkı vardır[119]. Adalet ölçülerine göre kadınların **kocaları üzerindeki** hakları, **kocalarının** onlar üzerindeki haklarına eşittir. Ama **bu konuda** erkeklerin kadınlara karşı bir derece **önceliği** vardır.[120] Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

229. Boşama iki **aşamada gerçekleşir.** Ondan sonraki **üçüncü aşamada** ya **boşanmaktan vazgeçip** güzellikle evliliği sürdürmek, ya da iyilikle sona erdirmek gerekir.[121] **Eğer eşlerinizi boşarsanız,** onlara verdiğiniz şeylerin herhangi bir kısmını geri almanız helal değildir. Ancak tarafların, **evlilikte** Allah'ın koyduğu sınırları koruyamayacaklarından korkup, **bir bedel karşılığı boşanmaya karar vermelerinde bir sakınca yoktur.** Şayet **evliliğe devam etmeleri durumunda** ikisinin de Allah'ın koyduğu sınırları koruyamayacağından endişe ederseniz, **onların anlaşarak boşanmalarını engellemeyin.** Bu durumda **kadının boşanmak için kendi hakkından kocasına** feragatta bulunmasında ikisine de bir günah yoktur. Bunlar Allah'ın **koyduğu** sınırlardır. Bu sınırları ihlal etmeyin. Kim Allah'ın **koyduğu** sınırları çiğnerse işte onlar zalimlerin ta kendisidir.

230. Ve erkek sonunda **kadını** boşarsa, bu kadın başka birisiyle evlenmeden kendisine helal olmaz. Eğer **sonraki erkek de** onu boşarsa -her ikisi de Allah'ın **koyduğu** sınırları koruyabileceklerine kanaat getirdikleri takdirde- **yeniden** birbirlerine dönmelerinde bir günah yoktur. Bunlar Allah'ın **koyduğu** sınırlardır. Biz bunları **aklını kullanmasını** bilen bir toplum için açıklıyoruz.

٢٥

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِيٓ أَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا
كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ۝٢٢٥ لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِّسَآئِهِمْ
تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَآءُو فَإِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝٢٢٦ وَإِنْ عَزَمُوا
الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۝٢٢٧ وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ
ثَلٰثَةَ قُرُوٓءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّٰهُ فِيٓ أَرْحَامِهِنَّ
إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي
ذٰلِكَ إِنْ أَرَادُوٓا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ
وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝٢٢٨ الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ
فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا
مِمَّآ آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْـًٔا إِلَّآ أَنْ يَخَافَآ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَإِنْ
خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ
بِهِۦ تِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللّٰهِ فَأُولٰٓئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ۝٢٢٩ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُۥ مِنْ بَعْدُ حَتّٰى تَنْكِحَ
زَوْجًا غَيْرَهُۥ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ أَنْ يَتَرَاجَعَآ إِنْ ظَنَّآ
أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللّٰهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝

---

[118] Halimdir. ***Hilm***: (Öfkesine yenilmeyip) kendini tutabilmek; kızgınlığın verdiği heyecandan uzak bir tabiatta olmak. (**Müfredat**)

[119] ***Buuletühünne*** (*o kadınların eşleri*) kelimesinin sonundaki zamir baştaki ***mutallakat*** (*boşanmış kadınlar*) kelimesine raci gibi görünse de, burada boşanmış bütün kadınlar değil, sadece iddeti devam eden ric'i talakla boşanmış kadınlar kastedilmektedir. (Bak: **Kurtubi**)

[120] Bekleme süresinin (iddet) bitiminden önce, koca, bu geçici boşanma arzusundan vazgeçse bile, kadın isterse evlilik ilişkisinin yeniden kurulmasını reddetme hakkına sahiptir. Ancak ailenin nafakasından erkek sorumlu olduğu için, geçici boşanmanın iptali konusunda ilk tercih hakkı ona aittir.

[121] Boşama üç aşamada gerçekleşen bir eylemdir. Üç talak diye bilinen boşanma süreci, kadının adet görmediği dönemlerde birer ay arayla gerçekleştirilen bir sürece işaret etmektedir. İlk iki ay içerisinde gerçekleşen iki talakın ardından, ya boşanmaktan vaz geçilip evliliğin güzel bir şekilde sürdürülmesine kara verilir; ya da boşanan kadın mağdur edilmeyecek şekilde boşanmayı kesinleştirecek olan üçüncü talak gerçekleştirilir.

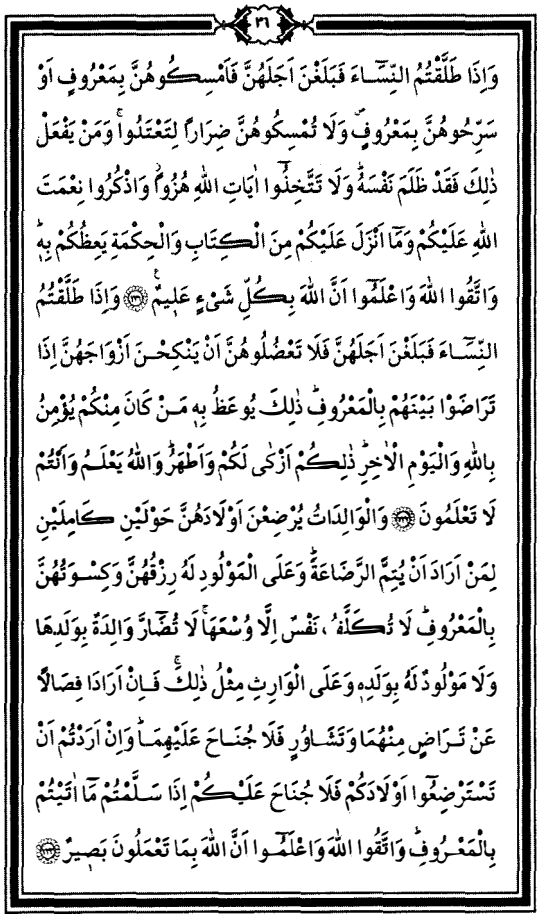
٢٣١
وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ
سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَن يَفْعَلْ
ذَٰلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُم بِهِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٢٣١﴾ وَإِذَا طَلَّقْتُمُ
النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا
تَرَاضَوْا بَيْنَهُم بِالْمَعْرُوفِ ذَٰلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ مِنكُمْ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكُمْ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٣٢﴾ وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ
لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ
بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا
وَلَا مَوْلُودٌ لَّهُ بِوَلَدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا
عَن تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدتُّمْ أَن
تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّا آتَيْتُم
بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢٣٣﴾

231. Hanımlarınızı boşadığınız zaman, bekleme sürelerini tamamlamak üzere lerken onları ya iyilikle alıkoyun, ya da güzellikle salıverin. **Haklarına** tecavüz için, onlara eziyet ederek yanınızda alıkoymayın. Kim bunu yaparsa kendi kendine zulmetmiş olur. Allah'ın ayetlerini alaya almayın. Allah'ın size **bağışladığı** nimetleri ve size öğüt için indirdiği Kitabı ve Hikmeti hatırlayın. Allah'ın azabından korkun ve bilin ki Allah her şeyi bilir.

232. Kadınları boşadığınız vakit bekleme sürelerini tamamladıklarında -şayet örfe uygun olarak anlaşabilirlerse- **eski** kocalarıyla **yeniden** evlenmelerine engel olmayın. Bu, içinizden Allah'a ve Ahiret Günü'ne inananlar için bir öğüttür. Bu sizi daha çok arındırır ve tertemiz kılar. **Sizin için neyin hayırlı olduğunu** Allah bilir, ama siz bilmezsiniz.

233. **Eşler boşandığı vakit**[122], **baba bebeğin** emzirilmesini tamamlatmak isterse, **bebeğin** annesi çocuğu iki tam yıl emzirmek zorundadır.[123] **Bu durumda annenin** yiyeceği ve giyeceği **çocuk** kendisi için doğurulmuş olan **babaya** aittir. Hiç kimseye kaldıramayacağı bir sorumluluk yüklenmez. Ne anne çocuğu için sıkıntıya sokulsun, ne de baba çocuğu için bir sıkıntıya sokulsun. Mirasçıların da aynı şeyi yapması gerekir. Şayet ikisi anlaşarak **çocuğu** sütten kesmeye karar verirlerse, bunda onlar için bir günah yoktur. Eğer çocuğunuza sütanne tutup emzirtmek isterseniz, vereceğiniz **ücreti** güzelce verdikten sonra size bir günah yoktur. Allah'a kullukta samimi olun; bilin ki Allah yaptıklarınızı görmektedir.

[122] Ayet boşanan eşler ile ilgilidir. Bak: **Kurtubi; Ebu's-Suud; Begavi** vd.

[123] Lafzen: "*Emzirmeyi tamamlatmak isteyenler için, anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler*"

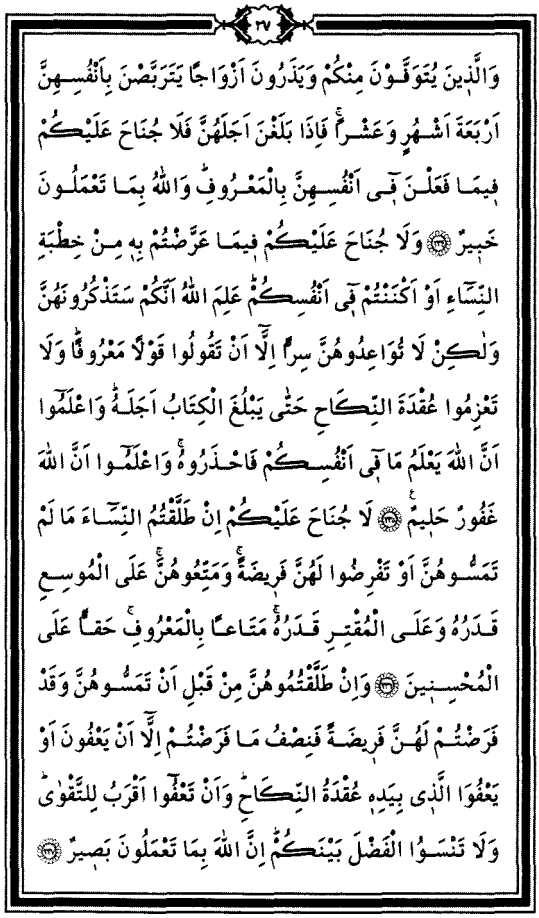

234. İçinizden ölenlerin geride bıraktıkları eşler, **yeniden evlenebilmek için** dört ay on gün beklerler. Süreleri bitince kendileri hakkında en uygun olanı yapmalarında size bir günah yoktur. Unutmayın ki Allah yaptıklarınızdan daima haberdardır.

235. Böyle kadınlara evlenme isteğinizi hissettirmenizde ya da **bunu** içinizden geçirmenizde size bir günah yoktur. Çünkü Allah sizin onları istemeyi düşündüğünüzü bilir. Ancak, kesinlikle, örfe uygun olan olarak söylemenin dışında, onlarla gizlice **buluşmak için** sözleşmeyin ve bekleme süreleri dolmadan onları nikâhlamaya kalkışmayın. Unutmayın ki[124] Allah içinizden geçenleri bilir. Bu yüzden **öyle davranmaktan** sakının. Yine de Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcıdır, çok tahammüllüdür.

236. **Nikâhladığınız** kadınları henüz kendilerine dokunmadan ve mehir belirlemeden boşarsanız bunda bir günah yoktur. **Böylesi bir durumda,** örfe uygun bir şekilde, zengin olan kendi gücüne göre, fakir olan da kendi gücüne göre onlara gönüllerini hoş edecek bir şeyler versin. Bu, iyilik yapmayı ilke edinenlerin üzerine bir borçtur.

237. Bir mehir belirledikten sonra daha gerdeğe girmeden onları boşarsanız, belirlediğiniz mehrin yarısını onlara verin. Ancak kadın, yahut nikah bağı elinde bulunan kimse[125] **vermeniz gereken bedeli size** bağışlarsa o başka. Ama sizin mehrin tümünü vermeniz, **Allah'a kulluktaki** samimiyetin en iyi göstergesidir. Birbirinize karşı lütufkâr **davranmanız** gerektiğini unutmayın. Allah elbette bütün yaptıklarınızı görür.

124) Lafzen: "*bilin ki*"

125) Kadın bazen kendisinin evlilik akdini gerçekleştirmesi ve nikah işlerini yoluna koymasını güvendiği birine havale edebilir. İşte bu kişinin yetkisi boşanma durumunda velisi olduğu kadının alması gereken mehirden vazgeçme hakkını da kapsar.

٢٨

حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى وَقُومُوا
لِلّٰهِ قَانِتِينَ ۝ فَإِنْ خِفْتُمْ فَرِجَالًا أَوْ رُكْبَانًا ۚ فَإِذَا
أَمِنْتُمْ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَمَا عَلَّمَكُمْ مَا لَمْ تَكُونُوا
تَعْلَمُونَ ۝ وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا ۚ
وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ ۚ فَإِنْ
خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ
مِنْ مَعْرُوفٍ ۗ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝ وَلِلْمُطَلَّقَاتِ مَتَاعٌ
بِالْمَعْرُوفِ ۖ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ۝ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ
لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ۝ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ
لَهُمُ اللّٰهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ ۗ إِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى
النَّاسِ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ۝ وَقَاتِلُوا
فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۝ مَنْ ذَا
الَّذِي يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا
كَثِيرَةً ۗ وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ ۖ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝

238. Namazlara ve namazı hakkıyla eda etmeye[126] özen gösterin. Gönülden bağlanarak Allah'ın huzurunda durun.

239. Eğer bir tehlikeden korkarsanız **namazlarınızı** yürürken yahut binek üzerinde **giderken kılın**. Güvene kavuştuğunuzda ise, bilmediklerinizi size öğreten Allah'ı, size öğrettiği şekilde anın.

240. Aranızdan, **hasta durumda olup da**, vefat ettiğinde geride eşler bırakacak olanlar; **dul kalan** eşlerinin **evlerinden** çıkarılmamasını ve bir yıl boyunca ihtiyaçlarının karşılanmasını vasiyet etsinler. Şayet kendileri çıkarlarsa, onların kendileri hakkında uygun gördüklerini yapmalarında size bir günah yoktur. Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

241. Boşanmış kadınların ihtiyaçlarının karşılanması **Allah'a kullukta** samimi olanlar üzerine bir borçtur.

242. Aklınızı kullanasınız diye Allah size ayetlerini böyle açıklar.

243. Binlerce kişi oldukları halde ölüm korkusuyla yurtlarını terk edenleri görmedin mi? Allah onlara "ölün" dedi; sonra da onları diriltti. Allah insanlara karşı çok kerem sahibidir; ama insanların çoğu şükretmez.

244. Allah yolunda savaşın ve **şunu** bilin ki Allah **her şeyi** işitir; **her şeyi** bilir.

245. Her kim Allah **için insanlara** güzellikle borç verirse, Allah ona kat kat fazlasını geri verir. Allah **rızkı** genişletir de daraltır da. Nihayetinde hepiniz ona döndürüleceksiniz.

---

126) Lafzen "*orta namaza*". *Salatu'l-vusta* genellikle ikindi namazı olarak tefsir edilmekle birlikte farklı rivayetlerde Hz. Peygamber'in diğer vakit namazları ile Cuma namazını da *salatu-l vusta* olarak tefsir ettiği biliniyor. Mevdudi *salatu'l-vusta*'nın hakkıyla eda edilen namaz anlamına da geldiğini belirtmektedir. (**Tefhim**; 1/186) Bu açıdan bakıldığında Hz. Peygamberin hakkıyla eda edilen her namazı *salatu'l-vusta* olarak nitelendirmesi mümkündür. Dolayısıyla bizim, ayetin bu kısmını "hakkıyla eda edilen namaz" olarak çevirmemiz klasik anlamlandırmaları dışlamamaktadır.

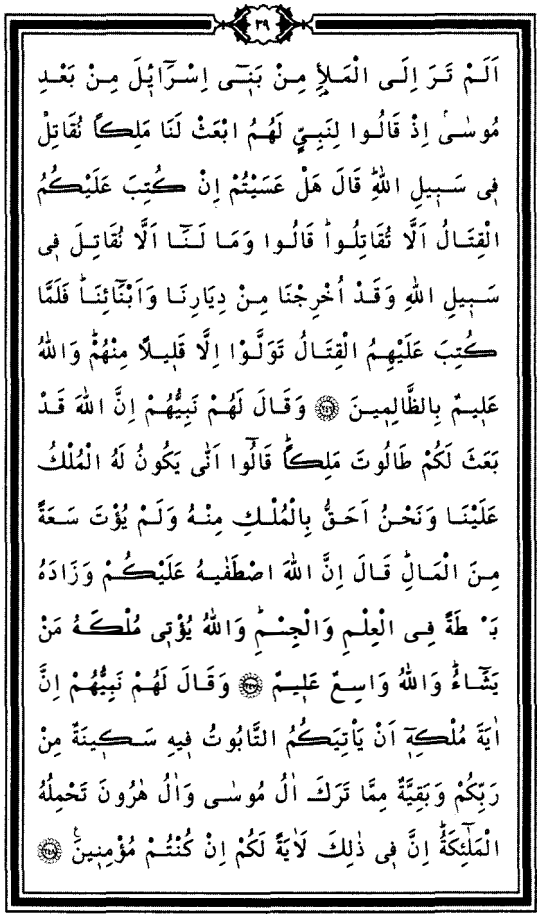

اَلَمْ تَرَ اِلَى الْمَلَاِ مِنْ بَنِىٓ اِسْرَآءِيلَ مِنْ بَعْدِ
مُوسٰى اِذْ قَالُوا لِنَبِىٍّ لَهُمُ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلْ
فِى سَبِيلِ اللّٰهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ اِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ
الْقِتَالُ اَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَآ اَلَّا نُقَاتِلَ فِى
سَبِيلِ اللّٰهِ وَقَدْ اُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَاَبْنَآئِنَا فَلَمَّا
كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا اِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَاللّٰهُ
عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ۝ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ اللّٰهَ قَدْ
بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوٓا اَنّٰى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ
عَلَيْنَا وَنَحْنُ اَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً
مِنَ الْمَالِ قَالَ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰيهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ
بَسْطَةً فِى الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللّٰهُ يُؤْتِى مُلْكَهُ مَنْ
يَشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۝ وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ اِنَّ
اٰيَةَ مُلْكِهٖٓ اَنْ يَاْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ
رَبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ اٰلُ مُوسٰى وَاٰلُ هٰرُونَ تَحْمِلُهُ
الْمَلٰٓئِكَةُ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝

246. Musa'dan sonra İsrailoğulları'nın ileri gelenlerini görmedin mi? Hani onlar peygamberlerine "Bize bir hükümdar tayin et de Allah yolunda savaşalım!" demişlerdi. **Peygamberleri onlara** "Ya size savaş emredilince savaşmazsanız?" deyince, onlar "Neden Allah yolunda savaşmayalım ki? **Baksana** bize, yurtlarımızdan ve çoluk çocuğumuzun **yanından sürülüp** çıkarıldık!" demişlerdi. Ancak savaş onlara farz kılınınca -çok azı hariç- **savaşmaktan** kaçındılar. Allah zalimleri tanır.

247. Peygamberleri onlara "Allah Talut'u size hükümdar olarak gönderdi." deyince; onlar "O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir ki? Biz hükümdarlığa ondan daha layığız. Ayrıca ona fazla mal da verilmemiştir." diye **itiraz ettiler. Peygamberleri de onlara şöyle** dedi: Allah onu sizin üzerinize **hükümdar** tayin etti. Onun ilmini ve gücünü artırdı. Zira Allah hükümranlığı dilediğine verir. Çünkü Allah'**ın lütfu** geniştir; **O her şeyi** bilir.

248. **Daha sonra** Peygamberleri onlara şöyle dedi: Onun hükümdarlığının alameti, meleklerin taşıdığı bir sandığın gelmesidir. Bu **sandığın** içerisinde -Rabb'inizin **lütfuyla**- gönlünüzü huzura erdirecek olan[127] Musa ile Harun'un ailesinden geriye kalan **kutsal emanetler** bulunmaktadır. Eğer inanıyorsanız bunda sizin için **Talut'un hükümdarlığına** açık bir işaret vardır.

[127] Lafzen: "... *gönül huzuru ve* ..."

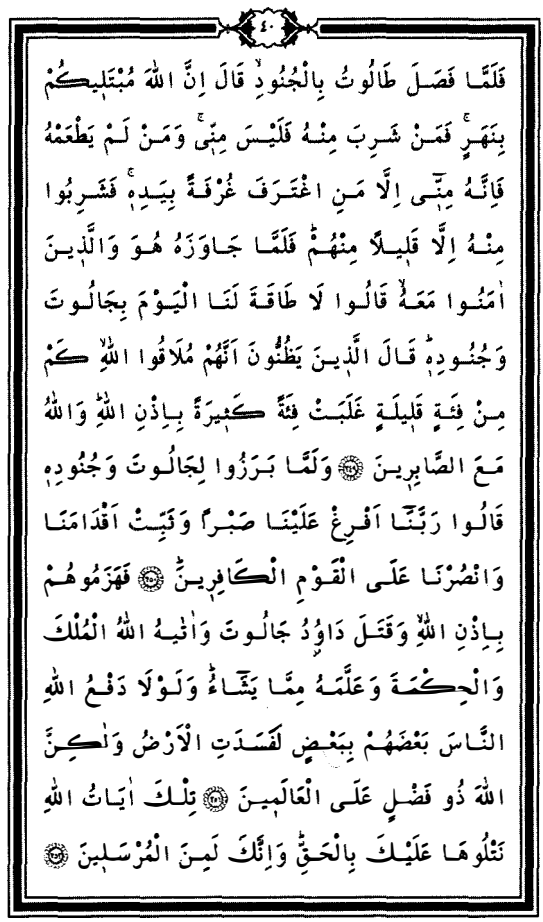

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ ۙ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ
بِنَهَرٍ ۖ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي ۖ وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ
فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ ۚ فَشَرِبُوا
مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ ۗ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ
آمَنُوا مَعَهُ ۖ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ
وَجُنُودِهِ ۗ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُو اللَّهِ ۙ كَمْ
مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ
مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٢٤٩﴾ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ
قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا
وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٥٠﴾ فَهَزَمُوهُمْ
بِإِذْنِ اللَّهِ ۙ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ
وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ
النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ
اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٢٥١﴾ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ
نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۚ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٥٢﴾

249. Derken, Talut askerleriyle ayrılıp yola çıkınca, onlara, "Allah sizi bir nehirle sınayacak. Kim ondan **kana kana** içerse benden değildir. Kim de -bir avuç **içmesi** hariç- onun tadına bakmazsa bendendir" dedi. Ardından, onların pek azı hariç ondan içtiler. Sonra o, beraberindeki iman edenlerle birlikte **nehri** geçti. Ama o suyu içenler "Bizim bu gün Calut ve onun ordusuna karşı **savaşmaya** gücümüz yok" dediler. **Birgün** Allah'ın huzuruna çıkacaklarından emin olanlar ise, **onlara** "Nice az topluluklar Allah'ın izniyle kalabalık topluluklara galip gelmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir" diye **karşılık verdiler.**

250. **Talut'un askerleri** Calut'un askerleriyle karşılaşınca şöyle yakardılar: Rabbimiz, üzerimize sabır yağdır! Ayaklarımızı sabit kıl ve kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et!

251. **Böylece** Allah'ın izniyle onları hezimete uğrattılar. Davut Calut'u öldürdü. Allah da ona hükümdarlık ve hikmet **ile davranabilme yetisi** verdi. Ona dilediğinden öğretti. Şayet Allah'ın, insanların bir kısmını diğerleriyle engellemesi olmasaydı yeryüzünde **düzen** bozulurdu. Ancak Allah bütün varlıklara karşı lütuf sahibidir.

252. Bunlar Allah'ın ayetleridir. Bunları sana hakikatin ta kendisi olarak iletiyoruz. **Ey Muhammed**! Elbette sen **Allah'ın** elçilerindensin.

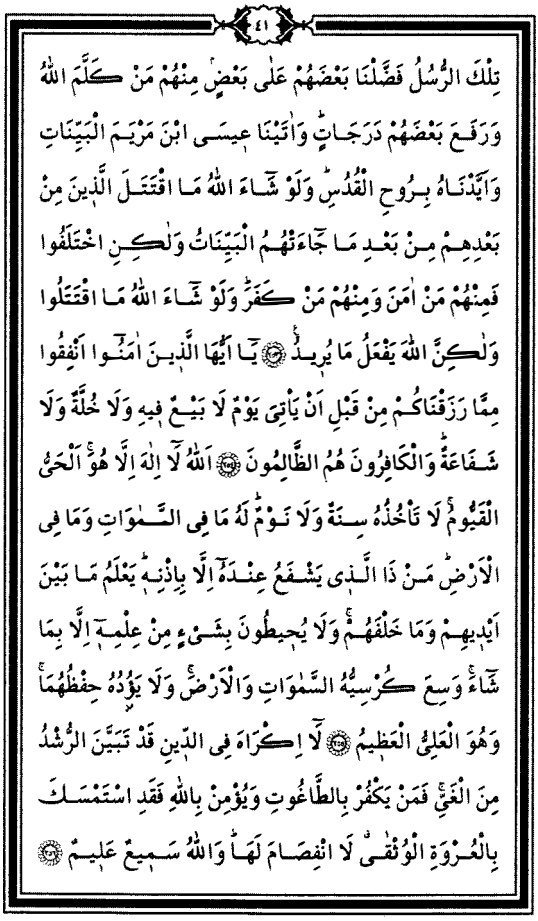

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ
وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ
وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ
بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا
فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا
وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا
مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا
شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۝ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ
الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا
شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا
وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ۝ لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ
مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۝

253. İşte bunlar **gönderdiğimiz** elçilerdir. Onların bir kısmına diğerlerinden farklı lütuflarda bulunduk. Örneğin, Allah onlardan **kimi**yle konuştu, kimisinin de derecelerini yükseltti. Nitekim **bunlardan** Meryem oğlu İsa'ya apaçık kanıtlar verdik. Onu *kutsal ruh*la[128] destekledik. Şayet Allah dileseydi, onların ardından gelen toplumlar - kendilerine apaçık kanıtlar geldikten sonra - birbirlerini öldürmezlerdi. Ancak ayrılığa düştüler; kimi iman etti, kimi de inkâr etti. Allah dileseydi onlar birbirlerini öldürmezlerdi.[129] Ancak Allah dilediğini yapar.

254. Ey iman edenler! Hiçbir iltimasın, hiçbir dostluğun ve alışverişin olmayacağı bir gün gelip çatmadan Allah'ın size verdiği rızıktan **ihtiyaç sahiplerine** verin. **Allah'ın verdiği nimetlere** nankörlük edenler zalimlerin ta kendileridir.

255. **Odur** Allah. Ondan başka ilah yoktur. Hayat kaynağı[130] **Odur**; Koruyup gözeten **de Odur**. Ne uyku tutar Onu, ne uyuklama. Göklerde ve yerde olan her şey Onundur. İzni olmadan, Onun katında şefaat etmek kimin haddinedir. O, onların ileride **yapacaklarını** da bilir, geçmişte yaptıklarını da[131]. Onun ilmiden ancak dilediği kadarını kavrayabilirler. Onun hükümranlığı gökleri ve yeri kaplamıştır. Onların korunup-kollanması Ona zor gelmez. O, eşi benzeri olmayan çok yüce, çok büyük birisidir.

256. Dinde zorlama yoktur. Doğru olan sapık olandan bütünüyle ayrılmıştır. Bundan böyle kim şeytani önderleri[132] reddedip Allah'a iman ederse, o, kopması mümkün olmayan sağlam bir kulpa yapışmış olur. Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

---

[128] Cebrail veya vahiy

[129] Bu, Allah'ın varlıklar evreninde olup bitenler üzerindeki mutlak gücüne ve iradesine işaret etmektedir. Evrende hiçbir kimse Allah'a rağmen, Allah'ın iradesi dışında herhangi bir şey yapamaz. Ancak, bu durum, o kişinin yaptığı şey konusunda sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Allah elbette isteseydi onlar birbirlerini öldür(e)mezlerdi. Ama, Allah onları sınamak ve yaptıklarından dolayı hesaba çekmek için bu eylemin gerçekleşmesini irade etmiştir. Allah'ın dilemesi hakkında daha geniş bilgi için bak: Yunus Sûresi 25. ayetin dipnotu

[130] ***el-Hayy***: Diri, hayat sahibi, hayatın sahibi, hayatın kaynağı...

[131] Lafzen: "*Elleri arasındakini de arkalarındakini de bilir*" Bazı müfessirler (mesela Mücahit ve Ata) "*elleri arasındaki*"nin bu dünyada başlarına gelenler, "*arkalarındaki*"nin de öte dünyada başlarına gelecek olanlar olduğu söylemişlerdir. Diğer taraftan Dahhak ve Kelbi "elleri arasındaki"nin öteki dünyaya, "arkalarındaki"nin ise bu dünyaya işaret ettiğini söylemişlerdir. (**Razi**) Zemahşeri'ye göre ise bu ayet "onların önünde cereyan eden ve onlardan sonra meydana gelecek olan"ı anlatmaktadır. Esed ise bu ayetteki ***ma beyne yedeyhi*** (**kişinin** elleri arasında **duran**) ibaresinin deyimsel anlamına dikkati çekerek "onların gözleri önünde olanı da" diye çevirmiştir. Aynı şekilde ***ma halfehu*** ibaresine de kişinin bilgi ve idraki

dışında olan anlamı vererek "onlardan gizli tutulanı da" şeklinde çevirmiştir. Ancak her ne şekilde olursa olsun, bu ayetin Allah'ın sonsuz ve sınırsız bilgisini vurguladığı açıktır. Hasan Basri Çantay'ın ayetin mealini verirken yaptığı açıklama sanırım yeterlidir: "*Yaptıklarını, yapacaklarını; bildiklerini, bilmediklerini; açıkladıklarını, gizlediklerini; dünyalarını, ahiretlerini; hülasa her şeyini bilir.*"

[132] ***Tagut*** "azgınlıkta ve sapkınlıkta ileri giden" anlamına gelen bir kelimedir. Müfessirler, başta bizzat Şeytanın kendisi olmak üzere, Allah'a başkaldıran, - ister ilkel ister modern olsun - putlar aracılığıyla iktidarlarını sürdüren, şeytani düzenlerin devam etmesi ve şeytani değerlerin yaygınlaşmasında öncülük ve önderlik yapan her tür zorba lideri *Tagut* olarak nitelemişlerdir.

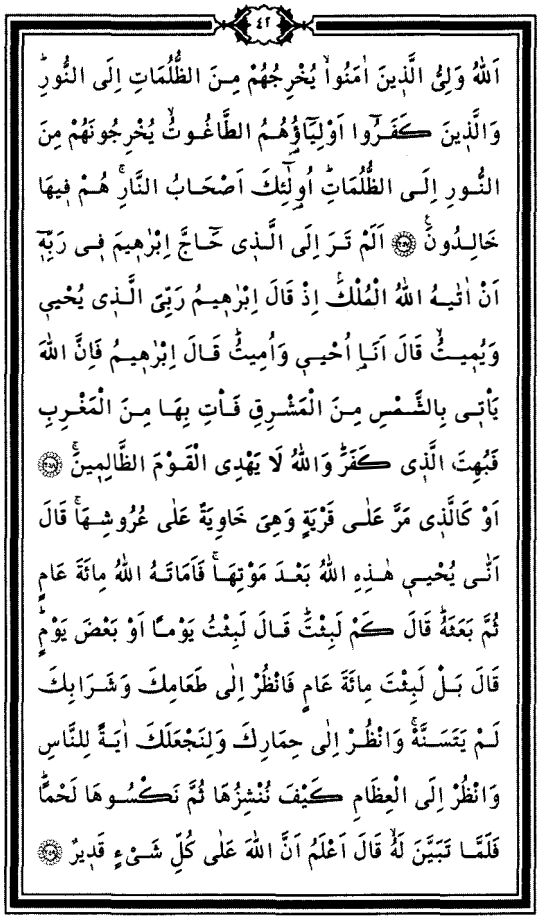
٢٢
اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ اٰمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَوْلِيَآؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ
النُّورِ اِلَى الظُّلُمَاتِ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ۝ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي حَآجَّ اِبْرٰهِيمَ فِي رَبِّهِ
اَنْ اٰتٰيهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ اِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي
وَيُمِيتُ قَالَ اَنَا اُحْيِي وَاُمِيتُ قَالَ اِبْرٰهِيمُ فَاِنَّ اللّٰهَ
يَاْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَاْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ
فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ۝
اَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا قَالَ
اَنّٰى يُحْيِي هٰذِهِ اللّٰهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ مِائَةَ عَامٍ
ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ
قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ اِلٰى طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ
لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانْظُرْ اِلٰى حِمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ اٰيَةً لِلنَّاسِ
وَانْظُرْ اِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنْشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا
فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ اَعْلَمُ اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

257. Allah iman edenlerin dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin dostu ise şeytani önderlerdir. Bunlar da onları aydınlıktan karanlıklara sokar. Onlar cehennem ehlidirler. Orada ebedi kalacaklardır.

258. Allah kendine hükümdarlık verdi diye -**şımararak**- Rabb'i hakkında İbrahim'le tartışan kimseyi[133] görmedin mi? İbrahim ona "Benim Rabb'im hem hayat verir hem de öldürür" demiş, **buna karşılık** o da "Ben de hem hayat verir ve hem de öldürürüm" demişti. Bunun üzerine İbrahim "Ama Allah **aynı zamanda** güneşi doğudan doğurur, **batıdan batırır**. Hadi bakalım, madem öyle sen de onun batıdan doğmasını sağla **da görelim**!" deyince o kafir apışıp kaldı. Allah zalim bir halkı doğru yola iletmez.

259. Yahut altüst olmuş bir kasabaya uğrayan adamı duymadın mı? Hani o, "**Bu kasabadaki bütün canlılar yok olup gitmişler.** Bunların hepsini ölümlerinden sonra Allah nasıl diriltecek **acaba**?!" demişti. Allah da o **adamı** yüz yıl öldürdü; sonra da geri diriltti ve ona "Böyle ne kadar kaldın, **biliyor musun**?" diye sordu. O da "**Herhalde** bir gün veya bir günden daha az kaldım" dedi. **Allah da ona,** "Bilakis yüz yıl kaldın; yiyecek ve içeceğine bir bak, bozulmamış **bile**! Şimdi de eşeğine bak, **ne hale gelmiş!** Seni insanlara ibret kılalım diye böyle yaptık. Kemiklere bak, onları nasıl üst üste koyup sonra da onlara et giydiriyoruz" dedi. **Bunlar**kendine açıklanınca, **adam** "Allah elbette her şeye kâdirdir" dedi.

[133] Kaynaklara göre bu kişi Nemrut'tur.

٤٣

وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ رَبِّ اَرِنِى كَيْفَ تُحْيِى الْمَوْتٰى قَالَ اَوَلَمْ
تُؤْمِنْ قَالَ بَلٰى وَلٰكِنْ لِيَطْمَئِنَّ قَلْبِى قَالَ فَخُذْ اَرْبَعَةً مِنَ
الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ اِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلٰى كُلِّ جَبَلٍ مِنْهُنَّ
جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَاْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ ۝ مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ
كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِى كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ
وَاللّٰهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ۝ اَلَّذِينَ
يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُونَ مَا اَنْفَقُوا
مَنًّا وَلَا اَذًى لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ
يَتْبَعُهَا اَذًى وَاللّٰهُ غَنِىٌّ حَلِيمٌ ۝ يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْاَذٰى كَالَّذِى يُنْفِقُ مَالَهُ
رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ
صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَاَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ
عَلٰى شَىْءٍ مِمَّا كَسَبُوا وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ۝

260. Hani İbrahim Rabb'ine, "**Rabbim!** Bana ölüleri nasıl dirilttiğini göster!" demişti de Rabbi ona "İnanmıyor musun **yoksa**?" diye karşılık vermişti. **İbrahim de** "Yoo, **inanıyorum**; ama kalbim mutmain olsun diye **görmek istiyorum**." demişti. Bunun üzerine Allah "Dört tane kuş tut, ardından onları kendine alıştır; sonra **onları parçalayıp**[134] her dağa onlardan bir parça koy; sonra da **onları** kendine çağır, uçarak[135] sana gelsinler. **İşte Allah ölüleri böyle diriltir. Şunu** bil ki Allah, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir." demişti.

261. Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, her başağında yüz dâne olan yedi başağın durumu gibidir. Allah dilediğine kat kat verir. Allah'ın **rahmeti** geniştir, **O her şeyi** bilir.

262. Mallarını Allah yolunda harcayıp sonra da başa kakarak eziyet etmeyenlerin mükâfatı Rableri katındadır. Onlara korku yoktur. Onlar üzülmeyecekler de.

263. Gönül alıcı bir söz ve **bir hatayı** bağışlamak, ardından **başa kakarak** gönül kıran bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah'ın **kimseye** ihtiyacı yoktur; **O kullarına karşı** çok müsamahalıdır.

264. Ey iman edenler! **Sadaka verdiğinizde**, Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmadıkları için insanlara gösteriş için sadaka veren kimseler gibi,[136] **verdiğinizi** başa kakarak ve **muhtaç kimsenin** onurunu kırarak sadakalarınızı geçersiz hale getirmeyin. Böylelerinin durumu, sağanak **halinde yağan yağmurun**, üzerindeki toprağı akıtarak çırılçıplak bıraktığı kayanın durumuna benzer. Böylelerinin yaptığı **hayır** işlerinin hiçbir yararı olmaz. Allah kâfirler topluluğunu doğru yola iletmez.

---

[134] Bazılarına göre burada, her bir kuşun "canlı bir şekilde" bir dağa konulması emredilmektedir. Her ne kadar bu yorum da mümkünse de, evcilleştirilmiş bir kuşun çağrıya icabet etmesi, öldükten sonra diriliş konusunda olsa olsa kişiye akli bir kıyas imkânı sağlar. Oysa Hz. İbrahim aklen tatmin değil kalben tatmin olmak istiyordu. Kaldı ki, dirilişi aklen kavramasını sağlayacak pek çok örnek olayı tabiatta görmesi mümkündü; buna rağmen o, kalben tatmin olmak istiyordu. Bunu sağlayacak olan da, öldükten sonra dirilişin bir örneğini bizzat gözleriyle görmesidir. Bu yüzden biz, burada, "her bir kuşun ölü bir halde bir dağa konulduğu" şeklindeki yorumu tercih ettik.

[135] Lafzen: "*koşarak*" Ancak, Türkçe'de kuşlar için "koşma" lafzı kullanılmadığı için, ***sa'yen*** (koşarak) kelimesini "uçarak" diye çevirdik.

[136] Lafzen: "... Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanmayan ve insanlara gösteriş için sadaka veren kimseler gibi..."

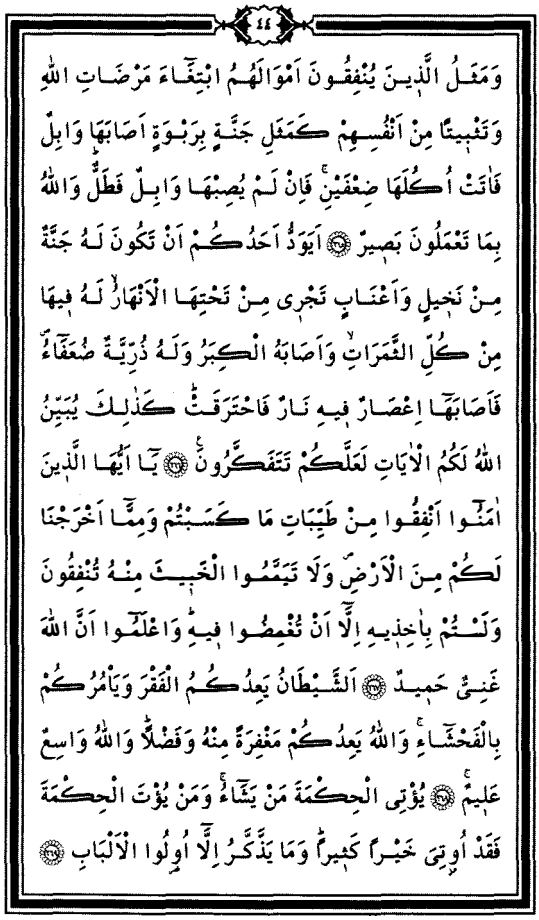
وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ
وَتَثْبِيتًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ أَصَابَهَا وَابِلٌ
فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ وَاللَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝ أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ أَن تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ
مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا
مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ
فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ
اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا أَنفِقُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا
لَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنفِقُونَ
وَلَسْتُم بِآخِذِيهِ إِلَّا أَن تُغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
غَنِيٌّ حَمِيدٌ ۝ الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم
بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَفَضْلًا وَاللَّهُ وَاسِعٌ
عَلِيمٌ ۝ يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ وَمَن يُؤْتَ الْحِكْمَةَ
فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ۝

265. Mallarını Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak ve gönüllerindeki **imanı** kökleştirmek için sarf edenlerin durumu da bol bol yağmur yağdığında ürünü iki kat veren yaylalardaki bahçelerin durumuna benzer ki böylesi yerlere yağmur yağmasa bile serpintisi düşer. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

266. Sizden birisi, çeşit çeşit meyveler veren ve içerisinden dereler akan hurma ve üzüm bahçelerine sahipken, tam da kendisinin yaşlandığı ve çocuklarının da bakıma muhtaç olduğu bir dönemde yakıcı bir kasırganın bu bahçeyi yakıp kavurmasını ister mi? **İşte** Allah düşünesiniz diye mesajlarını böyle açıklıyor.

267. Ey iman edenler! Kazandıklarınızın ve yeryüzünde sizin için bitirdiğimiz **ürünlerin** iyilerinden **ihtiyaç sahiplerine** verin. Size verildiğinde burun kıvırmadan almayacağınız değersiz şeyleri sadaka olarak vermeye kalkışmayın. Unutmayın ki[137] Allah'**ın kimseye** ihtiyacı yoktur; **O** çokça övülmüştür.[138]

268. Şeytan sizi yoksullukla korkutur ve size cimriliği[139] telkin eder. Allah ise kendi katından bağışlanma ve lütuf vadediyor. Şüphesiz Allah'**ın lütfu** geniştir, **O her şeyi** bilir.

269. Allah **vahyi** doğru anlayıp, onu yerli yerince uygulayabilme yetisini[140] dilediğine verir. **Vahyi** doğru anlayıp, onu yerli yerince uygulayabilme yetisi verilen bir kimseye çok hayır verilmiş demektir. Bunu ancak sağduyu sahipleri idrak edebilir.

---

[137] Lafzen: "*Bilin ki...*"

[138] Bak: Fatiha: 2'nin dipnotu

[139] Lafzen: "*Kötülüğü emreder*"

[140] ***Hikmet***: Doğru olanı, doğru zamanda yerli yerince yapabilmek. Allah *Hakîm* (Hikmet sahibi) olduğu için her şeyi yerli yerince yapar. Allah'ın fiillerinde bir düzensizlik, uygunsuzluk ve yanlışlık asla olmaz. Allah Kitabını hikmet örnekleriyle dopdolu olarak indirmiş ve bizim bu hikmetli söz, misal ve örneklerden ibret almamızı ve hikmete uygun davranmamızı istemiştir. Ayrıca Kur'an'daki peygamber kıssaları hikmetli bir yaşam biçimin örneklerini oluşturur. Allah, bazı kullarına da hikmetten bir pay verir. Böylece bu insanlar, bu yeti sayesinde doğruyu yanlışı ayırt edebilirler; doğru olan şeyleri doğru zamanda, doğru bir şekilde yaparlar. Peygamberlere Kitap ile birlikte Hikmet verilmesinin de esprisi budur. Onlar doğru olan Kitab'ın mesajını doğru bir şekilde anlarlar; bunları doğru zamanda, doğru bir şekilde uygularlar. Âlimlerin Sünnet'i "Hikmet" olarak nitelemelerinin nedeni de budur. Sünnet, Peygamberin sahip olduğu hikmetin tezahürüdür. Aynı şekilde kendisine Hikmet verilmiş bir kimse de, Kitab'ın ve Sünnet'in mesajını doğru olarak kavrar, anlar ve bunu doğru zamanda, doğru bir şekilde uygular. Allah bir kimseye böyle bir yeti lütfetmişse o kişiye büyük bir lütufta bulunmuş demektir. Aksi halde Kitab ve Sünnet hikmetten uzak kişilerin elinde yanlış anlaşılmaktan ve yanlış uygulanmaktan kurtulamaz.

٢٧٠ وَمَآ أَنفَقْتُم مِّن نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُم مِّن نَّذْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ
يَعْلَمُهُۥ ۗ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ ٢٧١ إِن تُبْدُوا
ٱلصَّدَقَٰتِ فَنِعِمَّا هِىَ ۖ وَإِن تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا
ٱلْفُقَرَآءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَيُكَفِّرُ عَنكُم مِّن
سَيِّـَٔاتِكُمْ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ٢٧٢ لَّيْسَ عَلَيْكَ
هُدَىٰهُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهْدِى مَن يَشَآءُ ۗ وَمَا تُنفِقُوا
مِنْ خَيْرٍ فَلِأَنفُسِكُمْ ۚ وَمَا تُنفِقُونَ إِلَّا ٱبْتِغَآءَ وَجْهِ
ٱللَّهِ ۚ وَمَا تُنفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنتُمْ لَا
تُظْلَمُونَ ٢٧٣ لِلْفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحْصِرُوا فِى سَبِيلِ
ٱللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِى ٱلْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ
ٱلْجَاهِلُ أَغْنِيَآءَ مِنَ ٱلتَّعَفُّفِ ۚ تَعْرِفُهُم بِسِيمَٰهُمْ ۖ
لَا يَسْـَٔلُونَ ٱلنَّاسَ إِلْحَافًا ۗ وَمَا تُنفِقُوا مِنْ خَيْرٍ
فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ ٢٧٤ ٱلَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَٰلَهُم
بِٱلَّيْلِ وَٱلنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِندَ رَبِّهِمْ ۚ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٢٧٥

270. Verdiğiniz her sadakayı ve adadığınız her adağı Allah bilir. **Hayırda bulunmayı engelleyen** zalimlerin hiçbir yardımcısı olmayacaktır.

271. Sadakalarınızı açıktan vermeniz güzeldir. Ancak onu yoksullara gizlice verirseniz bu sizin için daha hayırlıdır. **Böyle davranmak** günahlarınızın bir kısmını bağışlatır. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

272. Onları hidayete erdirmek senin işin değildir. **Ama** Allah dilediğini doğru yola iletir.[141] Yaptığınız her hayır kendiniz içindir. -Çünkü sadece Allah'ın rızasını kazanmak için veriyorsunuz.- Verdiğiniz her hayrın **karşılığı** size tam olarak verilir, hiçbir haksızlığa uğratılmazsınız.

273. Kendisini Allah'ın yoluna adadığı için, yeryüzünde gezip dolaşarak rızkını temin etmeye vakti olmayan kimselere **yardım edin**. Onların bu durumlarını bilmeyenler onları zengin sanırlar. Sen onları yüzlerinden tanırsın. Onlar yüzsüzlük edip insanlardan istemezler. **Unutmayın ki** yaptığınız her hayrı Allah bilir.

274. Mallarını gece gündüz Allah yolunda gizli açık harcayanların mükâfatı Rablerinin katındadır. Onların korkmasını gerektiren bir şey yoktur; onlar üzülmeyecekler de.

141) Yunus: 25'in dipnotu; Ayrıca bak: Kasas: 56'nın son cümlesi

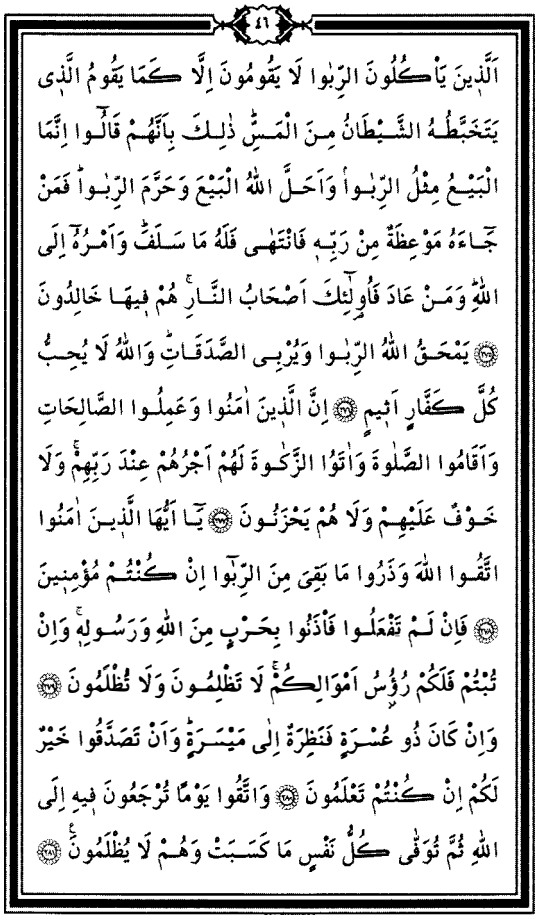

اَلَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبٰوا لَا يَقُومُونَ اِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِى
يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا اِنَّمَا
الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا فَمَنْ
جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهٰى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَاَمْرُهُ اِلَى
اللّٰهِ وَمَنْ عَادَ فَاُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ
۝ يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا وَيُرْبِى الصَّدَقَاتِ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ
كُلَّ كَفَّارٍ اَثِيمٍ ۝ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
اتَّقُوا اللّٰهَ وَذَرُوا مَا بَقِىَ مِنَ الرِّبٰٓوا اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ
۝ فَاِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَاْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَاِنْ
تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُسُ اَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ ۝
وَاِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ اِلٰى مَيْسَرَةٍ وَاَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ
لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ اِلَى
اللّٰهِ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۝

275. Faiz yiyenler **Kıyamet Günü** şeytan çarpmış gibi kalkarlar. Bu, onların, "Alışveriş de faiz gibidir!" demeleri yüzündendir. Hâlbuki Allah alışverişi helal, faizi haram kılmıştır. Her kime Allah'tan bir uyarı geldikten sonra faizi terk ederse, önceki sahip oldukları kendisinindir ve onun durumu Allah'a kalmıştır. Kim de yeniden faize dönerse, işte ateşe mahkûm olanlar onlardır. Orada ebediyen kalacaklardır.

276. Allah faizli kazancı bereketsiz kılar[142]; sadaka verilen kazancı ise **bereketlendirerek** artırır. Allah, günahında ısrarlı hiçbir kâfiri sevmez.

277. Elbette, iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlerin, namazlarını kılıp zekâtlarını verenlerin mükâfatları Rablerinin katındadır. Onların korkmasını gerektiren bir şey yoktur, onlar üzülmeyecekler de.

278. Ey iman edenler Allah'a **kullukta** samimi olun! Eğer **gerçekten** iman ediyorsanız faiz alacaklarınızın tümünden vazgeçin.

279. Eğer **böyle** yapmazsanız Allah ve peygamberi tarafından size savaş açılacağını bilin.[143] Tevbe ederseniz ana malınız sizindir. Böylece ne haksızlık etmiş olursunuz, ne de haksızlığa uğratılmış.

280. Eğer **borçlu** güç durumdaysa, rahatlayıncaya kadar ona zaman tanıyın. Ama bilirseniz, **güç durumdaki borçluya alacağınızı** bağışlamanız sizin için daha hayırlıdır.

281. Öyle bir günden sakının ki, o gün hepiniz Allah'ın huzurunda toplanacaksınız. Sonra herkese kazandığının **karşılığı** eksiksiz verilecek ve onlara hiç haksızlık edilmeyecektir.

142) Lafzen: "*azaltır*"

143) Bu ayet, "*Allah'a ve peygamberine savaş açtığınızı bilin*" şeklinde de anlaşılmıştır.

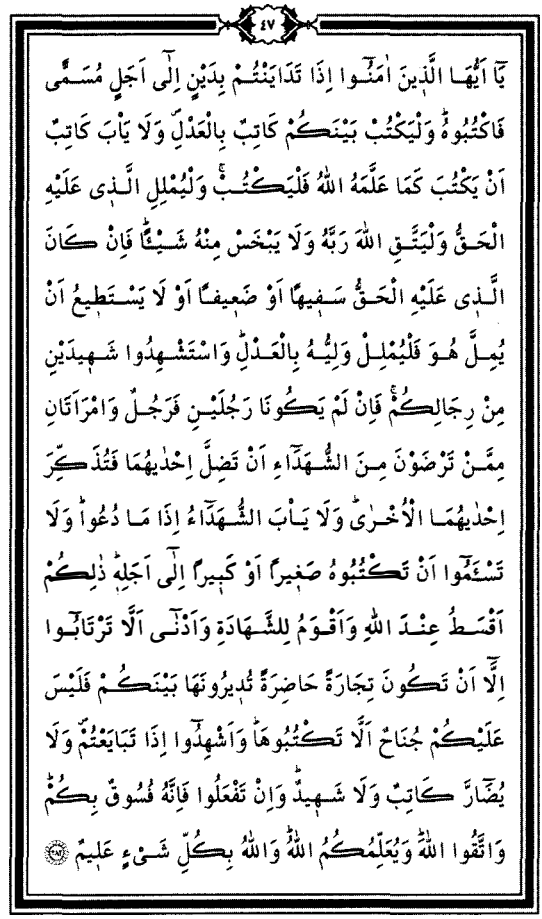

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى
فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ
اَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللّٰهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِى عَلَيْهِ
الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَاِنْ كَانَ
الَّذِى عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا اَوْ ضَعِيفًا اَوْ لَا يَسْتَطِيعُ اَنْ
يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ
مِنْ رِجَالِكُمْ فَاِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَاَتَانِ
مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَآءِ اَنْ تَضِلَّ اِحْدٰيهُمَا فَتُذَكِّرَ
اِحْدٰيهُمَا الْاُخْرٰى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَآءُ اِذَا مَا دُعُوا وَلَا
تَسْئَمُوٓا اَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا اَوْ كَبِيرًا اِلٰٓى اَجَلِهٖ ذٰلِكُمْ
اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَاَدْنٰٓى اَلَّا تَرْتَابُٓوا
اِلَّآ اَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ
عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَلَّا تَكْتُبُوهَا وَاَشْهِدُوٓا اِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا
يُضَآرَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَاِنْ تَفْعَلُوا فَاِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ۝

282. Ey iman edenler belirli bir süreye kadar birbirinize borç verdiğinizde onu yazın. İçinizden bir yazıcı onu dürüstçe yazsın. Yazıcı, Allah'ın kendisine öğrettiği şekilde yazmaktan kaçınmasın; öylece, olduğu gibi yazsın. Borçlu olan da taahhüdünü yazdırsın. Rabbi olan Allah'tan korksun; borcundan hiçbir şeyi eksik yazdırmasın. Eğer borçlu olan kimsenin akli ya da fiziksel özrü varsa, yahut yazdırmaktan aciz bir kimseyse onun yerine velisi dürüstçe yazdırsın. Buna içinizden iki erkeği şahit tutun. Eğer iki erkek bulunmazsa kabul edeceğiniz kimselerden bir erkek ve iki kadını şahit tutun ki, **bu kadınlardan** birisi unutursa diğeri hatırlatsın. Şahitler **şahitlik için** çağrıldıklarında **şahitlik etmekten** kaçınmasınlar. Küçük olsun büyük olsun borçla ilgili her hususu bir ödeme tarihiyle birlikte yazmaya üşenmeyin. Böyle **davranmak**, Allah nazarında, sizin için adaleti daha iyi sağlayabilecek, kanıtlanması daha kolay ve sizi şüpheye düşmekten korumaya daha elverişli **bir davranıştır**. Ancak aranızda hemen alıp vereceğiniz peşin ticaret olursa bunu yazmamanızda bir sakınca yoktur. Alışveriş yaptığınızda şahit tutun. Ne yazan kimse zarar görsün, ne de şahitler. Eğer **bunlara aykırı** bir şey yaparsanız, unutmayın ki, bu, sizin için günahkârca bir davranış olur. **Borçlarınız konusunda** Allah'tan korkun. Allah size **ne yapmanız gerektiğini** öğretiyor. Çünkü Allah her şeyi bilir.

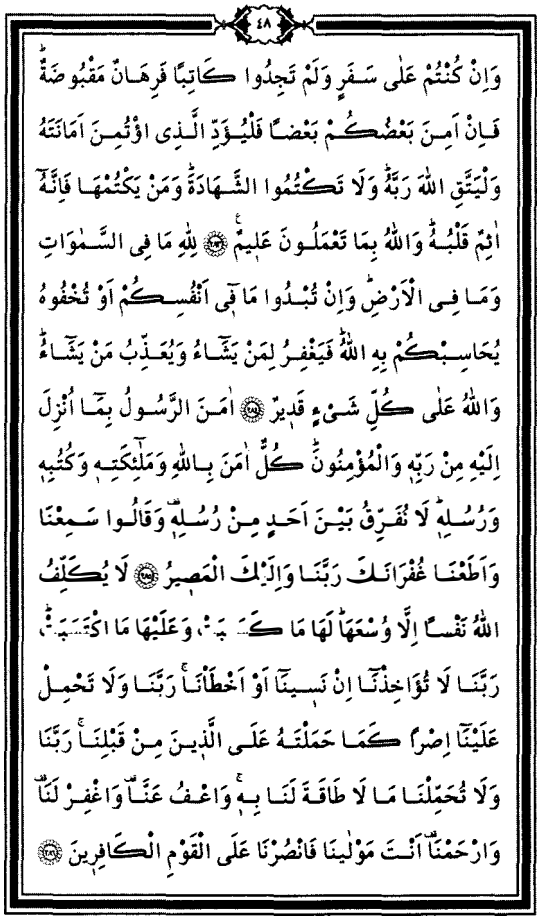
٤٨

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ
فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي اؤْتُمِنَ أَمَانَتَهُ
وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ
آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ۝ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ
يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ
إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا
وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝ لَا يُكَلِّفُ
اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ
رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ
عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا
وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا
وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ۝

283. Eğer seyahatte iseniz ve de yazacak birini bulamamışsanız, **bu durumda** -şayet birbirinize güveniyorsanız- alınmış taahhütlerle yetinebilirsiniz. Kendisine güven duyulan kimse ödemesi gereken **borcu** ödesin ve Rabbi **olan** Allah'tan korksun. Ve şahit olduğunuz şeyi gizlemeyin; zira onu gizleyen kalben vebal altındadır. Allah yaptığınız her şeyi bilir.

284. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'a aittir. İçinizden geçirdiğiniz şeyi açıklasanız da gizleseniz de Allah ondan sizi hesaba çekecektir. Ve sonra dilediğini bağışlayıp dilediğini cezalandıracaktır. Zira Allah her şeye kâdirdir.

285. Peygamber, Rabb'inden indirilene iman etti; müminler de **öyle**. Onların hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve elçilerine iman ettiler ve "**Peygamberler** arasında hiçbir ayrım yapmayız. **Peygamberin getirdiği mesajı** işittik ve **ona** itaat ettik. Rabbimiz Bizi bağışla! Dönüp varılacak olan Sensin!" dediler.

286. Allah hiç kimseye kapasitesinin üzerinde bir sorumluluk yüklemez. Kişinin yaptığı **her iyilik** kendi lehine, **her kötülük de** aleyhinedir. **Deyin ki**: Rabbimiz! Unutarak yahut yanlışlıkla **bir günah işlersek** bizi hesaba çekme! Rabbimiz! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yükler yükleme. Bizi, gücümüzü aşan şeyleri taşımak zorunda bırakma! Günahlarımızı affet! Bizi bağışla! Bizi rahmetine gark et! Sen Mevlamızsın; kâfirler güruhuna karşı bize yardım et!

AL-İ İMRAN SÛRESİ (3)

Medine döneminde nazil olmuştur. 200 ayettir. Adını, 33. ve 34. ayetlerde söz edilen "İmran'ın Soyu" (Al-i İmran) ile diğer peygamberler arasındaki ortak kökene yapılan atıftan almaktadır.

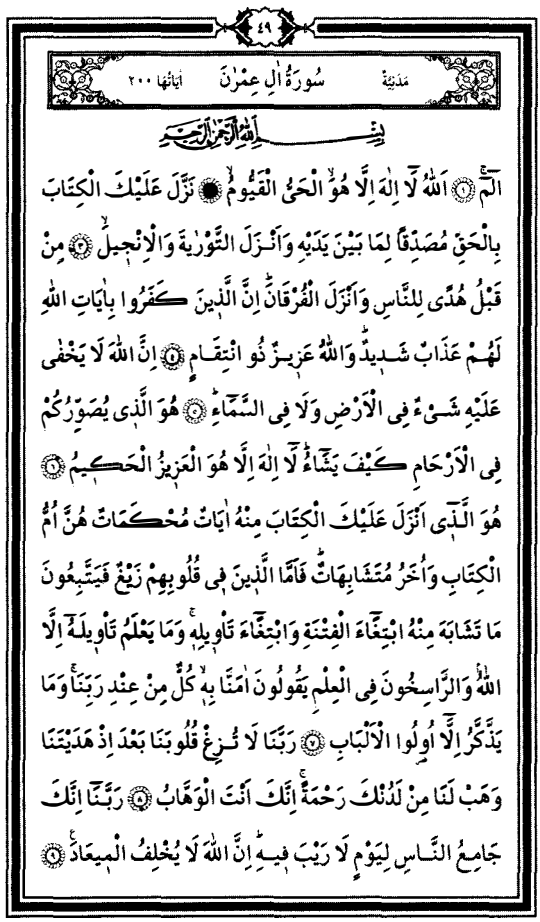

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Mim.

2. **Odur** Allah; Ondan başka ilah yoktur. Hayatın kaynağı Odur, **her şeyi** koruyup-gözetir.

3-4. **Önceki kitaplardan** sana ulaşanların[1] doğruluğunu tastik etmek üzere, Kitab'ı[2] hakikatin ta kendisi olarak sana peyderpey indiren **Odur. Nitekim** daha önce de - insanlara bir rehber olmak üzere - Tevrat'ı ve İncil'i indirmişti. Bir de *Furkan*'ı[3] indirdi. Allah'ın ayetlerini inkâr edenlere gelince, onlar şiddetli bir azaba uğratılacaklar. Allah cezalandırmaya muktedir, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

5-6. Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz. Rahimlerde sizi dilediği gibi şekillendiren Odur. Ondan başka ilah yoktur; O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

7. Sana **bu** Kitab'ı indiren O'dur. Onun bir kısmı *muhkemdir*[4] ki, bunlar Kitab'ın esasıdır. Diğerleri de *müteşabih*tir[5]. **Ancak,** kalplerinde sapma eğilimi olanlar, sırf kafaları karıştırmak[6] ve **hevaları doğrultusunda keyfi** yorumlar yapabilmek[7] için onun *müteşabih* olan **ayetlerinin** ardına düşerler. Oysa onun yorumunu Allah'tan başka kimse bilmez.[8] İlimde ileri seviyede olanlar ise "Biz ona inandık. Bunların hepsi Rabbimizin katından **gelmiştir**" derler. **Zaten** derin kavrayış sahiplerinden başkası öğüt almaz.

8-9. **Bir de:** "Rabbimiz, bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi **hakikatten** saptırma. Bize katından bir rahmet lütfet. Kuşkusuz sen, çok lütufta bulunansın!", **diye yalvararak**; "Rabbimiz! Sen kesinlikle insanları, **geleceğinden** asla kuşku duyulmayan bir günde toplayacaksın", **derler. Zira** Allah sözünden dönmez.

---

[1] Müfessirlerin çoğu ***lima beyne yedeyh*** *(ellerinin arasındakini)* ibaresi ile "önceki kitaplar"ın kastedildiği kanaatindedirler. Burada kastedilen, önceden inmiş olmakla birlikte dönemsel olarak Kur'an'ın nazil olduğu sırada mevcut olan, yani Kur'an'ın karşı karşıya bulunduğu İlahi Kitaplardır. Bu yüzden nüzul açısından önce olsa da, Kur'an nazil olmaya başladığında mevcut bulunan kitaplar kastedildiği için "**önceki kitaplardan** sana ulaşanları" diye çevirdik.

[2] Yani, Kur'an'ı.

[3] ***Furkan***: Hak ile batılı birbirinden ayıran. Burada ***Furkan*** kelimesi ile neyin kastedildiği Müfessirler arasında farklı görüşlere yol açmıştır. Bir kısmına göre bununla kastedilen Zebur'dur. Bir kısmına göre ise Kur'an'dır. Ancak Kur'an'ın daha önce zikredilmiş olması bu yorumu zayıflatmaktadır. Razi ise bunların dışında alternatif bir yorum yapmaktadır. Razi'ye göre burada ***Furkan*** ile kastedilen Allah'ın Peygamberlere Kitap ile birlikte onların nübüvvetine delil olmak üzere verdiği mucizelerdir. Bunun, peygamberlere

bahşedilen hak ile batılı birbirinden ayırma yetisi (melekesi) olması da mümkündür.

[4] ***Muhkem***: Sağlamlaştırılmış, güçlendirilmiş. Müfessirler genellikle bunu "açık ve kesin hükümlü olan" diye açıklamaktadırlar. Ancak burada *muhkem* ayetlerle kastedilen, bilinen anlamıyla "açık" ve "anlaşılır" olan, yani hiçbir yanlış anlaşılmaya meydan vermeyecek tarzda indirilmiş olan ayetler değildir. Bilakis bununla kastedilen, içerisinde yaşadığımız âlemin gerçekliğiyle ilgili olan, yani bu aleme (yaşadığımız dünyaya / alem-i şahadete) ait olgularla ilgili olan ayetlerdir. İster anlamı açık olsun, isterse anlaşılmasında güçlük olsun söz konusu olan ayetler, namaz, oruç, hac, zekat vb. ibadetler gibi; gıybet, yalan vb. ahlaki konular gibi; miras, nikah, boşanma vb. muamelat konuları gibi; hırsızlık, adam öldürme vb. cezai konular gibi; şura, biat vb. yönetim konuları gibi; savaş, barış vb. devletler arası ilişkiler gibi; evrendeki Allah'ın ayetlerinin göstergesi olan her tür tabi ve fiziksel varlık, olay ve yasalar gibi; sosyal olaylar ve yasalar gibi; kısacası içerisinde yaşadığımız ve kurallarına tabi olduğumuz âlemin (dünyanın / âlem-i şahadetin) varlık, olay ve olgularıyla ilgili olan ayetlerdir. Bunlar, ister normal bir hitap içerisinde, isterse bir kıssa bağlamında zikredilsin, ister bu ayetlerde teşbih, mecaz vb. edebi anlatım unsurları kullanılmış olsun, isterse kullanılmasın, ister ayette geçen kelimenin tek anlamı ister çok anlamı olsun, ister müfessirler ayetin anlamında ittifak etsin isterse ihtilaf etsinler fark etmez. Eğer bir ayet bizim içerisinde yaşadığımız ve kurallarına tabi olduğumuz bu âlemin (bu dünyanın) gerçekliği içerisinde yer alan bir varlık, olay ve olgudan söz ediyorsa bu ayet muhkemdir. (Not: Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için bundan sonraki ***müteşabih*** ve ***te'vil*** ile ilgili dipnotların da bu bağlamda birlikte düşünülmesi gerekmektedir.)

[5] ***Müteşabih***: Benzeşen, birden fazla anlama gelen. Müfessirlerin bir kısmı *müteşabih*i "birden fazla anlama gelen", yahut "anlamı açık olmayan" ayetler olarak yorumlamışlardır. Ancak burada sözü edilen *müteşabih* bilinen anlamıyla "anlamında bir kapalılık olan", yahut "birden fazla anlama gelen" ayet demek değildir. Bilakis *müteşabih* ayetler, içerisinde yaşadığımız ve kurallarına tabi olduğumuz âlemin (*âlem-i şahadet*in) gerçekliğiyle ilgili olmayan, mahiyetini bilmediğimiz bir başka âleme (*âlem-i gayb*a) ait olan varlık, olay ve olguları, içerinde yaşadığımız dünyanın kelime ve kavramlarıyla ifade eden ayetlerdir. Dolaysıyla bu ayetlerdeki sorun, ibareyi "anlayamamaktan" değil, tam aksine ibarenin anlamını, "anlaşılan haliyle (kelime anlamıyla) anlamaktan" kaynaklanmaktadır. Oysa bu anlam, mahiyetini bilmediğimiz başka bir âleme (*âlem-i gayb*a) ait bir şeyin, içerisinde yaşadığınız âlemin (*âlem-i şahadet*in) kelime ve kavramlarıyla anlatılmasında ortaya çıkan anlamdır; ancak o âlemin diliyle içinde yaşadığımız âlemin dili arasında birebir mütekabaliyet yoktur. Örneğin, rüya âleminin (*âlem-i nevm*in) mahiyeti (zaman, mekân vb. hususlar) bizim yaşadığımız fiziksel âlemin (*âlem-i şahadet*in) gerçekliğinden farklıdır. Rüyadaki "bir şey", fiziksel âlemdeki "o şey" ile aynı değildir. Rüyadaki "şey", fiziksel âlemde "bir başka şey"dir. Aynı şekilde Allah'ın zatı ile ilgili hususlar ve ahiret ile ilgili anlatılan bir kısım şeyler -her ne kadar bu âlemin kelime ve kavramlarıyla anlatılsa da-, bu kelime ve kavramlardan bizim anladığımız şeylerle "motamot" aynı şeyler değildir. Çünkü bu ayetlerde söz edilen "şeyler"in gerçek mahiyetini -eğer açık bir karine yoksa- bu kelime ve kavramların bildik anlamlarıyla anlamamız doğru bir anlama olamaz. İşte bu noktada tıpkı rüyanın *tevil*inde olduğu gibi her iki farklı âlemin mahiyetini bilen birisinin o âlemden bu âleme tercüme etmesi gerekir ki bu en azından Allah'ın zatı ile ilgili hususlar için mümkün değildir.

[6] Lafzen: "*fitne (çıkarmayı) ve* ... " Ancak bu fitne, inanların kafalarını karıştırma şeklinde olacağı için, "*kafaları karıştırmak ve* ..." diye çevirdik.

[7] Lafzen: "*Te'viline*..." ***Tevil*** kavramının anlaşılabilmesi için *muhkem* ve *mütaşabih* kavramlarıyla ilgili yukarıdaki dipnotların birlikte mütalaa edilmesi gerekir. *Tevil*, -tabiri caiz ise- tıpkı, bir dilden bir başka dile tercüme yapmak gibidir. Örneğin rüya âlemindeki bir varlık, olay veya olgunun yaşadığımız fiziksel dünyadaki karşılıkları gibi. (Bak. **Yusuf: 36-49**) İşte bu bağlamda, K. Kerim'de Allah'a izafe edilen bir takım fiil ve organlar (örneğin: el, yüz, gelmek, inmek vb.) ile, ahiret hayatına ilişkin bazı hususların, bu dünyanın (*âlem-i şahadet*in) diliyle ifade edildiğinde anlaşılan anlamlarıyla, bunların o âlemdeki (*alem-i gayb*daki) karşılıkları aynı şey değildir. Bunların bilinebilmesi ise ancak *tevil* ile mümkün olabilir. Bunların tevilini ise yalnızca her iki âlemin de mahiyetini bilebilen birisi yapabilir. Ancak bu, -en azından Allah'ın zatı ile ilgili konularda- söz konusu değildir. Zira Allah'ın zatı bizim bilgi alanımızın dışındadır. Bu noktada bize düşen, ancak, bu tür ayetlerin "*tenzili*"ne inanmak, "*tevili*"ni ise Allah'a bırakmak ve ayetin devamında sözü edilen derin ilim sahipleri gibi davranmaktır. Ayette sözü edilen art niyetli kimselerin yapacağı *tevil* (yorum) ise "keyfi" olmaktan öte gitmeyecektir.

[8] Bazı âlimler buradaki vav edatını atıf vavı olarak kabul etmişlerdir. Bu durumda anlam şöyle olur: "*Oysa onun yorumunu Allah'tan ve ilimde ileri seviyede olanlardan başkası bilmez. **Onlar şöyle** derler: Biz ona inandık. Bunların hepsi Rabbimizin katından **gelmiştir**"*

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ۖ وَأُولَٰئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ۝١٠ كَدَأْبِ آلِ
فِرْعَوْنَ ۙ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ۖ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
بِذُنُوبِهِمْ ۗ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝١١ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا
سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ ۖ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ۝١٢
قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا ۖ فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَىٰ كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مِثْلَيْهِمْ رَأْيَ الْعَيْنِ ۚ
وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ ۗ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِأُولِي
الْأَبْصَارِ ۝١٣ زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ
وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ
وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ۗ ذَٰلِكَ مَتَاعُ
الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَآبِ ۝١٤ قُلْ
أَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذَٰلِكُمْ ۚ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ
جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ
مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ۝١٥

10. **Bilin ki, hakikati** inkâr edenlerin, Allah'a karşı ne malları bir yarar sağlayacak kendilerine, ne de çocukları. Onlar ateşin yakıtı olacaklar.

11. Tıpkı Firavun hanedanı ve onlardan öncekilerin başına gelenler gibi... Onlar mesajlarımızı yalanlamışlardı. Nitekim Allah da onları günahları yüzünden yakalayıvermişti. **Çünkü** Allah **böylelerini** şiddetle cezalandırır.

12. De ki **o** kâfirlere "Sizler yenileceksiniz ve cehenneme sürüleceksiniz!" Orası varılacak ne kötü bir yerdir.

13. **Bedir savaşında**[9] karşı karşıya gelen **o** iki toplulukta sizin için dersler vardır. Onlardan biri Allah yolunda savaşıyordu; diğeri ise **Onu** inkâr ediyordu. Bunlar diğerlerini gözlerinde **büyütüyorlar ve onları** kendilerinin iki katı görüyorlardı. Allah dilediğini yardımıyla destekler. Elbette bunda, derin kavrayış sahipleri için dersler vardır.

14. İnsanoğlu, kadınlara, çocuklara, altın ve gümüş yığınlarından oluşan servete, serbestçe dolaşan soylu atlara, **sürü sürü** hayvanlara ve ekinlere tutkuyla bağlıdır.[10] Şu var ki, bunların hepsi dünya hayatındaki geçici haz nesneleridir. Varılacak yerlerin en güzeli Allah katındadır.

15. De ki **onlara**: "Size bundan daha hayırlısını haber vereyim mi? **Allah'a kullukta** samimiyetlerini gösterenlere Rableri katında, orada ebediyen kalacakları içerisinden dereler akan cennetler, tertemiz eşler ve de Allah'ın hoşnutluğu vardır." Allah kullarını görür:

9) Bu ayetin Bedir Savaşına işaret ettiği kabul edilmektedir.

10) Lafzen: "*.... insanlara güzel gösterildi.*"

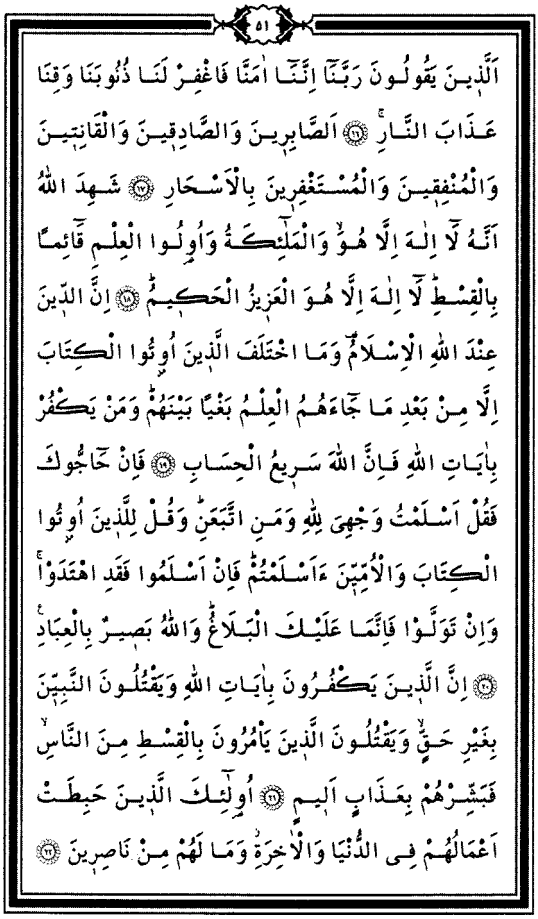

اَلَّذِيْنَ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَآ اِنَّنَآ اٰمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾ اَلصّٰبِرِيْنَ وَالصّٰدِقِيْنَ وَالْقٰنِتِيْنَ
وَالْمُنْفِقِيْنَ وَالْمُسْتَغْفِرِيْنَ بِالْاَسْحَارِ ﴿١٧﴾ شَهِدَ اللّٰهُ
اَنَّهٗ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۙ وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَاُولُوا الْعِلْمِ قَآئِمًا
بِالْقِسْطِ ۭ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿١٨﴾ اِنَّ الدِّيْنَ
عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ ۣ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ
اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَاۗءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًۢا بَيْنَهُمْ ۭ وَمَنْ يَّكْفُرْ
بِاٰيٰتِ اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيْعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَاِنْ حَاۗجُّوْكَ
فَقُلْ اَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلّٰهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ ۭ وَقُلْ لِّلَّذِيْنَ اُوْتُوا
الْكِتٰبَ وَالْاُمِّيّٖنَ ءَاَسْلَمْتُمْ ۭ فَاِنْ اَسْلَمُوْا فَقَدِ اهْتَدَوْا ۚ
وَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلٰغُ ۭ وَاللّٰهُ بَصِيْرٌۢ بِالْعِبَادِ ۧ
﴿٢٠﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوْنَ النَّبِيّٖنَ
بِغَيْرِ حَقٍّ ۙ وَّيَقْتُلُوْنَ الَّذِيْنَ يَاْمُرُوْنَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ ۙ
فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ ﴿٢١﴾ اُولٰۗىِٕكَ الَّذِيْنَ حَبِطَتْ
اَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۡ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ﴿٢٢﴾

16-17. "Rabbimiz! Biz **Sana** iman ettik; bizim günahlarımızı bağışla, bizi **cehennem** ateşinin azabından koru" diye **yalvarıp**, **zorluklara** direnen, doğruluğu ilke edinen, gönülden boyun eğip divana duran, Allah için mallarını sarf eden ve seher vakitlerinde bağışlanma dileyen **kullarını**...

18. **Bakın**! Hem Allah şahitlik ediyor, Kendinden başka ilah olmadığına; hem de melekler ve hakkaniyetten ayrılmayan[11] ilim erbabı... **Evet**, Ondan başka ilah yoktur; O, **her şeyi** yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

19. Allah'ın yanında **gerçek** Din, yalnızca İslam'dır. Oysa kendilerine Kitap verilenler, onlara **gerçek** bilgi gelmesine rağmen, sırf içlerindeki kıskançlık yüzünden **onu kabul etmeyerek** farklı yollar tuttular. Ama kim Allah'ın mesajlarını inkâr ederse, **bilsin ki** Allah hesabı çabuk görür.

20. Şayet seninle tartışmaya girerlerse, de ki **onlara**: "Ben tüm benliğimi Allah'a teslim ettim, bana tabi olanlar da **öyle yaptılar**." **Kendilerine** Kitap verilenlerle, **İlahi Kitabların** bilgisine sahip olmayanlara, "Siz de **bizim gibi Allah'a** teslim oldunuz mu?" **diye** sor. Eğer teslim oldularsa doğru yolu bulmuşlardır. Yok, eğer yüz çevirirlerse, **yapacağın başka bir şey yok**; sana düşen sadece mesajı iletmektir. Allah kullarını görür.

21. Allah'ın mesajlarını inkâr edenlere, peygamberlerini haksız yere katledenlere ve insanlardan adaletli olmak gerektiğini anlatanları öldürenlere acıklı bir azaba **uğrayacaklarını** müjdele(!)

22. Onların yaptıkları hem bu dünyada boşa gitmiştir, hem de öte dünyada; **üstelik** onlara yardım edecek birileri de yoktur.

[11] Lafzen: "*adaleti ikame eden, hakkaniyeti yerine getiren*"

٥٢

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ اُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ اِلَى
كِتَابِ اللّٰهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلّٰى فَرِيقٌ مِنْهُمْ وَهُمْ
مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ اِلَّا اَيَّامًا
مَعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِى دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ
اِذَا جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ
وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِى الْمُلْكَ
مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ
مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾ تُولِجُ
الَّيْلَ فِى النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَىَّ مِنَ
الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَىِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ
حِسَابٍ ﴿٢٧﴾ لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ
الْمُؤْمِنِينَ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِى شَىْءٍ اِلَّا اَنْ
تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقٰيةً ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ ۗ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾
قُلْ اِنْ تُخْفُوا مَا فِى صُدُورِكُمْ اَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ اللّٰهُ ۗ وَيَعْلَمُ مَا
فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ۗ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

23. Görmüyor musun **ilahi** Kitap'tan kendilerine bir pay verilen **şu** kimseleri? **Onlar,** aralarındaki **anlaşmazlıklarda** hüküm verirken[12] Allah'ın Kitabı'na **başvurmaya** çağrılıyorlar; **ama** onların bir kısmı **inatla bundan** yüz çeviriyor. Onlar zaten dönektirler.

24. Böyle **davranmaları,** onların, "Cehennem azabı bize ancak sayılı günlerde dokunacaktır" diye **düşünmelerinden** kaynaklanmaktadır. Uydurdukları **bu tür saçma sapan inançlar,** onları Hesap **Günü** konusunda yanılgıya sürüklüyor[13].

25. **Geleceğinden** kuşku duyulmayan **hesap** günü onları bir araya topladığımızda **halleri** nice **olacak bakalım! O vakit** hiç kimseye haksızlık yapılmayacak ve herkese kendi kazandığı verilecektir.

26. De ki: Allah'ım! Ey hükümranlığın gerçek sahibi! Sen hükümranlığı dilediğine verir dilediğinden alırsın! Dilediğini yüceltir, dilediğini alçaltırsın! Bütün iyilikler senin elindedir. Sen elbette her şeyi yapmaya kâdirsin!

27. Gündüzü kısaltarak geceyi uzatır, geceyi kısaltarak gündüzü uzatırsın[14]! Ölüden diriyi çıkarır, diriden ölüyü çıkarırsın! Ve dilediğine de hesapsız rızk verirsin!

28. Müminler müminleri bırakarak kâfirleri müttefik[15] edinmesinler. Onlardan gelebilecek tehlikeden korunma dışında kim böyle bir şey yaparsa, onun, Allah ile hiçbir bağı kalmaz. Allah sizi, Kendisine karşı **gelmekten** sakındırır. Zira dönüş yalnızca Allah'adır.

29. De ki **onlara**: "Siz açıklasanız da, gizleseniz de Allah içinizden geçenleri bilir[16]. Göklerde ve yerde olanları da bilir. Zira Allah her şeye kâdirdir."

---

[12] Lafzen: "*aralarında hüküm vermesi için...*"

[13] Lafzen: "... *sürükledi*" Yahut: "*Onları dinleri konusunda yanılgıya sürüklüyor*"

[14] Lafzen: "*geceyi gündüze, gündüzü geceye katarsın*"

[15] Ya da "*kâfirleri dost edinmesinler*" ***Evliya*** (tekili ***veli***) kelimesi "dostlar / sırdaşlar /hâmiler" (tekili dost / sırdaş / hâmi) anlamına gelen bir kelime olmakla birlikte, bize göre bu ayette "müttefik" anlamında kullanılmaktadır. Çünkü ayetin devamında, kafirlerden gelecek tehlikeyi önleme söz konusu olursa velayete izin veriliyor olması, burada evliya kelimesi ile kastedilenin siyasal bir işbirliği, bir ittifak olduğunu göstermektedir.

[16] Bu, kâfirlerle ittifak eden müminlerin, ittifak oluşturma kararlarının altındaki gerçek saikleri Allah'ın bildiğine bir işarettir.

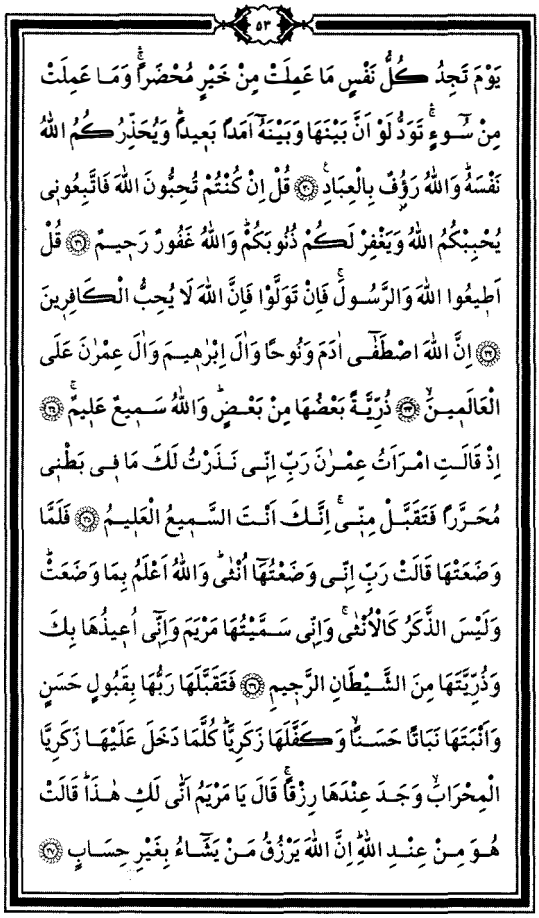

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا ۚ وَمَا عَمِلَتْ
مِنْ سُوٓءٍ ۚ تَوَدُّ لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ اَمَدًا بَعِيدًا ۗ وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ
نَفْسَهُ ۗ وَاللّٰهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ۝ قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى
يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝ قُلْ
اَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ ۚ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ
۝ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰٓى اٰدَمَ وَنُوحًا وَاٰلَ اِبْرٰهِيمَ وَاٰلَ عِمْرٰنَ عَلَى
الْعَالَمِينَ ۝ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ ۗ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۚ ۝
اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرٰنَ رَبِّ اِنِّى نَذَرْتُ لَكَ مَا فِى بَطْنِى
مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّى ۚ اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝ فَلَمَّا
وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ اِنِّى وَضَعْتُهَا اُنْثٰى ۗ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ ۗ
وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰى ۚ وَاِنِّى سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَاِنِّى اُعِيذُهَا بِكَ
وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ ۝ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ
وَاَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا ۙ وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا ۗ كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا
الْمِحْرَابَ ۙ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا ۚ قَالَ يٰمَرْيَمُ اَنّٰى لَكِ هٰذَا ۗ قَالَتْ
هُوَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ۗ اِنَّ اللّٰهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَٓاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝

30. Herkesin, yaptığı her iyiliği de, her kötülüğü de karşısında bulacağı o Gün, **pek çok insan** kendisiyle **yapıp-ettikleri** arasında uzak bir mesafe olmasını arzulayacaktır. **İşte bundan dolayı** Allah sizi Kendisine karşı **gelmekten** sakındırıyor. Zira Allah kullarına karşı çok şefkatlidir.

31. **Ey Muhammed**, de ki **onlara**: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder."

32. "Allah'a ve Resul'e itaat edin!" de **onlara**! Eğer yüz çevirirlerse, **bilsinler ki** Allah kâfirleri asla sevmez.

33-34. Allah, bir kısmı bir kısmının soyundan olan[17] Âdem'e, Nuh'a, İbrahim'in soyuna ve İmran'ın soyuna cümle âlemden daha çok lütufta bulundu. Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

35. Hani, İmran'ın hanımı şöyle demişti: Rabbim! Karnımdaki **bebeği** özgür olarak[18] sana adadım. **Bunu** benden kabul buyur! Şüphesiz Sen **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilirsin.

36. Nihayet onu doğurunca, "Rabbim!" dedi "Bir kızım oldu." - **Hâlbuki** Allah, **hem** onun ne doğurduğunu ve **hem de onun doğurmayı arzuladığı** erkeğin **kendisine bağışlanan** kız gibi olamayacağını[19] çok iyi biliyordu. – **Ardından şöyle devam etti:** "Ben ona Meryem adını verdim. Onu ve onun soyunu, kovulmuş şeytanın şerrinden korumanı diliyorum!"

37. Bunun üzerine Rabbi de onu büyük bir hoşnutlukla kabul buyurdu. Onu güzel bir çiçek gibi büyüttü ve Zekeriyya'nın himayesine verdi. Zekeriyya mabede her girişinde onun yanında yiyecekler görünce, "Bunlar sana nereden **geliyor** ey Meryem?" diye **sordu.** Meryem de, "Allah'tan..." diye **cevap verdi;** "Çünkü O, dilediğini hesapsız rızıklandırır."

---

[17] Lafzen: "*bir kısmı bir kısmının soyundan olarak*" Burada söz konusu edilen, peygamberlerin yalnızca nesep itibarıyla aynı soydan geldikleri değil; aynı zamanda aralarında manevi bir bağ, bir inanç bağı olduğudur. (**Taberi**). Yukarıdaki pasaj, Allah'ın rızasını kazanmayı peygamberlere itaate bağlayan 31-32. ayetlerin de mantıki bir sonucudur.

[18] Tüm kayıtlardan azade olarak yalnızca Sana ibadet etmesi için... İsrail Oğulları arasındaki, Beyt-i Makdise hizmet edip, orada Allah'a ibadet etmekle meşgul olsunlar diye erkek çocukların adanması şeklinde bir adet vardı. Bk. **Razi**

[19] Lafzen: "*Erkek kız gibi değildir*" Bu söz İmran'ın Hanımı (Hanne)'nin sözünün bir devamı olarak da çevrilmektedir. Ancak bu yorum problemli görünüyor. Zira İsrailoğulları arasında, Beyt-i Makdis'te Allah'a ibadetle meşgul olsunlar diye erkek çocuklarını adamak gibi bir genelenek vardı. Bundan dolayı, İmran'ın hanımı'nın da karnındaki çocuğun erkek olacağını umarak bir adakta bulunduğu ortadadır. Zaten, "Rabbim, ben onu bir kız olarak doğurdum!" demesi de bu beklentisinin çıkmadığını belirten bir ima taşımaktadır. Şayet, ardından gelen cümle Hanne'nin sözü olsa, - kız çocuğu mabede hizmetçi olamayacağı için - mantıksal olarak bu cümlenin "Kız erkek gibi değildir" şeklinde olması lazım. Ancak Allah bu ayette, Hanne'nin sözünün arasında itirazi (ara) bir cümle ile, onun "doğmasını arzuladığı" erkek çocuğun, "kendisine bağışlanan" kız çocuğu gibi olamayabileceğini belirtmektedir. (Bu yorum için bak. **Zemahşeri**) Bu yüzden biz de bu sözleri, Allah'ın sınırsız ilminin vurgulandığı cümlenin bir devamı olarak çevirdik.

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ۖ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً
طَيِّبَةً ۖ إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ
يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَىٰ مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ
مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ
أَنَّىٰ يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ ۖ قَالَ
كَذَٰلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَل لِّي آيَةً ۚ قَالَ
آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمْزًا ۗ وَاذْكُر رَّبَّكَ
كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٤١﴾ وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ
يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَىٰ نِسَاءِ
الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي
مَعَ الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ذَٰلِكَ مِنْ أَنبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ ۚ
وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ ۖ
وَمَا كُنتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾ إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا
مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى
ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

38. **Bunun üzerine**[20] Zekeriyya oracıkta Rabbine yalvardı: Rabbim! dedi, bana katından tertemiz bir nesil bahşet. Sen elbette duaları işitirsin!

39. Derken, **günlerden bir gün** Zekeriyya mabette namaz kılarken, melekler ona "**Ey Zekeriyya!**" diye seslendiler; "Allah sana, Allah'tan bir kelime **olan İsa'yı**[21] tastik edecek; seçkin, iffetli ve erdemli bir peygamber **olacak olan** Yahya'nın **doğumunu** müjdeliyor."

40. Zekeriyya: Rabbim! dedi, bana ihtiyarlık gelip çatmışken ve üstelik karım da kısırken nasıl bir oğlum olabilir! **Allah da ona**[22] "Öyle **ama**, Allah dilediğini yapar" diye karşılık verdi.

41. Zekeriyya: Rabbim! **O halde** bana **oğlumun olacağına dair** bir işaret göster! dedi. **Allah** da "Senin işaretin **şu olacak**:" dedi, "üç gün boyunca, -işaretle **konuşabilmen** dışında- insanlarla konuşamayacaksın. Rabbini çok an! Gece gündüz Onun sınırsız şanını yücelt!"

42. Melekler dediler ki: Ey Meryem! Allah seni seçti, tertemiz kıldı. Seni cümle âlemin kadınlarının üstünde **bir konuma** çıkardı.

43. Ey Meryem! Can-ı gönülden Rabbine yönel ve secdeye kapan; **Onun önünde** eğilenlerle birlikte sen de eğil!

44. Bunlar sana bildirdiğimiz gaybi haberlerdendir. **Zira** onlar, **içlerinden** hangisinin Meryem'i himaye edeceğini **belirlemek** için kura çekerlerken sen yanlarında değildin. Birbirleriyle tartıştıklarında da sen yanlarında değildin.

45. Melekler dediler ki: Ey Meryem! Allah sana, Kendinden bir kelimeyi[23] müjdeliyor! Adı, Meryem oğlu İsa Mesih! **O**, hem bu dünyada hem de öte dünyada çok saygın biri ve **Allah'a** yakın kimselerden **olacak**!

---

[20] Yani, Allah'ın Meryem'e olağanüstü lütuf ve ikramını görünce; o yaşlı haliyle kendisine de bir evlat bağışlayabileceğini düşünerek... Çünkü Zekeriya (a.s) artık çocuk sahibi olamayacak kadar yaşlıydı.

[21] ***Kelimetun minhu*** (Ondan bir kelime) ifadesi, İsa peygamberin, insan neslinin devamı için konulan tabii yasalara aykırı olarak Allah'ın "ol!" emriyle Meryem'in rahminde hayat bulmasını işaret eden bir ifadedir.

[22] ***Qâle*** (*dedi*) fiilinin faili Allah olabileceği gibi, Melek de olabilir.

[23] Bak: 39. ayetin dipnotu

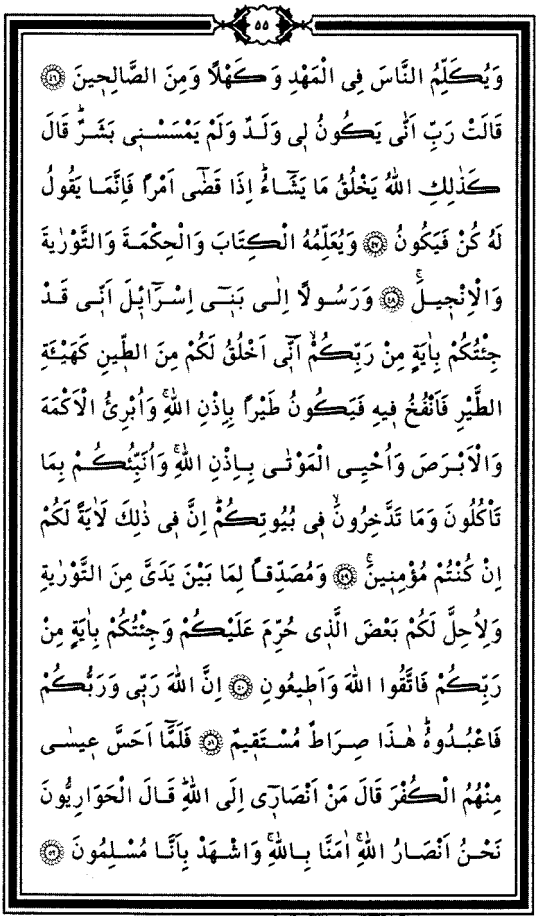
٥٥
وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ۝
قَالَتْ رَبِّ أَنَّىٰ يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ ۖ قَالَ
كَذَٰلِكِ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ
لَهُ كُن فَيَكُونُ ۝ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ
وَالْإِنجِيلَ ۝ وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ
جِئْتُكُم بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ ۖ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُم مِّنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ
الطَّيْرِ فَأَنفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَهَ
وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَأُنَبِّئُكُم بِمَا
تَأْكُلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ ۙ فِي بُيُوتِكُمْ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لَّكُمْ
إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ۝ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ
وَلِأُحِلَّ لَكُم بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ ۚ وَجِئْتُكُم بِآيَةٍ مِّن
رَّبِّكُمْ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ۝ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ ۗ هَٰذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ۝ فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ
مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ ۖ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
نَحْنُ أَنصَارُ اللَّهِ ۖ آمَنَّا بِاللَّهِ ۖ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ۝

46. Ayrıca o, hem beşikte iken[24] hem de yetişkin **bir adam** iken insanlarla konuşacak ve erdemli kimselerden **olacak**.

47-51. Meryem dedi ki: Rabbim! Bana herhangi bir erkek eli değmemişken nasıl çocuk sahibi olabilirim? **Melek** cevap verdi: Öyle, ama Allah dilediğini **dilediği şekilde** yaratır. O bir şeyin **olmasını** istedi mi sadece "Ol!" der ve **o şey** hemencecik oluverir. O **Allah senin oğluna** Tevrat'ı ve İncil'i **ihtiva eden** Kitab'ı ve onu doğru anlayıp uygulama tarzını öğretecek; ve onu, İsrailoğullarına **şunları söyleyecek** bir peygamber **yapacak: Ey İsrailoğulları**! Ben size Rabbinizden bir mesaj getirdim. Ben çamurdan kuşa benzer bir şey yapar, ona üflerim ve o - Allah'ın izniyle - hemen kuş oluverir. Körleri ve vebalıları iyileştirir, Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim. Evlerinizde biriktirdiğinizi de, yediklerinizi de size haber verebilirim. Eğer **gerçekten** müminseniz bunda sizin için bir ders vardır. Ben Tevrat'tan size ulaşan **kısımları** doğrulamak ve size haram kılınmış olan şeylerin bir kısmını helal kılmak üzere gönderildim. Size Rabbinizden bir mesaj getirdim. Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun ve bana itaat edin. Allah, benim de Rabbim sizin de Rabbinizdir. Ona kulluk edin! Bu dosdoğru bir yoldur.

52. **Nitekim İsa bütün bunları tek tek anlattı; ama onlar söylediklerini kabule yanaşmadılar. Bu sefer** İsa onlardaki inkârı fark edince, "Allah yolunda bana kimler yardımcı olacak?" dedi. Bunun üzerine havariler İsa'ya "Allah yolunda senin yardımcıların biziz!" dediler, "Bizler Allah'a iman ettik. Bizim **Ona** teslim olduğumuza şahitlik et!"

[24] Hz. İsa'nın beşikteki bir çocuk iken konuşması ile ilgili farklı görüşler için bak: Meryem: 30-33. ayetin dipnotu

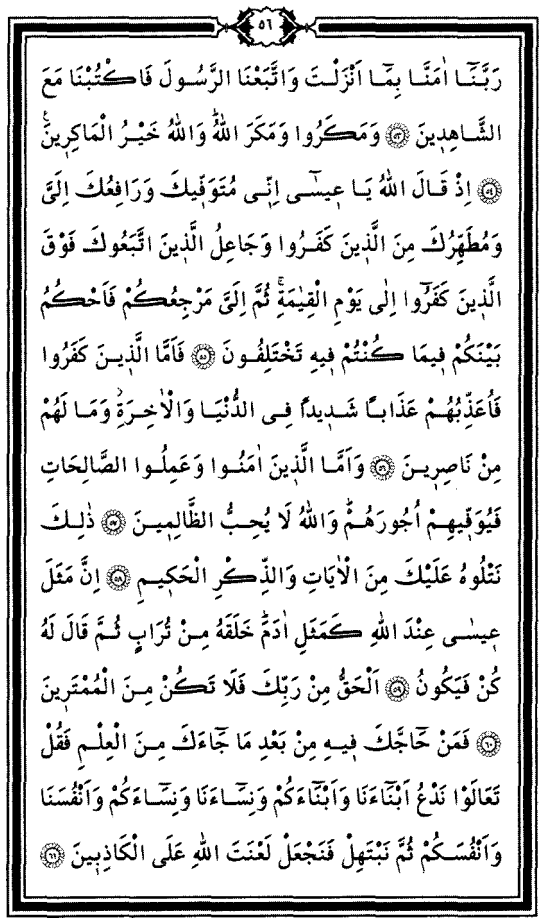

رَبَّنَآ اٰمَنَّا بِمَآ اَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ
الشَّاهِدِينَ ۝ وَمَكَرُوا وَمَكَرَ اللّٰهُ وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ۝
۝ اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسٰٓى اِنِّى مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ اِلَىَّ
وَمُطَهِّرُكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ
الَّذِينَ كَفَرُوا اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ ثُمَّ اِلَىَّ مَرْجِعُكُمْ فَاَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ۝ فَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا
فَاُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِى الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَمَا لَهُمْ
مِنْ نَاصِرِينَ ۝ وَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُوَفِّيهِمْ اُجُورَهُمْ وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ۝ ذٰلِكَ
نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْاٰيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ۝ اِنَّ مَثَلَ
عِيسٰى عِنْدَ اللّٰهِ كَمَثَلِ اٰدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ
كُنْ فَيَكُونُ ۝ اَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ
۝ فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ
تَعَالَوْا نَدْعُ اَبْنَاءَنَا وَاَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَاَنْفُسَنَا
وَاَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللّٰهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ ۝

53. **Sonra da Rablerine yönelip,** "Rabbimiz! Bize indirdiğine iman ettik ve **gönderdiğin** Elçi'ye tabi olduk. Bizi **hakikate** şahitlik edenlerle bir tut!" diye **yalvardılar.**

54. **İnanmayanlar İsa'ya** tuzak kurdular; Allah da onların tuzaklarını boşa çıkardı. Çünkü Allah tuzak kuranların tümünün üzerindedir[25].

55. Hani Allah şöyle demişti: Ey İsa! Muhakkak ki Ben seni vefat ettirip, katıma yükselteceğim. Seni inkar edenlerin **suçlamalarından** arındıracağım. Sana tabi olanları kıyamet gününe kadar inkârcılardan üstün tutacağım. Sonunda hepiniz bana döneceksiniz ve aranızda anlaşmazlığa düştüğünüz her konuda Ben hüküm vereceğim.

56. İnkâr edenleri ise hem bu dünyada hem de öte dünyada şiddetli bir azaba uğratacağım; **o vakit** onlar kendilerine yardım edecek hiç kimse bulamayacaklar.

57. Allah, **Kendisinin** güzel **gördüğü** ameller işleyenlere mükâfatlarını tam olarak verecektir. Zira Allah zalimleri sevmez.

58. İşte bunlar sana ilettiğimiz mesajlar ve hikmetli haberlerdir.

59. Allah'ın yanında İsa'nın durumu tıpkı Âdem'in durumu gibidir. Âdem'i topraktan yarattı ve sonra ona "Ol!" dedi ve **o da** oldu.[26]

60. Rabbinden gelen **mesaj** hakikatin ta kendisidir. Bu yüzden, **bundan** şüphe eden kimselerden olma!

61. Artık her kim sana gelen bu bilgiden sonra bu konuda senle tartışmaya kalkarsa, **onlara** de ki: "Gelin! Oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağıralım; kendimiz de[27] **onlarla birlikte bulunalım** ve sonra da yürekten yalvararak, yalancıların Allah'ın lanetine uğramasını dileyelim."

[25] Lafzen: "*...Allah da onlara tuzak kurdu. Çünkü Allah tuzak kuranların en hayırlısıdır.*" Bak: Bakara:15'in dipnotu

[26] Lafzen: "*oluyor*"

[27] Lafzen: "*...kendimizi ve kendinizi...*"

٥٧

إِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ ۚ وَمَا مِنْ إِلٰهٍ إِلَّا اللّٰهُ ۚ وَإِنَّ اللّٰهَ لَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝٦٢ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ ۝٦٣
۝ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلٰى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ
بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ ۚ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا
اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ۝٦٤ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي
إِبْرٰهِيمَ وَمَا أُنْزِلَتِ التَّوْرٰيةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ ۚ أَفَلَا
تَعْقِلُونَ ۝٦٥ هَا أَنْتُمْ هٰؤُلَاءِ حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ
فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ ۚ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
لَا تَعْلَمُونَ ۝٦٦ مَا كَانَ إِبْرٰهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلٰكِنْ
كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝٦٧ إِنَّ أَوْلَى
النَّاسِ بِإِبْرٰهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهٰذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا ۚ
وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ ۝٦٨ وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ
يُضِلُّونَكُمْ ۚ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ۝٦٩ يَا
أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ ۝

62. İşte **İsa hakkındaki** gerçek haber budur. Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. Şüphesiz Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

63. Ve eğer **bu hakikatten** yüz çevirirlerse, **kendileri bilirler; unutmasınlar ki** Allah ortalığı fesada verenleri biliyor.

64. De ki: "Ey **önceki** Kitapların İzleyicileri! **Gelin**! Bizim ve sizin aranızda ortak olan şu sözde birleşelim: Allah'tan başka kimseye kulluk etmeyelim! Onun yanısıra başka varlıkları ilah edinmeyelim! Allah'ı bırakarak birbirimizi Rabler edinmeyelim!" Şayet **bundan** yüz çevirirlerse, onlara "Şahit olun ki biz Allah'a teslim olan kimseleriz!" deyin.

65. Ey **önceki** Kitapların izleyicileri! Tevrat'ı da, İncil'i de ondan çok sonra indirdiğimiz halde, niçin İbrahim hakkında tartışıyorsunuz[28]. Aklınız ermiyor mu sizin?

66. Hadi, bilginiz olan bir konuda tartışıyorsunuz **diyelim, peki ama** hiç bilmediğiniz bir konuda niçin tartışıyorsunuz? **Oysa** Allah **söylediklerinizin öyle olmadığını** biliyor, ama siz bilmiyorsunuz.

67. İbrahim ne Yahudi'ydi ne de Hıristiyan'dı. Bilakis o, Allah'a teslim olarak her türlü batıldan yüz çeviren biriydi. Ve kesinlikle Onun yanısıra başka varlıkları ilah edinen biri değildi.

68. Gerçekte İbrahim'e en yakın olanlar, ona tabi olanlardır; örneğin bu peygamber ile o'na iman eden kimseler[29] **gibi**. Allah iman edenlerin dostudur.

69. **Önceki** Kitapların İzleyicilerinden bir kısmı sizi saptırmayı çok arzuluyorlar; oysa onlar yalnızca kendilerini saptırıyorlar ama farkında değiller.

70. Ey **önceki** Kitapların İzleyicileri! **Gerçeği** gördüğünüz halde niçin Allah'ın mesajlarını inkâr ediyorsunuz?

[28] Yahudiler "İbrahim yahudiydi!" diye iddia ediyorlardı; Hıristiyanlar da "Hayır, İbrahim hıristiyandı!" diye iddia ediyorlardı. Oysa Hristiyanlık da, Yahudilik de İbrahim a.s.dan çok sonra ortaya çıkmıştır.

[29] Hz. Muhammed ve ümmeti

٥٨

يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ
الْحَقَّ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَتْ طَّآئِفَةٌ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ
اٰمِنُوا بِالَّذِٓى اُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوٓا
اٰخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَا تُؤْمِنُٓوا اِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ
قُلْ اِنَّ الْهُدٰى هُدَى اللّٰهِ اَنْ يُؤْتٰٓى اَحَدٌ مِثْلَ مَآ اُوتِيتُمْ اَوْ
يُحَآجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ اِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ
يَشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ
ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ وَمِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ اِنْ تَاْمَنْهُ
بِقِنْطَارٍ يُؤَدِّهٖٓ اِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ اِنْ تَاْمَنْهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهٖٓ
اِلَيْكَ اِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَآئِمًا ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ
عَلَيْنَا فِى الْاُمِّيّٖنَ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَهُمْ
يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾ بَلٰى مَنْ اَوْفٰى بِعَهْدِهٖ وَاتَّقٰى فَاِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ
الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾ اِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللّٰهِ وَاَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا
قَلِيلًا اُولٰٓئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ وَلَا
يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

71. Ey **önceki** Kitapların İzleyicileri! Niçin hakkı batılla bulandırıyor ve bile bile hakikati gizliyorsunuz?

72-74. **Önceki** Kitapların İzleyicilerinden bir grup, **diğerlerine**; "Müminlere indirilmiş olan **vahye** sabahleyin inanın, akşama[30] inkâr edin; belki **size bakıp** onlar da **dinlerinden** dönerler." dediler ve **onları "Aman ha!** Dininizi kabul eden kimseden başkasına inanmayın!" **diye de uyardılar. Sen de** de ki **onlara**: "Asıl doğruya götüren yol Allah'ın yoludur. **Yoksa** size verilen **Kitab**'ın bir benzerinin **başka** birine **daha** verilmiş olması veya **onların** Rabbinizin katında size galip gelecek olmaları **mı**[31] **sizi telaşlandırıyor?** "De ki: "Lütuf Allah'ın elindedir. Onu dilediğine verir. Allah'**ın lutfu** geniştir[32]; **O her şeyi** bilir. Rahmetini dilediğine bahşeder. Allah büyük lütuf sahibidir."

75-76. **Önceki** Kitapların İzleyicilerinden öyleleri vardır ki, kendilerine bir hazine emanet etsen, onu sana eksiksiz iade ederler. Ama yine onlardan öyleleri de vardır ki, bir tek altın para emanet etsen, başında dikilip zorlamadıkça onu sana geri vermezler. Onlar bunu, "Bizden olmayanlara karşı bizim **emanete riayet etmek gibi** bir sorumluluğumuz yoktur!" diye **düşünmelerinden** dolayı **böyle** yapıyorlar. Onlar **böyle düşünmekle** bile bile Allah'a karşı yalan söylüyorlar. Böyle yapmayın! **Zira kim** sözünde durur ve **emanete hiyanetten** sakınırsa **en güzelini yapmış olur**; zira Allah **emanete hiyanet etmekten** sakınanları sever.

77. Küçücük bir menfaat söz konusu olunca, Allah'a verdikleri sözü yiyenler ve **ettikleri** yeminleri bozanlar[33] var ya, onlara ahiret yurdunun nimetlerinden hiç bir pay yoktur. Kıyamet günü Allah onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacaktır; ve ne de günahlarından arındıracak onları. Onlar için acı verecek bir azap vardır.

---

[30] Lafzen: "*Gündüzün başında inanıp, sonunda inkar edin!*" Yani, önce inanın ama ardından kısa bir süre sonra inkar edin; ve böylece onları inandıkları din konusunda şüpheye düşürün.

[31] İbn Kesir ***en yu'tâ*** (verilmesi) kelimesinin başındaki hemzeyi uzatarak ***ân yu'tâ*** (verilmesi mi) şeklinde soru anlamı verecek şekilde okumuştur. Bu kıraati esas alacak olursak, burada istifham (soru) kınama ve azarlama amacıyla getirilmiştir. (Bak: **Razi**)

[32] ***Vâsi*** kelimesi için bak: **Tefhim**

[33] Lafzen: "*...küçük bir menfaat karşılığı satanlar*"

٩٩

وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُۥنَ أَلْسِنَتَهُم بِالْكِتَٰبِ لِتَحْسَبُوهُ
مِنَ الْكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَٰبِ ۚ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ
اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ اللَّهِ ۖ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَٰبَ
وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِّي
مِن دُونِ اللَّهِ وَلَٰكِن كُونُوا رَبَّٰنِيِّينَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ
الْكِتَٰبَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَن تَتَّخِذُوا
الْمَلَٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيِّۦنَ أَرْبَابًا ۚ أَيَأْمُرُكُم بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم
مُّسْلِمُونَ ﴿٨٠﴾ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَٰقَ النَّبِيِّۦنَ لَمَآ ءَاتَيْتُكُم
مِّن كِتَٰبٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ
لَتُؤْمِنُنَّ بِهِۦ وَلَتَنصُرُنَّهُۥ ۚ قَالَ ءَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ
ذَٰلِكُمْ إِصْرِى ۖ قَالُوٓا۟ أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَٱشْهَدُوا۟ وَأَنَا۠ مَعَكُم
مِّنَ الشَّٰهِدِينَ ﴿٨١﴾ فَمَن تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَأُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ
الْفَٰسِقُونَ ﴿٨٢﴾ أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَلَهُۥٓ أَسْلَمَ مَن فِى
السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

78. Onlardan öyleleri vardır **ki, söyledikleri ilahi** Kitab'ta yer almadığı halde, siz onları **ilahi** Kitab'ın **ayetleri** zannedesiniz diye dillerini eğip bükerek **ilahi** Kitab'ın **ayetlerine benzer şeyler okurlar** ve "Bunlar Allah tarafından indirilmiştir." derler. Oysa o okudukları Allah tarafından indirilmemiştir. Onlar bile bile Allah'a karşı yalan uyduruyorlar.

79-80. Bir insanın, Allah kendisine Kitap, sağlam bir muhakeme gücü ve peygamberlik verdikten sonra, **kalkıp da** insanlara, "Allah'ın yanı sıra benim de kullarım olun!" demesi düşünülemez. Olsa olsa, "**Ey insanlar**! Sizler, hem kendi öğrendiğiniz, hem de **başkalarına** öğrettiğiniz **bu** Kitab'ın **ilkeleri** doğrultusunda, kendini Rabbine adayan kimseler olun!" der. Ayrıca **böyle bir kimse** size, melekleri ve peygamberleri Rabler edinmenizi de emretmez. **Bir peygamber** siz müslüman olduktan sonra, size kâfir olmanızı emreder mi **hiç**?

81-82. Allah **önceki** Kitapların İzleyicilerinden **elçileri aracılığıyla** şu sözü aldı: **Bakın**! Size Kitap ve **onu** doğru anlayıp - uygulama yetisi verildikten sonra, yanınızdaki Kitab'ı doğrulayıcı bir elçi geldiğinde kesinlikle ona inanmalı ve yardım etmelisiniz! Sizler bunu tasdik ederek, bu ağır sözleşmeyi kabul ediyor musunuz[34]? Onlar "Kabul edip tasdik ettik!" dediler. Bunun üzerine Allah "Şahit olun, Ben de **buna** şahidim!" dedi. Artık kimler verdiği sözden dönerse, demek ki onlar günahı iyice alışkanlık haline getirmiş kimselerdir.

83. Allah'ın dininden başka bir dine mi talipsiniz? Oysa göklerde ve yerde her şey - ister gönüllü olsun ister gönülsüz - Ona boyun eğmiştir. Ve **sonunda da** zaten Ona döndürülecekler.

[34] Lafzen: "*ettiniz mi*?"

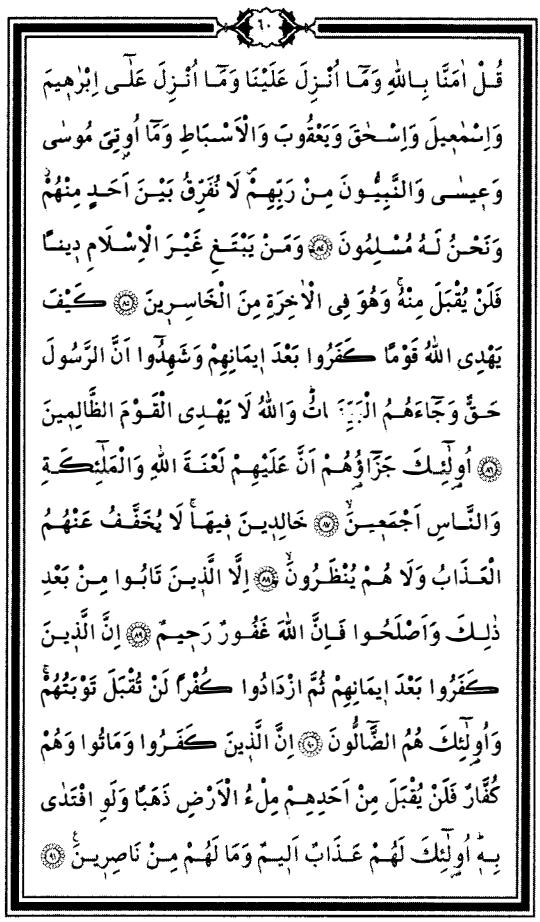
قُلْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ عَلٰٓى اِبْرٰهِيمَ
وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَمَآ اُوتِيَ مُوسٰى
وَعِيسٰى وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ
وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ دِينًا
فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾ كَيْفَ
يَهْدِى اللّٰهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ اِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوٓا اَنَّ الرَّسُولَ
حَقٌّ وَجَآءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ
﴿٨٦﴾ اُولٰٓئِكَ جَزَآؤُهُمْ اَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ
وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ
الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٨﴾ اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ
ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨٩﴾ اِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا بَعْدَ اِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ
وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الضَّآلُّونَ ﴿٩٠﴾ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ
كُفَّارٌ فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ اَحَدِهِمْ مِلْءُ الْاَرْضِ ذَهَبًا وَلَوِ افْتَدٰى
بِهٖ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٩١﴾

84. De ki: Biz hem Allah'a inandık, hem de bize indirilen **mesajlara**... İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve onun soyundan gelenlere indirilenlere de... **Ayrıca** Musa'ya, İsa'ya ve diğer bütün peygamberlere verilen mesajlara da **inandık**. Biz onlar arasında hiçbir ayrım yapmayız. **Çünkü** biz **Allah**'a teslim olan kimseleriz.

85. Her kim İslam'ın dışında bir din edinmek isterse, bu din ondan asla kabul edilmeyecektir. O, ahirette de hüsrana uğrayanlardan olacaktır.

86-90. Resul'un hak olduğunu gördükten ve kendisine hakikatin bütün kanıtları geldikten sonra inkâra yönelen bir toplumu Allah niçin doğru yola iletsin?! Allah zalim bir halkı asla doğru yola iletmez. Onların elde edecekleri tek şey, Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların lanetine uğramak olacaktır. O **cehennemde** ebediyen kalacaklar. Ne azapları hafifletilecek onların, ne de yüzlerine bakılacak. Ancak, daha sonra tevbe edip durumlarını düzeltmiş olanlar bunun dışında **tutulacaktır**. Çünkü Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder. **Ama tabi ki** iman ettikten sonra yeniden inkâra yönelip, sonra da inkârlarını iyice artıranların tevbeleri kabul edilmeyecektir. Onlar sapıkların ta kendileridir.

91. Gerçek olan şu ki, inkâr edip sonra da kâfir olarak ölenler, **öte dünyada azaptan kurtulmak için** dünya dolusu altını fidye olarak verecek olsalar bile onlardan asla kabul edilmeyecektir. Onlar için acıklı bir azap vardır. Üstelik kendilerine yardım edecek kimse de olmayacak.

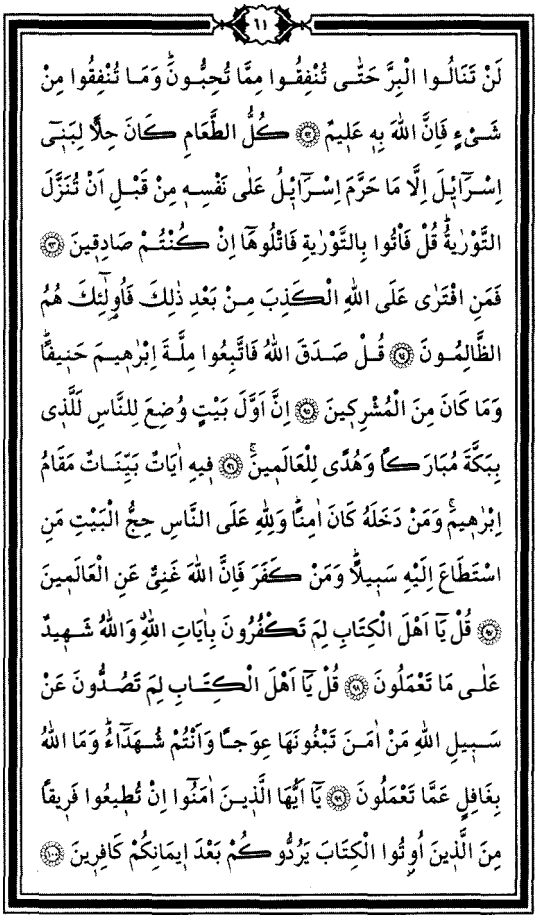

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ۚ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ
شَيْءٍ فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ ﴿٩٢﴾ كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلًّا لِبَنِي
إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَىٰ نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ
التَّوْرَاةُ ۗ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَاةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٩٣﴾
فَمَنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ فَأُولٰئِكَ هُمُ
الظَّالِمُونَ ﴿٩٤﴾ قُلْ صَدَقَ اللّٰهُ ۗ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي
بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ ۚ ﴿٩٦﴾ فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَقَامُ
إِبْرَاهِيمَ ۚ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا ۗ وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ
اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ
﴿٩٧﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ ۖ وَاللّٰهُ شَهِيدٌ
عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٨﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللّٰهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ ۗ وَمَا اللّٰهُ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٩٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا
مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ﴿١٠٠﴾

92. Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça gerçek erdemliliğe ulaşamazsınız. **Unutmayın ki**, her ne harcarsanız Allah onu bilir.

93. Tevrat indirilmeden önce, İsrail'in[35] kendisine haram kıldığından başka her şey İsrailoğullarına helaldi[36]. De ki **onlara**: Eğer **böyle olmadığı konusundaki iddianızda** samimiyseniz Tevrat'ı getirip okuyun!

94. Hal böyleyken, her kim Allah'a iftira ederek yalan uydurursa işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

95. Deki **onlara**: Allah doğruyu söyler. Artık bundan böyle, hiçbir batıla bulanmamış olan İbrahim'in dinine uyun. Çünkü o Allah'ın yanısıra başka varlıkları ilah edinen biri değildi.

96-97. Doğrusu insanlara **mabet olarak** inşa edilen ilk ev, Mekke'de bulunan Kâbe'dir. **O** bütün varlıklara yol gösteren kutsal **bir mabettir**. Orada İbrahim'in makamı gibi **bunu kanıtlayan** apaçık deliller vardır. Ona giren güvende olur. Gitmeye güç yetirebilenlerin o mabedi haccetmeleri Allah'a karşı yerine getirmeleri gereken bir yükümlülüktür. Kim **bu yükümlülüğü** inkâr ederse, **unutmasın ki** Allah kesinlikle hiçbir varlığa muhtaç değildir.

98. De ki: "Ey **önceki** Kitapların İzleyicileri! Allah yaptıklarınızı görüp dururken niçin Allah'ın mesajlarını inkar ediyorsunuz."

99. De ki: "Ey **önceki** Kitapların İzleyicileri! **Doğruluğuna** bizzat kendiniz şahitken, onu yanlış göstermeye kalkışarak, bu ilahi kelama iman edenleri niçin Allah'ın yolundan çevirmeye çalışıyorsunuz?"

100. Ey İman edenler! **Önceki** Kitapların İzleyicilerinden bir gruba uyarsanız, iman ettikten sonra sizi yeniden inkâra döndürürler.

---

[35] Yakup peygamber

[36] Kur'an'da sık sık, bu Kitab'ın, geçmiş Kitapları tasdik ettiği vurgulanmasına rağmen, Tevrat'ta haram kılınan bir takım yiyeceklerin Kuran tarafından helal kılınması söz konusu olunca, Yahudiler bunu Tevrat'ın hükümlerinin değiştirilmesi olarak görüp itiraz etmişler ve bu yasaklamaların ta başlangıçtan beri var olduğunu söyleyerek bunların değiştirilmesini Hz. Muhammed'in peygamberliğine "karşı bir delil" olarak öne sürmüşlerdir. Kuran onların bu itirazına, yasaklamanın ta başlangıçtan beri olmayıp, - onların günahlarına karşılık (Enam:146) - Tevrat tarafından konulduğunu belirterek cevap vermektedir.

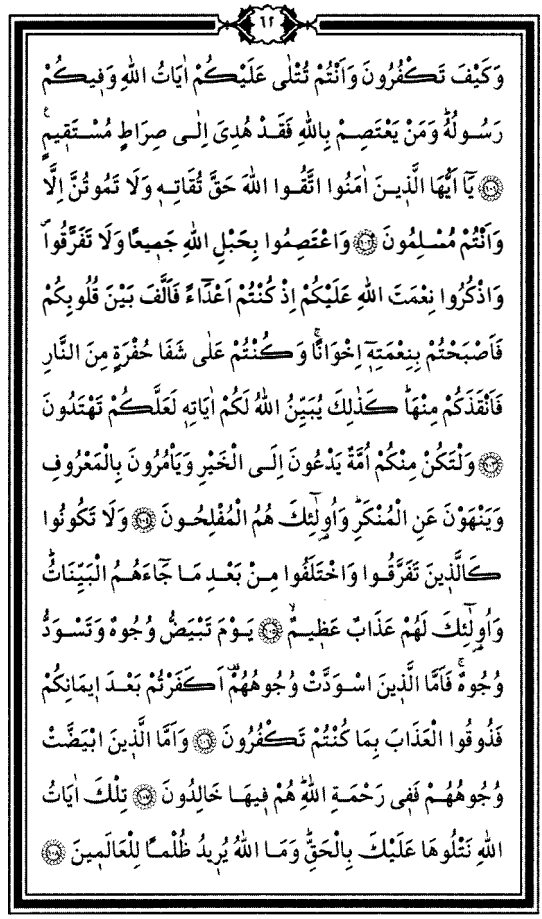
١٢
وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ
رَسُولُهُ ۗ وَمَنْ يَعْتَصِمْ بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا
وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ۝ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۚ
وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ
فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا ۚ وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ
فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا ۗ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ
۝ وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝ وَلَا تَكُونُوا
كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ۚ
وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝ يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ
وُجُوهٌ ۚ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ
فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ۝ وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ
وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝ تِلْكَ آيَاتُ
اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ ۗ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ ۝

101. Allah'ın ayetleri size okunup durmakta ve peygamber hâlâ aranızda iken nasıl inkâra yönelirsiniz! Kim Allah'ın **ipine** tutunursa, o dosdoğru bir yoldadır.

102-103. Ey İman edenler! Allah'a **kullukta** bütün samimiyetinizi gösterin ve müslüman olarak ömrünüzü tamamlamaya bakın! Topluca Allah'ın ipine sarılın, ayrılığa düşmeyin! Allah'ın nimetini hatırlasanıza; hani siz birbirinize düşmandınız da Allah kalplerinizi birbirine ısındırmıştı; ve böylece onun nimetiyle kardeşler olmuştunuz. Siz bir ateş çukurunun kenarındaydınız da sizi oradan kurtarmıştı. Doğru yolu bulasınız diye Allah ayetlerini işte böyle açıklıyor.

104-105. İçinizden hayra çağıran, iyiliği anlatıp kötülükten sakındıran bir topluluk[37] bulunsun.[38] İşte kurtuluşa erecek olanlar onlardır. Kendilerine hakikatin apaçık kanıtları geldikten sonra ihtilafa düşüp parça parça olanlar gibi olmayın. İşte böyleleri için büyük bir azap vardır.

106-107. O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler ise kararır. Yüzleri kararanlara "İnandıktan sonra inkâr ettiniz ha! Öyleyse inkârınıza karşılık azabı tadın bakalım!" denilir. Yüzleri ağaranlar ise Allah'ın rahmetine gark olmuşlardır. Onlar orada ebediyen kalacaklardır.

108. Bunlar Allah'ın mesajlarıdır. Sana bunları en doğru şekilde okuyoruz. Allah, yarattıklarına[39] haksızlık **yapılmasını** istemez.

[37] ***Ümmet***: ortak bir inanç etrafında toplanmış örgütlü bir topluluk.

[38] Bazı âlimler ***min*** edatı beyaniye olarak kabul etmişlerdir. Bu durumda anlam şöyle olur: "*Siz, hayra çağıran, iyiliği anlatıp kötülükten sakındıran bir topluluk olun*"

[39] Lafzen: "*âlemlere*"

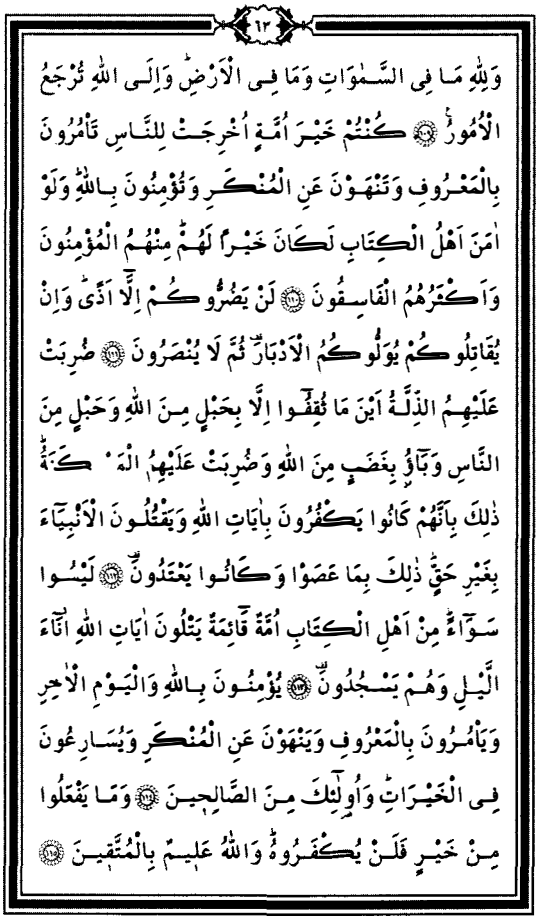

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۗ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ
الْاُمُوْرُ ۝ كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَاْمُرُوْنَ
بِالْمَعْرُوْفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ ۗ وَلَوْ
اٰمَنَ اَهْلُ الْكِتٰبِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۗ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُوْنَ
وَاَكْثَرُهُمُ الْفٰسِقُوْنَ ۝ لَنْ يَّضُرُّوْكُمْ اِلَّآ اَذًى ۗ وَاِنْ
يُّقَاتِلُوْكُمْ يُوَلُّوْكُمُ الْاَدْبَارَ ۗ ثُمَّ لَا يُنْصَرُوْنَ ۝ ضُرِبَتْ
عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ اَيْنَ مَا ثُقِفُوْٓا اِلَّا بِحَبْلٍ مِّنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِّنَ
النَّاسِ وَبَآءُوْ بِغَضَبٍ مِّنَ اللّٰهِ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ۗ
ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانُوْا يَكْفُرُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُوْنَ الْاَنْۢبِيَآءَ
بِغَيْرِ حَقٍّ ۗ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوْا يَعْتَدُوْنَ ۝ لَيْسُوْا
سَوَآءً ۗ مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ اُمَّةٌ قَآئِمَةٌ يَّتْلُوْنَ اٰيٰتِ اللّٰهِ اٰنَآءَ
الَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُوْنَ ۝ يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ
وَيَاْمُرُوْنَ بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُوْنَ
فِي الْخَيْرٰتِ ۗ وَاُولٰٓئِكَ مِنَ الصّٰلِحِيْنَ ۝ وَمَا يَفْعَلُوْا
مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُّكْفَرُوْهُ ۗ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ بِالْمُتَّقِيْنَ ۝

109. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır; ve **nihayetinde** bütün işler Allah'a döndürülür.

110. Siz insanların **iyiliği için** çıkarılmış hayırlı bir *ümmet*siniz[40]. Allah'a iman ederek, **insanlara** iyiliği anlatır **onları** kötülükten sakındırırsınız. Şayet **önceki** Kitapların İzleyicileri **böylesi bir** imana ermiş olsalardı, bu elbette kendileri için çok hayırlı olurdu. Her ne kadar onlardan iman edenler bulunsa da, onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdir.

111. Onlar size eziyet etmenin ötesinde bir şey yapamazlar. Sizinle savaşmaya kalksalar bile, **zoru gördüler mi** hemen arkalarını dönüp **kaçarlar**. Sonra onlar **kimseden** yardım da görmezler.

112. Onlar Allah'ın ve Müminlerin **sağlayacağı** güvenliğe sığınmadıkları sürece, nerde olurlarsa olsunlar hep aşağılanmaya maruz kalacaklardır. Çünkü onlar Allah'ın gazabına uğradılar ve **böylece** zillete mahkûm edildiler. Bu, onların, Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri ve peygamberlerini haksız yere öldürmeleri yüzünden **oldu**. Ve bir de isyan etmeleri ve haddi aşmaları yüzünden...

113-115. Ama onların hepsi aynı değildir. **Nitekim önceki** Kitapların İzleyicilerinden gece boyunca kıyama durup Allah'ın ayetlerini okuyarak secdeye kapanan bir topluluk vardır. Onlar Allah'a ve ahiret gününe inanırlar; insanlara iyiliği anlatıp, **onları** kötülükten sakındırırlar. Hayır işlerinde de koşturup-dururlar. İşte onlar erdemli kimselerdir[41]. Onların yapacakları hiçbir hayır inkâr olunmayacaktır. Allah, **kulluğunu** samimiyetle ifa edenleri bilir.

[40] ***Ümmet***: ortak bir inanç etrafında toplanmış örgütlü bir topluluk.

[41] ***Salihun*** (*salih kimseler*): Allah'ın hoşnut kaldığı ameller işleyen erdemli kimseler.

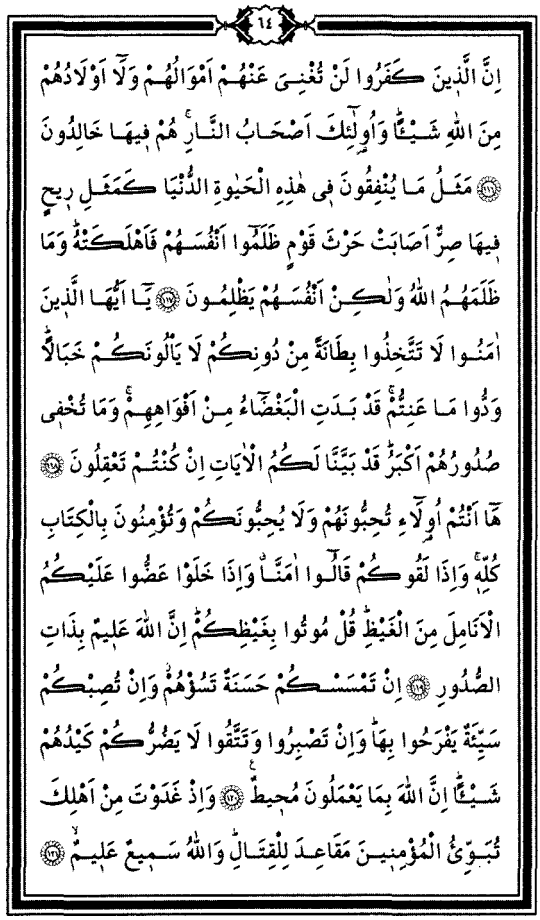

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا ۖ وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ
﴿١١٦﴾ مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَٰذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ
فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ ۚ وَمَا
ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَٰكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا ۚ
وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ ۖ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ ۖ وَمَا تُخْفِي
صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ ۚ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾
هَا أَنْتُمْ أُولَاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ
كُلِّهِ ۖ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا ۖ وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ
الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ ۚ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ
الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾ إِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ ۖ وَإِنْ تُصِبْكُمْ
سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا ۖ وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ
شَيْئًا ۗ إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾ وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ
تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ ۗ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

116. Ancak **hakikati** inkâr edenleri ne malları Allah'ın azabından koruyabilecektir, ne de evlatları. Onlar, ateşe mahkûm edilmiş bir topluluktur; orda ebediyen kalacaklardır.

117. Onların bu dünya hayatı için harcadıkları **malın - mülkün** misali, dondurucu bir rüzgârın musallat olup mahvettiği, kendi kendilerine zulmeden bir halkın **bağ, bahçe ve** ekinlerinin durumuna benzer. Aslında Allah onlara zulmetmedi; bilakis onlar kendi kendilerine zulmediyorlar.

118. Ey iman edenler! Sizden olmayanları sırdaş edinmeyin. Zira böyleleri sizi yoldan çıkarmaya uğraşmaktan geri durmazlar; size sıkıntı verecek şeylerden zevk alırlar. **Baksanıza,** size karşı nefretleri ağızlarından saçılıyor. İçlerinde sakladıkları kin ise daha büyüktür. Şayet düşünürseniz, **düşmanlarınızla ilgili** bu bilgileri[42] size açıklamamızın **bir lütuf olduğunu göreceksiniz.**

119. Sizler işte böyle kimselersiniz: Siz onları seviyorsunuz, ama onlar sizi sevmiyorlar. Siz Kitab'ın tümüne **gerçekten** inanıyorsunuz, ama onlar sizinle karşılaştıklarında, "Biz de iman ettik!" diyerek **yalan söylüyorlar.** Kendi başlarına kaldıklarında ise size duydukları öfkeden dolayı ellerini ısırıyorlar. De ki **onlara:** "Öfkenizden geberin! Allah içinizden geçenleri biliyor."

120. Size bir iyilik dokunsa bu onların canını sıkar; bir kötülük dokundu mu da sevinirler. Eğer **zorluklara** direnir ve **Allah'a kullukta** samimiyetinizi sürdürürseniz, onların tuzağı size bir zarar veremez. Çünkü Allah onları yaptıklarıyla çepeçevre kuşatmıştır.

121. **Ey Muhammed!** Hani **o günü hatırlasana!** Sen, müminleri savaş düzenine sokmak üzere sabah erkenden evinden ayrılmıştın. Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

[42] Lafzen: "*mesajlarımızı*"

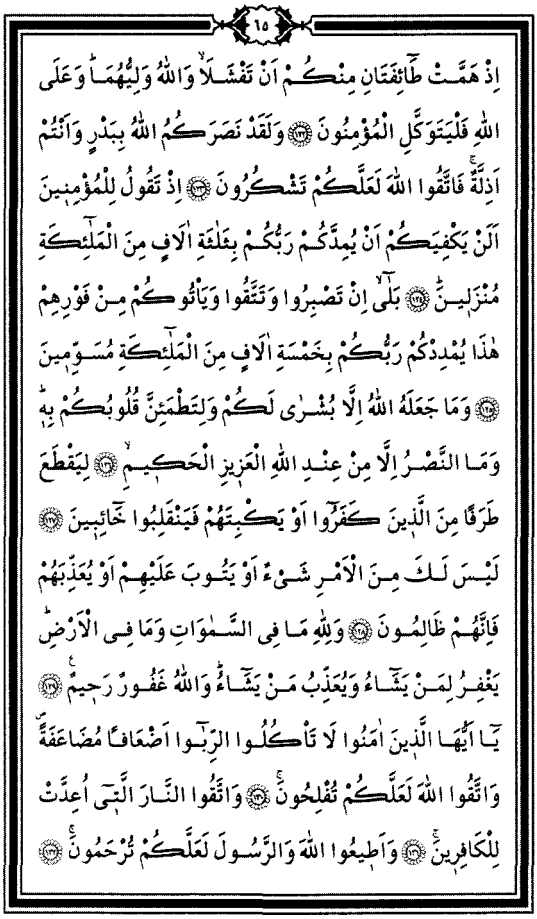
١٥

إِذْ هَمَّتْ طَّآئِفَتَانِ مِنكُمْ أَنْ تَفْشَلَا ۙ وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا ۗ وَعَلَى
اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾ وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنتُمْ
أَذِلَّةٌ ۖ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ
أَلَن يَكْفِيَكُمْ أَن يُمِدَّكُمْ رَبُّكُم بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ
مُنزَلِينَ ﴿١٢٤﴾ بَلَىٰ ۚ إِن تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ
هَٰذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُم بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ
﴿١٢٥﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُم بِهِ ۚ
وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِندِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾ لِيَقْطَعَ
طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنقَلِبُوا خَائِبِينَ ﴿١٢٧﴾
لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ
فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۚ
يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٩﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً ۖ
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٣٠﴾ وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ
لِلْكَافِرِينَ ﴿١٣١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

122. Hatırlasana! **Savaş dolayısıyla** sizden iki grup paniğe kapılmıştı. Oysa Allah kendilerinin yardımcısıydı, **ama onlar bunu düşünemiyordu**. Oysa Müminlerin Allah'a güvenmeleri gerekirdi![43]

123. Nitekim Allah size - zayıf olduğunuz bir sırada - Bedir'de yardım etmişti. O halde şükrünüzü eda etmek için **Allah'a kullukta** samimiyetinizi sürdürün.

124. O vakit sen müminlere "Rabbimin, üç bin melekle yardım etmesi size yetmez mi?" diyordun.

125. Tabii ki **yeter**! Hatta **zorluklara** direnir ve **Allah'a kullukta** samimiyetinizi sürdürürseniz, onlar size aniden saldırdıklarında Rabbiniz size beş bin melekle yardım edecektir.

126-129. Allah bu yardım vaadini sırf size bir müjde olsun ve bu **sayede** kalpleriniz yatışsın diye yaptı. – Sadece, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan yüce Allah katından **gelen yardım** gerçek yardımdır. – Ve bir de, kâfirlerden bir grubun **kökünü** kesmek veya onları perişan ederek amaçlarına ulaşamadan dönüp gitmelerini sağlamak için **böyle yaptı**. Bu konuda senin yapacağın bir şey yoktur. Allah ya onları affeder, ya da zalimliklerinden dolayı cezalandırır. **Bu, Kendi bileceği bir şeydir**. Zira göklerde ve yerde olanların hepsi Allah'a aittir. O dilediğini bağışlar; dilediğini cezalandırır. Ama yine de Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı ve çok merhametlidir.

130-132. Ey iman edenler! Kat kat artan faizi **de** yemeyin! Kurtuluşa ermek için Allah'tan korkun. Kâfirler için hazırlanmış olan ateşten sakının ve merhamet edilmeniz için Allah'a ve peygamberine itaat edin.

[43] Lafzen: "*Müminler sadece Allah'a tevekkül etsinler*"

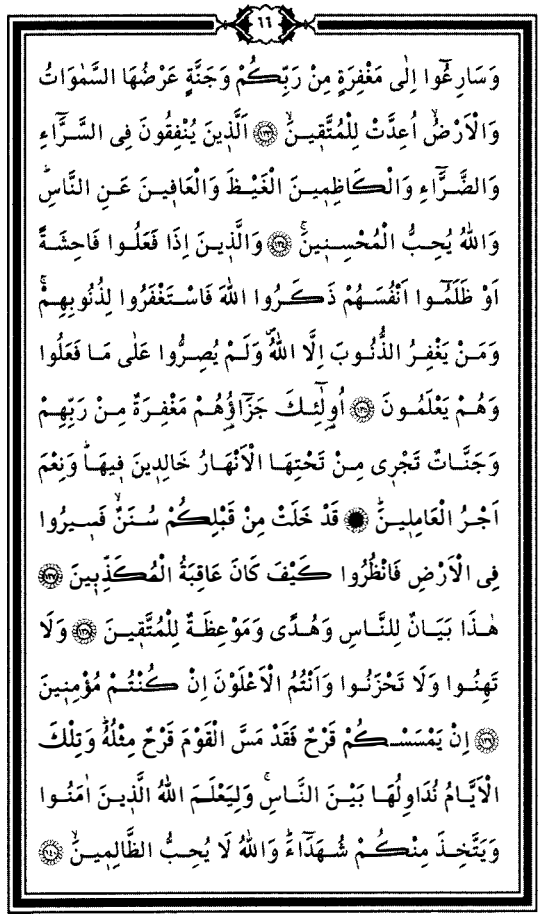

133-136. Rabbinizin affına nail olup; genişliği göklerle yer kadar olan ve **Allah'a kullukta** samimi olan kimseler için hazırlanmış bulunan cennet girmek için yarışın! Böyle kimseler varlıkta ve darlıkta Allah yolunda harcarlar ve **öfkelendikleri zaman** öfkelerini yutarlar. Allah güzel davranmayı ilke edinmiş kimseleri sever. Böyle kimseler bir kötülük yaptıkları ya da kendilerine zulmettikleri zaman, Allah'ı hatırlayarak hemen günahlarının bağışlanmasını isterler. - Zaten Allah'tan başka kim günahları bağışlayabilir ki? - Ayrıca işledikleri **günahta** ısrar etmezler. İşte onların mükâfatı Rablerinden bir bağışlanma ve içerisinden ırmaklar akan cennetlerdir. Onlar orada ebediyen kalacaklardır. **Baksanıza! Böyle** ameller işleyenlerin mükâfatı ne kadar da güzel!

137-138. Sizden önce nice olaylar yaşandı. Yeryüzünü bir gezip dolaşın da, o **hakikati** yalanlayanların halinin nice olduğunu bir görün! Bu **zikrettiklerimiz, insanların şüphesini giderecek** apaçık deliller, **Allah'a kullukta** samimi olanlar için bir doğru yol rehberi ve bir öğüt **içermektedir.**

139-140. Gevşemeyin üzülmeyin! İman etmişseniz üstün olan elbette sizlersiniz. Eğer **şu an**[44] sizin başınıza bir bela[45] geliyorsa, **unutmayın ki vaktiyle**[46] o toplumun başına da benzer bir bela gelmişti. Bunlar Bizim insanlar arasında döndürüp durduğumuz **iyi ve kötü** günlerdir. Allah iman edenleri görmek ve sizden canlarıyla **hakikate** şahitlik edecek kimseleri ortaya çıkarmak için **böyle yapıyor.**

[44] Yani, Uhud'da...

[45] Lafzen: "*yara*" Ferra'ya göre, "*yaradan duyulan acı ve ızdırap*" (Bak: **Razi**)

[46] Yani, Bedir'de...

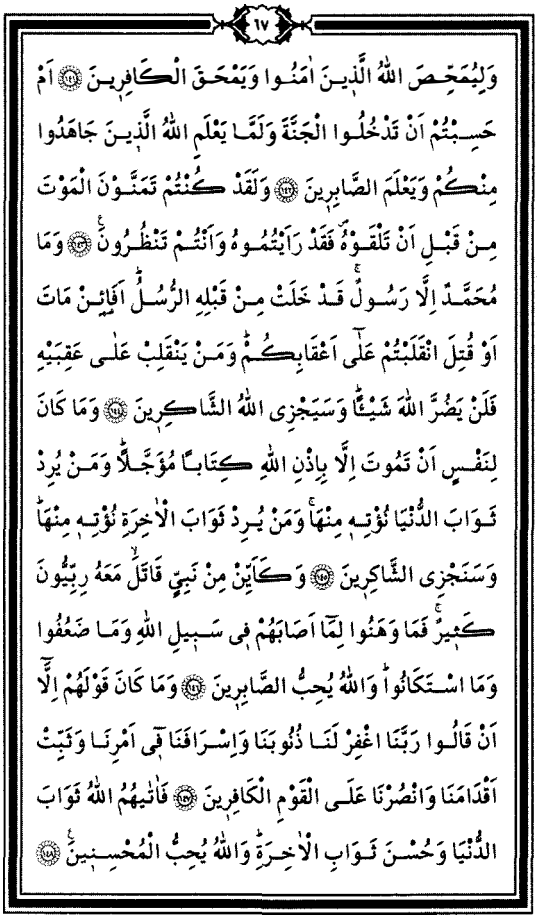
١٧

وَلِيُمَحِّصَ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَيَمْحَقَ الْكٰفِرِيْنَ ۝١٤١ اَمْ
حَسِبْتُمْ اَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِيْنَ جَاهَدُوْا
مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصّٰبِرِيْنَ ۝١٤٢ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ
مِنْ قَبْلِ اَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَاَيْتُمُوْهُ وَاَنْتُمْ تَنْظُرُوْنَ ۝١٤٣ وَمَا
مُحَمَّدٌ اِلَّا رَسُوْلٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ اَفَاۡئِنْ مَّاتَ
اَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلٰٓى اَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَّنْقَلِبْ عَلٰى عَقِبَيْهِ
فَلَنْ يَّضُرَّ اللّٰهَ شَيْـًٔا وَسَيَجْزِى اللّٰهُ الشّٰكِرِيْنَ ۝١٤٤ وَمَا كَانَ
لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوْتَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ كِتٰبًا مُّؤَجَّلًا وَمَنْ يُّرِدْ
ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهٖ مِنْهَا وَمَنْ يُّرِدْ ثَوَابَ الْاٰخِرَةِ نُؤْتِهٖ مِنْهَا
وَسَنَجْزِى الشّٰكِرِيْنَ ۝١٤٥ وَكَاَيِّنْ مِّنْ نَّبِيٍّ قٰتَلَ مَعَهٗ رِبِّيُّوْنَ
كَثِيْرٌ فَمَا وَهَنُوْا لِمَآ اَصَابَهُمْ فِىْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَمَا ضَعُفُوْا
وَمَا اسْتَكَانُوْا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الصّٰبِرِيْنَ ۝١٤٦ وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ اِلَّآ
اَنْ قَالُوْا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَا وَاِسْرَافَنَا فِىْٓ اَمْرِنَا وَثَبِّتْ
اَقْدَامَنَا وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكٰفِرِيْنَ ۝١٤٧ فَاٰتٰىهُمُ اللّٰهُ ثَوَابَ
الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْاٰخِرَةِ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ۝١٤٨

141. Ve **bir de** iman edenleri ayrıcalıklı bir konuma getirmek ve kâfirleri mahvetmek için... Zira Allah zalimleri sevmez.

142. Yoksa siz, Allah içinizden cihat edenleri ve **zorluklara** sabredenleri görmedikçe cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz?

143. Doğrusu siz ölümle karşılaşmadan önce ona **karşı çok** hevesliydiniz. Şimdi onun **soğuk yüzünü** görünce bakakaldınız.

144. Muhammed sadece bir elçidir. Ondan önce de elçiler gelip-geçti. Şimdi, o ölür yahut öldürülürse, siz topuklarınız üzerinde geri mi döneceksiniz? Kim topukları üzerinde geri dönerse, Allah'a hiçbir zarar veremez. **Buna karşın**, Allah şükredenleri çok yakında ödüllendirecektir.

145. Hiç kimsenin, Allah'ın izniyle takdir edilmiş olan süresi tamamlanmadan ölmesi mümkün değildir. Kim bu dünyanın nimetlerini isterse **bunu** ona veririz; kim de ahiret nimetlerini arzu ederse, ona **da onu** veririz. Biz şükredenleri pek yakında mükâfatlandıracağız.

146. Peygamberlerden niceleri, kendilerini Allah'a adamış erlerle birlikte savaşa katıldılar. Onlar Allah yolunda karşılaştıkları sıkıntıdan dolayı ne bir yılgınlığa kapıldılar, ne zaaf gösterdiler ve ne de düşmana boyun eğdiler. Allah elbette sabredenleri sever.

147. Onların tek söyledikleri şuydu: Rabbimiz! Bizim günahlarımızı ve işlerimizdeki aşırılıklarımızı bağışla! Ayaklarımızı sağlamlaştır! Kâfirler güruhuna karşı bize yardım et!

148. **Buna karşılık** Allah da onlara hem bu dünyanın nimetlerini, hem de öte dünyanın nimetlerini verdi. Çünkü Allah güzel davrananları sever.

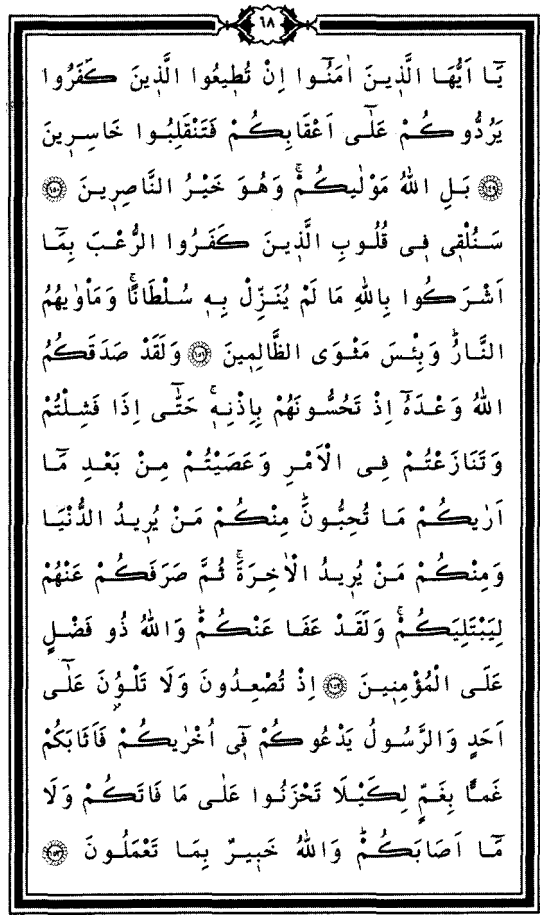

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا
يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ
﴿١٤٩﴾ بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ ۖ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾
سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا
أَشْرَكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا ۖ وَمَأْوَاهُمُ
النَّارُ ۖ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾ وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ
اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُمْ بِإِذْنِهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا فَشِلْتُمْ
وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا
أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ ۚ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ
لِيَبْتَلِيَكُمْ ۖ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ ۗ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَىٰ
أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَكُمْ
غَمًّا بِغَمٍّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا
مَا أَصَابَكُمْ ۗ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

149-150. Ey iman edenler! Eğer kâfirlere uyarsanız sizi topuklarınız üzerinde gerisingeriye döndürürler de, sonra büsbütün kaybedenlerden olursunuz. Hâlbuki mevlanız yalnızca Allah'tır. Ve O, yardım edenlerin en hayırlısıdır.

151. Kendilerine hiçbir yetki vermediğimiz varlıkları Allah'ın yanı sıra ilah edinen o kâfirlerin kalplerine korku salacağız. Onların son durakları cehennemdir. Zalimlerin dönüp-varacağı yer ne kötü **bir yerdir, bir bilseniz!**

152. Allah, -Kendi izniyle - düşmanlarınızı yok edeceğinize ilişkin verdiği sözü yerine getirdi.[47] Ancak siz, Allah, arzuladığınız **zaferi** size gösterdikten sonra rehavete kapıldınız ve emre itaatsizlik ettiniz[48]. Çünkü kiminiz dünyayı kiminiz ahireti istiyordu. Sonra Allah sizi sınamak için düşmanlarınızı yenmekten alıkoydu. **Buna rağmen yine de** Allah sizi affetmiştir. Çünkü Allah müminlere karşı çok lütufkârdır.

153. Hani **hatırlasanıza!** Peygamber ardınızdan çağırırken, siz **can derdiyle** kimseye bakmadan hızla kaçıyordunuz. Bu yüzden **Allah,** size, elinizden kaçan **fırsatın** ve başınıza gelen **musibetin** üzüntüsünü unutturacak peş peşe başka üzüntüler verdi. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

[47] Uhut savaşından söz eden bu ayet; müslümanların, savaşın ilk aşamasında Allah'ın yardımıyla zafere ulaştıklarını; ancak daha sonra okçuların, peygamberin emrine itaat etmeyip mevzilerini terk ederek ganimet derdine düşmeleri yüzünden tekrar mağlup duruma düştüklerine işaret ediyor.

[48] Lafzen: "***peygamberin** emri konusunda **aranızda** tartıştınız*"

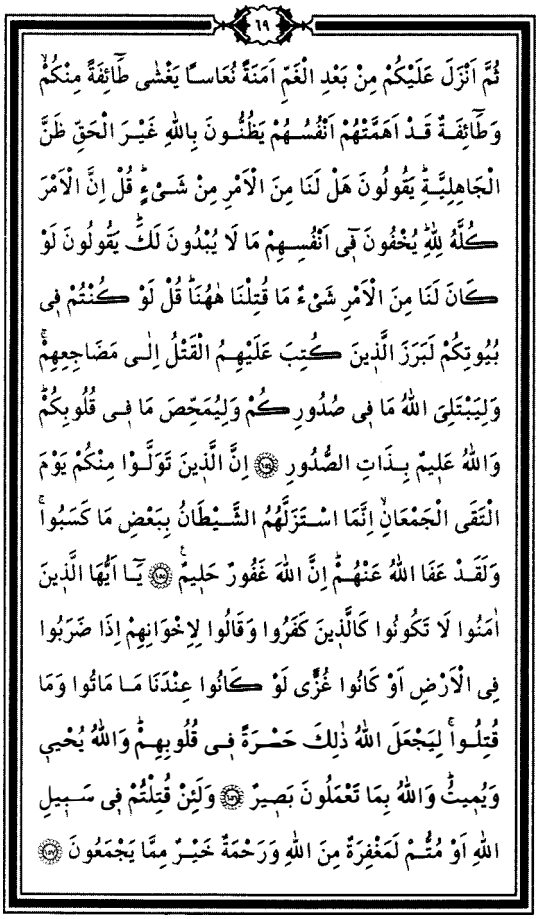
١٩
ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ اَمَنَةً نُعَاسًا يَغْشٰى طَآئِفَةً مِنْكُمْ ۙ
وَطَآئِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ اَنْفُسُهُمْ يَظُنُّوْنَ بِاللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ
الْجَاهِلِيَّةِ ۚ يَقُوْلُوْنَ هَلْ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ ۗ قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ
كُلَّهٗ لِلّٰهِ ۗ يُخْفُوْنَ فِيْٓ اَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُوْنَ لَكَ ۚ يَقُوْلُوْنَ لَوْ
كَانَ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هٰهُنَا ۗ قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِيْ
بُيُوْتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِيْنَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ اِلٰى مَضَاجِعِهِمْ ۚ
وَلِيَبْتَلِيَ اللّٰهُ مَا فِيْ صُدُوْرِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِيْ قُلُوْبِكُمْ ۗ
وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ۝ اِنَّ الَّذِيْنَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ
الْتَقَى الْجَمْعٰنِ ۙ اِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطٰنُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوْا ۚ
وَلَقَدْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ حَلِيْمٌ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ
اٰمَنُوْا لَا تَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَقَالُوْا لِاِخْوَانِهِمْ اِذَا ضَرَبُوْا
فِي الْاَرْضِ اَوْ كَانُوْا غُزًّى لَوْ كَانُوْا عِنْدَنَا مَا مَاتُوْا وَمَا
قُتِلُوْا ۚ لِيَجْعَلَ اللّٰهُ ذٰلِكَ حَسْرَةً فِيْ قُلُوْبِهِمْ ۗ وَاللّٰهُ يُحْيٖ
وَيُمِيْتُ ۗ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ۝ وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ فِيْ سَبِيْلِ
اللّٰهِ اَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللّٰهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُوْنَ ۝

154. Sonra bu üzüntünüzün ardından Allah size bir güven **duygusu** bahşetti. Sizden bir grubun içi huzurla dolarken, canlarının derdine düşen diğer bir grup[49] korkuya kapılmıştı. Çünkü onlar Allah'ın, cahiliyye **döneminde** tahayyül ettikleri saçma sapan **tanrılar** gibi **kendilerine yardım etmeye gücünün yetmeyeceğini** zannediyorlardı. **Bir de "Savaş kararı alınırken** bize mi danışıldı?" diyorlar. De **ki**: "Karar bütünüyle Allah'a ait!" Onlar sana açıklamaya çekindikleri **asıl düşüncelerini** içlerinde gizliyorlar. "Şayet bu konuda bize danışılmış olsaydı **bu gün** burada öldürülmezdik" diyorlar. De **ki onlara**: "Evlerinizde bile olsanız, yazgısında ölüm olanlar yine vurulup - düşecekleri yeri boylarlardı. Ancak Allah, içinizdeki imanı sınamak ve kalplerinizdekini açığa çıkarmak için böyle yaptı. Allah kalplerin içindekini bilir."

155. **Uhud'da**, iki ordunun karşılaştığı gün, içinizden **canının derdine düşerek düşmandan** kaçanlar var ya, şeytan onların ayaklarını sırf kendi zaafları yüzünden[50] kaydırdı. **Ama yine de** Allah onları affetti. **Çünkü** Allah **çok** bağışlayıcı, **çok** müsamahalıdır.

156. Ey iman edenler! Sizler, yeryüzünde sefere çıktığı yahut savaşa katıldığı için **ölen** kardeşleri hakkında, "Bizim yanımızda kalsalardı ne ölür, ne de öldürülürlerdi!" diyen kâfirler gibi olmayın. Zira Allah onların bu **düşünce ve sözlerini** kalplerinde bir pişmanlık **kaynağı** haline getirecektir. Yaşatan da öldüren de Allah'tır. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

157. Eğer Allah yolunda ölür yahut öldürülürseniz, **Allah'ın rahmetine nail olursunuz**; **unutmayın ki**, Allah'ın rahmeti ve mağfireti kişinin[51] bu dünyada biriktirdiği her şeyden daha hayırlıdır.

---

[49] Münafıklar

[50] Lafzen: "*yaptıkları bazı şeylerden dolayı*"

[51] Lafzen: "*onların*"

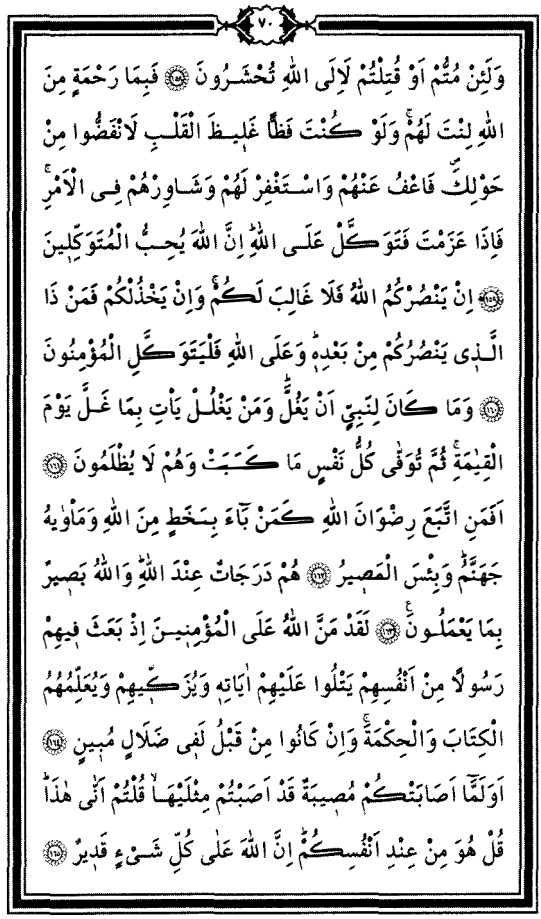
٧٠

وَلَئِنْ مُّتُّمْ اَوْ قُتِلْتُمْ لَاِلَى اللّٰهِ تُحْشَرُوْنَ ﴿١٥٨﴾ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ
اللّٰهِ لِنْتَ لَهُمْ ۚ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيْظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوْا مِنْ
حَوْلِكَ ۖ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِى الْاَمْرِ ۚ
فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ۚ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِيْنَ
﴿١٥٩﴾ اِنْ يَّنْصُرْكُمُ اللّٰهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ ۚ وَاِنْ يَّخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا
الَّذِىْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ بَعْدِهٖ ۗ وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ
﴿١٦٠﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِىٍّ اَنْ يَّغُلَّ ۚ وَمَنْ يَّغْلُلْ يَاْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ ۚ ثُمَّ تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ﴿١٦١﴾
اَفَمَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللّٰهِ كَمَنْ بَآءَ بِسَخَطٍ مِّنَ اللّٰهِ وَمَاْوٰيهُ
جَهَنَّمُ ۚ وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ﴿١٦٢﴾ هُمْ دَرَجٰتٌ عِنْدَ اللّٰهِ ۗ وَاللّٰهُ بَصِيْرٌ
بِمَا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٦٣﴾ لَقَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ اِذْ بَعَثَ فِيْهِمْ
رَسُوْلًا مِّنْ اَنْفُسِهِمْ يَتْلُوْا عَلَيْهِمْ اٰيٰتِهٖ وَيُزَكِّيْهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ
الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ ۚ وَاِنْ كَانُوْا مِنْ قَبْلُ لَفِىْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿١٦٤﴾
اَوَلَمَّآ اَصَابَتْكُمْ مُّصِيْبَةٌ قَدْ اَصَبْتُمْ مِّثْلَيْهَا ۙ قُلْتُمْ اَنّٰى هٰذَا ۗ
قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اَنْفُسِكُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴿١٦٥﴾

158. **Bilin ki** ölseniz de öldürülürseniz de sonunda Allah'ın huzurunda toplanacaksınız.

159. Allah'ın rahmeti yüzünden sen onlara yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı kalpli olsaydın etrafından dağılır giderlerdi. O halde onlara müsamahalı davran ve onlar için bağışlanma dile. Yapacağın işler hakkında onlara danış. Karar verdiğin zamansa Allah'a dayan. Çünkü Allah kendine güvenip-dayananları sever.

160. Eğer Allah size yardım ederse sizi kim yenebilir? Ya da sizi yüzüstü bırakırsa size kim yardım edebilir? Müminler yalnızca Allah'a dayanıp-güvensinler.

161. Bir peygambere hıyanet etmek yakışmaz. Kim hıyanet ederse kıyamet günü hıyanet ettiği şey onun yüzüne vurulur. Sonra da hiç kimseye haksızlık edilmeden herkese yaptığı şeyin karşılığı tastamam verilir.

162-163. Allah'ın rızasına uygun davranan kimse, Allah'ın hışmına uğrayan ve varıp-gideceği yer cehennem olan kimse ile bir olur mu **hiç**? Ne kötü bir varış yeridir orası. Onların Allah'ın katındaki konumları birbirinden farklıdır. Allah onların yaptıklarını görür.

164. Allah iman edenlere büyük bir lütufta bulundu. Daha önce sapıklık içerisindelerken, Allah onlara, kendilerini **günahlardan** arındırmak, ayrıca Kitab'ı ve **onu** doğru anlayıp-uygulama tarzını öğretmek üzere içlerinden bir peygamber gönderdi.

165. Daha önce **düşmanlarınıza** onun iki katını yaşatmış olmanıza rağmen, şimdi sizin başınıza bir musibet gelince, "Bu neden **başımıza geldi**?" diye **sızlanıyorsunuz**. De ki: "O musibet sizden kaynaklanıyor. Doğrusu Allah **istediği** her şeyi **yapmaya** kâdirdir."

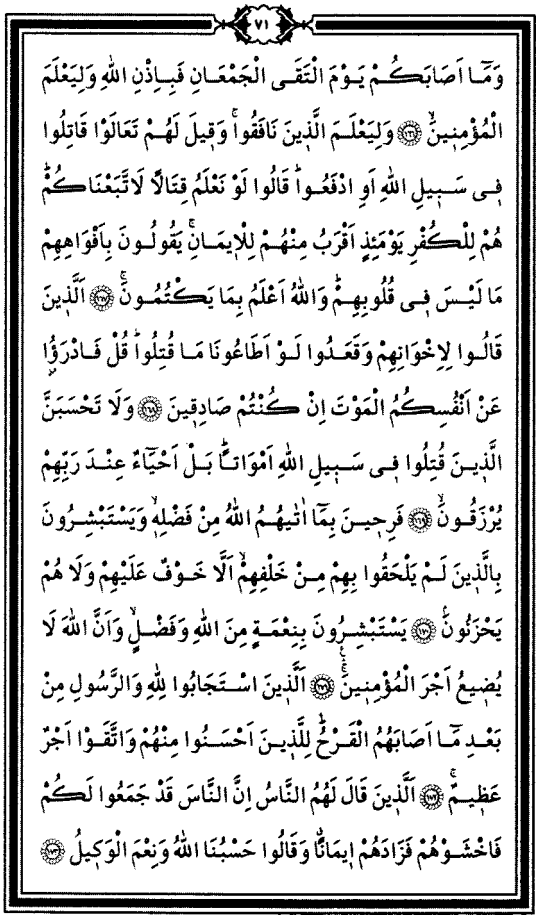

166-167. Nitekim iki ordunun karşılaştığı gün[52] başınıza gelenler de Allah'ın izniyle olmuştur. Bu, Allah'ın, gerçek müminleri ortaya çıkarması için **öyle oldu**. Ve bir de "Gelin, ya Allah yolunda savaşın ya da savunmaya yardımcı olun!" denildiğinde "Eğer savaşmasını bilseydik kesinlikle size katılırdık!" diyen münafıkları ortaya çıkarması için... O gün onlar, imandan daha çok inkâra yakındılar. Onlar kalplerinde olmayan şeyi ağızlarıyla söylüyorlar. Halbuki Allah gizledikleri şeyi çok iyi bilmektedir.

168. Oturdukları yerden, kardeşleri için, "Eğer bize uysalardı öldürülmezlerdi" diyenlere de ki: Eğer gerçekten doğru söylüyorsanız, siz ölümü kendinizden savın **bakalım**!

169-171. Allah yolunda öldürülenleri ölü saymayın. Bilakis onlar diridirler; Rablerinin katında da rızıklandırılmaktadırlar. Onlar, Allah'ın, lütfundan kendilerine bahşettiği **nimetlerden dolayı** sevince boğulurlar ve peşleri sıra gelecek olup, henüz aralarına katılmamış olan kardeşlerine "hiç bir korku duymayacakları ve üzülmeyecekleri" müjdesini verirler. **Bir de** Allah'ın nimetine ve lütfuna nail olacaklarını ve Allah'ın, müminlerin yaptıklarının karşılığını zayi etmeyeceğini müjdelerler.

172. Daha **Uhud'da yaşanan bozgunun** acısı devam ederken, **kendilerini düşmanı takip etmeye çağıran** Allah ve Resulünün çağrısına uyan ve böylece iyilikte sebat ederek Allah'a kulluktaki samimiyetlerini gösterenleri büyük bir mükâfat bekliyor.

173. **Bazı** kimseler, onlara, "**Bir takım** insanlar size karşı **savaşmak** için **ordu** toplamışlar; onlardan korkun!" dediler; ama bu, onların sadece imanını artırdı ve "Allah bize yeter, O ne mükemmel bir koruyucudur" diye cevap verdiler.

[52] Uhud Savaşı günü...

٧٢

فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوٓءٌ وَاتَّبَعُوا
رِضْوَانَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾ اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ
يُخَوِّفُ اَوْلِيَآءَهٗ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾
وَلَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ اِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ
شَيْـًٔا يُرِيدُ اللّٰهُ اَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْاٰخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾ اِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْاِيمَانِ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ
شَيْـًٔا وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُٓوا اَنَّمَا
نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِاَنْفُسِهِمْ اِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُٓوا اِثْمًا وَلَهُمْ
عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٧٨﴾ مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلٰى مَٓا اَنْتُمْ
عَلَيْهِ حَتّٰى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُطْلِعَكُمْ
عَلَى الْغَيْبِ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَجْتَبِي مِنْ رُسُلِهٖ مَنْ يَشَٓاءُ فَاٰمِنُوا
بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَاِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ اَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾ وَلَا
يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخَلُونَ بِمَٓا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ هُوَ خَيْرًا
لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخِلُوا بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلِلّٰهِ
مِيرَاثُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

174. Ve derken **savaşa çıktılar ve** hiçbir zarara uğramadan **savaştan** Allah'ın lütuf ve nimetine nail olarak geri döndüler. Çünkü onlar Allah'ın rızasına uygun davranmışlardı. Allah **böyle davrananlara karşı** çok büyük lütuf sahibidir.

175. **Ey iman edenler!** Bu Şeytan var ya, işte o sizi kendi dostlarıyla korkutmak istiyor. Eğer gerçekten iman etmişseniz onlardan değil Benden korkun.

176. **Hakikati** inkârda yarışanların **hali** seni üzmesin. Onlar Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah onları ahirette hiçbir şeyle nasiplendirmemeyi murat ediyor. Onları **orada** büyük bir azap bekliyor.

177. İmana karşılık inkârı satın alanlar Allah'a hiçbir zarar veremezler. Onlar için ıstırap verici bir azap vardır.

178. **O** kâfirler kendilerine süre tanımamızın onlar için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Biz onlara sadece günahları daha da artsın diye süre tanıdık. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır.

179. Allah **siz** müminleri **içinizden kimin mümin kimin münafık olduğu belirsiz** bir halde bırakmayacak; Müminle münafığı[53] birbirinden ayıracaktır. Bununla birlikte Allah'ın, münafıkların kimliğini[54] size bildirmesi elbette düşünülemez. Ama Allah, **bu bilgiyi** peygamber olarak seçtiği kullarına **verir**. O halde Allah'a ve Resulüne iman edin! Şayet iman eder ve **Allah'a** samimiyetle kulluk ederseniz sizin için büyük bir mükâfat vardır.

180. Allah'ın, lütfundan kendilerine bağışladığı şeylerde cimrilik edenler, bu davranışlarında kendileri için bir hayır olduğunu sanmasınlar. Bilakis bu, kendileri için çok kötüdür. **Bu kadar** cimrice sarıldıkları şey kıyamet günü boynunlarına dolanacaktır. **Unutmayın ki**, gökler ve yer yok olduktan sonra geriye sadece Allah kalacaktır.[55] Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.

---

[53] Lafzen: "*güzel ile çirkini*"

[54] Lafzen: "*gaybı*" Burada söz konusu edilen gaybi bilgi münafıkların kimler olduğu hakkında olduğu için bu kelimeyi "*münafıkların kimliği*" şeklinde çevirdik.

[55] Lafzen. "*Göklerin ve yerin mirası Allah'a aittir*"

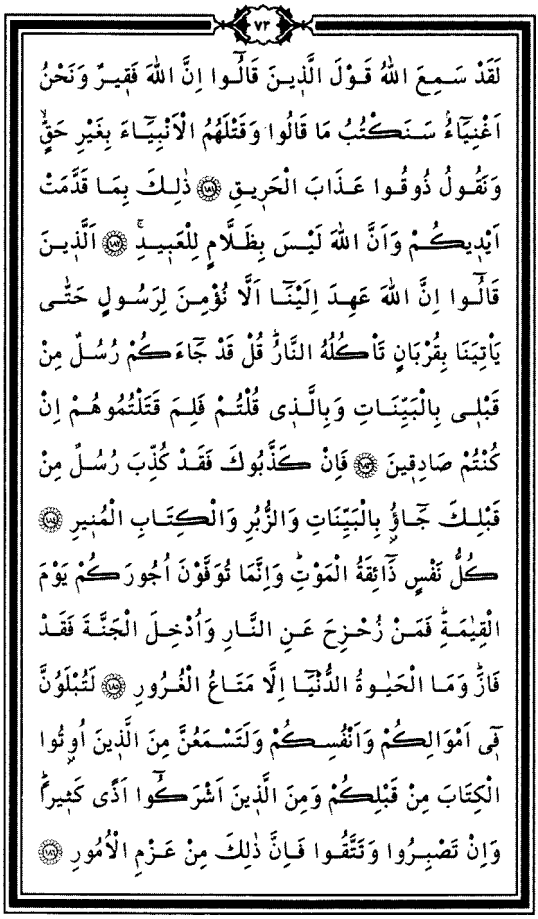

لَقَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللّٰهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ
أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ
وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾ ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ
أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٨٢﴾ الَّذِينَ
قَالُوا إِنَّ اللّٰهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلَّا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتّٰى
يَأْتِيَنَا بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رُسُلٌ مِنْ
قَبْلِي بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨٣﴾ فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَ رُسُلٌ مِنْ
قَبْلِكَ جَاءُوا بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾
كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ
فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾ لَتُبْلَوُنَّ
فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا
وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

181-182. "Allah fakirdir, biz zenginiz" diyenlerin sözlerini Allah elbette işitiyor[56]. Bu söyledikleri sözü ve peygamberlerini haksız yere öldürmelerini **bir kenara** yazacağız ve **Kıyamet Günü** onlara, "Şimdi tadın bakalım ateşin azabını! Bu sizin kendi ellerinizle yapıp-ettiklerinizin karşılığıdır." diyeceğiz. Zira Allah kullarına asla zulmetmez.

183. "Allah bizden, **kestiği** kurbanı **gökyüzünden inen** bir ateşin yok etmesini **mucize olarak** gösteremeyen hiçbir peygambere inanmamamız konusunda söz aldı" diyen **Yahudilere** de ki: "Benden önce birçok peygamber size apaçık deliller getirmiş ve bahsettiğiniz **mucizeyi** göstermişti. Gerçekten söylediğinizde samimiyseniz, o peygamberleri niye öldürdünüz?"

184. **Ey Muhammed!** Şayet seni yalancılıkla suçlarlarsa, **üzülme**; **nitekim** senden önce de **hakikatin** apaçık kanıtlarını, **ilahi hikmetle dolu** Sahifeleri ve nur saçan Kitab'ı getiren **diğer** peygamberler yalancılıkla suçlanmıştı.[57]

185. Her canlı ölümü tadacaktır; sonra kıyamet günü hepinize **yaptıklarınızın** karşılığı verilecektir. O gün her kim cehennem ateşinden kurtarılıp da cennete girdirilirse **işte o** muradına ermiş olur. **Unutmayın ki** dünya hayatı aldatıcı bir zevkten başka bir şey değildir.

186. Mallarınızla ve canlarınızla mutlaka sınanacaksınız. Hem sizden önce kendilerine Kitap verilenlerden ve hem de Allah'ın yanında başka varlıkları ilah edinenlerden birçok incitici söz işiteceksiniz. Ama **bütün bunlara** sabreder ve **Allah'a kullukta** samimi olmayı sürdürürseniz; **en güzel şekilde davranmış olursunuz**. İşte bunlar, **kendisine** azimle **sarılacağınız** işlerdendir.

---

[56] Lafzen: "*işitti*"

[57] Veya, "*Seni yalanladıklarında, aynı zamanda, senden önce hakikatin tüm kanıtlarını, ilahi hikmet yüklü kitapları ve aydınlık saçan vahyi getiren diğer peygamberleri yalanlamış olurlar*" **Esed**

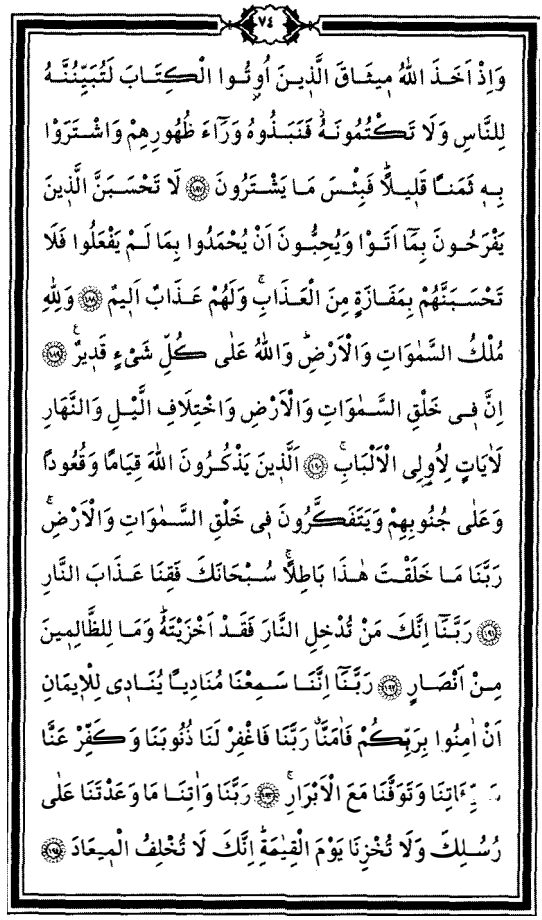
٧٤

وَاِذْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ
لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَآءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا
بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ
يَفْرَحُونَ بِمَآ اَتَوْا وَيُحِبُّونَ اَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا
تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾ وَلِلّٰهِ
مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾
اِنَّ فِى خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ
لَاٰيَاتٍ لِاُولِى الْاَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾ اَلَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا
وَعَلٰى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِى خَلْقِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ
رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هٰذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
﴿١٩١﴾ رَبَّنَآ اِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ اَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظّٰلِمِينَ
مِنْ اَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾ رَبَّنَآ اِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِى لِلْاِيمَانِ
اَنْ اٰمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَاٰمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا
سَيِّاٰتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْاَبْرَارِ ﴿١٩٣﴾ رَبَّنَا وَاٰتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلٰى
رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾

187. Allah **önceki** Kitapların izleyicilerinden, "Bu Kitab'ın mesajını mutlaka duyuracaksınız, onu gizlemeyeceksiniz!" diye söz almıştı. Ama onlar bunu kulak ardı ettiler ve onu az bir menfaate değiştiler. Elde ettikleri menfaat ne kötüdür onların!

188. Sanma ki, **bu** yaptıklarından keyf alanlar ya da yapmadıkları şeylerle övülmekten hoşlananlar cehennem azabından kurtulabilecekler! Onlar için ıstırap verici bir azap vardır. Çünkü göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'a aittir; Allah her şeye kâdirdir.

190-191. Kuşkusuz göklerin ve yerin yaratılışında, geceyle gündüzün birbirini izlemesinde derin kavrayış sahipleri için **alınacak** dersler vardır. Onlar ayakta iken, otururlarken ve yan üstü yatarlarken Allah'ı anarlar ve göklerle yerin yaratılışını düşünürler de, "Rabbimiz!" derler, "Sen bunları anlamsız ve amaçsız yaratmadın. Sen yücelikte sınırsızsın. Bizi ateşin azabından koru!"

192. Rabbimiz! Sen kimi ateşe mahkûm edersen onu perişan etmiş olursun. Zira zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.

193. Rabbimiz! Biz "**Gelin**, Rabbinize iman edin!" diyerek bizi imana çağıran bir davetçi işittik ve hemen iman ettik. Rabbimiz! Bizim günahlarımızı bağışla! Kötülüklerimizi ört! Ve gerçek erdem sahipleriyle birlikte canımızı al!

194. Rabbimiz! **N'olur**, elçilerin aracılığıyla vadettiğin şeyleri bize bahşet! Kıyamet günü bizi mahcup etme! **Zira** sen sözünden caymazsın!

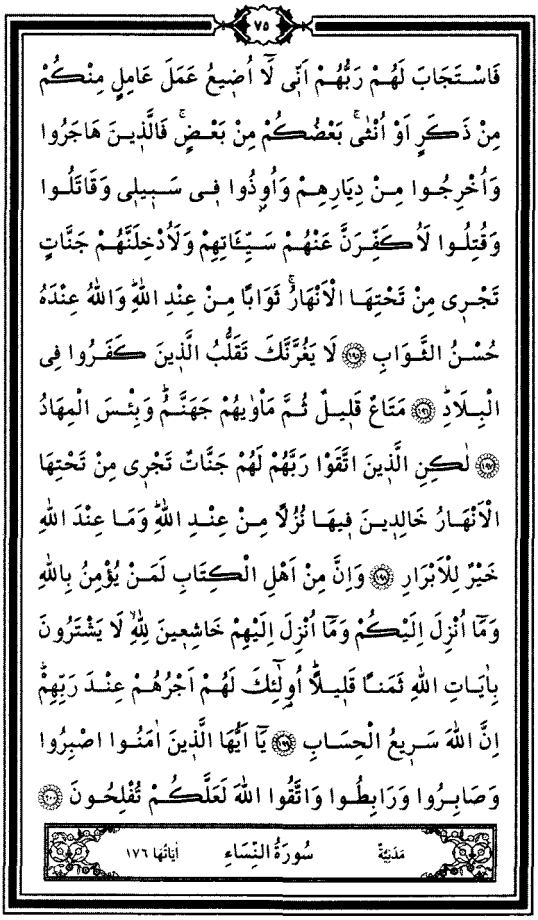
٧٥
فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ
مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ ۖ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ ۖ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا
وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا
وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عِنْدَهُ
حُسْنُ الثَّوَابِ ۝ لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي
الْبِلَادِ ۝ مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۚ وَبِئْسَ الْمِهَادُ
۝ لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ۗ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ
خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ ۝ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ ۙ لَا يَشْتَرُونَ
بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۚ أُولَٰئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ
إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا
وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝
مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ النِّسَاءِ آيَاتُهَا ١٧٦

195. **Bunun üzerine** Rableri onlara **şöyle** cevap verdi: Ben, sizden, - erkek olsun kadın olsun - **Benim yolumda** çaba gösteren hiç kimsenin hakkını zayi etmeyeceğim. Çünkü hepiniz birbirinizin soyundansınız. Allah için yurtlarını terk edenler, yurtlarından çıkarılanlar, benim yolumda işkenceye uğrayanlar, savaşanlar ve öldürülenlerin günahlarını elbette örteceğim. Onları, yaptıklarına karşılık olarak içerisinden ırmaklar akan cennetlere yerleştireceğim. Zira mükâfatların en güzeli Allah katındadır.

196-197. Kâfirlerin refah içerisinde şehirlerde gezip dolaşması seni yanıltmasın. Bu, azıcık bir tatminden[58] ibarettir. Sonra varıp - gidecekleri yer cehennem olacaktır. Orası ne kötü bir varış yeridir.

198. Ancak Rab'lerine **kullukta** samimiyetlerini gösterenlere içerisinden **şırıl şırıl** dereler akan cennetler bahşedilecek. Onlar orada Rableri tarafından ağırlanarak sonsuza kadar kalacaklar. **Görüldüğü gibi** erdemli insanlar için Allah katındaki ödül, **ötekilerin dünyada sahip olduklarından** daha mükemmel!

199. **Önceki** Kitapların izleyicilerinden öyleleri vardır ki; onlar, Allah'a karşı saygıyla içleri ürpererek hem Allah'a iman ederler, hem de size indirilen ve kendilerine indirilen **mesajlara**... Allah'ın mesajlarını da ufacık bir menfaat karşılığında satmazlar. Onların mükâfatları Rableri katındadır. Şüphesiz Allah hesabı çabuk görendir.

200. Ey iman edenler! Kurtuluşa ermek için **zorluklara** direnin; **birbirinizi** direnmeye teşvik edin; **cihada** hazır olun ve Allah'a **kullukta** samimiyetinizi sürdürün.[59]

[58] ***Metaun qalil*** *(azıcık bir menfaat /azıcık bir tatmin / azıcık bir zevk)* Fiil formunda geldiğinde ise bir şeyden "azıcık tat(tır)mak" anlamına gelir. ***Meta*** kelimesi genellikle olumsuz bir vurgu taşır. Kâmil olmayan, sâbit olmayan ve dâim olmayan bir şeyi ifade eder. Dünya'da elde edilecek bütün menfaatler Ahiret nimetlerine nispetle azıcık ve geçici bir şeydir.

[59] Veya, " *sabredin; **birbirinizi** sabra teşvik edin; **cihada** hazır olun ve Allah'a **kullukta** samimiyetinizi sürdürün ki kurtuluşa eresiniz*"

NİSA SÛRESİ (4)

Medine döneminde nazil olmuştur. 176 ayettir. Nisa "kadınlar" anlamına gelmektedir. Ağırlıklı olarak aile hukukundan ve dolayısıyla kadınların haklarından söz ettiği için bu adı almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ey insanlar! Sizi bir tek canlı varlıktan[1] yaratan, aynı özden de eşini var eden, sonra her ikisinden pek çok erkek ve kadın meydana getiren Rabb'inize karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun. Kendisi adına **birbirinizden haklarınızı** talep ettiğiniz Allah'a **kullukta** samimi olun ve akrabalık **bağını** gözetin. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.

2. Yetimlere hakları olan malları verin; güzel olan şeyleri iğrenç olanlarla[2] değiştirmeyin. Onların mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin. Çünkü bu büyük bir günahtır.

3. Eğer yetim kızlarla **evlendiğiniz takdirde**, onlara hakkaniyetle muamele edemeyeceğinizden korkarsanız, hoşunuza giden **diğer** kadınlardan ikişer, üçer, dörder... nikâhlayabilirsiniz. Ancak **bu kadınlar arasında** adaleti sağlayamayacağınızdan endişe ederseniz, **o vakit** bir tanesini **nikâhlayın** yahut ellerinizin altında bulunan **cariyelerle yetinin**. Bu **adaletten** sapmamanız için daha uygun **bir davranış olur**.

4. **Evlendiğiniz** kadınların mehirlerini - hiçbir karşılık beklemeden - isteyerek verin. Eğer kendi rızalarıyla onun bir kısmını size bağışlarlarsa, onu da afiyetle yiyin.

5. Allah'ın, **koruyasınız diye** sizin sorumluluğunuza bıraktığı malları, aklı ermeyen kimselere emanet etmeyin. Bununla birlikte, bu tür kimselerin ihtiyaçlarını

٧١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا
زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ
بِهِ وَالْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ۝ وَآتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ
وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ ۖ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ ۚ إِنَّهُ
كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ۝ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانْكِحُوا
مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا
فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ۝ وَآتُوا
النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً ۚ فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ
هَنِيئًا مَرِيئًا ۝ وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ
لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ۝
وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ ۖ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا
فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ ۖ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا ۚ
وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ ۖ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ۚ
فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهِدُوا عَلَيْهِمْ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ۝

karşılayın[3] ve onlara güzel sözle **muamele** edin.

6. Evlenecek yaşa gelinceye kadar yetimleri deneyin; bu süre zarfında onlarda bir olgunluk görürseniz mallarını kendilerine iade edin. Büyüyecekler **de mallarını geri alacaklar** diye **korkup**, onların mallarını alelacele çarçur ederek yiyip bitirmeyin. Zengin kimseler, **korumaları için kendilerine emanet edilmiş olan bu mallardan** uzak dursunlar; yoksul olanlar ise **ihtiyaçları kadar bunlardan** yararlanabilirler. Onlara mallarını teslim ettiğiniz vakit, onlar adına şahit bulundurun ve **haksızlık yapmanız durumunda** hesap sorucu olarak Allah'ın yeterli **olduğunu unutmayın**.

---

[1] Klasik müfessirler ***nefs*** terimine can, ruh, akıl, canlı, insan, şahış, insanlık, hayatın özü gibi anlamlar vermişler ve ***nefs-i vahide*** ile burada Hz. Adem'in kastedildiğini söylemişlerdir. Ama Muhammed Abduh bu yorumu reddederek (**Menar**) bunun yerine insan soyunun ortak kökeni ve kardeşliğini vurguladığı için "insanlık" anlamını tercih eder. Razi'nin naklettiğine göre Ebu Müslim, "Ondan (***minhâ***) eşini yarattı" ibaresini "onun kendi cinsinden (***min cinsihâ***) eşini (karşı cinsini) yarattı" anlamında yorumlar. ***Minhâ*** (ondan) ifadesi, her iki cinsin de aynı özden yaratıldığını ima eder.

[2] Yani, helal olan şeyleri haram olanlarla...

[3] Lafzen: "*onlara yedirin ve onları giydirin*"

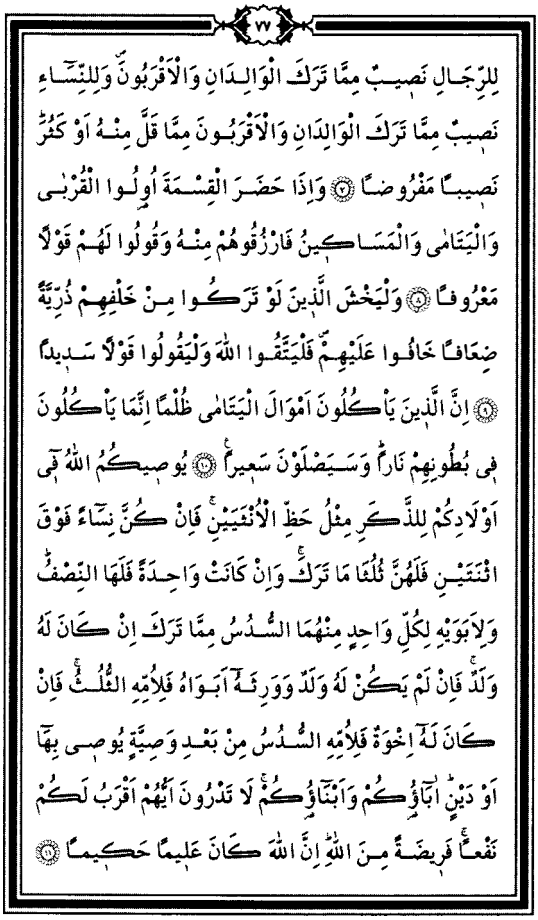
٧٧
لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ
نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ
نَصِيبًا مَفْرُوضًا ۝٧ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُوا الْقُرْبَىٰ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا
مَعْرُوفًا ۝٨ وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكُوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً
ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا
۝٩ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ
فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ۝١٠ يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي
أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ
اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ
وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ
وَلَدٌ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ
كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا
أَوْ دَيْنٍ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ
نَفْعًا فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝١١

7. Ana-babanın ve akrabaların geride bıraktıkları **mirastan** erkeklerin payı vardır. **Aynı şekilde** ister az olsun ister çok olsun, gerek ana-babanın, gerekse akrabaların geride bıraktıkları **mirasta** kadınlar için de bir pay vardır. **Bu, Allah'ın** farz **kıldığı** bir paydır.

8. **Miras düşmeyen** akrabalar, yetimler ve yoksullar **miras paylaşımı esnasında** hazır bulunurlarsa, onlara da bir şeyler vererek gönüllerini hoş edin ve güzel bir sözle **gönüllerini** alın.

9-10. Kendileri geride korunmaya muhtaç çocuklar bıraktıklarında onların durumundan endişe edecek olanlar, **aynı şekilde,** kendileri de **yetim çocukların hakkını yemekten** sakınsınlar. Allah'tan korksunlar ve **yetimlerin hakkını** koruyacak şeyleri dile getirsinler. Zira haksız yere yetimlerin mallarını yiyenler karınlarına ateş doldurmuş olurlar. **Zaten** böyleleri alev alev yanan bir ateşe girecektir.

11. Allah size, çocuklarınızın **alacağı miras** hususunda, erkek çocuğa iki kızın payı kadar **vermenizi** tavsiye eder. **Erkek çocuk yoksa ve** kızlar da **iki veya** ikiden fazlaysa, bıraktığı **mirasın** üçte ikisi onlarındır. Ama kız bir tane ise yarısı onundur. Şayet **ölenin** bir çocuğu varsa, anne-babadan her birisinin, **ölenin** bıraktığı **mirastan** altıda bir hissesi vardır. Ancak ölenin çocuğu yoksa ve anne - babası ona mirasçı oluyorlarsa, annesi **mirasın** üçte birini alır; **gerisi babanındır.** Ama **ölenin** kardeşleri de varsa, bu sefer annesine altıda bir düşer. **Bu hükümler ölenin** ettiği vasiyet yerine getirildikten ve **varsa** borcu ödendikten sonra **uygulanacaktır.** Babalarınızdan yahut oğullarınızdan hangisinin size daha yakın olduğunu siz bilemezsiniz, **ama Allah bilir.** Bunlar Allah'ın **koyduğu** kesin kurallardır. Allah **her şeyi** bilir; yerli yerince yapar.

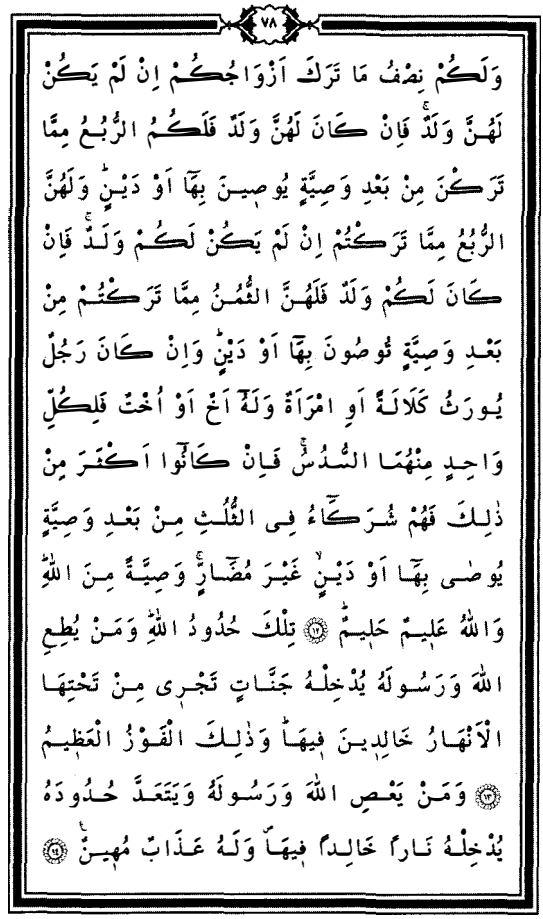
٧٨

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ
لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا
تَرَكْنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِينَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ
الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكْتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ فَإِنْ
كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكْتُمْ مِنْ
بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ
يُورَثُ كَلَالَةً أَوِ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ
وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ
ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ
يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ ﴿١٢﴾ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِعِ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ
﴿١٣﴾ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ
يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾

12. Eğer çocukları yoksa, hanımlarınızın geride bıraktığı **mirasın** yarısı sizindir; ama çocukları varsa - ettiği vasiyet yerine getirildikten ve **varsa** borçları ödendikten sonra - bıraktıklarının dörtte biri sizindir. Eğer sizin de çocuğunuz yoksa, bıraktığınızın dörtte birisi **hanımlarınızındır**. Ancak çocuğunuz varsa, - **aynı şekilde** ettiğiniz vasiyet yerine getirildikten ve **varsa** borcunuz **ödendikten** sonra-, bıraktığınız **mirasın** sekizde biri onlarındır. Eğer miras bırakan erkek veya kadının hem çocukları hem de anne-babası yoksa ve geride yalnızca bir kız veya bir erkek kardeşi kalmışsa, onlardan her birisine altıda bir **düşer**. Eğer bundan daha fazla iseler, bu sefer de, -**ölenin ettiği** vasiyet yerine getirilip, **varsa** borcu **ödendikten** sonra - **mirasın** üçte birine ortak olurlar. **Hiç birisi** zarara uğratılmaz. Bunlar size Allah'ın emridir. Allah **her şeyi** bilir; **kullarına** müsamahalı davranır.

13. İşte bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kim Allah'a ve peygamberine itaat ederse, Allah onu, içerisinden ırmaklar akan cennetlere koyacaktır ve onlar orada ebediyen kalacaklardır. İşte asıl büyük ödül[4] budur.

14. Kim de Allah'a ve peygamberine isyan edip **koyduğu** sınırları çiğnerse, onu da içerisinde ebedi kalacağı cehenneme sokacaktır. O kimse için alçaltıcı bir azap vardır.

[4] Lafzen: "*başarı*"

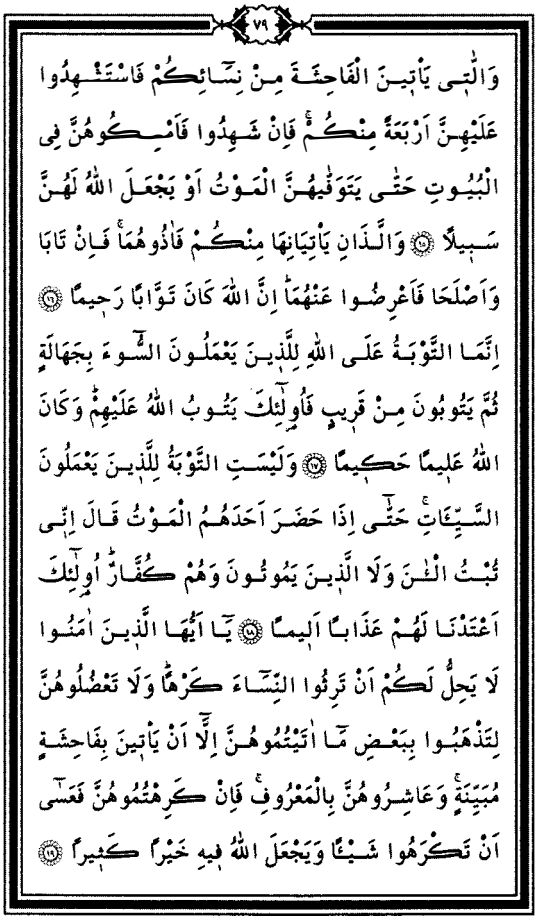
٧٩

وَالّٰتِى يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِّسَآئِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا
عَلَيْهِنَّ اَرْبَعَةً مِّنْكُمْ ۚ فَاِنْ شَهِدُوا فَاَمْسِكُوهُنَّ فِى
الْبُيُوتِ حَتّٰى يَتَوَفّٰهُنَّ الْمَوْتُ اَوْ يَجْعَلَ اللّٰهُ لَهُنَّ
سَبِيلًا ۝ وَالَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنْكُمْ فَاٰذُوهُمَا ۚ فَاِنْ تَابَا
وَاَصْلَحَا فَاَعْرِضُوا عَنْهُمَا ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ۝
اِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللّٰهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوٓءَ بِجَهَالَةٍ
ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَاُولٰٓئِكَ يَتُوبُ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ۗ وَكَانَ
اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّـَٔاتِ ۚ حَتّٰٓى اِذَا حَضَرَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ اِنِّى
تُبْتُ الْـٰٔنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ ۚ اُولٰٓئِكَ
اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
لَا يَحِلُّ لَكُمْ اَنْ تَرِثُوا النِّسَآءَ كَرْهًا ۖ وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ
لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَآ اٰتَيْتُمُوهُنَّ اِلَّآ اَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ
مُبَيِّنَةٍ ۚ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۚ فَاِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسٰٓى
اَنْ تَكْرَهُوا شَيْـًٔا وَيَجْعَلَ اللّٰهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ۝

15. Kadınlarınızdan hayâsızlık[5] yapanların **suçunu ispat** için, aranızdan dört şahit getirin. Eğer onlar şahitlik ederlerse, ölüm onları alıp götürünceye yahut da Allah onlar için bir çıkış yolu gösterinceye kadar onları evlerinde tutun.

16. Aranızdan iki **erkek**[6] hayâsızlık yaparsa onlara eziyet edin. Eğer tevbe edip uslanırlarsa, artık onlara eziyet etmekten vazgeçin. Çünkü Allah **kullarının** tevbelerini her zaman kabul eder; **onlara** merhametle muamele eder.

17. Doğrusu Allah'ın kabul edeceği **tevbe**, bir cahillik ederek günah işleyip, sonra zaman geçirmeden tevbe edenlerin tevbesidir. Allah böylelerinin tevbesini kabul eder. Allah **her şeyi** bilir; yerli yerince yapar.

18. Yoksa kötülük yapıp yapıp da, sonunda ölüm gelip çatınca, "Ben artık tevbe ettim!" diyenlerle, kâfir olarak ölüp gidenlerin **tevbesi gerçek bir tevbe** sayılmaz. Öyleleri için ıstırap verici bir azap hazırladık.

19. Ey iman edenler! Kadınlara, baskı yaparak mirasçı olmaya çalışmanız size helal değildir. Çok açık bir hayâsızlık yapmadıkları sürece, vermiş olduğunuz herhangi bir şeyi geri almak amacıyla onlara baskı yapmayın. Hanımlarınızla güzel geçinin; onların **davranışlarından** hoşlanmıyor olsanız bile **yine de böyle davranın;** çünkü Allah, sizin o hoşlanmadığınız şeyi pek çok hayra vesile kılmış olabilir.

---

[5] Bu ayetteki ***fâhişe*** kelimesi, müfessirlerin çoğunluğuna göre "zina" anlamına gelmektedir; ancak kelime zina ile sınırlanamayacak olan bütün hayasızca davranışları içerir. Diğer müfessirlerden farklı olarak Ebu Müslim el İsfehani, burada söz konusu olan çirkin eylemin "zina" değil, kadınlar arası hayasızca davranışlar olduğunu söylemektedir. Allah'ın göstereceği çıkış yolunun ise, onları bu tür çirkin işlerden kurtaracak bir evliliğin gerçekleşmesi olduğunu belirtmektedir. (Bak: **Razi**) Alimlerin çoğunluğuna göre ise burada zina kastedilmektedir ve bu ayet zina ayeti ile neshedilmiştir. Ancak biz çeviriyi, Ebu Müslim'in yorumunu esas alarak yaptık. Bu durumda, burada dört şahit istenilmesi zina fiilinin ispatı için değil, hayasızlığının ispatı için olmuş olur. İnsan haysiyetini ilgilendiren konularda (zina ve hayasızlık gibi) dört şahidin "olmazsa olmaz" bir şart olarak konulması dikkate şayandır.

[6] ***Ellezani*** iki erkek anlamına gelmektedir. Ancak müfesirlerin çoğu bu ayetle kastedileni "zina yapan erkek ve kadın" olarak yorumlamışlardır. Mücahit ise bunun livata yapan (homoseksüel) iki erkek hakkında olduğunu söylemiş ve Ebu Müslim el-İsfehani de bu yorumu tercih etmiştir. (**Razi**)

٨٠

وَإِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ
إِحْدَيهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ
بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ
أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنكُم
مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٢١﴾ وَلَا تَنكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُم
مِّنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً
وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ
وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ
وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي
أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُم مِّنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ
نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُم مِّن
نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُوا
دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ
الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَن تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ
إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٢٣﴾

20. Bir eşi boşayarak yerine bir başkasıyla evlenmek isterseniz, ilk **eşinize** hesapsız **mal-mülk** vermiş olsanız bile ondan herhangi bir şeyi geri almayın. Yoksa onlara iftira edip[7], **böylece** apaçık bir günah **işleyerek verdiğinizi** geri mi alacaksınız?

21. Birbirinizle içli dışlı olmuşken ve de **üstelik** onlar sizden sağlam bir söz[8] almışken, nasıl olur da verdiğinizi geri almaya kalkarsınız?

22. Geçmişte olanlar hariç, **bundan böyle**, babalarınızın **daha önce** evlenmiş olduğu kadınlarla evlenmeyin. Çünkü bu **hem büyük bir** hayâsızlık, **hem de** nefret uyandıran iğrenç bir davranıştır.

23. Annelerinizle, kızlarınızla, kız kardeşlerinizle, halalarınızla, teyzelerinizle, kardeşlerinizin kızlarıyla, kız kardeşlerinizin kızlarıyla, sizi emziren **süt**annelerinizle, sütkız kardeşlerinizle, hanımlarınızın anneleriyle, gerdeğe girmiş olduğunuz hanımlarınızın **önceki eşlerinden olan** üvey kızlarınızla, -eğer **o hanımla** gerdeğe girmemişseniz o zaman **bu kızlarla** evlenmenizde bir sakınca yoktur-, kendi öz çocuklarınızın hanımlarıyla ve iki kız kardeşle birlikte evlenmeniz size haram kılındı. Geçmişte olanlar geçmişte kalmıştır. Şüphesiz Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder.

[7] Yani gerçek olmadığı halde, sırf, mehrin bir kısmını geri alabilmek için, onu gayri ahlaki davranışlar yapmakla suçlayarak.

[8] Nikah akdine işaret edilmektedir.

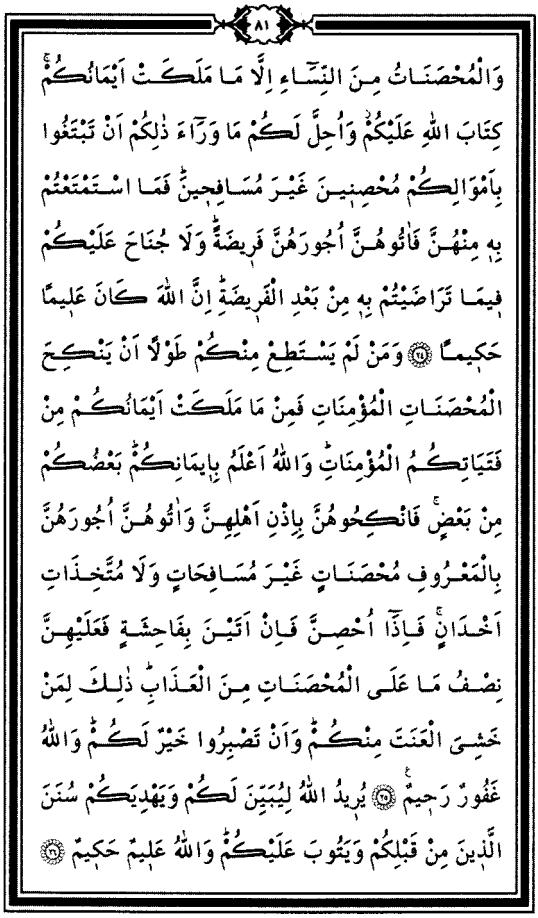

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ۚ
كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَٰلِكُمْ أَنْ تَبْتَغُوا
بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ ۚ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ
بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا
حَكِيمًا ﴿٢٤﴾ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ
الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ
فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ۚ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ ۚ بَعْضُكُمْ
مِنْ بَعْضٍ ۚ فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ
بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ
أَخْدَانٍ ۚ فَإِذَا أُحْصِنَّ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ
نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ
خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ ۚ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾ يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

24. **Bir de savaş tutsağı olarak** elinizin altında bulunan **cariyeler** hariç, evli kadınlarla **evlenmeniz haram kılındı. Bunlar** Allah'ın sizin için koyduğu kurallardır. Bunların dışındakiler, kendilerine mal varlığınızın bir kısmını **mehir olarak** vermeniz ve gayri meşru ilişkiye tevessül etmeyerek nikâhlamanız şartıyla size helal kılınmıştır. Kendileriyle evlenmek istediğiniz kadınlara mehirlerini mutlaka verin. Bununla birlikte, **başlangıçta** kesinleştirdiğiniz mehrin dışında, **daha sonra** karşılıklı olarak razı olduğunuz **başka bir miktar üzerinde anlaşmanızda da** herhangi bir sakınca yoktur. Allah **her şeyi** bilir; yerli yerince yapar.

25. Sizden birisi, **içinde bulunduğu şartlardan dolayı** hür bir mümin kadınla evlenmeye güç yetiremezse, onu, elinizin altında bulunan mümin **cariye** kızlarınızdan birisiyle **evlendirin**. Allah **sizleri soylarınızla değil** imanlarınızla değerlendirir[9]. **Zaten** hepiniz birbirinizin **soyundansınız**. O halde zinaya sapmayan, evlilik bağını gözeten ve gizli dost tutmayan **bu** kadınlarla velilerinin iznini alarak evlenin ve mehirlerini de uygun bir şekilde verin. Evlendikten sonra zina ederlerse onlara hür kadınlara verilen cezanın yarısını uygulayın. Bu **cariyelerle evlenme izni, nefsine hâkim olamayarak** günah işlemekten korkanlarınız içindir. Fakat sabrederek **bu tür evliliklerden kaçınmanız** sizin için daha hayırlıdır. Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder.

26. Allah size **helâlı haramı** açıklamak; sizi öncekilerin **doğru** yaşam tarzlarına yönlendirmek ve tevbelerinizi kabul etmek istiyor. Allah **her şeyi** bilir; yerli yerince yapar.

---

[9] Lafzen: "*Allah imanlarınızı daha iyi bilir.*" Cariyelerle evliliğin ardından gelen bu ibare, asıl olanın iman olduğunu, Allah'ın imanlarınızı bilip, buna göre değerlendirdiğini hatırlatmaktadır. Ardından gelen ibareyle ise tüm insanların kökeninin bir olduğuna dikkat çekilmektedir.

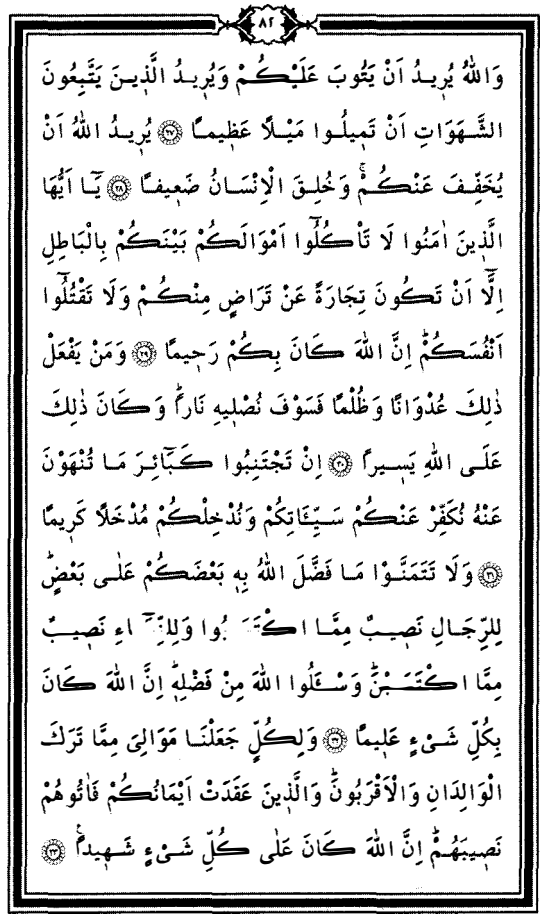

27-28. **Bakın!** Allah sizin tevbelerinizi kabul etmeyi murat ediyor; kendi ihtiraslarının ardına düşenler ise sizin büsbütün sapmanızı istiyorlar. **Bakın!** Allah sizin yükümlülüklerinizi hafifletmek istiyor. Çünkü insan zayıf yaratılmıştır.

29. Ey iman edenler! Karşılıklı rızaya dayanan ticaret yoluyla bile olsa[10] birbirinizin mallarını haksız yere yiyerek kendinizi mahvetmeyin. Şüphesiz Allah size karşı çok merhametlidir.

30. Kim haddi aşmanın ve zulmetmenin ta kendisi olan bu fiilleri işlerse, onu ateşin azabına mahkûm ederiz. Zira bu Allah için çok kolaydır.

31. Siz uzak durmanız emredilen büyük günahlardan sakınırsanız, Biz de küçük kusurlarınızı örteriz ve sizi ikrama mazhar olacağınız bir yere[11] yerleştiririz.

32. O halde Allah'ın, kiminize kiminizden fazla verdiği nimetleri kıskanmayın. Erkekler de emeklerinin karşılığını görecekler, kadınlar da. **Başkalarına verilenleri kıskanmayı bırakın da**, Allah'tan, **size de** lütufta bulunmasını isteyin. Allah elbette her şeyi bilir.

33. Her biriniz için, anne-babanın, akrabaların ve kendileriyle **nikâh**[12] akdi yaptığınız kimselerin bıraktıkları mirastan pay alabilecek varisler belirledik; hepsine paylarını verin. Allah elbette her şeye şahittir.

---

[10] Yukarıdaki ibarenin başındaki ***illa*** edatına bilinen karşılığı olan "hariç" veya "olmadıkça" anlamını verdiğimizde ayetten anlaşılan "*karşılıklı anlaşmaya dayanan ticarete dayalı olmadıkça, birbirinizin mallarını haksız yere yemeniz haramdır*" şeklinde olur. Ancak bu durumda, karşılıklı anlaşmaya dayalı ticaretle elde edilen haksız kazançların "*birbirinizin mallarını haksız yere yemeyin*" genel yasaklamasının niçin dışında tutulduğunu izah etmek güçleşir. Bazı müfessirler bu güçlüğü aşmak için ***illa*** edatına "ama" anlamı vererek, ayetin, "*ama karşılıklı anlaşmaya dayalı ticaretle birbirinizin mallarından yararlanmanız meşrudur*" şeklinde anlaşılması gerektiğini söylemişlerdir. Ancak bu zorlama yorum, **Razi**'nin de dediği gibi, meşru olan diğer yararlanma biçimlerinin (örneğin, hediye, vasiyet, miras, sadaka, mehir ve benzerlerin) niçin dışarıda tutulduğunu açıklayamıyor. Aslında bu edat, bilinen, "hariç" yahut "olmadıkça" anlamlarının dışında (**Kamus** ve **Muğni'l-Lebib**'de de belirtildiği gibi) "ve" bağlacı anlamına da gelmektedir. Aynı şekilde eğer önüne negatif bir cümlecik gelirse "ne" veya "ve ne de" (*vela*) ile eş anlamlı hale gelmektedir. Mesela 27:10-11 de olduğu gibi. O zaman ayetin anlamı şöyle olur: "*ve ne de karşılıklı anlaşmaya dayanan ticaret yoluyla da olsa...*" bu karşılıkta anlam daha belirginlik kazanmaktadır. (Bu yorum için bkz. **Esed**)

[11] Yani, cennete. Ancak bazı müfessirlere göre buradaki *mudhalan* kelimesi girilecek mekânı değil, o mekâna giriş şeklini göstermektedir. (**Razi**) Bu durumda ibarenin anlamı şöyle olur: "*Sizi **cennete** şerefli bir şekilde sokacağız.*"

[12] Ebu Müslim'den naklen, **Razi.**

٨٣

اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ
عَلٰى بَعْضٍ وَبِمَا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ
قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّٰهُ وَالّٰتِى
تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِى الْمَضَاجِعِ
وَاضْرِبُوهُنَّ فَاِنْ اَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا ۝٣٤ وَاِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا
فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ اَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ اَهْلِهَا اِنْ يُرِيدَا
اِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللّٰهُ بَيْنَهُمَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا
۝٣٥ وَاعْبُدُوا اللّٰهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا وَبِذِى الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِينِ
وَالْجَارِ ذِى الْقُرْبٰى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ
بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ۝٣٦ اَلَّذِينَ يَبْخَلُونَ
وَيَاْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ
مِنْ فَضْلِهِ وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ۝

34. Allah'ın, erkeklere kadınlardan daha çok imkân bahşetmesi[13] ve **erkeklerin, ailenin** geçimini sağlamakla yükümlü olmaları sebebiyle kocalarının hanımlarına göre[14] yetki ve sorumlulukları[15] daha fazladır. Erdemli kadınlar, Allah'ın korunmasını **buyurduğu mahremiyetlerini** koruyan, sadık ve itaatkâr kadınlardır. Hanımlarınızın size tepeden bakarak[16] **adam yerine koymadıklarını** görürseniz onları uyarın, **vazgeçmezlerse** yatakta onları yalnız bırakın[17], **yine vazgeçmemekte direnirlerse bu kez** onları dövün. Şayet size itaat ederlerse bundan böyle onlar aleyhine olacak bir davranışta bulunmayın. **Unutmayın ki,** Allah çok yücedir, çok büyüktür.

35. Şayet **eşler** arasında bir ayrılığın **vuku bulmasından** endişe ederseniz, erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden de bir hakem belirleyin. Eğer her iki taraf da ilişkilerini düzeltmek isterlerse, Allah da onların arasını düzeltir. **Unutmayın ki,** Allah **her şeyi** bilir; **her şeyden** haberdar olur.

36-37. Allah'a kulluk edin ve onun yanısıra başka varlıkları ilah edinmeyin. Anne-babaya, yakın akrabalara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, **aranızda** akrabalık bağı bulunan kimselere[18] ve akrabalık bağı bulunmayan[19] kimselere, yakın arkadaşa, yolcuya ve elinizin altında bulunan kimselere iyilik **edin.** Allah elbette böbürlenen kibirli insanları sevmez. Onlar öyle kimselerdir ki, hem kendileri cimrilik ederler, hem de insanları cimriliğe teşvik ederler. Ayrıca Allah'ın, lütfundan kendilerine bağışta bulunduğu şeyleri **diğer insanlara vermemek için** saklarlar. İşte Biz böylesi nankörlere alçaltıcı bir azap hazırladık.

13) Lafzen: "*Bir kısmınıza bir kısmınızdan daha fazla lütufta bulunması...*" Yani, erkeklere kadınlardan daha fazla imkân bahşetmesi...

14) Lafzen: "*erkeklerin kadınlar üzerinde*" Burada söz konusu olan bütün erkeklerin bütün kadınlara karşı konumları değil, kocaların hanımları karşısındaki konumlarıdır.

15) ***Kavvam*** bir işi hakkıyla yapan kimse demektir. Kadının işlerini hakkıyla yerine getiren kimse için "*Haza kayyimu'l-mer'eti ve kavvamuha*" denilir. **(Razi)** Bu, sadece görev ve sorumlulukları değil, bunun gerekli kıldığı karar ve yetkiyi de içerir. Nitekim ayette belirtildiği gibi Allah erkeklere kadınlardan daha fazla imkân vermiştir. Bunun yanı sıra onları ailenin geçimini sağlamakla yükümlü kılmıştır. Doğal olarak bu durum hem onların aileye karşı sorumluluklarını artırıyor, hem de onları aile içerisinde daha çok söz sahibi kılıyor.

16) ***Nüşuz*** bir dağın en yüksek noktası demektir. **(Müfredat)** Burada mecazi olarak bir kadının kendini eşinden üstün görerek ona tepeden bakmasına, kısacası onu adam yerine koymamasına işaret edilmektedir. Aile çevresinin, akraba ve arkadaşlarının yanında böylesi bir aşağılamaya maruz kalan bir erkeğin, bu durumu içselleştirmesi ve - eğer kadının sos-

yo-ekonomik statüsü altında fiilen ezilmiyorsa –bu evliliği hiçbir şey yokmuşçasına sürdürmesi mümkün olmaz. Hatta böylesi bir durumun aile içi çok daha vahim olaylara yol açabileceği bile söylenilebilir. Ayet, ailedeki saygı ve sevgi esasını kökten yok eden bu davranışın ortadan kaldırılması ve olası aile içi trajedilerin önlenmesi için böyle davranan kadına yönelik üç aşamalı bir uyarı öngörmektedir.

[17]) Kadını yatakta yalnız bırakmanın, çok eşliliğin var olduğu bir toplumda gerçek anlamda bir yaptırım değeri taşıdığı göz ardı edilmemelidir.

[18]) Lafzen: "*yakın komşuya*" ***el-câr zi'l-qurba*** yakında ya da uzakta ikamet etsin akrabalık bağı bulunan kimseleri ifade etmek için kullanılan bir deyimdir. (Bak: **Lisanu'l-Arab**; ayrıca İbn Abbas'dan naklen Suyuti, **el-İtkan fi ulumi'l-Kur'an**)

[19]) Lafzen: "*uzak komşuya*" ***el-câru'l-cunub*** çevrede ikamet eden akrabalık bağı bulunmayan kimseleri ifade etmek için kullanılan bir deyimdir. (Bak: **Lisanu'l-Arab**; ayrıca İbn Abbas'dan naklen Suyuti, **el-İtkan fi ulumi'l-Kur'an**)

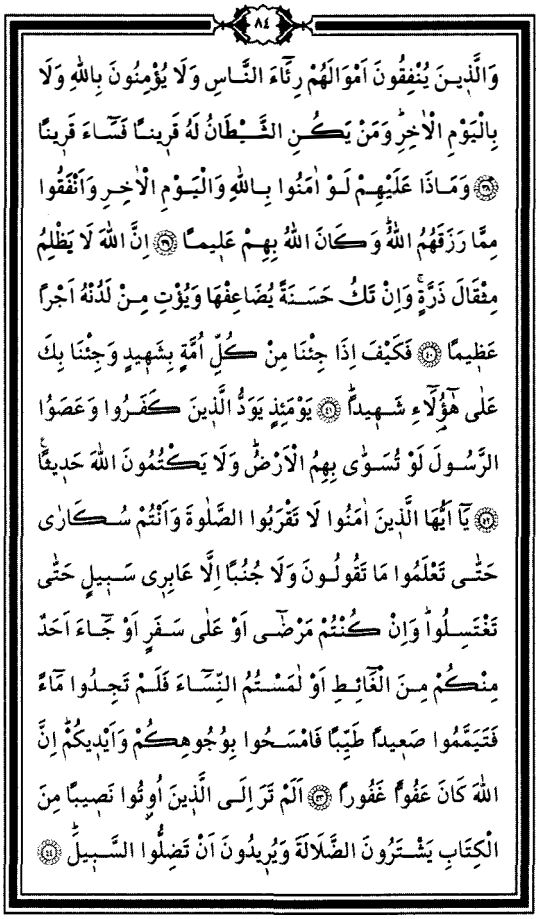

وَالَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا
بِالْيَوْمِ الْآخِرِ ۗ وَمَن يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا
﴿٣٨﴾ وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنفَقُوا
مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ﴿٣٩﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ ۖ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِن لَّدُنْهُ أَجْرًا
عَظِيمًا ﴿٤٠﴾ فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِن كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ
عَلَىٰ هَٰؤُلَاءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾ يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا
الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا
﴿٤٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنتُمْ سُكَارَىٰ
حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ
تَغْتَسِلُوا ۚ وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ
مِّنكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً
فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ ۗ إِنَّ
اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٤٣﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ
الْكِتَابِ يَشْتَرُونَ الضَّلَالَةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا السَّبِيلَ ﴿٤٤﴾

38. Onlar Allah'a ve ahiret gününe inanmadıkları halde mallarını, **sırf** insanlara gösteriş olsun diye infak ederler. Yoldaşı şeytan olan kimse ne kötü bir yoldaş edinmiştir.

39. Onlara ne olurdu sanki, Allah'a ve ahiret gününe inansalardı; ve Allah'ın kendilerine verdiği şeylerden ihtiyaç sahiplerine verselerdi! **Ama böyle yapmazlar**. Allah onları tanıyor.

40. Allah **kimseye** zerre kadar **bile** haksızlık etmez. Hatta hayırlı bir amel yapılmış ise onu kat kat artırır ve katından büyük bir mükâfat verir.

41-42. **Ey Muhammed!** Biz her ümmetten **yaptıklarına tanıklık edecek** bir şahit getirip, seni de onlara şahit tuttuğumuz zaman, **bakalım halleri** nice **olacak onların?** O gün, **vaktiyle** peygambere isyan ederek **onu** inkâr edenler yerin dibine girmek[20] isteyecekler; ama Allah'a **karşı peygamberin kendi aleyhlerinde söyledikleri** hiçbir sözü reddedemeyecekler.[21]

43. Ey iman edenler! Sarhoş iken, ne dediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın. Yolculukta olmanız hariç, cünüp iken de yıkanıncaya kadar namaza yaklaşmayın. Eğer hasta yahut yolcu iseniz veya sizden birisi tuvalet ihtiyacını gidermişse, ya da kadınlarınızla ilişkide bulunmuşsanız ve bütün bunlara karşın su bulamamışsanız o vakit temiz bir toprağa yönelin ve **toprağa dokunup, sonra da** yüzünüze ve elinize sürün[22]. Şüphesiz Allah bağışlayıcıdır; merhamet kaynağıdır.

44. Kendilerine **ilahi** Kitab'ın **bilgisinden** bir pay verilenleri görmüyor musun? **Baksana,** onlar sapıklığı tercih ediyorlar ve sizin de **kendileri gibi** yoldan sapmanızı arzu ediyorlar.

---

[20] Lafzen: "*yerle bir olmak*"

[21] Lafzen: "*Onlar Allah'tan hiçbir sözü gizleyemezler.*"

[22] *Teyemmüm* adı verilen bu sembolik abdest, suyun bulunmadığı durumlarda abdest ve gusül abdesti yerine geçmek üzere; kişinin, ellerinin iç kısmını temiz bir toprağa sürüp, ardından ellerini yüzüne ve dirseklere kadar kollarına hafifçe sürmesiyle gerçekleşir.

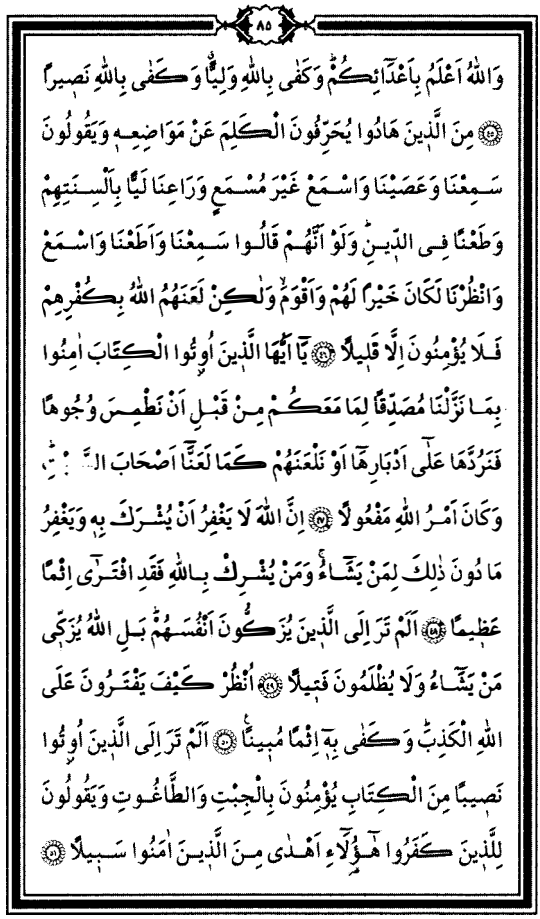
٨٥
وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِاَعْدَآئِكُمْ ؕ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَلِيًّا ۙ وَّكَفٰى بِاللّٰهِ نَصِيْرًا ﴿٤٥﴾
مِنَ الَّذِيْنَ هَادُوْا يُحَرِّفُوْنَ الْكَلِمَ عَنْ مَّوَاضِعِهٖ وَيَقُوْلُوْنَ
سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ وَّرَاعِنَا لَيًّا بِاَلْسِنَتِهِمْ
وَطَعْنًا فِى الدِّيْنِ ؕ وَلَوْ اَنَّهُمْ قَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاسْمَعْ
وَانْظُرْنَا لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاَقْوَمَ ۙ وَلٰكِنْ لَّعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ
فَلَا يُؤْمِنُوْنَ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿٤٦﴾ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْكِتٰبَ اٰمِنُوْا
بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ نَّطْمِسَ وُجُوْهًا
فَنَرُدَّهَا عَلٰۤى اَدْبَارِهَاۤ اَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّاۤ اَصْحٰبَ السَّبْتِ ؕ
وَكَانَ اَمْرُ اللّٰهِ مَفْعُوْلًا ﴿٤٧﴾ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ
مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ ۚ وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدِ افْتَرٰۤى اِثْمًا
عَظِيْمًا ﴿٤٨﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يُزَكُّوْنَ اَنْفُسَهُمْ ؕ بَلِ اللّٰهُ يُزَكِّىْ
مَنْ يَّشَآءُ وَلَا يُظْلَمُوْنَ فَتِيْلًا ﴿٤٩﴾ اُنْظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُوْنَ عَلَى
اللّٰهِ الْكَذِبَ ؕ وَكَفٰى بِهٖۤ اِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿٥٠﴾ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ اُوْتُوْا
نَصِيْبًا مِّنَ الْكِتٰبِ يُؤْمِنُوْنَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوْتِ وَيَقُوْلُوْنَ
لِلَّذِيْنَ كَفَرُوْا هٰۤؤُلَآءِ اَهْدٰى مِنَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا سَبِيْلًا ﴿٥١﴾

45. Allah sizin düşmanlarınızı çok iyi tanır. **Size** dost olarak Allah yeter, yardımcı olarak da Allah yeter.

46. Yahudilerden öyle kimseler vardır ki, onlar sözü bağlamından koparıp **anlamını** çarpıtıyorlar[23]; din hakkında ileri geri konuşuyorlar; dillerini eğip-bükerek "**Söylediklerini** duyduk ama **bunlara** uymayacağız![24]", "**Onu** dinle, ama kulak asma![25]", "Bize **de** ihsanda bulunsana!" **falan** diyerek **Peygamberle alay ediyorlar**. Hâlbuki **bunların yerine** "**Söylediklerini** dinledik ve **bunları** kabul ettik!", "**Bizi de** dinler misin!" ve "Bize bakabilir misin?" deselerdi elbette bu kendileri için daha hayırlı ve daha doğru[26] olurdu. Ancak Allah nankörlüklerinden dolayı onları lanetlemiştir. Onların inancı ne kadar da zayıf[27].

47. Ey Ehl-i Kitab! Gelecekten umudunuzu kestirip, geçmişle avunur hale getirmeden,[28] yahut **vaktiyle** "ibadet günü"nün[29] **kutsiyetini** ihlal edenleri lanetlediğimiz gibi sizi de lanetlemeden önce yanınızdaki **Tevrat**'ı doğrulayıcı olarak gönderdiğimiz **Kitab**'a iman edin. Zira Allah'ın emri mutlaka gerçekleşir.

48. Allah, **tanrı olarak** Kendisine denk başka varlıklar kabul edenleri asla bağışlamaz. Bunun dışında dilediğini bağışlar. Kim Allah'a denk başka varlıklar kabul ederse o gerçekten korkunç bir günah işlemiş olur.

49. Şu kendilerini tertemiz sayanları görmüyor musun? **Oysa onlar yanılıyorlar**; bilakis Allah **kendi** istediğini arındırır; kimseye de kıl kadar haksızlık edilmez.

50. Bak! Nasıl da Allah hakkında yalan söyleyerek **Ona** iftira ediyorlar! Apaçık bir günah olarak bu onlara yeter.

51. **Şu** kendilerine Kitap'ın **bilgisinden** bir pay verilenleri görmüyor musun? Onlar **bir takım** sanal güçlere[30] ve şeytani önderlere[31] inanıyorlar ve kâfirlerin müminlerden daha doğru yolda olduğunu iddia ediyorlar.

---

[23] Benzer bir ayet Maide Sûresi 41. ayette ***min ba'di mevaziihi*** şeklinde gelmiştir. Yukarıdaki ayet Yahudilerin sözü bağlamından koparak çarpıttıklarını; onu yalan yanlış yorumladıklarını söylerken; Maide Sûresindeki ayet, Yahudilerin İlahi mesajın hem lafzını değiştirdiklerini, hem de anlamını çarpıttıklarını belirtmektedir. (Bak: **Razi**)

[24] Lafzen: "*işittik ve isyan ettik*"

[25] Yahut: "*dinle, dinlemez olasıca!*"

[26] Lafzen: "*daha sağlam*"

[27] Lafzen: "*Ne kadar da az inanıyorlar*"

[28] Lafzen: "*Yüzleri silip ardına çevirmeden...*"

[29] Sebt günü: Yahudilerin ibadete ayırdıkları cumartesi günü.

[30] ***Cibt***: Gerçekte hiçbir gücü olmadığı halde kendisinde güç vehmedilen şey. Her tür sihir, büyü, illüzyon ve uğursuzluk inancı ***cibt***'tir.

[31] Bak: Bakara 256'nın dipnotu

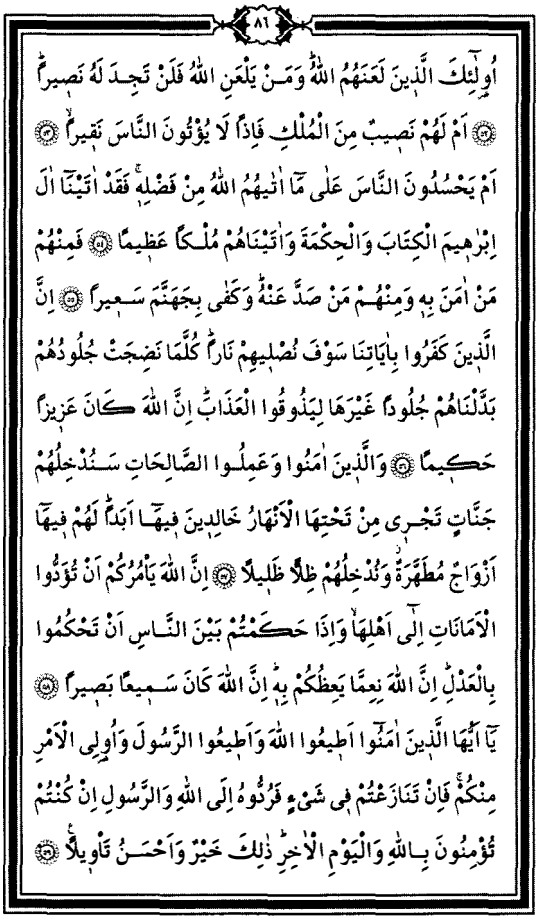

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ ۖ وَمَن يَلْعَنِ اللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا ﴿٥٢﴾
أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذًا لَّا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا ﴿٥٣﴾
أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ ۖ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ
إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُم مُّلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾ فَمِنْهُم
مَّنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُم مَّن صَدَّ عَنْهُ ۚ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا ﴿٥٥﴾ إِنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُودُهُم
بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا
حَكِيمًا ﴿٥٦﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۖ لَّهُمْ فِيهَا
أَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ ۖ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤَدُّوا
الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا ۙ وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ النَّاسِ أَن تَحْكُمُوا
بِالْعَدْلِ ۚ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ
مِنكُمْ ۖ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ
تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

52. Allah onları lanetlemiştir. Allah'ın lanetine uğrayana ise asla yardım edecek kimse bulamazsın.

53. Yoksa onlar **Allah'ın** hükümranlığına ortak mıdırlar? Eğer öyle olsaydı, onlar insanlara bir hurma çekirdeği bile vermezlerdi.

54-55. Yoksa onlar, Allah'ın, lütfundan insanlara bağışladığı şeyi mi kıskanıyorlar? Biz İbrahim'e Kitab'ı ve **onu** doğru anlayıp-uygulama yetisini[32] vermiş ve ayrıca ona büyük bir hükümranlık bahşetmiştik. Onlardan kimi ona inanmış, kimi de yüz çevirmişti. Öylelerine alev alev yanan cehennem yeter.

56. Ayetlerimizi inkâr edenleri vakti gelince bir ateşe sokacağız. Onların derileri yandıkça, azabı daha iyi tatsınlar diye derilerini yenileyeceğiz. Şüphesiz Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

57. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenleri ise içerisinden dereler çağıldayan cennetlere yerleştireceğiz. Orada ebediyen kalacaklardır. Onlar için orada tertemiz eşler vardır; ayrıca onları serin bir gölgede[33] gölgelendireceğiz.

58. Allah size emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hüküm vermenizi emreder. **Bakın**! Allah size ne güzel öğüt veriyor. Çünkü Allah her **şeyi** işitir, **her şeyi** görür.

59. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, elçisine itaat edin ve sizden olan yetki sahiplerine de **itaat edin**. Şayet ahirete inanıyorsanız, ihtilaf ettiğiniz konularda Allah'a ve elçisine müracaat edin. Bu, hem daha hayırlı, hem de sonuç itibarıyla daha güzel **bir davranıştır**.

[32] Bak: Bakara 269'un dipnotu

[33] Lafzen: "*koyu bir gölgede*"

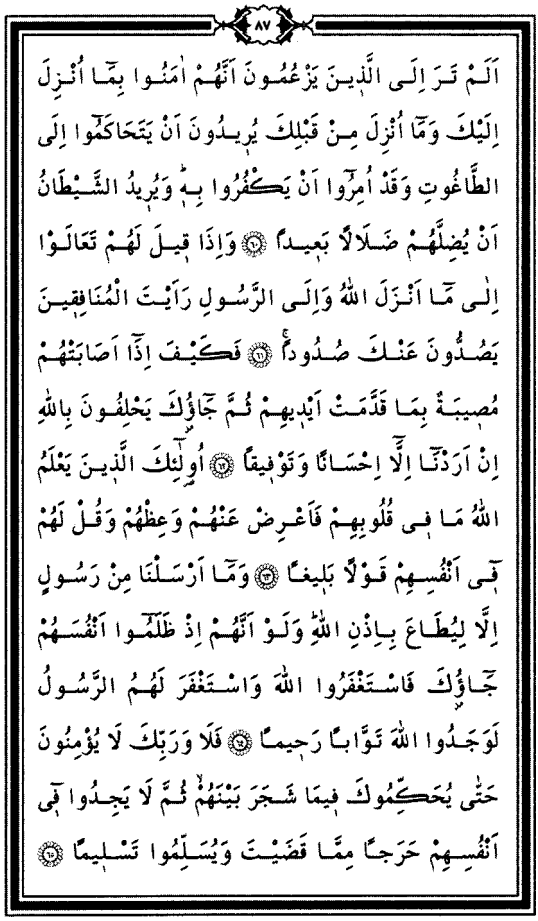

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يَزْعُمُوْنَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا بِمَآ اُنْزِلَ
اِلَيْكَ وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يَّتَحَاكَمُوْٓا اِلَى
الطَّاغُوْتِ وَقَدْ اُمِرُوْٓا اَنْ يَّكْفُرُوْا بِهٖ ۭ وَيُرِيْدُ الشَّيْطٰنُ
اَنْ يُّضِلَّهُمْ ضَلٰلًۢا بَعِيْدًا ﴿٦٠﴾ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ تَعَالَوْا
اِلٰى مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُوْلِ رَاَيْتَ الْمُنٰفِقِيْنَ
يَصُدُّوْنَ عَنْكَ صُدُوْدًا ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ اِذَآ اَصَابَتْهُمْ
مُّصِيْبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْهِمْ ثُمَّ جَاۗءُوْكَ يَحْلِفُوْنَ بِاللّٰهِ
اِنْ اَرَدْنَآ اِلَّآ اِحْسَانًا وَّتَوْفِيْقًا ﴿٦٢﴾ اُولٰۗىِٕكَ الَّذِيْنَ يَعْلَمُ
اللّٰهُ مَا فِيْ قُلُوْبِهِمْ فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَّهُمْ
فِيْٓ اَنْفُسِهِمْ قَوْلًۢا بَلِيْغًا ﴿٦٣﴾ وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ
اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ ۭ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ
جَاۗءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ
لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا ﴿٦٤﴾ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُوْنَ
حَتّٰى يُحَكِّمُوْكَ فِيْمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوْا فِيْٓ
اَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا ﴿٦٥﴾

60. Sana indirilen **Kitab**'a ve senden önce indirilen Kitaplara inandıklarını iddia eden **birtakım** kimseleri görmüyor musun? Onlar Şeytani Önderlerin[34] önünde muhakeme olmak istiyorlar. Oysa kendilerine, onları inkâr etmeleri emredilmişti. **Öyle işte, gördüğünüz gibi** şeytan onları derin bir sapıklığa düşürmek istiyor.

61-63. Onlara Allah'ın indirdiği **Kitab**'a ve Onun elçisine başvurun denildiğinde, münafıkların senden büsbütün uzaklaştıklarını görürsün. Ancak, kendi yaptıkları yüzünden başları belaya girince, nasıl da hemencecik sana gelip "**Bizi yanlış anladın; oysa** biz, sadece **insanlara** iyilik etmek ve **onların** arasını bulmak istemiştik!" diye Allah'a yemin ediyorlar. Allah onların kalplerindekini bilir. Onlardan uzak dur! Onlara öğüt ver ve içlerinde **yer edecek** güzel sözler söyle.

64. Biz, her peygamberi -Allah'ın izniyle- sadece kendisine itaat edilsin diye gönderdik. Eğer onlar, kendi kendilerine zulmettikleri zaman sana gelerek Allah'tan **kendileri için** bağışlanma **dilemeni** talep etselerdi ve **Allah'ın** elçisi[35] de onların bağışlanması için yalvarsaydı, elbette Allah'ı tevbeleri fazlasıyla kabul edici ve merhamet edici olarak bulurlardı.

65. Yoo! Rabbine yemin olsun ki, onlar aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem kılıp, sonra da verdiğin hükme gönül rızasıyla[36] boyun eğmedikçe iman etmiş sayılmazlar.

---

[34] Bak: Bakara 256'nın dipnotu

[35] Lafzen: "*elçi de*"

[36] Lafzen: "*içlerinde bir zorluk duymadan*" Yani, bir rahatsızlık hissetmeden...

٨٨

وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ اَنِ اقْتُلُوٓا اَنْفُسَكُمْ اَوِ اخْرُجُوا
مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ اِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ ۖ وَلَوْ اَنَّهُمْ فَعَلُوا
مَا يُوعَظُونَ بِهٖ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاَشَدَّ تَثْبِيتًا ۝ وَاِذًا
لَاٰتَيْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا اَجْرًا عَظِيمًا ۝ وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا
مُسْتَقِيمًا ۝ وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِينَ
اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيّٖنَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَآءِ
وَالصَّالِحِينَ ۚ وَحَسُنَ اُولٰٓئِكَ رَفِيقًا ۝ ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ
اللّٰهِ ۚ وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيمًا ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا خُذُوا
حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ اَوِ انْفِرُوا جَمِيعًا ۝ وَاِنَّ مِنْكُمْ
لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ ۚ فَاِنْ اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَالَ قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ
عَلَيَّ اِذْ لَمْ اَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ۝ وَلَئِنْ اَصَابَكُمْ فَضْلٌ
مِنَ اللّٰهِ لَيَقُولَنَّ كَاَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهٗ مَوَدَّةٌ يٰلَيْتَنِي
كُنْتُ مَعَهُمْ فَاَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ۝ فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ
الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ ۚ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي
سَبِيلِ اللّٰهِ فَيُقْتَلْ اَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ اَجْرًا عَظِيمًا ۝

66-68. Şayet biz onlara "**Allah yolunda**[37] kendinizi feda edin!" yahut "Yurdunuzu terkedin!" diye emretmiş olsaydık, içlerinden pek azı hariç onlardan bunu yapan çıkmazdı. **Hâlbuki** onlar kendilerine verilen öğüdü tutsalardı bu elbette kendileri için daha hayırlı olur ve **imanlarını** daha güçlü **kılardı.** Biz de o vakit onlara, katımızdan büyük bir mükâfat verirdik ve onları dosdoğru yola iletirdik.

69-70. Kim Allah'a ve peygamberine itaat ederse, işte onlar Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, doğruluğu ilke edinenlerle, şehitlerle ve iyiliği ilke edinenlerle bir tutulacaktır. Onlar ne güzel arkadaştırlar! Bu bağış Allah'tandır. **Bunu** Allah'ın bilmesi yeterlidir[38].

71-73. Ey iman edenler! **Savaş** hazırlığınızı yapın ve ardından gruplar halinde yahut topluca sefere çıkın. Aranızda öyle kimseler vardır ki, bunlar **savaşa gitmeye** pek yanaşmazlar. Eğer sizin başınıza bir bela gelirse, "Allah bana lütfetti de onlarla birlikte bulunmadım." der. Yok, eğer siz Allah'ın lütfuna nail olursanız, bu kez de, sizle kendileri[39] arasında bir sevgi **problemi** yokmuşçasına "Keşke ben de onlarla birlikte olsaydım da, **tıpkı onlar gibi** büyük bir kazanç elde etseydim!" derler.

74. O halde, Dünya hayatının **nimetlerini** ahiret hayatının **nimetleri** karşılığında feda edenler[40] Allah yolunda savaşsınlar! Kim Allah yolunda savaşır da bunun sonunda öldürülür yahut zafer kazanırsa, Biz ona pek yakında büyük bir mükâfat vereceğiz.

---

[37] Bak: Mevdudi, **Tefhim**

[38] Lafzen. "*Bilen olarak Allah yeter.*"

[39] Lafzen: "*kendi*"

[40] Lafzen: "*satanlar*" Bazı âlimler, yukarıdaki ayetin münafıklara hitap ettiğini söyleyerek, ***yeşrune*** kelimesine "*satın alanlar*" anlamını vermişlerdir. Buna göre ayetin anlamı, "*Ahirete karşılık Dünyayı satın alanlar, **böyle davranmayı bırakıp**, Allah yolunda savaşsınlar*" şeklinde olur. (Bak. **Razi**)

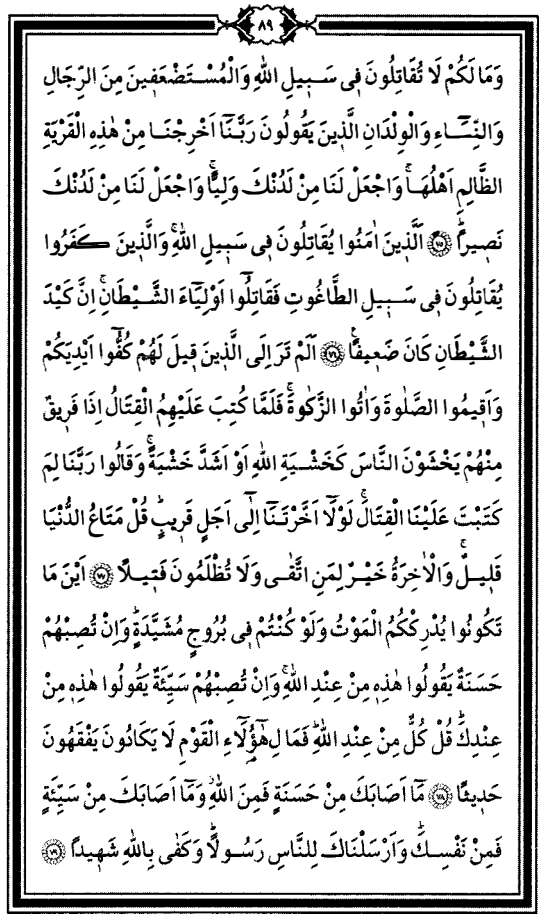

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ الْقَرْيَةِ
الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ
نَصِيرًا ﴿٧٥﴾ الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ
الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ
مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ
كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا
قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾ أَيْنَ مَا
تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ وَإِنْ تُصِبْهُمْ
حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ
عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَمَالِ هَٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ
حَدِيثًا ﴿٧٨﴾ مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ
فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

75-76. Size ne oluyor da "Rabbimiz, bizi halkı zalim olan bu memleketten kurtar; bize katından bir hâmi, bir yardımcı gönder!" diye yalvaran mazlum erkek, kadın ve çocuklar uğrunda ve Allah yolunda savaşmıyorsunuz. Hâlbuki iman edenler Allah yolunda savaşırlar; kâfirler ise şeytani önderlerin[41] yolunda savaşırlar. **Ey İman edenler!** Siz şeytanın dostlarıyla savaşın; ve **bilin ki** şeytanın hilesi zayıftır.

77. Kendilerine "Savaştan uzak durun; namaz kılmayı ve zekatı vermeyi sürdürün!" denilen şu kimselere baksana? Onlara savaş farz kılınınca, bu kez içlerinden bir grup, insanlardan, sanki Allah'tan korkuyorlarmışcasına, hatta daha da fazla korkmaya başladılar ve "Rabbimiz bize neden savaşı emrettin ki, biraz daha erteleseydin ya!" demeye başladılar. Söyle **onlara**: Dünyanın zevk-ü sefası çok az **sürecektir. Allah'a karşı** sorumluluklarının bilincinde olanlar için Ahiret daha hayırlıdır. **Orada**, kıl kadar **bile** haksızlığa uğramayacaksınız.

78. Nerde olursanız olun, öyle ki, sağlam kaleler içerisinde bile olsanız ölüm size yine ulaşacaktır. Onlar, bir iyilikle karşılaştıklarında "Bu Allah katındandır!" derler. Başlarına bir bela geldiğinde ise "Bu senin[42] yüzünden **oldu**!" derler. Söyle **onlara**: Hepsi Allah'tandır. Bu topluluğa ne oluyor ki, sözü anlamaya yanaşmıyorlar.

79. Karşılaştığın her iyilik Allah'tandır. Başına gelen her kötülük ise kendi yüzündendir. **Ey Muhammed!** Biz seni insanlara elçi olarak gönderdik. **Buna** Allah'ın şahitlik etmesi yeterlidir[43].

[41] Bak: Bakara 256'nın dipnotu

[42] Yani, münafıkların başlarına gelen belanın sebebi olarak gördükleri Hz. Muhammed a.s.

[43] Lafzen: "*Şahit olarak Allah yeter.*"

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ ۖ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ
عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ
بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ ۖ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ ۖ
فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾ أَفَلَا
يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ
اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾ وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ
أَذَاعُوا بِهِ ۖ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَىٰ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ
لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ ۗ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾ فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ ۚ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ ۖ عَسَى اللَّهُ أَنْ
يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا
﴿٨٤﴾ مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا ۖ وَمَنْ
يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ﴿٨٥﴾ وَإِذَا حُيِّيتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ
مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا ۗ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ﴿٨٦﴾

80. Kim Allah'ın elçisine itaat ederse, gerçekte Allah'a itaat etmiş olur. Eğer onlar sana itaat etmekten yüz çevirirlerse, **kendileri bilir**. Biz seni onlar üzerine bir koruyucu olarak göndermedik.

81. Yanında iken, "**Tamam, sana itaat ediyoruz!**" diyorlar, ama yanından uzaklaştıklarında, onlardan bir gurup, gizlice, söylediklerinin tersini planlıyor[44]. Hâlbuki Allah, onların gizli gizli planladıkları şeyleri kaydetmektedir. Onlardan yüz çevir ve Allah'a güven! **Bir işte** Allah'a bel bağlanması yeterlidir.[45]

82. Onlar Kur'an'a kafa yormuyorlar mı? Eğer o, Allah'tan başka birisi tarafından indirilmiş olsaydı, içerisinde birçok çelişki bulurlardı.

83. Onlara, rehavete yahut korkuya yol açacak herhangi bir **gizli** haber ulaşsa hemen onu etrafa yayarlar. Hâlbuki o haberi Allah'ın elçisine yahut aralarında yetki sahibi olan kimselere bildirselerdi, elbette onlardan işin iç yüzünü araştırabilecek yetkili kimseler **o haberle ilgili nasıl davranılması gerektiğini** bilirlerdi. **Onların böyle yapmalarına karşılık**, Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı içinizden birçoğu şeytana uyardı[46].

84. **Ey Peygamber!** Bundan böyle, Allah yolunda savaş! Sen ancak kendinden sorumlusun. Müminleri de savaşa teşvik et; **nerden bileceksin ki**, belki Allah **bu sayede** kâfirlerin gücünü kıracaktır. Çünkü Allah'ın baskını daha amansız ve cezalandırması daha çetindir.

85. Kim güzel bir işe aracılık ederse, onun **sevabından** o da nasiplenir. Kim de kötü bir işe aracılık yaparsa onun **günahından** o da payını alır. Çünkü Allah her şeyi gözetip karşılığını verir.

86. Size barış teklifinde bulunulduğunda[47] siz daha güzel bir barış önerisinde bulunun, yahut **hiç olmazsa** aynı şekilde karşılık verin. Şüphesiz Allah her şeyi hesaplar.

---

[44] Lafzen. "*planladı*"

[45] Lafzen: "*Vekil olarak Allah yeter.*"

[46] Yani, aranızdan çok az kimse toplumda kargaşaya yol açacak bu tür haberlerin etkisi altında kaldı.

[47] Lafzen: "*size selam verdiklerinde*" Ancak konu savaş ile ilgili olduğu için, buradaki ***tahiyyeten*** (selam) kelimesi, gündelik hayat içerisindeki "selam"dan öte "barış teklifi" amacı taşıyan bir selamdır. Dolayısıyla biz, bu bağlam içerisinde, ayetteki ***tahiyyeten*** (selam) kelimesini "barış **teklifi**" olarak çevirdik.

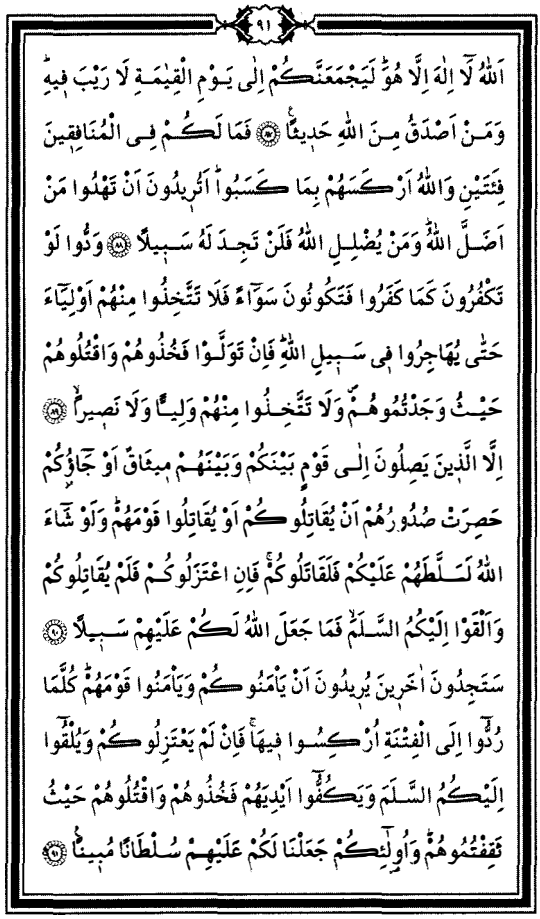
٩١
اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۜ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ۗ
وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾ فَمَا لَكُمْ فِى الْمُنٰفِقِينَ
فِئَتَيْنِ وَاللّٰهُ اَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا ۗ اَتُرِيدُونَ اَنْ تَهْدُوا مَنْ
اَضَلَّ اللّٰهُ ۗ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾ وَدُّوا لَوْ
تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَآءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ اَوْلِيَآءَ
حَتّٰى يُهَاجِرُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ۗ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ
حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ ۪ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾
اِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ اِلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ اَوْ جَآءُوكُمْ
حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ اَنْ يُقَاتِلُوكُمْ اَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ ۗ وَلَوْ شَآءَ
اللّٰهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ ۚ فَاِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ
وَاَلْقَوْا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ ۙ فَمَا جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾
سَتَجِدُونَ اٰخَرِينَ يُرِيدُونَ اَنْ يَاْمَنُوكُمْ وَيَاْمَنُوا قَوْمَهُمْ ۖ كُلَّمَا
رُدُّوا اِلَى الْفِتْنَةِ اُرْكِسُوا فِيهَا ۚ فَاِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوا
اِلَيْكُمُ السَّلَمَ وَيَكُفُّوا اَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ
ثَقِفْتُمُوهُمْ ۚ وَاُولٰٓئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿٩١﴾

87. Kendisinden başka ilah olmayan Allah, **gerçekleşeceğinde** asla şüphe olmayan Kıyamet Günü sizi bir araya toplayacaktır. Allah'tan daha doğru sözlü kim vardır!

88. Size ne oluyor da münafıkların **durumu**[48] konusunda iki gruba ayrılıyorsunuz. Allah onları, yaptıkları yüzünden **zaten** tepe-taklak etmiştir. Allah'ın saptırdığı kimseleri hidayete erdirmek size mi düştü[49]! Allah kimi saptırmışsa onun için hiçbir çıkış yolu bulamazsın.

89. Kendileriyle aynı duruma düşesiniz diye, kendilerinin inkâr ettiği gibi sizin de inkar etmenizi arzuluyorlar. Allah yolunda hicret edinceye kadar onlarla dostluk kurmayın. Şayet hicret etmekten yüz çeviririlerse yakaladığınız yerde onları öldürün. Onların himayesine girip yardımına sığınmayın.

90. Ancak, sizinle savaşmak istemeyenlere, yahut ne size karşı ne de kendi kavimlerine karşı savaşmak istemediklerinden dolayı içlerinde bir sıkıntı duyarak size gelenlere dokunmayın. Allah dileseydi onları size musallat ederdi de sizinle savaşırlardı. Eğer onlar sizden uzak dururlarsa, sizinle savaşmazlarsa ve sizinle barış içerisinde yaşamak isterlerse, Allah sizin onlarla savaşmanıza izin vermez.

91. Hem sizden hem de kendi kavimlerinden emin olmak isteyen, ama ne zaman **sizinle** savaşmaya[50] çağrılsalar hemen ileri atılan başka bir kesimin olduğunu da göreceksin. Şayet bunlar sizden uzak durmazlarsa, sizinle barış içerisinde yaşamayı sürdürmezlerse ve ellerini **savaştan** çekmezlerse, onları gördüğünüz her yerde yakalayıp öldürün. İşte böylelerinin öldürülmesi için size açık bir yetki verdik.

[48] Bazı müfessirlere göre bu ayet Medine'de bulunan münafıklara işaret etmektedir. Taberi tarafından nakledilen İbn Abbas'ın görüşünü tercih eden bazı müfessirlere göre ise, burada, Hicretten önce müslüman olup, ama hicret etmeyerek Mekkeli müşriklere yardım etmeye devam eden müslümanlar kastedilmektedir. Aslında ayetin siyakına bakıldığında, bu ikinci görüşün daha açıklayıcı olduğu söylenilebilir. Bu ve sonraki ayetler, böylesi kimselerin münafık olup olmadıkları konusundaki tereddütü de ortadan kaldırmayı ve onlara nasıl davranılması gerektiğini açıklamaktadır.

[49] Lafzen: "*hidayete mi erdirmek istiyorsunuz* "

[50] Lafzen: "*fitne çıkarmaya*"

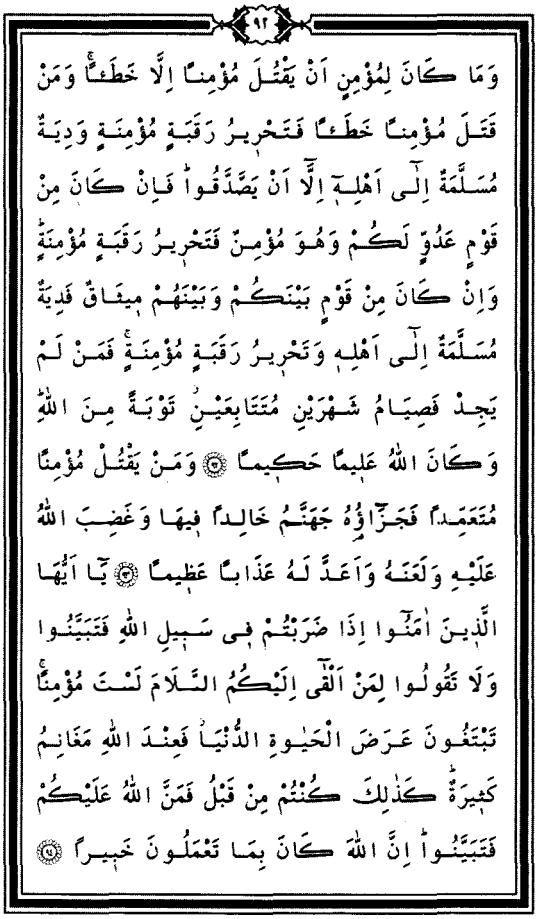

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا اِلَّا خَطَـًٔا ۚ وَمَنْ
قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَـًٔا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ
مُسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهْلِهٖٓ اِلَّآ اَنْ يَصَّدَّقُوا ۚ فَاِنْ كَانَ مِنْ
قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ ۚ
وَاِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ
مُسَلَّمَةٌ اِلٰٓى اَهْلِهٖ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ ۚ فَمَنْ لَمْ
يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ ۙ تَوْبَةً مِنَ اللّٰهِ ۗ
وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا
مُتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهٗ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللّٰهُ
عَلَيْهِ وَلَعَنَهٗ وَاَعَدَّ لَهٗ عَذَابًا عَظِيمًا ۝ يٰٓاَيُّهَا
الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا ضَرَبْتُمْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوا
وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ اَلْقٰٓى اِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا ۚ
تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۖ فَعِنْدَ اللّٰهِ مَغَانِمُ
كَثِيرَةٌ ۚ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ
فَتَبَيَّنُوا ۚ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ۝

92. Yanlışlıkla olması hariç, bir müminin bir başka mümini öldürmesi düşünülemez. Yanlışlıkla bir mümini öldüren kimse **buna karşılık** mümin bir köleyi özgürlüğüne kavuşturması ve **ölenin yakınlarına** diyet ödemesi gerekir. Onlar **diyet almaktan gönüllü olarak** vazgeçerlerse mesele yok. Eğer öldürülen kimse mümin olmasına karşın size düşman bir topluluktan biriyse, **ona karşılık** bir mümin köleyi özgürlüğüne kavuşturmanız **yeterlidir**. Ancak öldürülen kimse aranızda anlaşma bulunan bir topluluktansa, ölenin ailesine diyet ödenmesi ve mümin bir kölenin azat edilmesi gerekir. Şayet **öldüren kimse bunları yapabilecek** yeterli imkâna sahip değilse, - Allah tarafından tevbesinin **kabulü için** - iki ay peş-peşe oruç tutması gerekir. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

93. **Şunu bilin ki**, her kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası cehennemde ebedi kalmak olacaktır. Allah ona öfkelenmiş, onu lanetlemiş ve ona büyük bir azap hazırlamıştır.

94. Ey iman edenler! Allah yolunda sefere çıktığınız zaman karşılaştığınız durumu iyice kavramaya çalışın. Dünya hayatının geçici menfaatlerine tamah edip de, size barış teklif eden[51] kimseyi, "Sen güvenilir biri değilsin[52]" diyerek **öldürmeyin. Eğer ganimet elde etmek istiyorsanız** Allah katında fazlasıyla ganimet var. **Unutmayın ki** siz de bir zamanlar aynı durumdaydınız; ama Allah size lütufta bulundu. Bu yüzden karşılaştığınız durumu iyice araştırın, **peşin hüküm vermeyin**. Zira Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

[51] ***Selam*** kelimesi iki anlama gelmektedir. Bunlardan birisi bilinen (müslümanlar gibi) selam vermenin adı, diğeri ise sulh ve selamet (barış) anlamındadır. **(Razi)** Biz ikinci anlamın bağlama daha uygun düştüğünü düşünerek bunu tercih ettik. Gerçi birinci anlamıyla selam vermenin de, muhataba, kendisinden ona bir zarar gelmeyeceğini ima eden bir anlamı olduğu düşünülürse; her iki anlamında savaş ortamında sulh ve barışı amaçladığı söylenilebilir. Zaten bir diğer kıraate göre ise "*size teslim olan kimseye*" **(Elmalılı)** şeklinde gelmiştir. Bu kıraat da bizim verdiğimiz anlamı teyit etmektedir.

[52] Kelimeye ıstılahi anlamını verecek olursak, anlam, "*sen mümin değilsin*" şeklinde olur. Zemahşeri bu kelimenin ***mü'men*** şeklinde de okunduğunu söylüyor. Bu durumda anlam "*sen emanda değilsin*" şeklinde olur ki, bu da mümin kelimesinin ıstılahi anlamıyla değil de, kelime anlamıyla kullanılmasını destekler. Diğer yandan, ayetin, "*sen mümin değilsin*" şeklinde anlamlandırılması durumunda, sanki savaş ortamında mümin olmayan herkesin öldürülebileceği gibi bir sonuç çıkar ki, bu yorum doğru olmaz.

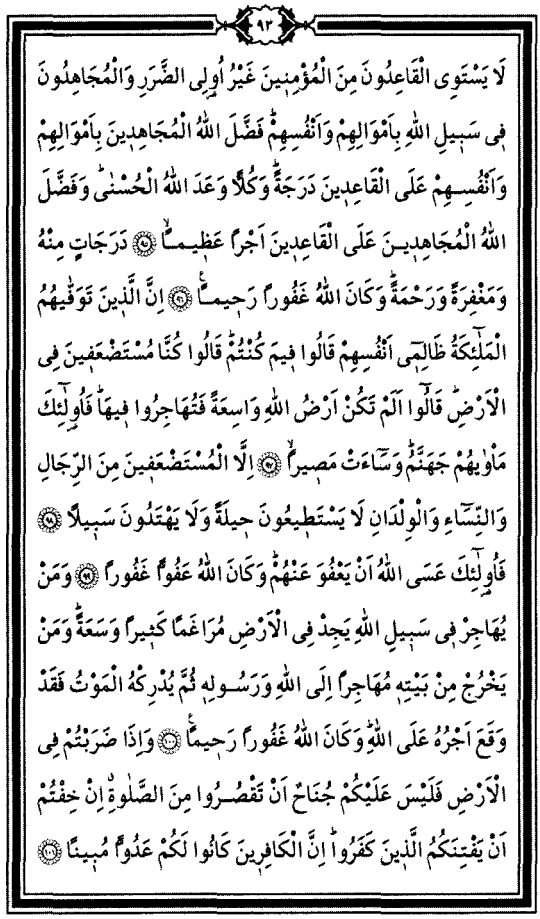
٩٢
لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ۚ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً ۚ وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ ۚ وَفَضَّلَ
اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ۝ دَرَجَاتٍ مِنْهُ
وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ
الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ ۖ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي
الْأَرْضِ ۚ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا ۚ فَأُولَٰئِكَ
مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ۝ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ۝
فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ۝ وَمَنْ
يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً ۚ وَمَنْ
يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ
وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي
الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ ۖ إِنْ خِفْتُمْ
أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا ۝

95-96. Mazeretsiz olarak savaşa gitmeyen müminlerle Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlar bir olmazlar. Allah, mallarıyla ve canlarıyla kendi yolunda savaşanların mertebelerini, savaştan kaçınanlardan yüksek kılmıştır. Her ne kadar **müminlerin** hepsine güzel şeyler vaadetmişse de, savaşanları, - onların mertebelerini yükselterek ve onlara rahmet ve mağfiret ederek - savaşa katılmayanlardan daha çok mükâfatlandırmıştır. Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

97. Melekler, kendi öz benliklerine zulmeden kimselerin canlarını almaya geldiklerinde, onlara, "Niye bu duruma düştünüz?" diye sordular: Onlar da "Biz yeryüzünde güçsüz bırakıldık, **elimizden bir şey gelmedi!**", diye cevap verdiler. Bunun üzerine Melekler "Allah'ın arzı geniş değil miydi, hicret etseydiniz ya!" dediler. Varıp-gidecekleri yer cehennemdir onların. Orası ne kötü bir gidiş yeridir.

98-99. Ancak bir imkân bulup da **hicret etmeye** güç yetiremeyen erkek, kadın ve çocuklardan güçsüz kimseler bunun dışındadır. Umulur ki Allah onları affeder.

100. Kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidilecek pek çok yer ve geçim bolluğu bulur. Kim de Allah ve peygamberi uğruna hicret etmek için evinden çıkmışken yolda yaşamını yitirirse ona mükâfatını vermek Allah'a düşer. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

101. Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman, kâfirlerin size zarar vermesinden korkarsanız, namazı kısaltarak kılmanız günah değildir. Zira kâfirler sizin apaçık düşmanınızdır.

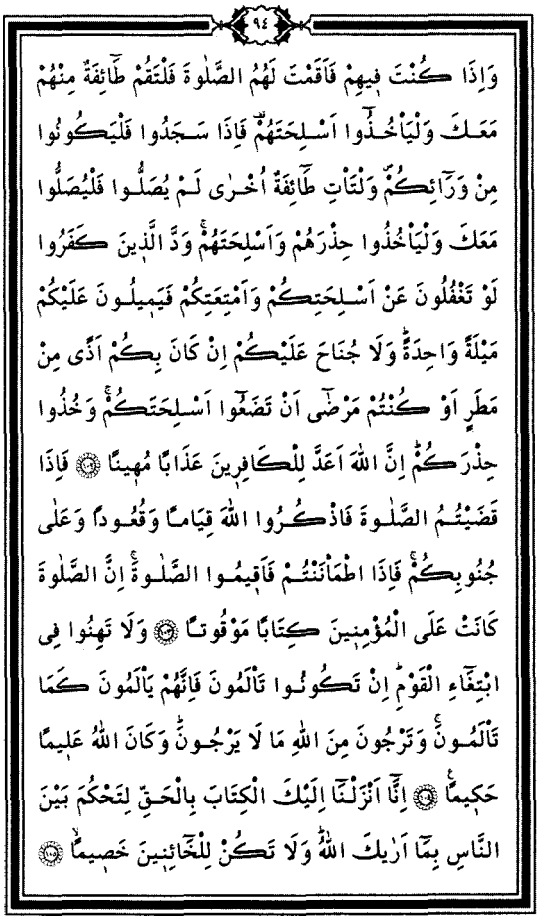

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلٰوةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِنْهُمْ
مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوٓا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا
مِنْ وَرَآئِكُمْ وَلْتَأْتِ طَآئِفَةٌ أُخْرٰى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا
مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ
مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ
مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضٰٓى أَنْ تَضَعُوٓا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا
حِذْرَكُمْ إِنَّ اللّٰهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ۞ فَإِذَا
قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلٰى
جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ إِنَّ الصَّلٰوةَ
كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ۞ وَلَا تَهِنُوا فِي
ابْتِغَآءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا
تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا
حَكِيمًا ۞ إِنَّآ أَنْزَلْنَآ إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ
النَّاسِ بِمَآ أَرٰىكَ اللّٰهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَآئِنِينَ خَصِيمًا ۞

102. Sen aralarında bulunup onlara namaz kıldırdığında, içlerinden bir grup silahlarını da yanlarına alarak seninle birlikte namaza dursunlar. Onlar secdeye vardıklarında diğerleri arkanızda durup **sizi korusunlar.** Daha sonra namaz kılmayan diğer grup gelsin ve silahlarını da yanlarında bulundurarak güvenlik önlemlerini aldıktan sonra seninle birlikte namaza dursunlar. Çünkü kâfirler, silahlarınızı ve teçhizatınızı unutup bir an boş bulunmanızdan yararlanarak size aniden saldırmayı çok isterler. Ancak yağmurdan dolayı bir zorluk varsa yahut hastaysanız namaz kılarken silahlarınızı bırakmanızda bir sakınca yoktur. Ama yine de dikkatli olun. Allah kafirlere alçaltıcı bir azap hazırlamıştır.

103. Namazı tamamladığınız zaman ayakta iken, otururken, yahut uzanıp **yatarken** Allah'ı anın. Güvenliğe kavuştuğunuzda ise namazı eksiksiz kılın. Çünkü namaz müminlere günün belli vakitlerinde **kılınmak üzere** farz kılınmıştır.

104. **Savaşta, düşmanınız olan** topluluğu takipte gevşeklik göstermeyin. Şayet siz bir sıkıntı çekiyorsanız, **şunu bilin ki,** tıpkı sizin gibi onlar da sıkıntı çekiyorlar. Öte yandan, onların bir umutları yok; ama siz, Allah'ın, **sizleri güzel şeylere kavuşturacağını** umuyorsunuz. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

105. Biz sana Kitabı, Allah'ın gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye hakikatin **ölçüsü** olarak indirdik. Hainler yüzünden başkalarına hasım olma.

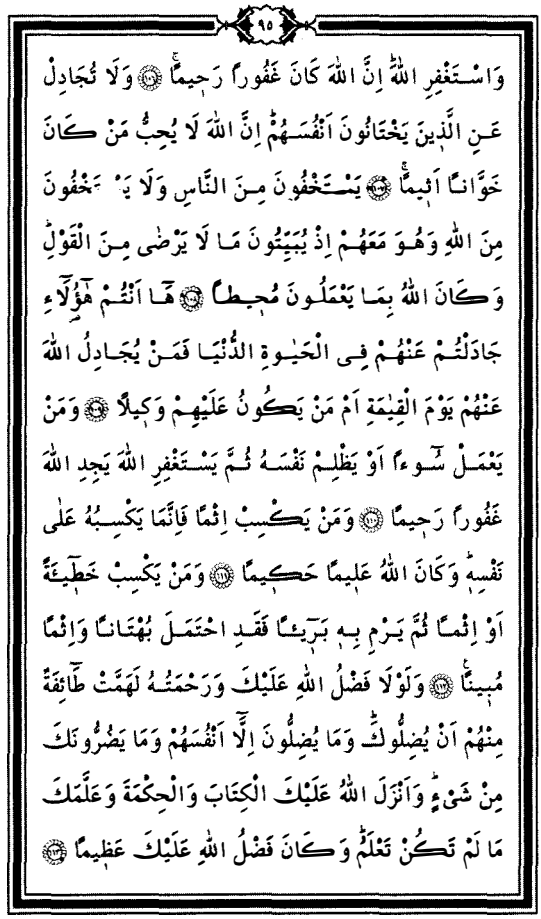
٩٥

وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ۞ وَلَا تُجَادِلْ
عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ
خَوَّانًا أَثِيمًا ۞ يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ
مِنَ اللّٰهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ
وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ۞ هَا أَنتُمْ هَٰؤُلَاءِ
جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَن يُجَادِلُ اللّٰهَ
عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَم مَّن يَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ۞ وَمَن
يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ يَجِدِ اللّٰهَ
غَفُورًا رَّحِيمًا ۞ وَمَن يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَىٰ
نَفْسِهِ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۞ وَمَن يَكْسِبْ خَطِيئَةً
أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا
مُّبِينًا ۞ وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّت طَّائِفَةٌ
مِّنْهُمْ أَن يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ
مِن شَيْءٍ وَأَنزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ
مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ۞

106. Allah'tan af dile. Allah elbette çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

107. Birbirlerine[53] ihanet edenleri savunma! Allah günahkâr hainleri sevmez.

108. **Onlar** yaptıklarını insanlardan gizleyebilirler **belki**, ama Allah'tan gizleyemezler. Zira onlar ne zaman gece karanlığında gizli gizli planlar kurarak **Allah**'ın hoşlanmadığı bir şeyler konuşsalar Allah onların yanı başında **olur**. Allah onların yaptıkları her şeyi **bilgisiyle** kuşatmıştır.

109. **Hadi** siz onları bu dünyada savundunuz **diyelim**, **peki** kıyamet günü onları Allah'a karşı kim savunacak? Kim onların koruyuculuğunu üstlenecek?

110. Hâlbuki kim bir kötülük yapar yahut kendi öz benliğine zulmedip de ardından Allah'tan af dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı, çok merhametli bulacaktır.

111. Günah işleyen sadece kendisine zarar verir. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

112. Her kim, bir hata yapar yahut günah işler, sonra da onu suçsuz birisinin üzerine atarsa , o – gerçekte - iftira **etmiş** ve apaçık bir günahı yüklenmiş olur. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

113. Eğer Allah'ın lütfu ve merhameti olmasaydı onlardan bir grup seni saptırmaya kalkışırdı. **Şunu bil ki**, onlar sadece kendilerini saptırırlar ve sana hiçbir zarar veremezler. Çünkü Allah sana Kitab'ı ve **onu** doğru anlayıp-uygulama yetisini bahşetti; sana bilmediklerini öğretti. Zira Allah'ın sana lütfu çok büyüktür.

[53] Yahut, "*kendi benliklerine*" ***Enfüsehum*** lafzı "kendi benliklerine" anlamına geldiği gibi "birbirlerine", anlamına da gelmektedir. Dolayısıyla biz burada "kendi benliklerine ihanet" anlamından ziyade "birbirlerine" ihanet anlamının daha uygun düşeceği kanaatindeyiz.

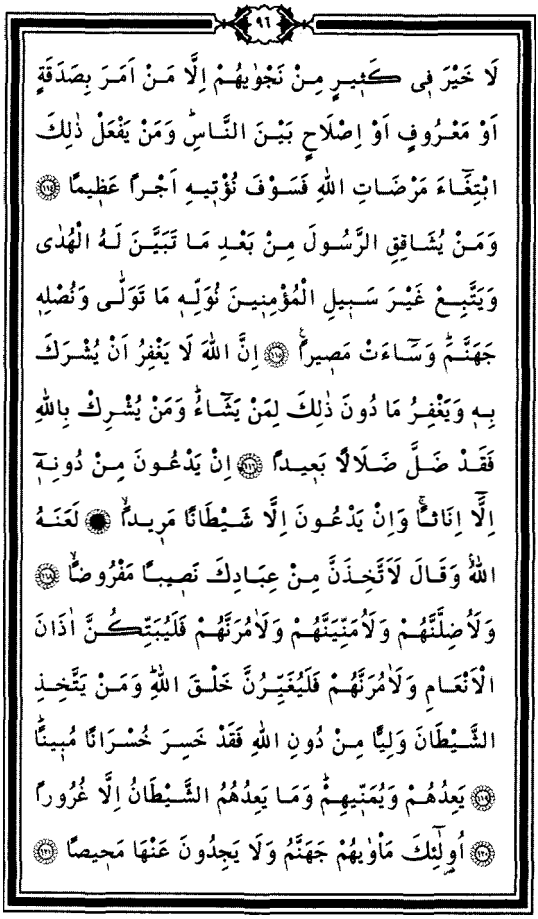

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ
أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ
ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾
وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ
وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ
جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ
بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾ إِن يَدْعُونَ مِن دُونِهِ
إِلَّا إِنَاثًا وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَّرِيدًا ﴿١١٧﴾ لَّعَنَهُ
اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ﴿١١٨﴾
وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ
الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَن يَتَّخِذِ
الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِّن دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا
﴿١١٩﴾ يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا
﴿١٢٠﴾ أُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

114-115. Onların, yardımlaşmayı teşvik etmek, iyilik yapmak yahut insanların arasını düzeltmeyi amaçlamak dışında kendi aralarında yaptıkları gizli toplantılarda hiçbir hayır yoktur. Kim Allah'ın rızasını gözeterek bu tür **hayır amaçlı** şeyler yaparsa Allah onlara büyük bir mükâfat verecektir. Buna karşın, kendisine hidayet bahşedildikten sonra peygambere muhalif olan ve müminlerin yolundan başka bir yol tutan kimseyi de seçtiği yolda bırakırız ve onu cehenneme sokarız. Varılacak ne kötü bir yerdir orası!

116. Allah, Kendisinin yanısıra başka varlıkların ilah edinilmesini asla affetmez. Bunların dışındakilerden ise dilediğini bağışlar. Zira her kim Allah'ın yanısıra başka varlıkları da ilah edinirse o derin bir sapıklığa düşmüştür.

117-119. Onlar Allah'ı bırakıp birtakım tanrıçalara yalvarıyorlar. Aslında onlar **böyle yapmakla**, Allah'ın lanetlediği azgın bir şeytana yalvarmış oluyorlar. Nitekim o **şeytan** şöyle demişti: "Senin kullarından istediğimi mutlaka elde edeceğim. Onları saptıracağım. Onların hepsini boş kuruntularla avutacağım. Onlara, -**putlara adamaları için** - hayvanların kulaklarını yararak **işaretlemelerini** emredeceğim. Onlara, Allah'ın yarattığı mahlûkatı **yaratılış amacına** aykırı kullanmalarını emredeceğim." İşte bu yüzden kim Allah'ın yerine şeytanı dost edinirse apaçık bir ziyana uğramış olur.

120-121. **Şeytan** onlara bir takım vaatlerde bulunur ve boş kuruntularla avutur. Oysa şeytanın vaatleri **insanı** aldatmaktan başka bir işe yaramaz. Onların varıp gidecekleri yer cehennemdir. Oradan bir kaçış yolu bulamayacaklar.

﴿٩٧﴾

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنّٰتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا وَعْدَ
اللّٰهِ حَقًّا وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾ لَيْسَ بِاَمَانِيِّكُمْ
وَلَآ اَمَانِيِّ اَهْلِ الْكِتٰبِ مَنْ يَعْمَلْ سُوٓءًا يُجْزَ بِهٖ وَلَا
يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ يَعْمَلْ
مِنَ الصّٰلِحٰتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾ وَمَنْ اَحْسَنُ
دِينًا مِمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ
اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللّٰهُ اِبْرٰهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾ وَلِلّٰهِ مَا
فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ
مُحِيطًا ﴿١٢٦﴾ وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَآءِ قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيكُمْ
فِيهِنَّ وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتٰبِ فِي يَتٰمَى النِّسَآءِ
الّٰتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ
وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَاَنْ تَقُومُوا لِلْيَتٰمٰى
بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهٖ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾

122. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenleri içerisinden ırmaklar akan cennetlere yerleştireceğiz ve onlar orada sonsuza kadar kalacaklardır. Allah'ın vadi gerçektir. Allah'tan daha doğru sözlü olan kim olabilir ki!

123-124. Ne sizin kuru temennilerle **cennete girmeniz söz konusu olabilir**, ne de Ehl-i Kitab'ın kuru temennilerle **cennete girmesi**... Kim bir kötülük işlerse o cezalandırılır ve **o vakit** kendisini Allah'a karşı koruyacak ne bir dost, ne de arka çıkacak bir kimse bulabilir. Bunun yanında, - ister kadın olsun ister erkek – mümin olarak **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyen herhangi bir kimse ise cennete gidecektir. **Kimseye** zerre kadar haksızlık edilmeyecektir.

125. Kim, Allah'ı görüyormuşçasına ibadet ederek[54] bütün benliğini Allah'a teslim eden ve – Allah'ın İbrahim'i dost edindiğini **görerek** - her türlü batılı reddeden İbrahim'in inanç sistemine tabi olan kimseden daha güzel bir dine sahiptir?

126. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Allah her şeyi kuşatmıştır.

127. **Ey Peygamber!** Kadınların **hakları** konusunda senin görüşünü soruyorlar. Söyle **onlara**, bu konuda hükmü bizzat Allah bildiriyor: Kendileriyle evlenmeye can attığınız halde haklarını vermekten kaçındığınız yetim kızlar ile aciz küçük çocuklar hakkında ve ayrıca **söz konusu** yetimlere adaletli davranmanız hususunda **Allah'ın koyduğu** hüküm Kitap'ta zaten mevcuttur.[55] **Şunu unutmayın** ki, her ne hayır işlerseniz Allah onu bilir.

[54] ***Muhsin*** kelimesine verdiğimiz bu anlam Cibril hadisi diye bilinen hadiste geçen "İhsan nedir?" sorusuna Hz. Peygamberin, "Allah'ı görüyormuşçasına ibadet etmendir; sen Onu görmesen de, O seni görüyor ya!" (**Buhari**, İman,37; **Müslim**, İman,1) şeklindeki cevabından mülhemdir.

[55] Bu surenin girişindeki ilk 14 ayette yer alan hükümlere atıf.

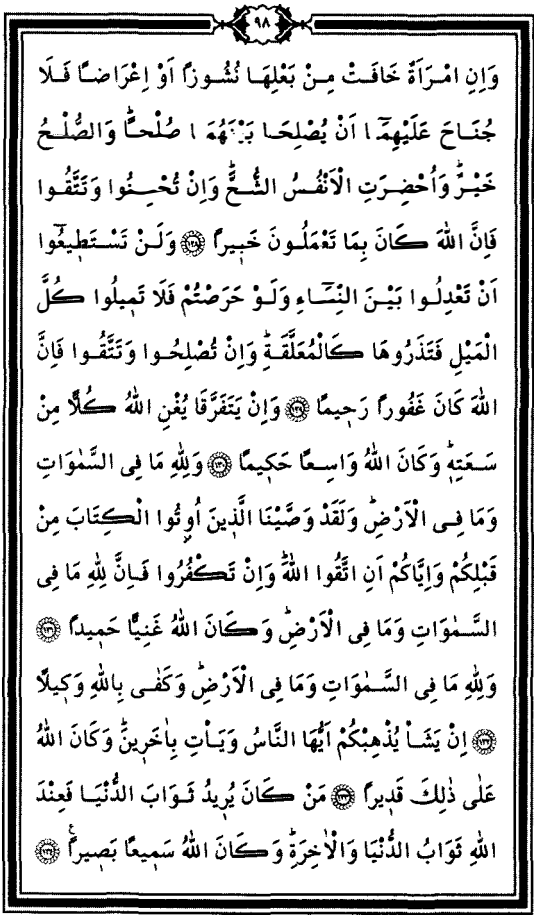

وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا
جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ
خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا
فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾ وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا
أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ
الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَإِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ
اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾ وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ
سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ
قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنِ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾
وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا
﴿١٣٢﴾ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ وَكَانَ اللَّهُ
عَلَى ذَٰلِكَ قَدِيرًا ﴿١٣٣﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ
اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿١٣٤﴾

128. Bir kadın, kocasının kendisine tepeden bakarak[56] **onu adam yerine koymadığını** yahut **kendisine** ilgi göstermediğini görürse, her ikisinin de sorunlarını anlaşarak çözmelerinde bir sakınca yoktur. Zira **karşılıklı** anlaşma en iyi yoldur. Bununla birlikte bencillik insanın yapısında vardır. Şayet güzel geçinir ve birbirinize kötü davranmaktan sakınırsanız **bu sizin için daha hayırlıdır. Bilin ki** Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

129. Ne kadar arzulasanız da, eşleriniz arasında adaletli davranmaya gücünüz yetmez. Hiç olmazsa onlardan birisine fazla ilgi göstererek diğerini "kocası var mı, yok mu belirsiz" bir halde bırakmayın. Eğer siz, **bu halinizi** düzeltir ve **günahtan** sakınırsanız **Allah da sizi bağışlar**. Çünkü Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

130. Bununla birlikte eşler birbirlerinden ayrılırlarsa, **endişe etmesinler**; çünkü Allah her birini Kendi lütfuyla diğerine muhtaç etmez[57]. Allah'**ın lütfu** geniştir, **O** her şeyi yerli yerince yapar.

131-132. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'a aittir. Gerçek şu ki, Biz, hem size hem de sizden önceki Kitapların izleyicilerine "Allah'a **kullukta** samimi olmalarını" emrettik. Eğer nankörlük ederseniz, **şunu bilin ki, sizin nankörlüğünüzün Allah'a bir zararı olmaz**. Çünkü göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Allah zengindir, övülmeye layıktır. **Evet**, göklerde ve yerde olan her şey kesinlikle Allah'ındır. Güvenilecek birisi olarak Allah **size** yeter.

133. Ey insanlar! Allah dilerse sizi yok edip, yerinize başkalarını getirebilir. Allah buna güç yetirir.

134. Kim bu dünyanın nimetlerini isterse, **bilsin ki**, hem bu dünyanın hem de öte dünyanın nimetleri Allah'ın katındadır. Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** görür.

[56] Bak: Nisa 34'ün dipnotu

[57] Lafzen: "*Kendi lütfuyla zengin eder*"

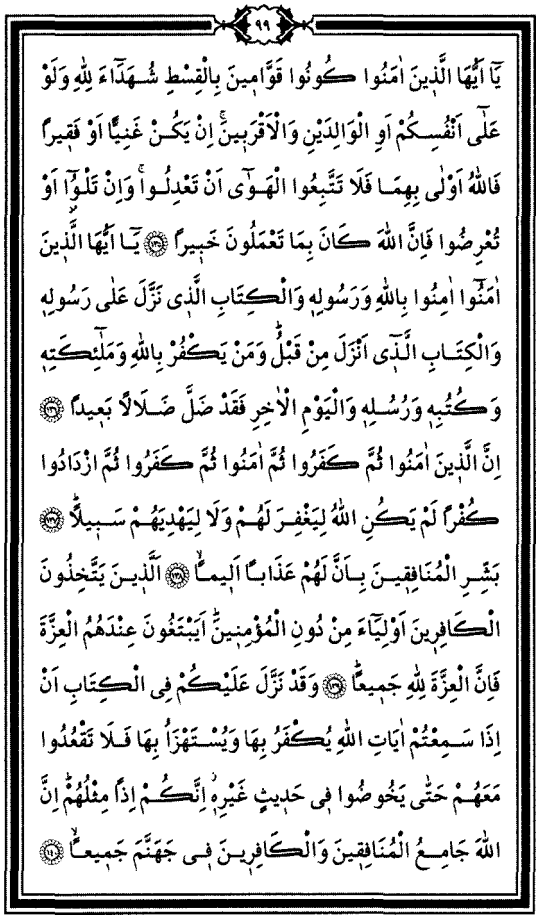
يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلّٰهِ وَلَوْ
عَلٰى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ ۚ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا
فَاللّٰهُ أَوْلٰى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰٓى أَنْ تَعْدِلُوا ۚ وَإِنْ تَلْوٗٓا أَوْ
تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾ يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ
اٰمَنُوٓا اٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلٰى رَسُولِهِ
وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ ۚ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهِ
وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾
إِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ اٰمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازْدَادُوا
كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾
بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ
الْكَافِرِينَ أَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۚ أَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ
فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ
إِذَا سَمِعْتُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا
مَعَهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۚ إِنَّكُمْ إِذًا مِثْلُهُمْ ۗ إِنَّ
اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

135. Ey iman edenler! Kendinizin, ana-babanızın veya akrabalarınızın aleyhine bile olsa, - **şahitlik ettiğinizde** - Allah için şahitlik ederek adaleti ayakta tutun; **haklarında şahitlik ettiğiniz kimseler** ister zengin olsun ister fakir **adaletten ayrılmayın. Şunu bilin ki,** Allah her iki tarafa da sizden daha yakındır. Bu yüzden adaletten ayrılarak nefsinizin arzularına uymayın. **Hakikati** çarpıtıp **doğru söylemekten** kaçınırsanız, **belki insanları aldatabilirsiniz; ama Allah'ı asla aldatamazsınız; çünkü** Allah **her şeyden** haberdardır.

136. Ey iman edenler! Allah'a, peygamberine, peygamberine indirdiği Kitab'a ve daha önce indirdiği Kitaplara[58] iman edin! Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberini ve ahiret gününü inkâr ederse, o derin bir sapıklığa gömülmüştür.

137-139. Önce iman edip, ardından inkâr eden, sonra yine inanıp tekrar inkâr eden ve sonra inkârlarını iyice artıran kimseleri Allah asla bağışlamayacak ve onları kesinlikle doğru yola iletmeyecektir. **Bu** münafıklara kendileri için can yakıcı bir azabın **hazırlandığını** müjdele(!) Müminleri bırakarak kâfirlerin dostluğu ile onur duyan[59] bu kimseler gücün ve şerefin onlarda olduğunu mu sanıyorlar? Hâlbuki asıl güç ve şeref Allah'ın yanındadır.

140. Allah size Kitapta şöyle buyurdu: Ne zaman Allah'ın mesajlarının inkar edildiğini ve onlarla alay edildiğini işitirseniz., başka şeyler konuşuluncaya kadar **böyle kimselerin** yanında oturmayın. Yoksa siz de onlar gibi olursunuz. **Unutmayın ki** Allah kâfirleri ve münafıkları cehennemde toplayacaktır.

[58] Lafzen: "*daha önce indirdiği Kitab'a...*"
[59] Lafzen: "*kafirleri dost edinen*"

الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا
أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ
نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ يَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ
خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَىٰ يُرَاءُونَ
النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾ مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَٰلِكَ
لَا إِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَلَا إِلَىٰ هَٰؤُلَاءِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ
لَهُ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ
أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَتُرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ
سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٤٤﴾ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ
النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا
وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ
وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾ مَا يَفْعَلُ اللَّهُ
بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

141. Onlar[60] sizi dikkatle izlerler. Şayet siz - Allah'ın **lütfuyla** - bir zafere ulaşırsanız, hemen, "Biz de sizinle beraber değil miydik?" derler. Ama kâfirler bir zafer kazanırlarsa, bu kez de onlara, "Biz, sizin galip gelmenizi sağlamadık mı; sizi müminlere karşı korumadık mı?" derler. Allah aranızdaki hükmü kıyamet günü verecektir ve **o vakit** Allah kâfirlere, müminlerin aleyhine olacak hiçbir fırsat tanımayacaktır.

142-143. Münafıklar Allah'ı aldatmaya kalkışıyorlar; hâlbuki Allah onların **kendi kendilerini** aldatmalarını sağlar. Onlar namaz kılmak için kalktıklarında, gönülsüzce, sadece insanlar görsün diye kalkarlar. Allah'ı da çok az hatırlarlar. İmanla inkâr arasında bocalarlar. Kendilerini ne müminlerden sayarlar, ne de kâfirlerden. Öyle **işte**! Allah'ın şaşırttığı kimseye bir çıkış yolu bulamazsın.

144. Ey iman edenler! Müminleri bırakarak kâfirleri kendinize dost edinmeyin! Allah'ın, bunu aleyhinize apaçık bir kanıt olarak kullanmasını ister misiniz?

145-146. Münafıklar elbette cehennemin ta dibine atılacaklar. **O vakit** onlara yardım edecek kimse de bulamayacaksın. Tabi ki, tevbe edip durumlarını düzeltenler, Allah'a tutunanlar ve kulluğu yalnızca Allah'a hasredenler bunun dışındadırlar. Zira onlar müminlerle birlikte olacaklardır. Vakti gelince de Allah müminlere büyük bir mükâfat verecektir.

147. Siz iman edip şükrederseniz Allah size niye azap etsin ki? Allah **şükredenleri** bilir; şükrün karşılığını verir.

60) Yani, münafıklar

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوٓءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ ۭ وَكَانَ
اللّٰهُ سَمِيْعًا عَلِيْمًا ﴿١٤٨﴾ اِنْ تُبْدُوْا خَيْرًا اَوْ تُخْفُوْهُ اَوْ تَعْفُوْا
عَنْ سُوْۗءٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيْرًا ﴿١٤٩﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ
بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَيُرِيْدُوْنَ اَنْ يُّفَرِّقُوْا بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَيَقُوْلُوْنَ
نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَّنَكْفُرُ بِبَعْضٍ ۙ وَّيُرِيْدُوْنَ اَنْ يَّتَّخِذُوْا بَيْنَ ذٰلِكَ
سَبِيْلًا ﴿١٥٠﴾ اُولٰۗىِٕكَ هُمُ الْكٰفِرُوْنَ حَقًّا ۚ وَاَعْتَدْنَا لِلْكٰفِرِيْنَ
عَذَابًا مُّهِيْنًا ﴿١٥١﴾ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَلَمْ يُفَرِّقُوْا
بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ اُولٰۗىِٕكَ سَوْفَ يُؤْتِيْهِمْ اُجُوْرَهُمْ ۭ وَكَانَ اللّٰهُ
غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿١٥٢﴾ يَسْـَٔـلُكَ اَهْلُ الْكِتٰبِ اَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ
كِتٰبًا مِّنَ السَّمَاۗءِ ۚ فَقَدْ سَاَلُوْا مُوْسٰٓى اَكْبَرَ مِنْ ذٰلِكَ فَقَالُوْٓا
اَرِنَا اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْهُمُ الصّٰعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ۚ ثُمَّ اتَّخَذُوا
الْعِجْلَ مِنْۢ بَعْدِ مَا جَاۗءَتْهُمُ الْبَيِّنٰتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذٰلِكَ ۚ
وَاٰتَيْنَا مُوْسٰى سُلْطَانًا مُّبِيْنًا ﴿١٥٣﴾ وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّوْرَ
بِمِيْثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَّقُلْنَا لَهُمْ
لَا تَعْدُوْا فِي السَّبْتِ وَاَخَذْنَا مِنْهُمْ مِّيْثَاقًا غَلِيْظًا ﴿١٥٤﴾

148. Mazlumların söylemesi hariç, Allah kötü söz söylenilmesinden hoşlanmaz. Doğrusu Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

149. Şayet açık veya gizli bir hayır yapar yahut bir kötülüğü affederseniz, **Allah da sizin günahlarınızı bağışlar.** Çünkü Allah çok affedicidir, **sınırsız** kudret sahibidir.

150-151. Allah'ı ve peygamberlerini inkar edip yahut Allah ile peygamberlerinin arasını ayırarak, "Biz bu **peygamberlerin** bir kısmına inanır, bir kısmını inkar ederiz" diyenler ile, bu ikisi arasında bir yol tutanlar var ya; işte gerçek kafirler onlardır. Biz **bu** kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırladık.

152. Allah'a ve peygamberlerine iman edip, **peygamberlerin** herhangi birini diğerinden ayrı tutmayanlara vakti gelince mükâfatları verilecektir. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

153. Tevrat'a uyanlar[61] senden kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyorlar. **Gerçi** Musa'dan, bundan daha fazlasını istemişlerdi. Ona, "Allah'ı açıkça bize göster!" demişlerdi de, zalimlikleri yüzünden kendilerini bir yıldırım çarpıvermişti. Yine onlar, kendilerine apaçık kanıtlar geldikten sonra, **bu kez de** buzağı **heykelini tanrı** edinmiştiler. Buna rağmen Biz **yine onların işlediği** bu **günahı** affetmiş ve Musa'ya apaçık bir egemenlik vermiştik.

154. Onlara, - **Sina** Dağı'**nı** verdikleri söze **şahit** tutup[62]- "Şu kapıdan alçak gönüllülükle girin!" dedik. Ayrıca onlara "İbadet Günü'ndeki **yasakları** ihlal etmeyin!" dedik. Ve kendilerinden -**böyle davranacaklarına dair** - kesin bir söz aldık.

[61] Lafzen: "*Ehl-i Kitap*" Ancak burada Yahudiler kastedildiği için *Tevrata uyanlar diye* çevirdik.

[62] Lafzen: "*Dağı üzerlerine yükseltip*"

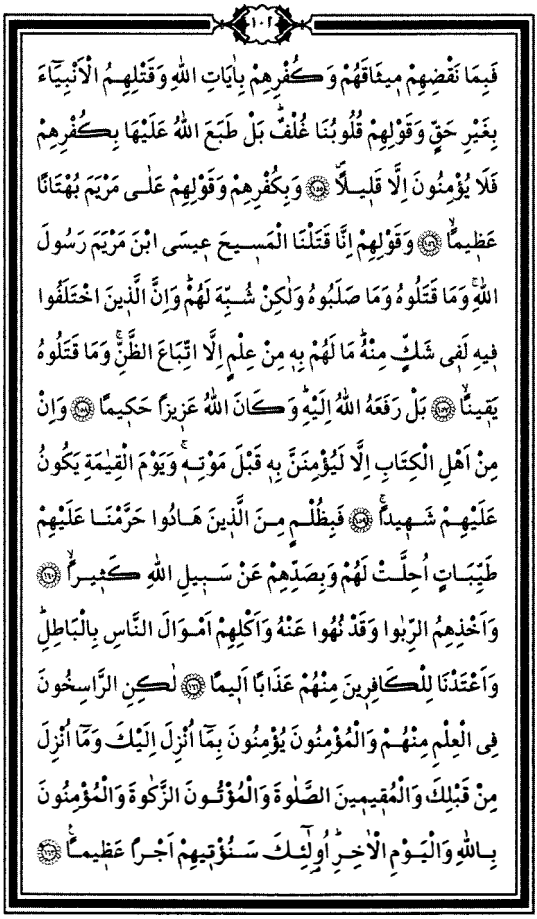

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ
بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ
فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا
عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ
اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا
فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ
يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾ وَإِنْ
مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ
عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾ فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ
طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾
وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ
وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾ لَٰكِنِ الرَّاسِخُونَ
فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ
مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَٰئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

155. **Ama onlar sözlerinde durmadılar.** Biz de sözlerini tutmadıkları, Allah'ın mesajlarını inkâr ettikleri ve peygamberleri haksız yere öldürdükleri için **onları lanetledik**[63]. Ve bir de "Kalplerimiz **bilgi** doludur"[64] dedikleri için... **Aslında durum hiç de dedikleri gibi** değil; bilakis inkârlarından dolayı Allah onların kalplerini mühürlemiştir. **Zaten** onlar çok az şeye inanırlar![65]

156-158. Yine aynı şekilde, nankörlük etmelerinden, Meryem'e büyük bir iftira atmalarından ve "Meryem oğlu İsa Mesih'i biz öldürdük!" demelerinden dolayı **onları lanetledik.** Hâlbuki onu ne öldürdüler ne de çarmıha gerdiler; sadece onlara öyle **olmuş gibi** göründü. Bu konuda görüş ayrılıklarına düşenler **İsa'nın ölüp ölmediği** hususunda tam anlamıyla şüphe içerisindeler. Zira o konuda hiçbir bilgileri yok. **Bu konudaki inanç ve düşünceleri** sadece zandan ibaret. Kesin olan şu ki, onu öldürmediler. Bilakis Allah onu Kendi katına yükseltti. Çünkü Allah, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

159. **Önceki** Kitaplara uyanlardan herkes, **İsa** daha ölmeden önce o'nun **çarmıha gerilerek öldürüldüğüne**[66] kesin bir şekilde inanır. Ama **İsa, kıyamet** günü **böyle olmadığına ilişkin** onların aleyhine şahitlik edecektir.

160-161. **Velhasıl, o** Yahudilere, **işledikleri** zulümler yüzünden **önceden** kendilerine helal kılınmış olan güzel şeyleri haram kıldık; örneğin[67], pek çok kimseyi Allah yolundan döndürmeleri, haram kılınmasına rağmen faiz almaları ve insanların mallarını haksız yere yemek **gibi zulümler** yüzünden... Ayrıca, onlardan kâfir olarak kalanlara elem verici bir azap hazırladık.

162. Ancak, onlardan ilimde derinliği olanlarla, sana[68] indirilene ve senden önce indirilenlere iman eden mü'minlere, yani Allah'a ve ahiret gününe iman ederek namaz kılıp zekât vermeyi sürdürenlere vakti gelince büyük bir mükâfat vereceğiz.

[63] Burada *ba* edatının müteallakı olan söz hazfedilmiştir ki "*biz de belalarını verdik*", yahut "*bu sebepten dolayı kendilerini lanetledik*" demektir. Benzer bir ifadede burada takdir edilen kısım açıkça belirtilmiştir. Bk. **Maide: 13**

[64] Zımnen: "*Bunlara ihtiyacımız yok*"

[65] Bu ibarenin çevirisi için bak: Bakara:88'in ikinci dipnotu

[66] Yukarıdaki ayette söz konusu edilen İsa a.s.'ın çarmıha gerilerek öldürüldüğüne ilişkin Yahudi ve Hıristiyanların sahip olduğu inanca işaret edilmektedir.

[67] ***Vav*** edatını ***atfu'l hâs ale'l- âm*** kabul ederek ibareye anlam verdik.

[68] Hz. Muhammed a.s.'a

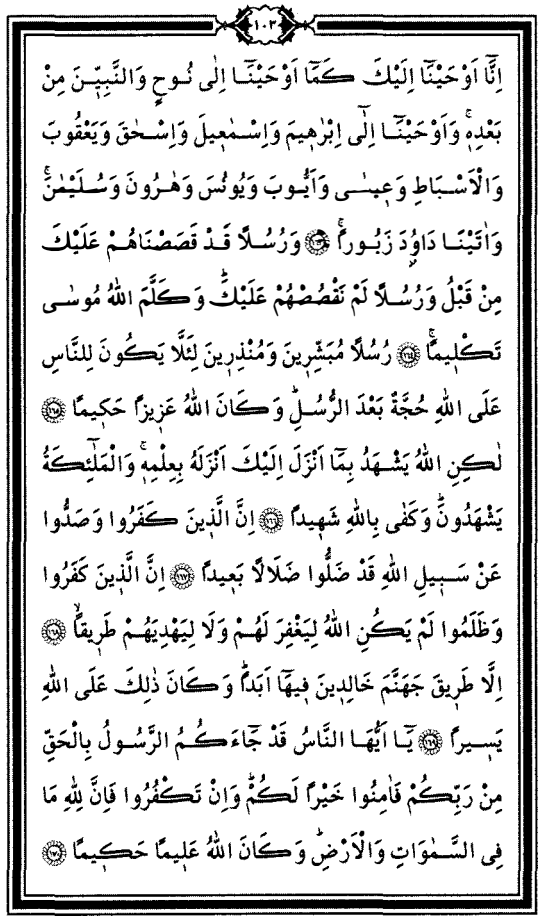
١٠٣
إِنَّآ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ كَمَآ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ نُوحٍ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ
بَعْدِهِۦ ۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ
وَٱلْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيْمَٰنَ ۚ
وَءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَٰهُمْ عَلَيْكَ
مِن قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ۚ وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ
تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ
عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾
لَّٰكِنِ ٱللَّهُ يَشْهَدُ بِمَآ أَنزَلَ إِلَيْكَ أَنزَلَهُۥ بِعِلْمِهِۦ ۖ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ
يَشْهَدُونَ ۚ وَكَفَىٰ بِٱللَّهِ شَهِيدًا ﴿١٦٦﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوا۟
عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ قَدْ ضَلُّوا۟ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟
وَظَلَمُوا۟ لَمْ يَكُنِ ٱللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾
إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى ٱللَّهِ
يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ ٱلرَّسُولُ بِٱلْحَقِّ
مِن رَّبِّكُمْ فَـَٔامِنُوا۟ خَيْرًا لَّكُمْ ۚ وَإِن تَكْفُرُوا۟ فَإِنَّ لِلَّهِ مَا
فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

163-164. **Ey Muhammed!** Tıpkı Nuh'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. Mesela[69] **daha önce** İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve torunları ile, İsa'ya, Eyyub'a, Yunus'a, Harun'a ve Süleyman'a vahyetmiştik. Davud'a da Zebur'u verdik. Gerek daha önce sana kıssalarını anlattığımız, gerekse anlatmadığımız peygamberlere de **vahyettik**. Ve **ayrıca** Allah Musa ile de konuştu.

165. **Biz bu** peygamberleri uyarıcı ve müjdeleyici olarak gönderdik; ta ki bu peygamberler **geldikten** sonra insanların Allah'a karşı bir mazeretleri kalmasın. Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

166. Allah sana indirdiğini Kendi ilmiyle indirdiğine şahitlik ediyor. Buna melekler de şahitlik ediyor. **Kaldı ki** şahit olarak **sadece** Allah yeter.

167-169. **Hakikati** inkâr edip insanları Allah yolundan alıkoyanlar derin bir sapıklığa gömülmüştür. İnkâr etmeyi ve zulmetmeyi sürdürenleri Allah elbette bağışlamaz ve onları doğru yola iletmez. Bilakis içerisinde ebediyen kalacakları cehennemin yoluna **iletir**. Bu, Allah için çok kolaydır.

170. Ey insanlar! Peygamber size hakikati getirdi. Kendi iyiliğiniz için ona inanın. Onu kim inkâr ederse, **bilsin ki, inkârının Allah'a bir zararı olmaz**. Çünkü göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

[69] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l-âm* kabul ederek ibareye anlam verdik.

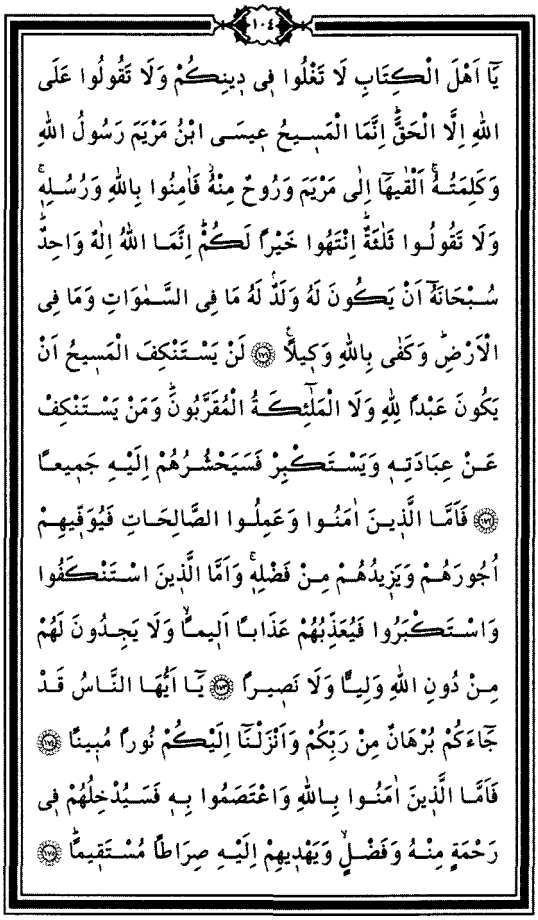

يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِى دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى
اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ اِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللّٰهِ
وَكَلِمَتُهُۥٓ اَلْقٰيهَآ اِلٰى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِۦ
وَلَا تَقُولُوا ثَلٰثَةٌ اِنْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ اِنَّمَا اللّٰهُ اِلٰهٌ وَاحِدٌ
سُبْحَانَهُٓ اَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى
الْاَرْضِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ اَنْ
يَكُونَ عَبْدًا لِلّٰهِ وَلَا الْمَلٰٓئِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ
عَنْ عِبَادَتِهِۦ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ اِلَيْهِ جَمِيعًا
﴿١٧٢﴾ فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ
اُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِۦ وَاَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا
وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ
مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ
جَآءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿١٧٤﴾
فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِۦ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِى
رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ اِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

171. Ey İncil'e uyanlar[70]! Dininiz konusunda aşırıya gitmeyin[71] ve Allah hakkında sadece doğru olanı söyleyin. **Bilin ki** Meryem oğlu İsa ancak Allah'ın peygamberi, **Onun** Meryem'e ilettiği kelimesi ve Kendisinin **yarattığı** bir candır.[72] Allah'a ve peygambere iman edin ve "Allah üç tanedir" demeyin. Kendi iyiliğiniz için **bu inancı** terk edin. Çünkü Allah bir tek İlah'tır. Ona, çocuk sahibi olmak yakışmaz. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Güvenilecek birisi olarak Allah yeter.

172-173. Ne İsa Mesih Allah'a kulluk etmekten kaçınır, ne de O'na yakın olan melekler... O'na kulluk etmekten kaçınanları ve **bunu** gururlarına yediremeyenleri Allah **hesap günü** huzurunda toplayacaktır. **O vakit,** iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işlemiş olanların mükâfatlarını eksiksiz verecek ve ayıca lütfundan daha fazlasını da bağışlayacaktır. Allah'a kulluk etmekten kaçınıp büyüklük taslayanları ise can yakıcı bir azapla cezalandıracaktır. Ve onları Allah'a karşı himaye edecek ve **kendilerine** arka çıkacak hiç kimse bulamayacaklar.

174-175. Ey insanlar! Size Rabbinizden kesin bir "Kanıt"[73] geldi ve Biz size apaçık bir "Nur"[74] indirdik. Artık bundan böyle kimler Allah'a iman edip o **Kitab**'a sarılırsa, **Allah** onları dosdoğru yola iletecek, vakti gelince de lütuf ve rahmetine gark ederek **cennetle ödüllendirecektir.**

[70] Lafzen: "*Ey Ehl-i Kitap!*" Ancak Hristiyanlar kastedildiği için "*Ey İncile uyanlar!*" şeklinde çevirdik.

[71] Yani, Hz. İsa'yı Allah'ın oğlu kabul ederek tanrılaştırmak suretiyle.

[72] Lafzen: "*Ondan bir ruh*" Allah, insanın doğumuyla ilgili bir takım yasalar koymuştur. Bunun sonucu olarak insan kadınla erkeğin birlikteliği sonucu dünyaya gelir. Ancak Allah, İsa peygamber için koyduğu bu yasayı değiştirmiş ve onu, herhangi bir erkeğin müdahalesi olmaksızın doğrudan annesinin rahminde var etmiştir. Bu yüzden, ***ruhun minh*** ifadesi, Meryem'in rahmine sebepler aracılığıyla değil doğrudan Allah tarafından can verildiği anlamındadır. Çünkü Meryem, Allah'ın koyduğu tabi yasalar gereği bir evlilik sonucunda hamile kalmamış; bilakis Allah sebeplere başvurmaksızın doğrudan onun rahminde İsa'yı var etmiştir.

[73] Yani, peygamber... Hz. Muhammed...

[74] Yani, Kur'an

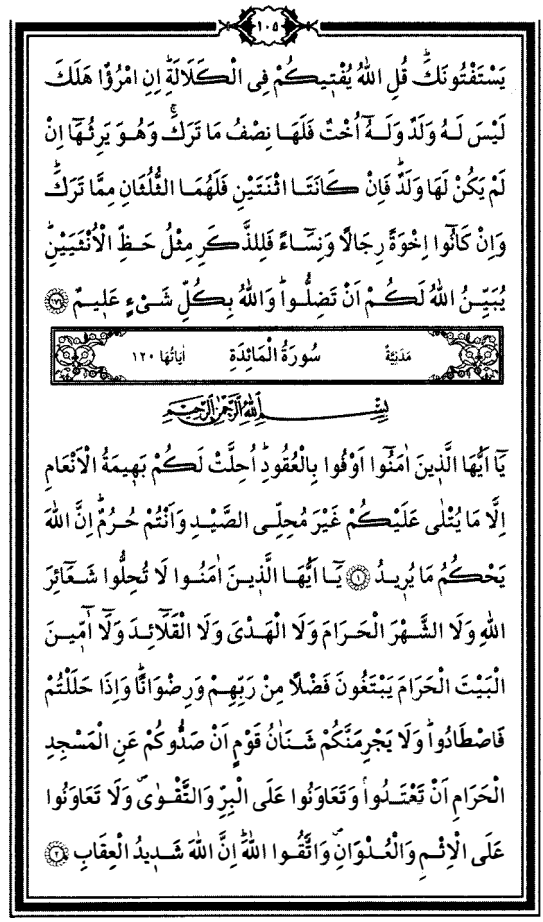

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌا هَلَكَ
لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ
لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ
وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ
يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٧٦﴾

مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ الْمَائِدَةِ آيَاتُهَا ١٢٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ
إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ إِنَّ اللَّهَ
يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَائِرَ
اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا آمِّينَ
الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ
فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا
عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

176. Senden fetva istiyorlar! Söyle onlara, Allah, babası ve çocuğu olmayan kimsenin **mirası** hususunda hükmü açıklıyor: Eğer bir erkek, çocuk bırakmadan ölür de geride bir kız kardeşi kalırsa, bıraktığı **mirasın** yarısı o kızındır. Bir kimsenin kız kardeşi çocuk bırakmadan ölecek olursa, kendisi ona varis olarak **bıraktığı mirasın tümünü alır**. Eğer **ölen erkeğin** iki kız **kardeşi** varsa, bıraktığı **mirasın** üçte ikisi kızlarındır. Ama **varisler** birden fazla erkek yahut kız kardeşlerden oluşursa, o vakit erkeklere iki kızın hissesi kadar verilir. Şaşırırsınız diye Allah size **hükmünü** açıklıyor. Allah **her şeyi** bilir.

MAİDE SÛRESİ (5)

Medine döneminde nazil olmuştur. 120 ayettir. Adını, 112 ve 115. ayetler arasında, Hz. İsa'nın havarilerinin gökten bir sofra (maide) indirilmesini istemelerine, Hz. İsa'nın bunun için dua etmesine ve Allah'ın da bu duayı kabul etmesine ilişkin kıssadan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ey iman edenler! Anlaşmalarınıza sadık olun. İhramda iken avlanılan hayvanlar hariç, haram olduğu Kitap'ta bildirilenlerin dışındaki hayvanları **yemeniz** size helal kılındı. Allah dilediği yasayı koyar.

2. Ey iman edenler! Allah'ı **hatırlatan** sembollere, **savaşmanın** haram **olduğu** aylara, süslenmiş **kurbanlıklara** ve Rablerinin lütuf ve rızasını gözeterek Beytu'l-Haram'a koşanlara saygısızlık etmeyin. Hac görevini tamamladıktan sonra avlanabilirsiniz. Sizi Mescid-i Haram'a **girmekten** alıkoydukları için bir kavme duyduğunuz öfke, haddi aşarak günah işlemenize yol açmasın. Günah ve düşmanlıkta değil, iyilik yapmakta ve kötülükten sakınmakta yardımlaşın. Allah'tan korkun. Çünkü Allah'ın azabı çetindir.

١٠٦

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ
اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَآ أَكَلَ
السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا
بِالْأَزْلَٰمِ ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ ۗ الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا
تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ ۚ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ
نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ
غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ ۙ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝ يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَآ
أُحِلَّ لَهُمْ ۖ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ ۙ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ
مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ ۖ فَكُلُوا مِمَّآ أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ
وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝
الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ ۖ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ ۖ
وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ ۖ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ
مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَآ آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ
مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ ۗ وَمَنْ يَكْفُرْ
بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝

3. Allah size leşi, kanı, domuz etini, Allah'tan başkası adına kesilen hayvanı ve - henüz canları çıkmadan kestikleriniz hariç – **sert bir cisimle** vurularak **öldürülen**, düşerek **ölen**, boynuzlanarak yahut canavar tarafından parçalanarak **öldürülen hayvanları yemenizi; ayrıca** putperest sunaklarında kurban kesmenizi ve fal araçlarıyla kehanette bulunmanızı haram kıldı. Bunlar günah olan şeylerdir. Bugün artık kâfirler sizin dininizi **yok etmekten** umutlarını kestiler. Artık onlardan değil Benden korkun. Bugün dininizi kemâle erdirdim. Sizin üzerinizdeki nimetimi tamamladım. Sizin için din olarak İslam'ı seçtim. Kim günaha meyletmeden - sadece açlıktan dolayı zorda kaldığı için - **onlardan yemek** zorunda kalırsa **ona bir günah yoktur. Çünkü** Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

4. Sana, "kendilerine neyin helal kılındığını" soruyorlar. **Onlara** de ki: Size, güzel olan her şey helal kılındı. Örneğin[1], Allah'ın size öğrettiklerinden yararlanarak eğittiğiniz av köpeklerinin yakaladığı hayvanları yemeniz helal kılındı. Onların sizin için avladıklarını, üzerlerine Allah'ın adını anarak **kesip** yiyin ve Allah'tan korkun. **Unutmayın ki** Allah hesabı çabuk görür.

5. Bu gün size, güzel olan her şey helal kılındı. Örneğin[2], Ehl-i Kitab'ın yemeği size, sizin yemeğiniz de onlara helal kılındı. Hem iffetli mümin kadınlarla ve hem de sizden önce **gönderilen** Kitaplara uyan iffetli kadınlarla, zina etmeden veya metres edinmeden, namusluca, mehirlerini verip **evlenmeniz helal kılındı**. Kim iman **edilmesi gereken bu kuralları**[3] inkâr ederse onun yaptıkları boşa gider ve o ahirette de kaybedenlerden olur.

[1] Lafzen: "*ve şu da*" Ancak av köpeklerinin avladığı hayvanlar "güzel olan şeyler" ifadesinin kapsamı içerisinde olduğu için, ***vav*** edatını ***atfu'l hâs ale'l- âm*** kabul ederek "ve" yerine "örneğin" diye çevirdik.

[2] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l- âm* kabul ederek çevirdik.

[3] Katade'nin söylediğine göre, sahabeden bazıları "Onlar bizim dinimizden olmadıkları halde onlarla evlenmemiz nasıl söz konusu olabilir?" diye Ehl-i Kitap'ın kadınları ile evlenmeye itiraz etmişler; bunun üzerine de Allah bu ayeti indirmiştir. Böylece "Kim Kuran'da yer alan hükümleri inkar ederse ameli boşa gider." denilmek istenmiştir. (Bak: **Razi**) Biz, açıklama amacıyla eklenen cümle parçacığına, bu rivayeti esas alarak yer verdik.

١٠٧

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا قُمْتُمْ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغْسِلُوا۟
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى ٱلْمَرَافِقِ وَٱمْسَحُوا۟ بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى ٱلْكَعْبَيْنِ ۚ وَإِن كُنتُمْ جُنُبًا فَٱطَّهَّرُوا۟ ۚ
وَإِن كُنتُم مَّرْضَىٰٓ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَآءَ أَحَدٌ مِّنكُم مِّنَ
ٱلْغَآئِطِ أَوْ لَـٰمَسْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُوا۟ مَآءً فَتَيَمَّمُوا۟
صَعِيدًا طَيِّبًا فَٱمْسَحُوا۟ بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُم مِّنْهُ ۚ
مَا يُرِيدُ ٱللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُم مِّنْ حَرَجٍ وَلَـٰكِن يُرِيدُ
لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُۥ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝
وَٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَـٰقَهُ ٱلَّذِى وَاثَقَكُم
بِهِۦٓ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌۢ
بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ۝ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُونُوا۟ قَوَّٰمِينَ
لِلَّهِ شُهَدَآءَ بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ
أَلَّا تَعْدِلُوا۟ ۚ ٱعْدِلُوا۟ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ
إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝ وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ۝

6. Ey iman edenler! Namaz kılmaya kalktığınız vakit yüzünüzü ve dirseklerinize kadar kollarınızı yıkayın; başınızı meshedin ve topuklarınıza kadar ayaklarınızı da **yıkayın**[4]. Eğer cünüp iseniz temizlenin. Hasta ya da yolcu iseniz veya biriniz tuvalet ihtiyacını gidermişse yahut kadınlarla ilişki kurup da su bulamamışsanız temiz bir toprağa yönelerek **elinizi toprağa vurup** yüzünüze ve kollarınıza sürün[5]. Allah sizi zorda bırakmak istemiyor; sadece sizi tertemiz kılmak ve şükretmeniz için de size verdiği nimetleri tamamlamak istiyor.

7. Allah'ın size verdiği nimeti ve sizden aldığı sözü hatırlayın. Hani o vakit siz "İşittik ve itaat ettik!" demiştiniz. Allah'tan korkun. Allah kalplerinizden geçirdiklerinizi bilir.

8. Ey iman edenler! Allah için adaleti ayakta tutacak şahitler olun. Bir topluluğa olan kininiz, sizi adaletten ayırarak günaha sürüklemesin. Adil olun. Çünkü bu, **Allah'a kulluktaki** samimiyetin en iyi göstergesidir. Allah'a **kullukta** samimiyetinizi sürdürün. Çünkü Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

9. Allah, iman edip güzel ameller işleyenlere, kendilerini affedeceğine ve büyük bir mükâfat vereceğine dair söz vermiştir.

[4] Yahut: "*topuklarınıza kadar ayaklarınızı **meshedin**.*" Bu ayetteki "topuklarınıza kadar ayaklarınızı" ibaresinin ***fağsilu** (yıkayın)* emrine mi yoksa ***femsehu** (meshedin)* emrine mi atfedileceği âlimler arasında tartışmaya neden olmuştur. Bu ayetle ilgili bir takım kıraat farklılıklarının da olduğu dikkate alınırsa, burada her iki şekilde de anlamlandırmanın mümkün olduğu görülecektir. Biz ibareyi – yaygın olan görüşü esas alarak - ***fağsilu** (yıkayın)* fiiline atfetmeyi tercih ettik; ancak diğeri de en az bunun kadar mümkündür. Bu meyandaki görüşleri ve dellilerini burada zikretmeye kalkışmak sözü çok uzatacağı için ayrıntıya girmiyoruz; ama dileyenler konuyla ilgili ayet hakkında tefsir ve fıkıh kaynaklarına bakabilirler.

[5] Burada sembolik abdest olan teyemmüm kastedilmektedir.

١٠٨

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ
اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ
فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ۖ
وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا ۖ وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي
مَعَكُمْ ۖ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ
بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۚ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَٰلِكَ
مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾ فَبِمَا نَقْضِهِمْ
مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً ۖ يُحَرِّفُونَ
الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ ۙ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ ۚ
وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَىٰ خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ ۖ
فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

10. İnkâr edenler ve mesajlarımızı yalanlayanlar ise cehenneme mahkûmdur.

11. Ey iman edenler! Allah'ın size verdiği nimetleri hatırlayın! Hani bir topluluk sizi bertaraf etmeye yeltenmişti de Allah onları sizden uzak tutmuştu. Allah'a **kullukta** samimi olun! Müminler sadece Allah'a bel bağlasınlar!

12. Gerçek şu ki, İsrail oğullarından **Kenan diyarında** ön-araştırma yapmak üzere on iki kişi[6] gönderdiğimizde, Allah kendilerinden **benzer**[7] bir söz almıştı: Allah onlara şöyle demişti: Ben elbette sizinle birlikteyim. Eğer namazınızı kılar, karşılıksız yardımda bulunur, gönderdiğim peygamberlere inanır, onlara yardımcı olur ve Allah **için birbirinize** borç verirseniz; Biz de sizin günahlarınızı sileriz ve sizleri içerisinden dereler akan cennetlere yerleştiririz. Sizden her kim bundan böyle nankörlük etmeye devam ederse, işte o, dümdüz bir yoldan sapmış olur.

13. **Ama onlar sözlerinde durmadılar**. Dolayısıyla, **Bizimle olan** anlaşmalarını bozdukları için Biz de kendilerini lanetledik ve kalplerini katılaştırdık. Onlar sözü **bağlamından koparark** anlamını çarpıtıyorlar. Üstelik akıllarından çıkarmamaları emredilen şeylerden[8] yararlanmayı da unuttular. İçlerinden çok azı hariç, onlardan daima hainlik görürsün. Ama yine de onları affet ve onlara katlan. Çünkü Allah güzel davranmayı ilke edinenleri sever.

---

[6] Lafzen "*On iki nakip (mu'temed kişi)*" ***Nakip***: Bir toplumun halini, durumunu bilen, emin ve güvenilir kişi. Bazıları bunu reis ve başkan olarak yorumlamışlardır, ama bunlar reis yahut başkandan farklı birileridir. (Bak. **Elmalılı**) Kitabı-Mukaddes'te, Allah'ın, Hz. Musa'dan İsrail oğullarının Kenan diyarını ele geçirmelerinden önce her kabileden bir kişiyi araştırma yapmak üzere göndermesini istediğinin anlatıldığı kıssaya atıftır. (**Kitabı-Mukaddes, Sayılar: 13**) ***Nakabe*** fiili "araştırdı – inceledi" anlamına da geldiği için, burada kastedilenin o toplum içerisinde bilgi, birikim ve tecrübesiyle yapacağı araştırmaya güvenilecek kişiler anlamına geldiği söylenilebilir. Bu yüzden biz, kelimeye, "*ön-araştırma yapacak kişi*" anlamını vermeyi tercih ettik.

[7] Yani, 7. ayette bahsedilen söz gibi.

[8] Veya, "*şeylerin bir kısmından*" Yani, İlahi vahye uymayı terk ettiler.

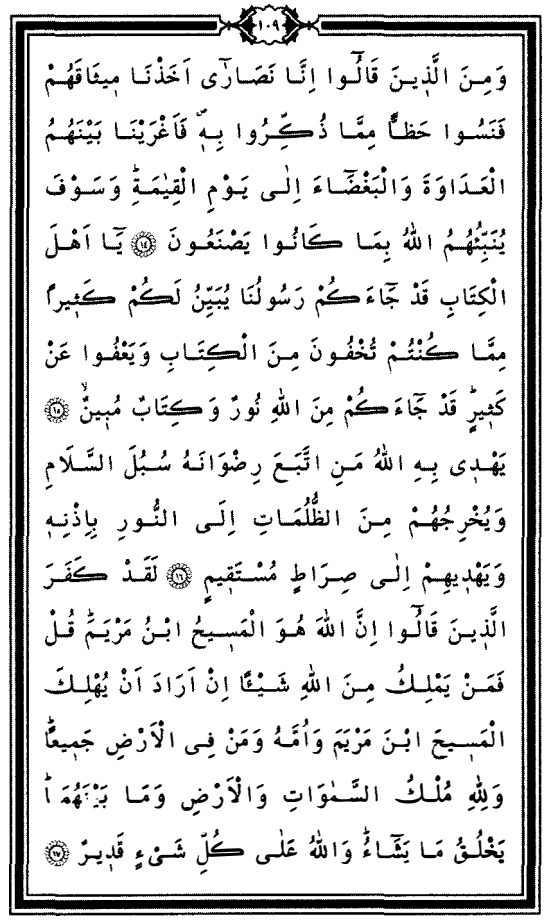

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ
فَنَسُوا حَظًّا مِّمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ
الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۚ وَسَوْفَ
يُنَبِّئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾ يَا أَهْلَ
الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا
مِّمَّا كُنتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَن
كَثِيرٍ ۚ قَدْ جَاءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾
يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ
وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾ لَّقَدْ كَفَرَ
الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ۗ قُلْ
فَمَن يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَن يُهْلِكَ
الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَن فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ۗ
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

14. **Aynı şekilde** "Biz Hıristiyanız" diyenlerden de söz almıştık. **Ama** onlar **da** akıllarından çıkarmamaları emredilen şeylerden[9] yararlanmayı unuttular. Bu yüzden Biz de onların arasına, Kıyamet Gününe kadar sürecek kin ve düşmanlık yerleştirdik. Pek yakında Allah onlara yaptıkları şeyleri haber verecektir.

15-16. Ey Ehl-i Kitap![10] İşte size, Kitap'tan gizlediğiniz şeylerin birçoğunu açıklayıp, birçoğundan da **sizleri** muaf tutacak olan elçimiz geldi. **Onunla birlikte** Allah'tan bir Nur, **yani** apaçık bir Kitap geldi. Allah onunla, Kendi rızasını arayan herkesi, kurtuluşa götüren yollara yönlendirecek ve onları –Kendi izniyle- karanlıklardan aydınlığa çıkarıp dosdoğru yola iletecektir.

17. "Allah, Meryem oğlu İsa Mesih'in ta kendisidir" diyenler elbette kâfir oldular. Söyle **onlara**, eğer Allah, Meryem oğlu İsa Mesih'i, onun annesini ve yeryüzündeki herkesi helak etmek istese, Allah'a karşı kimin elinden ne gelir? Göklerin ve yerin ve de ikisi arasındakilerin **yegâne** sahibi Allah'tır. O dilediğini yaratır. Çünkü Allah her şeye kâdirdir.

[9] Bak: Maide: 13'ün dipnotu.

[10] ***Ehl-i Kitap***: Kur'an nazil olmadan önceki dönemlerde gönderilen vahiylere inanan ve onu izleyen kimseler. Özel olarak Yahudiler ve Hristiyanlar kast edilmektedir.

١١٠

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى نَحْنُ اَبْنٰٓؤُا اللّٰهِ وَاَحِبَّٓاؤُهٗ قُلْ
فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ اَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ
يَّشَٓاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَٓاءُ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا
بَيْنَهُمَا وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ ۞ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ قَدْ جَٓاءَكُمْ
رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلٰى فَتْرَةٍ مِّنَ الرُّسُلِ اَنْ تَقُولُوا مَا
جَٓاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَّلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَٓاءَكُمْ بَشِيرٌ وَّنَذِيرٌ وَاللّٰهُ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۞ وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ اذْكُرُوا
نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ جَعَلَ فِيكُمْ اَنْبِيَٓاءَ وَجَعَلَكُمْ مُّلُوكًا
وَّاٰتٰىكُمْ مَّا لَمْ يُؤْتِ اَحَدًا مِّنَ الْعٰلَمِينَ ۞ يٰقَوْمِ ادْخُلُوا
الْاَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِى كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلٰٓى
اَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ۞ قَالُوا يٰمُوسٰٓى اِنَّ فِيهَا قَوْمًا
جَبَّارِينَ وَاِنَّا لَنْ نَّدْخُلَهَا حَتّٰى يَخْرُجُوا مِنْهَا فَاِنْ يَّخْرُجُوا
مِنْهَا فَاِنَّا دَاخِلُونَ ۞ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ
اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَاِذَا دَخَلْتُمُوهُ
فَاِنَّكُمْ غَالِبُونَ وَعَلَى اللّٰهِ فَتَوَكَّلُوٓا اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ ۞

18. Yahudiler ve Hıristiyanlar "Biz Allah'ın çocuklarıyız; Onun sevdiği kimseleriz" diyorlar[11]. De ki **onlara**: "**Madem öyle**, sizi, günahlarınızdan dolayı niçin cezalandırıyor? **Bu söylediğiniz kesinlikle doğru değil**; bilakis sizler Onun yarattığı herhangi bir insansınız. O dilediğini bağışlar, dilediğini de cezalandırır. Göklerin ve yerin ve de bu ikisi arasındakilerin **yegâne** sahibi Allah'tır. Ve dönüş de yalnızca Onadır."

19. Ey Ehl-i Kitap![12] Peygamberlerin gelişinin kesintiye uğradığı bir dönemin ardından, - "*Bize, **cennetle** müjdeleyecek ve **cehennemle** uyaracak hiç kimse gelmedi*" demeyesiniz diye -, size **hakikati** iletecek olan elçimiz geldi. **Evet**! Bunca zaman sonra, işte **size** bir müjdeci ve uyarıcı geldi. Allah her şeye güç yetirir.

20-21. Hani Musa soydaşlarına şöyle demişti: Ey kavmim! Allah'ın size verdiği nimeti hatırlayın. Allah aranızdan peygamberler çıkardı ve sizi **kendi kendinizin** efendisi[13] yaptı. Yeryüzünde hiç kimseye vermediğini size verdi. Ey kavmim! Hadi, Allah'ın size vadettiği kutsal topraklara girin ve gerisin geriye dönmeyin; yoksa hüsrana uğrarsınız.

22. **Bunun üzerine onlar** dediler ki: Ey Musa! Orada zorba bir topluluk var. Onlar orayı terk etmedikçe biz oraya asla girmeyiz; orayı terk ederlerse ancak o zaman gireriz.

23. Korktukları kimselerden Allah'ın kendilerine nimet verdiği[14] iki kişi, kendilerine, "Onları **bozguna uğratmak için kale** kapısına yüklenin. İçeri bir kez girdiniz mi kesinlikle galip gelirsiniz. Eğer gerçek müminseniz Allah'a güvenin!" diye **yol gösterdi**.

---

[11] Lafzen: "*dediler*"

[12] Bak: 15. ayetin dipnotu

[13] Lafzen: "*krallar / hükümdarlar*." Müfessirlerin çoğuna göre İsrail oğullarının hükümdarlığı, onların Mısır'daki köleliklerinin ardından özgürlüğe kavuşmalarına mecazi bir işarettir. (Bk. **Taberi, Zemahşeri, Razi, Elmalılı**)

[14] Yani, imana erdirdiği

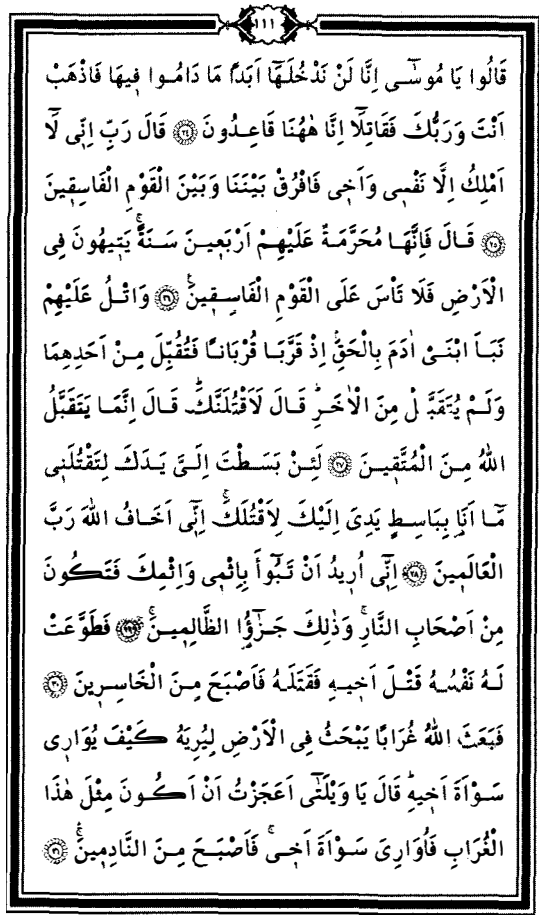

قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ
أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا
أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ
﴿٢٥﴾ قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيهُونَ فِي
الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ
نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ أَحَدِهِمَا
وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ
اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي
مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ
الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ
مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ
لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾
فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي
سَوْأَةَ أَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتَىٰ أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَٰذَا
الْغُرَابِ فَأُوَارِيَ سَوْأَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

24. **Ama onlar** "Ey Musa!" dediler, "Onlar orada olduğu sürece biz oraya asla girmeyiz. Sen ve Rabbin gidip onlarla savaşın. Biz burada oturacağız."

25. **Bunun üzerine Musa** "Ey Rabbim! Ben kendimden ve kardeşim **Harun**'dan başkasına söz geçiremiyorum. Bizimle, günaha batmış **bu** halkın arasını ayır!" diye **yalvardı**.

26. **Allah da** "Orası onlara kırk yıl yasaklandı. Bu süre zarfında yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşacaklar. Sen bu sapkın halk için kendini üzme!" dedi.

27-29. Onlara Âdem'in iki oğlunun[15] gerçek kıssasını anlat. Bir zamanlar her ikisi de kurban sunmuştu da, onlardan birinin kurbanı kabul edilmiş, diğerinin **kurbanı** kabul edilmemişti. **Kurbanı kabul edilmeyen kardeş,** diğer **kardeşine** "Seni mutlaka öldüreceğim" demiş; diğeri de "Allah ancak **kulluğunda** samimi olanların **kurbanını** kabul eder. Sen beni öldürmeye kalkışsan da ben seni öldürmeye kalkışmayacağım. Çünkü ben bütün varlıkların Rabbi olan Allah'tan korkarım. Sen **eğer bunu yaparsan,** dilerim ki hem benim günahımı, hem de kendi günahını yüklenirsin de cehennemliklerden olursun! Zalimlerin cezası budur işte!" diye **karşılık vermişti.**

30. Ancak diğeri kıskançlığına yenik düşerek kardeşini öldürdü ve böylece hüsrana uğrayanlardan oldu.

31. Derken Allah ona - kardeşinin cesedini nasıl gizleyeceğini göstersin diye - yeri eşeleyen bir karga gönderdi. O, karganın yaptıklarını görünce "Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini gizlemeyi beceremedim!" dedi ve **yaptığına** pişman oldu[16].

15) Kaynaklarda söz edilen Habil ile Kabil

16) Lafzen: "*pişman olanlardan oldu.*"

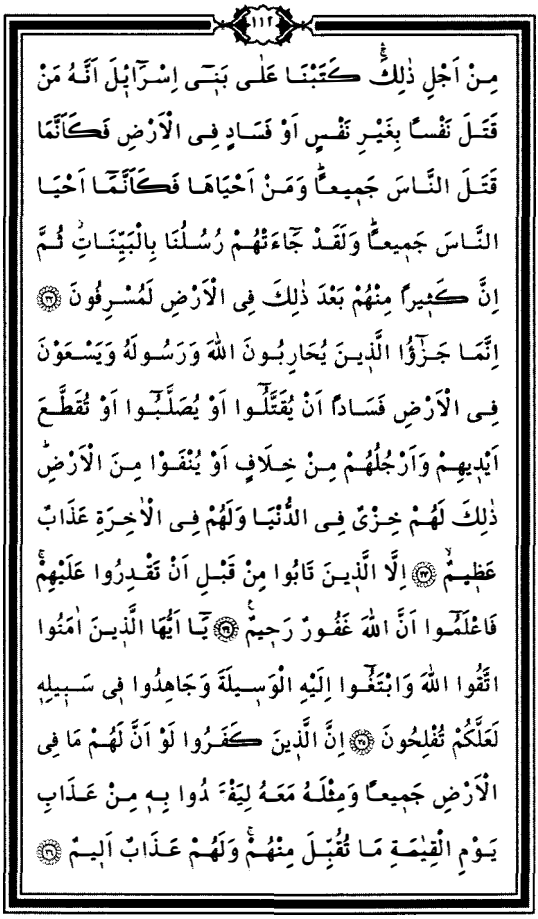

مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ ۚ كَتَبْنَا عَلٰى بَنِىٓ اِسْرَآءِيلَ اَنَّهُ مَنْ
قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ اَوْ فَسَادٍ فِى الْاَرْضِ فَكَاَنَّمَا
قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا ۚ وَمَنْ اَحْيَاهَا فَكَاَنَّمَآ اَحْيَا
النَّاسَ جَمِيعًا ۚ وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ
اِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِى الْاَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ۝
اِنَّمَا جَزٰٓؤُا الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ
فِى الْاَرْضِ فَسَادًا اَنْ يُقَتَّلُٓوا اَوْ يُصَلَّبُٓوا اَوْ تُقَطَّعَ
اَيْدِيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ اَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْاَرْضِ ۚ
ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْىٌ فِى الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ۚ ۝ اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ ۚ
فَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُٓوا اِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِى سَبِيلِهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِى
الْاَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ
يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۝

32. İşte bu yüzden İsrail oğullarına şunu bildirdik: "Kim ki herhangi bir cana kıymamış yahut ortalığı fesada vermemiş bir kimseyi öldürürse, sanki bütün bir insanlığı öldürmüş gibi olur. Kim de bir insanın yaşamasına vesile olursa o da bütün bir insanlığı yaşatmış gibi olur." Andolsun ki peygamberlerimiz onlara apaçık kanıtlarla geldiler. Sonra çok geçmeden, yine onların pek çoğu yeryüzünde haddi aşmaya devam etti.

33-34. Elbette Allah ve Elçisi ile savaşa kalkışanların ve yeryüzünde fesadı yaymaya çalışanların cezası ya öldürülmeleri, ya asılmaları, ya el ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi ya da bulundukları yerden sürülmeleridir. Bu, onların dünyada çekecekleri rezilliktir; ahirette ise **daha** büyük bir azap göreceklerdir. Ancak, siz kendilerini ele geçirmeden tevbe edenler bunun dışındadır. Bilin ki, Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

35. Ey iman edenler! Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun! Ona yaklaşmaya çalışın ve Onun yolunda tüm çabanızı sarfedin ki kurtuluşa eresiniz.

36. O kâfirler var ya, eğer onlar yeryüzündeki her şeye sahip olsalar, hatta bir o kadar daha servetleri olsa ve Kıyamet Gününün azabından kurtulmak için bunların tümünü fidye olarak vermeye kalksalar yine de kendilerinden kabul edilmeyecektir. Onlar için dayanılmaz bir azap vardır.

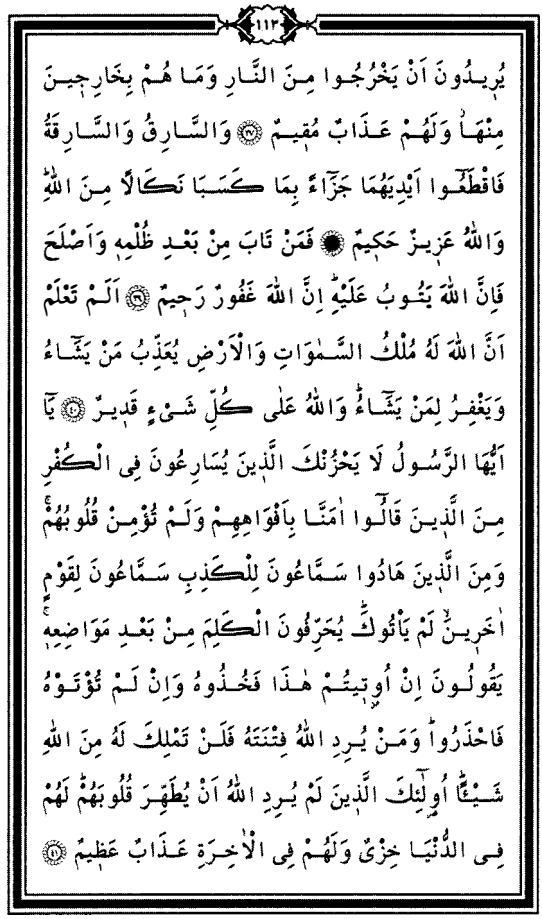
١١٣

يُرِيدُونَ اَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ
مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ۞ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ
فَاقْطَعُوا اَيْدِيَهُمَا جَزَآءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللّٰهِ
وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۞ فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهٖ وَاَصْلَحَ
فَاِنَّ اللّٰهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۞ اَلَمْ تَعْلَمْ
اَنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ
وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۞ يٰٓا
اَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِى الْكُفْرِ
مِنَ الَّذِينَ قَالُوٓا اٰمَنَّا بِاَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ
وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمّٰعُونَ لِلْكَذِبِ سَمّٰعُونَ لِقَوْمٍ
اٰخَرِينَ لَمْ يَاْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهٖ
يَقُولُونَ اِنْ اُوتِيتُمْ هٰذَا فَخُذُوهُ وَاِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ
فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللّٰهِ
شَيْـًٔا اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ
فِى الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۞

37. Ateşten çıkmak isterler ama çıkamazlar. Onlar kesintisiz bir azaba uğrayacaklar.

38. Hırsızlık yapan erkek ve kadının –işledikleri **suça** karşılık - Allah'tan ibret verici bir ceza olarak ellerini kesin. Allah, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

39. Bununla birlikte, kim yaptığı haksızlıktan sonra tevbe edip kendini ıslah ederse[17], Allah onun tevbesini kabul eder. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

40. Göklerin ve yerin egemenliğinin Allah'a ait olduğunu bilmez misin? O dilediğini cezalandırır, dilediğini affeder. Allah her şeye güç yetirir.

41. Ey peygamber! Ağızlarıyla "İnandık" dedikleri halde kalpleriyle inanmayan **münafıklar** arasında inkarda yarışan bir takım kimselerin bulunması seni üzmesin! Ayrıca Yahudilerden, - **hakikati öğrenmek için sana gelmek yerine** – her yalanı can kulağıyla dinleyen; senin **davetine** icabet etmeyen başka bir topluluk için casusluk yapan; **Allah vahyettikten** sonra **İlahi Kitab'ın** kelimelerini **bağlamından koparark**a tahrif eden ve **diğer arkadaşlarına** "Eğer size böylesi[18] **bir öğreti** verilirse onu kabul edin, verilmezse reddedin!" diyen bir takım kimselerin olması **seni üzmesin**! Allah birini şaşırtmak isterse **zaten** senin elinden bir şey gelmez. Onlar, Allah'ın, kalplerini arındırmayı istemediği kimselerdir. Böyleleri dünyada rezil rüsva olacaklar; ahirette de büyük bir azaba uğratılacaklar.

[17] Yani, görevliler tarafından yakalanmadan önce çaldığı malları iade ederek.

[18] Yani, tahrif ederek kendi arzularına uygun hale getirdikleri önceki Kitaplardaki gibi...

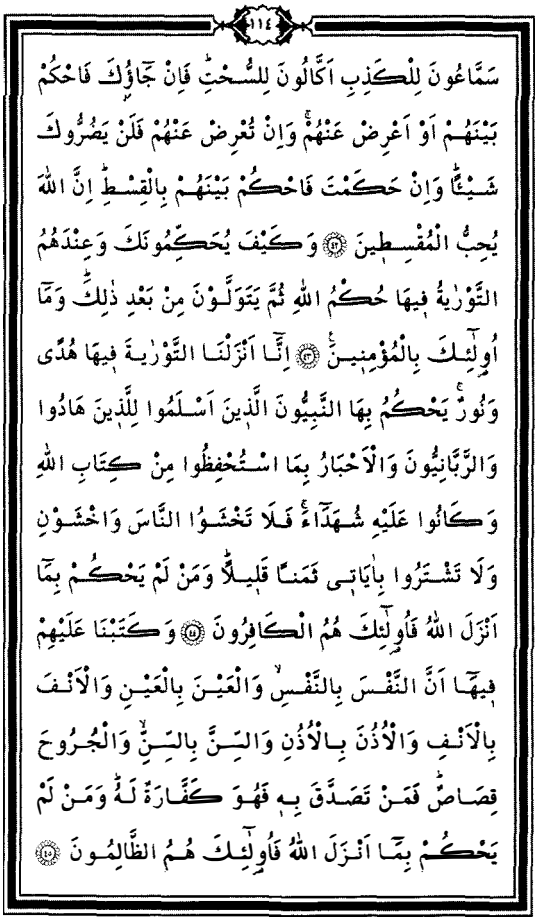
سَمّٰعُونَ لِلْكَذِبِ اَكّٰلُونَ لِلسُّحْتِ فَاِنْ جَآءُوكَ فَاحْكُمْ
بَيْنَهُمْ اَوْ اَعْرِضْ عَنْهُمْ وَاِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ
شَيْـًٔا وَاِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ اِنَّ اللّٰهَ
يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾ وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ
التَّوْرٰيةُ فِيهَا حُكْمُ اللّٰهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَمَآ
اُولٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾ اِنَّآ اَنْزَلْنَا التَّوْرٰيةَ فِيهَا هُدًى
وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ اَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا
وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْاَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللّٰهِ
وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَآءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ
وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيَاتِى ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ
اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾ وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ
فِيهَآ اَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْاَنْفَ
بِالْاَنْفِ وَالْاُذُنَ بِالْاُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ
قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ
يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُونَ ﴿٤٥﴾

42. Onlar, yalanı can kulağıyla dinleyen ve haramı bol bol yiyen kimselerdir. Eğer **bunlar muhakeme olmak için** sana gelirlerse, istersen aralarında hükmedersin, istersen **bu taleplerini** geri çevirirsin. Eğer onların **taleplerini** geri çevirirsen, onlar sana hiç bir zarar veremezler. Ama **aralarında** hüküm verecek olursan adaletle hükmet. Çünkü Allah âdil olanları sever.

43. **Şunlara baksana!** İçinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat ellerinde iken hüküm vermen için hangi yüzle[19] sana başvuruyorlar? **Önce hüküm vermen için başvuruyorlar**, ama sonra, **kararın aleyhlerine çıkmasının** ardından **bu sefer de kararı** kabule yanaşmıyorlar. Onlar zaten **senin verdiğin hükme** inanmazlar.

44. Şüphe yok ki içerisinde hidayet ve nur bulunan Tevrat'ı Biz indirdik. Allah'a boyun eğen peygamberler onun hükmünü Yahudilere uyguladılar. Allah'ın Kitabı'nı korumakla görevlendirilmiş olmalarından dolayı, kendilerini Allah'a adayan âlimler ve din adamları da **böyle yaptılar**. Onlar **Tevrat'ın doğruluğuna** şahittirler. **Şu halde** insanlardan değil Benden korkun. Ayetlerimi az bir menfaate değişmeyin. Kim Allah'ın indirdiği **yasalar** ile hükmetmezse işte onlar kafirlerin ta kendileridir.

45. Biz onlara, **Tevrat**'ta, cana karşılık can, göze karşılık göz, buruna karşılık burun, kulağa karşılık kulak ve dişe karşılık diş **ile cezalandırmayı;** aynı şekilde yaralamalarda da eş değer bir karşılık[20] **uygulanmasını** farz kıldık. Ancak kim **suçluyu** bağışlayarak **eş değer bir ceza isteme hakkından vazgeçerse** bu onun günahlarına kefaret olur. Kim Allah'ın indirdiği **yasalar** ile hükmetmezse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

[19] Lafzen: "*nasıl*"

[20] Kısas

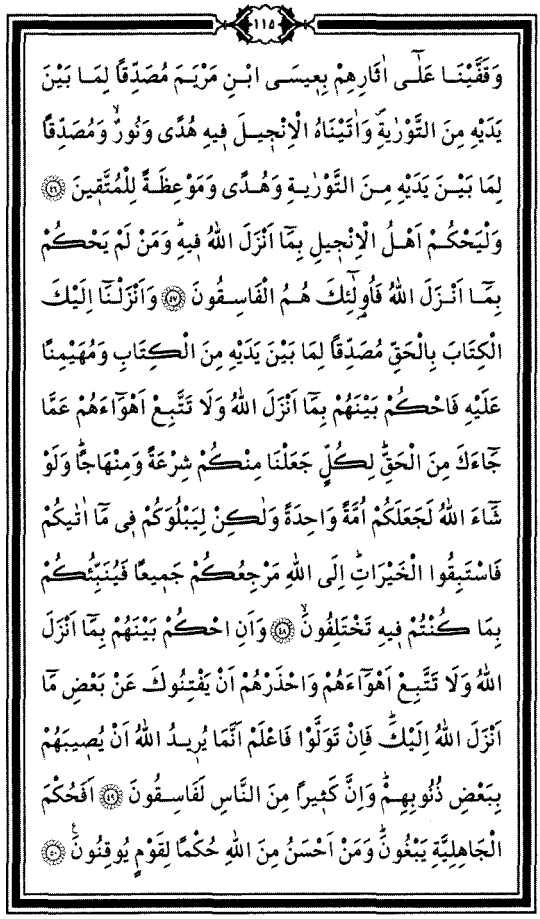
١١٥
وَقَفَّيْنَا عَلَىٰٓ اٰثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ
يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰىةِ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰىةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ۝٤٦
وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيلِ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِ ۚ وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ
بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۝٤٧ وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ
الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا
عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ عَمَّا
جَآءَكَ مِنَ الْحَقِّ ۚ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا ۚ وَلَوْ
شَآءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَّلٰكِنْ لِّيَبْلُوَكُمْ فِى مَآ اٰتٰىكُمْ ۖ
فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ ۚ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ۝٤٨ وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَآ اَنْزَلَ
اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ اَنْ يَّفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَآ
اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكَ ۖ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ اَنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُّصِيبَهُمْ
بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ ۗ وَاِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ۝٤٩ اَفَحُكْمَ
الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ ۚ وَمَنْ اَحْسَنُ مِنَ اللّٰهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ ۝٥٠

46. Ardından da Meryem oğlu İsa'yı diğer peygamberlerin yolunun takipçisi olarak gönderdik. **İsa, Yahudilerin** elindeki Tevrat'ın **vahiy olan kısımlarının** doğruluğunu tasdik etti. **İsa'ya da** içerisinde doğru yolu gösteren **mesajlar** ve nurani **öğütler** yer alan İncil'i verdik. O, **Yahudilerin** elindeki Tevrat'ın **vahiy olan kısımlarını** doğrulayan bir Kitap'tır. Ayrıca o, Allah'a karşı sorumluluklarının bilincinde olanlar için bir öğüt ve rehberdir.

47. O halde İncil'e uyanlar Allah'ın onda bildirdikleriyle hükmetsinler. Kim Allah'ın indirdiği **yasalar** ile hükmetmezse, işte onlar günaha gömülmüş olanların[21] ta kendileridir.

48. Biz sana, **geçmiş Kitaplardan** bu güne kalanları doğrulamak ve **onların içindeki doğruları** muhafaza etmek üzere hakikati **ortaya koyan bu** Kitab'ı indirdik. Artık onların arasında Allah'ın sana indirdiği **yasalar** ile hükmet ve hakikat sana ulaştıktan sonra onların mesnetsiz görüşlerine uyma. Biz her biriniz için izlenilecek bir yol[22] belirledik. Allah dileseydi, tümünüzü, ortak bir inanç sistemi etrafında birleşmiş tek bir topluluk[23] haline getirirdi. Ancak O, sizi, verdiği nimetlerle sınamak için böyle **farklı farklı topluluklar** yaptı. O halde hayırda yarışın. Hepiniz Allah'a döneceksiniz ve **o vakit** O, ihtilaf ettiğiniz şeyin hakikatini size bildirecektir.

49. **Ehl-i Kitab**'ın arasında Allah'ın indirdiği **yasalar** ile hükmet; onların mesnetsiz görüşlerine uyma. Ayrıca, Allah'ın sana indirdiği şeylerin bir kısmı hakkında kafanı karıştırmalarına karşı da dikkatli ol! Şayet onlar **verdiğin hükümden** yüz çevirirlerse **kendileri bilirler**; **şunu** bil ki, **böyle yapıyorlarsa, demek ki,** bir takım günahlarından dolayı Allah onların başlarına bir bela getirmek istiyordur. İşin gerçeği, insanların çoğu iyice yoldan çıkmıştır.

50. Onlar vahye dayalı olmayan[24] kanunlarla mı **yönetilmek** istiyorlar! Oysa **Allah'a** yürekten inanan bir toplum açısından, Allah'tan daha güzel kanun koyan kim olabilir ki?

---

[21] ***Fasık***: Günaha gömülmüş, günahı alışkanlık haline getirmiş kimse.

[22] ***Şeriat***: Gidilecek, izlenilecek yol; inanç sistemi ve hukuk düzeni.

[23] Yani, tek bir ümmet...

[24] "Cahiliyye kanunları" Yani, vahye dayalı olmayan, İslam dışı kanunlarla

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ ۘ بَعْضُهُمْ
أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ ۚ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ نَخْشَىٰ أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ ۚ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ
مِنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسَرُّوا فِي أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ
الَّذِينَ آمَنُوا أَهَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ ۙ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ ۚ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴿٥٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ
يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ ۤ أَذِلَّةٍ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ ۖ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ۚ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ وَاسِعٌ
عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

51. Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirinin dostudur. Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardan olur. Allah zalim bir topluluğu doğru yola yönlendirmez.

52. Kalplerinde nifak bulunanların, "Başımıza bir musibet gelmesinden korkuyoruz" diyerek **Yahudi dostlarının** arasında koşuşturup durduklarını görürsün. Hâlbuki Allah müminleri mutlaka bir zafere yahut katından başka bir güzel neticeye ulaştıracak ve **bunun** ardından **o münafıklar**, içlerinde gizledikleri **düşüncelerden** dolayı pişman olacaklardır.

53. İman edenler **birbirlerine**, "Bunlar **değil** miydi, o var güçleriyle, '*sizinle birlik olduklarını*' söyleyerek yemin eden kimseler?" derler. Onların yaptıkları tümüyle boşa gitti ve kaybedenlerden oldular.

54. Ey iman edenler! Eğer siz dininizden dönerseniz, ileride Allah sizin yerinize öyle bir kavim getir ki, onlar Allah'ı sever Allah da onları sever. Onlar müminlere karşı alçakgönüllü, kâfirlere karşı ise onurludurlar. Allah yolunda savaşırlar ve kınayanların kınamasından korkmazlar. Bu Allah'ın bir lütfudur, onu dilediğine verir. Çünkü Allah'**ın lütfu** geniştir, **O her şeyi** bilir

55. Sizin dostunuz sadece Allah, Onun elçisi ve bir de namaz kılıp zekât veren ve Allah'a boyun eğen müminlerdir.

56. Kim Allah'ı, peygamberini ve müminleri dost edinirse, **bilsin ki** galip gelecek olan Allah'ın tarafında olanlardır[25].

57. Ey iman edenler! **Önceki** kitaplara uyanlardan ve kâfirlerden dininizi alay ve eğlence **konusu** haline getirenleri dost edinmeyin. Eğer gerçekten iman ediyorsanız Allah'tan korkun.

[25] Lafzen "*Hizbullah*" Yani, İlahi değerler etrafında toplanmış olan müminler topluluğu.

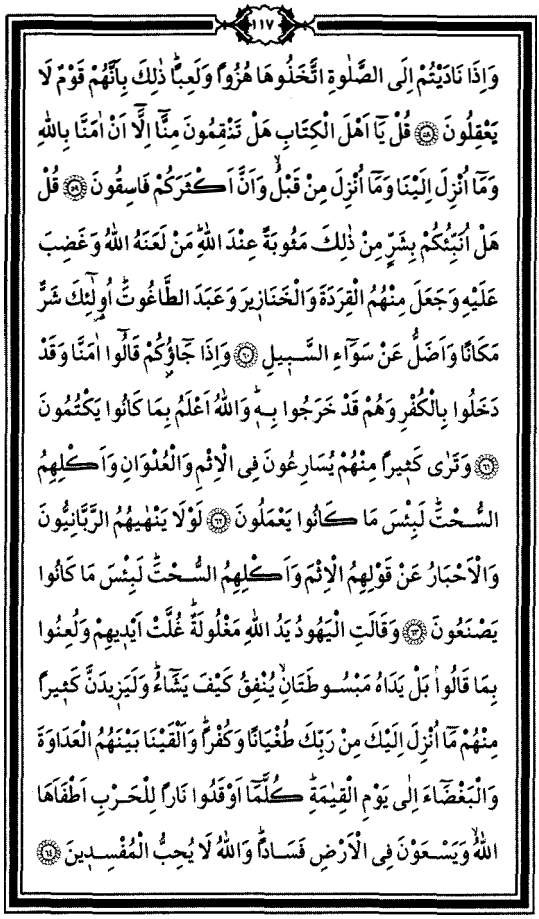
١١٧

وَاِذَا نَادَيْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ اتَّخَذُوْهَا هُزُوًا وَّلَعِبًا ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا
يَعْقِلُوْنَ ﴿٥٨﴾ قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ هَلْ تَنْقِمُوْنَ مِنَّآ اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ
وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَاَنَّ اَكْثَرَكُمْ فٰسِقُوْنَ ﴿٥٩﴾ قُلْ
هَلْ اُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِّنْ ذٰلِكَ مَثُوْبَةً عِنْدَ اللّٰهِ مَنْ لَّعَنَهُ اللّٰهُ وَغَضِبَ
عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيْرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوْتَ اُولٰٓئِكَ شَرٌّ
مَّكَانًا وَّاَضَلُّ عَنْ سَوَآءِ السَّبِيْلِ ﴿٦٠﴾ وَاِذَا جَآءُوْكُمْ قَالُوْٓا اٰمَنَّا وَقَدْ
دَّخَلُوْا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوْا بِهٖ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا كَانُوْا يَكْتُمُوْنَ
﴿٦١﴾ وَتَرٰى كَثِيْرًا مِّنْهُمْ يُسَارِعُوْنَ فِى الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاَكْلِهِمُ
السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٦٢﴾ لَوْلَا يَنْهٰهُمُ الرَّبّٰنِيُّوْنَ
وَالْاَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْاِثْمَ وَاَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوْا
يَصْنَعُوْنَ ﴿٦٣﴾ وَقَالَتِ الْيَهُوْدُ يَدُ اللّٰهِ مَغْلُوْلَةٌ غُلَّتْ اَيْدِيْهِمْ وَلُعِنُوْا
بِمَا قَالُوْا بَلْ يَدٰهُ مَبْسُوْطَتٰنِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ وَلَيَزِيْدَنَّ كَثِيْرًا
مِّنْهُمْ مَّآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَّبِّكَ طُغْيَانًا وَّكُفْرًا وَاَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَآءَ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ كُلَّمَآ اَوْقَدُوْا نَارًا لِّلْحَرْبِ اَطْفَاَهَا
اللّٰهُ وَيَسْعَوْنَ فِى الْاَرْضِ فَسَادًا وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِيْنَ ﴿٦٤﴾

58. Onları namaza çağırdığınızda bunu alay ve eğlence konusu ettiler. Böyle yapmaları onların aklı ermeyen bir topluluk olmalarından kaynaklanıyor.

59. De ki: "Ey Ehl-i Kitap[26]! Allah'a, bize indirilen Kitab'a ve bizden önce indirilen Kitaplara inandığımız için mi bizden hoşlanmıyorsunuz? Zaten sizin çoğunuz iyice yoldan çıkmış kimselersiniz."

60. De ki **onlara**: "Size bunlardan daha beter olan kimseleri söyleyeyim mi? Onlar, Allah'ın kendisine lanet ettiği, öfkelendiği, kendilerinden maymunlar, domuzlar ve şeytani önderlere[27] tapınanlar meydana getirdiği kimselerdir. İşte bunlar konumları tam anlamıyla berbat olan ve ayrıca doğru yoldan da bütünüyle sapmış olan kimselerdir."

61. Onlar sizin yanınıza geldiklerinde "**Biz de** iman ettik!" dediler. Oysa onlar sizin yanınıza inkarla gelip, yine **oradan inkarla** ayrıldılar. Allah onların **kalplerinde** gizlediklerini çok iyi bilir.

62. Onların çoğunun, günahta, düşmanlıkta ve haram yemekte **birbirleriyle** yarıştıklarını görürsün. Yaptıkları şey ne kötüdür onların.

63. Keşke rahipler ve hahamlar onların günah-kârca söz söylemelerini ve haram yemelerini engelleselerdi.[28] Yaptıkları şey ne kötüdür onların.

64. Yahudiler "Allah'ın eli sıkıdır[29]!" dediler. Asıl eli sıkı olan kendileridir. Söylediklerinden dolayı lanete uğradılar. **Söylediklerinin** aksine Onun eli çok açıktır[30] ve nasıl dilerse öyle verir. Andolsun Rabbinden sana indirilen **mesaj** onlardan pek çoğunun azgınlığını artıracaktır. Biz onların aralarına ta Kıyâmet gününe kadar kin ve düşmanlık soktuk. Onlar ne zaman bir savaş ateşi tutuşturmuşsalar Allah onu söndürmüştür. **Buna rağmen hâlâ** yeryüzünü fesada vermek için çaba sarf ediyorlar. Oysa Allah fesatçıları **hiç** sevmez.

---

[26] Bak: Bakara:15'in dipnotu

[27] Bak: Bakara 256'nın dipnotu

[28] Zımnen: "Ama bu sorumluluklarını yerine getirmediler."

[29] Yani, cimridir.

[30] Yani, cömerttir.

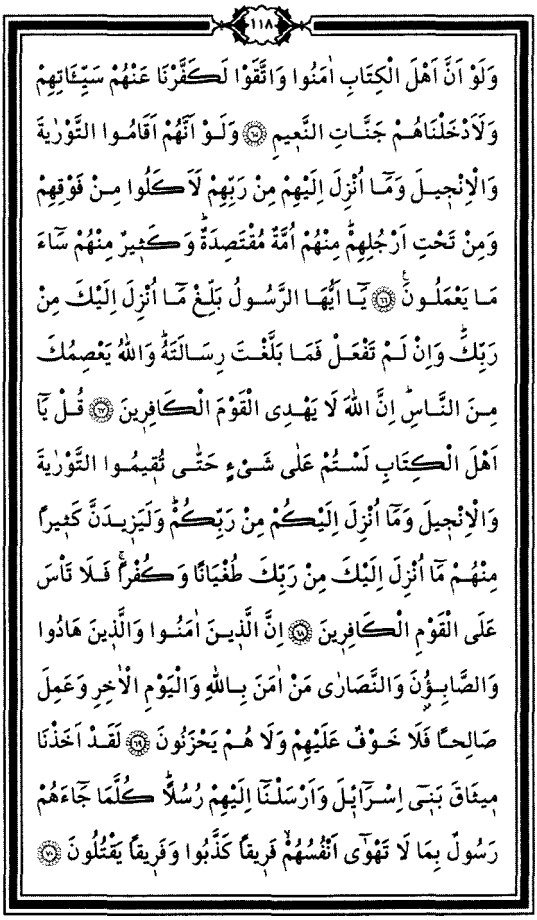
١١٨
وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ
وَلَاَدْخَلْنٰهُمْ جَنّٰتِ النَّعِيمِ ۝ وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا التَّوْرٰىةَ
وَالْاِنْجِيلَ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَاَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ اُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَآءَ
مَا يَعْمَلُونَ ۝ يٰٓاَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ
رَبِّكَ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ
مِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكٰفِرِينَ ۝ قُلْ يٰٓاَهْلَ
الْكِتٰبِ لَسْتُمْ عَلٰى شَىْءٍ حَتّٰى تُقِيمُوا التَّوْرٰىةَ
وَالْاِنْجِيلَ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا
مِنْهُمْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا فَلَا تَاْسَ
عَلَى الْقَوْمِ الْكٰفِرِينَ ۝ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا
وَالصّٰبِـُٔونَ وَالنَّصٰرٰى مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ
صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ لَقَدْ اَخَذْنَا
مِيثَاقَ بَنِىٓ اِسْرَآءِيلَ وَاَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمْ رُسُلًا كُلَّمَا جَآءَهُمْ
رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ۝

65. Eğer **önceki** Kitaplara uyanlar Allah'a iman edip **kullukta** samimi olsalardı, Biz de kendilerinin günahlarını bağışlar ve onları nimetlerle dolu cennette yerleştirirdik.

66. Eğer onlar Tevrat'a, İncil'e ve Rablerinden kendilerine indirilen Kuran'a uysalardı elbette gökteki ve yerdeki nimetlere nail olurlardı. Gerçi onlardan âdil ve ölçülü **davranan** bir topluluk var; ama onların çoğu **gerçekten** çok kötü şeyler yapıyorlar.

67. Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et! Şayet bunu yapmazsan Onun mesajını duyurmamış olursun. **Korkma!** Allah seni insanlardan korur. Allah elbette inkârcılar güruhunu doğru yola iletmez.

68. De ki: Ey Ehl-i Kitap[31]! Siz Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirilen **Kuran**'ı uygulamadıkça **imanınızın** hiçbir değeri yoktur. Gerçek şu ki, Rabbinden sana indirilen mesaj onların çoğunun sadece azgınlıklarını ve inkârlarını artırır. Ama yine de sen, inkârcılar güruhunun **bu haline** üzülme.

69. **Şunu bilin ki**, iman edenlerden, Yahudilerden, Sabiilerden ve Hıristiyanlardan Allah'a ve ahiret gününe inanıp **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler ne korkacaklar ne de üzülecekler.

70. Andolsun Biz İsrail oğullarından söz almış ve onlara peygamberler göndermiştik. **Ancak** her ne zaman bir peygamber kendilerine hoşlanmayacakları bir şey getirse, bazıları yalancılıkla suçladı, bazıları ise öldürdü **onları**.

[31] Bak: Bakara:15'in dipnotu

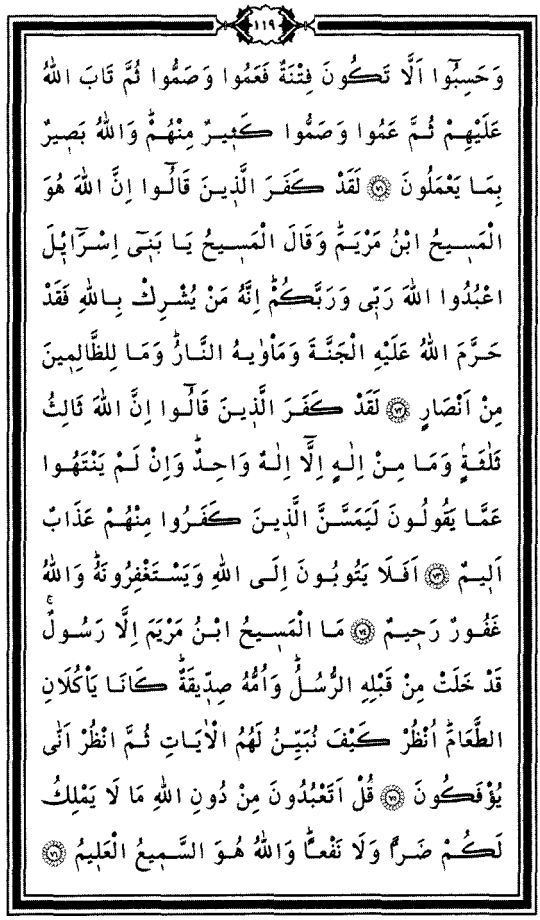
وَحَسِبُوٓا۟ أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ فَعَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ ثُمَّ تَابَ ٱللَّهُ
عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ كَثِيرٌ مِّنْهُمْ ۚ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ
بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾ لَقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ هُوَ
ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ ۖ وَقَالَ ٱلْمَسِيحُ يَٰبَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ
ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّى وَرَبَّكُمْ ۖ إِنَّهُۥ مَن يُشْرِكْ بِٱللَّهِ فَقَدْ
حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيْهِ ٱلْجَنَّةَ وَمَأْوَىٰهُ ٱلنَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ
مِنْ أَنصَارٍ ﴿٧٢﴾ لَّقَدْ كَفَرَ ٱلَّذِينَ قَالُوٓا۟ إِنَّ ٱللَّهَ ثَالِثُ
ثَلَٰثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۚ وَإِن لَّمْ يَنتَهُوا۟
عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ مِنْهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى ٱللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٤﴾ مَّا ٱلْمَسِيحُ ٱبْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ
قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ ٱلرُّسُلُ ۖ وَأُمُّهُۥ صِدِّيقَةٌ ۖ كَانَا يَأْكُلَانِ
ٱلطَّعَامَ ۗ ٱنظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ ٱلْءَايَٰتِ ثُمَّ ٱنظُرْ أَنَّىٰ
يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾ قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ
لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ۚ وَٱللَّهُ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

71. Ve **böyle yapmakla başlarına** bir bela gelmeyeceğini sanarak **Allah'ın mesajına karşı** kör ve sağır kesildiler. Ardından **tevbe ettiler**; Allah da onların tevbesini kabul etti; ama sonra onlardan pek çoğu yine **bu mesaja karşı** kör ve sağır kesildiler. Allah onların yaptıklarını görüyor.

72. "Allah, Meryem oğlu İsa Mesih'in ta kendisidir." diyenler elbette kâfir oldular. Hâlbuki İsa, "Ey İsrailoğulları! Benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin. Kim Allah'ın yanısıra başka varlıkları da ilah edinirse, Allah ona cenneti haram eder. Onun varacağı yer ateştir. Zira zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur." demişti.

73. "Allah üçlünün[32] üçüncüsüdür!" diyenler elbette kâfir oldular. **Oysa** sadece bir tek İlah var. Şayet **bu inançlarından** vazgeçmezlerse, onlardan inkâr edenlere can yakıcı bir azap dokunacaktır.

74. **Hâlâ** Allah'a tevbe edip Ondan bağışlanma dilemeyecekler mi? **Şayet tevbe ederlerse** Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder.

75. Meryem oğlu İsa Mesih sadece bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçti. Onun annesi doğruluğu ilke edinmiş bir kadındı. İkisi de yemek yerdi[33]. Bak onlara[34] mesajlarımızı nasıl açıklıyoruz; buna rağmen[35] bak nasıl da **hakikatten** yüz çeviriyorlar.

76. De ki **onlara**: "Size ne bir fayda ne de zarar veremeyecek olan şeylere mi tapınıyorsunuz? Oysa Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir."

[32] Hıristiyan inancındaki üçlü tanrı inancı; Baba (Allah), Oğul (İsa) ve Kutsal Ruh

[33] Yani, herhangi bir insan gibiydiler, Tanrı değillerdi.

[34] Yani, Hıristiyanlara

[35] Lafzen: "*sonra*"

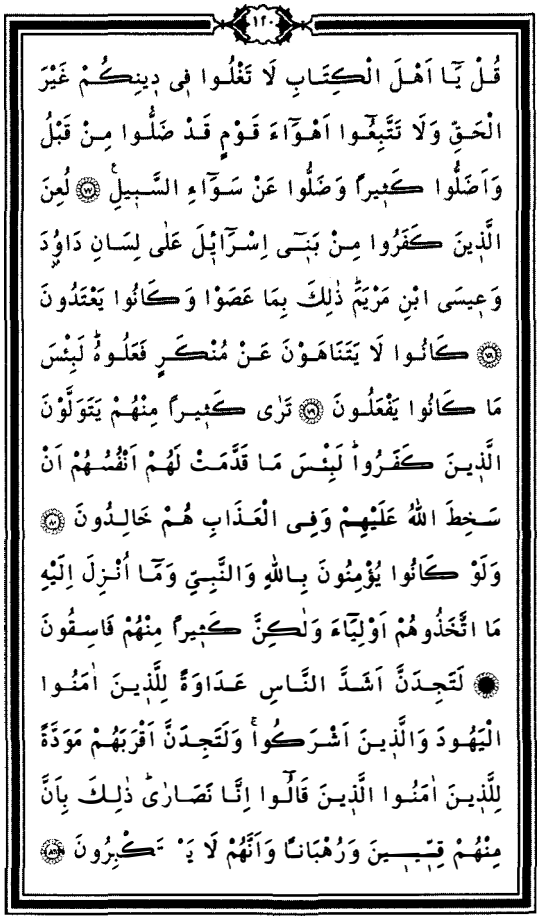
قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ لَا تَغْلُوْا فِيْ دِيْنِكُمْ غَيْرَ
الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوْٓا اَهْوَٓاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوْا مِنْ قَبْلُ
وَاَضَلُّوْا كَثِيْرًا وَّضَلُّوْا عَنْ سَوَٓاءِ السَّبِيْلِ ﴿٧٧﴾ لُعِنَ
الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوٗدَ
وَعِيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۭ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوْا يَعْتَدُوْنَ
﴿٧٨﴾ كَانُوْا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُّنْكَرٍ فَعَلُوْهُ ۭ لَبِئْسَ
مَا كَانُوْا يَفْعَلُوْنَ ﴿٧٩﴾ تَرٰى كَثِيْرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ
الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ۭ لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ اَنْفُسُهُمْ اَنْ
سَخِطَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خٰلِدُوْنَ ﴿٨٠﴾
وَلَوْ كَانُوْا يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالنَّبِيِّ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ
مَا اتَّخَذُوْهُمْ اَوْلِيَآءَ وَلٰكِنَّ كَثِيْرًا مِّنْهُمْ فٰسِقُوْنَ
﴿٨١﴾ لَتَجِدَنَّ اَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِّلَّذِيْنَ اٰمَنُوا
الْيَهُوْدَ وَالَّذِيْنَ اَشْرَكُوْا ۚ وَلَتَجِدَنَّ اَقْرَبَهُمْ مَّوَدَّةً
لِّلَّذِيْنَ اٰمَنُوا الَّذِيْنَ قَالُوْٓا اِنَّا نَصٰرٰى ۭ ذٰلِكَ بِاَنَّ
مِنْهُمْ قِسِّيْسِيْنَ وَرُهْبَانًا وَّاَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُوْنَ ﴿٨٢﴾

77. Ey İncil'e uyanlar![36] Gerçekliği olmayan **bir takım inanç esasları edinerek**[37] dininizde **Allah'ın koyduğu** sınırı aşmayın. Ayrıca, geçmişte hem kendileri sapıp, hem de pek çok kimseyi saptıran, dosdoğru yoldan sapmakta hala ısrar eden bir topluluğun[38] **şeytani** arzularına uymayın.

78. İsrailoğulları'nın nankörlüklerine Davud'un ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lanet edilmiştir. Bu, onların, **Allah'a** isyan etmeleri ve haddi aşmaları yüzünden böyle oldu.

79. Onlar birbirlerini yaptıkları iğrenç şeylerden vazgeçirmeye çalışmadılar. Yaptıkları şey gerçekten ne kötü idi!

80. **Şimdi** onlardan çoğunun kâfirleri dost edindiklerini görürsün. İhtiraslarının onları sürüklediği şey ne kötüdür; **ki bu**, Allah'ın onlara öfkelenmesine **yol açmıştır. Ve bu yüzden** onlar ebediyen azabın içinde kalacaklardır.

81. **Zaten o Yahudiler** Allah'a, peygamberine ve ona indirilen Kitab'a iman etselerdi, **kâfirleri** müttefik edinmezlerdi. Ancak onların çoğu iyice yoldan çıkmıştır.

82. İnsanlar arasında müminlere en amansız düşman kesilenlerin, Müşrikler ile Yahudiler olduğunu görürsün. Bunun yanında, insanlar arasında[39] müminlere en çok sevgi duyan kimselerin ise, "Biz Hıristiyan'ız!" diyenler olduğunu görürsün. Bunun böyle olması, **Hristiyanların** arasında kibirlenmeyen keşişlerin ve rahiplerin bulunmasından kaynaklanmaktadır.

---

[36] Bağlam içerisinde hitap Hristiyanlar'a yapıldığı için ***Ehl-i kitap*** kelimesini "İncil'e uyanlar" diye çevirdik.

[37] Yani, Hz. İsa'nın "Allah'ın oğlu" olduğunu söylemek gibi...

[38] Yani, Yahudilerin...

[39] Lafzen: "*onlardan*"

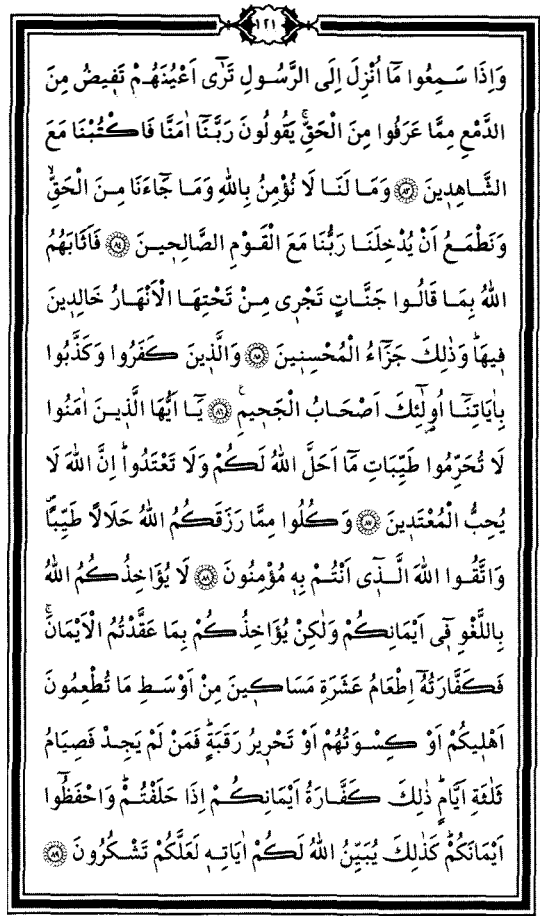

وَإِذَا سَمِعُوا مَآ أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰٓ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ
الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ ۖ يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ
الشَّٰهِدِينَ ﴿٨٣﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَآءَنَا مِنَ الْحَقِّ
وَنَطْمَعُ أَن يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّٰلِحِينَ ﴿٨٤﴾ فَأَثَٰبَهُمُ
اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ
فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَآءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا
بِـَٔايَٰتِنَآ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾ يَٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا
لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَٰتِ مَآ أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوٓا ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا
يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾ وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَٰلًا طَيِّبًا
وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِىٓ أَنتُم بِهِۦ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ
بِاللَّغْوِ فِىٓ أَيْمَٰنِكُمْ وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ الْأَيْمَٰنَ ۚ
فَكَفَّٰرَتُهُۥٓ إِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَٰكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ
أَهْلِيكُمْ أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ ۖ فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ
ثَلَٰثَةِ أَيَّامٍ ۚ ذَٰلِكَ كَفَّٰرَةُ أَيْمَٰنِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ ۚ وَاحْفَظُوٓا
أَيْمَٰنَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

83-84. Nitekim bunlar, hakikatin birazını kavramış olmalarından dolayı peygambere indirilen **Kitab**'ı dinleyip anladıkları zaman, sen onların, "Rabbimiz! Biz inandık; bizi hakikatin şahitleriyle bir tut!" diye yalvararak gözyaşı döktüklerini ve **diğer insanlara da** "Biz, Rabbimizin bizi hoşnut olduğu kimselerin arasına katmasını şiddetle arzularken, neden Allah'a ve **Allah'tan** bize ulaşan hakikate inanmayalım ki?" dediklerini görürsün.

85. Bu sözlerinden dolayı Allah onlara içlerinden dereler akan cennetler bahşetti! Orada ebediyen kalacaklar. Güzel ameller işleyenlerin mükâfatı budur işte!

86. **Hakikati** inkâra ve mesajlarımızı yalanlamaya şartlanmış olanlara gelince; onlar cehenneme mahkûmdurlar!

87. Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı güzel şeyleri kendinize haram kılmayın; ama haddi de aşmayın[40]. Çünkü Allah haddi aşanları sevmez.

88. Allah'ın size rızk olarak verdiği helal ve güzel şeyleri yiyin; ve Kendisine iman ettiğiniz Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun.

89. Allah sizi, alışkanlıklarınız yüzünden rastgele ettiğiniz yeminlerden sorumlu tutmaz; ama bilerek ve isteyerek yaptığınız yeminlerden sorumlu tutar. Böylesi yeminlerinizi bozmanız durumunda ailenize harcadığınızın ortalamasından on fakiri doyurmanız veya giydirmeniz, yahut da bir köleyi özgürlüğüne kavuşturmanız gerekir. Kim bunları yapacak imkâna sahip değilse, üç gün oruç tutmalıdır. Yemin edip de bozduğunuz zaman cezası budur işte. Yeminlerinize sadık olun. Allah, **bundan dolayı** şükretmeniz için mesajlarını size işte böyle açıklıyor.

---

40) "Haddi aşmak" ile ilgili üç farklı yorum söz konusudur. 1. Allah güzel şeyleri haram kılmayı "haddi aşma" olarak nitelemiş ve haddi aşmaktan men etmiştir. Bu yoruma göre anlam "Allah'ın size helal kıldığı şeyleri kendinize haram kılmayın ve haddi aşmayın" şeklinde olur. 2. Haddi aşmak "israf" anlamındadır. Bu durumda anlam "Allah'ın size helal kıldığı şeyleri kendinize haram kılmayın; ama **israf ederek** haddi de aşmayın" şeklinde olur. 3. Helal ve güzel şeylerle yetinin, haddi aşarak işi haramlara vardırmayın. (Bak: **Razi**)

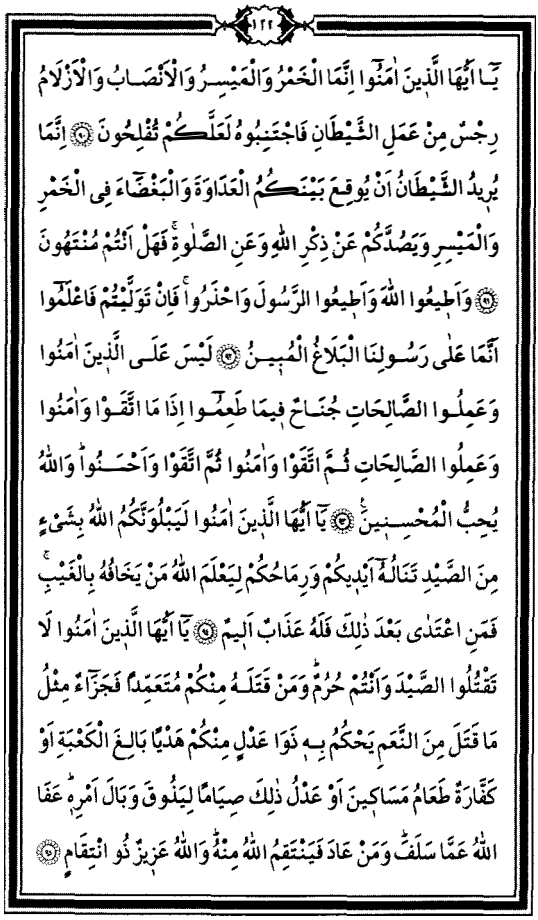

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِنَّمَا ٱلْخَمْرُ وَٱلْمَيْسِرُ وَٱلْأَنصَابُ وَٱلْأَزْلَـٰمُ
رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ ٱلشَّيْطَـٰنِ فَٱجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝ إِنَّمَا
يُرِيدُ ٱلشَّيْطَـٰنُ أَن يُوقِعَ بَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ فِى ٱلْخَمْرِ
وَٱلْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ
۝ وَأَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟ ٱلرَّسُولَ وَٱحْذَرُوا۟ ۚ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَٱعْلَمُوٓا۟
أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا ٱلْبَلَـٰغُ ٱلْمُبِينُ ۝ لَيْسَ عَلَى ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوٓا۟ إِذَا مَا ٱتَّقَوا۟ وَّءَامَنُوا۟
وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّـٰلِحَـٰتِ ثُمَّ ٱتَّقَوا۟ وَّءَامَنُوا۟ ثُمَّ ٱتَّقَوا۟ وَّأَحْسَنُوا۟ ۗ وَٱللَّهُ
يُحِبُّ ٱلْمُحْسِنِينَ ۝ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَيَبْلُوَنَّكُمُ ٱللَّهُ بِشَىْءٍ
مِّنَ ٱلصَّيْدِ تَنَالُهُۥٓ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ ٱللَّهُ مَن يَخَافُهُۥ بِٱلْغَيْبِ ۚ
فَمَنِ ٱعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ فَلَهُۥ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا
تَقْتُلُوا۟ ٱلصَّيْدَ وَأَنتُمْ حُرُمٌ ۗ وَمَن قَتَلَهُۥ مِنكُم مُّتَعَمِّدًا فَجَزَآءٌ مِّثْلُ
مَا قَتَلَ مِنَ ٱلنَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِۦ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ هَدْيًۢا بَـٰلِغَ ٱلْكَعْبَةِ أَوْ
كَفَّـٰرَةٌ طَعَامُ مَسَـٰكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَٰلِكَ صِيَامًا لِّيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِۦ ۗ عَفَا
ٱللَّهُ عَمَّا سَلَفَ ۖ وَمَنْ عَادَ فَيَنتَقِمُ ٱللَّهُ مِنْهُ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ ذُو ٱنتِقَامٍ ۝

90. Ey iman edenler! İçki, kumar, putperestlik sembolleri ve fal araçları şeytan işi pisliklerdir. Bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz.

91. Şeytan, içki ve kumar ile sizin aranıza kin ve düşmanlık sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan ve namaz kılmaktan alıkoymak istiyor. Artık **bu tür davranışlarda bulunmayı** terk ettiniz **değil** mi?[41]

92. Allah'a itaat edin, Peygambere itaat edin ve **bu tür şeylerden** uzak durun. Eğer **bunlardan** vazgeçmezseniz, **sonucuna siz katlanırsınız**; bilin ki Elçimize düşen sadece açık bir dille duyurmaktır.

93. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler –**kullukta** samimi oldukları ve imanda **sebat** edip, güzel ameller işlemeyi sürdürdükleri sürece – **geçmişte bu tür şeyleri** işlemiş olmalarından dolayı kendilerine bir günah yoktur; yeter ki iman etmeyi ve samimiyetle kulluk etmeyi sürdürsünler; ve aynı şekilde Allah'a kulluğu her şeyin üzerinde tutmakta ve güzel şeyler yapmakta kararlı davransınlar. Zira Allah güzel davranmayı ilke edinenleri sever.

94. Ey iman edenler! Allah, **hac esnasında** – görmediği halde Kendisinden korkanları ortaya çıkarmak için – elinizin ve silahınızın ulaşabileceği av hayvanlarıyla sizi sınar. Kim bundan böyle haddi aşarsa, o can yakıcı bir azaba uğrayacaktır.

95. Ey iman edenler! **Hac esnasında** ihramlı iken av hayvanlarını öldürmeyin. Kim bilerek böyle bir şey yaparsa, onun cezası, öldürülene karşılık olabileceğine aranızdan iki güvenilir kişinin şahitlik ettiği bir hayvanı kurban etmek üzere Kabe'ye getirmesi, yahut keffaret olarak yoksulları doyurması, ya da buna denk oruç tutmasıdır; tâ ki, böylece, yaptığının vebalini çeksin. Allah önceki **yapılanları** bağışlamıştır; ama kim tekrar yaparsa Allah bunun hesabını sorar. Zira Allah, **böylelerinden** hesap sorabilecek eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

41) Zımnen, "terk edin!"

96. Deniz hayvanlarını avlamak ve onları yemek, hem **yerleşik olan** sizlerin hem de göçebe bir hayat sürenlerin ihtiyacını karşılasın diye helal kılındı. Ama hac göreviniz devam ettiği sürece kara hayvanlarını avlamak haram kılınmıştır. Huzurunda toplanacağınız Allah'tan korkun.

97. Allah Beytü'l-Haram olan Kâbe'yi, kutsal hacc ayını, kurbanlıkları ve kurbanlıkların boğazındaki takıları insanlar için **Allah'ın dinini** ayakta tutan **birer sembol** yaptı. Bunu, Allah'ın göklerde ve yerde olan her şeyi bildiğini; yani Allah'ın her şeyi bilen birisi olduğunu hatırlamanız için böyle yaptı.

98. Bilin ki Allah en ağır şekilde cezalandırır ve **aynı zamanda** Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

99. Peygamberin görevi sadece **kendisine iletilen mesajları insanlara** duyurmaktır. Allah sizin gizlediğinizi de açıkladığınızı da bilir.

100. De ki: "İyi ve güzel olanla, kötü ve çirkin olan bir olur mu hiç?" Velev ki kötü ve çirkin olanların bir çoğu sana zevk vermiş olsun? Ey derin kavrayış sahipleri! Allah'a sorumluluklarınızın bilincinde olun; belki böylece kurtuluşa erersiniz.

101. Ey iman edenler! **Kesin kurallar şeklinde** açıklandığında hoşunuza gitmeyecek olan şeyleri sormayın. Zira Kuran vahyedilip dururken böylesi sorular sorarsanız, **bunlar** size **kesin kurallar şeklinde** açıklanır **da sonra zor durumda kalırsınız**. Oysa Allah onlardan sizi yükümlü tutmadı. Çünkü Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** müsamahalı davranır.

١٢

أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ ۖ
وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا
لِّلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ۚ ذَٰلِكَ لِتَعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٩٨﴾ مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ ۗ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا
تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾ قُل لَّا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ
وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ ۚ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ
أَشْيَاءَ إِن تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ ۚ وَإِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ
الْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ ۚ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا ۗ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾ قَدْ
سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾ مَا جَعَلَ
اللَّهُ مِن بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ ۙ وَلَٰكِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ۖ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

102. Nitekim sizden önceki topluluklar böylesi sorular sormuşlar; açıklanınca da bu kez onları kabul etmemişlerdi.

103. Allah bazı hayvan türlerinin batıl inançlar sebebiyle işaretlenmesini[42] ve insanların kullanımından alıkonulmasını emretmemiştir. Ancak o kâfirler yalan söyleyerek Allah'a iftira ediyorlar. Zaten onların çoğunun aklı ermez.

[42] Lafzen: "*Allah size ne* bahire*'yi, ne* sâibe*'yi, ne* vesile*'yi, ne de* hâam*'ı meşru kılmadı.*" Bu isimler İslam öncesi cahiliye döneminde Arapların, -bazı özelliklerinden dolayı kutsallık atfederek- işaretleyip, kullanımdan alıkoydukları ve böylece de onları ilahlarına adadıklarına inandıkları hayvan türlerini göstermektedir. İslam öncesi döneminde Araplar, beş defa doğurup, beşincisinde erkek doğuran deveye binmezler ve sütünü sağmazlar, kulaklarını yarıp işaretleyerek salıverirlerdi ve buna *bahira* denirdi. Bir kimsenin başına bir dert geldiğinde iyileşince devesini salıverir ve bunu kullanmayı yasaklardı, buna da *saibe* denirdi. Koyun dişi doğurursa kendilerinin, erkek doğursa ilahlarının olurdu. İkisini birden doğurduğunda ise, bu dişiden dolayı erkeği de kurban etmezlerdi ki buna *vesile* denirdi. Bir erkek devenin soyu on batına ulaşırsa ona binmezler ve hiçbir otlaktan onu menetmezlerdi; buna da *ham* denilirdi. **(Elmalılı)** Bu ayette, Araplar arasında bazı uygulamalardan söz edilerek, bununla, keyfi bir şekilde dini yükümlülükler konulamayacağı vurgulanmak istenmektedir.

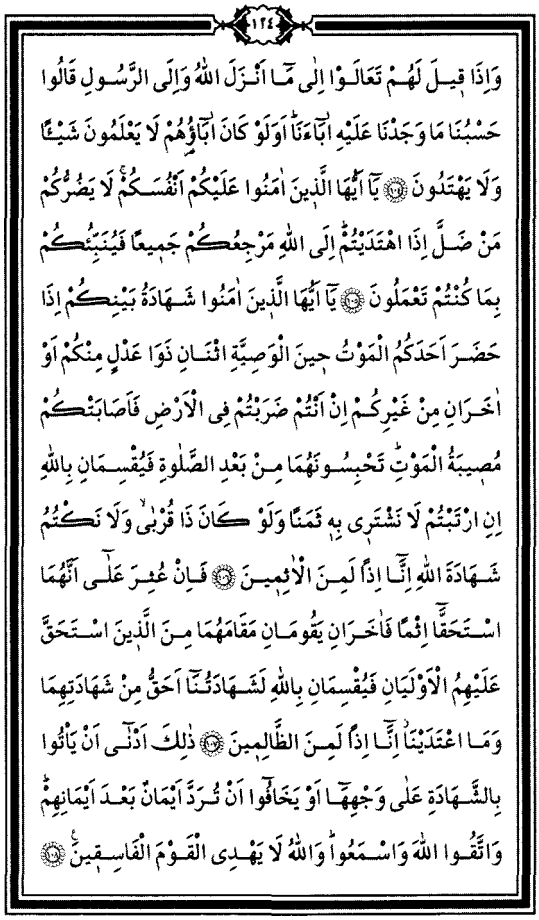
١٢٤
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا
حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا
وَلَا يَهْتَدُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُم
مَّن ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُم
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا
حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنكُمْ أَوْ
آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُم
مُّصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِن بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ
إِنِ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا نَكْتُمُ
شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَّمِنَ الْآثِمِينَ ۝ فَإِنْ عُثِرَ عَلَىٰ أَنَّهُمَا
اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَآخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ
عَلَيْهِمُ الْأَوْلَيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِن شَهَادَتِهِمَا
وَمَا اعْتَدَيْنَا إِنَّا إِذًا لَّمِنَ الظَّالِمِينَ ۝ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَن يَأْتُوا
بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا أَوْ يَخَافُوا أَن تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ
وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْمَعُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ۝

104. Onlara "Allah'ın indirdiği **Kitab**'a ve peygambere tabi olun" denildiğinde "Atalarımızın inanıp izleyegeldiği yol[43] bize yeter!" derler. **İyi de**, ya ataları hiçbir şey bilmeyen ve doğru yoldan da uzak olan kimselerse **ne olacak**?

105. Ey iman edenler! Siz sadece kendinizden sorumlusunuz. Siz doğru yolda olduğunuz sürece, sapıklığa düşenler size bir zarar veremezler. Hepinizin dönüşü Allah'adır. Ve o vakit O, yaptığınız her şeyi size haber verecektir.

106. Ey iman edenler! Herhangi biriniz, ölümün yaklaştığını **anlayarak** vasiyette bulunmak **istediği** zaman, **yanınızda, mirasçılarla** aranızda şahitlik edecek adil iki kişi bulunsun. Eğer evinizden uzakta seyahatta iken ölüm işaretleri baş göstermişse, namazdan sonra, misafir olduğunuz topluluktan[44] **şahitlik yapmaları için** iki kişiyi alıkoyun; şayet içinize bir kuşku düşerse onlara "Akraba bile olsa sözümüzü hiçbir menfaat karşılığında değiştirmeyeceğiz ve Allah'ın huzurunda yapacağımız şahitliği gizlemeyeceğiz, yoksa günahkârlar arasına gireriz!" diye yemin ettirin.

107. Eğer bu iki kişinin, **şahitliği gizleyerek** günah işledikleri anlaşılırsa, **ölünün** yakınlarından şahitlik edecek iki kişi onların yerini alır ve "Andolsun bizim şahitliğimiz o ikisinin şahitliğinden daha doğrudur; biz hak ve adalet sınırlarını aşmadık; yoksa biz de günahkârlardan olurduk." diye yemin ederler.

108. Böylesi bir uygulama, şahitlerin usulüne göre şahitlik edebilmelerini veya **yalan yere yemin ederlerse** başkalarının da yemin ederek kendilerini yalanlayacaklarından korkarak **yalancı şahitlikten kaçınmalarını** sağlar. Allah'tan korkun ve **bu söylenilenlere** kulak verin. **Unutmayın ki,** Allah günaha gömülmüş bir toplumu doğru yola iletmez.

---

[43] Lafzen: "*Atalarımızı üzerinde bulduğumuz şey*"

[44] Lafzen: "*sizden olmayan / sizin dışınızdan*" Akraba, aşiret ve yakınlarınızdan olmayan.

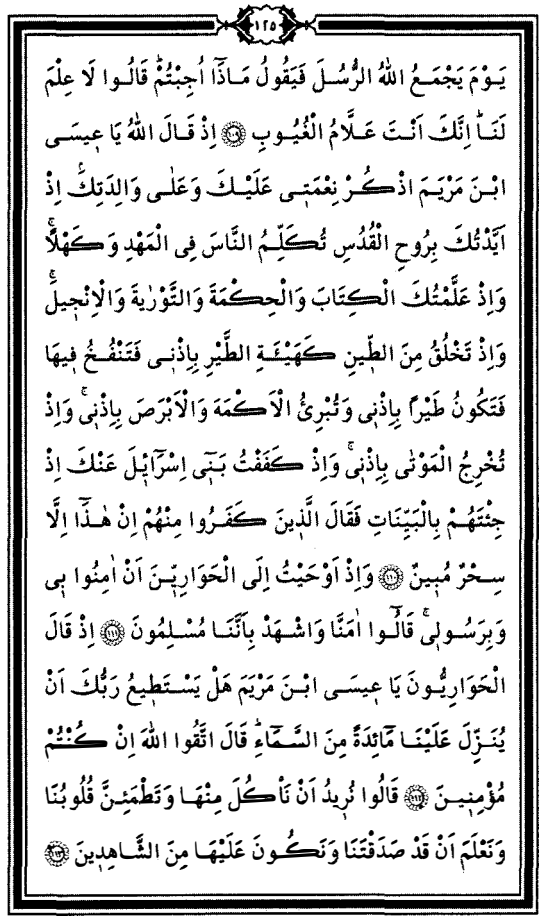

يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَآ أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ
لَنَآ إِنَّكَ أَنتَ عَلَّٰمُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾ إِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى
ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ إِذْ
أَيَّدتُّكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا
وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ وَالْإِنجِيلَ
وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنفُخُ فِيهَا
فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ
تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنكَ إِذْ
جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا
سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿١١٠﴾ وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي
وَبِرَسُولِي قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾ إِذْ قَالَ
الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ
يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِّنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ إِن كُنتُم
مُّؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾ قَالُوا نُرِيدُ أَن نَّأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا
وَنَعْلَمَ أَن قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾

109. Allah'ın, bütün peygamberleri toplayarak, "Size ne cevap verildi?" diyeceği gün, onlar, "Bizim bir bilgimiz yok; gizli olan her şeyi en iyi bilen yalnızca Sensin!" derler.

110. İşte o zaman Allah "Ey Meryem oğlu İsa!" diyecek[45], "Sana ve annene verdiğim nimetleri hatırla! Hani, seni Ruhu'l-Kudüs[46] ile desteklemiştim. Hem beşikte iken[47] hem de yetişkin bir adam iken insanlarla konuşuyordun. Sana, Tevrat'ı ve İncil'i **ihtiva eden** Kitab'ı ve onu doğru anlayıp uygulama tarzını öğretmiştim.[48] Benim iznimle çamurdan kuş şeklinde bir şey yapıyordun da, üfleyince kuş oluyordu. Körleri ve vebalıları benim iznimle iyileştiriyor; ölüleri de yine benim iznimle diriltiyordun. Hani hatırlasana, sen onlara apaçık kanıtlar getirdiğinde içlerinden **hakikati** inkâr edenler '*Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değil!*' diye **tepki gösterdikleri** vakit, İsrail oğullarının sana zarar vermesini Ben önlemiştim."

111. Hani Havarilere[49] "Bana ve peygamberime iman edin!" diye vahyetmiştim de onlar, "Biz iman ettik! Bizim **Sana** teslim olduğumuza Sen şahit ol!" demişlerdi.

112. **Bir seferinde** Havariler "Ey Meryem oğlu İsa! Rabbin bize gökten bir sofra indirse![50]" demişler; İsa da onlara, "Siz gerçek müminseniz **bu tür şeyler istemeyi bırakıp, sadece** Allah'a karşı sorumluluklarınızı yerine getirin!" diye karşılık vermişti.

113. Onlar da "Biz - **sadece** - ondan yiyelim de kalbimiz mutmain olsun; ve böylece senin bize gerçekleri söylediğini bilelim ve buna tanıklık edelim istiyoruz!" demişlerdi.

---

45) Lafzen: "*dedi*"

46) Kutsal ruh: Vahiy veya Cebrail

47) Hz. İsa'nın beşikteki bir çocuk iken konuşması ile ilgili farklı görüşler için bak: Meryem: 30-33. ayetin dipnotu

48) Lafzen: "*Kitab'ı, Hikmeti, Tevrat'ı ve İncili öğretmiştim.*"

49) Hz. İsa'ya ilk iman edenler, arkadaşları.

50) Lafzen: "*Rabbin bize gökten bir sofra indirmeye güç yetirebilir mi?*" Ancak biz, Havarilerin amacının, Allah'ın buna güç yetirip yetiremeyeceğini sınamak olmadığını, sadece bir sofra indirilmesini arzu ettiklerini dikkate alarak "indirse" diye çevirmeyi tercih ettik.

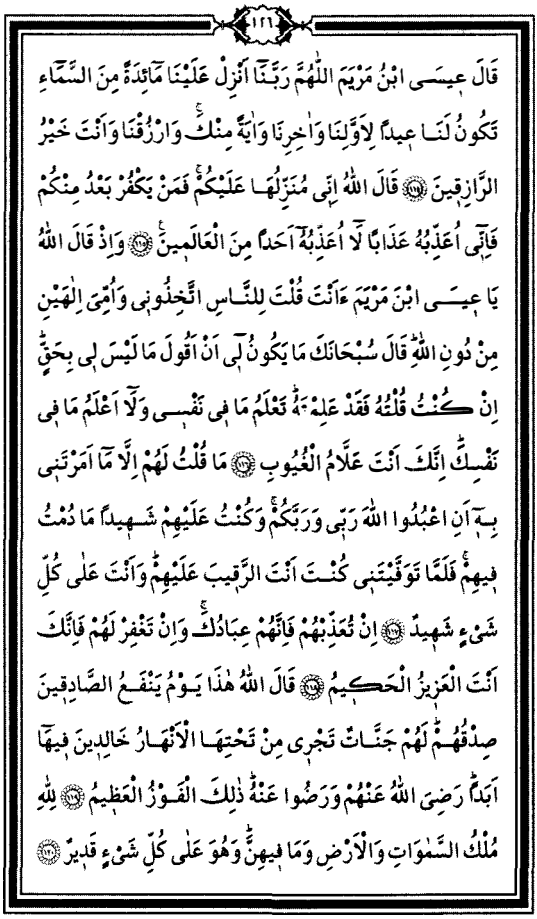
قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ
تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ ۖ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
الرَّازِقِينَ ﴿١١٤﴾ قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ ۖ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ
فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾ وَإِذْ قَالَ اللَّهُ
يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّيَ إِلَٰهَيْنِ
مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ ۚ
إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ ۚ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي
نَفْسِكَ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي
بِهِ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ
فِيهِمْ ۖ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾ إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ
أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ قَالَ اللَّهُ هَٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ
صِدْقُهُمْ ۚ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا ۖ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾ لِلَّهِ
مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

114. **Bunun üzerine** Meryem oğlu İsa "Allah'ım! Rabbimiz! Bize gökten bir sofra indir ki, bu hem Senden bir mucize, hem de ilkimizden sonuncumuza kadar hepimiz için bir bayram **vesilesi** olsun. Sen bizi rızıklandır! Sen, rızkı en güzel şekilde verirsin!" diye **dua etti.**

115. Allah da "Size onu indireceğim. Ancak bundan sonra kim **bu hakikati** inkâr ederse, Ben onu dünyada hiç kimseye reva görmediğim bir azaba çarptırırım." dedi.

116-118. O vakit Allah İsa'ya, "Ey Meryem oğlu İsa!" dedi, "Yoksa sen **onlara**, '*Allah'ı bırakın da, beni ve annemi tanrı edinin*!' mi dedin?" İsa "Hâşâ!" dedi. "Haddim olmayan bir şeyi nasıl söylerim ben. Ben **böyle** demiş olsaydım Sen **bunu** zaten bilirdin. Oysa ben Senin zatında olanı bilmem. Elbette bilinmeyeni bilen yalnızca Sensin. Ben onlara, Senin bana emrettiğinden başka bir şey söylemedim; **sadece** "*Benim ve sizin Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin*" **dedim.** Ben aralarında bulunduğum sürece de **onları** kontrol altında bulundurdum. Ancak Sen beni vefat ettirdikten sonra, onları koruyup – gözeten yalnızca Sen oldun. Sen her şeyi görmektesin. Onları cezalandırırsan, **bu Senin bileceğin bir şeydir**; zira onlar Senin kullarındır, **elbette kullarına dilediğini yaparsın**; ama onları bağışlarsan, **bu Senin kullarına olan merhametindendir**. Sen **zaten** her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisisin.

119. Ve hesap günü Allah şöyle der: Bu gün sözlerine sadık olanlar sadakatlarının yararını görecekler. Sonsuza kadar kalacakları içinden dereler akan cennetler onların olacak. Allah onlardan razı olmuştur; onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte asıl büyük mutluluk budur.

120. Göklerin ve yerin ve de bu ikisinin arasındakilerin hükümranlığı Allah'a aittir. Allah her şeye güç yetirir.

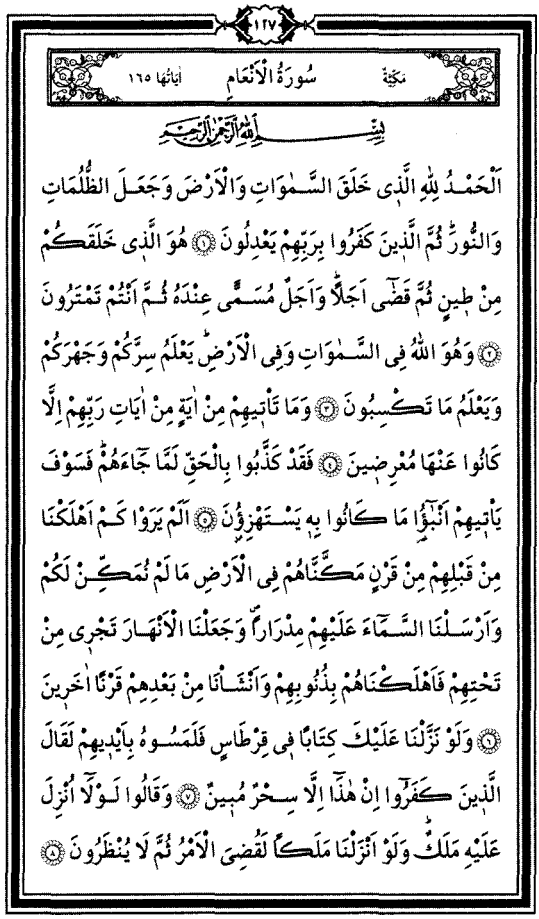
١٧٤
مَكِّيَّة سُورَةُ الْأَنْعَام آيَاتُهَا ١٦٥
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ
وَالنُّورَ ۖ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ۝ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ
مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا ۖ وَأَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ
۝ وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ
وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ ۝ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا
كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۝ فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ ۖ فَسَوْفَ
يَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ۝ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا
مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ
وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ
۝ وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالَ
الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ۝ وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ
عَلَيْهِ مَلَكٌ ۖ وَلَوْ أَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِيَ الْأَمْرُ ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ ۝

ENAM SÛRESİ (6)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 165 ayettir. Adını, 136. ayette ve devamında söz edilen bazı büyükbaş hayvanlarla (enam) ilgili müşriklerin batıl inançlarına yapılan atıftan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıkları ve aydınlığı var eden Allah'a aittir. Yine de, **hakikati** inkar edenler Rabb'lerine başka varlıkları denk tutuyorlar.

2. Sizi çamurdan yaratan ve sonra da size bir ömür biçen Odur: sadece Onun elinde[1] olan bir ömür... **Buna rağmen, yine de** şüphe edip duruyorsunuz.

3. Göklerde de Allah Odur, yerde de **O**. O sizin gizlinizi de bilir, açığınızı da; ve ayrıca ne kazandığınızı da bilir.

4. Onlara **ne zaman** Rabb'lerinin mesajlarından bir mesaj gelse, muhakkak ondan yüz çevirirler.

5. **Şimdi de** kendilerine gelen **bu Kitap'taki** hakikati **aynı şekilde** yalanladılar. **Ama** yakında alaya aldıkları şeyin haberi kendilerine ulaşacaktır.

6. Kendilerinden önce nice nesilleri helak ettiğimizi görmüyorlar mı? **Üstelik** onlara, yeryüzünde kendilerine vermediğimiz imkânları vermiş, onları göğün nimetlerine boğmuş, ayaklarının altından dereler akıtmıştık. **Buna rağmen** günahlarından dolayı onları helak ettik ve arkalarından başka nesiller yarattık.

7. Şayet Biz sana kâğıt üzerinde yazılı bir kitap indirseydik de ona elleriyle dokunsalardı, **hakikati** inkâr edenler yine de, "Bu, apaçık bir sihirden başka bir şey değil!" derlerdi.

8. **Bir de kalkmışlar** "Ona **alenen** bir melek gönderilse **de görsek?**" diyorlar. Şayet **alenen** bir melek gönderilseydi, muhakkak ki o zaman, kendilerine hiçbir fırsat tanınmadan işleri bitirilmiş olurdu.[2]

---

[1] Lafzen: "*katında*"

[2] Lafzen: "*İş bitmiş olurdu*"

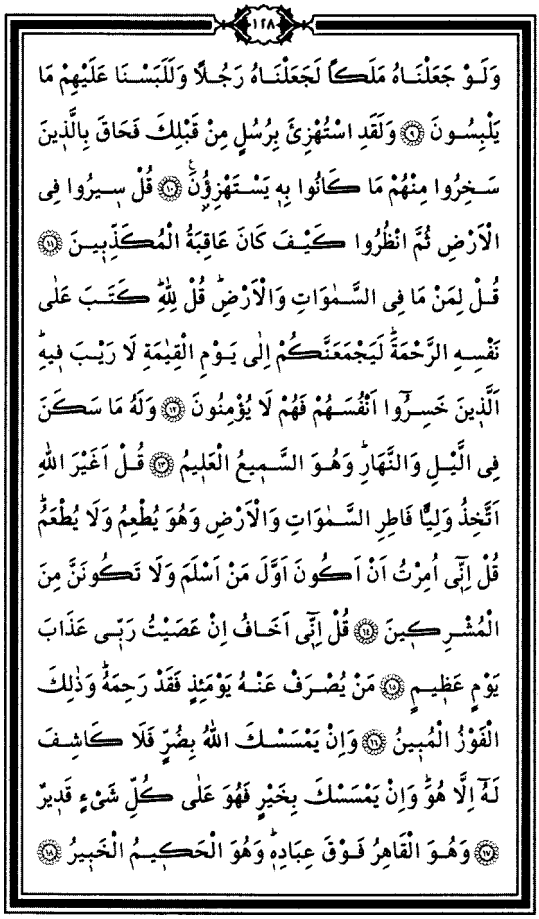

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا لَّجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَّلَلَبَسْنَا عَلَيْهِم مَّا
يَلْبِسُونَ ۝٩ وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ
سَخِرُوا مِنْهُم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ۝١٠ قُلْ سِيرُوا فِي
الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ۝١١
قُل لِّمَن مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُل لِّلَّهِ كَتَبَ عَلَىٰ
نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ
الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝١٢ وَلَهُ مَا سَكَنَ
فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝١٣ قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ
أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلَا يُطْعَمُ
قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ۝١٤ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ ۝١٥ مَّن يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذَٰلِكَ
الْفَوْزُ الْمُبِينُ ۝١٦ وَإِن يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ
لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِن يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
۝١٧ وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ۝١٨

9. **Gerçi** biz onlara melek gönderseydik bile, onu mutlaka insan suretinde gönderirdik ve onları düştükleri kuşkuya yine düşürürdük.[3]

10. **Ey Muhammed!** Senden önce de peygamberler alaya alındı. Ancak onları alaya alanları, alay ettikleri gerçek perişan etti.

11. **Onlara** de ki: "Yeryüzünde dolaşın da, **hakikati** yalanlayanların sonunun ne olduğunu bir görün **hele**!"

12. Sor[4] **bakalım onlara**: "Göklerde ve yerde olanlar kimindir?" Söyle **onlara**: "Rahmeti ilke edinen Allah'ındır elbet!" O sizi, **gerçekleşeceği** şüphesiz olan Kıyamet Günü bir araya toplayacaktır. **Ama** kendilerine yazık edenler **yine de** inanmazlar **buna**.

13. **Hâlbuki** gecede ve gündüzde barınan her şey Onundur. O her **şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

14. De ki: "Gökleri ve yeri yoktan var eden, herkesin ihtiyacını gören, ama Kendisi kimseye muhtaç olmayan Allah'tan başkasının mı himayesine gireyim? Bana, Allah'ın yanısıra başka varlıkları ilah edinmem değil, **Allah'a** boyun eğenlerin ilki olmam emredildi."

15-16. De ki: "Eğer Rabb'ime isyan edersem, o Çetin **Hesap** Günü'nün azabından korkarım. O gün kim esirgenirse Allah ona rahmet etmiş olur. İşte **asıl** büyük mutluluk budur."

17. Eğer Allah sana bir zarar vermek isterse, bunu Kendisinden başka engelleyecek kimse yoktur; ve yine sana bir iyilikte bulunmak isterse, O dilediğini yapmaya kâdirdir.

18. O, kulları üzerinde otorite sahibidir. Ve Odur her şeyi yerli yerince yapan; **her şeyden** haberdar olan.

---

[3] Lafzen: "*Biz onu melek yapsaydık, kesinlikle insan suretinde yapardık; onları düştükleri süpheye yine düşürürdük.*"

[4] Lafzen: "*De ki*"

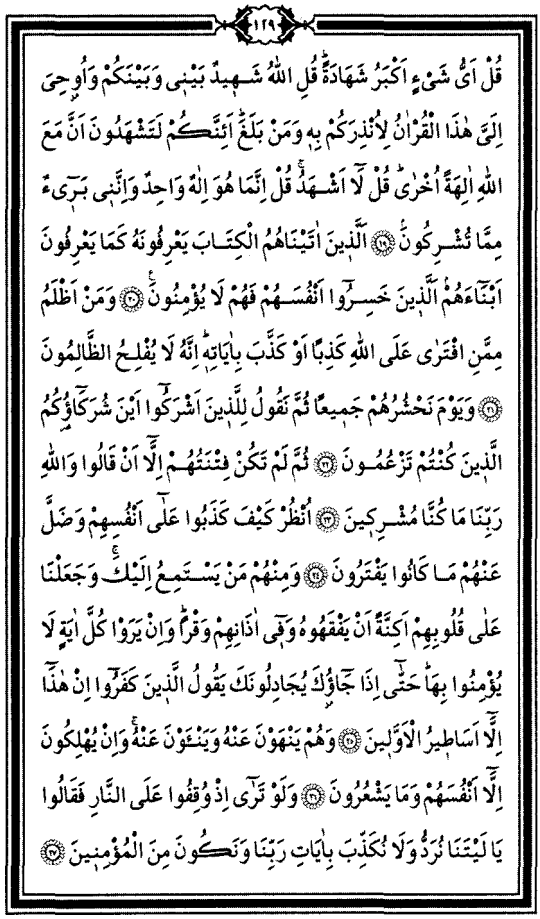
١٢٩
قُلْ اَیُّ شَیْءٍ اَکْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللّٰهُ شَهِیدٌ بَیْنِی وَبَیْنَکُمْ وَاُوحِیَ
اِلَیَّ هٰذَا الْقُرْاٰنُ لِاُنْذِرَکُمْ بِهٖ وَمَنْ بَلَغَ اَئِنَّکُمْ لَتَشْهَدُونَ اَنَّ مَعَ
اللّٰهِ اٰلِهَةً اُخْرٰی قُلْ لَآ اَشْهَدُ قُلْ اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ وَاِنَّنِی بَرِیٓءٌ
مِمَّا تُشْرِکُونَ ۝ اَلَّذِینَ اٰتَیْنَاهُمُ الْکِتَابَ یَعْرِفُونَهٗ کَمَا یَعْرِفُونَ
اَبْنَآءَهُمُ اَلَّذِینَ خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ فَهُمْ لَا یُؤْمِنُونَ ۝ وَمَنْ اَظْلَمُ
مِمَّنِ افْتَرٰی عَلَی اللّٰهِ کَذِبًا اَوْ کَذَّبَ بِاٰیَاتِهٖ اِنَّهٗ لَا یُفْلِحُ الظّٰلِمُونَ
۝ وَیَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِیعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِینَ اَشْرَکُوٓا اَیْنَ شُرَکَآؤُکُمُ
الَّذِینَ کُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ۝ ثُمَّ لَمْ تَکُنْ فِتْنَتُهُمْ اِلَّآ اَنْ قَالُوا وَاللّٰهِ
رَبِّنَا مَا کُنَّا مُشْرِکِینَ ۝ اُنْظُرْ کَیْفَ کَذَبُوا عَلٰٓی اَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ
عَنْهُمْ مَا کَانُوا یَفْتَرُونَ ۝ وَمِنْهُمْ مَنْ یَسْتَمِعُ اِلَیْکَ وَجَعَلْنَا
عَلٰی قُلُوبِهِمْ اَکِنَّةً اَنْ یَفْقَهُوهُ وَفِٓی اٰذَانِهِمْ وَقْرًا وَاِنْ یَرَوْا کُلَّ اٰیَةٍ لَا
یُؤْمِنُوا بِهَا حَتّٰٓی اِذَا جَآؤُکَ یُجَادِلُونَکَ یَقُولُ الَّذِینَ کَفَرُوٓا اِنْ هٰذَآ
اِلَّآ اَسَاطِیرُ الْاَوَّلِینَ ۝ وَهُمْ یَنْهَوْنَ عَنْهُ وَیَنْـَٔوْنَ عَنْهُ وَاِنْ یُهْلِکُونَ
اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا یَشْعُرُونَ ۝ وَلَوْ تَرٰٓی اِذْ وُقِفُوا عَلَی النَّارِ فَقَالُوا
یَا لَیْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُکَذِّبَ بِاٰیَاتِ رَبِّنَا وَنَکُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِینَ ۝

19. De ki: "**Hakikatin** en büyük şahidi kimdir?" De ki: "Sizinle benim aramda şahit Allah'tır. Bu Kur'an bana, sizi ve **ilahi mesajın** ulaştığı herkesi uyarmam için vahyedildi. Siz Allah'tan başka ilahlar olduğuna **gerçekten** şahitlik yapabilir misiniz?" De ki: "Ben şahitlik edemem." De ki: "O, **gerçekten** bir tek İlah'tır. Benim, Allah'ın yanısıra ilah edindiğiniz diğer varlıklarla hiçbir ilgim yoktur."

20. Kendilerine Kitap gönderdiklerimiz, onu[5], kendi çocuklarını tanıdıkları gibi tanırlar. Ama kendi kendilerine yazık eden bu kimseler yine de **ona** iman etmezler.

21. Yalan söyleyerek Allah'a iftira edenden ve mesajlarımızı yalanlayandan daha zalim kim vardır! Zaten zalimler iflah olmazlar.

22. Bir gün onların hepsini bir araya toplayıp sonra da Allah'ın yanısıra başka varlıkları ilah edinen o kimselere, "Hani **ilah olduğunu** sandıklarınız neredeler şimdi?" diye soracağız.

23. O vakit, onların, "Rabbimiz! Biz senin dışında hiçbir varlığı ilah edinmedik." demekten başka çareleri kalmaz.

24. Bak, nasıl da kendilerini kandırmışlar: O **tanrı diye** uydurdukları şeyler onları yüz üstü bırakıp gidiverdi **hemencecik**!

25. Onlardan seni dinler görünen kimseler vardır; ama Biz onların anlamamaları için kalplerine **hakikatin sızmasını engelleyen** perdeler, kulaklarına da **işitmelerini engelleyen** tıkaçlar yerleştirdik. Onlar hakikatin bütün işaretlerini görseler yine inanmazlar. Hatta sana gelip, seninle tartışan o kâfirler "Bunlar eskilerin masallarından başka bir şey değil!" derler.

26. Onlar hem insanları ondan uzaklaştırırlar, hem de kendileri uzak dururlar. Aslında bu şekilde sadece kendilerini mahvediyorlar ama farkında değiller.

27. Ateşin başında bekleşirken, "Ah, ne olurdu, keşke hayata geri döndürülseydik de, Rabbimizin ayetlerini yalanlamayıp inananlardan olsaydık!" diyecekleri zaman bir görseydin onları!

[5] Burada ***hu*** (o) zamiriyle neyin/kimin kastedildiği konusunda bir belirsizlik vardır. Ayetin bağlamı dikkate alındığında kastedilenin vahiy olma ihtimali yüksek görünüyor; ama bunun ile peygamber a.s.'ın da kestedilmesi mümkündür.

١٢٠

بَلْ بَدَا لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا
نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٢٨﴾ وَقَالُوا إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا
وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ﴿٢٩﴾ وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وُقِفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ ۚ قَالَ
أَلَيْسَ هَٰذَا بِالْحَقِّ ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا ۚ قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا
كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٠﴾ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا
جَاءَتْهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَا حَسْرَتَنَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْنَا فِيهَا ۙ
وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ ۚ أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ﴿٣١﴾ وَمَا
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ ۖ وَلَلدَّارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ ۗ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٣٢﴾ قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا
يُكَذِّبُونَكَ وَلَٰكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ
كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ فَصَبَرُوا عَلَىٰ مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّىٰ
أَتَاهُمْ نَصْرُنَا ۚ وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ۚ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِنْ نَبَإِي
الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٤﴾ وَإِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ
تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُمْ بِآيَةٍ ۚ وَلَوْ
شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَىٰ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ ﴿٣٥﴾

28. Hayır! **Aslında böyle demeleri, sadece,** daha önce inkâr ettikleri **gerçeklerin** ortaya çıkmasından **dolayıdır.** Şayet onlar **dünyaya** geri gönderilselerdi, men edildikleri **kötülüklere** yine geri dönerlerdi. Çünkü onlar kesinlikle yalancıdırlar.

29. Nitekim "Bu dünyadaki hayatımızın ötesinde başka bir hayat yok; biz **öldükten sonra** asla geri diriltilmeyeceğiz." demişlerdi.

30. Rabbinin huzurunda bekleşirken bir görsen onları! **O vakit** Allah onlara, "Bu **şimdi** gerçek değil miymiş?" diye sorar; onlar da, "Evet, Rabbimize yemin olsun ki gerçektir!" derler. Allah da kendilerine, "O halde inkâr ettiğiniz için azabı tadın bakalım!" der.

31. **Bir gün** Allah'la karşılaşacaklarını yalanlayanlar gerçekten hüsrana uğrayacaklar; hatta öyle ki, kıyamet saati gelip çatınca "Yazıklar olsun bize ki onun geleceğini hesaba katmamıştık." diyecekler. Onlar günahlarını sırtlarına yüklenirler. Bakın şunlara, ne kötü bir yük taşıyorlar!

32. Dünya hayatı oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Hâlbuki Allah'a yürekten kulluk edenler için ahiret hayatı daha hayırlıdır. Aklınız ermiyor mu **buna?**

33. Onların söylediklerinin seni üzdüğünü biliyoruz. Aslında o zalimler seni değil, - bile bile - Allah'ın mesajlarını inkâr ediyorlar.

34. Senden önce de peygamberler yalancılıkla suçlanmıştı. Ama onlar, yardımımız gelinceye kadar yalanlanmalarına ve eziyet görmelerine sabrettiler. Hiç kimse Allah'ın **yardım edeceğine dair verdiği** sözü değiştiremez. Nitekim **kendilerine yardım edilen** bu peygamberlerin haberi sana da ulaştı.

35. Şayet onların senden yüz çevirmeleri çok ağırına gittiyse; **gücün yetiyorsa onları iman ettirebilmek için bir şeyler yap; mesela** yerin dibine inip yahut bir merdivenle göğe çıkıp bir mucize getirebilecek **durumda** isen **hiç durma getir**! Kaldı ki Allah dileseydi, elbette onları hidayet üzerinde toplayabilirdi. O halde sen cahilce davrananlardan olma!

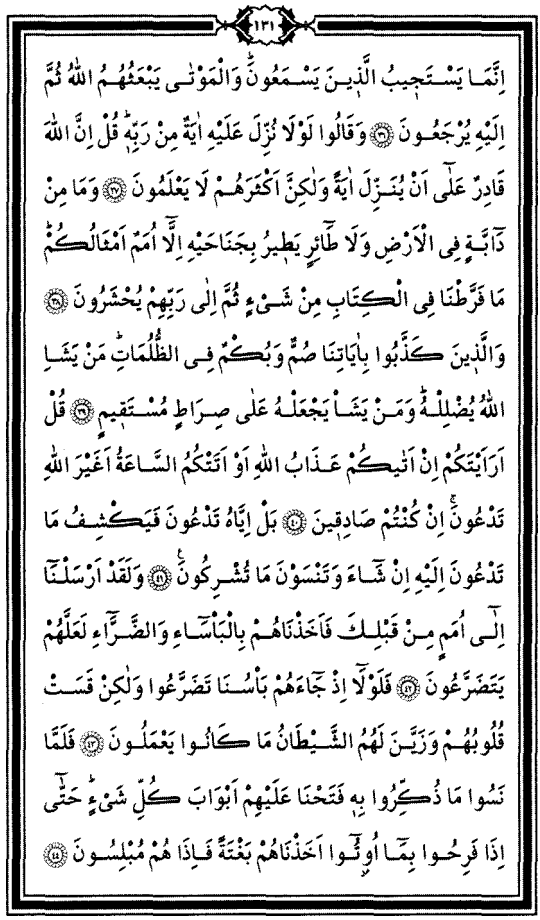

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ ۘ وَالْمَوْتَىٰ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ
إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٣٦﴾ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ ۚ قُلْ إِنَّ اللَّهَ
قَادِرٌ عَلَىٰ أَن يُنَزِّلَ آيَةً وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٧﴾ وَمَا مِن
دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُم ۚ
مَّا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِن شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ ﴿٣٨﴾
وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ ۗ مَن يَشَإِ
اللَّهُ يُضْلِلْهُ ۖ وَمَن يَشَأْ يَجْعَلْهُ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٩﴾ قُلْ
أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ
تَدْعُونَ ۖ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٠﴾ بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا
تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ ﴿٤١﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا
إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ
يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾ فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُم بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِن قَسَتْ
قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ فَلَمَّا
نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ
إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُم مُّبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

36. Şunu bil ki, sadece **hakikate** kulak verenler **hakka** davete icabet ederler. **Kalpleri** ölü olanları ise sadece Allah diriltebilir. En nihayet, hepsi Allah'a döndürüleceklerdir.

37. "Ona Allah'tan bir mucize verilmesi gerekmez miydi?" dediler. Söyle onlara: "Allah elbette mucize göndermeye kâdirdir; ama **gönderse bile** onların çoğu yine anlamaz."

38. Yeryüzünde yürüyen her hayvan yahut kanatlarıyla uçan her kuş tıpkı sizin gibi **Allah'a ibadet eden ve Onu tanıyan**[6] bir varlık türüdür. Biz, Kitap'ta, **bilinmesi gereken** hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Ve sonunda onların hepsi Rablerinin huzurunda toplanacaklardır.

39. Mesajlarımızı yalanlayanlar zifiri karanlığa gömülmüş sağır ve dilsizler **gibi**dir. Allah **sapmak** isteyeni saptırır, **hidayeti** isteyeni ise hidayete erdirir.[7]

40. De ki: "Düşünsenize kendi halinizi! Eğer Allah'ın azabıyla karşılaşsanız, yahut o **Kıyamet** Saati gelip çatsa Allah'tan başkasına mı yalvarırdınız? Hadi doğruyu söyleyin!"

41. Bilakis, sadece Ona yalvarırdınız. O vakit, O da -dilerse - sizi Kendisine yalvarmaya yönelten o belayı giderir ve siz de Allah'ın yanı sıra ilah edindiğiniz diğer varlıkları unutur gidersiniz.

42. Senden önceki toplumlara da peygamberler gönderdik ve onları alçak gönüllülükle Allah'a yalvarsınlar diye zorluklara ve sıkıntılara maruz bıraktık.

43. Keşke **onlar da** kendilerini sıkıntılara maruz bıraktığımızda alçak gönüllülükle Allah'a yalvarsalardı! Ancak kalpleri katılaştı ve şeytan onlara yaptıklarını güzel gösterdi.

44. Kendilerine yapılan uyarıları unutunca bu kez de onlara her tür imkânın kapısını açtık. Ama sonunda kendilerine bağışlanan nimetlerle zevk-ü sefaya daldıkları bir esnada onları ansızın yakalayıverdik de bütün umutlarını yitiriverdiler.

---

[6] Ebu Ubeyde, **Mecazu'l-Kur'an**

[7] Yunus: 25'in dipnotu

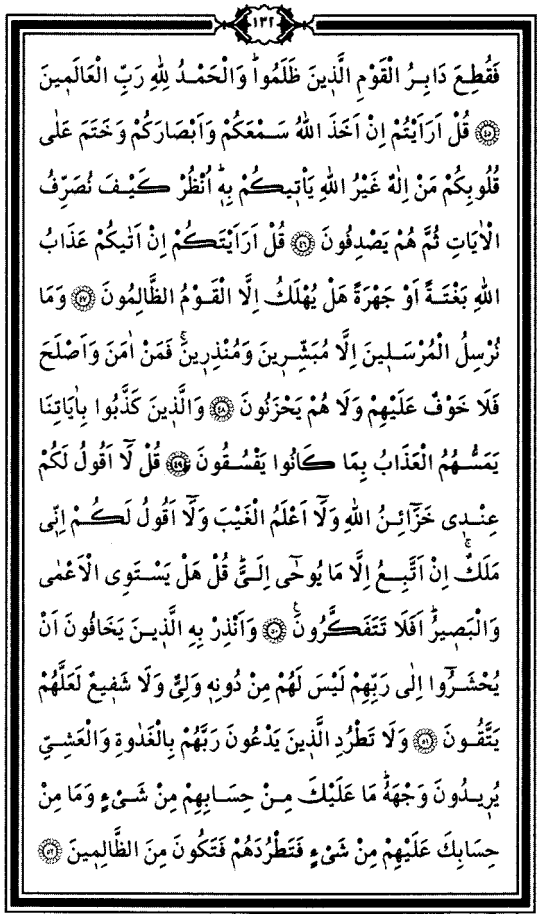
١٣٢
فَقُطِعَ دَابِرُ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا ۚ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
﴿٤٥﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَىٰ
قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بِهِ ۗ انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ
الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ ﴿٤٦﴾ قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ
اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا
نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ ۖ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٤٨﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤٩﴾ قُلْ لَا أَقُولُ لَكُمْ
عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي
مَلَكٌ ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ ۚ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ
وَالْبَصِيرُ ۚ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ ﴿٥٠﴾ وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ
يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ
يَتَّقُونَ ﴿٥١﴾ وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ
يُرِيدُونَ وَجْهَهُ ۚ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ
حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٢﴾

45. Böylece o zalim topluluğun kökü kesildi. Bütün varlıkların Rabbi olan Allah'a hamd olsun.

46. De ki: "Söyleyin bakalım bana! Şayet işitme ve görme **duyularınızı** yok etse, yahut kalplerinizi mühürlese Allah'tan başka hangi ilah onu size geri verebilir?" Baksana; mesajlarımızı nasıl çok yönlü açıklıyoruz; buna rağmen hâlâ **bunları** küçümseyerek yüz çeviriyorlar!

47. De ki: "Düşünsenize kendi halinizi! Eğer Allah'ın azabı ansızın, yahut göz göre göre gelse zalim olanlardan başkası mı helak edilir **sanıyorsunuz**?"

48-49. Biz peygamberleri - yalnızca - uyarıcı ve müjdeci olarak gönderiyoruz. İman edip kendilerini ıslah edenler **Kıyamet Günü** ne korkacaklar, ne de üzülecekler. Mesajlarımızı inkâr edenler ise günahlarından dolayı azaba uğratılacaklar.

50. De ki: "Ben size '*Allah'ın hazineleri benim yanımdadır*' demiyorum. Ben gaybı[8] da bilmem. Ben size, '*Ben meleğim*' de demiyorum. Ben sadece bana iletilen **mesajlara** tabi oluyorum." De ki: "Görenle görmeyen bir olur mu hiç; aklınız ermiyor mu sizin?"

51. Kendilerini Allah'a karşı koruyacak ne bir dost ne de yardımcıları olmaksızın Allah'ın huzurunda toplanmaktan endişe edenleri o **mesajlarla** uyar! Belki onlar **günahlardan** sakınırlar.

52. **Bir de** Rablerinin rızasını umarak sabah akşam Ona yalvaranları yanından kovma. Sen onlardan sorumlu olmadığın gibi onlar da senden sorumlu değildir. Eğer onları kovarsan sen de zalimlerden olursun.

---

[8] Yani, duyu organlarının algı sınırını aşan şeyleri

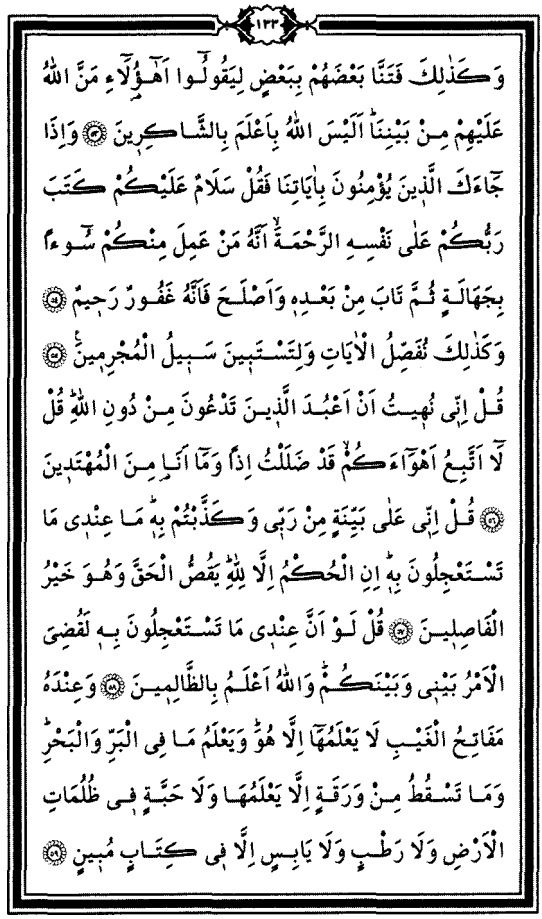
١٣٣
وَكَذٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوٓا اَهٰٓؤُلَآءِ مَنَّ اللّٰهُ
عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا ۗ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ بِالشّٰكِرِينَ ۝ وَاِذَا
جَآءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِنَا فَقُلْ سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ
رَبُّكُمْ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ ۙ اَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوٓءًا
بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَاَصْلَحَ فَاَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝
وَكَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ ۝
قُلْ اِنِّي نُهِيتُ اَنْ اَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ ۗ قُلْ
لَآ اَتَّبِعُ اَهْوَآءَكُمْ ۙ قَدْ ضَلَلْتُ اِذًا وَمَآ اَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ
۝ قُلْ اِنِّي عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهٖ ۗ مَا عِنْدِي مَا
تَسْتَعْجِلُونَ بِهٖ ۗ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ ۗ يَقُصُّ الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ
الْفَاصِلِينَ ۝ قُلْ لَوْ اَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهٖ لَقُضِيَ
الْاَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالظّٰلِمِينَ ۝ وَعِنْدَهُ
مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَآ اِلَّا هُوَ ۗ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ ۗ
وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ
الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ۝

53. Böylece Biz onların, "Allah aramızdan şu **ayak takımını** mı lütfuna layık gördü!" demelerini sağlayarak, bir kısmını bir kısmıyla sınadık. Allah şükredenleri bilmez mi hiç?

54. Mesajlarımıza inananlar sana geldiği zaman, onlara, "Size selam olsun!" de. "Allah rahmeti kendisine ilke edinmiştir. Sizden kim bilmeden bir günah işler de ardından hemen tevbe eder ve halini düzeltirse, **bilsin ki Allah onları** bağışlar, **kendilerine** merhametle muamele eder."

55. İşte biz mesajlarımızı böyle çok yönlü açıklıyoruz ki suçluların **izlediği** yol belli olsun.

56. De ki: "Ben sizin Allah'ın dışında yalvardıklarınıza kulluk etmekten men edildim." De ki: "Ben sizin şeytani arzularınıza uymam. Çünkü o takdirde yoldan sapar ve doğru yolu bulamayanlardan olurum."

57. De ki: "Ben Rabbimden gelen bir delile dayanıyorum; siz ise onu yalanladınız. Doğrusu sizin, **başınıza** bir an önce gelmesini isteyip-durduğunuz **azap** benim yanımda değil. Nihai karar ancak Allah'ındır. O sadece gerçeği anlatır. O **hakla batılı** ayrıştıranların en hayırlısıdır."

58. De ki: "Eğer gelmesi için acele edip-durduğunuz azap benim yanımda olsaydı, aramızdaki hesap çoktan görülürdü; ancak, Allah zalimlere ne yapacağını daha iyi bilir."

59. Gaybın[9] bilgisi Allah'ın katındadır. Onu, Ondan başka kimse bilmez. O, karada ve denizde olan her şeyi bilir. Bir yaprak bile düşse ondan haberi olur. Yerin karanlıklarına gömülmüş bir tohum, yaş ve kuru her ne varsa hepsi apaçık bir Kitap'ta kayıtlıdır.

9) Yani, duyu organlarının algı sınırını aşan şeylerin

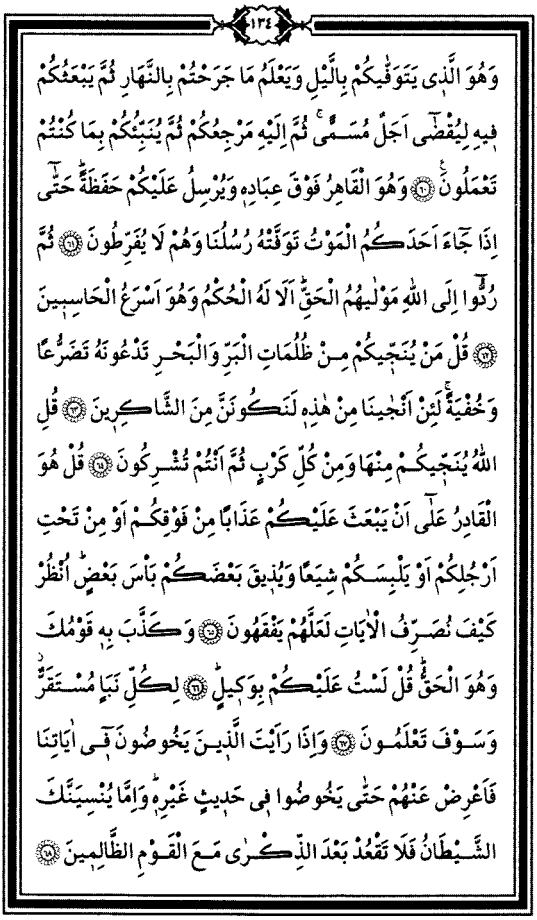

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفّٰىكُمْ بِالَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ
فِيهِ لِيُقْضٰٓى اَجَلٌ مُسَمًّى ۚ ثُمَّ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ۝ وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهٖ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً ۜ حَتّٰٓى
اِذَا جَٓاءَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ۝ ثُمَّ
رُدُّٓوا اِلَى اللّٰهِ مَوْلٰيهُمُ الْحَقِّ ۭ اَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ اَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ
۝ قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا
وَخُفْيَةً ۚ لَئِنْ اَنْجٰينَا مِنْ هٰذِهٖ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ ۝ قُلِ
اللّٰهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ اَنْتُمْ تُشْرِكُونَ ۝ قُلْ هُوَ
الْقَادِرُ عَلٰٓى اَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ اَوْ مِنْ تَحْتِ
اَرْجُلِكُمْ اَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَاْسَ بَعْضٍ ۭ اُنْظُرْ
كَيْفَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ ۝ وَكَذَّبَ بِهٖ قَوْمُكَ
وَهُوَ الْحَقُّ ۭ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ۝ لِكُلِّ نَبَاٍ مُسْتَقَرٌّ
وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝ وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِٓي اٰيَاتِنَا
فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهٖ ۭ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ
الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِينَ ۝

60. Geceleri sizi ölüm **uykusuna** yatıran Odur. Gündüzleri de ne işlediğinizi bilir. Sonra da, belirlenen **ömrün** süresi tamamlansın diye, sizi **her gün** hayata yeniden döndürür. En nihayetinde dönüşünüz Ona olacaktır; sonra da O, size, **hayatta iken** yaptığınız her şeyi **tek tek** haber verecektir.

61. O, kulları üzerinde otorite sahibidir. Size koruyucular gönderir. Sizden herhangi birisinin ölüm vakti geldiğinde de elçilerimiz onun canını alır; ve onlar **hiç kimseyi** es geçmezler.

62. En sonunda da gerçek Efendileri olan Allah'a döndürülürler. Zira **nihai** hüküm sadece Onundur ve O, hesabı çabucak görendir.

63. De ki: "Boynunuzu bükerek alçak gönüllülükle, '*Bizi bu tehlikelerden kurtarırsa mutlaka şükredenlerden oluruz.*' diye yalvardığınızda, sizi karanın ve denizin kapkara tehlikelerinden kim kurtarıyor **sanıyorsunuz?**"

64. De ki: "Sizi ondan ve başka her tür sıkıntıdan sadece Allah kurtarabilir. **Buna rağmen yine de** Onun yanı sıra başka varlıkları da ilah edinmekten geri durmuyorsunuz."

65. De ki: "O sizi üst tarafınızdan ve ayaklarınızın dibinden azapla kuşatmaya ve sizleri muhalif gruplar haline getirerek birbirinizden intikam aldırmaya güç yetirir." Baksana, iyice anlasınlar diye mesajlarımızı nasıl çok yönlü açıklıyoruz!

66. O **mesajların hepsinin** gerçek **olduğu ortada** iken, senin kavmin onu yalanladı. De ki: "Ben hiçbir şekilde sizden sorumlu değilim."

67. Her haberin bir gerçekleşme vakti vardır. Yakında görürsünüz!

68. Mesajlarımız hakkında ileri geri konuşanları gördüğün zaman, onlar başka bir mevzuya dalıncaya kadar oradan uzaklaş. Eğer şeytan bunu sana unuttursa, hatırladıktan sonra o zalimler güruhuyla birlikte oturma.

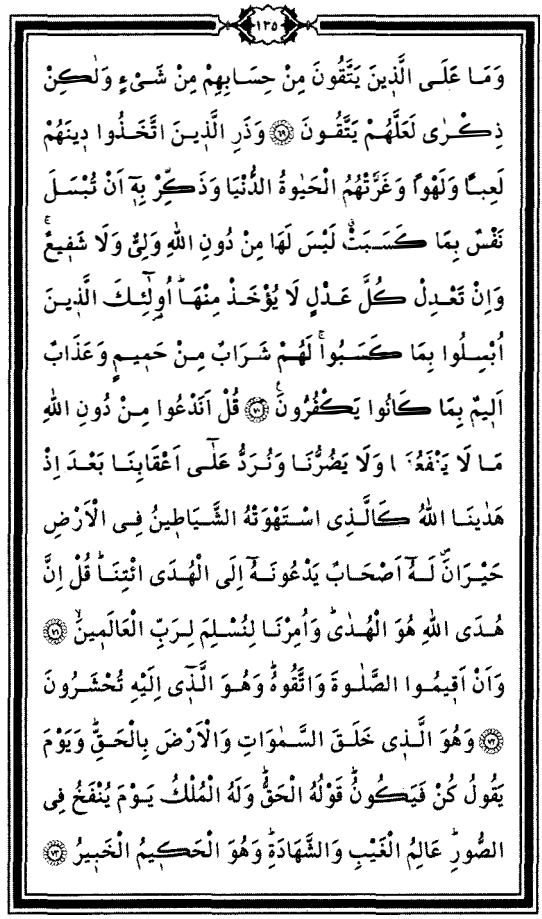
١٣٥
وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَٰكِنْ
ذِكْرَىٰ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٦٩﴾ وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ
لَعِبًا وَلَهْوًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَذَكِّرْ بِهِ أَنْ تُبْسَلَ
نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ
وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا ۗ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا ۖ لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ
أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ﴿٧٠﴾ قُلْ أَنَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ
هَدَانَا اللَّهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ
حَيْرَانَ لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى ائْتِنَا ۗ قُلْ إِنَّ
هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ ۖ وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾
وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّقُوهُ ۚ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ
﴿٧٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ وَيَوْمَ
يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ ۚ قَوْلُهُ الْحَقُّ ۚ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي
الصُّورِ ۚ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ۚ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٧٣﴾

69. Ancak, Allah'a karşı sorumluluklarının bilincinde olanlar onlardan sorumlu değildir; sadece uyarmakla **yükümlüdürler**; ola ki onlar **bu tür şeylerden** sakınırlar.

70. Dünya hayatının geçici zevklerine aldanarak oyun ve eğlenceyi dinleri haline getirenleri[10] kendi hallerine bırak; ama şunu da hatırlat kendilerine: Kıyamet günü bir kişi yaptıklarına karşılık rehin alınmaya-görsün, o vakit kendisini Allah'a karşı koruyacak ne bir dost ne de yardımcı bulabilir. Hatta yaptığına karşılık her şeyi fidye olarak verse yine de kabul edilmez. Onlar yaptıkları yüzünden rehin tutulmuşlardır. Onlara, - **hakikati** inkârlarından dolayı - kaynar sudan bir içecek ve dayanılmaz bir azap vardır.

71-72. De ki: "Allah'ı bırakıp da bize ne yarar ne de zarar vermeye **güçleri yetmeyecek** olan şeylere mi yalvaralım? Allah bizi doğru yola ilettikten sonra topuklarımız üzerinde geri eski halimize mi dönelim? Tıpkı, arkadaşları, '*Hadi bizimle gel!*' diye doğru yola çağırırken, şeytanların dünyevi zevklerle ayarttığı şaşkın kimseler gibi mi olalım?" De ki: "Hidayete ulaştıran gerçek rehberlik, Allah'ın rehberliğidir. Biz bütün varlıkların Rabbine teslim olmakla ve namazı sürekli kılıp Allah'a kullukta samimi olmakla emrolunduk. Hepimiz Onun huzurunda toplanacağız."

73. Gökleri ve yeri anlamlı ve amaçlı yaratan Odur. Ne zaman bir şeye "Ol!" dese, o şey hemen oluverir. Onun her sözü gerçekleşir. **Kıyamet** borusu çalındığında da hükümranlık Onundur. O, görülüp-idrak edilenleri de, görülüp- idrak edilemeyenleri de bilir. Zira Odur her şeyi yerli yerince yapan, **her şeyden** haberdar olan.

[10] Yahut, "*dinlerini oyun ve eğlence haline getirenleri*"

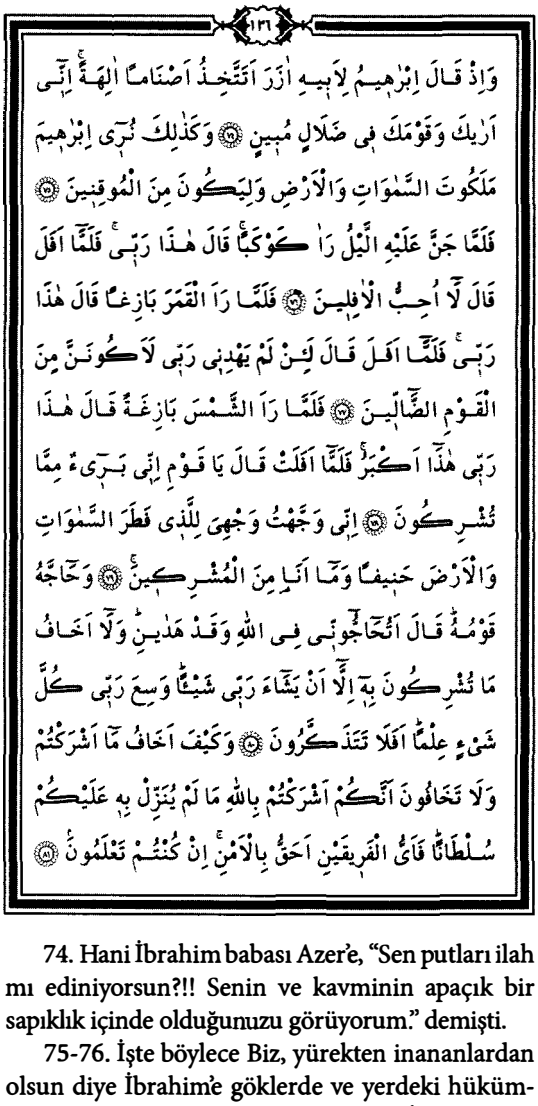

وَإِذْ قَالَ إِبْرٰهِيمُ لِأَبِيهِ آزَرَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً إِنِّي
أَرٰيكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلٰلٍ مُبِينٍ ﴿٧٤﴾ وَكَذٰلِكَ نُرِي إِبْرٰهِيمَ
مَلَكُوتَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ ﴿٧٥﴾
فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأٰ كَوْكَبًا قَالَ هٰذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ
قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ ﴿٧٦﴾ فَلَمَّا رَأَ الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هٰذَا
رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ
الْقَوْمِ الضَّالِّينَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا رَأَ الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هٰذَا
رَبِّي هٰذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا
تُشْرِكُونَ ﴿٧٨﴾ إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمٰوٰتِ
وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾ وَحَاجَّهُ
قَوْمُهُ قَالَ أَتُحَاجُّونِّي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدٰنِ وَلَا أَخَافُ
مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ
شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٨٠﴾ وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ
وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ
سُلْطَانًا فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨١﴾

74. Hani İbrahim babası Azer'e, "Sen putları ilah mı ediniyorsun?!! Senin ve kavminin apaçık bir sapıklık içinde olduğunuzu görüyorum." demişti.

75-76. İşte böylece Biz, yürekten inananlardan olsun diye İbrahim'e göklerde ve yerdeki hükümranlığımızın işaretlerini göstermiştik. İbrahim gecenin **karanlığı** çökünce yıldızları gördü ve "Demek buymuş benim Rabbim(!)" dedi. Yıldızlar kaybolunca da "**Zaten** batanları sevmem." dedi.

77. Ayı doğarken görünce de "**Ya da** buymuş **ha** benim Rabbim(!)" dedi. Ancak o da batınca "Rabbim beni doğru yola iletmeseydi, ben de **sizin gibi** sapanlardan olurdum" dedi.

78-79. Güneşin doğduğunu görünce de "**Yahut** buymuş benim Rabbim(!) **Öyle ya** hem bu daha büyük(!)" dedi. O da batınca kavmine **dönüp**: "Ey kavmim!" dedi; "Ben sizin Allah'ın dışında taptığınız varlıklardan uzağım. Ben, her tür batıl inançtan uzak durarak[11], gökleri ve yeri yoktan var eden Allah'a yöneldim[12]. Çünkü ben, Onun yanı sıra başka varlıkları ilah edinen bir kimse değilim."

80. Bu kez kavmi onunla tartışmaya girişti. İbrahim de onlara şöyle dedi: Beni doğru yola ilettiğini gördüğünüz halde, Allah hakkında benimle tartışıyor musunuz? **Şunu bilin ki**, ben sizin, Allah'ın yerine ilah edindiğiniz o varlıklardan korkmuyorum. Sadece Rabbimin dilediği olur. Zira Rabbim bilgisiyle her şeyi kuşatmıştır. Hala öğüt almayacak mısınız?

81. Kaldı ki siz, Allah'ın kendilerine hiçbir yetki vermediği varlıkları Onun yanında ilah edinmekten korkmuyorsunuz da, ben sizin ilahlaştırdığınız varlıklardan niçin korkayım? Eğer **cevabını** biliyorsanız şimdi söyleyin bakalım: Bu iki topluluktan hangisi kendini güvende hisseder.

[11] ***Hanif***: Her tür batıl ve sapık inançtan uzak olan bir kimse

[12] Lafzen: *"yüzümü (...) döndürdüm"*

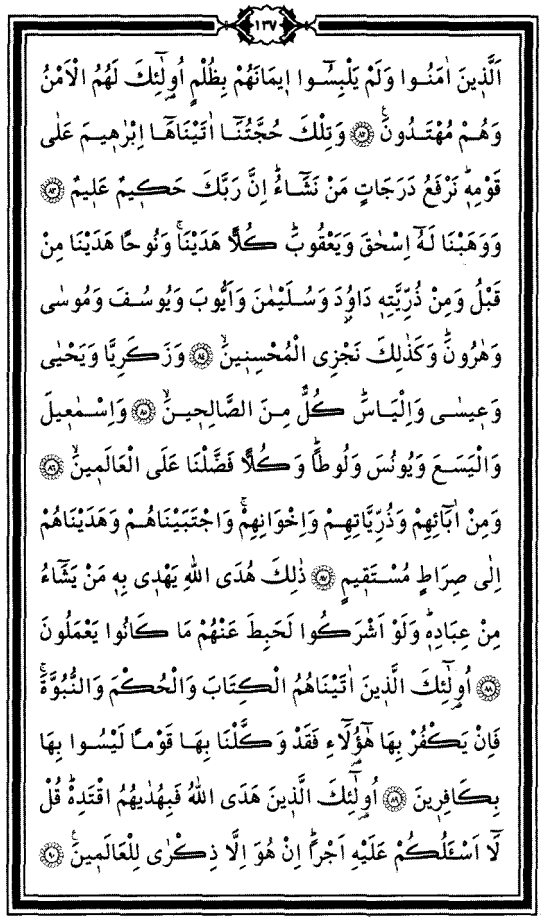
١٢٧
اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوٓا اِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ اُولٰٓئِكَ لَهُمُ الْاَمْنُ
وَهُمْ مُهْتَدُونَ ۞ وَتِلْكَ حُجَّتُنَآ اٰتَيْنَاهَآ اِبْرٰهِيمَ عَلٰى
قَوْمِهٖ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَآءُ اِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ ۞
وَوَهَبْنَا لَهٗٓ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِنْ
قَبْلُ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهٖ دَاوٗدَ وَسُلَيْمٰنَ وَاَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسٰى
وَهٰرُونَ وَكَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِينَ ۞ وَزَكَرِيَّا وَيَحْيٰى
وَعِيسٰى وَاِلْيَاسَ كُلٌّ مِنَ الصَّالِحِينَ ۞ وَاِسْمٰعِيلَ
وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ ۞
وَمِنْ اٰبَآئِهِمْ وَذُرِّيّٰتِهِمْ وَاِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنٰهُمْ وَهَدَيْنٰهُمْ
اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۞ ذٰلِكَ هُدَى اللّٰهِ يَهْدِى بِهٖ مَنْ يَشَآءُ
مِنْ عِبَادِهٖ وَلَوْ اَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
۞ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ
فَاِنْ يَكْفُرْ بِهَا هٰٓؤُلَآءِ فَقَدْ وَكَّلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيْسُوا بِهَا
بِكٰفِرِينَ ۞ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللّٰهُ فَبِهُدٰيهُمُ اقْتَدِهْ قُلْ
لَآ اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِنْ هُوَ اِلَّا ذِكْرٰى لِلْعَالَمِينَ ۞

82. İman edip, imanlarına şirk[13] bulaştırmayan kimseler elbette güvende olacaklardır. Zira onlar doğru yoldadırlar.

83. İşte bunlar kavmine karşı kullansın diye İbrahim'e verdiğimiz muhakeme tarzımızdır. Zira Biz dilediğimizi mertebe mertebe yükseltiriz. Çünkü Rabbin **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

84. Biz **İbrahim'e** İshak'ı ve Yakub'u bahşettik. Hepsini de dosdoğru yola ilettik. Daha önce Nuh'u da doğru yola iletmiştik. Ayrıca onun soyundan gelen Davud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yusuf'u, Musa'yı ve Harun'u da doğru yola ilettik. Biz güzel ameller işlemeyi ilke edinenleri **işte böyle** ödüllendiririz.

85. Zekeriyya'yı, Yahya'yı İsa'yı ve İlyas'ı da **doğru yola iletmiştik**. Çünkü bunların tümü, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyen kimselerdi.

86. **Ayrıca** İsmail'i, Elyasa'yı, Yunus'u ve Lut'u da **doğru yola iletmiştik**. Bunların hepsine cümle âlemden daha çok lütufta bulunduk.

87. Babalarının, çocuklarının ve kardeşlerinin bazılarını da seçtik ve onları da doğru yola ilettik.

88. İşte **budur** Allah'ın rehberliği! O bununla kullarından dilediğini doğru yola iletir. Şayet onlar Allah'ın yanısıra başka varlıkları da ilah edinselerdi, kesinlikle yaptıkları her şey boşa giderdi.

89. Onlar, bizim kendilerine Kitap, sağlam bir muhakeme ve peygamberlik bahşettiğimiz kimselerdir. Eğer **ilahi mesaj kendilerine ulaşan** kimseler bu **hakikatleri** inkâr ederlerse, **o vakit**, Biz de bunları inkâr etmeyecek bir topluluğa emanet ederiz.

90. Onlar Allah'ın kendilerini doğru yola ilettiği kimselerdir. Onların izlediği dosdoğru yola uy! De ki: Bana vahyedilen bu **mesajlara** karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Bu **mesajlar** bütün insanlık[14] için bir öğüttür.

---

[13] Lafzen: "*zulüm*" Hz. Peygamber bu ayetteki zulüm kelimesini şirk olarak tefsir etmiştir. Bak: **Buhari, Müslim, Tirmizi, Nesei;** Ayrıca, şirkin büyük bir zulüm (haksızlık) olması hakkında bak: **Lokman: 13**

[14] Lafzen: ***Alemin*** (alemler) kelimesi, özellikle canlılar alemi için kullanılan bir kelimedir.

١٣٨

وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖٓ اِذْ قَالُوْا مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ عَلٰى بَشَرٍ مِّنْ
شَيْءٍ ۗ قُلْ مَنْ اَنْزَلَ الْكِتٰبَ الَّذِيْ جَآءَ بِهٖ مُوْسٰى نُوْرًا وَّهُدًى
لِّلنَّاسِ تَجْعَلُوْنَهٗ قَرَاطِيْسَ تُبْدُوْنَهَا وَتُخْفُوْنَ كَثِيْرًا ۚ وَعُلِّمْتُمْ
مَّا لَمْ تَعْلَمُوْٓا اَنْتُمْ وَلَآ اٰبَآؤُكُمْ ۗ قُلِ اللّٰهُ ۙ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِيْ خَوْضِهِمْ
يَلْعَبُوْنَ ﴿٩١﴾ وَهٰذَا كِتٰبٌ اَنْزَلْنٰهُ مُبٰرَكٌ مُّصَدِّقُ الَّذِيْ بَيْنَ
يَدَيْهِ وَلِتُنْذِرَ اُمَّ الْقُرٰى وَمَنْ حَوْلَهَا ۗ وَالَّذِيْنَ يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ
يُؤْمِنُوْنَ بِهٖ وَهُمْ عَلٰى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُوْنَ ﴿٩٢﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ
افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ قَالَ اُوْحِيَ اِلَيَّ وَلَمْ يُوْحَ اِلَيْهِ شَيْءٌ
وَّمَنْ قَالَ سَاُنْزِلُ مِثْلَ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ ۗ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظّٰلِمُوْنَ فِيْ
غَمَرٰتِ الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُوْٓا اَيْدِيْهِمْ ۚ اَخْرِجُوْٓا اَنْفُسَكُمْ ۗ
اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُوْنِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ
الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيٰتِهٖ تَسْتَكْبِرُوْنَ ﴿٩٣﴾ وَلَقَدْ جِئْتُمُوْنَا فُرَادٰى
كَمَا خَلَقْنٰكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَّتَرَكْتُمْ مَّا خَوَّلْنٰكُمْ وَرَآءَ ظُهُوْرِكُمْ ۚ
وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَآءَكُمُ الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فِيْكُمْ
شُرَكٰٓؤُا ۗ لَقَدْ تَّقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَّا كُنْتُمْ تَزْعُمُوْنَ ﴿٩٤﴾

91. Onlar "Allah, hiçbir insana herhangi bir şey vahyetmemiştir" demekle, Allah'ı hakkıyla tanıyamadıklarını gösterdiler. De ki: "**Madem öyle de,** Musa'nın insanlara bir nur ve bir rehber olarak getirdiği, **bu sayede** size, ne kendinizin, ne de atalarınızın bilmediği şeylerin öğretildiği; **ama** sizin birçoğunu gizleyip, açıkladıklarınızı da **herhangi bir** kâğıt parçası derekesine düşürdüğünüz **o** Kitabı kim indirdi?" "**Elbette** Allah **indirdi**" de; ve sonra bırak onları **daldıkları** bataklıkta oyalanıp dursunlar.

92. **İşte** bu, Bizim indirdiğimiz mübarek bir Kitap! **Önceki vahiylerden** sana ulaşanı[15] doğrulayacak **bir Kitap! Biz bunu,** şehirlerin anası **Mekke**[16] ve çevresindekilerini uyarman için **indirdik.** Ahirete inananlar buna da inanırlar. Onlar namazlarına özen gösterirler.

93. Allah hakkında yalan söyleyerek ona iftira edenden veya kendisine hiçbir şey vahyedilmediği halde "Bana vahyediliyor" diyenden, yahut "Ben de Allah'ın vahyettiği şeyin bir benzerini getirebilirim" diyenden daha zalim kim vardır? O zalimler ölümün dehşetiyle kıvranırlarken, melekler **canlarını almak için** ellerini uzatıp da "Geberin **bakalım!** Allah hakkında yalan uydurmanızdan ve Onun mesajlarına karşı kibirlenmenizden dolayı perişan edecek bir azaba uğrayacaksınız bu gün!" diyeceklerinde bir görmelisin[17] **onların halini!**

94. İşte şimdi Bize yapayalnız geldiniz; tıpkı ilk yarattığımızdaki gibi. Sizi **dünyada iken** hayaline daldırdığımız **nimetleri** arkanızda bıraktınız. Hani sizin, Allah'ın yanı sıra ilah edindiğiniz o şefaatçilerinizi yanınızda göremiyoruz! **Demek ki** aranızdaki **bağ** kopmuş! **İlah** sandığınız o varlıklar sizi terk edip gitmiş!

---

15) Lafzen: "*iki elinizin arasındakini*" Önceki İlahi Kitaplardan o güne kadar ulaşan kısımlar.

16) Şehirlerin anası / Başkent. Kuran'da Mekke için kullanılan bir sıfattır. Çünkü Tek Allah'a ibadet için ilk mabet (Kabe) orada inşa edilmiş (krş. 3/96) ve daha sonra da tüm müminlerin kıblesi olarak tayin edilmiştir. "Onun çevresindekiler" deyimi ise tüm insanlığı içine alır. (İbn Abbas'tan naklen **Taberi**; ve **Razi**) Bu, aynı zamanda Mekke'nin, insanlık için merkezi konumuna da bir işarettir.

17) Lafzen: "*dediklerinde bir görseydin*"

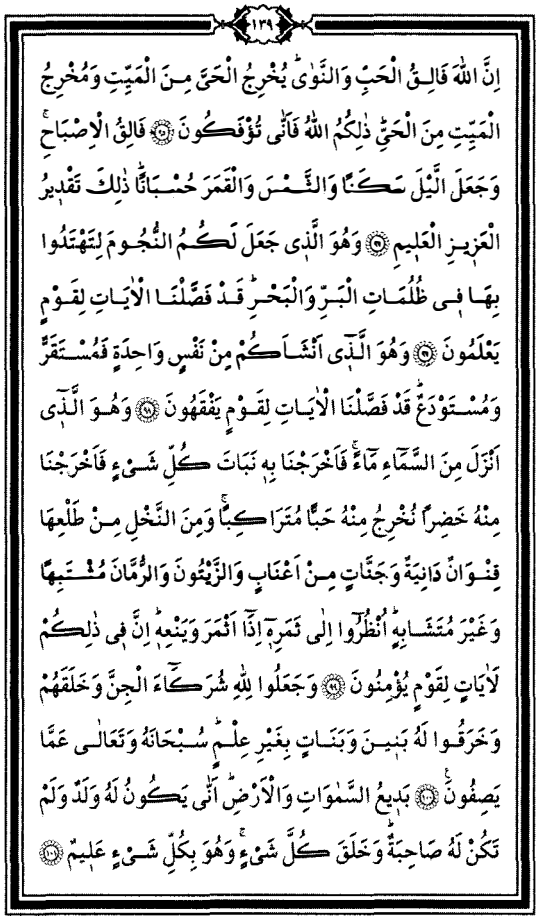
١٣٩
إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ
الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذٰلِكُمُ اللَّهُ فَأَنّٰى تُؤْفَكُونَ ۝ فَالِقُ الْإِصْبَاحِ
وَجَعَلَ الَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذٰلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ۝ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا
بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ
يَعْلَمُونَ ۝ وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ
وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ ۝ وَهُوَ الَّذِي
أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا
مِنْهُ خَضِرًا نُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاكِبًا وَمِنَ النَّخْلِ مِنْ طَلْعِهَا
قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ وَجَنّٰتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا
وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ انْظُرُوا إِلٰى ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذٰلِكُمْ
لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ
وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا
يَصِفُونَ ۝ بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنّٰى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ
تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝

95. Tohumu ve meyve çekirdeğini çatlatıp, ölüden diriyi, diriden de ölüyü çıkaran elbette Allah'tır. Allah budur işte! Nasıl oluyor da hala görmezden geliyorsunuz[18]?

96. Tan yerini ağartan **Odur**. Geceyi dinlenme vakti kılan **da**; Ay'ı ve Güneş'i vaktin ölçüsü yapan **da Odur**. Bunların hepsi **her şeyi** bilen, eşi benzeri olmayan yüceler yücesi **Allah**'ın iradesiyle **olan şeylerdir**.

97. Karanın ve denizin zifiri karanlığında yolunuzu bulasınız diye sizin için yıldızları yaratan da Odur. Biz mesajlarımızı, **muhakeme etmeyi** bilen bir toplum için **işte böylesine** ayrıntılı bir şekilde anlatıyoruz.

98. Sizi bir tek canlıdan yaratan Odur. Size yaşanabilecek bir ortam ve bir yaşam süresi tayin eden **de Odur**. Biz mesajlarımızı, **anlatılmak isteneni** anlayıp-kavrayabilen bir toplum için işte **böylesine** ayrıntılı bir şekilde anlatıyoruz.

99. Gökten su indiren Odur. Biz onunla her tür bitkiyi yetiştirdik ve onları filizlendirerek başaklar içinde birbirine bitişmiş dâneler çıkarttık. Hurma ağacının tomurcuğundan sık salkımlı hurmalar, üzüm bağları, zeytin ağaçları ve nar ağaçları **yarattık**, ve **bu ağaçlardan** birbirine benzeyen ve benzemeyen meyveler meydana getirdik. Meyve verip olgunlaştıklarında bunların meyvelerine bakın! İşte bunlarda imana ermiş bir toplum için **ibret alınacak** mesajlar vardır.

100. **Kalkıp** Allah'ın yanısıra cinleri ilahlar edindiler. Hâlbuki onları da yaratan Allah'tır. Câhilce Allah'a oğullar ve kızlar yakıştırdılar. Hâşâ! Onun şânı büyüktür. Ve O, onların tasavvur ve tahayyül ettiği şeylerden çok yücedir.

101. Gökleri ve yeri benzersiz olarak yoktan var eden **Odur**. Onun herhangi bir eşi olmadığı halde nasıl çocuğu olabilir ki? Her şeyi O yaratmıştır. Her şeyi bilen de sadece Odur.

---

[18] Lafzen: "*Nasıl da **hakikatten** sapıyorsunuz*" ***Efeke*** fiili bir kimseyi veya bir şeyi geri çevirdi anlamına gelir; soyut anlamıyla "o yalan söyledi" demektir. (Çünkü yalan, hakikatten uzaklaşma anlamına gelir) ***Ufike*** edilgen kalıbı ise çoğu zaman "o, görüşünden (yahut yargısından) saptı" ve böylece "zihni ters yüz oldu" yahut "saptırıldı" anlamlarına sahiptir.

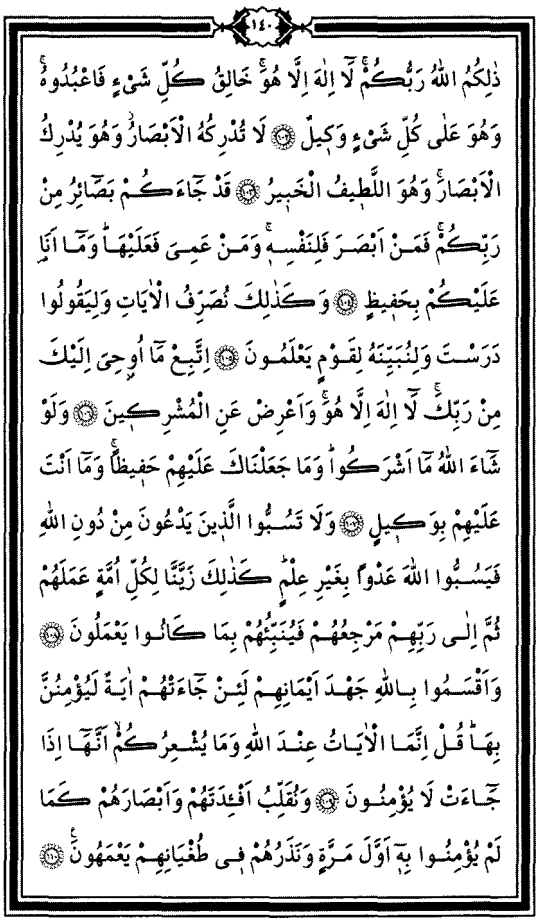

ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ ۚ
وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ۝ لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ
الْاَبْصَارَ ۚ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ۝ قَدْ جَاءَكُمْ بَصَآئِرُ مِنْ
رَبِّكُمْ ۚ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا ۚ وَمَآ اَنَا
عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ۝ وَكَذٰلِكَ نُصَرِّفُ الْاٰيَاتِ وَلِيَقُولُوا
دَرَسْتَ وَلِنُبَيِّنَهٗ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝ اِتَّبِعْ مَآ اُوحِيَ اِلَيْكَ
مِنْ رَبِّكَ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ ۝ وَلَوْ
شَآءَ اللّٰهُ مَآ اَشْرَكُوا ۚ وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ۚ وَمَآ اَنْتَ
عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ ۝ وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
فَيَسُبُّوا اللّٰهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ كَذٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ اُمَّةٍ عَمَلَهُمْ
ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝
وَاَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ جَاءَتْهُمْ اٰيَةٌ لَيُؤْمِنُنَّ
بِهَا ۚ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ اللّٰهِ وَمَا يُشْعِرُكُمْ ۙ اَنَّهَآ اِذَا
جَآءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ ۝ وَنُقَلِّبُ اَفْـِٕدَتَهُمْ وَاَبْصَارَهُمْ كَمَا
لَمْ يُؤْمِنُوا بِهٖٓ اَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۝

102. Rabbiniz Allah budur işte! Ondan başka İlah yoktur. Her şeyin yaratıcısı **Odur**. Bu yüzden sadece Ona kulluk edin. Zira her şeyi koruyup-gözeten Odur.

103. Hiçbir **beşeri** görüş ve tasavvur onu kavrayamaz. Ama O, her türlü görüş ve tasavvuru kavrar. Kendisine nüfuz edilemeyen[19] ve **her şeyden** haberdar olan Odur yalnızca.

104. **De ki onlara**: "Artık size Rabbiniz tarafından **bu ilahi kelam yoluyla hakikati** görmeyi sağlayacak **deliller** verildi. Artık kim **gerçeği** görürse bu kendi lehinedir. Kim de onu görmezden gelirse kendi aleyhine olur. Aksi takdirde ben sizi koruyamam."

105. İşte böylece mesajlarımızı ayrıntılı olarak açıklıyoruz. **Varsın onlar**, "Sen bunu **birilerinden** öğrenmişsin!" desinler. Biz sadece **doğruyu yanlışı** bilen bir topluluk için **mesajlarımızı** iyice anlaşılır hale getirelim diye **böyle yapıyoruz**.

106. Rabbinden sana vahyedilen **mesaja** uy! Ondan başka İlah yoktur. Onun yanısıra başka varlıkları tanrı edinen kimselerden yüz çevir!

107. Allah isteseydi elbette onlar şirk koşamazlardı. Biz seni onları korumakla görevlendirmedik. Zira sen onların **yaptıklarından** sorumlu değilsin.

108. Onların yalvardıkları tanrılara sövme ki, onlar da bilmeden düşmanlık edip Allah'a sövmesinler. Zira Biz her topluma yaptıklarını güzel gösterdik. Nihayetinde hepsinin dönüşü Allah'a olacak ve herkese yaptıkları **tek tek** söylenecek.

109. "Bize bir mucize gelseydi mutlaka iman ederdik" diye var güçleriyle Allah'a yemin ederler. Söyle onlara, mucizelerin tümü Allah katındadır. Onlara mucize bile gelse inanmayacaklarının **farkında değil misiniz**?

110. Çünkü Biz onların kalplerini ve anlayışlarını altüst ederiz ve onlar evvelce inanmadıkları gibi yine inanmazlar. Onları sapıklıklarının içerisinde bırakırız da orada bocalayıp dururlar.

[19] ***Latif***, incelikle lütuf ve ihsanda bulunan yahut her şeyin inceliklerini bilen anlamına gelen bir sıfat olmakla birlikte, ***habir*** kelimesiyle birlikte kullanıldığı ayetlerde daha çok mahiyeti itibarıyla son derece ince, fark edilemeyen, kendisine nüfuz edilemeyen anlamı taşır. Burada Allah'ın, kendisinin her şeyden haberdar oluşuna karşılık insan idrakini, tahayyül ve tasavvurunu aşan bir konumda bulunduğu ifade edilmek istenmektedir.

١٤١

وَلَوْ اَنَّنَا نَزَّلْنَآ اِلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتٰى وَحَشَرْنَا
عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُٓوا اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ
وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ ﴿١١١﴾ وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ
عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ
زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَآءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ
وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١١٢﴾ وَلِتَصْغٰٓى اِلَيْهِ اَفْـِٔدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْاٰخِرَةِ وَلِيَرْضَوْهُ وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ ﴿١١٣﴾ اَفَغَيْرَ
اللّٰهِ اَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي اَنْزَلَ اِلَيْكُمُ الْكِتٰبَ مُفَصَّلًا
وَالَّذِينَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَعْلَمُونَ اَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ
بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿١١٤﴾ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ
صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهٖ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١١٥﴾
وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِي الْاَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ
اِنْ يَّتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿١١٦﴾ اِنَّ رَبَّكَ
هُوَ اَعْلَمُ مَنْ يَّضِلُّ عَنْ سَبِيلِهٖ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١١٧﴾
فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيٰتِهٖ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٨﴾

111. **Sırf inansınlar diye**, Biz onlara **gökten** melekleri indirseydik, ölüleri **diriltip** onlarla konuştursaydık, **senin peygamberliğine şahitlik edecek** her şeyi önlerine serseydik, - Allah'ın dilemesi hariç - yine inanmazlardı; ama onların çoğu **bunu** bilmiyor.

112. Böylece her peygambere, aldatmak için parlak sözlerle birbirlerine telkinlerde bulunan insanların ve cinlerin şeytanlarından düşmanlar kıldık. Eğer Allah dileseydi bunu yapamazlardı. Onları, uydurdukları **tanrılarla** başbaşa bırak.

113. **Bunu**, Ahiret'e inanmayanların kalpleri **bu tür** parlak sözlere meyletsin, onlardan hoşlansınlar ve **böylece** işledikleri suçları işlemeyi sürdürsünler diye **böyle yaptık**.

114. **De ki:** "O size Kitab'ı ayrıntılı bir şekilde indirmişken, Allah'tan başka bir hakem mi arayayım?" Kendilerine Kitap verdiklerimiz bu Kitab'ın **da** Rableri tarafından bir hakikat olarak indirildiğini bilirler. Öyleyse şüphe edenlerden olmayın.

115. Rabbinin verdiği söz, doğru ve adalete uygun bir şekilde gerçekleşti. Onun verdiği sözü değiştirecek hiç kimse yoktur. O **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

116. Yeryüzündeki insanların çoğunluğuna uyarsan seni Allah yolundan saptırırlar. Onların yaptığı aslı astarı olmayan görüş ve düşüncelere uymaktan ibarettir. Onlar sadece uyduruyorlar.

117. Rabbin elbette Kendi yolundan sapanları da, Kendi yolunu izleyenleri de çok iyi bilir.

118. Eğer mesajlarımıza inanıyorsanız, üzerine Allah'ın adı anılarak kesilen hayvanları yiyin.

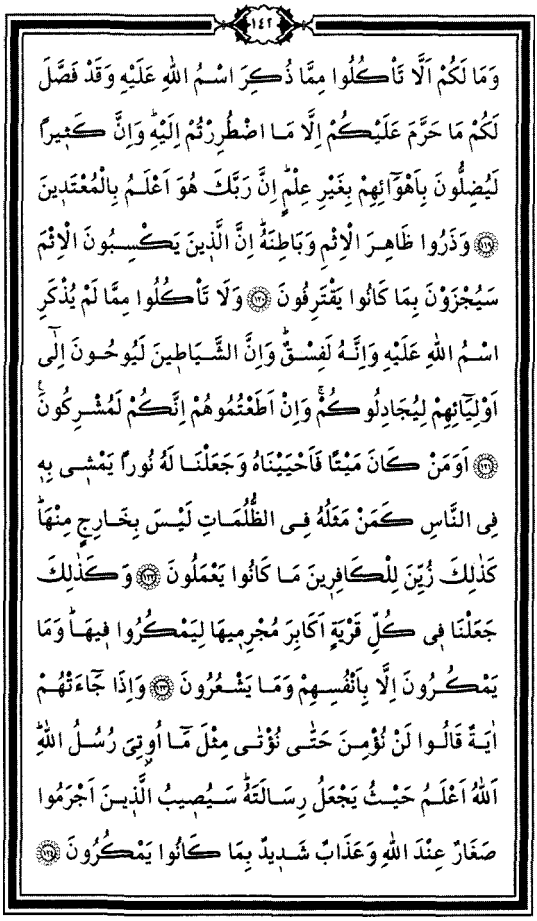

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ
لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ ۗ وَإِنَّ كَثِيرًا
لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ
﴿١١٩﴾ وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ ۚ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ
سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ ﴿١٢٠﴾ وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ
اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ ۗ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ
أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ ۚ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ۗ
﴿١٢١﴾ أَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ
فِي النَّاسِ كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا ۚ
كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٢٢﴾ وَكَذَٰلِكَ
جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَابِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا ۚ وَمَا
يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴿١٢٣﴾ وَإِذَا جَاءَتْهُمْ
آيَةٌ قَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ حَتَّىٰ نُؤْتَىٰ مِثْلَ مَا أُوتِيَ رُسُلُ اللَّهِ ۘ
اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ ۗ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا
صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا كَانُوا يَمْكُرُونَ ﴿١٢٤﴾

119. Size ne oluyor da, üzerine Allah'ın adı anılarak kesilen hayvanı yemiyorsunuz? Hâlbuki çaresizlikten yemek zorunda kaldığınız hayvanların dışında, yenilmesi haram olan hayvanları Allah size ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır. Ama birçokları hiçbir bilgiye dayanmadan sadece şeytani arzularına uyarak insanları şaşırtıyorlar. Rableri elbette haddi aşanları çok iyi bilir.

120. Günahın açığını da gizlisini de terk edin. Zira günah işleyenler yaptıklarının cezasını çekeceklerdir.

121. Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanları yemeyin. Zira bu, kesinlikle, günahkârca **bir davranıştır**. Şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmeleri için telkinde bulunurlar. Şayet onlara uyarsanız, siz de müşrik olursunuz.

122. **Kalben** ölü iken **imanla** dirilttiğimiz ve insanlar arasında yolunu bulabilsin diye **önüne** ışık tuttuğumuz bir kimse, karanlıklar içerisinde kalıp da ondan çıkamayan kimse gibi olur mu hiç? Böylece, yaptıkları şeyler kâfirlere güzel görünüyor.

123. Yine aynı şekilde, bir şehrin ileri gelenlerinin hile ve entrika peşinde koşan suçlular olmasına müsaade ettik.[20] Aslında çevirdikleri entrikalar kendi aleyhlerine oluyor ama farkında değiller.

124. Onlara bir vahiy iletilince "Allah'ın peygamberlerine indirilen vahyin aynısı bize de indirilmedikçe asla inanmayız" dediler. Oysa Allah elçiliğini kime vereceğini daha iyi bilir. Böylesi entrikacı tavırlarından dolayı günah işleyen bu kimseler Allah katında aşağılanmaya ve şiddetli bir azaba uğratılacaklar.

[20] Lafzen: "*ileri gelenlerini... suçlular yaptık*"

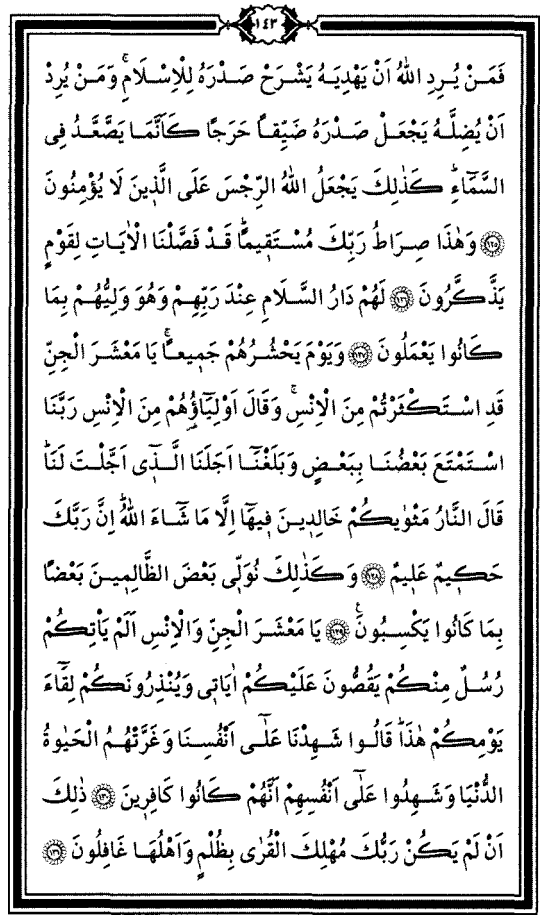

فَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يَّهْدِيَهٗ يَشْرَحْ صَدْرَهٗ لِلْاِسْلَامِ ۚ وَمَنْ يُّرِدْ
اَنْ يُّضِلَّهٗ يَجْعَلْ صَدْرَهٗ ضَيِّقًا حَرَجًا كَاَنَّمَا يَصَّعَّدُ فِى
السَّمَآءِ ۭ كَذٰلِكَ يَجْعَلُ اللّٰهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ
﴿١٢٥﴾ وَهٰذَا صِرَاطُ رَبِّكَ مُسْتَقِيْمًا ۭ قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ
يَّذَّكَّرُوْنَ ﴿١٢٦﴾ لَهُمْ دَارُ السَّلٰمِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ بِمَا
كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿١٢٧﴾ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيْعًا ۚ يٰمَعْشَرَ الْجِنِّ
قَدِ اسْتَكْثَرْتُمْ مِّنَ الْاِنْسِ ۚ وَقَالَ اَوْلِيٰٓؤُهُمْ مِّنَ الْاِنْسِ رَبَّنَا
اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَّبَلَغْنَآ اَجَلَنَا الَّذِىْٓ اَجَّلْتَ لَنَا ۭ
قَالَ النَّارُ مَثْوٰىكُمْ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ۭ اِنَّ رَبَّكَ
حَكِيْمٌ عَلِيْمٌ ﴿١٢٨﴾ وَكَذٰلِكَ نُوَلِّىْ بَعْضَ الظّٰلِمِيْنَ بَعْضًۢا
بِمَا كَانُوْا يَكْسِبُوْنَ ﴿١٢٩﴾ يٰمَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ اَلَمْ يَاْتِكُمْ
رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَقُصُّوْنَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِىْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَآءَ
يَوْمِكُمْ هٰذَا ۭ قَالُوْا شَهِدْنَا عَلٰٓى اَنْفُسِنَا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ
الدُّنْيَا وَشَهِدُوْا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوْا كٰفِرِيْنَ ﴿١٣٠﴾ ذٰلِكَ
اَنْ لَّمْ يَكُنْ رَّبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ وَّاَهْلُهَا غٰفِلُوْنَ ﴿١٣١﴾

125. Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun kalbini İslam'a açar. Kimi de saptırmak isterse, sanki göğe yükseliyormuşçasına göğsünü daraltıp kalbini sıkıştırır. İşte Allah, inanmayanların üzerine böyle sıkıntı verir.

126. İşte Rabbinin dosdoğru yolu budur. Biz, öğüt alan bir toplum için mesajlarımızı her yönüyle açıkladık.

127. Rableri katında barış ve esenlik yurdu onların olacaktır. O **vakit Allah**, yaptıkları güzel şeylerden dolayı onların yâr ve yardımcısı olacaktır.

128. **Allah** onların hepsini **mahşer** günü bir araya toplayacak ve "Ey cin topluluğu! İnsanlardan size uyanların sayısını artırmaya çalıştınız **öyle mi?**" diyecek. Onların insan dostları da "Rabbimiz! Senin bizim için belirlediğin ömür bitinceye kadar biz onlarla birbirimizden yararlandık." diyecekler. Bunun üzerine **Allah onlara** "Allah aksini dilemedikçe[21] sizin mekânınız ateş olacak." diyecek. Rabbin elbette **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

129. Kazandıkları günahlardan dolayı zalimlerin bir kısmını diğerlerinin peşine işte böyle takarız.

130. **O vakit Allah**, "Ey insan ve cin topluluğu! Aranızdan, size mesajlarımı anlatan ve bu **hesap** günün **dehşetiyle** uyaran peygamberlerimiz gelmedi mi?" **der. Onlar da** "Bize **gelip bunları söylediklerine** şahit olduk; **ama onları kabul etmedik.**" **derler.** – **Evet, işin gerçeği** dünya hayatı onları aldatmıştı. - Ve böylece, inkâr ettiklerini **itiraf ederek** kendi aleyhlerine şahitlik ettiler.

131. İşte böyle! Bir ülke halkı **ilahi mesajlardan** habersiz iken Rabbin haksız yere onları helak etmez.

[21] Yani, Allah onlara rahmetiyle lütufta bulunarak bağışlamadıkça...

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا ۚ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ
عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٢﴾ وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ ۚ
إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِن بَعْدِكُم مَّا
يَشَاءُ كَمَا أَنشَأَكُم مِّن ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ ﴿١٣٣﴾
إِنَّ مَا تُوعَدُونَ لَآتٍ ۙ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ ﴿١٣٤﴾
قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ ۖ
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ ۗ إِنَّهُ
لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿١٣٥﴾ وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ
مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَٰذَا لِلَّهِ
بِزَعْمِهِمْ وَهَٰذَا لِشُرَكَائِنَا ۖ فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ
فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ ۖ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ
إِلَىٰ شُرَكَائِهِمْ ۗ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿١٣٦﴾ وَكَذَٰلِكَ
زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ
شُرَكَاؤُهُمْ لِيُرْدُوهُمْ وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ ۖ
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ ۖ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ ﴿١٣٧﴾

132. Onların her biri, yaptıkları işlere göre **Rableri nezdinde** farklı bir konumdadır; Rabbin onların yaptıklarından habersiz değildir.

133. Rabbin **kimseye** muhtaç değildir; sınırsız rahmet sahibidir; dilerse sizi yok eder ve tıpkı sizi bir başka topluluğun soyundan meydana getirdiği gibi sizden sonra da yerinize dilediğini getirir.

134. Size vadedilen hesap günü mutlaka gelecektir. Siz onu engelleyemeyeceksiniz.

135. De ki: Ey kavmim! Siz elinizden geleni ardınıza koymayın; ben kesinlikle **inandığımı** yapmaya devam edeceğim! Gelecek[22] kiminmiş, ilerde öğreneceksiniz! Şunu bilin ki, zalimler asla iflah olmazlar!"

136. **Allah'ın yarattığı** hayvanların ve tarlaların ürünlerinden Allah için bir pay ayırıp sonra da akıllarınca, "Bu Allah'ın **payı**; bu da ilahlarımızın **payı**" dediler. Ancak onlar, ilahlık yakıştırdıkları varlıklar için ayırdıkları paydan Allah için sarf etmiyorlar ama, Allah için ayırdıkları payı ilahlık yakıştırdıkları varlıklar için kullanıyorlar.[23] **Görüyorsunuz değil mi**, ne berbat bir uygulama![24]

137. Allah'ın yanısıra başka varlıkları ilah edinenlerin pek çoğuna, o ilah edindikleri varlıklar - sırf onları perişan etmek ve dinlerini karıştırıp/bozmak için - bile bile çocuklarını öldürmelerini güzel gösterdiler. Allah isteseydi onlar bunu yapamazlardı. Bu yüzden sen onları iftiralarıyla baş başa bırak.

---

[22] Lafzen: "*yurdun sonu*"

[23] Arap müşrikleri hayvan ve toprak ürünlerinden hem Allah için bir pay ayırıyorlardı, hem de putları için bir pay ayırıyorlardı. "Allah için" diye ayırdıklarını misafirlere ve fakirlere veriyorlar, "putlar için" ayırdıklarını da ayin ve törenler için kullanıyorlardı. "Allah için" diye ayırdıkları iyi ve verimli olursa, bunu "putları için" yaptıkları harcamalara dahil ediyorlar, ama putlarına ayırdıkları iyi çıkarsa "Allah zengindir, buna ihtiyacı yok, oysa putlarımız fakirdir" diyerek ona dokunmuyorlardı. Yani, Allah için ayırdıklarının bir kısmını, gerektiğinde, putlarına yapacakları ayinler için harcamaktan kaçınmazlarken, buna karşın putları için ayırdıklarını Allah yolunda harcamaktan kaçınıyorlardı. Biz çeviriyi ayetin bu arka-planını dikkate alarak yaptık.

[24] lafzen: "*ne kötü hükmediyorlar*"

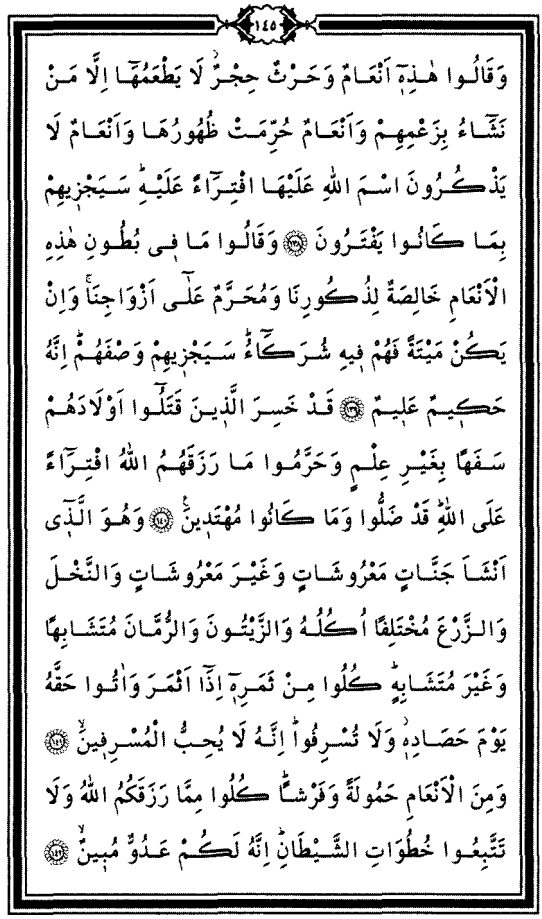

138. Batıl inançları yüzünden, "Şu hayvanlarla şu tarla mahsülleri kutsaldır; bunlara bizim izin verdiklerimizin dışında kimse dokunamaz; şunlar da sırtına binilmesi yasak hayvanlardır." **diyorlar.** Bir kısım hayvanları da -Allah'a iftira ederek- üzerine Allah'ın adını anmadan boğazlıyorlar. İftiraları yüzünden Allah onlara cezalarını verecektir.

139. "Bu hayvanların karınlarında olanlar **canlı doğarsa** erkeklerimize helal, kadınlarımıza ise haramdır; ama ölü doğarsa her iki taraf da aynı hakka sahiptir." diyorlar. Bu nitelemelerinden dolayı Allah onların cezasını verecektir. Çünkü O, **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

140. Cahilliklerinden dolayı beyinsizce çocuklarını öldürenler ve Allah'a iftira ederek Allah'ın kendilerine rızk olarak verdiği şeyleri haram kılanlar ziyana uğramışlardır. **Onlar** sapıklığa düşmüşler ve doğru yolu bulamamışlardır.

141. Hem ekilip-biçilen, hem de kendiliğinden yetişen bahçeleri, hurmaları, ürünleri çeşit çeşit bitkileri, zeytinleri ve narları birbirlerine benzer yahut benzemez şekillerde yaratan Odur. Meyve verdiği vakit onların meyvelerinden yiyin; hasat günü **gelince de fakir fukaraya** hakkını verin ve israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez.

142. Yük taşıyan ve kesilip yenilen hayvanları **yaratan da Odur**. Allah'ın size rızk olarak verdiği hayvanları yiyin ve şeytanın izinden gitmeyin. Çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır.

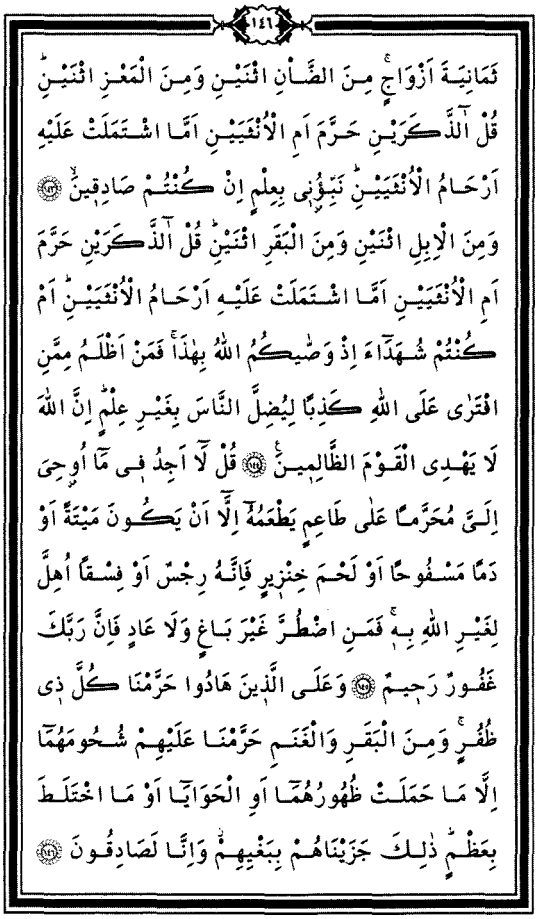
١٤١

ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ ۚ مِنَ الضَّاْنِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِ ۗ
قُلْ آٰلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ اَمِ الْاُنْثَيَيْنِ اَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ
اَرْحَامُ الْاُنْثَيَيْنِ ۗ نَبِّئُونِى بِعِلْمٍ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٤٣﴾
وَمِنَ الْاِبِلِ اثْنَيْنِ وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ ۗ قُلْ آٰلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ
اَمِ الْاُنْثَيَيْنِ اَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ اَرْحَامُ الْاُنْثَيَيْنِ ۗ اَمْ
كُنْتُمْ شُهَدَآءَ اِذْ وَصّٰىكُمُ اللّٰهُ بِهٰذَا ۚ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ
افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۗ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ﴿١٤٤﴾ قُلْ لَآ اَجِدُ فِى مَآ اُوحِىَ
اِلَىَّ مُحَرَّمًا عَلٰى طَاعِمٍ يَطْعَمُهٗٓ اِلَّآ اَنْ يَكُونَ مَيْتَةً اَوْ
دَمًا مَسْفُوحًا اَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَاِنَّهٗ رِجْسٌ اَوْ فِسْقًا اُهِلَّ
لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهٖ ۚ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَّلَا عَادٍ فَاِنَّ رَبَّكَ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٥﴾ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِى
ظُفُرٍ ۚ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَآ
اِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَآ اَوِ الْحَوَايَآ اَوْ مَا اخْتَلَطَ
بِعَظْمٍ ۗ ذٰلِكَ جَزَيْنٰهُمْ بِبَغْيِهِمْ ۗ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿١٤٦﴾

143. Onlar, "**Bize şu** sekiz adet[25] hayvan **haram kılınmıştır**: İki **tür** koyun ve iki **tür** keçi" **dediler**. **Onlara** de ki: "Allah size o iki **tür hayvandan** erkek olanları mı haram kıldı yoksa dişi olanları mı; ya da iki dişinin rahimlerindeki yavruyu mu? Eğer dürüst kimselerseniz gerçeği söyleyin bana?"

144. Aynı şekilde "İki **tür** deve ile iki **tür** inek **de haramdır" dediler**. De ki: "Allah iki erkeği mi haram kıldı, iki dişiyi mi; yahut da iki dişinin rahimlerindeki yavruyu mu? Yoksa siz, Allah'ın size böyle vasiyet ettiğine şahit mi oldunuz? Allah adına yalan söyleyerek Ona iftira edenden ve bilgisizce insanları saptırandan daha zalim kim olabilir! Allah zalim bir halkı doğru yola iletmez."

145. De ki: "Bana vahyedilenler arasında leş, **hayvanın** akan kanı, pislik olan domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesildiği için murdar olan **hayvanın eti** dışında, yemek isteyen bir kimse için haram olacak bir şey bulamıyorum." Ama bir kişi darda kalırsa, - açgözlülükle saldırmaksızın - zorunlu ihtiyaçlarını aşmadan **bunlardan** yerse **bir sakıncası yoktur**; Çünkü Rabbin çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

146. Yahudilere, bütün tırnaklı hayvanların **yenilmesini** haram kıldık. Ayrıca, ineğin ve koyunun sırt taraflarındaki, bağırsaklarındaki ve kemiklerinin içindeki **yağlar** hariç, bu hayvanların iç yağlarını **yemelerini** de haram kıldık. Haddi aşmaları yüzünden onları işte böyle cezalandırdık. Biz elbette sözümüzde dururuz.

[25] Lafzen: "çift **çift** olan sekiz adet"

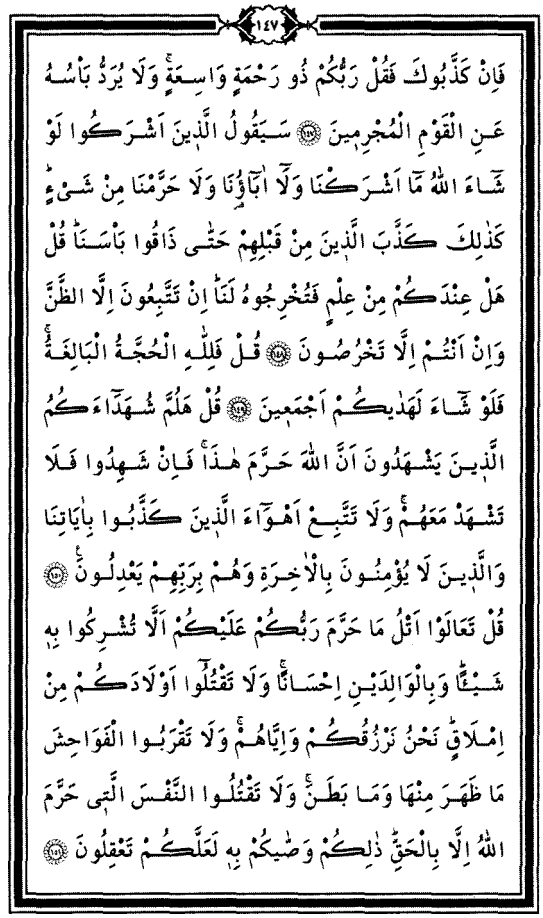
١٤٧
فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ
عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٤٧﴾ سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ
شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ شَيْءٍ
كَذَٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ
هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ ﴿١٤٨﴾ قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ
فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿١٤٩﴾ قُلْ هَلُمَّ شُهَدَاءَكُمُ
الَّذِينَ يَشْهَدُونَ أَنَّ اللَّهَ حَرَّمَ هَٰذَا فَإِنْ شَهِدُوا فَلَا
تَشْهَدْ مَعَهُمْ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا
وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ ﴿١٥٠﴾
قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ
إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ
مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ
اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٥١﴾

147. Eğer onlar senin yalan söylediğini iddia ederlerse, de ki onlara: Rabbimin rahmeti sonsuzdur; ama suçlu bir toplumu cezalandırması da kaçınılmazdır.

148. Müşrikler, "Eğer Allah dileseydi ne biz ne de atalarımız Onunla birlikte başka bir varlığı ilah edinmez, **O'nun helal kıldığı** hiçbir şeyi de haram kılmazdık." diyeceklerdir. Onlardan öncekiler de aynı şekilde yalan söylemişlerdi[26]; ama sonunda azabı tattılar. De ki: "Yanınızda bize çıkarıp göstereceğiniz bir bilgi ya da belge var mı? Sizin yaptığınız asılsız tahminde bulunmaktan öte bir şey değil; siz sadece uyduruyorsunuz."

149. De ki: "Allah **yalancılığınızı ispat edecek** kesin delile sahiptir. Allah dileseydi hepinizi doğru yola iletirdi."

150. De ki: "Haydi Allah'ın bunu yasakladığına dair şahitlik edecek şahitlerinizi getirin." Eğer onlar yalancı şahitlik ederlerse, sen onların şahitliğine katılma. Mesajlarımızı yalanlayanların ve ahireti inkâr edenlerin şeytani arzularına uyma. Zira onlar bir takım varlıkları Rablerine denk tutuyorlar.

151. De ki: "Gelin size, Allah'ın gerçekten haram kıldığı şeyleri anlatayım: Onun yanısıra başka herhangi bir varlığı ilah edinmeyin; ana-babanıza iyi davranın; çocuklarınızı yoksulluk korkusuyla öldürmeyin." - Zira onları da sizi de Biz besliyoruz.- "Açık ya da gizli utanç verici herhangi fiil işlemeyin; adaletin yerine getirilmesinin dışında Allah'ın mukaddes kıldığı insan canına kıymayın. İşte Allah size bunları emrediyor; belki aklınızı başınıza devşirirsiniz diye..."

[26] Lafzen:"yalanlamışlardı" Ancak ***kezzebe*** (yalanladı/lar) fiilinin, ayetin akışı içerisinde "yalan söyledi/ler" şeklinde çevrilmesinin daha uygun olacağını düşünerek böyle çevirmeyi tercih ettik.

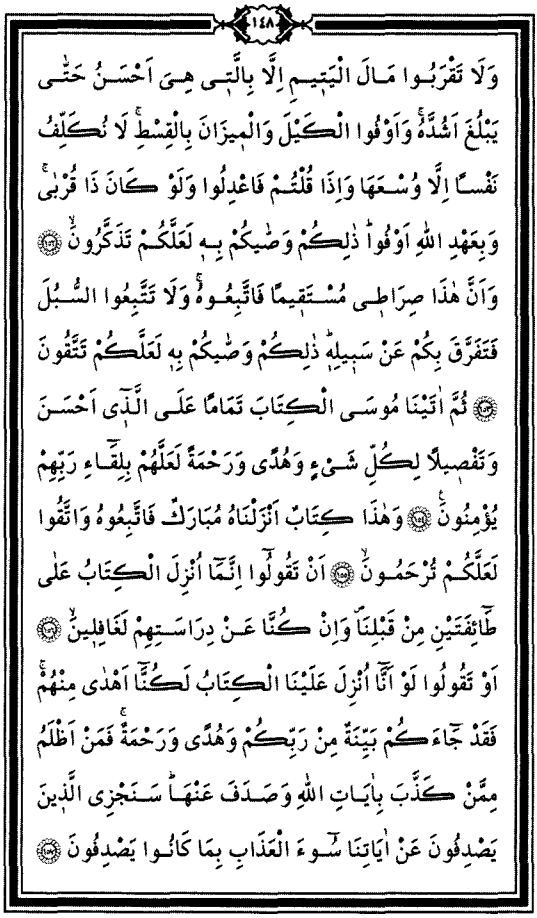

152. Onların iyiliklerine olmasının dışında, ergenlik yaşına girene kadar yetimlerin mallarına dokunmayın; ölçü ve tartıda hakka riayet edin. - Biz hiçbir insanı kaldıramayacağı bir şeyden sorumlu tutmayız. - Akrabalarınız aleyhine bile olsa, konuştuğunuz zaman adaleti gözetin. Allah'a verdiğiniz sözü tutun. Allah size bunları emrediyor ki belki öğüt alırsınız.

153. İşte bu, Benim dosdoğru yolumdur; sadece onu izleyin. **Başka** yollara sapmayın; **yoksa bu** sizin, **Allah**'ın yolundan ayrılıp/parçalanmanıza sebep olur. İşte, **parçalanmaktan** korunmanız için Allah size bunları emrediyor.

154. Sonra güzel davrananlara nimetimizi tamamlamak üzere, Musa'ya, her şeyi açıklayıcı olan Kitab'ı bir rehber ve bir rahmet olarak indirdik ki, böylece, **bir gün** Rableriyle karşılaşacaklarına inansınlar.

155. Ve işte bu da indirdiğimiz mübarek bir Kitap! Ona uyun ve sorumluluklarınızı yerine getirin ki size merhamet edilsin.

156. **İşte,** "Sadece önceki iki topluluğa[27] kitap indirildi; biz ise onların öğretilerinden habersizdik" demeyesiniz **diye o Kitabı size indirdik.**

157. Ya da, "Bize Kitap indirilseydi, biz onlardan daha çok uyardık" demeyesiniz **diye**. **Bakın!** İşte size de Rabbinizden, hakikatin açık bir kanıtı, bir rehber ve rahmet geldi. Artık bundan böyle Allah'ın mesajını yalanlayandan ve ondan yüz çevirenden daha zalim kim olabilir! Mesajlarımızı küçümseyerek yüz çevirenleri yüz çevirmelerinden dolayı azabın en ağırıyla cezalandıracağız.

27) Yani, Yahudilere ve Hıristiyanlara...

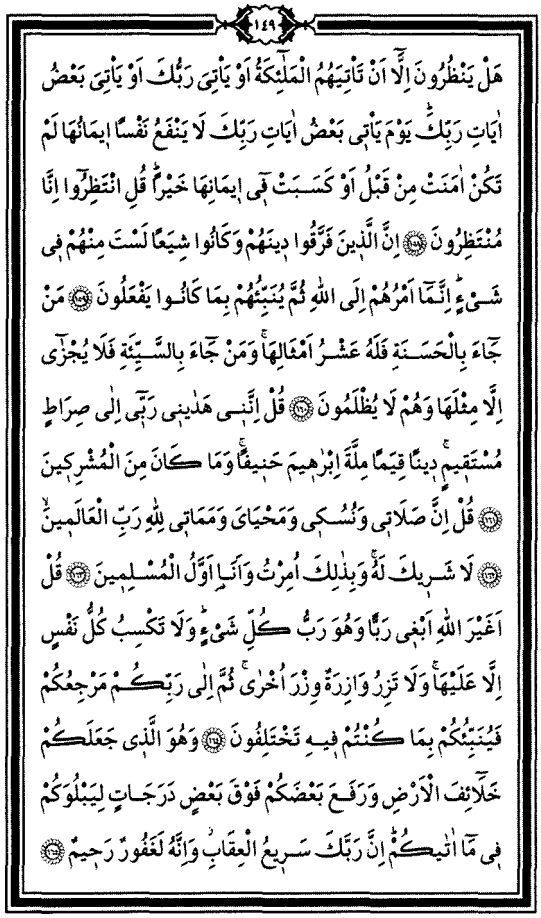

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّآ أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ
اٰيَاتِ رَبِّكَ ۚ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ اٰيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيمَانُهَا لَمْ
تَكُنْ اٰمَنَتْ مِنْ قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا ۗ قُلِ انْتَظِرُوٓا إِنَّا
مُنْتَظِرُونَ ﴿١٥٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي
شَيْءٍ ۚ إِنَّمَآ أَمْرُهُمْ إِلَى اللّٰهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾ مَنْ
جَآءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا ۖ وَمَنْ جَآءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰٓ
إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦٠﴾ قُلْ إِنَّنِي هَدٰىنِي رَبِّي إِلٰى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ۚ دِينًا قِيَمًا مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا ۖ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
﴿١٦١﴾ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۙ
﴿١٦٢﴾ لَا شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٦٣﴾ قُلْ
أَغَيْرَ اللّٰهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ ۚ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ
إِلَّا عَلَيْهَا ۚ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرٰى ۚ ثُمَّ إِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿١٦٤﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ
خَلَآئِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوَكُمْ
فِي مَآ اٰتٰىكُمْ ۗ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ ۖ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٦٥﴾

158. **İnanmak için** illâ da **azap** meleklerinin gelmesini, yahut **azap etmek üzere** Rabbinin **bizzat Kendisinin** veya Rabbinin **azabının** bir takım belirtilerinin gelmesini mi bekliyorlar? Oysa Rabbinin **azabının** belirtileri geldiği gün, daha önce inanmamış olan, yahut imanıyla bir hayır kazanmamış olan kimseye iman etmesi bir yarar sağlamaz. De ki: "Bekleyin **hele!** Biz de bekliyoruz **sizinle!**"

159. Dinlerinin bütünlüğünü bozarak[28] gruplara ayrılanlara gelince, onlarla senin hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi Allah'a kalmıştır. Sonra Allah onlara yaptıklarını haber verecektir.

160. Kim Allah'ın huzuruna iyiliklerle gelirse ona bunun on katı verilecektir. Kim de kötü bir amel ve davranışla gelirse, sadece dengiyle cezalandırılacaktır. Onlar haksızlığa uğramayacaklardır.

161. De ki: "Rabbim beni dosdoğru yola iletti: Yani, Allah'tan başkasını ilah edinmeyen İbrahim'in tevhid dini olan gerçek dine..."

162-163. De ki: "Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm yalnızca bütün varlıkların Rabbi olan Allah içindir. Onun ilahlıkta bir ortağı yoktur. Bana böyle emredildi. Ben **Allah'a** teslim olanların ilkiyim."

164. De ki: "Allah her şeyin Rabbi iken, ben ondan başka bir Rab mi arayayım?" Herkesin kazandığı kendinedir. Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. En sonunda varacağınız yer Rabbinizin huzuru olacak. O, ayrılığa düştüğünüz şeyin **hakikatini** size bildirecektir.

165. Sizi yeryüzüne varisler kılan Odur. Verdiği **nimetlerle** denemek için kiminizi kiminizden üstün kılmıştır. **Bunca nimete nankörlük edenleri** Rabbin - **dilerse** – çok çabuk cezalandırır. Ama aynı zamanda O, **kullarına karşı** çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

[28] Yani, dinlerinin tevhidi yapısını bozarak, farklı farklı inanç grupları oluşturanlarla...

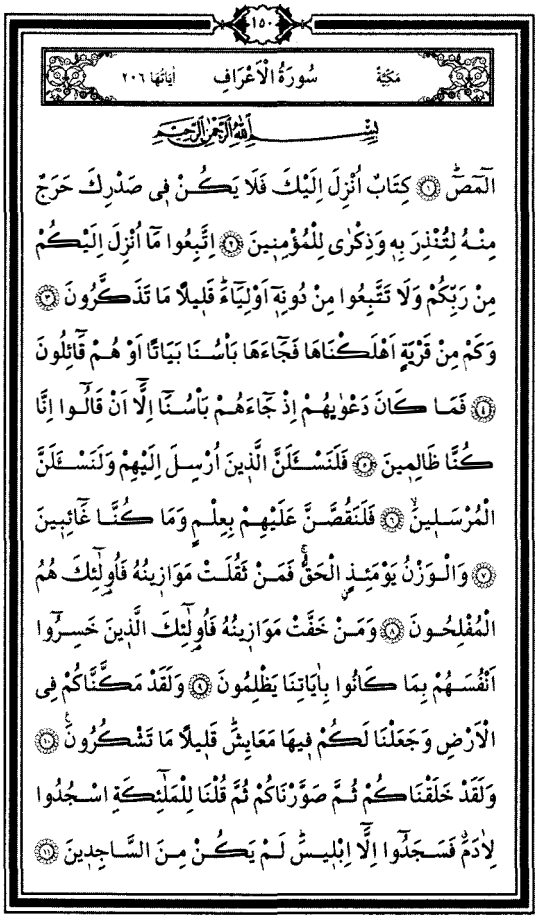
١٥٠
مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الْأَعْرَافِ اٰيَاتُهَا ٢٠٦
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ
الٓمٓصٓ ۝ كِتَابٌ اُنْزِلَ اِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِى صَدْرِكَ حَرَجٌ
مِنْهُ لِتُنْذِرَ بِهٖ وَذِكْرٰى لِلْمُؤْمِنِينَ ۝ اِتَّبِعُوا مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ
مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهٖٓ اَوْلِيَآءَ ۗ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ۝
وَكَمْ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا فَجَآءَهَا بَاْسُنَا بَيَاتًا اَوْ هُمْ قَآئِلُونَ
۝ فَمَا كَانَ دَعْوٰيهُمْ اِذْ جَآءَهُمْ بَاْسُنَآ اِلَّآ اَنْ قَالُوٓا اِنَّا
كُنَّا ظَالِمِينَ ۝ فَلَنَسْـَٔلَنَّ الَّذِينَ اُرْسِلَ اِلَيْهِمْ وَلَنَسْـَٔلَنَّ
الْمُرْسَلِينَ ۝ فَلَنَقُصَّنَّ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَآئِبِينَ
۝ وَالْوَزْنُ يَوْمَئِذِ ۨ الْحَقُّ ۚ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهٗ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ
الْمُفْلِحُونَ ۝ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهٗ فَاُولٰٓئِكَ الَّذِينَ خَسِرُٓوا
اَنْفُسَهُمْ بِمَا كَانُوا بِاٰيَاتِنَا يَظْلِمُونَ ۝ وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِى
الْاَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ ۗ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ۝
وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوا
لِاٰدَمَ ۖ فَسَجَدُٓوا اِلَّآ اِبْلِيسَ ۗ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ ۝

A'RAF SÛRESİ (7)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 206 ayettir. Adını, 46. ve 48. ayetlerde geçen a'raf kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Mim. Sad.

2. Kendisiyle **inanmayanları** uyarman ve müminlere öğüt **vermen** için sana indirilen bir Kitap'tır **bu**; bu konuda içinde en küçük bir kuşku[1] olmasın.

3. Rabbinizden size indirilene uyun. Ondan başka dostlara uymayın. Ama **bu uyarıları** çok azınız aklında tutuyor![2]

4. **Oysa** Biz nice şehirleri helak ettik. Bazen gece vakti, bazense **güpegündüz** konuşup-dururlarken azabımız geliverdi.

5. Azabımız onlara geliverdiğinde "Biz gerçekten zalimlerdik" demekten başka söyleyecek söz bulamadılar.

6. Hem kendilerine peygamber gönderilenleri hesaba çekeceğiz, hem de o gönderilen peygamberleri.

7. Ardından **yapıp-ettiklerinin hepsini, Bize özgü** bir bilgiyle onlara anlatacağız. Çünkü Biz **hiçbir zaman** onlardan uzak olmadık.

8. O gün tartının varlığı kesindir. Kimin **amelleri** tartılıp da **iyi amelleri** ağır gelirse, işte o kurtuluşa erenlerden olacaktır.

9. Tartıda **iyi amelleri** hafif gelenlere gelince, işte onlar mesajlarımıza inatla karşı gelerek[3] kendilerini mahvetmiş olanlardır.

10. Sizi yeryüzüne yerleştiren Biziz; sizin için orada iyi yaşam koşulları hazırlayan da **Biziz**. **Buna rağmen** çok az şükrediyorsunuz.[4]

11. Sizi yaratıp ardından şekillendirdik. Sonra meleklere "Âdemi saygıyla selamlayın![5]" dedik. İblisin dışında hepsi saygı gösterdi, ama o saygı gösterenlerden olmadı.

---

[1] "Sıkıntı", "zorluk" ve "darlık" gibi anlamlara gelen ***harac*** kelimesi deyimsel olarak "şüphe" anlamında da kullanılmaktadır. İbn-i Abbas, Mücahid ve Katade'ye göre burada bu anlamda kullanılmıştır. (Bak: **Taberi, Zemahşeri, Razi** ve **İbn-i Kesir**) Biz bu görüşü tercih ettik. Burada işaret edilmek istenen "şüphe" hitabın ya da belgenin *kaynağı*yla ilgili değil, *amacı*yla ilgilidir. (**Esed**) Yani, bu Kitab'ın sana indiriliş amacının inanmayanları uyarmak, müminlere ise öğüt vermek olduğu konusunda en küçük bir kuşkun olmasın.

[2] Benzer bir ibarenin çevirisi hakkında bak: Bakara: 88'in ikinci dipnotu

[3] Lafzen: "*zulmederek / haksızlık ederek*"

[4] Bu ibarenin çevirisinin "*ama çok azınız şükrediyor*" şeklinde de olması mümkündür. Benzer bir ibarenin çevirisi hakkında bak: Bakara:88'in ikinci dipnotu

[5] ***Secde*** kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: Bakara: 34'ün dipnotu

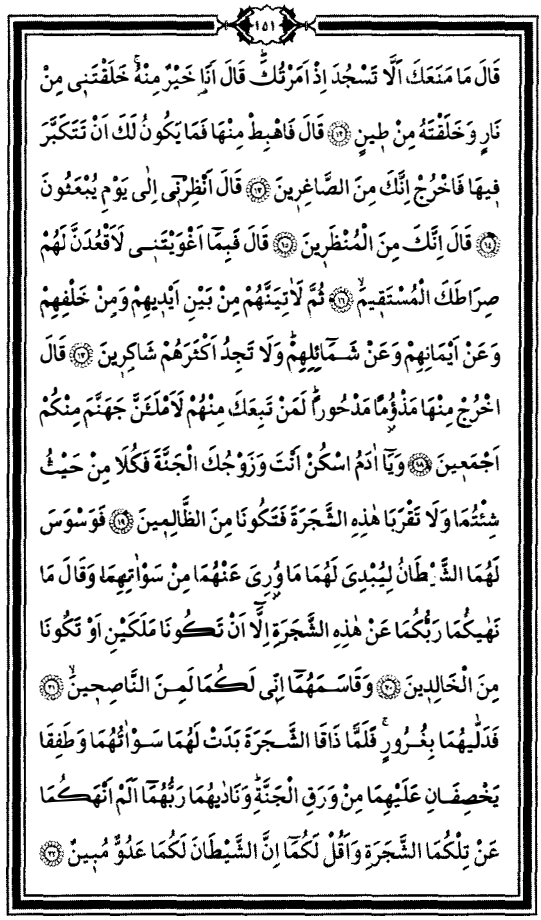
قَالَ مَا مَنَعَكَ اَلَّا تَسْجُدَ اِذْ اَمَرْتُكَ ۜ قَالَ اَنَا۠ خَيْرٌ مِّنْهُ ۚ خَلَقْتَنِىْ مِنْ
نَّارٍ وَّخَلَقْتَهٗ مِنْ طِيْنٍ ﴿١٢﴾ قَالَ فَاهْبِطْ مِنْهَا فَمَا يَكُوْنُ لَكَ اَنْ تَتَكَبَّرَ
فِيْهَا فَاخْرُجْ اِنَّكَ مِنَ الصّٰغِرِيْنَ ﴿١٣﴾ قَالَ اَنْظِرْنِىْۤ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ
﴿١٤﴾ قَالَ اِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِيْنَ ﴿١٥﴾ قَالَ فَبِمَاۤ اَغْوَيْتَنِىْ لَاَقْعُدَنَّ لَهُمْ
صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيْمَ ۙ﴿١٦﴾ ثُمَّ لَاٰتِيَنَّهُمْ مِّنْۢ بَيْنِ اَيْدِيْهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ
وَعَنْ اَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَآئِلِهِمْ ۭ وَلَا تَجِدُ اَكْثَرَهُمْ شٰكِرِيْنَ ﴿١٧﴾ قَالَ
اخْرُجْ مِنْهَا مَذْءُوْمًا مَّدْحُوْرًا ۭ لَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَاَمْلَـَٔنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ
اَجْمَعِيْنَ ﴿١٨﴾ وَيٰٓاٰدَمُ اسْكُنْ اَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ
شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُوْنَا مِنَ الظّٰلِمِيْنَ ﴿١٩﴾ فَوَسْوَسَ
لَهُمَا الشَّيْطٰنُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وٗرِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْاٰتِهِمَا وَقَالَ مَا
نَهٰىكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ اِلَّاۤ اَنْ تَكُوْنَا مَلَكَيْنِ اَوْ تَكُوْنَا
مِنَ الْخٰلِدِيْنَ ﴿٢٠﴾ وَقَاسَمَهُمَاۤ اِنِّىْ لَكُمَا لَمِنَ النّٰصِحِيْنَ ۙ﴿٢١﴾
فَدَلّٰىهُمَا بِغُرُوْرٍ ۚ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا
يَخْصِفٰنِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَّرَقِ الْجَنَّةِ ۭ وَنَادٰىهُمَا رَبُّهُمَآ اَلَمْ اَنْهَكُمَا
عَنْ تِلْكُمَا الشَّجَرَةِ وَاَقُلْ لَّكُمَآ اِنَّ الشَّيْطٰنَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ﴿٢٢﴾

12. **Allah İblise** "Sana emrettiğim halde seni **Âdem'i** saygıyla selamlamaktan alıkoyan nedir?" diye sorunca **İblis**, "Ben ondan daha üstünüm, beni ateşten, onu topraktan yarattın" dedi.

13. **Allah da ona**, "Öyleyse in o makamdan! Orada büyüklük taslaman senin haddin değil! Defol buradan! Sen aşağılık birisisin." buyurdu.

14. **İblis**, "**Rabbim**!" dedi, "Bari bana, **insanların** tekrar dirilecekleri güne kadar süre tanı!"

15. **Allah da** "**Haydi**! Sana süre verdim!" buyurdu.

16-17. O da "**Öyleyse**" dedi "ben de, Senin, benim azmama müsaade etmene[6] karşılık onları saptırmak için dosdoğru yolun kenarına oturup bekleyeceğim; bazen açıkça bazen sinsice, bazen suret-i haktan görünerek bazen de zaaflarını kullanarak[7] onları saptıracağım. Öyle ki, Sen onların çoğunu Sana şükreden **bir kimseler** olarak bulamayacaksın."

18. **Allah şöyle buyurdu:** "Seni alçak ve rezil! Yıkıl karşımdan! Eğer onlardan sana kim uyarsa **bilin ki** cehennemi kesinlikle sizinle dolduracağım."

19. **Sonra da**, "Ey Âdem" **dedi**, "Sen ve eşin cennete yerleşin. Orada dilediğinizce yiyip-için, sadece şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz."

20. Şeytan onların örtülü olan edep yerlerini açığa çıkarmak için, "Rabbiniz sırf sizin bir melek olmamanız ve sonsuz bir yaşama kavuşmamanız için bu ağacın meyvesinden yemenizi yasakladı." diyerek ikisinin içine şüphe düşürdü.

21. Ardından o ikisine, "Ben sadece size öğüt veren birisiyim" diye de yemin etti.

22. Böylece onları aldatarak bulundukları konumu kaybetmelerini sağladı. O ikisi ağacın meyvesinin tadına bakınca edep yerleri açığa çıktı ve utanıp cennetteki ağaçların yapraklarını üst üste yamayıp üzerlerini örtmeye çalıştılar. Ardından Rableri onlara nida ederek **şöyle dedi**: Ben size o ağaca yaklaşmayı yasaklamamış mıydım? Şu şeytan sizin apaçık düşmanınız dememiş miydim?

---

[6] lafzen: "*azdırmana*"

[7] Lafzen: "*onlara önlerinden arkalarından, sağlarından ve sollarından yaklaşacağım*" Bu bağlam içerisinde ***min beyni eydihim*** (önlerinden) ibaresi Şeytanın insanı açıktan, göz göre göre, doğrudan saptırması; ***min halfihim*** (arkalarından) ibaresi ise, onun insanı gizlice ve sinsice saptırması anlamına gelmektedir. Ayrıca ***an eymanihim*** (sağlarından) ibaresi, Şeytanın suret-i haktan görünerek insana makul gelecek şekilde ve tarzda yaklaşıp saptırmasını, ***an şemailihim*** (sollarından) ibaresi ise, insanın zaaflarını kullanarak onu saptırmasını ifade etmektedir.

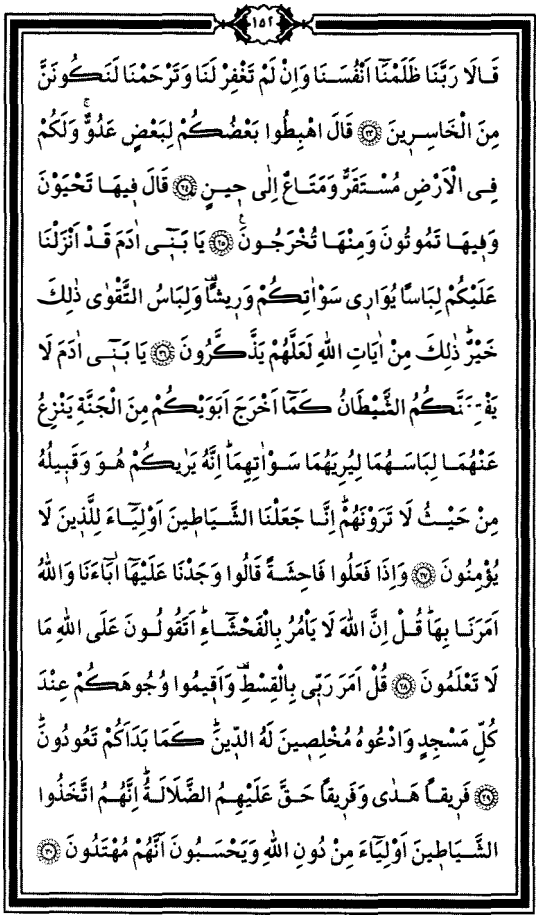
قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَآ أَنفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ
مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۖ وَلَكُمْ
فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٢٤﴾ قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ
وَفِيهَا تَمُوتُونَ وَمِنْهَا تُخْرَجُونَ ﴿٢٥﴾ يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنزَلْنَا
عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُوَارِي سَوْآتِكُمْ وَرِيشًا ۖ وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ
خَيْرٌ ۚ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿٢٦﴾ يَا بَنِي آدَمَ لَا
يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ
عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا ۗ إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ
مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ ۗ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا
يُؤْمِنُونَ ﴿٢٧﴾ وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ
أَمَرَنَا بِهَا ۗ قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ ۖ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا
لَا تَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ ۖ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ
كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ۚ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ ۚ
﴿٢٩﴾ فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ ۚ إِنَّهُمُ اتَّخَذُوا
الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾

23. **Bunun üzerine** o ikisi "Rabbimiz! Biz aslında kendi kendimize zulmettik. Eğer Sen bizi affedip merhamet etmezsen, kesinlikle hüsrana uğrayanlardan oluruz." dediler.

24-25. **Allah şöyle** buyurdu: Birbirinize düşman olarak çıkıp gidin! Yeryüzünde sizin için uygun bir ortam ve belli bir süreye kadar geçiminizi sağlayacak imkânlar var. Orada yaşayıp orada öleceksiniz ve yine hayata tekrar oradan döndürüleceksiniz.

26. Ey âdemoğulları! Size edep yerlerinizi örtecek ve süslenecek elbiseler verdik. Ama giysilerin en güzeli Allah'a karşı samimiyetle donanmaktır. İşte bunlar Allah'ın mesajlarıdır. Belki öğüt alırlar.

27. Ey âdemoğulları! Şeytan, elbiselerinden yoksun bırakmak suretiyle edep yerlerini açığa çıkararak Anne ve Babanızın cennetten çıkarılmasını sağladığı gibi sizi de yoldan çıkarıp bir belaya düşürmesin. Çünkü o ve onun gibiler sizin fark edemeyeceğiniz yerlerde pusuda bekliyorlar. **Unutmayın,** Biz şeytanı imansızlara dost kıldık.

28. Onlar açık bir hayâsızlık yaptıklarında, "Bunları babalarımızın da yaptıklarını gördük. Bunu bize Allah emretti" derler. Söyle onlara, Allah hayâsızlık olduğu apaçık olan **böyle** bir şeyi emretmez. Allah hakkında bilginiz olmayan bir şeyi mi söylüyorsunuz?

29. Deki: Rabbim bana adaletle muamele etmeyi emretti. Her mescitte Ona yönelin ve ibadeti sadece Allah'a özgü kılarak ta yürekten yalvarın. Başlangıçta olduğu gibi yine Ona döneceksiniz.

30. O, bir topluluğu doğru yola iletti, bir topluluk da sapıklığı haketti. Zira onlar Allah'ı bırakıp şeytanları dost edindiler. **Buna rağmen, hâlâ** doğru yolda olduklarını sanıyorlar!

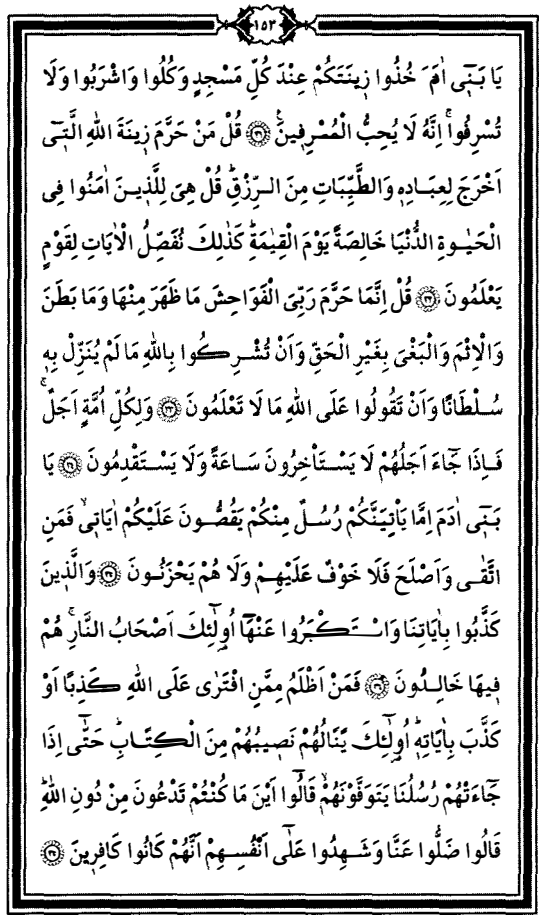
١٥٢

يَا بَنِيٓ اٰدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا
تُسْرِفُوا ۚ اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ۝٣١ قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللّٰهِ الَّتِيٓ
اَخْرَجَ لِعِبَادِهٖ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ ۚ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا فِي
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۚ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ
يَعْلَمُونَ ۝٣٢ قُلْ اِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ
وَالْاِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَاَنْ تُشْرِكُوا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهٖ
سُلْطَانًا وَاَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝٣٣ وَلِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ ۚ
فَاِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَاْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ۝٣٤ يَا
بَنِيٓ اٰدَمَ اِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِيْ ۙ فَمَنِ
اتَّقٰى وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝٣٥ وَالَّذِينَ
كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ النَّارِ ۚ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ۝٣٦ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ
كَذَّبَ بِاٰيَاتِهٖ ۚ اُولٰٓئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتٰبِ ۚ حَتّٰٓى اِذَا
جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا يَتَوَفَّوْنَهُمْ ۙ قَالُوٓا اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ ۭ
قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلٰٓى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كٰفِرِينَ ۝

31. Ey âdemoğulları! Allah'a kulluk olsun diye yaptığınız her işte kendinize çeki düzen verin! Serbestçe yiyip için ama saçıp savurmayın. Çünkü O, saçıp savuranları sevmez.

32. Deki: Allah'ın kulları için yarattığı güzellikleri ve temiz rızıkları kim yasaklayabilir ki? Deki: Bunlar, dünya hayatında, imana ermiş kimseler için meşrudur. **Bu nimetler** Kıyamet günü de yalnızca onlara özgü olacaktır. Bilip anlama yeteneği olan bir topluluk için işte ayetlerimizi böyle ayrıntılı açıklıyoruz.

33. Deki: Rabbim gizli açık her tür hayâsızlığı, günahların her çeşidini, haksız yere başkasının elindekine göz dikmeyi, haklarında hiçbir delil indirmediği halde Allah'ın yanı sıra başka varlıkları ilah edinmenizi ve Allah hakkında bilinçsizce sözler söylemenizi yasakladı.

34. Her topluma bir ömür biçilmiştir. Vadeleri dolduğu zaman, onu ne bir an geciktirebilirler ne de öne alabilirler.

35. Ey âdemoğulları! Size kendi aranızdan Benim mesajlarımı ileten peygamberler geldiğinde, kim sorumluluk bilinciyle davranıp kendini düzeltirse, onlar ne **gelecekten** kaygı duyacaklar ne de **geçmişte yaptıklarına** üzüleceklerdir.

36. Mesajlarımızı yalanlayanlar ve Ona karşı büyüklük taslayanlar ise, cehennem ehlidir; orada ebediyen kalacaklardır.

37. Yalan söyleyerek Allah'a iftira edenden ve mesajlarımızı yalanlayanlardan daha zalim kim olabilir ki! Bu **zalimler de herkes gibi** haklarında takdir edilen süreyi yaşayacaklar. En nihayetinde canlarını almak için gönderdiğimiz melekler gelecek ve onlara, "Hani, Allah'ın dışında tanrı diye yalvardıklarınız nerede?" diyecekler. Onlar da "Bizi yüzüstü bırakıp **gittiler!**" diye karşılık verecekler. Böylece kâfir olduklarına dair kendi aleyhlerine şahitlik edecekler.

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ
فِي النَّارِ كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعَنَتْ أُخْتَهَا حَتَّىٰ إِذَا ادَّارَكُوا
فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأُولَاهُمْ رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ
عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ قَالَ لِكُلٍّ ضِعْفٌ وَلَٰكِنْ لَا تَعْلَمُونَ
۞ وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لِأُخْرَاهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ
فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ۞ إِنَّ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّىٰ يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَٰلِكَ
نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ ۞ لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ
غَوَاشٍ وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ۞ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۞ وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَٰذَا وَمَا
كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ
وَنُودُوا أَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞

38. **Bunun üzerine Allah da** onlara, "O halde siz de katılın bakalım, şu sizden önce cehenneme giren insanların ve cinlerin arasına" diyecek. Ateşe giren gruplar her seferinde yandaşlarına lanet edecek. Hatta öyle ki hepsi birbiri ardınca **cehenneme** doluştuklarında, takipçiler önderler için,[8] "Rabbimiz! Bizi yoldan çıkaran bunlardır. Bu yüzden onlara ateşin azabını iki kat tattır" diyecekler. Allah da "Her biriniz **azabı** iki kat tadacaksınız, ama bunu bilmiyorsunuz" diyecek.

39. Önderler takipçilerine "Demek ki sizin de bizden ayrıcalıklı bir yanınız yokmuş; öyleyse yaptığınız kötülüklere karşı **bizim gibi siz de** tadın azabı" diyecekler.

40. Mesajlarımızı yalanlayanlar ve ona karşı büyüklük taslayanlar var ya, işte onlara göğün kapıları açılmayacak ve deve iğne deliğinden geçinceye kadar[9] onlar cennete giremeyecekler. İşte Biz suçluları böyle cezalandırırız.

41. Onların altlarında cehennem **ateşinden** bir döşek, üzerlerinde de **ateşten** bir örtü vardır. İşte Biz zalimleri böyle cezalandırırız.

42. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlere gelince, -ki Biz herkese kolayca yapabileceklerini yükleriz- işte onlar cennetlik kimselerdir ve orada ebediyen kalacaklardır.

43. Onların içlerinden kötü duyguları silip atacağız. Önlerinden dereler çağıldayacak. "Bizi buraya getiren Allah'a hamdolsun! Allah bizi getirmeseydi biz bunu bulamazdık. Rabbimizin peygamberleri gerçeği söylemişler" diyecekler. Ve bunun üzerine bir ses yankılanacak: "İşte size cennet! Yaptıklarınıza karşılık ona sahip oldunuz!"

---

[8] Lafzen: "*sonradan gelenler önceden gelenler için*" Öncekiler ve sonrakiler deyimi ya zaman itibarıyla ardarda gelmeyi ya da konum ve statü itibarıyla (önderler ve takipçileri şeklinde) sıralanmayı ifade eder. Her iki halde de, bunlar ister toplumun siyasi ve fikri önderleri olsun, isterse yapıp-söyledikleriyle sonradan gelenlere örnek teşkil eden önceki kuşaklar olsun, öncekilerin sonrakiler üzerindeki kötü ve olumsuz etkisi dile getirilmektedir.

[9] Yahut "*halat iğne deliğinden geçene kadar*" Tıpkı dilimizde yaygın olan "balık kavağa çıkıncaya kadar" gibi, bir şeyin asla olmayacağını ifade etmek için kullanılan bir deyimdir. Cemel kelimesi hem halat hem de deve anlamına gelmektedir; ancak dilimizde bir şeyin küçüklüğünü ifade etmek için "iğne deliği kadar" denildiği gibi, büyüklüğünü ifade etmek için "deve gibi" denildiği bilinmektedir. Bu yüzden ibarenin "deve iğne deliğinden geçinceye kadar" şeklinde çevrilmesi daha beliğdir.

١٥٥

وَنَادٰٓى اَصْحٰبُ الْجَنَّةِ اَصْحٰبَ النَّارِ اَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا
رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُّمْ مَّا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا ۗ قَالُوْا نَعَمْ ۚ فَاَذَّنَ مُؤَذِّنٌ
بَيْنَهُمْ اَنْ لَّعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى الظّٰلِمِيْنَ ۙ ﴿٤٤﴾ الَّذِيْنَ يَصُدُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ
اللّٰهِ وَيَبْغُوْنَهَا عِوَجًا ۚ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ كٰفِرُوْنَ ۘ ﴿٤٥﴾ وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ ۚ
وَعَلَى الْاَعْرَافِ رِجَالٌ يَّعْرِفُوْنَ كُلًّا ۢ بِسِيْمٰهُمْ ۚ وَنَادَوْا اَصْحٰبَ
الْجَنَّةِ اَنْ سَلٰمٌ عَلَيْكُمْ ۫ لَمْ يَدْخُلُوْهَا وَهُمْ يَطْمَعُوْنَ ﴿٤٦﴾ وَاِذَا
صُرِفَتْ اَبْصَارُهُمْ تِلْقَآءَ اَصْحٰبِ النَّارِ ۙ قَالُوْا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا
مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ﴿٤٧﴾ وَنَادٰٓى اَصْحٰبُ الْاَعْرَافِ رِجَالًا
يَّعْرِفُوْنَهُمْ بِسِيْمٰهُمْ قَالُوْا مَآ اَغْنٰى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ
تَسْتَكْبِرُوْنَ ﴿٤٨﴾ اَهٰٓؤُلَآءِ الَّذِيْنَ اَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللّٰهُ بِرَحْمَةٍ ۭ
اُدْخُلُوا الْجَنَّةَ لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَآ اَنْتُمْ تَحْزَنُوْنَ ﴿٤٩﴾ وَنَادٰٓى
اَصْحٰبُ النَّارِ اَصْحٰبَ الْجَنَّةِ اَنْ اَفِيْضُوْا عَلَيْنَا مِنَ الْمَآءِ اَوْ
مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ ۭ قَالُوْٓا اِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ۙ ﴿٥٠﴾ الَّذِيْنَ
اتَّخَذُوْا دِيْنَهُمْ لَهْوًا وَّلَعِبًا وَّغَرَّتْهُمُ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا ۚ فَالْيَوْمَ نَنْسٰىهُمْ
كَمَا نَسُوْا لِقَآءَ يَوْمِهِمْ هٰذَا ۙ وَمَا كَانُوْا بِاٰيٰتِنَا يَجْحَدُوْنَ ﴿٥١﴾

44-45. Ardından cennetlikler cehennemliklere şöyle seslenecek:"Biz, Rabbimizin bize vaat ettiklerinin gerçek olduğunu gördük. Siz de Rabbinizin size vaat ettiklerinin gerçek olduğunu gördünüz mü?" Onlar da "Evet **gördük**!" diyecekler. **Bunun üzerine** içlerinden birisi "Allah'ın laneti **insanları** Allah'ın yolundan döndüren, o yolu çarpıtmaya çalışan ve ahireti inkâr eden zalimlerin üzerine olsun!" diye **bağıracak**.

46. İki taraf arasında bir engel olacaktır. Orada, herkesi, yüzlerindeki işaretlerden tanıyan **gerçek** bilgi sahibi[10] kimseler vardır. Bunlar, henüz cennete girmemiş olan ama girmeyi bekleyen cennetliklere "Selam size!" diye seslenirler.

47. Gözleri cehennemliklere kayınca da "Rabbimiz! Bizi şu zalim toplulukla bir tutma!" derler.

48-49. Gerçek bilgi sahipleri, yüzlerindeki işaretlerden tanıdıkları kimselere "**Bakın**! Ne kalabalık olmanız ne de büyüklük taslamanız sizi kurtaramadı. – **Sonra da cennetlikleri işaret ederek** - *'Allah bunlara **asla** rahmet etmeyecek!'* dediğiniz kimseler bunlar mıydı!" diye seslenirler. **Ardından cennetliklere dönerek**, "Girin cennete! Siz bundan böyle ne korkacaksınız ne de üzüleceksiniz" derler.

50. Cehennemlikler cennetliklere "Bize biraz yiyecek ve su gönderin **ne olur**! diye yalvarırlar. Cennetlikler de "Allah bu ikisini size yasakladı." diye cevap verirler.

51. Zira onlar oyun ve eğlenceyi dinleri haline getirdiler.[11] Dünya hayatı onları aldattı. Nasıl ki onlar mesajlarımızı yalanlayarak bu günün geleceğini unuttularsa, Biz de onları bu gün unutacağız.

[10] Sureye ismini veren ***a'raf*** kelimesi bir burada bir de 48. ayette olmak üzere iki yerde geçmektedir. ***A'raf*** kelimesi '***urf*** kelimesinin çoğuludur. Tanıma, bilme, tasdik, basiret, feraset, eğriyi doğrudan ayırt edebilme, muhakeme, seziş gibi anlam ve anlam öbeğine karşılık gelen '***urf*** kelimesi, aynı zamanda bir şeyin bir nesnenin en üstte, en yukarıdaki (dolayısıyla en göze çarpan) bölümü anlamında da kullanılır. Bu yüzden atın yelesine ve horozun ibiğine de '***urf*** denilir. Kelimenin bu deyimsel kullanımına dayanarak pek çok müfessir ayette geçen *a'raf* kelimesini bir duvar ya da surun üst kısmı, ya da burçları olarak yorumlamışlardır. A'raf ehli hakkında bir çok görüş olmakla birlikte bunların en belirgin olanları şu ikisidir: 1. A'raf ehli, dereceleri cennetliklerin altında olan, ama ne cennete girecek kadar iyiliği ne de cehenneme girecek kadar kötülüğü bulunmayan kimseler. 2. Dereceleri cennetliklerin üzerinde olan seçkin kimseler. Bu görüş Hasan Basri ve Mücahid gibi ilk dönem bazı müfessirlere aittir ve Razi

tarafından da tercihe şayan görülmektedir. Nitekim ayetler dikkatle okuduğunda ***Ashab-ı A'raf***'ın olumlu bir nitelik taşıdığı fark edilebilmektedir. Biz de Allah'ın kendilerine cennetlikleri ve cehennemlikleri yüzlerinden tanıyabilme yetisi bağışladığı bu insanların olumlu niteliklere sahip olmalarını daha tercihe şayan bulan görüşü tercih ettik ve ***ale'l- a'raf*** ifadesini kelimenin anlamında var olan tanıma, bilme, muhakeme vs. anlamlarını dikkate alarak "gerçek bilgi üzere olan kimseler" anlamı vererek çevirdik.

[11] Ya da "*dinlerini oyun ve eğlence haline getirdiler.*"

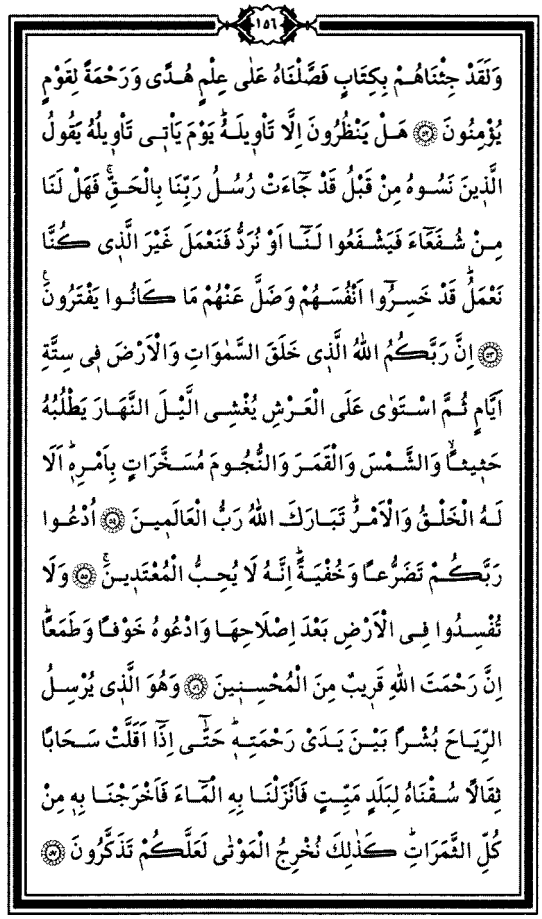
١٥٦
وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ۝ هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ ۚ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ
الَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ ۖ فَهَل لَّنَا
مِن شُفَعَاءَ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا
نَعْمَلُ ۚ قَدْ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۝
إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ
أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۖ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ
حَثِيثًا ۗ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ ۗ أَلَا
لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝ ادْعُوا
رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً ۚ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۝ وَلَا
تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا ۚ
إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْمُحْسِنِينَ ۝ وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ
الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ۖ حَتَّىٰ إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا
ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَنزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِن
كُلِّ الثَّمَرَاتِ ۚ كَذَٰلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝

52. Oysa Biz onlara, anlaşılır bir şekilde[12] ayrıntılı olarak açıkladığımız, iman eden kimseler için de bir rehber ve rahmet kıldığımız Kitab'ı vermiştik.

53. Yoksa onlar, **imam etmek için illa da yaptıklarının** sonucunu görmek mi istiyorlar? Hâlbuki **yaptıklarının** sonucunu görecekleri gün geldiğinde, onu vaktiyle umursamayanlar, **bu kez,** "Demek ki Rabbimizin peygamberlerinin söyledikleri gerçekmiş. Keşke[13] **bu gün** bize şefaat edecek bir şefaatçi olsa? Yahut **yeniden dünyaya** geri döndürülmemiz mümkün olsa da, **bu sefer orada** önceki yaptıklarımızdan başka şeyler yapabilsek?" **diyecekler**. Onlar kendilerini mahvediyorlar. **Göreceksiniz, tanrı diye** uydurdukları şeyler kendilerini yüzüstü bırakacak.

54. Gökleri ve yeri altı evrede[14] yaratan, ve[15] o sınırsız kudret ve egemenlik makamına kurulan[16] Rabbiniz Allah'tır. Geceyi, durmadan kovalayan gündüzün üzerine örter; güneşi, ayı ve yıldızları emrine boyun eğdirir. **Bakın**! Yaratma yalnızca Ona özgüdür! Buyurma Ona özgü! Bütün varlıkların Rabbi Allah ne kadar da yücedir!

55. Rabbinize alçak gönüllülükle ve yüreğinizin ta derinliklerinden yalvarın! Zira O haddi aşanları sevmez.

56. Düzen sağlandıktan sonra yeryüzünü fesada vermeyin. **Azabından** korkarak ve **rahmetini** umarak yalvarın Ona! Kesinlikle **bilin ki** Allah'ın rahmeti, güzel davranmayı ilke edinenlerin yanı başındadır.

57. Rüzgârları, rahmetinin müjdecisi olarak gönderen Odur. **Rüzgar yağmur** yüklü bulutları topladığında, onları kurak bölgelere yönlendirir, **yağmuru** oralara yağdırırız. Sonra da **yağmurla canlanan o topraklarda** her tür bitkiyi yetiştiririz. İşte ölüleri de **topraktan** böyle çıkaracağız. **Bunlardan** belki düşünüp-ibret alırsınız.

---

12) Lafzen: "*bilgi / ilim ile*"

13) ***Hel*** (mı/mi) soru edatı ***leyte*** (keşke) anlamında kullanılmıştır.

14) Lafzen: "*altı günde*" Buradaki altı gün ifadesinin bizim bildiğimiz 24'er saatlik zaman dilimi olan günlerle bir ilgisi yoktur. Allah'ın katındaki günler bizim günlerimizden farklıdır. Dolayısıyla bizim bunu altı evre olarak anlamamız belki daha doğru olacaktır.

15) ***Sümme*** (sonra) edatı her zaman olaylar arasında öncelik / sonralık ifade eden zamanda sıralamayı ifade etmez. Eş zamanlı ya da paralel ifadeleri bağlamak için kullanıldığında "ve" bağlacının işlevini görür.

16) ***Arş*** kelimesi taht, hüküm ve iktidar makamı anlamına gelmektedir. Müfessirler bu kelimenin, Kuran'da geçen mecazi kullanımıyla, Allah'ın bütün yaratıklar üzerindeki mutlak hüküm ve iktidarını / egemenliğini ifade ettiği görüşündedirler.

١٥٧

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ ۖ وَالَّذِي خَبُثَ لَا
يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا ۚ كَذَٰلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ۝
لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا
لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۝
قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۝ قَالَ
يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ
۝ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ
مَا لَا تَعْلَمُونَ ۝ أَوَعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ
عَلَىٰ رَجُلٍ مِنْكُمْ لِيُنْذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
۝ فَكَذَّبُوهُ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَأَغْرَقْنَا
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا عَمِينَ ۝ وَإِلَىٰ
عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا ۚ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ
غَيْرُهُ ۖ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝ قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا
لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ۝ قَالَ يَا
قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَٰكِنِّي رَسُولٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝

58. Bereketli ve verimli toprağın[17] bitkisi Rabbinin izniyle **bol** yetişir; oysa **çorak toprakta** hiç bir şey yetişmez, yetişse de bir işe yaramaz. İşte Biz mesajlarımızı, şükreden bir topluluk anlasın diye böyle ayrıntılı açıklıyoruz.

59. Andolsun Nuh'u kavmine gönderdik; ve o "Ey kavmim!" dedi, "Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a kulluk edin. Sizin ondan başka tanrınız yoktur. Doğrusu ben, büyük bir günün azabının **gelip size çatmasından** korkuyorum."

60. Kavminin ileri gelenleri ona, "Biz senin apaçık bir sapıklık içerisinde olduğunu görüyoruz!" diye karşılık verdiler.

61-63. **Nuh** "Ey soydaşlarım!" dedi, "Bende bir sapıklık yok; ben sadece âlemlerin Rabbinin elçisiyim. Rabbimin gönderdiği mesajları tebliğ ediyorum ve size öğüt veriyorum. Zira ben, Allah'ın **bildirmesi** sayesinde sizin bilmediklerinizi biliyorum. **Ne yani**, - **Allah'ın** rahmetine nail olmanız için - sizleri uyarıp sorumluluğunuzu hatırlatsın diye içinizden birisi aracılığıyla Rabbinizden size bir mesaj[18] gelmesini yadırgıyor musunuz?"

64. Hal böyleyken yine de onu yalancılıkla suçladılar. Biz de onu ve gemide onunla birlikte olanları kurtardık ve mesajlarımızı yalanlayanları boğduk. Çünkü onlar **hakikate karşı** kör bir topluluk idiler.

65. Ad kavmine de kardeşleri Hud'u **gönderdik**. O da **şöyle** dedi: Ey kavmim! Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a kulluk edin. **Hâlâ** Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincine varmayacak mısınız?

66. Kavminin inkârcı ileri gelenleri "**Saçmalıyorsun**" dediler; "Biz senin, kesinlikle aptalca davrandığını düşünüyoruz."

67. Hud, "Ey kavmim!" dedi, "Ben aptalca falan davranmıyorum. Ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir elçiyim.

[17] Lafzen: "*Güzel beldenin*"

[18] Lafzen: "*öğüt*" Ya da, "*hatırlatıcı mesaj*"

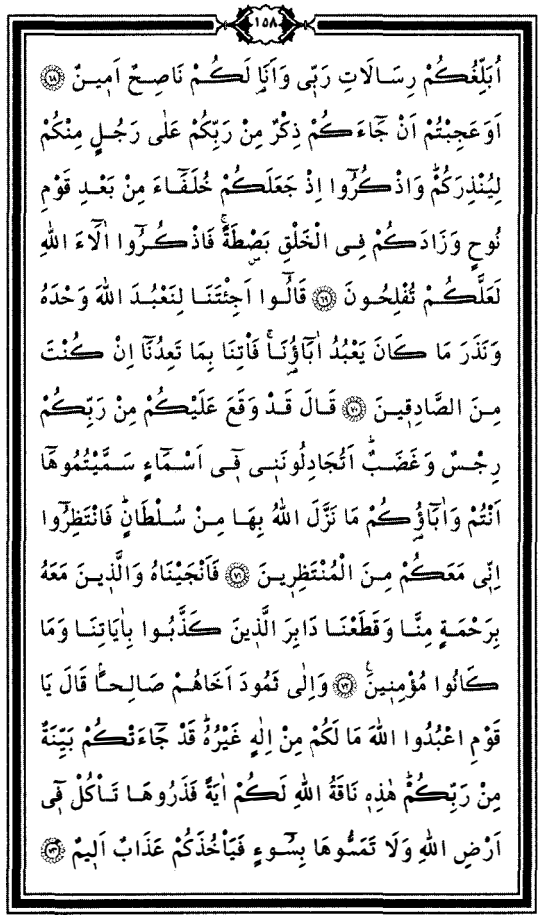
١٥٨
أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ ﴿٦٨﴾
أَوَعَجِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِنْكُمْ
لِيُنْذِرَكُمْ ۚ وَاذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِنْ بَعْدِ قَوْمِ
نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَصْطَةً ۖ فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ
وَنَذَرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا ۖ فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧٠﴾ قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ
رِجْسٌ وَغَضَبٌ ۖ أَتُجَادِلُونَنِي فِي أَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَا
أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ ۚ فَانْتَظِرُوا
إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٧١﴾ فَأَنْجَيْنَاهُ وَالَّذِينَ مَعَهُ
بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَعْنَا دَابِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ۖ وَمَا
كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٧٢﴾ وَإِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا ۚ قَالَ يَا
قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ قَدْ جَاءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ
مِنْ رَبِّكُمْ ۖ هَٰذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةً ۖ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي
أَرْضِ اللَّهِ ۖ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسُوءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

68. Sadece Rabbimin mesajlarını size iletiyorum. Ben **gerçekte**, size öğüt veren güvenilir birisiyim[19]."

69. Sizleri uyarsın diye içinizden birisi aracılığıyla Rabbinizden size bir mesaj gelmesini mi yadırgıyorsunuz! Düşünsenize, **Rabbiniz** Nuh'un kavminden sonra **yeryüzüne** sizi varis kıldı. Gücünüzü ve sayınızı artırdı! Allah'ın **bahşettiği** nimetlerini hatırlayın ki kurtuluşa eresiniz.

70. Dediler ki: Yâ! Demek sen bize, atalarımızın taptıklarını bırakalım da tek olan Allah'a tapalım diye geldin ha?! **Biz o Allah'a inanmıyoruz**. Eğer gerçeği söylüyorsan, **inanmayanlara** vadettiğin azabı getir **de görelim**!

71. Hud dedi ki: Artık siz Rabbimizin azabını ve öfkesini hak ettiniz. Allah'ın, haklarında, **ilah olduklarına dair** hiçbir belge indirmediği; sadece sizin ve atalarınızın **tanrı diye** isimlendirdiği **birtakım düzmece** isimlerin, **aslında gerçek tanrılar olduğu** hakkında mı benimle tartışıyorsunuz? **Hiç olacak şey mi bu**! Madem öyle, bekleyin bakalım! **Bu iddianızın doğru olup olmadığını yakında anlaşılacaktır**. Ben de sizinle birlikte bekliyorum.

72. **Derken çok geçmedi, azabımız onları yakalayıverdi**. Biz de rahmetimizin[20] göstergesi olarak Hud'u ve yanındakileri kurtardık; mesajlarımızı yalanlayarak ona inanmayanların ise kökünü kuruttuk.

73. Semud kavmine de kardeşleri Salih'i gönderdik. Salih "Ey kavmim!" dedi, "Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a kulluk edin. **Bakın**! Size Rabbinizden apaçık bir delil geldi: İşte bu size Rabbinizin bir işaret olarak gönderdiği dişi devedir. Bırakın onu Allah'ın arzında otlasın; sakın ona bir kötülük yapmayın, yoksa can yakıcı bir azaba uğrarsınız.

[19] Lafzen: "*sözüne güvenilir bir öğütçüyüm*"
[20] Lafzen: "*katımızdan bir rahmetin*"

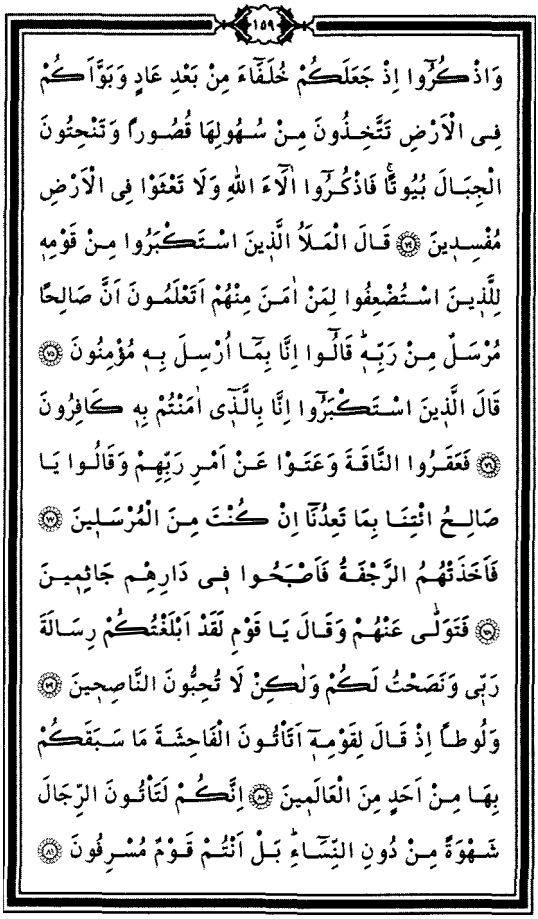
١٥٩
وَاذْكُرُوٓا اِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَآءَ مِنْ بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّاَكُمْ
فِى الْاَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِنْ سُهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْحِتُونَ
الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوٓا اٰلَآءَ اللّٰهِ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ
مُفْسِدِينَ ﴿٧٤﴾ قَالَ الْمَلَاُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهٖ
لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِمَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ اَتَعْلَمُونَ اَنَّ صَالِحًا
مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهٖ قَالُوٓا اِنَّا بِمَٓا اُرْسِلَ بِهٖ مُؤْمِنُونَ ﴿٧٥﴾
قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا اِنَّا بِالَّذِٓى اٰمَنْتُمْ بِهٖ كَافِرُونَ
﴿٧٦﴾ فَعَقَرُوا النَّاقَةَ وَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا
صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٧٧﴾
فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا فِى دَارِهِمْ جَاثِمِينَ
﴿٧٨﴾ فَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَةَ
رَبِّى وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلٰكِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِينَ ﴿٧٩﴾
وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ
بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٨٠﴾ اِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ
شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿٨١﴾

74. Düşünsenize, Ad kavminden sonra **yeryüzüne** sizi varis kıldı. Sizi yeryüzüne yerleştirdi. Onun ovalarında saraylar inşa edip, dağlarında kayaları oyarak evler yapıyorsunuz. Artık Allah'ın nimetlerini hatırlayın da ahlaki çöküşe yol açarak yeryüzünde düzeni bozmayın.

75. Kavminin büyüklük taslayan ileri gelenleri, aralarından imana ermiş güçsüz kimselere "Siz Salih'in gerçekten Rabbi tarafından gönderildiğine emin misiniz?" diye **sordular**. Onlar da "Onunla gönderilen **mesaja** elbette inanıyoruz." diye cevap verdiler..

76. **Bunun üzerine** büyüklük taslayanlar, "Biz sizin inandığınızı inkâr ediyoruz." dediler.

77. Ardından deveyi öldürdüler ve böylece Rablerinin emrinden yüz çevirdiler. Sonra da "Ey Salih!" dediler, "Sen gerçekten **Allah'ın gönderdiği** elçilerdensen, **hadi** bizi tehdit ettiğin azabı getir **de görelim**"

78. Çok geçmeden onları bir sarsıntı yakalayıverdi ve bulundukları yere yığılıverdiler.

79. Salih onlardan uzaklaşırken, "Ey soydaşlarım!" dedi, "Ben size Rabbinizin mesajlarını duyurdum ve size öğüt verdim. Ama **ne yazık ki** siz öğüt verenleri sevmiyorsunuz."

80. Lut'u da **kavmine gönderdik**. O da kavmine şöyle demişti: Ey kavmim! Siz yeryüzünde daha önce hiç kimsenin yapmadığı bir iğrençliği mi yapacaksınız?

81. Kadınları bırakıp da şehvetle erkeklere yöneleceksiniz ha! Yoo! Siz gerçekten ahlaken çürümüş bir toplumsunuz.

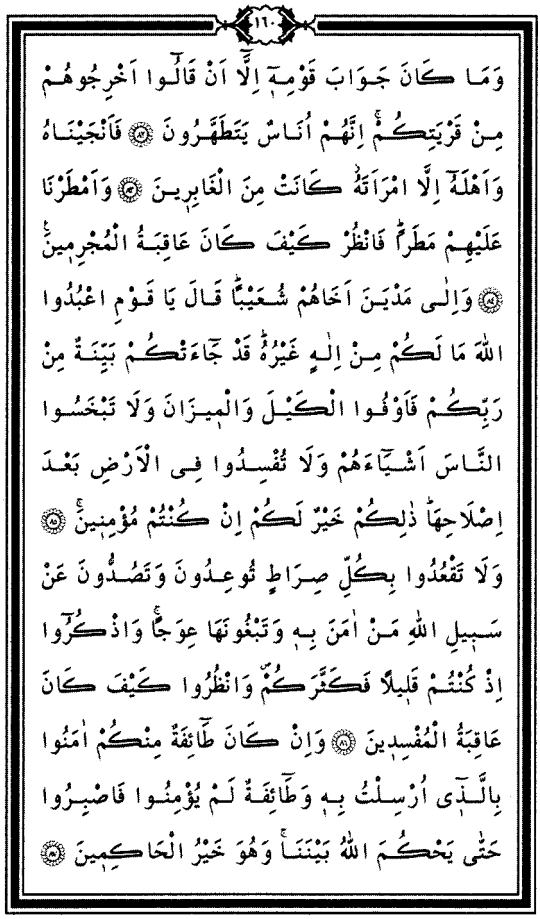
١١٠

وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّآ اَنْ قَالُوا اَخْرِجُوهُمْ
مِنْ قَرْيَتِكُمْ ۚ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَتَطَهَّرُونَ ۝ فَاَنْجَيْنَاهُ
وَاَهْلَهٗٓ اِلَّا امْرَاَتَهٗ ۖ كَانَتْ مِنَ الْغٰبِرِينَ ۝ وَاَمْطَرْنَا
عَلَيْهِمْ مَطَرًا ۖ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ۝
وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۗ قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا
اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۖ قَدْ جَآءَتْكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ
رَبِّكُمْ ۖ فَاَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا
النَّاسَ اَشْيَآءَهُمْ وَلَا تُفْسِدُوا فِى الْاَرْضِ بَعْدَ
اِصْلَاحِهَا ۚ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝
وَلَا تَقْعُدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِهٖ وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا ۚ وَاذْكُرُوٓا
اِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَّرَكُمْ ۖ وَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ۝ وَاِنْ كَانَ طَآئِفَةٌ مِنْكُمْ اٰمَنُوا
بِالَّذِٓى اُرْسِلْتُ بِهٖ وَطَآئِفَةٌ لَمْ يُؤْمِنُوا فَاصْبِرُوا
حَتّٰى يَحْكُمَ اللّٰهُ بَيْنَنَا ۚ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ۝

82. Kavminin Lut'a cevabı, "Memleketimizden sürüp çıkaralım şunları![21] Bunlar **güya** namusluluk[22] taslayan kimseler!" demekten başka bir şey olmadı.

83-84. Biz de, geride **diğerleriyle** kalmayı tercih eden karısı hariç, Lut'u ve onun ailesini kurtardık. Diğerlerinin üzerine de **kendilerini helâk edecek** yağmur yağdırdık. İşte gör bakalım, günaha gömülenlerin sonunun nice olduğunu!

85. Medyen'e de kardeşleri Şuayb'ı **gönderdik**. **Şuayb**: "Ey soydaşlarım!" dedi, "Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a kulluk edin. Size Rabbinizden apaçık mesajlar geldi. Ölçüyü ve tartıyı eksiksiz yapın. İnsanlara haklarını[23] eksik vermeyin. Bir düzen sağlanmışken yeryüzünü fesada vermeyin. Bunlar sizin iyiliğiniz için; tabi **öyle olduğuna** inanırsanız!"

86. Öyle yol keserek ve tehdit ederek Allah'a iman edenleri Onun yolundan döndürmeye ve yanlış yola yönlendirmeye çalışmayın. Siz azken Allah'ın sizi çoğalttığını hatırlayın **ve şükredin**! **Yeryüzünü** fesada verenlerin sonu nasıl oluyormuş, bakın **da ibret alın**!

87. Eğer içinizden bir grup benimle gönderilen mesaja inanıyor, bir **başka** grup da inanmıyorsa, Allah aranızda hüküm verene kadar bekleyin. Çünkü O hükmedenlerin en hayırlısıdır.

---

[21] Lafzen: "*Memleketinizden sürüp çıkarın şunları*"

[22] Lafzen: "*temizlik taslayan*"

[23] Lafzen: "*mallarını / eşyalarını*"

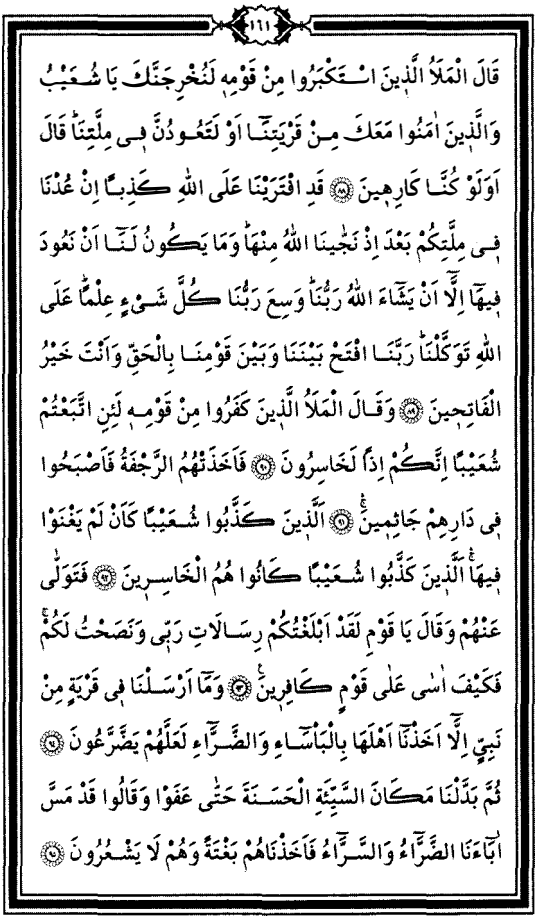

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ
أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ ۝ قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا
فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ
فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا عَلَى
اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ
الْفَاتِحِينَ ۝ وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِنِ اتَّبَعْتُمْ
شُعَيْبًا إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ ۝ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ ۝ الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا
فِيهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ ۝ فَتَوَلَّى
عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ
فَكَيْفَ آسَى عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ ۝ وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ
نَبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ۝
ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّى عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ
آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝

88. Kavminin kendini beğenmiş ileri gelenleri "Ey Şuayb!" dediler, "Ya dinimize geri dönersin, ya da seni ve yanındaki inananları memleketimizden sürüp çıkarırız.". Şuayb "Peki biz istemesek de mi?" dedi.

89. "Allah bizi ondan kurtarmışken yeniden sizin dininize dönersek, yalan söyleyerek Allah'a iftira etmiş oluruz. Rabbimiz Allah bunu bizden istemediği sürece[24], yeniden dininize dönmek bize yakışmaz. Rabbimiz bilgisiyle her şeyi kuşatmıştır. Biz sadece Allah'a güvenip-dayanırız." **Sonra şöyle yalvardı:** "Rabbimiz! Bizim ile kavmimiz arasındaki **anlaşmazlığın** hakikatini açığa çıkar. Muhakkak ki sen hakikatleri açığa çıkaranların en hayırlısısın."

90. Kavminin inkârcı ileri gelenleri dediler ki: "Eğer Şuayb'a inanırsanız kesinlikle mahvolursunuz."

91. Ancak çok geçmeden o müthiş sarsıntı onları yakalayıverdi de bulundukları yere yığılıp kaldılar.

92. Şuayb'ı yalanlayanlar sanki yurtlarında hiç oturmamış gibi oldular. Şuayb'ı yalanlayanlar mahvolup gittiler.

93. Şuayb onları terk edip giderken şöyle dedi: Ey soydaşlarım! Ben size Rabbimin mesajlarını ilettim ve **gerekli** öğüdü verdim. Bundan böyle inkârını sürdürmekte ısrar eden bir kavme ben nasıl acırım?

94. Zaten Biz hangi memlekete bir peygamber gönderdiysek, oranın halkını, Allah'a yalvarsınlar diye mutlaka yoksulluk ve darlıkla sıkıntıya sokmuşuzdur.

95. Sonra da zor dönemin ardından rahat bir dönem getirmişizdir. Ancak gün geldi insanlar çoğalıp olanları unuttular ve sadece "Atalarımız da **vaktiyle**, **tıpkı bizim gibi** zor ve rahat dönemler geçirmişler" demekle yetindiler. Bu yüzden Biz de onları hiç beklemedikleri bir anda ansızın **azabımızla** yakalayıverdik.

[24] Bu, Allah'ın iradesi karşısındaki teslimiyeti ifade etmek amacıyla söylenilmiş bir sözdür; yoksa Allah'ın, kullarının, küfre dönmesini isteyebileceği ihtimalini göstermez.

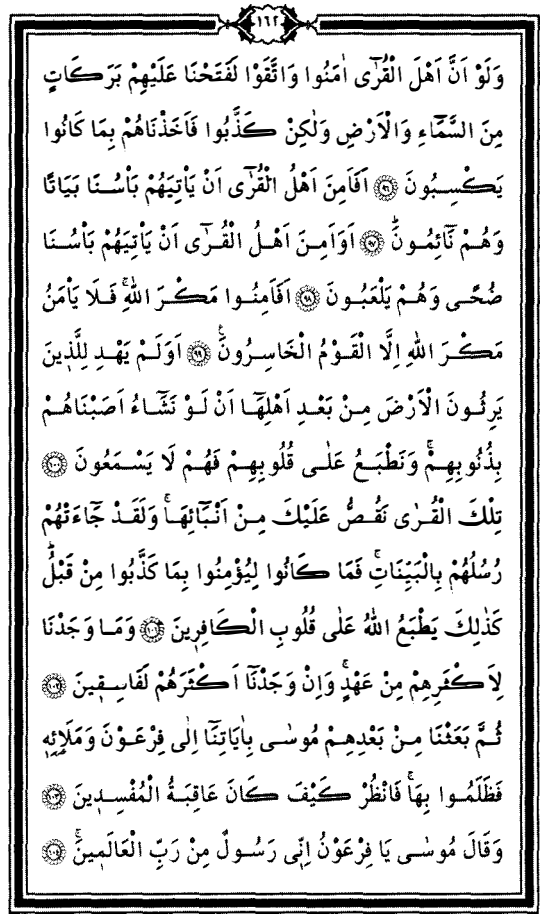
١١٢
وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْقُرٰٓى اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكٰتٍ
مِنَ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ وَلٰكِنْ كَذَّبُوا فَاَخَذْنٰهُمْ بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٩٦﴾ اَفَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰٓى اَنْ يَّاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا بَيَاتًا
وَّهُمْ نَآئِمُونَ ﴿٩٧﴾ اَوَاَمِنَ اَهْلُ الْقُرٰٓى اَنْ يَّاْتِيَهُمْ بَاْسُنَا
ضُحًى وَّهُمْ يَلْعَبُونَ ﴿٩٨﴾ اَفَاَمِنُوا مَكْرَ اللّٰهِ فَلَا يَاْمَنُ
مَكْرَ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْخٰسِرُونَ ﴿٩٩﴾ اَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ
يَرِثُونَ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ اَهْلِهَآ اَنْ لَّوْ نَشَآءُ اَصَبْنٰهُمْ
بِذُنُوبِهِمْ وَنَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿١٠٠﴾
تِلْكَ الْقُرٰى نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ اَنْۢبَآئِهَا وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ
كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِ الْكٰفِرِينَ ﴿١٠١﴾ وَمَا وَجَدْنَا
لِاَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَاِنْ وَجَدْنَآ اَكْثَرَهُمْ لَفٰسِقِينَ ﴿١٠٢﴾
ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى بِاٰيٰتِنَآ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَا۟ئِهٖ
فَظَلَمُوا بِهَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٠٣﴾
وَقَالَ مُوسٰى يٰفِرْعَوْنُ اِنِّى رَسُولٌ مِّنْ رَّبِّ الْعٰلَمِينَ ﴿١٠٤﴾

96. Şayet o memleketlerin halkları iman edip, Allah'a samimiyetle kulluk etselerdi, Biz onlara göklerin ve yerin nimet **kapılarını** açardık. Fakat onlar yalanladılar. Biz de onları kazandıkları günahlar yüzünden azabımızla yakalayıverdik.

97. Hangi memleketin halkı, geceleyin uyurlarken azabımızın kendilerine gelmeyeceğinden emin olabilir?

98. Ya da hangi memleketin halkı güpegündüz, eğlenip dururlarken azabımızın kendilerine gelmeyeceğinden emin olabilir?

99. Allah'ın ince planı[25] karşısında emin olabilirler mi hiç? Allah'ın ince planı karşısında **ahlaken** çöküntüye uğramış bir topluluktan başka kim kendini güvenlikte hissedebilir ki?

100. Öncekilerin başına gelenler, onların ardından yeryüzüne varis olanları yola getirmeye yetmedi mi? Kaldı ki Biz istesek onları günahları yüzünden azabımızla yakalarız ve kalplerini mühürleriz de artık hiçbir **gerçeği** işitmezler.

101. İşte bunlar sana haberlerini anlattığımız memleketlerdir. Peygamberlerimiz onlara apaçık mesajlarımızı getirmişlerdi. Ama onlar bir kere yalan saydıkları şeye **bir daha** inanmak istemediler. Allah kâfirlerin kalbine işte bunun için[26] mühür vuruyor.

102. Biz onların çoğunda ahde vefa görmedik, **bilakis** onların çoğunu günaha gömülmüş bulduk.

103. Sonra onların ardından Musa'yı mesajlarımızla Firavun'a ve onun ileri gelen adamlarına gönderdik. Fakat onlar **mesajlarımızı** inatla reddettiler[27]. **Biz de onları helak ettik.** Bozguncuların sonu nasıl oldu bir bak bakalım!

104. Musa dedi ki: Ey Firavun! Ben bütün varlıkların Rabbi olan Allah tarafından gönderilmiş bir peygamberim.

[25] ***Mekrullah*** (Allah'ın ince planı): Allah'ın, önceden kestirilemeyen, inkarcıları ansızın yakalayacak cezalandırma planı.

[26] Lafzen: "*işte böyle*"

[27] Lafzen: "*zulmettiler / karaladılar*"

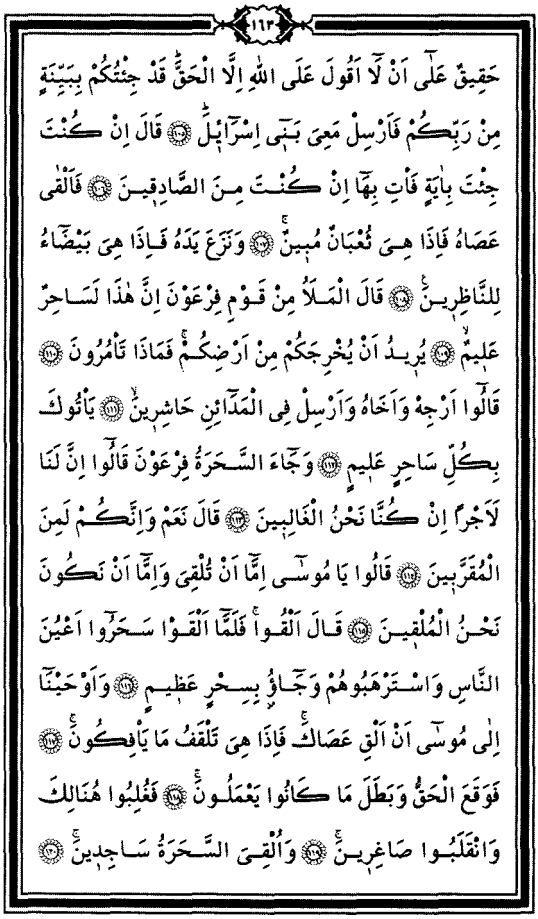
حَقِيقٌ عَلَىٰٓ اَنْ لَّآ اَقُوْلَ عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ ۗ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَةٍ
مِّنْ رَّبِّكُمْ فَاَرْسِلْ مَعِيَ بَنِيٓ اِسْرَآءِيْلَ ۝ قَالَ اِنْ كُنْتَ
جِئْتَ بِاٰيَةٍ فَاْتِ بِهَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ۝ فَاَلْقٰى
عَصَاهُ فَاِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِيْنٌ ۝ وَنَزَعَ يَدَهٗ فَاِذَا هِيَ بَيْضَآءُ
لِلنّٰظِرِيْنَ ۝ قَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ اِنَّ هٰذَا لَسٰحِرٌ
عَلِيْمٌ ۝ يُّرِيْدُ اَنْ يُّخْرِجَكُمْ مِّنْ اَرْضِكُمْ ۖ فَمَاذَا تَاْمُرُوْنَ ۝
قَالُوْٓا اَرْجِهْ وَاَخَاهُ وَاَرْسِلْ فِي الْمَدَآئِنِ حٰشِرِيْنَ ۝ يَاْتُوْكَ
بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيْمٍ ۝ وَجَآءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوْٓا اِنَّ لَنَا
لَاَجْرًا اِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغٰلِبِيْنَ ۝ قَالَ نَعَمْ وَاِنَّكُمْ لَمِنَ
الْمُقَرَّبِيْنَ ۝ قَالُوْا يٰمُوْسٰٓى اِمَّآ اَنْ تُلْقِيَ وَاِمَّآ اَنْ نَّكُوْنَ
نَحْنُ الْمُلْقِيْنَ ۝ قَالَ اَلْقُوْا ۚ فَلَمَّآ اَلْقَوْا سَحَرُوْٓا اَعْيُنَ
النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوْهُمْ وَجَآءُوْ بِسِحْرٍ عَظِيْمٍ ۝ وَاَوْحَيْنَآ
اِلٰى مُوْسٰٓى اَنْ اَلْقِ عَصَاكَ ۚ فَاِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَاْفِكُوْنَ ۚ ۝
فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۚ ۝ فَغُلِبُوْا هُنَالِكَ
وَانْقَلَبُوْا صٰغِرِيْنَ ۚ ۝ وَاُلْقِيَ السَّحَرَةُ سٰجِدِيْنَ ۚ ۝

105. Allah hakkında gerçeği söylemek boynumun borcudur. Size Rabbinizden apaçık kanıtlar getirdim. Artık İsrail oğullarını benimle yolla.

106. Firavun "Eğer sen **bunu kanıtlayacak** bir mucize getirdiysen haydi göster bakalım; tabi doğru söylüyorsan!" dedi.

107. Bunun üzerine **Musa** âsâsını **yere** attı; bir de ne görsünler, **âsâ** basbayağı bir yılan **oluvermiş**!

108. Sonra elini **koynundan** çıkardı, bakanlar bir de ne görsünler, bembeyaz, ışıl ışıl **bir el**!

109-112. Firavun'un kavminin ileri gelenleri **olanları görünce**, "Bu kesinlikle sizi iktidardan uzaklaştırmak[28] isteyen usta bir büyücüdür" dediler. **Firavun da** "Peki, siz ne öneriyorsunuz? **diye sordu. Onlar da** "Onu ve kardeşini alıkoy!" dediler, "Bu arada şehre haberciler yolla; ne kadar usta sihirbaz varsa **bulup** sana getirsinler."

113-114. Ve nihayet sihirbazlar Firavun'a geldiler **ve ona** "Eğer onu yenersek ödülü hak ederiz herhalde? dediler. **Firavun** "Elbette!" dedi, "Üstelik o zaman gözdelerimin arasına da gireceksiniz."

115. Sihirbazlar, "Ey Musa!" dediler, "Önce sen mi hünerini göstereceksin, yoksa biz mi gösterelim?"

116. **Musa**, "Önce siz gösterin." dedi. Onlar etkili bir sihir yaparak hünerlerini ortaya koyunca, insanlar sihrin etkisiyle dehşete düştüler.

117. Bunun üzerine Biz de Musa'ya, "Âsânı **yere** at!" diye vahyettik. **Musa denileni yapınca,** bir de ne görsünler, bu, onların uydurma **düzeneklerini** yok ediyor.

118. Böylece gerçek ortaya çıktı ve onların bütün yapıp ettikleri boşa gitti.

119. Orada yenilip küçük düştüler.

120. Bunun üzerine sihirbazlar hemen diz çöküp yere kapandılar.

[28] Lafzen: "*memleketinizden sürüp çıkarmak istiyor.*"

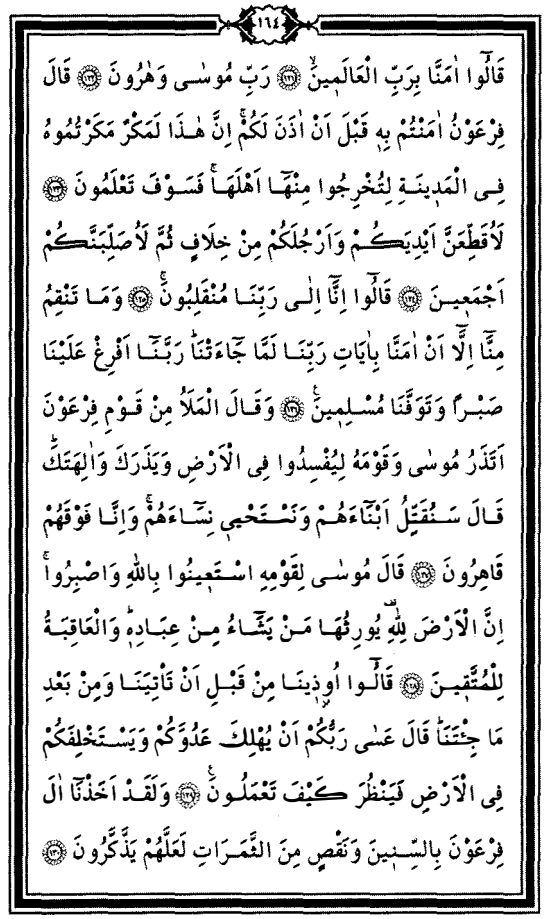
١١٤
قَالُوٓا۟ اٰمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٢١﴾ رَبِّ مُوسٰى وَهٰرُونَ ﴿١٢٢﴾ قَالَ
فِرْعَوْنُ اٰمَنتُمْ بِهِۦ قَبْلَ اَنْ اٰذَنَ لَكُمْ ۖ اِنَّ هٰذَا لَمَكْرٌ مَّكَرْتُمُوهُ
فِى الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَآ اَهْلَهَا ۖ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿١٢٣﴾
لَاُقَطِّعَنَّ اَيْدِيَكُمْ وَاَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَاُصَلِّبَنَّكُمْ
اَجْمَعِينَ ﴿١٢٤﴾ قَالُٓوا۟ اِنَّآ اِلٰى رَبِّنَا مُنقَلِبُونَ ﴿١٢٥﴾ وَمَا تَنقِمُ
مِنَّآ اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا بِاٰيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَآءَتْنَا ۚ رَبَّنَآ اَفْرِغْ عَلَيْنَا
صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٢٦﴾ وَقَالَ الْمَلَاُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ
اَتَذَرُ مُوسٰى وَقَوْمَهُۥ لِيُفْسِدُوا۟ فِى الْاَرْضِ وَيَذَرَكَ وَاٰلِهَتَكَ ۚ
قَالَ سَنُقَتِّلُ اَبْنَآءَهُمْ وَنَسْتَحْىٖ نِسَآءَهُمْ ۚ وَاِنَّا فَوْقَهُمْ
قَاهِرُونَ ﴿١٢٧﴾ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اسْتَعِينُوا۟ بِاللّٰهِ وَاصْبِرُوٓا۟ ۖ
اِنَّ الْاَرْضَ لِلّٰهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَآءُ مِنْ عِبَادِهِۦ ۖ وَالْعَاقِبَةُ
لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٢٨﴾ قَالُوٓا۟ اُوذِينَا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَاْتِيَنَا وَمِنۢ بَعْدِ
مَا جِئْتَنَا ۚ قَالَ عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يُهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ
فِى الْاَرْضِ فَيَنظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ﴿١٢٩﴾ وَلَقَدْ اَخَذْنَآ اٰلَ
فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصٍ مِّنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴿١٣٠﴾

121-121. "Biz Musa ve Harun'un da Rabbi **olan** âlemlerin Rabbine iman ettik" dediler.

123-124. Firavun "Ben size izin vermeden Ona inandınız ha!" dedi. "**Bakın**! Bu **sizin yaptığınız, önceden** şehirde hazırlayıp **burada uyguladığınız** sinsice bir plan; sırf bu şehrin halkını buradan alıp götürmek için! Ama yakında başınıza gelecekleri göreceksiniz. Bu dönekliğiniz yüzünden ellerinizi ve ayaklarınızı keseceğim[29]; hepinizi sallandıracağım."

125-126. **Sihirbazlar** "Biz zaten Rabbimize döneceğiz. Rabbimizin bize gelen mesajlarına inandığımız için mi bizden intikam alacaksın?" dediler ve sonra da **Rablerine yönelip**, "Ey Rabbimiz! Bize sabır ihsan et ve canımızı müslüman olarak al!" **diye yalvardılar**.

127. Firavun'un kavminin ileri gelenleri, **Firavuna** "Yoksa sen, Musa'nın ve kavminin, seni ve tanrılarını terk ederek, yeryüzünü fesada vermek için gitmelerine göz mü yumacaksın?" dediler. Bunun üzerine Firavun "**Tabi ki hayır!**" dedi. "Onların çocuklarını öldürüp kadınlarını sağ bırakırız, böylece onlar üzerindeki egemenliğimiz sürer"

128. Musa da kavmine, "Allah'tan yardım isteyin ve **zorluklara** direnin." dedi; "Yeryüzü Allah'ındır; onu, kullarından kime dilerse ona miras bırakır; **şunu bilin ki**, gelecek, Allah'a samimiyetle kulluk edenlerin olacaktır."

129. Ancak onlar "Ey Musa!" dediler, "Sen bize gelmeden önce de eziyet çekiyorduk, sen geldikten sonra da çekiyoruz. **Değişen bir şey olmadı!**" Musa da "**Azıcık sabredin**" dedi. "Belki de Rabbiniz düşmanınızı yok ederek **onların yerine** yeryüzüne sizi varis kılacak. Sonra da ne tür işler yaptığınıza bakarak **sizi sınayacak**"

130. Andolsun Biz, Firavun'un yandaşlarını - belki akıllarını başlarına toplarlar diye - senelerce kıtlığa maruz bıraktık.

[29] Veya: "*Ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim*"

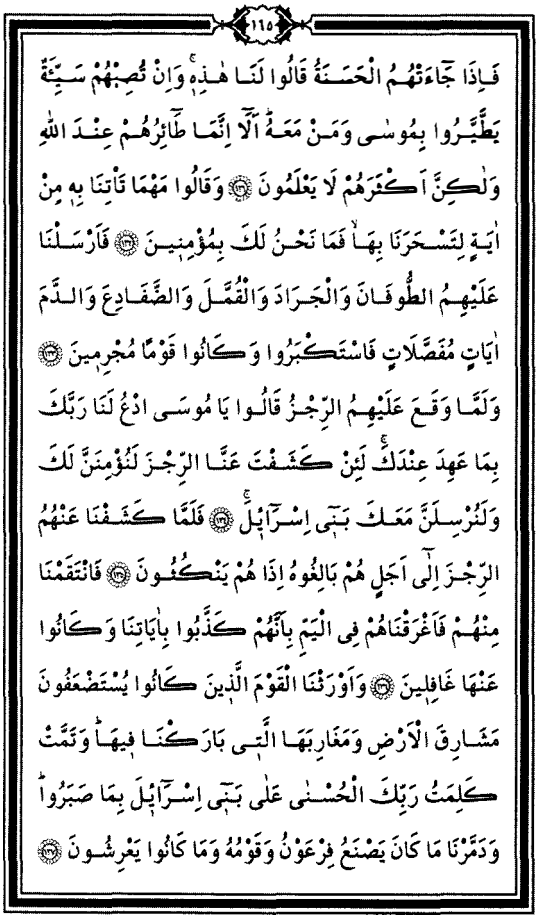
١١٥
فَإِذَا جَاءَتْهُمُ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَٰذِهِ ۖ وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ
يَطَّيَّرُوا بِمُوسَىٰ وَمَنْ مَعَهُ ۗ أَلَا إِنَّمَا طَائِرُهُمْ عِنْدَ اللَّهِ
وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٣١﴾ وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ
آيَةٍ لِتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾ فَأَرْسَلْنَا
عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالدَّمَ
آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿١٣٣﴾
وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ
بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ ۖ لَئِنْ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ
وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٣٤﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ
الرِّجْزَ إِلَىٰ أَجَلٍ هُمْ بَالِغُوهُ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ ﴿١٣٥﴾ فَانْتَقَمْنَا
مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا
عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٣٦﴾ وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ
مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا ۖ وَتَمَّتْ
كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ بِمَا صَبَرُوا ۖ
وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ ﴿١٣٧﴾

131. Onlar bir iyilikle karşılaştıklarında, "Bu zaten hakkımızdı!" dediler. Bir kötülükle karşılaştıklarında da, **bunu**, Musa ve yanındakilerin uğursuzluğuna verdiler. Yoo! Asıl onların uğursuzluğu Allah katında **tescil edilmiştir**; ancak onların çoğu **bunu** bilmezler.

132. Nitekim Musa'ya: Bizi büyülemek için her ne mucize gösterirsen göster sana inanmayacağız, dediler.

133. Bunun üzerine Biz de kendilerine, peyderpey **gelen** apaçık mucizeler olarak seller, çekirge **istilası**, haşereler, kurbağalar ve kan musallat ettik. **Ancak** onlar **yine de** kibirlendiler, **çünkü** onlar günaha gömülmüş bir toplumdu.

134. Azap başlarına gelince "Ey Musa!" dediler, "Seninle yaptığı **peygamberlik** ahdine dayanarak Rabbine dua et, eğer bizden bu belayı giderirse kesinlikle sana inanırız ve İsrail oğullarının senle birlikte gitmelerine izin veririz"

135. Ama Biz onlardan **sözlerini** yerine getirecekleri bir süreye kadar belayı giderdiğimizde, hemencecik sözlerinden döndüler.

136. Biz de mesajlarımızı umursamayarak yalanlamalarından dolayı suda boğarak onlardan intikam aldık.

137. Ezilen ve aşağılanan o halkı[30] da kutlu kıldığımız ülkenin[31] doğusuna ve batısına mirasçı yaptık. Böylece sabretmelerinin bir sonucu olarak Rabbinin İsrail oğullarına verdiği söz en güzel şekilde yerine geldi. **Öte yandan** Firavun ve kavminin **özenle** yapageldikleri şeyleri ve yükselttikleri **sarayları da** yerle bir ettik.

30) İsrailoğullarını

31) Filistin'e. Pek çok peygamberin yaşadığı bir bölge olarak Filistin'den kutlu kılınmış (bolluk ve bereket bahşedilmiş) ülke olarak söz ediliyor.

١١١

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَىٰ قَوْمٍ يَعْكُفُونَ
عَلَىٰ أَصْنَامٍ لَّهُمْ ۚ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَل لَّنَا إِلَٰهًا كَمَا
لَهُمْ آلِهَةٌ ۚ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ﴿١٣٨﴾ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ مُتَبَّرٌ
مَّا هُمْ فِيهِ وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٩﴾ قَالَ أَغَيْرَ اللَّهِ
أَبْغِيكُمْ إِلَٰهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٤٠﴾ وَإِذْ
أَنجَيْنَاكُم مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ ۚ
يُقَتِّلُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ ۚ وَفِي ذَٰلِكُم
بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿١٤١﴾ وَوَاعَدْنَا مُوسَىٰ ثَلَاثِينَ لَيْلَةً
وَأَتْمَمْنَاهَا بِعَشْرٍ فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ۚ وَقَالَ
مُوسَىٰ لِأَخِيهِ هَارُونَ اخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ
سَبِيلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤٢﴾ وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ
رَبُّهُ ۚ قَالَ رَبِّ أَرِنِي أَنظُرْ إِلَيْكَ ۚ قَالَ لَن تَرَانِي وَلَٰكِنِ
انظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي ۚ فَلَمَّا
تَجَلَّىٰ رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَىٰ صَعِقًا ۚ فَلَمَّا
أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٤٣﴾

138-140. İsrail oğullarını denizden geçirdik; derken bir takım putlara ibadet eden bir halka rastladılar ve "Ey Musa!" dediler, "Bunların tanrıları gibi bize de tanrılar yap!" **Musa da** "Siz ne dediğinizin farkında değilsiniz!" dedi. "**Görmüyor musunuz? İmrendiğiniz şu insanların** yaşam tarzları onları çöküşe götürüyor. Çünkü **ibadet diye** saçma sapan şeyler yapıyorlar." **Ardından devam etti.** "Allah size tüm insanlardan daha fazla lütufta bulunmuşken[32], **bir de kalkıp** size Allah'tan başka tanrı mı arayayım! **Olacak şey mi bu**!"

141. **Ey İsrailoğulları**! Hani **hatırlasanıza,** Biz sizi, **erkek** çocuklarınızı öldürüp, kız **çocuklarınızı**[33] sağ bırakmak suretiyle size eziyetin en büyüğünü reva gören Firavun'un yandaşlarından kurtarmıştık. Bu, sizi, Rabb'inizin tabi tuttuğu çok zor bir sınavdı.

142. Biz Musa ile otuz gün[34] için sözleştik. Sonra buna on gün daha ekledik. Böylece Rabbinin belirlediği süre kırk güne tamamlandı. Bunun üzerine Musa kardeşi Harun'a, "Benim yerime halkımın başına sen geç. **Onları** ıslah et ve **ortalığı** fesada vermek **isteyenlerin** ardına düşme!" dedi.

143. Belirlediğimiz vakitte Musa oraya gelip de Rabbi onunla konuşunca, Musa, "Rabbim!" dedi, "Bana **Kendini** göster de Sana bakayım." **Allah da ona** "Beni asla göremezsin; ama şu dağa bak, eğer o dağ yerinde dururs a ancak o zaman Beni görebilirsin." dedi. Ardından Rabbi dağa nurunu yansıtıp da onu toz toprak haline getirince, Musa **gördüğü şeyin dehşetinden** düşüp bayıldı. Ayılınca da "Senin şanın yücedir. Sana tevbe ettim. Ben **Senin görülemeyeceğine**[35] inananların ilkiyim." dedi.

32) "*sizi âlemlere üstün kılmışken*"

33) Lafzen: "*kadınlarınızı*". Firavunun, İsrail oğullarından bir çocuğun, iktidarını elinden alacağını işaret eden gördüğü bir rüya üzerine, İsrailoğulları'nın erkek çocuklarını öldürüp kız çocukları sağ bırakmasına yapılan bir atıf.

34) Lafzen: "*otuz gece*"

35) İbn Abbas'a göre buradaki inanmadan kasıt Allah'a inanmayı değil, daha ziyade Allah'ın bu dünyada insan tarafından *görülemeyeceğine* inanmayı ifade etmektedir. **İbn Kesir**

١١٧

قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي
وَبِكَلَامِي ۖ فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ ﴿١٤٤﴾
وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا
لِكُلِّ شَيْءٍ ۚ فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا
سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٤٥﴾ سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ
يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا
يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا
وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ ﴿١٤٦﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا
بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ ۚ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا
مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٧﴾ وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ
حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ ۚ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ
وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا ۘ اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ ﴿١٤٨﴾ وَلَمَّا
سُقِطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا ۙ قَالُوا لَئِنْ لَمْ
يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾

144. Allah "Ey Musa!" dedi, "Ben **sana** mesajlarımı **ileterek** ve **seninle** konuşarak, seni, **diğer** insanlardan üstün bir konuma getirdim. Bu yüzden sana bahşettiklerimi al ve şükredenlerden ol."

145. Biz ona **verdiğimiz** levhalarda her türlü öğüde yer vermiş ve **hükümlere ilişkin** her şeyi ayrıntılı bir şekilde açıklamıştık. Sonra **da ona şöyle demiştik**: Onlara sımsıkı sarıl ve halkına da onların **kendi durumlarına** en uygun düşenlerine[36] uymalarını emret. Ben size, vakti gelince günahı alışkanlık haline getirenlerin yurdunu **ne hale getirdiğimi** göstereceğim.

146. Hak etmedikleri halde yeryüzünde büyüklenenleri mesajlarımdan yüz çevirteceğim; çünkü onlar **hakikatin** tüm belirtilerini görseler yine inanmazlar; dosdoğru yolu görseler bile o yolu tutmazlar. **Buna karşın** sapıklık yolunu görseler **hemen** o yola koyulurlar. Bu onların ayetlerimizi yalan saymalarından ve ona ilgisiz kalmalarından kaynaklanıyor.

147. Mesajlarımızı ve ahiret gerçeğini[37] yalan sayanların yaptıkları boşa gitmiştir. **Zaten** onlar ancak yaptıklarından dolayı cezalandırılıyorlar.

148. Hal böyleyken Musa'nın kavmi, onun yokluğunda süs eşyalarından yaptıkları, içerisinden uğultu yayılan[38] bir buzağı **heykelini tanrı** edindiler. Görmüyorlar mı, o, kendileriyle ne konuşabilir ne de onlara yol gösterebilir. **Buna rağmen** onlar **yine de** onu **tanrı** edindiler ve böylece kendilerine yazık ettiler.

149. Sonra da saptıklarını fark edip, **pişmanlık içinde** dizlerini döverek[39], "Eğer Rabbimiz bize acıyıp bizi bağışlamazsa biz kesinlikle mahvolanlardan oluruz" dediler.

---

[36] Lafzen: "*en güzeline*"

[37] Lafzen: "*ahiretle karşılaşmayı*". Ahiretin, önceden belirlenmiş, bir gün yüz yüze gelmeleri kaçınılmaz olan bir gerçek olduğunu.

[38] Muhtemelen heykeldeki bir takım delikler rüzgârın etkisiyle bir uğultu oluşturmakta / bir ses çıkarmaktaydı.

[39] ***Sukite eydihim*** (**başları** ellerine düşürüldü) ifadesi derin pişmanlığı anlatan bir deyimdir. Dilimizdeki "dizini dövmek" deyimin taşıdığı anlamı taşır. Yani, iyice pişman oldular, derin bir pişmanlık duydular demektir.

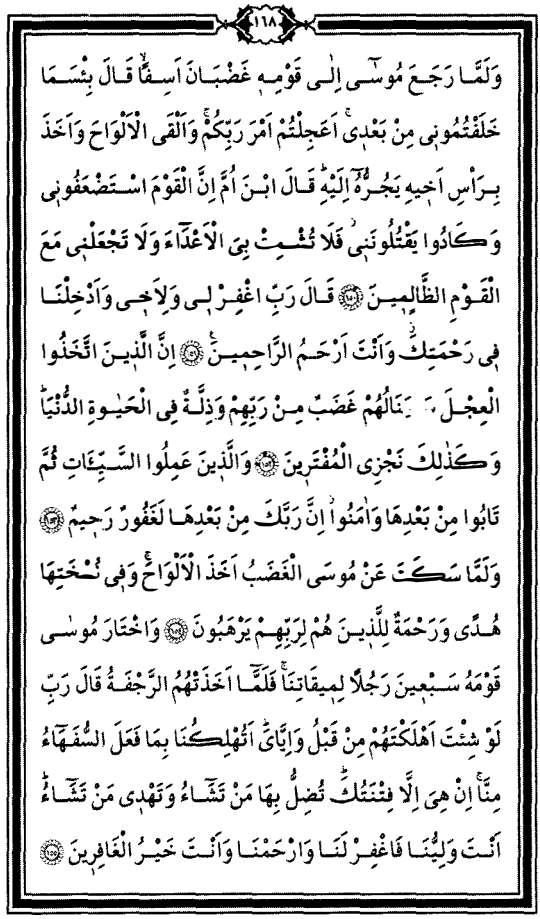

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰٓ إِلَىٰ قَوْمِهِۦ غَضْبَٰنَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا
خَلَفْتُمُونِى مِنۢ بَعْدِىٓ ۖ أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ ۖ وَأَلْقَى ٱلْأَلْوَاحَ وَأَخَذَ
بِرَأْسِ أَخِيهِ يَجُرُّهُۥٓ إِلَيْهِ ۚ قَالَ ٱبْنَ أُمَّ إِنَّ ٱلْقَوْمَ ٱسْتَضْعَفُونِى
وَكَادُوا۟ يَقْتُلُونَنِى فَلَا تُشْمِتْ بِىَ ٱلْأَعْدَآءَ وَلَا تَجْعَلْنِى مَعَ
ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٥٠﴾ قَالَ رَبِّ ٱغْفِرْ لِى وَلِأَخِى وَأَدْخِلْنَا
فِى رَحْمَتِكَ ۖ وَأَنتَ أَرْحَمُ ٱلرَّٰحِمِينَ ﴿١٥١﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُوا
ٱلْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۚ
وَكَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُفْتَرِينَ ﴿١٥٢﴾ وَٱلَّذِينَ عَمِلُوا۟ ٱلسَّيِّـَٔاتِ ثُمَّ
تَابُوا۟ مِنۢ بَعْدِهَا وَءَامَنُوٓا۟ إِنَّ رَبَّكَ مِنۢ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿١٥٣﴾
وَلَمَّا سَكَتَ عَن مُّوسَى ٱلْغَضَبُ أَخَذَ ٱلْأَلْوَاحَ ۖ وَفِى نُسْخَتِهَا
هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ ﴿١٥٤﴾ وَٱخْتَارَ مُوسَىٰ
قَوْمَهُۥ سَبْعِينَ رَجُلًا لِّمِيقَٰتِنَا ۖ فَلَمَّآ أَخَذَتْهُمُ ٱلرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ
لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُم مِّن قَبْلُ وَإِيَّاىَ ۖ أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ ٱلسُّفَهَآءُ
مِنَّآ ۖ إِنْ هِىَ إِلَّا فِتْنَتُكَ ۖ تُضِلُّ بِهَا مَن تَشَآءُ وَتَهْدِى مَن تَشَآءُ ۖ
أَنتَ وَلِيُّنَا فَٱغْفِرْ لَنَا وَٱرْحَمْنَا ۖ وَأَنتَ خَيْرُ ٱلْغَٰفِرِينَ ﴿١٥٥﴾

150. Musa kızgın ve üzgün bir halde kavmine geri döndü ve **olanlardan dolayı onlara** "Benim yokluğumda ne kötü bir yol tutmuşsunuz böyle! Rabbinizin emrine sabredemediniz[40] ha!" diye **çıkıştı. Ardından sinirle Tevrat** levhalarını yere atıp kardeşi Harun'un yakasına yapıştı[41] ve kendine çekti. Harun, "Ey anamın oğlu" diye sızlandı: "Halk beni güçsüz gördü; neredeyse beni öldüreceklerdi. **Şimdi de** sen bana **böyle davranarak** düşmanlarımızı sevindirme. Beni bu zalim halkla bir tutma."

151. Bunun üzerine Musa "Rabbim!" diye yalvardı, "Beni ve kardeşimi bağışla, bizi rahmetine kavuştur. Sen merhametlilerin en merhametlisisin."

152. Buzağı **heykelini** tanrı edinenler Rablerinin gazabına[42] uğrayacaklar. Ayrıca dünyada da ahirette de aşağılanmaya **maruz kalacaklar**. Biz **düzmece ilahlar** uyduranları işte böyle cezalandırırız.

153. Ancak kötülük yapmasının hemen ardından tevbe edip **Allah'a** iman edenlere gelince; doğrusu Rabbin böyle bir **tevbeye** karşı[43] çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

154. Musa'nın öfkesi geçince, üzerinde, Rablerinden korkanlar için yol gösterici rahmet **mesajları** yazılı olan levhaları **yerden** aldı.

155. Musa Bizim belirlediğimiz vakitte hazır bulunmak üzere kavminden yetmiş kişi seçti. Ardından onları **bir** sarsıntı yakalayıverince, Musa, "Rabbim!" dedi, "Sen eğer isteseydin onları da beni de daha önce helak edebilirdin. İçimizdeki ahmakların yüzünden bizi şimdi helak mi edeceksin? Bu senin sınamandan başka bir şey değildir. Bununla dilediğinin sapmasına müsaade ediyor, dilediğini de doğru yola iletiyorsun. Bizim tek dost ve yardımcımız sensin. Bizi bağışla, bize acı, sen bağışlayanların en hayırlısısın.

---

40) Lafzen: "*acele mi ettiniz*"

41) Lafzen: "*başından tutup*" ***Ahaza biresihi*** ibaresini müfessirler "saçından yahut sakalından tuttu" şeklinde yorumluyorlar. Ancak biz kültürümüzdeki "yakasına yapışmak" deyiminin burada daha uygun düşeceğini düşünerek, ibareye bu anlamı verdik.

42) Lafzen: "*Rablerinden bir gazaba*"

43) Lafzen: "*tevbeden sonra*"

١١٩

وَاكْتُبْ لَنَا فِي هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ اِنَّا
هُدْنَا اِلَيْكَ ۚ قَالَ عَذَابِيٓ اُصِيبُ بِهٖ مَنْ اَشَٓاءُ ۚ وَرَحْمَتِي
وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ ۚ فَسَاَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ
الزَّكٰوةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِاٰيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ۝ اَلَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْاُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهٗ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ
فِي التَّوْرٰيةِ وَالْاِنْجِيلِ ۡ يَاْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهٰيهُمْ
عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ
الْخَبَٓائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ اِصْرَهُمْ وَالْاَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ
عَلَيْهِمْ ۚ فَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِهٖ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا
النُّورَ الَّذِٓي اُنْزِلَ مَعَهٗٓ ۙ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝ قُلْ
يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّي رَسُولُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيعًا ۨ الَّذِي
لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ لَٓا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيِي
وَيُمِيتُ ۖ فَاٰمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذِي
يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمَاتِهٖ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۝
وَمِنْ قَوْمِ مُوسٰٓى اُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهٖ يَعْدِلُونَ ۝

156. Bize hem bu dünyada hem de öte dünyada güzel olanı yaz. Biz **pişmanlık içinde** sana yöneldik." Allah da "Ben dilediğimi azabıma uğratırım; ama rahmetim her şeyi kuşatmıştır; bunun içindir ki **Bana** yürekten kulluk edenlere, zekâtı verenlere ve mesajlarımıza inananlara **rahmetimle** muamele edeceğim." dedi.

157. Böyleleri, yanlarında bulunan Tevrat'ta ve **daha sonra da** İncil'de söz edilen peygambere, yani o ümmi[44] peygambere uyarlar. O **peygamber**, kendilerine, doğru olan şeyleri emredecek, kötü şeylerden de **onları** sakındıracaktır. Temiz şeyleri helal, iğrenç şeyleri haram kılacak. Üzerlerindeki yükü kaldırıp zincirlerini çözecek.[45] Ona inananlar, onu koruyup-yardım edenler ve ona bahşedilen **ilahi** nuru izleyenler var ya; işte kurtuluşa erecek olanlar bunlardır.

158. De ki: "Ey insanlar! Ben sizin tümünüze Allah'ın gönderdiği bir peygamberim. O **Allah** ki, göklerin ve yerin sahibidir, Ondan başka ilah yoktur, öldüren ve dirilten Odur. **O halde gelin** Allah'a ve Onun elçisine iman edin; yani, Allah'a ve Onun sözlerine iman eden ümmi[46] peygambere... Ve ona tabi olun ki, doğru yolu bulasınız."

159. Musa'nın kavminin içinde diğer insanları hakikate yönlendiren ve **bu ilahi hakikat** ile **onlar arasında** adaleti gerçekleştiren bir topluluk vardı.

[44] Bu bağlam içerisinde, "Tevrat'ı ve İncil'i okumasını bilmeyen..." Peygamberin *ümmi* (okuma yazma alışkanlığı olmayan) diye nitelenmesi; onun, sahip olduğu bilgiyi, Kitab-ı Mukaddes'ten yahut başka bir kaynaktan okuyarak değil bizzat Allah'tan aldığını vurgulamak içindir.

[45] Musa'nın şeriatında var olan sıkı kurallar ve ritüeller ile daha sonra Hıristiyanların kendilerine uyguladıkları çileci-eziyetçi eğilimlere işaret edilerek, Hz. Muhammed'in tüm bunları ortadan kaldıracağı vurgulanıyor.

[46] Bak: Araf: 157'nin ilk dipnotu

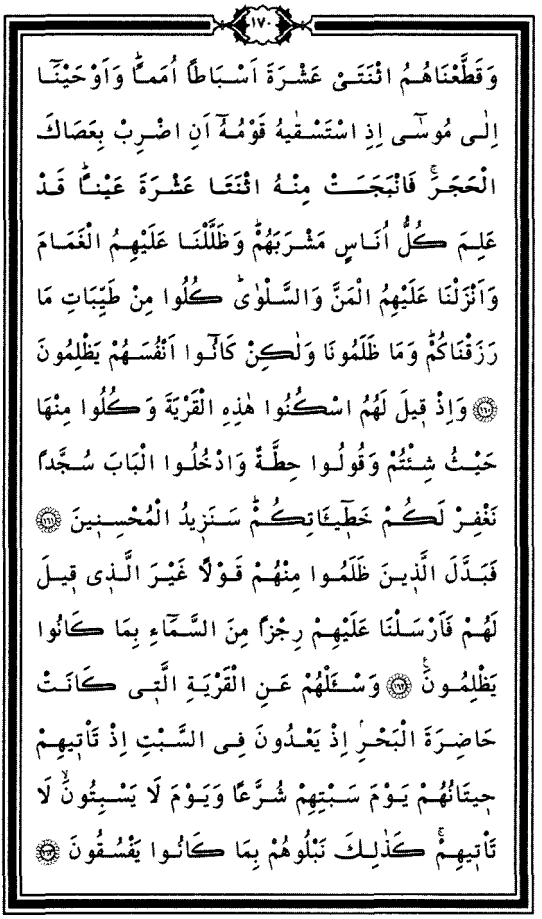
١٧٠
وَقَطَّعْنَاهُمُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ اَسْبَاطًا اُمَمًا ۚ وَاَوْحَيْنَآ
اِلٰى مُوسٰٓى اِذِ اسْتَسْقٰيهُ قَوْمُهٗٓ اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ
الْحَجَرَ ۖ فَانْۢبَجَسَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا ۖ قَدْ
عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ ۚ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ
وَاَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ۚ كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا
رَزَقْنَاكُمْ ۚ وَمَا ظَلَمُونَا وَلٰكِنْ كَانُٓوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ
۝ وَاِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْكُنُوا هٰذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا
حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا
نَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيٓـَٔاتِكُمْ ۚ سَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ ۝
فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِى قِيلَ
لَهُمْ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا مِّنَ السَّمَآءِ بِمَا كَانُوا
يَظْلِمُونَ ۝ وَسْـَٔلْهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِى كَانَتْ
حَاضِرَةَ الْبَحْرِ ۘ اِذْ يَعْدُونَ فِى السَّبْتِ اِذْ تَاْتِيهِمْ
حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَّعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ ۙ لَا
تَاْتِيهِمْ ۚ كَذٰلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ۝

160. Onları on iki kabileden **oluşan on iki** gruba[47] ayırdık. Halkı ondan su istediğinde Biz Musa'ya "Âsân ile kayaya vur!" diye vahyettik. Ardından o kayadan on iki göz fışkırdı. Böylece her topluluk su içeceği yeri belledi. Ayrıca Biz onları bulutlarla gölgelendirdik. Onlara tatlı yiyecekler ve bıldırcın bahşettik ve kendilerine "Size rızk olarak verdiğimiz güzel şeylerden yiyin" dedik. **Hal böyleyken onlar yine günah işlemeye devam ettiler. Ama şunu bilsinler ki,** Onlar **böyle yapmakla** Bize değil kendilerine zulmetiler.

161. O vakit onlara, "Şu şehirde oturun, dilediğiniz gibi yiyip-için, buna karşılık '***Rabbimiz! Bizi bağışla!***' deyin ve şehrin kapısından alçak gönüllülükle girin; Biz de sizi bağışlayalım." denildi. Nitekim Biz güzel davranmayı ilke edinenlere daha fazlasını vereceğiz.

162. Ancak içlerinden zalim olanlar kendilerine indirilen vahyi başka bir söz ile değiştirdiler. Bu yüzden Biz de yaptıkları kötülüğe karşılık üzerlerine gökten bir bela indirdik.

163. Onlara sor bakalım, **biliyorlar mı,** ibadet günü[48] avlanma yasağını çiğneyen deniz kenarındaki o şehir **halkının başına neler geldiğini!** Hani, balıklar, diğer günlerde gelmedikleri halde ibadet günleri akın akın geliyorlardı ya. Biz onları, günahı alışkanlık haline getirmelerinden dolayı işte böyle deniyorduk.

---

47) Lafzen: "*ümmete*" Ümmet: ortak bir inanç etrafında toplanmış örgütlü bir topluluk

48) Sebt günü: yahudilerin ibadete ayırdıkları cumartesi günü.

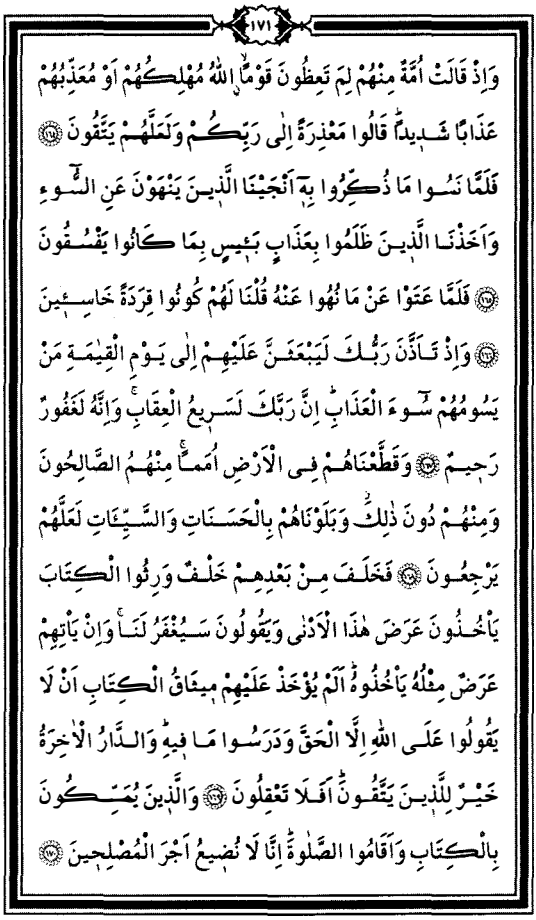

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا ۙ اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ
عَذَابًا شَدِيدًا ۖ قَالُوا مَعْذِرَةً إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٦٤﴾
فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ
وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ
﴿١٦٥﴾ فَلَمَّا عَتَوْا عَن مَّا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ
﴿١٦٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَن
يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ ۗ إِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ ۖ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ
رَّحِيمٌ ﴿١٦٧﴾ وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا ۖ مِّنْهُمُ الصَّالِحُونَ
وَمِنْهُمْ دُونَ ذَٰلِكَ ۖ وَبَلَوْنَاهُم بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿١٦٨﴾ فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ
يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَٰذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا ۚ وَإِن يَأْتِهِمْ
عَرَضٌ مِّثْلُهُ يَأْخُذُوهُ ۚ أَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِم مِّيثَاقُ الْكِتَابِ أَن لَّا
يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ ۗ وَالدَّارُ الْآخِرَةُ
خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ ۖ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦٩﴾ وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ
بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ۚ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ ﴿١٧٠﴾

164. Onlardan bir grup **diğerlerine** "Allah'ın helak edeceği yahut şiddetli bir şekilde cezalandıracağı bir halka ne diye öğüt verip duruyorsunuz?" dedi. **O erdemli kişiler de onlara** "Rabbimiz[49] karşısında mazeretimiz olsun diye! **Bizim uyarılarımız sayesinde** ola ki **günahtan** sakınırlar!" dediler.

165. **Öğüt verenler öğüt vermeyi sürdürdüler; ama** ne zaman ki **ötekiler** kendilerine verilen öğütleri **bütünüyle** duymazdan geldiler, Biz de kötülüklerden sakındıranları kurtardık ve **ardından** o zalimleri günahı iyice alışkanlık haline getirmeleri yüzünden ağır bir azaba uğrattık.

166. Ve sonra da kendilerine yasaklanan şeyleri yapmakta küstahça direttikleri vakit, onlara, "Aşağılık birer maymun olun![50]" dedik.

167. Rabbin elbette onlara, ta kıyamet gününe kadar kendilerini azabın en kötüsüne uğratacak kimseler göndereceğini de bildirmiştir. Doğrusu Rabbin azabı tez elden verendir. **Ama aynı zamanda** çok bağışlayıcıdır, merhamet kaynağıdır.

168. Onları yeryüzünde gruplara ayırdık. Onlardan bir kısmı dürüst ve erdemli kimselerdir; bir kısmı ise böyle değildir. Biz onları, ola ki doğru yola yönelirler diye, güzel şeylerle de kötü şeylerle de sınadık.

169. Derken onların ardından yeni bir nesil geldi. Bunlar, **İlahi** Kitab'ın mirasçısı oldukları halde **onu uygulamadılar**. "Nasıl olsa bağışlanırız" diye **düşünerek** bu alçak **dünyanın** geçici **zevklerine** sarıldılar. Öyle ki, ne zaman karşılarına bu tür geçici şeyler çıksa **ısrarla** onu ele geçirmeye çalışıyorlardı. Hâlbuki Allah hakkında yalnızca gerçek olanı söyleyeceklerine dair söz alınmamış mıydı kendilerinden? O **Kitap**'ta **yazılı** olanları tekrar tekrar okumamışlar mıydı? **Unutmayın ki Allah'a kullukta** samimi olanlar için ahiret yurdu daha hayırlıdır. Hala aklınızı başınıza almayacak mısınız?

170. Kitab'a sımsıkı sarılanlara ve namazlarını kılanlara gelince[51], Biz elbette dürüst ve erdemli davranan **böyle** kimselerin haklarını zayi etmeyeceğiz.

[49] Lafzen: "*Rabbiniz*" Kur'an'daki bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi 9.** Ayetin dipnotu

[50] Bak. Bakara: 65'in dipnotu

[51] Burada Yahudiler kastediliyor. Bu da namazın sadece Müslümanlara özgü bir ibadet olmadığını, farklı form ve şekillerde de olsa bütün peygamberlerin şeriatında var olduğunu gösterir. Bununla birlikte burada geçen ***ekamu's-salat*** (lafzen: *namazlarını ikame ederler*) ifadesi "*ibadetlerini ifa ederler*" gibi daha genel bir anlam da taşıyor olabilir.

١٧٢

وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ
خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
۝ وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ
وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا
أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَافِلِينَ ۝ أَوْ
تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ
أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ ۝ وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ
وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ۝ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا
فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ ۝ وَلَوْ
شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَٰكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ
فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ
يَلْهَثْ ذَٰلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصِ
الْقَصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ۝ سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ ۝ مَنْ يَهْدِ اللَّهُ
فَهُوَ الْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضْلِلْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝

171. Bir zamanlar **Sina** Dağı'nı adeta bir gölgelik gibi İsrailoğulları'nın tepesine dikmiştik de, onlar dağın üzerlerine yıkılacağını sanmışlardı. **O vakit onlara şöyle demiştik**: Size verdiğimiz Kitab'a sımsıkı sarılın ve içindekileri düşünüp öğüt alın! Belki **böylece Allah'a karşı gelmekten** sakınırsınız.

172. Hani o vakit Rabbin Ademoğulları'nın sulblerinden soylarını çıkarırken, onları kendileri hakkında şahitliğe çağırarak, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" diye sormuş; onlar da "Elbette **Rabbimizsin**! Biz buna şahitlik ederiz" demişlerdi. **Bunu hatırlatıyoruz ki** Kıyamet Günü "Bizim bundan haberimiz yoktu" demeyesiniz.

173. Yahut da, "Allah'ın yanında başka varlıkları tanrı edinenler **biz değiliz, onlar** daha önceki atalarımızdı; biz sadece onların yolunu takip eden bir kuşağız. Yoksa uydurma inançları[52] ihdas edenlerin yaptıkları yüzünden bizi helak mi edeceksin?" demeyesiniz.

174. İşte Biz, belki **hakikate** dönerler diye mesajlarımızı böyle ayrıntılı açıklıyoruz.

175-176. Kendisini ayetlerimiz hakkında ilim sahibi kıldığımız halde onu bir kenara iterek şeytanın elinde oyuncak olan ve sonunda da büsbütün sapan kişinin başına gelenleri anlat onlara. Biz istesek onu o mesajlarımız sayesinde yüksek bir mertebeye eriştirirdik. Ama o, dünyaya sarılmayı ve şeytani arzularının ardına düşmeyi tercih etti. Artık onun hali, üzerine varsan da varmasan da dilini sarkıtarak hırlayan bir köpeğe benzer. Bizim mesajlarımızı yalanlayanların hali işte böyledir. Onlara bu kıssayı anlat; belki düşünüp **ibret alırlar.**

177. Mesajlarımızı yalanlayanların hali ne kötüdür; onlar **böyle yaparak** kendi kendilerini yıkıma götürüyorlar.

178. Allah kimi doğru yola yöneltirse, o doğru yolu bulur. Kimleri de sapıklık içinde bırakırsa, işte onlar mahvolur.

---

[52] *Batıl*: Aslı astarı, hiçbir gerçekliği olmayan; uydurma. Konu inaçla ilgili olduğu için "uydurma inançlar" diye çevirdik.

١٧٣

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لَا
يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَا يَسْمَعُونَ
بِهَا أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ﴿١٧٩﴾
وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي
أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٨٠﴾ وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةٌ يَهْدُونَ
بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ ﴿١٨١﴾ وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ
مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٢﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿١٨٣﴾ أَوَلَمْ
يَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِهِمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿١٨٤﴾ أَوَلَمْ
يَنْظُرُوا فِي مَلَكُوتِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ
شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ
بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٥﴾ مَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي
طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿١٨٦﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا
قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ
عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨٧﴾

179. Gerçek şu ki, Biz insanlardan ve cinlerden pek çoğunu cehenneme girmeye mecbur kılacağız. Çünkü böylelerinin kalpleri vardır onunla düşünmezler, gözleri vardır onunla **hakikati** görmeye yanaşmazlar, kulakları vardır onunla **hakikati** dinlemeye yanaşmazlar; bunlar hayvan gibidirler; hatta hayvandan da aşağıdırlar[53]. Onlar aymazlık içindedirler.

180. En güzel isimler[54] Allah'ındır. Bu **isimlerle** Ona yalvarın. Ona ait nitelikleri çarpıtanlardan[55] uzak durun. Onlar yaptıklarının cezasını çekecekler.

181. Yarattıklarımız arasında insanları hakikate yönlendiren ve **ilahi hakikatle** adaleti gerçekleştiren bir topluluk da vardır.

182. Mesajlarımızı yalanlayanlara gelince; onları, adım adım ne olup bittiğini bile anlayamadan **helake sürükleyeceğiz.**

183. Şu an mühlet veriyorum; ama Benim ince planım[56] çok çetindir.

184. **Çok yakinen tanıdıkları** arkadaşlarında[57] bir cinnet emaresi olmadığını anlayamıyorlar mı? O sadece apaçık bir uyarıcıdır.

185. Göklerin ve yerin hükümranlığının **kime ait olduğunu** görmüyorlar mı? Ve Allah'ın yarattığı onca şeyi... **Hiç düşünmüyorlar mı,** ya vakit tamam olmuş da ecelleri gelmişse? Bunca söze bunca uyarıya inanmayacaklar da başka hangi söze inanacaklar?

186. Zaten Allah kimi şaşırtırsa onu doğru yola iletecek kimse bulunmaz. Allah onları sapıklıklarının içine gömer de debelenip dururlar.

187. Ey Peygamber! Sana **Kıyametin** vaktini ve onun ne zaman gelip çatacağını soruyorlar. De ki: "Bunun cevabını sadece Rabbim bilir. Dolayısıyla onun vaktini Ondan başka kimse açıklayamaz. **Ama şu kadarını söyleyebilirim, Kıyametin** dehşetine gökler dayanamayacak, yer de. Ve o sizi ansızın yakalayıverecek." Onlar yine de, belki sen **onun hakkında** bir şeyler öğrenmişsindir[58] diye sorup duruyorlar. De ki **onlara**: "Kıyametin ne zaman kopacağını sadece Allah bilir." Ne var ki, insanların çoğu **bunu** anlayamıyor.

---

[53] Lafzen: "*daha sapıktırlar*" Hayvanlar en azından iç güdüleriyle (sevk-i İlahi ile) kendi yollarını bulabilirler. Oysa bunlar hakikatin yolunu bütünüyle yitirmişlerdir. Tam anlamıyla "yitik"tirler.

[54] ***Esmau'l-Hüsna***: En güzel isimler. *İsim*, herhangi bir nesnenin özünü cevherini, kendi özünden ve yapısından kaynaklanan niteliklerini göstermek üzere seçilen kelime. *Hüsna*,

en güzel, en yetkin, mükemmel, kusursuz. *Esmau'l - Hüsna* deyimi Kur'an'da yalnızca Allah için kullanılmakta ve kusursuz niteliklerin sadece ona ait olduğuna dikkat çekilmek istenmektedir.

[55] Allah'a özgü isim ve sıfatları başka varlıklara yakıştırmak: (***şirk***); yahut Allah'a, insanlara özgü olan nitelikler vermek: (***teşbih*** ve ***tecsim***)

[56] Bk. **Araf: 99**'un dipnotu

[57] Yani Hz. Muhammed a.s.'da...

[58] ***Ehfa***: Bir şeyi aşırı titizlikle yaptı / aşırı ihtiyatlı davrandı anlamına gelmektedir. ***Anhu*** yahut ***anha*** ile kullanıldığında ısrarla ardına düşerek hakkında bilgi sahibi olmaya çalıştı anlamı taşımaktadır.

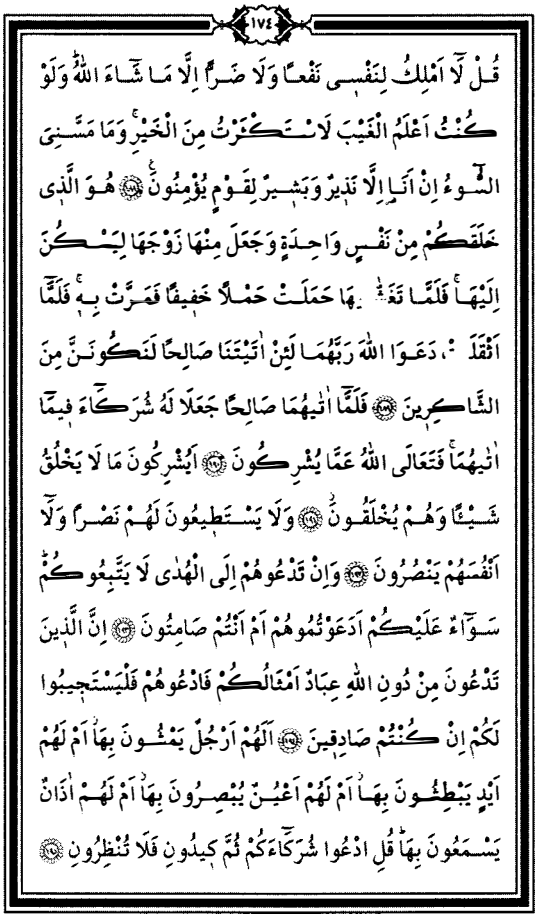
قُلْ لَّآ اَمْلِكُ لِنَفْسِى نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا اِلَّا مَا شَآءَ اللّٰهُ ۗ وَلَوْ
كُنْتُ اَعْلَمُ الْغَيْبَ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ ۚ وَمَا مَسَّنِىَ
السُّوٓءُ ۚ اِنْ اَنَا۠ اِلَّا نَذِيرٌ وَّبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿١٨٨﴾ هُوَ الَّذِى
خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ وَّجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ
اِلَيْهَا ۚ فَلَمَّا تَغَشّٰىهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيفًا فَمَرَّتْ بِهٖ ۚ فَلَمَّآ
اَثْقَلَتْ دَّعَوَا اللّٰهَ رَبَّهُمَا لَئِنْ اٰتَيْتَنَا صَالِحًا لَّنَكُوْنَنَّ مِنَ
الشّٰكِرِيْنَ ﴿١٨٩﴾ فَلَمَّآ اٰتٰىهُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهٗ شُرَكَآءَ فِيْمَآ
اٰتٰىهُمَا ۚ فَتَعٰلَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿١٩٠﴾ اَيُشْرِكُوْنَ مَا لَا يَخْلُقُ
شَيْـًٔا وَّهُمْ يُخْلَقُوْنَ ﴿١٩١﴾ وَلَا يَسْتَطِيْعُوْنَ لَهُمْ نَصْرًا وَّلَآ
اَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُوْنَ ﴿١٩٢﴾ وَاِنْ تَدْعُوْهُمْ اِلَى الْهُدٰى لَا يَتَّبِعُوْكُمْ ۗ
سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ اَدَعَوْتُمُوْهُمْ اَمْ اَنْتُمْ صَامِتُوْنَ ﴿١٩٣﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ
تَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ عِبَادٌ اَمْثَالُكُمْ فَادْعُوْهُمْ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا
لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿١٩٤﴾ اَلَهُمْ اَرْجُلٌ يَّمْشُوْنَ بِهَآ اَمْ لَهُمْ
اَيْدٍ يَّبْطِشُوْنَ بِهَآ اَمْ لَهُمْ اَعْيُنٌ يُّبْصِرُوْنَ بِهَآ اَمْ لَهُمْ اٰذَانٌ
يَّسْمَعُوْنَ بِهَا ۗ قُلِ ادْعُوْا شُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ كِيْدُوْنِ فَلَا تُنْظِرُوْنِ ﴿١٩٥﴾

188. Deki: Allah dilemedikçe, ne kendime bir fayda sağlamak ne de zararı defetmek benim elimde değildir. Eğer gaybın bilgisine sahip olsaydım, hayırlı **işler yapmaya** daha çok **gayret** ederdim; ayrıca bana bir kötülük de dokunmazdı. Oysa ben iman eden bir halkı **kötülük yaptıklarında Allah'ın azabına karşı** uyaran ve **iyilik yaptıklarında Onun rahmetiyle** müjdeleyen **bir elçiden** başka bir şey değilim.

189. Hepinizi bir tek canlıdan[59] yaratan, ve **erkek için** can yoldaşı edinsin diye kendi özünden eşini yaratan Odur. Öyle ki, **erkek eşine sevgiyle** sarılınca, **eşi ilkin** hafif bir yük yüklenir[60]; sonra **kadın** bir süre taşır **o yükü**. Gün gelir **kadının** yükü iyice ağırlaşır ve birlikte Rableri olan Allah'a yalvarırlar, "Bize hayırlı[61] bir evlat bağışlarsan Sana şükreden kimselerden olacağız!" diye.

190. Ancak, **Allah** kendilerine hayırlı bir evlat bağışladığında, bu sefer de kalkıp **Allah**'ın bahşettiği **çocuğun meydana gelişinde** Ondan başka varlıkların da rolü olduğu zannına kapılırlar. Oysa Allah onların tanrısal nitelikler yakıştırdığı varlıklardan çok yücedir.

191. Şimdi bunlar, kendileri hiçbir şey yaratamayan, **yaratmak bir yana** kendileri bile yaratılmış olan varlıklara mı tanrısal nitelikler yakıştırıyorlar?

192. Şunu bilsinler ki, **taptıkları putların** onlara hiçbir yardımı olmaz. Hatta **o putların** kendilerine bile bir hayrı yoktur.

193. Yol göstermeleri için onlara yalvarsanız[62] bile, size karşılık veremezler. Yani, onlara yalvarsanız da yalvarmasanız da fark etmez.

194. Allah'tan başka yalvarıp yakardığınız bütün varlıklar tıpkı sizin gibi **Allah'ın** kullarıdır. Eğer **onların tanrı olduğuna ilişkin düşüncenizde** samimiyseniz, haydi onlara yalvarıp yakarın da **dualarınıza** karşılık versinler **bakalım**!

195. **Görmüyor musunuz?** Yürüyecek ayakları mı var onların? Ya da tutacak elleri? Görecek gözleri, işitecek kulakları mı var? De ki: Haydi, **ilahlıkta Allah'a** ortak gördüğünüz o varlıkları **yardıma** çağırın! Bana karşı elinizden geleni ardınıza koymayın! Göz açtırmayın bana! **Görelim bakalım ne yapabileceksiniz?**

[59] Bak: Nisa Sûresi 1. ayetin dipnotu

[60] Kadının hamile kalmasına işaret edilmektedir.

[61] Lafzen: "*salih* " Yani, fiziksel ve ahlaki olarak kusursuz.

[62] Lafzen: "*Onları doğru yola çağırsanız*" Bizim tercih ettiğimiz yorum için bk. **Razi**; **Zemahşeri**; **İbn Kesir**.

١٧٥

إِنَّ وَلِيِّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ ۖ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ
۝ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَكُمْ وَلَا
أَنفُسَهُمْ يَنصُرُونَ ۝ وَإِن تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا ۖ
وَتَرَاهُمْ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ۝ خُذِ الْعَفْوَ
وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ۝ وَإِمَّا يَنزَغَنَّكَ
مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۚ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۝ إِنَّ
الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا
فَإِذَا هُم مُّبْصِرُونَ ۝ وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ
لَا يُقْصِرُونَ ۝ وَإِذَا لَمْ تَأْتِهِم بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلَا اجْتَبَيْتَهَا ۚ
قُلْ إِنَّمَا أَتَّبِعُ مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ مِن رَّبِّي ۚ هَٰذَا بَصَائِرُ مِن
رَّبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ
فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝ وَاذْكُر رَّبَّكَ
فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ
وَالْآصَالِ وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ ۝ إِنَّ الَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ ۝

196. **Ama şunu bilin ki, sizden asla korkmuyorum**. Çünkü benim koruyucum Kitab'ı indiren Allah'tır. O dürüst olanları korur.

197. Oysa **Allah**'ı bırakarak, kendilerine sığınıp yalvardığınız o varlıkların ne size yardım edecek güçleri var, ne de kendilerine.

198. Onlara yol göstermeleri için yalvarsanız da sizi işitmezler. Sana baktıklarını sanırsın, ama **seni** görmezler.

199. Sen, **insanlara** en uygun şekilde davran. Yani, iyi olanı emret; cahillerden de uzak dur.

200. Her ne zaman şeytanın kışkırtması ile karşı karşıya kalırsan, **hemen** Allah'a sığın; çünkü O **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

201-202. Allah'a **kullukta** samimi olanlara gelince, onlar şeytanın vesvesesine maruz kaldıklarında hemencecik **Allah'ı** hatırlayıp **gerçeği** görürler. Hatta **inanmayan** kardeşleri onları sapıklığa sürüklemeye çalışıp yakalarını bırakmasalar bile...

203. **Ey Muhammed**! Sen onlara **istedikleri** ayeti getirmediğin zaman, "Bari sen uydursaydın(!)" diye **alay ederler**. Deki: Ben sadece Rabbimden bana vahyolunana uyarım. Bu **Kur'an**, iman eden bir topluluk için, Rabbinizden **gelen** bir **doğru** düşünme kılavuzu[63], bir **hidayet** rehberi ve bir rahmettir.

204. Bu yüzden Kuran okunduğu zaman susun ve dinleyin, belki merhamet olunursunuz.

205. İçten bir yalvarışla, sesini yükseltmeden, sabah akşam yürekten Rabbini an ve **bunu** umursamayan kimselerden olma.

206. **Bil ki** Rabbine yakın olanlar, Ona kulluk etme konusunda kibirlenmezler; Onun sınırsız yüceliğini saygıyla anarlar ve sadece Ona secde ederler.

[63] ***Basair***: *basiret*'in çoğulu: Basiret (kalp gözü), insanın gerçeği görmesini, hakikati kavramasını sağlayan meleke. Kur'an, insana, doğru düşünmesini ve bu sayede gerçeği görmesini ve hakikati kavramasını sağlayan bir meleke kazandırır. Kur'an ayetleri insana hakikati gösteren gözler (*basair*) gibidir.

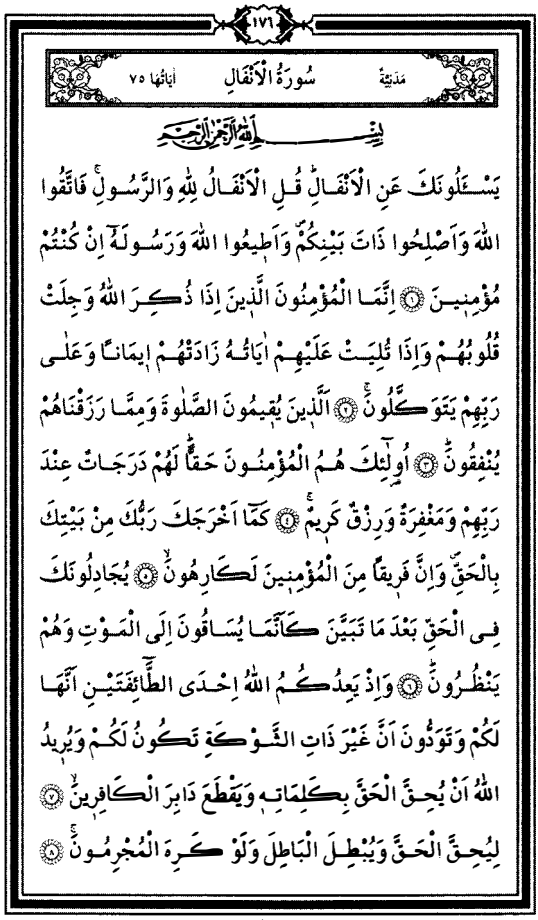
١٧١
مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ الْأَنْفَالِ آيَاتُهَا ٧٥
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ الْأَنفَالِ قُلِ الْأَنفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا
اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنتُم
مُّؤْمِنِينَ ۝ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ
قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ
رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۝ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنفِقُونَ ۝ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَّهُمْ دَرَجَاتٌ عِندَ
رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۝ كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِن بَيْتِكَ
بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ ۝ يُجَادِلُونَكَ
فِي الْحَقِّ بَعْدَمَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ
يَنظُرُونَ ۝ وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا
لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ
اللَّهُ أَن يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ۝
لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ۝

ENFAL SÛRESİ (8)

Medine döneminde nazil olmuştur. 75 ayettir. Adını, savaşta alınan ganimetlerin durumundan söz edilen 1. ayetteki enfal (ganimetler) sözcüğünden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Sana savaş ganimetlerinin **ne olacağını** soruyorlar[1]: De ki: "Ganimetler Allah'ın ve peygamberindir. Eğer gerçekten inanıyorsanız Allah'tan korkun, aranızdaki ilişkiyi düzeltin ve Allah'a ve peygamberine itaat edin."

2. Müminler öyle kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman onların kalpleri titrer; onun ayetlerinin okunması imanlarını artırır ve sadece Rablerine bel bağlarlar.

3. Namazlarını kılmayı sürdürürler ve kendilerine rızk olarak verdiklerimizden **Allah yolunda** sarfederler.

4. Onlar **gerçek** müminlerdir. Onlar Rablerinin katında yüksek mertebeler, bağışlanma ve güzel bir rızk bulacaklardır.

5-6. **Ganimetlerin taksimi konusundaki onların bu hoşnutsuzluğu**[2], tıpkı, Allah seni hak **yolunda savaşmak** için evinden çıkardığında müminlerden bir kısmının **bundan** hoşlanmamasına benziyor. **Nitekim o zaman da** – üstelik gerçek apaçık ortaya çıktıktan sonra bile - sanki göz göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi seninle tartışıyorlardı.

7-8. **Hatırlarsanız**, O vakit Allah size, o iki **düşman** topluluktan[3] birisinin sizin elinize düşeceğine dair söz vermişti. Ancak siz güçsüz olan **grubun**[4] elinize düşmesini arzu ediyordunuz. Allah ise verdiği sözün gereği olarak hakkı hâkim kılmak ve kafirlerin kökünü kurutmak istiyordu; ki böylece hakkı hâkim kılacak ve günaha gömülüp gidenler istemeseler de batılı yok edecekti.

[1] Bazı sahabilerin ganimetlerin dağıtımı konusunda Hz. Peygamberle tartışmasına atıf.

[2] Ayetin bağlamı yukarıda geçen ganimet taksimi ile ilgili sahabeden bazılarının Hz. Peygamberle tartışmasıyla ilgilidir. Bu bağlam içerisinde bazı sahabilerin yukarıdaki olayda takındıkları tutum, daha önce bazı sahabilerin bu ayette söz konusu edilen olayda takındıkları tutuma bezetilmektedir.

[3] Suriye'den gelen ve çok az bir silahlı güç tarafından korunan Mekkelilerin ticaret kervanı ile Bedir'deki müşrik Mekke ordusu.

[4] Yani, Mekkelilerin kervanının.

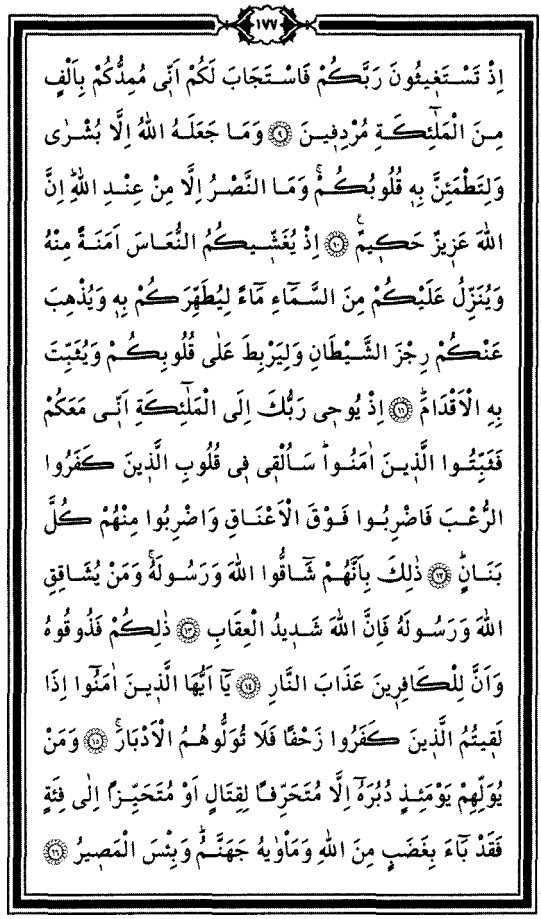

9. Hani siz Rabbinizden yardım istiyordunuz; O da size "Sizi birbiri ardınca gelen bin melekle destekleyeceğim" diye karşılık vermişti.

10. Allah bunu, size bir müjde olsun ve içiniz rahatlasın diye böyle yaptı. Yardım ancak Allah katındandır. Allah, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

11. O vakit Allah Kendisinden bir güven **alameti** olarak sizi hafif bir uykuyla bürüyordu; sizi onunla temizlemek, şeytanın pisliğini sizden gidermek, kalplerinizi **birbirine** kenetlemek ve ayaklarınızı sabit kılmak için gökten üzerinize yağmur[5] indiriyordu.

12. İşte o zaman Rabbin meleklere, **müminlere iletilmek üzere** "Ben sizin yanınızdayım!" **mesajını** vahyetmiş ve **onlara şöyle demişti:** Siz, müminleri **Benim şu sözlerimle** yüreklendirin: "Ben kâfirlerin kalbine korku salacağım; öyleyse **siz de ey inananlar**, vurun boyunlarını onların; kesin tüm parmaklarını![6]"

13. Elbette böyle olacak. Çünkü onlar Allah'a ve peygamberine karşı geldiler. Kim Allah'a ve peygamberine karşı gelirse, **bilsin ki** Allah'ın cezalandırması çok şiddetlidir.

14. İşte bu sizin için, **ey Allah'ın düşmanları!** Tadın bakalım şimdi bu **acıyı! Bununla bitmeyecek!** Ayrıca kâfirler için ateşin azabı da olacak.

15. Ey iman edenler! Kâfirlerle karşılaştığınızda onlardan korkup kaçmayın.

16. Kim o gün, savaşmak için taktik gereği geri çekilme, yahut başka bir birliğe katılma amacı dışında gerisin geri dönüp kaçarsa, Allah'ın gazabına[7] uğrar. Onun yeri cehennemdir. Orası varılacak ne kötü bir yerdir.

[5] Lafzen: "*su*"

[6] Yani onları tamamen etkisiz hale getirin.

[7] Lafzen. "*Allah'tan bir gazaba*"

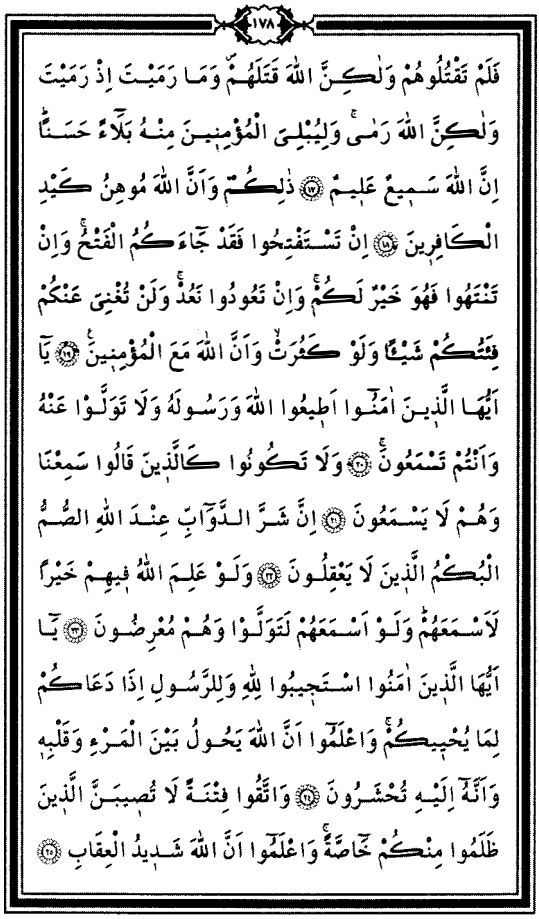
١٧٨
فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْ ۚ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ
وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى ۚ وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا ۚ
إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٧﴾ ذٰلِكُمْ وَأَنَّ اللّٰهَ مُوهِنُ كَيْدِ
الْكَافِرِينَ ﴿١٨﴾ إِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ ۖ وَإِنْ
تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ ۖ وَإِنْ تَعُودُوا نَعُدْ ۚ وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ
فِئَتُكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كَثُرَتْ ۙ وَأَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٩﴾ يَا
أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ
وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ ﴿٢٠﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا
وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللّٰهِ الصُّمُّ
الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَوْ عَلِمَ اللّٰهُ فِيهِمْ خَيْرًا
لَأَسْمَعَهُمْ ۖ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾ يَا
أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ
لِمَا يُحْيِيكُمْ ۖ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ
وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ
ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً ۖ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٥﴾

17. O gün[8] siz öldürmediniz onları; öldüren Allah'dı. **Düşmana** vurduğunda[9] gerçekte sen vurmuyordun, vuran Allah'tı. Müminleri en güzel şekilde sınamak için **yaptı bunu**. Çünkü Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

18. İşte **size** böyle **yardım etti**. Çünkü Allah kâfirlerin tuzağını boşa çıkarır.

19. "**Ey kâfirler**! Zafer bekliyordunuz ya, zafer nasıl olurmuş gördünüz işte! **Savaşı** sona erdirirseniz bu elbette sizin için daha hayırlı olacaktır. Siz **savaştan** vazgeçerseniz, Biz de **müminlerin savaşı sürdürmesini istemekten** vazgeçeriz. **Yok, eğer vazgeçmezseniz, o vakit** kalabalık olmanız da bir işe yaramaz. Çünkü Allah iman edenlerle birliktedir."[10]

20. Ey iman edenler! Allah'a ve peygamberine itaat edin. **Allah'ın ayetlerini** işitip durduğunuz halde ondan yüz çevirmeyin.

21. Bir de kulak asmadıkları halde "İşittik" diyenler gibi olmayın.[11]

22. Allah katında yaratıkların en şerlisi aklını kullanmayıp **hakikate karşı** sağır ve dilsiz kesilenlerdir.

23. Allah onların içlerinde bir iyilik kırıntısı olduğunu bilseydi, elbette **hakikati** onlara işittirirdi. Ama onlara işittirseydi bile yine ondan yüz çevirirlerdi.

24. Ey iman edenler! Size hayat verecek şeye çağıran[12] Allah'ın ve peygamberinin çağrısına koşun. Ve bilin ki Allah kişi ile kalbi arasına girer. Onun huzurunda toplanacağınızı **unutmayın**.

25. **Geldiği vakit**, içinizden yalnızca zalim olanlara dokunmakla **sınırlı** kalmayacak bir azaptan sakının. Bilin ki Allah'**ın** cezalandırması şiddetlidir.

---

[8] Bedir Savaşı günü

[9] Lafzen: "*Attığın zaman sen atmadın, Allah attı.*" ***Rama*** (lafzen: attı / fırlattı) fiili "ok atmak" yahut "mızrak atmak" anlamına da gelmektedir. Ayette, Mekkeli müşrikler karşısında hem sayısal olarak hem de silah gücü itibarıyla çok az olan Müslümanların elde ettikleri zaferi Allah'a borçlu olduklarına işaret edilmektedir.

[10] Bu ayetin muhatabının kimler olduğu konusu kesin değildir. Bazı müfessirlere göre müminlerdir, bazılarına göre ise kâfirlerdir. Biz kâfirleri muhatap aldığını varsayarak çevirdik. Eğer muhatap müminler ise çeviri şu şekilde olmalıdır. "***Ey müminler!*** *Zafer istiyordunuz, işte size zafer! Eğer* ***günahı*** *terk ederseniz bu sizin için elbette daha hayırlıdır. Yok, eğer siz* ***Allah yolunda savaşmaktan*** *vazgeçerseniz Biz de* ***yardım sözümüzden*** *vazgeçeriz. O zaman da kalabalık olmanız bir işe yaramaz. Allah* ***ancak*** *iman edenlerle birliktedir*"

[11] Yani, aslında İlahi mesaja kulak asmadıkları halde, ona uyduklarını iddia edenler gibi...

[12] Lafzen: "... *çağırdıklarında*"

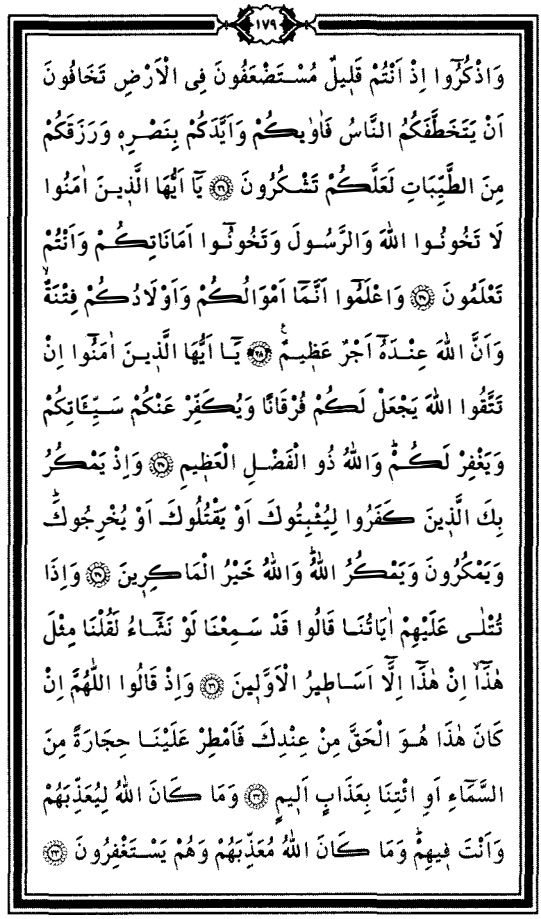
١٧٩
وَاذْكُرُوٓا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِى الْاَرْضِ تَخَافُونَ
اَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَاٰوٰيكُمْ وَاَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهٖ وَرَزَقَكُمْ
مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
لَا تَخُونُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُٓوا اَمَانَاتِكُمْ وَاَنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ۝ وَاعْلَمُٓوا اَنَّمَآ اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ
وَاَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهٗٓ اَجْرٌ عَظِيمٌ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُٓوا اِنْ
تَتَّقُوا اللّٰهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۝ وَاِذْ يَمْكُرُ
بِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ اَوْ يَقْتُلُوكَ اَوْ يُخْرِجُوكَ
وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللّٰهُ وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ۝ وَاِذَا
تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَٓاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ
هٰذَٓا اِنْ هٰذَٓا اِلَّآ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ۝ وَاِذْ قَالُوا اللّٰهُمَّ اِنْ
كَانَ هٰذَا هُوَ الْحَقَّ مِنْ عِنْدِكَ فَاَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِنَ
السَّمَٓاءِ اَوِ ائْتِنَا بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ۝ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُعَذِّبَهُمْ
وَاَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللّٰهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ۝

26. Hatırlasanıza![13] Siz bir zamanlar yeryüzünde[14] güçsüz bir azınlıktınız. İnsanların sizi yok edeceklerinden korkuyordunuz. Ama Allah sizi yer yurt sahibi yaptı[15] ve yardımıyla destekledi. Belki şükredersiniz diye sizi güzel şeylerle rızıklandırdı.

27. Ey iman edenler! Bile bile ne Allah'a ihanet edin, ne de peygamberine... Size emanet edilen şeylere de hıyanet etmeyin.

28. Bilin ki, mallarınız ve evlatlarınız sizin için birer imtihandır. Büyük mükâfat ise Allah'ın katındadır.

29. Ey iman edenler! Allah'a kullukta samimi olursanız Allah da size **hak ile batılı** ayırt edici **bir anlayış** verir. Kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Çünkü Allah büyük lütuf sahibidir.

30. Hani vaktiyle kafirler seni ele geçirmek, yahut öldürmek, ya da memleketinden sürüp çıkarmak için plan yapıyorlardı. Oysa onlar öyle planlar yaparlarken Allah da onların planını boşa çıkarıyordu. Çünkü Allah planları boşa çıkaranların en hayırlısıdır.

31. Onlara ayetlerimizi okunduğunda "Duyduk! **Ne var bunda ki**, istesek biz de bunun aynısını söyleriz. Bunlar eskilerin masallarından başka bir şey değil ki!" dediler.

32. Hani onlar yine "Allah'ım! Eğer bu senin katından gelmiş bir hakikatse, üzerimize gökten taş yağdır; yahut bizi can yakıcı bir azaba uğrat" demişlerdi.[16]

33. Oysa **ey Muhammed**, sen onların aralarında bulunduğun sürece Allah onları **dünyada** azaba uğratmayacaktır. Onlar bağışlanma diledikleri sürece de Allah onları azaba uğratmayacaktır.

---

[13] Hitap Mekkeli (muhacir) Müslümanlara yapılmaktadır.

[14] Yani, Mekke'de

[15] Yani Medine'yi size yurt haline getirdi.

[16] Bu bir dua yahut beddua değildir. Bu bir meydan okumadır. Yani, "Bunu gerçekten Allah göndermiş olsaydı, biz buna inanmadığımız için üzerimize gökten taş yağdırır yahut bizi can yakıcı bir azaba uğratırdı. Böyle olmadığına göre bunu Allah göndermemiştir." demek istemişlerdir.

١٨

وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ
الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا
الْمُتَّقُونَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ وَمَا كَانَ
صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصْدِيَةً فَذُوقُوا
الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنْفِقُونَهَا
ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ ﴿٣٦﴾ لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ
الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمَهُ
جَمِيعًا فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٣٧﴾
قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ
وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ الْأَوَّلِينَ ﴿٣٨﴾ وَقَاتِلُوهُمْ
حَتَّىٰ لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا
فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣٩﴾ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿٤٠﴾

34. Yoksa onlar Mescid-i Haram'ın sahibi[17] olmadıkları halde, insanları orayı **ziyaret etmekten** alıkoyarlarken Allah'ın onları azaba uğratmamasının başka ne gerekçesi olabilir ki! **Şunu bilsinler ki,** oranın koruyucuları, **Allah'a** samimiyetle kulluk eden kimselerdir; **ama ne yazık ki** çoğu **bunu** bilmiyor.

35. Onların, **Allah'ın** Evi'nin yanındaki ibadetleri sadece ıslık çalmak ve el çırpmaktan ibarettir.[18] Bu yüzden **onlara, vakti gelince** "İnkârınız yüzünden tadın bakalım azabı." **denilecek.**

36-37. Kâfirler, **insanları** Allah yolundan uzaklaştırmak için mallarını **ve mülklerini** harcamaktan kaçınmazlar; **bu yaptıkları** kendilerini derin bir pişmanlıkla yüz yüze getirene kadar da onu harcamaya devam edecekler. Ama eninde sonunda onların hakkından gelinecek. Ve **ardından da** kâfirler cehenneme sokulacak. **Bu,** Allah'ın, arınanları o pisliklerden ayırması ve sonra da o pisliklerin tümünü birbiri üzerine istif ederek cehenneme atması için **böyle oluyor.** İşte onlar mahv-u perişan olacaklar.

38. O kâfirlere söyle, eğer **inkârdan** vazgeçerlerse geçmişteki günahları bağışlanır; yok **yine eski hallerine** dönerlerse öncekilerin başına gelenler kendi başlarına da gelecektir.

39. Zülüm ve baskı kalkıp, her alanda Allah'a **özgürce** kulluk edilebilinceye kadar[19] onlarla savaşı sürdürün. Eğer onlar **baskı ve zulümden** vazgeçerlerse **kendi hayırlarına olur; çünkü** Allah ne yaptıklarını görmektedir.

40. Onlar **baskı ve zulme** geri yönelecek olsalar bile, **siz endişe etmeyin, çünkü** Allah sizin yardımcınızdır. O ne güzel bir dost ve ne güzel bir yardımcıdır.

---

[17] Lafzen: "*koruyucusu / hâmisi*"

[18] Ya da, "*Onlar, **Allah'ın** Evi'nin yanında **namaz kılanları engellemek için** şamata yapmayı ve el çırpmayı bir ibadet olarak görüyorlar*" ***Tasdiye*** el çırpma anlamındadır. Said b. Cübeyr gibi bazı âlimler ***tasdiye*** kelimesine "alıkoyma, engelleme" anlamı vermiştir. (Taberi) Bu durumda anlam, "*Onların **Allah'ın** Evi'nin yanındaki ibadetleri **vahyi engellemek için** şamata yapmak ve **namaz kılanları** engellemekten ibarettir.*" olur

[19] Lafzen: "*...Din bütünüyle Allah'ın oluncaya kadar...*"

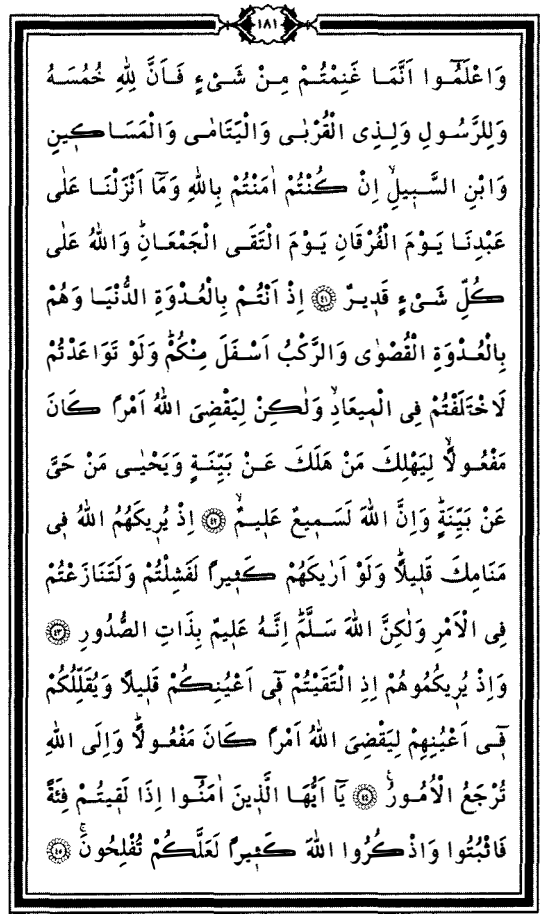
١٨١
وَاعْلَمُوٓا أَنَّمَا غَنِمْتُم مِّن شَىْءٍ فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُۥ
وَلِلرَّسُولِ وَلِذِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْيَتَٰمَىٰ وَٱلْمَسَٰكِينِ
وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ إِن كُنتُمْ ءَامَنتُم بِٱللَّهِ وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ
عَبْدِنَا يَوْمَ ٱلْفُرْقَانِ يَوْمَ ٱلْتَقَى ٱلْجَمْعَانِ ۗ وَٱللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤١﴾ إِذْ أَنتُم بِٱلْعُدْوَةِ ٱلدُّنْيَا وَهُم
بِٱلْعُدْوَةِ ٱلْقُصْوَىٰ وَٱلرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنكُمْ ۚ وَلَوْ تَوَاعَدتُّمْ
لَٱخْتَلَفْتُمْ فِى ٱلْمِيعَٰدِ ۙ وَلَٰكِن لِّيَقْضِىَ ٱللَّهُ أَمْرًا كَانَ
مَفْعُولًا ۙ لِّيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنۢ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَىَّ
عَنۢ بَيِّنَةٍ ۗ وَإِنَّ ٱللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾ إِذْ يُرِيكَهُمُ ٱللَّهُ فِى
مَنَامِكَ قَلِيلًا ۖ وَلَوْ أَرَىٰكَهُمْ كَثِيرًا لَّفَشِلْتُمْ وَلَتَنَٰزَعْتُمْ
فِى ٱلْأَمْرِ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ سَلَّمَ ۚ إِنَّهُۥ عَلِيمٌۢ بِذَاتِ ٱلصُّدُورِ ﴿٤٣﴾
وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ ٱلْتَقَيْتُمْ فِىٓ أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ
فِىٓ أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِىَ ٱللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا ۗ وَإِلَى ٱللَّهِ
تُرْجَعُ ٱلْأُمُورُ ﴿٤٤﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً
فَٱثْبُتُوا وَٱذْكُرُوا ٱللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٤٥﴾

41. Eğer Allah'a ve - **hakla batılın** ayrıştığı günde, **yani** iki topluluğun karşılaştığı **Bedir Savaşı** gününde - kulumuz Muhammed'e indirdiğimiz **mesaja** inanıyorsanız, bilin ki, **savaşta** ganimet **olarak aldığınız** malların beşte biri Allah'a, peygambere, **onun** yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmış olanlara aittir. Allah her şeye kâdirdir.

42. Hani o gün siz vadinin[20] hemen yanındaydınız; onlarsa[21] uzağındaydılar. Kervan[22] ise sizden daha aşağılardaydı. Eğer **önceden** sözleşmiş olsaydınız bile, **sözleşme** vaktinizde **böyle** buluşamazdınız. Fakat Allah gerçekleşmesini takdir ettiği bir işi gerçekleştirmek için **sizi onlarla karşı karşıya getirdi. Bunu**, helak olacak olan **şirkin, Allah'ın takdiriyle** helak olacağı; hayatta kalacak olan **İslam'ın** da **Allah'ın yardımıyla** hayatta kalacağı apaçık bir şekilde görülsün diye **böyle yaptı.**[23] Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

43. **Ey Peygamber!** Hatırlarsan, Allah **Bedir'de müşrikleri** senin gözüne[24] az gösteriyordu. Eğer onların **sayısını gerçekte olduğu gibi** gözünüze çok gösterseydi, gözünüz korkar ve savaşıp savaşmamak konusunda anlaşmazlığa düşerdiniz. Fakat Allah sizi **böyle bir duruma düşmekten** kurtardı. Zira Allah kalplerinizde oluşacak **korku ve endişeyi** çok iyi bilir.

44. Onlarla karşılaştığınızda onları gözünüze az gösteriyordu. **Evet**, sırf olması gereken olsun diye, sizi de onların gözüne az gösteriyordu. Zira işler her hâlükârda Allah'a döndürülecektir.

45. Ey iman edenler! Bir toplulukla **savaş için** karşı karşıya geldiğinizde sebat edin ve Allah'ı çok anın ki başarıya ulaşabilesiniz.

---

20) Bedir vadisi

21) Mekkeli müşriklerin ordusu

22) Mekkelilerin Şam'dan dönmekte olan kervanı.

23) Lafzen: "*Helak olacak olanın bir delile dayalı olarak helak olması, yaşayacak olanın da bir delile dayalı olarak yaşaması için **böyle yaptı.***" Yani, müşriklerin hezimeti ilahi azabın, müminlerin zaferi ilahi yardımın göstergesi olsun diye...

24) Lafzen: "*uykunda*" Yahut "*rüyanda*" Hasan Basri'ye göre burada ***menam*** kelimesi uyku mahalli olan gözler anlamındadır. Bu durumda anlam: "*Allah onları senin gözüne az gösteriyordu*" olur.(Bak. Suyuti, **İtkan**)

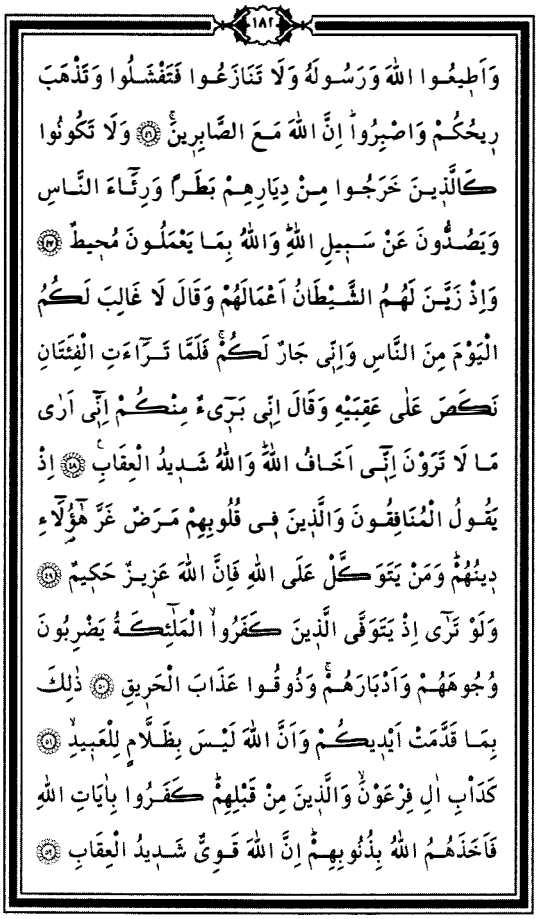

وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ
رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٤٦﴾ وَلَا تَكُونُوا
كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ
وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٤٧﴾
وَاِذْ زَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمُ
الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَاِنِّي جَارٌ لَكُمْ فَلَمَّا تَرَاءَتِ الْفِئَتَانِ
نَكَصَ عَلٰى عَقِبَيْهِ وَقَالَ اِنِّي بَرِيءٌ مِنْكُمْ اِنِّي اَرٰى
مَا لَا تَرَوْنَ اِنِّي اَخَافُ اللّٰهَ وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٤٨﴾ اِذْ
يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ غَرَّ هٰؤُلَاءِ
دِينُهُمْ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٤٩﴾
وَلَوْ تَرٰى اِذْ يَتَوَفَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلٰئِكَةُ يَضْرِبُونَ
وُجُوهَهُمْ وَاَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿٥٠﴾ ذٰلِكَ
بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيكُمْ وَاَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿٥١﴾
كَدَاْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ
فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ اِنَّ اللّٰهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٥٢﴾

46. Allah'a ve peygamberine itaat edin. Birbirinizle çekişmeyin; yoksa korkuya kapılıp gücünüzü kaybedersiniz. Sabırlı olun. **Bilin ki,** Allah sabredenlerle beraberdir.

47. **Ey Müminler**! Sizler, memleketleri **Mekke**'den millete gösteriş yaparcasına çalım satarak çıkıp **Bedir'e gelen ve insanları** Allah yolundan alıkoymaya çalışan **müşrikler** gibi **kibirli** olmayın. **Siz siz olun, her zaman mütevazi olun.** Zira Allah onların yaptıklarını en ince ayrıntısına kadar bilmektedir.

48. Hani o zaman şeytan onlara yaptıklarını güzel göstererek, "Bu gün insanlar arasında sizi yenecek yoktur; **korkmayın**, ben sizi himaye ederim." demişti. Ama iki ordu karşı karşıya gelince, bu kez de gerisin geriye dönerek "Benim sizinle bir ilgim yok. Çünkü ben sizin göremediğinizi görüyorum. Ben Allah'tan korkarım. Zira Onun azabı çetindir." demişti.

49. Hani o vakit münafıklar ve kalpleri hastalıklı olanlar, **sizin için,** "Bunları dinleri aldatmış" diyorlardı. Oysa kim Allah'a bel bağlarsa **asla aldanmış olmaz.** Çünkü Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

50-51. **Ey Peygamber!** Keşke melekler **Bedir'de** kâfirlerin canlarını alırlarken onları bir görseydin. Melekler onlara önlerinden ve arkalarından **hem** vuruyorlar, **hem de** "Hadi yakıcı azabı tadın bakalım. İşte bu **başınıza gelenler** kendi yaptıklarınız yüzündendir." **diyorlardı.** Zira Allah kullarına zulmetmez.[25]

52. **Bunlar da** tıpkı Firavunun yandaşları ve onlardan öncekiler gibi **davrandılar.** Nitekim Onlar Allah'ın ayetlerini inkar etmişlerdi. Allah da onları günahları yüzünden yakalayıvermişti. Şüphesiz Allah güçlüdür, cezalandırması şiddetlidir.

[25] Bu cümle meleklerin sözünün bir devamı da olabilir.

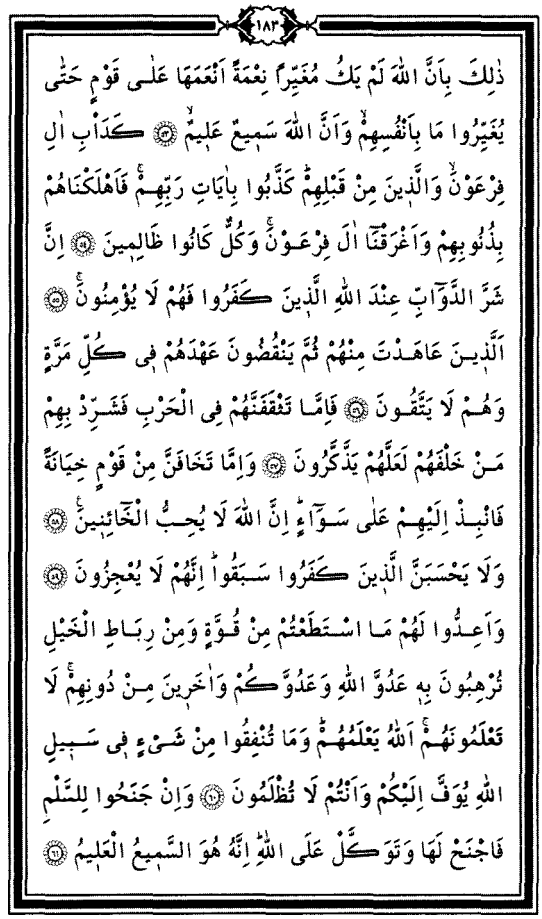
١٨٣
ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً اَنْعَمَهَا عَلٰى قَوْمٍ حَتّٰى
يُغَيِّرُوا مَا بِاَنْفُسِهِمْ ۙ وَاَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۝ كَدَاْبِ اٰلِ
فِرْعَوْنَ ۙ وَالَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۭ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِ رَبِّهِمْ ۚ فَاَهْلَكْنٰهُمْ
بِذُنُوْبِهِمْ وَاَغْرَقْنَآ اٰلَ فِرْعَوْنَ ۚ وَكُلٌّ كَانُوْا ظٰلِمِيْنَ ۝ اِنَّ
شَرَّ الدَّوَاۗبِّ عِنْدَ اللّٰهِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ۝
اَلَّذِيْنَ عٰهَدْتَّ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُوْنَ عَهْدَهُمْ فِيْ كُلِّ مَرَّةٍ
وَّهُمْ لَا يَتَّقُوْنَ ۝ فَاِمَّا تَثْقَفَنَّهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِمْ
مَّنْ خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُوْنَ ۝ وَاِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً
فَانْۢبِذْ اِلَيْهِمْ عَلٰي سَوَاۗءٍ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْخَاۗىِٕنِيْنَ ۝
وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا سَبَقُوْا ۭ اِنَّهُمْ لَا يُعْجِزُوْنَ ۝
وَاَعِدُّوْا لَهُمْ مَّا اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ قُوَّةٍ وَّمِنْ رِّبَاطِ الْخَيْلِ
تُرْهِبُوْنَ بِهٖ عَدُوَّ اللّٰهِ وَعَدُوَّكُمْ وَاٰخَرِيْنَ مِنْ دُوْنِهِمْ ۚ لَا
تَعْلَمُوْنَهُمْ ۚ اَللّٰهُ يَعْلَمُهُمْ ۭ وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ شَيْءٍ فِيْ سَبِيْلِ
اللّٰهِ يُوَفَّ اِلَيْكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تُظْلَمُوْنَ ۝ وَاِنْ جَنَحُوْا لِلسَّلْمِ
فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ۭ اِنَّهٗ هُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ۝

53. Bu böyledir. Zira bir toplum sahip olduğu **anlayışı** değiştirmedikçe Allah o topluma verdiği nimeti değiştirmez. Allah **her şeyi** İşitendir, Bilendir.

54. Tıpkı Firavunun yandaşları ve onlardan öncekilerin **yaptıkları** gibi. Nitekim onlar Rablerinin mesajlarını yalanladılar; Biz de onları günahları yüzünden helak ettik ve Firavunun yandaşlarını **sulara** gömdük. Çünkü onların tümü zalimdi.

55. Allah katında yaratıkların en şerlisi, inkarda ısrar edenlerdir. Böyleleri asla imana gelmezler.

56. Sen kendileriyle anlaşma yaptığın halde, onlar her seferinde çekinmeden anlaşmayı bozarlar.

57. Savaşta onları ele geçirirsen **iyice cezalandır** ki sonrakilerin gözü korksun ve **bundan** ders alsınlar.

58. Şayet bir topluluğun aranızdaki anlaşmaya hıyanet edeceğinden endişe edersen, sen de aynı şekilde anlaşmayı bozduğunu kendilerine bildir. Çünkü Allah hainleri sevmez.

59. O kâfirler kurtulduklarını sanmasınlar. Onlar Bizi, **kendilerini cezalandırmaktan** aciz bırakamazlar.

60. Onlara karşı gücünüz yettiğince **askeri** kuvvet ve savaş için bekleyen atlar hazırlayın. Bununla hem Allah'ın düşmanlarını, hem kendi düşmanlarınızı ve hem de sizin bilmediğiniz ama Allah'ın bildiği düşmanlarınızı korkutursunuz. Allah yolunda her ne harcarsanız size karşılığı ödenir. Hiç haksızlığa uğratılmazsınız.

61. Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de yanaş ve sadece Allah'a dayanıp güven. Çünkü O **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

١٨٤

وَإِنْ يُرِيدُوٓا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبَكَ ٱللَّهُ هُوَ ٱلَّذِىٓ أَيَّدَكَ
بِنَصْرِهِۦ وَبِٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنفَقْتَ
مَا فِى ٱلْأَرْضِ جَمِيعًا مَّآ أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ
أَلَّفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُۥ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَسْبُكَ
ٱللَّهُ وَمَنِ ٱتَّبَعَكَ مِنَ ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿٦٤﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِىُّ حَرِّضِ
ٱلْمُؤْمِنِينَ عَلَى ٱلْقِتَالِ إِن يَكُن مِّنكُمْ عِشْرُونَ صَٰبِرُونَ
يَغْلِبُوا۟ مِاْئَتَيْنِ ۚ وَإِن يَكُن مِّنكُم مِّاْئَةٌ يَغْلِبُوٓا۟ أَلْفًا مِّنَ ٱلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ﴿٦٥﴾ ٱلْـَٰٔنَ خَفَّفَ ٱللَّهُ عَنكُمْ
وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا ۚ فَإِن يَكُن مِّنكُم مِّاْئَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا۟
مِاْئَتَيْنِ ۚ وَإِن يَكُن مِّنكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوٓا۟ أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ ٱللَّهِ ۗ
وَٱللَّهُ مَعَ ٱلصَّٰبِرِينَ ﴿٦٦﴾ مَا كَانَ لِنَبِىٍّ أَن يَكُونَ لَهُۥٓ أَسْرَىٰ
حَتَّىٰ يُثْخِنَ فِى ٱلْأَرْضِ ۚ تُرِيدُونَ عَرَضَ ٱلدُّنْيَا ۖ وَٱللَّهُ
يُرِيدُ ٱلْءَاخِرَةَ ۗ وَٱللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٧﴾ لَّوْلَا كِتَٰبٌ مِّنَ ٱللَّهِ
سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَآ أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٦٨﴾ فَكُلُوا۟ مِمَّا
غَنِمْتُمْ حَلَٰلًا طَيِّبًا ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٦٩﴾

62. Eğer sana bir tuzak kurmak isterlerse, **korkma**, Allah sana yeter. Seni, kendi yardımıyla ve Müminlerle destekleyen Odur.[26]

63. Kalplerinizi sevgiyle birleştiren de Odur. Sen, yeryüzündeki her şeyi harcasaydın, yine onların kalplerini birleştiremezdin. Ancak Allah onların aralarını birleştirdi. Çünkü O her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

64. Ey Peygamber! Allah, sana ve sana tabi olan müminlere yeter.

65. Ey Peygamber! Müminleri savaşa teşvik et. Sizden sabretmesini bilen yirmi kişi onlardan iki yüz kişiye yeter. Sizden yüz kişi olsa o kâfirlerden bin kişiye yeter. Zira onlar anlayışsız bir topluluktur.

66. Ama artık Allah sizin **sorumluluğunuzu** azalttı. Çünkü sizin zayıf olduğunuzu biliyor.[27] Bundan böyle sizden sabretmesini bilen yüz kişi olursa iki yüz kafire yeter. Ve eğer sizden bin kişi olsa Allah'ın izniyle iki bin kişiye yeter. **Bilin ki,** Allah sabredenlerle beraberdir.

67. Bir peygambere, şiddetli bir meydan muharebesinin ardından **yeneceği düşman savaşçılarını esir almak durur**ken **savunmasız insanları** esir almak yakışmaz.[28] Ne var ki siz dünya hayatının geçici nimetlerine talip oluyorsunuz. Oysa Allah **sizin için** Ahiret'i istiyor. Çünkü Allah, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

68. Eğer **bilmeden yapılanı bağışlayacağına dair** Allah tarafından önceden **konulmuş** bir kural olmasaydı, aldığınız **ganimetlerden** dolayı büyük bir azaba maruz kalırdınız.

69. Ama artık **aldığınız** ganimetleri helal ve tertemiz bir şekilde yiyin ve Allah'a kulluğu her şeyin üzerinde tutun . Çünkü Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder.

---

[26] Veya: "*Seni ve müminleri kendi yardımıyla destekleyen Odur*"

[27] Lafzen: "*bildi*"

[28] Ayet Bedir savaşıyla ilgilidir. Müslümanlardan bir kısmı Kureyşin silahsız kervanına hücum ederek onu ele geçirmeğe ve kervanın adamlarını esir almaya taraftardılar. Nitekim ayet-i kerimedeki "*Siz dünya hayatının geçici nimetlerine talip oluyorsunuz*" ifadesi Kureyş kervanına ve kervandaki mallara işaret ediyor. Gerçi müşrikler, Müslümanlara karşı buna mümasil hareketlerde bulunuyorlardı. Fakat böyle bir hareket, bir peygambere yakışmazdı. Bu ayet-i kerime savaşçı olmayan kimseleri esir almanın gayri meşru olduğunu gösteriyor.

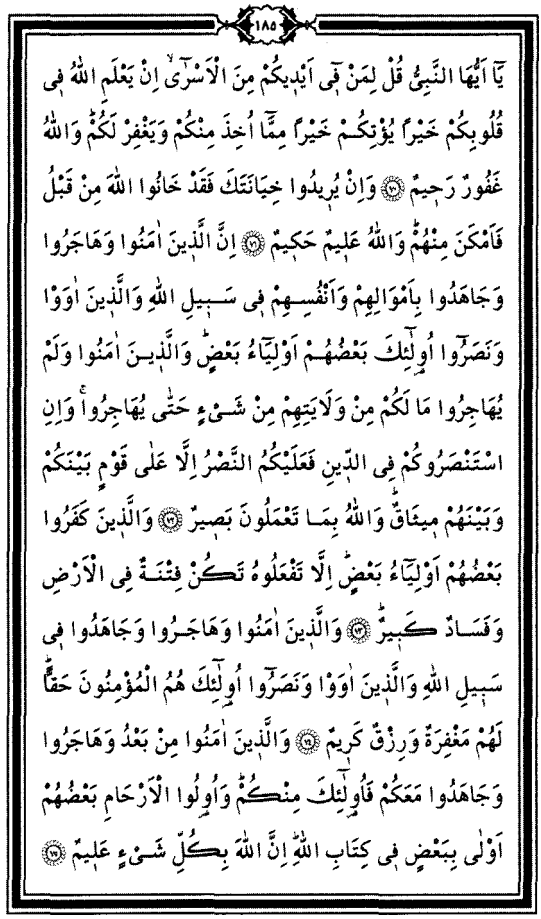
١٨٥
يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِى اَيْدِيكُمْ مِنَ الْاَسْرٰٓى اِنْ يَعْلَمِ اللّٰهُ فِى
قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّآ اُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللّٰهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝٧٠ وَاِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللّٰهَ مِنْ قَبْلُ
فَاَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝٧١ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا
وَجَاهَدُوا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ اٰوَوْا
وَنَصَرُوٓا اُولٰٓئِكَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَلَمْ
يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَىْءٍ حَتّٰى يُهَاجِرُوا وَاِنِ
اسْتَنْصَرُوكُمْ فِى الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ اِلَّا عَلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ
وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝٧٢ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ اِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِى الْاَرْضِ
وَفَسَادٌ كَبِيرٌ ۝٧٣ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِى
سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ اٰوَوْا وَنَصَرُوٓا اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا
لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ۝٧٤ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا
وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَاُولٰٓئِكَ مِنْكُمْ وَاُولُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ
اَوْلٰى بِبَعْضٍ فِى كِتَابِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ۝٧٥

70. Ey Peygamber! Elindeki esirlere de ki: "Eğer Allah sizin kalbinizde bir hayır kırıntısı olduğunu bilse, sizden alınanlardan daha hayırlısını size geri verir ve sizi bağışlardı!"

71. Eğer sana ihanet etmeye kalkarlarsa, **üzülme**; çünkü onlar daha önce Allah'a da ihanet etmişlerdi. Nitekim Allah onlara karşı sana **pek çok** imkân verdi. Çünkü Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

72. İman eden, **sonra da bu uğurda** hicret edip Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanlarla, **hicret edenleri** barındırıp yardım edenler birbirlerinin dostlarıdır. İman etmiş olmalarına karşın hicret etmeyenlere gelince, onlar hicret edinceye kadar siz onları korumakla yükümlü değilsiniz. Fakat dinleri hususunda sizden yardım isterlerse, aranızda anlaşma bulunan bir topluluğa karşı olmamak koşuluyla onlara yardım etmeniz gerekir. Allah yaptıklarınızı görmektedir.

73. Kâfirler ise birbirlerinin dostlarıdır. Eğer böyle davranmazsanız[29] yeryüzünde zorbalık **hâkim** olur ve büyük bir kargaşa **çıkar**.

74. İman eden, **sonra da bu uğurda** hicret edip Allah yolunda savaşanlarla, **hicret edenleri** barındırıp yardım edenlere gelince, işte gerçek müminler bunlardır. Onlar Allah'ın affına ve bol rızka nail olacaklardır.

75. Sonradan **sizin gibi** inanıp hicret eden ve sizinle birlikte **Allah yolunda** savaşanlar da sizdendir. **Ayrıca** akraba olanlar ise Allah'a göre birbirlerine daha da yakındırlar. Allah her şeyi bilir.

[29] Yani, "iman ettiği halde hicret etmeyen" kimselere 72. ayette söz edildiği şekilde davranmazsak...

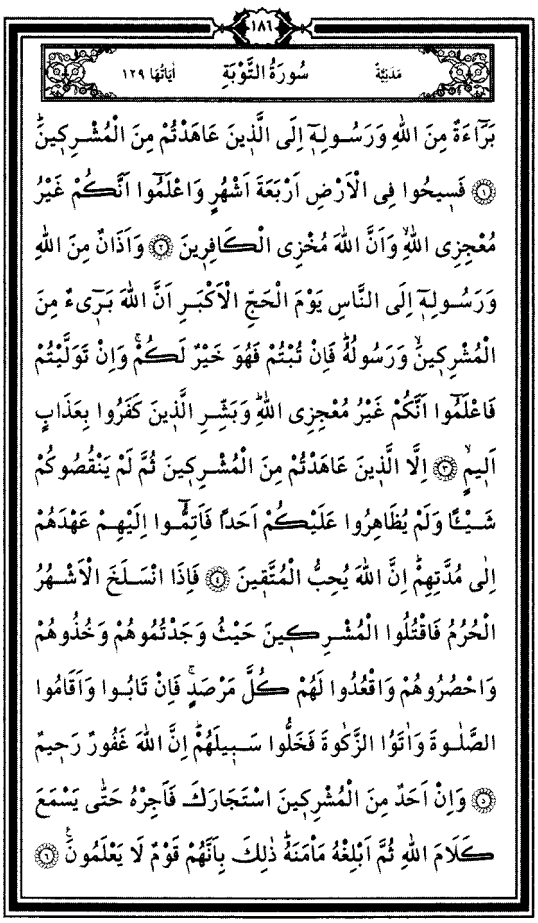
١٨٦
مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ التَّوْبَةِ آيَاتُهَا ١٢٩
بَرَآءَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهٖٓ اِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۝
فَسِيحُوا فِى الْاَرْضِ اَرْبَعَةَ اَشْهُرٍ وَاعْلَمُٓوا اَنَّكُمْ غَيْرُ
مُعْجِزِى اللّٰهِ ۙ وَاَنَّ اللّٰهَ مُخْزِى الْكَافِرِينَ ۝ وَاَذَانٌ مِنَ اللّٰهِ
وَرَسُولِهٖٓ اِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْاَكْبَرِ اَنَّ اللّٰهَ بَرِىٓءٌ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ۙ وَرَسُولُهٗ ۚ فَاِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۚ وَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ
فَاعْلَمُٓوا اَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِى اللّٰهِ ۗ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ
اَلِيمٍ ۝ اِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ
شَيْـًٔا وَلَمْ يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ اَحَدًا فَاَتِمُّٓوا اِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ
اِلٰى مُدَّتِهِمْ ۚ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ۝ فَاِذَا انْسَلَخَ الْاَشْهُرُ
الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ
وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَاِنْ تَابُوا وَاَقَامُوا
الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ ۚ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
۝ وَاِنْ اَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَاَجِرْهُ حَتّٰى يَسْمَعَ
كَلَامَ اللّٰهِ ثُمَّ اَبْلِغْهُ مَاْمَنَهٗ ۚ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْلَمُونَ ۝

TEVBE SÛRESİ (9)

Medine döneminde nazil olmuştur. 129 ayettir. Adını, sure içerisinde hata ya da günah işleyenlerin tevbe etmesine ve bu tevbeleri Allah'ın kabul edeceğine ilişkin sık sık yapılan atıftan almaktadır. Müşriklere karşı bir ültimatomla başladığı için başında besmele yer almaz. Başında besmele yer almadığı için bazı âlimler tarafından Enfal sûresinin bir devamı gibi görülmüştür.

1. Bir ültimatomdur bu, Allah'tan ve peygamberinden, kendileriyle barış anlaşması yaptığınız müşriklere:

2. **Ey Müşrikler**! Dört ay daha yeryüzünde gezip-dolaşın bakalım. **Ama şunu** bilin ki, Allah'ı **sizi cezalandırmaktan** asla alıkoyamayacaksınız. Allah elbette kâfirleri rezil edecektir.

3. Bir duyurudur bu, büyük hac günü, Allah'tan ve peygamberinden tüm insanlara: **Bilin ki**, Allah'ın ve peygamberinin, müşriklerle hiçbir bağı yoktur. **Ey müşrikler!** Eğer tevbe ederseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Yok, **tevbe etmekten** yüz çevirirseniz, **bilin ki**, Allah'ın azabından kurtulamazsınız. İnkâr edenleri can yakıcı bir azapla müjdele(!)

4. Kendileriyle **barış** anlaşması yaptığınız müşrikler, anlaşmanın gereğini tam olarak yerine getiriyor ve sizin aleyhinize ittifak kurmuyorlarsa, anlaşmanızın **bitim** tarihine kadar anlaşmanıza uyun. Çünkü Allah **anlaşmalarını bozmaktan** sakınanları sever.

5. **Savaşılması** haram **olan** aylar[1] sona erince, müşrikleri yakaladığınız yerde öldürün. Onları yakalayıp etkisiz hale getirin. Onların geçiş güzergâhlarını gözetim altında tutun. Eğer tevbe ederek namazlarını kılmayı ve zekâtlarını vermeyi **kabul** ederseler onları rahat bırakın. Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder.

6. Şayet müşriklerden herhangi birisi sana sığınma talebinde bulunursa, Allah'ın sözünü işitebilsinler diye onların sığınma talebini kabul et. Sonra da onu güven içerisinde olabileceği bir yere ulaştır. Onlar **gerçeği** bilmeyen bir toplum olduğu için **böyle davran**.

[1] Savaşılması haram olan aylar, ay takvimine göre Muharrem, Recep, Zilkade ve Zilhicce aylarıdır.

١٨٧

كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ
رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۖ
فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُتَّقِينَ ۝ كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا
فِيكُمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً ۚ يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ
وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ ۝ اشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا
فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ ۚ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ لَا
يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ
۝ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ ۗ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
۝ وَإِنْ نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا
فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ ۙ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ
لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ ۝ أَلَا تُقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ
وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ ۚ
أَتَخْشَوْنَهُمْ ۚ فَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝

7. Allah ve peygamber nezdinde müşriklerin **yaptığı** anlaşmalarının ne geçerliliği olabilir ki? Ancak, Mescid-i Haram'da yaptığınız anlaşmalar böyle değildir. Onlar size dürüst davranırsa, siz de onlara dürüst davranın. Çünkü Allah **anlaşmalarını bozmaktan** sakınanları sever.

8. **Onların yaptığı anlaşmaların** nasıl **değeri olsun ki?** Nitekim onlar galip gelselerdi, size karşı ne akrabalık bağı[2] gözetirlerdi ne de anlaşma. Onlar bir yandan hoşunuza gidecek şeyler söylerlerken, öte yandan içten içe size diş bilerler. Zaten onların çoğu yoldan çıkmıştır.

9. Allah'ın mesajlarını bir parça menfaate değiştiler ve insanları Allah yolundan çevirdiler. Ne kötü bir şey, bu yaptıkları!

10. Onlar, Müminlere[3] karşı, **üstlendikleri** hiçbir sorumluluğa[4], **yaptıkları** hiçbir anlaşmaya riayet etmiyorlar. İşte gerçek saldırganlar onlardır.

11. **Buna rağmen** eğer tevbe ederek, namaz kılmayı ve zekât vermeyi **kabul** ederlerse sizin din kardeşiniz olurlar. Biz hakikati kavrayabilen bir topluluğa ayetlerimizi böyle açıklıyoruz.

12. Eğer onlar **barış** anlaşması yaptıktan sonra anlaşmalarını bozmaya ve dininize dil uzatmaya yeltenirlerse, o vakit sözlerinde[5] durmayan küfrün önderleriyle savaşın. Belki bu sayede **böyle davranmaktan** vazgeçerler.

13. Yoksa siz, anlaşmalarını bozan, peygamberi **yurdundan** çıkaran ve **üstelik de** ilk önce kendileri sizinle savaşmaya yeltenmiş olan **böyle** bir toplulukla savaşmayacak mısınız? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Sizler **gerçekten** mümin kimselerseniz, **şunu bilin ki**, asıl korkmanız gereken Allah'tır.

---

[2] ***İll*** kelimesi, bir sözleşmeden yahut kan bağından doğan birbini koruma yükümlülüğü anlamına gelmektedir. (Bak: **Esed**)

[3] Lafzen: "*Herhangi bir mümine*"

[4] Bak: 8. ayetin dipnotu

[5] Lafzen: "*yeminlerinde*"

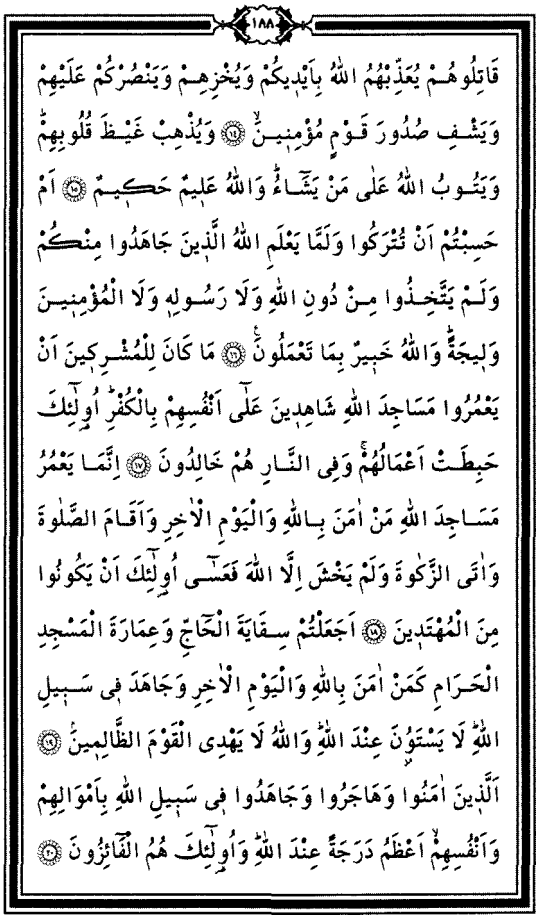
١٨٨
قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ بِاَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ
وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ ۙ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ
وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلٰى مَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾ اَمْ
حَسِبْتُمْ اَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ
وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ
وَلِيجَةً وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٦﴾ مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ اَنْ
يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللّٰهِ شَاهِدِينَ عَلٰى اَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ اُولٰٓئِكَ
حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ وَفِى النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ اِنَّمَا يَعْمُرُ
مَسَاجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ
وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ فَعَسٰٓى اُولٰٓئِكَ اَنْ يَكُونُوا
مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٨﴾ اَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَآجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ كَمَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَجَاهَدَ فِى سَبِيلِ
اللّٰهِ لَا يَسْتَوٗنَ عِنْدَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ﴿١٩﴾
اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ
وَاَنْفُسِهِمْ اَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللّٰهِ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾

14-15. Onlarla savaşın ki, Allah sizin elinizle onları cezalandırsın; onları rezil rüsvay etsin; sizi onlara karşı destekleyerek müminlerin içini ferahlatıp öfkelerini gidersin. Allah dilediğinin tevbesini kabul eder. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

16. Yoksa siz, Allah aranızdan cihat edenler ile Allah'tan, peygamberinden ve müminlerden başkasını sırdaş edinmeyenleri ortaya çıkarmadan sınamanın sona ereceğini mi[6] sanıyorsunuz? **Unutmayın ki** Allah **yaptıklarınızın** tümünden haberdardır.

17. Zaten müşriklerin, - **hem de** kendi kendilerinin kâfirliğine şahitlik edip dururlarken - Allah'ın mescidlerini imar etmeleri beklenemez. Onların yaptıkları boşa gitmiştir. **Bu yüzden** cehennemde ebediyen kalacaklardır.

18. Allah'ın mescidlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazlarını kılıp zekâtlarını veren ve yalnızca Allah'tan korkan kimseler imar ederler. Umulur ki onlar doğru yoldadırlar.

19. Yoksa siz, **sadece** hacılara su dağıtmak ve Mescid-i Haram'ı onarmakla yetinmeyi Allah'a ve ahiret gününe inanarak, Allah yolunda savaşmakla bir mi tutuyorsunuz? Bunlar Allah katında elbette bir değildir. Allah zalim bir topluluğu doğru yola iletmez.

20. İman edip hicret edenlerin ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşanların mertebeleri Allah katında çok büyüktür. İşte kurtuluşa erenler onlardır.

[6] Lafzen: "*salıverileceğiniz mi sanıyorsunuz?*" Ya da "*bırakılacağınızı mı sanıyorsunuz?*"

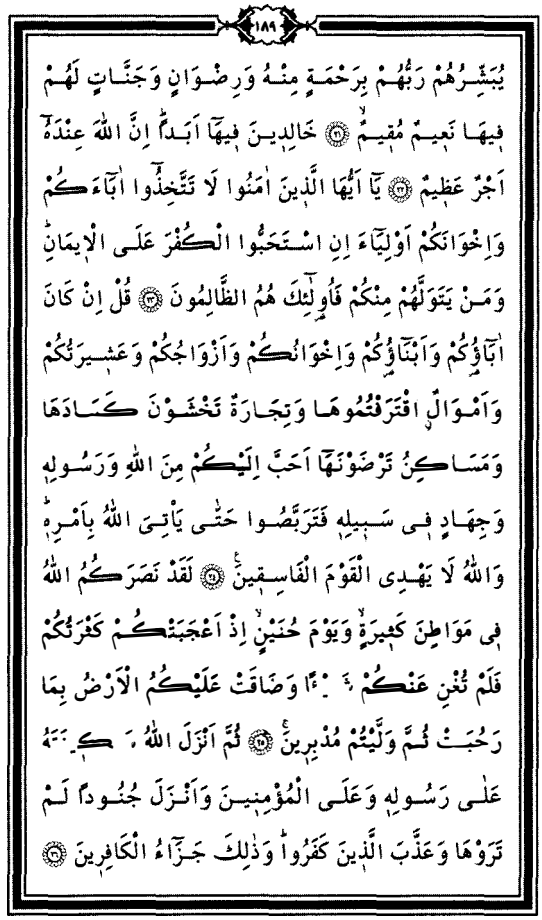
١٨٩
يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَهُمْ
فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ ﴿٢١﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ
أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٢٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ
وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ
وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ إِنْ كَانَ
آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ
وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا
وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ
وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٤﴾ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ
فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ
فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا
رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ
عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ
تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٦﴾

21. Rableri onları, bizzat Kendi rahmeti, rızası ve bitmez tükenmez nimetlerle dolu cennetlerle müjdeler.

22. Orada ebediyen kalacaklardır. Elbette büyük mükâfat Allah katındadır.

23. Ey iman edenler! Eğer inkârı imana tercih ediyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi dost edinmeyin. Sizden her kim onları dost edinirse, işte onlar **kendilerine** yazık etmiş olur.

24. De ki: Eğer babalarınızı, çocuklarınızı, kardeşlerinizi, eşlerinizi, aşiretinizi, kazandığınız malları, kötü gitmesinden korktuğunuz ticaretinizi, hoşlandığınız evlerinizi Allah'tan, peygamberinden ve Allah yolunda savaşmaktan daha çok seviyorsanız, o zaman Allah'ın **hakkınızda vereceği** hükmü bekleyin. Allah günahı alışkanlık haline getirmiş bir topluluğu doğru yola iletmez.

25. Andolsun Allah size pek çok yerde **olduğu gibi** Huneyn **Savaşı** Gününde de yardım etti. Hani o gün sayınızın fazlalığı sizi böbürlendirmişti. Ancak fazla olmanız size bir yarar sağlamamıştı. Öyle ki, bütün genişliğine rağmen yeryüzü size dar gelmişti de arkanızı dönüp kaçmıştınız.

26. Ancak daha sonra Allah peygamberine ve müminlere bir güven duygusu verdi; sizin görmediğiniz ordular yolladı ve kâfirleri cezalandırdı. İşte **hakikati** inkâr edenlerin cezası budur.

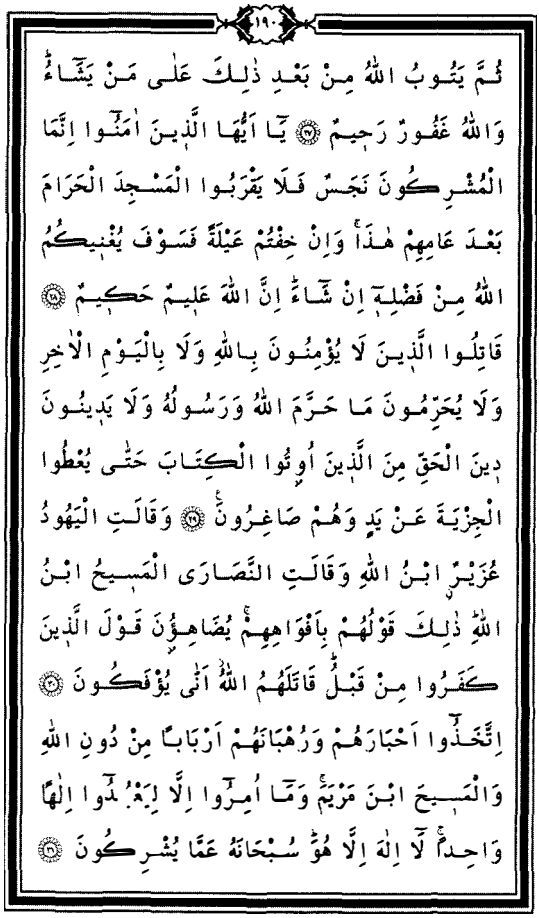

ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا
الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ
بَعْدَ عَامِهِمْ هَٰذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ
اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٨﴾
قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ
وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ
دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّىٰ يُعْطُوا
الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٩﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ
عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ
اللَّهِ ذَٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهِئُونَ قَوْلَ الَّذِينَ
كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٣٠﴾
اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَٰهًا
وَاحِدًا لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣١﴾

27. Sonra Allah bunun ardından dilediğinin tevbesini kabul eder. Zira Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder.

28. Ey iman edenler! Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da ilah edinenler birer pisliktir. Artık bu yıldan sonra onları Mescid-i Haram'a yaklaştırmayın[7]. Eğer yoksulluktan korkarsanız, **bilin ki** Allah dilerse sizi lütfuyla zenginleştirir. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

29. Ehl-i Kitap'tan[8] Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah ve peygamberinin haram kıldığını haram kabul etmeyen ve gerçek dini din edinmeyen kimselerle, zillet içerisinde kendi elleriyle *cizye*[9] verinceye kadar savaşın.

30. Yahudiler "Üzeyr Allah'ın oğludur" dediler. Hıristiyanlar da "İsa Allah'ın oğludur" dediler. Bunlar sadece ağızlarında geveledikleri saçma sapan sözlerdir. **Onların bu sözleri** daha önceki inkârcıların sözlerine benziyor. Allah onları kahretsin. Nasıl da **haktan batıla** dönüveriyorlar.

31. Allah'ın yanı sıra hahamlarını ve rahiplerini de rabler edindiler. Meryem oğlu İsa Mesih'i de... Hâlbuki onlara - yalnızca - Tek Tanrı'ya ibadet etmeleri emredilmişti. **Ki, O da Allah'tır.** Ondan başka ilah yoktur. **Allah** onların **tanrı** saydıklarından çok yücedir.

---

[7] Lafzen: "*yaklaşmasınlar*"

[8] Bak: Bakara:15'in dipnotu

[9] Lafzen: ***Cizye***: Gayrimüslimlerin İslam devletine, güvenliklerinin sağlanması karşılığında ödemeyi kabul ettikleri vergi.

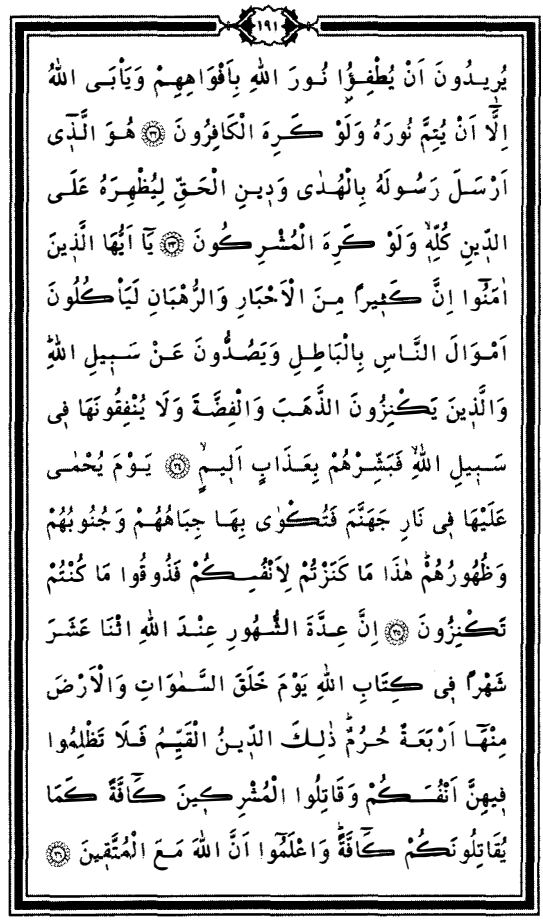
١٩١
يُرِيدُونَ اَنْ يُطْفِـُٔوا نُورَ اللّٰهِ بِاَفْوَاهِهِمْ وَيَاْبَى اللّٰهُ
اِلَّٓا اَنْ يُتِمَّ نُورَهُ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ۝٣٢ هُوَ الَّذِىٓ
اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى
الدِّينِ كُلِّهٖ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ۝٣٣ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ
اٰمَنُٓوا اِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْاَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَاْكُلُونَ
اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ
وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِى
سَبِيلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ۝٣٤ يَوْمَ يُحْمٰى
عَلَيْهَا فِى نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ
وَظُهُورُهُمْ هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ
تَكْنِزُونَ ۝٣٥ اِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللّٰهِ اثْنَا عَشَرَ
شَهْرًا فِى كِتَابِ اللّٰهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ
مِنْهَآ اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا
فِيهِنَّ اَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَآفَّةً كَمَا
يُقَاتِلُونَكُمْ كَآفَّةً وَاعْلَمُٓوا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ۝

32. Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar.[10] Hâlbuki kâfirler hoşlanmasalar da Allah nurunu kesinlikle tamamlamayı murat ediyor.

33. Allah peygamberini gerçek bir rehberlik **misyonu** ve hak din ile gönderdi; müşrikler hoşlanmasalar da Allah dinini diğer dinlere üstün kılmak için **böyle yapıyor**.

34. Ey iman edenler! Hahamların ve rahiplerin pek çoğu - hakları olmadığı halde - insanların mallarını yerler ve insanları Allah'ın yolundan geri çevirirler. Altın ve gümüşü biriktirip de Allah yolunda harcamayan **böyle** kimseleri can yakıcı bir azapla müjdele(!)

35. Biriktirdikleri **altın ve mücevherin** cehennem ateşinde ısıtılarak **kor haline getirileceği** ve alınlarının, yanlarının ve sırtlarının bununla dağlanacağı gün **onlara** "İşte bunlar sizin kendiniz için biriktirdikleriniz; şimdi tadın bakalım biriktirdiklerinizi" **denilecektir**.

36. Gökleri ve yeri yarattığı günden bu yana Allah'ın koyduğu yasa gereğince ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü, **savaşılması** haram **olan** aylardır[11]. İşte gerçek yasa[12] budur. O aylar içerisinde uyulması gereken kurallara uymayarak kendi kendinize zulmetmeyin. Müşrikler sizinle nasıl topyekûn savaşıyorlarsa siz de onlarla savaşın. Ve **bilin ki** Allah kendisine kulluğu her şeyin üzerinde tutanlarla beraberdir.

[10] Müşriklerin, Allah'ın mesajını bir takım iftiralarla etkisiz hale getirmeye çalışmalarına işaret.

[11] Bak. **Tevbe: 5**. ayetin dipnotu

[12] Lafzen: "*din*"

١٩٢

إِنَّمَا النَّسِيٓءُ زِيَادَةٌ فِى الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ
كَفَرُوا يُحِلُّونَهُ عَامًا وَيُحَرِّمُونَهُ عَامًا لِيُوَاطِـُٔوا عِدَّةَ
مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيُحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زُيِّنَ لَهُمْ سُوٓءُ
أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ۝٣٧ يَٰٓأَيُّهَا
الَّذِينَ ءَامَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انفِرُوا فِى
سَبِيلِ اللَّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرَضِيتُم بِالْحَيَوٰةِ
الدُّنْيَا مِنَ الْءَاخِرَةِ فَمَا مَتَٰعُ الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا فِى
الْءَاخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ۝٣٨ إِلَّا تَنفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا
أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْـًٔا
وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝٣٩ إِلَّا تَنصُرُوهُ فَقَدْ
نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِىَ اثْنَيْنِ
إِذْ هُمَا فِى الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَٰحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ
اللَّهَ مَعَنَا ۚ فَأَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُۥ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُۥ بِجُنُودٍ
لَّمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَىٰ
وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِىَ الْعُلْيَا ۗ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ۝٤٠

37. **Savaşılması haram olan ayları** ertelemek,[13] kâfirlerin, zaten sapmalarına yol açan inkarlarını artırmaktan başka bir işe yaramaz. Onlar **akıllarınca** Allah'ın **savaşmayı** haram kıldığı **ayların** sayısın tutturabilmek için onu bir yıl helal bir yıl ise haram görüyorlar; ve böylece Allah'ın haram kıldığını helal hâle getiriyorlar. **Böyle yapıyorlar, çünkü** onlara yaptıkları kötü şeyler güzel gösterilmiştir. Allah zalim bir halkı doğru yola iletmez.

38. Ey iman edenler! Size ne oluyor da, "Allah yolunda savaşa çıkın" denildiğinde, bulunduğunuz yere çakılıp kaldınız. Ahiretin yerine dünya hayatı daha mı cazip geldi yoksa? Hâlbuki dünya hayatının nimetleri ahirettekilerin yanında çok değersizdir.[14]

39. Eğer savaşa çıkmazsanız Allah sizi can yakıcı bir azaba uğratır. Ve yerinize **Onun yolunda savaşacak** başka bir topluluk getirir. **Kısacası, savaşmaktan kaçınmakla** Ona zarar vermiş olmazsınız. Çünkü Allah her şeye kadirdir.

40. Eğer **peygambere** siz yardım etmezseniz Allah yardım eder. Hani hatırlasanıza! Onu arkadaşıyla birlikte[15] memleketinden sürüp çıkarmışlardı. Hani o ikisi mağaraya sığındıklarında, **peygamber**, arkadaşına, "Üzülme! Allah bizimle birlikte." demişti. Derken Allah onun içine bir ferahlık vermiş ve **onu** sizin göremediğiniz askerlerle desteklemişti. Kâfirlerin sözünü ise alçaltmıştı. Çünkü yüce olan yalnızca Allah'ın sözüdür. Allah, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

---

[13] Araplar arasında Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep aylarında savaşmak haram kabul edilmiştir. Müşrikler bazı seneler - sırf bu aylardaki savaş yasağını aşabilmek için - o ay girdiğinde takvimi bir ay öne alarak akıllarınca o ayın gelmesini engelliyorlardı. Bazen de kameri takvimden dolayı hac döneminin sürekli değişmesi panayırlardaki ticareti olumsuz etkilediği için yıla bir ay ekleyerek haccın vaktini sabitliyorlardı. Bu uygulamaya ***nesi*** denilmektedir. Bu uygulamayla, hem savaşılması haram olan ayda, ayların yerini kaydırarak güvenliği ihlal ettikleri için, hem de aylara bağlı olan ibadet vakitlerinin düzenini bozdukları için, bu davranışları, Allah tarafından "inkârda ziyadelik" olarak nitelenmiştir.

[14] Lafzen: "*qalilen (azıcık)*": *Qalile*n kelimesi nicelik açısından azlığı ifade edebileceği gibi nitelik (değer) açısından azlığı yani değersizliği de ifade edebilir.

[15] Lafzen: "*iki kişiden birisi olarak*"

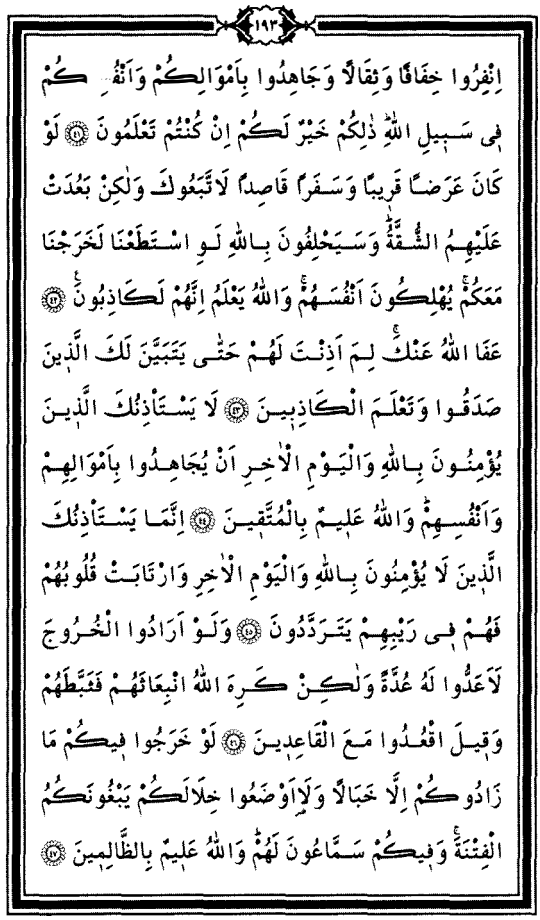
١٩٣
اِنْفِرُوا خِفَافًا وَّثِقَالًا وَّجَاهِدُوا بِاَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ
فِى سَبِيلِ اللّٰهِ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ لَوْ
كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَّسَفَرًا قَاصِدًا لَّاتَّبَعُوكَ وَلٰكِنْ بَعُدَتْ
عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا
مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ اَنْفُسَهُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ اِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾
عَفَا اللّٰهُ عَنْكَ لِمَ اَذِنْتَ لَهُمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾ لَا يَسْتَاْذِنُكَ الَّذِينَ
يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ اَنْ يُّجَاهِدُوا بِاَمْوَالِهِمْ
وَاَنْفُسِهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾ اِنَّمَا يَسْتَاْذِنُكَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ
فَهُمْ فِى رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَوْ اَرَادُوا الْخُرُوجَ
لَاَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَّلٰكِنْ كَرِهَ اللّٰهُ انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ
وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٤٦﴾ لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا
زَادُوكُمْ اِلَّا خَبَالًا وَّلَاَاوْضَعُوا خِلَالَكُمْ يَبْغُونَكُمُ
الْفِتْنَةَ وَفِيكُمْ سَمّٰعُونَ لَهُمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالظّٰلِمِينَ ﴿٤٧﴾

41. Zorluğuna ve kolaylığına bakmadan[16] topluca savaşa çıkın ve mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda savaşın. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır.

42. Eğer hemen elde edilecek bir menfaat ve kısa bir yolculuk olsaydı, o **seninle birlikte savaşa katılmayan münafıklar** hemen ardına düşerlerdi. Ancak yol zahmetli olunca, kendilerine çok uzak göründü. Sonra da kalkıp "Eğer gücümüz yetseydi, kesinlikle sizinle birlikte savaşa katılırdık" diye yemin ediyorlar. **Aslında** kendilerini **boşuna** perişan ediyorlar. Çünkü Allah onların yalancı olduğunu biliyor.

43. Allah seni affetsin! Onların **savaşa gitmemelerine** niçin izin verdin? Kimlerin doğru söylediğini görüp, kimlerin de yalancı olduğunu öğreninceye kadar **bekleseydin ya!**

44. **Şunu bil ki,** Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inananlar mallarıyla ve canlarıyla savaşmaktan geri durmak için senden izin istemezler. Allah **Kendisine karşı** sorumluluk bilinci taşıyanları bilir.

45. Sadece, Allah'a ve ahiret gününe inanmayan ve kalplerini kuşku kapladığından dolayı şüphe içerisinde bocalayıp duran kimseler **savaşa katılmamak için** izin isterler.

46. Zaten onların **cihada** çıkmak gibi bir niyetleri olsaydı onun için hazırlık yaparlardı. **Sizinle birlikte** sefere çıkmalarından hoşlanmadığı için Allah onları alıkoydu. Ve onlara **"Geride** oturup kalan **kadın ve çocuklarla** birlikte siz de oturun!" denildi.

47. Zaten sizinle birlikte **sefere** çıksalardı, size bozgunculuktan başka bir katkıları olmazdı. Sizi birbirinize düşürmek için aranıza sokulurlardı, hatta içinizden onlara kulak verenler bile çıkardı. Zira Allah zalimleri tanır.

[16] Lafzen: "*ağır ve hafif olarak*"

١٩٤

لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ
حَتّٰى جَآءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ اَمْرُ اللّٰهِ وَهُمْ كٰرِهُونَ
۝٤٨ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ ائْذَنْ لِي وَلَا تَفْتِنِّي اَلَا فِي
الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكٰفِرِينَ
۝٤٩ اِنْ تُصِبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَاِنْ تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ
يَقُولُوا قَدْ اَخَذْنَآ اَمْرَنَا مِنْ قَبْلُ وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ
فَرِحُونَ ۝٥٠ قُلْ لَنْ يُصِيبَنَآ اِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَنَا هُوَ
مَوْلٰينَا وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝٥١ قُلْ هَلْ
تَرَبَّصُونَ بِنَآ اِلَّآ اِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ
بِكُمْ اَنْ يُصِيبَكُمُ اللّٰهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهٖٓ اَوْ بِاَيْدِينَا
فَتَرَبَّصُوٓا اِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ ۝٥٢ قُلْ اَنْفِقُوا
طَوْعًا اَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَّلَ مِنْكُمْ اِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا
فَاسِقِينَ ۝٥٣ وَمَا مَنَعَهُمْ اَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ
اِلَّآ اَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَبِرَسُولِهٖ وَلَا يَاْتُونَ الصَّلٰوةَ
اِلَّا وَهُمْ كُسَالٰى وَلَا يُنْفِقُونَ اِلَّا وَهُمْ كٰرِهُونَ ۝٥٤

48. Ey **Peygamber!** O **münafıklar** daha önce[17] de fitne çıkarmaya çalışmışlar ve sana karşı bir sürü entrika çevirmişlerdi. Ama sonunda Hak geldi ve onlar hoşlanmasalar da Allah'ın **onlar aleyhine olan** hükmü gerçekleşti.

49. İçlerinden bazıları, "Bana **savaşa katılmamam için** izin ver, beni günaha sokma[18]!" diyor. **Bakın!** Onlar **savaştan kaçmakla** zaten günaha girmiş oluyorlar. Cehennem kâfirleri elbette kuşatacaktır.

50. Sen bir zafer kazansan[19] bu onların hoşuna gitmez. Eğer başına kötü bir şey gelse, bu sefer de "Biz zaten başımızın çaresine bakmıştık" deyip, sevinçle geri dönerler.

51. De ki: "Allah bizim için ne takdir etmişse, başımıza ancak o gelir. O bizim dostumuzdur." Müminler yalnızca Allah'a bel bağlasınlar.

52. Ayrıca de ki: "Siz, bizim başımıza, iki iyilikten[20] birisinin dışında **başka** bir şeyin mi geleceğini sanıyorsunuz? Oysa biz, Allah'ın sizi, ya Kendisinin **göndereceği bir azapla** ya da bizim elimizle cezalandırmasını bekliyoruz. Bekleyin bakalım! Biz de sizinle birlikte bekliyoruz!"

53. De ki: "Sizin gönüllü ya da gönülsüz vereceğiniz hiçbir sadaka kabul edilmeyecektir. Çünkü siz günah işlemeyi alışanlık haline getirmiş bir topluluksunuz."

54. Sadakalarının kabul edilmeme sebebi; Allah'a ve peygamberine nankörlük etmeleri; namaza üşene üşene gelmeleri ve sadakayı gönülsüzce vermeleridir.

---

17) Uhut Savaşında

18) Bu ayet savaşa gitmemek için bahane arayan münafıklarla ilgilidir. Rivayete göre Cedd b. Kays adında biri Hz. Peygambere gelerek, "kendisinin kadınlara düşkün olduğunu, savaşa giderse kadınlara karşı zaafı olduğu için günaha gireceğini" söyleyerek, "savaşa katılma yerine malıyla katkıda bulunmayı" teklif etmiştir. (Bak: **Taberi, Kurtubi, Zemahşeri**) Allah bu ayette, münafıkların bu tavrının gerçekte "günaha girmeme" kaygısından kaynaklanmadığını, onların gerçek amacının savaştan kaytarmak olduğunu; dolayısıyla onların, asıl savaştan kaçmakla günaha gireceklerini belirtiyor.

19) Lafzen: "*sana bir iyilik ulaşsa*" Konu savaşla ilgili olduğu için, buradaki ***hasenetün*** "iyilik/güzellik" kelimesini "zafer kazanmak" olarak çevirdik.

20) Yani, "Başımıza başka ne gelebilir ki? Olsa olsa bize ya şehitlik nasip olur ya da gazilik. Her ikisi de bizim için güzel bir şeydir."

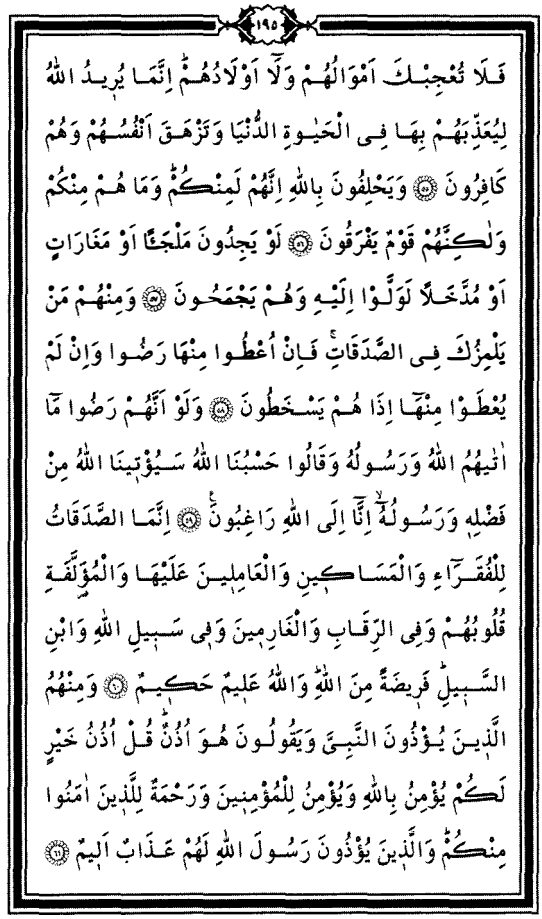

فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ ۚ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ
كَافِرُونَ ﴿٥٥﴾ وَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ ۖ وَمَا هُمْ مِنْكُمْ
وَلَٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ ﴿٥٦﴾ لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأً أَوْ مَغَارَاتٍ
أَوْ مُدَّخَلًا لَوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ ﴿٥٧﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ
يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ ۖ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ
يُعْطَوْا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ ﴿٥٨﴾ وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا
آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ
فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ ﴿٥٩﴾ إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ
لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ
قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ
السَّبِيلِ ۖ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ ۗ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٦٠﴾ وَمِنْهُمُ
الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ ۚ قُلْ أُذُنُ خَيْرٍ
لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا
مِنْكُمْ ۚ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦١﴾

55. Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Zira Allah bu **verdikleri** yüzünden, onları dünya hayatında azaba uğratmak ve kafir olarak geberip gitmelerini sağlamak istiyor.

56. Bir de kalkmışlar "Biz de sizdeniz" diye Allah'a yemin ediyorlar. Onlar kesinlikle sizden değildirler. Onlar korkak bir güruhun ta kendisidir.

57. Eğer sizden korunabilmek için sığınacak bir yer, **saklanacak** bir mağara ya da **girecek** bir delik bulsalardı hemen koşarlardı oraya.

58. Onların bir kısmı ganimetlerin **paylaşımı** konusunda sana dil uzatıyorlar. Oysa onlardan kendilerine verilseydi sevinirlerdi; ama verilmeyince hemen kızıyorlar.

59. Ne olurdu sanki, Allah ve peygamberinin kendilerine verdiğine razı olsalar ve "Allah bize yeter. **Bu sefer olmasa da** Allah **başka sefer** lütfundan bize bol bol verir, Peygamber de **verilmesine vesile olur**. Biz sadece Allah'a yöneliriz" deselerdi?

60. Zekâtlar[21] - Allah'tan bir farz olarak – sadece yoksulların, düşkünlerin, **zekat toplamakla** görevli memurların, kalpleri **İslam'a** ısındırılacak olanların, kölelerin, borçluların, Allah yolunda olanların ve yolda kalanların hakkıdır. Allah **her şeyi** bilir; yerli yerince yapar.

61. Onlardan bazıları "O, **herkese** kulak **veren, her söylenilene inanan birisidir**." diye **alay ederek** peygamberi incitirler. De ki: O, sizin hakkınızda hayırlı olan **şeylere** kulak **veren biridir**. O, Allah'a inanır ve müminlerin **sözüne** güvenir; ayrıca içinizden iman edenler için bir rahmettir o. Bu yüzden Allah'ın peygamberini incitenler acıklı bir azaba uğrayacaklar.

21) Lafzen: "*sadakalar*"

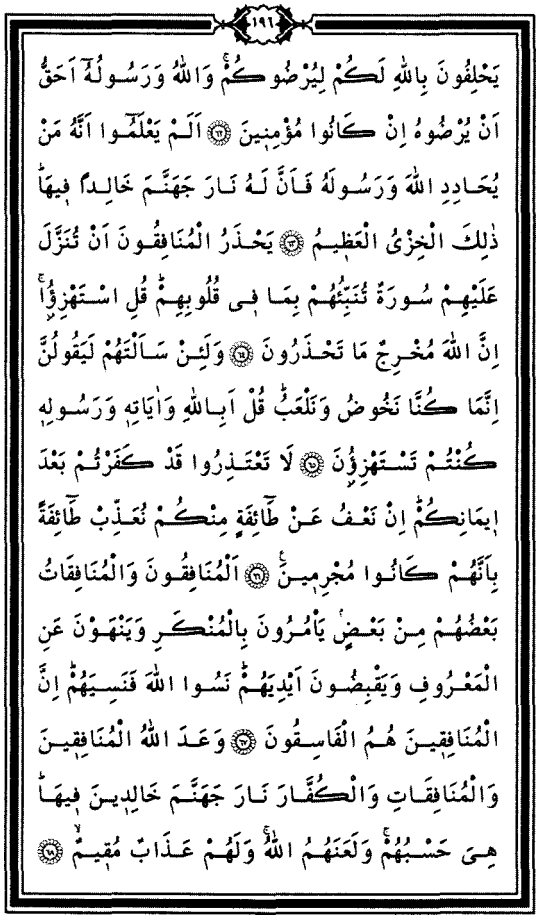
١٩٦
يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيُرْضُوكُمْ ۖ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ
أَنْ يُرْضُوهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٦٢﴾ أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ
يُحَادِدِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَأَنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا ۚ
ذَٰلِكَ الْخِزْيُ الْعَظِيمُ ﴿٦٣﴾ يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ
عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ ۚ قُلِ اسْتَهْزِئُوا ۖ
إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ
إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ ۚ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ
كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ
إِيمَانِكُمْ ۚ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ طَائِفَةً
بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ
بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ ۘ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ ۚ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ ۚ إِنَّ
الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٦٧﴾ وَعَدَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ
وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ
هِيَ حَسْبُهُمْ ۚ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ ۖ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٦٨﴾

62. **O münafıklar,** - sırf sizi hoşnut etmek için - **gelip** Allah **adına** yemin ederler. Oysa gerçekten iman ediyorlarsa Allah ve peygamberi hoşnut edilmeye daha layıktır.

63. Bilmezler mi ki Allah'a ve peygamberine karşı gelenlere, içinde ebediyen kalacakları cehennem ateşi vardır. Bu, gerçekten çok büyük bir rezilliktir.

64. Münafıklar, kalplerinde gizledikleri **nifak ve inkarı** açığa çıkaracak bir surenin indirilmesinden çok korktuklarını söyleyerek **akıllarınca Müslümanlarla dalga geçiyorlar.** De ki onlara: Dalga geçin bakalım! Nasıl olsa Allah **güya** korktuğunuzu **söyleyerek dalga geçtiğiniz nifak ve inkârı** gerçekten ortaya çıkaracaktır. **Bakalım o zaman alay edebilecek misiniz?**

65. Gerçi kendilerine sorsan "Biz sadece - öylesine - laf olsun diye konuşup, **kendi aramızda** eğleniyorduk." derler. De ki: "Allah'la, peygamberle ve Allah'ın ayetleriyle mi eğleniyorsunuz[22]?"

66. Boşuna mazeret uydurmayın. Çünkü siz iman ettikten sonra inkâr ettiniz. Sizin bir kısmınızı bağışlasak bile diğer bir kesimi günahkâr oldukları için cezalandıracağız.

67. Münafık erkeklerle münafık kadınlar birbirinin aynıdır. Onlar kötülük yapılmasını isterler, iyiliğe karşı çıkarlar ve cimrilik ederler. Onlar Allah'ı unuttular. **Tabi ki** O da onları unuttu. İşin gerçeği Münafıklar, günahı alışkanlık haline getirmiş kimselerdir.

68. Allah münafık erkeklere, münafık kadınlara ve kâfirlere içerisinde ebediyen kalacakları cehennem ateşi vadetmiştir. O onlara yeter. Allah onlara lanet etmiştir. Onlar için sürekli bir azap vardır.

[22] Lafzen: "...*eğleniyordunuz*?"

١٩٧

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَأَكْثَرَ أَمْوَالًا
وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلَاقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلَاقِكُمْ
كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَاقِهِمْ وَخُضْتُمْ
كَالَّذِي خَاضُوا أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٩﴾ أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ
وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ
﴿٧٠﴾ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
أُولَٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧١﴾ وَعَدَ
اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ
وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٧٢﴾

69. **Ey münafıklar**! Siz de tıpkı sizden önceki **kâfirler** gibisiniz. Üstelik onlar hem sizden daha güçlü, hem de malları ve çocukları daha çoktu. Onlar **dünya nimetlerinden** kendi paylarına düşeni almışlardı. Siz de tıpkı sizden öncekiler gibi **bu nimetlerden** kendi payınıza düşeni aldınız ve **daha önce zevk-ü sefaya** dalan **kâfirler** gibi **zevk-ü sefaya** daldınız. İşte böyle kimselerin yaptıkları hem bu dünyada boşa gidecektir, hem de öte dünyada. Onlar tam anlamıyla mahvolmuş kimselerdir.

70. Onlara kendilerinden öncekilerin, örneğin Nuh, Ad ve Semud kavimlerinin, İbrahim'in halkının, Medyen halkının ve altüst olmuş **şehirlerin** haberi ulaşmadı mı? Peygamberleri onlara apaçık kanıtlar getirmişti, **ama onlar inkâr ettiler; Allah da onları helak etti. Böyle yapmakla** Allah onlara zulmetmedi; **bilakis** onlar kendi kendilerine zulmediyorlardı.

71. Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinden sorumludurlar. İyiliğe teşvik edip, kötülükten sakındırırlar. Namaz kılmayı sürdürürler, **zekâtı** verirler ve Allah ve peygamberine itaat ederler. Allah onlara vakti gelince merhametle muamele edecektir. Allah, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

72. Allah mümin erkeklere ve mümin kadınlara içerisinden **şırıl şırıl** dereler akan cennetlerde ölümsüz bir hayat ve ayrıca ebedi **mutluluk** mekânı[23] cennetlerde güzel köşkler vadetti. **Bütün bunların yanı sıra** Allah'ın onlardan razı olmuş olması elbette daha büyük bir lütuftur. İşte asıl büyük mutluluk budur.

---

[23] Lafzen: "*Adn cennetleri*" Müfessirler ***adn***'ın Cennet'te bir yerin adı mı yoksa cennetin sıfatı mı olduğu konusunda ihtilaf etmişlerdir. Biz çeviriyi *adn*'ın sıfat olduğunu söyleyenlerin görüşünü dikkate alarak yaptık. Buna göre kelime *adene* fiilinden türemiş bir isimdir. Kelime "**sürekli olarak bir yerde** kaldı / **bir şeyleri** muhafaza etti" anlamına gelmektedir. ***Adentü'l-beled*** ifadesi "Bir beldede sürekli kaldım, oraya yerleştim" demektir. Ebu Ubeyde de ***adn*** kelimesini ***huld*** (ebedi **cennetler**) diye tefsir etmiştir. ***Adene fulanun bi ardin keza ve keza*** denildiğinde "oraya yerleşti, orada ebediyen kaldı" denilmiş olur. (Bak: **Mecazu'l-Kur'an**) Ayrıca M. Esed, Kitab-ı Mukaddes'te aynı anlama gelen ***eden*** kelimesinin bir anlamının da "sevinç / mutluluk / haz" olduğunu bu nedenle çeviriyi her iki anlamı da dikkate alarak yaptığını söylemektedir. Bu yüzden biz de her iki anlamı da dikkate alarak "*cennâti adnin*" ifadesini "ebedi **mutluluk** mekânı cennetler" şeklinde çevirdik.

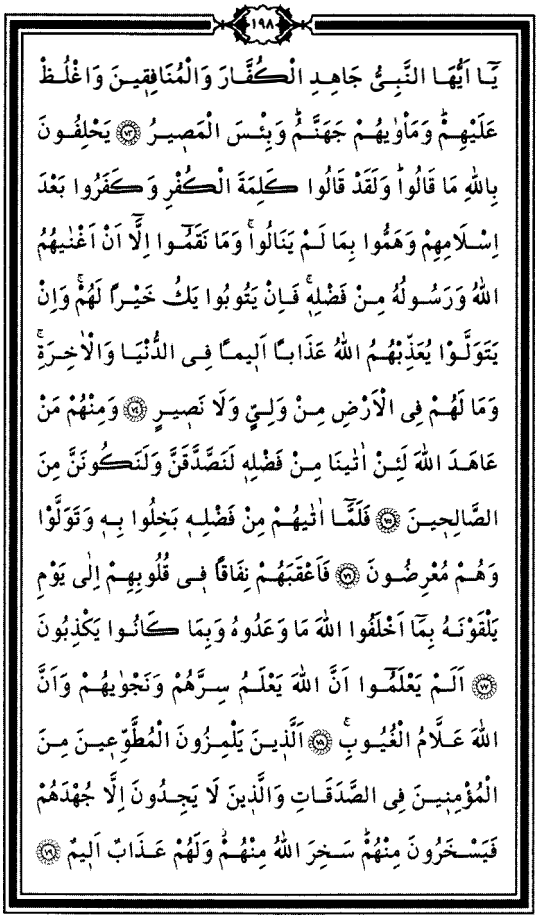

١٩٨

يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنٰفِقِيْنَ وَاغْلُظْ
عَلَيْهِمْ ۭ وَمَاْوٰىهُمْ جَهَنَّمُ ۭ وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ ۝ يَحْلِفُوْنَ
بِاللّٰهِ مَا قَالُوْا ۚ وَلَقَدْ قَالُوْا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوْا بَعْدَ
اِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوْا بِمَا لَمْ يَنَالُوْا ۚ وَمَا نَقَمُوْٓا اِلَّآ اَنْ اَغْنٰىهُمُ
اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ مِنْ فَضْلِهٖ ۚ فَاِنْ يَّتُوْبُوْا يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ ۚ وَاِنْ
يَّتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ عَذَابًا اَلِيْمًا فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ ۚ
وَمَا لَهُمْ فِي الْاَرْضِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ۝ وَمِنْهُمْ مَّنْ
عٰهَدَ اللّٰهَ لَئِنْ اٰتٰىنَا مِنْ فَضْلِهٖ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُوْنَنَّ مِنَ
الصّٰلِحِيْنَ ۝ فَلَمَّآ اٰتٰىهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ بَخِلُوْا بِهٖ وَتَوَلَّوْا
وَّهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ۝ فَاَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِيْ قُلُوْبِهِمْ اِلٰى يَوْمِ
يَلْقَوْنَهٗ بِمَآ اَخْلَفُوا اللّٰهَ مَا وَعَدُوْهُ وَبِمَا كَانُوْا يَكْذِبُوْنَ
۝ اَلَمْ يَعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰىهُمْ وَاَنَّ
اللّٰهَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ ۝ اَلَّذِيْنَ يَلْمِزُوْنَ الْمُطَّوِّعِيْنَ مِنَ
الْمُؤْمِنِيْنَ فِي الصَّدَقٰتِ وَالَّذِيْنَ لَا يَجِدُوْنَ اِلَّا جُهْدَهُمْ
فَيَسْخَرُوْنَ مِنْهُمْ ۙ سَخِرَ اللّٰهُ مِنْهُمْ ۡ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۝

73. Ey Peygamber! Kâfirlerle ve münafıklarla savaş! Onlara karşı sert davran. Onların varacakları yer cehennemdir. Orası ne kötü bir varış yeridir.

74. **Senin aleyhinde** bir şey söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Hâlbuki inkârın göstergesi olan o sözü söylediler. Müslüman olduktan sonra tekrar inkâr ettiler. Başaramayacaklan bir şeye yeltendiler. Allah ve Onun lütfuyla Resulü kendilerini zengin ettiği için **şımarıp** öç almaya kalktılar. Ancak eğer tevbe ederlerse, bu kendileri için daha hayırlıdır. Yok, eğer **tevbe etmekten** yüz çevirirlerse, Allah onları hem bu dünyada hem de öte dünyada can yakıcı bir azaba uğratacaktır. Yeryüzünde, kendilerine **arka çıkacak** ne bir dost ne de bir yardımcı bulabilecekler.

75. Onların arasında "Eğer Allah bize katından bir şeyler bağışlarsa, biz de hayır yolunda harcarız ve erdemli kimseler oluruz" diye yemin edenler vardır.

76. Oysa Allah ne zaman onlara lütufta bulunduysa, **her seferinde** onlar **Allah yolunda harcamaktan kaçınarak** cimri davrandılar ve **Allah'a verdikleri sözden** döndüler. Çünkü onlar dönektirler.

77. Allah'a verdikleri sözden dönmeleri ve yalan söylemeleri yüzünden, Allah, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar onların kalbine nifak sokmuştur.

78. Hem gizli saklı **yapıp ettikleri** şeyleri, hem de gizlice konuştukları şeyleri Allah'ın bildiğini bilmiyorlar mı yoksa? **Bilmiyorlar mı** Allah'ın gaybı bildiğini?

79. **Bu münafıklar**, hem **Allah yolunda** vermekle yükümlü olduklarından fazlasını sadaka veren müminlere, hem de güçleri elverdiği kadarıyla **mütavazi** şeyler verebilen müminlere dil uzatıp onlarla alay ediyorlar. Allah onlara, alay etmek nasıl olurmuş gösterecektir.[24] Onlar için acıklı bir azap vardır.

[24] Lafzen: "*Asıl Allah onlarla alay etti*" (Bak: Bakara:15'in dipnotu)

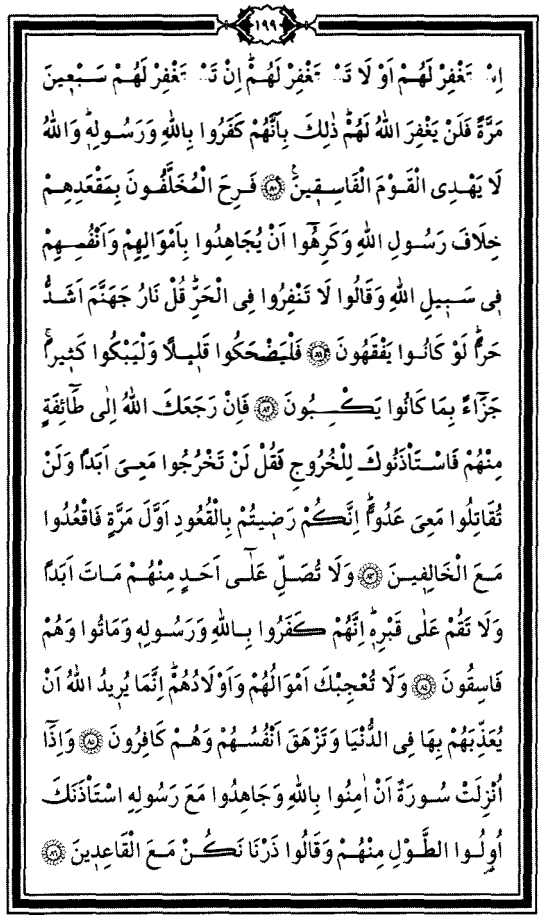
١٩٩
إِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَ تَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَ تَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ
مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٨٠﴾ فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ
خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ
حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾ فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَىٰ طَائِفَةٍ
مِنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ
تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا
مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٣﴾ وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا
وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾ وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ
يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿٨٥﴾ وَإِذَا
أُنْزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمِنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ
أُولُو الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٨٦﴾

80. Onlar için bağışlanma dilesen de dilemesen de **hiçbir şey değişmez.** Hatta onlar için yetmiş kez bağışlanma dilesen bile Allah onları asla affetmeyecektir. Bu, onların Allah'ı ve peygamberini inkar etmeleri yüzündendir. Allah günaha gömülmüş bir topluluğu doğru yola iletmez.

81. Savaştan geri kalan münafıklar, peygamber savaşa giderken kendilerinin geride oturup kalmalarına çok sevindiler. Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla savaşmak hoşlarına gitmedi. Diğerlerine, "**Bu** sıcakta sefere çıkmayın" dediler. Söyle onlara, cehennem ateşi daha sıcaktır. Keşke anlayabilseler.

82. Artık yaptıklarından dolayı az gülsünler onlar, zira **hesap günü** çok ağlayacaklar.[25]

83. Bundan böyle, ola ki Allah seni onlardan bazılarıyla karşı karşıya getirir de, onlar seninle birlikte savaşa katılmak için izin istemeye kalkarlarsa, onlara de ki: Bir daha benimle asla savaşa katılamayacaksınız. Benimle birlikte düşmanla savaşamayacaksınız. İlkin nasıl geride kalıp oturmayı tercih ettiyseniz, şimdi de geride kalanlarla birlikte oturun **oturduğunuz yerde**.

84. Artık onlardan ölen birisinin cenaze namazını ebediyen kılma; mezarı başında durarak **dua etme.** Çünkü onlar, Allah'ı ve peygamberini inkâr ettiler ve günaha gömülmüş bir halde öldüler.

85. **Ey Peygamber! Münafıkların** mallarının ve çocuklarının **çok olması** seni imrendirmesin. Allah dünyayı onlara zindan etmek ve onların kâfir olarak geberip gitmelerini **sağlamak** istiyor.

86. Onlara "Allah'a iman edin ve peygamberle birlikte cihat edin" diyen bir sure indirildiğinde, savaşa katılmaya pekâlâ gücü yetebilecek olanlar "Bize müsaade et, geride kalanlarla birlikte kalalım" diye senden izin istediler.

[25] Lafzen: "*Yaptıklarına karşılık az gülsünler çok ağlasınlar*" Bizim tercihimiz için bak: **Begavi**

رَضُوا بِاَنْ يَّكُوْنُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَفْقَهُوْنَ ۝ لٰكِنِ الرَّسُوْلُ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَعَهٗ
جَاهَدُوْا بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ ۚ وَاُولٰٓئِكَ لَهُمُ الْخَيْرٰتُ ۚ
وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا ۭ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ
۝ وَجَاۗءَ الْمُعَذِّرُوْنَ مِنَ الْاَعْرَابِ لِيُؤْذَنَ لَهُمْ وَقَعَدَ
الَّذِيْنَ كَذَبُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ ۭ سَيُصِيْبُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْهُمْ
عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۝ لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاۗءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضٰى
وَلَا عَلَى الَّذِيْنَ لَا يَجِدُوْنَ مَا يُنْفِقُوْنَ حَرَجٌ اِذَا نَصَحُوْا
لِلّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ ۭ مَا عَلَى الْمُحْسِنِيْنَ مِنْ سَبِيْلٍ ۭ وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ
رَّحِيْمٌ ۝ وَلَا عَلَى الَّذِيْنَ اِذَا مَآ اَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ
لَآ اَجِدُ مَآ اَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ ۖ تَوَلَّوْا وَّاَعْيُنُهُمْ تَفِيْضُ مِنَ
الدَّمْعِ حَزَنًا اَلَّا يَجِدُوْا مَا يُنْفِقُوْنَ ۝ اِنَّمَا السَّبِيْلُ
عَلَى الَّذِيْنَ يَسْتَاْذِنُوْنَكَ وَهُمْ اَغْنِيَاۗءُ ۚ رَضُوْا بِاَنْ يَّكُوْنُوْا
مَعَ الْخَوَالِفِ ۚ وَطَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوْبِهِمْ فَهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ۝

87. Geride oturup kalanlarla birlikte oturup-kalmayı tercih ettiler. Bu yüzden kalpleri mühürlendi onların. Artık **gerçeği** kavrayamazlar.

88. Oysa Peygamber ve yanındaki müminler mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihat ettiler. **Bu yüzden** bütün hayırlı şeyler onların olacak. İşte kurtuluşa erecek olanlar onlardır.

89. Allah onlara orada ebediyen kalacakları içerisinden **şırıl şırıl** dereler akan cennetler hazırladı. **Asıl** büyük mutluluk budur işte.

90. Bedevilerden **savaşa gitmemek için** mazeret ileri süren bazı kimseler kendilerine izin vermen için sana geldiler; Allah ve peygamberine yalan söyleyen bu kimseler **savaşa gitmeyerek işte öylece evlerinde** oturup kaldılar. **Şunu bilsinler ki**, onlardan inkâr edenlere vakti gelince can yakıcı bir azap erişecektir.

91. Zayıflara, hastalara ve Allah yolunda harcayacak bir şey bulamayanlara – Allah'a ve peygamberine karşı samimi oldukları için - **savaştan geri kalmalarından dolayı** bir günah yoktur. **Allah'a kulluğu** en güzel şekilde sürdürenler – **istemeden savaştan geri kaldıkları için** – elbette suçlanamazlar. Zira Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder.

92. Kendilerine **bir binek temin edip savaşa yollaman için** sana gelip de, sen kendilerine "Size bir binek bulamıyorum" dediğin vakit, imkansızlıktan dolayı üzüntüden gözlerinden yaşlar akarak geri dönen kimselerin de bir sorumluluğu yoktur.

93. Ancak zengin oldukları halde senden savaşa gitmemek için izin isteyenler sorumlu tutulacaklardır. Çünkü onlar, geride kalanlarla birlikte oturup kalmayı tercih ettiler. Allah onların kalplerini mühürledi; ama onlar **bunu** bilmiyorlar.

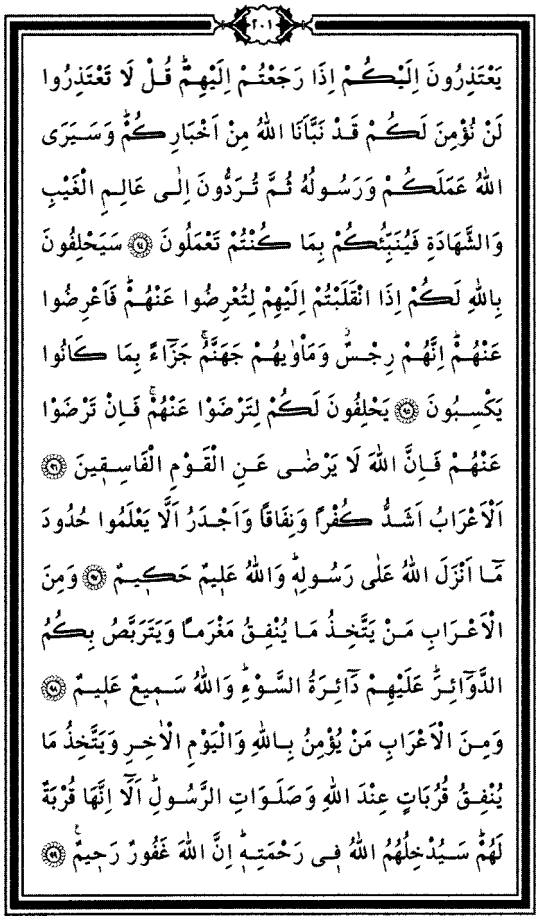

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا
لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَّأَنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسَيَرَى
اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٤﴾ سَيَحْلِفُونَ
بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا
عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٩٥﴾ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا
عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾
الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ
مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٩٧﴾ وَمِنَ
الْأَعْرَابِ مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ
الدَّوَائِرَ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٩٨﴾
وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا
يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ
لَهُمْ سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٩﴾

94. Savaştan dönüp yanlarına vardığınız zaman size mazeret ileri sürecekler. De ki: Hiç boşuna mazeret üretmeyin. Size asla inanmayız. Çünkü Allah bizi sizin hakkınızda bilgilendirdi. **Bundan böyle** yapacaklarınızı Allah da peygamberi de gözetim altında tutacaktır. En sonunda, görüleni de görülmeyeni de bilen **Allah**'a döndürüleceksiniz. O da size yaptıklarınızı haber verecek.

95. Siz yanlarına vardığınızda kendilerine hesap sormaktan vazgeçesiniz diye Allah'a yemin edecekler. Onlarla ilişkini kes, çünkü onlar pisliktirler. Yaptıklarına karşılık varacakları yer cehennem olacak.

96. Onlar, kendilerinden hoşnut olasınız diye yemin edip duruyorlar. Siz onlardan hoşnut olsanız bile Allah yoldan çıkan bir topluluktan hoşnut olmaz.

97. Bedeviler **karakter olarak**[26] hem inkârcılıkta ve münafıklıkta aşırı gitmeye, hem de Allah'ın, peygamberine indirdiği vahyin sınırını tanımamaya daha müsaittirler. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

98. Bedevilerden öyleleri vardır ki, verdikleri her şeyi bir angarya gibi görürler ve sizin başınıza belalar gelmesini gözlerler. Belanın en berbatına uğrasınlar! Allah **onların söylediklerini** işitiyor, **yaptıklarını** biliyor.

99. Ama Bedevilerden öyleleri de vardır ki, Allah'a ve peygamberine inanır, harcayacağını Allah'a yaklaşma ve peygamberinin de duasını alma vesilesi yapar. Gerçekten de **o verdikleri**, onların, Allah'a yakın olmalarına vesile olur. Allah onları rahmetine sokacaktır. Allah **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele eder..

[26] Her ne kadar bu ayet bütün Bedevilerin böyle olduğu izlenimi verse de 99. Ayet Bedeviler arasında Allah'a ve Ahiret Gününe inanan kimseler olduğunu da belirtiyor. Bu yüzden burada geçen "*Bedeviler*" ifadesi bir genellemeden ziyade bedeviliğin baskın karakterine vurgu yapmaktadır.

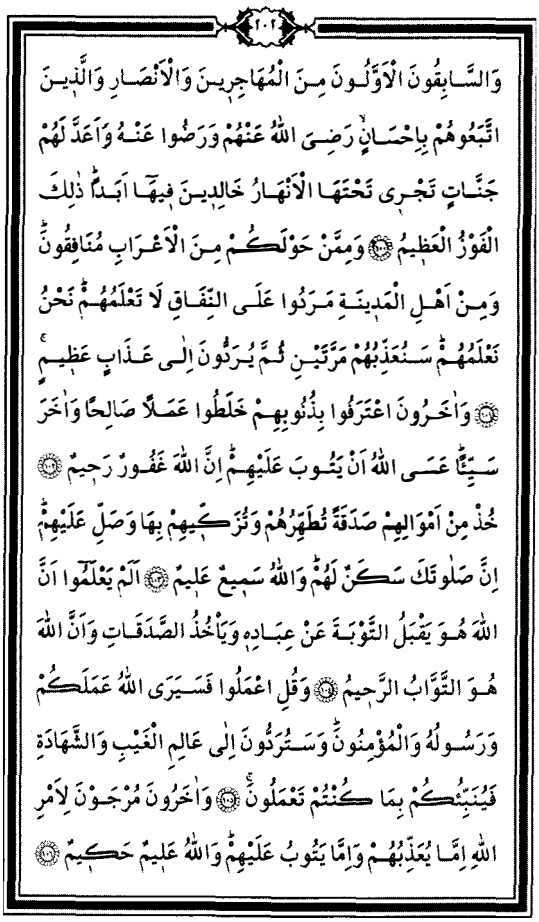
وَالسّٰبِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهٰجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ وَالَّذِينَ
اتَّبَعُوهُمْ بِاِحْسَانٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَاَعَدَّ لَهُمْ
جَنّٰتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِينَ فِيهَآ اَبَدًا ذٰلِكَ
الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۞ وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ مُنٰفِقُونَ
وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ
نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ اِلٰى عَذَابٍ عَظِيمٍ
۞ وَاٰخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَاٰخَرَ
سَيِّئًا عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۞
خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ
اِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۞ اَلَمْ يَعْلَمُوٓا اَنَّ
اللّٰهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَاْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَاَنَّ اللّٰهَ
هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ۞ وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ
وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞ وَاٰخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِاَمْرِ
اللّٰهِ اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَاِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۞

100. Muhacirler'den ve Ensar'dan **İslam'ı kabulde** öncü olanlar ve onlara en güzel şekilde tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur; onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlara içerisinden **şırıl şırıl** dereler akan cennetler hazırlamıştır. Orada ebediyen kalacaklardır. İşte asıl büyük mutluluk budur.

101. Çevrenizdeki bedevilerden ve Medine halkından, münafıklığı iyice kanıksamış kimseler vardır. Sen onları bilmezsin; ama Biz biliriz. Onları **bu dünyada** peş peşe[27] azaba uğratacağız. **Ahirette** ise daha büyük bir azaba uğratılacaklar.

102. Günahlarını itiraf eden diğerleri ise iyi ile kötüyü birbirine karıştırdılar. Umulur ki Allah onların tevbelerini kabul eder. Zira Allah çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

103. Onların mallarından zekât[28] al; böylece onları tertemiz hale getir ve arındır. Onları **zekât vermeye** teşvik et. Çünkü senin teşvik etmen onları **ruhen** rahatlatır.[29] Allah **her şeyi** İşitir, **her şeyi** Bilir.

104. Onlar, Allah'ın, kullarının tevbelerini kabul ettiğini ve sadakalarını kabul buyurduğunu bilmiyorlar mı? Allah gerçekten çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

105. De ki: Hadi yapın yapacağınızı! Yaptıklarınızı Allah da görecek, peygamber de, müminler de. Sonra da görülmeyenleri bilen Allah'a döndürüleceksiniz. O da size yaptıklarınızı tek tek haber verecektir.

106. Diğerlerinin ise işi Allah'a kalmıştır. Onları ya cezalandırır ya da bağışlar. Allah **herşeyi** bilir, yerli yerince yapar.

---

27) Lafzen: "*iki kere*"

28) Lafzen: "*sadaka*"

29) Veya: "*Onlara dua et; senin dua etmen onlara huzur verir*"

107. Müminlere zarar vermek, inkârı yaymak, müminlerin arasını açmak ve daha önceleri Allah'a ve peygamberine savaş açmış olan adamı beklemek amacıyla mescid[30] inşa edenler var ya... şimdi bir de "Bizim iyilikten başka bir amacımız yoktu" diye yemin ederler. Hâlbuki Allah onların yalancı olduklarına şahittir.

108. O mescidde asla namaz kılma. Ta ilk günden itibaren, Allah'a kullukta samimiyetin bir göstergesi olarak inşa edilen mescid namaz kılınman için daha uygundur. Orada, arınmaktan hoşlanan kimseler vardır. Allah arınanları sever.

109. **Hayat** binasını Allah'a karşı samimiyet temeli üzerine, Onun razı olacağı bir şekilde inşa eden mi daha iyi **bir şey yapmış** olur, yoksa bir **inkâr** uçurumun kenarına kurup da **o binayla** birlikte cehennem ateşine yuvarlanan mı? Allah zalimler topluluğunu doğru yola iletmez.

110. İnşa ettikleri o mescidin **yıkılması**, ölene kadar içlerine dert olacak.[31] Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

111. **Bilin ki**, Allah yolunda savaşan, **bu uğurda** öldüren ve öldürülen müminlerin mallarını ve canlarını Allah satın almıştır; hem de cennet karşılığında. **Bu Onun**, Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da verdiği gerçek bir sözdür. **Düşünsenize bir**, verdiği sözü Allah'tan daha iyi yerine getirebilecek kim vardır! O halde Onunla yaptığınız bu alışverişten dolayı sevinin. Çünkü bu, gerçekten büyük bir bahtiyarlıktır.

٢٠٢

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ
الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ
وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ
لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى
التَّقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ
يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ ﴿١٠٨﴾ أَفَمَنْ
أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ
مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي
نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٩﴾ لَا يَزَالُ
بُنْيَانُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١١٠﴾ إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ
وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا
بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

---

30) Medine'de Hazreç kabilesinin ileri gelenlerinden Ebu Amir isimli bir şahıs Hristiyanlığı kabul ederek papaz olmuştu. Peygamberimiz Medine'ye gelince ona muhalefet ederek Mekkeli müşriklerle işbirliği yaptı. Daha sonra Mekke'ye giderek Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarında Müslümanlara karşı savaştı. Mekke'nin fethine kadar orada kaldı. Mekke fethedildikten sonra Taif'e geçti. Huneyn savaşından sonra Şam'a kaçtı. Şam'a giderken münafıklara, "Siz hazırlıklı olun, ben Bizans'tan ordu getirerek Muhammed'i Medine'den çıkaracağım" haber gönderdi. Bunun üzerine münafıklar Ebu Amir'in gelişini beklemek ve muhalefeti örgütlemek için mescid süsü verdikleri bir toplanma yeri inşa ettiler. Gizli amaçlarını kamufle edebilmek ve buraya meşruiyet kazandırabilmek için de Hz. Peygamber'den burada bir namaz kıldırmasını istediler. Hz. Peygamber de kabul etti. Bilahare Tebük savaşı dönüşü burada namaz kıldırmak için giderken bu ayetler nazil olarak münafıkların gizli niyetini deşifre etti. Kur'an tarafından bu mescid "**mescid-i dırar**" (zararlı mescid) olarak nitelendirilmiştir.

31) Lafzen: "*İnşa ettikleri bina kalpleri parçalanıncaya kadar kalplerinde bir huzursuzluk kaynağı olarak kalacak*" Metinde "*dert*" diye çevirdiğimiz ***rîbe*** kelimesi *kuşku, erişilmez emel, pişmanlık, huzursuzluk* ve *kin* gibi anlamlara gelmektedir. Münafıkların o mescidi yaparken gözettikleri amaç erişilmez bir hayal olarak kalmıştır. Mescidin yıkılmasından dolayı müminlere karşı bir kin ve öfke duymuşlar, ama ellerinden bir şey gelmemiştir. Dolayısıyla bu art niyetli girişimlerindeki başarısızlıkları içlerine dert olmuştur. Müfessirlerin çoğuna göre "kalpleri parça parça oluncaya kadar" ifadesi ile ölümleri kastedilmektedir.

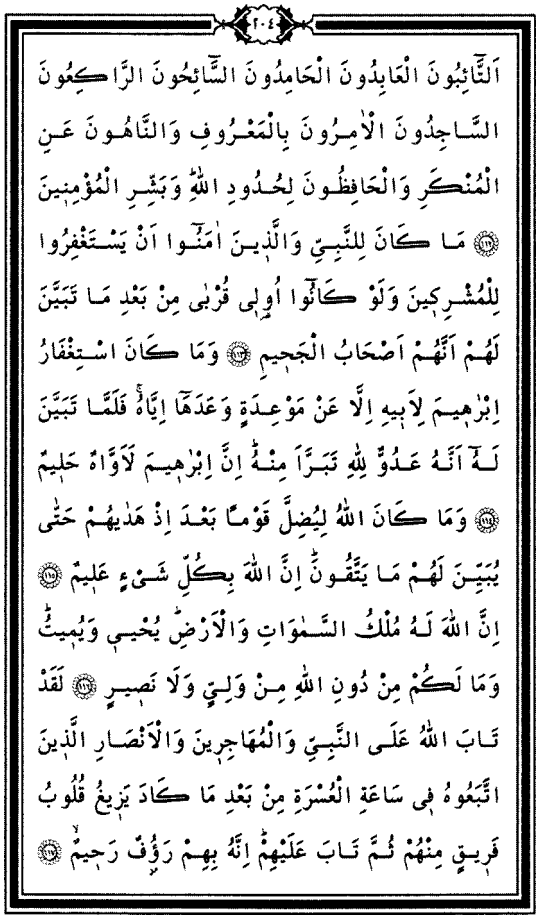
اَلتَّآئِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّآئِحُونَ الرَّاكِعُونَ
السَّاجِدُونَ الْاٰمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ
﴿١١٢﴾ مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا اَنْ يَسْتَغْفِرُوا
لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا اُولِي قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ
لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١١٣﴾ وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ
اِبْرٰهِيمَ لِاَبِيهِ اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَآ اِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ
لَهٗٓ اَنَّهٗ عَدُوٌّ لِلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِيمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيمٌ
﴿١١٤﴾ وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ حَتّٰى
يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١٥﴾
اِنَّ اللّٰهَ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١١٦﴾ لَقَدْ
تَابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذِينَ
اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ
فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ اِنَّهٗ بِهِمْ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾

112. **Bunlar**[32], **günahlarına** tevbe eden, **Allah'a yürekten** kulluk eden, **Onu** hamd-u senayla anan, **Onun uğrunda** yollara düşen, **Onun huzurunda** saygıyla eğilen, **Onun önünde** yere kapanan, iyiliği teşvik edip kötülükten sakındıran ve Allah'ın sınırlarını koruyan kimselerdir. **Ey peygamber! İşte bu** müminleri **cennetle** müjdele!

113. Cehennemlik oldukları belli olduktan sonra, - bunlar akrabaları bile olsa – artık ne peygamberin ne de müminlerin müşrikler için bağışlanma dilemesi düşünülemez.

114. **Ama** İbrahim'in **durumu başka; çünkü onun,** babası için bağışlanma dilemesi, verdiği bir söz yüzündendi. Nitekim **babasının** Allah'ın düşmanı olduğu ortaya çıkınca bundan vazgeçti. Gerçekten İbrahim çok içli ve yumuşak huyluydu.

115. Allah bir toplumu, onları doğru yola iletmesinin ardından, kendilerine sakınmaları gereken şeyi açıklamışken **onlar kalkıp yeniden eski hallerine yönelmedikçe** asla **tekrar** saptırmaz. Çünkü Allah **her şeyi** bilir.

116. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'a aittir. Diriltir ve öldürür. Allah'tan başka ne bir dostunuz vardır ne de yardımcınız.

117. Andolsun ki Allah, peygamberini ve o zor dönemde ona uyan Muhacir ve Ensar'ı affetmiştir. Nitekim o zor dönemde içlerinden bir kısmının kalpleri kaymaya yüz tutmuş olmasına rağmen yine de tevbelerini kabul etti. Çünkü Allah **onlara karşı** çok müşfik ve çok merhametlidir.

[32] Yani, yukarıdaki ayette söz edilen, mallarını ve canlarını cennet karşılığında Allah'a satarak en büyük bahtiyarlığa ulaşan bu müminler...

٢٠٥

وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذِيْنَ خُلِّفُوْا حَتّٰٓى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ
الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوْٓا اَنْ
لَّا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّآ اِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوْبُوْا اِنَّ
اللّٰهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيْمُ ﴿١١٨﴾ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا
اللّٰهَ وَكُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿١١٩﴾ مَا كَانَ لِاَهْلِ الْمَدِيْنَةِ
وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِّنَ الْاَعْرَابِ اَنْ يَّتَخَلَّفُوْا عَنْ رَّسُوْلِ اللّٰهِ
وَلَا يَرْغَبُوْا بِاَنْفُسِهِمْ عَنْ نَّفْسِهٖ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ لَا يُصِيْبُهُمْ
ظَمَاٌ وَّلَا نَصَبٌ وَّلَا مَخْمَصَةٌ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلَا يَطَـُٔوْنَ
مَوْطِئًا يَّغِيْظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُوْنَ مِنْ عَدُوٍّ نَّيْلًا اِلَّا كُتِبَ
لَهُمْ بِهٖ عَمَلٌ صَالِحٌ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِيْنَ
﴿١٢٠﴾ وَلَا يُنْفِقُوْنَ نَفَقَةً صَغِيْرَةً وَّلَا كَبِيْرَةً وَّلَا يَقْطَعُوْنَ
وَادِيًا اِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللّٰهُ اَحْسَنَ مَا كَانُوْا
يَعْمَلُوْنَ ﴿١٢١﴾ وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُوْنَ لِيَنْفِرُوْا كَآفَّةً فَلَوْلَا
نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَآئِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوْا فِي الدِّيْنِ
وَلِيُنْذِرُوْا قَوْمَهُمْ اِذَا رَجَعُوْٓا اِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُوْنَ ﴿١٢٢﴾

118. **Hatta Tebük seferine gitmekten** geri kalan o üç kişinin de **tevbesini kabul etti**. Nitekim bütün genişliğine rağmen yeryüzü onlara dar gelmişti. Canları sıkıldıkça sıkılmış ve nihayet, Allah'ın **gazabından**, yine **bizzat Allah'ın** kendisine sığınmaktan başka bir çare olmadığını anlamışlardı. Tevbe etmeyi sürdürsünler diye, Allah onların tevbelerini kabul buyurdu. Çünkü Allah **samimiyetle tevbe eden kullarının** tevbesini her zaman kabul eder, **onlara** merhametle muamele eder.

119. Ey iman edenler! Allah'a **kullukta** samimi olun ve erdemli kimselerle birlikte olun.

120. **Savaşa giderken** Allah'ın peygamberinden geri kalmak ve onun canından önce kendi canlarının derdine düşmek ne Medine halkına yakışır ne de çevredeki bedevilere. Bu **böyledir**. Zira, onların Allah yolunda çektiği açlık, susuzluk veya yorgunluk ile kafirleri öfkelendirecek herhangi bir yeri ele geçirmeleri yahut düşmana karşı elde edecekleri her başarı mutlaka iyi bir amel olarak yazılır hanelerine. Allah güzel davranmayı ilke edinenlerin amellerini[33] zayi etmez.

121. İster küçük olsun ister büyük, **Allah yolunda** her ne harcarlarsa, yahut **Onun rızasını kazanmak için** yeryüzünde her ne yol kat ederlerse, **bunların tümü** onların lehine yazılır. Sonunda da Allah onlara yaptıklarının karşılığını en güzel bir şekilde verir.

122. Müminlerin topluca sefere çıkmaları uygun olmaz[34]. **Buna karşın**, onlardan her kabilden birilerinin sefere çıkması, bir grubun da dinde derin bir kavrayışa ulaşmak ve diğer kardeşleri geri döndüğünde onları uyarmak için **kalması** yerinde olacaktır. Böylece onlar da kendilerini **kötülükten** korumuş olacaklardır.

[33] Lafzen: "*ücretlerini*"

[34] Bu ayetlerin cihat hükümlerinin bir parçası mı yoksa bunlardan bağımsız bir hüküm mü olduğu tartışılmakla birlikte, cihat hükümlerinin bir parçası olduğu görüşü daha kabule şayandır. Razi'nin naklettiğine göre, Tebük savaşından geri kalanların Allah tarafından şiddetle uyarılması üzerine, müminler bundan böyle yapılacak her savaşa katılacaklarını söylediler ve daha sonra çevreye gönderilen seriyyelere hepsi katılıp, Medine'de peygamberi yalnız bıraktılar. Bunun üzerine bu ayet nazil olarak müminlerin topluca sefere çıkmasının uygun olmadığını bildirdi. Ayetin nüzulü hakkında nakledilen bu arka-plan kanaatimizce hayli açıklayıcıdır. Öte yandan bu ayetin yeni Müslüman olanların İslamı öğrenmek amacıyla topluca Medine'ye gitmeye kalkışmaları ile ilgili olduğu da söylenmiştir.

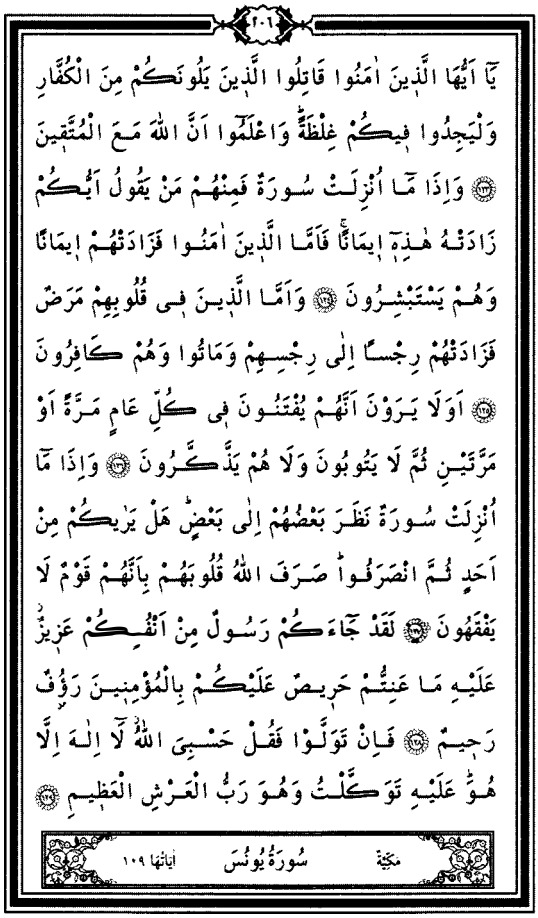
يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ
وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَاعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ
۞ وَاِذَا مَآ اُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ اَيُّكُمْ
زَادَتْهُ هٰذِهٖٓ اِيمَانًا فَاَمَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا فَزَادَتْهُمْ اِيمَانًا
وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ۞ وَاَمَّا الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا اِلٰى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ
۞ اَوَلَا يَرَوْنَ اَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِى كُلِّ عَامٍ مَرَّةً اَوْ
مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذَّكَّرُونَ ۞ وَاِذَا مَآ
اُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَظَرَ بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضٍ هَلْ يَرٰيكُمْ مِنْ
اَحَدٍ ثُمَّ انْصَرَفُوا صَرَفَ اللّٰهُ قُلُوبَهُمْ بِاَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا
يَفْقَهُونَ ۞ لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ
عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ
رَحِيمٌ ۞ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِىَ اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا
هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ۞

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ يُونُسَ اٰيَاتُهَا ١٠٩

123. Ey iman edenler! Kâfirlerden size yakın tehdit oluşturanlar ile savaşın ki, sizin **ne kadar** güçlü olduğunu görsünler. Bilin ki Allah, **Kendisine kullukta** samimi olanlarla birliktedir.

124. Sana bir sûre indirildiğinde onlardan birileri "Bu, hanginizin imanını artırdı bakalım(!)" diye **alay ederler.** Tabi ki iman edenlerin imanını artırdı, **bu yüzden** onlar **bunu** birbirlerine müjdelerler.

125. Kalpleri hastalıklı olanlara gelince; **bu mesajlar** onların o iğrenç **inançlarını** daha da pekiştirir ve böylece onlar kâfir olarak ölür giderler.

126. Kendilerinin her yıl bir ya da birkaç kez sınandıklarını görmüyorlar mı? Buna rağmen yine de tevbe edip öğüt almıyorlar.

127. Bir sure indirildiğinde "Sizi birisi görüyor mu?" diye birbirine bakışırlar ve hemencecik oradan sıvışırlar. **Allah'ın mesajını** anlamamakta direnen bir topluluk olduklarından dolayı Allah onların kalplerini **hakikatten** çevirdi.

128. Andolsun size kendi aranızdan, sıkıntıya düşmenize gönlü elvermeyen, üzerinize titreyip duran, **siz** müminlere karşı son derece şefkatli ve merhametli olan bir peygamber geldi.

129. **Ey Peygamber!** Eğer onlar **hakikatten** yüz çevirirlerse, de ki onlara: Allah bana yeter, Ondan başka ilah yoktur. Ben yalnız ona bel bağlarım! Çünkü yüce hükümranlık makamının yegane sahibi Odur.

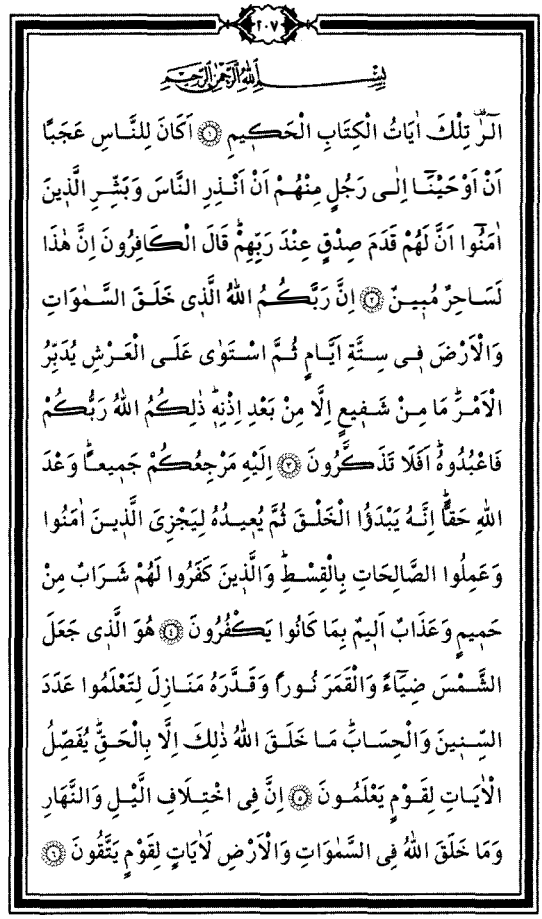

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

الٓرٰ تِلْكَ اٰيٰتُ الْكِتٰبِ الْحَكِيمِ ۝ اَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا
اَنْ اَوْحَيْنَآ اِلٰى رَجُلٍ مِنْهُمْ اَنْ اَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ
اٰمَنُوٓا اَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ قَالَ الْكٰفِرُونَ اِنَّ هٰذَا
لَسٰحِرٌ مُبِينٌ ۝ اِنَّ رَبَّكُمُ اللّٰهُ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضَ فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ
الْاَمْرَ ۖ مَا مِنْ شَفِيعٍ اِلَّا مِنْ بَعْدِ اِذْنِهٖ ۗ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ
فَاعْبُدُوهُ ۗ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۝ اِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا ۖ وَعْدَ
اللّٰهِ حَقًّا ۗ اِنَّهٗ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهٗ لِيَجْزِىَ الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ بِالْقِسْطِ ۗ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ
حَمِيمٍ وَعَذَابٌ اَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ ۝ هُوَ الَّذِى جَعَلَ
الشَّمْسَ ضِيَآءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهٗ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ
السِّنِينَ وَالْحِسَابَ ۚ مَا خَلَقَ اللّٰهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّ ۚ يُفَصِّلُ
الْاٰيٰتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝ اِنَّ فِى اخْتِلَافِ الَّيْلِ وَالنَّهَارِ
وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ لَاٰيٰتٍ لِقَوْمٍ يَتَّقُونَ ۝

YUNUS SÛRESİ (10)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 109 ayettir. Adını, 98. ayette geçen "Yunus'un kavmi" ifadesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Ra. Bunlar, hikmetli kitabın ayetleridir.

2. İçlerinden birine "İnsanları uyar ve **onlardan** iman edenlere Rableri katında erdemlilikte herkesten öne geçtiklerini müjdele!" diye vahyetmemiz insanların yadırgayacağı bir şey midir ki, **hakikati** inkâr edenler "Bu **adam**, gerçekten tam bir büyücü!" dediler.

3. Sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı evrede yaratan; ardından da, varlığı yönetmek üzere egemenliğini kuran Allah'tır. Onun izin verdiği **kimselerin** dışında, şefaat edecek hiç kimse bulunmaz . İşte Rabbiniz Allah budur. Bu yüzden **sadece** Ona kulluk edin. **Ona kulluk etmeniz gerektiğini** hâlâ kavrayamayacak mısınız?

4. Hepiniz Ona döneceksiniz. Allah'ın verdiği söz gerçekleşir. İlk yaratmayı O gerçekleştirir, **sonra bunları yok eder**. Ardından da iman edip, ölçülü bir şekilde **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlerin ücretlerini tastamam vermek için **her şeyi** yeniden yaratır. **Hakikati** inkâr edenlere gelince, inkârlarından dolayı onlara kaynar sudan bir içecek ve acı bir azap vardır.

5. Güneş'i bir ışık kaynağı, Ay'ı da aydınlık[1] **bir cisim** yapan; yılların sayısını ve vakitlerin hesabını bilesiniz diye Ay'ı birtakım evrelerden geçiren Odur. Allah bunların hepsini anlamlı ve amaçlı yaratmıştır. **O, doğru ile yanlışı ayırt etmeyi** bilen bir topluluğa mesajlarını ayrıntılı olarak **işte böyle** açıklar.

6. Geceyle gündüzün artarda gelmesinde ve Allah'ın göklerde ve yerde yarattığı her bir şeyde Allah'a karşı sorumluluklarının bilincinde olanlar için nice ibretler vardır.

[1] ***Ziya*** ve ***Nur*** kelimeleri anlam olarak birbirlerine yakın olmakla birlikte ***ziya*** aydınlatma keyfiyetinin mükemmelliğine, ***nur*** ise bu keyfiyetin kendisine denilir. (**Razi**) ***Ziya*** terimi daha yoğun bir ışığı çağrıştırdığı için güneşin ve ateşin ışığında olduğu gibi "kendi gücüyle var olan ışığı" yani "ışığın kaynağını", buna mukabil ***nur*** "ışığını başkasından alan" bir aydınlığı ifade eder.

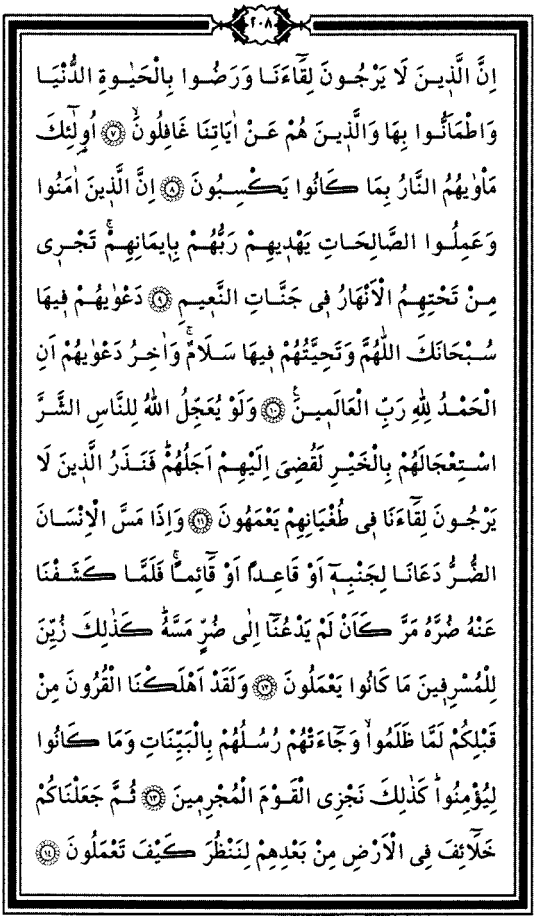
٢٠٨

إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَآءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا
وَاطْمَأَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ ءَايَٰتِنَا غَٰفِلُونَ ۝٧ أُولَٰٓئِكَ
مَأْوَىٰهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝٨ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّٰلِحَٰتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَٰنِهِمْ ۖ تَجْرِى
مِن تَحْتِهِمُ الْأَنْهَٰرُ فِى جَنَّٰتِ النَّعِيمِ ۝٩ دَعْوَىٰهُمْ فِيهَا
سُبْحَٰنَكَ اللَّٰهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَٰمٌ ۚ وَءَاخِرُ دَعْوَىٰهُمْ أَنِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَٰلَمِينَ ۝١٠ وَلَوْ يُعَجِّلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ
اسْتِعْجَالَهُم بِالْخَيْرِ لَقُضِىَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ ۖ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا
يَرْجُونَ لِقَآءَنَا فِى طُغْيَٰنِهِمْ يَعْمَهُونَ ۝١١ وَإِذَا مَسَّ الْإِنسَٰنَ
الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنۢبِهِۦٓ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَآئِمًا ۖ فَلَمَّا كَشَفْنَا
عَنْهُ ضُرَّهُۥ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَآ إِلَىٰ ضُرٍّ مَّسَّهُۥ ۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ
لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝١٢ وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ مِن
قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا۟ وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَٰتِ وَمَا كَانُوا
لِيُؤْمِنُوا۟ ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِى الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ۝١٣ ثُمَّ جَعَلْنَٰكُمْ
خَلَٰٓئِفَ فِى الْأَرْضِ مِنۢ بَعْدِهِمْ لِنَنظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ ۝١٤

7-8. **Bir gün** Bizimle karşılaşacaklarını hesap etmeyenler, dünya hayatına razı olup onunla tatmin olanlar ve mesajlarımızı görmezden gelenler var ya... işte, kazandıkları **günahlar** yüzünden gidecekleri yer cehennemdir onların.

9. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** amelleri işleyenlere gelince, imanlarından dolayı Rableri onları içerisinden **şırıl şırıl** dereler akan nimetlerle dolu cennetlere iletecektir.

10. Onlar orada, "Allah'ım! Sen her tür eksiklikten uzaksın." diye dua ederler. **Birbirlerine** "**Size** selam olsun." diye esenlik dilerler. Dualarının sonunda ise "Âlemlerin Rabbine hamdolsun." derler.

11. İnsanların kendi menfaatlerine olanı istemekte acele ettikleri gibi, Allah da **onlar**a bela vermekte acele etseydi, onların vakti **çoktan** dolmuş olurdu. Bizimle karşılaşacaklarını ummayanları Biz sapıklıklarının içerisine gömeriz de **orad**a debelenip dururlar.

12. İnsan bir sıkıntıya düştü mü, yan üstü yatarken de, otururken de, ayaktayken de Bize yalvarır. Ancak Biz ondan sıkıntıyı giderince, bu kez de sanki onu sıkıntıya düşürdüğümüzde hiç yalvarmamış gibi davranır. İşte Biz haddi aşanlara, yaptıklarını böyle hoş gösteririz.

13. Andolsun ki sizden önceki nice kuşakları zalimce davranmayı sürdürmeleri yüzünden helak ettik. Zira peygamberleri onlara apaçık deliller getirmişti, ama onlar inanmamakta direnmişlerdi. İşte Biz zalim bir halkı böyle cezalandırırız.

14. Sonra da nasıl davranacağınızı görmek için yeryüzünde onların yerine sizi geçirdik.

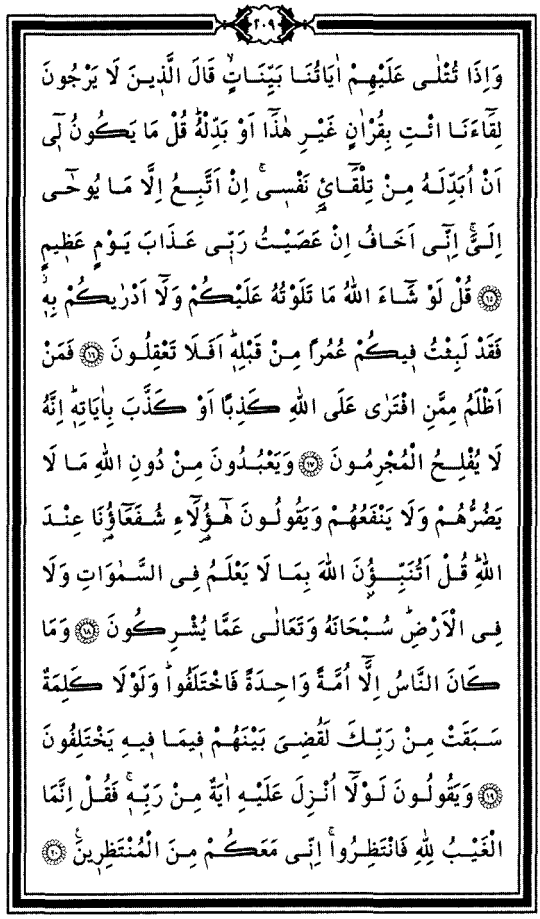

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ
لِقَاءَنَا ائْتِ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَٰذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي
أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِي ۖ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ
إِلَيَّ ۖ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ
﴿١٥﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ ۖ
فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِنْ قَبْلِهِ ۖ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٦﴾ فَمَنْ
أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ ۚ إِنَّهُ
لَا يُفْلِحُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٧﴾ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا
يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ
اللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾ وَمَا
كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ
﴿١٩﴾ وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ۖ فَقُلْ إِنَّمَا
الْغَيْبُ لِلَّهِ فَانْتَظِرُوا ۖ إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ ﴿٢٠﴾

15. Kendilerine hakikati bütün açıklığıyla ortaya koyan ayetlerimiz okunduğu zaman, **öldükten sonra** bizimle karşılaşacaklarını ummayanlar, "Ya bundan başka bir Kur'an getir, ya da bunu değiştir." dediler. De ki: "Benim onu kendiliğimden değiştirmem olacak şey değil! Ben ancak bana vahyedilene uyarım. **Bu konuda** Rabbime başkaldıracak olursam, **o** korkunç[2] Günün **dehşet verici** azabının **beni sarmasından** korkarım."

16. De ki: "Eğer Allah dileseydi, ne ben bu **mesajı** size okurdum, ne de O bunu size bildirirdi. **Düşünsenize!** Ben bundan önce bir ömür boyu aranızda yaşadım. **Hiç böyle bir şey yaptım mı?** Aklınız ermiyor mu sizin?"

17. Allah hakkında yalan uydurarak **Ona** iftira atandan ve **Allah**'ın mesajlarını yalanlayandan daha zalim kim olabilir? **Şunu bilin ki,** günahkârlar asla iflah olmazlar.

18. Onlar, Allah'ın yanı sıra, **kendilerine** fayda da zarar da vermeye güçleri yetmeyecek birtakım varlıklara da tapıyorlar ve **kalkıp bir de**, "Bunlar Allah katında bizi kayırıp kollayacaklar!" diyorlar. De ki: "Yoksa siz göklerde ve yerde bilmediği bir şey var da Allah'a onu mu haber veriyorsunuz?" **Hâşâ!** Kudret ve egemenliğinde yüce olan Odur ve O, kendilerine ilahlık yakıştırdıkları şeylerin **tümünden** yücedir.

19. İnsanlar **başlangıçta tevhid inancına bağlı** tek bir topluluk halindeydiler; sonradan anlaşmazlığa düştüler. Eğer azabın erteleneceğine dair Rabbinden bir söz varid olmasaydı anlaşmazlığa düştükleri **bu** konuda karar hemen verilirdi.

20. "Ona Rabbinden bir mucize indirilse ya!" diyorlar. De ki: "Gaybın **bilgisi** Allah'a aittir. Bekleyin hele, ben de sizinle birlikte bekliyorum."

[2] Lafzen: "*büyük*"

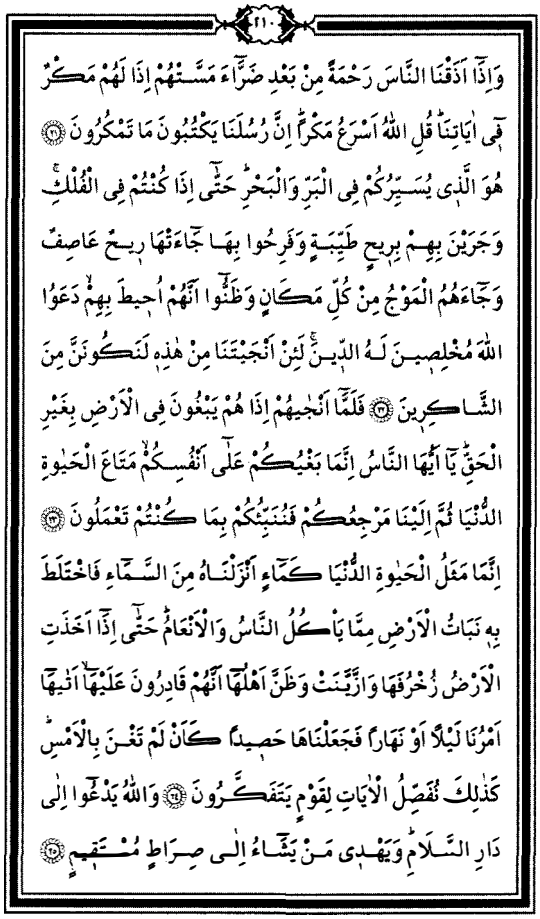

وَإِذَآ أَذَقْنَا ٱلنَّاسَ رَحْمَةً مِّنۢ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُمْ إِذَا لَهُم مَّكْرٌ
فِىٓ ءَايَاتِنَا ۚ قُلِ ٱللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا ۚ إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ ﴿٢١﴾
هُوَ ٱلَّذِى يُسَيِّرُكُمْ فِى ٱلْبَرِّ وَٱلْبَحْرِ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَا كُنتُمْ فِى ٱلْفُلْكِ ۖ
وَجَرَيْنَ بِهِم بِرِيحٍ طَيِّبَةٍ وَفَرِحُوا۟ بِهَا جَآءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ
وَجَآءَهُمُ ٱلْمَوْجُ مِن كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوٓا۟ أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ ۙ دَعَوُا۟
ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ۖ لَئِنْ أَنجَيْتَنَا مِنْ هَٰذِهِۦ لَنَكُونَنَّ مِنَ
ٱلشَّٰكِرِينَ ﴿٢٢﴾ فَلَمَّآ أَنجَىٰهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِى ٱلْأَرْضِ بِغَيْرِ
ٱلْحَقِّ ۗ يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِكُم ۖ مَّتَٰعَ ٱلْحَيَوٰةِ
ٱلدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٣﴾
إِنَّمَا مَثَلُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا كَمَآءٍ أَنزَلْنَٰهُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ فَٱخْتَلَطَ
بِهِۦ نَبَاتُ ٱلْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ ٱلنَّاسُ وَٱلْأَنْعَٰمُ ۖ حَتَّىٰٓ إِذَآ أَخَذَتِ
ٱلْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَٱزَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَآ أَنَّهُمْ قَٰدِرُونَ عَلَيْهَآ ۖ أَتَىٰهَآ
أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَٰهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَ بِٱلْأَمْسِ ۚ
كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ ٱلْءَايَٰتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾ وَٱللَّهُ يَدْعُوٓا۟ إِلَىٰ
دَارِ ٱلسَّلَٰمِ ۖ وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٥﴾

21. Uğradıkları bir sıkıntının ardından kendilerine bir rahmet tattırdığımızda bir de bakarsın ki **gönderdiğimiz** mesajlar hakkında entrikalar çevirmeye başlarlar. De ki: "Allah entrikalarınızı başınıza daha çabuk geçirir." **Unutmayın ki**, görevlendirdiğimiz **melekler** çevirdiğiniz entrikaları kaydediyorlar.

22. Sizi karada ve denizde gezdiren Odur. **Ama bazen**, sizlerin de yolculuk yaptığı bir gemiyi tatlı bir rüzgâr alıp götürürken, tam da içindekilerin huzur içerisinde yol aldığı bir esnada gemi şiddetli bir fırtınaya yakalanır. Derken her taraftan dalgalar yükselmeye **ve** onları sarmaya başlar. Gemidekiler suların altında kalıp boğulacaklarını anlayınca, kulluğu[3] Allah'a tahsis ederek "**Rabbimiz!** Şayet bizi buradan kurtarırsan, **söz veriyoruz** şükreden kimseler olacağız" diye Ona yalvarırlar.

23. Ama **Allah** onları kurtarınca, bu kez de **yaşadıkları** diyarda hak hukuk gözetmeden taşkınlık yapmaya başlarlar. Ey insanlar! Sizin taşkınlığınız kendi aleyhinizedir. **Böyle yapmakla olsa olsa** dünya hayatının azıcık menfaatini[4] elde edebilirsiniz. Ama sonunda Bize dönersiniz ve Biz de yaptıklarınızı size haber veririz.

24. Dünya hayatı[5], tıpkı, gökten indirdiğimiz bir su ile insanların ve hayvanların yiyecekleri olan bitkilerin gürleşip dal budak saldığı, nihayetinde yeryüzü bütün güzelliğini kuşandığı ve de o bölge halkının kendisini bu **nimetlerin** tek sahibi sandığı bir esnada, bir gece, yahut güpegündüz emrimizle her şeyi - sanki dün o şeyler yokmuşçasına - yerle bir etmemize benzer. İşte derinlemesine düşünen bir topluluk için mesajlarımızı böyle ayrıntılı bir şekilde açıklıyoruz.

25. Allah kullarını esenlik yurduna çağırıyor. O, isteyeni doğru yola iletir.[6]

---

[3] Lafzen: "*dini Ona özgü kılarak*"

[4] Bak: Âl-i İmran 196'nın dipnotu

[5] Dünya hayatının geçiciliğine yapılan bir teşbih

[6] Bu ve benzeri ayetlerdeki ***yeşau*** (diledi / istedi) fiilinin faili konusunda ihtilaf edilmiştir. "*Allah, dilediğini hidayete erdirir*" mi? Yoksa , "*Allah **hidayete ermek** isteyeni hidayete erdirir*" mi? Benzer durum dalalete düşenler için de söz konusudur. Yani, "*Allah dilediğini dalalete düşürür*" mü? Yoksa "*Allah ***dalalette kalmak*** isteyeni dalalette bırakır*" mı? Bu konular ağırlıklı olarak Kelam ilmi içersinde ele alınan konulardır. Burada bu konuyu ele almak ayrıntılı olarak pek çok konunun tartışılmasını gerektirecektir. Do-

layısıyla bu konuda söylenilecek sözler dipnot sınırlarını aşacağı için, biz sözü çok uzatmadan kendi tercihimizi belirtmekle yetinmek istiyoruz: Biz, hidayet ve delalet gibi konularda Allah'ın Kendi dilemesini insanın dilemesi ile ilişkilendirdiğini düşünüyoruz. Çünkü Allah "*artık dileyen iman etsin, dileyen inkar etsin*" buyurarak iman ve inkar konusunda tercihi insana bırakmıştır. Allah bir kimseyi ne zorla hidayete erdirir, ne de zorla dalalete düşürür. Dolayısıyla, iman ve inkar konusunda sorumluluk bütünüyle insana aittir. İnsan, iyi ya da kötü tercihlerinden sorumludur. Ancak, Allah sonsuz lütuf ve rahmetinin bir göstergesi olarak insanı hidayete teşvik eder, yönlendirir; dalaletten ise sakındırır. İnsanları hidayete teşvik etmek ve yönlendirmek için peygamberler gönderir; kitaplar inidirir. Ona, hayatın akışı içerisinde yer yer bir takım olaylar yaşatarak, hayatın anlamını düşünmesini, hayatını yeniden sorgulamasını sağlar. Hayatı boyunca - zaman zaman - afaki (dışsal) ve enfüsi (içsel) ayetlerle karşılaşan bu insan, eğer hayatının herhangi bir aşamasında hidayete talip olursa, Allah onu hidayete erdirir. Ama, hevasına uyarak dalaleti seçerse, onu da dalalette bırakır. Hidayeti isteyeni delalete düşürmediği gibi, delaleti isteyeni ise hidayete erdirmez. Ancak "hidayete ermeyi"i, "hak edenin ona ulaştırılması" (Bak: Kasas: 56) olarak anlarsak, bu tür ayetleri "*Allah dilediğini hidayete erdirir*" diye çevirmemizde bir sakınca olmayabilir. Aksi halde, hidayet ve dalalette insanın sorumluluğu göz ardı edilmiş ve sorumluluk bütünüyle Allah'a isnat edilmiş olur ki; bu durum iyinin ve kötünün tercihinde insan iradesini yok saymamızı ve onu sorumlu tutmamamızı gerektir. Bu ise, Kur'an'da söz konusu edilen "imtihan" olgusuna aykırıdır. Dolayısıyla biz, bu ve benzeri ayetlerin çevirilerini bu anlayış çerçevesinde yaptık.

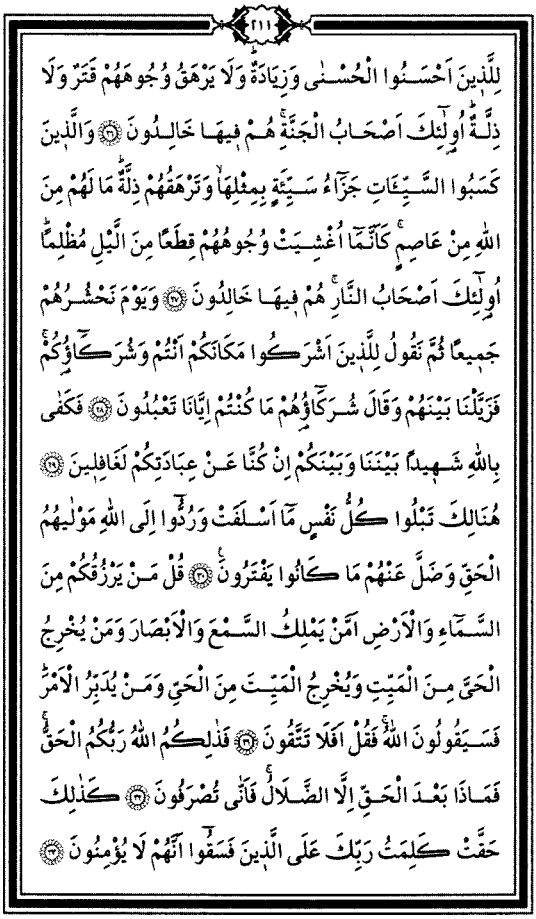

لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ ۖ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا
ذِلَّةٌ ۚ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٦﴾ وَالَّذِينَ
كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا ۙ وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ۖ مَا لَهُمْ مِنَ
اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ ۖ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطَعًا مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا ۚ
أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ
جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَكَاؤُكُمْ ۚ
فَزَيَّلْنَا بَيْنَهُمْ ۖ وَقَالَ شُرَكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِيَّانَا تَعْبُدُونَ ﴿٢٨﴾ فَكَفَىٰ
بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ إِنْ كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ ﴿٢٩﴾
هُنَالِكَ تَبْلُو كُلُّ نَفْسٍ مَا أَسْلَفَتْ ۚ وَرُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ
الْحَقِّ ۖ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٣٠﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ
الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ ۚ
فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٣١﴾ فَذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ ۚ
فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ ۖ فَأَنَّىٰ تُصْرَفُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَٰلِكَ
حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٣﴾

26. **Allah'a karşı sorumluluklarını** en güzel şekilde yerine getirenler güzel bir mükâfatı hak ediyorlar. Hatta onlara **hak ettiklerinden** daha fazlası verilecektir. **O vakit**[7] onların yüzünde ne utançtan ne de zilletten bir eser olacak. Onlar cennet ehlidir. Orada ebediyen kalacaklardır.

27. Kötülük yapanlara gelince, onların cezası **suçları** kadar olacak. **O vakit** onların **yüzünü** zillet kaplayacak. Onları Allah'a karşı koruyacak hiç kimse olmayacak. Onların yüzleri karanlık bir geceyi andıracak. İşte onlar da cehennem ehlidir. Onlar **da** orada ebediyen kalacaklar.

28-29. Onların hepsini bir araya getirip, "Siz, Allah'ın yanı sıra ilah edindiğiniz varlıklarla birlikte bekleyin bakalım" deriz. Böylece onların aralarını açarız ve tanrısal nitelikler yakıştırdıkları varlıklar bu kimselere "Siz gerçekte bize ibadet etmiyordunuz. Sizin bize ibadet ettiğinizden habersiz olduğumuza dair aramızda şahit olarak Allah yeter" derler.

30. Herkes orada **dünyada iken** yaptıklarının muhasebesini yapacak.[8] Sonra da gerçek Rableri olan Allah'ın huzuruna çıkarılacaklar. İşte o zaman tanrılık yakıştırdıkları tüm varlıklar kendilerini yüz üstü bırakacaklar.

31. De ki: "Sizi göklerden ve yerden kim rızıklandırıyor? Ya da kulaklarınızın ve gözlerinizin sahibi kimdir? Yahut ölüden diriyi, diriden ölüyü kim çıkarıyor? Veya **kâinatın** sevk ve idaresini kim yapıyor?" Elbette "Allah" diyecekler. De ki **onlara**: "Madem öyle niçin Ona yürekten kulluk etmiyorsunuz?"

32. Sizin gerçek Rabbiniz Allah işte böyledir. **Düşünsenize bir, bu** hakikat kabul edilmezse geriye sapıklıktan başka ne kalır? Hal böyleyken, nasıl oluyor da **haktan bu kadar kolay** dönebiliyorsunuz[9]?

33. İşte böylece Rabbinin yoldan çıkanlar için söylediği "Onlar zaten inanmazlar" sözü doğrulanmış olmaktadır.

---

[7] Yani, Hesap Gününde

[8] Hamza ve Kisai ***teblû*** kelimesini ***tetlû*** olarak okumuştur. Bu durumda anlam şöyle olur: "*Orada herkes **dünyada iken** yaptığı işleri **amel defterinden** okuyacak.*"

[9] Lafzen: "*döndürülüyorsunuz*"

34. De ki: "Tanrısal nitelikler yakıştırdığınız varlıklar içerisinde ilk yaratmayı gerçekleştirip, sonra da yaratmaya devam edecek birisi var mı?" De ki: "Yalnızca Allah ilk yaratmayı gerçekleştirip sonra da yaratmayı sürdürür." Öyleyken nasıl oluyor da **hakikatten** yüz çeviriyorsunuz?

35. De ki: "Tanrısal nitelikler yakıştırdığınız varlıklar içerisinde **sizi** doğru yola iletebilecek birisi var mı?" Söyle **onlara**: "Sadece Allah **insanı** doğru yola iletebilir." **Düşünsenize bir**, doğru yola iletmeye muktedir olan mı kendisine uyulmayı daha çok hak eder, yoksa tutup götürmedikçe kendisi doğru yolu bulamayacak olan mı? **O halde** ne oluyor size? Nasıl oluyor da **böyle saçma sapan** bir yargıda bulunuyorsunuz?

36. Onların çoğu zandan başka şeye uymuyorlar. Hâlbuki zannın, hakikat karşısında hiçbir değeri olmaz. Allah elbette onların yaptığı her şeyi biliyor.

37. Bu Kur'an'ı Allah indirmiştir, **onun** uydurma olması düşünülemez. O, kendisinden önceki **vahiyleri** doğrulayan ve farz kılınan hükümlerin[10] **neler olduğunu** açıklayan **bir kitaptır**. Onun, Âlemlerin Rabbinden **geldiğinde** en ufak bir kuşku yoktur.

38. Yoksa "Onu, **Muhammed** uydurdu!" mu diyorlar? De ki **onlara**: "Madem öyle, - eğer **bu söylediğinizde** samimiyseniz - Allah'ın dışında çağırabileceğiniz varlıkların hepsini çağırarak bunun benzeri bir sure **meydana** getirin."

39. Hayır! **Tabi ki yapamayacaklar**! Aslında onlar **Kur'an'ı**, **mahiyeti hakkında** yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve **onda söz edilen şeylerle** henüz karşılaşmadıkları[11] için yalanlıyorlar. Zaten, aynı şekilde kendilerinden öncekiler de

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللَّهُ يَبْدَؤُا
الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٣٤﴾ قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ
يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ قُلِ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ
أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمَّنْ لَا يَهِدِّي إِلَّا أَنْ يُهْدَىٰ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ
تَحْكُمُونَ ﴿٣٥﴾ وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ
الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَمَا كَانَ هَٰذَا الْقُرْآنُ
أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ
الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٧﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ
قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٣٨﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا يَأْتِهِمْ
تَأْوِيلُهُ كَذَٰلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الظَّالِمِينَ ﴿٣٩﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّكَ
أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ ﴿٤٠﴾ وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلَكُمْ عَمَلُكُمْ
أَنْتُمْ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٤١﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ
يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾

yalanlamışlardı. Ama bak bakalım zalimlerin sonu nasıl oldu!

40. **Müşriklerin arasında Kur'an**'a inanacak olan kimseler de vardır, inkâr edecek kimseler de. Rabbin **Kur'an'a inanmayarak** onun hakkında ileri geri konuşanları[12] çok iyi bilmektedir.

41. Eğer onlar seni yalanlayacak olurlarsa, de ki **onlara**: "Benim yaptığımın karşılığını ben göreceğim, sizin yaptıklarınızın karşılığını da siz. Ben sizin yaptıklarınızdan sorumlu değilim."

42. Onlardan seni dinleyenler de var. Ama **hakikate karşı** sağır kesilenlere sen mi duyuracaksın. Hele de akıllarını kullanmıyorlarsa?

---

[10] Kitap kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: **Taberi ve Zemahşeri**

[11] Lafzen: "*te'vili onlara henüz gelmediği için...*" ***Tevil*** kelimesi "açıklama ve yorum" anlamına gelmektedir Ancak bu ayette, Kur'an'ın gelecekte gerçekleşeceğini söylediği kıyamet, ahiret, hesap, ceza vb. hususlarına bilfiil gerçekleşmesi anlamında kullanılmaktadır. Te'vil kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: **Tenviru'l-Mikbas min Tefsiri İbn-i Abbas; Zeccac, Meâni'l-Kur'an; Celaleyn ve İbn Aşur**

[12] Lafzen: "*fesat çıkaranları*"

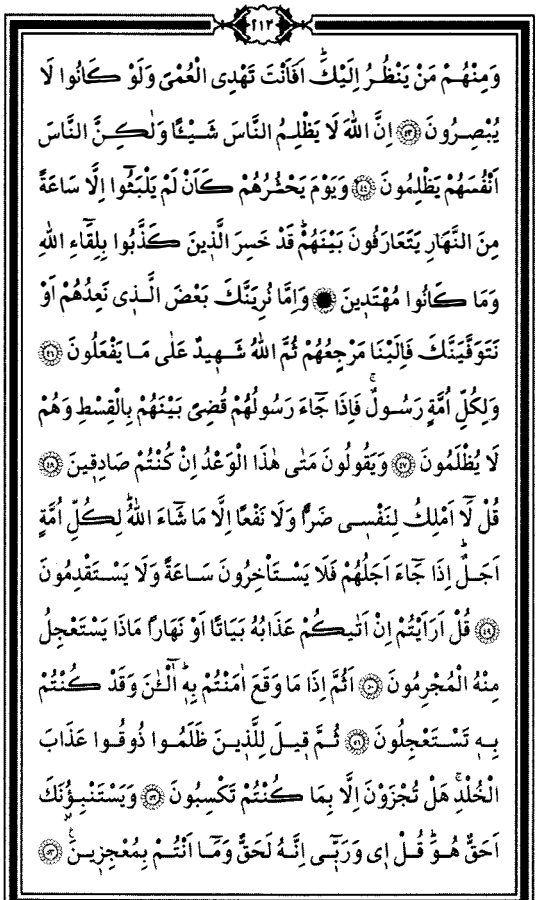

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ ۚ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَلَوْ كَانُوا لَا
يُبْصِرُونَ ﴿٤٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَٰكِنَّ النَّاسَ
أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٤﴾ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَنْ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً
مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ ۚ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ
وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿٤٥﴾ وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ
نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ ﴿٤٦﴾
وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ ۖ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾
قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ ۗ لِكُلِّ أُمَّةٍ
أَجَلٌ ۚ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ
﴿٤٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ
مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٠﴾ أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ ۚ آلْآنَ وَقَدْ كُنْتُمْ
بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٥١﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ
الْخُلْدِ ۖ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٥٢﴾ وَيَسْتَنْبِئُونَكَ
أَحَقٌّ هُوَ ۖ قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ ۖ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٥٣﴾

43. Onlardan senin **gösterdiğin hakikati** görmeye çalışanlar da var. Ama **hakikate karşı** kör kesilenleri sen mi yola getireceksin? Hele de kavramaya yanaşmıyorlarsa?

44. Allah insanlara zulmetmez; insanlar kendi kendilerine zulmediyorlar.

45. Bir gün **Allah** onları bir araya toplayacaktır. O vakit, **azabın sonsuzluğu karşısında dünya hayatı gözlerine o kadar kısa görünecek ki,** sanki **dünyada** bir gündüz vakti **ayaküstü** birbirleriyle görüşüp tanışacak kadar kısa bir süre kaldıklarını **düşünecekler. Şunu bilsinler ki,** Allah ile karşılaşacaklarını yalanlamış ve **dolayısıyla** doğru yolu tutmamış olanlar mahvolacaklar.

46. İster onlara vadettiğimiz azabın bir kısmını **senin sağlığında kendilerine** göstereriz, **istersek bunları göstermeden** seni vefat ettiririz; **bu Bizim bileceğimiz bir şey.** Ama eninde sonunda huzurumuzda toplanacaklar. O vakit, Allah onların yaptıklarının cezasını[13] **bütünüyle** verecektir.

47. Her topluma bir peygamber gönderilmiştir. Nihayetinde **Hesap Günü,** Peygamberleri kendilerine gelip **de onlar hakkında şahitlik ettiğinde** onlara haksızlık edilmeden aralarında adaletle hüküm verilir.[14]

48. Onlar, **müminlere** "Gerçekten doğru söylüyorsanız, bize vadettiğiniz azap ne zaman **gelecek söyleyin bakalım**!" diyorlar.

49. Ey **Muhammed**! De ki **onlara**: "**Ben bunu bilemem**! Kaldı ki ben kendime bile, -Allah'ın dilediği dışında – bir **fayda** sağlama yahut zarar verme gücüne sahip değilim." Her topluma tanınan bir süre vardır. Vakitleri dolduğunda ne bir an geri kalırlar, ne de erkenden giderler.

50. De ki: "Onun azabı size gece vakti yahut güpegündüz geliverirse, **neler olabileceğini** hiç düşündünüz mü?" Günaha gömülenler **azabın gelmesinden** ne umuyorlar **da bunun için** acele edip duruyorlar?

51. Yoksa siz, **azap** geldikten sonra mı inanacaksınız? **O vakit size** "Şimdi **mi aklınız başınıza geldi**; hani siz, azap bir an önce gelsin diye çırpınıp duruyordunuz ya! **Ne oldu şimdi!" denilmez mi?**[15]

52. Ardından zalimlere "Bitmeyecek olan azabı tadın bakalım. Kendi yaptıklarınızdan başka bir şeyin mi karşılığını gördüğünüzü sanıyorsunuz?" denilecek.

53. "Sahiden o **vaat edilen azap** gerçekleşecek mi?" diye soruyorlar sana. De ki: "Elbette! Rabbime yemin olsun ki, o gerçekleşecektir ve siz onu engelleyemeyeceksiniz?"

---

[13] Lafzen: "*Allah onların yaptıklarına şahitlik edecektir.*" ***Şehîd** (şahitlik edecekler)* kelimesine verdiğimiz "cezalandırma" anlamı için bak: **Zemahşeri** ve **Kadı Beyzavi**

[14] Biz bu ayetin, ahiret ile ilgili olduğunu varsayarak çevirdik; ancak bazı âlimler bu ayetin dünya hayatıyla ilgili olduğu kanaatindedirler. Bu durumda anlam şöyle olur: "*Her toplumun bir peygamberi vardır. Peygamberleri kendilerine geldiğinde aralarında adaletle hüküm verilir; onlara hiçbir haksızlık yapılmaz.*"

[15] Ya da: "***Gelmesi için** acele edip durduğunuz **azap başınıza** geldikten sonra mı, ancak o zaman mı inanacaksınız!?*"

٢١٤

وَلَوْ اَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِى الْاَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهٖ ۗ
وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ ۚ وَقُضِىَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ
وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۝ اَلَآ اِنَّ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۗ اَلَآ
اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝ هُوَ يُحْيٖ
وَيُمِيتُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَتْكُمْ
مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَآءٌ لِمَا فِى الصُّدُورِ ۙ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ
لِلْمُؤْمِنِينَ ۝ قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهٖ فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا ۚ
هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ ۝ قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ لَكُمْ مِنْ
رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلٰلًا ۗ قُلْ آٰللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ اَمْ عَلَى
اللّٰهِ تَفْتَرُونَ ۝ وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۗ اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ
لَا يَشْكُرُونَ ۝ وَمَا تَكُونُ فِى شَاْنٍ وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْاٰنٍ
وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا اِذْ تُفِيضُونَ
فِيهِ ۗ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى
السَّمَآءِ وَلَآ اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْبَرَ اِلَّا فِى كِتٰبٍ مُبِينٍ ۝

54. **O vakit** zulmeden herkes, dünyadaki her şey kendisinin olsa, azaptan kurtulmak için onu fidye olarak verirdi. **Ve** o zalimler **kendilerini bekleyen** azabı görünce **şaşkınlıktan** pişmanlık **bile** gösteremeyecekler.[16] Yine de onlar hakkında adaletle hüküm verilecek, onlar zulme uğramayacaklardır.

55. Dikkat edin! Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. İyi bilin ki Allah'ın vadi gerçekleşecektir[17] ama çokları **bunu** bilmiyor.

56. Hayatı bahşeden de ölümü veren de Odur. Ve hepiniz Ona döndürüleceksiniz.

57. Ey insanlar! İşte size Rabbinizden bir öğüt, kalplere bir şifa ve müminler için bir rehber ve bir rahmet **olan Kur'an** gelmiştir.

58. Söyle onlara, Allah'ın lütfu ve rahmetiyle ferahlasınlar; zira bu, onların biriktirdikleri **servetten** daha hayırlıdır.

59. De ki: Allah'ın size bahşettiği, sizin de **keyfinize göre** bir kısmını helal bir kısmını da haram saydığınız rızıklar konusunda ne düşünüyorsunuz? De ki: **Böyle yapmanıza gerçekten** Allah mı izin verdi; yoksa siz Allah'a iftira mı ediyorsunuz?

60. Peki bu kendi yalanlarını Allah'a yakıştıranlar, kıyamet günü **başlarına gelecek olan şey** hakkında acaba ne düşünüyorlar? Gerçek şu ki, Allah insanlara sınırsız cömertlik göstermektedir; ama onların çoğu yine de şükretmiyor.

61. **Sen ey Peygamber**, hangi koşullarda olursan ol, Kur'an'dan hangi konuyu dile getirirsen getir; ve **siz ey insanlar** her ne işle meşgul olursanız olun, siz o işe kalkıştığınız an Biz üzerinizde gözlemciyiz. İster yerde olsun isterse gökte, zerre kadar bir şey bile olsa Rabbinin bilgisi dışında olamaz. İster büyük olsun isterse küçük, her şey apaçık bir Kitap'ta **kayıtlıdır**.

---

[16] ***Esarra*** fiili "*onu gizledi*" anlamına gelmektedir. Buradaki ***esarru'n - nedamete*** ifadesi geçmiş zaman kipinde olmasına rağmen ileride olacak bir şeyden söz ettiği için, ibarenin "pişmanlıklarını gizleyecekler" diye çevrilmesi daha uygun olacaktır. Ancak Kuran'daki pek çok ifade onların bırakın pişmanlıklarını gizlemelerini bilakis büyük bir pişmanlık göstereceklerini haber vermektedir. Bu yüzden bazı müfessirler (Ör. Ebu Ubeyde'ye dayanarak **Bagavi**) buradaki ***esarru*** fiilini ezdad (zıt anlamlı) kelimelerden sayarak "pişmanlıklarını açığa vuracaklar" şeklinde yorumlamışlardır. Ancak başta Ebu Mansur el-Ezheri olmak üzere bazı dilbilginleri bu yoruma dilbilimsel açıdan itiraz etmişlerdir. Bu ifade, Zemahşeri tarafından dikkat çekilen "gayri ihtiyari olarak gizlediler" şeklindeki mecazi anlamı ile anlaşılmaya çalışılırsa, son derece derin pişmanlıklarını gösterecek gücü kendilerinde bulamadılar şeklinde anlaşılması gerekmektedir. (Bu yaklaşım için Bk. **Esed**) Razi, Arapların, bir kimse bir şeyi önce gizleyip sonra ortaya koyduğunda ***serra'ş-şey'e ve esarahu*** dediklerini, bu yüzden kelimenin anlamının "**pişmanlıklarını** izhar edecekler" şeklinde anlaşılması gerektiğini söylemektedir. Elmalılı ise ibareye "içten içe pişmanlık duydular" anlamı vermiştir.

[17] Lafzen: "*gerçektir*"

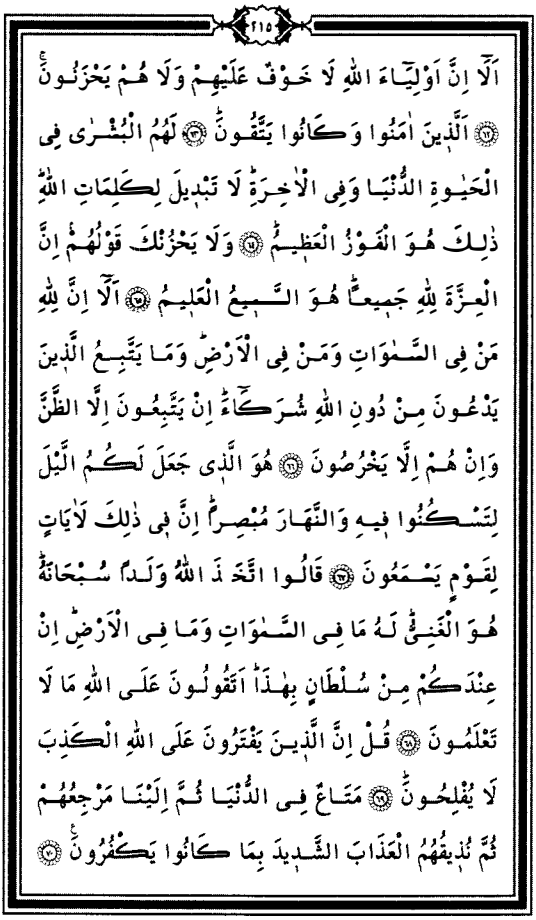
٢١٥

أَلَآ إِنَّ أَوْلِيَآءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝٦٢
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَكَانُوا۟ يَتَّقُونَ ۝٦٣ لَهُمُ ٱلْبُشْرَىٰ فِى
ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَفِى ٱلْـَٔاخِرَةِ ۚ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَٰتِ ٱللَّهِ ۚ
ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْعَظِيمُ ۝٦٤ وَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ ۘ إِنَّ
ٱلْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ۚ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ۝٦٥ أَلَآ إِنَّ لِلَّهِ
مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَن فِى ٱلْأَرْضِ ۗ وَمَا يَتَّبِعُ ٱلَّذِينَ
يَدْعُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ شُرَكَآءَ ۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ
وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ۝٦٦ هُوَ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلَّيْلَ
لِتَسْكُنُوا۟ فِيهِ وَٱلنَّهَارَ مُبْصِرًا ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَٰتٍ
لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ۝٦٧ قَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱللَّهُ وَلَدًا سُبْحَٰنَهُۥ ۖ
هُوَ ٱلْغَنِىُّ ۖ لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ إِنْ
عِندَكُم مِّن سُلْطَٰنٍۭ بِهَٰذَآ ۚ أَتَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ مَا لَا
تَعْلَمُونَ ۝٦٨ قُلْ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ
لَا يُفْلِحُونَ ۝٦٩ مَتَٰعٌ فِى ٱلدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ
ثُمَّ نُذِيقُهُمُ ٱلْعَذَابَ ٱلشَّدِيدَ بِمَا كَانُوا۟ يَكْفُرُونَ ۝٧٠

62. İyi bil ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de.

63. Onlar iman edip, Allah'a yürekten kulluk eden kimselerdir.

64. Onlara hem bu dünyada hem de öte dünyada müjdeler vardır. Allah'ın **verdiği** söz değişmez. İşte **asıl** büyük mutluluk budur.

65. Onların **ileri geri** konuşmaları seni üzmesin. Çünkü onur ve üstünlük bütünüyle Allah'a aittir. O **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

66. İyi bilin ki, göklerde ve yerde olan herkes Allah'a aittir. Durum böyleyken, Allah'ın yanı sıra başka varlıklara da yalvaranlar, **onların kendilerine cevap vereceğini düşünmekle** aslında hayali bir düşüncenin peşinden gitmekten başka bir şey yapmıyorlar. Onlar tam anlamıyla zırvalıyorlar.

67. Oysa dinlenesiniz diye geceyi var eden; **çalışasınız diye de** gündüzü apaydınlık kılan Odur. Hakikate kulak veren bir topluluk için bunda ibret alacak işaretler vardır.

68. Bütün bunlara rağmen yine de "Allah çocuk edindi" diyorlar. Haşa! O böylesi nitelemelerden uzaktır. O, hiçbir şeye muhtaç değildir. Göklerde ve yerde olan her şey Onundur. Eğer böyle olduğuna dair elinizde kesin bir kanıt varsa **hemen getirin**. Yoksa Allah hakkında, bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?

69. Söyle onlara, Allah hakkında yalan uyduranlar asla iflah olmazlar.

70. **Belki** dünyada herhangi bir menfaat **elde edebilirler**; ama er geç bize dönecekler. **Ve** sonra Biz de onlara, - **hakikati** ısrarla inkâr ediyor olmalarından dolayı - azabın en şiddetlisini tattıracağız.

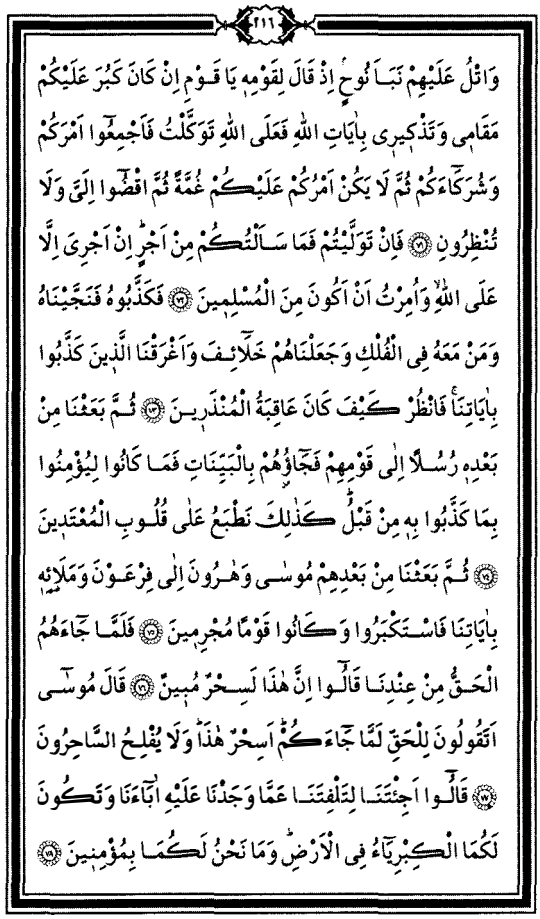

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ نُوحٍ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖ يَا قَوْمِ اِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ
مَقَامِى وَتَذْكِيرِى بِاٰيَاتِ اللّٰهِ فَعَلَى اللّٰهِ تَوَكَّلْتُ فَاَجْمِعُوٓا اَمْرَكُمْ
وَشُرَكَآءَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ اَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوٓا اِلَىَّ وَلَا
تُنْظِرُونِ ﴿٧١﴾ فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَاَلْتُكُمْ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا
عَلَى اللّٰهِ وَاُمِرْتُ اَنْ اَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٧٢﴾ فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ
وَمَنْ مَعَهُ فِى الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَٰٓئِفَ وَاَغْرَقْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ
بَعْدِهٖ رُسُلًا اِلٰى قَوْمِهِمْ فَجَآءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا
بِمَا كَذَّبُوا بِهٖ مِنْ قَبْلُ كَذٰلِكَ نَطْبَعُ عَلٰى قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ
﴿٧٤﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسٰى وَهٰرُونَ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهٖ
بِاٰيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَلَمَّا جَآءَهُمُ
الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُٓوا اِنَّ هٰذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٧٦﴾ قَالَ مُوسٰٓى
اَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَكُمْ اَسِحْرٌ هٰذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ
﴿٧٧﴾ قَالُٓوا اَجِئْتَنَا لِتَلْفِتَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا وَتَكُونَ
لَكُمَا الْكِبْرِيَآءُ فِى الْاَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمَا بِمُؤْمِنِينَ ﴿٧٨﴾

71. Onlara Nuh'un başından geçenleri anlat: Hani Nuh, kavmine şöyle seslenmişti: Ey kavmim! Eğer benim **aranızdaki** konumum ve sizlere Allah'ın ayetlerini hatırlatmam ağırınıza gittiyse, **elinizden geleni yapabilirsiniz. Sizden korkum yok.** Çünkü ben Allah'a bel bağladım. **Haydi, hiç durmayın, tanrılığına** şahitlik ettiğiniz varlıklarla bir araya gelerek **bana ne** yapacağınızı **iyice** kararlaştırın. **İyice kararlaştırın ki** sonra yapacağınız şey başınıza dert açmasın. **Karar verdikten** sonra da elinizden geleni ardınıza koymayın, bana fırsat vermeyin.

72. **Bakın**! Eğer **benim getirdiğim mesaja kulak vermekten** geri dururursanız, **bu sizin bileceğiniz bir şey.** Ama **şunu unutmayın ki,** ben sizden hiç bir karşılık beklemedim. Benim ücretim yalnızca Allah'a aittir. Ben, **sadece,** kendini Ona teslim edenlerden biri olmakla emrolundum.

73. Hal böyleyken yine de onu yalanladılar. Biz de onu ve gemide onun yanında bulunanları kurtardık. Ve onları yeryüzüne varis yaptık. Mesajlarımızı yalanlayanları ise boğduk. Bak bakalım, o uyarılanların sonu nasıl oldu!

74. Ardından pek çok peygamberi kendi kavimlerine gönderdik. Onlara apaçık kanıtlar getirdiler. Ama onlar, önceden **bir kez** yalanladıkları şeye bir türlü inanmıyorlardı. İşte Biz haddi aşanların kalbini böyle mühürleriz.

75. Sonra da Musa ve Harun'u mesajlarımızla Firavun'a ve ileri gelen adamlarına gönderdik. Ama onlar böbürlendiler ve günahkâr bir halk olmayı tercih ettiler.

76. Onlara katımızdan bir hakikat gelince "Bu apaçık bir sihirdir" dediler.

77. Musa da onlara "Size **bir** hakikat geldiğinde **hep böyle mi** söylersiniz?" dedi, "**Düşünsenize bir**! Hiç sihir olabilir mi bu? Üstelik de sihirbazların iflah olmayacakları ortadayken..."

78. **Onlar ise** "Sen bizi atalarımızın yolundan vaz geçirip; bu ülkeyi **kardeşinle** birlikte ele geçirmek için mi geldin? **Her ne ise,** biz **sizin** ikinize de inanmıyoruz." dediler.

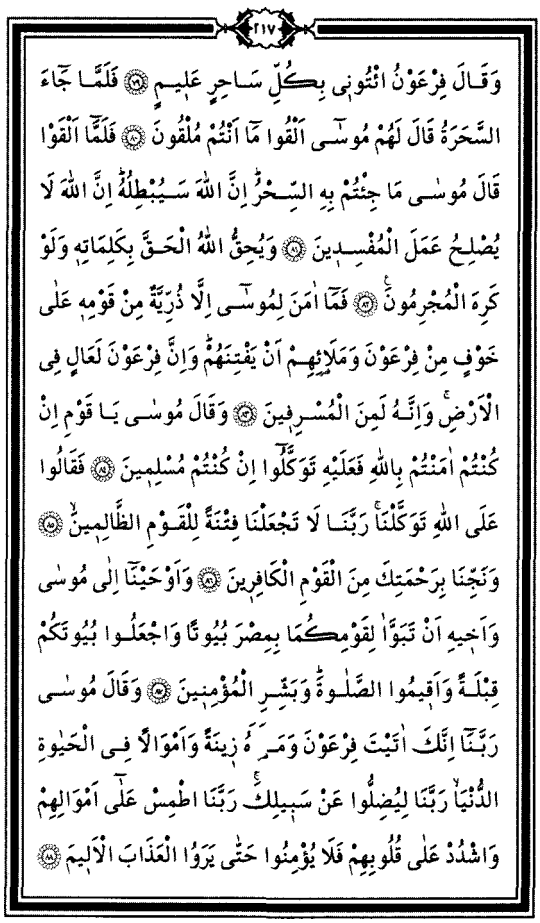
وَقَالَ فِرْعَوْنُ ائْتُونِي بِكُلِّ سَاحِرٍ عَلِيمٍ ﴿٧٩﴾ فَلَمَّا جَاءَ
السَّحَرَةُ قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ ﴿٨٠﴾ فَلَمَّا أَلْقَوْا
قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ إِنَّ اللَّهَ لَا
يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ ﴿٨١﴾ وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ
كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ ﴿٨٢﴾ فَمَا آمَنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ عَلَىٰ
خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَائِهِمْ أَنْ يَفْتِنَهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي
الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ ﴿٨٣﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ يَا قَوْمِ إِنْ
كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ ﴿٨٤﴾ فَقَالُوا
عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾
وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ
وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوَّآ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ
قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٧﴾ وَقَالَ مُوسَىٰ
رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَىٰ أَمْوَالِهِمْ
وَاشْدُدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾

79. Firavun "Ne kadar usta sihirbaz varsa hepsini getirin bana" diye emretti.

80. Derken, sihirbazlar gelip **Musa ile karşılaştıklarında**, Musa onlara "**Hadi bakalım** hünerinizi gösterin" dedi.

81-82. Onlar hünerlerini gösterince de Musa onlara şöyle dedi: Sizin yaptığınız şey sadece göz boyamadır. Allah onu mutlaka boşa çıkaracaktır. Çünkü Allah bozguncuların işini düzeltmez. **Şunu bilin ki**, günahkârlar istemeseler de Allah sözleriyle gerçeği ortaya çıkaracaktır.

83. **Başlangıçta** Musa'nın soydaşlarından, **dikkate alınmayacak kadar** küçük bir **grup** gençten[18] başka Musa'ya iman ettiğini söyleyebilen çıkmadı. Zira onlar, Firavun'un ve toplumdaki ileri gelen kimselerin kendilerine eziyet etmelerinden korkuyorlardı. Gerçekten de Firavun ülkede tam bir zorba kesilmişti. O, son derece de zalim birisiydi.

84. Musa "Ey halkım!" dedi, "Şayet Allah'a gerçekten inanıyorsanız ve Ona boyun eğenlerdenseniz sadece Ona güvenin."

85-86. Onlar da "Sadece Allah'a güvendik" diye cevap verdiler **ve ardından** "Rabbimiz bizi şu zalim halkın işkencesine maruz bırakma! Rahmetinle bizi şu inkârcı halktan kurtar!" **diye yalvardılar.**

87. Musa'ya ve kardeşi **Harun**'a, soydaşları için Mısır'da mabetler yapmalarını ve ayrıca **soydaşlarına** "Evlerinizde de kıbleye **yönelerek ibadet edeceğiniz bir yer** belirleyin ve **orada** ibadet edin!" **demelerini** vahyettik ve **ey Musa "Böyle yapan** müminleri **cennetle** müjdele" **dedik.**

88. Musa "Rabbim!" dedi, "Sen Firavun ve yandaşlarına dünya hayatında **hoşlarına gidecek** güzel şeyler ve mallar verdin. Yoksa bunu, **başkalarını** Senin yolundan saptırsınlar diye mi yaptın? Rabbimiz onların servetlerini yok et ve içlerine sıkıntı ver. Öyle ki, o acı veren azabı görünceye kadar iman etmesinler.

---

[18] ***Zürriyyetun*** kelimesi, "insan nesli", "bir kişinin çocuğu", "küçükler" gibi anlamlara gelmektedir. Muhtemelen burada, Musa'nın soydaşlarından, "dikkate alınmayacak kadar küçük bir grup genç" kastedilmektedir. Kelimenin *nekre* (belirsiz) gelmesi de, bunların bilinen, tanınan, toplumlarını etkileyebilecek birileri olmadığını ima etmektedir. Bu yüzden biz zürriyyetün kelimesini "**dikkate alınmayacak kadar** küçük bir **grup** genç" diye çevirdik.

89. **Allah da** "Sizin bu dileğiniz kabul olundu. O halde, siz ikiniz dosdoğru yolda sebat edin ve **doğru nedir eğri nedir** bilmeyenlerin yolunu izlemeyin." dedi.

90. Derken İsrailoğulları'nı denizin öte yakasına geçirdik. Bunun üzerine Firavun ve ordusu hışımla onların peşine düştüler **ve İsrailoğullarını yakalamak için onların ardından denize daldılar; ancak deniz onları kuşatıverdi. İşte o zaman** denizin dalgaları arasında boğulmak üzereyken Firavun "İsrailoğulları'nın inandığı tanrıdan başka tanrı olmadığına inandım. Ben artık kendini Ona teslim eden birisiyim" dedi.

91. **O zaman Allah ona şöyle seslendi: Ey Firavun!** Şimdi mi **aklın başına geldi?** Oysa sen bu güne kadar Bize hep başkaldırmış ve ortalığı fesada verenlerden olmuştun.

92. Bu gün senin bedenini kurtaracağız; ta ki senden sonra gelenler için bir ibret olsun; çünkü insanların pek çoğu ayetlerimizi umursamıyor.

93. Derken, Biz, İsrailoğulları'nı gerçekten güzel bir yurda yerleştirdik ve onları en güzel yiyeceklerle rızıklandırdık. Ama ne zaman ki kendilerine **hakikatin** bilgisi gelmeye başladı, o vakit anlaşmazlığa düştüler.[19] Rabbin elbette, anlaşmazlığa düştükleri konular hakkında Kıyamet Günü aralarında hüküm verecektir.

94. Bütün bunlardan sonra, sana gönderdiğimiz **vahyin** doğruluğu hakkında kuşkuya kapılacak olursan,[20] **bunların doğru olup olmadığını** senden önce **vahyedilmiş** olan Kitapları okuyanlara sor. Hakikat sana bizzat Rabbinden gelmiştir.

٢١٨

قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَانِّ سَبِيلَ
الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۝ وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ
فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا حَتَّىٰ إِذَا أَدْرَكَهُ
الْغَرَقُ قَالَ آمَنتُ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ
وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۝ آلْآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَكُنتَ مِنَ
الْمُفْسِدِينَ ۝ فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ
آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ ۝ وَلَقَدْ
بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مُبَوَّأَ صِدْقٍ وَرَزَقْنَاهُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ
فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۝ فَإِن كُنتَ فِي شَكٍّ
مِّمَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ فَسْئَلِ الَّذِينَ يَقْرَءُونَ الْكِتَابَ مِن قَبْلِكَ
لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ۝ وَلَا
تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ
۝ إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ ۝
وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ۝

Bu yüzden **onun gerçekliğinden** şüphe etme.

95. Sakın Allah'ın ayetlerini yalanlayanlardan olma; yoksa hüsrana düşenlerden olursun.

96. Allah'ın **onları cezalandıracağına ilişkin** verdiği hükmü hak edenler asla inanmaya yanaşmazlar.

97. Hatta Allah'ın ayetleri gelmiş olsa bile bir şey değişmez; ta ki, o can yakıcı azabı bizzat gözleriyle görünceye kadar...

---

[19] Lafzen: "*kendilerine **hakikatin** bilgisi gelinceye kadar ayrılığa düşmediler.*"

[20] Burada ilk bakışta sözün muhatabının bizzat Hz. Muhammed'in kendisi imiş gibi bir izlenim söz konusu olsa da, bazı alimler (Ör. **Razi**) asıl muhatabın "insan" olduğunu ve hitabın "ey insan" şeklinde anlaşılması gerektiğini söylemektedirler. Nitekim, Hz. Muhammed'in, vahyin doğruluğu hususunda herhangi bir kuşku duyması söz konusu olamayacağına ve bunun ardından gelen ayette (95.ayet) de "Allah'ın ayetlerini yalanlamaktan" söz edildiğine göre, muhatabın bizzat Hz. Muhammed olması makul ve mantıklı olmaz. Muhatap ya gerçekten doğrudan "insan"dır, ya da olsa olsa Hz. Muhammed burada farazi bir muhataptır. O zaman da ayet, **Elmalı**'nın da çevirdiği şekliyle "bilfarz sen şek edecek olursan (varsayalım ki sen kuşkuya kapılacak olursan)" anlamı taşır. Yani gerçekte böyle bir şey olmaz ama varsayalım ki oldu demektir. Böylece de hitap onun şahsında yine diğer insanlara olmuş olur.

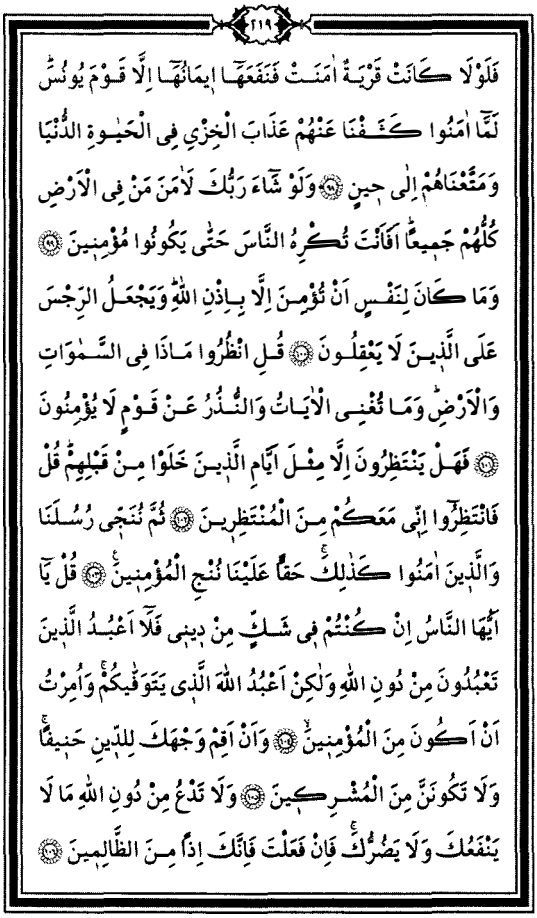

98. **Azabımız gelmek üzereyken** iman edip de bu imanın kendisine fayda verdiği hiçbir belde halkı yoktur; bunun tek istisnası Yunus'un kavmidir. Onlar iman edince, Biz onlardan dünya hayatında **karşılaşacakları** rezil rüsvay edeci azabı iptal ettik ve onları belli bir süre daha **dünya nimetlerinden** yararlandırdık.

99. **İnsanları iman etmeye zorlama!** Rabbin eğer **insanları mümin yapmak** isteseydi, yeryüzünde yaşayan herkes mümin olurdu. Hal böyleyken, sen kalkıp mümin olmaları için insanlara baskı mı yapacaksın?

100. **Şunu bil ki,** Allah dilemedikçe bir kimsenin iman etmesi asla mümkün olmaz; çünkü **Allah** aklını kullanmayan **böyle** kimselere inançsızlığın pisliğini musallat eder.

101. De ki **onlara:** "Göklerde ve yerde neler **olduğuna** bir bakın!" Ne var ki, iman etmeyen bir topluma ne **göklerde ve yerde var olan** bunca işaretin bir faydası olur, ne de bunca ikazın.

102. **Onlar bu durumdayken,** kendilerinden önce yaşayanların **başından geçen felaket** günlerinin benzerinden başka bir şeyle mi **karşılaşmayı** bekliyorlar? De ki: "Bundan böyle **başınıza gelecek olanı** bekleyin bakalım; ben de sizinle birlikte bekleyeceğim."

103. **Bu konudaki değişmeyen uygulama şudur: Hakikati inkâr edenlerin, başlarına azabı geçiririz ve** sonra da iman edenlerle birlikte peygamberlerimizi kurtarırız. Zaten Bize düşen müminleri kurtarmaktır.

104. De ki: "Ey insanlar! Eğer benim dinim konusunda bir kuşkunuz varsa, **yapacak bir şey yok. O sizin sorununuz. Ama dininize dönmemi bekliyorsanız boşa beklersiniz. Şunu bilin ki, b**en sizin, Allah'ı bırakıp da tapındığınız varlıklara **asla** ibadet etmem! Bilakis ben, sizin canınızı alacak olan Allah'a kulluk ediyorum. Çünkü bana, Ona iman edenlerden olmam emredildi."

105. **Ey insan!** Sen de, her tür batıldan yüz çevirerek gerçek dine yönel! Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da ilah edinenlerden olma!

106. Allah'ı bırakıp da, sana herhangi bir fayda sağlamaya da zarar vermeye de gücü yetmeyecek varlıklara yalvarıp yakarma. Eğer **böyle** yaparsan, o zaman gerçekten **kendi kendine** zulmetmiş olursun.

107. Ve bil ki, eğer Allah senin başına bir sıkıntı musallat edecek olursa, Kendisinden başka onu giderecek kimse yoktur. Ama senin hayrına olacak bir şeyi murat ederse de lütfunu engelleyecek kimse yoktur. O, lütuf ve cömertliğini kullarından dilediği kimseye nasip eder. Çünkü O, **kullarına karşı** çok şefkatli, çok merhametlidir.

108. **Ey Peygamber!** De ki: "Ey insanlar! Şimdi size Rabbinizden mutlak bir hakikat geldi. Bundan böyle kim doğru yolu seçerse, bunu kendi lehine seçmiş olur. Kim de sapıklığı seçerse, o da bunu kendi aleyhine seçmiş olur. Ben sizin yaptıklarınızdan sorumlu değilim."

109. **Sana gelince, Ey Peygamber!** Sen sadece sana vahyedilene uy ve Allah hükmünü verinceye kadar sabret. Çünkü O, hükmedenlerin en hayırlısıdır.

HÛD SÛRESİ (11)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 123 ayettir. Adını, 50. ayetten itibaren anlatılan Hud peygamber kıssasından almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Elif. Lam. Ra. **İşte bu öyle** bir **ilahi** Kitaptır ki, ayetleri, her şeyden haberdar olan ve her şeyi yerli yerince yapan **Allah** tarafından mükemmel bir ifade gücüne ve iç bütünlüğe sahip kılınmış[1], ve ayrıca[2] ayrıntılı olarak açıklanmıştır; ta ki **bu sayede** Allah'tan başkasına kulluk etmeyesiniz diye. **De ki onlara**: "İşte ben size Onun tarafından gönderilmiş bir uyarıcı ve müjdeciyim."

3. Rabbinizden **günahlarınız için** bağışlanma dileyin. Sonra tevbe ederek Ona yönelin ki O da sizi **bu dünya hayatında** Kendi belirlediği bir süreye kadar

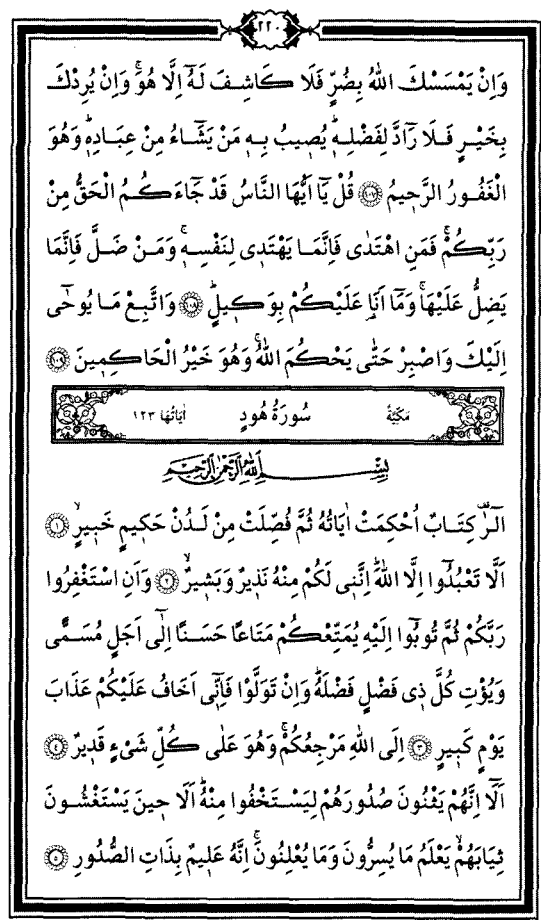

güzel bir şekilde geçindirsin ve **öte dünyada da** her erdem sahibine erdemliliğinin karşılığını **fazlasıyla** versin. Ancak **doğru yoldan** yüz çevirirseniz, zorlu Gün **gelip çattığında** azabın[3] sizin başınıza gelmesinden korkarım.

4. Dönüşünüz yalnızca Allah'adır. O her şeyi yapabilecek güçtedir.

5. Bakın hele! Onlar **Allah'ın mesajından** etkilenmemek için **nasıl da onunla** yüz yüze gelmekten kaçınıyorlar[4]. İyi bilin ki, onlar **hakikati görüp/duymamak için** elbiselerini başlarına bürüdüklerinde **bile**, Allah onların açıkladıklarını da gizlediklerini de bilmektedir. Zira O, kalplerin özünde olanları bilir.

---

[1] ***Uhkimet***: Bozulma ihtimali bulunmayan, gayet sağlam, sağlamlaştırılmış, mükemmel bir ifade gücüne ve iç bütünlüğe sahip kılınmış.

[2] Lafzen: "*sonra*". Ancak **Zemhaşeri** ve **Razi**'ye göre buradaki ***sümme*** (sonra) edatı zaman açısından peşpeşelik değil, daha çok nitelik ve şartlarda bir sıra ve uyum bildirir.

[3] Lafzen: "*Büyük Günün azabının*"

[4] Lafzen: "*Ondan gizlenebilmek için büzülüyorlar*" İbarenin mecazi bir anlatımı olduğu söylenilebilir. Nitekim bir kimse birileri tarafından görülmek ve tanınmak istemediğinde büzülür, kapanmaya ve yüzünü gizlemeye çalışır. Anlaşıldığı kadarıyla burada, müşriklerin, Peygamberin tebliğinden etkilenmemek için ondan uzak durmaya çalışmaları veciz ve mecazi bir üslupla anlatılmaktadır. Gerçi bazı alimler ayetin münafıklar hakkında olduğunu söylemektedirler, ancak surenin Mekki olması bu ihtimali hayli zayıflatmaktadır. Bunların Mekkeli müşrikler olma ihtimali hayli yüksek; bu yüzden biz çeviriyi bu bağlamda yapmayı tercih ettik. Öte yandan müşriklerin büzülüp, kendilerini saklanmaya çalışmaları korkudan olamayacağına göre, böyle yapmaları olsa olsa Hz. Peygamberle yüz yüze gelerek tebliğinden etkilenmekten kaçınmak olabilir kanaatindeyiz. Bu yüzden biz, ***yesnune sudurehum*** (göğüslerini büzüyorlar/saklamaya çalışıyorlar) ibaresinin mecazi anlatımını dikkate alarak "*yüz yüze gelmekten kaçınıyorlar*" anlamı; ***liyestahfu*** (gizlenmek için) ibaresine de, "*onun **etkilemesinden** korunmak için*" yani "*etkilenmemek için*" anlamı verdik.

وَمَا مِنْ دَآبَّةٍ فِى الْاَرْضِ اِلَّا عَلَى اللّٰهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ
مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا ۚ كُلٌّ فِى كِتَابٍ مُبِينٍ ۝ وَهُوَ
الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ
عَلَى الْمَآءِ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا ۗ وَلَئِنْ قُلْتَ
اِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
اِنْ هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ۝ وَلَئِنْ اَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ
اِلٰٓى اُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ ۗ اَلَا يَوْمَ يَاْتِيهِمْ لَيْسَ
مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ۝ وَلَئِنْ
اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ اِنَّهُ لَيَؤُسٌ
كَفُورٌ ۝ وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ نَعْمَآءَ بَعْدَ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ
ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّى ۚ اِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ ۝ اِلَّا الَّذِينَ
صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ۙ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ
كَبِيرٌ ۝ فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحٰٓى اِلَيْكَ وَضَآئِقٌ
بِهِ صَدْرُكَ اَنْ يَقُولُوا لَوْلَآ اُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ اَوْ جَآءَ مَعَهُ
مَلَكٌ ۗ اِنَّمَآ اَنْتَ نَذِيرٌ ۗ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ وَكِيلٌ ۝

6. Yeryüzünde hareket eden her canlının rızkı Allah'a aittir. O, onların, bulundukları yeri de gidecekleri yeri de bilir. Bunların hepsi apaçık bir kitapta **kayıtlıdır**.

7. Allah, - Kendi kudretinin göstergesini suda tecelli ettirmişken[5]-, yeri ve göğü, hanginizin iyi ameller işleyeceğini sınamak için altı evrede[6] yarattı. **Hal böyle iken şimdi sen kalkıp da** onlara "Siz öldükten sonra kesinlikle geri dirileceksiniz" desen, **hakikati** inkâr edenler mutlaka şöyle derler: Böyle bir şey **olsa olsa**, sadece apaçık bir sihir **olabilir**.[7]

8. Biz onların **hak ettiği** azabı belirli bir vakte kadar ertelesek, **bu kez de**, "Onun **hemen gerçekleşmesini** önleyen nedir?" diye **alay ederler**. İyi bilin ki, **azap başlarına** geldiği gün kendilerini ondan hiçbir güç kurtaramayacak ve alay ettikleri o **azap** kendilerini çepeçevre kuşatacaktır.

9. Şayet Biz insanoğlunu tarafımızdan bir rahmete nail etsek[8] ve ardından onu geri alsak, hemencecik **önceki lütfumuzu** görmezden gelerek umutsuzluğa[9] kapılır.

10. Ancak başına gelen bir beladan sonra, onu yeniden bolluğa ve rahata kavuştursak[10], bu kez de sevinç içinde, "**Bu** zorlukları **ben kendi çabamla** atlattım[11]!" diye öğünür.

11. Oysa sabrederek Allah'ın güzel gördüğü ameller işleyenler böyle değildir. Onlar bağışlanmayı ve büyük bir mükâfatı hak ettiler.

12. **Ey peygamber, şimdi o müşriklerin, - sırf inanmadıkları için- kalkıp da senin hakkında** "Ona gökten niçin bir hazine indirilmiyor?" yahut "Niçin yanında bir melek ile gelmedi?" diye **ileri geri** konuşmaları yüzünden yüreğin daralarak[12], sana vahyedilenlerin bir kısmını terk etmeye kalkışman hiç doğru olur mu? **Unutma ki** sen sadece bir uyarıcısın. Her şeyi kontrolü altında tutan sadece Allah'tır.

---

5) Lafzen: "*arşı suyun üzerindeyken*" arş kelimesi için bk. **A'raf:54**'ün dipnotu

6) ***Eyyam*** (lafzen: günler): evre / safha. Bak: **A'raf:54**'ün dipnotu

7) Müşrikler öldükten sonra dirilmenin gerçekte mümkün olacağını inkâr etmektedirler. Onlara göre, böyle bir şey gerçekleşiyormuş gibi olsa bile, bu, yalnızca, öyle olduğunu zannetmelerini sağlayacak bir sihir olabilir. Bu yüzden öldükten sonra dirilmeyi *sihrün mübin* olarak nitelemeleri, onun gerçek değil olsa olsa bir yanılsama olacağına ilişkin düşüncelerini yansıtmaktadır. Çünkü sihir sahte bir şeyi gerçekmiş gibi gösterir.

8) Lafzen: "*bir rahmet tattırsak*"

9) Allah'ın kendisine geçmişte verdiği nimetleri hatırlamaz, nankörlük eder; sanki Allah kendisine tekrar veremezmiş gibi umutsuzluğa kapılır.

10) Lafzen: "*tattırsak*"

11) Lafzen: "*kötülükler benden uzaklaştı*"

12) Lafzen: "*...diyecekler diye göğsün daraldığı için*" Bu konudaki tefsir otoriteleri, ayetin başındaki ***lealle*** (olabilir ki) ifadesinin, Hz. Muhammed'in, tebliğini kabul etmeyen müşriklerin göstereceği olumsuz tepkiye ilişkin beklentisine işaret ettiğini söylemektedirler. Bu itibarla cümlenin kendi olumsuzlamasını (reddini) içinde barındıran bir cümle formu içerisinde "hiç doğru olur mu?" şeklinde çevrilmesi yerinde olacaktır. (Bak. **Esed;** ilgili ayetin dipnotu)

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَىٰهُ ۖ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ
وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ
﴿١٣﴾ فَإِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ
وَأَن لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ فَهَلْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٤﴾ مَن كَانَ يُرِيدُ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ
فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ ﴿١٥﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ
إِلَّا النَّارُ ۖ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ
﴿١٦﴾ أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن
قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً ۚ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ۚ وَمَن
يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ فَالنَّارُ مَوْعِدُهُ ۚ فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ
مِّنْهُ ۚ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿١٧﴾
وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۚ أُولَٰئِكَ يُعْرَضُونَ
عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ هَٰؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ
رَبِّهِمْ ۚ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿١٨﴾ الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُم بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿١٩﴾

13. Yoksa "Onu, **Muhammed'in** kendisi uydurdu" mu diyorlar? De ki **onlara**: "Madem öyle, - eğer söylediğinizde samimiyseniz[13]- siz de onunla aynı değerde, insan zihninden çıkma[14] on sure getirin. Ve hatta - Allah hariç, - buna güç yetirebileceğini **düşündüğünüz** kim varsa onları da yardıma çağırın."

14. Peki, eğer onlar sizin **yardım çağrınıza** cevap vermezlerse, **o vakit ne yapacaksınız, hiç düşündünüz mü?** Bilin ki **bu Kuran** Allah'ın **sınırsız** ilminin bir ifadesi olarak[15] indirilmiştir. Zira Ondan başka ilah yoktur. **Söyleyin bakalım,** şimdi teslim oldunuz mu[16]?

15. Kim dünya hayatını ve onun gösterişini isterse, onlara **bu dünyada** yapıp-ettiklerinin karşılığını eksiksiz veririz; onlar hak ettiklerini alacaklardır.

16. Ancak bunlar, ahirette paylarına ateşten başka bir şey düşmeyecek olanlardır. **Bu dünyada** yapıp-ettiklerinin hepsi orada boşa gidecektir; zira yaptıklarının hiçbir değeri yoktur onların.

17. **Hiç böyle birisi**[17], Rabbinden gelen apaçık bir kanıta[18], **hem de** Onun katından bir tanığın[19] okuduğu ve **üstelik de** daha önce Musa'nın kitabının bir önder ve rahmet **olarak nitelediği**[20] **bir kanıta** dayanan kimse gibi olur mu? İşte sadece böyleleri[21] o **Kitaba** inanırlar[22]. Ancak, hangi topluluk onu inkâr ederse, onların yeri cehennemdir. Bunun içindir ki[23], **vahyin gerçekliğinden** asla şüphen olmasın. O, Rabbinden gelen bir hakikattir. Şu var ki, insanların çoğu buna inanmaz.

18. Kendi uydurduğunu Allah'a isnat ederek[24] Ona iftira edenden daha zalim kim olabilir? Onlar Rablerinin huzuruna getirilecekler ve **o vakit** şahitliğe çağırılanlar "İşte" diyecekler, "Kendi uydurduklarını Rablerine isnat ederek **asıl iftirada bulunanlar** bunların ta kendisidir!" İyi bilin ki Allah'ın laneti zalimlerin üzerinedir.

19. O **zalimler var ya, işte onlar başkalarını** Allah'ın yolundan alıkoyarlar ve onu yanlış **bir yol gibi** göstermeye çalışırlar.[25] Onlar ahireti de inkâr edenlerin ta kendisidirler.

---

13) Yani, Kuran gibi ilahi bir kitap gerçekten insan tarafından uydurulabilirse.

14) Lafzen: "*uydurulmuş*"

15) Lafzen: "*Allah'ın ilmiyle*"

16) Yani, bu Kuran'ın Allah'ın kitabı olduğunu apaçık bir şekilde gördükten sonra, şimdi Allah'a boyun eğerek İslam'ı kabul ettiniz mi?

17) Bu ibare, ayetin önceki ayetlerle olan münasebeti dolayısıyla, o ayetlerde söz konusu edilen kişilere gönderme yapmak amacıyla eklendi.

18) Kuran'a

19) Hz. Muhammed veya Cebrail

20) Yahut, "*...kendisinden önce, bir önder ve rahmet olan Musa'nın kitabı **gelmiş** olan bir kanıta...*"

21) Bir önceki cümlede sözü edilen kimseler.

22) Zımnen, önceki ayetlerde söz konusu edilen yaptıkları ahirette bir işe yaramayan kimselere karşılık, ancak böyleleri cennete nail olacaklardır, denilmek istenmektedir.

[23] Razi, genel anlamda insana hitap eden bu cümlenin başındaki *fe* bağlacının yukarıdaki ayetlerle (12-14) bağlantı sağladığını söylemektedir; nitekim sonraki ayetlerin anlam akışı da bunu doğrulamaktadır. Bu yüzden bu bağlaç "bunun içindir ki" şeklinde çevrilmiştir.

[24] Lafzen: "*yalan söyleyerek*" Buradaki soru, 13. Ayette geçen "*Onu **Muhammed'in** kendisi uydurdu, ama onu Allah'a nispet ediyor* " diyenlere reddiye mahiyetinde olup, böyle yapmanın büyük bir haksızlık olduğuna, dolayısıyla Hz. Muhammed as.'ın böyle bir şey yapmasının mümkün olmadığına işaret etmektedir.

[25] Lafzen: "*Onu eğriltmek isterler*"

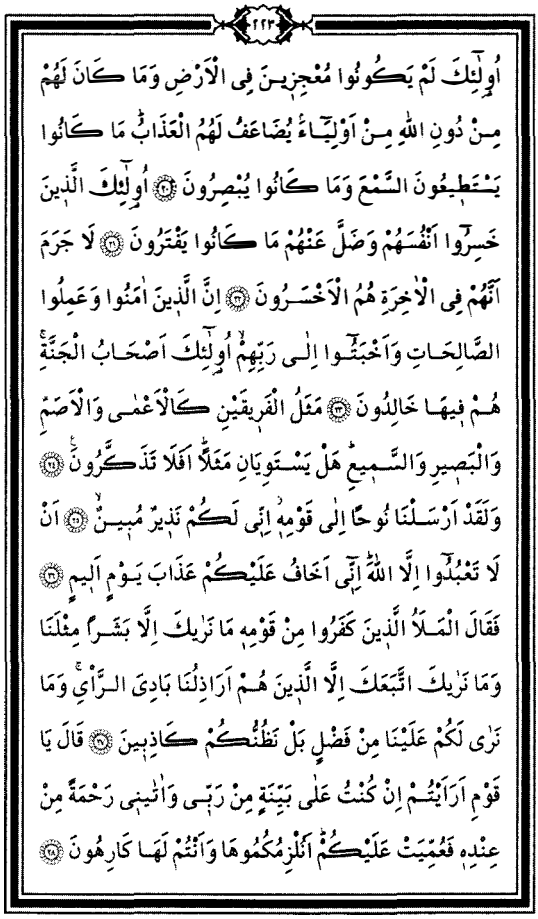

أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُم
مِّن دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا
يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ ﴿٢٠﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ
خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢١﴾ لَا جَرَمَ
أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ ﴿٢٢﴾ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٣﴾ مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصَمِّ
وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٤﴾
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٥﴾ أَنْ
لَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٢٦﴾
فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا
وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَاذِلُنَا بَادِيَ الرَّأْيِ ۖ وَمَا
نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ يَا
قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَانِي رَحْمَةً مِّنْ
عِندِهِ فَعُمِّيَتْ عَلَيْكُمْ أَنُلْزِمُكُمُوهَا وَأَنتُمْ لَهَا كَارِهُونَ ﴿٢٨﴾

20. Böyleleri **Allah'ın, kendilerini,** bu dünyada **da**[26] **cezalandırmasını** engelleyemezler. Ayrıca **Ahirette de** Allah'a karşı **kendilerini koruyacak** dost bulamayacaklar. **O vakit** uğrayacakları azabın şiddeti arttıkça artacak. Zira onlar **hakikati** işitmeye tahammül edemezler; ve **onu** görmek de istemezler.

21. Onlar kendi kendilerini mahveden kimselerdir. Uydurdukları **ilahlar da** kendilerini terk edip gidecektir[27].

22. Kesinlikle onlar ahirette en fazla ziyana uğrayan kimseler olacaklardır.

23. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyerek, Rablerine gönülden boyun eğenlere gelince, işte onlar cennetlik kimselerdir; orada ebediyen kalacaklardır.

24. Bu iki grubun misali, hem kör ve hem de sağır olan **bir grup** ile, işitip gören **başka bir grubun** durumu gibidir. Bu iki grubun durumu aynı olur mu hiç? Yoksa bundan da mı ders çıkarmayacaksınız?

25-26. Andolsun Biz Nuh'u kendi kavmine yolladık. **Nuh onlara** "Ben sizi açıkça uyaran birisiyim. Artık Allah'tan başkasına tapmayın. **Şayet Allah'tan başkasına taparsanız, Kıyamet** Günü dayanılmaz bir azaba[28] uğramanızdan korkarım." dedi.

27. Kavminin ileri gelenlerinden inkârcı bir grup dedi ki: Biz, senin de bizim gibi sıradan bir insan olduğunu görüyoruz. Aramızdaki ayaktakımından başkasının senin ardına düştüğünü görmüyoruz. **Üstelik** bize bir üstünlüğünü de göremiyoruz. Bilakis senin yalancı olduğunu düşünüyoruz.

28. **Bunun üzerine Nuh** dedi ki: Ey kavmim! Bakın! Ya ben Rabbimden bir delile dayanıyorsam? Ya O bana kendi katından bir rahmet bahşetmiş de siz onu fark edemiyorsanız? Siz istemedikten sonra, biz size **bu hakikati** zorla mı **kabul ettireceğiz?**

[26] Öte dünyada cezalandırılacakları kesindir, ama Allah isterse onları bu dünyada da cezalandırır ve onlar bunu engelleyemezler.

[27] Lafzen: "gitti"

[28] Lafzen: " *acı **verecek** bir günün azabından*" veya " ***Kıyamet** gününün acı **verecek** azabından*"

وَيَا قَوْمِ لَآ أَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا
أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا ۚ إِنَّهُمْ مُلَاقُو رَبِّهِمْ وَلَٰكِنِّي أَرَاكُمْ
قَوْمًا تَجْهَلُونَ ﴿٢٩﴾ وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ ۚ
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٣٠﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا
أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي
أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا ۖ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ ۖ إِنِّي
إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣١﴾ قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا فَأَكْثَرْتَ
جِدَالَنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٢﴾ قَالَ
إِنَّمَا يَأْتِيكُمْ بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا
يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ
أَنْ يُغْوِيَكُمْ ۚ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ ۖ
قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تُجْرِمُونَ ﴿٣٥﴾
وَأُوحِيَ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ
فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾ وَاصْنَعِ الْفُلْكَ بِأَعْيُنِنَا
وَوَحْيِنَا وَلَا تُخَاطِبْنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا ۖ إِنَّهُمْ مُغْرَقُونَ ﴿٣٧﴾

29. Ey kavmim! Buna karşılık ben bir menfaat beklemiyorum. Benim **çabalarımın** karşılığını Allah **zaten** verecektir. **Şimdi, siz istemiyorsunuz diye,** iman edenleri yanımdan kovmamı beklemiyorsunuz herhalde? **Hiç olmazsa** onlar Rablerinin huzuruna gideceklerinin **bilincindeler.** Ama ben sizin, **bunu anlayamayacak kadar** cahil bir topluluk olduğunuzu görüyorum.

30. Ey kavmim! Ben eğer onları **yanımdan** kovarsam, o vakit Allah'a karşı kim korur, kim savunur beni. Aklınız ermiyor mu sizin?

31. Ben size "Allah'ın hazineleri benim yanımdadır" demiyorum. Ben gaybı da bilmem. "Ben meleğim" de demiyorum size. Bu yüzden sizin kendilerini hor ve hakir gördüğünüz kimseler hakkında, **kalkıp da** "Allah bunlara bir lütufta bulunmaz" diyemem; zira Allah onların kalplerindekini **benden** daha iyi bilir. **Eğer böyle bir şey yaparsam,** bu durumda kesinlikle zalimlerden olurum.

32. "Ey Nuh!" dediler; "Bizimle mücadeleye kalkıştın. Üstelik **her geçen gün** dozunu artırdın. Eğer gerçekten sözünün eriysen hadi bize vadettiğin o azabı getir bakalım."

33. **Nuh da şöyle** karşılık verdi: Eğer dilerse onu ancak Allah getirebilir; ve o vakit siz Onun, **sizi cezalandırmasını** engelleyemezsiniz.

34. Ben size öğüt vermek istesem de, eğer Allah azgınlığa devam etmenizi[29] murat etmişse, benim öğüdümün hiçbir yararı olmaz size. Rabbiniz Odur ve hepiniz **er geç** Ona döneceksiniz.

35. Yoksa, "Bu **kıssayı Muhammed'in** kendisi uydurdu"[30] mu diyorlar? De ki: "Eğer onu uydurmuşsam, suçumu üstlenirim. Ama **en azından** benim, sizin işlediğiniz günahlarla bir ilgim yok."

36-37. Vaktiyle Nuh'a şöyle vahyettik: "Kavminden şimdiye kadar iman etmiş olanlardan başka hiç kimse artık sana iman etmeyecek. Onların yaptıklarından dolayı kendini üzme. Sen Bizim gözetimimiz altında sana bildirdiğimiz şekilde gemiyi yap ve **tufan başladığı an** zalimlerin **kurtulması için** Bana başvurma; çünkü onlar boğulacaklar"

---

[29] İnkârlarında ısrarlı olanları bulundukları konumda bırakmak tarzında işleyen Allah'ın sünnetinin gereği olarak, ***en yuğviyekum*** (sizi azgınlığa sokmayı) ifadesini "azgınlığa devam etmenizi" şeklinde çevirdik.

[30] Bazı müfessirler bu ayetin Hz. Nuh ve kavmi ile ilgili yukarda söz edilen kıssanın bir parçası olduğu kanaatindeler. Bu durumda bu ayetin anlamı, "Kavmi, Nuh'a gönderilen ilahi mesajın, aslında Nuh tarafından uydurulduğunu iddia etti" şeklinde olurlar. Ancak önceki ve sonraki ayetlerde "dedi", "dediler" formundaki geçmiş zaman kipinin aniden "...mu diyorlar" formunda şimdiki zamana dönüşmesi göz önünde bulundurulursa, bu tercih pek isabetli görünmemektedir. Taberi ve İbn Kesir'in yaptığı (Mukatil'e dayanan ve Begavi'nin de temas ettiği) açıklamaya göre, bu ayet, Hz. Peygamber'e hitap eden ve Kur'an'da anlatılan Hz. Nuh kıssasına ve dolaylı olarak da Kur'an'a temas eden bir ara pasajdır. Bu yorum, Reşit Rıza tarafından da tercih edilmiştir.

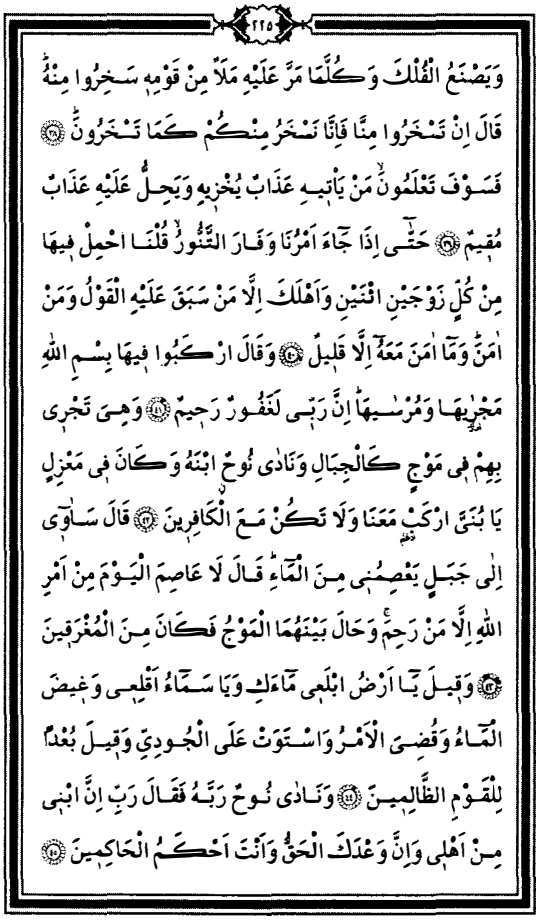

وَيَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأٌ مِّن قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ
قَالَ إِن تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ ﴿٣٨﴾
فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَن يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ
مُّقِيمٌ ﴿٣٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا
مِن كُلٍّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ
آمَنَ ۚ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٤٠﴾ وَقَالَ ارْكَبُوا فِيهَا بِسْمِ اللَّهِ
مَجْرِاهَا وَمُرْسَاهَا ۚ إِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٤١﴾ وَهِيَ تَجْرِي
بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَىٰ نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ
يَا بُنَيَّ ارْكَب مَّعَنَا وَلَا تَكُن مَّعَ الْكَافِرِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ سَآوِي
إِلَىٰ جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ ۚ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ
اللَّهِ إِلَّا مَن رَّحِمَ ۚ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ
﴿٤٣﴾ وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي وَغِيضَ
الْمَاءُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدًا
لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٤٤﴾ وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي
مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ ﴿٤٥﴾

38-39. Böylece Nuh gemi yapmaya başladı. Ancak halkın ileri gelenleri yanından gelip geçtikçe onunla alay ederler, o da onlara "Eğer bizimle alay ediyorsanız, **bu sizin bileceğiniz bir şey. Ancak şunu bilin ki, yakında** - tıpkı sizin alay ettiğiniz gibi - biz de sizinle alay edeceğiz. **Bu dünyada** alçaltıcı azabın kime geleceğini, **öte dünyada da** sürekli azaba kimin uğrayacağını yakında öğreneceksiniz" derdi.

40. Nihayet emrimiz gelip de sular kaynayıp coşunca[31], "Her cins **hayvandan** bir çiftini **yanına alarak**, – ailenden olup da sana inanmayanlar hariç – **diğer** aile fertlerini ve sana inananları gemiye bindir." dedik. Zaten ona inananlar çok azdı.

41. Bunun üzerine **Nuh onlara şöyle** dedi: "Haydi, yüzmesi de, demir atması da Allah'ın adıyla olan **bu** gemiye binin! Rabbim elbette **kullarına karşı** çok şefkatli, çok merhametlidir.

42. Gemi onları dağ gibi dalgalar arasından geçirirken, Nuh, bir kenarda duran oğluna, "Yavrum!" diye seslendi; "Haydi, bizimle beraber sen de bin; o kâfirlerin yanında kalma!".

43. **Oğlu**, "Ben, beni suda **boğulmaktan** koruyacak bir dağa sığınacağım" diye cevap verdi. **Nuh da ona** "Bu gün, **Allah'ın** merhametini hak etmiş olanların dışında **hiç kimsenin** Allah'ın azabından kurtulma **şansı** yoktur." diye seslendi. **Tam o esnada** aralarına bir dalga girdi ve Nuh'un oğlu da boğulanların arasına karıştı.

44. **Zalimler helak edildikten sonra** "Ey yer, suyunu yut; ve Sen de ey gök, **yağmuru** kes!" denildi; ardından sular çekildi; **bu şekilde** Allah'ın emri yerine getirildi ve gemi Cudi **Dağı**'na oturdu. Ve işte böylece o zalim halka, "Cehenneme kadar yolunuz var!"[32] denildi.

45. Nuh Rabbine yalvararak, "Rabbim!" dedi; "O, benim ailemden **birisiydi**; demek ki Senin **kâfirlerin cezalandırılacağına dair** vadin **herkes için** geçerliymiş. **Şüphesiz** Sen, **kulların hakkında** en güzel hükmü verirsin"

[31] Lafzen: "*ocak kaynayıp / coşunca*" ***Fare't-tennur*** deyiminin anlamına ilişkin müfessirler değişik şeyler söylemişlerdir. Kelimeye, tufan esnasında suyun kaynayıp coşması anlamını verenler olduğu gibi Elmalı gibi geminin kazanının kaynaması anlamını verenler de olmuştur. Razi Arapların ***tennur*** kelimesine arzın yüzü anlamını verdiklerini söylemektedir. Kamus ise *tennur* kelimesinin anlamlarından birinin "suyun kaynayıp, coştuğu yer" olduğunu söylemektedir. Ancak kelime mecazi olarak bir işin ciddileşmesi, işlerin kızışıp şiddetlenmesi anlamına da gelmektedir. Gerçi –bilimsel tefsir içerisinde mütaala edilebilecek olan - Elmalılının yorumunu bir yana bırakırsak, bunun anlamının mecazi anlamda "işlerin ciddileşmesi" olması da mümkündür. Gerçi bu yorum da mecazi anlamı devre dışı bırakmış olmaz, çünkü tufan esnasında sular kaynayıp coşunca iş ciddileşmiş olur.

[32] Lafzen: "*uzak olsunlar*"

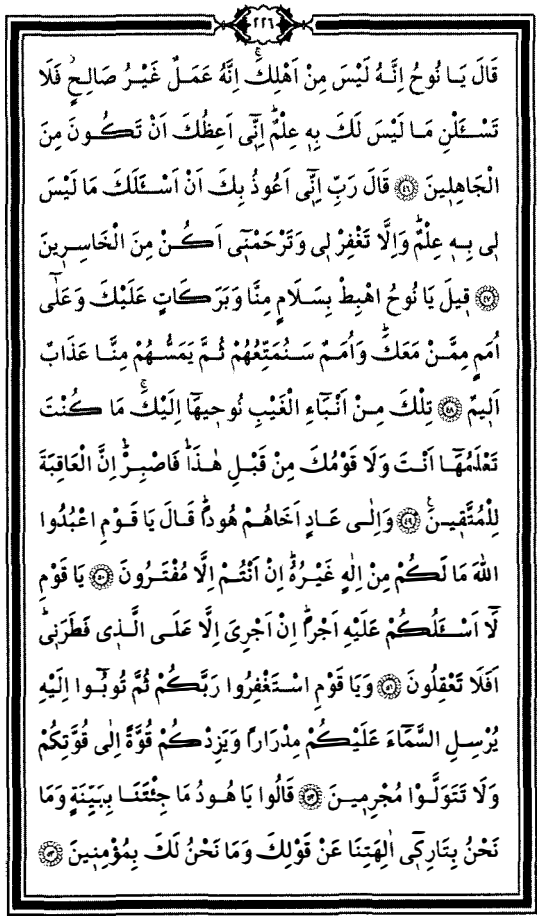

قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ ۖ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ ۖ فَلَا
تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ ۖ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ
الْجَاهِلِينَ ﴿٤٦﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ
لِي بِهِ عِلْمٌ ۖ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ
﴿٤٧﴾ قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ
أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ ۚ وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٤٨﴾ تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ ۖ مَا كُنْتَ
تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَٰذَا ۛ فَاصْبِرْ ۖ إِنَّ الْعَاقِبَةَ
لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا ۚ قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ ﴿٥٠﴾ يَا قَوْمِ
لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي ۚ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٥١﴾ وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ
يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ
وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ ﴿٥٢﴾ قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا
نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ ﴿٥٣﴾

46. Allah, "Ey Nuh!" dedi, "O, senin ailenden sayılmaz; çünkü o, hoşlanılmayacak bir davranış **sergiledi**.[33] Ayrıca, **hakkında hayırlı mı hayırsız mı olacağını** bilmediğin bir şeyi isteme Benden! Sana cahilce davrananlardan olmamanı öğütlüyorum."

47. Nuh, Rabbim!" dedi, "Hakkında bilgi sahibi olmadığım bir konuda Senden istekte bulunmaktan Sana sığınırım. Böyle yapmam halinde de[34] Sen beni bağışlamaz ve bana acımazsan ben mahvolanlardan olurum."

48. **Sonra da Nuh'a** "Ey Nuh!" denildi, "Sana, yanındakilere ve gelecek nesillere[35] sağladığımız güvenlik ve bereketle gemiden in. Biz, **senin ve onların soyundan gelecek bazı günahkâr** toplulukları **bu dünyadaki** nimetlerden bir süre yararlandıracağız; ancak vakti gelince tarafımızdan can yakıcı bir azaba uğrayacaklar.

49. **Ey Muhammed!** Bunlar sana vahyettiğimiz gayb haberleridir. Daha önce ne sen biliyordun bunları, ne de halkın. Sabret! Gelecek elbette **Allah'a kullukta** samimi olanların olacaktır.

50. Ad kavmine de kardeşleri Hud'u **gönderdik. Hud** onlara şöyle dedi: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin, çünkü Ondan başka ilahınız yoktur. Sizin yaptığınız **kendinize ilahlar** uydurmaktan başka bir şey değil.

51. Ey kavmim! Ben **buna karşılık** sizden herhangi bir ücret istemiyorum. Benim **yaptıklarımın** karşılığını, beni yoktan var eden **Allah** verecektir. Aklınız ermiyor mu sizin?

52. Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin. Sonra **günahlarınızdan dolayı** Ona tevbe edin ki O da **buna karşılık** üzerinize gökten rahmet indirsin ve gücünüze güç katsın. Suç işleyerek **Rabbinizden** yüz çevirmeyin.

53. "Ey Hud!" dediler. "Sen bize apaçık bir mucize getirmedin ki; sadece senin sözüne uyarak tanrılarımızı terk edip, sana inanacak halimiz yok herhalde."

---

[33] Bazı müfessirler, ***amelun gayri sahih*** ifadesinin Nuh'un söylediği söz için olduğu kanaatindedirler. Bu durumda anlam "***Senin bu yakarışın, senin adına hoş olmayan bir davranıştır***" şeklinde olur. Ancak **Zemahşeri** bu ifadenin Nuh'un oğluyla ilgili olduğunu söylüyor; ki biz bu bağlamda çevirdik.

[34] Bu ekleme ***illa*** (ancak tersi olursa) edatının cümledeki fonksiyonunun bir sonucudur.

[35] Lafzen: "*yanındakilerden **olacak** ümmetlere*" Zımnen, seninle birlikte olan ve onların soyundan gelecek olan topluluklara...

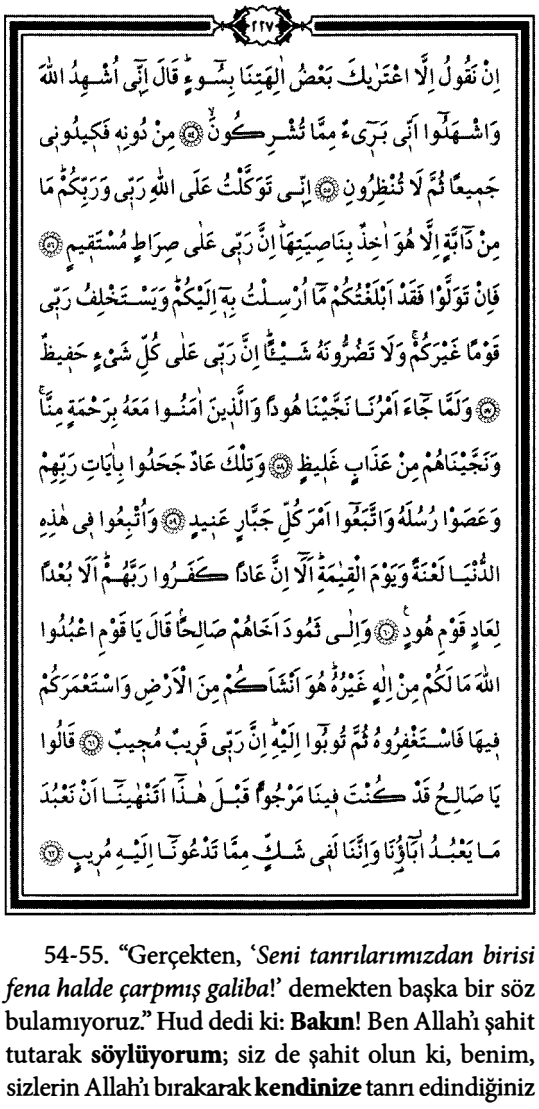
إِنْ نَّقُولُ إِلَّا اعْتَرٰىكَ بَعْضُ اٰلِهَتِنَا بِسُوْٓءٍ ۭ قَالَ اِنِّىْٓ اُشْهِدُ اللّٰهَ
وَاشْهَدُوْٓا اَنِّىْ بَرِيْٓءٌ مِّمَّا تُشْرِكُوْنَ ۝ مِنْ دُوْنِهٖ فَكِيْدُوْنِىْ
جَمِيْعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُوْنِ ۝ اِنِّىْ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ رَبِّىْ وَرَبِّكُمْ ۭ مَا
مِنْ دَاۗبَّةٍ اِلَّا هُوَ اٰخِذٌۢ بِنَاصِيَتِهَا ۭ اِنَّ رَبِّىْ عَلٰي صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ۝
فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ اَبْلَغْتُكُمْ مَّآ اُرْسِلْتُ بِهٖٓ اِلَيْكُمْ ۭ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّىْ
قَوْمًا غَيْرَكُمْ ۡ وَلَا تَضُرُّوْنَهٗ شَيْـــًٔا ۭ اِنَّ رَبِّىْ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ حَفِيْظٌ
۝ وَلَمَّا جَاۗءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُوْدًا وَّالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَعَهٗ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا ۚ
وَنَجَّيْنٰهُمْ مِّنْ عَذَابٍ غَلِيْظٍ ۝ وَتِلْكَ عَادٌ ۭ جَحَدُوْا بِاٰيٰتِ رَبِّهِمْ
وَعَصَوْا رُسُلَهٗ وَاتَّبَعُوْٓا اَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيْدٍ ۝ وَاُتْبِعُوْا فِىْ هٰذِهِ
الدُّنْيَا لَعْنَةً وَّيَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اَلَآ اِنَّ عَادًا كَفَرُوْا رَبَّهُمْ ۭ اَلَا بُعْدًا
لِّعَادٍ قَوْمِ هُوْدٍ ۝ وَاِلٰى ثَمُوْدَ اَخَاهُمْ صٰلِحًا ۭ قَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا
اللّٰهَ مَا لَكُمْ مِّنْ اِلٰهٍ غَيْرُهٗ ۭ هُوَ اَنْشَاَكُمْ مِّنَ الْاَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ
فِيْهَا فَاسْتَغْفِرُوْهُ ثُمَّ تُوْبُوْٓا اِلَيْهِ ۭ اِنَّ رَبِّىْ قَرِيْبٌ مُّجِيْبٌ ۝ قَالُوْا
يٰصٰلِحُ قَدْ كُنْتَ فِيْنَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هٰذَآ ۡ اَتَنْهٰىنَآ اَنْ نَّعْبُدَ
مَا يَعْبُدُ اٰبَاۗؤُنَا ۭ وَاِنَّنَا لَفِىْ شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُوْنَآ اِلَيْهِ مُرِيْبٍ ۝

54-55. "Gerçekten, '*Seni tanrılarımızdan birisi fena halde çarpmış galiba*!' demekten başka bir söz bulamıyoruz." Hud dedi ki: **Bakın**! Ben Allah'ı şahit tutarak **söylüyorum**; siz de şahit olun ki, benim, sizlerin Allah'ı bırakarak **kendinize** tanrı edindiğiniz o varlıklarla hiçbir ilişkim yok. **Hadi durmayın!** Birlik olup, bana karşı elinizden geleni ardınızda koymayın; sonra da bana göz açtırmayın.

56. Ben, hem benim, hem de sizin Rabbiniz olan Allah'a bel bağladım. Onun kontrolüne almadığı hiçbir canlı yoktur. Rabbim gerçekten en doğru yöntemi uygular.

57. Eğer **söylediklerimden** yüz çevirirseniz, **siz bilirsiniz**! Ben size, iletmekle yükümlü olduğum mesajı duyurdum. **Şayet iman etmezseniz**, Rabbim **sizi helak edip** yerinize başka bir kavim de getirebilir; ve siz Ona herhangi bir müdahalede bulunamazsınız. Rabbim elbette her şeyin koruyucusudur.

58. Sonunda azabımız gelince, **inanmayanları helak ettik** ve rahmetimizin bir göstergesi olarak Hud'u ve yanındaki iman edenleri kurtardık. Onları gerçekten şiddetli bir azaptan kurtardık.

59. Âd kavmi işte bu haldeydi: Onlar, Rablerinin mesajlarını inkâr edip, peygamberleri **Hud**'a karşı geldiler. **Hud'a uyacaklarına, iman etmemekte** inat eden zorba yöneticilerin emrine uydular.

60. Bu yüzden de hem bu dünyada, hem de öte dünyada lanete uğradılar. Bakın! O Âd **kavmi vaktiyle** Rabbini[36] inkâr etmişti. Hud'un kavmi Âd var ya, işte onun canı cehenneme!

61. Semud kavmine de kardeşleri Salih'i **göndermiştik. O da aynı şekilde onlara** "Ey kavmim!" demişti, "Allah'a kulluk edin! Sizin ondan başka ilahınız yoktur. Sizi topraktan var eden ve **yaşadığınız toprakları** mamur hale getirmenizi sağlayan Odur. Artık **gelin, günahlarınızdan dolayı** Ondan af dileyin; sonra da Ona yönelin! Çünkü benim Rabbim **Kendisine yönelene** yakınlık gösterir; **dualarına** cevap verir."

62. Onlarsa "Ey Salih!" dediler, "Sen eskiden aramızda gelecek vadeden birisiydin. Şimdi kalkıp, atalarımızın tapındığı tanrılara tapınmaktan bizi men mi ediyorsun? Doğrusu senin bizi çağırdığın **dinin doğruluğundan** kuşku duyuyoruz." demişlerdi.

[36] Lafzen: "*Rabb'lerini*"

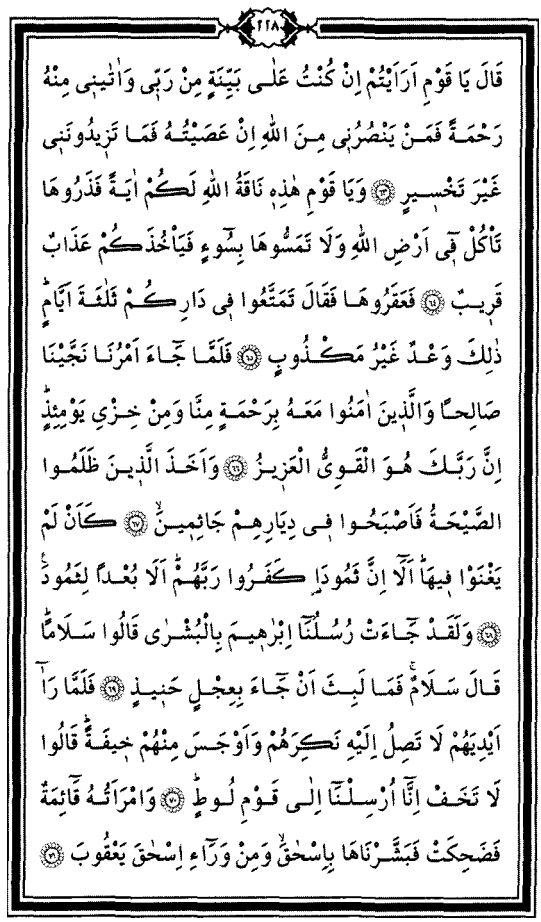
قَالَ يَا قَوْمِ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كُنْتُ عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّى وَاٰتٰىنِى مِنْهُ
رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِى مِنَ اللّٰهِ اِنْ عَصَيْتُهٗ فَمَا تَزِيدُوْنَنِى
غَيْرَ تَخْسِيرٍ ۝ وَيَا قَوْمِ هٰذِهٖ نَاقَةُ اللّٰهِ لَكُمْ اٰيَةً فَذَرُوْهَا
تَاْكُلْ فِى اَرْضِ اللّٰهِ وَلَا تَمَسُّوْهَا بِسُوْٓءٍ فَيَاْخُذَكُمْ عَذَابٌ
قَرِيبٌ ۝ فَعَقَرُوْهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوْا فِى دَارِكُمْ ثَلٰثَةَ اَيَّامٍ
ذٰلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوْبٍ ۝ فَلَمَّا جَٓاءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا
صَالِحًا وَّالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَعَهٗ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِئِذٍ
اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِىُّ الْعَزِيْزُ ۝ وَاَخَذَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوا
الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوْا فِى دِيَارِهِمْ جٰثِمِيْنَ ۝ كَاَنْ لَّمْ
يَغْنَوْا فِيْهَا اَلَآ اِنَّ ثَمُوْدَا كَفَرُوْا رَبَّهُمْ اَلَا بُعْدًا لِّثَمُوْدَ ۝
وَلَقَدْ جَٓاءَتْ رُسُلُنَآ اِبْرٰهِيْمَ بِالْبُشْرٰى قَالُوْا سَلٰمًا
قَالَ سَلٰمٌ فَمَا لَبِثَ اَنْ جَٓاءَ بِعِجْلٍ حَنِيْذٍ ۝ فَلَمَّا رَآٰ
اَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ اِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيْفَةً قَالُوْا
لَا تَخَفْ اِنَّآ اُرْسِلْنَآ اِلٰى قَوْمِ لُوْطٍ ۝ وَامْرَاَتُهٗ قَآئِمَةٌ
فَضَحِكَتْ فَبَشَّرْنٰهَا بِاِسْحٰقَ وَمِنْ وَّرَآءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوْبَ ۝

63. **Salih de onlara**, "Ey kavmim!" dedi, "Peki ben Rabbimden bir delile dayanarak **konuşuyorsam** da mı; Rabbim bana katından bir rahmet bahşetmişse de mi **kuşku duymayı sürdüreceksiniz**? İyi de ben Ona karşı gelirsem, beni Ondan kim koruyacak o vakit? **Sizin önerdiğiniz şeyin**, beni mahvetmekten öte bir anlamı yok ki.[37]

64. Ey kavmim! İşte şu size, Allah'ın, uyarıcı bir işaret olarak[38] **yolladığı** dişi devedir. Ona karışmayın, Allah'ın arzında otlasın; ona herhangi bir kötülük yapmayın, yoksa beklenmedik bir azaba uğrarsınız.

65. Fakat **Salih'i dinlemeyip** hunharca boğazladılar onu. Bunun üzerine Salih, "**Şunu bilin ki**, sadece üç gün vaktiniz kaldı evinizde eğleşebileceğiniz. **Sonra sizi uyardığım azap mutlaka gelecektir. Bakın**! Bu, öylesine, rastgele yapılmış bir tehdit değildir.[39]" dedi.

66. Nihayet azabımız gelince, Salih'i ve onunla birlikte olan müminleri rahmetimizin bir göstergesi olarak o **korkunç** günün perişanlığından kurtardık. İşte Rabbin, **böylesine** çok Yüce **ve** çok Güçlü birisidir.

67. Zalimleri ise korkunç bir ses yakalayıverdi ve onlar bulundukları yere yığılıverdiler.

68. Öyle ki orada sanki hiç sefa sürmemiş gibi oldular. Bakın! **Tıpkı Ad kavmi gibi**[40] Semud kavmi de Rablerini inkâr etmişti. Görün işte! **Aynı şekilde** Semud kavmi de kahrolup gitti.

69. Gerçek şu ki, **insan suretinde gönderdiğimiz** melekler[41] İbrahim'e bir müjdeyle gelip, selam verdiler. İbrahim de onların selamını aldı ve **elçileri misafir etti**; ardından onlara kızarmış buzağı eti ikramında bulundu.

70. Ancak yemeğe ellerini uzatmadıklarını görünce, onların böyle yapmaları garibine gitti; onlara ilişkin az da olsa içine bir korku düştü. Melekler bunu fark ederek "Korkma!" dediler; "Biz Lut kavmini **helak etmek için** gönderildik."

71. **Bunu duyunca**, orada ayakta dikilen hanımı **onların Allah'ın elçileri olduğunu anlayıp, rahatlayarak** gülümsedi. Biz de ona İshak'ın **doğumunu** müjdeledik; İshak'ın ardından da **onun oğlu** Yakub'**un doğumunu**..."

[37] Lafzen: "*yıkımımı **artırmaktan** başka bir katkınız olmaz*"

[38] Veya, "*mucize olarak*"

[39] Lafzen: "*Bu, yalan olması imkânsız bir tehdittir.*"

[40] Yukarıdaki Ad kavmi kıssasına atfen...

[41] Lafzen: "*elçilerimiz*"

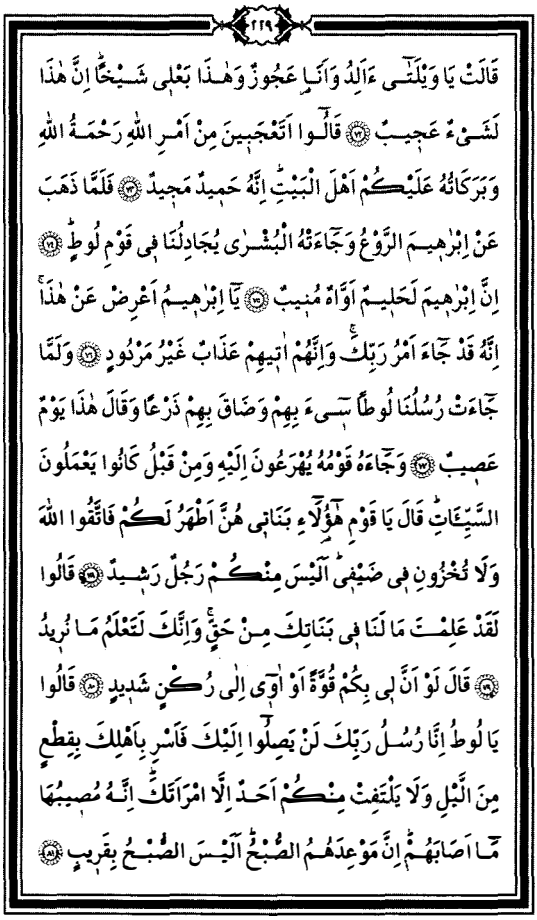

قَالَتْ يَا وَيْلَتَىٰ ءَأَلِدُ وَأَنَا۠ عَجُوزٌ وَهَٰذَا بَعْلِى شَيْخًا ۖ إِنَّ هَٰذَا
لَشَىْءٌ عَجِيبٌ ﴿٧٢﴾ قَالُوٓا۟ أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ ٱللَّهِ ۖ رَحْمَتُ ٱللَّهِ
وَبَرَكَٰتُهُۥ عَلَيْكُمْ أَهْلَ ٱلْبَيْتِ ۚ إِنَّهُۥ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ﴿٧٣﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ
عَنْ إِبْرَٰهِيمَ ٱلرَّوْعُ وَجَآءَتْهُ ٱلْبُشْرَىٰ يُجَٰدِلُنَا فِى قَوْمِ لُوطٍ ﴿٧٤﴾
إِنَّ إِبْرَٰهِيمَ لَحَلِيمٌ أَوَّٰهٌ مُّنِيبٌ ﴿٧٥﴾ يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ أَعْرِضْ عَنْ هَٰذَآ ۖ
إِنَّهُۥ قَدْ جَآءَ أَمْرُ رَبِّكَ ۖ وَإِنَّهُمْ ءَاتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُودٍ ﴿٧٦﴾ وَلَمَّا
جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِىٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالَ هَٰذَا يَوْمٌ
عَصِيبٌ ﴿٧٧﴾ وَجَآءَهُۥ قَوْمُهُۥ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِن قَبْلُ كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ
ٱلسَّيِّـَٔاتِ ۚ قَالَ يَٰقَوْمِ هَٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِى هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ ۖ فَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
وَلَا تُخْزُونِ فِى ضَيْفِى ۖ أَلَيْسَ مِنكُمْ رَجُلٌ رَّشِيدٌ ﴿٧٨﴾ قَالُوا۟
لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِى بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ ۖ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ
﴿٧٩﴾ قَالَ لَوْ أَنَّ لِى بِكُمْ قُوَّةً أَوْ ءَاوِىٓ إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ ﴿٨٠﴾ قَالُوا۟
يَٰلُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَن يَصِلُوٓا۟ إِلَيْكَ ۖ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ
مِّنَ ٱلَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنكُمْ أَحَدٌ إِلَّا ٱمْرَأَتَكَ ۖ إِنَّهُۥ مُصِيبُهَا
مَآ أَصَابَهُمْ ۚ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ ٱلصُّبْحُ ۚ أَلَيْسَ ٱلصُّبْحُ بِقَرِيبٍ ﴿٨١﴾

72. **Bunu duyan İbrahim'in Hanımı**, "Vay başıma gelene! Şimdi ben bu kocakarı halimle çocuk mu doğuracağım! Üstelik de kocam iyice yaşlanmışken! Gerçekten çok acâib bir şey bu!" dedi.

73. **Melekler kadına** "Allah'ın işine hayret mi ediyorsun?" dediler. **Sonra da onları rahatlatmak için** "Ey **İbrahim'in** ev halkı, Allah'ın rahmeti ve bereketi üzerinizde! O, her türlü övgüye layıktır, şanı yücedir." **diye eklediler**.

74. İbrahim korkudan kurtulup da sevince boğulunca, Lut'un kavmi hakkında Bize ısrarla yalvarmaya başladı.[42]

75. Zira İbrahim, kendini bütünüyle Allah'a adamış, son derece yumuşak kalpli **ve** çok merhametli biriydi.

76. **Melekler**, "Ey İbrahim!" dediler, "Boşuna uğraşma; Rabbinin emri bir kez gelmiştir; onların **başına** gelecek azabın geri dönüşü yok."

77. **Daha sonra** melekler[43] Lut'un yanına vardıklarında, Lut, **onlara kol-kanat gerecek gücü olmadığını düşünerek** onlar adına kaygılandı ve içini sıkıntı bastı; **sonra da** "Bu gün gerçekten zor bir gün **olacak**!" diye **mırıldandı**.

78. **Genç misafirlerin geldiğini haber alan** kavmi koşarak ona geldi. Bunlar zaten önceleri de bu tür iğrenç davranışlarda bulunuyorlardı.[44] Lut onlara, "Ey kavmim!" dedi, "**Misafirleri taciz etmeyin**; işte kızlarım[45], onlar sizin için **erkeklerden** daha uygundur. Allah'tan korkun! Misafirlerimin yanında beni rezil etmeyin. İçinizde aklı başında bir adam yok mu sizin?"

79. Dediler ki: "Sen de biliyorsun ki, bizim senin kızlarında gözümüz yok. Aslında bizim ne istediğimizi sen çok iyi biliyorsun."

80. Lut, "Ah! N'olurdu sanki, size karşı koyabilecek bir gücüm olsaydı. Ya da **sizden korunmak için** sığınabileceğim sağlam bir kale bulsaydım!"[46] diye **hayıflandı**.

81. Bunun üzerine **melekler**, "Ey Lut!" dediler, "Bak biz senin Rabbinin elçileriyiz; onlar sana asla ilişemeyecekler! Gecenin bir vakti ailenle birlikte yola çık; içinizden kimse ardına dönüp bakınasın; ancak karının **durumu başka**: diğerlerinin başına gelenler onun da başına gelecek. Onların vadesi **bu** sabah dolacak. **Eh**! Zaten şunun şurasında sabaha ne kaldı ki?"

---

42) Lafzen: "*Bizimle tartıştı*" Müfessirlerin tümü, buradaki *câdelnâ* (bizimle tartıştı) fiilinin, Lut'un kavminin helak edileceğini haber veren elçilerle tartıştı anlamına geldiği görüşündedirler. Ancak ardından gelen ayetteki, İbrahim'in "yumuşak başlı, duygusal ve kendini Allah'a vermiş biri" olduğunu belirten ifadeler dolayısıyla, biz ibareyi "ısrarla yalvardı" şeklinde çevirdik.

43) Lafzen: "*elçilerimiz*"

44) Yani, kadınları bırakarak, erkek erkeğe cinsel ilişkiyi tercih etmek gibi iğrenç şeyler yapıyorlardı.

45) Müfessirler "İşte kızlarım" ifadesinin (bir peygamberin kendi kavminin manevi babası sayılacağı mülahazasıyla) burada "benim kavmimin ya da kabilemin kızları" anlamına geldiği görüşündedirler. Ayet, ister Hz. Lut'un kendi kızlarına, isterse kavminin kızlarına işaret ediyor olsun, söz her iki anlamıyla da, Sadomluların sapık eğilimlerine karşı kadın ve erkek arasındaki meşru ve doğal ilişkiye dikkat çekmektedir. (Bak: **Esed**)

46) Zımnen: "*Ne size karşı koyacak gücüm, ne de kaçıp sığınacak bir sığınağım var. Benim tek sığınağım Allah'tır ve ben de Ona sığınıyorum.*" Bu yüzden Hz. Muhammed. a.s. bu ayete işaret ederek şöyle buyurmuştur: "*Allah Lut'a rahmetini eriştirdi; çünkü o kendisini gerçekten kudret sahibi bir himayeye havale etti.*"

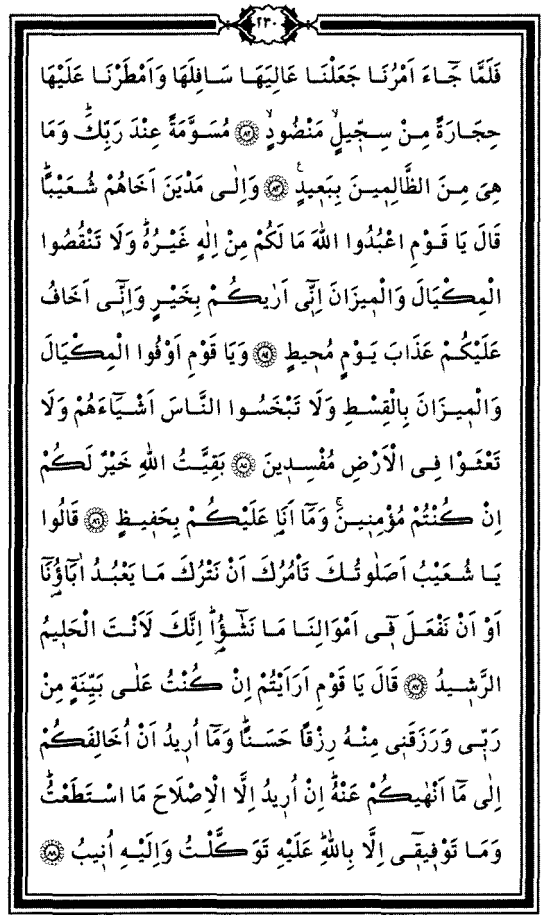
﴿٢٣٠﴾
فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا
حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ مَنْضُودٍ ۝ مُسَوَّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ ۖ وَمَا
هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ بِبَعِيدٍ ۝ وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۚ
قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ ۖ وَلَا تَنْقُصُوا
الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أَرَاكُمْ بِخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ
عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُحِيطٍ ۝ وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا الْمِكْيَالَ
وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا
تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ۝ بَقِيَّتُ اللَّهِ خَيْرٌ لَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۚ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ۝ قَالُوا
يَا شُعَيْبُ أَصَلَاتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا
أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ ۖ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ
الرَّشِيدُ ۝ قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ
رَبِّي وَرَزَقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا ۚ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أُخَالِفَكُمْ
إِلَىٰ مَا أَنْهَاكُمْ عَنْهُ ۚ إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ ۚ
وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ ۚ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ۝

82-83. Ve nihayet azabımız gelince, oranın altını üstüne getirdik. Üzerlerine, önceden kararlaştırılmış **bir cezanın infazı olarak,** Rabbinin katında işaretlenmiş sert taşlar yağdırdık. **Şunu unutmayın ki** böylesi **cezalar** zalimlerin başından eksik olmaz.

84. Medyen halkına da kardeşleri Şuayb'ı **gönderdik**. Şuayb **onlara** dedi ki: Ey kavmim! Allah'a kulluk edin; **çünkü** Ondan başka ilahınız yoktur. **Alışverişlerinizde** ölçüyü ve tartıyı eksik yapmayın. Ben sizin refaha gömüldüğünüzü görüyorum. **Böyle yapmaktan vazgeçin!** İşin doğrusu ben, **bütün dehşetiyle sizi** kuşatıverecek bir Gün'ün azabına uğramanızdan endişe ediyorum.

85. Ey kavmim! **Alışverişlerinizde** ölçüyü ve tartıyı düzgün yapın. İnsanlara **hakları olan** şeyi eksik vermeyin; **böylece** ahlaki çöküşe yol açarak yeryüzünde düzeni bozmayın.

86. Eğer gerçekten Allah'a iman ediyorsanız, Onun **helal kılarak size**[47] bıraktığı **kazanç**, sizin için daha hayırlıdır. Ben **sizi uyarmakla mükellefim; yoksa** başınıza bekçi olarak görevlendirilmedim.

87. **Bunun üzerine onlar** "Ey Şuayb!" dediler, "Yoksa atalarımızın taptığı şeyleri terk etmeni, yahut mallarımızı dilediğimiz gibi harcamaktan **bizi menetmeni** sana dinin[48] mi zorunlu kılıyor? Çünkü biz seni yumuşak başlı ve aklı başında biri olarak biliriz.[49]"

88. Şuayb da dedi ki: Ey kavmim! Peki siz benim, Rabbimden bir kanıta dayanıyor olabileceğimi; yahut benim Onun tarafından önemli bir görevle görevlendirilmiş olabileceğimi **hiç** düşünmüyor musunuz?[50] Ben size yasakladığım şeylere aykırı davranmak istemiyorum. Sadece gücüm yettiğince **sizi** ıslah etmeye çalışacağım; ama **bunda ne kadar** başarı göstereceğim bütünüyle Allah'a bağlı. Ben yalnızca Ona güvenip-dayanırım ve yalnızca Ona bağlanırım.

---

47) Bu ekleme için bak. İbn Kuteybe; **Tefsiru Garibi'l-Kuran**

48) Lafzen: "*namazın mı emrediyor*" ***Salat*** kelimesi namaz, dua ve ibadet gibi anlamlara gelmekle birlikte burada "din" anlamında kullanılmıştır. *Salat* (namaz / dua) dinin en önemli rükünlerinden birisi olduğu için parça bütün yerine kullanılmıştır.

49) Lafzen: "*Yumuşak başlı ve akıllı birisin*"

50) Lafzen: "*güzel bir rızkla rızıklandırıldığımı ... gördünüz mü*"

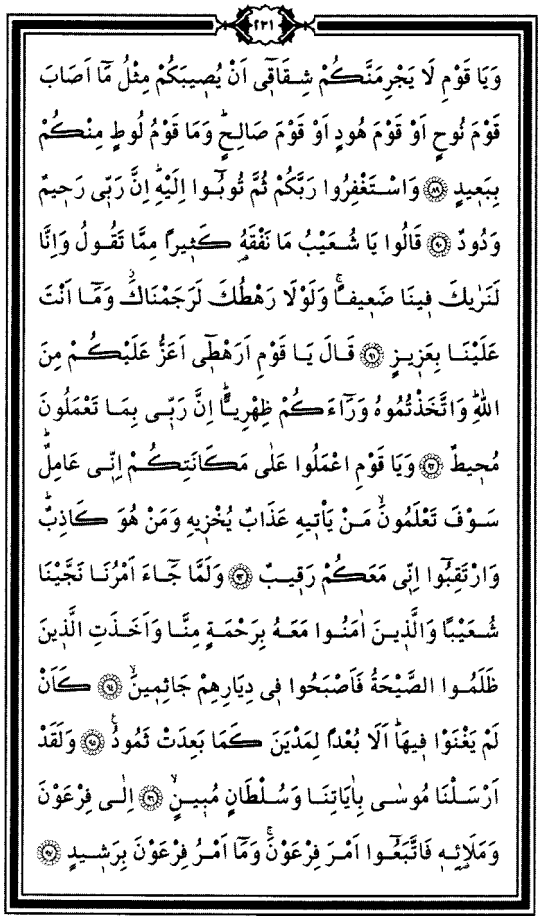

وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي اَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَآ اَصَابَ
قَوْمَ نُوحٍ اَوْ قَوْمَ هُودٍ اَوْ قَوْمَ صَالِحٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِنْكُمْ
بِبَعِيدٍ ۝ وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوٓا اِلَيْهِ اِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ
وَدُودٌ ۝ قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفْقَهُ كَثِيرًا مِمَّا تَقُولُ وَاِنَّا
لَنَرٰيكَ فِينَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَآ اَنْتَ
عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ۝ قَالَ يَا قَوْمِ اَرَهْطِي اَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ
اللّٰهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَآءَكُمْ ظِهْرِيًّا اِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ
مُحِيطٌ ۝ وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّي عَامِلٌ
سَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَاذِبٌ
وَارْتَقِبُوٓا اِنِّي مَعَكُمْ رَقِيبٌ ۝ وَلَمَّا جَآءَ اَمْرُنَا نَجَّيْنَا
شُعَيْبًا وَالَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَاَخَذَتِ الَّذِينَ
ظَلَمُوا الصَّيْحَةُ فَاَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جٰثِمِينَ ۝ كَاَنْ
لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا اَلَا بُعْدًا لِمَدْيَنَ كَمَا بَعِدَتْ ثَمُودُ ۝ وَلَقَدْ
اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ۝ اِلٰى فِرْعَوْنَ
وَمَلَا۟ئِهِ فَاتَّبَعُوٓا اَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَآ اَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ۝

89. Ey kavmim! Benden ayrı yol tutmanız, sakın sizi günaha sürüklemesin. Yoksa Nuh'un kavminin, Hud'un kavminin, yahut Salih'in kavminin başına gelenler sizin de başınıza gelir. Nitekim Lut kavmi **yaşadığı dönem itibarıyla** size pek uzak sayılmaz.

90. **Onların akıbetinden ibret alın da** Rabbinizden bağışlanma dileyin. Sonra da **affını umarak** Ona yönelin. Doğrusu Rabbim **kullarına karşı** çok merhametlidir; sevgiyle doludur.

91. **Soydaşları ona**, "Ey Şuayb!" dediler, "Söylediklerinden pek bir şey anlamıyoruz. Ayrıca senin aramızda güçsüz biri olduğunu da biliyoruz. Eğer aşiretin olmasaydı seni öldüresiye taşlardık. **Şunu unutma ki** senin bizim yanımızda hiçbir değerin yok."

92. Şuayb da **onlara** dedi ki: Ey kavmim! Allah aşiretimden daha mı önemsiz[51] ki, Onu dikkate almıyorsunuz? Şüpheniz olmasın ki, Rabbim yaptıklarınızdan dolayı sizi **azabıyla** çepeçevre kuşatacaktır.

93. De ki: Ey kavmim! Siz elinizden geleni ardınıza koymayın; ben kesinlikle **inandığımı** yapmaya devam edeceğim! Ancak **şunu bilin ki**, kimin azaba uğrayarak rezil olacağını, kimin yalancı olduğunu vakti gelince anlayacaksınız. Bekleyin hele, ben de sizinle birlikte bekliyorum.

94. Azabımız gelince Şuayb'ı ve onunla aynı inancı paylaşanları rahmetimizin bir göstergesi olarak kurtardık. Zalimleri ise o korkunç ses yakalayıverdi ve bulundukları yere yığılıp kaldılar.

95. Sanki hiç oralarda sefa sürmemiş gibi **oldular**. Semud **kavmi** nasıl kahrolup gittiyse, Medyen **halkı** da öylece kahrolup gitti.

96-97. Gerçek şu ki, Biz Musa'yı mesajlarımızla ve apaçık bir mucizeyle Firavun ve ileri gelen adamlarına gönderdik. Ama onlar **Musa'nın getirdiği mesaja değil**, Firavunun emrine boyun eğdiler; oysa Firavun'un emri sağduyu ürünü değildi.

[51] Lafzen: "*Aşiretim Allah'tan daha mı önemli ki...*"

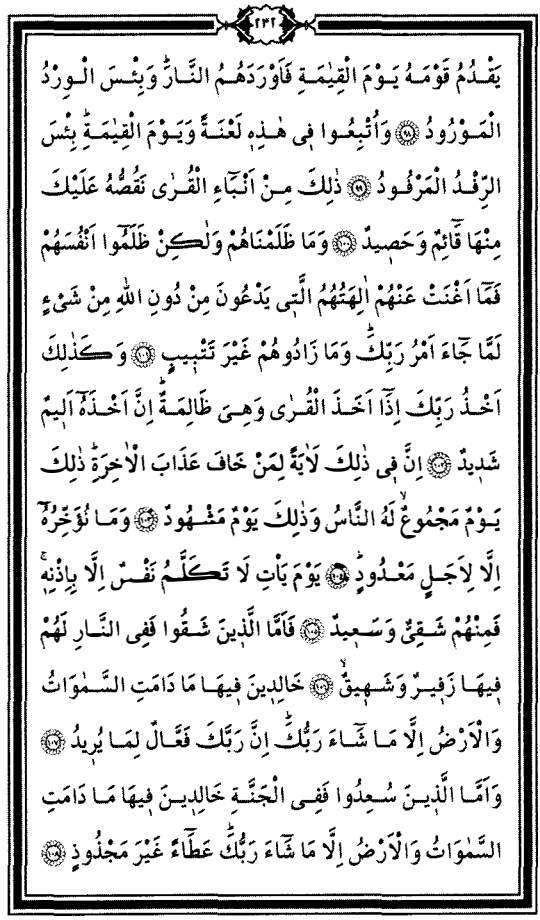
يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَاَوْرَدَهُمُ النَّارَ ۭ وَبِئْسَ الْوِرْدُ
الْمَوْرُوْدُ ۝ وَاُتْبِعُوْا فِيْ هٰذِهٖ لَعْنَةً وَّيَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ بِئْسَ
الرِّفْدُ الْمَرْفُوْدُ ۝ ذٰلِكَ مِنْ اَنْۢبَاۗءِ الْقُرٰى نَقُصُّهٗ عَلَيْكَ
مِنْهَا قَاۗىِٕمٌ وَّحَصِيْدٌ ۝ وَمَا ظَلَمْنٰهُمْ وَلٰكِنْ ظَلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ
فَمَآ اَغْنَتْ عَنْهُمْ اٰلِهَتُهُمُ الَّتِيْ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ
لَّمَّا جَاۗءَ اَمْرُ رَبِّكَ ۭ وَمَا زَادُوْهُمْ غَيْرَ تَتْبِيْبٍ ۝ وَكَذٰلِكَ
اَخْذُ رَبِّكَ اِذَآ اَخَذَ الْقُرٰى وَهِيَ ظَالِمَةٌ ۭ اِنَّ اَخْذَهٗٓ اَلِيْمٌ
شَدِيْدٌ ۝ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الْاٰخِرَةِ ۭ ذٰلِكَ
يَوْمٌ مَّجْمُوْعٌ ۙ لَّهُ النَّاسُ وَذٰلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُوْدٌ ۝ وَمَا نُؤَخِّرُهٗٓ
اِلَّا لِاَجَلٍ مَّعْدُوْدٍ ۝ يَوْمَ يَاْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۚ
فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَّسَعِيْدٌ ۝ فَاَمَّا الَّذِيْنَ شَقُوْا فَفِي النَّارِ لَهُمْ
فِيْهَا زَفِيْرٌ وَّشَهِيْقٌ ۝ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا مَا دَامَتِ السَّمٰوٰتُ
وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَاۗءَ رَبُّكَ ۭ اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيْدُ ۝
وَاَمَّا الَّذِيْنَ سُعِدُوْا فَفِي الْجَنَّةِ خٰلِدِيْنَ فِيْهَا مَا دَامَتِ
السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ اِلَّا مَا شَاۗءَ رَبُّكَ عَطَاۗءً غَيْرَ مَجْذُوْذٍ ۝

98. **Ve bu yüzden de** Kıyamet Günü halkının önüne düşerek onları ateşe sürükleyecek. Varılacak yer ne berbat bir yer öyle!

99. Hem bu dünyada, hem de Kıyamet Günü lanete uğratıldılar. Paylarına düşen, ne berbat bir pay öyle!

100. **Ey Muhammed**, işte bunlar **geçmişteki** bazı memleketlerin **halkının** başından geçenlerdir. Onlardan bir kısmı **hala** ayaktadır, **bir kısmıysa** yerle bir olmuştur. İşte Biz sana onların başından geçenleri anlatıyoruz.

101. Elbette Biz onlara zulmetmedik. Onlar kendi kendilerine zulmettiler. Rabbinin azabı geldiğindeyse, Allah'ı bırakıp yalvardıkları **o düzmece** tanrıların hiç bir faydası olmadı onlara; perişanlıklarını artırmaktan başka bir işe yaramadılar.

102. Böyle şehirlerin zalim **halkını** Rabbin tepeledi mi işte böyle tepeler. Gerçekten Onun tepelemesi çok acı vericidir, çok şiddetlidir.

103. Ahiret **gününün** azabından korkanlar için bu **anlattıklarımızda** ibret alacakları dersler vardır. **O Gün**, bütün insanların bir araya toplanacakları bir gün **olacaktır**. O Gün, gerçekten görülesi bir gündür.

104. Biz onu sadece belirli bir vakte kadar erteliyoruz.

105. O Gün geldiğinde, hiç kimse **Allah**'ın izni olmadan konuşamaz. O **toplananların** kimisi bedbaht, kimisi de bahtiyar olacaktır.

106. Bedbaht olanların payına ateşte ah çekip inleme düşecektir.

107. Ve – eğer Rabbin aksini dilemezse -, gökler ve yer yerinde durdukça onlar **ateşte** kalacaklardır.[52] Çünkü Rabbin dilediğini yapar.

108. Bahtiyar olanların payına da cennet düşecektir. Ve **yine** – eğer Rabbin aksini dilemezse - gökler ve yer yerinde durdukça onlar **da cennette** kalacaklardır.[53] Bu, kesintisiz bir lütuftur **onlara**.

[52] Bu ve benzeri bazı ayetler bir çok alim tarafından cehennemin birgün sona ereceğine delil olarak ileri sürülmüştür. Ancak, konunun doğrudan cehennemin (ya da cennetin) sonluluğuyla – sonsuzluğuyla ilgisi yoktur. "*Rabbin aksini dilemezse / dilemedikçe*" ifadesi cehennem (ya da cennet) hayatının sınırlılığını değil, "Allah'ın dilemesinin" hiçbir şekilde sınırlanamayacağını vurgulamak amacına matuftur.

[53] Bak: Hud: 107'nin dipnotu

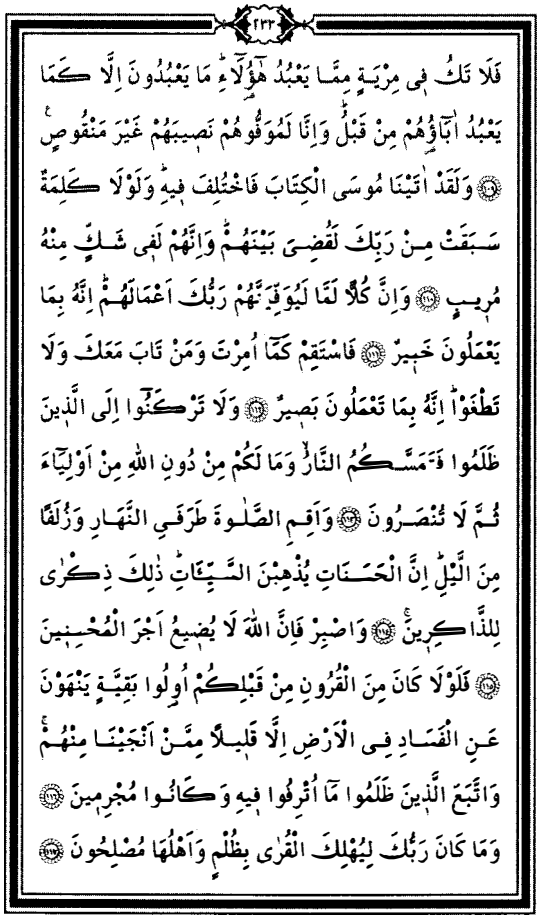
فَلَا تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْبُدُ هَٰٓؤُلَآءِ ۚ مَا يَعْبُدُونَ إِلَّا كَمَا
يَعْبُدُ آبَآؤُهُم مِّن قَبْلُ ۚ وَإِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنقُوصٍ ۞
وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَاخْتُلِفَ فِيهِ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ
سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ
مُرِيبٍ ۞ وَإِنَّ كُلًّا لَّمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ ۚ إِنَّهُ بِمَا
يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۞ فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَن تَابَ مَعَكَ وَلَا
تَطْغَوْا ۚ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۞ وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ
ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ
ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ ۞ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا
مِّنَ اللَّيْلِ ۚ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ۚ ذَٰلِكَ ذِكْرَىٰ
لِلذَّاكِرِينَ ۞ وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ
۞ فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِن قَبْلِكُمْ أُولُو بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ
عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّنْ أَنجَيْنَا مِنْهُمْ ۚ
وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ ۞
وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ ۞

109. Bu yüzden şunların tapındıkları şeylerin **anlamsızlığı hususunda** herhangi bir kuşkun olmasın. Onlar **bu anlamsız şeylere** aynen geçmişte atalarının yapığı gibi **ahmakça** tapınıyorlar. **Buna karşılık** Biz de paylarına düşeni kendilerine eksiksizce vereceğiz.

110. Gerçek şu **ki**, Biz Musa'ya **da** Kitab vermiştik, **ama onlar** onun **gerçekliği hususunda** görüş ayrılığına düşmüşlerdi. Eğer Rabbinin tarafından önceden takdir edilmiş bir karar olmasaydı, derhal aralarında hüküm verilir **ve işleri bitirilirdi**. Çünkü onlar **da - tıpkı sana karşı çıkanlar gibi** -, o **Kitab**'a ilişkin derin bir şüphe içindeydiler.

111. Şüphesiz Rabbin hepsine yaptıklarının karşılığını verecektir. Çünkü Allah onların ne yaptıklarını bilmektedir.

112. Sana emredilen şekilde dosdoğru yolu tut! Seninle birlikte, tevbe edenler de **aynı şekilde davransınlar**. Haddi aşmayın! Zira **Allah** yaptıklarınızı görmektedir.

113. Sakın zalimlere meyletmeyin; yoksa ateş size de dokunur. Sizin Allah'tan başka sığınacağınız, bir koruyucunuz yoktur. Sonra size yardım eden de olmaz.

114. Gündüzün başında ve sonunda,[54] bir de gecenin erken saatlerinde namaz kıl! Çünkü iyilikler kötülükleri yok eder. Bu, öğüt almak isteyenler için bir hatırlatmadır.

115. Sabırlı ol! Çünkü Allah, güzel davranışlarda bulunmayı ilke edinenlerin hakkını zayi etmez.

116. Keşke, sizden önceki kuşaklar arasında, yeryüzündeki yozlaşmaya karşı duracak erdemli kimseler bulunsaydı. **Ama ne yazık ki, doğru yolu izledikleri için** kendilerini kurtardığımız pek az kimse hariç **böyle davranan çıkmadı**. O zalimler, şımarmalarına yol açan lüks ve refahın ardına düşerek, günaha gömülüp gittiler.

117. Yoksa senin Rabbin, - halkı dürüst olduğu sürece – sırf çarpık inançları[55] yüzünden herhangi bir memleketi asla helak etmez.

---

[54] Lafzen: "*iki ucunda*"

[55] Lafzen: "*zulüm dolayısıyla*" Veya "*Rabbin zulmederek helak etmez*" Buradaki ***zulüm*** kelimesi, klasik müfessirlere göre "bozuk ve çarpık inanç" anlamına gelmektedir. Razi'nin de belirttiği gibi burada kastedilen şudur: Allah, hiçbir toplumu, birbirlerine karşı ısrarla haksızlık yapmadıkları ve başkalarının hak ve hukukunu çiğnemedikleri sürece, sırf Allah'ın dinini kabul etmemeleri yüzünden helak etmez. Yani toplumsal helakin sebebi inançsızlık (Allah'ın hakkının çiğnenmesi) değil, ahlaksızlık (insanların hak ve hukukunun çiğnenmesi)dir. Nitekim Razi, Fil Sûresi tefsirinde de, - bu yorumu teyit eder bir şekilde -, Allah'ın, Kabe'yi putlarla dolduran müşrikleri değil de Kabe'yi yıkmaya gelen Ebrehe'yi helak etmesinin sebebini, "Kabe'yi putlarla doldurmak Allah'ın hakkı kapsamına giriyordu, ancak Kabe'nin yıkılması inanç özgürlüğünü engelleme kapsamına girmektedir. Bu yüzden Allah, Kabe'yi putlarla dolduran müşrikleri değil de onu yıkmaya gelen Ebrehe'yi helak etti" şeklinde açıklamaktadır.

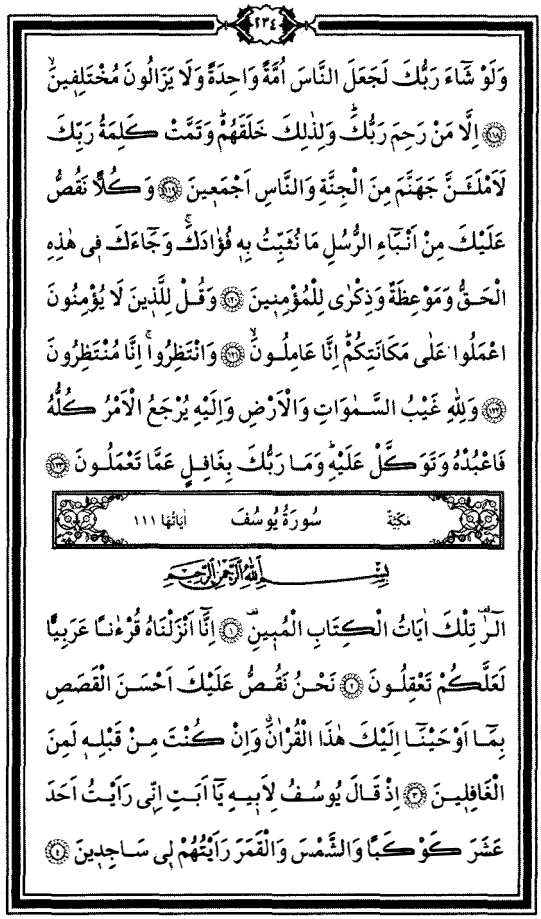

YUSUF SÛRESİ (12)

Mekke döneminde nazil olmuştur.
111 ayettir. Adını, Surenin tümünde anlatılan Yusuf peygamber kıssasından almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif.. Lam. Ra. Bunlar apaçık Kitab'ın ayetleridir.

2. Biz onu, - düşünüp anlayabilesiniz diye – Arapça okunan bir hitabe olarak indirdik.

3. Biz, sana vahyettiğimiz bu Kur'an aracılığıyla ders alınacak olayların en güzelini anlatıyoruz.[1] Nitekim sen, **Biz anlatmadan** önce **bunlardan** habersizdin.

4. Hani bir zamanlar Yusuf babasına, "Babacığım!" demişti, "Ben **rüyamda**, on bir gezegenle birlikte, güneşin ve ayın bana secde ettiklerini gördüm."

118-119. Eğer Rabbin dileseydi elbette insanları aynı **inanç ve düşünceye sahip** tek bir topluluk halinde tutabilirdi[56], ancak **böyle dilemediği için** -Rabbinin rahmetine nail olanlar hariç - farklı görüşlere sahip olmayı sürdüreceklerdir. Oysaki **Rabbin** onları bu **rahmete nail olsunlar**[57] diye yarattı, **ancak onlar bundan yüz çevirdiler**. Böylece, Rabbinin, "Ben cehennemi bütünüyle insanlar ve cinlerin **kötüleriyle** dolduracağım" sözü de yerine gelmiş olacak[58].

120. **Geçmiş** peygamberlerin haberlerinden sana anlattığımız bunca şey, yüreğini pekiştirmek içindir. Bu sayede, sana hakikat ulaşmış oluyor. **Bunlar elbette** müminler için bir öğüt ve hatırlatmadır.

121-122. İman etmeyenlere de ki: Siz, elinizden geleni ardınıza koymayın; biz kesinlikle **inandığımızı** yapmaya devam edeceğiz!. Bekleyin bakalım; biz de bekliyoruz.

123. Göklerin ve yerin gizli gerçekleri Allah'a aittir. Bütün işler Allah'a döner. Sadece Ona kulluk edin ve Ona dayanıp-güvenin. Allah yaptıklarınızdan asla habersiz değildir.

---

56) Lafzen: "... *tek bir topluluk haline getirebilirdi*" Ancak, Bakara 213. ayette "*İnsanlar **başlangıçta** tek bir topluluktu*" buyurulduğu için, bu ayeti "... *tek bir topluluk halinde tutabilirdi*" şeklinde çevirmenin daha doğru olacağını düşünüyoruz.

57) İbn Abbas, Mücahit, Katade ve Dahhak ***Lizalike*** (bunun için) ifadesini "rahmet için" şeklinde anlamışlardır. Bak: **Taberi**

58) Lafzen: "yerine geldi"

1) Yahut: "*Biz sana kıssaların en güzelini anlatıyoruz.*"

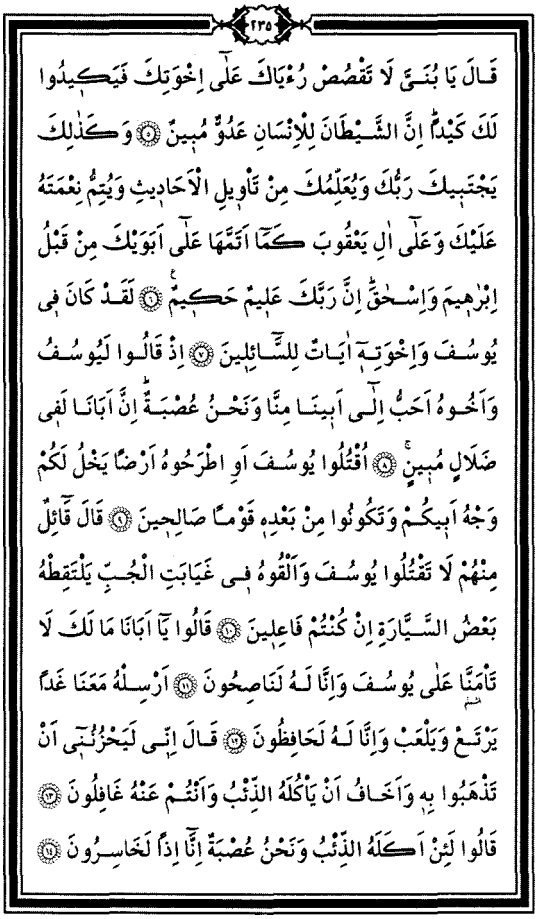

قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُءْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا
لَكَ كَيْدًا ۖ إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ۝ وَكَذَٰلِكَ
يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ
عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ
إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْحَٰقَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝ لَّقَدْ كَانَ فِي
يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٌ لِّلسَّائِلِينَ ۝ إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ
وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَىٰ أَبِينَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ ۗ إِنَّ أَبَانَا لَفِي
ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ۚ ۝ اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ
وَجْهُ أَبِيكُمْ وَتَكُونُوا مِن بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ ۝ قَالَ قَائِلٌ
مِّنْهُمْ لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ
بَعْضُ السَّيَّارَةِ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ۝ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا
تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ ۝ أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا
يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ۝ قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَن
تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَن يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ ۝
قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّا إِذًا لَّخَاسِرُونَ ۝

5. Babası da, "Yavrum!" demişti, "Rüyanı kardeşlerine anlatma. **Ola ki şeytana uyup**, sana **zarar verecek** bir komplo kurmaya kalkışırlar. Çünkü şeytan insanın apaçık düşmanıdır."

6. "Demek ki Rabbin seni seçkin biri haline getirip bir takım olayların iç yüzünü anlayıp-yorumlamayı öğretecek; ve tıpkı daha önce ataların İbrahim ve İshak'a **bahşettiği** nimeti tastamam hale getirdiği gibi, seninle birlikte Yakup soyuna bahşettiği nimeti de tamamlayacak. Rabbin elbette her şeyi bilir, yerli yerince yapar."

7. Doğrusu Yusuf ve kardeşlerinin **öyküsünde hakikati** arayanlar için, çıkarılacak pek çok ders vardır.

8. **İşte** o sıralar **Yusuf'un kardeşleri, kendi aralarında,** "Yusuf ve kardeşi[2], babamızın yanında kesinlikle bizden daha kıymetli. Oysa biz daha çoğuz. Babamız **böyle yapmakla** yanlış yapıyor" diye konuşuyorlardı.

9. Onlardan biri "Onu öldürelim veya başka bir yere sürelim; böylece babamız bize kalsın; sonra da **tevbe edip** iyi insanlar olarak **yaşamımızı sürdürürüz.**[3]" dedi.

10. Bir başkası ise, "Yusuf'u **boş yere** öldürmeyelim; mutlaka bir şey yapmamız gerekiyorsa **bence** onu bir kuyunun dibine atalım[4], **belki** kervanlardan birisi rastlar da, **alır götürür!**" diye konuştu.

11-12. **Kardeşleri bu öneriyi kabul ederek babalarına geldiler ve** "Ey babamız!" dediler, "Yusuf konusunda neden bize güvenmiyorsun. Oysa biz onu çok seviyoruz[5]. Yarın onu da bizimle gönder; gezip oynasın; inan ki ona göz – kulak oluruz!" dediler.

13. Yakup dedi ki: Onu götürmeniz beni kaygılandırıyor. Sizin haberiniz olmadan onu bir kurdun parçalamasından korkuyorum.

14. **Oğulları da,** "Bu kadar güçlü kuvvetli adamın arasında onu kurt kaparsa, biz o zaman ölmüşüz demektir!" dediler.

---

[2] Bünyamin

[3] Lafzen: "*...öldürün, ...sürün, ... babanız size kalsın; iyi bir topluluk olursunuz*" Konuşan kişinin, kendini dışta tutarak **ikinci çoğul şahış sigası** kullanmasının Kur'an'a özgü bir üslup özelliği olduğunu düşünüyoruz. Türkçe'de olayın içinde olan kişi bu tür durumlarda **birinci çoğul şahıs sigası** kullanır. Bu yüzden biz, çeviriyi, **birinci çoğul şahıs sigasıyla** yapmayı tercih ettik. Benzer kullanımların olduğunu düşündüğümüz başka ayetlerde de çeviriyi aynı şekilde yaptık.

[4] Lafzen: "*...öldürmeyin, ... kuyunun dibine atın*" Bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

[5] Yada "*Ona karşı samimi davranıyoruz*"

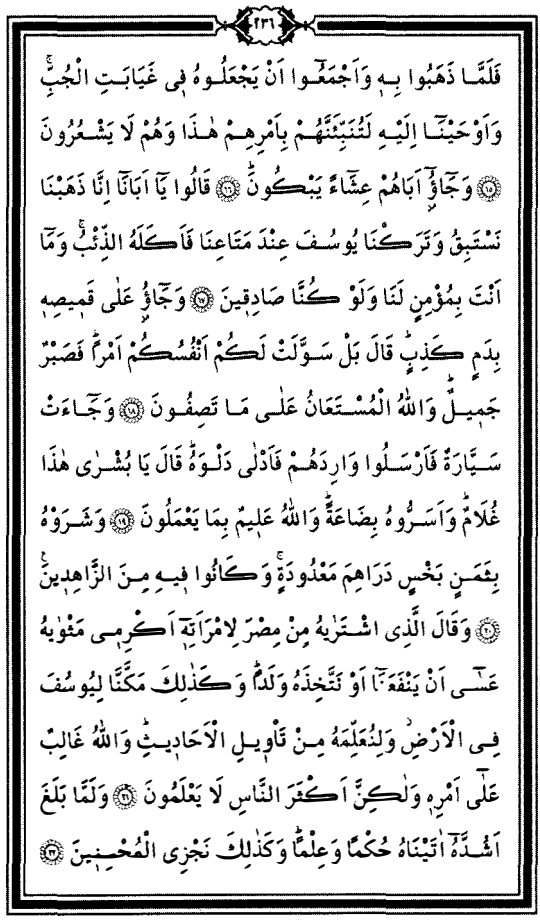
فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهٖ وَاَجْمَعُوْٓا اَنْ يَّجْعَلُوْهُ فِيْ غَيٰبَتِ الْجُبِّ ۚ
وَاَوْحَيْنَآ اِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِاَمْرِهِمْ هٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُوْنَ
۝١٥ وَجَآءُوْٓ اَبَاهُمْ عِشَآءً يَّبْكُوْنَ ۝١٦ قَالُوْا يٰٓاَبَانَآ اِنَّا ذَهَبْنَا
نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوْسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَاَكَلَهُ الذِّئْبُ ۚ وَمَآ
اَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صٰدِقِيْنَ ۝١٧ وَجَآءُوْ عَلٰى قَمِيْصِهٖ
بِدَمٍ كَذِبٍ ۭ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا ۭ فَصَبْرٌ
جَمِيْلٌ ۭ وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰي مَا تَصِفُوْنَ ۝١٨ وَجَآءَتْ
سَيَّارَةٌ فَاَرْسَلُوْا وَارِدَهُمْ فَاَدْلٰى دَلْوَهٗ ۭ قَالَ يٰبُشْرٰى هٰذَا
غُلٰمٌ ۭ وَاَسَرُّوْهُ بِضَاعَةً ۭ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌۢ بِمَا يَعْمَلُوْنَ ۝١٩ وَشَرَوْهُ
بِثَمَنٍۢ بَخْسٍ دَرَاهِمَ مَعْدُوْدَةٍ ۚ وَكَانُوْا فِيْهِ مِنَ الزّٰهِدِيْنَ
۝٢٠ وَقَالَ الَّذِي اشْتَرٰىهُ مِنْ مِّصْرَ لِامْرَاَتِهٖٓ اَكْرِمِيْ مَثْوٰىهُ
عَسٰٓى اَنْ يَّنْفَعَنَآ اَوْ نَتَّخِذَهٗ وَلَدًا ۭ وَكَذٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوْسُفَ
فِي الْاَرْضِ ۡ وَلِنُعَلِّمَهٗ مِنْ تَاْوِيْلِ الْاَحَادِيْثِ ۭ وَاللّٰهُ غَالِبٌ
عَلٰٓى اَمْرِهٖ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ۝٢١ وَلَمَّا بَلَغَ
اَشُدَّهٗٓ اٰتَيْنٰهُ حُكْمًا وَّعِلْمًا ۭ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ۝٢٢

15. Ve nihayet **Yusuf**'u yanlarında götürüp de, **sonra** kuyunun dibine atmayı kararlaştırdıklarında, Biz ona, "Gün gelecek, hiç beklemedikleri bir anda sen onlara bu yaptıklarını hatırlatacaksın" diye vahyettik.

16-18. **Nihayetinde Yusuf'u kuyuya attılar**. Derken akşam olunca da ağlayarak babalarının yanına geldiler ve "Babacığım!"[6] dediler, "Biz gittik, **aramızda** yarışıyorduk; Yusuf'u da eşyalarımızın yanında bırakmıştık; **dönünce bir de baktık ki**, o'nu kurt yemiş! Gerçi biz doğruyu söylesek bile, sen yine de bize inanmazsın ya!" Ardından üzerinde sahte kan **lekesi** olan **Yusuf**'un gömleğini çıkarıp gösterdiler. Yakup, "**Yoo**!" dedi, "**Bu doğru olamaz**! Bilakis şeytani arzularınız sizi böyle davranmaya itmiş olmalı! **Ancak yapacak bir şey yok**; artık **bana düşen** en güzel şekilde sabretmektir! Anlattığınız duruma karşı bana dayanma gücü verebilecek **yegâne** merci Allah'tır."

19. Derken, bir kervan çıkageldi. **Kervancılar** sucularını **su alması için** kuyuya gönderdiler. **Adam**, kovasını kuyuya sarkıtıp **da kuyunun dibinde Yusuf'u görünce**, "Kısmete bak! diye söylendi, "Bir oğlan çocuğu bu!" **Durumdan haberdar olan** kervancılar, - o'nu satmak için - **kimse fark etmesin diye** sakladılar. Oysa Allah onların yaptıklarını **anbean takip edip** biliyordu.

20. **Nihayet Mısır'a varınca**, onu ucuz bir fiyata, sadece bir kaç dirheme sattılar; çünkü ona fazla önem vermemişlerdi.

21. Onu satın alan Mısırlı[7] adam ise, hanımına "Ona iyi bak!" dedi, "Belki bize bir yararı olur, ya da bakarsın onu evlat[8] ediniriz!" Böylece Biz, Yusuf'u, – kendisine bir takım olayların iç yüzünü kavrayıp yorumlamayı öğretebilelim diye – oraya yerleştirdik. Allah, gerçekleştirmek istediği bir işi geçekleştirmeye muktedirdir; ama insanların çoğu **bunu** bilmez.

22. **Ve gün gelip**, Yusuf belli bir olgunluğa erişince, ona, **hakikatin** bilgisiyle birlikte keskin bir muhakeme gücü bahşettik. Çünkü Biz, güzel davranmayı ilke edinenleri böyle ödüllendiririz.

---

6) Lafzen: "Ey babamız!"

7) Yada "*şehirli*"

8) Yahut, "*uşak ediniriz*"

١٢ر٧

وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَنْ نَفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ ۚ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ ۖ
إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ ۖ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا
أَنْ رَأَا بُرْهَانَ رَبِّهِ ۚ كَذَٰلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ ۚ
إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٢٤﴾ وَاسْتَبَقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ
قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ ۚ قَالَتْ مَا
جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿٢٥﴾ قَالَ هِيَ رَاوَدَتْنِي عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ
مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿٢٦﴾ وَإِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٧﴾ فَلَمَّا رَأَا قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ
مِنْ كَيْدِكُنَّ ۖ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٢٨﴾ يُوسُفُ أَعْرِضْ عَنْ
هَٰذَا ۚ وَاسْتَغْفِرِي لِذَنْبِكِ ۖ إِنَّكِ كُنْتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ ﴿٢٩﴾
وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَنْ
نَفْسِهِ ۖ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا ۖ إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٠﴾

23. Ve **olacak ya**, evinde barındığı kadın, **Yusuf'a kur yaparak**, onun gönlünü çelmek istiyordu[9]; ve **bu yüzden bir gün** kapıları sımsıkı kapatıp "Hadi gelsene!" diye seslendi. **Ama Yusuf**, "**Böyle bir şey yapmaktan** Allah'a sığınırım!" dedi, "O, benim Rabbimdir! Beni en güzel şekilde barındırdı! Haddi aşanlar asla iflah olmazlar!"

24. İşin gerçeği, kadın ona karşı arzu doluydu; o da kadını arzulamıştı; eğer Rabbinin doğru yolu gösteren kesin delilini görmeseydi **bu arzuya yeniliverecekti**. İşte **bu**, Bizim ondan her tür kötülük ve hayâsızlığı uzaklaştırmak **istememiz** dolayısıyla böyle **oldu**. Çünkü o Bizim seçkin kullarımızdandı.

25. Derken **Yusuf önde kadın arkada** ikisi de kapıya doğru koştular. Kadın **arkadan asılıp** onun gömleğini yırttı; tam o esnada kadının kocasını karşılarında gördüler. Kadın **hemencecik**, "**Bu, bana kötülük yapmaya kalkıştı**. Senin ailene karşı kötülük düşünen birinin cezası nedir, **söyle**? Zindana atılmaktan, ya da en ağır ceza her neyse ondan başka bir şey olabilir mi?" diyerek **suçunu bastırmaya çalıştı**.

26-27. **Yusuf**, "**Asıl** o beni baştan çıkarmak istedi!" diyerek **kendini savundu**. O esnada, olaya şahit olan kadının yakınlarından biri, "Eğer gömleği önden yırtılmışsa kadın doğru söylüyordur, **Yusuf** yalancıdır; yok eğer gömleği arkadan yırtılmışsa kadın yalancıdır, o doğru söylüyordur." dedi.

28. Kadının kocası gömleğin arkadan yırtılmış olduğunu görünce, **kadına dönüp**, "Anlaşılan, bu, siz kadınların entrikalarından biri yine! Doğrusu sizin entrikalarınızdan korkulur!" diye söylendi.

29. **Ve Yusuf'a dönüp**, "Yusuf!" **dedi**, "Sen bu olayın üzerinde durma!" **Sonra da kadına** "Sen de günahına tevbe et! Belli ki sen büyük bir hata yaptın!" **dedi**.

30. **Skandalı duyan** şehirdeki **bazı** kadınlar[10], "**Aaa**! Vezirin hanımı uşağına gönlünü kaptırmış; sevda yüreğini yakmış **kadının**! Anlaşılan bu **kadın** iyice sapıtmış!." diye **dedikodu etmeye başladılar**.

---

[9] Lafzen: "*istedi*"

[10] Sarayın içindeki gelişmelerden haberdar olabilen üst düzey devlet ricalinin hanımları. Diğer bir ifade ile, Mısır sosyetesi. Ayette "dedi" anlamına gelen fiil "dişil" (müennes) olarak değil "eril" (müzekker) olarak gelmiştir. Söyleyenler kadın olduğu için Arap dilinin gereği olarak fiilin dişil siga ile ***qâlet*** şeklinde gelmesi uygunken, fiilin eril siga ile ***qâle*** şeklinde gelmesi, muhtemelen bu kadınların (sosyete kadınlarının) iktidar ilişkisi bağlamındaki erkeksi rollerini ima ediyor.

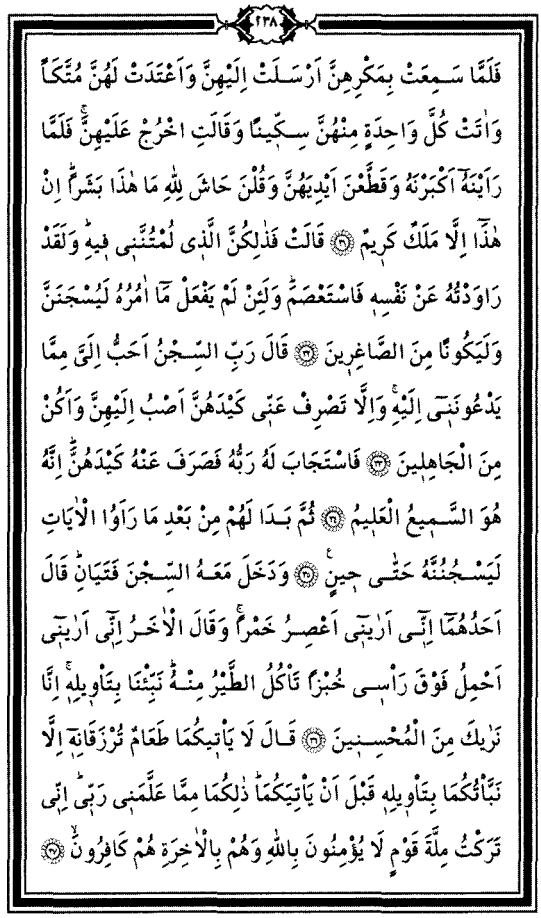

31. Kadınların bu dedikoduları **Vezirin Hanımının** kulağına gidince, onları davet edip, mükellef bir ziyafet hazırladı ve her birinin eline bir bıçak tutuşturdu; sonra da Yusuf'a "**Şimdi** çık onların karşısına!" dedi. **Yusuf karşılarına çıkıp da** kadınlar onu görünce, ona hayran kaldılar; ve **hatta öyle ki, ona hayran hayran bakarken** ellerini kestiklerini **bile fark edemediler**; "Aman Allah'ım" dediler, "Bu, insan olamaz! Olsa olsa harikulade bir melek bu!"

32. **Vezirin hanımı "Gördünüz işte"** dedi, "Kendisine **gönlümü kaptırdığım** için beni kınadığınız **delikanlı** bu! **İşin gerçeği** ben onu elde etmek istedim; ama o iffetinden dolayı buna yanaşmadı. Ne var ki, eğer bundan böyle de istediğim şeyi yapmazsa, kesinlikle zindana atılacak ve kendini aşağılık serserilerin arasında bulacak!"

33. Yusuf, "Rabbim!" diye yalvardı, "Benim için zindan, bunların arzularına boyun eğmekten daha hayırlıdır. Sen onların entrikalarını benden uzak tutmazsan, **korkarım ki** onların ayartmalarına kapılır, **doğruyu-yanlışı** ayırt edemeyenlerden olurum!"

34. Rabbi de onun **yakarmalarına** karşılık verdi ve onların entrikalarına karşı onu korudu. Şüphesiz O her şeyi işitir, her şeyi bilir.

35. Ama bir süre sonra onlar, -üstelik de **Yusuf'un masumluğuna ilişkin** bütün deliller ortada iken – onu, bir süre zindanda tutmayı uygun gördüler.

36. Onunla birlikte iki genç daha düşmüştü zindana. **Günlerden bir gün**, bu iki gençten birisi, "Ben rüyamda kendimi **şaraplık** üzüm sıkarken gördüm." dedi. Öteki ise, "Ben de başımın üzerinde ekmek taşıdığımı; kuşların da bu **ekmekten** yediklerini gördüm" dedi **ve ardından bu iki genç, Yusuf'a** "Bu rüyaların yorumunu bize söyle!" **diye rica ettiler**; "Çünkü biz senin, **bu işi** iyi bilen birisi olduğunu düşünüyoruz!"

37. **Yusuf** dedi ki **onlara**: Ben size bunların gerçek anlamını, daha size rızık olarak verilen yemek önünüze konulmadan haber verebilirim. Çünkü bu, bana Rabbimin öğrettiği bir şeydir; zira ben, Allah'a ve ahiret gününe inanmayan bir halkın izlediği dini terk ettim.

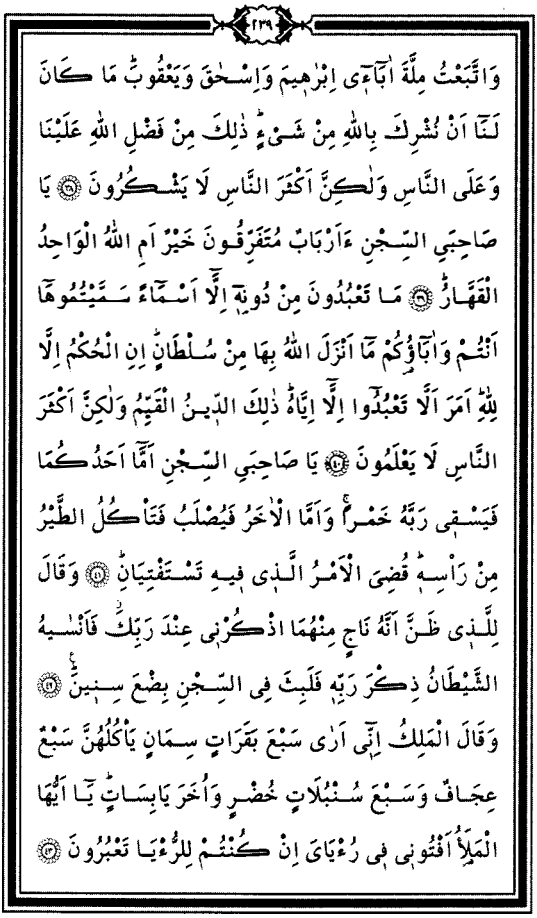

38. Atalarım İbrahim, İshak ve Yakub'un izlediği dine uydum. Elbette ki herhangi bir şeyi Allah'a ortak kılmak bize yakışmaz. **Aslında böyle davranıyor olmamız** Allah'ın bize ve diğer insanlara bir lütfudur; ama ne yazık ki insanların çoğu buna şükretmiyor.

39. Ey benim zindan arkadaşlarım! **Düşünün bir kere**! Çeşit çeşit rablerin **var olduğuna inanmak** mı iyidir, yoksa her şeye egemen biricik Allah'**ın varlığına inanmak** mı?

40. Oysa siz, Allah'ı bırakarak, Onun, **tanrı olduklarına dair** hiçbir delil indirmediği, sadece sizin ve atalarınızın **tanrı diye** isimlendirdiği **bir takını anlamsız** isimlere tapınıyorsunuz. **Hâlbuki neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda** kararı yalnızca Allah verir. Ve nitekim O da Kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emrediyor. İşte **izlenilecek** dosdoğru din budur; ama ne yazık ki insanlardan çoğu bunu bilmiyor.

41. Ey zindan arkadaşlarım! **Rüyanızın yorumuna gelince**, biriniz **yine aynı şekilde** efendisi **Kral**'a içki sunacak; diğeri ise asılacak ve kuşlar onun başını didikleyecekler. Benden yorumunu öğrenmek istediğiniz **rüya** bu şekilde gerçekleşecek.

42. **Sonra da Yusuf**, o iki kişiden kurtulacağını düşündüğü kişiye **dönerek**, "Efendin **Kral**'ın yanına **vardığında ona** benden söz et!" dedi. Ne var ki şeytan bu adama, efendisi **Kral**'ın yanında **Yusuf**'tan söz etmeyi unutturdu ve **bu yüzden Yusuf** zindanda birkaç yıl daha kaldı.

43. Bir gün Kral, **ileri gelen adamlarına**, "Ben düşümde yedi semiz inek gördüm; yedi cılız inek onları yiyordu; ayrıca yedi yeşil başak ve bir o kadar da kurumuş başak gördüm. Beyler! Eğer siz rüya yorumundan anlıyorsanız, bu rüyanın ne anlama geldiğini bana söyleyin." dedi.

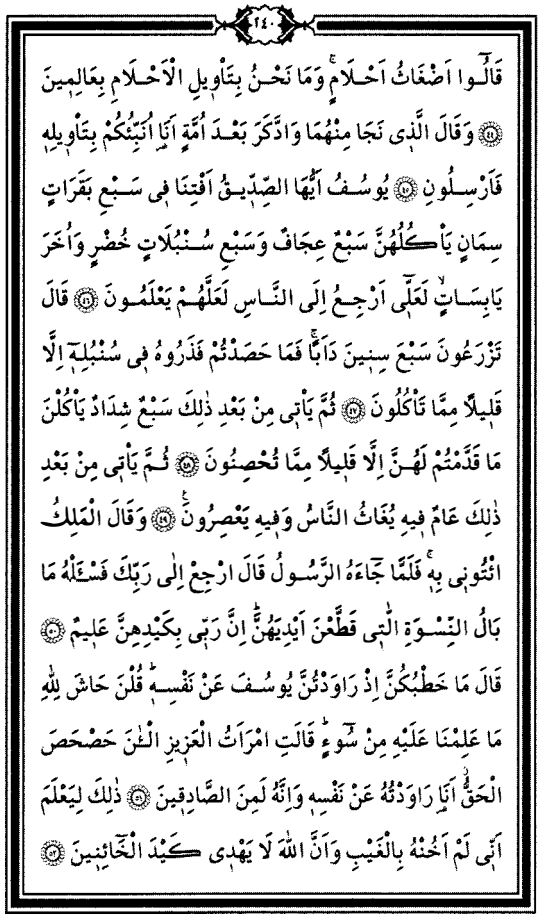
قَالُوٓا۟ أَضْغَٰثُ أَحْلَٰمٍ ۖ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ ٱلْأَحْلَٰمِ بِعَٰلِمِينَ
۝٤٤ وَقَالَ ٱلَّذِى نَجَا مِنْهُمَا وَٱدَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا۠ أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِۦ
فَأَرْسِلُونِ ۝٤٥ يُوسُفُ أَيُّهَا ٱلصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِى سَبْعِ بَقَرَٰتٍ
سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعٌ عِجَافٌ وَسَبْعِ سُنۢبُلَٰتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ
يَابِسَٰتٍ لَّعَلِّىٓ أَرْجِعُ إِلَى ٱلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ۝٤٦ قَالَ
تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأَبًا فَمَا حَصَدتُّمْ فَذَرُوهُ فِى سُنۢبُلِهِۦٓ إِلَّا
قَلِيلًا مِّمَّا تَأْكُلُونَ ۝٤٧ ثُمَّ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِ ذَٰلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ
مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تُحْصِنُونَ ۝٤٨ ثُمَّ يَأْتِى مِنۢ بَعْدِ
ذَٰلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ ٱلنَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ ۝٤٩ وَقَالَ ٱلْمَلِكُ
ٱئْتُونِى بِهِۦ ۖ فَلَمَّا جَآءَهُ ٱلرَّسُولُ قَالَ ٱرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسْـَٔلْهُ مَا
بَالُ ٱلنِّسْوَةِ ٱلَّٰتِى قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ ۚ إِنَّ رَبِّى بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ۝
قَالَ مَا خَطْبُكُنَّ إِذْ رَٰوَدتُّنَّ يُوسُفَ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ قُلْنَ حَٰشَ لِلَّهِ
مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِن سُوٓءٍ ۚ قَالَتِ ٱمْرَأَتُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْـَٰٔنَ حَصْحَصَ
ٱلْحَقُّ أَنَا۠ رَٰوَدتُّهُۥ عَن نَّفْسِهِۦ وَإِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ۝ ذَٰلِكَ لِيَعْلَمَ
أَنِّى لَمْ أَخُنْهُ بِٱلْغَيْبِ وَأَنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى كَيْدَ ٱلْخَآئِنِينَ ۝

44. Onlar da, "Bunlar karmakarışık düşlerden ibaret; biz **bu tür** rüyaların yorumundan anlamayız!" diye cevap verdiler.

45. İşte ancak o zaman - aradan geçen bunca vakitten sonra[11] – o iki kişiden zindandan kurtulmuş olanı Yusuf'u hatırladı ve **Kral'a** "Ben bu rüyanın gerçek anlamını **öğrenip** size haber verebilirim! Ancak bunun için **zindana** gitmeme izin verin!" dedi.

46. **Sonra da Yusuf'u zindanda görmeye gitti ve ona** "Ey Yusuf! Ey özüsözü doğru adam![12]" dedi, "Bize şu rüyayı yorumla: Yedi cılız ineğin yedi semiz ineği yemesi ve yedi yeşil başak ile yedi kuru başak **neye delalet etmektedir**. Umarım ki senin yorumunla **dışarıdaki** insanların yanına dönerim de onlar **rüyanın ne anlama geldiğini** öğrenirler."

47. **Yusuf dedi ki:** Siz, yedi yıl boyunca - her zaman olduğu gibi - tahıl ekeceksiniz; biçtiğinizi başağında bırakın, sadece içinden yiyeceğiniz az bir miktarı alın.

48. Ardından yedi yıl kıtlık olacak; çok azı hariç, o yıllarda önceden sakladığınız **tahılın** tümü tükenecek.

49. Sonra onun ardından bir yıl daha gelecek; insanlara bol bol yağmur verilecek; böylece onunla **kıtlıktan** kurtulacaklar[13].

50. O adam rüyanın ne anlama geldiğini Kral'a iletince, Kral "Onu bana getirin!" diye emretti. Görevli Yusuf'un yanına gelince, Yusuf, "Efendine git ve ona, '*Ellerini kesen o kadınların amacı neymiş **sorup öğrenecekmişsin**?*' de! Şüphesiz Rabbim onların entrikalarını biliyor." dedi.

51-52. **Kral, kadınları çağırarak**, "Yusuf'u baştan çıkarmak istediğinizde, neler oldu, anlatın?" dedi. Kadınlar, "Allah için doğruyu söylemek gerekirse, biz ondan bir kötülük görmedik!" dediler. Vezirin hanımı da, "İşte" dedi "gerçek şimdi ortaya çıktı. İşin doğrusu onu baştan çıkarmak isteyen bendim! O aslında çok erdemli birisi! Bunu, sırf, kendisine arkasından ihanet etmediğimi anlaması için söylüyorum. **Çünkü biliyorum ki**, Allah hiyanet edenlerin komplolarını boşa çıkarır."

---

[11] Katade, İkirime ve İbni Abbas ***ba'de ümmetin*** (bir süre sonra) kelimesini ***ba'de emehin*** (unuttuktan sonra) şeklinde okumuşlardır. **(Taberi)**

[12] Yahut: "*Ey **söyledikleri** dosdoğru **çıkan** adam!*"

[13] ***Ya'sirun*** fiiline verdiğimiz bu anlam için bak: Ebu Ubeyde, **Mecazu'l-Kur'an**

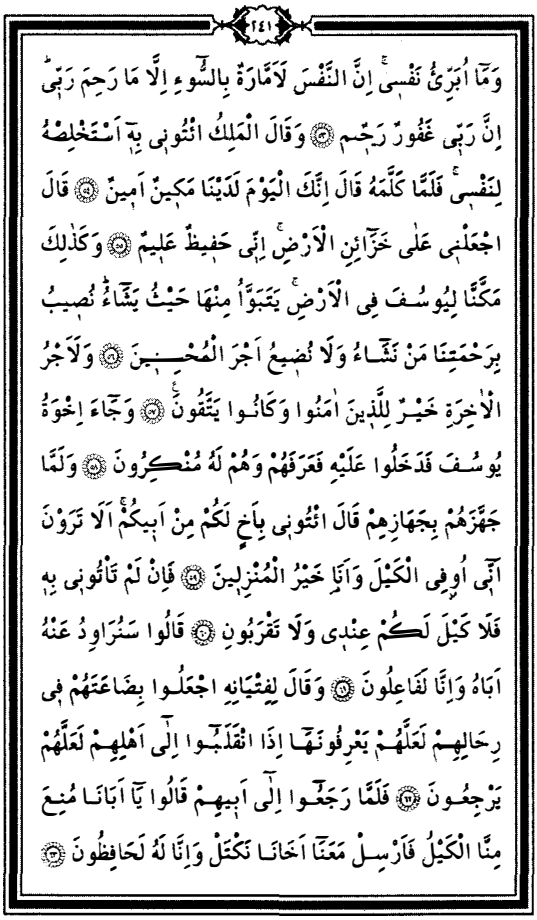

وَمَآ اُبَرِّئُ نَفْسِىۚ اِنَّ النَّفْسَ لَاَمَّارَةٌ بِالسُّٓوءِ اِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّىۜ
اِنَّ رَبِّى غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِى بِهٖٓ اَسْتَخْلِصْهُ
لِنَفْسِىۚ فَلَمَّا كَلَّمَهٗ قَالَ اِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ اَمِينٌ ۝ قَالَ
اجْعَلْنِى عَلٰى خَزَآئِنِ الْاَرْضِۚ اِنِّى حَفِيظٌ عَلِيمٌ ۝ وَكَذٰلِكَ
مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِى الْاَرْضِۚ يَتَبَوَّاُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَآءُۚ نُصِيبُ
بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَّشَآءُ وَلَا نُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ۝ وَلَاَجْرُ
الْاٰخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَۚ ۝ وَجَآءَ اِخْوَةُ
يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهٗ مُنْكِرُونَ ۝ وَلَمَّا
جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ قَالَ ائْتُونِى بِاَخٍ لَّكُمْ مِّنْ اَبِيكُمْۚ اَلَا تَرَوْنَ
اَنِّى اُوفِى الْكَيْلَ وَاَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ۝ فَاِنْ لَّمْ تَاْتُونِى بِهٖ
فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِى وَلَا تَقْرَبُونِ ۝ قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ
اَبَاهُ وَاِنَّا لَفَاعِلُونَ ۝ وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِى
رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَآ اِذَا انْقَلَبُوٓا اِلٰٓى اَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ۝ فَلَمَّا رَجَعُوٓا اِلٰٓى اَبِيهِمْ قَالُوا يٰٓاَبَانَا مُنِعَ
مِنَّا الْكَيْلُ فَاَرْسِلْ مَعَنَآ اَخَانَا نَكْتَلْ وَاِنَّا لَهٗ لَحَافِظُونَ ۝

53. Ardından da "Ben kendimi temize çıkarmıyorum. Çünkü insanın şeytani arzuları onu, -olanca gücüyle - kötülüğe yönlendirir; ve kişiyi bundan ancak Rabbi'nin acıması koruyabilir." **diye sürdürdü konuşmasını.**

54. Kral **bunları dinleyince,** "Yusuf'u bana getirin! Onu kendime danışman yapayım!" diye emretti. Yusuf gelince de onunla konuşup, **ondaki olgunluğu gördü ve ona,** "Bundan böyle yanımızda, güvenilir birisi olarak saygın bir yerin olacak!" dedi.

55. **Bunun üzerine Yusuf da Kral'a** "Bana ülkenin kaynaklarının yönetimini bırak; ben **onları** korumasını bilirim!" dedi.

56-57. Böylece Yusuf'u, o ülkede yetki sahibi kıldık; orada dilediği gibi davranabiliyordu. Zira Biz rahmetimizi dilediğimiz kimseye nasip eder; güzel davranmayı ilke edinenlerin mükâfatını zayi etmeyiz. Bunun yanında, iman edip **Allah'a kullukta** samimi olanların ahirette görecekleri karşılık elbette daha hayırlı **olacaktır.**

58. Ve **derken o kıtlık yıllarında** Yusuf'un kardeşleri o ülkeye geldiler ve **erzak temin etmek için** Yusuf'un huzuruna çıktılar. Yusuf onları hemen tanıdı; ancak onlar onu tanımadılar.

59-60. Yusuf onların erzak yükünü hazırlattı ve sonra da onlara, "Bir dahaki sefere, **o** bababir kardeşinizi de getirin bana. Görüyorsunuz ya, ben sizin **istediğiniz erzakı** tamı-tamına ölçüp veriyorum; çünkü ben çok konuksever birisiyim. Eğer onu getirmezseniz, o zaman benden ne bir ölçek **erzak** bekleyin, ne de yanıma yaklaşın!" dedi.

61. **Onlar da "Tamam!"** dediler, "Onu getirmek için babamızı[14] razı etmeye çalışacağız; ne yapıp edip **onu ikna etmeyi** başaracağız!"

62. Yusuf da hizmetçilerine, "Onların, **aldıkları erzaka** karşılık olarak ödedikleri **parayı erzak** yüklerinin içerisine geri koyun; belki evlerine vardıklarında bunu fark ederler de, o vakit **daha istekli bir şekilde** dönüp gelirler" dedi.

63. **Yusuf'un kardeşleri** babalarının yanına dönünce, "Babacığım!"[15] dediler, "**Bünyamin'i yanımızda götürmedikçe,** artık bize bir ölçek bile **erzak** verilmeyecek; bu yüzden kardeşimizi bizimle gönder de, ihtiyacımız olan **erzakı** alabilelim. **İnan ki,** biz ona kesinlikle gözkulak oluruz!"

[14] Lafzen: "*babasını*"

[15] Lafzen: "*Ey babamız!*"

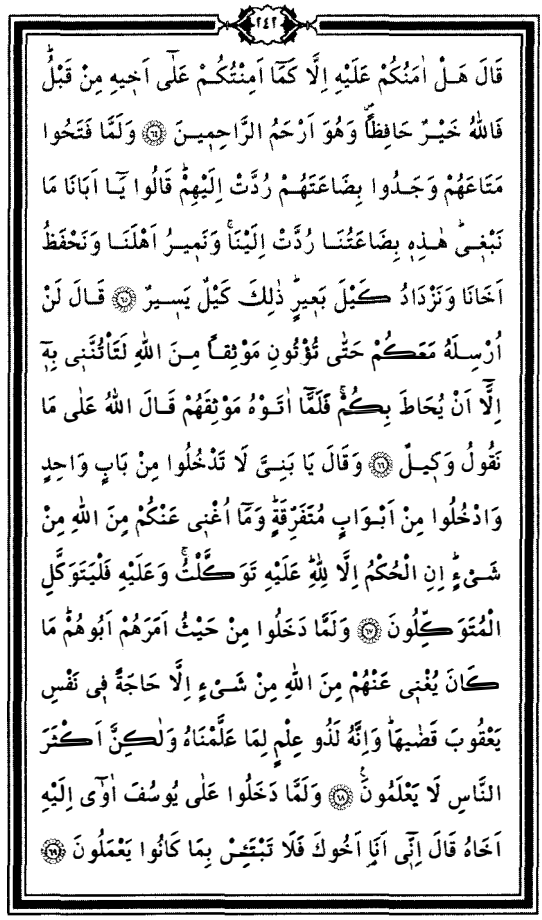
قَالَ هَلْ اٰمَنُكُمْ عَلَيْهِ اِلَّا كَمَآ اَمِنْتُكُمْ عَلٰٓى اَخِيْهِ مِنْ قَبْلُ ۭ
فَاللّٰهُ خَيْرٌ حٰفِظًا ۠ وَّهُوَ اَرْحَمُ الرّٰحِمِيْنَ ﴿٦٤﴾ وَلَمَّا فَتَحُوْا
مَتَاعَهُمْ وَجَدُوْا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ اِلَيْهِمْ ۭ قَالُوْا يٰٓاَبَانَا مَا
نَبْغِيْ ۭ هٰذِهٖ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ اِلَيْنَا ۚ وَنَمِيْرُ اَهْلَنَا وَنَحْفَظُ
اَخَانَا وَنَزْدَادُ كَيْلَ بَعِيْرٍ ۭ ذٰلِكَ كَيْلٌ يَسِيْرٌ ﴿٦٥﴾ قَالَ لَنْ
اُرْسِلَهٗ مَعَكُمْ حَتّٰى تُؤْتُوْنِ مَوْثِقًا مِّنَ اللّٰهِ لَتَاْتُنَّنِيْ بِهٖٓ
اِلَّآ اَنْ يُّحَاطَ بِكُمْ ۚ فَلَمَّآ اٰتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللّٰهُ عَلٰي مَا
نَقُوْلُ وَكِيْلٌ ﴿٦٦﴾ وَقَالَ يٰبَنِيَّ لَا تَدْخُلُوْا مِنْۢ بَابٍ وَّاحِدٍ
وَّادْخُلُوْا مِنْ اَبْوَابٍ مُّتَفَرِّقَةٍ ۭ وَمَآ اُغْنِيْ عَنْكُمْ مِّنَ اللّٰهِ مِنْ
شَيْءٍ ۭ اِنِ الْحُكْمُ اِلَّا لِلّٰهِ ۭ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ ۚ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُتَوَكِّلُوْنَ ﴿٦٧﴾ وَلَمَّا دَخَلُوْا مِنْ حَيْثُ اَمَرَهُمْ اَبُوْهُمْ ۭ مَا
كَانَ يُغْنِيْ عَنْهُمْ مِّنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا حَاجَةً فِيْ نَفْسِ
يَعْقُوْبَ قَضٰىهَا ۭ وَاِنَّهٗ لَذُوْ عِلْمٍ لِّمَا عَلَّمْنٰهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٦٨﴾ وَلَمَّا دَخَلُوْا عَلٰي يُوْسُفَ اٰوٰٓى اِلَيْهِ
اَخَاهُ قَالَ اِنِّيْٓ اَنَا اَخُوْكَ فَلَا تَبْتَىِٕسْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ﴿٦٩﴾

64. **Yakub** dedi ki: Yani onu size mi emanet edeceğim? **Yoo! Bu** ancak - olsa olsa - vaktiyle kardeşi **Yusuf**'u size emanet etmeme benzer! Allah zaten **onu** en iyi şekilde koruyor.[16] Çünkü en çok acıyıp esirgeyen Odur.

65. Ve bir süre sonra denklerini çözüp de, aldıkları **erzaka** karşılık olarak ödedikleri **paranın** kendilerine geri iade edildiğini görünce, **sevinerek varıp**, "Babacığım!"[17] dediler, "Daha ne isteyebiliriz ki? **Baksana**, karşılık olarak verdiğimiz paralar bize geri iade edilmiş. **Eğer Bünyamin'i bizimle gönderirsen, bu paralarla** ailemize **tekrar** erzak getiririz; **sen gerçekten endişe etme,** kardeşimize göz kulak oluruz. Hem böylece fazladan bir deve yükü erzak daha almış oluruz; çünkü bu **getirdiğimiz** miktar **bize** yetmez."

66-67. **Yakup da onlara**, "Ölüm sizi engellemediği sürece onu **sağ-salim** bana geri getireceğinize dair Allah'ın huzurunda söz vermedikçe, onu sizinle birlikte asla göndermem." dedi. Ve onlar yeminle söz verince de, Yakub, "Bu konuştuklarımıza Allah şahittir" dedi ve şöyle öğütte bulundu: Yavrularım! Şehre tek bir kapıdan girmeyin; ayrı ayrı kapılardan girin! **Ama her halükarda, başınıza bir şey gelmeyeceğine dair**, Allah'a karşı güvence veremem; çünkü karar yalnızca Allah'ındır. Ben bir tek Ona güven duyuyorum! **Bence**, güvende olmak isteyen herkes yalnızca Ona güvensin![18]

68. Ancak **Yakub'un oğulları**, her ne kadar babalarının söylediği gibi şehre farklı kapılardan girdilerse de, bunun, Allah'ın takdirine karşı herhangi bir yararı olmadı. Zaten bu sadece, Yakub'un, **oğullarını koruma** arzusunun bir ifadesiydi. Yoksa o, kendisine öğrettiklerimiz sayesinde, **her halükarda Allah'ın takdirinin gerçekleşeceğine dair** yeterli bilgiye sahipti. Ama ne yazık ki insanların çoğu **bunun böyle olduğunu** bilmez.

69. Kardeşleri Yusuf'un huzuruna çıkınca, **Yusuf**, kardeşini[19] bağrına basıp **gizlice** "Ben senin kardeşinim. Artık onların **geçmişte bize** yaptıklarına üzülme!" diye **fısıldadı**.

---

[16] Lafzen: "*Allah koruyanların en hayırlısıdır*"

[17] Lafzen: "*Ey babamız!*"

[18] Lafzen: "*Ben sadece Ona tevekkül ediyorum. Tevekkül edenler sadece Ona tevekkül etsinler*"

[19] Bünyamin'i...

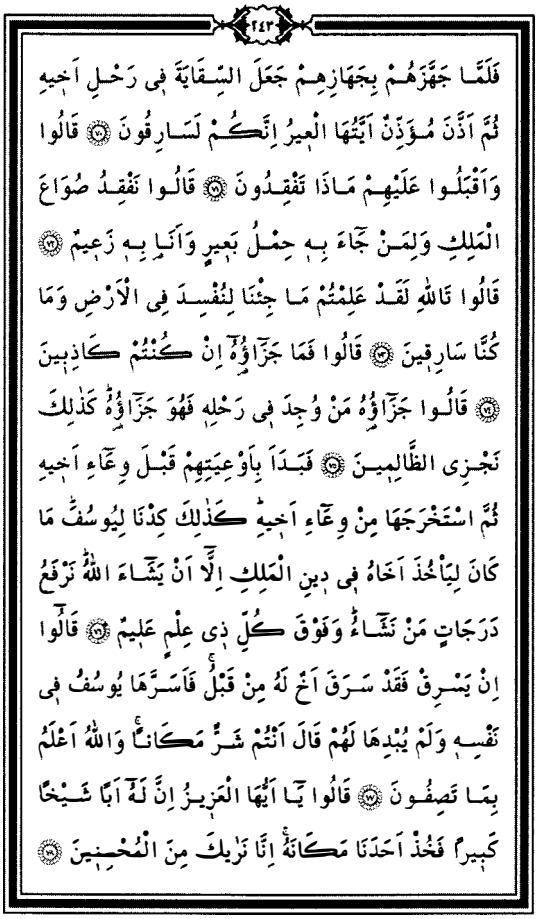

فَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السِّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ
ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَيَّتُهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا
وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧١﴾ قَالُوا نَفْقِدُ صُوَاعَ
الْمَلِكِ وَلِمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٢﴾
قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا
كُنَّا سَارِقِينَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ
﴿٧٤﴾ قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وُجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَٰلِكَ
نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٧٥﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَتِهِمْ قَبْلَ وِعَاءِ أَخِيهِ
ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ وِعَاءِ أَخِيهِ كَذَٰلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا
كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ
دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾ قَالُوا
إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسَرَّهَا يُوسُفُ فِي
نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ
بِمَا تَصِفُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا
كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٧٨﴾

70. Daha sonra onların yüklerini yükletirken, **Kral'ın** su tasını kardeşi **Bünyamin**'in denkleri arasına koydu. Kervan yola çıkınca, bir görevli "Ey kervancılar!" diye bağırdı, "Meğer siz hırsızmışsınız!"

71. **Yakub'un oğulları görevlilere** dönerek "Ne kaybettiniz?" diye sordular.

72. **Görevliler de** "Kralın su tasını kaybettik!" dediler, "Onu getirene ödül olarak bir deve yükü **erzak** verilecek." **Sonra da** "Buna ben kefilim" dedi **bir görevli**.

73. **Yakub'un oğulları, şaşkınlıkla** "Vallahi bizim buraya ortalığı karıştırmaya gelmediğimizi siz çok iyi biliyorsunuz. Biz hırsız falan değiliz!" dediler.

74. **Görevliler**, "Peki ya yalancı çıkarsanız, bunun cezası nedir **biliyor musunuz**?" diye sordular.

75. **Onlar da** "O, kimin yükünden çıkarsa, **yaptığına** karşılık kendisi **tutuklanır**! Biz **insanların** hakkını ihlal edenleri böyle cezalandırıyoruz![20]" **dediler.**

76. **Bunun üzerine kervanı, arama yapılması için Yusuf'un yanına getirdiler. Yusuf**, aramaya, - **küçük** kardeşinin yükünden önce- **diğer kardeşlerinin** yüklerinden başladı. Sonra da **küçük** kardeşinin yükü arasından su tasını bulup, çıkardı. İşte Biz, - Yusuf'un **arzusu yerine gelsin** diye – ona böyle bir çare öğrettik; yoksa –Allah'ın dilemesi hariç - Kral'ın kanunlarına göre kardeşini alıkoyması asla mümkün değildi. İşte Biz, dilediğimizin mertebesini **böyle** yükseltiriz. Her bilgi sahibinin üzerinde en iyi bilen **Allah** vardır.

77. **Yusuf'un kardeşleri dediler ki**: Eğer bu çalmışsa, **bundan beklenilebilir**; zaten bunun kardeşi de hırsızdı! **Yusuf** bunu içine atıp **onların yalancı olduğunu** yüzlerine vurmadı. Ama **içinden**, "Yazık size, düştüğünüz şu duruma bakın.[21] Allah sizin söylediğiniz şeyin aslı-astarı olmadığını elbette biliyor!" diye **geçirdi.**

78. **Ardından onlar** "Ey yüce kişi!" dediler, "Onun yaşlı bir babası var; bu duruma çok üzülür; onun yerine bizden birisini alıkoy. Gördüğümüz kadarıyla sen iyiliksever birisin!"

[20] Bu son cümle Yusuf'un kardeşlerinin sözünün bir devamı olabileceği gibi, onların sözüne karşılık görevlilerin söylediği bir söz de olabilir. (Bak: **Razi)** Ancak bu ayetin bizim tercih ettiğimiz gibi çevrilmesi, 76. ayette Yusuf'un, Kral'ın kanunlarına göre değil de Yakub'un şeraitine göre kardeşini alıkoymasındaki inceliği destekler.

[21] Lafzen: "*Siz gerçekten çok berbat bir durumdasınız*"

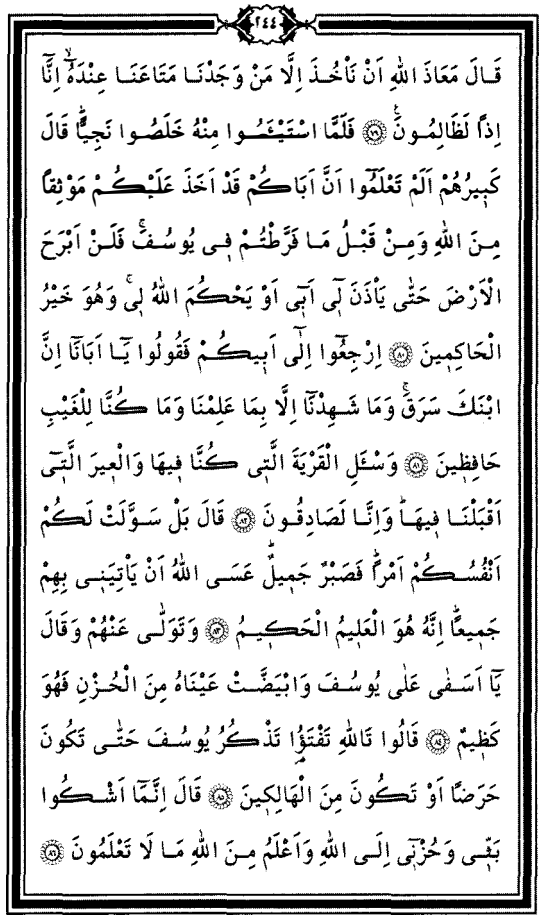
قَالَ مَعَاذَ اللّٰهِ اَنْ نَّاْخُذَ اِلَّا مَنْ وَّجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهٗٓ ۙ اِنَّآ
اِذًا لَّظٰلِمُوْنَ ۝ فَلَمَّا اسْتَيْـَٔسُوْا مِنْهُ خَلَصُوْا نَجِيًّا ۭ قَالَ
كَبِيْرُهُمْ اَلَمْ تَعْلَمُوْٓا اَنَّ اَبَاكُمْ قَدْ اَخَذَ عَلَيْكُمْ مَّوْثِقًا
مِّنَ اللّٰهِ وَمِنْ قَبْلُ مَا فَرَّطْتُّمْ فِيْ يُوْسُفَ ۚ فَلَنْ اَبْرَحَ
الْاَرْضَ حَتّٰى يَاْذَنَ لِيْٓ اَبِيْٓ اَوْ يَحْكُمَ اللّٰهُ لِيْ ۚ وَهُوَ خَيْرُ
الْحٰكِمِيْنَ ۝ اِرْجِعُوْٓا اِلٰٓى اَبِيْكُمْ فَقُوْلُوْا يٰٓاَبَانَآ اِنَّ
ابْنَكَ سَرَقَ ۚ وَمَا شَهِدْنَآ اِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ
حٰفِظِيْنَ ۝ وَسْـَٔلِ الْقَرْيَةَ الَّتِيْ كُنَّا فِيْهَا وَالْعِيْرَ الَّتِيْٓ
اَقْبَلْنَا فِيْهَا ۭ وَاِنَّا لَصٰدِقُوْنَ ۝ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ
اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا ۭ فَصَبْرٌ جَمِيْلٌ ۭ عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَّاْتِيَنِيْ بِهِمْ
جَمِيْعًا ۭ اِنَّهٗ هُوَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ ۝ وَتَوَلّٰى عَنْهُمْ وَقَالَ
يٰٓاَسَفٰى عَلٰي يُوْسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنٰهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ
كَظِيْمٌ ۝ قَالُوْا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوْسُفَ حَتّٰى تَكُوْنَ
حَرَضًا اَوْ تَكُوْنَ مِنَ الْهٰلِكِيْنَ ۝ قَالَ اِنَّمَآ اَشْكُوْا
بَثِّيْ وَحُزْنِيْٓ اِلَى اللّٰهِ وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝

79. **Yusuf**, "Eşyamızı yanında bulduğumuz kişiden başkasını alıkoymaktan Allah'a sığınırız; böyle bir durumda biz zulmetmiş oluruz" dedi.

80. **Yakub'un oğulları** ondan umutlarını kesince aralarında durum değerlendirmesi yapmak üzere **bir kenara** çekildiler. Onlardan büyük olanı, "Babamızın[22] bizden Allah'ı şahit tutarak kesin söz aldığını bilmiyor musunuz? Üstelik de daha önce Yusuf konusunda **yaptıklarımız** ortadayken, **şimdi bunu nasıl izah edeceğiz**? Doğrusu babam bana **dönmem** için izin verinceye, yahut da Allah bana bir çıkış yolu gösterinceye kadar buradan ayrılmayacağım. Zira O, en iyi kararı verir" dedi **ve ekledi:**

81. Babamıza[23] dönüp deyin ki: Ey babamız! Oğlun hırsızlık etti! Biz yalnızca bildiklerimize şahitlik edebiliriz; gaybı bilemeyiz.

82. **İstersen, olay esnasında** bulunduğumuz şehir **halkına**, yahut birlikte yolculuk yaptığımız kervandakilere sor! Gerçekten biz doğruyu söylüyoruz.

83. **Nihayet dönüp de bunları babalarına söylediklerinde, Yakub**, "**Yoo!**" dedi, "**Bu doğru olamaz**! Bilakis şeytani arzularınız sizi böyle davranmaya itmiş olmalı! **Ancak yapacak bir şey yok**; demek ki **bana yine** güzelce sabretmek **düşüyor**. Belli mi olur, belki Allah onların ikisini birden bana geri bağışlar; çünkü O **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar."

84. Sonra da **yüzünü** onlardan başka bir yöne döndürerek "Ahh Yusuf'**um** ahh!" diye inledi; üzüntüden gözleri **doldu, hiçbir şey** görmez oldu. Boğazına **sanki** bir şey düğümlenmişti.

85. **Oradakiler**, "Vallahi" dediler, " Yusuf hâlâ dilinden düşmüyor; bu gidişle kendini helak edip perişan olacaksın."

86. **Yakub**, "Ben" dedi, "derdimi ve üzüntümü sadece Allah'a arz ediyorum; çünkü ben Allah katından sizin bilmediğiniz şeyleri biliyorum!"

---

[22] Lafzen: "*babanızın*" Bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

[23] Lafzen: "*babanıza*" Bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

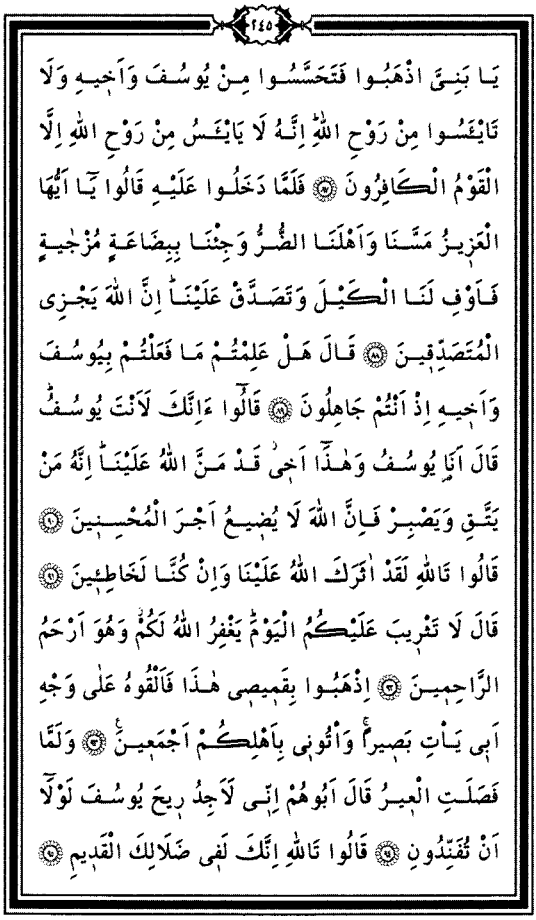
يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا
تَايْئَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَايْئَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا
الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ ۞ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا
الْعَزِيزُ مَسَّنَا وَأَهْلَنَا الضُّرُّ وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ
فَأَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا ۖ إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي
الْمُتَصَدِّقِينَ ۞ قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ
وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ ۞ قَالُوا أَإِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفُ
قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَٰذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا ۖ إِنَّهُ مَنْ
يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ۞
قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ ۞
قَالَ لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ ۖ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ ۖ وَهُوَ أَرْحَمُ
الرَّاحِمِينَ ۞ اذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَٰذَا فَأَلْقُوهُ عَلَىٰ وَجْهِ
أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا ۖ وَأْتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ۞ وَلَمَّا
فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا
أَنْ تُفَنِّدُونِ ۞ قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ ۞

87. **Sonra da** "Yavrularım!" dedi, "Gidin Yusuf'u ve kardeşini araştırın. Allah'ın rahmetinden umut kesmeyin. Zira kafir bir toplumdan başkası Allah'ın rahmetinden umut kesmez."

88. Yakub'un oğulları Yusuf'un yanına geri döndüler ve ona "Efendim!" dediler, "Biz ve çocuklarımız darlık içerisindeyiz. Az bir sermaye ile geldik. Bize bir miktar **erzak** ver; bize yardımda bulun, çünkü Allah **ihtiyaç sahiplerine** yardım edenleri ödüllendirir."

89. **Yusuf da** onlara, "Hani sizin o cahillik döneminizde Yusuf ve kardeşine neler yaptığınızı hatırlıyor musunuz?" dedi.

90. Onlar, "**Aaa**!" dediler, "Yoksa sen Yusuf musun?" **O da** "**Evet**! dedi, "Ben Yusuf'um; bu da kardeşim! Allah bize lütufta bulundu; doğrusu kim **Allah'a kullukta** samimi olur ve de **zorluklara** direnirse, **bilsin ki**, Allah iyi davranmayı ilke edinenlerin emeklerini boşa çıkarmaz."

91. "Vallahi!" dediler, "Allah seni bizden üstün bir konuma getirdi. Çünkü biz tam anlamıyla günahkâr kimselerdik."

92. Yusuf onlara dedi ki: Bu gün ayıbınız yüzünüze vurulmayacak! Allah sizi affetsin[24]! **Zira** en çok acıyıp esirgeyen Odur.[25]

93. Şimdi şu gömleğimi götürün; babam yüzüne sürsün de gözleri ışısın; sonra da ailenizin tümünü alıp bana getirin!

94. Kervan yaklaşınca, babaları **Yakub yanındakilere**, "Eğer benim bunamaya başladığımı düşünmezseniz, **inanın ki** ben Yusuf'un kokusunu alıyorum" dedi.

95. Onlar da, "Vallahi" dediler, "senin o eski dengesizliğin hala devam ediyor! **Sen ne dediğini bilmiyorsun**."

[24] Yada, "*Allah sizi affeder*"

[25] Lafzen: "*erhamur'Rahimin*", yani "*merhamet edenlerin en merhametlisi*"

١٤١

فَلَمَّآ اَنْ جَآءَ الْبَشِيْرُ اَلْقٰىهُ عَلٰى وَجْهِهٖ فَارْتَدَّ بَصِيْرًاۚ قَالَ
اَلَمْ اَقُلْ لَّكُمْ اِنِّيْٓ اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝ قَالُوْا يٰٓاَبَانَا
اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوْبَنَآ اِنَّا كُنَّا خٰطِـِٕيْنَ ۝ قَالَ سَوْفَ
اَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّيْۗ اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ۝ فَلَمَّا دَخَلُوْا
عَلٰى يُوْسُفَ اٰوٰٓى اِلَيْهِ اَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوْا مِصْرَ اِنْ شَآءَ
اللّٰهُ اٰمِنِيْنَ ۝ وَرَفَعَ اَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوْا لَهٗ سُجَّدًاۚ
وَقَالَ يٰٓاَبَتِ هٰذَا تَاْوِيْلُ رُءْيَايَ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّيْ
حَقًّاۗ وَقَدْ اَحْسَنَ بِّيْٓ اِذْ اَخْرَجَنِيْ مِنَ السِّجْنِ وَجَآءَ بِكُمْ
مِّنَ الْبَدْوِ مِنْۢ بَعْدِ اَنْ نَّزَغَ الشَّيْطٰنُ بَيْنِيْ وَبَيْنَ اِخْوَتِيْۗ اِنَّ
رَبِّيْ لَطِيْفٌ لِّمَا يَشَآءُۗ اِنَّهٗ هُوَ الْعَلِيْمُ الْحَكِيْمُ ۝ رَبِّ قَدْ
اٰتَيْتَنِيْ مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِيْ مِنْ تَاْوِيْلِ الْاَحَادِيْثِۚ فَاطِرَ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَنْتَ وَلِيّٖ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِۚ تَوَفَّنِيْ
مُسْلِمًا وَّاَلْحِقْنِيْ بِالصّٰلِحِيْنَ ۝ ذٰلِكَ مِنْ اَنْۢبَآءِ الْغَيْبِ
نُوْحِيْهِ اِلَيْكَۚ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ اِذْ اَجْمَعُوْٓا اَمْرَهُمْ وَهُمْ
يَمْكُرُوْنَ ۝ وَمَآ اَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِيْنَ ۝

96. Derken, biraz sonra müjde gelip de **Yusuf'un gömleğinin** gözlerine sürünce, derhal gözleri ışıdı ve "Ben size dememiş miydim?" dedi, "Ben Allah'ın **bir lütfu olarak** sizin bilmediklerinizi biliyorum diye..."

97. Oğulları, "Babacığım!"[26] dediler, "Bizim günahlarımızın bağışlanması için yalvar! Biz gerçekten hata ettik!"

98. **Yakub da** "Sizin için Rabb'imden bağışlanma dileyeceğim" **dedi**, "Şüphesiz o bağışlayandır; esirgeyendir."

99. Nihayetinde hep birlikte yola çıkıp Yusuf'un yanına vardılar; Yusuf da "Şehre hoş geldiniz! İnşallah güvende olacaksınız![27]" diyerek, anne ve babasını kucaklayıp bağrına bastı.

100. Sonra da anne ve babasını tahtına oturttu. Hepsi Yusuf'u saygıyla selamladı. Ardından Yusuf, "Babacığım!" dedi, "Demek ki daha önce **gördüğüm** o rüyanın gerçek anlamı buymuş. Rabbim o **rüyamı** gerçekleştirdi. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını açtıktan sonra, **Rabbim** hem beni zindandan çıkararak ve hem de sizi çölden çıkarıp **buraya ulaştırarak bana** lütufta bulundu. Doğrusu benim Rabbimin gerçekleştirmeyi istediği şeye akıl sır ermez. Çünkü O, **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

101. **Sonra da** "Rabbim!" diye niyaz etti, "Sen bana iktidar bahşettin! Bana **rüyaları tevil etmeyi ve** olayları doğru yorumlamayı öğrettin! Ey gökleri ve yeri yoktan var eden! Dünyada da ahirette de tek sığınağım sensin! Canımı, kendini Sana adamış birisi olarak al! Beni erdemli davranmayı ilke edinenlerin arasına kat!"

102. İşte **ey Muhammed**, sana bu vahyettiklerimiz **önceden** bilinmeyen haberlerdendir. Mesela, **kardeşleri Yusuf'a** komplo kurmaya karar vermek için toplandıklarında, sen onların yanında değildin.

103. Gerçi sen ne kadar yürekten istersen iste yine de insanların çoğu iman etmeyecektir.

[26] Lafzen: "*Ey babamız!*"

[27] Lafzen: "*şehre inşallah güvenle girin*"

١٢ سُورَةُ يُوسُفَ

وَمَا تَسْـَٔلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿١٠٤﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ﴿١٠٥﴾ وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾ أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٠٧﴾ قُلْ هَٰذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٠٨﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٠٩﴾ حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١٠﴾ لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١١١﴾

104. Oysa sen onlardan her hangi bir karşılık beklemiyorsun. Bu **anlatılanlar** tüm mahlûkata bir öğüttür yalnızca.

105. Kaldı ki, göklerde ve yerde Allah'ı hatırlatan nice işaretler var; ancak **birçokları**, onları dikkate alma gereği bile duymadan yanından geçip gidiyorlar.

106. Zaten onların çoğu, başka varlıkları da tanrı edinmeden Allah'a iman etmezler.

107. Yoksa bunlar, - Allah'ın bir cezalandırması olarak – **kendilerini** kuşatıverecek bir azaba uğramayacaklarından yahut beklemedikleri bir anda Kıyamet'in **başlarına** kopuvermeyeceğinden çok mu eminler?

108. De ki: **İşte** budur benim yolum! Biz sizi - **körü körüne değil - her şeyin** farkında olarak Allah'a **inanmaya** çağırıyoruz! **Evet**, hem ben **çağırıyorum**, hem de bana tabi olanlar **aynı çağrıyı yapıyor**! Ve yine deki: Allah'ın kudret ve egemenliği her şeyin üzerindedir! Ben, Onun yanısıra başka varlıkları da ilah edinen **kimselerden** değilim.

109. Biz senden önce de - **hiçbir topluma** – peygamber **olarak melek** göndermedik; kendilerine vahyederek peygamber olarak görevlendirdiğimiz kimseler o şehirde yaşayan insanlardan başkası değildi.[28] Yeryüzünü gezip dolaşmıyorlar mı? Görmüyorlar mı, kendilerinden önceki **inkâr edenlerin** sonunun nice olduğunu? **Allah'a kullukta** samimi olanlar için ahiret yurdu tabi ki **bu dünyadan** daha hayırlıdır! **Bunun böyle olduğuna** aklınız ermiyor mu sizin?

110. Nitekim zaman zaman öyle bir an geldi ki, **karşılaştıkları inat ve uğradıkları eziyetler karşısında** elçilerimizin direncinin kırılma noktasına geldiği ve büsbütün yalancılıkla damgalandıklarını[29] düşünmeye başladıkları bir esnada Bizim yardımımız kendilerine ulaşıverdi. İşte Biz böylece, **suçluları cezalandırıp** dilediğimizi de kurtardık. Çünkü azabımızın, günaha gömülüp gitmiş bir toplumu **kuşatması** engellenemez.

111. Hiç şüphesiz **geçmişteki peygamberlerin** hayat hikâyelerinde aklıselim **kimseler** için çıkarılacak dersler vardır. **Unutmayın ki, bu Kuran birilerinin** uydurarak **Allah'a isnat ettiği** bir söz değildir. Bilakis **o, önceki kitaplardan** kendine kadar ulaşan **hakikatleri** doğrulayan; iman etmek isteyen bir topluma da - bir rehber ve rahmet olarak - **her şeyi** tek tek anlatan **bir Kitap'tır**.

---

[28] Lafzen: "*Biz senden önce de o şehrin halkından kendilerine vahyettiğimiz erkeklerden başkasını peygamber olarak göndermedik.*"

[29] Bu kelime ***küzibû*** şeklinde Asım, Hamza ve Kisai tarafından şeddesiz olarak okunmuştur; bu durumda anlam "**kendilerine** yalan söylendiğini" şeklinde olur. Ancak diğer kıraat imamları ***küzzibû*** (yalancılıkla suçlandıklarını) şeklinde şeddeli okumuşlardır. **(Razi)** Biz bu kıraati esas alarak çeviriyi yaptık. Hz. Aişe bu ayeti "O peygamberler, belanın uzun sürmesi ve yardımın gecikmesi dolayısıyla kavimlerinin kendilerine iman etmelerinden umutlarını kesip, neredeyse kendi tabiilerinin bile kendilerini yalanlayacaklarını zannetmeye başlamışlardı." şeklinde yorumluyor. (Bak: **Razi, Ebu's-Suud**)

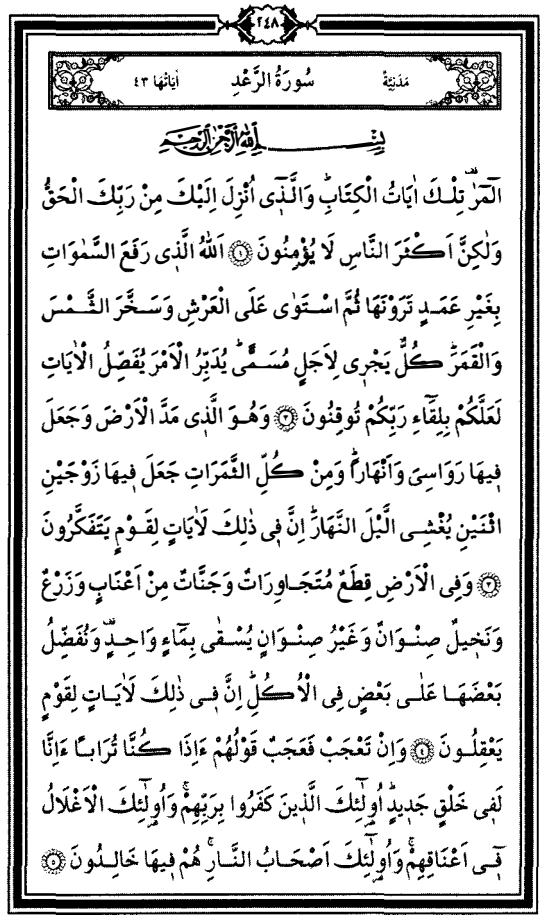

RA'D SÛRESİ (13)

Bazı âlimlere göre Mekke döneminde, bazılarına göre ise Medine döneminde nazil olmuştur. 43 ayettir. Adını, gök gürültüsünün Allah'ı tesbih ettiğinden söz edilen 13. ayetteki "Ra'd" (gök gürültüsü) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Mim. Ra. Bunlar, gerçeğin ta kendisi olarak Rabbinden sana gönderilen Kitab'ın ayetleridir. Ancak insanların pek çoğu **buna** inanmaz.

2. Gökleri, görebileceğiniz herhangi bir direk olmadan yükselten; sonra da egemenlik makamına kurulan Allah'tır. Güneş'i ve Ay'ı koyduğu **yasalara** boyun eğdiren de Odur. Hepsi de, **Allah tarafından** belirlenmiş bir süreye kadar **yörüngelerinde** akıp-gitmektedir. Her işi çekip çeviren Odur. İşte Biz, ahiret günü Allah'ın huzuruna çıkacağınıza yürekten inanıp ikna olmanız için bütün bu ayetleri açık açık anlatıyoruz.

3. Yeryüzünü yayan, orada sabit dağlar ve nehirler var eden de Odur. Ayrıca her bitkiden çifter çifter yaratıp gündüzü geceyle örten de O. İşte bunda derinlemesine düşünebilen bir topluluk için alınacak dersler vardır.

4. Yeryüzünde birbirine komşu kıtalar **yaratıp**; **buralarda**, hepsi de aynı suyla sulanan, ama **kiminin** ürünlerini kiminden güzel kıldığımız bağlar ve ekinler ile, küme küme yahut tek başına filizlenmiş hurma ağaçları **var eden de Biziz**. Doğrusu bütün bunlarda aklı başında bir toplum için alınacak dersler vardır.

5. Eğer hayret edeceksen, **Allah'ın bunları yaratmasına değil; bilakis bazılarının**, "Biz toprak olduktan sonra yeniden mi yaratılacağız" demelerine hayret etmen lazım! İşte onlar Rablerini inkâr edenlerdir. Onların boyunlarına tasma takılacaktır. Onlar cehennemlik kimselerdir; orada ebediyen kalacaklar.

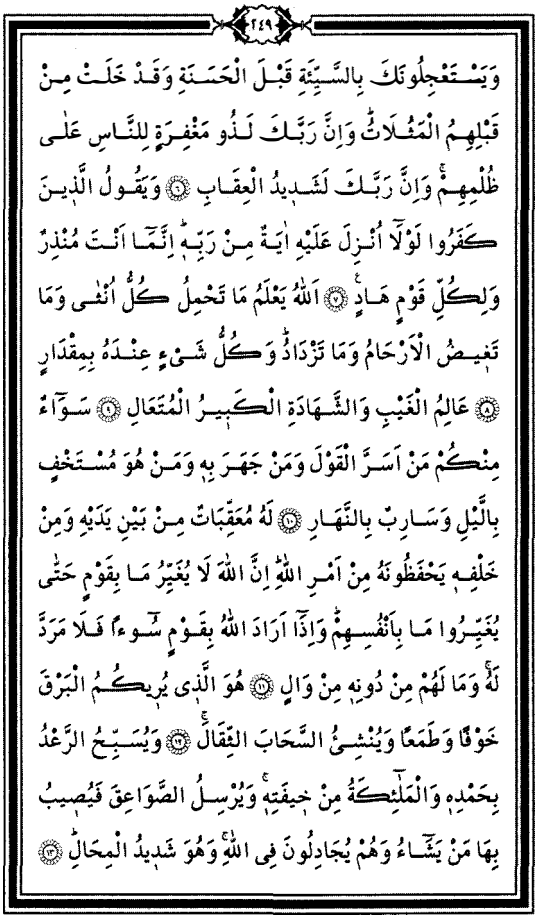

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ
قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ عَلَىٰ
ظُلْمِهِمْ ۖ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ وَيَقُولُ الَّذِينَ
كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ ۗ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ
وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ۝ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا
تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ ۖ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ
۝ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ۝ سَوَاءٌ
مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ
بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ۝ لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ
خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ
يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ ۗ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ
لَهُ ۚ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ ۝ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ
خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ۝ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ
بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ ۖ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ
بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ ۚ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ ۝

6. Kendilerine iyi muamelede bulunmanı istemek varken, o kötü **azabı** bir an önce başlarına sarman yönünde **küstahça** meydan okuyorlar. Üstelik de, **o alay ettikleri türden** nice ibret verici felaketin, kendilerinden önceki **toplumların** başına geldiğini **bildikleri** halde... Buna karşın yine de senin Rabbin, işledikleri zulümlere rağmen insanlara karşı hep merhametle muamele etmiştir; ama **unutma ki aynı zamanda** Rabbinin cezalandırması da çok şiddetlidir.

7. Bütün bunlara rağmen, **hakikati** inkâr edenler, **hala inanmamakta ısrar ediyorlar ve** "Ona Rabbinden bir mucize indirilmesi lazım! **Yoksa inanmayız!**" diyorlar. **Onlar ne derlerse desinler**! Sen sadece bir uyarıcısın. Bütün toplumlar için bir tek hidayete erdirici var, **o da Allah**.

8. Nitekim her dişinin neye gebe olduğunu, rahimlerin neyi ne kadar erken bırakıp neyi ne kadar bekleteceğini bilen Allah'tır. Onun yanında her şeyin bir ölçüsü vardır.

9. **O**, gizli olanı da, açık olanı da bilir. Gerçek büyük olan **Odur**; tüm varlığın üstünde ve ötesinde olan[1] da **Odur**.

10. Onun açısından, sizden birinin düşüncelerini gizlemesiyle açığa vurması arasında yahut gece karanlığında kendini gizlemesiyle gündüz ortalıkta dolaşması arasında hiçbir fark yoktur; **hepsini bilir**.

11. Böyle birisinin, kendisini önünden ve arkasından izleyip, onu Allah'ın azabından koruyacak korumaları **mı** var[2] **yoksa?** Bir toplum sahip olduğu anlayışı[3] değiştirmedikçe, Allah elbette o toplumu değiştirmez. Allah bir toplumu **yaptıklarından dolayı** kötü bir **azaba** uğratmayı isterse de, Onun önünde kimse duramaz; çünkü onların **Allah**'ın dışında herhangi bir sığınakları yoktur.

12. Size hem korkuyu hem de umudu[4] tattırmak için - **yağmur** yüklü bulutları yaratarak - şimşeği gösteren Odur.

13. Nitekim gök gürültüsü övgüyle; melekler ise korku ve sakınmayla Allah'ın yüce adını anarlar. O ise yıldırımlar göndererek dilediğini çarpar. **Hal böyleyken**, onlar hala Allah hakkında inatla tartışıyorlar; üstelik de Onun, akılları almayacak kadar incelikli bir ceza planını[5] uygulamaya muktedir olduğu ortadayken.

---

[1] Müteal: Aşkın olan

[2] Ebu Müslim İsfehani'nin yorumuna dayanarak bu şekilde çevirdik. (Bak. **Razi**)

[3] Lafzen: "*içindekileri / iç dünyasında olanları*"

[4] Yıldırım düşme korkusunu ve yağmur yağma umudunu.

[5] Ragıb'a göre, Kuran'da yalnızca burada geçen ***şedidu'l-mihal*** ifadesi "insanın aklıyla kuşatamayacağı hikmetli ve incelikli, aynı zamanda tutarlı planlar yapmakta ve gerçekleştirmekte sınırsız güç sahibi" anlamına gelmektedir. (Bak: **Müfredat**) Bizim verdiğimiz anlam da bu yoruma dayanıyor.

١٥

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ
إِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دُعَاءُ
الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾ وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿١٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ
لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ
هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ
فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
﴿١٦﴾ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ
زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ
زَبَدٌ مِثْلُهُ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ
جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ
اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾ لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسْنَى وَالَّذِينَ لَمْ
يَسْتَجِيبُوا لَهُ لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا
بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿١٨﴾

14. Yalnızca Ona yapılan dua gerçek bir değer taşır;[6] Onun dışındaki yalvardıkları **varlıklar**, onların **yakarmalarına** hiçbir karşılık veremezler. **Onlara yakaranların durumu**, tıpkı, **su** içebilmek için **avuçlarını açarak** ellerini suya uzatan, ama **su** kendisine ulaşmayan kimselerin durumuna benzer. **Hakikati** inkâr edenlerin yakarmaları **işte böyle** boşa gider.

15. Göklerde ve yerde olan her şey, gönüllü ya da gönülsüz Allah'a boyun eğer. Onların gölgeleri de sabah akşam **Onun önünde eğilmektedir.**

16. "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" diye sor **bakalım onlara, ne diyecekler!** Söyle **onlara**: **Elbette** Allah'tır. De ki: "**Hal böyleyken, Allah**'ın yanı sıra, ne kendilerine bir fayda temin etmeye; ne de **başlarına gelecek** bir zararı defetmeye güçleri yeten bir takım varlıkları dost ve sığınak olarak görmeyi sürdürecek misiniz?" De ki **onlara**: "Hiç görenle görmeyen bir olur mu? Yahut zifiri karanlıkla aydınlık hiç aynı olur mu?" Yoksa onlar Onun yarattığı gibi yaratabilen tanrılar buldular da, **bunca varlığı hangisinin** yarattığı konusunda kafaları mı karıştı? Söyle **onlara**, her şeyin yaratıcısı yalnızca Allah'tır. Her şeyin üzerinde mutlak kudret sahibi Tek yaratıcı Odur.

17-18. **Hani**, O, gökten yağmur yağdırınca vadiler sularla dolar taşar da ardından selin sürüklediği kabarmış bir köpük oluşur **ya**; yahut süs eşyası veya alet yapmak için ateşte eritilen **madenin** üzerinde aynı şekilde bir köpük oluşur **ya**... işte Allah hak ile batılın **farkını göstermek için** bu misali veriyor: Yani köpük olan yok olur gider; insanlara yararlı olan şeyler ise yeryüzünde sapasağlam ayakta kalır. İşte Allah, Rablerinin **çağrısına** en güzel şekilde karşılık verenlerle Onun çağrısına karşılık vermeyenlerin durumunu böylesi misallerle anlatır; öyle ki **o çağrıya kulak vermeyenler** yeryüzündeki her şeye, hatta bir o kadarına daha sahip olsalar, **azaptan kurtulmak için** onu vermekten çekinmezlerdi. Onların hesabı çok çetin olacaktır. Varacakları yer cehennemdir onların. Orası ne berbat bir yataktır; **ah bilseler!**

[6] Yahut: "*Gerçek değeri olan dua ancak Ona yapılandır.*" Lafzen: "*Gerçek dua / davet Ona özgüdür*" Ancak biz ibarenin devamındaki cümlenin anlamını dikkate alarak, ibareyi yukarıdaki gibi çevirmeyi tercih ettik.

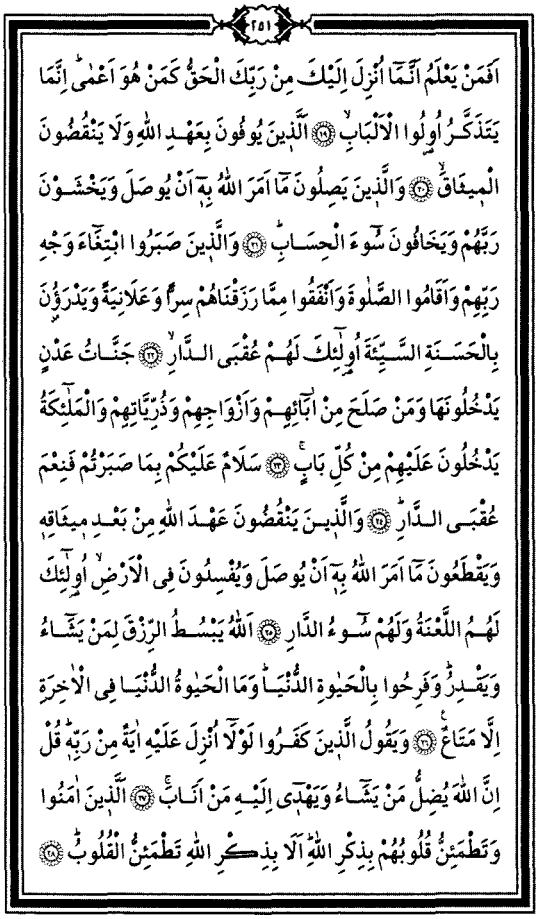

19-24. Rabbinden sana indirilen **Kitab**'ın hakikatin ta kendisi olduğunu bilen bir kimse, **hakikate** kör kalan kimse gibi olur mu hiç? **Bu gerçeği** yalnızca derin kavrayış sahipleri hatırdan çıkarmazlar. Nitekim böyleleri Allah'a verdikleri sözü tutarlar; anlaşmalarını asla bozmazlar. Ve ayrıca onlar Allah'ın bağ kurulmasını emrettiği şeylerle bağ kurarlar. Rablerine karşı da son derece saygılıdırlar. Hesabın kötü çıkmasından çok kokarlar. İşte Rablerinin rızasını arzulayarak namazlarını hakkıyla kılıp kendilerine verdiğimiz rızıktan **Allah için** gizli - açık sarf ederek, kötülüğü iyilik ile savanlar var ya... işte böyleleri için **ahiret** yurdunun[7] ödülü olarak ebedi **mutluluk** mekanı cennetler[8] vardır. Hem kendileri girecekler oraya, hem de babalarından, eşlerinden ve çocuklarından doğru yolu tutanlar **girecek**. Ve her kapısından melekler girerek, **yanlarına varıp** "**İyilikte** sebat ettiğiniz için sizi selamlıyoruz!" diyecekler. Ahiret yurdunun ödülü ne harika böyle!

25. Ama söz vermelerine rağmen Allah'a verdikleri sözde durmayan, Allah'ın bağ kurulmasını emrettiği şeylerle bağ kurmayan ve yeryüzünü fesada veren kimselere gelince, onlara lanet olsun! En berbat yer onların payına düşecek.

26. Allah dilediğine rızkını bol bol verir, dilediğine de sınırlı ölçüde. Dünya hayatı hoşlarına gitti onların. Oysa dünya hayatının **nimetleri** ahiret hayatının **nimetleri** yanında yalnızca hayatı sürdürmeye yetecek kadar bir şeydir.

27-28. **Hakikati** inkâr edenler "Ona Rabbinden bir mucize verilmesi gerekmez mi?" diyorlar. De ki: Allah **sapmak** isteyeni saptırır. Kendisine gönül verenleri de hidayete erdirir. Böyleleri, iman eden ve kalpleri Allah'ın hatırlanmasıyla huzur bulan kimselerdir. Bilin ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.

[7] Lafzen: "*yurdun*"

[8] Bak: Tevbe:72'nin dipnotu

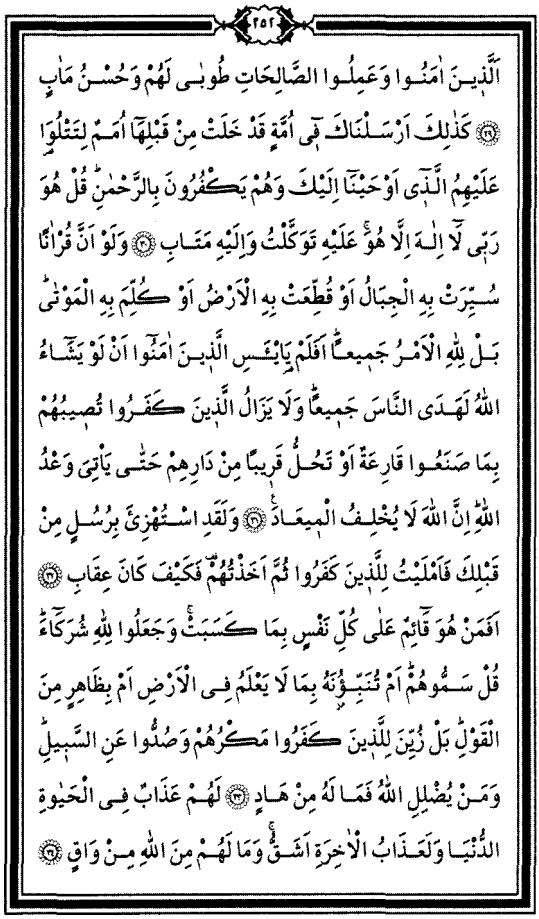

29. Mutluluk ve güzel bir gelecek iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlerin olacaktır.

30. **Ey Muhammed!** İşte böylece, sana vahyettiklerimizi kendilerine okuyup-açıklayasın diye, Biz seni, daha önceleri de **inanmayan** kuşakların gelip geçtiği bir topluma **peygamber olarak** yolladık. Zira onlar Rahman'ı inkar ediyorlar. De ki: "O benim Rabbimdir. Ondan başka ilah yoktur. Ben ona bel bağladım. Tevbem yalnızca Onadır."

31. Eğer **bu Kitap** kendisiyle dağların yürütüldüğü, yeryüzünün parçalandığı, ölülerin konuşturulduğu **ilahi** bir metin **bile olsaydı, onlar yine de iman etmezlerdi. Ancak** kesinlikle **böyle olmayacaktır, çünkü olacak olan her şeye** karar verme **yetkisi** Allah'ındır. İman edenler, Allah'ın – **eğer böyle olmasını** uygun görseydi - herkesi hidayete erdirebileceğini hala anlamadılar mı? Fakat yaptıkları yüzünden **hakikati** inkar edenlerin başlarından bela eksik olmayacak, yahut etraflarında dönüp duracaktır; ta ki Allah'ın verdiği söz yerine gelinceye kadar. Çünkü Allah verdiği sözden dönmez.

32. Senden önceki peygamberlerle de alay edilmişti; buna rağmen, Ben o inkârcılara biraz zaman tanıdım; ama zamanı gelince onları **kıskıvrak** yakalayıverdim. Ve böylece Benim cezalandırmamın nasıl olduğunu **gördüler**.

33. Her canlıyı yaptıklarıyla **birlikte** görüp gözeten **Allah, herhangi bir varlıkla bir olur mu hiç? Elbette olmaz.** Ama onlar **yine de** Allah'ın yanı sıra başka varlıkları ilah edindiler. De ki **onlara**: "Onları **tanrı diye** isimlendirin bakalım! **Ama bu çok fazla sürmeyecek; yakında,** Ona yeryüzünde bilmediği bir şeyi mi haber verdiğiniz, yoksa laf olsun diye mi **konuştuğunuz ortaya çıkacaktır." Elbette söyledikleri gerçek** değil; tam aksine, **hakikati** inkâr edenlere çarpık anlayışları güzel gösterildi ve böylece **hak** yolu **izlemekten** alıkonuldular. Zaten Allah **yaptıkları yüzünden** kimin sapmasına müsaade ederse[9], onu doğru yola iletecek birisi bulunmaz.

34. Böyleleri için dünya hayatında zaten bir azap vardır; ahiretteki azap ise daha çetin olacaktır. Ve onlar Allah'a karşı kendilerini koruyacak bir kimse de bulamayacaklar.

[9] Lafzen: "*saptırırsa*"

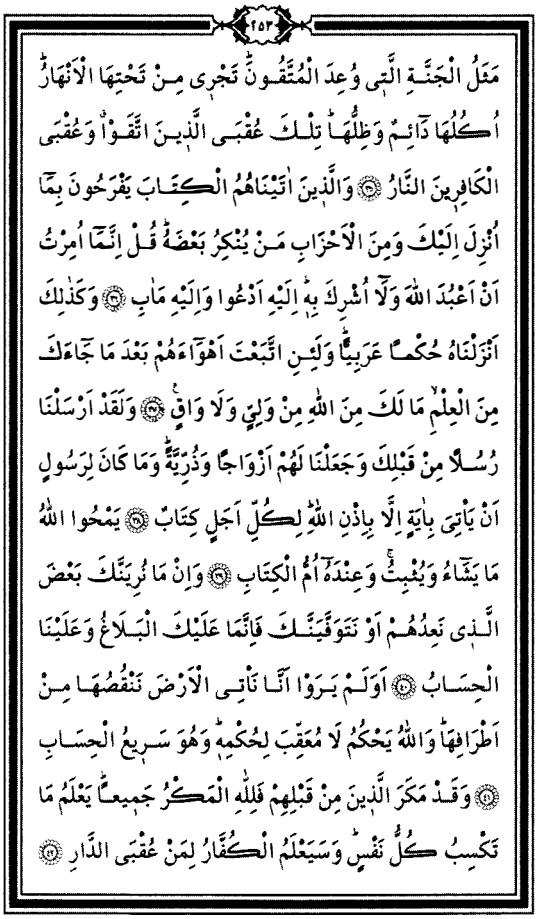

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ ۖ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا ۚ تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا ۖ وَعُقْبَى
الْكَافِرِينَ النَّارُ ۝ وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا
أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَنْ يُنْكِرُ بَعْضَهُ ۚ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ
أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ ۚ إِلَيْهِ أَدْعُو وَإِلَيْهِ مَآبِ ۝ وَكَذَٰلِكَ
أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا ۚ وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ
مِنَ الْعِلْمِ ۙ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ ۝ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا
رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً ۚ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ
أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ ۝ يَمْحُو اللَّهُ
مَا يَشَاءُ وَيُثْبِتُ ۖ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ ۝ وَإِنْ مَا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ
الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا
الْحِسَابُ ۝ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ
أَطْرَافِهَا ۚ وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقِّبَ لِحُكْمِهِ ۚ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ
۝ وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا ۖ يَعْلَمُ مَا
تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ ۗ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارُ لِمَنْ عُقْبَى الدَّارِ ۝

35. Allah'a yürekten kulluk edenlere vadedilen cennet, içerisinden **şırıl şırıl** derelerin aktığı **bahçelere** benzer. **Ancak dünyadaki bahçelerden farklı olarak cennet bahçelerindeki** ürünler de, **oradaki ağaçların** gölgeleri de ebedidir. İşte Allah'a kulluğu her şeyin üzerinde tutanların varacağı yer burasıdır. **Hakikati** inkâr edenlerin varacağı yer ise ateştir.

36. Kendilerine indirdiğimiz Kitab'a **gerçekten inanan** kimseler, sana indirdiğimiz **bu tür** şeylerden ötürü sevinirler. Ama o toplulukların içinde, **Kitab'ın** bir kısmını inkâr eden birileri de var. De ki **onlara**: "Bana yalnızca Allah'a ibadet etmem ve Onun yanısıra başka varlıkları ilah edinmemem emredildi. Ben **tüm insanlığı** Ona çağırıyorum; zaten dönüş de yalnızca Ona olacaktır."

37. Biz onu Arapça bir hüküm ve hikmet **kaynağı** olarak indirdik. Şayet sana gerçek bilgi ulaştıktan sonra, **kalkıp da** onların arzularına uyarsan; **şunu bil ki, bu durumda** seni Allah'a karşı koruyacak ne bir dost bulabilirsin, ne de yardımcı.

38. Hiç şüphesiz, Biz senden önce de peygamberler gönderdik; onlara da eşler ve çocuklar verdik. **Ancak bilinmesi gerekir ki,** Allah'ın izni olmadan bir peygamberin mucize getirmesi asla mümkün değildir. **Peygamber göndermede olduğu gibi, mucize göndermede de** her dönemin kendine özgü ilahi bir yasası vardır.[10]

39. Allah **önceki vahiylerden** dilediğini yürürlükten kaldırır; dilediğini de daimi kılar. Çünkü vahyin kaynağı[11] Onun katındadır.

40. Şimdi, ister onlara vadettiğimiz azabın **başlarına geldiğini** sana **sağlığında** gösterelim; isterse **bundan önce** seni vefat ettirecek olalım; **her halükarda** sana düşen yalnızca tebliğ etmektir; hesabı **görmek ise** Bizim işimizdir.

41. Onlar Bizim, yeryüzüne müdahale ederek, **onları, dünyada** sahip oldukları imkânlardan[12] **her gün biraz daha** yoksun bıraktığımızı görmüyorlar mı yoksa? **Onlar bilmiyorlar mı ki,** Allah karar verdiği zaman Onun kararının önüne geçecek hiç kimse yoktur? **Bilmiyorlar mı ki,** O hesabı çabucak görür?

42. Bunlardan önceki **zalimler** de entrikalar çevirmişlerdi; oysa her entrika Allah'ın **bilgisi** dâhilindedir. O, herkesin neyi hak ettiğini bilir. Kâfirler güruhu, ahiret yurdunun kime ait olduğunu **pek yakında** öğrenecektir.

---

[10] Bu ayet, Hz. Peygambere müşrikler tarafından yöneltilen, niçin diğer peygamberler gibi mucize getirmediğine ilişkin soruya cevap olarak gelmiştir.

[11] Lafzen: "*Kitab'ın anası*" yahut "*Ana Kitap*"

[12] Yahut: "*onun her yanından eksiltiyoruz*" Buradaki ***etraf*** kelimesi ile ne ne kastedildiği konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Müfessirlerin çoğu, kelimeye, coğrafi olarak bir ülkenin "çevresi", "etrafı" veya "sınırları" anlamı vermişler ve bunu Mekkeli müşriklerle Müslümanlar ara-

43. **Ey Muhammed! Hakikati** inkâr edenler, "Sen **Allah tarafından** gönderilmiş **bir peygamber** değilsin" diyorlar. **Onlara** de ki: "Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter; bir de bu ilahi kelamı gerçekten anlayan kimseler."

İBRAHİM SÛRESİ (14)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 52 ayettir. Adını, 35. ve 41. ayetler arasında söz edilen İbrahim peygamberin duasından almaktadır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Ra. **Ey Peygamber! Bu Kur'an,** Rabbinin izniyle, insanlığı karanlıklardan aydınlığa çıkarman ve **onları,** her tür hamd-u senayı hak eden, eşi benzeri olmayan Yüce **Allah**'ın dosdoğru yoluna iletmen için indirdiğimiz bir kitaptır.

2-3. O Allah **öyle birisidir** ki, göklerde ve yerde olan her şey Onundur. Dünya hayatını ahiret hayatına tercih eden; insanları Allah yolundan alıkoyan ve o yolu çarpıtmaya çalışan kâfirlere gelince... **Görecekleri** şiddetli azaptan dolayı vay haline onların! Onlar **gerçekten** derin bir sapıklık içindeler.

4. Biz her peygamberi, onlara **Allah'ın mesajını** apaçık bir şekilde iletebilsin diye kendi toplumunun diliyle gönderdik. Ancak Allah bundan sonra **sapmayı** isteyeni sapıklık içinde bırakır; **doğru yolu tutmak** isteyeni de doğru yola iletir.

٢٥٤

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا ۚ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۙ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿٤٣﴾

مكية سُورَةُ إِبْرَاهِيمَ آياتها ٥٢

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الر ۚ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَىٰ صِرَاطِ الْعَزِيزِ
الْحَمِيدِ ﴿١﴾ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ ۗ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٢﴾ الَّذِينَ
يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ
سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا ۚ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ
﴿٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ
لَهُمْ ۖ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۚ وَهُوَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا
أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ
بِأَيَّامِ اللَّهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٥﴾

Çünkü O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

5. Biz Musa'yı mesajlarımızla gönderdik **ve ona** "Halkını karanlıklardan aydınlığa çıkar ve onlara Allah'ın günlerini[1] hatırlat!" diye **emrettik**. Bunda, **zorluklara karşı** azimle direnen ve **nimetlere** çokça şükreden herkes için alınacak dersler vardır.

sındaki mücadeleyle ilişkilendirerek Mekke'nin fethi için gaybi bir işaret olarak yorumlamışlardır. Buna göre, bu ayet ile, Müşriklerin sahip olduğu ülke topraklarının her gün biraz daha azaldığı ifade edilmektedir. Diğer yandan sözcük, mecazi olarak "ileri gelen kimseler, önderler, liderler" anlamına da gelmektedir. (**Tâcu'l-Arûs**) Bu durumda, yukarıdaki bağlam içerisinde düşünülürse, bu ayet ile Müşriklerin ileri gelenlerinin, önderlerinin, liderlerinin günbegün azaldığı da vurgulanıyor olabilir. Bazı müfessirler (ör: Razi) ayetin İslam'ın ilk dönemiyle ilişkisini reddetmemekle birlikte, ayeti daha genel bir anlamda yorumlamışlardır. Buna göre, bu ayet, her yükselişin bir çöküşü, her hayatın bir ölümü, her ihtişamın ve iktidarın bir zevali olduğunu vurgulamaktadır. Kelimenin değişik versiyonlarının "asalet", "soyluluk" ve "güzellik" gibi anlamları da olduğu düşünülürse; bu ayet ile, özelde Müşriklerin sahip olduğu ülke topraklarının, onların egemenliklerinin, iktidarı elinde bulunduran seçkinlerinin; genelde ise dünyada sahip olunan imkanların, iktidarın, soy sop ve asaletin geçiciliğine vurgu yapılmış olması mümkündür. Biz çeviriyi bu anlamı dikkate alarak yaptık.

[1] Geçmiş toplumların yaşadığı, kötülerin helak edilip iylerin Allah'ın yardımına mazhar olduğu, ibret alınacak olayların cereyan ettiği günler.

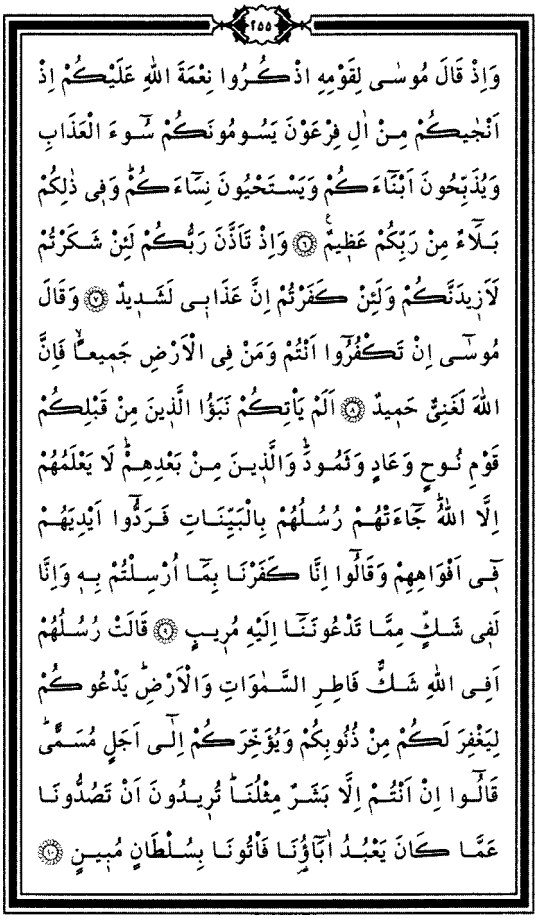
١٥٥

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ اِذْ
اَنْجٰىكُمْ مِنْ اٰلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ
وَيُذَبِّحُونَ اَبْنَٓاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَٓاءَكُمْ وَفِى ذٰلِكُمْ
بَلَٓاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ۞ وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ
لَاَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ اِنَّ عَذَابِى لَشَدِيدٌ ۞ وَقَالَ
مُوسٰٓى اِنْ تَكْفُرُٓوا اَنْتُمْ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ جَمِيعًا فَاِنَّ
اللّٰهَ لَغَنِىٌّ حَمِيدٌ ۞ اَلَمْ يَاْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ
قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ ۛ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ ۛ لَا يَعْلَمُهُمْ
اِلَّا اللّٰهُ ۛ جَٓاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّٓوا اَيْدِيَهُمْ
فِٓى اَفْوَاهِهِمْ وَقَالُٓوا اِنَّا كَفَرْنَا بِمَٓا اُرْسِلْتُمْ بِهِ وَاِنَّا
لَفِى شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَنَٓا اِلَيْهِ مُرِيبٍ ۞ قَالَتْ رُسُلُهُمْ
اَفِى اللّٰهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۖ يَدْعُوكُمْ
لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى ۖ
قَالُٓوا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا ۖ تُرِيدُونَ اَنْ تَصُدُّونَا
عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ اٰبَٓاؤُنَا فَاْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ۞

6-7. Bir zamanlar Musa halkına, "Allah'ın size verdiği nimeti hatırlasanıza!" demişti, "O sizi, **erkek** çocuklarınızı öldürüp, kız **çocuklarınızı**[2] sağ bırakmak suretiyle size eziyetin en büyüğünü reva gören Firavun'un yandaşlarından kurtarmıştı. Nitekim bu sizin için Rabbinizin zor bir imtihanıydı. Ve yine hatırlayın ki, Rabbiniz size, *'Eğer şükrederseniz elbette size daha fazlasını veririm; ama nankörlük ederseniz azabım pek çetin olur'* diye bildirmişti."

8. **Ayrıca şunu** söyledi Musa: "Sizler ve **hatta** yeryüzünde yaşayan herkes nankörlük etse bile **bunun hiçbir önemi yoktur. Şunu unutmayın ki, Allah'ın** kimsenin **şükrüne** ihtiyacı yoktur. Bütün övgüler Ona aittir."

9. Sizden önceki Nuh, Semud ve Ad kavimlerinin **başından geçenlerin** haberi size ulaşmadı mı? Ya da sonrakilerin **başından geçenler**... Ki, onların **kimler olduğunu** ancak Allah bilir. Peygamberlerimiz onlara apaçık kanıtlar getirmişlerdi, ancak onlar bunu yadırgamışlar ve "Biz sizin getirdiğiniz mesajların **doğruluğunu** inkâr ediyoruz. Çünkü sizin bizi davet ettiğiniz **inanç** hakkında ciddi şüphelerimiz var!" demişlerdi.

10. Peygamberleri de onlara, "Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah hakkında kuşku duyulur mu hiç? **Görmüyor musunuz**, O sizi **geçmiş** günahlarınızdan ötürü bağışlamak üzere **tevbeye** çağırıyor ve **hak yola dönebilesiniz diye** size belli bir vakte kadar süre tanıyor." Onlar da buna karşılık, "**İyi ama** siz de bizim gibi bir insansınız; **şimdi kalkmış** bizi atalarımızın tapındıkları tanrıları terk etmeye çağırıyorsunuz. **Madem öyle** bize apaçık kanıtlar getirin!" dediler.

[2] Lafzen: "*kadınlarınızı*". Firavunun, İsrail oğullarından bir çocuğun, iktidarını elinden alacağını işaret eden gördüğü bir rüya üzerine, İsrailoğulları'nın erkek çocuklarını öldürüp kız çocukları sağ bırakmasına yapılan bir atıf.

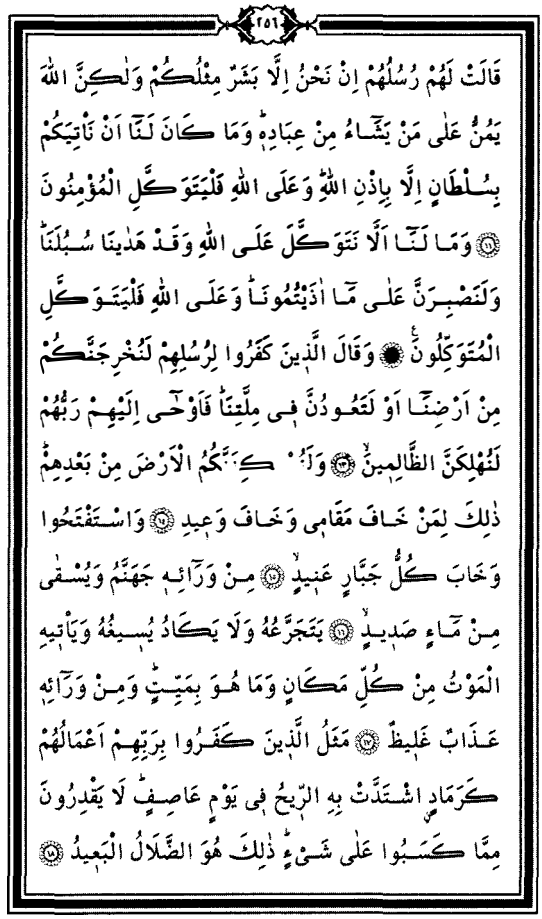

قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ
يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۖ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ
بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۖ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ
﴿١١﴾ وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا ۚ
وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَىٰ مَا آذَيْتُمُونَا ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿١٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ
مِنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا ۖ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ
لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ ﴿١٣﴾ وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ ۚ
ذَٰلِكَ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ ﴿١٤﴾ وَاسْتَفْتَحُوا
وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ ﴿١٥﴾ مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَىٰ
مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ ﴿١٦﴾ يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ
الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ ۖ وَمِنْ وَرَائِهِ
عَذَابٌ غَلِيظٌ ﴿١٧﴾ مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ أَعْمَالُهُمْ
كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ ۖ لَا يَقْدِرُونَ
مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ ﴿١٨﴾

11-12. Peygamberleri **onlara** "**Haklısınız**" dediler, "biz de sizin gibi bir insanız! Ancak Allah, peygamberliği kullarından dilediğine bahşeder. Öte yandan - Allah'ın izni olmaksızın - bizim **kendi başımıza peygamberliğimizi kanıtlayacak bir** mucize getirmemiz mümkün değildir. İman edenler sadece Allah'a güvenmelidir. **Kaldı ki**, O bize izleyeceğimiz yolu göstermişken, **bizim** Allah'a güvenmememiz hiç yakışır mı bize! Biz, sizin bize reva göreceğiniz tüm eziyetlere katlanmaya hazırız. Güvende olmak isteyenler tabi ki Allah'a güvenmelidir!"

13-14. **Bunun üzerine, hakikati** inkâr edenler, peygamberlerini, "Ya bizim dinimize dönersiniz; ya da sizi ülkemizden defederiz!" diye **tehdit ettiler**. Rableri de onlara, "Biz **o** zalimleri elbette mahvedeceğiz ve onların ardından sizi **o** ülkeye mutlaka egemen kılacağız. Ancak bu **söz**, yalnızca Benim makamımdan çekinen ve tehdidimden korkan kimseler için bir anlam taşır." diye vahyetti.

15. **Ve nihayetinde, peygamberler hakkın** zafere ulaşması için yakardılar ve **bunun üzerine** bütün inatçı zorbalar mahvolup gittiler.

16-17. **Ne var ki bununla bitmeyecek**. Ardından cehenneme gidecekler: İğrenç bir suyun içirileceği **cehenneme**... Onu yutmak isteyecekler ama yutamayacaklar. Ölümün dehşeti dört bir yandan kuşatacak, **ölmek isteyecekler** ama ölemeyecekler; sonra da çok daha ağır bir azaba uğrayacaklar.

18. Rablerini inkâr edenlerin yapıp-ettiklerinin misali, tıpkı, fırtınalı bir günde rüzgârın saçıp savurduğu küle benzer. Böylelerinin, kazandıkları **iyi** şeylerden **de ahirette** ellerine bir şey geçmeyecektir. Çünkü bu **tutum**, sapıklığın en kötüsüdür.

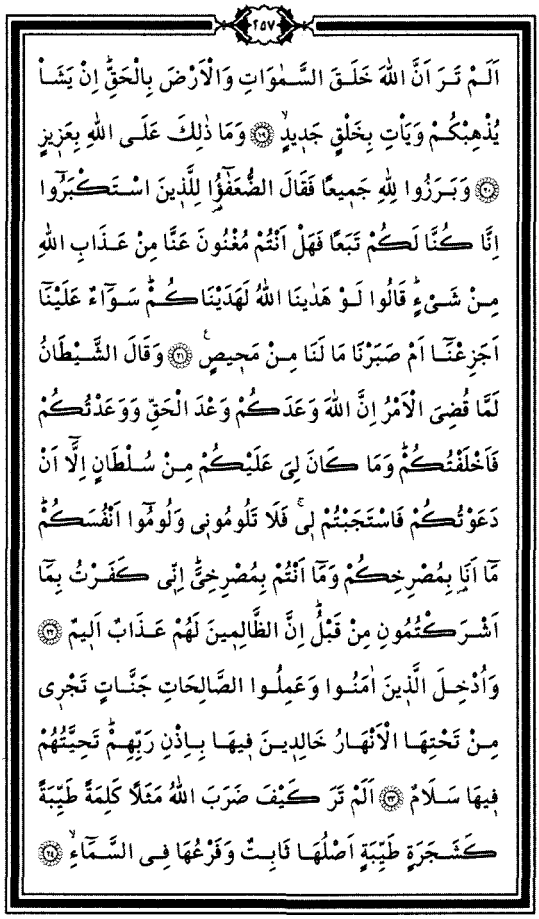

19-20. Allah'ın, gökleri ve yeri bir amaç doğrultusunda yarattığını görmüyor musun? O dilerse sizi yok edip, yerinize yeni bir topluluk da getirebilir. Bu, Allah için hiç de zor değildir.

21. **O Hesap Günü geldiğinde**, insanların hepsi Allah'ın huzuruna çıkacaklar; işte o vakit, güçsüz olanlar **bir zamanlar** büyüklük taslayan **önderlerine**, "Biz sizin ardınıza düşmüştük; şimdi Allah'ın azabını biraz olsun bizden savabilir misiniz?" diye soracaklar. **Önderleri de**, "Doğrusu Allah bize bir çıkış yolu gösterseydi, biz de size gösterirdik; ancak **gördüğünüz gibi**, artık ağlayıp-sızlasak da, hak ettiğimiz azaba katlanmaya çalışsak da sonuç aynı: bizim kurtulma şansımız yok!" diye cevap verecekler.

22. **Haklarındaki** karar uygulandıktan sonra, Şeytan **onlara** "Gerçek şu ki" dedi, "Allah size gerçekleşmesi kesin olan bir söz vermişti; bense **size** verdiğim sözün hiç birini tutmadım. Aslında benim size istediğimi yaptırabilecek herhangi bir gücüm yoktu. Ben sadece sizi **sapıklığa** çağırdım; siz de benim **bu çağrıma** karşılık verdiniz. Bu yüzden beni suçlamayı bırakın; asıl kendinizi suçlayın. **İşin gerçeği artık hiç birimizin kurtulma şansı yok**. Bu durumda ne ben sizin imdadınıza yetişebilirim, ne de siz benim imdadıma yetişebilirsiniz. Nitekim **bunu bildiğim için** ben vaktiyle, sizin, Allah'ın yanı sıra bana da tanrısal nitelikler yakıştırmanızı reddetmiştim." Doğrusu zalimlerin payına can yakıcı bir azap düşecektir.

23. İman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler, içerisinden **şırıl şırıl** derelerin aktığı cennetlerde girdirilecek ve Rablerinin izniyle orada ebediyen kalacaklardır; **ayrıca** orada esenlik dilekleriyle karşılanacaklardır.[3]

24. Allah'ın güzel sözü neye benzettiğini görmüyor musun: o tıpkı, kökü yerde, dalları ise gökte olan güzel bir ağaç gibidir.

[3] Lafzen: "*onların oradaki esenlik dilekleri "selam" olacaktır*"

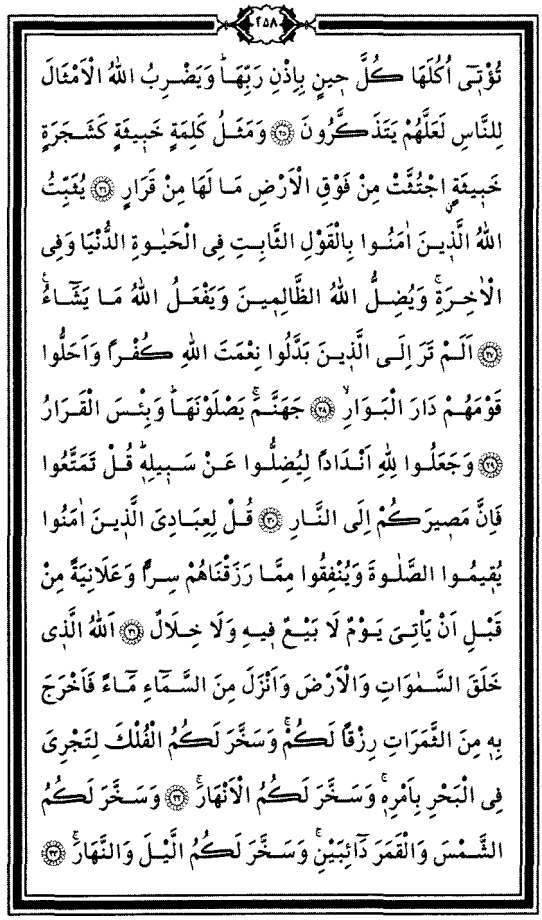

25. **Güzel söz de**, Rabbinin izniyle sürekli meyve verip-duran **böylesi bir ağaca benzer**. İşte Allah, insanlar **bundan** ders çıkarsınlar diye böyle benzetmeler yapıyor.

26. Kötü söz ise toprakla bağı kopmuş köksüz bir ağaca benzer.

27. Allah iman edenleri kelime-i tevhitle[4] bu dünya hayatında güçlü kılar, ahirette de **cennetle mükâfatlandırır**. Zalimleri ise sapıklık içinde bırakır. Allah dilediğini yapar.

28-29. **Hakikati** inkâr etmeyi Allah'ın nimetine tercih eden ve kavimlerini helak olacakları bir yaşama[5] sürükleyenleri görmedin mi? Cehennem var ya; işte onların gireceği yer orasıdır. Ne berbat bir konaklama yeridir orası, **bir bilsen!**

30. Onlar Allah'a rakip **olabilecek güçler olduğunu** vehmettiler ve nihayetinde[6] **insanları** Allah'ın yolundan saptırdılar. De ki: "Şimdilik avunun bakalım; nasıl olsa yolunuzun sonu ateş olacak."

31. Ve iman eden kullarıma da söyle, hiçbir alışverişin ve dostluğun olmayacağı o gün gelip çatmadan namazlarını kılsınlar ve kendilerine rızk olarak verdiğimiz şeylerden **Bizim yolumuzda** gizli – açık harcasınlar.

32. Gökleri ve yeri yaratan, gökten su indirip size rızık olsun diye onunla ürünler bitiren, tabiattaki yasalar uyarınca denizlerde seyretmek üzere gemileri hizmetinize veren ve nehirleri emrinize amade kılan elbette Allah'tır.

33. Sizin **faydalanmanız** için bir yörüngede seyreden Güneş'i ve Ay'ı **koyduğu** yasalara bağlı kılan; geceyle gündüzün **artarda gelişini** bir kurala bağlayan **Odur**.

---

[4] Lafzen: "*sağlam bir sözle*"

[5] Lafzen: "*yıkım yurdunun yolunu açanları*"

[6] ***Li yudillu*** ifadesinin başında yer alan ***lam*** ön eki, amaç (sebep) bildiren lam değil, ***lamul-akibe*** yani sonuç bildiren lamdır. (Bak. **Razi**)

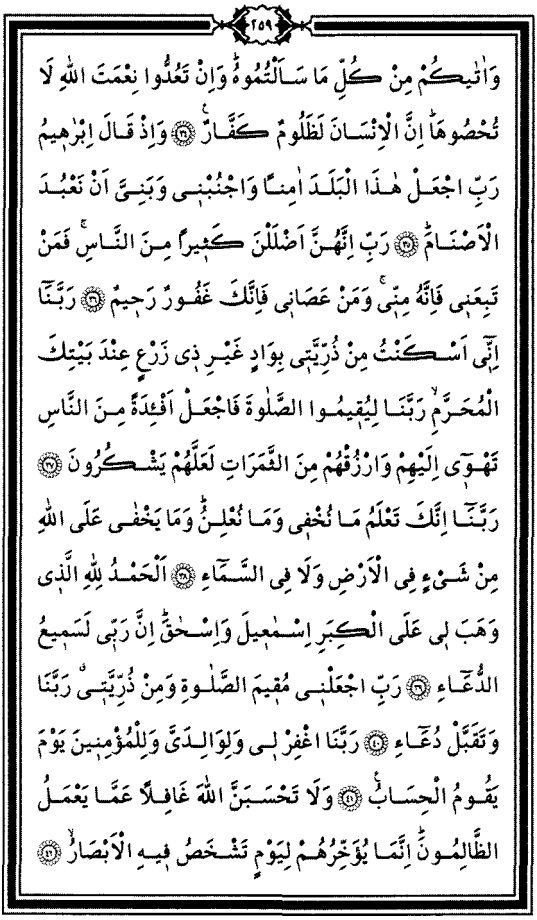

34. Ve **tabi ki** kendisinden istediğiniz şeylerden **faydanıza olanları** veren de **Odur**. Öyle ki Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız sayamazsınız. Ama yine de insanoğlu zulmünde aşırı ve ısrarcıdır. Aynı zamanda çok da nankördür.

35-39. Hani İbrahim, "Rabbim!" diye yalvarmıştı, "Bu şehri güvenli kıl! Beni ve oğlumu putlara tapınmaktan uzak tut! Rabbim! Bu putlar insanların pek çoğunun sapmasına yol açtılar. Bundan böyle kim bana uyarsa, o gerçekten bendendir; kim de karşı çıkarsa, **Sen yine de onları bağışla**; çünkü Sen **kullarını** bağışlar, **onlara** merhametle muamele edersin. Rabbim![7] Ben çocuklarımın bir kısmını Senin kutsal Ev'inin yanında bitki bitmez **kurak ve çorak** bir vadiye yerleştirdim. Rabbim![8] Bunu sırf onlar **Kâbe'nin feyiz ve bereketiyle** namaz kılmayı sürdürsünler diye **yaptım**. Sen de, **lütfederek**, insanlardan bir kısmının gönlünü onlara meylettir. Ve onları ürünlerle rızıklandır ki, sana şükretsinler. Rabbimiz! Şüphesiz sen gizlediğimizi de açığa vurduğumuzu da bilirsin." **Sonra da** "Göklerde ve yerde hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz. İhtiyarlığımda bana İsmail'i ve İshak'ı bağışlayan Allah'a hamdolsun! Şüphesiz benim Rabbim yakarmaları işitir." **dedi.**

40-41. **Ardından şöyle dua etti:** "Rabbim! Beni ve soyumu namaza karşı duyarlı kıl. Rabbim![9] Duamı kabul et! Rabbim! Hesap Günü beni, ana-babamı ve bütün müminleri bağışla!"

42. **Ey İbrahim**! Sakın Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma. O, sadece onlara, gözlerin korkuyla yerinden fırlayacağı bir güne kadar süre tanımıştır.

[7] Lafzen: "*Rabbimiz!*"
[8] Lafzen: "*Rabbimiz!*"
[9] Lafzen: "*Rabbimiz!*"

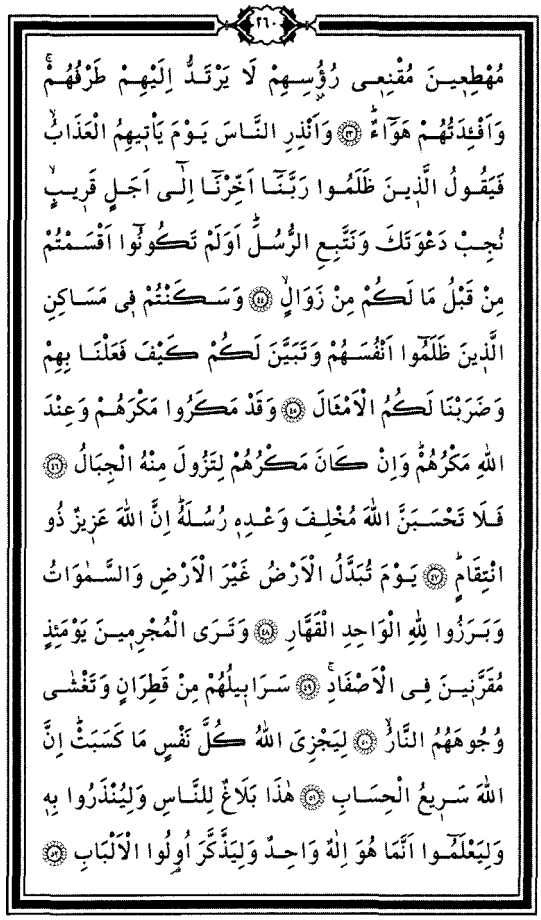

مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُؤُسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ ۚ
وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿٤٣﴾ وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ
فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ
نُجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ ۗ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ
مِنْ قَبْلُ مَا لَكُمْ مِنْ زَوَالٍ ﴿٤٤﴾ وَسَكَنْتُمْ فِي مَسَاكِنِ
الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ
وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿٤٥﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ
اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿٤٦﴾
فَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفَ وَعْدِهِ رُسُلَهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو
انْتِقَامٍ ﴿٤٧﴾ يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ
وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿٤٨﴾ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ
مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٤٩﴾ سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ وَتَغْشَىٰ
وُجُوهَهُمُ النَّارُ ﴿٥٠﴾ لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ ۚ إِنَّ
اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٥١﴾ هَٰذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنْذَرُوا بِهِ
وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٥٢﴾

43. O gün onlar başları **bir medet ararcasına** yukarı kalkık, **korkudan** gözleri donup kalmış, içlerinde bir boşluk koşuşup dururlar[10].

44. Bunun içindir ki insanları, azabın başlarına geleceği Gün için uyar. O gün zalimler, "Rabbimiz!" derler, "Bize biraz daha süre tanı da Senin çağrına icabet edip, peygamberlerine uyalım." Peki, siz bir zamanlar **böyle bir** sonla karşılaşmayacağınıza yemin edip durmuyor muydunuz?

45. Hem de kendi kendilerini mahveden o toplulukların yaşadıkları memleketlerde yaşadığınız halde. Üstelik onlara nasıl davrandığımızı da biliyordunuz. Hatta **onlara neler yaptığımızın** örneklerini size anlatmıştık.

46. Hal böyleyken onlar yine de entrikalar çevirmeyi sürdürdüler. Oysa onların bütün entrikaları Allah'ın bilgisi dâhilindeydi. İsterse onların bu entrikaları dağları yerinden oynatacak kadar **etkili olsun**, **onlar asla başarıya ulaşamayacaklar**.

47. Bunun içindir ki, sakın, Allah'ın, peygamberlerine verdiği sözden cayacağını sanma. Çünkü **hak edeni** cezalandırmaya muktedir en büyük güç sahibi Allah'tır.

48. O gün yer başka bir yere dönüştürülür; gök de başka bir göğe... Ve **sonra** hepsi kahredici **sınırsız bir güce sahip** tek **olan** Allah'ın huzuruna çıkarlar.

49. O gün suçluların zincirlerle birbirine çatıldıklarını görürsün.

50. Giysileri katrandan olacak onların; yüzlerini ateş bürüyecek.

51. **Bütün bunlar**, Allah herkese **dünyadayken** yaptıklarının karşılığını vereceği için **böyledir**.

52. Bütün insanlığa bir mesajdır bu! Artık bununla öğüt alsınlar; ve bilsinler ki, O Allah bir Tek Tanrı'dır. Aklı başında kimseler bunu akıllarında tutsunlar.

[10] Yahut: "*bekleşip dururlar*"

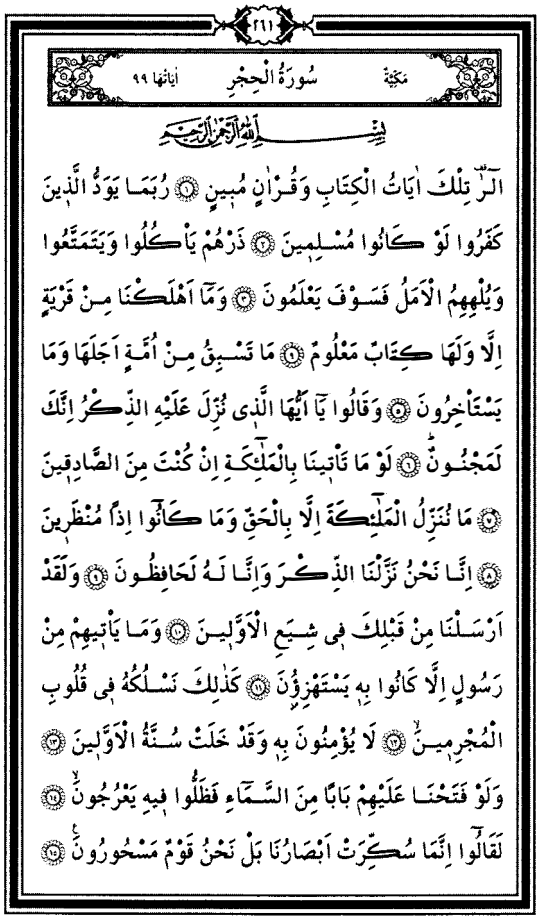

HİCR SÛRESİ (15)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 99 ayettir. Adını, 80. ayette geçen ve Arabistanda bir bölge adı olan Hicr'den almaktadır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Ra. İşte bunlar, **Yüce** Kitab'ın, yani **gerçeği** bütün açıklığıyla ortaya koyan Kur'an'ın ayetleridir.[1]

2. **Gün gelecek**, şimdi **bu hakikatleri** inkâr edenler, **vaktiyle** Müslüman olmuş olmayı çok arzu edecekler.

3. Kendi hallerine bırak onları; **şimdilik** yiyip içsinler; avunsunlar bakalım! Nasıl olsa vakti gelince **gerçeği** öğrenecekler.

4. Biz helak edeceğimiz her memleketin **halkı** için bir vakit belirledik.

5. Zaten hiçbir toplum kendisi için belirlenen vakti ne çabuklaştırabilir, ne de erteleyebilir.

6-7. Onlar, "Ey kendisine Uyarıcı **Kitap** gönderilen kişi(!) Senin kesinlikle aklından zorun var! Sen eğer gerçekten doğru söylüyorsan, hadi bize bir melek getirsene!" diye **alay ettiler**.[2]

8. Oysa Biz melekleri, ancak gerçekleşmesi kesinleşmiş bir cezayı uygulamak üzere[3] indiririz. O vakit de onlara göz açtırılmaz.

9. O Kitab'ı elbette Biz indirdik. Onu koruyacak olan da tabi ki Biz olacağız.

10-11. Gerçek şu ki, Biz senden önce **gelip geçmiş** topluluklara da **peygamberler** gönderdik. Ama onlar her gelen peygamberle alay ettiler.

12-13. Biz bu **alaycı tutumu** günahkârların kalbine işte böyle yerleştiririz. **Böylece** onlar ona[4] iman etmezler. Zaten önceki **toplumların** tutumu da **böyle** olmuştu.

14-15. Onlara gökten bir kapı açsak da güpegündüz **gökyüzüne** yükselip, **oranın ihtişamını görseler**, yine de "Kesinlikle gözümüz boyandı bizim; **bunların gerçek olması mümkün** değil; **mutlaka** bize büyü yapılmıştır[5]" derlerdi.

---

[1] Lafzen: "*İşte bunlar, Kitab'ın ve apaçık Kur'an'ın ayetleridir.*"

[2] Hitap istihza amacı taşımaktadır. (Bak: **Begavi**). Bu yüzden "**alay ettiler**" ibaresini ekledik.

[3] lafzen: "*hak ile*"

[4] Yani, Hz. Peygambere ve Onun getirdiği Kitab'a...

[5] Lafzen: "*kesinlikle biz büyülenmiş bir topluluğuz*"

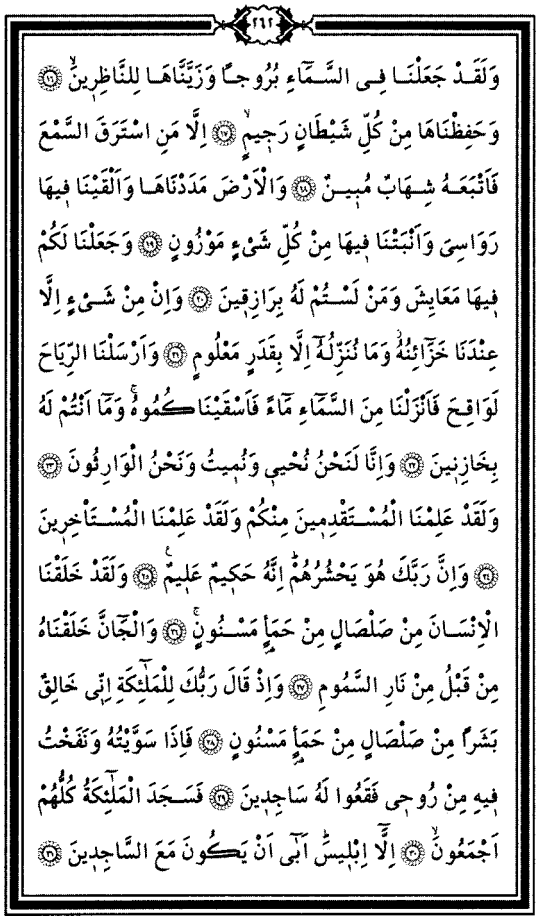

16. Andolsun ki, Biz, gökyüzünü büyük takımyıldızlarıyla donattık. Seyredenler için süsleyip bezedik.

17-18. Ve **gökyüzünü Allah'ın** dışladığı her tür şeytani gücün **müdahalesinden** koruduk. Öyle ki **göğün sırlarını** çalmaya kalkışanların peşine hemen parıltılı bir alev **yumağı** takılır.

19. Ayrıca yeryüzünü yayıp, üzerine yerinden oynatılmaz dağlar yerleştirdik. Ve orada her tür bitkinin dengeli bir şekilde yetişmesini sağladık.

20. Bir de, hem sizin için, hem de rızıklarını sizin sağlamadığınız bütün **diğer** varlıklar için geçim kaynakları var ettik.

21. Her şeyin kaynağı Bizim yanımızdadır; ancak Biz onu, gerektiği kadar[6] veriyoruz.

22. Bitkileri aşılasın diye rüzgârları yollarız; gökten su indirir, onunla su ihtiyacınızı karşılarız. Yoksa onun kaynağını elinde bulunduran siz değilsiniz.

23. Muhakkak ki öldüren de Biziz; dirilten de. **Herkes öldükten sonra** geriye kalacak olan yine Biziz.

24. Gerçek şu ki, Biz, içinizden önde gidenleri de biliriz[7]; bile bile geride kalanları da.[8]

25. Şüphesiz onların hepsini **Hesap Günü** bir araya toplayacak olan senin Rabbindir. Çünkü O **her şeyi** bilir; yerli yerince yapar.

26. Andolsun Biz insanı, balçığa dönüşmüş kuru bir topraktan yarattık.

27. Vaktiyle Cinleri de yakıcı ateşten yaratmıştık.

28-29. Ve hani Rabbin meleklere, "Ben, balçığa dönüşmüş kuru bir topraktan ölümlü bir varlık[9] yaratacağım!" demiş ve **eklemişti**; "Ben ona şekil verip de ruhumdan üflediğimde, onu saygıyla selamlayın[10]!"

30-31. Meleklerin tümü **onun önünde** saygıyla eğildiler. Ama İblis böyle yapmadı; çünkü o, **onun önünde** saygıyla eğilmeyi gururuna yediremedi.

---

[6] Lafzen: "*belirli bir miktarda*"

[7] Ayette geçmiş zaman kipi (mazi fiil) kullanılmaktadır; ancak biz, Allah'ın bilmesinin sürekliliğini dikkate alarak geniş zaman kipiyle çevirdik.

[8] İnkârda ya da imanda öne geçme yahut geride kalma. Klasik müfessirler bu ayeti "geçmiş toplumları (ve bunların hal ve gidişatını) da biliriz, gelecek toplumları (ve bunların hal ve gidişatını) da biliriz" şeklinde anlamışlardır. Bak: **Taberi, Zemahşeri, Razi**

[9] ***Beşer*** kelimesi insanın dış görünüşüne, yani maddi yanına vurgu yapan bir kelimedir. ***Beşera*** kelimesi cildin dışına verilen bir isimdir. Kur'an'da insanın bedeninin, yani dış görünüşünün kastedildiği her yerde beşer kelimesi kullanılır. (Bak: **Müfredat; Umdetu'l-Huffaz, Lisanu'l-Arab**) Dolayısıyla ***beşer*** kelimesi zımnen insanın geçiciliğine ve ölümlülüğüne de vurgu yapar.

[10] ***Secde*** kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: Bakara: 34'ün dipnotu. Ayrıca bak: **Ebu's-Suud**

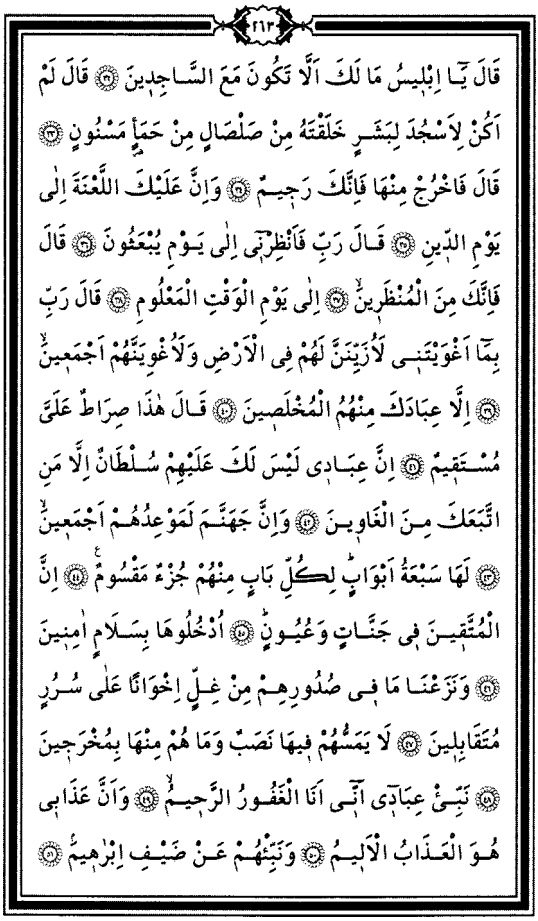

32. Bunun üzerine **Allah** ona, "Ey İblis!" dedi, "Seni diğerleriyle birlikte saygı göstermekten alıkoyan nedir?"

33. İblis de, "Ben, balçığa dönüşmüş kuru bir topraktan yarattığın ölümlü bir varlığın önünde saygıyla eğilmem." diye cevap verdi.

34-35. **Allah da** "Öyleyse defol **buradan**! Artık sen kovuldun!" dedi; "Ta Kıyamet Gününe kadar lanet yakanı bırakmayacak."

36. İblis, "Rabbim!" diye **yalvardı**, "Bari yeniden diriliş gününe kadar **canımı almayı** ertele!"

37-38. Allah da, "**Tamam**!" dedi, "Sana, o bilinen vaktin **geleceği** güne kadar süre tanındı!"

39-40. İblis, "Rabbim!" dedi, "Sen benim yoldan sapmama müsaade ettin ya, ben de **bu süre zarfında** onlara yeryüzündeki **geçici nimetleri** güzel gösterip, hepsini saptıracağım. Ama tabi ki erdemli kulların hariç, **zira istesem de onları saptıramam**."

41-44. **Bunun üzerine** Allah şöyle dedi: Benim kabul edeceğim yol işte bu **erdemli kimselerin** dosdoğru **yoludur**. Sen Benim **erdemli** kullarım üzerinde asla otorite kuramazsın. Sadece yoldan çıkmış olan kimseler senin ardına düşer. Ama şunu **bilsinler ki**, cehennem onların tümünün toplanma yeri olacaktır. Oranın yedi kapısı vardır ve her bir kapısından **günahlarının derecesine göre** ayrı bir grup girecektir.

45-48. Allah'a yürekten kulluk etmiş olanlar ise cennette pınarların **başında** olacaktır. Onlara "Esenlik içinde güvenle girin oraya!" denilecek. Onların içlerinden her tür kini çıkarıp atmışızdır; mutluluk içinde kardeşçesine karşılıklı **otururlar**. Orada hiçbir yorgunluk hissetmezler. Oradan asla çıkarılmayacaklar.

49-50. **Ey Peygamber**! Kullarıma Benim son derece bağışlayıcı ve merhametli olduğumu haber ver. **Bununla birlikte** azabımın da çok acı verici **olduğunu söyle**.

51. Bir de onlara İbrahim'in konuklarını anlat:

٦١٤

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ۝ قَالُوا
لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ۝ قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَىٰ
أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ تُبَشِّرُونَ ۝ قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ
فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ۝ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ
رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ۝ قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ
۝ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُجْرِمِينَ ۝ إِلَّا آلَ لُوطٍ
إِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ أَجْمَعِينَ ۝ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ
الْغَابِرِينَ ۝ فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ۝ قَالَ إِنَّكُمْ
قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ۝ قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ
۝ وَآتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ۝ فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ
مِنَ اللَّيْلِ وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا
حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ۝ وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَٰلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هَٰؤُلَاءِ
مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ۝ وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ
۝ قَالَ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ ۝ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَلَا تُخْزُونِ ۝ قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ۝

52. Hani onlar **İbrahim'in yanına** gelip, selam vermişler; İbrahim de onlara, "Doğrusu biz sizden çekiniyoruz!" diye karşılık vermişti.

53. Onlar ise "Korkma!" demişlerdi; "Biz sana bilge bir çocuk **sahibi olacağını** müjdelemeye **geldik**."

54. **İbrahim**, "Ben bu denli yaşlıyken, şimdi bana bir çocuğum olacağını mı müjdeliyorsunuz! Siz ne kadar garip bir müjde veriyorsunuz!" dedi.

55. Onlar da "Biz sana gerçek bir müjde veriyoruz. Kesinlikle **Allah'ın rahmetinden** umut kesen kimselerden olma!" dediler.

56. **İbrahim de**, "Büsbütün yolunu yitirenlerin dışında Allah'ın rahmetinden kim umudunu kesebilir ki!" dedi.

57. Sonra da, "Başka bir göreviniz var mı, ey **Allah'ın** elçileri! **Yoksa sadece bunun için mi geldiniz**!" diye sordu.

58-60. **Onlar da "Aslında"** dediler, "Biz günah işlemeyi alışkanlık haline getiren bir halkı, **yani Lut'un kavmini cezalandırmak üzere** gönderildik! Yalnız, Lut'un ailesi helak olmayacak; biz onların tümünü kurtaracağız. Bir tek Lut'un karısı hariç. Çünkü **Allah**, onun hakkında *'O kadın geride kalanlarla birlikte hareket ettiği için Biz **onun - cezalandırılmak üzere** - orada bırakılmasını takdir ettik!'* **buyurdu**."

61-62. Ardından **insan suretinde gönderdiğimiz** melekler[11] **Lut'a gittiler** **ve** Lut'un evine vardıklarında; Lut onlara, "Siz yabancıya benziyorsunuz!" dedi.

63-65. Onlar da "İşin doğrusu" dediler, "biz sana, **kavminin** inanmaya yanaşmadığı bir şeyin **haberini** getirdik; **yani gerçekleşmesi** kesin **bir azabın haberini**... Biz gerçekten doğru söylüyoruz. Gecenin bir yarısında aileni yola çıkar; sen de arkalarından git. İçinizden hiç kimse geriye dönüp bakmasın; sadece size emredilen yere gidin!"

66. **Ve görevlendirdiğimiz melekler aracılığıyla** ona şu kararımızı ilettik: Sabah olduğunda bunların tümünün kökü kesilecektir!

67. Bu arada, şehir halkı **genç misafirleri görünce** sevinçle Lut'un yanına geldiler.

68-69. Lut onlara, "Bunlar benim misafirlerimdir!" dedi, "Allah'tan korkun; **misafirlere karşı** beni mahcup etmeyin!"

70. Onlar da "Sen ne karışıyorsun!" diye diklendiler, "Biz seni elâlemin işine karışmaktan menetmemiş miydik?"

[11] Lafzen: "*elçilerimiz*"

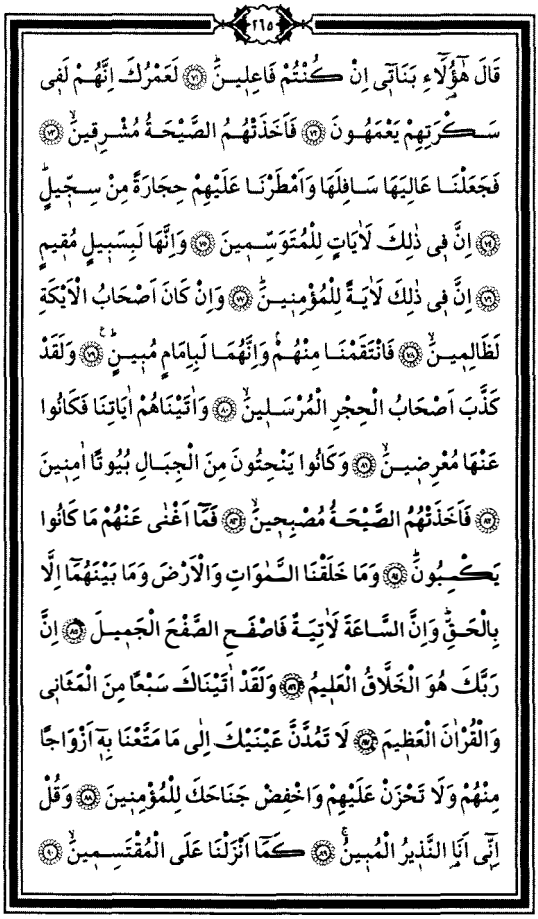
قَالَ هٰٓؤُلَآءِ بَنَاتِيٓ إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ۝ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي
سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ۝ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ۝
فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ
۝ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ ۝ وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ
۝ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ۝ وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ
لَظَالِمِينَ ۝ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ ۝ وَلَقَدْ
كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ۝ وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا
عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۝ وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ
۝ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ۝ فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ۝ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا
بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ ۝ إِنَّ
رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ۝ وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي
وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ۝ لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا
مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ ۝ وَقُلْ
إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ۝ كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ ۝

71. "**Bakın!**" dedi **Lut onlara**, "Eğer **doğru** bir şey yapacaksanız; işte kızlarım[12]! **Onları nikâhlayın!**"

72. **Melekler** Lut'a, "Canı sağolasıca!" dediler, "**Bunlar seni hiç dinlerler mi? Baksana**, bunların **şehvetten** gözü dönmüş; gözleri bir şey görmüyor!"

73-74. Ve derken çok sürmedi, gün doğarken onları **o korkunç azabın** gürültüsü yakalayıverdi. Oranın altını üstüne getirerek üzerlerine lavlardan taşlar yağdırdık.

75. Şüphesiz bunda, ibret nazarıyla bakanlar için alınacak **nice** dersler vardır.

76. Çünkü bu **şehir, bu gün hâlâ** gelip geçilen bir yol üzerindedir.

77. Elbette bunda **Allah'a** inanan kimseler için alınacak dersler vardır.

78. Ayrıca Eyke halkı da çok zalim kimselerdi.

79. Onlara da cezalarını verdik. **Bu şehirlerin** her ikisi de hâlâ gözler önündedir.

80-81. Gerçek şu ki, **vaktiyle** Hicr[13] halkı da peygamberlerini yalanlamıştı. Biz onlara da mesajlarımızı ulaştırmıştık, **ama** onlar **inatla** sırt çevirmişlerdi.

82-83. Dağları oyarak **akıllarınca** kendilerine güvenli evler yaptıklarını **düşünüyorlardı.** Ancak bir sabah onları da o korkunç ses yakalayıverdi.

84. Ellerindeki imkânlar kendilerini kurtarmaya yetmedi.

85-86. Ve **şunu bil ki,** Biz gökleri, yeri ve bu ikisinin arasındakileri anlamsız ve amaçsız yaratmadık. **Kıyamet** Saati kesinlikle gelecek **kâfirlerin hesabı görülecektir.** Dolaysıyla **şimdilik** onlara hoşgörülü davran! **Unutma ki,** Senin Rabbin **her şeyi** en mükemmel şekilde yaratır, hakkıyla bilir.

87. Andolsun ki, Biz sana tekrarlanan yedi **ayet** ile birlikte Yüce Kuran'ı verdik.

88. Dolayısıyla, **kâfirlerden** bazılarına verdiğimiz **dünyevi** zenginliklerde gözün kalmasın! Ayrıca onların **imana gelmemelerini** kendine dert etme! Sen müminlere kol kanat ger, **yeter!**

89. **Sadece "Haberiniz olsun,** ben yalnızca **Allah'ın gönderdiği** açık sözlü bir uyarıcıyım!" de.

90. Tıpkı vaktiyle **Allah'ın mesajını kabul etmekte** tereddüt edenler gibi **davranıyorlar.**

[12] Bak: Hud Sûresi 76. ayetin 2. dipnotu

[13] Hicaz ile Şam arasındaki bölgeye verilen isim. Semud kavmi bu bölgede yaşamıştır.

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿٩١﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٢﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾ فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ
عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٤﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٩٥﴾ الَّذِينَ
يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٩٦﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ
أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٩٧﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ
مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٩٨﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

سُورَةُ النَّحْلِ مَكِّيَّةٌ آيَاتُهَا ١٢٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿١﴾ يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ
يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾
خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۚ تَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ
﴿٣﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٤﴾
وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا ۗ لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنَافِعُ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ
﴿٥﴾ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرِيحُونَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾

1. Allah'ın azabı gelmek üzeredir[1]; onu alelacele isteyip durmanıza gerek yok! **Allah** onların tanrılık yakıştırdıkları varlıklardan çok yücedir.

2. "Benden başka İlah yoktur; Bu yüzden Bana karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun!" **mesajını insanlara ileterek onları** uyarsınlar diye melekleri, Kendi katından vahiyle kullarından dilediğine O gönderiyor.

3. Gökleri ve yeri en uygun şekilde O yaratmıştır. **O Allah**, onların ilahlık yakıştırdığı varlıklardan çok yücedir.

4. İnsanı bir sperm damlasından O yarattı; ama sonra kalkıp o **zavallı insan, yaratıcısına** meydan okuma cüretini gösteriyor.

5. Hayvanları[2] da O yarattı. Onlarda, yiyecek ihtiyacınızı karşılamanızın yanında ısınmanızı sağlayan şeyler ve daha pek çok yararlar vardır.

6. Ayrıca, onları **akşam eve** getirip, **sabah otlağa** götürmenizde, sizin **hoşunuza giden** bir güzellik vardır.

91. **Aynı öncekiler gibi** bunlar[14] da Kuran'ı **tutarsız cümle** parçacıkları olarak göstermek istiyorlar.

92-93. Rabbine andolsun ki onların hepsine yaptıklarının hesabını **tek tek** soracağız.

94. Sen, sana emredileni açıkça söyle ve Allah'ın yanısıra başka varlıkları da ilah edinenlere aldırma!

95. **Çünkü Allah'ın ayetleriyle** alay edenlere karşı Biz sana yeteriz.

96. Onlar Allah ile beraber başka tanrısal güçler olduğunu düşünüyorlar; ama yakında **böyle olmadığını** anlayacaklar.

97. Elbette onların söylediklerine canının sıkıldığını biliyoruz. **Ama sıkma canını.**

98-99. Sen sadece Rabbinin adını övgüyle anmaya devam et; Ona **boyun eğerek** secde edenlerden olmayı **sürdür** ve ölüm sana erişinceye kadar Rabbine kulluk et!

NAHL SÛRESİ (16)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 128 ayettir. Adını, Allah'ın bal arısına bahşettiği içgüdüden söz eden 68-69. ayetlerdeki "Nahl" (bal arısı) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

14) Lafzen: "*onlar da*"

1) Lafzen: "*geldi*"

2) ***Enam*** koyun, deve, keçi ve inek için kullanılan bir terimdir. (Bak: **Razi**) **Zemahşeri** bu kelimenin özelde develer için kullanıldığını söylemiştir. (Bak **Keşşaf**)

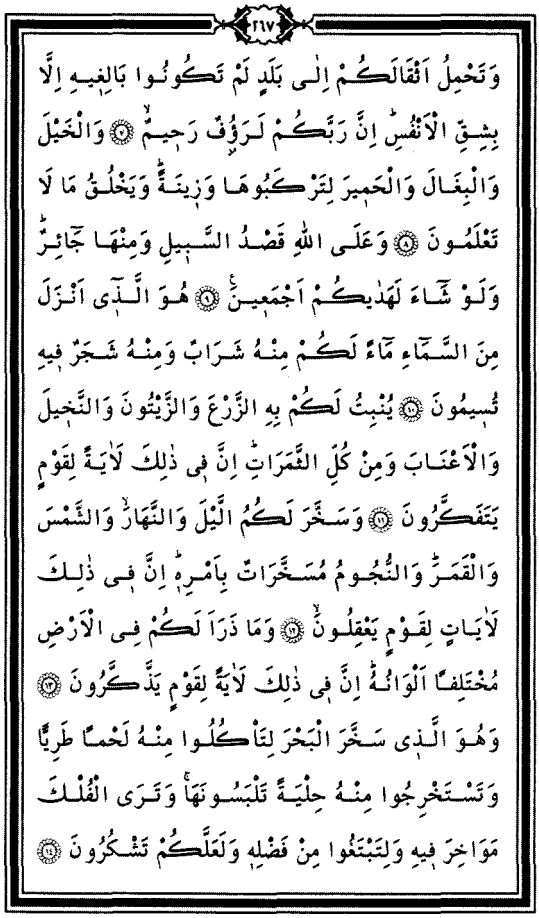

7. Sizin büyük zahmetler çekmeden varamayacağınız uzak memleketlere yüklerinizi onlar taşır. Doğrusu Rabbin **kullarına karşı** çok şefkatlidir; çok merhametlidir.

8. **Bir de**, binek ve süs aracı olarak atları, katırları ve eşekleri sizin için **yarattı**; ayrıca daha bilmediğiniz neler neler yaratmaktadır.

9. Dolayısıyla, **bütün bunları yaratan Allah olduğuna göre, size** yolun doğrusunu göstermek de Allah'a düşer. Çünkü pek çok yanlış yol var! Allah dileseydi, hepinizi doğru yola iletirdi.

10. Gökten sizin için su indiren de Odur; hem siz içersiniz o **sudan**, hem de hayvanlarınızı otlattığınız bitkiler **sulanır onunla**.

11. **Ayrıca** sizin için, ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve türlü türlü meyveler bitiriyor **onunla**. Şüphesiz bunlarda düşünen bir toplum için **Allah'ın kudretinin ve rahmetinin** işaretleri vardır.

12. Geceyi ve gündüzü **yararlanmanız** için **koyduğu yasalara** boyun eğdiren de **Allah'tır**. Güneş ve Ay ve bütün yıldızlar Onun buyruğuna boyun eğmiştir. Bunlarda aklını kullanmasını bilen bir toplum için alınacak dersler vardır.

13. Yeryüzünde sizin için rengârenk **bitkiler yaratan da O**. Elbette öğüt almasını bilen bir toplum için **bunlarda** alınacak dersler vardır.

14. Yemek için taze et, takınmak için değerli taşlar çıkarasınız diye denizi istifadenize sunan ve **suları** yararak yol aldığını gördüğünüz[3] gemileri **koyduğu yasalara** bağlı kılan da **Odur**. Bütün bunlar, Onun lütfundan bir pay aramanız ve **bundan dolayı da Ona** şükretmeniz içindir.

[3] lafzen: "*gördüğün*"

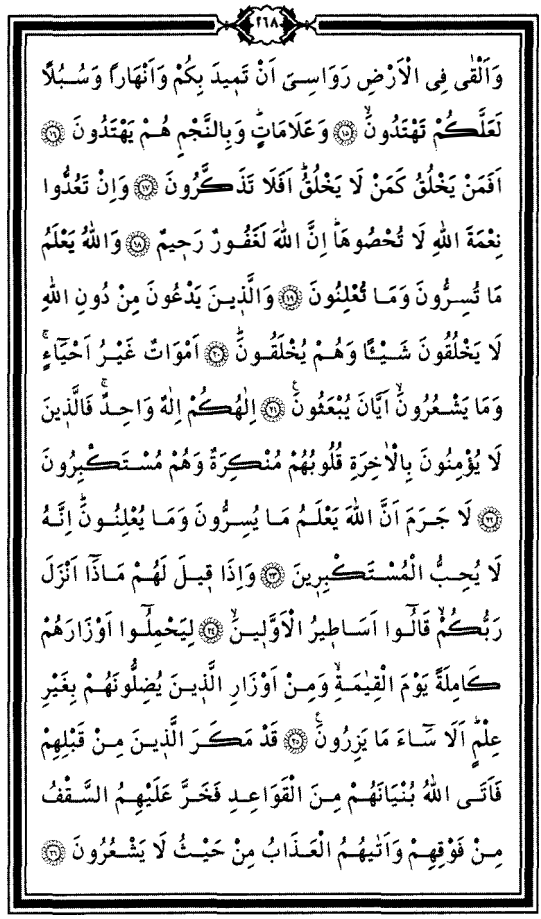

وَاَلْقٰى فِى الْاَرْضِ رَوَاسِىَ اَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَاَنْهَارًا وَسُبُلًا
لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۝١٥ وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ ۝١٦
اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ اَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۝١٧ وَاِنْ تَعُدُّوا
نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا اِنَّ اللّٰهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ۝١٨ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ
مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ۝١٩ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
لَا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ۝٢٠ اَمْوَاتٌ غَيْرُ اَحْيَاءٍ
وَمَا يَشْعُرُونَ اَيَّانَ يُبْعَثُونَ ۝٢١ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ فَالَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ
۝٢٢ لَا جَرَمَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ اِنَّهُ
لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ ۝٢٣ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا اَنْزَلَ
رَبُّكُمْ قَالُوا اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ۝٢٤ لِيَحْمِلُوا اَوْزَارَهُمْ
كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَمِنْ اَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ
عِلْمٍ اَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ ۝٢٥ قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
فَاَتَى اللّٰهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَاَتٰيهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ۝٢٦

15. Sizi sarsmasın diye, yeryüzüne, yerinden oynatılmaz dağları; yolunuzu bulasınız diye de nehirleri ve yolları O yerleştirdi.

16. Ve **daha nice** işaretler **yerleştirdi**: **Sözgelimi** yıldızlar **yerleştirdi, insanlar** yollarını bulabilsinler diye.

17. **O halde düşünsenize bir**: **Bütün bunları** yaratan **Allah, hiçbir şey** yaratamayan bir varlıkla kıyaslanabilir mi? Hâlâ aklınızı başınıza toplamayacak mısınız?

18. Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız sayamazsınız. Allah gerçekten **kullarına karşı** çok bağışlayıcı; çok merhametlidir.

19. Allah gizlediğinizi de bilir, açığa vurduğunuzu da.

20. **Buna karşılık**, Allah'ı bırakarak yalvardıkları o varlıklar hiçbir şey yaratamazlar; zaten kendileri yaratılmıştır onların.

21. Onlar canlı değil, ölüdürler; ne zaman dirileceklerini bile bilmezler.

22. Sizin tanrınız bir Tek Tanrıdır. Hal böyleyken ahirete inanmayanların kalbi - sırf kibirlerinden dolayı - **bu gerçeği** inkâr ediyor.

23. Allah elbette onların gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da. O, büyüklük taslayanları asla sevmez.

24. Onlara "Rabbiniz size ne indirdi?" diye sorsan, "Evvelkilerin masallarını!" derler.

25. **Bunlar - olsa olsa** - Kıyamet Günü hem kendi günahlarını, hem de yoldan çıkardıkları bilgisiz kimselerin günahlarını eksiksiz üstlenmek için **böyle diyorlar**. Baksana şunlara, ne kötü bir yük yükleniyorlar!

26. Onlardan öncekiler de nice entrikalar çevirmişlerdi. Ancak Allah onların kurduğu yapıları temelinden çökertti de çatıları başlarına yıkıldı. Öyle ki, nerden geldiğini anlamadan azap onları yakalayıverdi.

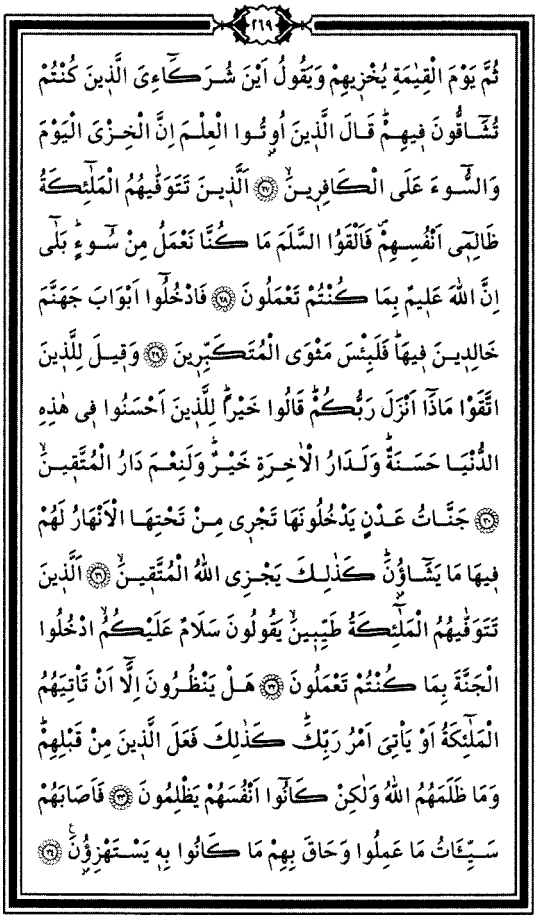

27. Sonra da Kıyamet Günü Allah onları aşağılayarak, "Hani nerede, o uğurlarında **Bana** düşman kesildiğiniz ortaklarım(!)?" diyecek. **Gerçek** bilgi sahibi kılınmış kimseler ise, "Kâfirler, bugün, rezil - rüsvay **olup** berbat **bir duruma düşmeyi** gerçekten hak ettiler." diyecekler.

28-29. Meleklerin canlarını aldığı kendi kendilerine zulmetmiş olan **böyle** kimseler, **Kıyamet Günü hesap vermek üzere çağrıldıklarında** "Biz kötü bir şey yapmıyorduk!"[4] diyerek boyun bükeceklerdir. Fakat onlara "**Bu söylediğiniz doğru** değil!" denilecek; "Çünkü Allah yaptığınız her şeyi biliyor! Şimdi girin bakalım, içerisinde sürekli kalacağınız cehennemin kapılarından **içeri!**" Gerçekten ne berbat **olacak o gün**, **iman etmeyi** kibirlerine yedirememeyenlerin düştüğü durum!

30. Allah'a kulluğu her şeyin üzerinde tutmuş olanlara da "Rabbiniz size ne bahşetti?" denildiğinde, onlar da "Tabi ki **bizim için** en hayırlı olanı!" diye cevap verirler. Bu dünyada iyi şeyler yapanlar kar-

şılığında iyilik bulacaklardır. En hayırlısı elbette Ahiret Yurdudur. Allah'a kulluğu her şeyin üzerinde tutmuş olanların yurdu ne güzel yurttur!

31. İçerisinden **şırıl şırıl** derelerin aktığı ebedi **mutluluk** mekânı cennetlere[5] girecekler. Orada istedikleri her şeyi bulacaklar. İşte Allah **Kendisine** yürekten kulluk edenleri böyle ödüllendirir.

32. Melekler, arınmış kimselerin canlarını da, "Size selam olsun! Haydi! Yaptıklarınıza karşılık girin cennete!" diyerek alırlar.

33. **Hakikati** inkâr edenler, illâ da meleklerin gelmesini yahut Allah'ın azabının gelmesini mi bekliyorlar? Zaten kendilerinden önceki **inkârcılar** da böyle yapmıştı. **Sonunda helak olduklarında**, Allah onlara zulmetmiş olmadı; onlar kendi kendilerine zulmetmiş oldular.

34. Öyle ki, işledikleri kötülükler başlarına bela olmuş; alay edip durdukları **azap**, onları kuşatıvermişti.

---

[4] Bu sözü, dünyada melekler onların canlarını alırken mi, yoksa ahirette hesaba çekildikleri sırada mı söyleyecekleri konusunda müfessirler ihtilaf etmişlerdir. Biz, çevirinin bağlamını ahirette söyleneceğini kabul eden alimlerin görüşüne göre kurduk.

[5] Bak: Tevbe:72'nin dipnotu

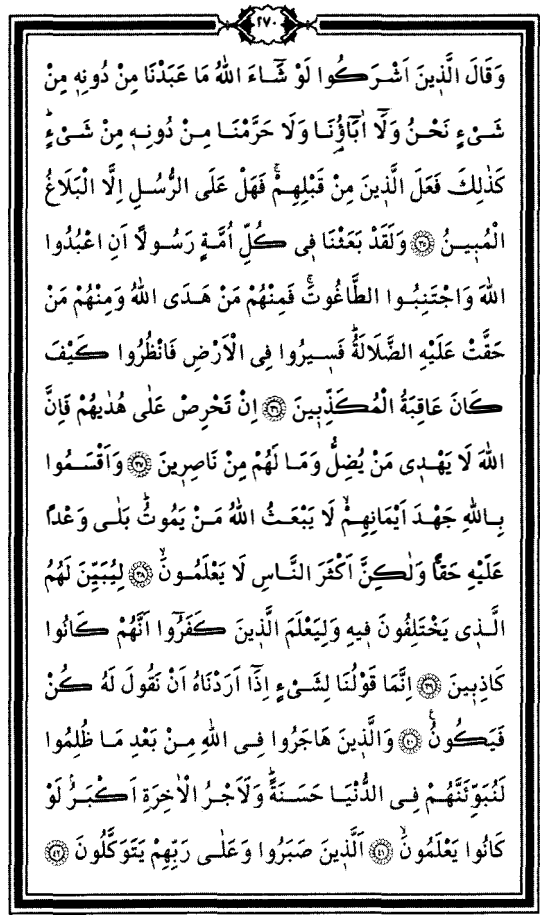
١٧٠

وَقَالَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا لَوْ شَآءَ اللّٰهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ
شَىْءٍ نَّحْنُ وَلَآ اٰبَآؤُنَا وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَىْءٍ
كَذٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ اِلَّا الْبَلَاغُ
الْمُبِينُ ۝ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ اُمَّةٍ رَّسُولًا اَنِ اعْبُدُوا
اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللّٰهُ وَمِنْهُمْ مَنْ
حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ۝ اِنْ تَحْرِصْ عَلَى هُدٰيهُمْ فَاِنَّ
اللّٰهَ لَا يَهْدِى مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَّاصِرِينَ ۝ وَاَقْسَمُوا
بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللّٰهُ مَنْ يَمُوتُ بَلٰى وَعْدًا
عَلَيْهِ حَقًّا وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۝ لِيُبَيِّنَ لَهُمُ
الَّذِى يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّهُمْ كَانُوا
كَاذِبِينَ ۝ اِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَىْءٍ اِذَآ اَرَدْنَاهُ اَنْ نَّقُولَ لَهُ كُنْ
فَيَكُونُ ۝ وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِى اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظُلِمُوا
لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَاَجْرُ الْاٰخِرَةِ اَكْبَرُ لَوْ
كَانُوا يَعْلَمُونَ ۝ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ۝

35. Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da ilah edinenler derler ki: "Eğer Allah dileseydi, ne biz, ne de atalarımız başka varlıklara tapınmazdık; ve Onun **buyruğuna** karşı gelerek, **helal olan** hiçbir şeyi haram saymazdık." Zaten onlardan öncekiler de böyle yapmışlardı. Bu durumda, peygamberlere, Allah'ın mesajlarını apaçık bir şekilde duyurmaktan başka ne düşer!

36. Gerçek şu ki, Biz her toplumun içerisinden, onlara "Allah'a kulluk edin ve şeytani önderleri[6] reddedin!" **mesajını iletecek** bir peygamber görevlendirdik. Allah o **toplumların** kimini doğru yola iletti; kimi ise sapıklık içinde kalmayı hak etti. Yeryüzünü bir gezip dolaşın da, **hakikati** yalan sayanların sonunu görün!

37. Ey peygamber! Sen **inkârlarında ısrar edenlerin** yola gelmesini ne kadar istesen de, Allah sapıklık içinde kalmasını müstahak gördüğü bir kimseyi doğru yola iletmez; onlara yardım edecek kimse de bulunmaz.

38. Üstelik bir de var güçleriyle, "Allah ölen bir kimseyi geri diriltmez!" diye, Allah'ın adına yemin ediyorlar. **Hayır! Dedikleri doğru değil!** Bilakis, **Allah'ın onlara** verdiği söz gerçekleşecektir; ama insanların çoğu **bunu** bilmiyor.

39. **Oysa Allah, sırf**, hakkında tartıştıkları şeyin[7] **gerçek olduğunu** apaçık bir şekilde kendilerine göstermek ve **böylece hakikati** inkâr eden **bu** kimselerin, yalancı olduklarını ortaya koymak için **diriltecek onları.**

40. Zaten Biz bir şeyin olmasını istedik mi, sadece "Ol!" deriz; o da hemencecik oluverir.

41-42. **İnandığı dinden dolayı** zulme uğramasının ardından, **sırf** Allah **rızası** için **yurdunu yuvasını** terk edenlere gelince... Biz onları dünyada daha güzel yerlere yerleştiririz. Ahiretteki mükâfatları ise çok daha büyük olacaktır. **Onların bu mükâfata, Allah yolunda** her güçlüğe göğüs gerip, yalnızca Rablerine bel bağlayan kimseler **olmalarından dolayı nail olduklarını Hakkı inkâr edenler** bir anlayabilseler!

---

[6] Bak: Bakara 256'nın dipnotu

[7] Yani, öldükten sonra dirilmenin

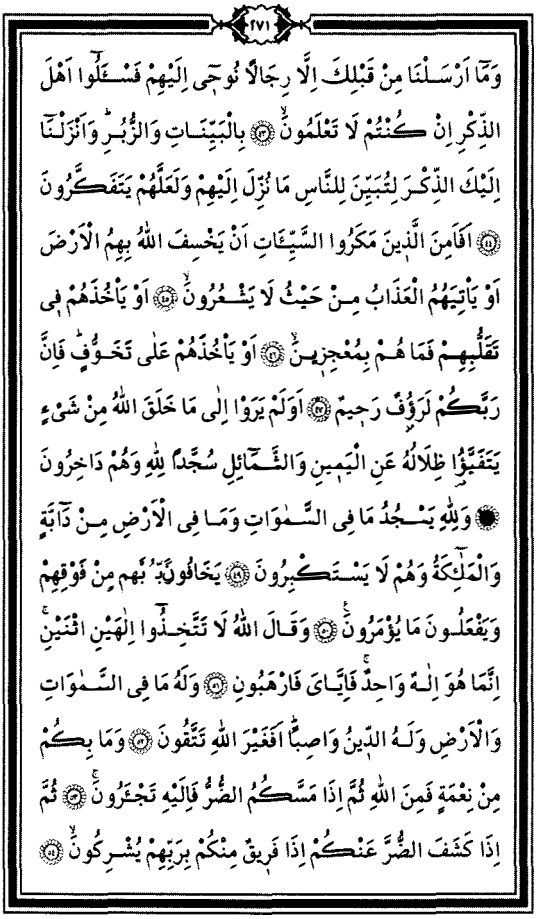

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ اِلَّا رِجَالًا نُّوحِيٓ اِلَيْهِمْ فَسْـَٔلُوٓا اَهْلَ
الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٤٣﴾ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ ۗ وَاَنْزَلْنَآ
اِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ اِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ
﴿٤٤﴾ اَفَاَمِنَ الَّذِينَ مَكَرُوا السَّيِّـَٔاتِ اَنْ يَخْسِفَ اللّٰهُ بِهِمُ الْاَرْضَ
اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٤٥﴾ اَوْ يَاْخُذَهُمْ فِى
تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ﴿٤٦﴾ اَوْ يَاْخُذَهُمْ عَلٰى تَخَوُّفٍ ۗ فَاِنَّ
رَبَّكُمْ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿٤٧﴾ اَوَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَىْءٍ
يَتَفَيَّؤُا ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَآئِلِ سُجَّدًا لِلّٰهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ
﴿٤٨﴾ وَلِلّٰهِ يَسْجُدُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ مِنْ دَآبَّةٍ
وَالْمَلٰٓئِكَةُ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٤٩﴾ يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ
وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ﴿٥٠﴾ وَقَالَ اللّٰهُ لَا تَتَّخِذُوٓا اِلٰهَيْنِ اثْنَيْنِ ۚ
اِنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ ۚ فَاِيَّاىَ فَارْهَبُونِ ﴿٥١﴾ وَلَهُ مَا فِى السَّمٰوَاتِ
وَالْاَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا ۗ اَفَغَيْرَ اللّٰهِ تَتَّقُونَ ﴿٥٢﴾ وَمَا بِكُمْ
مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ ثُمَّ اِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَاِلَيْهِ تَجْـَٔرُونَ ﴿٥٣﴾ ثُمَّ
اِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ اِذَا فَرِيقٌ مِنْكُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٥٤﴾

43-44. **Ey Muhammed!** Senden önce kendilerine vahyederek **peygamber olarak görevlendirdiğimiz** kimseler de **melek değil, tıpkı senin gibi** birer insandılar. **Ey kâfirler!** Eğer bu konuda bilginiz yoksa **böyle olup olmadığını önceki dinlerin** bilginlerine[8] sorun. **Biz o peygamberleri de** apaçık delillerle ve hikmetli sayfalarla **yollamıştık. Ey Muhammed! Tıpkı önceki peygamberler gibi,** kendilerine gönderilen **mesajı** insanlara duyurasın diye sana da **gerçekleri** hatırlatan **bu Kitab'ı** indirdik. Belki onlar **bunun üzerinde** düşünürler.

45-46 Yoksa o işleri güçleri kötülük planlamak olanlar, Allah'ın kendilerini yerin dibine geçirmeyeceğinden; veya azabın, akıllarına bile gelmeyen bir şekilde başlarına kopuvermeyeceğinden çok mu eminler? Ya da gezip dolaşırlarken kendilerini yakalayıvermeyeceğinden... **Nitekim Allah cezalandırmak isterse,** onlar **Onu** engelleyemezler.

47. Yahut **azabın** yavaş yavaş yok edecek bir şekilde[9] gelmeyeceğinden **çok mu eminler? Her şeye rağmen** Rabbiniz **yine de** çok şefkatlidir; çok merhametlidir.

48. Allah'ın yarattığı nesneleri görmüyorlar mı? Onların gölgeleri nasıl da tevazu içinde sağa sola yayılarak Allah'a secde ediyorlar, **baksalar ya!**

49. Ayrıca, göklerdeki ve yerdeki bütün canlılar ve melekler de kibirlenmeden Allah'a secde ederler.

50. Üstlerinde **egemen** olan Rablerinden korkarlar ve her ne emredilirse onu yaparlar.

51. **Hani** Allah, "İki ilah edinmeyin; ilahınız gerçekten bir Tek İlah'tır; bunun içindir ki, Benden, **evet** yalnızca Benden korkun." demişti.

52. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Onundur. O halde, kulluk da yalnızca Ona olmalıdır. Yoksa siz Allah'tan başkasından mı korkuyorsunuz?

53. Sahip olduğunuz her nimet Allah'tandır. Nitekim ne zaman başınız dara düşse hemencecik Allah'a yalvarırsınız.

54. Ama sonra, sizden o sıkıntıyı giderir gidermez, içinizden bazıları hemencecik Rablerinin yanı sıra başka varlıkları ilah edinirler.

---

[8] Genel kabul gören görüşe göre, ayette geçen ***ehlu'z- zikr*** ile Ehl-i Kitab'ın bilginleri kastedilmektedir.

[9] ***Tahavvuf*** kelimesinin anlamlarından birisi de "aşama aşama eksilme / çürüme" yani "yavaş yavaş yok olma"dır. **(Lisanu'l-Arab;** Ayrıca bak: **Taberi** ve **Zemhşeri)** Bu anlam örgüsü içerisinde kelime, yavaş yavaş gerçekleşen toplumsal çürümeye ve yozlaşmaya, ahlaki ve manevi değerlerin çözülmesine ve bunun sonucu meydana gelecek olan yok oluşa işaret etmektedir.

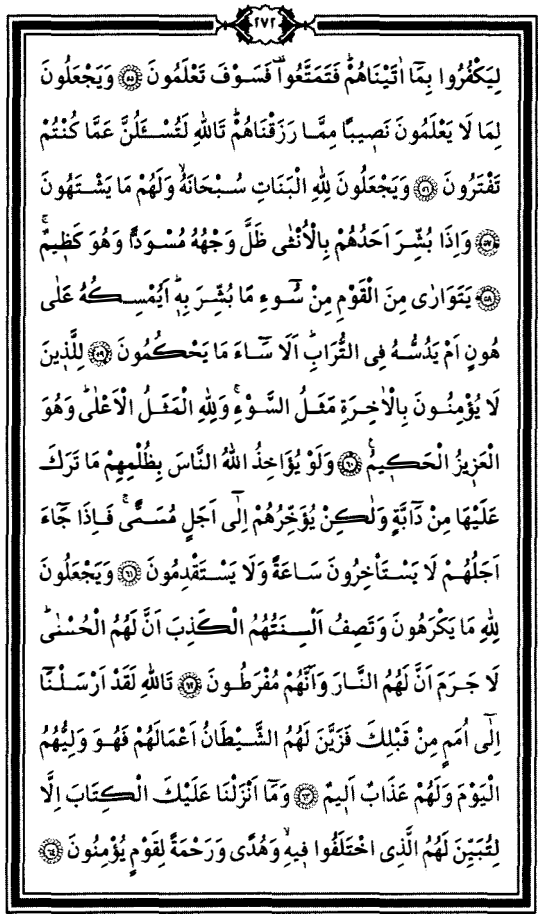

لِيَكْفُرُوا بِمَآ اٰتَيْنٰهُمْ ۭ فَتَمَتَّعُوْا ۣ فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۝ وَيَجْعَلُوْنَ
لِمَا لَا يَعْلَمُوْنَ نَصِيْبًا مِّمَّا رَزَقْنٰهُمْ ۭ تَاللّٰهِ لَتُسْـَٔلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ
تَفْتَرُوْنَ ۝ وَيَجْعَلُوْنَ لِلّٰهِ الْبَنٰتِ سُبْحٰنَهٗ ۙ وَلَهُمْ مَّا يَشْتَهُوْنَ
۝ وَاِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِالْاُنْثٰى ظَلَّ وَجْهُهٗ مُسْوَدًّا وَّهُوَ كَظِيْمٌ ۚ
۝ يَتَوٰرٰى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوْۗءِ مَا بُشِّرَ بِهٖ ۭ اَيُمْسِكُهٗ عَلٰي
هُوْنٍ اَمْ يَدُسُّهٗ فِي التُّرَابِ ۭ اَلَا سَاۗءَ مَا يَحْكُمُوْنَ ۝ لِلَّذِيْنَ
لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ مَثَلُ السَّوْءِ ۚ وَلِلّٰهِ الْمَثَلُ الْاَعْلٰى ۭ وَهُوَ
الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَّا تَرَكَ
عَلَيْهَا مِنْ دَاۗبَّةٍ وَّلٰكِنْ يُّؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ فَاِذَا جَاۗءَ
اَجَلُهُمْ لَا يَسْتَاْخِرُوْنَ سَاعَةً وَّلَا يَسْتَقْدِمُوْنَ ۝ وَيَجْعَلُوْنَ
لِلّٰهِ مَا يَكْرَهُوْنَ وَتَصِفُ اَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ اَنَّ لَهُمُ الْحُسْنٰى ۭ
لَا جَرَمَ اَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَاَنَّهُمْ مُّفْرَطُوْنَ ۝ تَاللّٰهِ لَقَدْ اَرْسَلْنَآ
اِلٰٓى اُمَمٍ مِّنْ قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ اَعْمَالَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ
الْيَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۝ وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتٰبَ اِلَّا
لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوْا فِيْهِ ۙ وَهُدًى وَّرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ۝

55. Böylece kendilerine verdiğimiz nimete nankörlük ederler. **Ey nankörler**! Şimdilik **bu nimetlerden** biraz daha yararlanın bakalım! **Nasıl olsa Allah'tan başka ilah olmadığını** er geç anlayacaksınız!

56. Kendilerine verdiğimiz **nimetin** bir kısmını aklı ermeyen bir takım varlıklardan biliyorlar. Allah şahit ki, bütün o uydurup durduğunuz şeylerden dolayı mutlaka hesaba çekileceksiniz.

57. Ayrıca, O şanı pek yüce olan Allah'a kız çocuklarını layık görürlerken; kendilerine hoşlarına gidecek **erkek çocuklarını** layık görüyorlar.

58. Nitekim onlardan birisine, bir kızı olduğu müjdelendiğinde, kızgınlıktan yüzü mosmor kesilir.

59. Bu utanç verici müjdeden dolayı kimsenin yüzüne bakamaz; onu kabullense mi yoksa toprağa mı gömse **bilemez**. Ne kadar da kötü bir anlayışa sahipler!

60. Bütün kötü nitelemeler ahirete inanmayanlara yakışır. Oysa en yüce nitelemeler Allah'ındır. O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

61. Eğer Allah, insanları, işledikleri zulümlerden dolayı anında helak etseydi, yeryüzünde tek bir canlı kalmazdı. Ancak O, bunu belirli bir vakte kadar erteliyor. Vakit geldiğinde ise, sonlarını ne bir an olsun geciktirebilirler; ne de öne alabilirler.

62. **Baksana şunlara**! Kendilerinin **bile** beğenmediği şeyleri Allah'a layık görüyorlar; sonra da **kalkıp utanmadan**, her şeyin en güzelini kendilerinin hak ettiği yalanını söylüyorlar. Oysa onların hak ettiği tek şey ateştir ve oraya en önce onlar atılacaktır.

63. Andolsun ki, senden önceki toplumlara da peygamberler gönderdik. Ama şeytan o toplumlara da yapıp-ettiklerini güzel gösterdi. **Şeytan - tıpkı geçmişte olduğu gibi** - bu gün de onların can ciğer arkadaşı **oldu. Bu yüzden** onları zorlu bir azap bekliyor.

64. Biz sana bu Kitab'ı, hem onların üzerinde tartışıp durdukları konuları kendilerine açıklayasın diye ve hem de imanı seçen bir topluluğa bir rehber ve bir ışık olsun diye indirdik.

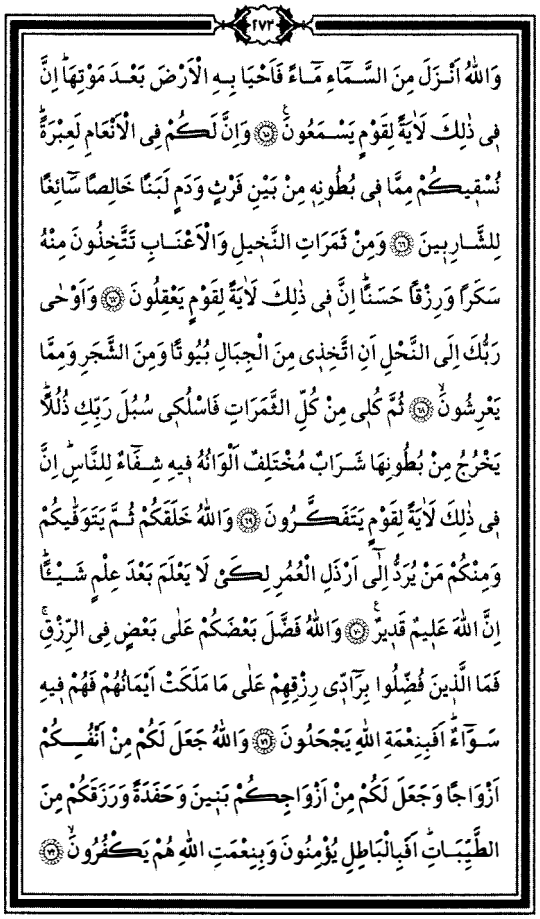
وَاللّٰهُ اَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَحْيَا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ؕ اِنَّ
فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّسْمَعُوْنَ ۝ وَاِنَّ لَكُمْ فِى الْاَنْعَامِ لَعِبْرَةً ؕ
نُسْقِيْكُمْ مِّمَّا فِىْ بُطُوْنِهٖ مِنْۢ بَيْنِ فَرْثٍ وَّدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَآئِغًا
لِّلشّٰرِبِيْنَ ۝ وَمِنْ ثَمَرٰتِ النَّخِيْلِ وَالْاَعْنَابِ تَتَّخِذُوْنَ مِنْهُ
سَكَرًا وَّرِزْقًا حَسَنًا ؕ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ ۝ وَاَوْحٰى
رَبُّكَ اِلَى النَّحْلِ اَنِ اتَّخِذِىْ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوْتًا وَّمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا
يَعْرِشُوْنَ ۝ ثُمَّ كُلِىْ مِنْ كُلِّ الثَّمَرٰتِ فَاسْلُكِىْ سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا ؕ
يَخْرُجُ مِنْۢ بُطُوْنِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ اَلْوَانُهٗ فِيْهِ شِفَآءٌ لِّلنَّاسِ ؕ اِنَّ
فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ ۝ وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَفّٰىكُمْ ؕ
وَمِنْكُمْ مَّنْ يُّرَدُّ اِلٰٓى اَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْـًٔا ؕ
اِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌ قَدِيْرٌ ۝ وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلٰى بَعْضٍ فِى الرِّزْقِ ۚ
فَمَا الَّذِيْنَ فُضِّلُوْا بِرَآدِّىْ رِزْقِهِمْ عَلٰى مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيْهِ
سَوَآءٌ ؕ اَفَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَجْحَدُوْنَ ۝ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ
اَزْوَاجًا وَّجَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَزْوَاجِكُمْ بَنِيْنَ وَحَفَدَةً وَّرَزَقَكُمْ مِّنَ
الطَّيِّبٰتِ ؕ اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُوْنَ وَبِنِعْمَتِ اللّٰهِ هُمْ يَكْفُرُوْنَ ۝

65. Gökten su indirip, onunla **çoraklaşıp** ölmüş bir toprağa yeniden hayat veren Allah'tır. Bunda elbette hakikate kulak veren bir toplum için alınacak dersler vardır.

66. Hayvanlarda da sizin için ibret alınacak şeyler vardır. Size onların karınlarından, işkembelerindeki besin atıklarıyla kan arasından çıkardığımız ve içenlerin hoşuna giden tertemiz bir süt içiriyoruz.

67. Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden de hem başınızı döndüren içecekler hem de güzel besinler elde edersiniz. Şüphesiz bunda aklı başında bir topluluk için alınacak dersler vardır.

68. Ve **ayrıca** Rabbin bal arısına "Dağlarda, ağaçlarda ve **insanların** hazırladıkları kovanlarda kendine yuva edin!" diye vahyetti.

69. **Ve** sonra da, "Çeşit çeşit bitkilerden ye ve Rabbinin senin için belirlediği güzergâhı izle!" **diye de ekledi**. Onun karnından insan sağlığına yararlı, rengi farklı tonlarda bir sıvı çıkar. Şüphesiz bunda, **bunları** düşünebilen bir toplum için alınacak dersler vardır.

70. Sizi Allah yarattı; günü gelince de öldürecek. **Ama** içinizden kimileri ömrün o en zor, en çekilmez çağına, insanın bildiği şeyleri bile bilmez hale geldiği yaşa kadar bekletilir. Allah elbette **her şeyi** bilir, **her şeye** güç yetirir.

71. Rızık konusunda kiminize kiminizden fazla veren de Allah'tır. Hal böyleyken, kendilerine fazla verilmiş olanlar, onlarla eşit hale geliriz **endişesiyle, mallarını** ellerinin altında bulunan kimselerle paylaşmıyorlar. Yoksa onlar **bu** nimeti **kendilerine** Allah'ın **verdiğini** inkâr mı ediyorlar?[10]

72. Size kendi cinsinizden eşler var eden, bu eşlerinizden size çocuklar ve torunlar veren ve sizleri en güzel şeylerle rızıklandıran Allah'tır. Bu ortadayken, insanlar hâlâ boş şeylere inanıp Allah'a karşı nankörlük mü edecekler!?

[10] Lafzen: " *Kendilerine fazla **rızık** verilmiş olanlar mallarını ellerinin altında bulunan kimselere vermiyorlar ki onlarla rızk bakımından eşit olsunlar. Yoksa onlar Allah'ın nimetini inkar mı ediyorlar*"

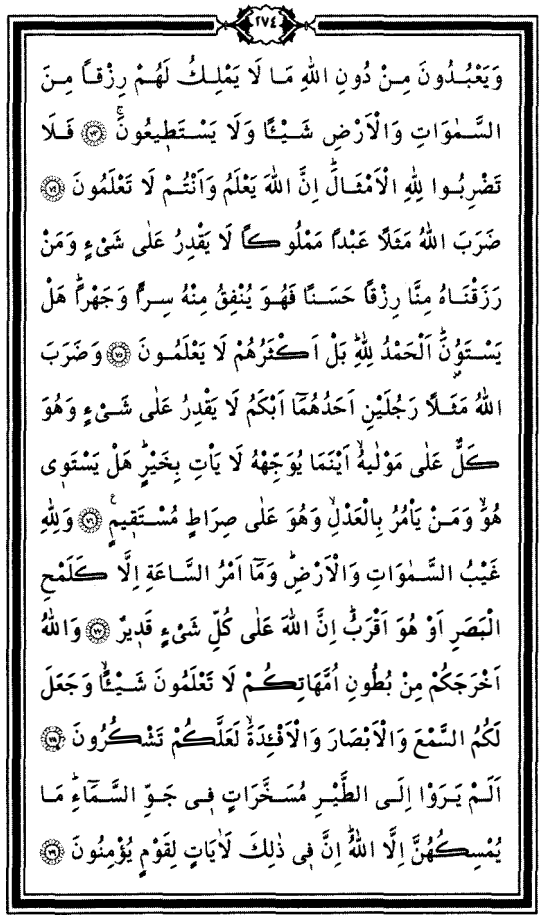
وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ
السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ۝٧٣ فَلَا
تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝٧٤
ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ
رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ
يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝٧٥ وَضَرَبَ
اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ
كَلٌّ عَلَى مَوْلٰيهُ أَيْنَمَا يُوَجِّهْهُ لَا يَأْتِ بِخَيْرٍ هَلْ يَسْتَوِي
هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ۝٧٦ وَلِلَّهِ
غَيْبُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمْحِ
الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝٧٧ وَاللَّهُ
أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ
لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝٧٨
أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا
يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝٧٩

73. Allah'ı bırakıp da, göklerden ve yerden kendilerine bir rızık sağlayamayan; zaten **buna** güçleri de yetmeyen şeylere mi tapınacaklar!?

74. Sakın Allah'ı başkalarıyla karıştırmayın! Çünkü Allah **her şeyi** bilir; ama siz bilmezsiniz.

75. **Bakın!** Allah size iki insanı örnek veriyor: Bunlardan biri hiçbir şeye gücü yetmeyen ve ayrıca kendisi de başkalarının malı olan bir köle... Diğeri de kendisine güzel rızıklar verdiğimiz ve bu rızıktan gizli veya açık harcayan biri... **Şimdi bir düşünün**, bu ikisi hiç aynı olur mu? Bütün övgüler Allah'a yakışır, ama onların çoğu **bunu** bilmiyor.

76. Ve ayrıca Allah şu iki insanı da örnek veriyor: Bunlardan birisi, hiçbir şey elinden gelmeyen, sadece efendisine yük olan kalın kafalının biri; öyle ki efendisi onu nereye yollasa hiç bir iş beceremez. Şimdi böyle birisi, kendisi doğru bir yolda olup da, **hayatın her alanında** adaletin gerçekleşmesi için mücadele eden bir kimse gibi olur mu?

77. Göklerin ve yerin gaybı Allah'ın **bilgisi dâhilindedir. Kıyamet** Ânı göz açıp kapayıncaya kadar, hatta daha da kısa bir zamanda gerçekleşecektir. Şüphesiz Allah her şeye kâdirdir.

78. Sizi hiçbir şey bilmez bir halde annelerinizin karnından çıkaran; şükredesiniz diye de işitme, görme ve düşünüp anlama yetisi veren Allah'tır.

79. Göğün boşluğunda Onun buyruğuna boyun eğdirilmiş **olarak uçuşan** kuşları görüp **düşünmüyorlar** mı? Onları elbette Allah'tan başka **havada tutan bir güç** yok! Şüphesiz bunda yüreğini imana açmış bir toplum için alınacak dersler vardır.

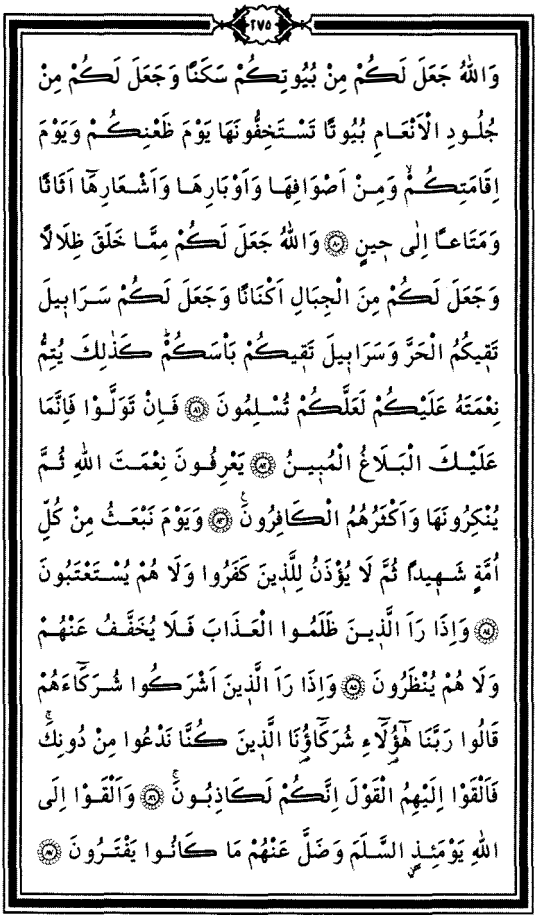
وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ
جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ
إِقَامَتِكُمْ ۙ وَمِنْ أَصْوَافِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا
وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٨٠﴾ وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِمَّا خَلَقَ ظِلَالًا
وَجَعَلَ لَكُمْ مِنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمْ سَرَابِيلَ
تَقِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَابِيلَ تَقِيكُمْ بَأْسَكُمْ ۚ كَذَٰلِكَ يُتِمُّ
نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا
عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٨٢﴾ يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللّٰهِ ثُمَّ
يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٨٣﴾ وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ
أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤْذَنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ
﴿٨٤﴾ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ
وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿٨٥﴾ وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ
قَالُوا رَبَّنَا هَٰؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُو مِنْ دُونِكَ ۖ
فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿٨٦﴾ وَأَلْقَوْا إِلَى
اللّٰهِ يَوْمَئِذٍ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٨٧﴾

80. Size barınabilmeniz için ev yapma becerisi veren; hayvanların derilerinden konup göçerken kolayca taşıyabileceğiniz çadırlar ile onların yünlerinden, tüylerinden ve kıllarından dayanıklı ev eşyaları ve **ticaret** malları **yapma imkan ve becerisini** bahşeden Allah'tır.

81. Yarattığı bir kısım şeylerden sizin için gölgelikler meydana getiren; dağlarda sığınılacak mağaralar var eden; sizleri sıcaktan koruyacak elbiseler; savaşta koruyacak zırhlar bahşeden Allah'tır. İşte Allah sizin için nimetlerini böyle tastamam hale getiriyor ki, belki bu sayede Ona boyun eğersiniz.

82. Hal böyleyken **Ona boyun eğmeye** yanaşmazlarsa, **kendileri bilirler**; sana düşen sadece açık bir şekilde duyurmaktır.

83. Gerçi onlar Allah'ın nimetinin farkındalar; ama yine de nankörlük etmekten geri durmuyorlar. Zaten onların çoğu gerçekten nankördür.

84. Her toplumdan **yaptıklarına** tanıklık edecek birini çıkardığımız o Gün gelince; **hakikati** inkâr eden **böyle** kimselerin ne **mazeret göstermelerine**[11] izin verilecek, ne de özürleri dikkate alınacak.

85. Zalimler azap ile yüz yüze geldiklerinde, ne azapları hafifletilecek onların, ne de yüzlerine bakılacak.

86. Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da ilah edinmiş olanlar, ilah edindikleri varlıkları gördüklerinde "Rabbimiz!" diyecekler, "İşte Seninle birlikte ilah olarak kabul ettiklerimiz bunlar!" Onlar da, "Siz yalancısınız!" diye **kendilerini savunacaklar.**

87. O gün onlar Allah'a boyun eğecekler; **tanrı diye** uydurdukları varlıklar ise onları yüz üstü bırakacaklar.

[11] Bak: **Begavi**

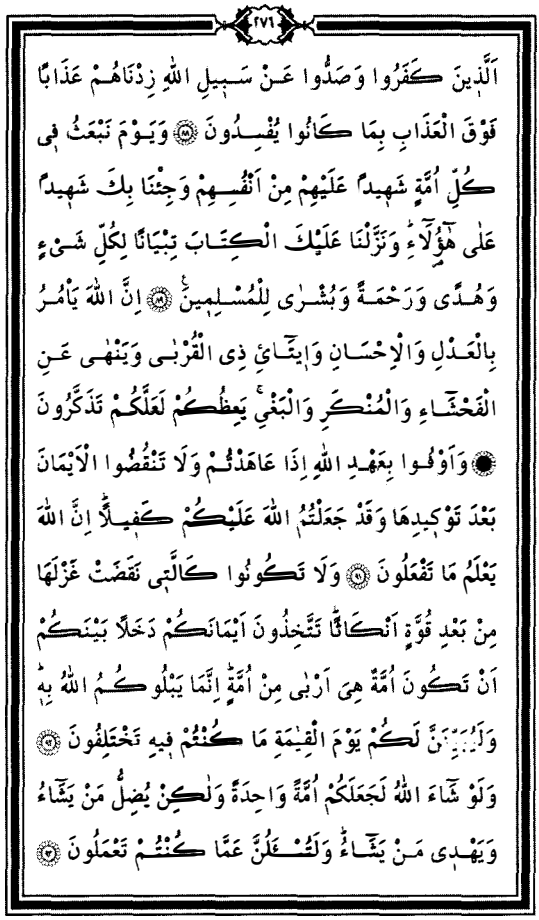

اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللهِ زِدْنَاهُمْ عَذَابًا
فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾ وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي
كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا
عَلَى هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ
وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴿٨٩﴾ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُ
بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَائِ ذِي الْقُرْبَى وَيَنْهَى عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ
﴿٩٠﴾ وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ
بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللهَ
يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ ﴿٩١﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا
مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ
أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَى مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللهُ بِهِ
وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٩٢﴾
وَلَوْ شَاءَ اللهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ
وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَلَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٩٣﴾

88. Hakikati inkâr edip, insanları Allah yolundan engelleyenleri, bozgunculuklarından dolayı azap üstüne azaba uğratacağız.

89. Her topluma kendi içlerinden, haklarında tanıklık edecek birini getireceğimiz o vakit; seni de onlar hakkında tanık yapacağız. Biz sana her şeyin açıklayıcısı olan bu Kitabı, kendini **Allah'a** teslim eden herkes için bir rehber, bir rahmet ve bir müjde olarak indirdik.

90. Gerçek şu ki, Allah adaletli davranmayı, iyilik yapmayı ve yakınlarına cömert davranmayı emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve azgınlığı yasaklar. Bütün bunları aklınızda tutasınız diye **size tekrar tekrar** öğüt veriyor.

91. Söz verdiğiniz zaman, Allah'a karşı sözünüzü tutun. Allah'ı şahit kılarak sağlama aldığınız yeminlerinizi bozmayın. Allah yaptıklarınızı bilir.

92. Ve sakın yeminlerinizi, - sırf içinizden bir grup diğerinden daha güçlü hale gelsin diye -, aranızda bir aldatma **aracı** haline getirerek; tıpkı ipliğini sıkıca eğirip büktükten sonra geri çözen bir kadına benzemeyin. Çünkü Allah sizi bununla sınar. Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz her konuyu Kıyamet Günü size açıklayacaktır.

93. Allah dileseydi hepinizi **aynı inanç etrafında birleşmiş** tek bir topluluk haline getirirdi. Ancak o **hidayeti** dileyeni doğru yola iletir; **sapıklığı** tercih edeni ise sapıklıkta bırakır.[12] Ve **unutmayın** ki, mutlaka yaptıklarınızdan hesaba çekileceksiniz.

[12] Bak: Yunus: 25'in dipnotu

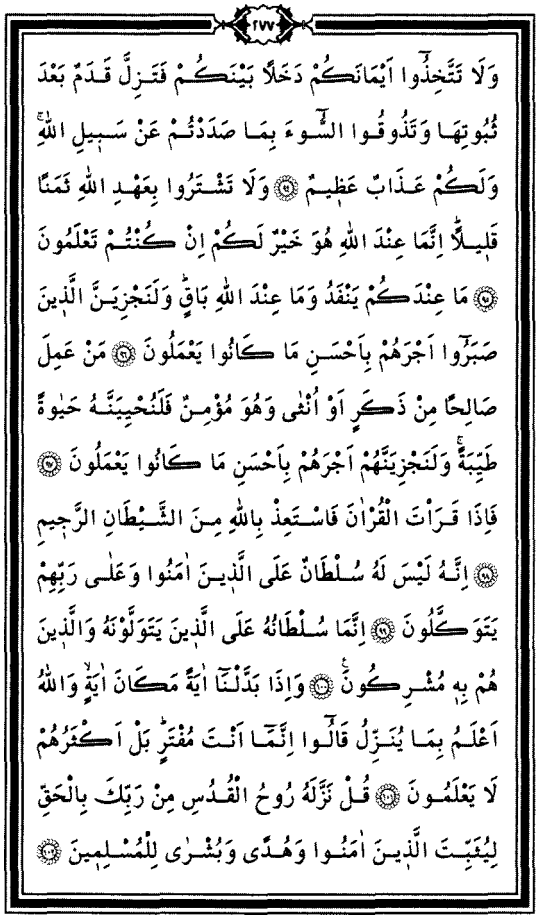
وَلَا تَتَّخِذُوٓا اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ
ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوٓءَ بِمَا صَدَدْتُّمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ۚ
وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝ وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ ثَمَنًا
قَلِيلًا ۚ اِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
۝ مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ ۖ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ ۗ وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ
صَبَرُوٓا اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ مَنْ عَمِلَ
صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً
طَيِّبَةً ۚ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝
فَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ
۝ اِنَّهٗ لَيْسَ لَهٗ سُلْطٰنٌ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ۝ اِنَّمَا سُلْطَانُهٗ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهٗ وَالَّذِينَ
هُمْ بِهٖ مُشْرِكُونَ ۝ وَاِذَا بَدَّلْنَآ اٰيَةً مَّكَانَ اٰيَةٍ ۙ وَاللّٰهُ
اَعْلَمُ بِمَا يُنَزِّلُ قَالُوٓا اِنَّمَآ اَنْتَ مُفْتَرٍ ۚ بَلْ اَكْثَرُهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ۝ قُلْ نَزَّلَهٗ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ
لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ ۝

94. Yeminlerinizi aranızda aldatma aracı haline getirmeyin. Yoksa sağlam bastığını **sandığınız** ayağınız[13] kayıverir de, Allah yolundan yüz çevirmenizin kötü **sonuçlarını** tatmak zorunda kalırsınız; üstelik **öte dünyada da** berbat bir azaba maruz kalırsınız.

95. Allah'a verdiğiniz sözü, azıcık bir menfaate[14] değişmeyin. Eğer bilirseniz, **sözünüzde durmanızın** Allah katındaki **karşılığı** sizin için daha hayırlıdır.

96. Çünkü sizin elinizde olanlar tükenir gider; ama Allah katında olan kalıcıdır. Ve kesin olan şu ki, **Allah yolunda** zorluklara göğüs gerenlerin mükâfatını, yaptıkları en güzel şey neyse ona göre vereceğiz.

97. İman etmiş olmasının yanında bir de Allah'ın güzel gördüğü ameller işleyen erkek ve kadınları çok hoş bir yaşama kavuşturacağız ve onların mükâfatlarını yaptıklarının en güzellerini **göz önünde bulundurarak** vereceğiz.

98. Kuran okumak istediğin zaman kovulmuş şeytandan Allah'a sığın.

99. **Şunu bil ki, Şeytan**, gerçekten iman edip Rablerine bel bağlayan kimseler üzerinde hiçbir hâkimiyet kuramaz.

100. Onun, sadece, onun ardına düşenler ve bir de ona tanrısal nitelikler yakıştıranlar üzerinde etkisi vardır.

101. Biz bir ayetin yerine başka bir ayet getirdiğimizde; - ki Allah ne indirdiğini tabi ki biliyor – "Sen Allah'a iftira ediyorsun!" derler. **Hayır**! Bilakis onların çoğu **bunun böyle olması gerektiğini** bilmiyorlar.

102. Söyle onlara; bu **mesajları**, iman edenlerin **imanını** güçlendirmek ve **Allah'a** boyun eğenlere bir rehber ve müjde olmak üzere, Rabbinden, gerçeğin ta kendisi olarak *Ruhu'l-Kuds*[15] indirdi.

---

[13] Lafzen: "*sağlam basan ayak*"

[14] Bak: Bak: Âl-i İmran 196'nın dipnotu

[15] Cebrail

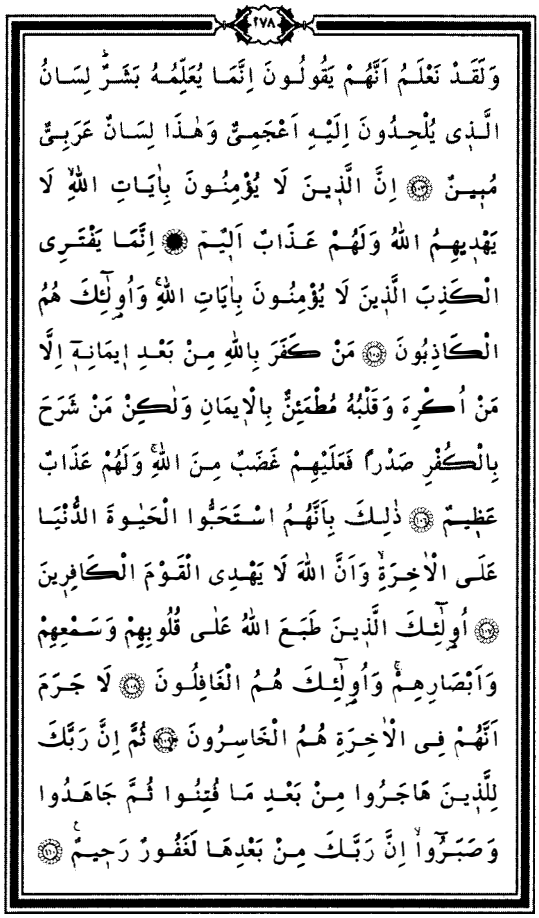
١٧٨
وَلَقَدْ نَعْلَمُ اَنَّهُمْ يَقُولُونَ اِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ
الَّذِى يُلْحِدُونَ اِلَيْهِ اَعْجَمِىٌّ وَهٰذَا لِسَانٌ عَرَبِىٌّ
مُبِينٌ ۝١٠٣ اِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ لَا
يَهْدِيهِمُ اللّٰهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ۝١٠٤ اِنَّمَا يَفْتَرِى
الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ
الْكَاذِبُونَ ۝١٠٥ مَنْ كَفَرَ بِاللّٰهِ مِنْ بَعْدِ اِيمَانِهٖٓ اِلَّا
مَنْ اُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْاِيمَانِ وَلٰكِنْ مَنْ شَرَحَ
بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللّٰهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ۝١٠٦ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمُ اسْتَحَبُّوا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا
عَلَى الْاٰخِرَةِ وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ
۝١٠٧ اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ وَسَمْعِهِمْ
وَاَبْصَارِهِمْ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ ۝١٠٨ لَا جَرَمَ
اَنَّهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝١٠٩ ثُمَّ اِنَّ رَبَّكَ
لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا
وَصَبَرُٓوا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ ۝١١٠

103. Biz onların, "Ona bunları adamın biri öğretiyor!" dediklerini biliyoruz. Oysa **Kuran'ı** kendisine mal ettikleri adamın dili yabancı; bu **Kuran'ın** dili ise mükemmel bir Arapça'dır.

104. Allah'ın mesajlarına inanmayanları Allah doğru yola iletmez. **Öte dünyada** onların payına büyük bir azap düşecektir.

105. **Böylesi** yalanları ancak Allah'ın mesajlarına inanmayanlar uydurur. Onlar zaten yalancıdırlar.

106. İman ettikten sonra Allah'ı inkâr eden kimseye gelince: kalbi imanla dopdolu olduğu halde **inkâra** zorlandığı **için inkâr etmiş görünenler** değil; ama gönlünü **bile isteye** inkâra açan kimseler Allah'ın gazabına uğrayacaklar ve onların payına büyük bir azap düşecektir.

107. Bu, onların, dünya hayatını ahirete tercih etmeleri yüzündendir. Zira Allah inkârcı bir topluluğu doğru yola iletmez.

108. Onlar, Allah'ın; kalplerini, gözlerini ve kulaklarını mühürlediği kimselerdir. Onlar **gerçeği** dikkate almayan kimselerdir.

109. Onlar elbette ahirette ziyana uğrayacaklardır.

110. Ve yine **bil kı**, Rabbin, işkenceye uğradıkları için yurtlarını terk eden; ardından cihat edip, **Allah yolunda** zorluklara göğüs geren kimselerle birliktedir. İşte Rabbin böylesi amellerin ardından çok bağışlayıcı ve merhametli davranır.

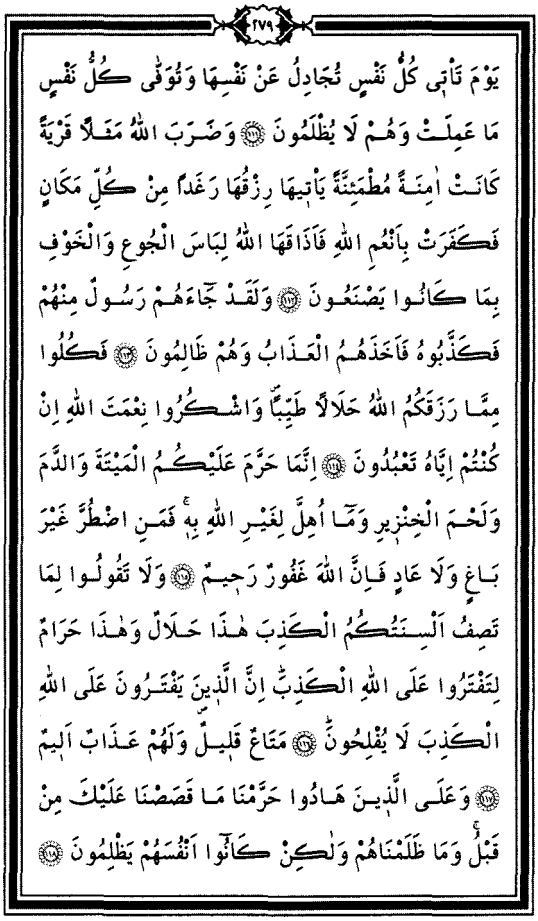

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ
مَا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً
كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِنْ كُلِّ مَكَانٍ
فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ
بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١١٢﴾ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ
فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١١٣﴾ فَكُلُوا
مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنْ
كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ﴿١١٤﴾ إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ
وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ ۖ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ
بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١١٥﴾ وَلَا تَقُولُوا لِمَا
تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَٰذَا حَلَالٌ وَهَٰذَا حَرَامٌ
لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ
الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ ﴿١١٦﴾ مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
﴿١١٧﴾ وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ
قَبْلُ ۚ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٨﴾

111. Unutmayın ki, o Gün herkes kendi canını kurtarmaya çalışacak ve herkese yaptıklarının tam karşılığı verilerek kimseye haksızlık edilmeyecektir.

112. İşte Allah **size**, güven ve huzur içerisinde **yaşayan** bir şehir **halkının başına gelenleri** misal veriyor: Nitekim her yandan rızık oraya akıp dururken, ahalisi kalkıp da Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük edince, Allah da kendilerine - böyle davranmaları yüzünden - başlarına sardığı açlık ve korku **belasını** tattırdı.

113. Kaldı ki onlara aralarından bir peygamber de gelmişti, ama onu yalanladılar. Ve onlar böylece zulümlerine devam edip giderlerken azap onları yakalayıverdi.

114. Allah'ın size bağışladığı helal ve temiz rızktan yiyin ve eğer yalnızca Ona kulluk ediyorsanız, bağışladığı nimete karşılık Allah'a şükrünüzü gösterin.

115. **Allah** size leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başka birisi adına kesilen **hayvanların etini yemeyi** kesinlikle haram kılmıştır[16]; ancak zorda kalan kimse aşırı gidip ihtiyacını aşmama şartıyla **bunlardan yiyebilir**; çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

116. Buna göre, artık, diliniz yalana alıştığı için, kendi yalanınızı Allah'a isnat ederek "Bu helaldir; şu haramdır!" demeyiniz. Unutmayın ki, kendi yalanını Allah'a isnat edenler asla iflah olmazlar.

117. Belki **bu dünyada** azıcık bir menfaat[17] **elde ederler**; ama **öte dünyada mutlaka** dayanılmaz bir azaba uğrarlar.

118. **Ey Peygamber!** Sana daha önce sözünü ettiğimiz yiyecekleri[18] Yahudilere haram kılmıştık. **Böyle yapmakla aslında** Biz onlara zulmetmedik; bilakis onlar kendi kendilerine zulmettiler.

[16] Veya: "*Allah size sadece leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başka birileri adına kesilen **hayvanların etini yemeyi** haram kıldı.*"

[17] Bak: Âl-i İmran 196'nın dipnotu

[18] Enam Sûresi, 146. Ayette bahsedilenler.

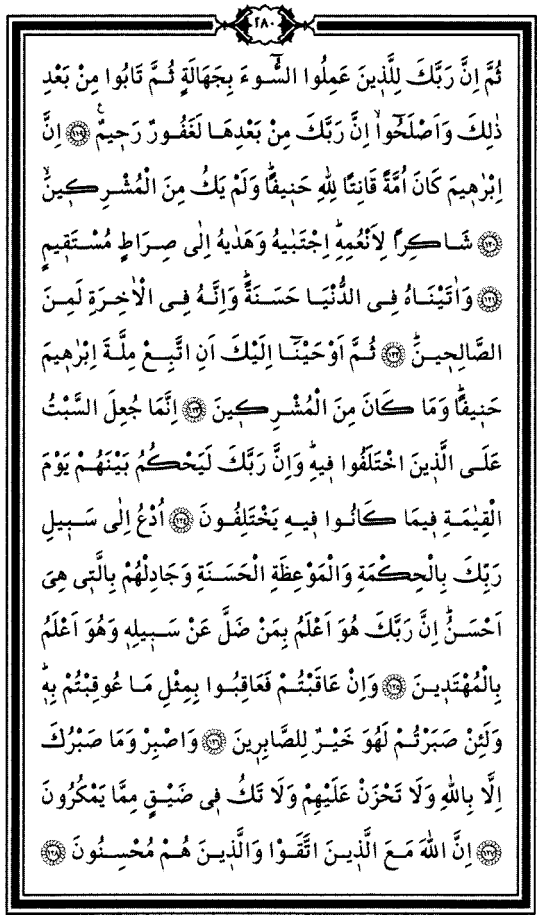

119. **Bir kez daha belirtelim**; muhakkak ki senin Rabbin bilmeden bir kötülük yapıp sonra hemen ardından tevbe edip, durumlarını düzeltenleri **affedecektir. Bir kimse** böyle **davrandıktan** sonra Rabbin tabi ki **onu** bağışlar ve **ona** merhamet eder.

120. Gerçek şu ki, İbrahim, insana yakışan bütün erdemleri kendinde toplayan[19]; batıl olan her şeyden yüz çeviren **ve** Allah'a yürekten boyun eğen bir kimseydi. Ve o asla, Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da ilah kabul eden birisi olmadı.

121. Bilakis, kendisini seçip doğru yola yönelmesini sağlayan Allah'a, verdiği nimetlerden ötürü şükreden birisi oldu.

122. Bu yüzden Biz de ona dünyada iyilikler bahşettik; **aynı şekilde** ahirette de erdemli kimseler arasında yer alacaktır.

123. Sonra da sana, "İbrahim'in, aslı astarı olmayan **her tür inançtan** uzak olan ve Allah'tan başkasına tanrılık yakıştırmayan inanç sistemine uy!" diye vahyettik.

124. Cumartesi **gününü ibadete ayır-mak**, o **gün** hakkında anlaşmazlığa düşen **Yahudilere**[20] kesinlikle **zorunlu** hale getirildi. Rabbin elbette Kıyamet Günü, aralarında anlaşmazlığa düştükleri şeye dair kararını bildirecektir.

125. Sen, Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır; ve onlarla mücadeleni en güzel şekilde sürdür. Rabbin elbette kimlerin Kendi yolundan saptığını, kimlerin de dosdoğru yolu izlediğini çok iyi bilmektedir.

126. Eğer **birilerinin size yaptığı kötü şeylere** karşılık vermeniz gerekirse, maruz kaldığınız kadar karşılık verin. Ancak **her şeye rağmen** sabrı tercih ederseniz, böyle **davranmak** sabredenler için daha hayırlı **sonuçlar doğurur**.

127. **Sen yine de her şeye rağmen** sabret! Ve unutma ki sana zorluklara göğüs germe gücünü veren Allah'tır. Onlar için üzme kendini! Onların komploları karşısında da için daralmasın!

128. Çünkü Allah, iyiliği ilke edinerek **Kendisine kullukta** samimi davrananlarla beraberdir.

---

[19] ***Ümmet***, kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: **Esed**

[20] Balık tutmak, Yahudilerin en önemli geçim kaynaklarından birisiydi. Allah Yahudilere, Cumartesi günü balık tutmayarak ibadetle meşgul olmalarını emretmişti. Ancak Yahudiler bazen bu yasağa uyuyorlar; bazen ise işlerine gelmediği için böyle bir yasağı kabul etmeyerek kendi aralarında tartışıyorlardı.

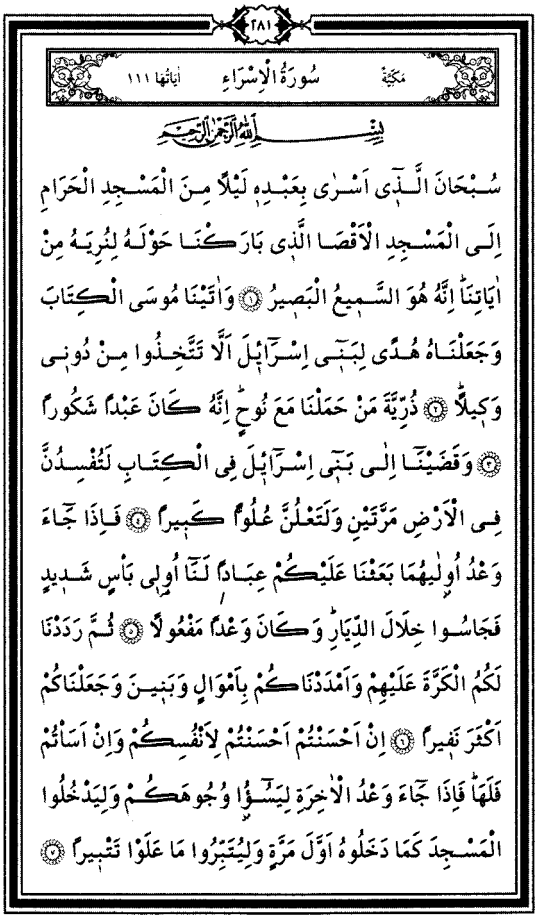
٢٨١

سُورَةُ الْإِسْرَاءِ مكية اٰياتها ١١١

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَىٰ بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ
آيَاتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝ وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ
وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَائِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي
وَكِيلًا ۝ ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا
۝ وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ
فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا ۝ فَإِذَا جَاءَ
وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ
فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا ۝ ثُمَّ رَدَدْنَا
لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ
أَكْثَرَ نَفِيرًا ۝ إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ
فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا
الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا ۝

İSRA SÛRESİ (17)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 111 ayettir. Adını, Hz. Muhammed (s)ın Mekke'den Mescid-i Aksa'ya (Kudüs'e) götürülüşünden söz eden 1. ayetteki "İsra" (gece yolculuğu) olayından almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. **Kudretimizin ve rahmetimizin** işaretlerinden bir kısmını göstermek için, bir gece, kulu **Muhammed**'i Mescid-i Haram'dan **alıp** çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren **Allah**'ın şanı çok yücedir. Gerçekten O, **her şeyi** işitir; **her şeyi** bilir.

2. Ve Biz aynı şekilde Musa'ya da Kitab'ı verip, onu İsrailoğulları'na rehber kılmış ve **onlara** "Benden başka hiç kimsenin himayesine girmeyin." **demiştik**.

3. **Ey,** Nuh ile birlikte **gemide** taşıdığımız kimselerin soyundan gelenler! **Siz de atanız Nuh gibi olun. Unutmayın ki,** Nuh gerçekten çok şükreden bir kuldu.

4. Ve İsrailoğulları hakkında, Anakitap'ta, "Doğrusu siz, yeryüzünde iki kez bozgunculuk çıkaracak ve küstahça üstünlük taslayıp böbürleneceksiniz" hükmünü vermiştik.

5. Nitekim birinci **ön-uyarının** vakti gelince, güçlü kullarımızı gönderdik ve onlar **sizi yakalayıp öldürmek için** köşe bucak ardınıza düştüler. Böylece bu ön-uyarı bütünüyle gerçekleşmiş oldu.

6. Bir süre sonra onlara yeniden galip gelmenizi sağladık. Servetinizi ve nüfusunuzu[1] artırdık; savaşçılarınızı da çoğalttık.

7. **Gerçek şu ki,** iyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz; yok eğer kötülük ederseniz, o vakitte kendi aleyhinize olur. İkinci **taşkınlığınızın** vakti gelince de, tıpkı ilk seferinde **Mescid-i Aksa**'ya girerek ele geçirdiklerini harap ettikleri gibi, **yine aynı şekilde** Mescid-i **Aksa**'ya girerek onurunuzu kırsınlar diye **kullarımızı yollarız üzerinize**[2].

---

[1] Lafzen: "*çocuklarınızı*"

[2] Bir başka görüşe göre, ikinci uyarı da geçmiş zamanla ilgilidir.

8. Rabbinizin size acıyıp esirgemesi elbette umulabilir; ama siz **taşkınlığa** geri dönerseniz Biz de **size acımaktan** vazgeçeriz. Zira Biz cehennemi, **hakikati** inkâr edenleri kuşatacak **bir zindan** yaptık.

9. Gerçekten bu Kuran **sizlere** en sağlam yolu göstermekte ve **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyen müminlere, büyük bir mükâfatı hak ettiklerini müjdelemektedir.

10. Ve ayrıca ahirete inanmayanlara da, büyük bir azabın başlarına geleceğini **haber vermektedir**.

11. Hal böyleyken, insanoğlu **sanki** hayırlı bir şeyi istiyormuşçasına, - **büyük bir arzuyla** - kötü şeyleri **elde etmek** ister. İnsanoğlu gerçekten çok acelecidir.

12. Biz, gece ve gündüzü **kudretimize** iki işaret kıldık. Gecenin belirtisini yok edip, onun yerine aydınlık gündüzün belirtisi olan **güneşi** getiriyoruz ki, böylece, hem Rabbinizin cömertliğinden payınıza düşeni arayasınız, hem de yılların sayısının hesabını bilesiniz. İşte Biz böyle her şeyi açık açık ortaya koyduk.

13. Öte yandan Biz, her insanın **yapıp ettiklerinin** sorumluluğunu kendi omuzuna yükledik;[3] nitekim Kıyamet Günü **yaptığı** her şeyi açık açık yazılmış bulacağı bir kayıt defterini önüne koyacağız.

14. **O vakit,** "Şimdi **yaptıklarının yazılı olduğu** kitabı oku!" **denilecek**; "**Çünkü** bu gün, kendi hesabını kendin çıkaracak durumdasın."

15. Kim doğru yolu izlerse kendi iyiliği için izlemiş olur; kim de yoldan çıkarsa kendi zararına sapmış olur. Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Ayrıca Biz, kendilerini **uyaracak** bir peygamber göndermeden, **günahından dolayı** hiç bir toplumu cezalandırmayız.

عَسٰى رَبُّكُمْ اَنْ يَّرْحَمَكُمْ ۚ وَاِنْ عُدْتُّمْ عُدْنَا ۘ وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ
لِلْكٰفِرِيْنَ حَصِيْرًا ۝ اِنَّ هٰذَا الْقُرْاٰنَ يَهْدِيْ لِلَّتِيْ هِيَ اَقْوَمُ
وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِيْنَ الَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ الصّٰلِحٰتِ اَنَّ لَهُمْ اَجْرًا
كَبِيْرًا ۝ وَّاَنَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ اَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا اَلِيْمًا ۧ
۝ وَيَدْعُ الْاِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَآءَهٗ بِالْخَيْرِ ۭ وَكَانَ الْاِنْسَانُ عَجُوْلًا
۝ وَجَعَلْنَا الَّيْلَ وَالنَّهَارَ اٰيَتَيْنِ فَمَحَوْنَآ اٰيَةَ الَّيْلِ وَجَعَلْنَآ اٰيَةَ
النَّهَارِ مُبْصِرَةً لِّتَبْتَغُوْا فَضْلًا مِّنْ رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوْا عَدَدَ السِّنِيْنَ
وَالْحِسَابَ ۭ وَكُلَّ شَيْءٍ فَصَّلْنٰهُ تَفْصِيْلًا ۝ وَكُلَّ اِنْسَانٍ اَلْزَمْنٰهُ
طٰۗىِٕرَهٗ فِيْ عُنُقِهٖ ۭ وَنُخْرِجُ لَهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كِتٰبًا يَّلْقٰىهُ مَنْشُوْرًا
۝ اِقْرَاْ كِتٰبَكَ ۭ كَفٰى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيْبًا ۝ مَنِ
اهْتَدٰى فَاِنَّمَا يَهْتَدِيْ لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ ضَلَّ فَاِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۭ وَلَا
تَزِرُ وَازِرَةٌ وِّزْرَ اُخْرٰى ۭ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِيْنَ حَتّٰى نَبْعَثَ رَسُوْلًا
۝ وَاِذَآ اَرَدْنَآ اَنْ نُّهْلِكَ قَرْيَةً اَمَرْنَا مُتْرَفِيْهَا فَفَسَقُوْا فِيْهَا فَحَقَّ
عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنٰهَا تَدْمِيْرًا ۝ وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُوْنِ
مِنْۢ بَعْدِ نُوْحٍ ۭ وَكَفٰى بِرَبِّكَ بِذُنُوْبِ عِبَادِهٖ خَبِيْرًۢا بَصِيْرًا ۝

16. Biz, bir şehri yok etmek istediğimizde **uyguladığımız kural şudur: ilkin** oranın refaha gömülmüş ileri gelenlerine **uyarıcı** buyruğumuzu iletiriz; ama onlar **bizim mesajımızı dikkate almazlar ve** günahkârca yaşamaya devam ederler; böylece onları cezalandırmak artık kaçınılmaz olur ve Biz de orayı yerle bir ederiz.

17. Nitekim Nuh'dan sonra da nice kuşakları **bu şekilde** helak ettik. **Helak etmek için,** Rabbin'in, kullarının günahlarını görüp haberdar olması yeterlidir.

---

[3] Lafzen: "*Her insanın kuşunu boynuna doladık*" Cahiliye dönemi Arapları arasında kuşları uçurarak fal bakmak yaygın bir gelenekti. Bizzat bu işlerle ilgilenen *Aif* adı verilen kimseler vardı. Bunlar herhangi bir işin kendileri için iyi mi kötü mü olacağını anlamak amacıyla kuşları uçururlar; kuşlar soldan sağa doğru uçarsa bunun bu işin "iyi" olacağına, sağdan sola doğru uşarsa ise bu işin "kötü" olacağına inanırlardı. Cahiliye dönemi Arap kültüründeki "Kuş" ile "insanın kaderi / yazgısı" arasında kurulan ilişki böylesi bir kültürel arka-plana sahipti. Nitekim bizim toplumumuzda da benzer bir anlayış yaygındır. Milli piyangonun güvercin ile sembolize edilmesi, "devlet kuşu" ile ilgili halk arasındaki tasavvur; kuşun insan üzerine pislemesinin hayra yorulması ve benzeri şeyler "şans / kader / kısmet / talih" ile "talih kuşu" arasında benzer bir ilişki kuran cahili bir anlayışın tezahürüdür.

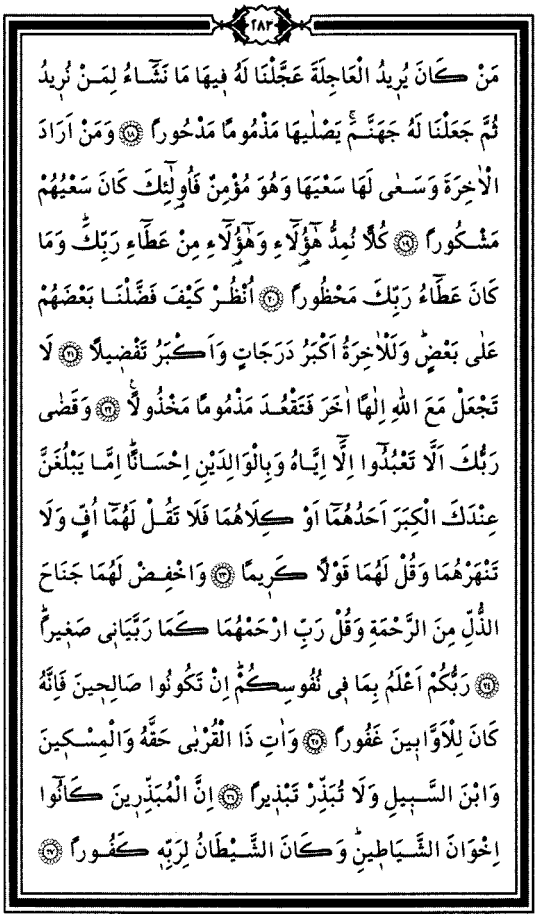

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ
ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَيهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا ﴿١٨﴾ وَمَنْ أَرَادَ
الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ
مَشْكُورًا ﴿١٩﴾ كُلًّا نُمِدُّ هَٰؤُلَاءِ وَهَٰؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا
كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا ﴿٢٠﴾ انْظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ وَلَلْآخِرَةُ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا ﴿٢١﴾ لَا
تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَخْذُولًا ﴿٢٢﴾ وَقَضَىٰ
رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ
عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا
تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ
الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا
﴿٢٤﴾ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ
كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾ وَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ
وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُوا
إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾

18. Her kim tez elden kavuşmak istediği **hazların** ardına düşerse, **onları** istediğimiz kimseye dilediğimiz kadar hemencecik veririz; ancak daha sonra onun payına cehennemi ayırırız; kınanmış ve kovulmuş olarak oraya girer.

19. Kim de ahireti ister ve iman etmiş olarak onu kazanmak için çalışırsa, işte onların bu çabaları övgüye değer **bir çabadır**.

20. Hepsine, - hem onlara hem bunlara[4] – Rabbin'in nimetinden bağışta bulunmayı sürdürüyoruz. Çünkü senin Rabbin'in bağışı **insanların bir kısmıyla** sınırlı değildir.

21. Onların bir kısmına nasıl da diğerlerinden daha fazla lütufta bulunduğumuza baksana! Ama **unutma ki** en büyük paye ve en büyük lütuf ahirettedir.

22. Allah'ın yanısıra başka ilah edinme ki, sonra kınanmış bir halde yapayalnız kalmayasın.

23. Rabbin - **başkasına değil** - yalnızca Kendisine kulluk etmenizi ve ana-babaya iyilik etmenizi emretti. Eğer onlardan birisi, yahut her ikisi birden senin yanında ihtiyarlarsa, onlara sakın "Öf!" **bile** deme; onları azarlama; onlara güzel söz söyle.

24. Merhametin göstergesi olarak onlara kol kanat ger ve "Rabbim! Onlar küçükken beni nasıl **sevgi ve şefkatle** yetiştirdilerse **şimdi** Sen de onlara merhamet et!" diye **dua et**!

25. İçinizde olanı en iyi Rabbiniz bilmektedir. Eğer siz erdemli kimseler olursanız, **bilin ki** O kendisine yönelenleri bağışlar.

26. **Ey insanoğlu**! Akrabaya hakkını ver! Yoksula ve yolda kalmış olana da... Ama sakın **elindekini** saçıp savurma!

27. Çünkü saçıp savuranlar şeytanın kardeşleridir. Şeytan ise zaten Rabbine karşı çok nankördür.

[4] Yani, Allah, hem dünyanın geçici hazlarını isteyenlere, hem de hayırlı olan ahiret nimetlerini isteyenlere bu dünyada ayrım gözetmeden bir takım nimetler verir.

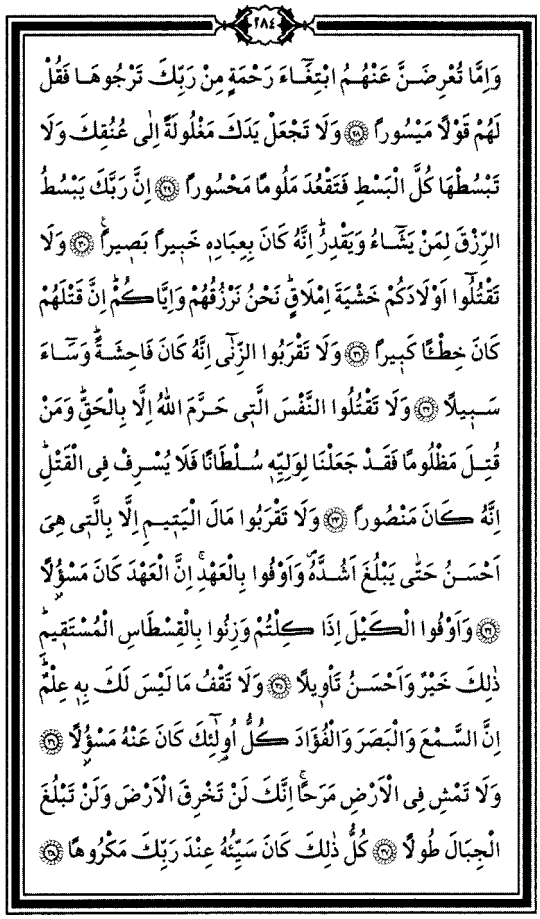
٢٨٤

وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ
لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا
تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ
الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٣٠﴾ وَلَا
تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ
كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا ﴿٣١﴾ وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ
سَبِيلًا ﴿٣٢﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ
قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ
إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿٣٣﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ
أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا
﴿٣٤﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ
ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٣٥﴾ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ
إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾
وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ
الْجِبَالَ طُولًا ﴿٣٧﴾ كُلُّ ذَٰلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿٣٨﴾

28. Eğer **elin dar olduğu için** - Rabbinden gelmesini umduğun bir rızkı elde etmeye çalışmandan dolayı – onlarla **yeterince** ilgilenemezsen, **hiç olmazsa** onlara **gönüllerini alacak** güzel sözler söyle.

29. Ne eli sıkı[5] bir kimse ol, ne de **malını** saçıp savur; yoksa **çevrendekiler tarafından** kınanır, **bundan dolayı** pişman olursun.

30. Rabbin dilediğinin rızkını genişletir, dilediğini de kısar. O kullarını görüp haberdar olur.

31. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onları da sizi de Biz rızıklandırıyoruz. Onları öldürmek gerçekten büyük bir günahtır.

32. Zinaya yaklaşmayın. Zira o hem hayâsızlıktır, hem de çok kötü bir yoldur.

33. Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı bir kimseyi haksız yere öldürmeyin. Kim haksız yere öldürülürse, onun velisine **hesap sorması için** yetki vermişizdir. Fakat o, **katilden başkasını** öldürerek haddi aşmasın. Çünkü kendisi **mağdur taraf olduğu için** yardım görecektir.

34. Onların iyiliği için olması hariç, ergenlik yaşına girinceye kadar yetimlerin mallarına dokunmayın. **Onların haklarını koruyacağınıza ilişkin** verdiğiniz sözü tutun. Çünkü **kişi, verdiği** sözden hesaba çekilecektir.

35. Alışverişlerinizde ölçtüğünüz zaman doğru ölçün. **Tartılarınızı da** doğru terazi ile tartın. Bu, hem daha hayırlı, hem de netice itibarıyla daha güzeldir.

36. Bilmediğin şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, - bunların tümü - **yaptıklarından** sorumludur.

37. Yeryüzünde kasılarak yürüme. Zira **böyle yapmakla** ne yeri yarabilirsin, ne de boyun dağlara erişir.

38. Bu tür davranışlar[6] Rabbin katında hoş görülmeyen kötü şeylerdir.

[5] Yani, cimri...

[6] Lafzen: "*Bunların hepsi*"

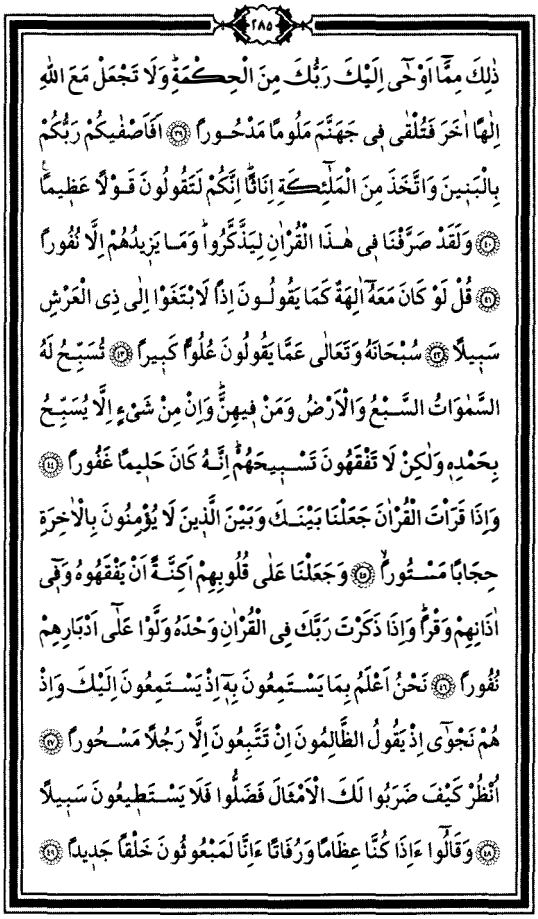

39. İşte bunlar, - **doğruyla eğrinin mahiyetini bildirmek üzere** - Rabbinin sana verdiği bilginin bir parçasıdır: Allah'ın yanısıra başka varlıkları tanrı edinme. Yoksa kınanmış ve kovulmuş olarak cehenneme atılırsın.

40. Rabbiniz oğullar **vermek üzere** sizi seçti de; kendisi meleklerden kızlar mı edindi? Gerçekten siz çok ağır bir söz söylüyorsunuz.

41. Doğrusu Biz Kuran'da, **gerçeği**, - sırf onlar öğüt alsınlar diye – değişik şekillerde anlattık. Ancak bu, onların sadece nefretini artırdı.

42. Deki: Eğer onların iddia ettiği gibi Onunla birlikte başka tanrılar olsaydı, o vakit onlar, mutlak egemenlik elinde olan **Allah**'a **karşı galip gelmek için** çaba sarf ederlerdi[7].

43. **Unutmayın ki, Allah**, kudret ve egemenliğinde eksiksiz ve kusursuzdur. O, onların nitelediklerinden çok yücedir, çok büyüktür.

44. Yedi kat gök ile yer, ve onların içerisinde bulunan her şey Onun sınırsız kudret ve yüceliğini dile getirir. Onu övgüyle yüceltip, sınırsız kudretini dile getirmeyen hiçbir varlık yoktur. Ancak siz onların dile getirmelerinin **mahiyetini** kavrayamazsınız. Gerçekten O, **kullarına karşı** çok tahammüllüdür, çok bağışlayıcıdır.

45. Kuran okuduğun zaman seninle Ahirete inanmayan kimseler arasına görünmeyen bir perde çekeriz.

46. Kalplerine onu anlamalarını engelleyen bir kılıf **geçirir**; kulaklarına da tıkaç koyarız. **Bu yüzden** Sen, her ne zaman Kuran okurken Rabbinin birliğini dile getirsen, onlar nefretle sırtlarını dönüp **oradan uzaklaşırlar**.

47. Biz onların seni dinlerken hangi amaçla dinlediklerini biliyoruz. Ayrıca kendi aralarında konuştuklarında, o zalimlerin **birbirlerine**, "**Muhammed'e** uyarsanız, kendisini hayal mahsulü şeylere kaptırmış[8] bir adamdan başkasına uymuş olmazsınız" dediklerini de **biliyoruz**.

48. Baksana şunlara, seninle ilgili nasıl benzetme yapıyorlar[9]. **İşin gerçeği** iyice yoldan çıkmış bunlar; artık **doğru** yolu bulmaları çok zor.

49. "**Ne yani**, şimdi biz, bir kemik yığınına dönüşüp, toz toprak olduktan sonra yeni bir yaratma eylemiyle tekrar mı diriltileceğiz?" diye **alay ediyorlar**.

---

[7] Yahut: "*Onlar da herşeyin egemenliği elinde olan **Allah**'a ulaşmanın yolunu ararlardı.*"

[8] Lafzen: "*büyülenmiş*"

[9] Lafzen: "*yaptılar*"

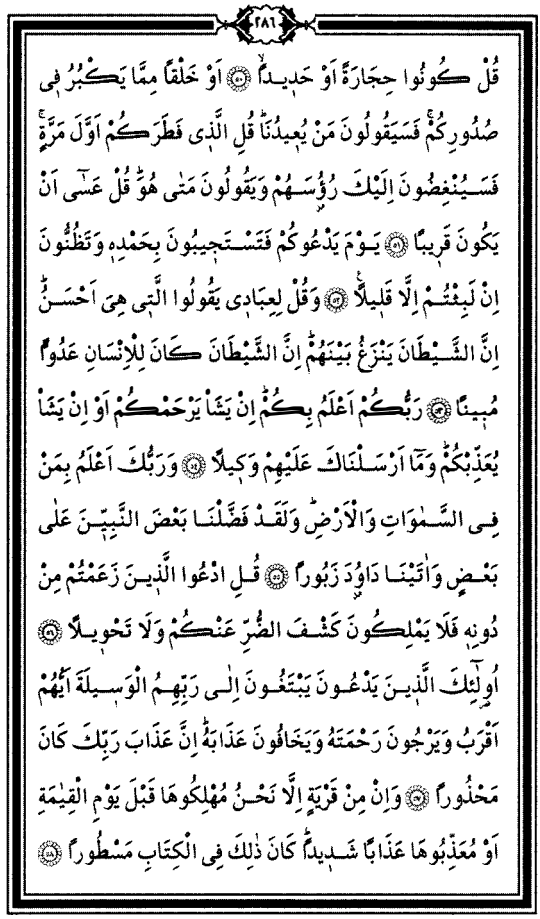

قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا ۝ أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي
صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ
فَسَيُنْغِضُونَ إِلَيْكَ رُؤُسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ
يَكُونَ قَرِيبًا ۝ يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ
إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا ۝ وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ
إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا
مُبِينًا ۝ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنْ يَشَأْ يَرْحَمْكُمْ أَوْ إِنْ يَشَأْ
يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ۝ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ
فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى
بَعْضٍ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا ۝ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ
دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ۝
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ
أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُورًا ۝ وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ
أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ۝

50-51. De ki: İster taşa dönüşün ister demire, ve hatta isterse aklınıza gelebilecek canlanması imkansız görülen başka bir maddeye dönüşün... **yine de öldükten sonra yeniden diriltileceksiniz.** "Bizi kim **hayata** geri döndürebilir ki?!!" diyecekler. De ki: Sizi ilk kez yaratan kim ise, o! Sonra **alaycı bir şekilde** başlarını sallayıp "Peki, ne zamanmış bakalım bu?!!" derler. Söyle onlara; belki de çok yakındadır!

52. Sizi çağıracağı, sizin de Onu överek **çağrısına** karşılık vereceğiniz ve **sanki yeryüzünde** çok az bir süre kaldığınızı düşüneceğiniz bir Gün'de...

53. Yine de sen kullarıma söyle, **inançlarını paylaşmayan kimselerle** en güzel şekilde konuşsunlar. Çünkü şeytan insanların arasını bozmak için fırsat kollamaktadır. Şeytan gerçekten insanın apaçık düşmanıdır.

54. Rabbiniz sizin **neye layık olduğunuzu** çok iyi bilir: Dilerse merhamet eder size; dilerse cezalandırır. **Ey Muhammed,** biz seni onlara bekçi tayin etmedik. **Sen onların yaptıklarından sorumlu değilsin.**

55. Rabbin göklerde ve yerde olan her canlıyı çok iyi tanır. Bu yüzden bazı peygamberleri diğerlerine göre daha farklı niteliklerle donattık; örneğin[10] Davud'a Zebur'u verdik.

56. De ki: **Allah**'a değil de **ilah** zannettiğiniz o varlıklara yalvarmayı sürdürün bakalım; ama **şunu bilin ki,** onların, sizin sıkıntılarınızı gidermeye ve **mevcut durumunuzu** değiştirmeye asla güçleri yetmeyecektir.

57. Kaldı ki **o tanrı diye** yalvarıp yakardıkları **varlıkların hepsi, içlerinden** hangisi Ona daha yakın **olacak** diye Rablerine yaklaşmak için vesile ararlar; Onun merhametini umar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı gerçekten korkunçtur.

58. **Helak edilmeyi hak etmiş** her toplumu, Kıyamet Günü'nden önce ya helak ederiz yahut şiddetli bir şekilde cezalandırırız. Bu, baştan kayıt altına alınmış İlahi yasa gereği böyledir.

[10] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l- âm* kabul ederek çevirdik.

وَمَا مَنَعَنَآ اَنْ نُّرْسِلَ بِالْاٰيٰتِ اِلَّآ اَنْ كَذَّبَ بِهَا الْاَوَّلُوْنَ ۭ
وَاٰتَيْنَا ثَمُوْدَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوْا بِهَا ۭ وَمَا نُرْسِلُ بِالْاٰيٰتِ
اِلَّا تَخْوِيْفًا ۝ وَاِذْ قُلْنَا لَكَ اِنَّ رَبَّكَ اَحَاطَ بِالنَّاسِ ۭ وَمَا
جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّتِيْٓ اَرَيْنٰكَ اِلَّا فِتْنَةً لِّلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ
الْمَلْعُوْنَةَ فِي الْقُرْاٰنِ ۭ وَنُخَوِّفُهُمْ ۙ فَمَا يَزِيْدُهُمْ اِلَّا طُغْيَانًا
كَبِيْرًا ۝ وَاِذْ قُلْنَا لِلْمَلٰۗىِٕكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ
اِبْلِيْسَ ۭ قَالَ ءَاَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِيْنًا ۝ قَالَ اَرَءَيْتَكَ هٰذَا
الَّذِيْ كَرَّمْتَ عَلَيَّ ۡ لَىِٕنْ اَخَّرْتَنِ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَاَحْتَنِكَنَّ
ذُرِّيَّتَهٗٓ اِلَّا قَلِيْلًا ۝ قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَاِنَّ
جَهَنَّمَ جَزَاۗؤُكُمْ جَزَاۗءً مَّوْفُوْرًا ۝ وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَعْتَ
مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ وَاَجْلِبْ عَلَيْهِمْ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكْهُمْ
فِي الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ وَعِدْهُمْ ۭ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطٰنُ اِلَّا
غُرُوْرًا ۝ اِنَّ عِبَادِيْ لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطٰنٌ ۭ وَكَفٰى
بِرَبِّكَ وَكِيْلًا ۝ رَبُّكُمُ الَّذِيْ يُزْجِيْ لَكُمُ الْفُلْكَ فِي
الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوْا مِنْ فَضْلِهٖ ۭ اِنَّهٗ كَانَ بِكُمْ رَحِيْمًا ۝

59. Bizi bu gün mucizeler göndermekten alıkoyan şey, **önceki toplumların** onları sürekli yalan saymaları olmuştur. Nitekim Semud **Kavmine** apaçık **bir mucize olmak üzere** bir dişi deve göndermiştik. Ama onlar bu deveyi öldürerek[11] **kendi kendilerine** zulmettiler. **Şunu bilin ki**, Biz mucizeleri sadece korkutmak için yollarız.

60. Hani sana, "Rabbin **sınırsız ilmiyle** insanları çepeçevre kuşatmıştır!" demiştik. Sana gösterdiğimiz **o** görüntüyü[12] ve Kuran'da lanetlenen **cehennem** ağacını insanlar için bir sınama aracı yaptık. Biz onları **azabımızla** korkutuyoruz ama, bu, onların, o aşırı[13] azgınlıklarını **daha da** artırmaktan başka bir işe yaramıyor.

61-62. Hani, biz meleklere "Adem'i saygıyla selamlayın!" demiştik de hepsi saygıyla selamlamış, sadece İblis buna yanaşmamıştı.. "Çamurdan yarattığın birinin önünde mi saygıyla eğileceğim?" **diye karşı çıkarak**, "Şu benden üstün tuttuğuna da bir bak! **Onun benden ne üstünlüğü var**. Eğer bana kıyamet gününe kadar süre tanırsan – çok azı hariç – onun soyunu kontrolüm altına alırım." demişti.

63-65. Allah da "Defol git!" dedi, "Onlardan her kim sana tabi olursa, hepinizi bekleyen ceza yaptıklarınızın tam karşılığı olan cehennem olacaktır. Haydi bakalım, dil dökerek[14] onlardan gücünün yettiğini ayartmayı dene! Atlı ve yaya **askerlerinle** saldır onlara ve **böylece** onların mallarıyla ve çocuklarıyla **işleyecekleri günahlara** ortak ol; onlara vaatlerde bulun! – Nasıl olsa Şeytanın onlara vaat ettiği hiçbir şeyin karşılığı yoktur. – Ancak **şunu bil ki**, Benim **salih** kullarım üzerinde bir etkin olmayacaktır. Çünkü **onlara** vekil olarak Rabbin yeter."

66. Lütfundan payınıza düşeni arayasınız diye sizin için denizde gemileri yüzdüren Rabbinizdir. Çünkü O size karşı çok merhametlidir.

---

11) ***bihâ*** (onunla). Yani, o deveyi öldürme eylemiyle...

12) Müfessirlere göre buradaki ***rü'ya*** (görüntü) ile kastedilen şey, Hz. Peygambere Miraç'da gösterilen olağanüstü harikulade şeylerdir. Hz. peygamber bunlardan bahsettiğinde müşrikler bunu reddettiler, inanmadılar.

13) Lafzen: "*büyük*"

14) Lafzen: "*sesinle*"

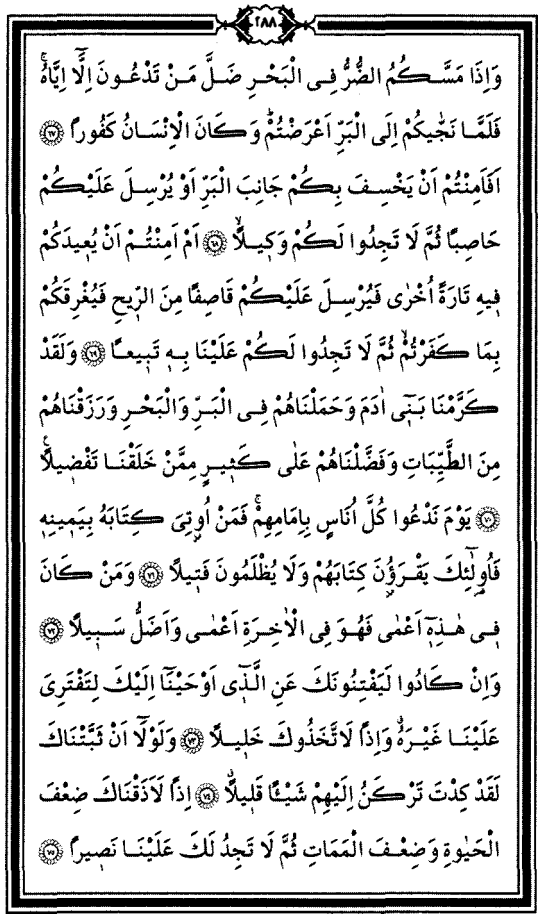
وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ
فَلَمَّا نَجَّاكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾
أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ
حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلًا ﴿٦٨﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ
فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنَ الرِّيحِ فَيُغْرِقَكُمْ
بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿٦٩﴾ وَلَقَدْ
كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ
مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا
﴿٧٠﴾ يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ
فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧١﴾ وَمَنْ كَانَ
فِي هَذِهِ أَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٧٢﴾
وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ
عَلَيْنَا غَيْرَهُ وَإِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا ﴿٧٣﴾ وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ
لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿٧٤﴾ إِذًا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ
الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

67. Denizde bir sıkıntıya düşseniz, Allah'ın dışında bütün yalvarıp yakardıklarınız sizi yüzüstü bırakır. Ama **Allah** sizi karaya çıkarınca, **bu sefer de Ondan** yüz çevirirsiniz. İnsan gerçekten çok nankördür.

68. Peki, Onun sizi yere geçirmeyeceğinden; yahut üzerinize taş toprak yağdıran can alıcı bir kasırga göndermeyeceğinden çok mu eminsiniz? **Eğer bunlar olursa** o vakit sırtınızı dayayacağınız birisini bulamazsınız.

69. Yahut, sizi tekrar denize döndürüp, üzerinize ortalığı kasıp kavuran bir fırtına göndererek nankörlüğünüze karşılık sizi boğmayacağından emin misiniz? **Eğer bunlar olursa** o vakit Bize karşı, sizin yanınızda yer alacak birini bulamazsınız.

70. Andolsun biz Âdemoğullarına ikramda bulunduk; onları karada ve denizde taşıdık; onları güzel **rızıklarla** rızıklandırdık; onları yarattıklarımızın pek çoğundan üstün tuttuk.

71. Ama Gün gelecek her toplumu önderleriyle birlikte **huzurumuza** çağıracağız. **Yaptıklarının yazılı olduğu** kitap sağ yanlarından verilen kimseler, amel defterlerini **sevinçle** okurlar; ve **böyle kimseler** en küçük bir haksızlığa uğratılmazlar.

72. Bu dünyada **gerçeği** görmeyenler Ahiret'te de kör olacaklardır; hatta **belki** daha **da** kötü bir duruma düşecekler.

73. **Ey Peygamber! Müşrikler,** senin Bizim vahyettiklerimizi terk ederek bunlara aykırı şeyleri **kabullenmeni ve bunları** Bize isnat etmeni sağlamak için seni yoldan çıkarmaya çalışıyorlar. Bunu becerebilseler seni kendilerine dost edinecekler.

74. Eğer senin imanını berkitmemiş olsaydık, az da olsa onlara eğilim gösterebilirdin.

75. O vakit Biz de sana hayatta da ölümden sonra da kat kat azabı tattırırdık ve Bize karşı sana yardımcı olacak kimse de bulamazdın.

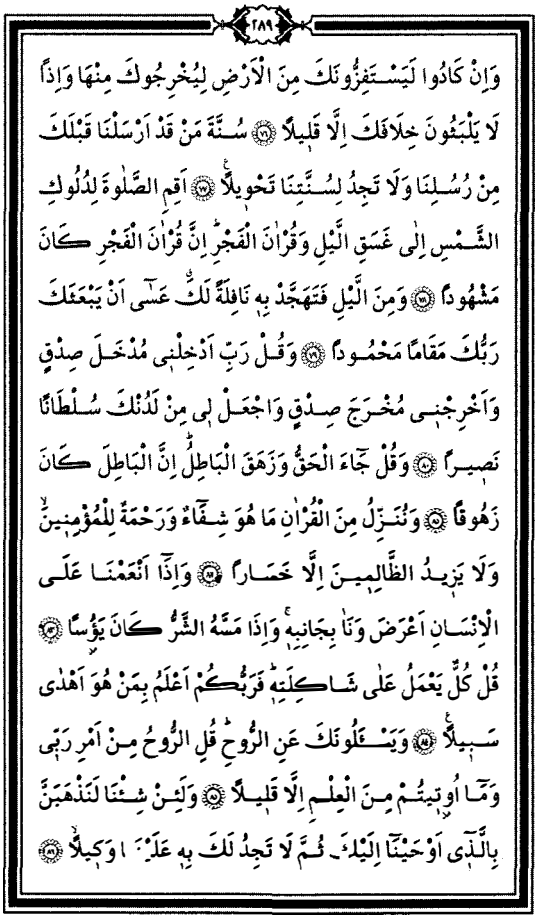
٢٨٩

وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا
لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا ۝ سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ
مِنْ رُسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا ۝ أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ
الشَّمْسِ إِلَىٰ غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ
مَشْهُودًا ۝ وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ
رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا ۝ وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ
وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا
نَصِيرًا ۝ وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ
زَهُوقًا ۝ وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ
وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا ۝ وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى
الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا ۝
قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَىٰ شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَىٰ
سَبِيلًا ۝ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي
وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا ۝ وَلَئِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ
بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا ۝

76. **Ancak seni ikna edemediklerini görünce** bu kez de - dünyayı başına dar etmek için - **doğduğun topraklardan** çıkarmaya çalışıyorlar. Ama **şunu bilsinler ki**, sen gittikten sonra kendileri de **orada** çok fazla kalamayacaklar.

77. Senden önce gönderdiğimiz peygamberler için de **izlediğimiz** yol ve yöntem[15] buydu. Bizim **belirlediğimiz** yol ve yöntemde bir değişme göremezsin.

78. Güneşin tam tepe noktasını aşmasından karanlığın iyice çökmesine kadarki **süre içerisinde** namazını gereğince kıl. Sabah **namazında Kuran** okumayı da **tam bir duyarlılık içerisinde gerçekleştir**. Çünkü seher vakti okunan **Kuran ile ulvi gerçeklere**[16] tanık olunur.

79. Gecenin bir kısmında kalk ve kendin için ilave bir amel olarak namaz kıl; belki bu sayede Rabbin seni övülmüş bir makama yükseltir.

80. **Ey Peygamber: Rabbine şöyle** yalvar: "Rabbim! **Madem ki beni Mekke'den çıkaracaklar, o halde** varacağım yere[17] hayırlısıyla varmamı; çıkacağım **şehirden** de hayırlısıyla çıkmamı sağla! Bana katından destekleyici bir güç bahşet."

81. De ki: "Hak geldi, batıl yok olup gitti! Batıl elbette yok olmaya mahkûmdur."

82. İşte Biz böylece, Kur'an'dan, müminler için şifa ve rahmet **olacak**, kâfirlerin ise sadece yıkımını artıracak **ayetler** indiriyoruz.

83. Ancak Biz insanoğluna ne zaman bir nimet bahşetsek, **şımararak Bizden** yüz çevirir ve uzaklaşır. Kendisine bir kötülük dokununca da hemen umutsuzluğa düşer.

84. De ki: "Herkes kendi karekterine göre davranmaktadır. Rabbiniz kimin en doğru yolu seçtiğini çok iyi bilmektedir."

85. Sana vahyi[18] soruyorlar. Söyle onlara, vahiy Rabbinin emriyle[19] **gerçekleşmektedir**. Bu konuda size çok az bilgi verilmiştir.

86. Dileseydik sana vahyettiklerimizi çekip alırdık ve o zaman sen, kendini bize karşı kayıracak bir kimse bulamazdın.

---

15) **Sünnetullah**: Allah'ın koyduğu, insanın tabii/fitri yapısıyla ve toplumsal olaylarla ilgili olan değişmez yasalar.

16) Bu yorum için bak: **Razi**

17) Yani Medine'ye...

18) Lafzen: "*ruhu*". Bu ayetteki ***ruh*** ile ne kastedildiği alimler arasında tartışma konusu olmuştur. Bazıları bununla insan ruhunun, bazıları vahyin, bazıları ise Cebrail'in kastedildiğini söylemişlerdir. Ancak biz, hem Şuara sûresi 52. ayette Kur'an'ın "ruh" olarak isimlendirilmiş olmasından dolayı ve hem de ayetin siyak ve sibakından dolayı bu kelimeyi vahiy olarak çevirmeyi tercih ettik.

19) Veya, "*Rabbinden bir eylem/iş olarak*"

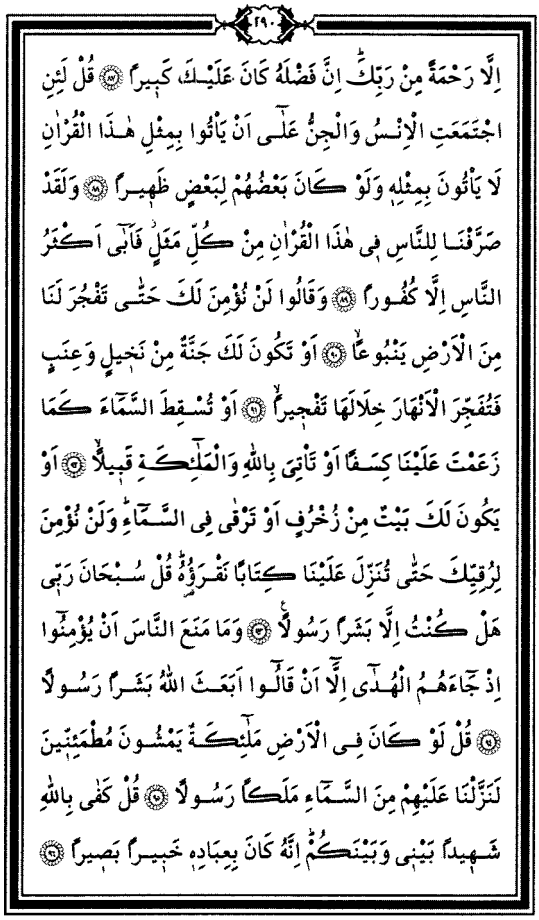
إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ﴿٨٧﴾ قُلْ لَئِنِ
اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ
لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾ وَلَقَدْ
صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَىٰ أَكْثَرُ
النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ﴿٨٩﴾ وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا
مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ﴿٩٠﴾ أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ
فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا ﴿٩١﴾ أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا
زَعَمْتَ عَلَيْنَا كِسَفًا أَوْ تَأْتِيَ بِاللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ قَبِيلًا ﴿٩٢﴾ أَوْ
يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرُفٍ أَوْ تَرْقَىٰ فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ
لِرُقِيِّكَ حَتَّىٰ تُنَزِّلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرَؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي
هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ﴿٩٣﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا
إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا
﴿٩٤﴾ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمْشُونَ مُطْمَئِنِّينَ
لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿٩٥﴾ قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ
شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿٩٦﴾

87. **Böyle bir şey olmuyorsa,** bu, sadece Rabbinin rahmeti sebebiyledir. Gerçekten de Onun senin üzerindeki lutfu çok büyüktür.

88. De ki: "Eğer bu Kuran'ın bir benzerini getirmek için bütün insanlar ve cinler bir araya gelip de birbirlerine yardım etseler, yine de bunun bir benzerini ortaya koyamazlardı."

89. Çünkü Biz bu Kuran'da her konuyu, insanlığın yararı için değişik açılardan örneklerle açıklamış bulunuyoruz. Hal böyleyken yine de insanlardan pek çoğu **bu** inkârcı tavrı terk etmekten ısrarla kaçınıyorlar.

90-93. Nitekim, **ey Muhammed,** diyorlar ki, "Bize, yerden pınarlar fışkırtmadıkça; yahut, hurma ağaçlarıyla ve asmalarla dolu bir bahçen olmadıkça ve onların arasından çağıl çağıl dereler akmadıkça; yahut, tehdit edip durduğun gibi göğü parça parça üzerimize düşürmedikçe; yahut, Allah'ı ve melekleri bizimle yüz yüze getirmedikçe; yahut, altından yapılmış bir evin olmadıkça; yahut, göğe yükselmedikçe sana inanmayacağız; kaldı **ki** göğe yükselsen bile bize oradan kendi gözlerimizle okuyabileceğimiz bir kitap getirmedikçe yine inanmayız. De ki **onlara:** "**Bütün bunlara muktedir olan** kudret ve yüceliğinde sınır olmayan Rabbimdir; ben ölümlü bir elçiden başka bir şey değilim[20]."

94. İşte böyle! İnsanlara **bir peygamber eliyle** kendilerini doğru yola iletecek bir bilgi geldiği zaman, onları ona inanmaktan alıkoyan şey "**Ne yani,** Allah ölümlü bir insanı mı elçi olarak gönderdi? **Bu hiç olacak bir şey mi?**" diye itiraz etmelerinden başka bir şey değil.

95. Söyle **onlara:** Eğer melekler yeryüzünü mesken edinip, gezip-dolaşıyor olsalardı, o zaman onlara elçi olarak bir melek indirirdik.

96. De ki **onlara:** "Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter. Zira kullarından haberdar olan **ve onları** gören Odur."

[20] Lafzen: "*Ben ölümlü bir elçiden başka bir şey miyim*?"

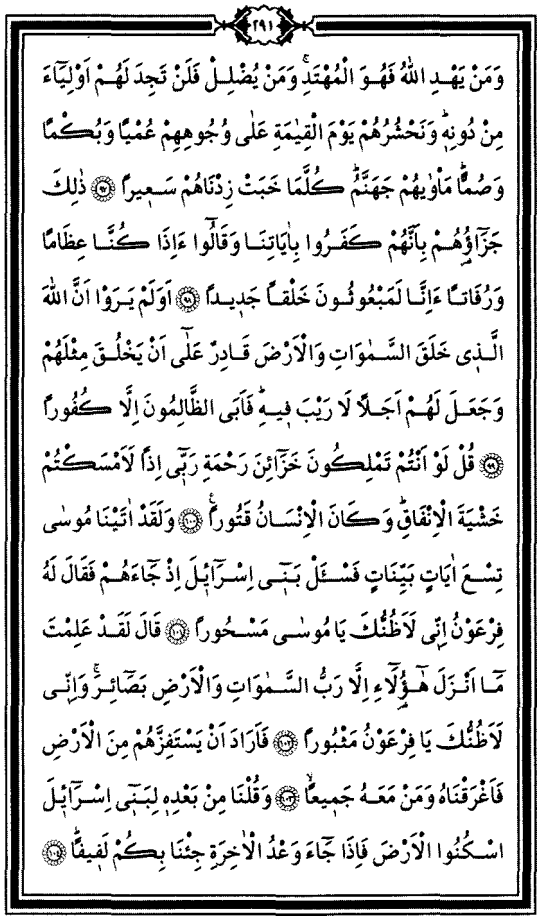

وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ ۚ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ
مِنْ دُونِهِ ۖ وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمْيًا وَبُكْمًا
وَصُمًّا ۖ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ كُلَّمَا خَبَتْ زِدْنَاهُمْ سَعِيرًا ﴿٩٧﴾ ذَٰلِكَ
جَزَاؤُهُمْ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا
وَرُفَاتًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿٩٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللّٰهَ
الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ
وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ ۖ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا
﴿٩٩﴾ قُلْ لَوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَكْتُمْ
خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ ۚ وَكَانَ الْإِنْسَانُ قَتُورًا ﴿١٠٠﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ
تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَسْأَلْ بَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ
فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا مُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿١٠١﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ
مَا أَنْزَلَ هَٰؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ ۚ وَإِنِّي
لَأَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا ﴿١٠٢﴾ فَأَرَادَ أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْأَرْضِ
فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿١٠٣﴾ وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ
اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا ﴿١٠٤﴾

97. Allah kime doğru yolu göstermişse, doğru yola erişen odur. Sapmalarına müsaade ettiği kimselere gelince, böylelerini Ona karşı koruyacak kimse bulamazsın. Kıyamet günü, - varacakları yer cehennem olmak kaydıyla – onları kör, sağır ve dilsiz olarak yüzüstü toplayacağız. **Cehenneme atınca da, ateş** ne zaman yatışır gibi olsa, onu hemen alevlendireceğiz.

98. Bu, onların, mesajlarımızı inkâr etmeleri ve "Demek biz kemik yığınına, toz toprağa dönüştükten sonra yeni bir yaratına eylemiyle yeniden diriltileceğiz, öyle mi?" demeleri yüzünden hak ettikleri bir ceza olacak.

99. Onlar, gökleri ve yeri yaratan Allah'ın, kendilerini benzersiz bir şekilde yeniden yaratacak güce sahip olduğunu ve yine kendilerine, **bir gün sona ereceğinde** şüphe olmayan **kısa** bir süre tanıdığını kavrayamıyorlar mı? Gerçi zalimler inkârın dışında her şeye burun kıvırırlar.

100. De ki: "Eğer Rabbimin bağış ve bolluk hazinelerine siz sahip olsaydınız, o zaman onlara harcayıp tüketme korkusuyla sımsıkı sarılırdınız." Çünkü insanoğlu gerçekten çok cimridir.

101. Gerçek şu ki, Biz Musa'ya dokuz mucize verdik. Sor bakalım İsrailoğulları'na; Musa onlara gelip, **ardından Firavuna gittiğinde neler olup bittiğini sana anlatsınlar. Nitekim o zaman** Firavun ona, "Ey Musa! Doğrusunu söylemek gerekirse, ben senin büyüyle donanmış[21] olduğunu düşünüyorum." demişti.

102. Musa da ona, "Sen, bu **mucizeleri, inanmayanları** uyarıp aydınlatacak işaretler olarak göklerin ve yerin Rabbinden başkasının indiremeyeceğini çok iyi bilirsin. Ey Firavun! Ben senin bütünüyle helak olacağını düşünüyorum." dedi.

103. Sonunda **Firavun** onların dünyayla bağlantılarını kesmeye karar verdi. Bu yüzden, Biz de, onu ve onunla birlikte olan herkesi **denizde** boğduk.

104. Sonra da İsrailoğulları'na "Artık yeryüzüne güvenlik içinde yerleşin; **ancak unutmayın ki**, Son Gün'**ün geleceğine ilişkin verdiğimiz** söz gerçekleştiği zaman, **diğer milletlerle birlikte** hepinizi grup grup bir araya getireceğiz." dedik.

---

21) Lafzen: "*büyülenmiş*". Ancak sözün bağlamı içerisinde ***meshur*** (*büyülenmiş*) kelimesinin büyülenmek yerine "büyüyle donanmak" şeklinde çevrilmesi daha uygundur.

105. Biz, **sana** bu **Kitab'ı** sadece hakikati ortaya koymak üzere[1] indirdik. **Evet, bu Kitap** sadece hakikati ortaya koymak üzere indi. Aynı şekilde seni de yalnızca bir müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik.

106. Bir de onu insanlara - **anlamaları için** - yavaş yavaş okuyasın diye bölümlere ayırıp parça parça indirdik.

107-108. De ki: İster inanın ona, isterse inanmayın! **Ama şunu bilin ki,** daha önceleri, kendilerine **doğru** bilgi verilmiş olanlara **bu ilahi Kitap** okunduğu zaman, onların **Allah'ın kudret ve azameti karşısında** içlerindeki korku[2] artar ve hemencecik ağlayarak yere kapanıp "Sınırsız kudreti olan Rabbimiz ne yücedir. İşte Rabbimizin verdiği söz gerçekleşti[3]." derler.

109. İşte **böyle deyip,** ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar ve **Allah'a karşı gösterdikleri** bu **bilinç ve duyarlılık** onların saygı ve sakınmalarını artırır.

110. De ki: İster Allah diye yakarın; isterse Rahman diye... Onu hangi isimle çağırırsanız çağırın **hepsi birdir.** Bütün güzel ve üstün nitelikler Onundur. **Ona dua et,** ama dua ederken sesini fazla yükseltme; çok fazla alçaltma da; bu ikisinin ortası bir tutum takın.

111. Ve de ki, "Bütün övgüler çocuk sahibi olmaya ihtiyaç duymayan, egemenliğinde ortağı bulunmayan, güçsüzlük ve düşkünlükten ötürü yardımcıya ihtiyacı olmayan Allah'a yaraşır." İşte onu hep böyle yücelterek an!

[1] Lafzen: "*hak ile..*"

[2] ***Huşu***: Kişinin Allah'ın kudret ve azameti karşısında duyduğu korku.

[3] Veya: "*...gerçekleşecektir.*"

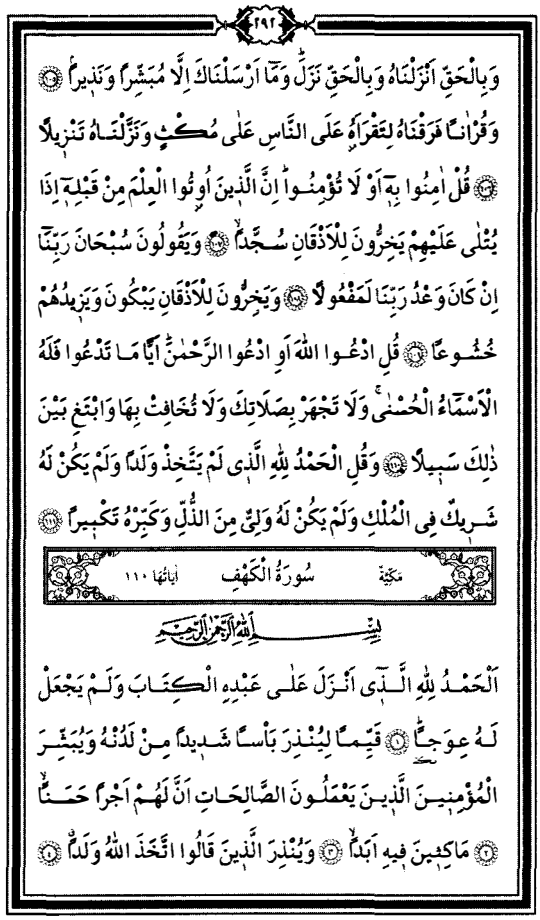

KEHF SÛRESİ (18)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 110 ayettir. Adını, inançları uğruna mağaraya sığınan gençlerin (Ashab-ı Kehf) anlatıldığı kıssadan (13- 20. ayetler) almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-4. Bütün övgüler Allah'a mahsustur. **O Allah ki, inkârcıları,** katından gelecek şiddetli bir azapla uyarması; **Allah'ın** güzel **gördüğü** amellerde bulunan müminleri - güzel bir mükâfat olarak - içerisinde sonsuza kadar kalacakları cennetlerle müjdelemesi ve **ayrıca** "Allah çocuk sahibi oldu" diyenleri **de** ikaz etmesi için kulu **Muhammed'e,** anlaşılmasını engelleyen her tür karmaşadan uzak, sağlam **bir referans** olan Kitab'ı indirmiştir.

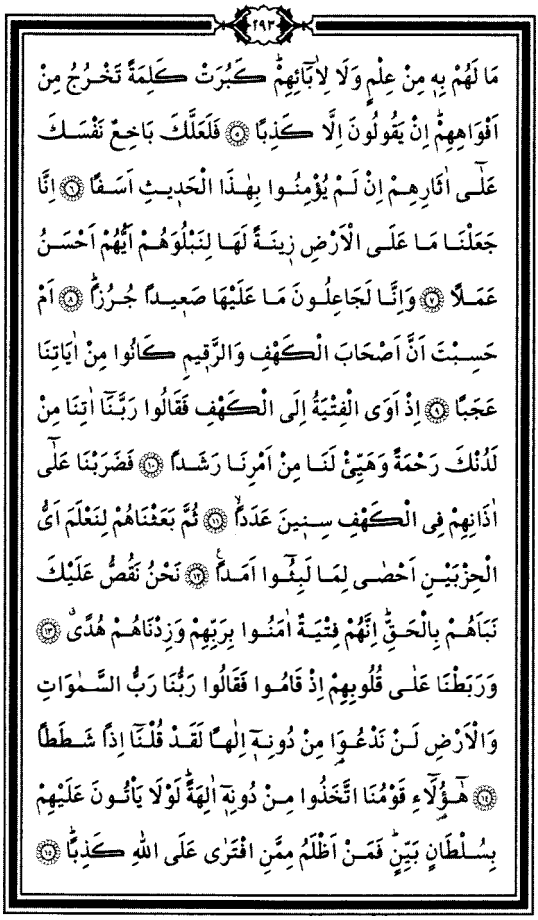
٢٩٣
مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِاٰبَآئِهِمْ ۚ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ
اَفْوَاهِهِمْ ۚ اِنْ يَّقُوْلُوْنَ اِلَّا كَذِبًا ۝ فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ
عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ اِنْ لَّمْ يُؤْمِنُوْا بِهٰذَا الْحَدِيْثِ اَسَفًا ۝ اِنَّا
جَعَلْنَا مَا عَلَى الْاَرْضِ زِيْنَةً لَّهَا لِنَبْلُوَهُمْ اَيُّهُمْ اَحْسَنُ
عَمَلًا ۝ وَاِنَّا لَجٰعِلُوْنَ مَا عَلَيْهَا صَعِيْدًا جُرُزًا ۝ اَمْ
حَسِبْتَ اَنَّ اَصْحٰبَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيْمِ كَانُوْا مِنْ اٰيٰتِنَا
عَجَبًا ۝ اِذْ اَوَى الْفِتْيَةُ اِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوْا رَبَّنَآ اٰتِنَا مِنْ
لَّدُنْكَ رَحْمَةً وَّهَيِّئْ لَنَا مِنْ اَمْرِنَا رَشَدًا ۝ فَضَرَبْنَا عَلٰٓى
اٰذَانِهِمْ فِى الْكَهْفِ سِنِيْنَ عَدَدًا ۝ ثُمَّ بَعَثْنٰهُمْ لِنَعْلَمَ اَىُّ
الْحِزْبَيْنِ اَحْصٰى لِمَا لَبِثُوْٓا اَمَدًا ۝ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ
نَبَاَهُمْ بِالْحَقِّ ۚ اِنَّهُمْ فِتْيَةٌ اٰمَنُوْا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنٰهُمْ هُدًى ۝
وَّرَبَطْنَا عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اِذْ قَامُوْا فَقَالُوْا رَبُّنَا رَبُّ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ لَنْ نَّدْعُوَا مِنْ دُوْنِهٖٓ اِلٰهًا لَّقَدْ قُلْنَآ اِذًا شَطَطًا
۝ هٰٓؤُلَآءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِهٖٓ اٰلِهَةً ۚ لَوْلَا يَاْتُوْنَ عَلَيْهِمْ
بِسُلْطٰنٍ بَيِّنٍ ۚ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ۝

5. Oysa **Allah hakkında** ne kendileri **doğru** bir bilgiye sahip, ne de ataları. Ağızlarından dökülen ne ağır bir söz[4] böyle! Yalandan başka bir şey söylemiyor onlar.

6. Peki onlar bu ilahi kelama inanmıyorlar diye, **şimdi sen kalkıp** üzüntünden kendini mi paralayacaksın?

7. Gerçek şu ki, Biz yeryüzündeki her şeye kendine özgü bir güzellik verdik. **Bunu** insanların[5] hangisinin güzel ameller işleyeceğini sınamak için **yaptık**.

8. Ve tabi ki **istersek** onun üzerindekileri kupkuru bir toprağa da dönüştürebiliriz[6].

9. Yoksa sen mağaraya **sığınan** insanların ve **o** kitabelerde **söz edilen kimselerle ilgili kıssanın** Bizim **diğer** mucizelerimizden **daha** harikulade bir şey mi olduğunu düşünüyorsun?

10. Hani o gençler mağaraya sığındıkları zaman "Ey Rabbimiz!" demişlerdi; "Bize katından bir rahmet bahşet, ve işimizde bizim için doğru olanı takdir et!"

11. Biz de onları **uyutarak**, kulaklarını senelerce **dış dünyaya** kapalı tuttuk.

12. Sonra da ne kadar kaldıklarını kendi içlerindeki iki gruptan hangisinin **gerçeğe** daha yakın bilebildiğini görelim diye onları yeniden dirilttik.

13. Biz onların hikâyesini bütün gerçekliğiyle sana anlatıyoruz işte: Onlar Rablerine inanmış gençlerdi. Biz de onları doğru yolda **derin bir bilinç ve duyarlılıkla** güçlendirdik.

14-15. Ayrıca kalplerini de pekiştirdik. Öyle ki **kavimlerinin dinlerine** baş kaldırarak **birbirlerine** şöyle dediler: Rabbimiz göklerin ve yerin Rabbidir. Biz Ondan başkasına asla yalvarıp yakarmayacağız. **Şayet böyle bir şey yaparsak** çok çirkin bir söz söylemiş oluruz. Oysa bizim soydaşlarımız **inançlarını destekleyen** herhangi bir açık kanıt getirmedikleri halde Ondan başka varlıkları ilah ediniyorlar. Oysa Allah hakkında saçma sapan şeyler uydurandan daha zalim kim olabilir.

---

[4] Yani, "*Allah çocuk sahibi oldu*" sözü...

[5] Lafzen: "*onların*"

[6] Veya: "*Onun üzerindekileri **vakti gelince** mutlaka kupkuru bir toprağa dönüştüreceğiz*"

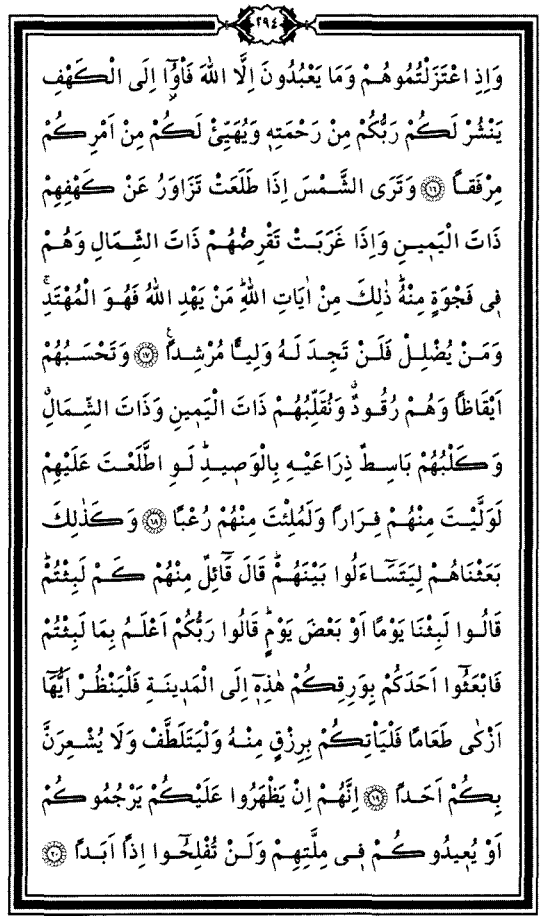

16. İçlerinden biri şöyle dedi: Mademki biz[7] onlardan ve onların taptıklarından ayrıldık, o halde **bir** mağaraya sığınalım da Rabbimiz üzerimize rahmeti yaysın ve işimizi kolaylaştırsın.

17. **Şayet sen yanlarında olsaydın,** onlar **mağaranın** içindeki geniş bir boşluğun içerisinde **uyurlarken,** Güneşin, - doğduğu zaman - onların **bulunduğu** mağarayı sağ yandan yalayıp geçtiğini, batarken de sol yana meylederek geçip gittiğini görürdün[8]. Bu, Allah'ın mucizelerindendir. Allah kimi doğru yola iletirse, o doğru yolu bulmuştur. Kimi de sapıklıkta bırakırsa artık onun için yol gösterecek bir dost bulamazsın.

18. Uykuda olmalarına rağmen sen onları uyanık sanırdın. Çünkü Biz onları sağa sola döndürüyorduk. Köpekleri de eşikte ayaklarını uzatmış vaziyette **yatıyordu**. Onları **bu halde** görseydin mutlaka arkanı dönüp kaçardın; onların **bu halinden** dolayı içine korku düşerdi.

19-20. İşte onlar bu haldeyken, Biz kendilerini birbirleriyle konuşsunlar diye dirilttik. İçlerinden biri: Burada ne kadar kaldık[9] acaba? diye sordu. Ötekiler, "**Herhalde** bir gün.. veya günün az bir kısmı kadar..." dediler ve "Ama yine de ne kadar kaldığımızı[10] Rabbimiz daha iyi bilir." diye eklediler. Ardından **birisi şöyle dedi:** "İçimizden birisini şu gümüş **para** ile şehre gönderelim[11] de, **baksın**, hangi yiyecek daha güzelse, ondan bize yiyecek bir şeyler **alıp** getirsin. Tabi bu arada çok dikkatli olsun, sakın yerimizi[12] kimseye belli etmesin. Çünkü onlar bizi[13] ellerine geçirirlerse ya taşlayarak öldürürler, ya da kendi dinlerine döndürürler; ki bu durumda asla iflah olmayız."

---

[7] Lafzen: "*Madem ki siz onlardan ve onların taptıklarından ayrıldınız, o halde mağaraya sığının*" Bu üslup özelliği için bak: Yusuf Sûresi: 9. ayetin dipnotu

[8] Lafzen: "... *görürsün*"

[9] Lafzen: "... *kaldınız*" Bu üslup özelliği için bak: Yusuf Sûresi: 9. ayetin dipnotu

[10] Lafzen: "... kaldığınızı" Bu üslup özelliği için bak: Yusuf Sûresi: 9. ayetin dipnotu

[11] Lafzen: "*İçinizden birisini ... gönderin*" Bu üslup özelliği için bak: Yusuf Sûresi: 9. ayetin dipnotu

[12] Lafzen: "... *yerinizi...*" Bu üslup özelliği için bak: Yusuf Sûresi: 9. ayetin dipnotu

[13] Lafzen: "... *sizi* ..." Bu üslup özelliği için bak: Yusuf Sûresi: 9. ayetin dipnotu

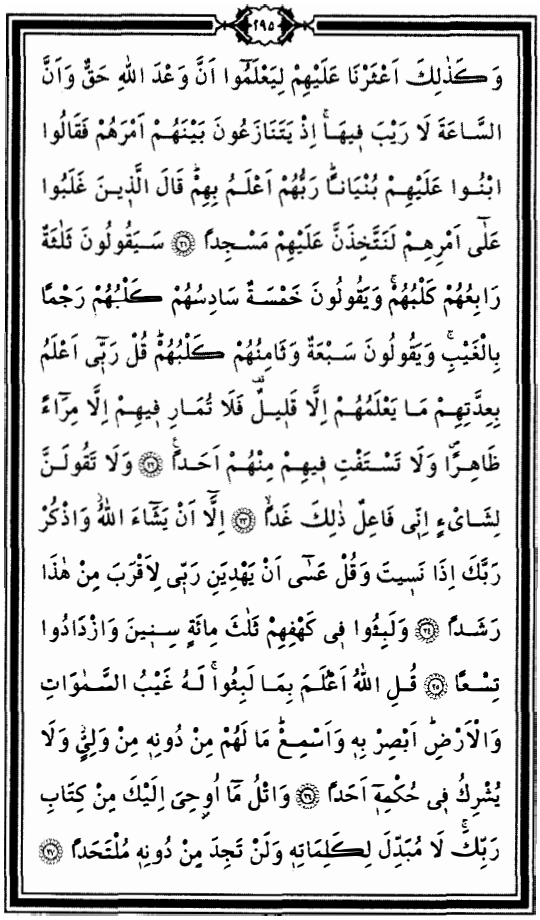

وَكَذٰلِكَ اَعْثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوٓا اَنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَّاَنَّ
السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا ۚ اِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ اَمْرَهُمْ فَقَالُوا
ابْنُوا عَلَيْهِمْ بُنْيَانًا ۖ رَبُّهُمْ اَعْلَمُ بِهِمْ ۗ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا
عَلٰٓى اَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴿٢١﴾ سَيَقُولُونَ ثَلٰثَةٌ
رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ ۚ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا
بِالْغَيْبِ ۚ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَّثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ ۚ قُلْ رَّبِّيٓ اَعْلَمُ
بِعِدَّتِهِمْ مَّا يَعْلَمُهُمْ اِلَّا قَلِيلٌ ۗ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ اِلَّا مِرَآءً
ظَاهِرًا ۖ وَّلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِّنْهُمْ اَحَدًا ﴿٢٢﴾ وَلَا تَقُولَنَّ
لِشَايْءٍ اِنِّي فَاعِلٌ ذٰلِكَ غَدًا ﴿٢٣﴾ اِلَّآ اَنْ يَّشَآءَ اللّٰهُ ۚ وَاذْكُرْ
رَّبَّكَ اِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسٰٓى اَنْ يَّهْدِيَنِ رَبِّي لِاَقْرَبَ مِنْ هٰذَا
رَشَدًا ﴿٢٤﴾ وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلٰثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَازْدَادُوا
تِسْعًا ﴿٢٥﴾ قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا ۖ لَهُ غَيْبُ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضِ ۖ اَبْصِرْ بِهٖ وَاَسْمِعْ ۚ مَا لَهُمْ مِّنْ دُونِهٖ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا
يُشْرِكُ فِي حُكْمِهٖٓ اَحَدًا ﴿٢٦﴾ وَاتْلُ مَآ اُوحِيَ اِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ
رَبِّكَ ۖ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهٖ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهٖ مُلْتَحَدًا ﴿٢٧﴾

21. Biz de, sırf, **insanlar**, Allah'ın **öldürdükten sonra yeniden dirilteceğine ilişkin** va'dinin gerçek olduğunu ve **Kıyamet** Saati'nin geleceği konusunda **en küçük bir** kuşku bulunmadığını anlasınlar **diye mağara ehlinden** haberdar ettik. Hani o vakit **onlardan haberdar olan ahali** kendi aralarında onların durumlarını tartışıyorlardı. Bazıları, "Onların anısına bir anıt dikelim[14]. Onların başına gelen her neyse, bunu en iyi Allah bilir." dediler. İçlerinden sözü geçen kimseler ise, "Onların anısına mutlaka buraya bir mescit yapmalıyız!" dediler.

22. **Asırlar sonra bir takım kimseler, bilmedikleri bir konuda tahminde bulunarak**, "Onlar üç kişiydiler, dördüncüleri köpekleriydi." yahut, "Beş kişiydiler, altıncıları köpekleriydi." ya da, "**Hayır**, yedi kişiydiler, sekizincileri köpekleriydi." diye **ileri geri** konuşacaklar. De ki: "Onların sayısını en iyi Rabbim bilir." Onları bilen azdır. Onlar hakkındaki **bu kıssadan çıkan** görünür dersin dışında kimseyle herhangi bir tartışmaya girme ve onlar hakkında **daha fazla bilgi edinmek için** kimseye bir şey sorma.

23-24. Ve hiçbir şey hakkında "Ben bu işi yarın mutlaka yapacağım." deme; ancak, "Eğer Allah dilerse **yapabilirim**" **de!** Böyle demeyi unutursan, hatırlayınca Rabbini an ve "Umarım ki Rabbim beni **yapma vadinde bulunduğum** şeyden daha hayırlı bir yola yönlendirir." de.

25. **Bazıları**, onların, mağaralarında üç yüz yıl kaldıklarını **ileri sürdüler**. **Kimileri de** bu sayıya dokuz yıl daha eklediler.

26. De ki: Onların orada ne kadar kaldıklarını en iyi Allah bilir. Göklerin ve yerin gizli gerçekleri Onun bilgisi dahilindedir. Gerçekten de O ne mükemmel görür, ne mükemmel işitir! Onların **Allah**'tan başka sığınacakları hiçbir dost yoktur. O, kendi egemenliğine hiç kimseyi ortak etmez.

27. O halde Rabbinin Kitabından sana vahyedilenleri **insanlara** duyur. Onun sözlerini değiştirebilecek hiç kimse yoktur. Ve sen Ondan başka sığınacak kimse de bulamazsın.

[14] Lafzen: "... *anıt dikin*" Bu üslup özelliği için bak: Yusuf Sûresi: 9. ayetin dipnotu

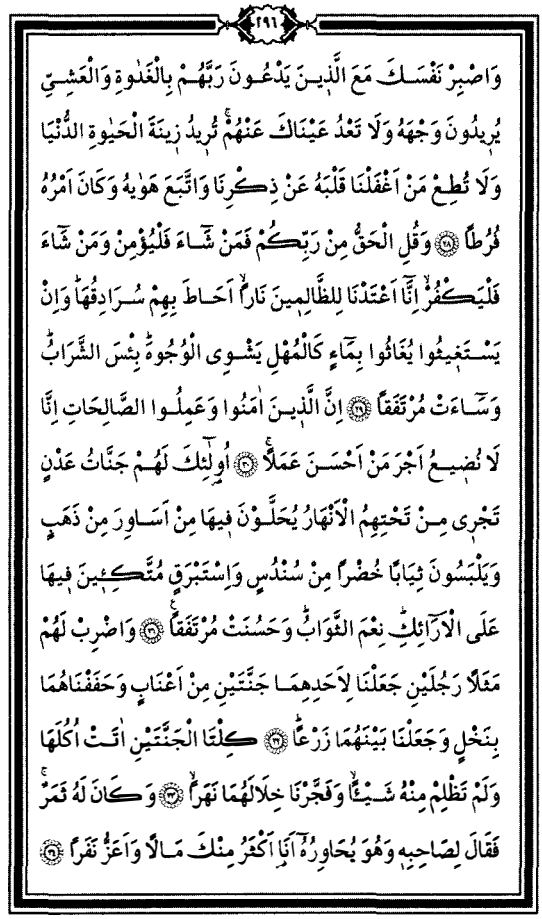

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدٰوةِ وَالْعَشِيِّ
يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَلَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوٰيهُ وَكَانَ اَمْرُهُ
فُرُطًا ۝ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَآءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَآءَ
فَلْيَكْفُرْ اِنَّآ اَعْتَدْنَا لِلظّٰلِمِينَ نَارًا اَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَاِنْ
يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَآءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِى الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ
وَسَآءَتْ مُرْتَفَقًا ۝ اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اِنَّا
لَا نُضِيعُ اَجْرَ مَنْ اَحْسَنَ عَمَلًا ۝ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ جَنّٰتُ عَدْنٍ
تَجْرِى مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهٰرُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ
وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَاِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِـِٔينَ فِيهَا
عَلَى الْاَرَآئِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَفَقًا ۝ وَاضْرِبْ لَهُمْ
مَثَلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِاَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ اَعْنَابٍ وَحَفَفْنٰهُمَا
بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زَرْعًا ۝ كِلْتَا الْجَنَّتَيْنِ اٰتَتْ اُكُلَهَا
وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْـًٔا وَفَجَّرْنَا خِلٰلَهُمَا نَهَرًا ۝ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ
فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ اَنَا اَكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَاَعَزُّ نَفَرًا ۝

28. **Ey Peygamber! "Şu köleleri yanından uzaklaştırırsan seni dinleriz" diyen müşriklere uyma.**[15] **Bilakis** sabah akşam, Rablerinin rızasını kazanmak için Ona yalvaran **o yoksul Müslümanlarla** birlikte ol. Dünya hayatının geçici güzelliklerini arzulayarak – onları gözden çıkarma. Kalbini Bizi anmaktan mahrum bıraktığımız, arzularına uyan ve işi hep aşırılık olan kimseye itaat etme.

29. De ki: "**Bu ilahi mesaj**, Rabbinizden **gelen** bir hakikattir." Artık ona dileyen inansın, dileyense reddetsin! Çünkü Biz, zalimler için, onları dalga dalga alev katmanlarıyla kuşatacak bir ateş hazırladık. Ne zaman su isteseler, erimiş kurşunu andıran ve **buharı** yüzlerini kavuran bir su verilir onlara. Ne kötü bir içecek; ne kötü bir konfor, **değil mi?**

30. İman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** amellerde bulunanlara gelince; Biz iyi ve güzel olanı yapmakta sebat gösterenlerin emeğini zayi etmeyiz.

31. İçlerinden derelerin çağıldadığı ebedi **mutluluk** mekânı cennetler[16] bunların olacaktır. Orada altın bileziklerle bezenecekler; yeşil ipekli ve işlemeli giysiler giyecekler ve **yumuşak** divanlara yaslanıp oturacaklardır. Ne güzel bir karşılık; ne güzel bir dinlenme yeri **değil mi?**

32. Onlara şu iki adamın durumunu örnek göster: Onlardan birisine iki bağ bahşetmiş, ikisinin de etrafını hurma ağaçlarıyla çevirmiş; aralarına da ekili bir alan yerleştirmiştik.

33-34. Bu her iki bahçe de beklenen ürünü veriyor, verimlerinde hiç azalma olmuyordu. Çünkü Biz her birinin içinden bir dere akıtmıştık. Böylece **bahçe sahibi bolca** ürün devşiriyordu. Ama **bir gün bu adam** komşusuyla tartışırken, **söz arasında** ona "Benim malım mülküm seninkinden çok; çevrem senden daha geniş ve **senden daha** saygınım." dedi.

[15] Müşrikler Peygamberimize geldiler ve Suheyb, Ammar, Habbab ve benzeri yoksul ve köle Müslümanları kastederek "Seninle oturup (dediklerini dinlememiz) için şu köleleri yanından uzaklaştır" dediler. (Bak: **Zemahşeri**)

[16] Bak: Tevbe:72'nin dipnotu

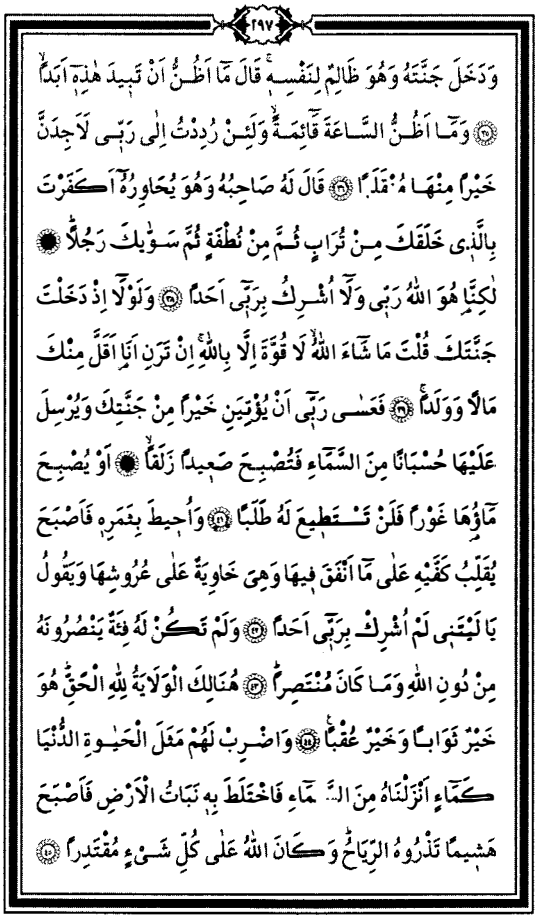

35-36. İşte bu adam **bir gün** bahçeye girdi ve – kendi kendisine yazık ederek - "Bahçenin bir gün yok olacağını asla düşünemiyorum; Kıyametin kopacağına da **kesinlikle** inanmıyorum. Hem **o Saat gelse ve** ben Rabbimin huzuruna çıkarılsam bile, mutlaka bundan daha iyisiyle karşılaşırım." dedi.

37-38. Kendisiyle tartışmaya girdiği komşusu ona, "Seni **önce** topraktan, sonra bir damla spermden yaratıp ardından da eksiksiz bir insan şekline sokan Allah'a karşı nankörlük mü ediyorsun?" deyip, "Oysa benim Rabbim Allah'tır; ben Rabbimin yanı sıra başka bir kimseyi tanrı edinmem." **diye de ekledi.**

39-41. **Ardından da**, "**Yazık!**" dedi, "Keşke bağına girdiğin zaman *'Allah'ın dilediği* ***olur***! *Çünkü Onun yardımı olmasaydı biz buna güç yetiremezdik'*[17] deseydin. Beni servet ve güç açısından kendinden daha zayıf görüyorsun ama, **nerden biliyorsun**, Rabbim pekala bana senin bağından-bahçenden daha hayırlısını verebileceği gibi, seninkinin üzerine de gökten bir afet gönderip tarumar edebilir. Yahut **bahçedeki** suyu kurutur da, bir daha asla onu geri elde edemezsin."

42. **Ve gerçekten de öyle oldu:** Ürünle **dolup taşan bahçeleri** tarumar edildi. Altüst olan çardakları karşısında onca emeğine yanarak, "Ah! Keşke Rabbim'in yanısıra başka varlıkları tanrı edinmeseydim!" diye dövünmeye başladı.

43. Çünkü onun ne Allah'tan başka kendisine yardım edecek bir kimsesi vardı; ve ne de o kendi başının çaresine bakabilecek durumdaydı.

44. İşte bu durumda, himayesine girilebilecek tek güç Gerçek **İlah olan** Allah'tır. En güzel mükafatı veren de, en güzel akıbeti nasip eden de Odur.

45. Onlara dünya hayatını anlat: **Dünya hayatı**, tıpkı, yeryüzündeki bitkilerin, gökten inen yağmurla **yeşerip, dal budak salarak birbirine** karışmasının ardından rüzgârın savurduğu bir çer-çöp haline dönüşmesine benzer. Allah her şeye güç yetirir.

[17] Lafzen: "*Allah'tan başka* ***hiç kimsenin*** *gücü yoktur*"

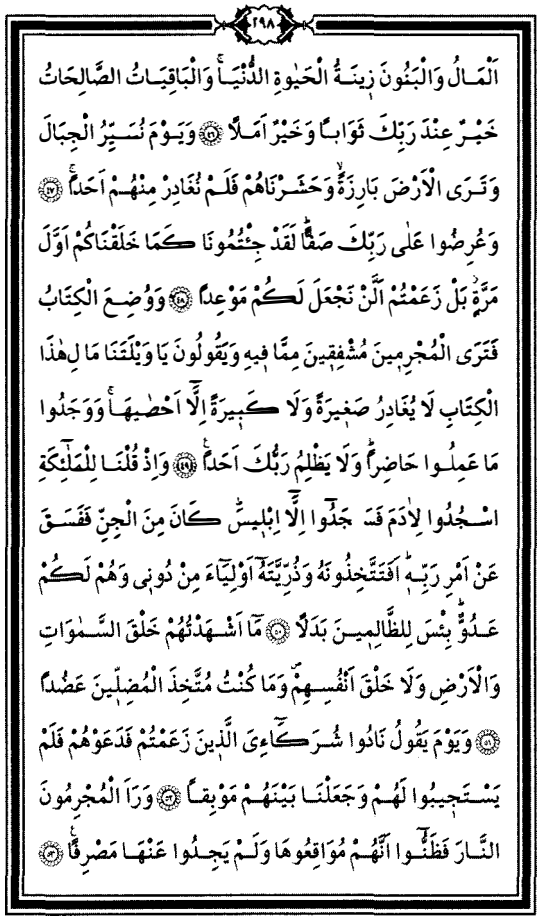

46. Mal mülk ve çocuklar dünya hayatının güzelliğidir. Ancak kalıcı olan erdemli davranışlar Rabbin katında hem sevap açısından daha hayırlı, hem de ümit bağlamaya daha layıktır.

47. Bir gün dağları yerinden oynatırız da sen o gün yeryüzünü bomboş görürsün. Sonra da istisnasız herkesi yeniden diriltip bir araya getiririz.

48. Grup grup Rablerinin huzuruna çıkarıldıklarında Rableri onlara şöyle der: "İşte siz - ilk kez yarattığımız gündeki gibi - tekrar huzurumuza geldiniz. Oysa siz, **hesabın görüleceği** bir zamanı belirlemediğimizi sanıyordunuz değil mi?"

49. **Yaptıklarının yazılı olduğu** kayıtlar **önlerine** konulunca, suçluların orada yazılı olanlardan irkildiklerini görürsün: "Vay bizim halimize! Ne acayip kayıtmış bu böyle! Ne küçük bırakmış ne büyük! Hepsini sayıp dökmüş!" derler. Böylece yapıp ettikleri her şeyi **kaydedilmiş olarak** karşılarında bulurlar ve Rabbinin hiç kimseye zulmetmediğini **anlarlar**.

50. Hani biz meleklere Âdem'i saygıyla selamlayın[18] demiştik de, İblis'in dışında hepsi saygıyla selamlamıştı. İblis cinlerdendi. Rabbinin buyruğuna karşı çıktı. Siz şimdi Beni bırakarak, onu ve avanesini mi dost edineceksiniz? Üstelik de onlar sizin düşmanlarınız olduğu halde... **Bakın şu** zalimlerin **tercihine**! Ne kötü bir tercih böyle!

51. Oysa Ben onları ne göklerin ve yerin yaratılışına tanık kıldım ne de kendi yaratılışlarına. Ayrıca insanları yoldan çıkaran bu kimseleri ben yardımcı falan da edinmiş değilim.

52. Nitekim o gün geldiğinde, Allah onlara, "Hadi yalvarın bakalım **ilahlıkta** Bana ortak olduklarını sandığınız o varlıklara **da gelip sizi kurtarsınlar!**" der. Bunun üzerine onlar yalvarırlar ama berikiler onların bu yalvarmalarına karşılık veremezler. Çünkü onların arasına aşılmaz bir duvar koymuşuzdur.

53. Günaha gömülmüş olanlar o gün ateşi görüp oraya girmek zorunda olduklarını anlayacaklar, ama kaçıp kurtulacak bir yol bulamayacaklar.

[18] ***Secde*** kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: Bakara: 34'ün dipnotu.

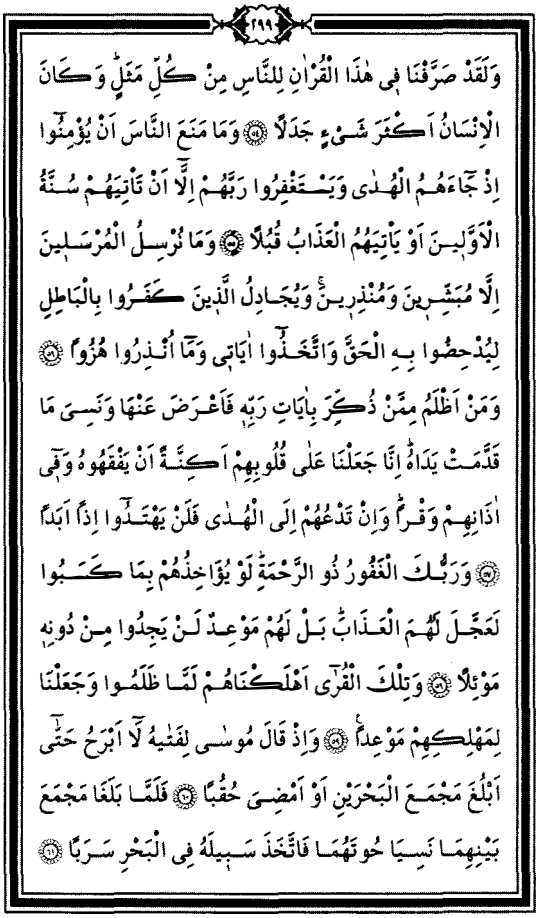

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ
الْاِنْسَانُ اَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا ۝ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ اَنْ يُؤْمِنُوٓا
اِذْ جَآءَهُمُ الْهُدٰى وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ اِلَّآ اَنْ تَاْتِيَهُمْ سُنَّةُ
الْاَوَّلِيْنَ اَوْ يَاْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ۝ وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِيْنَ
اِلَّا مُبَشِّرِيْنَ وَمُنْذِرِيْنَ ۚ وَيُجَادِلُ الَّذِيْنَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ
لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوٓا اٰيَاتِي وَمَآ اُنْذِرُوا هُزُوًا ۝
وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيٰتِ رَبِّهٖ فَاَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا
قَدَّمَتْ يَدَاهُ ۭ اِنَّا جَعَلْنَا عَلٰى قُلُوْبِهِمْ اَكِنَّةً اَنْ يَّفْقَهُوْهُ وَفِيْٓ
اٰذَانِهِمْ وَقْرًا ۭ وَاِنْ تَدْعُهُمْ اِلَى الْهُدٰى فَلَنْ يَّهْتَدُوْٓا اِذًا اَبَدًا
۝ وَرَبُّكَ الْغَفُوْرُ ذُو الرَّحْمَةِ ۭ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوْا
لَعَجَّلَ لَهُمُ الْعَذَابَ ۭ بَلْ لَّهُمْ مَّوْعِدٌ لَّنْ يَّجِدُوْا مِنْ دُوْنِهٖ
مَوْئِلًا ۝ وَتِلْكَ الْقُرٰٓى اَهْلَكْنٰهُمْ لَمَّا ظَلَمُوْا وَجَعَلْنَا
لِمَهْلِكِهِمْ مَّوْعِدًا ۝ وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِفَتٰىهُ لَآ اَبْرَحُ حَتّٰٓى
اَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ اَوْ اَمْضِيَ حُقُبًا ۝ فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ
بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوْتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيْلَهٗ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ۝

54. Kuşkusuz Biz bu Kuran'da insanoğlunun yararlanması için türlü türlü dersler ortaya koyduk. Ama insanoğlu, **olur olmaz** her şeye karşı çıkmaya çok meraklıdır[19].

55. Nitekim kendilerine doğru yol rehberi[20] gelmişken, insanları, iman etmekten ve Rablerinden bağışlanma dilemekten alıkoyan şey, önceki günahkâr toplulukların başlarına gelenlerin kendi başlarına da gelmesini yahut nihai azapla yüz yüze gelmeyi **ısrarla istemelerinden** başka ne olabilir ki?

56. Hâlbuki Biz elçilerimizi sadece müjdeleyici ve uyarıcı olarak göndeririz. **Hakikati** inkâra şartlanmış olanlar ise, onlara karşı asılsız iddialarla **güya** hakkı çürütmek için mücadele ediyorlar; mesajlarımızı ve uyarılarımızı alay konusu ediyorlar.

57. Allah'ın ayetleriyle uyarılmışken, ondan yüz çevirerek yapıp ettiği günahları unutandan daha zalim kim olabilir. Biz böylelerinin kalplerine **hakkı** kavramalarını engelleyen bir kılıf **geçirip**, kulaklarına da **hakikati işitmelerini engelleyen** bir ağırlık koyduk. Bu yüzden sen onları doğru yola davet etsen **bile** onlar asla yola gelmezler.

58. Ama her şeye rağmen merhametli olan Rabbin çok bağışlayıcıdır. Yoksa işledikleri her günahtan dolayı onları hemencecik hesaba çekseydi, **hak ettikleri** azabı çabucak başlarına getirirdi. Ancak onlara mühlet verilmiştir. **O vakit gelince** artık **azaptan** kurtulmak için hiç bir yol bulamazlar.

59. **Bu kuralın bu şekilde işlediğinin delili** geçmişte[21] halkını helak ettiğimiz **bir takım** memleketlerdir: Onlara da **tıpkı şimdikiler gibi** belli bir süre tanımıştık. Ancak zulüm işlemeye devam edince onları helak ettik.

60. Hani bir zamanlar Musa yardımcısına "İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar durmayacağım; senelerce gitmem gerekse bile **gideceğim**." demişti.

61. Nihayetinde iki **denizin** birleştiği yere vardıklarında **azıklarındaki** balığı **orada** unuttular. Balık da denize dalıp gözden kayboldu.

---

[19] Lafzen, "*insanoğlu tartışmaya çok düşkündür*"

[20] Kitap yahut peygamber

[21] Lafzen, "*şu*". ***Tilke*** edatı uzak için işaret zamiri olduğundan, uzak zamanı işaret etmektedir, bu yüzden "geçmişteki" diye çevirdik.

62. Ve oradan biraz uzaklaştıktan sonra **Musa** yardımcısına "Azığımızı getir de yiyelim; gerçekten bu yolculuk bizi çok yordu" dedi.

63. Yardımcısı, "Gördün mü, **başımıza geleni!**" dedi, " O kayanın yanında **dinlenmek için** durduğumuzda ben balığın **nereye gittiğini sana söylemeyi** unuttum. Onu hatırlamamı olsa olsa bana şeytan unutturmuştur. **Balık**, şaşırtıcı bir şekilde, bir yolunu bulup denize sıçrayarak gözden kayboldu!"

64. Musa **bunu duyunca, heyecanla** "İşte aradığımız yer orası!" dedi. Tekrar izleri üzere **geldikleri yere** geri döndüler.

65. Ve orada kendisine lütufta bulunarak özel bir bilgiyle donattığımız kullarımızdan birisine[22] rastladılar.

66. Musa ona, "Sana öğretilen gerçeği bana da öğretebilmen için yoldaşın olabilir miyim?" dedi.

67. O da, "Sen, benimle birlikte **iken olabileceklere** tahammül edemezsin" dedi.

68. **Ardından da** "İç yüzünü bilmediğin bir şeye nasıl katlanabilirsin ki?" **diye ekledi.**

69. Musa, "İnşallah sen benim sabırlı olduğumu göreceksin. Sana hiçbir konuda problem çıkarmayacağım." dedi.

70. **O Bilge kişi de**, "O zaman" dedi, "eğer benimle yoldaş olmaya **kararlıysan**, ben sana bir açıklama yapıncaya kadar yaptığım hiçbir şey hakkında bana soru sormayacaksın."

71. **Musa bunu kabul edince birlikte** yola koyuldular. Nihayet bir gemiye bindiler. Bir süre sonra adam gemiyi deldi. **Bunu gören Musa**, "Yoksa yolcular boğulsunlar diye mi gemiyi deldin? Sen gerçekten çok tehlikeli bir iş yapıyorsun " diye **itiraz etti.**

72. Adam, "Ben sana, benimle birlikte

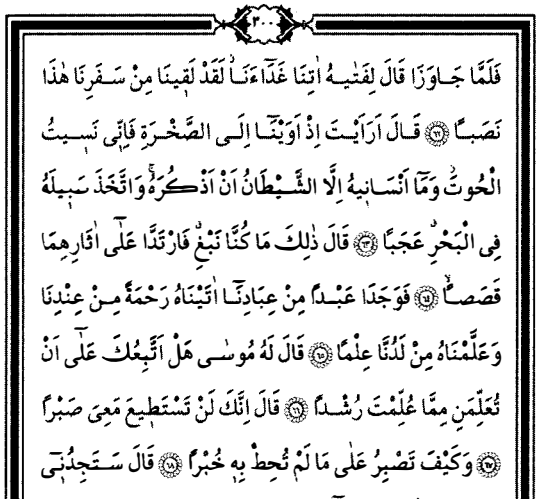
فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتٰىهُ اٰتِنَا غَدَآءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا
نَصَبًا ﴿٦٢﴾ قَالَ اَرَاَيْتَ اِذْ اَوَيْنَآ اِلَى الصَّخْرَةِ فَاِنِّي نَسِيتُ
الْحُوتَ وَمَآ اَنْسَانِيهُ اِلَّا الشَّيْطَانُ اَنْ اَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ
فِي الْبَحْرِ عَجَبًا ﴿٦٣﴾ قَالَ ذٰلِكَ مَا كُنَّا نَبْغِ فَارْتَدَّا عَلٰى اٰثَارِهِمَا
قَصَصًا ﴿٦٤﴾ فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَآ اٰتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِنَا
وَعَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا ﴿٦٥﴾ قَالَ لَهُ مُوسٰى هَلْ اَتَّبِعُكَ عَلٰى اَنْ
تُعَلِّمَنِ مِمَّا عُلِّمْتَ رُشْدًا ﴿٦٦﴾ قَالَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا
﴿٦٧﴾ وَكَيْفَ تَصْبِرُ عَلٰى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا ﴿٦٨﴾ قَالَ سَتَجِدُنِي
اِنْ شَآءَ اللّٰهُ صَابِرًا وَلَآ اَعْصِي لَكَ اَمْرًا ﴿٦٩﴾ قَالَ فَاِنِ اتَّبَعْتَنِي
فَلَا تَسْـَٔلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتّٰى اُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا ﴿٧٠﴾ فَانْطَلَقَا
حَتّٰى اِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ اَخَرَقْتَهَا لِتُغْرِقَ اَهْلَهَا
لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا اِمْرًا ﴿٧١﴾ قَالَ اَلَمْ اَقُلْ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ
صَبْرًا ﴿٧٢﴾ قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ
اَمْرِي عُسْرًا ﴿٧٣﴾ فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَا لَقِيَا غُلَامًا فَقَتَلَهُ قَالَ
اَقَتَلْتَ نَفْسًا زَكِيَّةً بِغَيْرِ نَفْسٍ لَقَدْ جِئْتَ شَيْـًٔا نُكْرًا ﴿٧٤﴾

olmaya katlanamazsın; demedim mi?" dedi.

73. Musa da, "Unuttuğum için beni azarlama! Yaptığım **yanlıştan** dolayı beni sıkıştırma!" dedi.

74. Böylece yeniden yola koyuldular. Nihayet yeni yetme bir delikanlıya[23] rastladılar. **Bilge kişi bu** genci öldürdü. Musa, "**Sen ne yapıyorsun!** Bir başka cana karşılık olmadığı halde masum bir cana kıydın!" **diye tepki gösterip**, "Sen gerçekten çok kötü bir şey yaptın" dedi.

[22] Bu kişi İslam geleneğinde "**Hızır**" adıyla şöhret kazanmıştır. Hakkında yeterli bilgi yoktur. Kur'an'a sadece "*kullarımızdan bir kul*" olarak nitelenmekte ve kendisine "*Allah tarafından (özel) bir bilgi*" verildiğinden söz edilmektedir. İnsan mı yoksa melek mi olduğu tartışmalıdır. Bazıları onun peygamber olduğunu iddia etmişlerdir. Bazıları ise onun salih bir insan olduğunu söylemişlerdir. Bazı uydurma rivayetlerin de etkisiyle "ölümsüz" olduğuna ilişkin bir algı yaygınlık kazanmıştır.

[23] "Delikanlı" diye çevirdiğimiz ***gulam*** kelimesi babaya nispet ile "*evlat*" demektir. Genellikle ***gulam*** kelimesi "*çocuk*" diye çevrildiği için bir yanlış anlamaya meydan vermekte, bunun "*küçük bir çocuk*" olduğu kanaati hâsıl olmaktadır. Böyle anlaşılınca da çocuğun Müslüman anne ve babasını inkâra zorlamasının – doğal olarak - ilerde gerçekleşeceği düşünülmektedir. Oysa çocuğun öldürülmesinin gelecekte yapacağı bir zorlamayla ilgisi yoktur. Çocuk zannedildiği gibi küçük değildir ve zorlama elân söz konusudur. Musa'nın şeriatına göre zaten bu delikanlının öldürülmesi gerekir. Çünkü Tevrat'ta da geçtiği gibi bir başkasını Allah'tan başkasına tapmaya zorlayan kişi öldürülür. Musa bu hükmü biliyor, ama o delikanlının böyle bir zorlamada bulunduğunu bilmiyordu. Bu durumundan haberdar edildiğinde önceki itirazından vaz geçti.

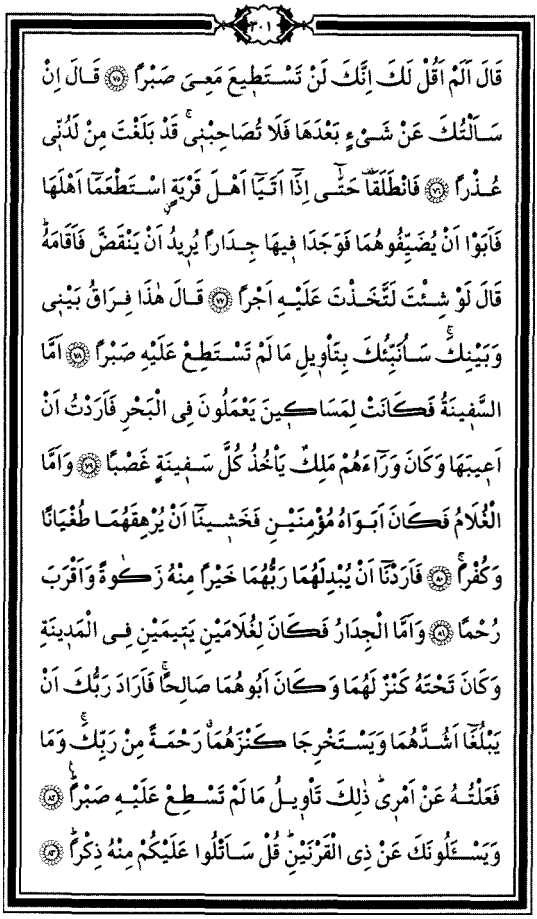
قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا ۝ قَالَ اِنْ
سَاَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي
عُذْرًا ۝ فَانْطَلَقَا حَتّٰى اِذَا اَتَيَا اَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطْعَمَا اَهْلَهَا
فَاَبَوْا اَنْ يُضَيِّفُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ اَنْ يَنْقَضَّ فَاَقَامَهُ
قَالَ لَوْ شِئْتَ لَتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اَجْرًا ۝ قَالَ هٰذَا فِرَاقُ بَيْنِي
وَبَيْنِكَ سَاُنَبِّئُكَ بِتَاْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۝ اَمَّا
السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَاَرَدْتُ اَنْ
اَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَاْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا ۝ وَاَمَّا
الْغُلَامُ فَكَانَ اَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا اَنْ يُرْهِقَهُمَا طُغْيَانًا
وَكُفْرًا ۝ فَاَرَدْنَا اَنْ يُبْدِلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِنْهُ زَكٰوةً وَاَقْرَبَ
رُحْمًا ۝ وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ
وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ اَبُوهُمَا صَالِحًا فَاَرَادَ رَبُّكَ اَنْ
يَبْلُغَا اَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ وَمَا
فَعَلْتُهُ عَنْ اَمْرِي ذٰلِكَ تَاْوِيلُ مَا لَمْ تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا ۝
وَيَسْاَلُونَكَ عَنْ ذِي الْقَرْنَيْنِ قُلْ سَاَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا ۝

75. Bunun üzerine **Bilge kişi**, "Ben sana, *'Sen benimle birlikte olmaya katlanamazsın'* dememiş miydim?" dedi.

76. Musa da, "**Tamam**, eğer bir daha ben sana herhangi bir şey hakkında soru sorarsam o vakit benimle arkadaşlık yapma; **o zaman haklısın**; zira benden yeterince mazeret dinledin." dedi.

77. Tekrar yola koyuldular; derken bir şehir halkına rastladılar. Oranın ahalisinden yiyecek **bir şeyler ve kalacak bir yer** istediler, ama ora halkı onlara konuksever davranmadı. Derken oralarda yıkılmak üzere olan bir duvar gördüler. Adam o duvarı onardı. Musa Adam'a, "**Bu yaptığına karşılık niçin ücret talep etmedin**? Eğer isteseydin buna karşılık bir ücret alırdın" dedi.

78-79. Bunun üzerine **Bilge kişi**, "Artık yollarımız ayrıldı." dedi. "Şimdi sabredemediğin **bütün o olayların** iç yüzünü sana açıklayacağım. O tahrip ettiğim gemi, geçimini denizden sağlayan yoksul kimselerindi. Onu kusurlu hale getirdim; çünkü peşlerinde **sağlam** teknelere zorla el koyan zorba bir kral vardı."

80-81. "Delikanlıya gelince: Onun anne ve babası mümin kimselerdi. Bu yüzden Biz onun, anne ve babasını **zor kullanarak** sapıklığa ve inkâra sürüklemeye çalışmasını hoş görmedik ve **böylece onu öldürerek** Rablerinin o **anne ve babaya** bundan daha temiz karakterli ve daha merhametli bir evlat vermesini istedik."

82. "Evin duvarı ise şehirdeki iki yetim çocuğundu. Duvarın altında **hukuken** o iki çocuğa ait olan bir hazine vardı. Onların babaları dürüst ve erdemli bir insandı. İşte Rabbin bu yüzden, onlar büyüdüklerinde, Rablerinin merhametinin bir göstergesi olarak sahibi oldukları hazineyi **oradan kazıp** çıkarmalarını irade etti. Dolayısıyla bütün bunları ben kendiliğimden yapmadım. İşte senin sabredemediğin **olayların** iç yüzü budur."

83. Sana Zülkarneyn'i soruyorlar. De ki: Size, ona ilişkin ders **çıkaracağınız bir şey** aktarayım:

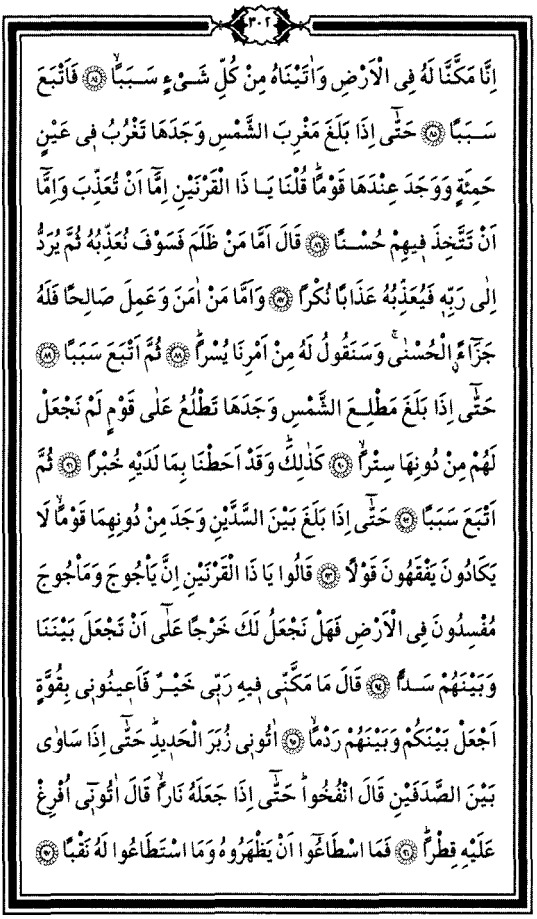
إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا ﴿٨٤﴾ فَأَتْبَعَ
سَبَبًا ﴿٨٥﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ
حَمِئَةٍ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِمَّا أَنْ تُعَذِّبَ وَإِمَّا
أَنْ تَتَّخِذَ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٦﴾ قَالَ أَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ
إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُكْرًا ﴿٨٧﴾ وَأَمَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ
جَزَاءً الْحُسْنَىٰ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا ﴿٨٨﴾ ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٨٩﴾
حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ نَجْعَلْ
لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سِتْرًا ﴿٩٠﴾ كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩١﴾ ثُمَّ
أَتْبَعَ سَبَبًا ﴿٩٢﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا
يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٣﴾ قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ
مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾ قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ
أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٥﴾ آتُونِي زُبَرَ الْحَدِيدِ حَتَّىٰ إِذَا سَاوَىٰ
بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ آتُونِي أُفْرِغْ
عَلَيْهِ قِطْرًا ﴿٩٦﴾ فَمَا اسْطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا ﴿٩٧﴾

84. Biz onu yeryüzünde güçlü kıldık ve ona **gerçekleştireceği** her bir şey için bilgi ve imkân[24] bahşettik.

85. Ve bu sayede o da **yaptığı her işte bu** bilgi ve imkânı kullandı.

86. Öyle ki, **yola koyulup da** güneşin battığı yere vardığında, **orada güneş** ona **sanki** bulanık bir su birikintisinde batıyormuş **gibi** göründü. Ve o çevrede bir halka rastladı. Biz ona "Ey Zülkarneyn! Bu **halkı** ister cezalandır; istersen onlara güzel davran; **serbestsin**." dedik.

87-88. O da onlara, "**Bakın**" dedi, "**İçinizden** kim zalimlik ederse onu cezalandırırım. Sonunda da onlar Rablerine döndürülürler ve ayrıca Rableri de onlara görülmemiş bir ceza verir. Kim de iman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işlerse en güzel şekilde karşılık görecektir. Ona her türlü kolaylığı gösteririz"

89-90. Sonra yeniden **sahip olduğu** bilgi ve imkânı kullanarak güneşin doğduğu yere **doğru yürüdü. Oraya** ulaştığında, üzerlerinden güneş eksik olmayan bir halka rastladı.

91. İşte böyle oldu. Zira onun gördüğü şeyi Biz zaten biliyorduk.

92. Sonra **bir kez daha sahip olduğu** bilgi ve imkânı kullandı.

93. Nihayet iki set arasında **bir yere** vardığında, orada, **onun** dilini zorlukla[25] anlayabilen bir halka rastladı.

94. Onlar "Ey Zülkarneyn! Yecüc ve Mecüc yeryüzünü fesada veriyor. Sana vergi ödesek de sen onlarla bizim aramıza bir set çeksen, **olmaz mı**?" dediler.

95. O da onlara, "Rabbimin bana sağladığı imkânlar sizin vereceklerinizden çok daha hayırlıdır. Siz bana bütün gücünüzle yardım edin de, sizinle onlar arasına bir bent yapayım." dedi.

96. **Sonra da** "Bana demir külçeleri getirin!" dedi. Böylece iki yarın arasına demir külçeler yığıp arasını doldurdu ve **demir külçelerini eritmek için bir ocak kurdurup** "Körükleyin![26]" dedi. Nihayet o **demir külçeler** kor ateş haline dönüşünce; "Getirin, bunların üzerine erimiş bakır dökeyim." dedi.

97. **Böylece set inşa edilmiş oldu**. Artık düşmanları ne onu aşabildiler, ne de delebildiler.

---

[24] Bilgi ve imkan olarak çevirdiğimiz *sebep* kelimesi, ayette, maksada erişmekte tutunulan, vesile edinilen her şey için mecazi olarak kullanılmıştır. Bu manası ile o, ilmi, kudreti ve aletleri içine alır. **Razi**

[25] ***Kade*** fiilinin bu anlamı için bak: **Razi**

[26] Lafzen: "*üfleyin*"

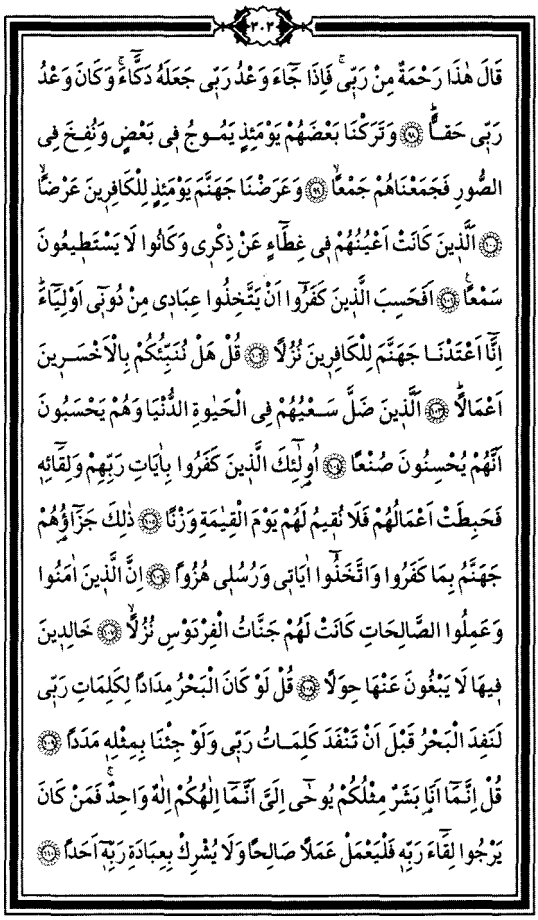
قَالَ هٰذَا رَحْمَةٌ مِّنْ رَّبِّيْ ۚ فَاِذَا جَآءَ وَعْدُ رَبِّيْ جَعَلَهٗ دَكَّآءَ ۚ وَكَانَ وَعْدُ
رَبِّيْ حَقًّا ۞ وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَّمُوْجُ فِيْ بَعْضٍ وَّنُفِخَ فِي
الصُّوْرِ فَجَمَعْنٰهُمْ جَمْعًا ۞ وَّعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكٰفِرِيْنَ عَرْضًا ۞
الَّذِيْنَ كَانَتْ اَعْيُنُهُمْ فِيْ غِطَآءٍ عَنْ ذِكْرِيْ وَكَانُوْا لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ
سَمْعًا ۞ اَفَحَسِبَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اَنْ يَّتَّخِذُوْا عِبَادِيْ مِنْ دُوْنِيْٓ اَوْلِيَآءَ ۚ
اِنَّآ اَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِلْكٰفِرِيْنَ نُزُلًا ۞ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْاَخْسَرِيْنَ
اَعْمَالًا ۞ اَلَّذِيْنَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُوْنَ
اَنَّهُمْ يُحْسِنُوْنَ صُنْعًا ۞ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِ رَبِّهِمْ وَلِقَآئِهٖ
فَحَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيْمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَزْنًا ۞ ذٰلِكَ جَزَآؤُهُمْ
جَهَنَّمُ بِمَا كَفَرُوْا وَاتَّخَذُوْٓا اٰيٰتِيْ وَرُسُلِيْ هُزُوًا ۞ اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنّٰتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا ۞ خٰلِدِيْنَ
فِيْهَا لَا يَبْغُوْنَ عَنْهَا حِوَلًا ۞ قُلْ لَّوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمٰتِ رَبِّيْ
لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ اَنْ تَنْفَدَ كَلِمٰتُ رَبِّيْ وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهٖ مَدَدًا ۞
قُلْ اِنَّمَآ اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوْحٰٓى اِلَيَّ اَنَّمَآ اِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ ۚ فَمَنْ كَانَ
يَرْجُوْا لِقَآءَ رَبِّهٖ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَّلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهٖٓ اَحَدًا ۞

98. Zülkarneyn dedi ki: "Rabbimin size rahmetinin **bir göstergesidir** bu. Bununla birlikte Rabbimin belirlediği o vakit gelince, **Rabbim**, bu seti yerle bir eder. Çünkü Rabbimin vadettiği şey mutlaka gerçekleşir."

99. O gün onları birbirlerine karışmış bir halde bırakırız; ve **sonra Kıyamet** Borusu üflenir; ardından onları bir araya toplarız.

100. O gün, **hakikati** inkâr edenleri cehenneme atarız.

101. Zira onların gözlerinde Beni hatırlamalarını engelleyen perdeler vardı; ayrıca onlar **Kuran**'ı dinlemeye de tahammül edemezlerdi.

102. O inkârcılar Beni bırakıp da **yerime** kullarımı sığınılacak tanrı[27] edinmelerinin[28] **bir faydası olacağını** mı sanıyorlar?[29]

103. De ki: Size, yaptıkları bütünüyle boşa gidecek olanların **kimler olduğunu** söyleyeyim mi?

104. Onlar, iyi şeyler yaptıklarını sandıkları halde **gerçekte kötü şeyler yapan, dolayısıyla** dünya hayatında yapıp ettikleri her şey **ahirette** boşa gidecek olan kimselerdir.

105. İşte onlar Rablerinin mesajlarını ve Onunla karşı karşıya geleceklerini inkar eden kimselerdir. Bu yüzden de yaptıkları boşa gitmiştir. Böylelerine kıyamet günü hiçbir değer vermeyiz.

106. İşte **hakikati** inkâr etmeleri ve de ayetlerimizi ve peygamberlerimizi alaya almaları yüzünden böylelerinin cezası cehennemdir.

107. İman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlerin konaklayacakları yer ise Firdevs cennetleridir.

108. Orada ebedi kalırlar. Asla çıkmak istemezler.

109. De ki: Eğer Rabbinin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa, Rabbinin sözü tükenmeden denizler tükenir. Bir o kadar daha getirsek yine yetmez.

110. De ki: Ben de sizin gibi bir insanım. Sadece, bana, "İlahınızın tek bir İlah" olduğu vahyediliyor. Kim Rabbine kavuşmayı arzu ediyorsa **Allah'ı** hoşnut **edecek** ameller işlesin. Rabbine ibadete bir başkasını ortak kılmasın.

---

[27] Evliya: Veli'nin çoğulu.

[28] Lafzen: "*edineceklerini mi sandılar*"

[29] Ebu Bekr, Asıma nisbet etmeksizin bu ayeti ***efe hasbun*** şeklinde okumuştur. Bu, Ebu Bekr'in Asım'dan farklı okuduğu yerlerden birisidir. Bu kıraatin Hz. Ali'nin kıraati olduğu söylenmiştir. Buna göre ***hasbun*** kelimesi mübteda, en ***yettehizuu*** kelimesi haberdir. Mana ise şöyle olur: "*şunları dost edinmeleri onlara yeter mi / kafi gelir mi*?"

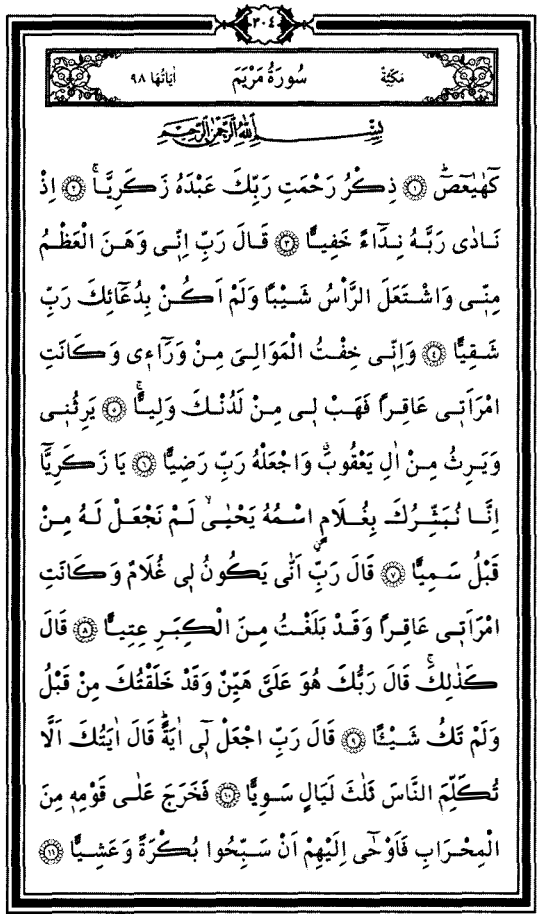

MERYEM SÛRESİ (19)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 98 ayettir. Adını, 16-40. ayetler arasında anlatılan Hz. Meryem kıssasından almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Kef. He. Ya. Ayın. Sa'd.

2. Bak! Bu, Senin Rabbinin, kulu Zekeriyya'ya **bahşettiği** rahmete ilişkin bir hatırlatmadır.

3-6. Hani o, ta yürekten Rabbine yalvarıp "Rabbim!" demişti, "Artık kemiklerim eridi; saçlarım ağardı. Rabbim! Bu güne kadar sana ettiğim hiçbir duada hayal kırıklığına uğramadım. Ben, benden sonra yerimi dolduracak olan yakınlarımın **durumundan** kaygı duyuyorum. Karım ise kısır. **No'lur**, katından, bana ve Yakıp oğullarına mirasçı olarak benim yerimi alacak[1] bir evlat bağışla! Rabbim! Onu, razı olacağın **bir ahlakla** donat!"

7. Biz de ona, "Ey Zekeriyya!" diye seslendik, "Sana, adı Yahya olan bir evlat **sahibi olacağın** müjdesini veriyoruz. Daha önce hiç kimseye bu ismi vermemiştik."

8. Zekeriyya, "Rabbim!" dedi, "Karım kısır bir haldeyken, bense iyice yaşlanıp güçsüz düşmüşken, nasıl çocuğum olabilir ki?"

9. **Melek**, "orası öyle **ama**" dedi, "Rabbin diyor ki: Bu benim için çok kolay bir şeydir; tıpkı daha önce seni yoktan var ettiğim gibi...[2]"

10. Zekeriyye, "Rabbim!" dedi, "Öyleyse **bunun ne zaman olacağına dair** bana bir belirti tayin et." O da, "Senin belirtin – sapasağlam olduğun halde[3] - **üç gün** üç gece konuşamamandır.[4]" buyurdu.

11. Derken **o gün gelince**, Zekeriyya mabetten kavminin karşısına çıkıp onlara, sabah akşam **Rab'lerininin sınırsız kudret ve yüceliğini** dile getirmelerini işaret etti.

---

[1] Lafzen: "*yardımcı*"

[2] Lafzen: "*Daha önce sen hiç bir şey değilken seni yaratmıştım.*"

[3] Müfessirler ***seviyyen*** kelimesinin neyin sıfatı olduğu konusunda ihtilaf etmişlerdir. Bazıları üç gecenin sıfatıdır demişlerdir; ki bu durumda anlam "*tamı tamına **üç gün** üç gece*" olur. Müfessirlerin ekserisi ise bunun Zekeriyya a.s.ın sıfatı olduğunu söylemişlerdir. Biz bu görüşü tercih ettik.

[4] Lafzen: "*konuşmamandır*". Ancak Razi'nin de belirttiği gibi, onun konuşmaması değil, konuşamaması bir mucize olacağı için kelimeyi "*konuşamamandır*" şeklinde çevirmeyi tercih ettik.

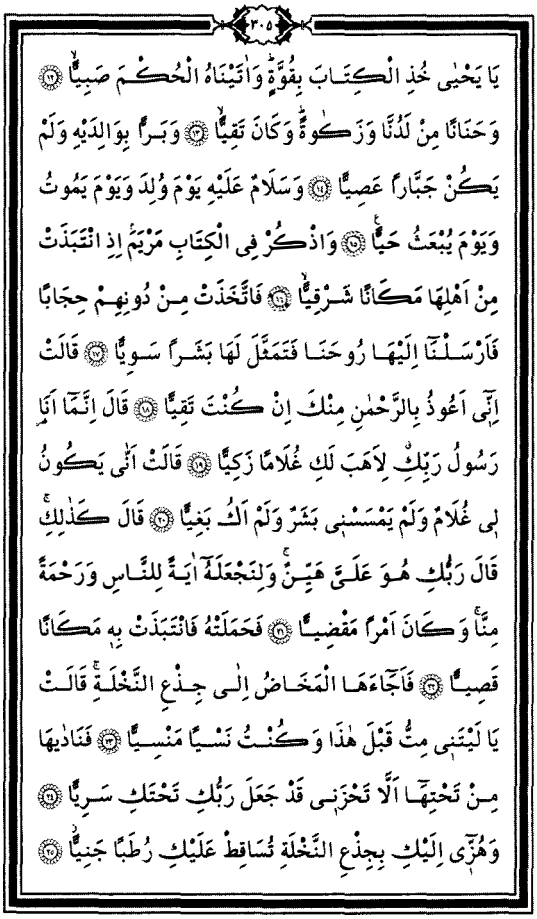

12. **Gün gelip, Yahya doğup büyüdükten sonra, Biz ona**, "Ey Yahya! Kitab'a sımsıkı sarıl!" **dedik. Çünkü o**, - henüz daha çocukken - Biz kendisine doğru anlayıp uygulayabilme **yetisi** vermiştik.

13. **Ayrıca, ona** katımızdan, yumuşak kalplilik ve arınma **duygusu** bahşettik; **buna mukabil o da Bize karşı** kulluk bilinciyle dopdolu **birisi oldu**.

14. Ve ayrıca Ana babasına da iyi davranan **birisiydi**; asla başkaldıran bir zorba olmadı.

15. **Bunun içindir ki**, doğduğu gün de esenlikte oldu, öldüğü gün de... ve **yeniden** dirilip kalkacağı gün de **esenlikte olacak**.

16. **Onlara**, Kitap'ta **bahsedilen** Meryem'i anlat!

Hani o, ailesinden ayrılarak doğu tarafında bir yere çekilmişti.

17. Onlarla ilişkisini kesmişti. Bu durumdayken kendisine vahiy meleğimizi[5] yolladık. **Melek**, ona bir insan şeklinde göründü.

18. **Meryem onu görünce**, "Senden, Rahman **olan Allah**'a sığınırım." dedi." Eğer Ona karşı kulluk bilinci taşıyorsan **bana dokunma**!"

19. Melek, "Ben sadece Rabbinin bir elçisiyim. Sana, tertemiz bir erkek evlat hediye etmek için **gönderildim**" dedi.

20. **Meryem**, "Benim nasıl çocuğum olabilir ki!" **diye şaşkınlığını ifade ederek**; "Bana herhangi bir erkek[6] eli değmedi; ben iffetsiz biri de değilim!" dedi.

21. **Melek**, "Bu doğru!" dedi, "Ama Rabbin diyor[7] ki: *O, Benim için çok kolay bir şey! **Senin bir oğlun olacak ve** Biz onu, insanlar için uyarıcı bir işaret ve katımızdan bir rahmet kılacağız.*" **Gerçekten de bu, Allah tarafından** önceden kararlaştırılmış bir şeydi.

22. Bunun için de Meryem ona gebe kaldı ve onunla birlikte uzak bir yere çekildi.

23-25. Doğum sancısı onu bir hurma ağacına doğru sürükledi. **Meryem**, "Keşke" diye yakındı, "daha önce ölüp gitseydim de unutulmuş olsaydım." **Ağacın** altından **Melek** ona "Üzülme!" diye seslendi; "Rabbin, karnında taşıdığın **çocuğu** bir önder[8] yapacak[9]. **Şimdi** hurma ağacının **dalını** kendine doğru **çekerek** silkele de üzerine olgunlaşmış taze hurma dökülsün.

---

[5] Lafzen: "*ruhumuzu*" *ruh* genellikle vahiy anlamında kullanılmakla birlikte nadiren de olsa bu vahyi getiren aracı (melek yahut meleki güç) anlamında da kullanılmıştır.

[6] Lafzen: "*beşer / insan*"

[7] Lafzen: "*dedi*"

[8] ***Seriyy*** kelimesinin ark, kanal, dere veya çay gibi anlamlara geldiği konusunda müfessirlerin çoğu hemfikirdir. Bu durumda ayetin anlamı "*Rabbin senin alt tarafında bir dere var etti*" şeklinde olur. Ancak Hasan-ı Basri gibi bu kelimenin soylu, şerefli, ahlaklı anlamlarına geldiğini söyleyen alimler de vardır. Bu durumda kastedilen İsa a.s. olmaktadır. Biz çeviriyi bu yorumu dikkate alarak yaptık.

[9] Lafzen: "*yapmıştır*"

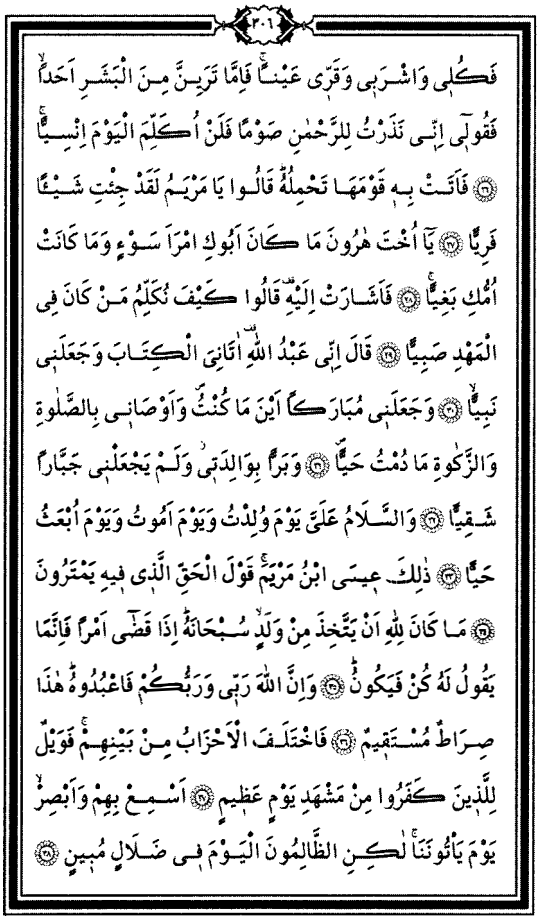

26. Sonra da ye, iç, gözün aydın olsun! Eğer herhangi bir insanla karşılaşırsan, *'Ben Rahman **olan Allah için bir süre** konuşmama sözü verdim[10]; bu yüzden bu gün hiç kimseyle konuşmayacağım.'* de."

27-28. **Çocuk doğunca da Meryem** onu kucaklayıp kavmine getirdi. **Bunu görünce,** onlar, "Ey Meryem!" diye **çıkıştılar**, "Sen gerçekten çok çirkin bir şey yaptın! Ey Harun'un kız kardeşi! Baban kötü bir adam değildi, annen de iffetsiz değildi!

29. **Meryem, bu konuyu çocukla konuşmaları için çocuğu** işaret etti. Bunun üzerine, "Beşikteki bebekle nasıl konuşabiliriz ki?!!" diye **şaşkınlık gösterdiler.**

30-33. **Ancak, çocuk konuşmaya başlayıp şöyle** dedi: Ben Allah'ın kuluyum. O, bana kitap vermeye ve beni peygamber yapmaya karar verdi[11]. Hangi konumda olursam olayım beni kutlu kıldı. Yaşadığım sürece bana namaz kılmayı ve ihtiyaç içinde olanlara yardım etmeyi emretti. Bir de anneme iyilik etmeyi... **Kısacası** beni merhametten yoksun bir zorba yapmadı. Doğduğum gün de, öleceğim gün de, ve ardından yeniden dirileceğim gün de bana esenlik bağışladı.

34. İşte, tartışıp durdukları Meryem oğlu İsa'nın durumuyla ilgili gerçekler bundan ibarettir.

35. **İsa, Allah'ın oğlu falan değildir.** Zira Allah'ın çocuk sahibi olması düşünülemez. **Allah**, böylesi şeylerden çok uzaktır[12]. O, bir şeye karar verdi mi, sadece "Ol!" der ve o şey hemencecik oluverir.

36. **İsa'nın her zaman söylediği şuydu**: Şüphesiz Allah benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Bu yüzden sadece Ona kulluk edin. İşte doğru yol budur.

37. Hal böyleyken **bazı** gruplar **İsa'nın mahiyeti hakkında yine de** aralarında anlaşmazlığa düştüler. O büyük Gün gelip çatınca, **bu gerçeği** inkâr edenlerin vay haline!

38. Bizim huzurumuza çıkarılacakları o Gün, **gerçeği** eksiksiz işitecekler ve apaçık görecekler! Ama gel gör ki, bu gün o zalimler apaçık bir sapıklık içindeler.

---

[10] Lafzen: "*oruç adadım*"

[11] O esnada İsa peygambere daha kitap verilmediği ve beşikteki bir çocuğun peygamber olarak görevlendirilmesi de düşünülemeyeceğine göre; bu ibareyi Taberi'nin İkrime ve Dahhak'tan naklettiği şekilde "*bana kitap vermeyi hükme bağladı*" şeklinde anlamak daha doğru olacağı kanaatiyle, ayeti, "*kitap vermeye ve peygamber yapmaya karar verdi*" şeklinde çevirmeyi tercih ettik. Nitekim aynı şekilde Taberi "*bana namazı ve zekatı emretti*" ibaresini ***kada*** (hükme bağladı) şeklinde tefsir etmiştir. Ancak ayetteki geçmiş zaman kipini esas alanlara göre İsa bu sözleri söylediğinde yetişkin biriydi. Ayeti bu şekilde yorumlayanlar, İsa'nın Meryem ile birlikte kavmine döndüğünde "beşikte bir çocuk" olmadığını, yukarıda geçen "beşikteki bebek" ifadesinin "daha dünkü çocuk" anlamında onu hafife almaya dönük bir ifade olduğunu söylemektedirler. (Bak: **Ö. Rıza Doğrul**, Tanrı Buyruğu)

[12] Lafzen: "*çok yücedir*"

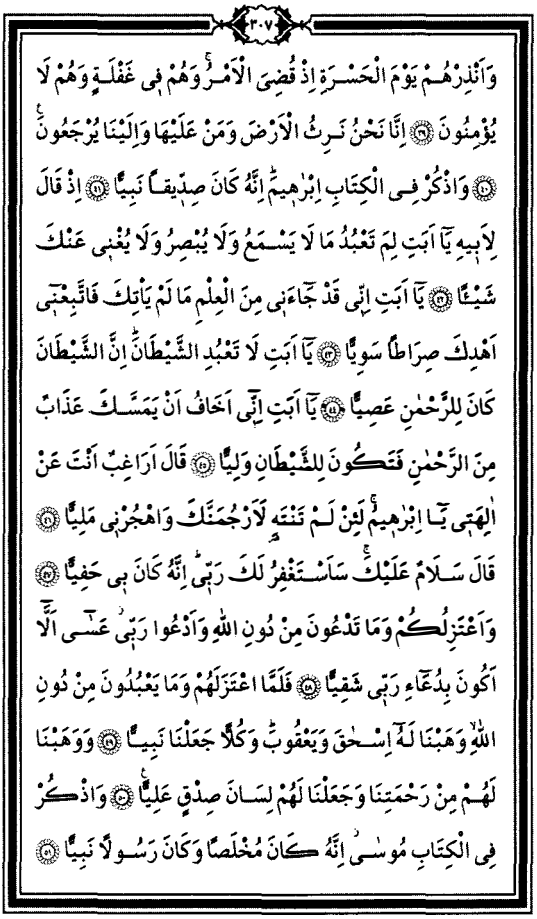

39. İş işten geçecek olan o pişmanlık Günü **gelip çatmadan** uyar onları! Çünkü onlar hala aldırmazlık içerisinde iman etmemekte ısrar edip duruyorlar.

40. **Oysa o Gün er geç gelecek ve o vakit** yeryüzü ve üzerindekiler **yok olacak**, geriye sadece Biz kalacağız. Ve sonunda onlar **yeniden** Bize döndürülecekler.

41. Kitap'ta **kendisinden söz edilen** İbrahim'i de anlat! Çünkü o, özü sözü doğru bir peygamberdi.

42. Hani, bir zamanlar İbrahim babasına şöyle demişti: Babacığım! Ne işiten, ne gören, ne de sana herhangi bir yararı olan şeylere niçin tapıyorsun?

43. Babacığım! Gerçek şu ki, sana verilmeyen bir bilgi bahşedildi bana. Bana tâbi ol ki seni doğru yola ileteyim.

44. Babacığım! Şeytana kulluk etme! Çünkü Şeytan Rahman'a başkaldırdı.

45. Babacığım! Senin, Şeytan'a yâr olup, Rahman'ın azabına uğramandan korkuyorum.

46. **Babası**, "Ey İbrahim!" dedi, "Sen benim tanrılarımdan hoşlanmıyor musun yoksa? Yemin olsun ki, eğer sen böyle davranmaktan vazgeçmezsen ben seni **öldüresiye** taşlarım. Hadi! Bir süre gözüm görmesin seni!"

47. İbrahim, "Öyleyse hoşça kal!" dedi, "Senin için Rabbimden bağışlanma dileyeceğim. Doğrusu O hep lütufkâr olmuştur.

48. Sizden de, Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan da uzak durup, yalnızca Rabbime ibadet edeceğim. Rabbime ibadet etmekle pişman olacağımı sanmıyorum.

49. İbrahim onlardan ve Allah'ı bırakıp tapındıkları varlıklardan uzak durunca, Biz de ona İshak'ı ve **İshak'ın oğlu** Yakub'u bağışladık ve tümünü peygamber yaptık.

50. Onları rahmetimizle ödüllendirdik ve onların hayır ile yâd edilmelerini sağladık.

51. Kitap'ta **sözedilen** Musa'dan da bahset **onlara**! Doğrusu o da seçilmiş birisiydi. Bir nebi, bir elçiydi o.

٣٠٨

وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ
مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٣﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ
إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٤﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ
بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٥﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ
إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٧﴾ أُولَٰئِكَ
الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا
مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا
إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ﴿٥٨﴾ فَخَلَفَ
مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ
يَلْقَوْنَ غَيًّا ﴿٥٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ
الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٠﴾ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَٰنُ
عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ﴿٦١﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا
إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٢﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي
نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٣﴾ وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ
مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَٰلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا ﴿٦٤﴾

52. Biz ona **Sina** Dağı'nın sağ yanından seslendik; ve onu baş başa konuşacak kadar kendimize yaklaştırdık.

53. Ve **Musa**'ya olan merhametimizden dolayı - **ona yardım etsin diye** - kardeşi Harun'u da peygamber kılarak lütufta bulunduk.

54. Bir de Kitap'ta **sözedilen** İsmail'i anlat! O, sözünün eriydi. Bir nebi, bir elçiydi.

55. Halkına namaz kılmayı ve karşılıksız yardımda bulunmayı emrederdi. **Bu yüzden** Rabbinin, **kendisinden** hoşnut olduğu birisiydi[13].

56. Ayrıca Kitap'ta **sözedilen** İdris'den de bahset! O da dosdoğru birisiydi; bir nebiydi.

57. Biz onu yüce bir konuma yükselttik.

58. İşte bunlar Allah'ın kendilerine bağışta bulunduğu peygamberlerin bir kısmıdır: Âdem'in soyundan, Nuh ile birlikte **gemide** taşıdıklarımızın soyundan, İbrahim'in soyundan ve İsrail'in soyundan olup da, kendilerini seçerek doğru yola ilettiğimiz kimselerin bir kısmı **yani**... Onlara Rahman'ın ayetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.

59. Ancak onların ardından, hayvani arzularının esiri olmuş, namazı boş veren bir nesil geldi. Böyle yaptıklarından dolayı pek yakında hayal kırıklığına uğrayacaklar[14].

60-61. Ancak, yaptıklarından pişman olup **Allah'a yönelen** ve iman ederek **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler bunun dışındadır. Onlar hiçbir haksızlığa uğratılmadan cennete girecekler; Rahman'ın **kullarına** vadettiği, - her tür beşeri algı ve tasavvurun ötesinde olan - o mutluluk mekânı cennetlere... Onun vadettiği şey elbette gerçekleşir.

62. Onlar orada hiçbir boş söz işitmezler. Yalnızca esenlik dileği **işitirler**. Yiyecekleri sabah akşam, sürekli hazırdır.

63. İşte, kullarımızdan, **kulluğunda** samimi olanlara vereceğimiz cennet budur.

64. **Melekler şöyle dediler**:[15] Biz ancak Rabbimizin buyruğuyla ineriz. Gözümüzün önündekiler de, varlığından haberdar olmadıklarımız da, bu ikisinin arasındakiler[16] de Ona aittir. **Dolayısıyla vahyi ne zaman göndereceğini en iyi o bilir.** Yoksa Rabbin **seni** unutmuş falan değil.

---

[13] Lafzen, "*Rabbinin katında hoşnut olunan biriydi*"

[14] Veya, "*cehennem çukurunu boylayacaklar*"

[15] Beklenilen vahiy gecikince kâfirlerin "Rabbi Muhammedi unuttu!" diyerek alay etmeleri üzerine bu ayet nazil olmuştur.

[16] Bu ikisi arasındakiler ile, muhtemelen, varlığından haberdar olunmakla birlikte mahiyeti hakkında herhangi bir bilgiye sahip olunmayan şeyler kastedilmektedir.

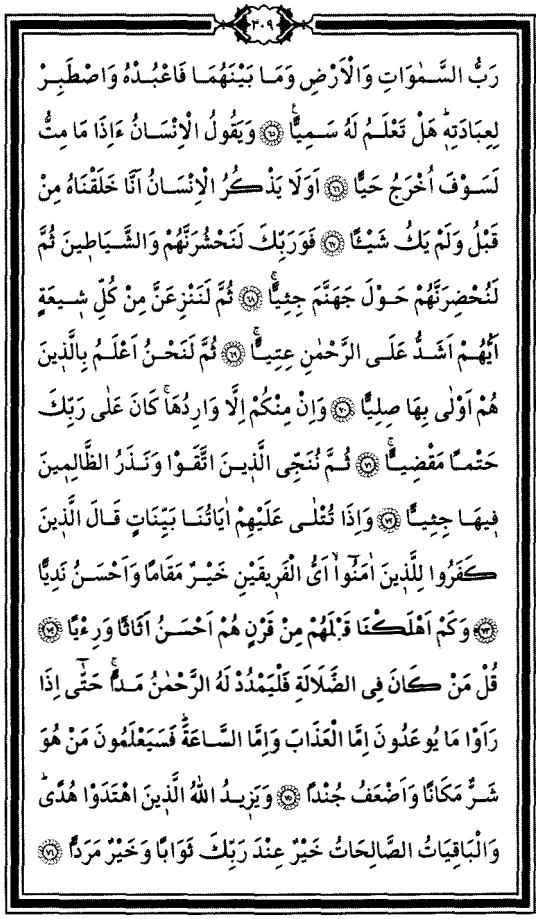

رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ
لِعِبَادَتِهٖ هَلْ تَعْلَمُ لَهٗ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾ وَيَقُولُ الْاِنْسَانُ ءَاِذَا مَا مِتُّ
لَسَوْفَ اُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾ اَوَلَا يَذْكُرُ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنٰهُ مِنْ
قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْـًٔا ﴿٦٧﴾ فَوَرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيٰطِينَ ثُمَّ
لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ
اَيُّهُمْ اَشَدُّ عَلَى الرَّحْمٰنِ عِتِيًّا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ اَعْلَمُ بِالَّذِينَ
هُمْ اَوْلٰى بِهَا صِلِيًّا ﴿٧٠﴾ وَاِنْ مِنْكُمْ اِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلٰى رَبِّكَ
حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظّٰلِمِينَ
فِيهَا جِثِيًّا ﴿٧٢﴾ وَاِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِمْ اٰيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ
كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَىُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَاَحْسَنُ نَدِيًّا
﴿٧٣﴾ وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَحْسَنُ اَثَاثًا وَرِءْيًا ﴿٧٤﴾
قُلْ مَنْ كَانَ فِى الضَّلٰلَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمٰنُ مَدًّا حَتّٰٓى اِذَا
رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ اِمَّا الْعَذَابَ وَاِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ
شَرٌّ مَكَانًا وَاَضْعَفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾ وَيَزِيدُ اللّٰهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى
وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾

65. O, göklerin ve yerin ve de bu ikisi arasındakilerin Rabbidir. Bu yüzden, sadece Ona kulluk et ve Ona kulluğu sabırla sürdür. Sen hiç Onunla **birlikte** anılmaya değer bir başkasını biliyor musun?

66. Adam, **kalkmış bir de**, "**Ne yani**" diyor, "ben öldükten sonra yeniden geri mi diriltileceğim?"

67. Oysa o adam hiç düşünmüyor mu, daha önce kendisini yoktan var ettiğimizi?

68. Rabbine andolsun ki, Biz onları **ardına düştükleri** Şeytan'la birlikte **yeniden** dirilteceğiz; sonra da tümünü cehennemin kenarında diz üstü bekleteceğiz.

69. Ve ardından, her toplumdan Rahman'a en çok karşı çıkanları diğerlerinden ayırıp öne çıkaracağız.

70. Sonra da **ilkin onları cehenneme atacağız**. Çünkü onlardan oraya girmeye en çok layık olanları en iyi Biz biliriz.

71. İçinizden oraya yaklaşmayacak hiç kimse yoktur. Bu, Rabbinin kendi üzerine yüklediği bir borçtur.

72. En sonunda da Bize karşı samimiyetle kulluk etmiş olanları kurtarır; zalimlere ise diz çöktürürüz.

73. Onlara apaçık mesajlarımız okunduğu zaman, **hakikati** inkâra şartlanmış olanlar iman edenlere, "**Bir bize bakın, bir de kendi halinize! Bakın bakalım** şu iki topluluktan hangisi daha iyi konumda, hangisi daha itibarlı?" derler.

74. Oysa, Biz daha önce, mal-mülk ve gösteriş itibarıyla **kendilerinden** daha üstün olan nice toplulukları helak ettik; **bunu hiç düşünmüyorlar**.

75. De ki: Sapıklık içinde olan birine Rahman mühlet verse ne çıkar? En nihayetinde, kendilerine vadettiğimiz azabı yahut **Kıyamet** Ânını görünce, kimin konumunun daha berbat, **kimin** destek ve dayanağının[17] daha zayıf olduğunu anlayacaklar.

76. Allah hidayete talip olanları doğru yola iletir. **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller Rabbin katında hem mükâfat bakımından, hem de **bu sayede varılacak olan** yer bakımından daha hayırlıdır.

17) Lafzen: "*ordusunun*"

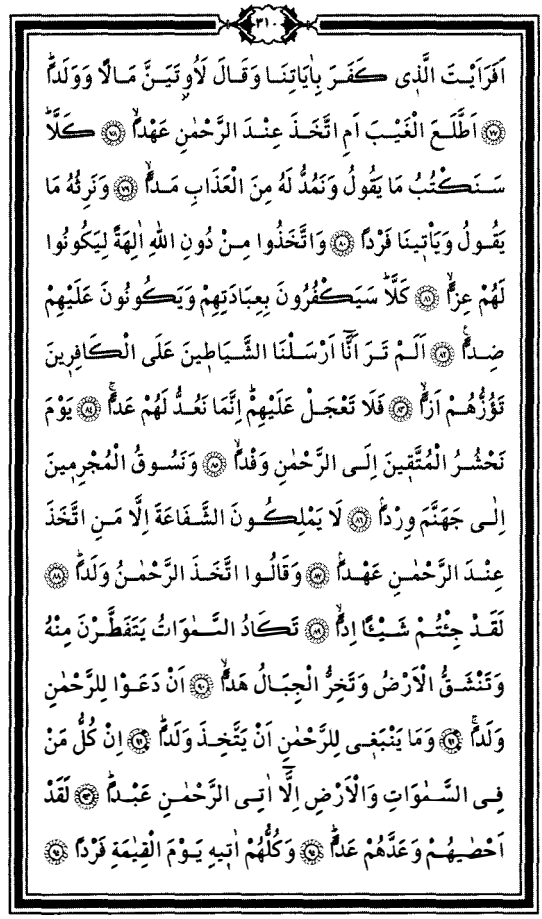

أَفَرَءَيْتَ ٱلَّذِى كَفَرَ بِـَٔايَٰتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٧٧﴾ أَطَّلَعَ ٱلْغَيْبَ أَمِ ٱتَّخَذَ عِندَ ٱلرَّحْمَٰنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾ كَلَّا ۚ سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُۥ مِنَ ٱلْعَذَابِ مَدًّا ﴿٧٩﴾ وَنَرِثُهُۥ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ﴿٨٠﴾ وَٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ ءَالِهَةً لِّيَكُونُوا۟ لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلَّا ۚ سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّآ أَرْسَلْنَا ٱلشَّيَٰطِينَ عَلَى ٱلْكَٰفِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ ۖ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَدًّا ﴿٨٤﴾ يَوْمَ نَحْشُرُ ٱلْمُتَّقِينَ إِلَى ٱلرَّحْمَٰنِ وَفْدًا ﴿٨٥﴾ وَنَسُوقُ ٱلْمُجْرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وِرْدًا ﴿٨٦﴾ لَّا يَمْلِكُونَ ٱلشَّفَٰعَةَ إِلَّا مَنِ ٱتَّخَذَ عِندَ ٱلرَّحْمَٰنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾ وَقَالُوا۟ ٱتَّخَذَ ٱلرَّحْمَٰنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَّقَدْ جِئْتُمْ شَيْـًٔا إِدًّا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَتَنشَقُّ ٱلْأَرْضُ وَتَخِرُّ ٱلْجِبَالُ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَن دَعَوْا۟ لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدًا ﴿٩١﴾ وَمَا يَنۢبَغِى لِلرَّحْمَٰنِ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِن كُلُّ مَن فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ إِلَّآ ءَاتِى ٱلرَّحْمَٰنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَّقَدْ أَحْصَىٰهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ ءَاتِيهِ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

77. Hem mesajlarımızı inkâr edip, hem de **kalkıp** "Bana çokça mal ve evlat verilecek." diyen kimseyi görmüyor musun?

78. Yoksa o, bilmesi mümkün olmayan gerçekleri mi öğrendi? Ya da Rahman'ın katından bir söz mü aldı?

79. Hayır, kesinlikle öyle değil! Tam aksine, Biz onun bu söylediklerini yazacağız **bir kenara** ve **Hesap Günü** onun için azabı uzattıkça uzatacağız.

80. O söz ettiği şeylerin hepsini elinden alacağız[18]; ve kendisi Bize yalnız başına gelecek.

81. Kendilerine destek olsun diye, tuttular Allah'ın dışında başka varlıkları tanrı edindiler.

82. **Ancak hiçbir faydası** yok **bunun**! Nitekim o **tanrı diye** tapındıkları varlıklar **Hesap Günü** onların tapınmalarını inkar edecekler ve kendilerine düşman kesilecekler.

83. Görmüyor musun? Biz, kâfirlerin üzerine, onları **günah işlemeye** kışkırtsınlar diye şeytanları salıyoruz.

84. Bu yüzden onların üzerine **azabın inmesi için** acele edip durma. Zira Biz onların günlerini aksatmadan sayıyoruz.

85-87. **Allah'a kullukta** samimi olanları onurlu birer konuk olarak Rahman'ın huzuruna topladığımız; günaha gömülenleri de **suvarmaya götürülen** susuz **hayvan** sürüsü gibi cehenneme sürüklediğimiz **o** Gün **var ya; işte o Gün, hayattayken** Rahman ile bir bağ kurmamış olanlar hiçbir şefaate nail olamazlar.

88. **Hal böyleyken yine de kalkıp** "Rahman çocuk edindi" diyorlar[19].

89. **Böyle demekle** siz gerçekten çok çirkin bir iftirada bulundunuz.

90-91. Öyle ki "Rahman çocuk edindi" iftirası[20] yüzünden **neredeyse** gökler çatlayacak, yer yarılacak ve dağlar yıkılıp yerle bir olacaktı.

92. Çocuk sahibi olmak Rahman'ın şanına asla yakışmaz.

93. Bilakis göklerde ve yerde olan her şey Onun huzuruna ancak ve ancak bir kul olarak çıkacaktır.

94. Zira O, onların hepsini **bilgisiyle** kuşatmış ve **yapıp ettiklerini en ince ayrıntısına kadar** tek tek kayıt altına almıştır[21].

95. Onların hepsi Kıyamet günü tek başlarına gelecekler **Rahman'ın huzuruna**.

---

[18]) Lafzen: "...*hepsi Bize kalacak*"

[19]) Lafzen: "*dediler*"

[20]) Lafzen, "*iddiası*"

[21]) Lafzen: "tek tek saymıştır" Cümleye yaptığımız tefsiri ekleme Razi'nin yorumuna dayanmaktdır.

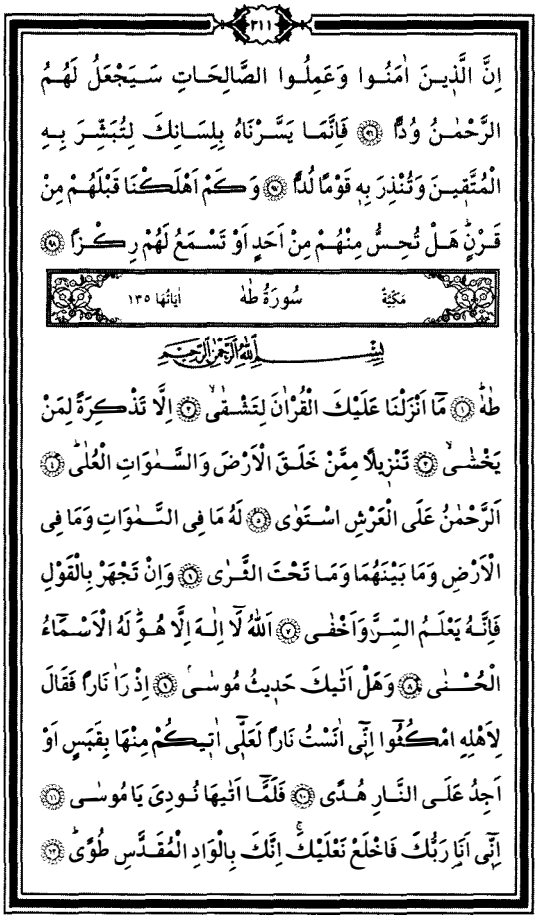
٢١١

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ
الرَّحْمَٰنُ وُدًّا ﴿٩٦﴾ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ لِتُبَشِّرَ بِهِ
الْمُتَّقِينَ وَتُنذِرَ بِهِ قَوْمًا لُّدًّا ﴿٩٧﴾ وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن
قَرْنٍ هَلْ تُحِسُّ مِنْهُم مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا ﴿٩٨﴾

مكية سُورَةُ طٰهٰ آياتها ١٣٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

طٰهٰ ﴿١﴾ مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَىٰ ﴿٢﴾ إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن
يَخْشَىٰ ﴿٣﴾ تَنزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَاوَاتِ الْعُلَىٰ ﴿٤﴾
الرَّحْمَٰنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَىٰ ﴿٥﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَىٰ ﴿٦﴾ وَإِن تَجْهَرْ بِالْقَوْلِ
فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى ﴿٧﴾ اللَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ
الْحُسْنَىٰ ﴿٨﴾ وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَىٰ ﴿٩﴾ إِذْ رَأَىٰ نَارًا فَقَالَ
لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ أَوْ
أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى ﴿١٠﴾ فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَا مُوسَىٰ ﴿١١﴾
إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٢﴾

96. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlere gelince... Rahman onların gönlünde bir sevgi yaratacaktır.

97. Biz, **Allah'a kullukta** samimi olanları **cennetle** müjdeleyip, **bu mesaja** inatla direnenleri de **Allah'ın azabıyla** uyarasın diye **Kuran**'ı senin dilinle **vahyederek** kolay **anlaşılır** bir hale getirdik.

98. Biz bu **mesaja direnen** topluluklardan nicelerini helak ettik. Bak bakalım, şimdi onlardan herhangi birisinin **vaktiyle buralarda yaşadığını** hissedebiliyor musun? Yahut onlardan **az da olsa** söz edildiğini duyuyor musun?

TAHA SÛRESİ (20)

Mekke döneminde nazil olmuştur.
135 ayettir. Adını, Surenin başındaki kesik harfler (huruf-u mukatta) olan "Ta Ha" harflerinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ta. Ha.

2. Biz sana bu Kuran'ı sen **zorluk çekerek** mutsuz olasın diye indirmedik.

3. **Biz onu** sadece, Allah'a karşı içten bir korku duyanlar için bir öğüt, bir uyarı olsun diye **indirdik**.

4. Yeryüzünü ve harikulade gökleri yaratan **Allah** tarafından indirilen **bir vahiydir bu**.

5. Rahman **olan Allah** tüm kâinatta hükümranlığını tesis etti.

6. Göklerde ve yerde, bu ikisinin arasında ve toprağın altında her ne varsa **hepsi** Ona aittir.

7. **Düşüncelerini** ister dile getir **istersen gizle**; O, **insanın** gizli **düşüncelerini** de gizlinin gizlisi **duygularını** da bilir.

8. **O** Allah'tır. Kendisinden başka Tanrı olmayan sadece Odur. En güzel, en yüce nitelikler[1] Onundur.

9. Musa'nın başından geçenlerin **haberi** sana ulaştı mı?

10. Hani o **uzakta** bir ateş görmüş ve ailesine "Siz burada bekleyin hele; ben bir ateş gördüm; belki ondan bir parça köz alıp gelebilirim; ya da ateşin yanında **bize** yol gösterecek birisini bulurum." demişti.

11-12. Musa ateşin yanına gelince, kendisine, "Ey Musa!" diye seslenildi, "Ben'im Ben! Senin Rabbin! Şimdi pabuçlarını çıkar, çünkü sen kutsal vadide, Tuvâ'dasın[2].

[1] Lafzen: "*en güzel isimler*"

[2] Yahut "*İki kere kutlu kılınmış vadidesin*" (Bak: **Zemahşeri**)

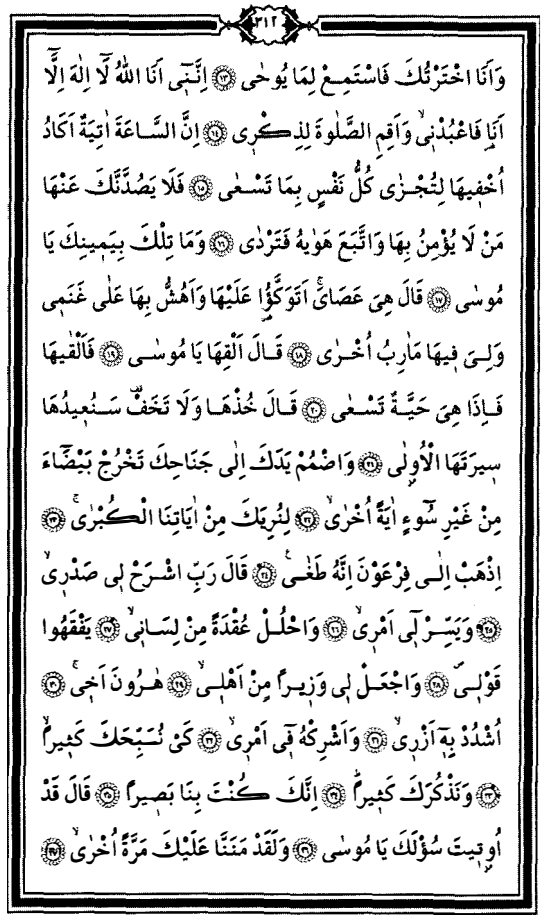
وَاَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحٰى ﴿١٣﴾ اِنَّنِيْٓ اَنَا اللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّآ
اَنَا فَاعْبُدْنِيْ وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ لِذِكْرِيْ ﴿١٤﴾ اِنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ اَكَادُ
اُخْفِيْهَا لِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعٰى ﴿١٥﴾ فَلَا يَصُدَّنَّكَ عَنْهَا
مَنْ لَّا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوٰىهُ فَتَرْدٰى ﴿١٦﴾ وَمَا تِلْكَ بِيَمِيْنِكَ يٰمُوْسٰى
﴿١٧﴾ قَالَ هِيَ عَصَايَ اَتَوَكَّؤُا عَلَيْهَا وَاَهُشُّ بِهَا عَلٰى غَنَمِيْ
وَلِيَ فِيْهَا مَاٰرِبُ اُخْرٰى ﴿١٨﴾ قَالَ اَلْقِهَا يٰمُوْسٰى ﴿١٩﴾ فَاَلْقٰىهَا
فَاِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعٰى ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيْدُهَا
سِيْرَتَهَا الْاُوْلٰى ﴿٢١﴾ وَاضْمُمْ يَدَكَ اِلٰى جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ
مِنْ غَيْرِ سُوْٓءٍ اٰيَةً اُخْرٰى ﴿٢٢﴾ لِنُرِيَكَ مِنْ اٰيٰتِنَا الْكُبْرَى ﴿٢٣﴾
اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهٗ طَغٰى ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِيْ صَدْرِيْ
﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ لِيْٓ اَمْرِيْ ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِيْ ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوْا
قَوْلِيْ ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِّيْ وَزِيْرًا مِّنْ اَهْلِيْ ﴿٢٩﴾ هٰرُوْنَ اَخِي ﴿٣٠﴾
اُشْدُدْ بِهٖٓ اَزْرِيْ ﴿٣١﴾ وَاَشْرِكْهُ فِيْٓ اَمْرِيْ ﴿٣٢﴾ كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيْرًا
﴿٣٣﴾ وَّنَذْكُرَكَ كَثِيْرًا ﴿٣٤﴾ اِنَّكَ كُنْتَ بِنَا بَصِيْرًا ﴿٣٥﴾ قَالَ قَدْ
اُوْتِيْتَ سُؤْلَكَ يٰمُوْسٰى ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً اُخْرٰى ﴿٣٧﴾

13-16. Ben seni **kendime elçi olarak** seçtim. Şimdi **sana** vahyedileni dinle! Gerçek şu ki Allah Benim; Benden başka tanrı yok. Bu yüzden **sadece** Bana kulluk et! Beni anmak için namaz kılmayı sürdür! **Son** Saat[3] kesinlikle gelecek. Ancak, herkes yapıp ettiği şeyin karşılığını görsün diye onun **vaktinin** bilinmemesini murat ettim[4]. O **Saatin geleceğine** inanmayıp şeytani arzularına uyan kimse, seni **Bana kulluk etmekten** alıkoymasın. Yoksa kendine yazık edersin."

17. **Sonra da ona**, "Sağ elindeki nedir ey Musa!" **dedi**.

18. **Musa**, "O, benim âsâmdır" diye cevap verdi; "Ona yaslanıyorum, onunla hayvanlarıma yaprak silkeliyorum... Ve daha pek çok ihtiyacımı karşılıyor."

19. **Allah**, "Onu yere at ey Musa" diye seslendi.

20. **Musa onu atınca bir de ne görsün**, âsâ kımıldayıp duran kocaman bir yılan **olmuş**.

21-24. **Allah**, "Al bakalım onu!" dedi, "Korkma! Biz onu yine eski haline getireceğiz. Şimdi de elini koynuna sok; - herhangi bir hastalığın değil, **sadece bizim rahmetimizin bir işareti olarak** – bembeyaz, pırıl pırıl bir halde **çıktığını göreceksin! Bu, sırf**, büyük mucizelerimizden **bir kısmını** sana göstermek için, **gerçekleştirdiğimiz** bir başka mucizedir. Artık Firavuna git! Çünkü o çok azgınlaştı!"

25-35. **Musa** dedi ki: "Rabbim! Gönlümü ferahlat! İşimi kolaylaştır! Dilimdeki problemi gider, **ki** meramımı anlasınlar! Bir de bana, ailemden **birini**, kardeşim Harun'u vezir yap! Onunla gücümü artır! Görevimi onunla paylaştır ki **ikimiz birlikte** Senin sınırsız yüceliğini dile getirip, adını çokça analım. Sen elbette bizi görüyorsun."

36-37. **Allah da ona** "İstediklerin sana verildi ey Musa!" dedi. "Zaten Biz sana daha önce bir kere daha lütufta bulunmuştuk.

[3] Dünyanın sonu

[4] ***kade*** yardımcı fiilinin "irade etmek" anlamı için bak: **Razi**. Bizim bu çevirimiz **Razi**'de yer alan bir yoruma dayanmaktadır.

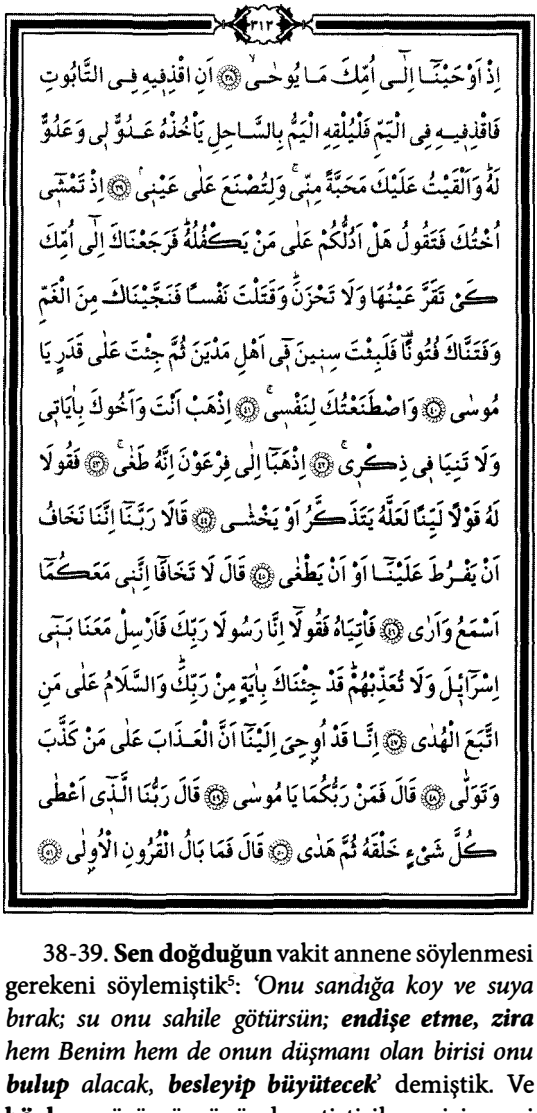
٣١٢
إِذْ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰٓ ۝ أَنِ ٱقْذِفِيهِ فِى ٱلتَّابُوتِ
فَٱقْذِفِيهِ فِى ٱلْيَمِّ فَلْيُلْقِهِ ٱلْيَمُّ بِٱلسَّاحِلِ يَأْخُذْهُ عَدُوٌّ لِّى وَعَدُوٌّ
لَّهُۥ ۚ وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّى ۚ وَلِتُصْنَعَ عَلَىٰ عَيْنِىٓ ۝ إِذْ تَمْشِىٓ
أُخْتُكَ فَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُۥ ۖ فَرَجَعْنَٰكَ إِلَىٰٓ أُمِّكَ
كَىْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ ۚ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَٰكَ مِنَ ٱلْغَمِّ
وَفَتَنَّٰكَ فُتُونًا ۚ فَلَبِثْتَ سِنِينَ فِىٓ أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتَ عَلَىٰ قَدَرٍ يَٰ
مُوسَىٰ ۝ وَٱصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِى ۚ ۝ ٱذْهَبْ أَنتَ وَأَخُوكَ بِـَٔايَٰتِى
وَلَا تَنِيَا فِى ذِكْرِى ۝ ٱذْهَبَآ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ۝ فَقُولَا
لَهُۥ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُۥ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ۝ قَالَا رَبَّنَآ إِنَّنَا نَخَافُ
أَن يَفْرُطَ عَلَيْنَآ أَوْ أَن يَطْغَىٰ ۝ قَالَ لَا تَخَافَآ ۖ إِنَّنِى مَعَكُمَآ
أَسْمَعُ وَأَرَىٰ ۝ فَأْتِيَاهُ فَقُولَآ إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِىٓ
إِسْرَٰٓءِيلَ وَلَا تُعَذِّبْهُمْ ۖ قَدْ جِئْنَٰكَ بِـَٔايَةٍ مِّن رَّبِّكَ ۖ وَٱلسَّلَٰمُ عَلَىٰ مَنِ
ٱتَّبَعَ ٱلْهُدَىٰٓ ۝ إِنَّا قَدْ أُوحِىَ إِلَيْنَآ أَنَّ ٱلْعَذَابَ عَلَىٰ مَن كَذَّبَ
وَتَوَلَّىٰ ۝ قَالَ فَمَن رَّبُّكُمَا يَٰمُوسَىٰ ۝ قَالَ رَبُّنَا ٱلَّذِىٓ أَعْطَىٰ
كُلَّ شَىْءٍ خَلْقَهُۥ ثُمَّ هَدَىٰ ۝ قَالَ فَمَا بَالُ ٱلْقُرُونِ ٱلْأُولَىٰ ۝

38-39. **Sen doğduğun** vakit annene söylenmesi gerekeni söylemiştik[5]: *'Onu sandığa koy ve suya bırak; su onu sahile götürsün; **endişe etme, zira** hem Benim hem de onun düşmanı olan birisi onu **bulup** alacak, **besleyip büyütecek**'* demiştik. Ve **böylece** gözümün önünde yetiştirilmen için seni bir sevgi yumağıyla kuşatmıştık."

40-44. "O vakit kız kardeşin onların[6] yanına varıp "*Ona bakabilecek birisini size göstereyim mi?*" demişti. Böylece seni yeniden annene kavuşturduk; ta ki üzülmeyip mutlu olsun diye... Ve ardından, sen **büyüyüp belli bir yaşa geldiğinde** bir adam öldürmüştün. Biz de seni bu olayın yol açtığı üzüntü ve kederden kurtarmıştık. Böylece seni çeşitli sınamalardan geçirdik. **Bu olaydan** sonra sen yıllarca Medyen halkının arasında yaşadın. Ardından da işte, **Benim** takdirime[7] uyarak **buraya** geldin, ey Musa! Çünkü Ben seni kendime **elçi olarak** seçmiştim. Şimdi sen ve kardeşin mesajımı götürün ve sakın Beni anlatmakta gevşeklik göstermeyin! İkiniz birlikte doğruca Firavuna gidin; çünkü o iyice azgınlaştı! Ancak onunla yumuşak bir şekilde konuşun. Belki içine **Allah** korkusu düşer de aklını başına toplar.[8]"

45. **Musa'yla Harun** dediler ki: "Rabbimiz onun bize karşı bir taşkınlık yapıp azgınca davranmasından korkuyoruz."

46-48. **Allah onlara** "Korkmayın!" dedi; "Ben sizinle beraberim; her şeyi işitip görürüm. Haydi ona gidin ve deyin ki: Biz Allah'ın elçileriyiz! İsrailoğullarını bizimle gönder! Artık onlara işkence etmeyi bırak! Biz sana Rabbinin mesajını getirdik. Esenlik, hidayete tabi olanların üzerine **olacaktır**. Bize, **ilahi mesajı** yalanlayıp **ondan** yüz çevirenin azaba uğrayacağı vahyedildi."

49. **Ancak Allah'ın mesajı kendisine iletilince, Firavun**, "Kimmiş **bu** sizin Rabbiniz, ey Musa!" dedi.

50. Musa da, "Bizim Rabbimiz her şeye gerçek özünü ve biçimini veren, sonra da onu **yaratılış amacına** yönelten **Allah**'tır." dedi.

51. **Firavun** "Peki önceki kuşakların durumu ne olacak? diye sordu.

---

[5] Lafzen: "*Vahyedilecek olanı (vahyedilmesi gerekeni) vahyetmiştik*"

[6] Musa'yı bebek iken bırakıldığı akarsuda bulup, kendilerine evlatlık olarak alan Firavun'un ailesinin...

[7] Lafzen: "*takdire*"

[8] Lafzen: "*Belki öğüt alır veya korku duyar*"

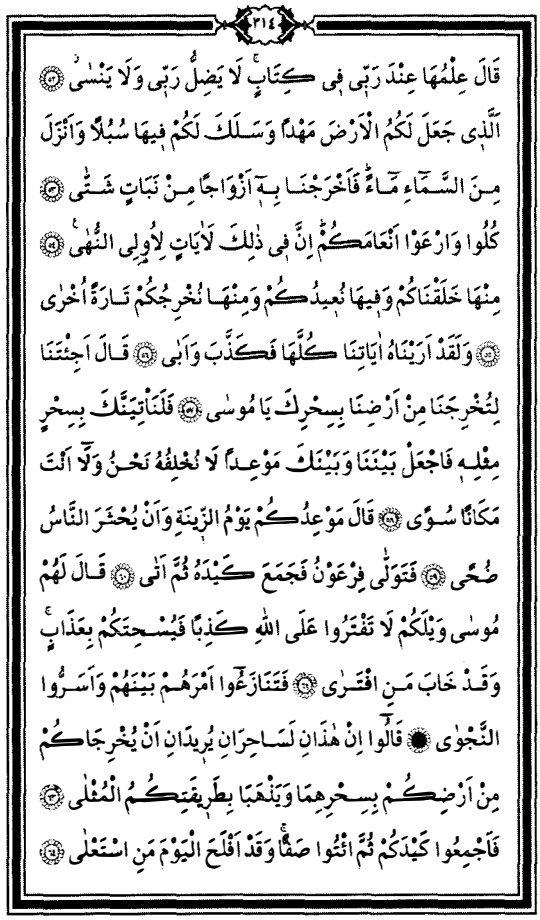

52. **Musa da**, "Onların hakkındaki bilgi Rabbimin katındaki bir kitapta mevcuttur; Benim Rabbim asla yanılmaz ve unutmaz." diye cevap verdi.

53-54. Sizin için yeryüzünü bir beşik yapan; **hayatınızı kolaylaştırmak için** orada yollar açan; **ayrıca,** hem siz yiyin, hem de hayvanlarınızı otlatın **diye** gökten su indirip, bu sayede türlü türlü bitki yetiştiren Odur. Bunda elbette akıl sahipleri için **alınacak** dersler vardır.

55. Sizi **topraktan** yarattık; yine oraya döndüreceğiz; ve bir kez daha oradan geri çıkaracağız.

56. Andolsun Firavuna delillerimizin hepsini gösterdik; ama o **yine de** büyüklenerek **ısrarla mesajlarımızı** yalanladı.

57-58. Ve "Sen şimdi sihir gücün ile bizi yerimizden yurdumuzdan etmeye mi geldin yoksa ey Musa!" dedi, "Madem öyle, seninkine benzer sihir **yapacak birilerini** biz de getirebiliriz. Şimdi aramızda belli bir yer ve vakit belirle; ne senin ne de bizim itiraz etmeyeceğimiz uygun bir yer **olsun bu**."

59. **Musa da**, "Buluşma zamanımız ahâlinin toplandığı Bayram Günü kuşluk vakti olsun." dedi.

60. Bunun üzerine Firavun **sihirbazlarıyla görüşmek üzere** çekildi, ardından planını yaptı; **buluşma günü gelince de belirlenen yere** geldi.

61. Musa onlara, "Yazık size!" dedi, "**Boş yere** yalan söyleyerek Allah'a iftira etmeyin; yoksa O, müthiş bir azapla hepinizin kökünü kurutur ve iftira eden **herkes** perişan olur."

62. Bunun üzerine **sihirbazlar** durumu kendi aralarında gizlice konuşup tartıştılar.

63. **Sonra da Firavuna dönüp**, "Bu ikisi kesinlikle sihirbazdır" dediler, "Yapacakları sihirle siz **efendimizi** yerinden yurdundan sürüp çıkarmak; ve sizin rejiminizi[9] yıkmak istiyorlar."

64. Bunun üzerine **Firavun da onlara**, "Öyleyse" dedi, "**uygulayacağınız** plan konusunda **aranızda** görüş birliğine varın; sonra birbirinize destek olun; çünkü bu gün kim üstün gelirse, **kesin** zaferi o kazanmış olacak."[10]

---

[9] lafzen: "*ideal yaşam tarzınızı*"

[10] Eğer burada Kuran'da kullanılan bir üslup özelliği söz konusuysa (Bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu) ayetleri şöyle çevirmemiz de mümkündür: " *... kendi aralarında gizlice konuşup tartışıp, **birbirlerine** şöyle dediler: Bu ikisi kesinlikle sihirbazdır. Bunlar yapacakları sihirle bizi yerimizden yurdumuzdan edecekler ve bizim rejimimizi yıkacaklar; bu yüzden **uygulayacağımız** plan konusunda **aramızda** görüş birliğine varalım ve sonra da birbirimize destek olalım; çünkü bu gün kim üstün gelirse o başarmış olacak.*"

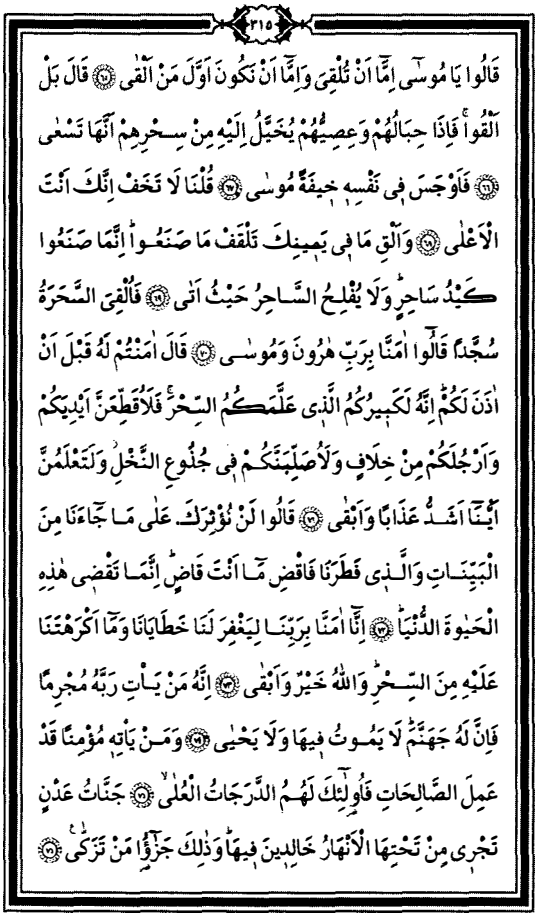

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ ﴿٦٥﴾ قَالَ بَلْ
أَلْقُوا ۖ فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَىٰ
﴿٦٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَىٰ ﴿٦٧﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ
الْأَعْلَىٰ ﴿٦٨﴾ وَأَلْقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفْ مَا صَنَعُوا ۖ إِنَّمَا صَنَعُوا
كَيْدُ سَاحِرٍ ۖ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ﴿٦٩﴾ فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ
سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَىٰ ﴿٧٠﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ
آذَنَ لَكُمْ ۖ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ ۖ فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ
أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ ﴿٧١﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ
الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا ۖ فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ ۖ إِنَّمَا تَقْضِي هَٰذِهِ
الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٧٢﴾ إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا
عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ ۗ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ ﴿٧٣﴾ إِنَّهُ مَنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا
فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٧٤﴾ وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ
عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٧٥﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴿٧٦﴾

65. Sihirbazlar, "Ey Musa!" dediler, "İster önce hünerini sen göster, ister biz gösterelim?"

66. Musa da, "Yo!" dedi "Önce siz gösterin!". Bunun üzerine **onlar sihirbazlıklarını gösterince**, - sihrin etkisiyle - **yere attıkları** ipler ve sopalar **Musa'ya**, sanki hareket ediyorlarmış gibi geldi."

67. Bu yüzden Musa'nın içine korku düştü.

68-69. Ancak Biz Ona, "Korkma!" dedik, "Üstün gelecek olan sensin. Şimdi sağ elindeki **asayı** yere at, onların yaptıklarını boşa çıkarsın. Çünkü onların yaptıkları bir sihirbaz hilesinden başka bir şey değildir. **Şunu bil ki**, sihirbazlar ne yaparlarsa yapsınlar asla iflah olmazlar."

70. **Musa denileni yapınca, bunu**[11] **gören** sihirbazlar, hemen secdeye kapanarak "Biz Musa'nın ve Harun'un Rabbine inandık!" dediler.

71. **Firavun onlara**, "Ben izin vermeden Ona iman ettiniz demek, öyle mi!" dedi **ve ekledi**: "Demek ki size sihri öğreten asıl ustanız oymuş! **Bana** muhalefetinizden dolayı ben de sizin el ve ayaklarınızı keseceğim[12]; sizi hurma dallarında sallandıracağım. O vakit, benim mi yoksa inandığınız Allah'ın mı[13] cezalandırması daha çetin ve daha sürekliymiş, anlayacaksınız!"

72-73. **Sihirbazlar** dediler ki: Biz kalkıp da senin **tehditlerine** boyun eğerek bize gelen apaçık delilleri görmezden gelemeyiz. Bizi yoktan var eden Allah'a yemin olsun ki[14] **sana asla boyun eğmeyeceğiz**. Sen elinden geleni yap! Zira sen ancak bu dünyada istediğini yapabilirsin. Biz, günahlarımızı ve senin bizi yapmaya zorladığın sihri bağışlasın diye Rabbimize iman ettik. Çünkü Allah'**ın bahşettiği** daha hayırlı ve daha kalıcıdır."

74. **İşte öyle!** Kim Rabbinin huzuruna suçlu olarak gelirse, onun hakkı cehennemdir. Orada ne ölüp kurtulabilir ne de bu yaşadığına yaşamak denir.

75. Kim de **Allah'ın** huzuruna **Onun** güzel **gördüğü** ameller işleyen bir mümin olarak gelirse, işte onlar için yüksek makamlar vardır.

76. Onlar içerisinden dereler çağıldayan ebedi **mutluluk** mekânı cennetlerde[15] sonsuza dek kalacaklardır. İşte **kendini** arındıran kimselerin mükâfatı budur.

---

[11] Musa'nın âsâsının kocaman bir yılana dönüşerek sihirbazların sergiledikleri sihri yok ettiğini...

[12] Veya: "*el ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim*"

[13] Lafzen: "*hangimizin*"

[14] Veya: "*Biz, seni, bize gelen apaçık delillere ve bizi yoktan var eden **Allah**'a tercih etmeyeceğiz*" ***Vav*** edatından sonraki ibareyi yemin olarak çevirmemizle ilgili olarak bak: **Begavi**

[15] Bak: Tevbe:72'nin dipnotu

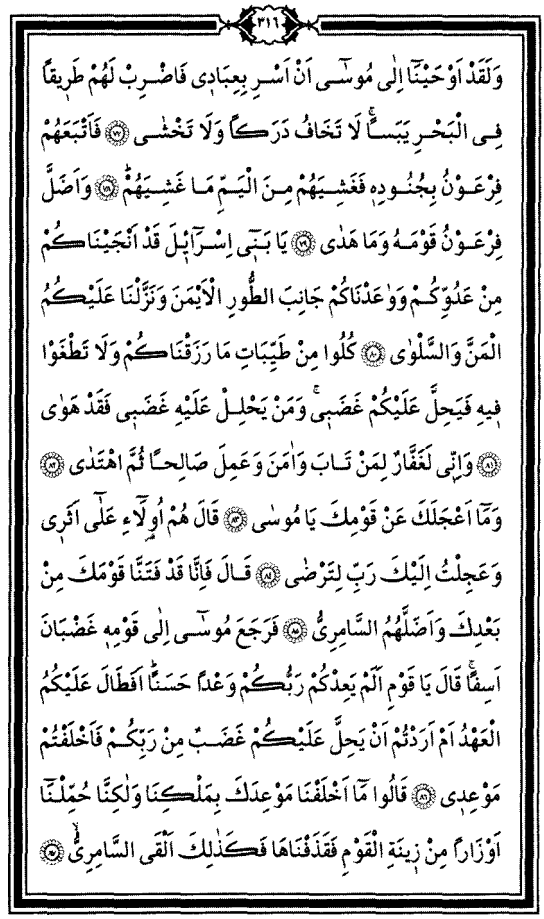

وَلَقَدْ اَوْحَيْنَآ اِلٰى مُوسٰٓى اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِى فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِيقًا
فِى الْبَحْرِ يَبَسًا ۙ لَا تَخَافُ دَرَكًا وَّلَا تَخْشٰى ۝ فَاَتْبَعَهُمْ
فِرْعَوْنُ بِجُنُودِهٖ فَغَشِيَهُمْ مِّنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ ۝ وَاَضَلَّ
فِرْعَوْنُ قَوْمَهٗ وَمَا هَدٰى ۝ يٰبَنِىٓ اِسْرَآءِيلَ قَدْ اَنْجَيْنٰكُمْ
مِّنْ عَدُوِّكُمْ وَوٰعَدْنٰكُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْاَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكُمُ
الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى ۝ كُلُوا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ وَلَا تَطْغَوْا
فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبِى ۚ وَمَنْ يَّحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِى فَقَدْ هَوٰى
۝ وَاِنِّى لَغَفَّارٌ لِّمَنْ تَابَ وَاٰمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدٰى ۝
وَمَآ اَعْجَلَكَ عَنْ قَوْمِكَ يٰمُوسٰى ۝ قَالَ هُمْ اُولَآءِ عَلٰٓى اَثَرِى
وَعَجِلْتُ اِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضٰى ۝ قَالَ فَاِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِنْ
بَعْدِكَ وَاَضَلَّهُمُ السَّامِرِىُّ ۝ فَرَجَعَ مُوسٰٓى اِلٰى قَوْمِهٖ غَضْبَانَ
اَسِفًا ۚ قَالَ يٰقَوْمِ اَلَمْ يَعِدْكُمْ رَبُّكُمْ وَعْدًا حَسَنًا ۚ اَفَطَالَ عَلَيْكُمُ
الْعَهْدُ اَمْ اَرَدْتُّمْ اَنْ يَّحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّنْ رَّبِّكُمْ فَاَخْلَفْتُمْ
مَّوْعِدِى ۝ قَالُوا مَآ اَخْلَفْنَا مَوْعِدَكَ بِمَلْكِنَا وَلٰكِنَّا حُمِّلْنَآ
اَوْزَارًا مِّنْ زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنٰهَا فَكَذٰلِكَ اَلْقَى السَّامِرِىُّ ۝

77. Andolsun biz Musa'ya "Kullarımı geceleyin yola çıkar! **Denize ulaşınca, âsân ile** denize vurarak onlar için denizde kuru bir yol aç! **Firavun'un** sana yetişmesinden korkup endişeye kapılma!" diye vahyettik.

78. **Onlar yola koyulunca** Firavun hemen ardından askerleriyle birlikte onların peşine düştü; ancak denizin **dalgaları** onları yutuverdi **ve böylece boğulup gittiler.**

79. Zira Firavun, halkını sapıklığa sürüklemiş, onları doğru yola yönlendirmemişti.

80-81. Ey İsrailoğulları! Sizi düşmanlarınızdan kurtarmış ve **Sina** Dağı'nın sağ yanında sizden söz almıştık. Ayrıca size tatlı **yiyecekler** ve bıldırcın eti lütfetmiş ve "Bahşettiğimiz bu güzel yiyeceklerden yiyin, ama sınırı aşmayın; yoksa gazabım sizi kuşatıverir." **demiştik.** Çünkü gazabım kimi kuşatırsa o mahvolmuş demektir.

82. Ancak Ben, **işlediği günahlardan** pişmanlık duyarak iman edip, **Benim** güzel **gördüğüm** ameller işleyenleri ve ardından doğru yolda sebat edenleri kesinlikle bağışlarım.

83. **Bütün bu olanların ardından Musa Sina Dağı'na gittiğinde, Allah Musa'ya** "Seni kavminden alelacele ayrılmaya sevk eden şey nedir ey Musa?" **diye sordu.**

84. **Musa da**, "Rabbim, onlar benim izimden yürüyorlar; ben sadece seni razı etmek için acele ettim." dedi.

85. **Allah da "Sen öyle sanıyorsun ama gerçek hiç de öyle değil!"** dedi, "Sen **onlardan ayrıldıktan** sonra Biz kavmini sınadık; Samiri onları yoldan çıkardı."

86. Bunun üzerine Musa büyük bir kızgınlık ve üzüntüyle kavminin yanına geri dönüp, onlara, "Ey halkım!" diye seslendi, "Rabbim size güzel bir vaatte bulunmamış mıydı? Yoksa bu vaadin gerçekleşme süresi mi size uzun geldi? **Nedir bu olanlar!** Yoksa Rabbimin azabının sizi kuşatmasını mı istiyorsunuz ki, bana verdiğiniz sözde durmadınız?

87. Onlar da dediler ki: **Aslında** biz sana verdiğimiz sözden kendi irademizle caymadık. Ancak, hani yanımızda bize ağırlık yapan **Mısır** halkına ait bir miktar mücevher vardı ya; işte biz onları kaldırıp attık. Sonra da Samiri **onları alıp ateşe** atarak **eritti.**

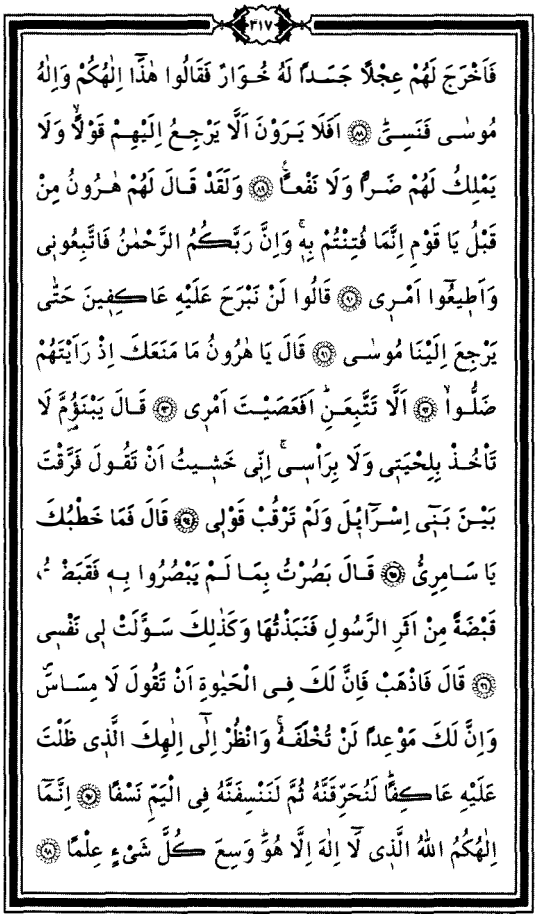
٣١٧
فَاَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُوَارٌ فَقَالُوا هٰذَآ اِلٰهُكُمْ وَاِلٰهُ
مُوسٰى فَنَسِيَ ۞ اَفَلَا يَرَوْنَ اَلَّا يَرْجِعُ اِلَيْهِمْ قَوْلًا ۙ وَّلَا
يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَّلَا نَفْعًا ۞ وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هٰرُوْنُ مِنْ
قَبْلُ يٰقَوْمِ اِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهٖ ۚ وَاِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمٰنُ فَاتَّبِعُوْنِيْ
وَاَطِيْعُوْٓا اَمْرِيْ ۞ قَالُوْا لَنْ نَّبْرَحَ عَلَيْهِ عٰكِفِيْنَ حَتّٰى
يَرْجِعَ اِلَيْنَا مُوْسٰى ۞ قَالَ يٰهٰرُوْنُ مَا مَنَعَكَ اِذْ رَاَيْتَهُمْ
ضَلُّوْٓا ۞ اَلَّا تَتَّبِعَنِ ۖ اَفَعَصَيْتَ اَمْرِيْ ۞ قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا
تَاْخُذْ بِلِحْيَتِيْ وَلَا بِرَاْسِيْ ۚ اِنِّيْ خَشِيْتُ اَنْ تَقُوْلَ فَرَّقْتَ
بَيْنَ بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِيْ ۞ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ
يٰسَامِرِيُّ ۞ قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوْا بِهٖ فَقَبَضْتُ
قَبْضَةً مِّنْ اَثَرِ الرَّسُوْلِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذٰلِكَ سَوَّلَتْ لِيْ نَفْسِيْ
۞ قَالَ فَاذْهَبْ فَاِنَّ لَكَ فِي الْحَيٰوةِ اَنْ تَقُوْلَ لَا مِسَاسَ ۖ
وَاِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تُخْلَفَهٗ ۚ وَانْظُرْ اِلٰٓى اِلٰهِكَ الَّذِيْ ظَلْتَ
عَلَيْهِ عَاكِفًا ۖ لَّنُحَرِّقَنَّهٗ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهٗ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ۞ اِنَّمَآ
اِلٰهُكُمُ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا ۞

88. Daha sonra onların **tapınması** için **erimiş mücevherlerden** ses çıkarabilen bir buzağı **heykeli** yaptı. **Bunun üzerine İsrailoğulları'ndan bir kısmı Samiri'ye uyarak o heykeli tanrı olarak kabul ettiler.** Ardından **buzağı heykelini tanrı edinenler diğerlerine**, "Bu sizin gerçek tanrınızdır; aynı şekilde Musa'nın da gerçek tanrısıdır; ancak o bunun **tanrı olduğunu** unuttu." dediler.

89. Oysa onlar görmüyorlar mı ki, o buzağı **heykeli** onlara hiç bir söz söyleyemez; ne bir fayda sağlayabilir onlara, ne de zarar verebilir.

90. İşin gerçeği **onlar böyle yaptıklarında** Harun onlara, "Ey halkım!" demişti, "Andolsun siz bununla **fena halde** kandırılıyorsunuz[16]; sizin Rabbiniz **o buzağı heykeli değil** Rahman **olan Allah**'tır; gelin bana uyun ve emrime itaat edip **ona tapınmaktan vazgeçin.**

91. Onlar da, "Musa aramıza geri dönünceye kadar kesinlikle ona tapınmaktan vazgeçmeyeceğiz." dediler.

92-93. **Musa dönünce Harun'a** "Ey Harun! diye çıkıştı, "Onların **böyle** sapıkça davranışta bulunduklarını gördüğün vakit, neden onları bundan vazgeçirmedin? Niçin bana uymadın? Emrime karşı mı geldin?"

94. Harun da "Ey anamın oğlu!" dedi, "Yakamı bırak![17] Ben senin, "*Sözümü dinlemeyip İsrail oğulları arasında ayrılık çıkardın!*" diye **beni suçlamandan** tabi ki korktum. **Ama elimden bir şey gelmedi.**"

95. Bunun üzerine Musa Samiriye dönerek, "Ey Samiri!" dedi, "**Söyle bakalım**, sen niye işledin bu haltı?"

96. Samiri de, "Ben onların kavrayamadıklarını kavradım." dedi, "Resul'ün öğretisinin bir kısmını benimsemiştim; ancak onu geri reddettim. Bunun daha doğru olduğunu düşündüm[18]."

97-98. Musa, "Yıkıl karşımdan!" dedi, "Bundan böyle bir ömür boyu toplumdan tecrit edileceksin[19]. Bunun yanında, sana vadedilen **ahiretteki** cezadan da kendini kurtaramayacaksın. Şimdi O saygıyla tapındığın **düzmece** tanrına son bir kez daha bak bakalım! Biz onu yakıp ardından da küllerini denize savuracağız. **Size gelince ey İsrailoğulları!** Sizin tanrınız sadece Allah'tır. Ondan başka tanrı yoktur. Onun bilgisi her şeyi kuşatmıştır."

---

[16] Yahut: "*...sınanıyorsunuz*"

[17] Lafzen: "*Başımı sakalımı tutma!*"

[18] Lafzen: "*Nefsim **bunu** bana hoş gösterdi*"

[19] Lafzen: "*Bundan böyle bir ömür boyu senin yapacağın tek şey, '**bana** dokunmayın' demek olacak*"

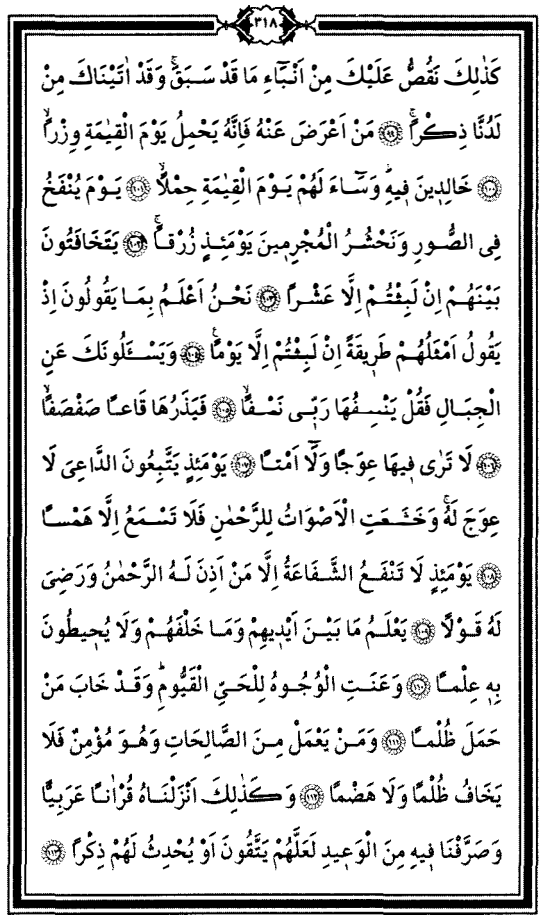

99. İşte bu şekilde sana geçmiştekilerin başından geçen olayların bir kısmını anlatıyoruz. Böylece, katımızda bulunan **bilgilerin** bir kısmını öğüt **alasın** diye sana iletmiş olduk.

100-101. Kim bu **anlatılanları** dikkate almazsa, Kıyamet Günü büyük bir günahın **sorumluluğunu** yüklenir. **Bu yüzden de cehennemde** ebediyen kalır. Kıyamet Günü böylelerinin yükü ne berbat bir yük olacaktır, **bir bilseler**.

102. O gün **Kıyamet** borusuna üflenir ve suçluların hepsini **gözleri** donuk bir halde **yeniden** diriltiriz.

103-104. Kendi aralarında gizli gizli, "*Dünyada on günden fazla kalmadık*[20] **değil mi?**" diye konuştuklarında da; **içlerinden** en aklı yetenleri, "*Yo! Olsa olsa en fazla bir gün kalmışızdır*[21]!" dediğinde de, söz konusu ettikleri şeyi en iyi Biz biliriz.

105-107. Sana **Kıyamet koptuğunda** dağların ne olacağını soruyorlar: De ki: Rabbim onları un ufak edip savuracak. Yerlerini dümdüz edecek. Orada ne bir tümsek, ne bir engebe göremeyeceksin.

108. **Mahşer Günü insanlar mahşer yerinde toplanmak üzere çağrıldıklarında**, kendisinden kaçıp kurtulmaları mümkün olmayan[22] davetçinin **çağrısına** uyarak **Rahman'ın huzurunda toplanırlar**. O vakit Rahman'ın huzurunda sesler **saygıyla** kısılır; fısıltıdan başka bir şey işitilmez.

109. O gün Rahman'ın izin verdiği, sözünden hoşlandığı kimseden başkasına şefaat fayda vermez.

110. O, onların geçmişlerini de gelecekle-rini[23] de bilir. Ama hiç kimsenin bilgisi Onu kavramaya yetmez.

111. **O gün** bütün yüzler Koruyup gözetici olan, Hayat kaynağı **Allah**'a dönecek. Zulüm yüklenerek **gelenler** ise perişan olacaktır[24].

112. Kim de iman ederek, **Allah'ın** güzel **gördüğü** bir takım ameller işlemişse, o, ne zulme uğramaktan endişe eder, ne de hakkının çiğneneceğinden...

113. İşte böylece Biz bu **mesajı** Arapça bir hitabe[25] olarak indirdik. Ve onlar **Bize başkaldırmaktan** sakınsınlar yahut **anlatılanlar, öncekilerin başına gelenleri** hatırlayıp uyanmalarını sağlasın diye **Kitab'ın** içerisinde her tür uyarıyı tek tek yaptık.

---

20) Lafzen: "*kalmadınız*" Kur'an'daki bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

21) Lafzen: "*kaldınız*" Kur'an'daki bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

22) Lafzen: "*kendisinde sapma olmayan*"

23) Lafzen: "*önlerinde olanı da arkalarında olanı da*" Yani, bildiklerini de bilmediklerini de...

24) Lafzen: "*olmuştur*"

25) Burada ***kur'anen*** lafzı ile ilahi mesajın özel adı (Kur'an-ı Kerim) değil, onun "okunan bir hitabe" olma vasfı kastedilmektedir.

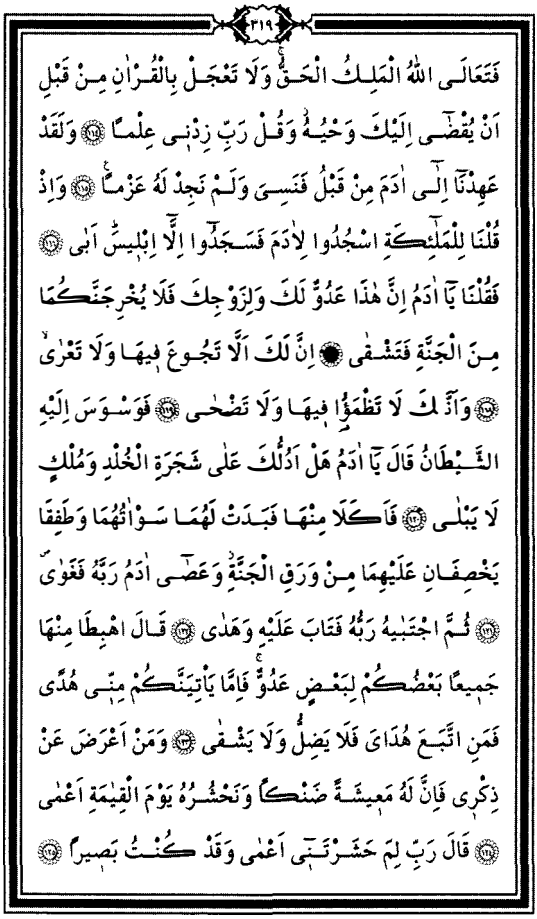
فَتَعَالَى اللّٰهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ ۗ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ
اَنْ يُّقْضٰٓى اِلَيْكَ وَحْيُهٗ ۖ وَقُلْ رَّبِّ زِدْنِىْ عِلْمًا ﴿١١٤﴾ وَلَقَدْ
عَهِدْنَآ اِلٰٓى اٰدَمَ مِنْ قَبْلُ فَنَسِىَ وَلَمْ نَجِدْ لَهٗ عَزْمًا ﴿١١٥﴾ وَاِذْ
قُلْنَا لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْٓا اِلَّآ اِبْلِيْسَ ۗ اَبٰى ﴿١١٦﴾
فَقُلْنَا يٰٓاٰدَمُ اِنَّ هٰذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَلِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكُمَا
مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقٰى ﴿١١٧﴾ اِنَّ لَكَ اَلَّا تَجُوْعَ فِيْهَا وَلَا تَعْرٰى ۙ
﴿١١٨﴾ وَاَنَّكَ لَا تَظْمَؤُا فِيْهَا وَلَا تَضْحٰى ﴿١١٩﴾ فَوَسْوَسَ اِلَيْهِ
الشَّيْطٰنُ قَالَ يٰٓاٰدَمُ هَلْ اَدُلُّكَ عَلٰى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ
لَّا يَبْلٰى ﴿١٢٠﴾ فَاَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْاٰتُهُمَا وَطَفِقَا
يَخْصِفٰنِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَّرَقِ الْجَنَّةِ ۚ وَعَصٰٓى اٰدَمُ رَبَّهٗ فَغَوٰى ۖ
﴿١٢١﴾ ثُمَّ اجْتَبٰهُ رَبُّهٗ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدٰى ﴿١٢٢﴾ قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا
جَمِيْعًا ۚ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ ۚ فَاِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ مِّنِّىْ هُدًى
فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقٰى ﴿١٢٣﴾ وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ
ذِكْرِىْ فَاِنَّ لَهٗ مَعِيْشَةً ضَنْكًا وَّنَحْشُرُهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى
﴿١٢٤﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِىْٓ اَعْمٰى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيْرًا ﴿١٢٥﴾

114. **Şunu bilin ki**, Gerçek Hükümdar **olan** Allah çok yücedir. Kur'an'ın sana vahyedilmesi henüz tamamlanmadan önce, **herhangi bir konuda** Kur'an'a başvurarak **kesin görüş belirtmekte**[26] acele etme; fakat **sürekli** "Rabbim, ilmimi artır!" diye **dua et.**

115. Gerçek şu ki Biz daha önce Âdem'den söz almıştık; ancak Âdem verdiği sözü unuttu. Biz onu kararlı göremedik.

116. **Şöyle ki**, Biz meleklere, "Âdem'i saygıyla selamlayın[27]!" dediğimizde, hepsi saygıyla selamlamış, ancak İblis buna yanaşmamıştı.

117-119. Biz de Âdem'e "Ey Âdem! dedik, "Gerçek şu ki, **İblis**, senin ve eşinin düşmanıdır. Dikkat edin, sakın sizin cennetten çıkarılmanıza sebep olmasın![28] **Yoksa çok** bedbaht olursun. Şimdi burada acıkmayacaksın ve kendini çıplak hissetmeyeceksin. Aynı şekilde susamayacak ve güneşin **sıcaklığından** etkilenmeyeceksin."

120. Ancak çok geçmedi, Şeytan onun içine şüphe düşürerek[29], "Ey Âdem!" dedi, "Sana ebedilik ağacını ve sona ermeyecek bir hükümdarlığın **yolunu** göstereyim mi?"

121. Ve sonunda **Âdem ile Havva Şeytan'a uyarak** o yasak ağacın meyvesinden yediler. Ardından çıplaklıklarının farkına vardılar ve cennetteki **ağaçların** yapraklarıyla üzerlerini örtmeye çalıştılar. İşte böylece Âdem, Rabbinin **buyruğuna** karşı geldi ve çok ciddi bir hataya düştü.

122. Ama sonra Rabbi onu – **sırf merhametinden dolayı** -seçkin biri kıldı, tevbelerini kabul etti ve onu doğru yola iletti.

123. **Sonra da onlara** dedi ki: Şimdi birbirinize düşman olarak hep birlikte o **arınmışlık makamından** inin. Bundan böyle her kime benden yol gösterici ilkeler gelir de, o benim yol gösterici ilkelerime uyarsa, ne yolunu şaşırır ne de pişman olur.

124. Kim de beni anmaktan geri durursa, **bu dünyada** sıkıntılı bir hayat[30] sürer. Kıyamet Günü ise onu kör olarak diriltiriz.

125. **O vakit** o, "Rabbim! der, "Niçin beni kör olarak dirilttin? Oysa ben **dünyada iken** görüyordum"

---

[26] Bu ayetin anlamıyla ilgili farklı görüşler vardır. Bazı müfessirlere göre bu ayet Hz. Muhammed a.s.'ı, Cebrail kendisine Kur'an'ı okurken, unuturum endişesiyle onu alelacele okumaktan men ediyor. Bu durumda anlam "*Kur'an'ın sana vahyedilmesi tamamlanmadan **onu ezberlemek için** acele etme*" olur. Bu, Mukatil ve Dahhak'ın görüşüdür. Ata ve İbn-i Abbas'tan da bu görüş nakledilmiştir. Mücahit

ve Katade'ye göre ise, "Onun manalarının beyanı vahyedilmeden onu ashabına okuma" anlamındadır. Dahhak'a göre, bu ayet Necran Hristiyanlarının bir sorusu üzerine nazil olmuştur. O konuda vahiy gecikince, Hz. Peygamber bir an önce inmesi için acele etmiş, bunun üzerine "*Kur'an'ın vahiyedilmesi tamamlanmadan önce* ***onun inmesi için*** *acele etme*" denilmiştir. Hasan Basri'ye göre ise bir kadın Hz. Peygambere gelerek "Kocam yüzüme tokat attı" demiş; Hz. Peygamber de, "Kısas gerekir" buyurmuş; bunun üzerine bu ayet nazil olarak "*Kur'an'ın vahyedilmesi tamamlanmadan önce* ***onun ile hüküm vermekte*** *acele etme*" Aynı şekilde Ebu Müslim de bu ayeti ***yeselune*** (sana soruyorlar) diye başlayan 105. ayetle ilişkilendirerek, "*Sana soruyorlar... Kur'an ile hüküm vermekte acele etme*" şeklinde yorumlamıştır. (Geniş bilgi için bak: **Razi**) Biz, bu ayetin, hakkında kesin bir vahiy gelmeden, bir konu hakkında kesin bir hüküm verilmemesi ile ilgili olduğunu düşünerek ayetin çevirisini bu bağlamda yaptık. Bu durumda, ayetleri ait oldukları anlam örgüsünden soyutlayarak, Kur'an'ın anlam bütünlüğünü göz ardı ederek, bir konuda "aceleci sonuçlar" çıkarmaktan sakınılması gerektiğine dikkat çekilmiş olur. (Bu yorum için ayrıca bak: **Esed**)

[27] ***Secde*** kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: Bakara: 34'ün dipnotu

[28] Lafzen: "*cennetten çıkarmasın*"

[29] Lafzen: "*ona sinsice fısıldayarak*"

[30] ***Mâişeten danken*** (*sıkıntılı hayat*) ifadesi sadece maddi anlamda bir sıkıntıyı değil aynı zamanda inkardan ve gayri meşru bir hayat sürmekten kaynaklanan manevi boşlukları, iç daralmalarını, psikolojik sıkıntıları ve mutsuzlukları da ifade eder.

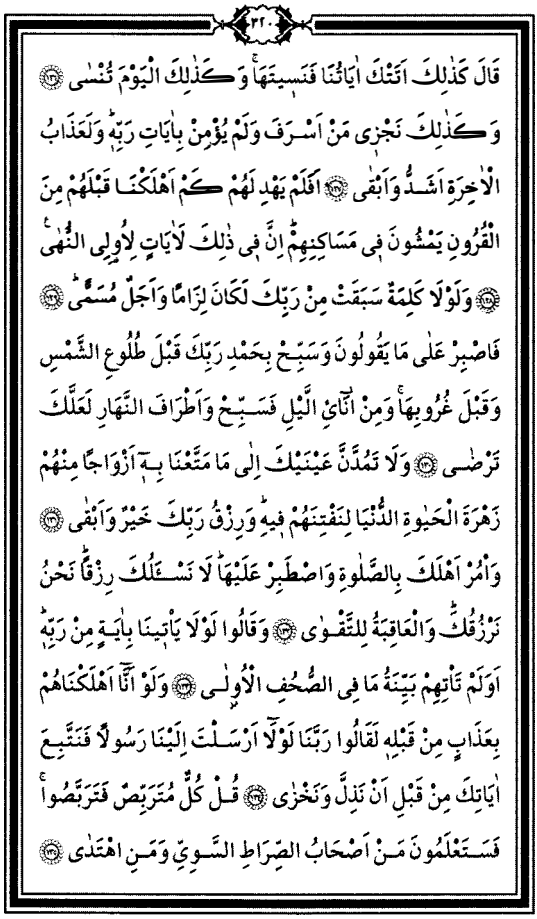

قَالَ كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيٰتُنَا فَنَسِيتَهَا ۚ وَكَذٰلِكَ الْيَوْمَ تُنْسٰى ﴿١٢٦﴾
وَكَذٰلِكَ نَجْزِى مَنْ اَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِاٰيٰتِ رَبِّهٖ ۭ وَلَعَذَابُ
الْاٰخِرَةِ اَشَدُّ وَاَبْقٰى ﴿١٢٧﴾ اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنَ
الْقُرُوْنِ يَمْشُوْنَ فِىْ مَسٰكِنِهِمْ ۭ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّاُولِى النُّهٰى ۚ
﴿١٢٨﴾ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَّاَجَلٌ مُّسَمًّى ﴿١٢٩﴾
فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ
وَقَبْلَ غُرُوْبِهَا ۚ وَمِنْ اٰنَاۗئِ الَّيْلِ فَسَبِّحْ وَاَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ
تَرْضٰى ﴿١٣٠﴾ وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ اِلٰى مَا مَتَّعْنَا بِهٖٓ اَزْوَاجًا مِّنْهُمْ
زَهْرَةَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۙ لِنَفْتِنَهُمْ فِيْهِ ۭ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى ﴿١٣١﴾
وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا ۭ لَا نَسْـَٔلُكَ رِزْقًا ۭ نَحْنُ
نَرْزُقُكَ ۭ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى ﴿١٣٢﴾ وَقَالُوْا لَوْلَا يَاْتِيْنَا بِاٰيَةٍ مِّنْ رَّبِّهٖ ۭ
اَوَلَمْ تَاْتِهِمْ بَيِّنَةُ مَا فِى الصُّحُفِ الْاُوْلٰى ﴿١٣٣﴾ وَلَوْ اَنَّآ اَهْلَكْنٰهُمْ
بِعَذَابٍ مِّنْ قَبْلِهٖ لَقَالُوْا رَبَّنَا لَوْلَآ اَرْسَلْتَ اِلَيْنَا رَسُوْلًا فَنَتَّبِعَ
اٰيٰتِكَ مِنْ قَبْلِ اَنْ نَّذِلَّ وَنَخْزٰى ﴿١٣٤﴾ قُلْ كُلٌّ مُّتَرَبِّصٌ فَتَرَبَّصُوْا ۚ
فَسَتَعْلَمُوْنَ مَنْ اَصْحٰبُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدٰى ﴿١٣٥﴾

126. **Allah da** " Şunun için!" der, "Ayetlerimiz sana geldiğinde sen nasıl onları dikkate almadıysan, aynı şekilde bu Gün sen de dikkate alınmayacaksın."

127. Rabbinin **gönderdiği** mesajlara inanmayarak, kendisine verilenlerin değerini bilmeyenleri işte böyle cezalandırırız. **Böylelerinin** Ahiret'**te çekeceği** azab gerçekten hem çok şiddetli ve hem de sürekli olacaktır.

128. Şimdi yurtlarında gezip dolaştıkları kendilerinden önce yaşamış nice toplulukları helak etmiş olmamız onları hala yola getirmeyecek mi? Oysa bunlarda aklıselim kimseler için alınacak dersler vardır.

129. Eğer Rabbinin önceden verilmiş bir sözü ve belirlediği bir süre olmasaydı, kesinlikle **azap hemen başlarına** gelirdi.

130. Bunun için **hakikati inkar edenler** ne derlerse desinler, sabret ve; güneş doğmadan ve **tam** batmadan önce Rabbine hamd ederek Onun yüce adını övgüyle an! Ayrıca, gecenin bir kısmında ve günün iki yakasında Onun yüce adını övgüyle anmayı sürdür, ki **Allah'tan** razı olduğun belli olsun.

131. Onlardan bazı çiftlere, - sırf kendilerini denemek için - dünya hayatının süsü olarak verdiğimiz şeylerde gözün kalmasın. Rabbinin **sana Ahirette vereceği** rızık hem daha güzel ve hem de sürekli **olacaktır**.

132. Çoluk çocuğuna namaz kılmalarını söyle; kendin de kılmaya devam et! Biz senden rızk istemiyoruz. Kaldı ki seni zaten Biz doyuruyoruz. **Unutma**! Gelecek, **Allah'a** samimiyetle kulluk edenlerin olacaktır.

133. **Yine de hakikate karşı kör olanlar**, "**Muhammet**, Rabbinden bize bir mucize getirse ya!" deyip duruyorlar. Onlara önceki kitaplarda yer alan apaçık deliller ulaşmadı mı?

134. Eğer **bu ilahi Kitab'ı vahyetmeden** önce, onları **şiddetli** bir azap ile helak etseydik, **o vakit hesap gününde**, "Rabbimiz! Bize de Resuller gönderseydin ya! Biz de **o zaman** rezil rüsvay olmadan önce onlara tabi olurduk." demekte **haklı olurlardı**.

135. De ki onlara: "Herkes **kendisini güzel bir geleceğin beklediğini** umarak beklemektedir; siz de bekleyin bakalım; pek yakında düzgün bir yol tutan kesim hangisidir, kimler dosdoğru yoldadır, anlayacaksınız."

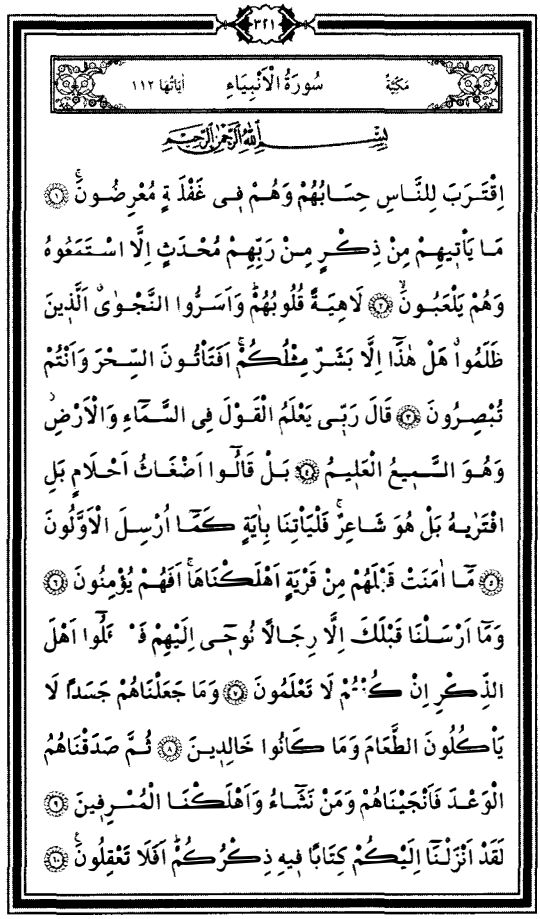

ENBİYA SÛRESİ (21)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 112 ayettir. Adını, peygamberlere (enbiya) yapılan atıflardan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. İnsanların hesaba çekilecekleri gün **çok** yaklaştı; ancak onlar hâlâ umursamazlık içinde **haktan** yüz çevirmeyi sürdürüyorlar.

2. Rab'lerinden her gelen öğüt ve uyarıyı her seferinde alaya alıyorlar.

3. Hâlâ oyun ve eğlenceyle gönül eğlendiriyorlar. O zalimler "Bu **Muhammed** tıpkı sizin gibi bir insandır. Şimdi **göz** göre göre **onun sözlerinin** büyüsüne mi kapılacaksınız?" diyerek kendi aralarında gizli gizli konuşuyorlar.

4. O "Rabbim gökte ve yerde her konuşulanı bilir; O işitendir Bilendir." dedi; **ancak buna inanmadılar**.

5. Aksine, "Onun anlattıkları bütünüyle aslı astarı olmayan hayal mahsulü şeylerden ibaret. **Bunların hiçbir gerçekliği yok**!. Bilakis o bunları uydurmuş; O **peygamber falan değil**, tam aksine şairin biri. **Eğer gerçekten peygamberse**, önceki peygamberlerin getirdiği **mucizeler** gibi o da bir mucize getirsin." dediler.

6. Zaten geçmişte helak ettiğimiz toplumların hiç biri **gönderilen peygamberlere** inanmamıştı; şimdi bunlar mı inanacaklar?

7. Senden önce gönderdiğimiz elçiler de, **tıpkı senin gibi** kendilerine vahyettiğimiz **ölümlü** kimselerden başkası değildi. Eğer inanmıyorlarsa **daha önce kendilerine** Kitap gönderilmiş olan topluluklara[1] sorsunlar.

8. Biz onları, yemek yemeye ihtiyaç duymayan **insanüstü** varlıklar olarak göndermedik; ayrıca onlar ölümsüz de değildi.

9. Ama sonuçta **peygamberlere** verdiğimiz sözü tuttuk. Onları ve **onların kavminden** dilediğimiz kimseleri **azaptan** kurtardık ve kendilerine verilen nimetlerin kıymetini bilmeyenleri[2] ise helak ettik.

10. Gerçek şu ki, size, **uyduğunuz vakit** izzet ve şeref **kazanacağınız** bir Kitap indirdik. Hala aklınızı başınıza almayacak mısınız?

---

[1] Lafzen: "*zikir ehline*" Ayette söz konusu edilen ehl-i zikr ile kastedilenler, kendilerine Tevrat ve İncil gönderilmiş olan Ehl-i Kitab'ın bilginleridir. (Bak: **Begavi**)

[2] Lafzen: "*israf edenleri*". ***İsraf***, bu bağlamda, kişinin başta hidayet olmak üzere kendisine verilen nimetlerin kıymetini ve değerini bilmeyerek, hayatını amacı dışında kullanıp, heba edip, helake sürüklemesi anlamında kullanılmaktadır.

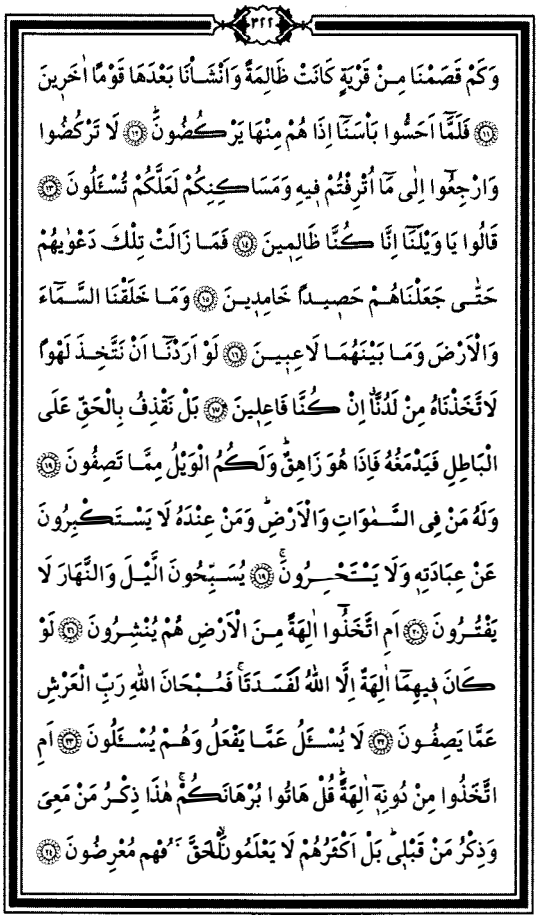

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ
﴿١١﴾ فَلَمَّا أَحَسُّوا بَأْسَنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٢﴾ لَا تَرْكُضُوا
وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِنِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ ﴿١٣﴾
قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿١٤﴾ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ
حَتَّىٰ جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ ﴿١٥﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ
وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ﴿١٦﴾ لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهْوًا
لَاتَّخَذْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿١٧﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى
الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿١٨﴾
وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ
عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿١٩﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا
يَفْتُرُونَ ﴿٢٠﴾ أَمِ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ ﴿٢١﴾ لَوْ
كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ
عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٢﴾ لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ ﴿٢٣﴾ أَمِ
اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ
وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٢٤﴾

11. **Bakın**, Biz, halkı zalim olan nice memleketleri kırıp geçirdik ve onların ardından başka kavimler var ettik.

12. Nitekim onlar azabımızın geleceğini anladıkları an, oradan **bir an önce uzaklaşmak için** çırpınıp duruyorlardı.

13. Onlara, "Boşuna kaçmaya kalkışmayın; haddinden fazla şımardığınız yerinize yurdunuza geri dönün; çünkü **yaptıklarınızdan dolayı** hesaba çekileceksiniz." **denildi.**

14. Onlarsa, "Vay bizim halimize! Biz gerçekten **kendimize** zulmetmişiz." diye yanıp yakınmaktan başka bir şey yapamadılar.

15. Hemen ardından, daha onların yanıp yakınmaları sürerken, Biz onları biçilmiş **ekine** döndürdük; yok olup gittiler.

16. **Bakın**, Biz, gökleri ve yeri ve de bu ikisi arasındakileri oyun eğlence olsun diye yaratmadık.

17. Eğer kendimize bir eğlence arasaydık, onu kendi katımızda bulabilirdik. **İstesek** Biz bunu **en güzel şekilde** yapabilirdik.

18. **Ama öyle yapmıyoruz!** Bunun yerine, hakkı batılın üzerine salıyoruz, o da onu işlevsiz hale getiriyor; böylece batıl yok oluyor. **Allah hakkında** söz konusu ettiğiniz **saçma sapan** nitelemelerden dolayı yazıklar olsun size.

19. **Şunu bilin ki**, göklerdeki ve yerdeki varlıkların hepsi **Allah'ın kuludur. Allah'ın** katında bulunan **melekler** Ona ibadet etme hususunda ne büyüklenirler; ne de yorulurlar.

20. Gece - gündüz Onun yüce adını övgüyle anarlar; hiç ara vermezler.

21. Yoksa onlar yeryüzünde bir takım tanrılar buldular[3] da, ölüleri onlar mı diriltecek?

22. Oysa **anlamıyorlar ki**, göklerde ve yerde Allah'ın dışında başka tanrılar olsaydı, orada kesinlikle düzen kalmazdı. Bu yüzdendir ki, Egemenlik tahtının Efendisi[4] **olan** Allah, onların söz konusu ettiği nitelemelerden çok çok yücedir.

23. O, yaptığı hiçbir şeyden hesaba çekilmez; ama onlar mutlaka hesaba çekilecekler.

24. Hal böyleyken, yine de Onun dışında başka **düzmece** tanrılar ediniyorlar. De ki: "**Eğer ondan başka tanrı varsa** delilinizi getirin. Bu, hem benimle birlikte olan kimselerin dile getirdiği **bir meydan okuma**, hem de benden öncekilerin dile getirdiği **bir meydan okumadır.**" Hayır, onların çoğu hakikati bilmiyorlar ve bundan dolayı **ondan** yüz çeviriyorlar.

[3] lafzen: "*edindiler*"

[4] Lafzen: "*arşın Rabbi*"

٢١٣

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُوْلٍ اِلَّا نُوْحِيْٓ اِلَيْهِ اَنَّهٗ
لَآ اِلٰهَ اِلَّآ اَنَا۠ فَاعْبُدُوْنِ ۝٢٥ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمٰنُ وَلَدًا
سُبْحٰنَهٗ ۭ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُوْنَ ۝٢٦ لَا يَسْبِقُوْنَهٗ بِالْقَوْلِ وَهُمْ
بِاَمْرِهٖ يَعْمَلُوْنَ ۝٢٧ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا
يَشْفَعُوْنَ ۙ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى وَهُمْ مِّنْ خَشْيَتِهٖ مُشْفِقُوْنَ ۝٢٨
وَمَنْ يَّقُلْ مِنْهُمْ اِنِّىْٓ اِلٰهٌ مِّنْ دُوْنِهٖ فَذٰلِكَ نَجْزِيْهِ جَهَنَّمَ ۭ
كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِيْنَ ۝٢٩ اَوَلَمْ يَرَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْٓا اَنَّ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنٰهُمَا ۭ وَجَعَلْنَا مِنَ
الْمَاۗءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ ۭ اَفَلَا يُؤْمِنُوْنَ ۝٣٠ وَجَعَلْنَا فِي الْاَرْضِ
رَوَاسِيَ اَنْ تَمِيْدَ بِهِمْ ۠ وَجَعَلْنَا فِيْهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَّعَلَّهُمْ
يَهْتَدُوْنَ ۝٣١ وَجَعَلْنَا السَّمَاۗءَ سَقْفًا مَّحْفُوْظًا ۚ وَهُمْ عَنْ اٰيٰتِهَا
مُعْرِضُوْنَ ۝٣٢ وَهُوَ الَّذِيْ خَلَقَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ ۭ كُلٌّ فِيْ فَلَكٍ يَّسْبَحُوْنَ ۝٣٣ وَمَا جَعَلْنَا لِبَشَرٍ مِّنْ
قَبْلِكَ الْخُلْدَ ۭ اَفَاۗىِٕنْ مِّتَّ فَهُمُ الْخٰلِدُوْنَ ۝٣٤ كُلُّ نَفْسٍ ذَاۗىِٕقَةُ
الْمَوْتِ ۭ وَنَبْلُوْكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً ۭ وَاِلَيْنَا تُرْجَعُوْنَ ۝٣٥

25. Senden önce de her elçiyi, "Benden başka hiçbir ilah yoktur; bu yüzden **sadece** Bana kulluk edin!" diye vahyederek yolladık.

26-28. **Buna rağmen, yine de bazıları kalkıp** "Rahman çocuk sahibi oldu" dediler. Haşa! O Yüceler Yücesi **Allah, ölümlü varlıklara özgü** böylesi nitelemelerden uzaktır. **Allah'ın çocukları diye nitelendirdikleri melekler** aslında Onun seçkin kullarıdır. Onun sözünün üzerine söz söyleyemezler[5] ve Onun emrini **itiraz etmeden** yerine getirirler. **Allah,** onların yaptıklarını da yapacaklarını da bilir. Zaten onlar **Allah**'ın razı olduğu kimselerden başkasına şefaat edemezler. **Çünkü herkesten önce** kendileri Onun korkusundan titrerler.

29. Onlardan her kim, "**Allah**'ın yanı sıra ben de tanrıyım!" derse, onu cehennemle cezalandırırız. Biz haddi aşanları işte böyle cezalandırırız.

30. O inkâr edenler, göklerle yer bitişikken onu Bizim ayırdığımızı ve her canlıyı sudan yarattığımızı görmüyorlar mı? Hal böyleyken, hala inanmamayı sürdürecekler mi?

31. **Görmüyorlar mı,** yeryüzü onları sarsmasın diye dağlar yarattık; ve istedikleri yere gidebilsinler[6] diye orada vadiler açtık.

32. Göğü de güvenli bir kubbe yaptık. Ama onlar hala, **yaratılışın bu** hayranlık uyandıran görüntülerine dikkat etmiyorlar.

33. Geceyi ve gündüzü yaratan Odur. Her biri kendi yörüngesinde akıp giden güneşi ve ayı **yaratan** da **Odur**.

34. **Ey Peygamber!** Biz senden önce de hiçbir insana ölümsüzlük vermedik. Şimdi sen öleceksin[7] de, sanki kendileri ebedi mi yaşayacaklar?

35. Her canlı ölümü tadacaktır. Biz sizi sınamak için iyilik ve kötülükle yüz yüze getiriyoruz. Sonunda hepiniz Bize döneceksiniz.

---

[5] Lafzen: "*söz söylemede onu geçmezler / ondan önce söz söylemezler*"

[6] Lafzen: "*yollarını bulabilsinler diye*"

[7] Lafzen: "*öldün de*"

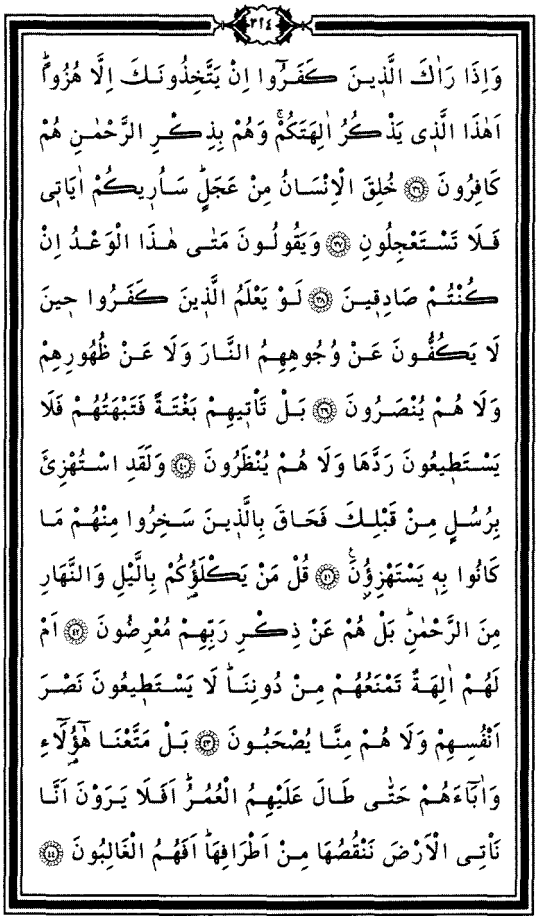

وَإِذَا رَاٰكَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا إِنْ يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا
أَهَٰذَا الَّذِي يَذْكُرُ ءَالِهَتَكُمْ وَهُم بِذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ هُمْ
كَٰفِرُونَ ﴿٣٦﴾ خُلِقَ الْإِنسَٰنُ مِنْ عَجَلٍ سَأُورِيكُمْ ءَايَٰتِي
فَلَا تَسْتَعْجِلُونِ ﴿٣٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن
كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٣٨﴾ لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ
لَا يَكُفُّونَ عَن وُجُوهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَن ظُهُورِهِمْ
وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿٣٩﴾ بَلْ تَأْتِيهِم بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا
يَسْتَطِيعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ ﴿٤٠﴾ وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ
بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُم مَّا
كَانُوا بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٤١﴾ قُلْ مَن يَكْلَؤُكُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ
مِنَ الرَّحْمَٰنِ بَلْ هُمْ عَن ذِكْرِ رَبِّهِم مُّعْرِضُونَ ﴿٤٢﴾ أَمْ
لَهُمْ ءَالِهَةٌ تَمْنَعُهُم مِّن دُونِنَا لَا يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَ
أَنفُسِهِمْ وَلَا هُم مِّنَّا يُصْحَبُونَ ﴿٤٣﴾ بَلْ مَتَّعْنَا هَٰٓؤُلَآءِ
وَءَابَآءَهُمْ حَتَّىٰ طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّا
نَأْتِي الْأَرْضَ نَنقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَآ أَفَهُمُ الْغَٰلِبُونَ ﴿٤٤﴾

36. **Hakikati** inkâr eden o kimseler seni gördükleri zaman, **birbirlerine**, "Bu mu bizim[8] tanrılarımız hakkında **ileri geri** konuşan?" **diye** seninle alay ederler. Onlar, Rahman'dan söz edilmesini hazmedemiyorlar[9].

37. İnsanoğlu gerçekten tezcanlı[10] yaratılmıştır. **Her şeyin bir an önce olmasını ister. Acele etmeyin**; çok yakında size **azabımın** belirtilerini göstereceğim, **Benden, onu** çabucak **göndermemi** isteyip durmayın.

38. **Uyarılarımızı ciddiye almayanlar**, "Siz gerçekten doğru söylüyorsanız, hani nerede kaldı vadettiğiniz azap?" diyorlar.

39. Oysa **Onu** inkâr edenler, ne yüzlerini ne de sırtlarını ateşin **yakıp kavurmasından** koruyamayacakları; **kimseden** yardım da görmeyecekleri bir vaktin **kesinlikle geleceğini** bilselerdi, **hiç böyle demezlerdi.**

40. Oysa yanılıyorlar! O vakit ansızın gelip çatacak ve onlar şaşkına dönecekler. Onun gelişini ne önlemeye güçleri yetecek, ne de geciktirmeye.

41. Gerçek olan şu ki **ey Muhammed**, senden önce de **zalimlerin azaba uğrayacaklarına ilişkin uyarıda bulunan** peygamberlerle alay edilmişti. Ama **onlarla** alay edenleri, **sonunda** o alaya aldıkları **azap ansızın** kuşatıverdi.

42. De **ki onlara**: "Gece ya da gündüz[11] sizi Rahman'a karşı kim koruyacak." Tabi ki hiç kimse! **Hal böyleyken, yine de** onlar Rab'lerini anmaktan ısrarla geri duruyorlar.

43. Yoksa onları Bize karşı koruyacak tanrıları mı var? Halbuki, onların o **düzmece tanrıları** kendilerini bile koruyamazlar. Bize rağmen onlara kimse arka çıkamaz.

44. Kaldı ki Biz bunlara da, atalarına da, bir ömür boyu yetip artacak nimetler verdik[12]. Onlar Bizim, yeryüzüne müdahale ederek, **onları, dünyada** sahip oldukları imkânlardan[13] **her gün biraz daha** yoksun bıraktığımızı görmüyorlar mı yoksa? Hal böyleyken, **yine de Bize karşı** galip geleceklerini mi **sanıyorlar?**

---

[8] Lafzen: "*sizin*"

[9] Lafzen: "*Rahman'ın zikrini inkar ediyorlar*"

[10] Aceleci, sabırsız.

[11] Lafzen, "*gece ve gündüz*"

[12] Lafzen: "*Biz onlara, ömürleri kendilerine uzun gelecek kadar nimet verdik*"

[13] Bak: Ra'd: 41'in dipnotu.

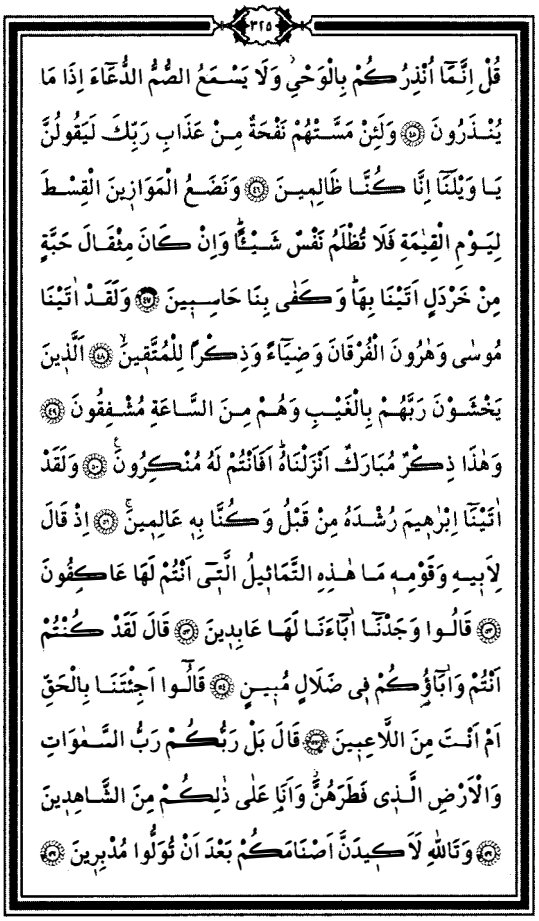

45. De ki: "Ben sizi bu ilahi kelam ile uyarıyorum." Ama **hakikate** sağır kesilenler uyarıldıklarında bu çağrıyı işitmezler.[14]

46. Gerçek şu ki, onlara Rabbinin azabından azıcık bir esinti dokunsa, **önceki yaptıklarına pişman olarak**, "Yazıklar olsun bize! Biz gerçekten **Rabbimize karşı** haddi aşan birileri olmuşuz." derler. **Bu musibetten kurtulduklarında ise, yine eski berbat yaşantılarına dönerler.**

47. Yeniden diriliş günü, öyle doğru, öyle hassas teraziler kurarız ki, kimseye en küçük bir haksızlık edilmez. Bir hardal tanesi kadar bile olsa **yaptığı her şeyi önüne** getiririz. Hesap görmek için Biz yeteriz.

48. Gerçek şu ki, Musa ve Harun'a, **Allah'a karşı** sorumluluklarının bilincinde olanlar için ışık saçan bir kaynak ve bir öğüt olan Furkan'ı[15] verdik.

49. **Onlar**, görmedikleri halde Rablerine karşı içleri titreyen ve **Son** Saat'in[16] **dehşetinden** endişe eden kimselerdir.

50. İşte bu **Kuran** da, **tıpkı Musa'ya indirdiğimiz Kitap gibi, sana uyanlar için**[17] indirdiğimiz çok değerli bir öğüttür. Yoksa onu inkâr mı edeceksiniz?

51. Gerçek olan şu ki **Musa'dan** önce, İbrahim'e de doğruyu bulma yetisi vermiştik. Biz onun **tevhid inancı uğrunda mücadele vereceğini** iyi biliyorduk.

52. O vakit o, babasına ve soydaşlarına, "Sizin şu **karşısında durup** kendilerine tapındığınız heykeller nedir?" demişti.

53. Onlar da, "Atalarımızın onlara taptıklarını gördük." dediler.

54. O da, "Demek ki siz de, atalarınız da, düpedüz sapıklığa düşmüşsünüz." dedi.

55. Onlar, "Sen bunları bize söylerken gerçekten ciddi misin, yoksa bizimle dalga mı geçiyorsun?[18]" dediler.

56. İbrahim, "Hayır, **tabi ki dalga geçmiyorum**!" dedi, "Bilakis sizin Rabbiniz, göklerin ve yerin Rabbidir; yani onları yoktan var edip düzene sokan Odur. Ben **bunun gerçekliğine** şahitlik ederim."

57. **Sonra da içinden** "Vallahi siz buradan uzaklaştıktan sonra putlarınızı halledeceğim" **diye geçirdi.**

---

[14] Bu ayetteki ***la yesmau*** (işitmez) kelimesi ***la tusmiu*** (sen işittiremezsin) ve ***la yusmiu*** (**o peygamber** işittiremez) şeklinde de okunmuştur. (Bak: **Zemahşeri**)

[15] ***Furkan***: Yani, hakla batılı birbirinden ayıran ölçü... Bu ayette ***Furkan*** ile Tevrat kastedilmektedir.

[16] Dünyanın sonunun

[17] Bu tefsiri ekleme için bak: **Razi**

[18] Lafzen: "*Bize gerçeği mi getirdin, yoksa oyun oynayan birisi misin?*"

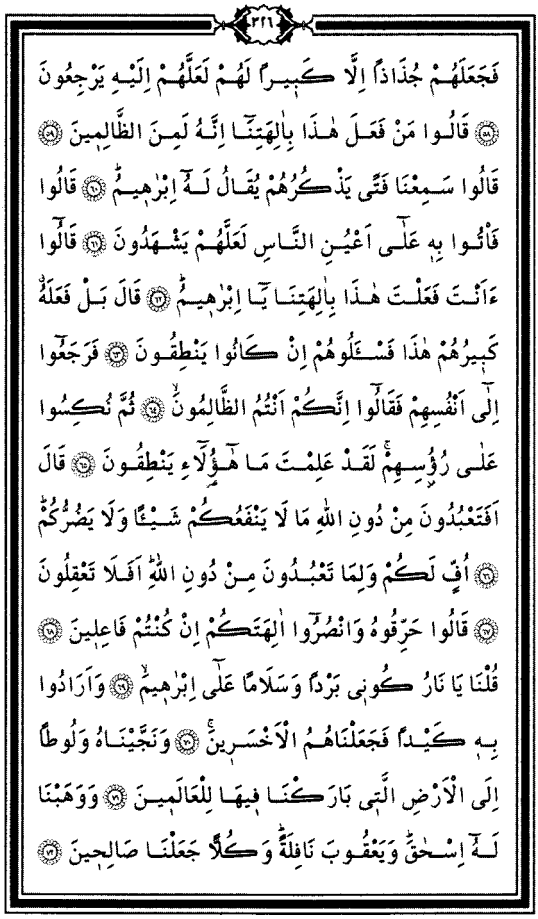

فَجَعَلَهُمْ جُذَاذًا إِلَّا كَبِيرًا لَهُمْ لَعَلَّهُمْ إِلَيْهِ يَرْجِعُونَ ﴿٥٨﴾ قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٩﴾ قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذْكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٠﴾ قَالُوا فَأْتُوا بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ ﴿٦١﴾ قَالُوا ءَأَنتَ فَعَلْتَ هَٰذَا بِآلِهَتِنَا يَا إِبْرَاهِيمُ ﴿٦٢﴾ قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَٰذَا فَاسْأَلُوهُمْ إِن كَانُوا يَنطِقُونَ ﴿٦٣﴾ فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنتُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٦٤﴾ ثُمَّ نُكِسُوا عَلَىٰ رُءُوسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَٰؤُلَاءِ يَنطِقُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكُمْ شَيْئًا وَلَا يَضُرُّكُمْ ﴿٦٦﴾ أُفٍّ لَّكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا حَرِّقُوهُ وَانصُرُوا آلِهَتَكُمْ إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٨﴾ قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ ﴿٦٩﴾ وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ ﴿٧٠﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ ﴿٧١﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ ﴿٧٢﴾

58. Daha sonra İbrahim o putların hepsini parça parça etti; bir tek en büyüğünü bıraktı; ta ki olup **biteni anlamak için** o **büyük puta** başvursunlar diye...

59. **Dönüp de putların başına gelenleri görünce**, "Bunu tanrılarımıza her kim yapmışsa; o gerçekten çok zalim birisiymiş!" dediler.

60. **İçlerinden bazıları**, "İbrahim denilen bir gencin, onlar hakkında ileri geri konuştuğunu duymuştuk." dediler.

61. **Berikiler**, "Onu yakalayıp ahalinin karşısına çıkaralım[19], **başına neler geleceğini**[20] görsünler." **dediler**.

62. **İbrahim'i tutup getirdiler ve**, "Bunu tanrılarımıza sen mi yaptın ey İbrahim!" diye sordular

63. İbrahim, **alaycı bir ifadeyle** "Yok canım, **nerden çıkarıyorsunuz** (!)"[21] dedi, "Onu yapsa yapsa şu en irileri yapmıştır(!) Ama yine de siz kendisine sorun; tabi konuşabiliyorsa(!)" **diye ekledi.**

64. Bunun üzerine **bir an** vicdanlarıyla baş başa kaldılar ve "**Aslında delikanlı haklı**, işin gerçeği biz **kendimize** zulmediyoruz[22]." diye **düşündüler**.

65. Ancak çok geçmeden tekrar eski anlayışlarına geri döndüler ve "Sen de biliyorsun ki, onlar konuşamazlar." dediler.

66-67. **İbrahim de "Madem öyle"** dedi, "Allah'ı bırakıp da, size herhangi bir fayda sağlamaya da zarar vermeye de güçleri yetmeyen varlıklara tapınmayı hala sürdürecek misiniz? **Baksanıza**, siz de, Allah'ı bırakarak tapındığınız bütün bu nesneler de ne kadar acınası bir haldeler! Aklınız ermiyor mu sizin?"

68. **Bunun üzerine onlar birbirlerine**, "Eğer" dediler, "**tanrılarımız için bir şey** yapacaksak, onu yakalım; böylece tanrılarımızın öcünü almış oluruz.[23]"

69. **İbrahim ateşe atılınca,** Biz **de ateşe**, "Ey ateş! Serin ol, İbrahim'e dokunma!" dedik.

70. Ona zarar vermek[24] istemişlerdi; ama Biz onların **komplolarını** boşa çıkardık.

71. Ve onu da **kardeşinin oğlu** Lut'u da gelecek bütün çağlar için[25] kutlu kıldığımız bir beldeye[26] **ulaştırarak** kurtardık.

72. Ayrıca[27] ona İshak'ı ve **İshak'ın oğlu** Yakub'u armağan ettik. Hepsinin dürüst ve erdemli kimseler olmalarını sağladık.

---

[19] Lafzen: "*çıkarın*" Kuran'daki bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

[20] Yahut "*aleyhine tanıklık etsinler*"

[21] Lafzen "*Hayır / Bilakis*" ***Bel*** edatını "Hayır" diye çevirdiğimizde, sanki İbrahim a.s. yalan söylüyor gibi anlaşılacağı için, edatı istihzai (alaycı) bir tonda "*Yok canım, **nerden çıkarıyorsunuz***(!)" diye çevirmeyi tercih ettik.

Çünkü buradaki ***Bel*** (Hayır / Bilakis) edatı, bu işi İbrahim a.s.'ın yaptığını gizlemeyi değil, bilakis, alaycı bir dille bunu aslında kendisinin yaptığını vurgulamayı amaçlamaktadır. Bu, tıpkı, usta bir sanatkârın ortaya koyduğu bir sanat eserini gören cahil bir adamın, sanatkara "Bunu sen mi yaptın!" diye sormasına, sanatkârın da, "Yok, sen yaptın!" demesine benzer. Burada sanatkâr, zımnen "Tabi ki ben yaptım, herhalde sen yapmış olamazsın" demiş olur. İbrahim a.s.'ın da "Yok, en büyükleri yaptı. Kendisine bir sorun, tabi konuşabiliyorsa" demesi, zımnen, "Tabi ki ben yaptım, konuşmaktan bile aciz bir putun bunu yapacak hali yok" anlamı taşır. Biz çeviriyi bu yaklaşımı dikkate alarak yaptık. Bu yaklaşım için bak: **Zemahşeri** ve **Razi**

[22] Lafzen: "*Sizler gerçekten zalim kimselersiniz*" Kuran'daki bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

[23] Lafzen: "*Eğer bir şey yapacaksanız, onu yakın, böylece tanrılarınıza arka çıkmış olun*" Kur'an'daki bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

[24] Lafzen: "*tuzak kurmak*"

[25] Lafzen: "*Alemler için*" yahut "*bütün insanlar için*" Tercih ettiğimiz anlam için bak: **Esed**

[26] Peygamberler zincirinin ana yurdu olacak olan Filistin'e...

[27] Yani Hz. İshak'tan yıllar önce doğan büyük oğlu İsmail'e ilaveten, fazladan (*nafileten*) bir armağan olarak... Bu görüş Mücahit ve Ata'a aittir. (Bak: **Begavi**) Biz bu görüşü tercih ettik. Diğer bazı alimlere göre ise fazladan armağan edilen Yakub'dur.

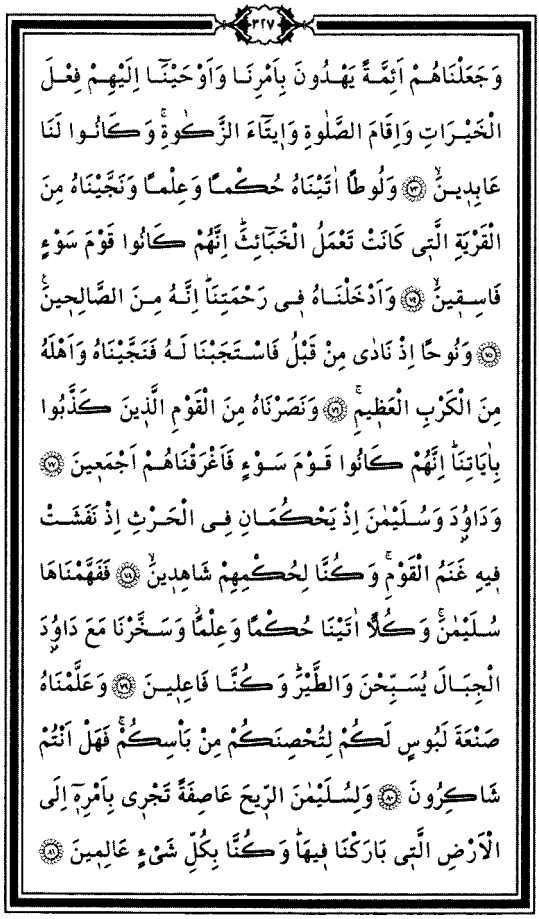

وَجَعَلْنَاهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا وَاَوْحَيْنَآ اِلَيْهِمْ فِعْلَ
الْخَيْرَاتِ وَاِقَامَ الصَّلٰوةِ وَاِيتَآءَ الزَّكٰوةِ ۚ وَكَانُوا لَنَا
عَابِدِينَ ۝ وَلُوطًا اٰتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ
الْقَرْيَةِ الَّتِى كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَآئِثَ ۗ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ
فَاسِقِينَ ۝ وَاَدْخَلْنَاهُ فِى رَحْمَتِنَآ ۖ اِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ۝
وَنُوحًا اِذْ نَادٰى مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ
مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ۚ ۝ وَنَصَرْنَاهُ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا
بِاٰيَاتِنَآ ۗ اِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَاَغْرَقْنَاهُمْ اَجْمَعِينَ ۝
وَدَاوٗدَ وَسُلَيْمٰنَ اِذْ يَحْكُمَانِ فِى الْحَرْثِ اِذْ نَفَشَتْ
فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ ۚ وَكُنَّا لِحُكْمِهِمْ شَاهِدِينَ ۝ فَفَهَّمْنَاهَا
سُلَيْمٰنَ ۚ وَكُلًّا اٰتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا ۚ وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوٗدَ
الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ ۚ وَكُنَّا فَاعِلِينَ ۝ وَعَلَّمْنَاهُ
صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِتُحْصِنَكُمْ مِنْ بَاْسِكُمْ ۚ فَهَلْ اَنْتُمْ
شَاكِرُونَ ۝ وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيحَ عَاصِفَةً تَجْرِى بِاَمْرِهٖٓ اِلَى
الْاَرْضِ الَّتِى بَارَكْنَا فِيهَا ۗ وَكُنَّا بِكُلِّ شَىْءٍ عَالِمِينَ ۝

73. Onları buyruğumuz doğrultusunda **insanları** doğru yola yönlendiren önderler yaptık. Onlara hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı ve insanlara karşılıksız yardımda bulunmayı[28] vahyettik. Böylece bize kulluk eden kimseler oldular.

74. Lut'a da ilimle birlikte, sağlam bir muhakeme yetisi verdik; ve onu, **halkı** iğrenç işler yapan **o** memleketten kurtardık. **O toplumu da helak ettik**, çünkü onlar günaha gömülmüş çok berbat bir toplumdu.

75. **Lut'u** rahmetimizle kuşattık. Çünkü o dürüst ve erdemli kimselerdendi.

76. Ve Nuh'u **da hatırla. İbrahim ve Lut'tan** çok önce o Bize yalvarmış; Biz de onun **bu yalvarmasına** karşılık vererek, onu ve ailesini büyük bir felaketten kurtarmıştık.

77. Mesajlarımızı yalanlayan bir halka karşı ona yardım etmiştik. Onlar çok berbat bir toplum olmuştu; bu yüzden Biz de hepsini boğuverdik.

78. Ve Davut ile Süleyman'ı **da hatırla**! Hani o ikisi ahalinin koyunlarının, geceleyin girip otlayarak **zarara uğrattığı** bir ekin hakkında hüküm vereceklerdi. Biz de onların vereceği bu hükme tanıktık.

79. Bu olayda, Süleyman'ın, dava konusunu daha derinden kavramasını sağladık. Zira Biz her ikisine de ilmin yanında ayrıca sağlam bir muhakeme gücü vermiştik. Bizim sınırsız yüceliğimizi dile getiren dağları ve kuşları Davud'un emrine âmâde kıldık. **Unutma ki** Biz, **dilediğimiz her şeyi** yapabilme gücüne sahibiz..

80. Ve yine **Davud'a, savaşta** sizi tehlikeden koruyacak zırh **yapım** sanatını öğretti. Hâlâ şükretmeyecek misiniz?

81. Kutlu ülkeye[29] doğru onun emriyle esip gitsin diye, şiddetle esen rüzgârı da Süleyman'ın emrine **âmâde kıldık**. Çünkü Biz her şeyi biliriz.

---

[28] Lafzen: "*zekat vermeyi*" Zekat kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: Bakara: 43'ün dipnotu.

[29] Filistin'e...

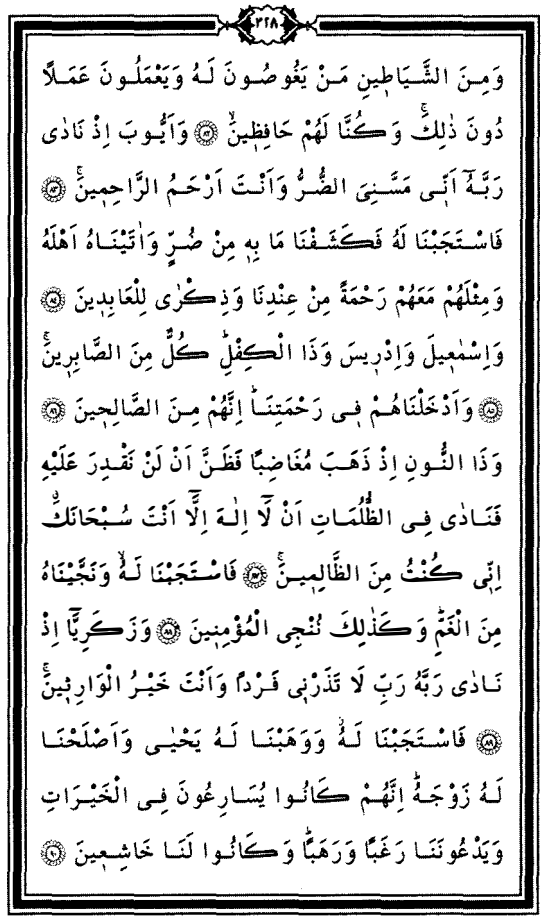

82. Ayrıca şeytanların da bir kısmını onun emrine amade kıldık; onlar onun için dalgıçlık ve bunun dışında bir takım işler yaparlardı. Onları gözetim altında tutan **yine** Bizdik.

83. Ve Eyyub'u **da hatırla! Hani o**, "Rabbim!" diye yakarmıştı, "Bir derde düştüm; sen merhametlilerin en merhametlisisin; **beni bu dertten kurtar!**"

84. Bunun üzerine Biz onun yakarışına karşılık verdik ve onu düştüğü dertten kurtardık. Rahmetimizin bir göstergesi onu çoluk çocuğuna bağışladık. Ayrıca önceki **çocukları** kadar da **çocuk** verdik. **Bunu** bize kulluk edenlere bir ders olsun **diye yaptık.**

85. İsmail'i, İdris'i ve Zülkifl'i de **hatırla!** Onların hepsi zorluklara göğüs geren kimselerdi.

86. Onların hepsini rahmetimizle kuşattık; çünkü onlar dürüst ve erdemli kimselerdi.

87. **O** balık olayının kahramanı **Yunus'u da hatırla!**[30] Hani kendisini sorumlu tutmayacağımızı düşünerek, **halkını terk edip** öfkeyle çıkıp gitmişti. Ardından **düştüğü bunalımın** derin karanlığı içerisinde "Rabbim!" diye inledi, "Senden başka tanrı yok. Sen, sınırsız kudret ve yüceliğinle her şeyin üzerindesin. Ben gerçekten büyük bir hata ettim."

88. Biz de onun yakarmalarına karşılık verdik ve onu **düştüğü** bunalım ve sıkıntıdan kurtardık. Biz iman edenleri işte böyle kurtarırız.

89. Ve Zekeriyya'yı **da hatırla!** Hani o Rabbine yalvarmış, "Rabbim!" demişti, "Beni bir başıma, **çoluk çocuksuz** bırakma! **Gerçi beni vârissiz bıraksan da, herkes ölüp gittikten** sonra geriye kalacak olan tek varlık Sensin."[31]

90. Biz de **Zekeriyya**'nın duasını kabul etmiş ve eşini çocuk doğuracak bir hale getirerek ona Yahya'yı armağan etmiştik. Çünkü onlar hayırlı işlerde birbirleriyle yarışıyorlar ve hem azaptan korkarak hem de bağışlanmayı umarak Bize yakarıyorlardı. Ayrıca Bize karşı derin bir saygı duyuyorlardı.

---

[30] ***Zün Nun*** (Balık sahibi) ile kastedilen Yunus peygamberdir. Hz. Yunus, peygamber olarak gönderildiği kavminin Allah'ın mesajlarına ilgisiz kalmasına öfkelenerek üstlendiği görevi terk etmiş ve Kur'an'ın ifadesiyle "kaçak bir köle gibi" **(Saffat: 140)** bir gemiyle yaşadığı şehirden kaçmıştı. Ardından, gemiden denize atılmış ve denizde bir balık tarafından yutulmuştu. Bunun üzerine yaptığına pişman olan Yunus a.s. tevbe etmiş; Allah'da tevbesini kabul ederek onu balığın karnından kurtarmıştır. **(Saffat: 143-144)** Daha sonra yeniden peygamberlikle görevlendirilmiş; bu kez kavmi onun davetini kabul etmiştir. **(Saffat: 147-148)**

[31] Lafzen: "*varislerin en hayırlısı Sensin.*"

٣٢٩

وَالَّتِيٓ أَحۡصَنَتۡ فَرۡجَهَا فَنَفَخۡنَا فِيهَا مِن رُّوحِنَا
وَجَعَلۡنَٰهَا وَٱبۡنَهَآ ءَايَةٗ لِّلۡعَٰلَمِينَ ۝ إِنَّ هَٰذِهِۦٓ
أُمَّتُكُمۡ أُمَّةٗ وَٰحِدَةٗ وَأَنَا۠ رَبُّكُمۡ فَٱعۡبُدُونِ ۝
وَتَقَطَّعُوٓاْ أَمۡرَهُم بَيۡنَهُمۡۖ كُلٌّ إِلَيۡنَا رَٰجِعُونَ ۝
فَمَن يَعۡمَلۡ مِنَ ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَهُوَ مُؤۡمِنٞ فَلَا كُفۡرَانَ
لِسَعۡيِهِۦۖ وَإِنَّا لَهُۥ كَٰتِبُونَ ۝ وَحَرَٰمٌ عَلَىٰ قَرۡيَةٍ
أَهۡلَكۡنَٰهَآ أَنَّهُمۡ لَا يَرۡجِعُونَ ۝ حَتَّىٰٓ إِذَا فُتِحَتۡ
يَأۡجُوجُ وَمَأۡجُوجُ وَهُم مِّن كُلِّ حَدَبٖ يَنسِلُونَ ۝
وَٱقۡتَرَبَ ٱلۡوَعۡدُ ٱلۡحَقُّ فَإِذَا هِيَ شَٰخِصَةٌ أَبۡصَٰرُ
ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يَٰوَيۡلَنَا قَدۡ كُنَّا فِي غَفۡلَةٖ مِّنۡ هَٰذَا
بَلۡ كُنَّا ظَٰلِمِينَ ۝ إِنَّكُمۡ وَمَا تَعۡبُدُونَ مِن دُونِ
ٱللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمۡ لَهَا وَٰرِدُونَ ۝ لَوۡ كَانَ
هَٰٓؤُلَآءِ ءَالِهَةٗ مَّا وَرَدُوهَاۖ وَكُلّٞ فِيهَا خَٰلِدُونَ ۝ لَهُمۡ
فِيهَا زَفِيرٞ وَهُمۡ فِيهَا لَا يَسۡمَعُونَ ۝ إِنَّ ٱلَّذِينَ
سَبَقَتۡ لَهُم مِّنَّا ٱلۡحُسۡنَىٰٓ أُوْلَٰٓئِكَ عَنۡهَا مُبۡعَدُونَ ۝

91. İffetini korumuş olan **Meryem**'i **de hatırla**! Ona katımızdan bir can, **bir çocuk** bahşetmiş[32]; kendisini ve çocuğunu cümleâlem için **rahmetimizin** bir simgesi kılmıştık.

92. **Ey insanlar**! Sizin dininiz işte **bütün** bu **peygamberlerin tebliğ ettiği** tevhid dinidir.[33] Ben de sizin yegane Rabbinizim. Bu yüzden sadece Bana ibadet edin.

93. Ne var ki **insanlar peygamberlerine karşı gelerek din konusunda** farklı yollara saptılar. Ancak onların hepsi **bir gün** Bize dönecekler.

94. Her kim mümin olarak dürüst ve erdemli işler yapmışsa onların bu yaptıkları görmezden gelinmeyecektir. Biz **onları** kendilerinin lehine kaydediyoruz.

95. Ama, **zalimliğinden dolayı** helâk etmeye karar verdiğimiz bir toplumun, **bu helâkten kurtulup tekrar eski haline geri** dönmesi asla mümkün olmaz.[34]

96. Öyle ki, Yecüc ve Mecüc serbest bırakılıp dünyanın dört bir köşesinden saldırıya geçinceye kadar **bu ilahi yasa devam edecektir**[35].

97. İşte o **zaman kıyametin kopacağına ilişkin** verilen sözün gerçekleşme **vakti** yaklaşmış olacak. O zaman, **o Gün'ün** geleceğini inkâr edenler korkudan gözleri **belererek,** "Eyvah!" diyecekler, "Biz bunu beklemiyorduk. **Bugünü umursamamakla** biz kendimizi mahvetmişiz."

98. **O Gün onlara**, "Allah'ın yerine tapındığınız **düzmece** şeyler ile birlikte sizler de cehennemin yakıtı olacaksınız; **şunu bilin ki**, oraya kesinlikle gireceksiniz." **denilecek**.

99. Onlar gerçekten tanrı olsalardı oraya girmezlerdi. Ancak hepsi orada ebediyen kalacaklar.

100. Orada inim inim inleyecekler ve **kendi iniltilerinden** başka bir şey işitmeyecekler.

101. **Buna karşılık** kendilerine, tarafımızdan, en güzel **nimetlerin** verilmesi kararlaştırılmış olan kimseler **cehennemden** uzak tutulacaklardır.

---

[32] Lafzen: "Ona ruhumuzdan üflemiştik" Bu çeviri için bak: Nisa:171. ayetin üçüncü dipnotu. Ayrıca bak: **Razi**, **Zemahşeri** ve **Esed**, ilgili ayetin dipnotu.

[33] Lafzen: "*Ümmetiniz tek bir ümmettir*"

[34] Lafzen: "*helak edeceğimiz bir topluma, geri dönmemelerini ihlal edilmez bir yasa (haram) haline getirmişiz.*"

[35] Yani, 95. ayette söz konusu edilen "helâkina karar verilen bir toplumun yeninden eski haline dönmesinin mümkün olmayacağına" ilişkin ilahi yasa...

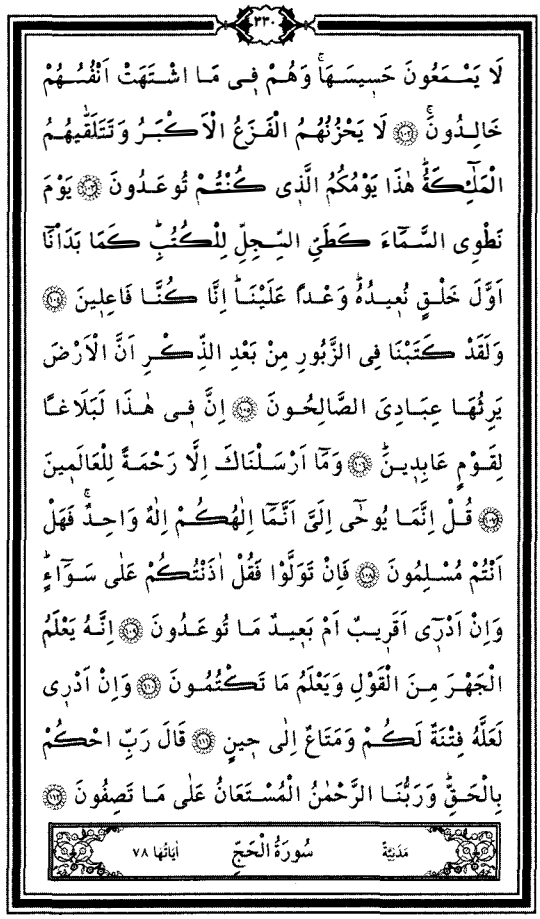

102. Onlar **cehennemin** uğultusunu işitmezler ve canlarının çektiği nimetler içerisinde sonsuza kadar kalırlar.

103. O müthiş korku onları kaygılandırmayacak; çünkü melekler onları, "Size söz verilen **mutlu** gün işte bu gündür" diye karşılayacaklar.

104. O Gün gökleri kağıt katlar gibi katlayacağız; ve âlemi ilk kez nasıl yarattıysak yine öyle eski haline getireceğiz. **Bu**, yerine getirmeyi bizzat Bizim üstlendiğimiz bir sözdür. Biz **her şeyi** yapabilecek güçteyiz.

105. Gerçek şu ki, Biz, Tevrat'tan[36] sonra Zebur'da da "yeryüzüne dürüst ve erdemli kullarımın varis olacağını" yazdık.

106. Şüphesiz bunda, **Allah'a** kulluk eden kimseler için bir mesaj vardır.

107. **Ey Muhammed**! Biz seni **varlıklar** *âlemine* rahmetimizin bir işareti olarak yolladık.

[36] Lafzen: "*zikirden*". Bu anlam örgüsü içerisinde kastedilen Tevrat olduğu için Tevrat diye çevirdik.

108. De ki **onlara**: Bana yalnızca, İlah'ınızın tek bir İlah olduğu vahyediliyor. Siz hâlâ **Ona** boyun eğmeyecek misiniz?

109. Eğer **bu hakikatten** yüz çevirirlerse, de ki: Ben bu hakikati hepinize aynı şekilde duyurdum. **Gerisi size kalmış.** Artık **başınıza geleceği** vadedilen azabın uzak mı yoksa yakın mı olduğunu bilemem!

110. Sizin söylediğiniz herhangi bir sözü de, söylemeyip içinizde tuttuğunuz **düşünceleri** de bilen sadece Odur.

111. Artık bilemem, belki de, bir süre daha yiyip içip yaşayarak sınanmanız **için başınıza gelecek olan azab erteleniyordur.**

112. **Ama onlar yine de Peygamberi yalancılıkla suçladılar. Bunun üzerine Peygamber** "Rabbim! **Bunlarla aramızda** hakça hüküm ver." **diye yalvardı. Sonra da onlara dönüp,** "Rahman **olan Allah**, sizin iftiralarınıza karşılık yardımına başvurulacak **yegâne mercidir.**" dedi.

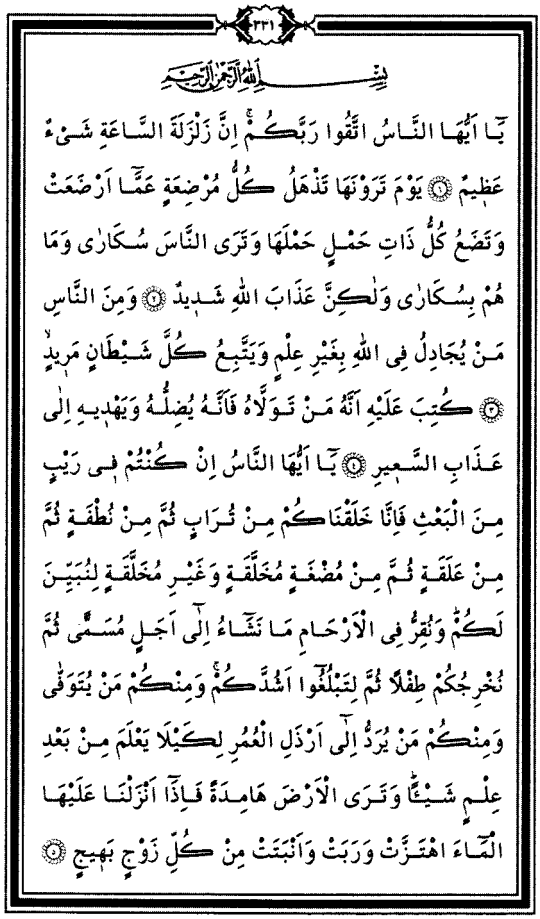

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ
عَظِيمٌ ۝ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ
وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا
هُمْ بِسُكَارَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ۝ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ
۝ كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَنْ تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ
عَذَابِ السَّعِيرِ ۝ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ
مِنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ
مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِنْ مُضْغَةٍ مُخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِنُبَيِّنَ
لَكُمْ وَنُقِرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى ثُمَّ
نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّىٰ
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ
عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ۝

HACC SÛRESİ (22)

Mekke döneminde mi, yoksa Medine döneminde mi nazil olduğu ihtilaflıdır. Muhtemelen büyük bir kısmı Mekke döneminde nazil olmuş, kalanı Medine döneminde nazil olmuştur. 78 ayettir. Adını, 25. ayetten itibaren söz edilen Hacc ile ilgili ritüellerden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ey insanlar! Rabbinize karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun! Çünkü **O Son** Saat'in[1] sarsıntısı gerçekten korkunç olacak.

2. O gün geldiğinde[2], **yavrusunu** emziren her anne, emzirdiği yavruyu unutur; her gebe kadın, **korkudan** bebeğini düşürür. İnsanları, - sarhoş olmadıkları halde- sarhoşmuşçasına **sersemlemiş** bir halde görürsün. Onlar sadece Allah'ın azabının şiddetinden **böylediler**.

3-4. Hal böyleyken, yine de bir takım insanlar, herhangi bir **doğru** bilgiye dayanmadan Allah hakkında ileri geri konuşmakta ve **Allah'a** baş kaldıran her tür şeytani gücün ardına düşmektedirler. Zaten o **şeytanlar** kendilerine uyan kimseleri yoldan çıkarmaya ve onları yakıcı bir azaba sürüklemeye memur edilmiştir.

5. Ey insanlar! Eğer öldükten sonra dirilme konusunda şüpheniz varsa, size **kudretimizi** göstermek için, sizi **ilkin** topraktan, sonra bir spermden, sonra döllenmiş hücreden, sonra da **temel unsurları itibarıyla** tamamlanmış ama **bütün öğeleriyle** tamamlanmamış ceninden yarattığımızı **bir düşünün**. Sizi dilediğimiz belli bir vakte kadar ana rahminde bekletir, sonra bir çocuk halinde dünyaya getiririz. Böylece olgunluk çağına erişirsiniz; **bu arada** içinizden ölenler olur; bir kısmınız da hayatın en zor dönemi olan yaşlılık çağına erişir, bildiklerini bilmez olur. **Yine bir düşün**! Bir bakıyorsun yeryüzü kupkuru, ama ona gökten bir su indirdiğimizde **bir de bakıyorsun ki** canlanıp kabarmış ve her türden güzel bitkiler yetişmiş.

---

[1] Dünyanın sonunun

[2] Lafzen. "*O günü gördüğünüzde*"

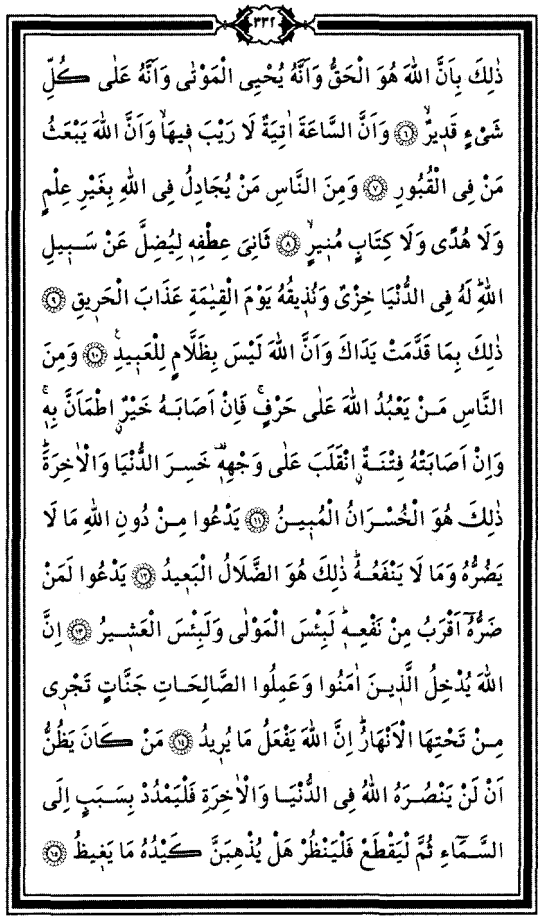

6. İşte böyle! Bütün bunlar, Allah'ın, hakikatin ta kendisi olmasından dolayıdır. Her ölüyü dirilten; her şeye gücü yeten sadece Odur.

7. Son saat[3] mutlaka gelecektir, - bunda en küçük bir kuşku yok -, ve **o vakit** Allah mezarlarda **yatan** herkesi diriltecektir.

8-9. **Hal böyleyken** insanlardan öyleleri var ki, herhangi bir gerçek bilgiye, herhangi bir doğru yol öğretisine ve ışık saçan bir **ilahi** Kitaba sahip olmadan Allah hakkında **ileri geri** konuşurlar ve Allah yolundan saptırmak için kendini beğenmişlikle **hakikatten** yüz çevirirler. Böyle birinin dünya hayatındaki payı rezilce bir hayattır; Kıyamet Günü de ona yakıcı **bir ateşin** azabını tattıracağız.

10. Ve **o Gün ona** "Bunlar" **denilecek**, "Senin kendi ellerinle yapıp ettiklerinin karşılığıdır; çünkü Allah kullarına azıcık bile zulmetmez."

11. Bazı insanlar var ki, Allah'a, bir uçurumun kenarındaymışçasına, **imanla küfrün sınırında** kulluk ediyorlar. Başına bir iyilik gelse ondan hoşnut olur; ama sınayıcı bir musibete uğrarsa hemencecik **imandan** yüz çevirir; **ve böylece** dünyası da harap olur, ahireti de. İşte gerçek kayba uğramak budur.

12. **Kalkıp** Allah'ın yanısıra, kendisine ne yararı ne de zararı olamayacak olan varlıklara yalvarır. İşte en vahim sapıklık budur.

13. **Ya da kalkıp** kendisine zararı yararından daha fazla olacak olan kimselere yalvarıyor. Gerçekten bu **yalvardığı** ne kötü bir yardımcı, ne kötü bir yoldaştır!

14. Allah, iman edip, **Onun** güzel **gördüğü** amellerde bulunanları içerisinden dereler çağıldayan cennetlere koyacaktır. Allah dilediğini yapar.

15. Kim ki Allah'ın, kendisine[4], ne bu dünyada ne de öte dünyada asla yardım edemeyeceğini[5] düşünüyorsa, **sığınacağı başka bir tanrı bulmak için** gökyüzüne **çıkmanın** bir yolunu bulsun, sonra **gökyüzünü** dolaşsın ve baksın bakalım **başka bir tanrı bulmak için** yaptığı plan derdine deva olacak mı?

---

[3] Dünyanın sonu

[4] Lafzen: "*ona*" Buradaki ***hu*** (ona) zamiri ile kimin kastedildiği konusunda görüş birliği yoktur. Bazıları bununla Hz. Peygamberin kastedildiğini söylemektedirler. Ancak, Esed'in de belirttiği gibi bağlam buna pek uygun düşmemektedir. Dolayısıyla ***hu*** (o) zamirini, kendisinden önceki ***men*** lafzına irca etmek daha uygundur. (Ayrıca bak. **Esed**)

[5] Lafzen: "*etmeyeceğini*" Yani, kendisine yardım için Allah'ın yeterli olmadığını; Allah'tan başka yardım edecek birisini araması gerektiğini düşünüyorsa... Öyle anlaşılıyor ki, burada, "**iman ile inkarın** sınırında Allah'a kulluk eden" (bak. **11. ayet**); Allah'ın, kendisini, ne bu dünya da ne de öte dünyada mutluluğa ulaştırmaya gücünün yetmeyeceğini düşünen; bu yüzden de yardımına sığınacağı başka bir gücün arayışında olan kimse(ler) ima edilmektedir. (Ayrıca bak. **Esed**)

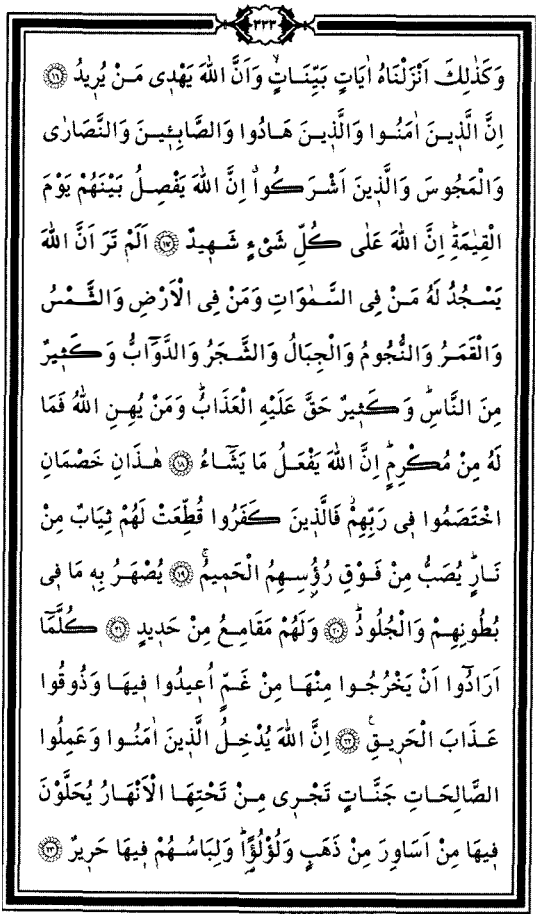

وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَاهُ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَّاَنَّ اللّٰهَ يَهْدِى مَنْ يُّرِيْدُ ۝
اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِيْنَ هَادُوْا وَالصّٰبِـُٔوْنَ وَالنَّصٰرٰى
وَالْمَجُوْسَ وَالَّذِيْنَ اَشْرَكُوْٓا اِنَّ اللّٰهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيْدٌ ۝ اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ
يَسْجُدُ لَهٗ مَنْ فِى السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ وَالشَّمْسُ
وَالْقَمَرُ وَالنُّجُوْمُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَآبُّ وَكَثِيْرٌ
مِّنَ النَّاسِ وَكَثِيْرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يُّهِنِ اللّٰهُ فَمَا
لَهٗ مِنْ مُّكْرِمٍ اِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يَشَآءُ ۝ هٰذٰنِ خَصْمٰنِ
اخْتَصَمُوْا فِى رَبِّهِمْ فَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّنْ
نَّارٍ يُّصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوْسِهِمُ الْحَمِيْمُ ۝ يُصْهَرُ بِهٖ مَا فِى
بُطُوْنِهِمْ وَالْجُلُوْدُ ۝ وَلَهُمْ مَّقَامِعُ مِنْ حَدِيْدٍ ۝ كُلَّمَآ
اَرَادُوْٓا اَنْ يَّخْرُجُوْا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ اُعِيْدُوْا فِيْهَا وَذُوْقُوْا
عَذَابَ الْحَرِيْقِ ۝ اِنَّ اللّٰهَ يُدْخِلُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا
الصّٰلِحٰتِ جَنّٰتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ يُحَلَّوْنَ
فِيْهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَّلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيْهَا حَرِيْرٌ ۝

16. İşte Biz bu Kur'an'ı böyle apaçık ayetler halinde indirdik. Allah **yola gelmek** isteyeni doğru yola eriştirir.

17. Gerçek şu ki, iman edenler, Yahudiler, Sabiiler, Hıristiyanlar, Mecusiler ve bir de Allah'tan başkasına tanrısal nitelikler yakıştıranlar arasında hükmü Kıyamet Günü Allah verecektir. Çünkü Allah her şeye şahittir.

18. **Ey insanoğlu**! Göklerde ve yerde olan herkesin; güneşin, ayın ve yıldızların; dağların, ağaçların ve hayvanların **Allah'a boyun eğdiğini**; insanlardan birçoğunun da Onun huzurunda secdeye kapandığını görmüyor musun? **Onların** birçoğu da **ahirette** azabı hak etmiştir. **O gün** Allah kimi aşağılarsa artık onu onurlandıracak kimse bulunmaz. Allah dilediğini yapar.

19. Şu iki grup, Rableri hakkında sürekli bir tartışma içindeler! **Bunlardan hakikati** inkâr etmeye devam edenler için öte dünyada ateşten elbiseler biçilecek. Başlarının üzerinden kaynar sular dökülecek.

20. Derileri ve iç organları eritilecek.

21. Bir de onları **cezalandırmak** için demir kamçılar olacak.

22. Çektikleri acılardan dolayı ne zaman oradan kurtulmak isteseler "Yakıcı azabı tadın bakalım!" **denilerek** oraya geri itilecekler.

23. Öte yandan, Allah, iman edip **Onun** güzel **gördüğü** ameller işleyenleri içerisinden derelerin çağıldadığı cennetlere sokacak. Orada altından ve inciden takılar takınacaklar; giysileri de ipekten olacak.

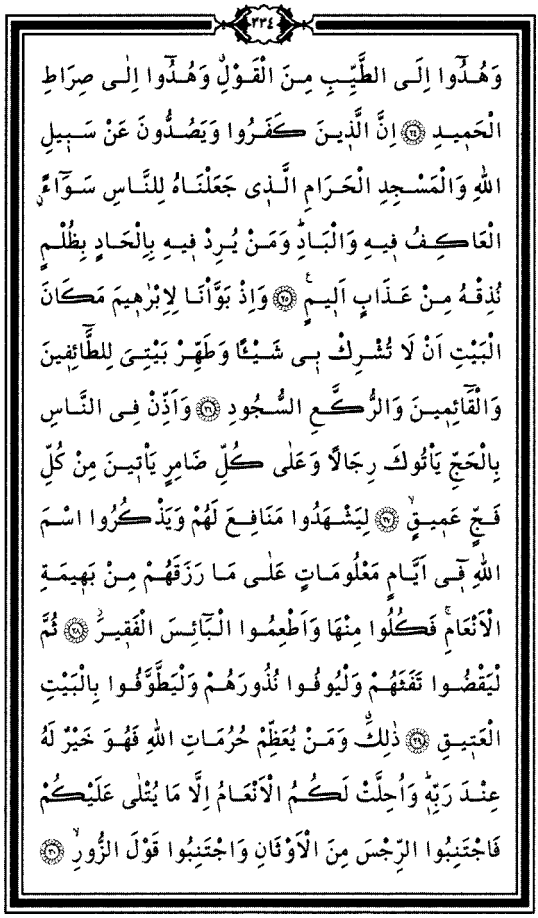
وَهُدُوٓا إِلَى ٱلطَّيِّبِ مِنَ ٱلْقَوْلِ وَهُدُوٓا إِلَىٰ صِرَٰطِ
ٱلْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ
ٱللَّهِ وَٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ ٱلَّذِى جَعَلْنَٰهُ لِلنَّاسِ سَوَآءً
ٱلْعَٰكِفُ فِيهِ وَٱلْبَادِ ۚ وَمَن يُرِدْ فِيهِ بِإِلْحَادٍۭ بِظُلْمٍ
نُّذِقْهُ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢٥﴾ وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَٰهِيمَ مَكَانَ
ٱلْبَيْتِ أَن لَّا تُشْرِكْ بِى شَيْـًٔا وَطَهِّرْ بَيْتِىَ لِلطَّآئِفِينَ
وَٱلْقَآئِمِينَ وَٱلرُّكَّعِ ٱلسُّجُودِ ﴿٢٦﴾ وَأَذِّن فِى ٱلنَّاسِ
بِٱلْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَلَىٰ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِن كُلِّ
فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾ لِّيَشْهَدُوا۟ مَنَٰفِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا۟ ٱسْمَ
ٱللَّهِ فِىٓ أَيَّامٍ مَّعْلُومَٰتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنۢ بَهِيمَةِ
ٱلْأَنْعَٰمِ ۖ فَكُلُوا۟ مِنْهَا وَأَطْعِمُوا۟ ٱلْبَآئِسَ ٱلْفَقِيرَ ﴿٢٨﴾ ثُمَّ
لْيَقْضُوا۟ تَفَثَهُمْ وَلْيُوفُوا۟ نُذُورَهُمْ وَلْيَطَّوَّفُوا۟ بِٱلْبَيْتِ
ٱلْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾ ذَٰلِكَ ۖ وَمَن يُعَظِّمْ حُرُمَٰتِ ٱللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُۥ
عِندَ رَبِّهِۦ ۗ وَأُحِلَّتْ لَكُمُ ٱلْأَنْعَٰمُ إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ
فَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلرِّجْسَ مِنَ ٱلْأَوْثَٰنِ وَٱجْتَنِبُوا۟ قَوْلَ ٱلزُّورِ ﴿٣٠﴾

24. Çünkü onlar **dünyada iken** sözün en güzeline[6] yönlendirildiler ve **böylece** bütün övgülere layık olan Allah'ın yoluna yönlendirilmiş oldular.

25. Gerçek şu ki, **hakikati** inkâr eden; **insanları** Allah yolundan engelleyen ve -gerek oranın yerlisi **olsun**, gerekse dışardan gelsin - tüm insanlar için tahsis ettiğimiz Mescid-i Haram'dan **hacıları** alıkoyanlar **oranın saygınlığına gölge düşürüyorlar. Şunu bilin ki**, her kim **insanlara** zulmederek, **oranın saygınlığına gölge düşürecek böylesi** sapıkça işler yaparsa ona **Kıyamet Günü** can yakıcı bir azap tattıracağız.

26. Oysa[7] Biz vaktiyle İbrahim'e Kabe'nin inşa edileceği yeri göstererek "Bana herhangi bir varlığı ortak koşma! Benim evimi, onu tavaf edecek olanlar, onun önünde Rablerini yüceltmek için **namaza** duracak olanlar ve Rablerinin önünde saygıyla eğilip secdeye kapanacak olanlar için temiz tut!" **demiştik.**

27-29. **Ey peygamber!** İnsanları hacca çağır! Dünyanın dört bir tarafından - gerek yaya olarak gerekse herhangi bir binekle - senin **çağrına** icabet etsinler! **Gelsinler de**, bunun kendilerine sağlayacağı **maddi ve manevi** faydaları görsünler! **Hac esnasında,** Allah'ın kendilerine ihsan ettiği hayvanları **kurban için** belirlenen günlerde Allah'ın adını anarak **kurban etsinler**. - Böylece hem siz onlardan yiyin, hem de darlık içerisindeki yoksulu doyurun. - Ardından **hac esnasında** uymak zorunda oldukları bir takım kısıtlamalara son versinler[8]. **Varsa** adaklarını yerine getirsinler ve **dünyanın bu en** eski Mabedini **bir kez daha** tavaf etsinler.

30. Bütün bunları **Allah emretmiştir.** Dolayısıyla her kim Allah'ın bu yasaklarına gerekli özeni gösterirse, bu, Rabbi katında kendisi için hayırlı bir şey olur. Haram olduğu size bildirilenin dışında bütün hayvanların **etini yemeniz** helal kılınmıştır. Bundan böyle, **Allah'a** ortak koşmayan tek tanrı inancına sahip kimseler olarak, putperestlikten kaynaklanan her tür pislikten ve kötü sözden uzak durun.

---

[6] Yani, Allah'tan başka tanrı olmadığı ilkesine dayalı dine (İslam'a).

[7] Bu ekleme zımnen şöyle bir cümlenin devamı olarak yapıldı: "Sizler kendinizi İbrahim'e nispet ettiğiniz halde Allah'a şirk koşuyor ve hacc etmek için Mescid-i Haram'a gelen insanları engelliyorsunuz, oysa..."

[8] Yahut, "***hac dolayısıyla** yapmaları zorunlu olan ibadetleri yerine getirsinler*" (Bak: **Taberi**)

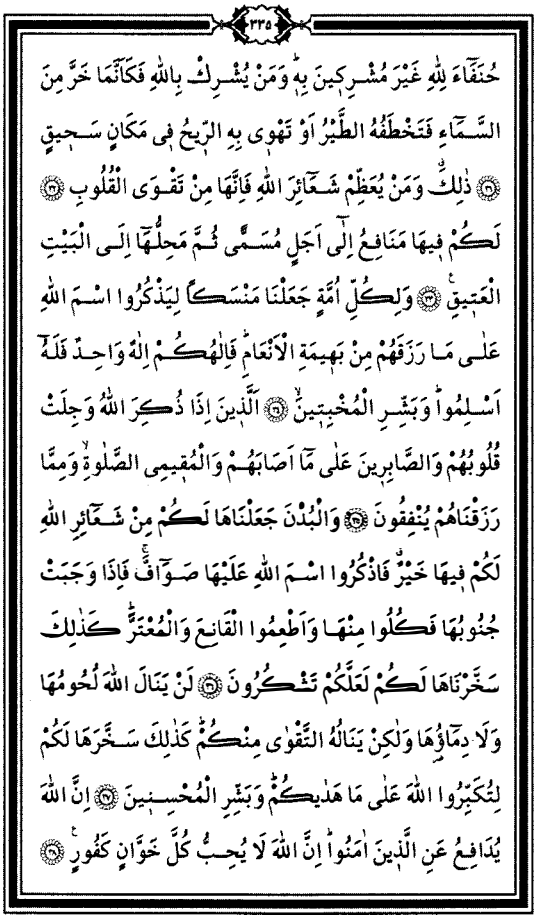
حُنَفَآءَ لِلّٰهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهٖ ۚ وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَكَاَنَّمَا خَرَّ مِنَ
السَّمَآءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ اَوْ تَهْوِىْ بِهِ الرِّيْحُ فِىْ مَكَانٍ سَحِيْقٍ
۝ ذٰلِكَ ۖ وَمَنْ يُّعَظِّمْ شَعَآئِرَ اللّٰهِ فَاِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوْبِ ۝
لَكُمْ فِيْهَا مَنَافِعُ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَآ اِلَى الْبَيْتِ
الْعَتِيْقِ ۝ وَلِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِّيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ
عَلٰى مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيْمَةِ الْاَنْعَامِ ۗ فَاِلٰهُكُمْ اِلٰهٌ وَّاحِدٌ فَلَهٗٓ
اَسْلِمُوْا ۗ وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِيْنَ ۝ الَّذِيْنَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ
قُلُوْبُهُمْ وَالصَّابِرِيْنَ عَلٰى مَآ اَصَابَهُمْ وَالْمُقِيْمِى الصَّلٰوةِ ۙ وَمِمَّا
رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ۝ وَالْبُدْنَ جَعَلْنٰهَا لَكُمْ مِّنْ شَعَآئِرِ اللّٰهِ
لَكُمْ فِيْهَا خَيْرٌ ۖ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَيْهَا صَوَآفَّ ۚ فَاِذَا وَجَبَتْ
جُنُوْبُهَا فَكُلُوْا مِنْهَا وَاَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ ۚ كَذٰلِكَ
سَخَّرْنٰهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ۝ لَنْ يَّنَالَ اللّٰهَ لُحُوْمُهَا
وَلَا دِمَآؤُهَا وَلٰكِنْ يَّنَالُهُ التَّقْوٰى مِنْكُمْ ۚ كَذٰلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ
لِتُكَبِّرُوا اللّٰهَ عَلٰى مَا هَدٰىكُمْ ۗ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِيْنَ ۝ اِنَّ اللّٰهَ
يُدٰفِعُ عَنِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا ۗ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُوْرٍ ۝

31. Allah'ın yanısıra başka varlıkları da tanrı edinen kimse, tıpkı, gökten düşen ve **düşerken de** kuşlar tarafından parçalanan veya rüzgâr tarafından uzak bir yere savrularak **paramparça olan** bir kimseye benzer.

32. İşte böyle! Her kim Allah'ı **hatırlatan** sembollere saygı gösterirse, **bilsin ki, böyle davranmak** kalpte yer alan kulluk bilincinin gereğidir.

33. **Kurbanlık hayvanlardan** belirli bir süreye kadar yararlanabilirsiniz.[9] Sonra onlar **dünyanın** en eski Mabedi **olan Kâbe civarında** kurban edilirler.

34. Biz her topluma kurban kesmeyi **yerine getirilmesi gereken bir ibadet** kıldık. **Bunu**, kendilerine rızk olarak verdiğimiz kurbanlık hayvanları **keserken**, Allah'ın adını anarak kessinler diye **böyle yaptık. Unutmayın ki,** İlah'ınız tek bir İlah'tır. Sadece Ona boyun eğin! Ona karşı alçak gönüllü davranan kimseleri **cennetle** müjdele.

35. Böyleleri Allah anıldığı zaman içleri titreyen, bir musibete uğradıkları zaman sabreden, namazlarını kılan ve kendilerine verdiğimiz rızıktan **Allah yolunda** harcayan kimselerdir.

36. Biz büyükbaş hayvanların **kurban edilmesini** de Allah'a **kulluğun** simgelerinden **bir simge** kıldık. Onlarda sizin için **nice** yararlar vardır. **Kurban edilmek üzere** sıra sıra dizilen **bu hayvanları** Allah'ın adını anarak **kurban edin**; cansız yere serildiklerinde de onların **etinden** yiyin. Kendi nasibiyle yetinip istemeyen kimseyi de, istemek zorunda kalan kimseyi de onunla doyurun. İşte, sırf şükredesiniz diye, o **hayvanları** sizin emrinize amade kıldık.

37. İşin gerçeği onların ne etleri Allah'a ulaşır ne de kanları. Ona ulaşacak olan, yalnızca, sizin **kulluktaki** samimiyetinizdir. İşte sırf size doğru yolu göstermesine karşılık Onun yüceliğini ve büyüklüğünü saygıyla dile getiresiniz diye o **hayvanları** emrinize amade kıldı. Güzel davranmayı ilke edinenleri **cennetle** müjdele.

38. Gerçek olan şu ki Allah iman edenleri savunur. Ve Allah tabii ki hiçbir nankör haini sevmez.

[9] Araplar hac esnasında bir hayvanı kurban etmeyi kararlaştırdıkları andan itibaren ne onun sütünü içerlerdi ne de ona binerlerdi. Bu ayet bu yanlış uygulamayı ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. "*Belirli bir süre*" ile hayvanın kurban edileceği zaman kastedilmektedir.

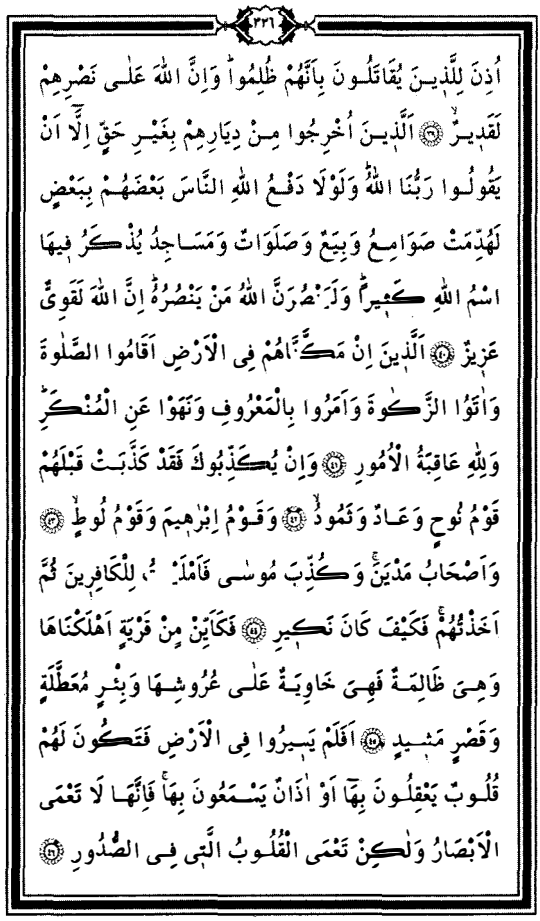

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ
لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِم بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَن
يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ ۗ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ
لَّهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا
اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا ۗ وَلَيَنصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنصُرُهُ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ
عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ
وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنكَرِ ۗ
وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٤١﴾ وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ
قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾
وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ ۖ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ
أَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٤﴾ فَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا
وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَبِئْرٍ مُّعَطَّلَةٍ
وَقَصْرٍ مَّشِيدٍ ﴿٤٥﴾ أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ
قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا ۖ فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى
الْأَبْصَارُ وَلَٰكِن تَعْمَى الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ ﴿٤٦﴾

39. Saldırıya uğrayan **kimselere**, zulme maruz kalmalarından dolayı **kendilerini korumaları için savaşmalarına** izin verildi.[10] Allah elbette onları korumaya güç yetirir.

40. **Onlar**, sırf, "Rabbimiz Allah'tır!" dedikleri için haksız yere yurtlarından sürülüp çıkarılmış olan kimselerdir. Eğer Allah'ın, insanların **zulmünü** başka bir kısım insanlarla engellemesi **şeklinde işleyen toplumsal yasası** olmasaydı, içerisinde Allah'ın adı çokça anılan mescidler, havralar, kiliseler ve manastırlar yıkılır giderdi. Allah kendi **dinine** yardım edene mutlaka yardım eder. Allah elbette güçü sınırsız olan, eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

41. **Allah'ın yardım edeceği kimseler öyle kimselerdir ki**, onlara yeryüzünde bir iktidar verdiğimiz zaman da namazlarını kılmayı ve zekâtlarını vermeyi sürdürürler. İyiliği anlatıp kötülükten sakındırırlar. Her işin sonu Allah'a varır.

42. **Ey Peygamber!** Eğer bunlar seni yalancılıkla suçlarlarsa, **üzülme**; çünkü bunlardan önce Nuh kavmi de, Semud ve Ad kavimleri de peygamberlerini yalancılıkla suçlamışlardı.

43. **Tıpkı** İbrahim'in ve Lut'un kavmi gibi...

44. Ve de Medyen halkının **yaptığı gibi**... Ayrıca Musa da yalancılıkla suçlanmıştı. Ben bütün bu kâfir halklara **akıllarını başlarına toplayıp iman etmeleri için** mühlet verdim. **Ama onlar imana gelmediler**. Bunun üzerine Ben de onları **azabımla** yakalayıverdim. **Peygamberleri** adam yerine koymamak[11] nasıl olurmuş **gördüler**.

45. **Halkı** zalim nice memleketi sırf bu yüzden helak ettik. Hepsi yerle bir oldu. Nice kuyular kullanılmaz hale geldi; nice görkemli saraylar ıssız kaldı.

46. Yeryüzünü gezip dolaşmıyorlar mı? Hiç olmazsa **böylece** orada **olup bitenleri** kalpleri kavrar; kulakları işitir.[12] Ne var ki **onlarda** asıl kör olan gözler değil, göğüslerdeki kalplerdir.

---

[10] Bir başka kıraate göre, ***ezine*** (***Allah onlara izin verdi***). Bu ayetle ilgili başka kıraatler de vardır. Bu ve diğer kıraatler için bak: **Razi**

[11] Lafzen: "*hiçe saymak*"

[12] Lafzen: "*orada **olup bitenleri** kavrayacak kalpleri, işetecek kulakları olur*"

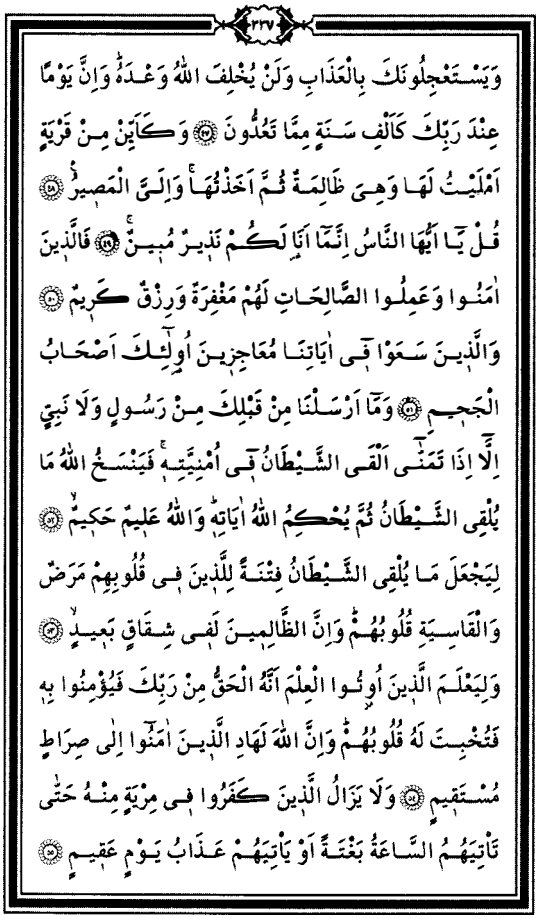
٢٢٧

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا
عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ ﴿٤٧﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ
أَمْلَيْتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَيَّ الْمَصِيرُ ﴿٤٨﴾
قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٤٩﴾ فَالَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٥٠﴾
وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ أَصْحَابُ
الْجَحِيمِ ﴿٥١﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ
إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانُ فِي أُمْنِيَّتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا
يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٢﴾
لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ فِتْنَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ
وَالْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾
وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ
فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ
مُسْتَقِيمٍ ﴿٥٤﴾ وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِنْهُ حَتَّى
تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابُ يَوْمٍ عَقِيمٍ ﴿٥٥﴾

47. **Söz ettiğin** azabı hemen getirmeni isteyerek **sana meydan okuyorlar. Şunu bilsinler ki** Allah sözünden asla dönmez. Rabbinin ölçüsüyle bir gün, sizin hesapladığınız bin yıla denktir.

48. Nice zalim toplumlar vardı ki, ben onlara - **akıllarını başlarına toplamaları için** - mühlet vermiştim; **ama onlarda hiçbir değişiklik olmadı.** Ben de vakti saati gelince onları kıskıvrak yakalayıverdim. Çünkü nihayetinde dönüş Banadır.

49. **Ey Muhammed** de ki: Ey insanlar! Ben sadece size Allah tarafından gönderilen apaçık bir uyarıcıyım!

50. **Bilin ki** iman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler bağışlanmayı ve mükemmel bir rızkı hak edecek.

51. Mesajlarımızı etkisiz hale getirmek için çabalamış olanlara gelince, ateşe girecek olanlar işte onlardır.

52. Senden önce de her ne zaman bir resul ya da nebi göndermişsek, ve **bu resul ya da nebi yaptığı uyarılardan olumlu tepkiler almayı** ümit etmişse, şeytan mutlaka onun beklentisini boşa çıkarmaya çalışmıştır. Ancak Allah mutlaka Şeytanın bu boşa çıkarma gayretlerini işlevsiz kılar ve mesajlarının **etkisini** güçlendirir. Çünkü Allah **her şeyi** bilir, her şeyi yerli yerince yapar.

53. **Allah'ın**, Şeytanın **bu** boşa çıkarma çabasına **yer yer fırsat vermesi, sırf**, kalpleri hastalıklı[13] ve katı kalpli[14] olanları **bununla** imtihan etmek içindir. **Şunu bilin ki, Şeytanın ayartmalarına kapılarak** kendine yazık edenler kesinlikle derin bir açmaz içerisindedirler.

54. Aynı şekilde **Allah'ın, Şeytanın bu çabalarını boşa çıkarması da,** doğru bilgiden nasibi olanların "bu ilahi mesajın, senin Rabbinden kendilerine ulaşan bir hakikat olduğunu" kavrayıp Ona iman etmeleri ve Ona yürekten bağlanmaları içindir. Allah elbette, iman edenleri dosdoğru yola iletir.

55. **Hakikati** inkara şartlanmış olanlar ise, Son Saat[15] kendilerini ansızın yakalayıncaya ve **bütün ümitleri** boşa çıkaran o Günün azabı başlarına çökünceye kadar, onun **geleceği** hakkında kapıldıkları şüpheden sıyrılamayacaklardır.

[13] Lafzen: "*hastalık kalplerinde olan*"
[14] Lafzen: "*kalplerinde katılık olan*"
[15] Dünyanın sonu

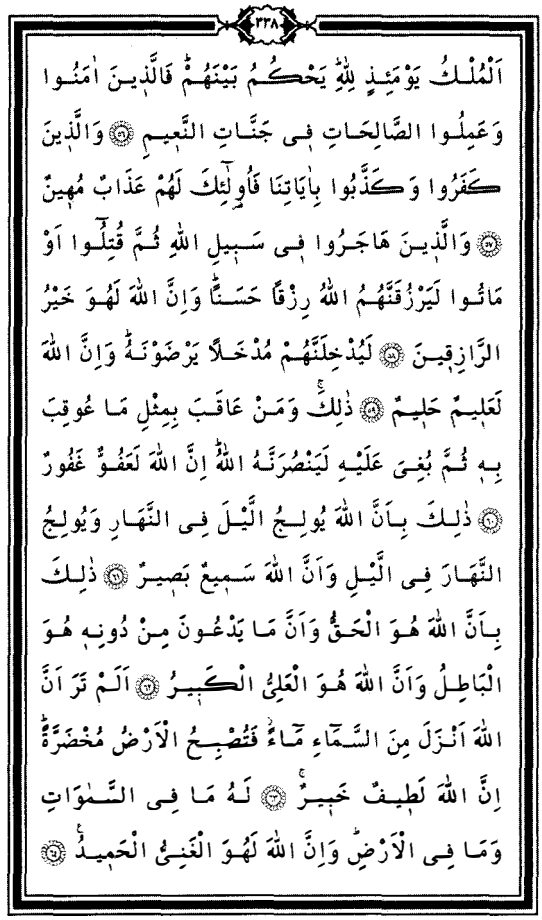

56. **Oysa** o gün mutlak egemenlik kesinlikle Allah'ındır. O bütün insanları yargılayacak; bu **yargılama** sonucunda, iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işlemiş olanlar kendilerini nimetlerle dolu cennetlerde bulacaklardır.

57. Ancak **hakikati** inkâr edip ayetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onları rezil rüsva edecek bir azap beklemektedir.

58. **Zulme uğradığı için** Allah yolunda hicret eden, sonra **bu yolda** ölen yahut öldürülen kimseleri Allah kesinlikle **öte dünyada** en güzel rızıklarla rızıklandıracaktır. Çünkü Allah rızkın en hayırlısını verir.[16]

59. Onları, kesinlikle, memnun kalacakları bir konuma eriştirecektir. Çünkü Allah **her şeyi** bilir, **her şeye** tahammül eder.

60. Bu **şu demektir**: Her kim kendisine yapılan saldırıya denk bir tepki gösterir de, ardından tekrar saldırıya uğrarsa Allah böyle birisine mutlaka arka çıkar. Çünkü Allah çok merhametli çok bağışlayıcıdır.

61. Bu böyledir! Çünkü Allah **öyle sınırsız bir güç ve kudret sahibidir ki,** geceyi uzatarak gündüze ekleyen, gündüzü uzatarak geceye ekleyen sadece Odur. **Şunu bilin ki,** Allah **olup biten her şeyi** görüyor, **her şeyi** işitiyor.

62. Kesinlikle[17] bu böyledir. Çünkü Allah mutlak hakikattir. Onun dışında yalvarıp yakardıklarınız ise aslı astarı olmayan düzmece varlıklardır. **Unutmayın ki** Allah, eşi benzeri olmayan çok Yüce, çok Büyük birisidir.

63. Gökten su indirenin Allah olduğunu görmüyor musun? Baksana onunla yeryüzü **nasıl da** yemyeşil oluyor. **Şunu bil ki,** Allah her şeyden haberdardır; her şeye nüfuz eder.[18]

64. Göklerde ve yerde olan her şey Onundur. Bütün övgülere layık, kendi kendine yeterli olan sadece Allah'tır.

---

[16] Lafzen: "*Çünkü Allah rızık verenlerin en hayırlısıdır.*"

[17] Yukarda geçen ***zelike*** (bu **böyledir**) ismi işaretinin bu ayette de aynı şekilde tekrarlanması anlamı güçlendirdiği için burada "*kesinlikle*" diye vurguladık.

[18] Lafzen: "*Latif'tir*" Yani, her şeye nüfuz eden ama kendisine asla nüfuz edilemeyen aşkın bir varlıktır.

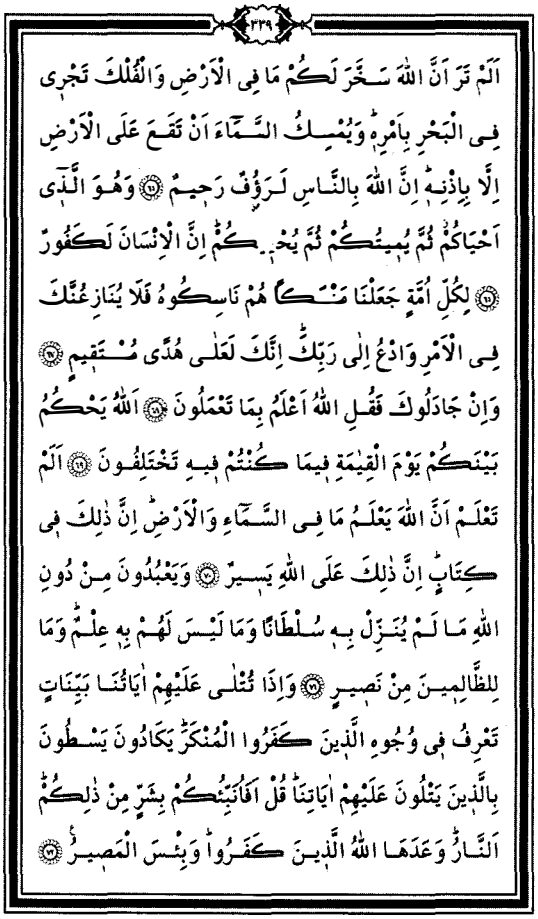

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِي
فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ
إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ۝ وَهُوَ الَّذِي
أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ
۝ لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ
فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَى هُدًى مُسْتَقِيمٍ ۝
وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝ اللَّهُ يَحْكُمُ
بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ۝ أَلَمْ
تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي
كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ۝ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا
لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ۝ وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ
تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ يَسْطُونَ
بِالَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ أَفَأُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكُمُ
النَّارُ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ۝

65. Yeryüzünde olan her şeyi ve koyduğu **fiziki** yasalarla denizlerde yol alan gemileri sizin emrinize amade kılanın Allah olduğunu görmüyor musun? Ayrıca, - Kendisinden izinsiz yeryüzünde düşmesinler diye - gök cisimlerini **yerlerinde ve yörüngelerinde** de O tutuyor. Allah gerçekten insanlara karşı çok şefkatli çok merhametlidir.

66. Sizi dirilten Odur. Sonra öldürecek, ardından yeniden diriltecektir. Ancak insan bunu şiddetle inkar ediyor[19].

67. Biz her ümmete **ayrı** bir ibadet tarzı belirledik; herkes kendi ibadet tarzını sürdürüyor. **Boş yere** bu konuda seninle tartışmaya girmesinler. Sen sadece onları Rabbine **kulluk etmeye** çağır. Çünkü doğru yolda olan kesinlikle sensin.

68-69. Eğer seninle tartışmaya kalkışırlarsa, de ki: "Yapıp ettiklerinizi en iyi Allah bilir." Hakkında anlaşmazlığa düştüğünüz konuda Kıyamet Günü **en doğru** kararı Allah verecektir.

70. Göklerde ve yerde olan her şeyi Allah'ın bildiğini bilmiyor musun? Bütün bunlar bir Kitap'ta yazılıdır. Bu, Allah'a çok kolaydır.

71. Onlar Allah'ın yanı sıra, kendilerine hiçbir yetki verilmeyen, haklarında hiçbir bilgiye sahip olmadıkları varlıklara tapınıyorlar. **Böyle yapan** zalimlere **Kıyamet Günü** arka çıkan kimse olmayacaktır.

72. Ayetlerimiz kendilerine açık ve anlaşılır bir şekilde okunduğunda, o inkârcıların yüzünde bir hoşnutsuzluk oluştuğunu fark edersin. Öyle ki, neredeyse - **öfkeden** - kendilerine ayetlerimizi okuyanlara saldıracak hale gelirler. Onlara de ki: Sizi, şu anki halinizden daha berbat **bir duruma düşürecek** olanı haber vereyim mi? **Cehennemin** ateşi! Allah onu kâfirlere vadetti. Varılacak ne berbat bir yerdir **orası, bir bilseniz!**

[19] Yahut, "*Buna rağmen, insan çok nankörce davranıyor*"

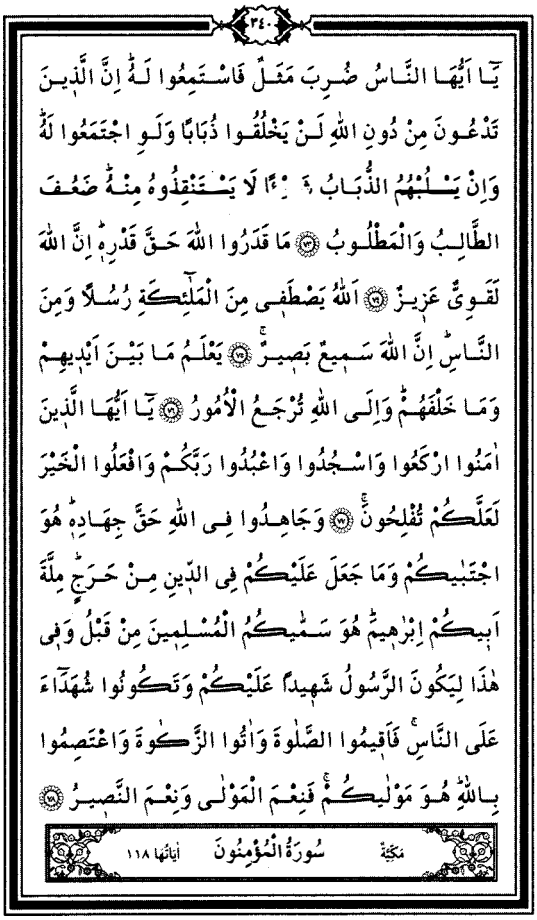

٣٤٠

يَٓا اَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَاسْتَمِعُوا لَهُۜ اِنَّ الَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا وَلَوِ اجْتَمَعُوا لَهُۜ
وَاِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْـًٔا لَا يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُۜ ضَعُفَ
الطَّالِبُ وَالْمَطْلُوبُ ﴿١٣﴾ مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهٖۜ اِنَّ اللّٰهَ
لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿١٤﴾ اَللّٰهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ
النَّاسِۜ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌۚ ﴿١٥﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ
وَمَا خَلْفَهُمْۜ وَاِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْاُمُورُ ﴿١٦﴾ يَٓا اَيُّهَا الَّذِينَ
اٰمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَۚ ﴿١٧﴾ وَجَاهِدُوا فِي اللّٰهِ حَقَّ جِهَادِهٖۜ هُوَ
اجْتَبٰيكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍۜ مِلَّةَ
اَبِيكُمْ اِبْرٰهِيمَۜ هُوَ سَمّٰيكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلُ وَفِي
هٰذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَٓاءَ
عَلَى النَّاسِۚ فَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاعْتَصِمُوا
بِاللّٰهِۜ هُوَ مَوْلٰيكُمْۚ فَنِعْمَ الْمَوْلٰى وَنِعْمَ النَّصِيرُ ﴿١٨﴾

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الْمُؤْمِنُونَ اٰيَاتُهَا ١١٨

73. Ey insanlar! Size bir misal veriliyor[20]; bunu can kulağıyla dinleyin! Allah'ın dışında taptığınız o düzmece varlıklar var ya, işte onların hepsi bir araya gelseler bir sinek dahi yaratamazlar. Hatta sinek onlardan bir şey kapsa, onu bile geri alamazlar. İsteyen de aciz, istenen de![21]

74. Böyleleri Allah'ın **gücünü** gereğince kavrayıp değerlendiremiyorlar. Oysa Allah, eşi benzeri olmayan çok Yüce, çok Büyük birisidir.

75. **Bu sınırsız güç ve kudretinden dolayı** Allah meleklerden ve insanlardan elçiler seçer. Allah kuşkusuz **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

76. Onların yaptıklarını da bilir, yapacaklarını da... Tüm işlerin dönüşü Allah'adır.

77. Ey İman edenler! **Allah'ın** huzurunda eğilin, secdeye kapanın ve yalnızca Rabbinize kulluk edin; ve hayırlı şeyler yapın ki kurtuluşa eresiniz.

78. Allah yolunda hakkıyla cihat edin. O, **İslam'ı hâkim kılmak için** sizi seçti. Dinle ilgili konularda sizi zora sokmadı. **Sizden tek istediği** atanız İbrahim'in inanç sistemine **uymanız**! Hem geçmiş çağlarda, hem de şu anda sizi "Müslüman"[22] diye isimlendiren de Odur. **Bunu**, Resul'ün size karşı, sizinde tüm insanlara karşı **hakikate** şahitlik etmeniz için **yapmaktadır**. Bu yüzden siz de namaz kılmayı ve zekât vermeyi sürdürün ve sımsıkı Allah'a bağlanın. Çünkü sizin gerçek Efendiniz Odur. O ne güzel Efendi, ne güzel Yardımcıdır!

---

20) Lafzen: "*verildi*"

21) Bu misal ile ilgili ayrıca bak: Bakara: 26.

22) Lafzen: "*Müslümanlar*"

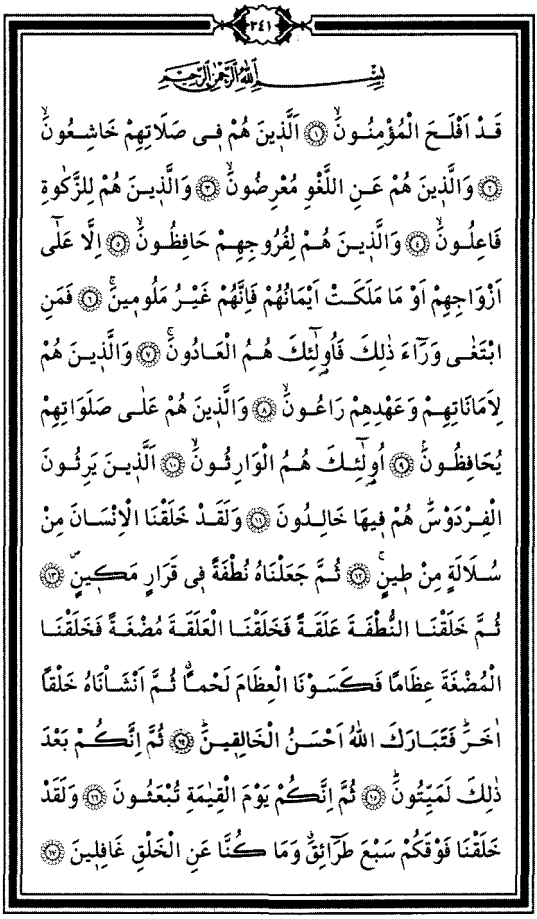

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكٰوةِ فَاعِلُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ۝ اِلَّا عَلٰى اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ فَمَنِ ابْتَغٰى وَرَآءَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِاَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَلٰى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ۝ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ ۝ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۝ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ سُلٰلَةٍ مِنْ طِينٍ ۝ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ۝ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ اَنْشَاْنَاهُ خَلْقًا اٰخَرَ فَتَبٰرَكَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ۝ ثُمَّ اِنَّكُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ لَمَيِّتُونَ ۝ ثُمَّ اِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ تُبْعَثُونَ ۝ وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَآئِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ۝

MÜ'MİNUN SÛRESİ (23)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 118 ayettir. Adını, 1. ayetten itibaren söz edilen müminlerin (mü'minun) özelliklerine ilişkin anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-11. Müminler kurtuluşa erecekler[1]: Çünkü onlar namazlarında içleri ürperen kimselerdir. Boş şeylerden yüz çevirirler. Arınmak için **gerekeni** yaparlar. Eşleri yahut sahip oldukları **cariyelerin dışında hiçbir kadına yaklaşmayarak** iffetlerini korurlar; bu yüzden de **hiç kimse tarafından** kınanmazlar. Ancak bunun ötesine geçenler haddi aşmış olur. Onlar kendilerine emanet edileni **korur**, verdikleri sözü tutarlar. Ayrıca namazlarını da **her tür gösteriş ve riyadan** korurlar. İşte **cennete** varis olacak olanlar onlardır: Firdevs cennetlerine varis olacaklar ve orada ebediyen kalacaklar.

12-16. Gerçek şu ki Biz insanı **başlangıçta** süzülmüş balçıktan yarattık. Sonra **belirlediğimiz yasa gereği** onu bir damla su halinde[2] güvenli bir yere, **ana rahmine** koyuyoruz. Derken bu suyu döllenmiş bir hücre haline getiriyor; ardından döllenmiş hücreyi cenin haline getirip, cenini kemiğe dönüştürüp, sonra da bu kemiklere et giydiriyoruz[3]. Nihayetinde yepyeni bir varlık haline getirip **ortaya çıkarıyoruz**. Her şeyi en güzel şekilde yaratan Allah ne yücedir[4]. En sonunda siz yine öleceksiniz. Ardından Kıyamet Günü mutlaka yeniden diriltileceksiniz.

17. **Baksanıza,** Biz sizin üzerinizde yedi kat **gökyüzü** yarattık. Biz yarattığımız âlemden habersiz değiliz.

---

[1] Lafzen: "*ermişlerdir*"

[2] "*sperm halinde*"

[3] Bizim burada, "*...koyuyoruz; ...getiriyor; ...getirip; ...dönüştürüp; ...giydiriyoruz*" şeklinde şimdiki zaman olarak çevirdiğimiz fiiller aslında ayet metninde geçmiş zaman sigasıyla gelmişlerdir. Ancak bu fiillerle anlatılanlar, geçmişte olup biten bir olaya değil, süregelen İlahi bir yasaya işaret ettiği için şimdiki zaman sigasıyla çevirmek daha uygundur.

[4] "*Yaratanların en güzeli Allah ne yücedir*"

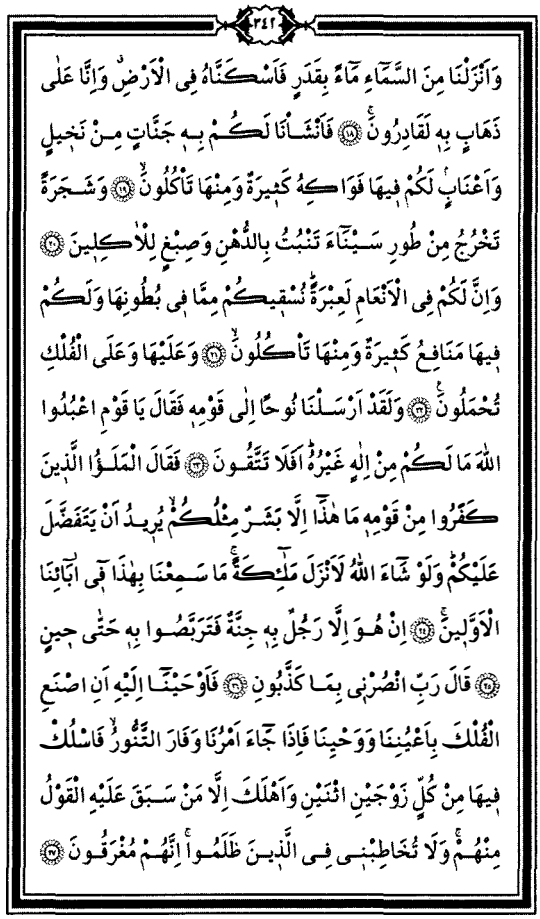

18-20. Ve Biz suyu gökten belirlediğimiz bir ölçüde indiriyor, sonra da onu yeryüzünde tutuyoruz. Elbette Biz onu, **tıpkı indirdiğimiz gibi** geri çekip almaya da güç yetiririz. Onunla, sizin **faydalanmanız** için, içerisinde pek çok meyvenin **yetiştiği** hurma ve üzüm bahçeleri meydana getiriyoruz. Siz de o **meyvelerden** yiyorsunuz. Ve yine onunla, Sina Dağı **çevresinde** bulunan ve ürününden **insanların** yemeleri için[5] yağ ve katık elde edilen **zeytin** ağacı yetiştiriyoruz.

21-22. **Evcil** hayvanlarda da sizin için dersler vardır. Size onların karınlarındaki **sütten** içiriyoruz; ayrıca onlardan pek çok alanda yararlanıyorsunuz; **sözgelimi** onların etiyle besleniyorsunuz. Öte yandan hem bu hayvanları hem de gemileri binek olarak kullanıyorsunuz.

23. **Bakın, vaktiyle** Biz Nuh'u kavmine peygamber olarak yollamıştık. O **vakit Nuh**, onlara "Ey kavmim!" demişti, "**Sadece** Allah'a kulluk edin; çünkü sizin Ondan başka tanrınız yoktur. Hal böyleyken hala Ona samimiyetle kulluk etmeyecek misiniz?"

24-25. Ancak, kavmi içerisinde **hakkı** kabule yanaşmayan elit bir kesim, diğerlerine, "**Bakın**" demişlerdi, "O da sizin gibi bir insan. Sadece sizin üzerinizde saygın bir yer edinmeye çalışıyor. Şayet Allah **bize bir mesaj ulaştırmak** isteseydi kesinlikle bir melek yollardı. Kaldı ki Biz asla atalarımızdan buna **benzer hiç bir şey** işitmedik. Onun mutlaka aklından zoru var. Bu yüzden onu bir süre gözaltında tutun!"

26. Nuh, "Rabbim!" diye yalvardı, "Beni yalancılıkla suçlayanlara karşı bana yardım et!"

27. Bunun üzerine Biz de ona şöyle vahyettik: Bizim gözetimimiz altında, sana vahyettiğimiz yöntemlerle **seni ve sana tabi olanları kurtaracak olan** gemiyi yap. Buyruğumuz gelip de **yeryüzünü** sular kapladığı zaman her cins **hayvandan** bir çift **alıp**, ailenden haklarında **ceza** hükmü verilmiş olanların dışındakilerle birlikte bu **gemiye** bindir. Sakın zulmetmeyi sürdürenleri **kurtarmam** için Bana başvurma; çünkü onlar kesinlikle **suda** boğulacaklar.

[5] Lafzen: "*yiyenler için*"

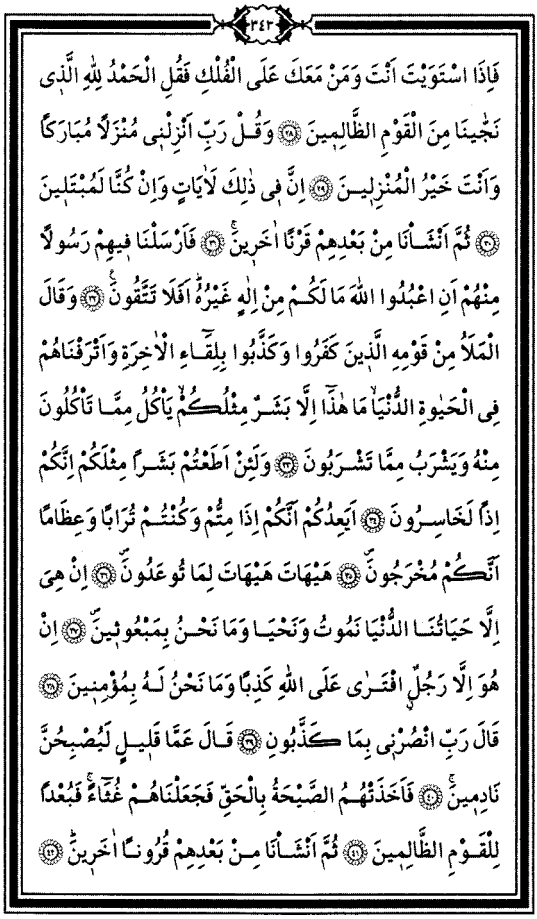

فَإِذَا اسْتَوَيْتَ أَنْتَ وَمَنْ مَعَكَ عَلَى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۝ وَقُلْ رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُبَارَكًا
وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ۝ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ
۝ ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ ۝ فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا
مِنْهُمْ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۝ وَقَالَ
الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ وَأَتْرَفْنَاهُمْ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَٰذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ
مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ ۝ وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ
إِذًا لَخَاسِرُونَ ۝ أَيَعِدُكُمْ أَنَّكُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا
أَنَّكُمْ مُخْرَجُونَ ۝ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ ۝ إِنْ هِيَ
إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ ۝ إِنْ
هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ ۝
قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونِ ۝ قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ
نَادِمِينَ ۝ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً فَبُعْدًا
لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۝ ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ ۝

28. Sen ve seninle birlikte olanlar gemiye yerleşince, de ki: Bizi şu zalim kavimden kurtaran Allah'a hamdolsun!

29. Ve yine, "Rabbim!" de, "Beni senin tarafından kutlu kılınmış bir yere indir; çünkü **bizi inmemiz gereken yere** sağ salim indirebilecek olan **sadece** Sensin.[6]"

30. Muhakkak ki bu kıssada düşünen insanların alacağı dersler vardır. Elbette Biz onları sınıyorduk.

31-32. Nitekim onların ardından yeni nesiller yaratmış ve aynı şekilde onlara da kendi aralarından peygamber göndermiştik; **bu peygamber onlara**, "Sadece Allah'a kulluk edin; sizin Ondan başka tanrınız yok; buna rağmen hala Ona samimiyetle kulluk etmeyecek misiniz?" demişti.

33-38. Bunun üzerine onun kavminden, **şu geçici** dünya hayatında sahip oldukları büyük imkânlardan dolayı şımarıp, **hakkı** kabule yanaşmayan ve ahiret gerçeğini yalanlayan elit bir kesim, **diğerlerine** "Bu **adam da** sizin gibi bir insan." dediler. "**Baksanıza**, yediğinizden yiyor, içtiğinizden içiyor. Sizden hiçbir farkı olmayan bu insana itibar edecek olursanız, **sahip olduğunuz bunca imkânı** kaybedersiniz. **Ne yani**, o **adam** şimdi size, ölüp toza toprağa ve kemik yığınına dönüştükten sonra **yeniden** diriltileceğinizi mi söylüyor? Hiç mümkün mü böyle bir şey? **Şunu aklınızdan çıkarmayın ki**, şu yaşadığımız dünya hayatından başka hayat yok. Yaşayıp giderken **bir gün** öleceğiz[7]; ve bir daha asla diriltilmeyeceğiz. Bu adam, kendi uydurduğu yalanları Allah'a yakıştıran yalancının biri. Biz ona kesinlikle inanmıyoruz."

39. Bunun üzerine peygamberleri, "Rabbim!" diye yalvardı, "Bunların beni yalancılıkla suçlamalarına karşılık bana yardım et!"

40. **Allah da ona**, "**Merak etme!**" dedi, "Onlar çok yakında pişman olacaklar.[8]"

41. Çok geçmeden o **korkunç azabın** sesi tüm gerçekliğiyle[9] onları kıskıvrak yakalayıverdi; ve böylece onları, tıpkı selin önünde sürüklenen çerçöpe ve köpüğe döndürdük, **silip süpürdük**; ve **böylece** o zalim halk **bu şekilde** yok olup gitti.

42. Ve sonra onların ardından yeni nesiller ortaya çıkardık.

---

[6] Lafzen: "*sen indirenlerin en hayırlısısın.*"

[7] ***Nemût ve nahyâ*** (*ölürüz ve yaşarız*). Biz çeviriyi aradaki ***vav*** edatını *hal vavı* olarak kabul ederek yaptık. Cümleyi "*ölürüz ve yaşarız*" şeklinde çevirmemiz durumunda, bir önceki cümlede öldükten sonra yeniden dirilmeyi, yeni bir yaşamı kabul etmeyenlerin söyledikleriyle tezat oluşturan bir anlam ortaya çıkmaktadır. Bazı âlimler bunu "*biz ölürüz, çocuklarımız yaşar*" veyahut, "***kimimiz ölür, kimimiz yaşarız, hayat böyle devam eder gider***" şeklinde yorumlamışlardır. Bizim çevirimiz bu yorumu nakzetmiyor.

[8] Lafzen: "*Pişmanlık duyanlardan olacaklar*"

[9] Lafzen: "*hak olarak*"

43. **Çünkü** hiçbir toplum kendi ecelini ne öne alabilir, ne de geciktirebilir.

44. Ardından onlara peş peşe peygamberlerimizi yolladık. Ne var ki, her toplum kendilerine gelen peygamberi yalancılıkla suçladı. Bu yüzden Biz de onları peş peşe helak ettik ve **dilden dile aktarılan** ibretlik bir hikâye haline getirdik. Böylece o imansız topluluk yok olup gitti.

45-46. Sonra Musa'yı ve kardeşi Harun'u apaçık bir yetkiyle[10] donatarak mesajlarımızla birlikte Firavuna ve onun ileri gelen adamlarına yolladık. Ancak onlar büyüklük tasladılar. Zaten onlar oldum olası kendilerini **herkesten** üstün gören bir toplumdu.

47. Nitekim onlar "**Ne yani!**" dediler, "**şimdi biz kalkıp**, soydaşları bizim kölemiz olan, üstelik de bizim gibi **ölümlü** olan şu iki insana mı inanacağız?"

48. **İşte böyle diyerek** o ikisini yalanladılar ve **böylece** helak edilenler arasındaki yerlerini almış oldular.

49 Oysa belki doğru yolu tutarlar diye Musa'ya Kitab'ı vermiştik.

50. Meryem oğlu **İsa**'nın ve annesinin **durumunu da rahmetimizin** bir göstergesi kıldık. Ve her ikisini de ebedi esenliğin ve berrak çeşmelerin bulunduğu yüce bir makama yerleştirdik.

51. **Biz bütün peygamberlere**, "Ey peygamberler!" **dedik**, "Dünya nimetlerinin helal ve temiz olanlarından yiyip **için**; ve **Benim** güzel **gördüğüm** ameller işleyin; ve bilin ki Ben sizin yaptığınız her şeyi eksiksiz biliyorum."

52. Gerçek şu ki, sizin ümmetiniz aynı **inanç** ilkelerine bağlı tek bir topluluktur.[11] Ben de sizin Rabbinizim. Bu yüzden, bütün samimiyetinizle sadece Bana kulluk edin.

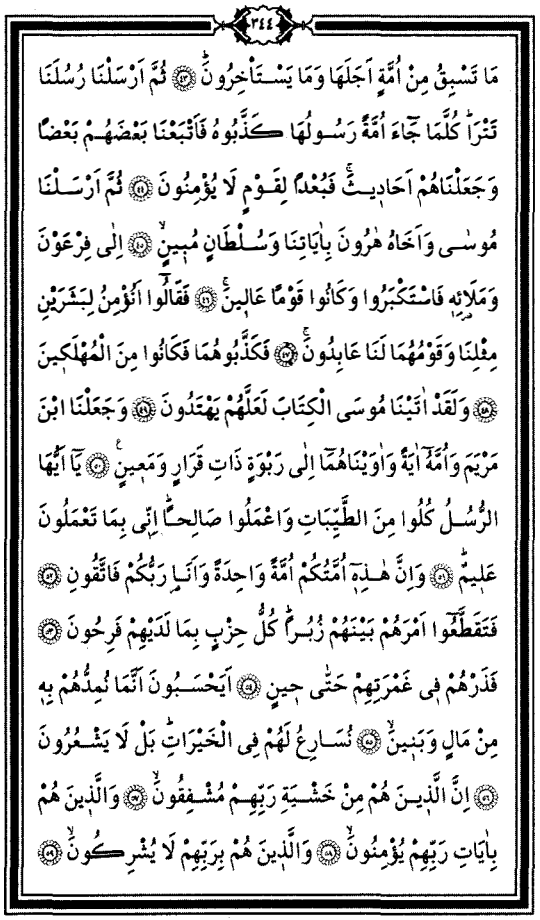

53. Ancak onlar aralarındaki bu birliği bozup parça parça oldular[12] Öyle ki, her grup kendi **benimsediği görüş ve düşüncelerle** tatmin oluyordu.

54. Hele bir süre onları kendi aymazlıklarıyla[13] baş başa bırak bakalım.

55-56. Onlar sanıyorlar mı ki, kendilerine fazlaca mal, mülk ve çocuk vermekle onların hayrına olacak bir hususta çabalayıp duruyoruz. Bilakis, **tam tersi**. **Ancak bunu** fark edemiyorlar.

57-59. **Buna karşılık**, Rableri karşısında kalpleri titreyenler, Rablerinin mesajlarına inananlar ve Rablerinin yanı sıra başka varlıkları da tanrı saymayanlar ile...

---

[10] Yahut "*apaçık mucizelerle*"

[11] Veya: " ***Bakın, sizin de ait olduğunuz bu topluluk aynı inanç ilkelerini paylaşan bir topluluktur***"

[12] Lafzen: "*işleri konusunda **farklı** kitaplara bölündüler*" Ayetteki ***zübür*** (*kitaplar*) kelimesi ***züber*** (*parçalar / bölümler / kısımlar*) şeklinde okunmuştur. (Bak: **Razi**) Yukarıdaki tercih ettiğimiz çeviri bu kıraate dayanmaktadır.

[13] ***Gamre*** "insanın boyunu aşan su" demektir. Bununla onların, aymazlık ve cehalet içerisinde boğulmakta olduğu vurgulanmak istenmiştir.

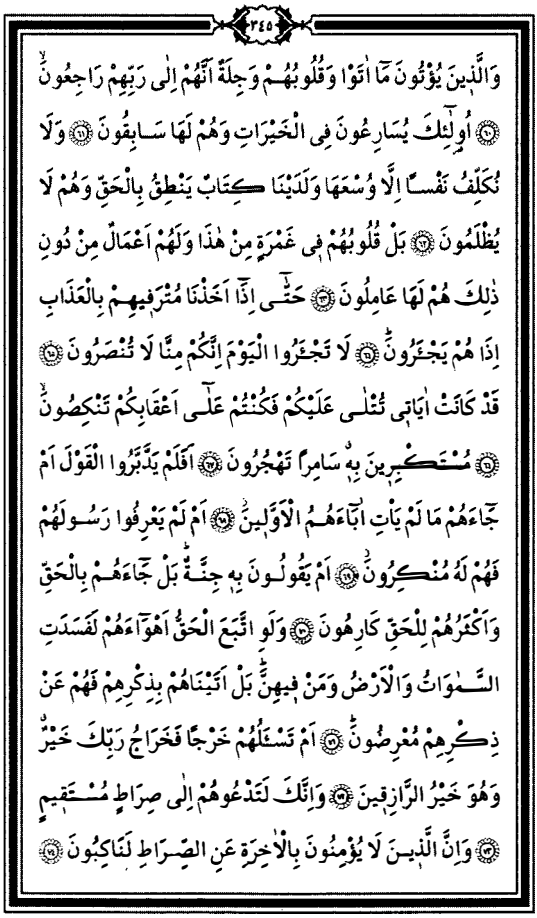
٣٤٥

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَّقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ۝
أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ ۝ وَلَا
نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا
يُظْلَمُونَ ۝ بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِّنْ هَٰذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِّن دُونِ
ذَٰلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ۝ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ
إِذَا هُمْ يَجْأَرُونَ ۝ لَا تَجْأَرُوا الْيَوْمَ إِنَّكُم مِّنَّا لَا تُنصَرُونَ ۝
قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ تَنكِصُونَ ۝
مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا تَهْجُرُونَ ۝ أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ
جَاءَهُم مَّا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ ۝ أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ
فَهُمْ لَهُ مُنكِرُونَ ۝ أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ
وَأَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ۝ وَلَوِ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ
السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَن فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَن
ذِكْرِهِم مُّعْرِضُونَ ۝ أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَخَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ
وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ۝ وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ
۝ وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَاكِبُونَ ۝

60-61. Rablerinin huzuruna çıkacaklarını bildikleri için **hayır namına** vermeleri gereken şeyi içtenlikle verenler var ya, işte gerçekten hayırda yarışan ve bu yarışta öne geçen **kimseler** bunlardır.

62. Biz, hiç kimseyi gücünü aşan bir şeyden sorumlu tutmayız. Katımızda, **insanların yaptığı her şeyin** doğru bir şekilde kaydedildiği bir kitap vardır.[14] Onlara en küçük bir haksızlık yapılmaz.

63. Ne var ki, **kâfirlerin** kalpleri bunu anlamaktan çok uzaktır. Onların, bu **aymazlığın** dışında, yapageldikleri başka **nice kötü** işler var.

64. O **kâfirlerden** servetlerinden dolayı şımarmış olanları azabımızla kıskıvrak yakalayıverdiğimiz zaman feryat - figan etmeye başlayacaklar.

65-67. **O zaman onlara**, "Boşuna feryat, figan etmeyin" **denilecek**, "Bu gün sizi kimse elimizden alamayacak. Ayetlerimiz size **tekrar tekrar** okunuyor, ama siz **her defasında** büyüklenerek, topuklarınız üzerinde geri dönüyor ve gecelerinizi lüzumsuz şeyler konuşarak geçiriyordunuz."

68. Onlar **Allah'ın** bu sözünü düşünmeye hiç yanaşmayacaklar mı? Geçmişteki atalarına gelmemiş olan **bir bilgi** mi ulaştı yoksa onlara?

69. Yoksa kendilerine gönderilen peygamberi tanıyamadılar da bu yüzden mi onu inkâr ediyorlar.

70. Yahut gerçekten onun deli falan mı olduğunu düşünüyorlar.[15] **Yoo**! Bilakis o **peygamber** kendilerine gerçeğin ta kendisini getirdi; ancak gerçek onların çoğunun işine gelmez.

71. Eğer hakikat onların keyfine göre belirlenseydi[16], gökler ve yer **alt üst olur**, içindekilerle birlikte yıkılır giderdi. Biz onlara bu Kitap'ta akıllarında tutmaları gereken **her** şeyi verdik; ama onlar kendilerine bahşedilen **bu** öğütlerden[17] **umursamazlıkla** yüz çeviriyorlar.

72. **Ey Muhammed**! Yoksa sen onlardan **dünyevi** bir karşılık mı istiyorsun! **Onlar bilmiyorlar mı ki**, Rabbinin **sana** vereceği karşılık çok daha iyi olacaktır! Çünkü rızkı en güzel şekilde veren Odur[18].

73-74. Sen elbette ki onları doğru yola çağırıyorsun; ama ahirete inanmayanlar yoldan çıkmakta inat ediyorlar.

---

[14] Lafzen: "*Katımızda gerçeği söyleyen bir kitap vardır.*"

[15] Lafzen: "*yahut onda delilik olduğunu mu söylüyorlar*"

[16] Lafzen: "*Hak onların arzularına tabi olsaydı*" Yani, onların arzu ettiği gibi evrende birden fazla tanrı olsaydı, tanrılar arasındaki üstünlük kavgasından dolayı gökler ve yer alt üst olur, içindekilerle birlikte yıkılır giderdi.

[17] Lafzen: "*öğütlerinden*"

[18] Lafzen: "*O, rızk verenlerin en hayırlısıdır.*"

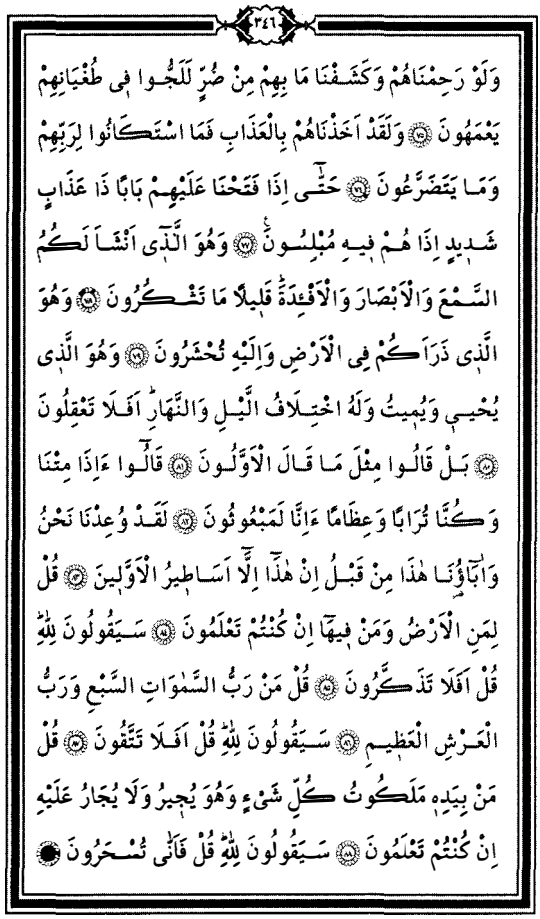

75. Eğer Biz onlara acıyıp başlarına gelen sıkıntıyı gidersek, yine de azgınlıklarının içine gömülür, debelenip dururlar.

76. Gerçek şu ki, Biz onları **sınamak için** belaya uğrattık; buna rağmen yine de Rablerine boyun eğip Ona yakarmadılar.

77. Nihayet **Hesap Günü kendilerine** zorlu bir azabın kapısını açtığımızda **kurtuluş** ümitlerini bütünüyle kaybedecekler.[19]

78. **Ey insanlar! Rabbinizin mesajına kulak verin!** Sizi işitme duyusuyla, görme duyusuyla ve düşünüp hissetme yeteneğiyle donatan Odur. **Buna rağmen** hiç şükretmiyorsunuz![20]

79. Sizi çoğaltıp yeryüzüne yayan Odur! Ve sonunda yine Onun huzurunda toplanacaksınız.

80. Size hayatı bahşeden de Odur; ölümü veren de. Geceyle gündüzün yer değiştirmesi de Onun buyruğuyladır[21]. Hala aklınızı kullanmayacak mısınız?

81-83. Gerçek olan şu ki, onlar da tıpkı öncekilerin söylediğini söyleyerek, "**Demek**" dediler "biz ölüp toz toprak ve kemik yığını olduktan sonra geri diriltileceğiz, **öyle mi?** Doğrusu, bu tehditler geçmişte atalarımıza yapılmıştı, **şimdi de** bize **yapılıyor!** Oysa eskilerin masallarından başka bir şey değil bu!"

84. De ki **onlara**: Biliyorsanız söyleyin **bakalım**, yeryüzü ve oradaki varlıklar kimindir?

85. Elbette "Allah'ındır" diyecekler. De ki: **Madem öyle, Allah'ın tek oldu-ğunu hâlâ** dile getirmeyecek misiniz?

86. Peki "Yedi kat göğün Rabbi ve hükümranlığın gerçek sahibi kim?" **diye sor bakalım**.

87. Elbette "Allah!" diyecekler. De ki: Peki hâlâ **Ona karşı** bir sorumluluk duymayacak mısınız?

88. De ki: Her şeyin egemenliğini elinde bulunduran; **herkesi** himayesi altına alabilen, ama kendisi kimsenin himayesine muhtaç olmayan kimdir? Biliyorsanız **söyleyin bakalım**!

89. **Elbette "Bu nitelikler** Allah'a özgüdür!" diyecekler. De ki: **Madem öyle**, peki nasıl oluyor da **başka şeylerin** etkisi altında kalıyorsunuz[22]?

---

[19] Veya: " *Gerçek şu ki, Biz onları **sınamak için** belaya uğrattık; buna rağmen yine de Rablerine boyun eğmediler. **Bundan sonra da**, Biz onların önüne, ümitlerini bütünüyle kaybedecekleri zorlu bir azabın kapısını açıncaya kadar içten bir yakarışta bulunmayacaklar.*

[20] Bu cümle kalıbında, 1. "Şükredenler çok az", 2. "Çok az şeye şükrediyorlar"; ve 3. "Hiç şükretmiyorlar" şeklinde üç farklı anlam söz konusudur. Biz, 3. anlamın bağlama uygun düşeceğini dikkate alarak çeviriyi ona göre yaptık. Benzer bir cümle kalıbının çevirisi ile ilgili olarak bak: Bakara: 88'in ikinci dipnotu.

[21] Lafzen: "*Ona aittir*"

[22] Lafzen: "*nasıl oluyor da büyüleniyorsunuz*"

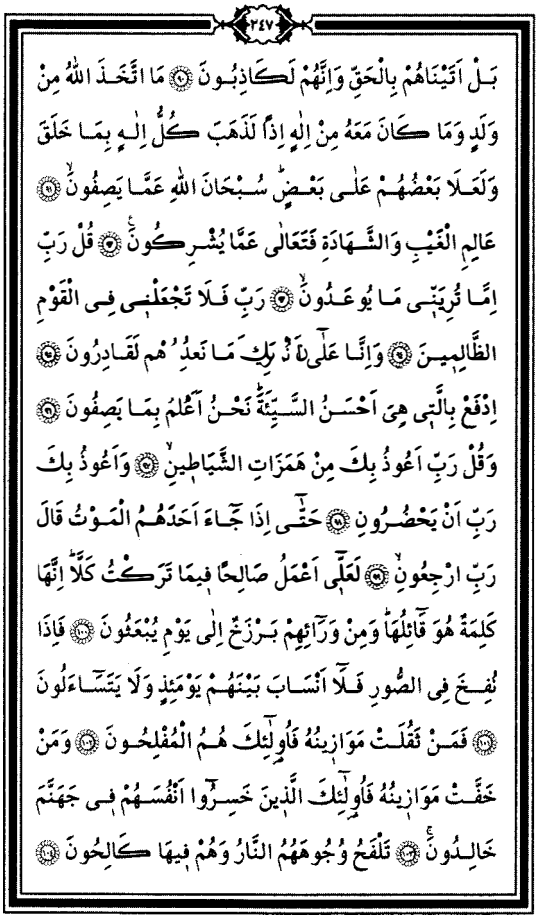
٣٤٧

بَلْ اَتَيْنَاهُمْ بِالْحَقِّ وَاِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ۝ مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ مِنْ
وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ اِلٰهٍ اِذًا لَذَهَبَ كُلُّ اِلٰهٍ بِمَا خَلَقَ
وَلَعَلَا بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ سُبْحَانَ اللّٰهِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝
عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالٰى عَمَّا يُشْرِكُونَ ۝ قُلْ رَبِّ
اِمَّا تُرِيَنِّي مَا يُوعَدُونَ ۝ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ
الظّٰلِمِينَ ۝ وَاِنَّا عَلٰى اَنْ نُرِيَكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ ۝
اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ السَّيِّئَةَ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ۝
وَقُلْ رَبِّ اَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ۝ وَاَعُوذُ بِكَ
رَبِّ اَنْ يَحْضُرُونِ ۝ حَتّٰى اِذَا جَاءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ
رَبِّ ارْجِعُونِ ۝ لَعَلِّي اَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا اِنَّهَا
كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ۝ فَاِذَا
نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا اَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ
۝ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝ وَمَنْ
خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَاُولٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ
خَالِدُونَ ۝ تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ۝

90. Gerçek şu ki, Biz onlara hakikati getiriyoruz; ama onlar yalanı tercih ediyorlar[23].

91. Allah asla çocuk sahibi olmamıştır. Kesinlikle Onunla birlikte başka bir tanrı da yoktur. Öyle olsaydı her tanrı kendi yarattığına sahip çıkardı. Ve onlardan biri diğerine üstün gelmeye çalışırdı. Onların bu tür nitelemeleriyle Allah'ın uzaktan yakından bir ilgisi yoktur.

92. Ancak O, **herkesin** görüp kavrayabildiği âleme **ait olanı** da, **kimsenin** bilip kavrayamadığı âleme **ait olanı** da **hakkıyla** bilir. Bu yüzden onların **kendisine** tanrılık yakıştırdıkları her tür varlıktan çok yücedir.

93-94. De ki: Rabbim! Eğer onlara vadedilen azaba benim de tanık olmamı istiyorsan, o vakit beni onların içinde bulundurma Rabbim!

95. Biz elbette onlara vadettiğimiz azaba seni tanık etmeye güç yetiririz.

96. Sen yine de karşılaştığın kötü muameleye iyilikle karşılık ver. Biz onların **Bize neler** yakıştırdıklarını çok iyi biliyoruz.

97-98. Ve ayrıca "Rabbim!" de, "Şeytanın kışkırtmalarından sana sığınırım! Onların bana yaklaşmalarından da sana sığınıyorum Rabbim!"

99-100. **Bakın, Ahireti inkâr eden birisine** ölüm gelip çatınca, "Rabbim!" der, "Beni hayata geri döndür. İzin ver döneyim de daha önce göz ardı ettiğim konularda **Senin güzel gördüğün** ameller işleyeyim!" Ancak **onun söylediği bu sözün** hiçbir değeri yoktur artık! Çünkü **artık dünyayı terk edenlerin** ardında, ta yeniden diriltilecekleri güne kadar sürecek olan, **aşmaları imkânsız** bir **ölüm** engeli olacak[24].

101. **Yeniden diriliş** borusuna üflendiği zaman onların arasında hiçbir akrabalık bağı kalmayacak; **birbirlerinin durumunu da** sormayacaklar.

102. **İşledikleri iyi ameller** tartıda ağır gelenler var ya, işte **o Gün** kurtuluşa erenler onlar olacaktır.

103. Kimin de tartıda **iyi amelleri** hafif gelirse, işte onlar cehennemde ebedi kalarak kendilerini mahvedecek olan kimselerdir.

104. Ateş onların yüzlerini yakıp kavuracak; dişleri sırıtıp kalacak.

---

[23] Lafzen: "*yalancıdırlar*"

[24] Yani, Dünya'a geriye dönmeleri asla mümkün olmayacak.

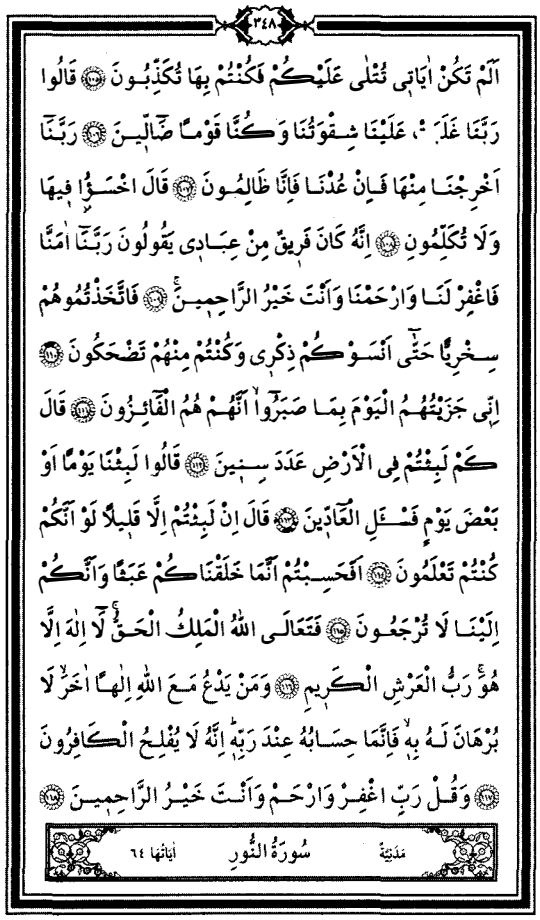

105. **O vakit Allah da onlara,** "Ayetlerimiz size okunmadı mı? Siz onları yalanlamadınız mı?" **diyecek.**

106-107. Onlarsa "Rabbimiz!" diyecekler, "Biz azgınlığımızın kurbanı olup yolumuzu kaybettik. Rabbimiz bizi buradan çıkar, eğer tekrar eski halimize dönersek, o vakit zalim kimseler olduğumuz tam olarak kesinleşir."

108. **Allah da** "Oturun oturduğunuz yerde! Ve bir daha Bana asla bir şey demeyin!" der.

109-111. **Ve sonra da onlara "Hani hatırlasanıza!" der,** "Kullarımın arasında, '*Rabbimiz! Biz sana iman ettik, bizi bağışla, bize merhamet et; çünkü gerçek merhametli olan Sensin*[25]!' diye yalvaranlar vardı; ancak siz onları alay konusu etmiştiniz; öyle ki **böyle davranmanız** size Beni hatırlatmayı büsbütün unutturmuştu; sadece onlara gülüp duruyordunuz. Ama bakın işte, **bu tür şeylere** sabrettikleri için Ben de onları mükâfatlandırdım. İşte onlar gerçekten muratlarına erdiler."

112. Ve **ardından Allah azap görenlere** "Yeryüzünde kaç yıl kaldınız?" diye sorar[26].

113. **Onlar da** "Herhalde bir gün kaldık, ya da daha az bir süre! Onu sayanlara sor!" diye cevap verirler[27].

114. **Allah da, "Evet"** diyecek[28], "gerçekten çok az bir süre kaldınız; ama keşke bunu **daha önce** anlayabilseydiniz[29]?

115. Yoksa siz, sizi yaratışımızın bir anlamının ve amacının olmadığını ve bir daha asla Bize dönmeyeceğinizi mi sanıyorsunuz?

116. **Bilin ki,** gerçek egemenlik sahibi Allah çok Yücedir. Ondan başka hiçbir tanrı yoktur. Şanı yüce egemenlik tahtının Rabbi **Odur.**

117. Dolayısıyla her kim, hakkında herhangi bir delile sahip olmadığı halde Allah ile beraber başka bir tanrı **edinip ona** yakarırsa, bunun hesabını Rabbine mutlaka verecektir. Ve kuşkusuz **bu şekilde hakkı** inkâr edenler asla kurtuluşa eremeyeceklerdir.

118. Öyleyse artık de ki: Rabbim! **Beni** bağışla! **Bana** acı! Gerçekten merhametli olan sadece Sensin![30]

---

[25] Lafzen: "*merhamet edenlerin en hayırlısı Sensin*"

[26] Lafzen: "*dedi*"

[27] Lafzen: "*dediler*"

[28] Lafzen: "*dedi*"

[29] Lafzen: "*bilebilseniz*"

[30] Lafzen: "*merhametli olanların en hayırlısı Sensin*"

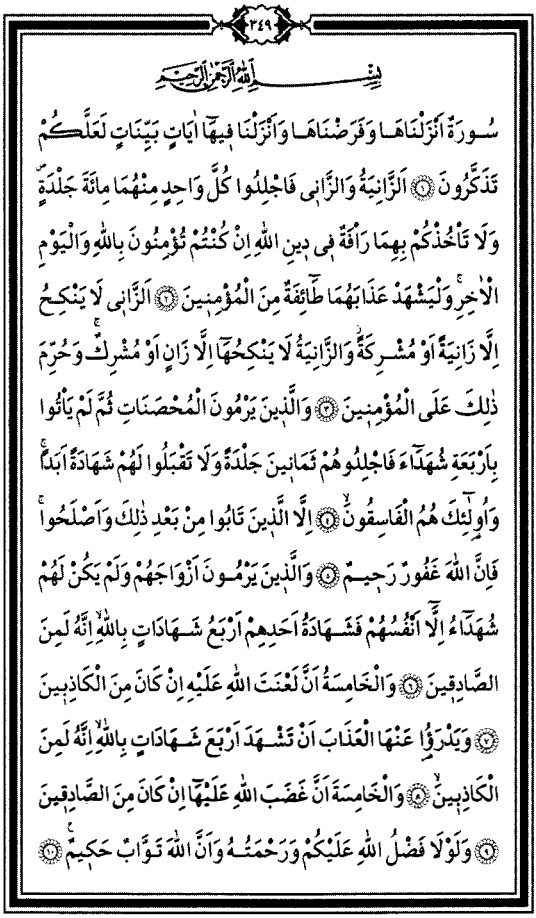
٣٤٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سُورَةٌ أَنزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ ۝ الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ
وَلَا تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ۖ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ۝ الزَّانِي لَا يَنكِحُ
إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً ۖ وَالزَّانِيَةُ لَا يَنكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ ۚ وَحُرِّمَ
ذَٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ۝ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا
بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا ۚ
وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۝ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَٰلِكَ وَأَصْلَحُوا ۚ
فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ
شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ ۙ إِنَّهُ لَمِنَ
الصَّادِقِينَ ۝ وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِن كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ
۝ وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَن تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ ۙ إِنَّهُ لَمِنَ
الْكَاذِبِينَ ۝ وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِن كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ
۝ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ۝

NUR SÛRESİ (24)

Medine döneminde nazil olmuştur. 64 ayettir. Adını, 35. ayette söz edilen "Allah'ın nuru" benzetmesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. **Katımızdan** indirdiğimiz ve **hükümlerinin uygulanmasını** farz kıldığımız bir suredir **bu. Bunun** içerisinde **de**[1] düşünüp öğüt alasınız diye apaçık mesajlar indirdik.

2. Zina eden kadından ve erkekten her birine yüz değnek vurun. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, onlara karşı duyduğunuz acıma sizi Allah'ın bu yasasını uygulamaktan alıkoymasın. Müminlerden bir grup da onların bu cezalandırılışına tanık olsun.

3. Zina etmeye yatkın bir erkek, zina etmeye yatkın bir kadından yahut **ahlaki hiçbir değer tanımayan** müşrik bir kadından başkasıyla düşüp kalkmaz. Zina etmeye yatkın bir kadın da, zina etmeye yatkın bir erkekten yahut **ahlaki hiçbir değer tanımayan** müşrik bir erkekten başkasıyla düşüp kalkmaz.[2] Zira bu **tür gayri ahlaki davranışlar**, müminlere yasaklanmıştır.

4-5. İffetli kadınları **zina** ile suçlayıp **da bu iddiasını ispat etmek için** dört şahit getiremeyen kimselere gelince, böylelerine seksen değnek vurun ve bir daha asla onların şahitliklerini kabul etmeyin. Bunlar gerçekten yoldan çıkmış kimselerdir. Ancak daha sonra yaptığından ötürü tevbe ederek kendini düzeltenler hariç. Çünkü Allah çok bağışlayıcı çok merhametlidir.

6-7. Kendi eşlerini **zina yapmakla** suçlayan, ancak **bunu isbat etmek için** kendilerinden başka şahitleri olmayan kimselere gelince; **bu suçlamayı yapanlar** doğru söylediklerine dair dört kez Allah'ı şahit tutarak **yemin etsinler**. Beşincisinde de, bu **suçlamayı yapan** kişi, "eğer kendisi yalan söylüyorsa Allah'ın lanetine razı olduğunu" **söylesin**.

8-9. **Zina etmekle suçlanan kadına gelince, kocasının** yalan söylediğine dair dört kez Allah'ı şahit tutarak **yemin etmesi** onu cezadan kurtarır. Beşincisinde de, "eğer **kocası** doğru söylüyorsa, Allah'ın gazabına razı olduğunu" **ifade etsin**.

10. **Düşünsenize bir!** Ya Allah'ın üzerinizdeki lütuf ve rahmeti olmasaydı; **ya** Allah hikmet ve adaletle hükmedip tevbeleri kabul etmeseydi **haliniz nice olurdu!**..

---

[1] Tıpkı diğer sureler gibi...

[2] Veya: "*Zina eden bir erkek ancak zina eden yahut müşrik olan bir kadınla nikâhlanır. Zina eden bir kadın da **yine aynı şekilde** ancak zina eden yahut müşrik olan bir erkekle nikâhlanır.*" Müfessirler bu ayetin anlamıyla ilgili farklı yorumlar yap-

mışlardır. ***Nikâh*** kelimesi hem "evlilik" hem de "cinsel ilişki" anlamına geldiği için bazıları buna "evlilik" bazıları ise "cinsel ilişki" anlamı vermişlerdir. ***Nikâh*** kelimesine "evlilik" anlamı verildiği zaman, zina eden bir kişinin ancak zina eden yahut müşrik olan başka bir kişiyle evlendiği / evleneceği gibi bir sonuç çıkar ki, bunun böyle olmadığı ortadadır. Bu durumda haber cümlesi ile verilen haberin yalan çıkması gerekir ki hâşâ bu Allah'ı yalanlama olur. Her ne kadar bazı müfessirler, haber kipiyle gelse de bununla emir kastedilmiştir deseler de, hukuki açıdan böyle bir zorunluluğun olmadığı da biliniyor. Yani, hiçbir müfessir daha önce zina yapmış olan bir erkeğin zina yapmış olan veya müşrik olan bir kadından başkasıyla evlenmesini engelleyen hukuki bir kuralın olduğunu kabul etmiyor. Aynı şey zina yapmış olan kadın için de geçerlidir. Bundan dolayı müfessirler bu ayetin zani /zaniye ve müşrik / müşrike ile evliliği hukuki açıdan yasaklamayı değil, ahlaki açıdan kınamayı amaçladığını söylemektedirler. Oysa kelimenin "cinsel ilişki" anlamı esas alındığında böylesi bir anlam problemi kalmadığı gibi zorlamaya da gerek kalmayacaktır. Muhtemelen burada, zina eyleminde bulunan bir kadın veya erkeğin, bu eylemi namuslu ve iffetli birileriyle gerçekleştiremeyeceği; bilakis bu eylemi birlikte yaptığı kişinin ya Müslüman toplum içerisinden zina yapmaya hazır bir kişi yahut iffetliliği ahlaki bir değer olarak görmeyen müşrik bir kişi olacağı; iffetli bir Müslüman kadın ya da erkeğin böylesi bir şeyi yapmasının düşünülemeyeceği; çünkü bu tür gayri ahlaki bir davranışın Müminlere yasak olduğu ifade edilmektedir. Kısacası, bu tür kadınlar bu tür erkeklerle, bu tür erkekler de bu tür kadınlarla düşüp kalkarlar, denilmek istenmektedir.

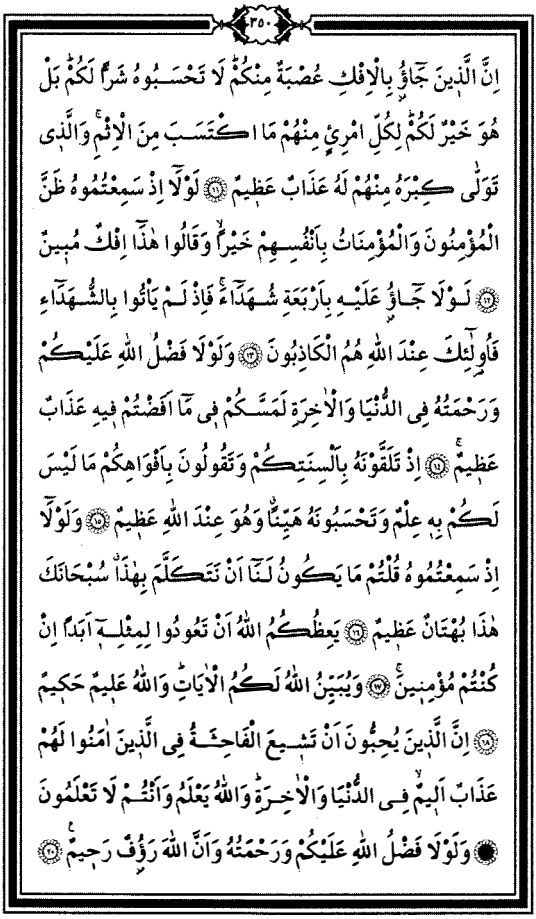

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُو بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ ۚ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم ۖ بَلْ
هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ ۖ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُم مَّا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ ۚ وَالَّذِي
تَوَلَّىٰ كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١١﴾ لَّوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ
الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَٰذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ
﴿١٢﴾ لَّوْلَا جَاءُو عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ ۚ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ
فَأُولَٰئِكَ عِندَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ
وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿١٤﴾ إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُم مَّا لَيْسَ
لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ وَلَوْلَا
إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا يَكُونُ لَنَا أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَٰذَا سُبْحَانَكَ
هَٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَن تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِن
كُنتُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٧﴾ وَيُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ ۚ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ
﴿١٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ
﴿١٩﴾ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٠﴾

11. **Peygamberin eşine karşı asılsız zina** iftirasını ortaya atanlar içinizden bir güruhtur. Ancak sanmayın ki bu sizin için çok kötü bir şey oldu. Bilakis bu sizin için bir hayırdır. **İftira edenlere gelince**, onların her birisi işledikleri günahın yükünü taşıyacaklardır. Ve ayrıca, onlardan bu günahın işlenmesinde başı çeken kimseyi vahim bir azap beklemektedir.

12. Böyle bir **söylenti** işittikleri zaman mümin erkek ve kadınların birbirleri hakkında iyi zan besleyip, "Bu düpedüz bir iftiradır" demeleri gerekmez miydi?

13. Bu iftirayı atanların dört şahit getirmeleri gerekmez mi? Eğer bunu **getiremezlerse** onlar Allah katında tam anlamıyla yalancıdırlar.

14-15. Eğer dünyada ve ahirette Allah'ın lütfu ve rahmeti olmasaydı, bulaştığınız bu iftiradan dolayı size gerçekten büyük bir azap dokunurdu. Hem de bu **konuyu** dilinize doladığınız ve - Allah katında çok büyük **bir günah** olmasına rağmen – onu basite alarak hakkında hiç bir şey bilmediğiniz bir konuda ileri geri konuştuğunuz bir esnada...

16. **Böyle bir söylenti** işittiğiniz zaman, "Bu konuda konuşmak bize düşmez; **bilmediğimiz bir konuda konuşmaktan** Allah'a sığınırız; bu, gerçekten çok büyük bir iftira **olur**!" demeniz gerekmez miydi?

17-18. Eğer **gerçekten** müminseniz, Allah size böyle bir **günaha** bir daha asla bulaşmamanızı öğütler. Allah size mesajlarını apaçık bir şekilde bildiriyor. Çünkü Allah her şeyi yerli yerince yapan sınırsız bilgi sahibidir.

19. Müminler arasında çirkin söylentilerin yayılmasından hoşlananları bu dünyada da, ahirette de can yakıcı bir azap beklemektedir. Çünkü Allah **her şeyi** bilir, ama siz bilmezsiniz.

20. **Düşünsenize bir!** Ya Allah'ın üzerinizdeki lütuf ve rahmeti olmasaydı; **ya** Allah kullarına karşı şefkatli ve merhametli olmasaydı **haliniz nice olurdu**!..

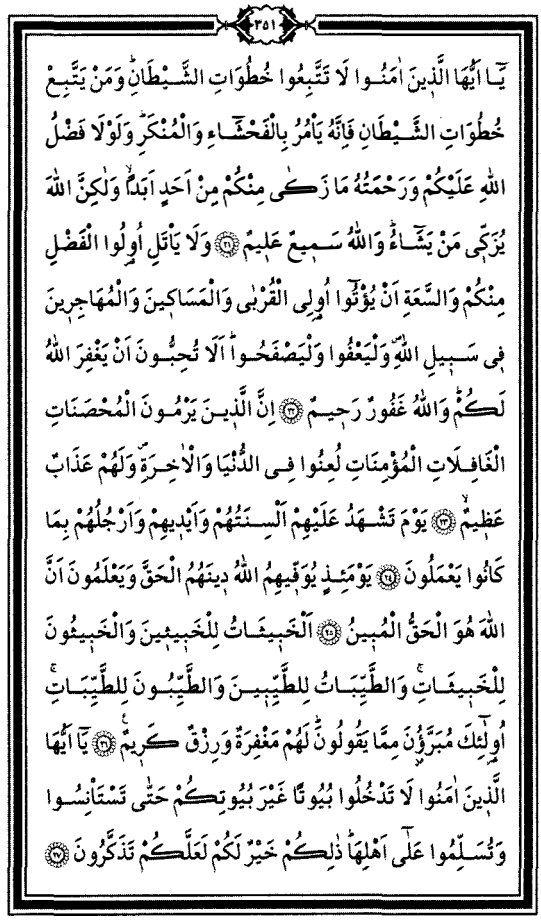
﴿٢٥١﴾

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَتَّبِعُوا۟ خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَـٰنِ ۚ وَمَن يَتَّبِعْ
خُطُوَٰتِ ٱلشَّيْطَـٰنِ فَإِنَّهُۥ يَأْمُرُ بِٱلْفَحْشَآءِ وَٱلْمُنكَرِ ۚ وَلَوْلَا فَضْلُ
ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُۥ مَا زَكَىٰ مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَـٰكِنَّ ٱللَّهَ
يُزَكِّى مَن يَشَآءُ ۗ وَٱللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٢١﴾ وَلَا يَأْتَلِ أُو۟لُوا۟ ٱلْفَضْلِ
مِنكُمْ وَٱلسَّعَةِ أَن يُؤْتُوٓا۟ أُو۟لِى ٱلْقُرْبَىٰ وَٱلْمَسَـٰكِينَ وَٱلْمُهَـٰجِرِينَ
فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ وَلْيَعْفُوا۟ وَلْيَصْفَحُوٓا۟ ۗ أَلَا تُحِبُّونَ أَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ
لَكُمْ ۗ وَٱللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٢﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ يَرْمُونَ ٱلْمُحْصَنَـٰتِ
ٱلْغَـٰفِلَـٰتِ ٱلْمُؤْمِنَـٰتِ لُعِنُوا۟ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ
عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم بِمَا
كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٢٤﴾ يَوْمَئِذٍ يُوَفِّيهِمُ ٱللَّهُ دِينَهُمُ ٱلْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ
ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ ٱلْمُبِينُ ﴿٢٥﴾ ٱلْخَبِيثَـٰتُ لِلْخَبِيثِينَ وَٱلْخَبِيثُونَ
لِلْخَبِيثَـٰتِ ۖ وَٱلطَّيِّبَـٰتُ لِلطَّيِّبِينَ وَٱلطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَـٰتِ ۚ
أُو۟لَـٰٓئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ ۖ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢٦﴾ يَـٰٓأَيُّهَا
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ لَا تَدْخُلُوا۟ بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّىٰ تَسْتَأْنِسُوا۟
وَتُسَلِّمُوا۟ عَلَىٰٓ أَهْلِهَا ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾

21. Ey iman edenler! Şeytanın ardına düşmeyin. Kim Şeytanın ardına düşerse, **şunu bilsin ki, Şeytan onu** sadece çirkin ve ahlaksız şeyler **yapmaya** teşvik eder. Allah'ın size olan lütfu ve rahmeti olmasaydı, sizden hiç kimse asla temiz kalmayı sürdüremezdi. Ancak Allah dilediğini **günahlardan** arındırır, tertemiz kılar. **Unutmayın ki** Allah **her şeyi** işitir, her şeyi bilir.

22. Sizden hali vakti yerinde olanlar; akrabalara, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere yardım etmekte tereddüt etmesinler. Bağışlayıcı ve hoşgörülü davransınlar. Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz? Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı çok merhametlidir.

23. Kendi halinde, bir şeyden habersiz iffetli Müslüman kadınlara zina iftirası atanlar dünyada da ahirette de **rahmetten** yoksun bırakıldılar. Onların hakkı büyük bir azaptır.

24. O Gün onların dilleri, elleri ve ayakları yaptıklarına tanıklık edecek.

25. O gün Allah onlara hak ettikleri cezayı tam olarak verecektir. Ve o zaman Allah'ın ne kadar âdil[3] olduğunu anlayacaklar.

26. Kötü kadınlar kötü erkeklere layıktır; kötü erkekler de kötü kadınlara. İyi kadınlar iyi erkeklere yaraşır; iyi erkekler de iyi kadınlara. Bunların, **iftira edenlerin** söyledikleriyle hiçbir ilgileri yoktur. Onlar hem bağışlanmayı ve hem de bol ve güzel bir rızkı hak etmişlerdir.

27. Ey iman edenler! Kendi evinizin dışındaki evlere izin[4] almadan girmeyin. Ve **girince de** hane halkına selam verin. Eğer düşünürseniz, bunun, sizin için daha hayırlı **olduğunu görürsünüz.**

[3] Lafzen: " *apaçık bir gerçeklik*" Zemahşeri'ye göre buradaki ***hakku'l-mübin*** (*apaçık bir gerçeklik*) kelimesi ***zül'hakki'l-mübin*** (*apaçık hak sahibi*) anlamındadır. Yani, hükmünde zulmetmeyen, adaleti apaçık olan, adil anlamındadır. **(Keşşaf)**

[4] Ayette ***iste'zene*** *(izin istemek)* fiili yerine sevgi / yakınlık / ünsiyet anlamlarına gelen ***üns*** kökünden türeyen ***iste'nese*** fiili kullanılmıştır. Bu iki fiil arasında ince bir fark vardır. Bu durumda ayetin anlamı "*sizi sevgiyle karşılayacaklarından emin olmadıkça başkalarının evlerine girmeyin*" demek olur. (Bak: Mevdudi, **Tefhim**)

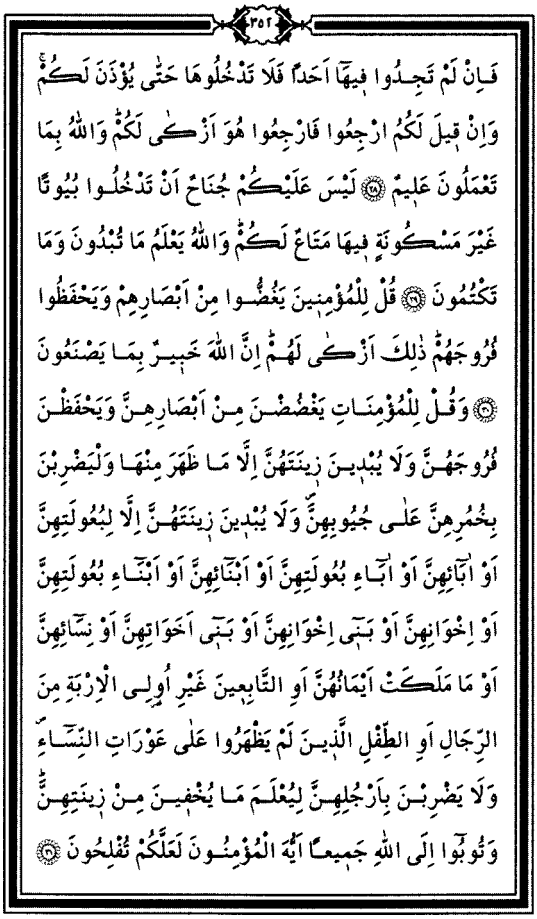
٣٥٢
فَإِنْ لَّمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّىٰ يُؤْذَنَ لَكُمْ ۖ
وَإِنْ قِيلَ لَكُمُ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَىٰ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ۝ لَّيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا
غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ ۚ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا
تَكْتُمُونَ ۝ قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا
فُرُوجَهُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ
۝ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ
فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ
بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ ۖ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ
أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ
أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ
الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ ۖ
وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ ۚ
وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝

28. Eğer orada herhangi bir kimse bulamazsanız, girmeniz için izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Size "Müsait değiliz!"[5] denilirse geri dönün; böyle davranmanız **töhmetten korunmanız için** daha uygundur. Allah yaptıklarınızı bilir.

29. İçerisinde eşyalarınız olup da herhangi bir kimsenin oturmadığı evlere **izinsiz** girmenizde ise bir sakınca yoktur. Allah gizlediğinizi de bilir, açığa vurduğunuzu da.

30. Mümin erkeklere söyle gözlerini **harama bakmaktan** sakınsınlar; ve iffetlerini korusunlar. Onların tertemiz kalmalarını sağlayacak en güzel davranış budur. Allah onların yaptıklarından haberdardır.

31. Mümin kadınlara da söyle, onlar da **gözlerini** harama bakmaktan korusunlar. İffetli olsunlar; görünmesinde sakınca olmayan kısımlar hariç, güzelliklerini teşhir etmesinler. Başörtülerini yakalarının üzerine salsınlar. Kocalarından, babalarından, kayınpederlerinden, oğullarından, üvey oğullarından, kardeşlerinden, erkek ya da kız kardeşlerinin oğullarından, kendi evlerindeki **hizmetçi** kadınlardan, yasal olarak sahip oldukları **cariyelerinden**, cinsel istek duymayacak kadar yaşlanmış olan erkeklerden yahut kadınların cinselliğini henüz fark etmeyecek küçük çocuklardan başkasının yanında güzelliklerini açığa vurmasınlar. Ve yürürken de, gizli güzelliklerini fark ettirmek için **tahrik edici bir şekilde** salına salına[6] yürümesinler. **Ey iman edenler!** Hepiniz topluca günahlarınızdan **dolayı** Allah'a tevbe edin ki kurtuluşa eresiniz.

[5] Lafzen:"*Dönün! denilirse*"

[6] Lafzen: "*ayaklarını yere vurarak*"

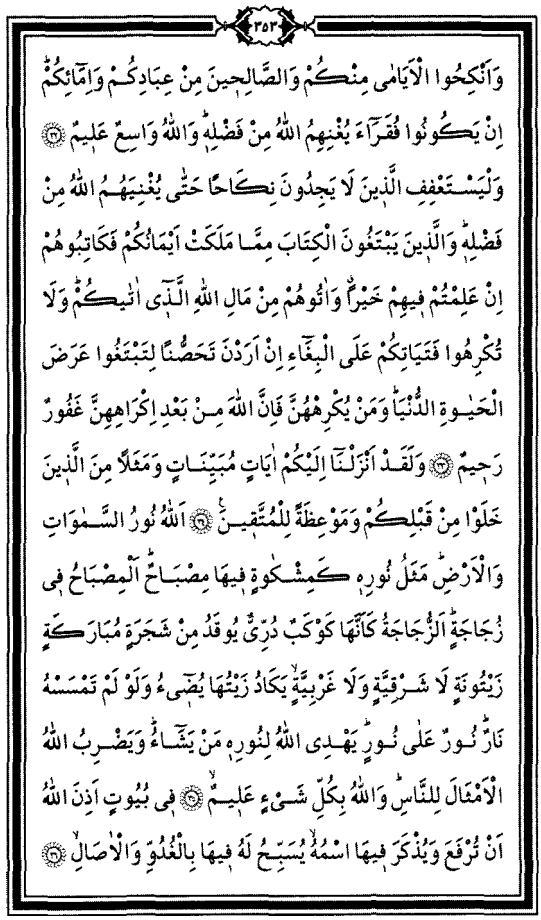

32. İçinizden bekâr[7] olup da **özgür kimselerle evlenmeye güç yetiremeyenleri,** köle ve cariyelerinizden müsait olanlarla evlendirin. Eğer **evlenmek isteyenler** fakirse, **endişe etmeyin,** Allah onları lütfuyla zenginleştirir. Çünkü Allah **her şeyi eksiksiz** bilmekte; **herkesi sınırsız lütfuyla** kuşatmaktadır.

33. **Yoksulluktan dolayı** evlenmeye imkânı olmayanlar, Allah kendilerini lütfuyla zenginleştirinceye kadar iffetli davransınlar. Yasal olarak sahip olduğunuz **kölelerden özgürlüklerini elde etmek için** sözleşme yapmak isteyenler olursa, ve siz de onların iyi niyetli olduğuna kani olursanız, kendileriyle sözleşme yapın ve Allah'ın size bahşettiği **zenginlikten** onların **payını** verin. Eğer **evlenerek** iffetlerini korumak istiyorlarsa, sakın, dünya hayatının geçici hazlarının peşine düşerek onları fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlar **da** sonra **bundan geri vazgeçerse, bilsin ki, böyle davranmaktan vaz geçtiği için** Allah **onu** bağışlar ve mağfiretiyle kuşatır.[8]

34. Gerçek şu ki, size, **hakikati** bütün açıklığıyla anlatan, sizden önce göçüp gitmiş **toplumların başına gelenlerden** söz eden ve **Allah'a karşı** sorumluluklarının bilincinde olanlar için bir öğüt olan ayetler indirdik.

35. Allah göklerin ve yerin nurudur. Onun nurunun misali, sanki[9] **şöyledir:** **Bir lamba ve bu lambanın** yarık **fitil başlığı** içerisinde yanan bir fitil **düşünün.** Bu fitil bir camın içinde **yanıyor.** Cam da sanki bir inci, bir yıldız **gibi ışıl ışıl parlıyor.** Yakıtı[10] da ne doğuda ne de batıda eşine rastlanmayan mübarek bir zeytin ağacından[11] çıkarılıyor. O **ağacın** yakıtı **öylesine parlak** ki nerdeyse ateş değmeden ışıtacak:[12] **yani,** nur içinde nur[13]! **Öyle işte!** Allah isteyeni nuruna eriştirir. Bunun içindir ki Allah insanlara örnekler vermektedir. Çünkü her şeyi **bütün boyutlarıyla** yalnızca Allah bilmektedir.

36. Allah'ın, içerisinde yalnızca Kendi adı anılsın diye yapılmasına izin verdiği mabetlerde, Onun kudret ve yüceliğini sabah akşam dile getiren **öyle erler** vardır ki,

---

[7] ***Eyâmâ*** tek başına bekâr anlamına gelen ***eyyim*** kelimesinin çoğuludur. Karısı olmayan her erkek için de, kocası olmayan her kadın için de kullanılır.

[8] Veya: "*Kim onları buna zorlarsa, **şunu bilsin ki,** onlara zorla yaptırılan bu şeyin ardından Allah **onları** bağışlayacak ve mağfiretiyle kuşatacaktır.*"

[9] Burada yer alan ***kaf*** edatı Arapça'da benzetme /

teşbih edatı olarak (*sanki, gibi*) anlamlarında kullanılmaktadır. Ancak Allah'ın hiçbir şeye benzemediğini ifade eden ayetler (42/11; 112/4) dikkate alınırsa, yapılan benzetmenin Allah'ın zatıyla ilgili olmadığı anlaşılacaktır. "*Allah'ın nuru*" benzetmesi, yaratılmış varlıklar için kavranılmaz olan ve dolayısıyla herhangi bir beşeri dille ifadesi imkansız olan Allah'ın gerçek mahiyetini değil, nihai gerçeklik olan Allah'ın, hidayeti arzulayan kullarının bilinç, duygu ve kavrayışlarında gerçekleştirdiği aydınlanmayı ifade etmektedir. Taberi, Beğavi ve İbn Kesir, İbni Abbas ve İbn Mesud'un "Bu, mümin kalbindeki Allah'ın nurunun ifadesi için yapılmış bir teşbihtir" dediklerini kaydetmektedirler. (Ayrıca bak: **Esed**)

[10] Vahyin insanın ruhunu ve bilincini ışıtan, onu imanın nuruna / aydınlığına ulaştıran hikmetle dolu muhtevası.

[11] Teşbihte zeytin ağacı imgesinin kullanılması, öyle görünüyor ki zeytin ağacının peygamberlerin çoğunun yaşadığı Akdeniz havzasına özgü bir ağaç olmasından ileri geliyor. Ancak vahyin evrensel niteliği göz önüne alındığında, bu ağacın (nübüvvet) ne doğuya ne de batıya ait olmaması gerekmektedir.

[12] Yani vahyin öylesine bir iç tutarlılığı vardır ki, insan onun Allah'tan geldiğini bilmese bile hikmetle dolu muhtevası itibarıyla önyargısız yaklaşan bir insanın iç dünyasını aydınlatabilecek niteliktedir.

[13] Lafzen, "*Nur üzerinde nur*"

37. Bu erleri Allah'ı anmaktan, namazı hakkıyla kılmaktan ve zekatı vermekten ne ticaret alıkoyabilir ne de kazanma hırsı... Çünkü onlar kalplerin ve gözlerin dehşetten döneceği Gün'den korkarlar.

38. Ve **onlar,** Allah'ın kendilerini yaptıklarının en iyisiyle, en güzeliyle ödüllendireceğini ve lütfundan onlara hak ettiklerinden daha fazlasını vereceğini[14] **bilerek böyle davranırlar.**

39. Ancak **hakikati** inkâr edenlerin yapıp ettikleri, tıpkı çölde **görülen** serap gibidir: **susayan kişi** su gördüğünü sanır, ancak gördüğü şeye yaklaşınca hiçbir şey bulamaz. **Tıpkı bunun gibi kâfir kimse bu dünyada yaptıklarının öbür dünyada boşa gittiğini görür. O zaman,** kendisini Allah'ın huzurunda bulur. **Allah da** onun hesabını görür. Çünkü Allah hesabı çok çabuk görür.

40. Ya da **onların yapıp ettikleri,** tıpkı, üst üste kopan dalgaların ve yukarıdaki **kara** bulutların her **yanı** kaplayarak kat kat karanlığa **boğduğu; insanın** - elini uzatsa - neredeyse onu bile göremeyeceği **o** engin denizlerdeki zifiri karanlığa benzer. **Öyle işte**! Allah kimi **vahyin** nurundan[15] mahrum ederse, o kimsenin **yolunu aydınlatacak** bir ışık **bulma umudu** yoktur.

41. Göklerdeki ve yerdeki her varlığın, örneğin[16] dizi dizi **uçan** kuşların Allah'ın sınırsız kudret ve yüceliğini dile getirdiğini görmüyor musun? Hepsi Allah'a nasıl kulluk edecekleri, Onun kudret ve yüceliğini nasıl dile getireceklerini bilmektedirler. Ve Allah da onların yapıp ettiği her şeyi bilmektedir.

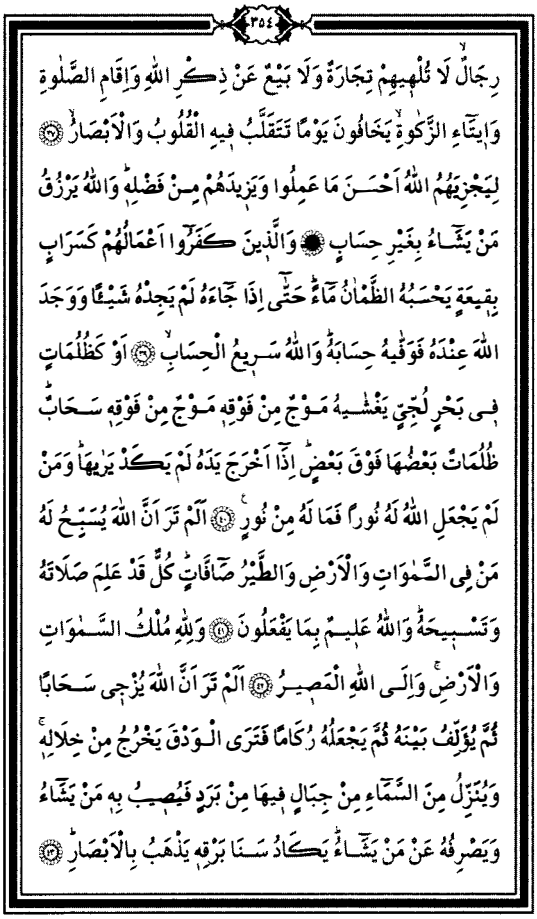

42. Çünkü göklerin ve yerin egemenliği Allah'a aittir ve nihai dönüş de yalnızca Allah'adır.

43. Görmüyor musun, bulutları sürükleyip bir araya getiren, sonra onları birbiri üzerine yığan; ardından da o **bulutların** bağrından boşaldığını gördüğün yağmuru yağdıran Allah'tır. Gökyüzündeki dağlar **gibi bulutlardan** dolu yağdıran; şimşek parıltıları[17] gözleri kamaştırırken[18] dilediği kimseleri **doluya** yakalatan, dilediği kimseden de onu uzak tutan **Odur**.

---

[14] Lafzen: "*vermesi için*"

[15] Lafzen, "*nurdan*"

[16] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l- âm* kabul ederek çevirdik.

[17] Lafzen: "*şimşeğinin parıltısı*"

[18] Lafzen:"*şimşek parıltıları neredeyse gözlerini alacak*" ***yekâdu yezhebe bi'l-ebsar*** neredeyse görme duyularını yok edecek / kör edecek / onları görmez bir halde bırakacak anlamına gelmektedir. ***Yekadu*** (*neredeyse / az kalsın*) yardımcı fiili görme duyularının yok edilmesinin gerçekleşmediğini, ama ona yakın bir şey olduğunu ifade etmektedir. Bu durum Türkçe'de *göz kamaşması* olarak ifade edilebilir. Bu yüzden *göz kamaşması* "görme duyusunun yok olması"na göre bir alt durumu ifade ettiği için, ayrıca "neredeyse gözleri kamaşacaktı" deme gereği duymadık; çünkü bu durumda ifade gözlerinin bile kamaşmadığı gibi bir anlama gelir ki, bu anlam doğru olmaz. (Çevirideki bu anlam zaafiyeti için bak: **Esed**)

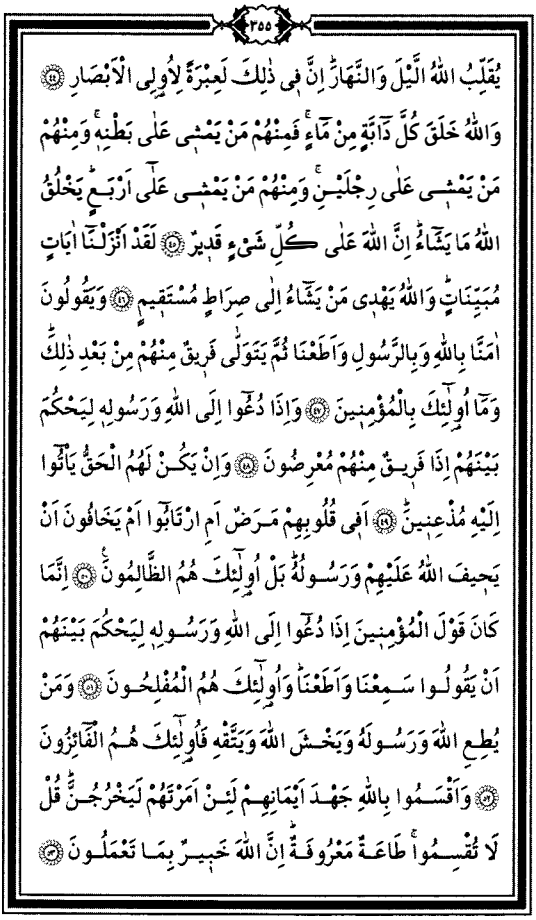

يُقَلِّبُ اللّٰهُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ ۚ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّاُولِى الْاَبْصَارِ ﴿٤٤﴾
وَاللّٰهُ خَلَقَ كُلَّ دَآبَّةٍ مِّنْ مَّآءٍ ۚ فَمِنْهُمْ مَّنْ يَّمْشِىْ عَلٰى بَطْنِهٖ ۚ وَمِنْهُمْ
مَّنْ يَّمْشِىْ عَلٰى رِجْلَيْنِ ۚ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّمْشِىْ عَلٰٓى اَرْبَعٍ ۚ يَخْلُقُ
اللّٰهُ مَا يَشَآءُ ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٤٥﴾ لَقَدْ اَنْزَلْنَآ اٰيٰتٍ
مُّبَيِّنٰتٍ ۚ وَاللّٰهُ يَهْدِىْ مَنْ يَّشَآءُ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٤٦﴾ وَيَقُوْلُوْنَ
اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُوْلِ وَاَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلّٰى فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ مِّنْ بَعْدِ ذٰلِكَ ۚ
وَمَآ اُولٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٤٧﴾ وَاِذَا دُعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ لِيَحْكُمَ
بَيْنَهُمْ اِذَا فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿٤٨﴾ وَاِنْ يَّكُنْ لَّهُمُ الْحَقُّ يَاْتُوْٓا
اِلَيْهِ مُذْعِنِيْنَ ﴿٤٩﴾ اَفِىْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ اَمِ ارْتَابُوْٓا اَمْ يَخَافُوْنَ اَنْ
يَّحِيْفَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُوْلُهٗ ۚ بَلْ اُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ﴿٥٠﴾ اِنَّمَا
كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِيْنَ اِذَا دُعُوْٓا اِلَى اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ
اَنْ يَّقُوْلُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ۚ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ﴿٥١﴾ وَمَنْ
يُّطِعِ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ وَيَخْشَ اللّٰهَ وَيَتَّقْهِ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَآئِزُوْنَ
﴿٥٢﴾ وَاَقْسَمُوْا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ لَئِنْ اَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجُنَّ ۚ قُلْ
لَّا تُقْسِمُوْا ۚ طَاعَةٌ مَّعْرُوْفَةٌ ۚ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿٥٣﴾

44. Allah geceyi **gündüze**, gündüzü **geceye** dönüştürür. Derin kavrayış sahipleri için, bunda çıkarılacak dersler vardır.

45. Her bir canlıyı sudan yaratan da Allah'tır; kimi karnı üstünde sürünür; kimi iki, kimi de dört ayağıyla yürür. Allah dilediğini yaratır. Her şeye güç yetiren kesinlikle Allah'tır.

46. Gerçek şu ki, Biz **hakikati** bütün aydınlığıyla ortaya koyan mesajlar indirdik. Allah dileyeni doğru bir yola yönlendirir.[19]

47. **Hal böyleyken, bir takım kimseler** "Allah'a ve Resule inandık ve itaat ettik!" derler, sonra onlardan bazıları, bu sözlerine rağmen[20] **hak yoldan** geri dönerler. Onlar kesinlikle mümin değillerdir.

48. Aralarında hüküm vermesi için, Allah'a ve Resulüne çağrıldıklarında, onlardan bir grup buna kesinlikle yanaşmaz.

49. Ama kararın kendi lehlerine çıkacağını anladıklarında, hemencecik ona koşarlar.

50. **Yoksa** kalplerinde bir hastalık mı var onların? Yoksa **bunun ilahi bir mesaj olduğundan** şüphe mi ediyorlar? Yahut Allah'ın ve Resulünün kendilerine bir haksızlık yapacağından mı korkuyorlar? **Yo, yo! Hiç biri değil!** Aksine, **bu**, onların zulüm ve haksızlığı alışkanlık haline getirmiş olmalarındandır.

51. Oysa aralarında hüküm vermesi için Allah ve Resulüne çağrılan müminlerin söyleyeceği **tek** söz "İşittik ve itaat ettik!" sözü olur. İşte beklentilerine kavuşacak olanlar bunlardır.

52. **Çünkü** her kim Allah'a ve Resulüne itaat eder, Allah'tan korkar ve **Ona kulluğunda** samimi olursa, **cenneti** elde edecek olanlar işte böyleleri olacaktır.

53. **Bir de kalkmışlar**, olanca güçleriyle, eğer sen kendilerine emredersen seninle birlikte **savaşa** çıkacaklarına dair yemin ediyorlar. De ki **onlara**: "Yemin edip durmanıza gerek yok! **Yapmanız gereken tek şey size söylenilene** güzelce uymaktır! Allah zaten sizin nasıl davranacağınızdan haberdardır."

[19] Bak: Yunus: 25'in dipnotu

[20] Lafzen: "*sözlerinin ardından*"

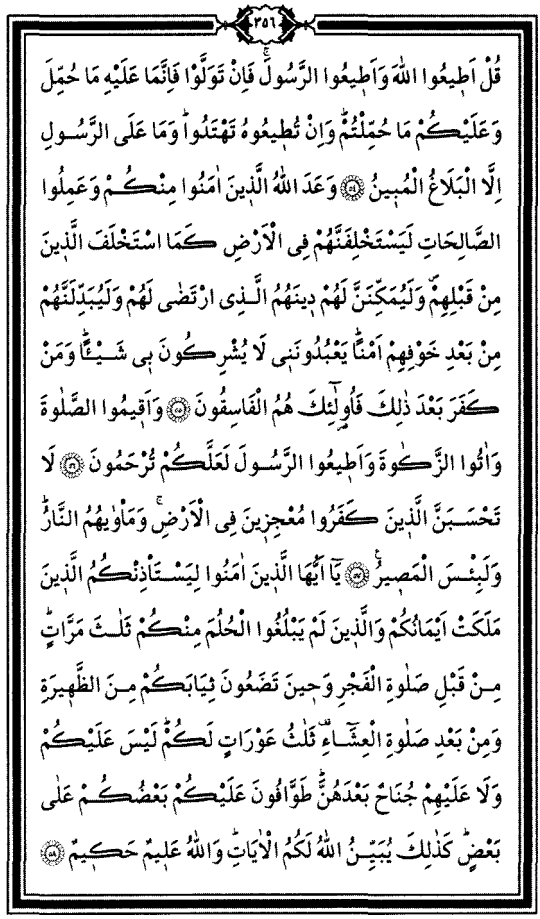
٣٥٦

قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ
وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَاِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ
اِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ۝ وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِى الْاَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِى ارْتَضٰى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ
مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ اَمْنًا يَعْبُدُونَنِى لَا يُشْرِكُونَ بِى شَيْـًٔا وَمَنْ
كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ۝ وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ
وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝ لَا
تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مُعْجِزِينَ فِى الْاَرْضِ وَمَاْوٰيهُمُ النَّارُ
وَلَبِئْسَ الْمَصِيرُ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لِيَسْتَاْذِنْكُمُ الَّذِينَ
مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ
مِنْ قَبْلِ صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهِيرَةِ
وَمِنْ بَعْدِ صَلٰوةِ الْعِشَاءِ ثَلٰثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلٰى
بَعْضٍ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمُ الْاٰيَاتِ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝

54. De ki: Allah'a itaat edin; Resule de itaat edin! Eğer **Resule** sırt dönerseniz, şunu bilin ki, o sadece kendisinin sorumlu olduğu şeyden **hesaba çekilecek**; siz de kendi sorumlu olduğunuz şeyden. Şayet ona itaat ederseniz, doğru yolu tutmuş olursunuz! **Unutmayın ki**, Resul'ün görevi **size** bütün açıklığıyla tebliğ etmektir.

55. Allah, tıpkı daha önceki **bazı toplumlara** egemenlik verdiği gibi, sizden de iman edip **Onun** güzel **gördüğü** amel-ler işlemeyi sürdürenlere yeryüzünde egemenlik vereceğine; onların hayrına gördüğü **bu** Dini onların yararı için kökleştireceğine ve onları yaşadıkları korkunun ardından güvenliğe kavuşturacağına dair söz verdi. Çünkü böyleleri, **sadece** Bana kulluk ediyorlar ve herhangi bir varlığı Bana denk görmüyorlar. Bütün bu **açıklamalardan** sonra her kim **hakikati** inkâr yolunu seçerse, böyleleri artık tam anlamıyla günaha gömülüp gitmiş demektir.

56. **Ey insanlar!** Size merhamet edilmesi için namaz kılmayı ve zekât vermeyi sürdürün; Resul'e de itaat edin.

57. Sanma ki, inkâra şartlanmış olanlar **Allah'ın kendilerini** dünyadayken **cezalandırmasını engelleyebilirler!** Onların dönüp varacağı yer ateştir. Orası varılacak ne kötü bir yerdir!

58. Ey iman edenler! Sahibi bulunduğunuz **cariyeleriniz ve hizmetçileriniz** ile henüz ergenlik çağına girmemiş olan **çocuklarınız** günün şu üç vaktinde, sabah namazından önce, gün ortasında soyunup dinlenmeye çekildiğiniz zaman ve yatsı namazından sonra odanıza[21] girmeden önce izin istesinler. **Bu vakitler** sizin, **üzerinizin** açık olabileceği üç vakittir. Bu **vakitlerin** dışında birbirinizin yanına **izinsiz** girip çıkmanızda, sizin için de onlar için de bir sakınca yoktur. Allah size mesajlarını işte böyle iletiyor. Çünkü Allah her şeyi bilir; her şeyi yerli yerince yapar.

[21] Lafzen: "*yanınıza*"

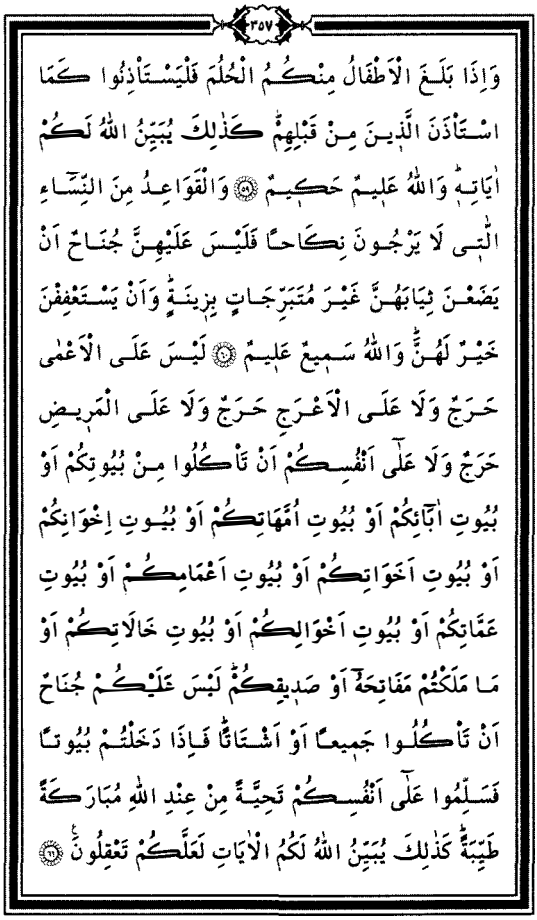

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا
اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٥٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ
اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَن
يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَن يَسْتَعْفِفْنَ
خَيْرٌ لَّهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٦٠﴾ لَّيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ
حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ
حَرَجٌ وَلَا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ أَن تَأْكُلُوا مِن بُيُوتِكُمْ أَوْ
بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ
أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ
مَا مَلَكْتُم مَّفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ
أَن تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتًا
فَسَلِّمُوا عَلَىٰ أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُبَارَكَةً
طَيِّبَةً كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦١﴾

59. Çocuklarınız ergenlik çağına girdikleri zaman, **evinize yahut yatak odanıza girerlerken** kendilerinden önceki **yetişkinlerin** izin istedikleri gibi **her defasında** izin istesinler. Allah işte size ayetlerini böyle iletiyor. Çünkü Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

60. Cinsel istek ve arzu uyandırmayacak kadar[22] yaşlanmış olan kadınların - güzelliklerini açığa vurma niyeti taşımaksızın – **dış** elbiselerini[23] çıkarmalarında bir sakınca yoktur. Ancak **bundan da** sakınmaları[24] kendileri için daha hayırlıdır. Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

61. Görme engelli bir kimse **misafir olarak bulunduğu ortamda yiyip içme konusunda** sıkıntıya düşmesin; aynı şekilde topal ve hasta da sıkıntıya düşmesin.[25] Sizlerin de **çocuklarınızın**[26] evlerinden **izinsiz** yiyip içmenizde bir sakınca yoktur. Aynı şekilde babalarınızın, annelerinizin, kardeşlerinizin, bacılarınızın, amcalarınızın, halalarınızın, dayılarınızın ve teyzelerinizin evlerinde; yahut anahtarı size emanet edilmiş evlerde; ya da bir arkadaşınızın **evinde izinsiz** yiyip içmenizde bir sakınca yoktur. Bir arada ya da ayrı ayrı yemenizde de bir sakınca yoktur. Ama bu evlerden birisine girdiğinizde, Allah'ın güzel ve kutlu selamıyla selamlayın ev halkını. Allah size ayetlerini işte böyle açıklıyor.

[22] Lafzen: "*cinsi birleşme umudu / arzusu kalmamış*". ***Nikâh*** kelimesi hem bildik anlamda evlenme akdi hem de cinsel birleşme anlamına gelmektedir. Ancak ayette geçen ***nikâh*** kelimesinin burada ikinci anlamda kullanılmıştır.

[23] Ayette geçen ***siyab*** kelimesi elbise anlamına gelmektedir. Ancak hem sözün mantıksal bağlamı, hem de diğer kıraatler bu elbisenin mutlak anlamda "elbise" olmayıp, "dış elbise" olduğunu göstermektedir. İbn Abbas bu ayeti ***en yada'ne celabibihinne*** (çarşaflarını çıkarmalarında) şeklinde okumuştur. Süddi bu ayeti hocalarının, "*başörtülerini çıkarmalarında*" şeklinde okuduklarını söylemiştir. (Bak. **Razi**) İbn Mesud ise, ***en yada'ne min siyabihinne*** (*elbiselerinin **bir kısmını** çıkarmalarında*) şeklinde okumuştur. (**Begavi**)

[24] Lafzen: "*iffetli olmaları*"

[25] Burada kör, topal ve hastalara zorluk ve sıkıntı olmaması ile neyin kastedildiği konusunda âlimler ihtilaf etmişlerdir. Zühri'nin Said b. Müseyyeb ve Ubeydullah b. Abdullah'tan naklettiği bir görüşe göre, Müslümanlar savaşa çıktıklarında hasta ve sakatları götürmüyorlar, onlara evlerinin anahtarlarını vererek, "Evimizden yiyip içebilirsiniz" diyorlardı. Ancak onlar, "Ev sahipleri yokken evlerine giremiyoruz" diyorlardı. İşte bu ayet

hasta ve sakatların, ev sahibi yokken onların evlerinden yiyip içtiklerinden dolayı bir günah olmadığı bildirmek için indi. Bu görüş aynı zamanda Hz. Aişe'nin de görüşüdür. İbn Abbas ve Mukatil b. Hayyan'dan gelen bir rivayete göre ise Haris b. Amr savaşa giderken Malik b. Zeyd'i ailesine bakmak için bırakmıştır. Ama geri döndüğünde Malik'i bitkin bir halde bulur. Sebebini sorunca da Malik, "Senin iznin olmadan evinden birşeyler yemeyi uygun bulmadım" der. Bunun üzerine bu ayet iner. Bak: **Razi** Her ne şekilde anlaşılırsa anlaşılsın, bu ayet hasta ve sakatların korunup gözetilmesini, onlara zorluk çıkarılmamasını, onları sıkıntıya sokacak şeylerden kaçınılmasını istemektedir.

[26] Müfessirlerin, "evlerinizde" ile kastedilenin kişinin "çocuklarının evi" olduğunu, kişinin çocuklarının evinin kendi evi hükmünde olduğunu söylüyorlar.

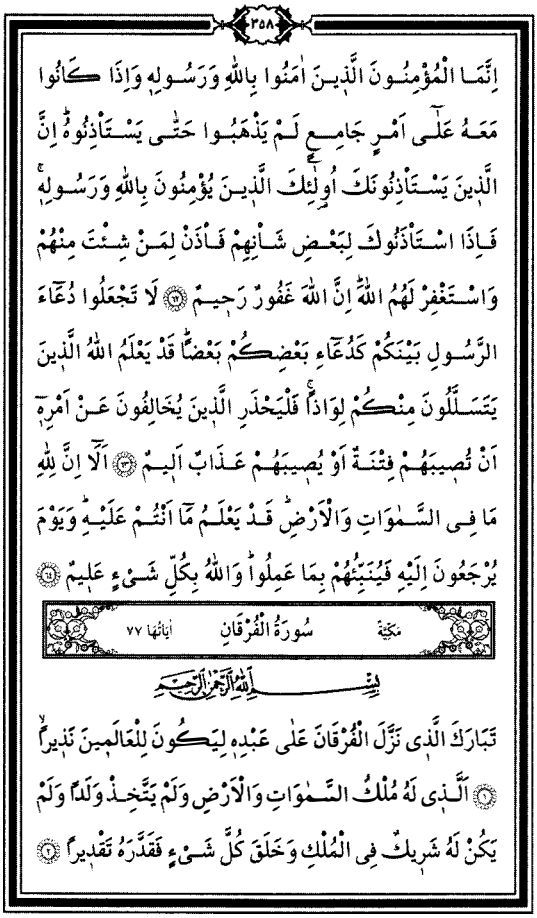
٣٥٨

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا
مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ
الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأْذَن لِّمَن شِئْتَ مِنْهُمْ
وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ لَّا تَجْعَلُوا دُعَاءَ
الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُم بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ
يَتَسَلَّلُونَ مِنكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ
أَن تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ أَلَا إِنَّ لِلَّهِ
مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ
يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝

سُورَةُ الْفُرْقَانِ مَكِّيَّةٌ آيَاتُهَا ٧٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَىٰ عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا
۝ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ
يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُ تَقْدِيرًا ۝

62. Gerçek müminler Allah'a ve Resulüne iman ederler ve o'nunla[27] bütün toplumu ilgilendiren bir iş için bir araya geldiklerinde, **alınan karara uyamayacaklarına dair makul bir gerekçe göstererek** o'nun iznini almadıkça çekip gitmezler. Gerçekten de senden makul bir gerekçeyle izin alanlar var ya, işte onlar Allah'a ve Resulüne tam anlamıyla inanan kimselerdir. Bazı işlerinden dolayı senden izin isterlerse, onlardan dilediğine izin ver ve Allah'tan onlar için bağışlanma dile. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı çok merhametlidir.

63. Ey iman edenler! Resulün çağrısını, birbirinize yaptığınız çağrıyla bir tutmayın. Allah aranızdan çaktırmadan sıvışıp gidenleri çok iyi bilir. Bu yüzden Onun buyruğuna karşı gelenler, **bu dünyada** başlarına bir bela ve musibetin gelmesinden yahut **öte dünyada** can yakıcı bir azaba uğramaktan sakınsınlar.

64. Unutmayın, göklerde ve yerde olan her şey Allah'a aittir. O sizin ne durumda olduğunuzu bilir. Yaşayan herkes bir gün Ona dönecektir; ve **Allah onlar hayatta iken** yapıp ettikleri her şeyi kendilerine haber verecektir.

FURKAN SÛRESİ (25)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 77 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve "hakla batılı biribirinden ayıran" anlamında ilahi mesajın bir sıfatı olarak kullanılan "el-Furkan" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Bütün insanlığa bir uyarı olsun diye, kulu **Muhammed**'e, hakla batılı ayıran ölçüyü[1] indiren[2] **Allah** ne yücedir.

2. Göklerin ve yerin egemenliği Ona aittir. O, herhangi bir çocuk da edinmemiştir. Onun egemenlikte ortağı da yoktur. Çünkü her şeyi yaratan ve belli yasalar örgüsüne göre düzen koyan[3] Odur.

---

[27] Yani, peygamberle...

[1] Lafzen: "*Furkan*" ***Furkan*** ile, yukarıdaki anlam akışı içerisinde Kur'an kastedilmektedir.

[2] ***nezzele*** fiil kalıbı "*peyderpey, adım adım indirdi*" anlamına gelen bir tedricilik ifade eder.

[3] Yani yarattığı ve idame ettirdiği âlem içerisinde her şeye belli bir fonksiyon, belli bir mahiyet ve keyfiyet tayin eden Odur. Ayrıca bak: **A'la: 2-3**

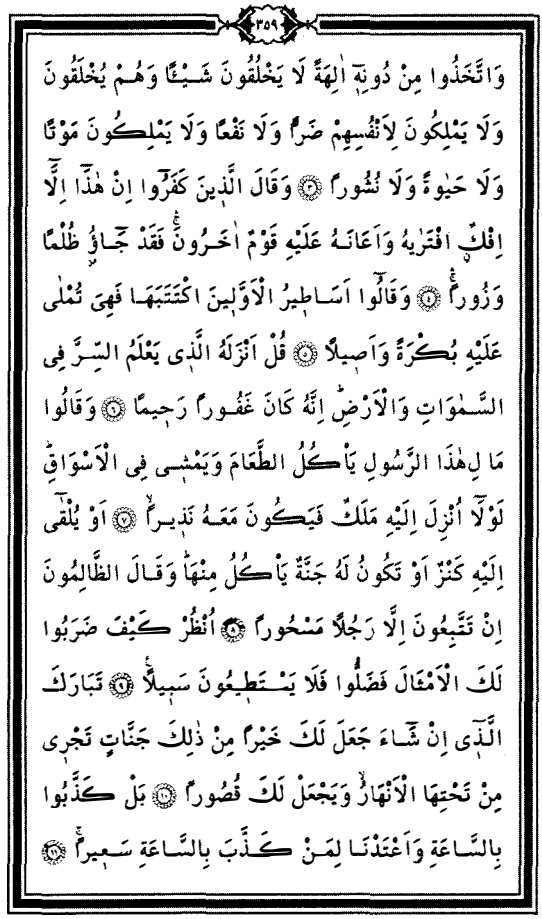
٣٥٩
وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِۦٓ ءَالِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْـًٔا وَهُمْ يُخْلَقُونَ
وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا
وَلَا حَيَوٰةً وَلَا نُشُورًا ۝ وَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ إِنْ هَٰذَآ إِلَّآ
إِفْكٌ ٱفْتَرَىٰهُ وَأَعَانَهُۥ عَلَيْهِ قَوْمٌ ءَاخَرُونَ ۖ فَقَدْ جَآءُو ظُلْمًا
وَزُورًا ۝ وَقَالُوٓا۟ أَسَٰطِيرُ ٱلْأَوَّلِينَ ٱكْتَتَبَهَا فَهِىَ تُمْلَىٰ
عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ۝ قُلْ أَنزَلَهُ ٱلَّذِى يَعْلَمُ ٱلسِّرَّ فِى
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ إِنَّهُۥ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ۝ وَقَالُوا۟
مَالِ هَٰذَا ٱلرَّسُولِ يَأْكُلُ ٱلطَّعَامَ وَيَمْشِى فِى ٱلْأَسْوَاقِ ۙ
لَوْلَآ أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُۥ نَذِيرًا ۝ أَوْ يُلْقَىٰٓ
إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُۥ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا ۚ وَقَالَ ٱلظَّٰلِمُونَ
إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا ۝ ٱنظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا۟
لَكَ ٱلْأَمْثَالَ فَضَلُّوا۟ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ۝ تَبَارَكَ
ٱلَّذِىٓ إِن شَآءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّن ذَٰلِكَ جَنَّٰتٍ تَجْرِى
مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ وَيَجْعَل لَّكَ قُصُورًا ۝ بَلْ كَذَّبُوا۟
بِٱلسَّاعَةِ ۖ وَأَعْتَدْنَا لِمَن كَذَّبَ بِٱلسَّاعَةِ سَعِيرًا ۝

3. Hal böyleyken, yine de Onu bırakıp, hiçbir şey yaratamayan, bilakis kendileri yaratılmış olan; ne kendilerinden bir zararı defedebilecek, ne de kendilerine bir yarar sağlayabilecek güçleri olan; ne ölüme, ne hayata ve ne de öldükten sonra dirilmeye herhangi bir etkileri olan birtakım düzmece tanrılar edindiler.

4. Üstelik inkâra saplanmış olanlar "Bu **Kuran**, başka birilerinin[4] de yardımıyla **Muhammed**'in uydurduğu düzmece bir sözden başka bir şey değil." diyerek gerçeği çarpıtıp, yalan söylediler.

5. Ayrıca, "**Bu Kuran**, sabah akşam birilerinin kendisine anlattığı, onun da bunları yazdığı bir takım efsaneler, eskilerin masalları **işte**!" dediler.

6. De ki: Göklerin ve yerin bütün sırlarını bilen Allah indirdi onu! O gerçekten çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

7-8. Ama yine de **müşrikler**, "Bu nasıl peygamber ki?" dediler, "**O da her ölümlü canlı gibi** yiyip içiyor, çarşı pazar dolaşıyor. **Madem bu adam peygamber, ona bizim de görebileceğimiz** bir melek gönderilse de, onunla birlikte uyarı yapsa ya! Veya kendisine Allah tarafından bir hazine verilseydi. Yahut **zahmetsizce** yiyip içtiği **tılsımlı** bir bahçesi olsaydı ya!" **Ardından** o zalimler **şöyle** dediler: "Siz **Muhammed'e** uyarsanız kendisini hayal mahsulü şeylere kaptırmış[5] bir adamdan başkasına uymuş olmazsınız!"

9. Baksana şunlara, seninle ilgili nasıl benzetme yapıyorlar[6]. **İşin gerçeği** iyice yoldan çıkmış bunlar; artık **doğru** yolu bulmaları çok zor.

10. Dilerse sana, **onların dile getirdiği**[7] bu şeylerden daha hayırlısını, içerisinden dereler çağıldayan cennetleri verebilecek; sana köşkler, saraylar yapabilecek[8] olan **Allah** ne yücedir.

11. Ayrıca onlar bununla da kalmayarak[9], Son Saat'i[10] de yalanladılar. Biz de Son Saat'i yalanlayanlar için delicesine yanan bir ateş hazırladık.

---

4) Lafzen: "*bir kavmin*"

5) Lafzen: "*büyülenmiş*"

6) Lafzen: "*yaptılar*"

7) Yani, 8. ayette söz ettikleri şeylerden...

8) Bir kıraate göre ***yec'alu*** şeklinde okunmuştur. Bu durumda önceki ibareden ayrı olarak yeni bir cümle olur ve "*Allah sana köşkler, saraylar yapacaktır*" şeklinde olur. Bir başka kıraate göre ise ***yec'al*** şeklinde okunmuştur. Bu durumda anlam "*Eğer Allah dilerse sana köşkler, saraylar verir*" şeklinde olur. Bu Zeccac'ın görüşüdür. Vahidi'ye göre ise bu iki kıraata göre mana bakımından fark bulunmaktadır. Meczum, yani yec'al şeklinde okuyanlara göre mana "*Allah dilerse sana dünyada da köşkler saraylar verebilir*" şeklinde olur. (Bak: **Razi**)

9) ***bel*** (bilakis) edatı, bu bağlamda, "*bilakis onlar senin hakkında yakışıksız sözler söylemekle kalmadılar, bununla yetinmediler, (şunu da yaptılar)*" gibi bir anlama gelmektedir. Bu yüzden bu edatı "*ayrıca onlar bununla da kalmayarak*" şeklinde çevirdik.

10) Dünyanın sonunun geleceğini

٢١

إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا
۞ وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ
ثُبُورًا ۞ لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا
كَثِيرًا ۞ قُلْ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وُعِدَ
الْمُتَّقُونَ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ۞ لَهُمْ فِيهَا مَا
يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُولًا ۞ وَيَوْمَ
يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ
أَضْلَلْتُمْ عِبَادِي هَٰؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ۞ قَالُوا
سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ
أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَآبَاءَهُمْ حَتَّىٰ نَسُوا الذِّكْرَ
وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا ۞ فَقَدْ كَذَّبُوكُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا
تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمْ مِنْكُمْ نُذِقْهُ
عَذَابًا كَبِيرًا ۞ وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا
إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا
بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا ۞

12-13. **Onlar cehennemin** uzaktan kendilerine baktığını **gördüklerinde**, onun öfkeli homurtusunu ve uğultusunu duyacaklar;[11] ve birbirlerine bağlanarak onun daracık bir yerine atılınca da, **o an** orada yok olup gitmek için yalvaracaklar.

14. **Onlara denilecek ki**: Bu gün öyle bir defa yok olup gitmek için değil, defalarca yok olup gitmek için yalvarın hele!

15. Sor bakalım onlara[12]: Burası mı daha rahatmış, yoksa Allah'a samimiyetle kulluk edenlere bir mükâfat ve yerleşim yeri olarak vadedilen ebedi cennetler mi?

16. **O cennetler ki, müminler** orada sonsuza kadar diledikleri her şeye nail olacaklar. **Bu, yerine getirmeyi** Rabbinin üstlendiği **herkesçe** arzulanacak bir vaattir.

17. O Gün Rabbin, **müşrikleri**, Allah'ın dışında tapındıkları kişilerle[13] bir araya getirir. Ardından **tanrı yerine konulan o kişilere**, "Siz mi bu kullarımı saptırdınız, yoksa onlar mı **zaten** yoldan çıkmıştı?" diye sorar.

18. **O kişiler** şöyle cevap verirler: "Haşa! **Böyle bir şeyden** Seni tenzih ederiz. Senden başkasını Rab edinmek bize yakışmaz. Kaldı ki Sen, onlara da atalarına da onca nimetler verdin. **Ama onlar bu nimetlere şükredeceklerine, şımarıp azdılar** ve sonunda **Seni** unutup hatırlamaz oldular.[14] Böylece de **mahvolup** gittiler."

19. **Sonra Allah müşriklere dönerek, "İşte gördünüz!" der,** "Tanrı yerine koyduklarınız, söylediklerinizden dolayı sizi yalancılıkla suçluyorlar! Artık ne **başınıza gelecek azabı** savuşturabilirsiniz, ne de bir destek **bulabilirsiniz.** İçinizden her kim bu zulmü işlemişse[15] ona büyük bir azap tattıracağız."

20. **Ey Muhammed!** Biz senden önce de, **herkes gibi** yiyip içen ve çarşı pazar dolaşan **ölümlü insanlardan** başkasını elçi olarak yollamadık. **Böylece** kiminizi kiminiz için bir sınama **vesilesi** yaptık. **Bakalım şeytanın aldatmalarına** mukavemet edebilecek misiniz, **görelim diye... Unutma ki** Rabbin her şeyi görmektedir.

---

[11] Ayet çarpıcı bir belagatla, görülen nesneyi (cehennemi) gören bir özne olarak tasvir etmekte; buna karşın kâfirler, gören bir özne olmaktan çıkarılıp görülen bir nesne haline getirilmektedir. Böylece cehennem, kâfirleri gören, onlara bakan, onları öfkeyle bekleyen ve onları görünce de öfkeli homurtular çıkaran canlı bir varlık gibi tasvir edilerek, onların göreceği azabın dehşeti çarpıcı bir biçimde canlandırılmak istenmiştir.

[12] Lafzen: "*de ki:*"

[13] Burada canlı ve cansız tapınılan tüm varlıkların kastedilmiş olması mümkünse de, hem sorunun soruluş biçimi, hem de soruya verilen cevabın içeriği burada kastedilenlerin genelde canlı varlıklar, özelde ise sâlih kimseler olma ihtimalini güçlendiriyor. Muhtemelen burada müşrikler tarafından tanrısal nitelikler atfedilen melekler, Hz. İsa ile Hz. Üzeyir gibi peygamberler ve bir takım salih kimseler kastedilmektedir. Çünkü – ayetten de anlaşılacağı gibi - tanrı olarak görülmeleri bu kişilerin isteği ve iradesi dışında gerçekleşmektedir.

[14] Burada geçen ***zikir*** kelimesi "*hatırlamak*" anlamına gelebileceği gibi, Kur'an'ın yerine de kullanılmış olabilir. Bu durumda anlam, "*Sonunda vahyi unuttular*" şeklinde olur.

[15] Yani Allah ile birlikte başka varlıklara da tanrısal nitelikler yakıştırmışsa. Bu ayetteki ***femen yazlim minkum*** (içinizden kim zulmederse) ifadesinin yukarda söz konusu edilen, "Allah'ın yanında başka varlıklara da tapınma" durumuyla ilişkisi açıktır. Şirkin en büyük zulüm olduğunu belirten ayet de dikkate alınırsa, buradaki "zulüm"ün "şirk" olduğu açığa çıkar.

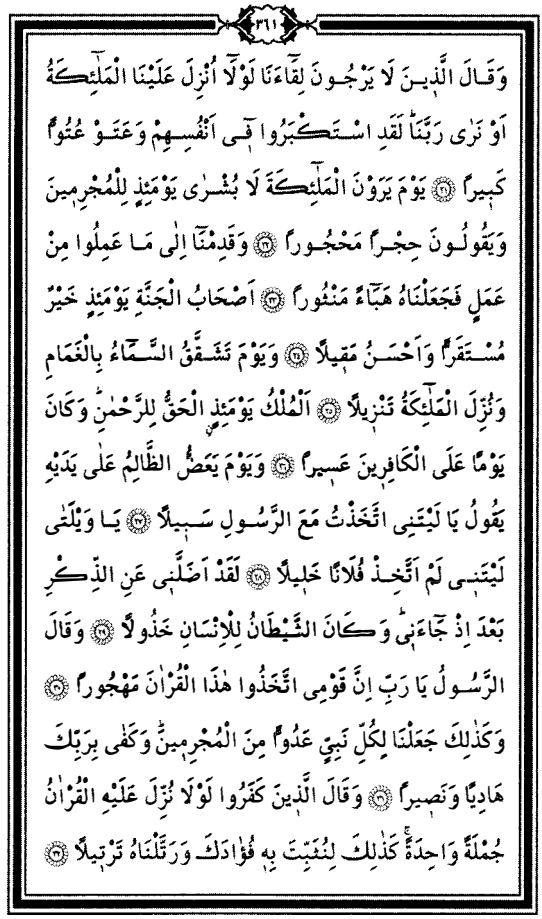

21. **Hesap vermek için** bizim huzurumuza çıkacaklarını hiç beklemeyenler, "Bize de melek gönderilse ya! Yahut Biz de Rabbimizi görsek!" dediler. İşin gerçeği onlar, kibre kapılarak iyice küstahlaştılar.

22. Onların Melekleri gerçekten görecekleri gün[16] **de gelecek.** Ama o gün, günaha gömülüp gitmiş olanlar için hiç de sevinilecek **bir gün** olmayacak. **Bilakis, o gün, melekleri görünce** "Aman!" diyecekler, "Allah korusun! Bizden uzak olsunlar!"[17]

23. Biz **o gün**, onların yapıp ettiği her bir şeyi ele alıp[18], **bunları, hiçbir kıymeti olmayan** toza toprağa çevririz.

24. **O gün**, kalınacak yerin en iyisi, dinlenilecek yerlerin de en güzeli cennetliklerin **olacak.**

25-26. Bulutlarla birlikte gökyüzünün yarılacağı ve birbiri ardınca meleklerin indirileceği o Gün **var ya, işte o gün** gerçek egemenliğin bütünüyle Rahman'a ait olduğu ortaya çıkacak. O gün kâfirler için gerçekten zor bir gün olacak.

27-29. O gün, vaktiyle haksızlığı kendine yol edinmiş olan kişi, pişmanlıktan ellerini ısırarak, "Eyvahlar olsun!" diyecek, "Keşke ben de Allah'ın elçisi ile aynı yolu tutsaydım! Keşke falancayı dost edinmeseydim! O değil mi zaten beni **Allah'ı** hatırlamaktan uzaklaştıran? Üstelik de bana **uyarıcı bir mesaj** gelmişken..." Şeytan insanı işte böyle yüzüstü bırakır!

30. **O gün** Resul, "Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı terk etti!" diye **şikâyet edecek.**

31. İşte **tıpkı şu an da olduğu gibi**, Biz her peygamberin başına günaha gömülmüş kimselerden düşmanlar musallat ettik. Buna karşın, yol gösterici ve yardım edici olarak senin Rabbin yeter.

32. **Hakikati** inkâra şartlanmış olanlar, **bir de kalkmışlar**, "Kur'an sana bir defada indirilseydi ya!" diyorlar. Oysa **bilmiyorlar ki, onu** bu şekilde belli bir düzene koyarak[19] **indirmemizin amacı**, onunla kalbini pekiştirmektir.

---

[16] Yani, Hesap Günü

[17] Lafzen: "***hicren mahcura***". Sibeveyh'e göre mansup olan mastarlar, Arapların bir düşmanla karşılaştıklarında, yahut başlarına bir bela ya da bir musibet geldiğinde ***istiaze*** (Allah'a sığınma) makamında kullandıkları bir takım kelimelerdir. Nitekim bir kimse diğer bir kimseye "Falanca şöyle yapıyor" der, kendisine bu söz söylenen kimse de, ***hicren*** (*Allah'a sığınırım, ne diyorsun!*) der. Bu deyim, birisi birisini bir şeyden men ettiğinde kullanılan ***hacerehu*** (*onu men etti*) ifadesinden alınmıştır. Buna göre mana, "Allah'tan bunu engellemesini ve buna mani olmasını isterim" şeklinde olur. ***Mahcuran*** kelimesi ile de mana tekit edilmiş / güçlendirilmiştir. Çevirimiz **Sibeveyh**'in bu açıklamasına dayanmaktadır. Ancak ***yeqûlûne*** fiilinin faili eğer melekler ise bu durumda anlam, "***Melekler onlara 'Siz dönüşü olmayacak bir şekilde Allah'ın rahmetinden alıkonuldunuz' diyecekler.***" şeklinde olur. (Bak: **Razi**)

[18] Lafzen: "*İşledikleri her bir amele varıp, onları saçılmış*

*toz zerrelerine çevirir*iz." ***Ma amilû min amelin*** ibaresi zımnen "*iyi ya da kötü her ne amel işledilerse*" şeklinde bir anlamı barındırmaktadır.

[19] Yani, her tür çelişkiden uzak... ***rattelnahu tertilen*** ifadesi "(bir şeyin) parçalarını, bütünü meydana getirecek şekilde onları bir araya getirip, onlara uygun bir düzen vermek" ve "bir bütüne iç tutarlılık sağlamak" gibi parelel anlamlar ihtiva etmektedir. (Geniş bilgi için bak: **Esed**, ilgili ayetin dipnotu)

٣٣ وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا
٣٤ الَّذِينَ يُحْشَرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ
شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ٣٥ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ
وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ٣٦ فَقُلْنَا اذْهَبَا إِلَى
الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ٣٧ وَقَوْمَ
نُوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ
آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ٣٨ وَعَادًا وَثَمُودَ
وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَٰلِكَ كَثِيرًا ٣٩ وَكُلًّا
ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَّرْنَا تَتْبِيرًا ٤٠ وَلَقَدْ أَتَوْا
عَلَى الْقَرْيَةِ الَّتِي أُمْطِرَتْ مَطَرَ السَّوْءِ أَفَلَمْ يَكُونُوا
يَرَوْنَهَا بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا ٤١ وَإِذَا رَأَوْكَ إِنْ
يَتَّخِذُونَكَ إِلَّا هُزُوًا أَهَٰذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ٤٢ إِنْ
كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَنْ صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ
يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا ٤٣ أَرَأَيْتَ
مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ٤٤

33. Bunun içindir ki, hangi soruyla karşına çıkarlarsa çıksınlar, Biz sana gerçek neyse onu iletir ve onu en güzel şekilde açıklarız.[20]

34. Sürüler halinde yüz üstü cehenneme atılacak olanlar var ya, yoldan bütünüyle çıkmış olanlar ve **öte dünyada** konumları en berbat **olacak** olanlar işte onlardır.

35-36. Gerçek şu ki, Biz vaktiyle Musa'ya Kitab vermiş ve kardeşi Harun'u da ona vezir yapmıştık. Sonra da **onlara**, "Mesajlarımızı yalanlayan kavme gidin **ve onları uyarın**!" demiştik. **Ancak o toplum peygamberlerinin uyarılarını dikkate almadı.** Biz de bu yüzden o toplumu helak ettik.

37. Aynı şekilde Nuh'un Kavmini de, elçileri[21] yalanladıkları için sulara gömdük ve onların **başına geleni** insanlık için ibret kıldık. Zalimler için **ayrıca ahirette de** can yakıcı bir azap hazırladık.

38-39. Ad **kavmini de**, Semud **kavmini de**, Re's halkını **da** ve bunların arasında **gelip geçen** daha nice nesilleri **de zalimlikleri yüzünden cezalandırdık**. Oysa onların her birine **akıllarını başlarına almaları için** öğütler vermiştik, **ama onlar bunu dikkate almadılar**. Biz de onların hepsini helak ettik.

40. **Bizim mesajlarımızı inkâr edenler** üzerine bela yağan şehri mutlaka görmüşlerdir![22] Orada **yaşayanların niçin o hale geldiklerini** anlamak istemiyorlar mı? Yo, yo! Demek ki onlar yeniden diriliş **olacağına** ihtimal vermiyorlar!

41-42. **Bu yüzden de ey Muhammed,** ne zaman seni görseler, "Allah'ın yolladığı elçi bu muymuş(!)" diye seni alaya alarak, "Eğer tanrılarımıza **sımsıkı sarılmasaydık**, neredeyse bizi yoldan çıkarıp, **onlardan** uzaklaştıracaktı!" **diyorlar**. Fakat **kendilerini bekleyen** azabı gördükleri zaman, asıl yoldan çıkan kimmiş, öğrenecekler!

43. Arzularını ilah edinen kimseyi düşünsene![23] Böyle birisinden sen mi sorumlu olacaksın?

---

[20] Lafzen: "*Sana verdikleri hiçbir misal (mesel) yoktur ki, **buna karşılık** Biz **o konuda** gerçeği ve en güzel açıklamayı getirmiş olmayalım.*" Burada misal yahut meselden kasıt, Hz. Muhammed'in peygamberliğine ve dolayısıyla Kur'an'ın vahyi niteliğine gölge düşürmek amacıyla müşriklerin dile getirdikleri bir takım teşbihler içeren söz ya da soru şeklindeki itirazlardır. (Bak: **Esed, Elmalı**)

[21] Burada "elçiler" ifadesiyle ya Nuh ve Nuh'dan önce gönderilen peygamberler yahut da Nuh'un kendilerine hakikati teblig etmek üzere yolladığı inananlar kastedilmektedir. Ya da, bir peygamberi yalanlamak bütün peygamberleri yalanlamak gibi sayılmış olabilir.

[22] Sodom halkının volkanik taşlarla helak edilişine bir atıf. ***Lekad etev alel qarye*** lafzi anlamıyla *"kesinlikle o şehre uğradılar / onun yanından geçtiler / onu gördüler"* gibi anlamlara gelmektedir. Burada hitap, hem Suriye'ye ticari seyahatleri esnasında Ölü Deniz'in yanından geçen yolu izleyen ve bu güzergâh üzerinde Sadom ve Gomera'nın yaşadığı bölgeden geçen Peygamberin çağdaş muhalifleri olan Mekkeli müşriklere; hem de onların başına gelenleri kitaplardan öğrenen her çağın insanınadır.

[23] Lafzen: "*Arzularını ilah edinen kimseyi gördün mü?*"

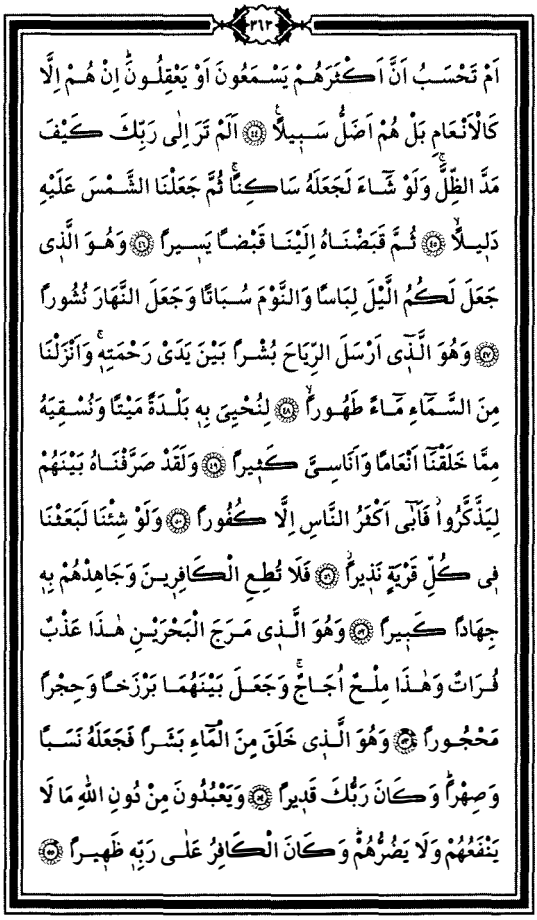

اَمْ تَحْسَبُ اَنَّ اَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ اَوْ يَعْقِلُونَ ۚ اِنْ هُمْ اِلَّا
كَالْاَنْعَامِ بَلْ هُمْ اَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٤٤﴾ اَلَمْ تَرَ اِلٰى رَبِّكَ كَيْفَ
مَدَّ الظِّلَّ ۚ وَلَوْ شَآءَ لَجَعَلَهُ سَاكِنًا ۚ ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ
دَلِيلًا ﴿٤٥﴾ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ اِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا ﴿٤٦﴾ وَهُوَ الَّذِى
جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا
﴿٤٧﴾ وَهُوَ الَّذِى اَرْسَلَ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَىْ رَحْمَتِهٖ ۚ وَاَنْزَلْنَا
مِنَ السَّمَآءِ مَآءً طَهُورًا ﴿٤٨﴾ لِنُحْيِىَ بِهٖ بَلْدَةً مَيْتًا وَنُسْقِيَهٗ
مِمَّا خَلَقْنَآ اَنْعَامًا وَاَنَاسِىَّ كَثِيرًا ﴿٤٩﴾ وَلَقَدْ صَرَّفْنَاهُ بَيْنَهُمْ
لِيَذَّكَّرُوا ۖ فَاَبٰٓى اَكْثَرُ النَّاسِ اِلَّا كُفُورًا ﴿٥٠﴾ وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا
فِى كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيرًا ﴿٥١﴾ فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهٖ
جِهَادًا كَبِيرًا ﴿٥٢﴾ وَهُوَ الَّذِى مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هٰذَا عَذْبٌ
فُرَاتٌ وَهٰذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ ۖ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا
مَحْجُورًا ﴿٥٣﴾ وَهُوَ الَّذِى خَلَقَ مِنَ الْمَآءِ بَشَرًا فَجَعَلَهٗ نَسَبًا
وَصِهْرًا ۗ وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا ﴿٥٤﴾ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا
يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ ۗ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلٰى رَبِّهٖ ظَهِيرًا ﴿٥٥﴾

44. Yoksa sen onların çoğunun, **iletiğin mesajı** dinleyip akıllarını başlarına alacaklarını mı sanıyorsun? **Yanılıyorsun**! Onlar tıpkı hayvan sürüsü gibidir. Hatta daha da beterdir.

45-46. Görmüyor musun, Rabbin gölgeyi nasıl uzatıyor! Eğer isteseydi, hiç şüphesiz onu olduğu gibi bırakabilirdi. Sonra **baksana**, güneşi **nasıl** gölgeye rehber tayin etmişiz! Sonunda da onu yavaş yavaş çekip alıyoruz.

47. Geceyi sizin için bir örtü kılan, uykuyla da dinlenmenizi sağlayan Odur. **Her** günü **yeni bir** diriliş haline getiren de Odur.

48-49. Rüzgârları, rahmetini haber veren[24] müjdeciler olarak yollayan da Odur. Ve **işte böylece**, ölü toprağı diriltelim ve – ister insan ister hayvan olsun - yarattığımız her canlıyı suya kavuşturalım diye gökten tertemiz bir su indiririz.

50. Andolsun ki, Biz bütün bunları - sırf düşünüp ibret alsınlar diye- tekrar tekrar anlatıyoruz[25]. Ancak gel gör ki insanların çoğu yine de nankörlükte direniyorlar.

51-52. Biz isteseydik her memlekete **ayrı** bir uyarıcı gönderirdik[26]. Bu yüzden sen hakkı inkâra şartlanmış olanlara itaat etme; **bilakis** onlara karşı bütün gücünle mücadele et!

53. Biri içilecek kadar tatlı, diğeri tuzlu ve acı iki denizi **birbirine** bırakan, aralarına da karışmalarını engelleyen bir perde, bir engel koyan Odur.

54. Ve insanı işte sudan yaratıp, sonra da onu soy sop ve hısım akraba **sahibi bir kimseye** dönüştüren Odur. Rabbin her şeye güç yetirir.

55. **Buna rağmen**, bir takım insanlar[27] Allah'ı bırakıp, kendilerine hiçbir fayda ve zarar verme gücü bulunmayan varlıklara ibadet ediyorlar. Zaten kâfir **olan** bir kimse Rabbine sırt çevirmiş demektir.

---

[24] Lafzen: "*rahmetinin önünde*". Yani rahmeti gelmeden önce onu haber veren

[25] Lafzen: "*çeviregeldik*". Allah mutlak güç ve kudretini ortaya koyan delillerin hem önceki vahiylerde, hem de Kuran'da sürekli tekrar edilişine işaret eden bir ifade. (**Zemahşeri**)

[26] Zımnen, "Ama göndermedik; bunun yerine (ey Muhammed) seni tüm insanlık için son peygamber olarak gönderdik."

[27] Lafzen: "*onlar*"

56. Ey **peygamber**! Biz seni sadece bir uyarıcı ve müjdeci olarak yolladık.

57. De ki **onlara**: Ben sizden, **Allah'ın dinini anlatmama karşılık** herhangi bir ücret istemiyorum; sadece, Rabbinin yolunu tutmak isteyen kimseye **yol gösteriyorum**.

58. O halde, **ebediyen** ölmeyecek olan hayat kaynağı **Allah**'a güven ve Onun sınırsız kudret ve yüceliğini övgüyle dile getir. Kullarının günahlarından Onun haberdar olması yeterlidir.

59. Gökleri ve yeri ve de bu ikisi arasındakileri altı evrede[28] yaratıp sonra da tüm evrende hükümranlığını tesis eden Odur. Yani Rahman **olan Allah**... Sen onu[29], **her şeyden** haberdar olan **Kendisine** sor.

60. Onlara "Rahman'a secde edin!" denildiğinde, "Rahman **da** neymiş! Şimdi biz senin söylediğin şeye secde mi edeceğiz **yani! Bunu hiç aklın alıyor mu**?" derler. **Senin çağrın** onların nefretini daha da artırır.

61. Göğe büyük takımyıldızları serpiştiren, oraya parlak bir ay ile birlikte bir kandil **gibi güneşi**[30] yerleştiren **Allah'ın** şanı ne yücedir.

62. Ve **ayrıca Allah'ın nimetlerini** hatırlamak, bir başka deyişle[31] şükretmek isteyenler için, geceyle gündüzün birbiri ardınca gelmesini sağlayan da Odur.

63. Rahman'ın kulları yeryüzünde vakar ve tevâzuyla yürürler; ve bir takım dar kafalılar kendilerine laf attıklarında "Hadi işinize! Sizinle uğraşamayız!"[32] deyip **geçip giderler**.

64-65. Onlar gecelerini Rableri için secdeye kapanarak ve kıyama durarak geçiren ve "Rabbimiz, cehennemin azabını bizden uzaklaştır; çünkü onun azabı **yakaladığının** yakasını bırakmaz.[33]" diye **yakaran** kimselerdir.

66. Gerçekten de orası ne kötü bir konaklama yeri, ne kötü bir mekândır.[34]

67. Ve **ayrıca** onlar başkaları için harcadıkları zaman ne saçıp savururlar ne de cimrilik ederler; bu ikisi arasında dengeli **davranırlar**.

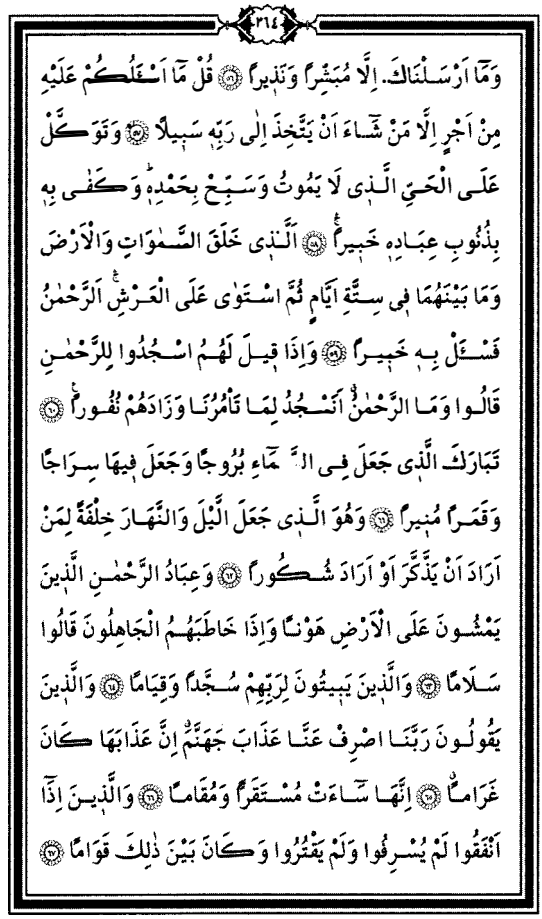

وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا مُبَشِّرًا وَّنَذِيرًا ۝ قُلْ مَآ اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ
مِنْ اَجْرٍ اِلَّا مَنْ شَآءَ اَنْ يَّتَّخِذَ اِلٰى رَبِّهٖ سَبِيلًا ۝ وَتَوَكَّلْ
عَلَى الْحَيِّ الَّذِىْ لَا يَمُوْتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهٖ ؕ وَكَفٰى بِهٖ
بِذُنُوْبِ عِبَادِهٖ خَبِيْرًا ۝ اَلَّذِىْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ
وَمَا بَيْنَهُمَا فِىْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۛ اَلرَّحْمٰنُ
فَسْـَٔلْ بِهٖ خَبِيْرًا ۝ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمُ اسْجُدُوْا لِلرَّحْمٰنِ
قَالُوْا وَمَا الرَّحْمٰنُ اَنَسْجُدُ لِمَا تَاْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُوْرًا ۝
تَبٰرَكَ الَّذِىْ جَعَلَ فِى السَّمَآءِ بُرُوْجًا وَّجَعَلَ فِيْهَا سِرٰجًا
وَّقَمَرًا مُّنِيْرًا ۝ وَهُوَ الَّذِىْ جَعَلَ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِّمَنْ
اَرَادَ اَنْ يَّذَّكَّرَ اَوْ اَرَادَ شُكُوْرًا ۝ وَعِبَادُ الرَّحْمٰنِ الَّذِيْنَ
يَمْشُوْنَ عَلَى الْاَرْضِ هَوْنًا وَّاِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُوْنَ قَالُوْا
سَلٰمًا ۝ وَالَّذِيْنَ يَبِيْتُوْنَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَّقِيَامًا ۝ وَالَّذِيْنَ
يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ ۖ اِنَّ عَذَابَهَا كَانَ
غَرَامًا ۝ اِنَّهَا سَآءَتْ مُسْتَقَرًّا وَّمُقَامًا ۝ وَالَّذِيْنَ اِذَآ
اَنْفَقُوْا لَمْ يُسْرِفُوْا وَلَمْ يَقْتُرُوْا وَكَانَ بَيْنَ ذٰلِكَ قَوَامًا ۝

---

[28] Lafzen: "*altı günde*" Ancak Allah katında günlerin ölçüsü bizim bildiğimiz yirmi dört saatlik dilimlerden farklı olduğu için "*altı evrede*" şeklinde çevirdik.

[29] Yani "Rahman'ın ne demek olduğunu"... Bir sonraki ayette söz konusu edilen, müşriklerin "Rahman da neymiş(?)" sorusunun cevabı.

[30] ***Sirac*** kelimesi ile güneş kastedilmektedir. Bak: "*Biz güneşi bir kandil (sirac) yaptık*" **(Nuh:16)**

[31] Lafzen: "*yahut*" ***ev*** (*yahut / veya*) edatı bu anlam örgüsü içerisinde iki seçenekten birisini ifade yerine, "*yani*" ya da "*diğer bir ifadeyle*" anlamına gelmektedir.

[32] Lafzen: "*selam*"

[33] ***Garim*** helak, hüsran, yakasını bırakmayan, yapışkan gibi anlamlara gelmektedir. Bu yüzden peşi bırakılmayıp ısrarla takip edildiği için borçluya da ***garim*** denilmiştir. Kadınlara kafasını takan, onlara düşkün olan kimse için de Arapça'da "***Fulanun mugramun binnisa***" denilir.

[34] Bu cümle yukarıdaki cümlenin devamı olabileceği gibi, Allah'ın kendi sözü de olabilir. Biz Allah'ın kendi sözü olarak çevirmeyi tercih ettik.

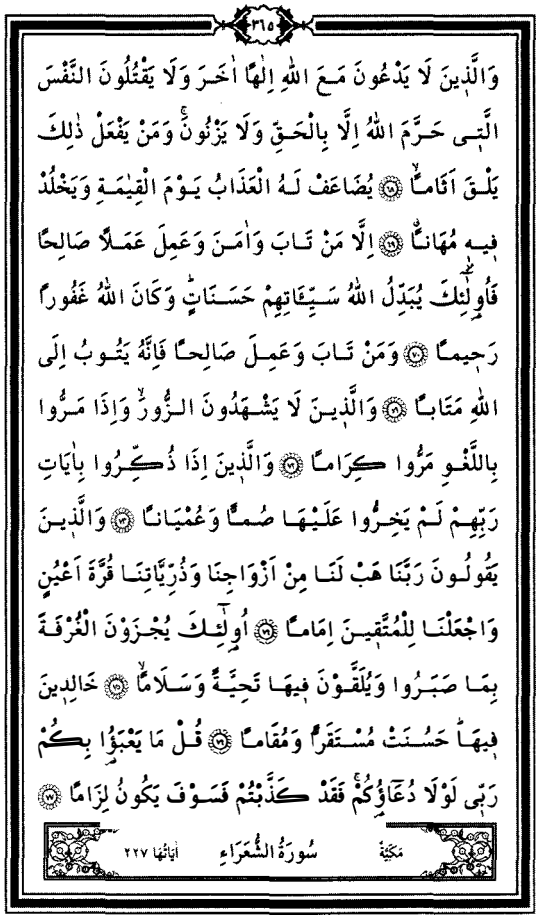
٢٦٥
وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ
الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ
يَلْقَ أَثَامًا ۝ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ
فِيهِ مُهَانًا ۝ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا
فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا
رَحِيمًا ۝ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى
اللَّهِ مَتَابًا ۝ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ ۙ وَإِذَا مَرُّوا
بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ۝ وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ
رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ۝ وَالَّذِينَ
يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ
وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ۝ أُولَٰئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ
بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا ۝ خَالِدِينَ
فِيهَا ۚ حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝ قُلْ مَا يَعْبَؤُا بِكُمْ
رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ ۖ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا ۝
مَكِّيَّة سُورَةُ الشُّعَرَاءِ آيَاتُهَا ٢٢٧

68-69. Ve **tabi ki** onlar Allah'ın yanı sıra başka hiçbir tanrıya yalvarmazlar. Haklı bir gerekçe olmadıkça[35] Allah'ın dokunulmaz kıldığı cana kıymazlar. Zina da etmezler. Kim bunları yaparsa, **bu dünyada** cezasını görmekle **kalmayacak**; Kıyamet Günü de onun azabı kat kat artacak ve o **azabın** içinde aşağılık bir durumda kalacaktır.

70. Ancak yaptıklarından tevbe edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler bunun dışındadır. İşte böyleleri, Allah'ın, kötülüklerini iyiliğe dönüştürdüğü kimselerdir. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

71. Kim tevbe edip de **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işlerse, işte böyle kimse gerçek bir tevbeyle Allah'a yönelmiş olur.

72. Böyle kimseler, şirkin ve günahın[36] işlendiği ortamlarda bulunmaz; boş[37] şeylerle **uğraşanlara** rastladıklarında oradan vakarla uzaklaşırlar.

73. Ve kendilerine Allah'ın ayetleri hatırlatıldığı zaman, **hakikate karşı** kör ve sağır kesilenlerin **yaptığı gibi mesajı düşünüp anlamadan**[38] ona saldırmazlar.

74. Onlar "Rabbimiz!" diye dua ederler, "Bize göz nuru olacak eşler ve çocuklar bahşet; bizi **Sana karşı** sorumluluklarının bilincinde olanlara örnek ve önder yap!"

75. İşte bunlar sabretmelerinden dolayı **cennette üstün** bir makam ile ödüllendirilecek ve orada huzur ve esenlik **temennileriyle** karşılanacaklardır.

76. Onlar orada ebediyen kalacaklardır. Orası ne güzel bir konaklama yeri ne güzel bir makamdır.

77. De ki: **Ey kâfirler!**[39] Eğer **Allah'a kulluk ederek Ona** yakarmanız[40] **söz konusu** olmayacaksa, Rabbim size ne diye değer versin ki! Mademki siz **hakikati** yalanlamayı tercih ettiniz; o halde artık **ceza** yakanızı bırakmayacaktır.

35) Yani hukuken insanın öldürülmesinin meşru olduğu savaş, kısas vb. durumlarda.

36) ***Zûr*** sözlükte "yalan, batıl, yalan yere şahitlik" gibi anlamlara gelmektedir. Sa'leb burada söz konusu olan ***zur***'un "günaha yol açacak ortamlar" (*mecalisu'l-lehv*) olduğunu söylemiştir. Aynı şekilde İbn Side ve Zeccac da bunların "Allah'a şirk koşulan ortamlar" olduğunu söylemişlerdir. (Bak: **Lisanu'l-Arab**)

37) ***Lağv***: Faydasız, boş, batıl şeyler.

38) Bu ek açıklama için bak **Zemehşeri** ve **Razi**

39) Biz ayeti, hitabın kafirlere yapıldığını varsayarak çevirdik. Ayetin devamı bizim bu tercihimizi güçlendiriyor. Şayet hitap müminlere ise, ayetin çevirisi "*Duanız olmasa Allah size ne diye değer versin ki?*" şeklinde olur.

40) Lafzen: "*duanız*" Yani, Allah'a olan iman, ibadet ve kulluğunuz. (Bak. **Razi**)

ŞUARA SÛRESİ (26)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 227 ayettir. Adını, 224-227. ayetlerde bahsedilen şairler (şuara) ile ilgili anlatıdan almıştır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

طٰسٓمٓ ۝١ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ۝٢ لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ
اَلَّا يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ۝٣ اِنْ نَّشَاْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِمْ مِّنَ السَّمَاۤءِ اٰيَةً
فَظَلَّتْ اَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ ۝٤ وَمَا يَاْتِيهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّنَ
الرَّحْمٰنِ مُحْدَثٍ اِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ ۝٥ فَقَدْ كَذَّبُوا
فَسَيَاْتِيهِمْ اَنْۢبٰٓؤُا مَا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِءُونَ ۝٦ اَوَلَمْ يَرَوْا اِلَى الْاَرْضِ
كَمْ اَنْۢبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ۝٧ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً وَمَا كَانَ
اَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ۝٨ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝٩ وَاِذْ نَادٰى
رَبُّكَ مُوسٰٓى اَنِ ائْتِ الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ۝١٠ قَوْمَ فِرْعَوْنَ اَلَا يَتَّقُونَ
۝١١ قَالَ رَبِّ اِنِّٓى اَخَافُ اَنْ يُّكَذِّبُونِ ۝١٢ وَيَضِيقُ صَدْرِى وَلَا
يَنْطَلِقُ لِسَانِى فَاَرْسِلْ اِلٰى هٰرُونَ ۝١٣ وَلَهُمْ عَلَىَّ ذَنْۢبٌ فَاَخَافُ اَنْ
يَّقْتُلُونِ ۝١٤ قَالَ كَلَّا فَاذْهَبَا بِاٰيَاتِنَآ اِنَّا مَعَكُمْ مُّسْتَمِعُونَ ۝١٥ فَاْتِيَا
فِرْعَوْنَ فَقُولَآ اِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝١٦ اَنْ اَرْسِلْ مَعَنَا بَنِٓى
اِسْرَآءِيلَ ۝١٧ قَالَ اَلَمْ نُرَبِّكَ فِينَا وَلِيدًا وَلَبِثْتَ فِينَا مِنْ عُمُرِكَ
سِنِينَ ۝١٨ وَفَعَلْتَ فَعْلَتَكَ الَّتِى فَعَلْتَ وَاَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ۝١٩

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ta. Sin. Mim.

2. Bunlar, her şeyi bütün açıklığıyla ortaya koyan Kitab'ın ayetleridir.

3. Ancak sen, onlar **senin söylediklerine** inanmıyorlar diye neredeyse kendini helak edeceksin.

4. **Hâlbuki** Biz dileseydik onların üzerine gökten **inkârı mümkün olmayan** bir mucize indirirdik, **onlar da** hemencecik itaat ederek ona boyun eğerlerdi.[1] **Ama böyle olsun istemedik.**[2]

5. O **müşriklere** Rahman'dan ne zaman yeni bir uyarı gelse ondan yüz çevirirler.

6. Nitekim **işte bu mesajı da** yalanladılar; ancak alaya aldıkları şeyin haberi yakında kendilerine ulaşacak.

7. Yeryüzüne hiç bakmıyorlar mı: orada her **bitkiden** nice güzel türler[3] yetiştirmişiz!

8-9. Şüphesiz bunda **Allah'ın kudretini** gösteren işaretler var; ancak onların çoğu **bundan ibret alıp** iman etmezler. Buna karşın[4] Rabbin yine de **kullarına karşı** çok merhametlidir. **Çünkü O**, eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

10-11. **Hatırlasana**, hani Rabbin Musa'ya "O zalim kavme, yani Firavunun kavmine git **ve sor bakalım**, hâlâ **Bana**[5] **karşı** sorumluluklarının bilincine varmayacaklar mı?" diye seslenmişti.

12-14. Musa "Rabbim!" dedi, "Onların beni yalancılıkla suçlamasından korkuyorum. İçimin daralacağından, dilimin dolaşacağından korkuyorum. **Bu görevi** Harun'a ver! Ayrıca ben onlara karşı suç işlemiştim; beni öldürmelerinden korkuyorum."[6]

15-17. Allah "Korkacak bir şey yok!" dedi, "Mesajımızı ikiniz **birlikte** götüreceksiniz. Biz sizin yanınızda olacağız. Sizi koruyup gözetiriz.[7] Şimdi Firavuna gidin ve *'Biz âlemlerin Rabbinin elçisiyiz. İsrail oğullarını **serbest** bırak, bizimle **gelsinler**.'* deyin."

18-19. **Ancak gidip Allah'ın mesajını Firavuna tebliğ ettiklerinde, Firavun "Bunları söylemeye utanmıyor musun?"** dedi, "Biz seni çocukken yanımızda yetiştirmedik mi? Ömrünün çoğunu aramızda geçirmedin mi? Ama sonunda yapacağını yaptın[8] ve nankör biri olduğunu gösterdin!"

---

[1] Lafzen: "*boyunları eğilirdi*"

[2] Cümlenin akışı zımnen böyle bir anlamı içermektedir. Bu ayet, imanın zorla değil, özgür irade ile olması gerektiğini vurgulamaktadır. Gökten inecek çok açık bir alamet / delil / işaret karşı durulmaz aşikârlığıyla serbest irade ve seçimi ortadan kaldıracağı için imanın anlamını ve ahlaki değerini ortadan kaldırır.

[3] Lafzen: "*orada her güzel çiftten bitirmişiz.*"

[4] Bu anlam bağlantısı için bak **Razi.** İleriki ayetlerde de aynı bağlantıya aynı gerekçeyle yer verdik.

[5] Bir başka kıraate göre ***yettekunî*** (*Benden sakınmayacaklar mı*) şeklinde okunmuştur. Bak: **Razi**

[6] Zımnen, "*bu yüzden tebliğ görevini yerine getirememekten korkuyorum*" Musa a.s.ın gençliğinde Mısırlı yerliyi öldürmesi olayına atıfta bulunulmaktadır. Bu olayın anlatımı için bak: **Kasas: 15-21**

[7] Lafzen: "*işitiriz*" Yani, olan biteni işitir ve size yardım eder, sizi koruyup gözetiriz. Bu bağlam içerisinde ***müstemiun*** (işiticileriz / işitiriz) kelimesine verdiğimiz anlam için bak: **Razi** ve **Tabersi**

[8] Yani, biz sana bu kadar iyilik yapmışken sen kalktın bir Mısırlıyı öldürdün.

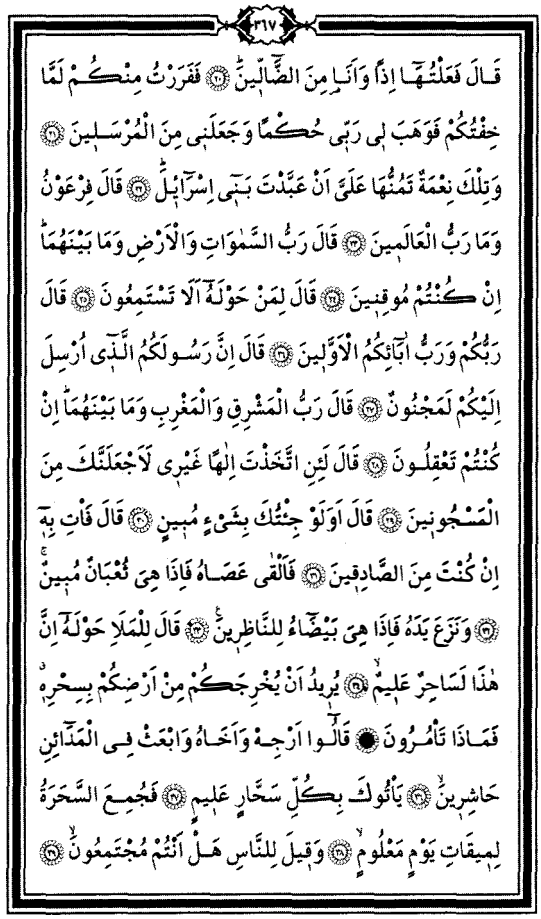
٢١٧

قَالَ فَعَلْتُهَآ إِذًا وَأَنَا۠ مِنَ ٱلضَّآلِّينَ ۝٢٠ فَفَرَرْتُ مِنكُمْ لَمَّا
خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِى رَبِّى حُكْمًا وَجَعَلَنِى مِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ۝٢١
وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَىَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ ۝٢٢ قَالَ فِرْعَوْنُ
وَمَا رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ ۝٢٣ قَالَ رَبُّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَآ
إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ۝٢٤ قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُۥٓ أَلَا تَسْتَمِعُونَ ۝٢٥ قَالَ
رَبُّكُمْ وَرَبُّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ۝٢٦ قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمُ ٱلَّذِىٓ أُرْسِلَ
إِلَيْكُمْ لَمَجْنُونٌ ۝٢٧ قَالَ رَبُّ ٱلْمَشْرِقِ وَٱلْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِن
كُنتُمْ تَعْقِلُونَ ۝٢٨ قَالَ لَئِنِ ٱتَّخَذْتَ إِلَٰهًا غَيْرِى لَأَجْعَلَنَّكَ مِنَ
ٱلْمَسْجُونِينَ ۝٢٩ قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَىْءٍ مُّبِينٍ ۝٣٠ قَالَ فَأْتِ بِهِۦٓ
إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ ۝٣١ فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِىَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ
۝٣٢ وَنَزَعَ يَدَهُۥ فَإِذَا هِىَ بَيْضَآءُ لِلنَّٰظِرِينَ ۝٣٣ قَالَ لِلْمَلَإِ حَوْلَهُۥٓ إِنَّ
هَٰذَا لَسَٰحِرٌ عَلِيمٌ ۝٣٤ يُرِيدُ أَن يُخْرِجَكُم مِّنْ أَرْضِكُم بِسِحْرِهِۦ
فَمَاذَا تَأْمُرُونَ ۝٣٥ قَالُوٓا۟ أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَٱبْعَثْ فِى ٱلْمَدَآئِنِ
حَٰشِرِينَ ۝٣٦ يَأْتُوكَ بِكُلِّ سَحَّارٍ عَلِيمٍ ۝٣٧ فَجُمِعَ ٱلسَّحَرَةُ
لِمِيقَٰتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ ۝٣٨ وَقِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أَنتُم مُّجْتَمِعُونَ ۝٣٩

20-22. **Musa** dedi ki: Evet, onu yaptım; ama bu, yanlışlıkla oldu. Sizden korktuğum için de yanınızdan kaçtım. Ama sonra Rabbim bana yetki[9] verdi ve beni peygamberlerinden[10] biri yaptı. Kaldı ki, o başıma kaktığın iyilik İsrail oğullarını köle yapman yüzündendi.

23. **Ardından Musa onu âlemlerin Rabbi olan Allah'a kulluk etmeye çağırınca,** Firavun "Âlemlerin Rabbi de kimmiş!" dedi.

24. **Musa** "Eğer" dedi, "gerçekten **doğruyu öğrenmek ve onu** yürekten benimsemek istiyorsanız **söyleyeyim: O,** göklerin ve yerin ve de bu ikisi arasındakilerin Rabbidir."

25. **Firavun** etrafındakilere **dönüp,** "Duyuyorsunuz değil mi!" dedi.

26. **Musa devam ederek, "O,** sizin de Rabbiniz, göçüp gitmiş atalarınızın da!" dedi.

27. **Firavun yanındakilere dönerek** "Bu size gönderildiğini iddia eden peygamberiniz düpedüz bir deli!" dedi.

28. **Musa konuşmasını sürdürerek** "Eğer" dedi, "azıcık aklınızı kullanırsanız, **Onun,** hem doğunun hem batının ve hem de bu ikisi arasındakilerin Rabbi **olduğunu kolayca anlarsınız!**"

29. **Firavun** "**Bak**" dedi, "**aklını başına al;** eğer benden başka bir tanrı kabul edersen, seni mutlaka hapse attırırım!"

30. **Musa** "**Peki**" dedi, "sana gerçeği bütün açıklığıyla ortaya koyan bir **mucize** getirmişsem de mi?"

31. **Firavun** "Eğer sözünün eriysen haydi getirdiğin **mucizeyi** göster bakalım!" dedi.

32. Bunun üzerine **Musa** âsâsını **yere** attı; bir de ne görsünler, **âsâ** basbayağı kocaman bir yılan **oluvermiş!**

33. Sonra elini **koynundan** çıkardı, bakanlar bir de ne görsünler, bembeyaz, ışıl ışıl **bir el!**

34-35. **Firavun** etrafındaki ileri gelen kimselere dönerek, "Bu" dedi, "gerçekten çok usta bir sihirbaz! Sihrinin gücüyle sizi yerinizden yurdunuzdan etmek istiyor. Bu durumda ne **yapmamı** önerirsiniz?"

36-37. Onlar da "Onu ve kardeşini alıkoy!" dediler, "Bu arada şehre haberciler yolla; ne kadar usta sihirbaz varsa **bulup** sana getirsinler."

38. Derken bütün sihirbazlar belli bir günün belli bir vaktinde[11] bir araya geldiler.

39. Halka da "Hepiniz toplandınız mı?" denildi.

---

[9] Veya: "*doğruyu yanlıştan ayırabilme yetisi*"

[10] Lafzen: "*elçilerden*"

[11] Bu gün ve vakit hakkında bak: **Taha: 59**

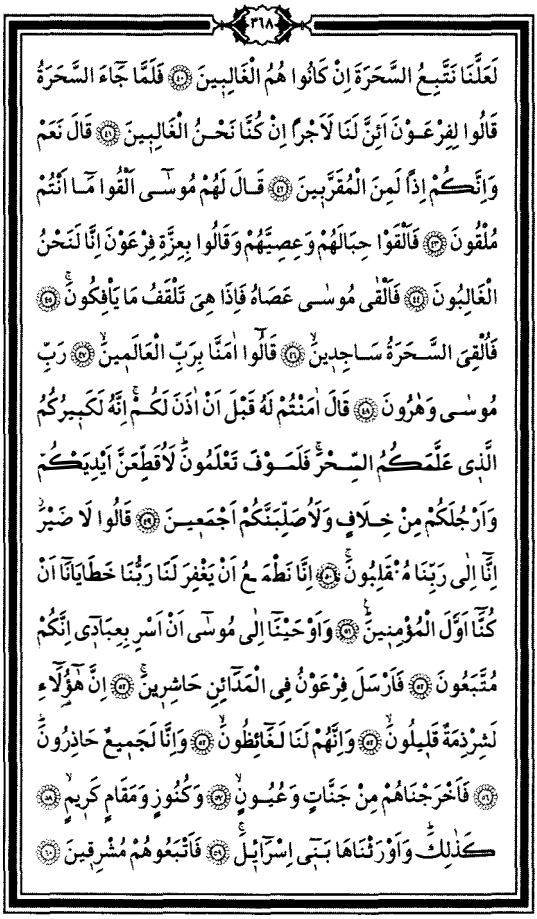

لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ إِنْ كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ ﴿٤٠﴾ فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ
قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَئِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ ﴿٤١﴾ قَالَ نَعَمْ
وَإِنَّكُمْ إِذًا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٢﴾ قَالَ لَهُمْ مُوسَىٰ أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ
مُلْقُونَ ﴿٤٣﴾ فَأَلْقَوْا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ
الْغَالِبُونَ ﴿٤٤﴾ فَأَلْقَىٰ مُوسَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ﴿٤٥﴾
فَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ ﴿٤٦﴾ قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٧﴾ رَبِّ
مُوسَىٰ وَهَارُونَ ﴿٤٨﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ
الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٤٩﴾ قَالُوا لَا ضَيْرَ
إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ ﴿٥٠﴾ إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا أَنْ
كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٥١﴾ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي إِنَّكُمْ
مُتَّبَعُونَ ﴿٥٢﴾ فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ
لَشِرْذِمَةٌ قَلِيلُونَ ﴿٥٤﴾ وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَائِظُونَ ﴿٥٥﴾ وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ
﴿٥٦﴾ فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ﴿٥٧﴾ وَكُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ ﴿٥٨﴾
كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾ فَأَتْبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ ﴿٦٠﴾

40. **Onlar da, "Evet" dediler,** "Sihirbazlar galip gelirse tabi ki onlara tabi olacağız. "

41. Ardından Sihirbazlar geldiler **ve** Firavun'a, "Eğer galip gelirsek ödüllendirilecek miyiz?" diye sordular.

42. Firavun "Evet!" dedi, "O takdirde benim gözdelerimden olacaksınız!"

43. Derken **karşı karşıya geldiler ve Musa** onlara "Hadi ne hüneriniz varsa gösterin!" dedi.

44. Sihirbazlar iplerini ve değneklerini yere atıp "Firavun'un gücü sayesinde[12] kesinlikle biz galip geleceğiz." dediler.

45. Ardından Musa âsâsını **yere** bıraktı; bir de ne görsünler, onların bütün o düzenbazlıklarını yutup **yok ediyor**!

46-48. **Bunu gören** sihirbazlar yere kapanarak, "Biz Musa'nın da Harun'un da Rabbi **olan** âlemlerin Rabbine iman ettik!" dediler.

49. Firavun **kızgınlıkla** "Benden izinsiz mi iman ediyorsunuz?" diye **çıkıştı.** "Demek ki size sihri öğreten asıl ustanız buymuş! Ama **size ne yapacağımı** çok geçmeden göreceksiniz. **Bana** muhalefetinizden dolayı el ve ayaklarınızı keseceğim[13] ve hepinizi sallandıracağım!"

50-51. Onlar da "Önemli değil!" dediler, "Biz zaten **eninde sonunda** Rabbimize döneceğiz. Biz ilk iman edenlerden olduğumuz için Rabbimizin bizim günahlarımızı bağışlayacağını umuyoruz."

52. Ve derken Biz Musa'ya "Kullarımı yola geceleyin çıkar! Çünkü mutlaka peşinize düşecekler." diye vahyettik.

53-58. **Musa denilenleri yaptı.** Firavun **durumu haber alınca,** şehre **asker** toplamak için adamlar saldı **ve toplanan askerlere** "Bunlar topu topu bir avuç kimse[14]; fakat bize karşı kin ve öfkeyle dolular. Ancak, biz onların hakkından gelebilecek durumdayız.[15] Zaten bu yüzden, **vaktiyle,** bağları, bahçeleri ve su kaynaklarını ellerinden almış; onları servetten, makam ve mevkiden **mahrum bırakmıştık.**" diyerek **onları harekete geçirdi.**[16]

59. **Olaylar** işte böyle **gelişmişti**... Fakat Biz, **Firavunun ellerinden aldığı** her imkâna İsrailoğulları'nı **zamanla** yeniden kavuşturduk.

60. Derken gün doğarken **Firavun ve askerleri** onlara yetişti.

---

[12] Yahut: "*Firavun'un izzeti ve şerefine yemin olsun ki...*"

[13] Veya: "*El ve ayaklarınızı çaprazlama kestireceğim!*"

[14] **Zemahşeri** ve **Razi**'ye göre ayetteki ***qalilûn*** (az sayıda) ifadesinin sayısal azlığın yanında zillet anlamına da gelmesi mümkündür.

[15] Lafzen: "*Biz hazır bir topluluğuz.*"

[16] Bazıları 57. ve 58. ayetleri Firavun'un konuşmasını nakleden önceki pasajın bir devamı olarak değil, bunun devamında Allah'ın söylediği bir söz olarak yorumlamışlardır. Bu durumda 57. 58. ve 59. ayetlerin çevirisi şöyle olur: "*Daha sonra biz **Firavun ve adamlarının** bağlarını, bahçelerini ve su kaynaklarını; makam ve mevkilerini ellerinden aldık. İşte böyle **oldu**. Ardından da **Firavun'un ellerinden aldığı** her imkâna İsrailoğulları'nı yeniden kavuşturduk.*" Ancak bize göre 57. ve 58. ayetler Firavun'un konuşmasının nakledildiği pasajın bir devamıdır. Bu yüzden biz, bu ayetleri, Firavun'un konuşmasının bir devamı olarak çevirdik.

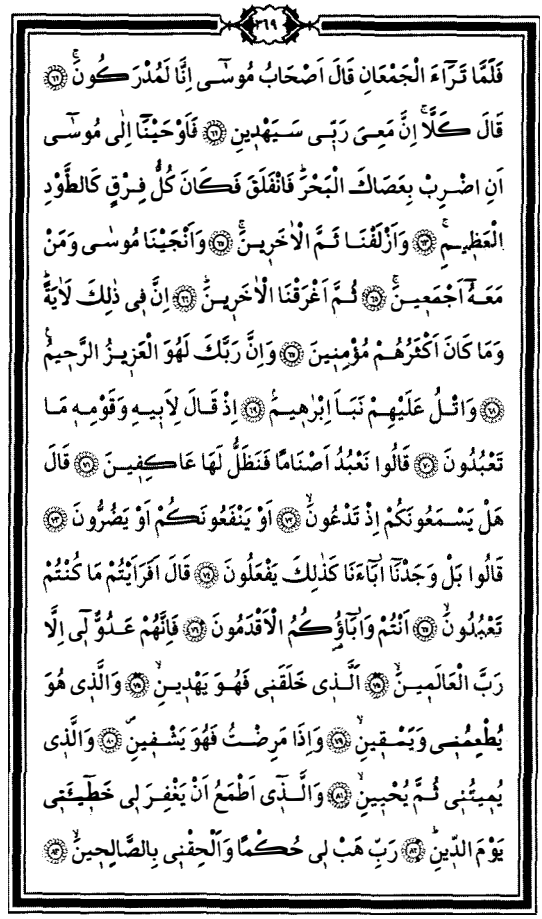
٦٩
فَلَمَّا تَرَٰٓءَا الْجَمْعَانِ قَالَ اَصْحَابُ مُوسَىٰٓ اِنَّا لَمُدْرَكُونَ ۝
قَالَ كَلَّآ اِنَّ مَعِىَ رَبِّى سَيَهْدِينِ ۝ فَاَوْحَيْنَآ اِلَىٰ مُوسَىٰٓ
اَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ
الْعَظِيمِ ۝ وَاَزْلَفْنَا ثَمَّ الْاٰخَرِينَ ۝ وَاَنْجَيْنَا مُوسَىٰ وَمَنْ
مَّعَهٗٓ اَجْمَعِينَ ۝ ثُمَّ اَغْرَقْنَا الْاٰخَرِينَ ۝ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً
وَمَا كَانَ اَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ ۝ وَاِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ
۝ وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ اِبْرٰهِيمَ ۝ اِذْ قَالَ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهٖ مَا
تَعْبُدُونَ ۝ قَالُوا نَعْبُدُ اَصْنَامًا فَنَظَلُّ لَهَا عَاكِفِينَ ۝ قَالَ
هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ اِذْ تَدْعُونَ ۝ اَوْ يَنْفَعُونَكُمْ اَوْ يَضُرُّونَ ۝
قَالُوا بَلْ وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا كَذٰلِكَ يَفْعَلُونَ ۝ قَالَ اَفَرَاَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ
تَعْبُدُونَ ۝ اَنْتُمْ وَاٰبَآؤُكُمُ الْاَقْدَمُونَ ۝ فَاِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّٓى اِلَّا
رَبَّ الْعَالَمِينَ ۝ الَّذِى خَلَقَنِى فَهُوَ يَهْدِينِ ۝ وَالَّذِى هُوَ
يُطْعِمُنِى وَيَسْقِينِ ۝ وَاِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ ۝ وَالَّذِى
يُمِيتُنِى ثُمَّ يُحْيِينِ ۝ وَالَّذِىٓ اَطْمَعُ اَنْ يَغْفِرَ لِى خَطِيٓـَٔتِى
يَوْمَ الدِّينِ ۝ رَبِّ هَبْ لِى حُكْمًا وَاَلْحِقْنِى بِالصَّالِحِينَ ۝

61. İki topluluk birbirinin görüş alanına girince Musa'nın yanındakiler, "İşte" dediler "**Sonunda** yakalandık!"

62. **Musa**, "Hayır, kesinlikle!" dedi, "Rabbim benimledir. Bana mutlaka bir **çıkış** yolu gösterecektir."

63. Bunun üzerine Biz de Musa'ya "Âsân ile denize vur!" diye vahyettik. **Musa denileni yapınca deniz ortadan** ikiye ayrıldı. Öyle ki **açılan yolun** her bir yakasında **sular** kocaman dağlar gibi **yükseldi.**

64. **Firavun ve askerlerini**[17] de **iyice** onlara yaklaştırdık.

65-66. Derken Musa ve beraberindekilerin tümünü kurtardık; sonra da ötekileri suya gömüverdik.

67-68. Şüphesiz bu **kıssada alınacak** dersler var; ancak onların çoğu **bundan ibret alıp** iman etmezler. Buna karşın Rabbin yine de **kullarına karşı** çok merhametlidir. **Çünkü O**, eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

69. Onlara İbrahim'in başından geçenleri de anlat.

70-71. Hani o, babasına ve soydaşlarına, "Neye tapınıyorsunuz?" diye sormuş; onlar da "Putlara tapıyoruz. Kendimizi adadığımız bu putlara **tapmaya** devam edeceğiz!" demişlerdi.

72-73. İbrahim, "**Bu taptığınız putlar** yalvarıp yakardığınızda sizi işitiyor mu? Size bir yararı ya da zararı oluyor mu?" diye **sordu.**

74. "Hayır ama" dediler, "atalarımızın da aynen böyle yaptığını gördük."

75-82. **İbrahim** "**İyi de**" dedi, "neye tapındığınıza bakmak sizin ve **sizden** önceki atalarınızın hiç aklına gelmedi mi?[18] **Bakın**, bu **putlar**[19] benim düşmanımdır. **Ben,** âlemlerin Rabbinden başka **tanrı kabul etmiyorum.** Çünkü yaratan, sonra da beni doğru yola yönlendiren Odur. Aynı şekilde beni yedirip içiren de O; hasta olduğumda iyileştiren de. Ve beni öldürecek olan da, sonra yeniden diriltecek olanda yine Odur. Ayrıca Hesap Günü günahlarımı bağışlayacağını umduğum da Odur."

83. **Ardından İbrahim** "Rabbim!" **diye yalvardı:** "Bana doğruyla yanlışı ayırabilme yeteneği bahşet! Beni dürüst ve erdemli kimselerin arasına kat!

---

17) Lafzen: "*ötekileri*"

18) Lafzen: "*neye tapındığınıza bakmadınız mı? Siz ve geçmişteki atalarınız?*"

19) Lafzen: "*onlar*"

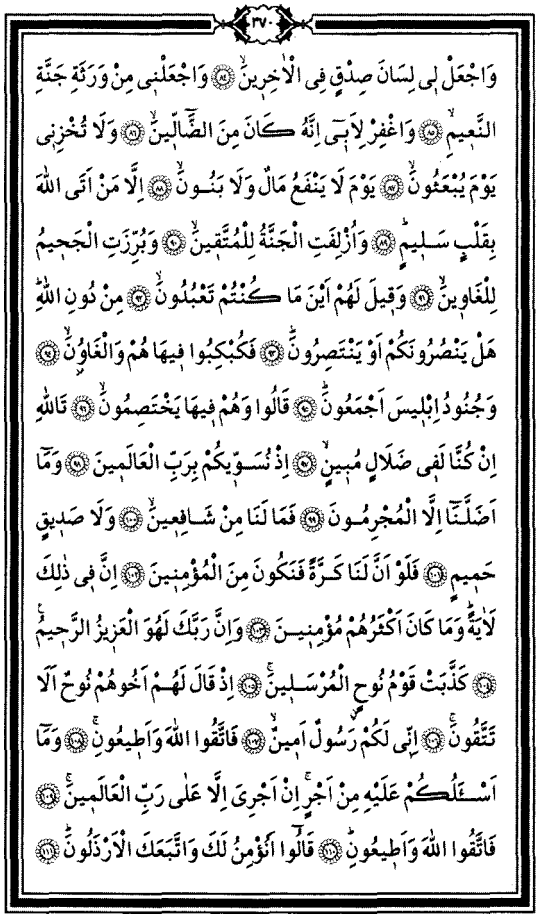

وَاجْعَلْ لِّي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾ وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ
النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾ وَاغْفِرْ لِأَبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا تُخْزِنِي
يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾ يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ
بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾ وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ
لِلْغَاوِينَ ﴿٩١﴾ وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾ مِن دُونِ اللَّهِ
هَلْ يَنصُرُونَكُمْ أَوْ يَنتَصِرُونَ ﴿٩٣﴾ فَكُبْكِبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ ﴿٩٤﴾
وَجُنُودُ إِبْلِيسَ أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾ تَاللَّهِ
إِن كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾ وَمَا
أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿٩٩﴾ فَمَا لَنَا مِن شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَا صَدِيقٍ
حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُم مُّؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ
﴿١٠٤﴾ كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا
تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٠٨﴾ وَمَا
أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾
فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١١٠﴾ قَالُوا أَنُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾

84-89. **Rabbim!** Benim sonraki nesiller arasında hayırla yâd edilmemi sağla! Bol nimetli cennetlere varis olanlardan eyle beni! Babamı affet! Zira o yolunu şaşırmış birisi. Yeniden diriliş gününde utandırma beni! **Biliyorum ki,** o gün ne malın bir yararı olacak insana ne de evladın! **Yalnızca kötülüklerden** arınmış bir kalple Allah'a gelenler **kurtulacaklar.**"

90-91. **O gün** cennet **Allah'a kullukta** samimi olanlara yaklaştırılacak; Cehennem de azgınların karşısına dikilecektir.

92. Ve **o vakit** onlara denilecek ki: "Hani nerede o tapındıklarınız? Allah'ı bırakıp **tanrı edindikleriniz?** Size yardım ediyorlar mı **bu gün? Sizi geçtik,** kendilerini kurtarabilecekler mi **bakalım?**"

94-95. Elbette İblisin askerleriyle birlikte hem onlar üst üste cehenneme yığılacaklar, hem de azgınlık içinde yitip gidenler...

96-102. O gün orada birbirlerini suçlayarak "Allah şahit ki" diyecekler, "biz **dünyadayken** apaçık bir sapıklık içindeydik. Çünkü sizin **gibi yaratılmış varlıkları** âlemlerin Rabbiyle bir tutuyorduk. Aslında bizi yoldan çıkaran günahkâr **önderlerimiz** oldu. Ama şimdi ne bir arka çıkanımız var ne de candan bir dostumuz. Ah nolurdu **hayata yeniden** dönebilseydik de, biz de iman edenlerden olsaydık!"

103-104. Şüphesiz bu **kıssada alınacak** dersler var; ancak onların çoğu **bundan ibret alıp** iman etmezler. Buna karşın Rabbin yine de **kullarına karşı** çok merhametlidir. **Çünkü O,** eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

105. Nuh'un kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı.

106-110. Kardeşleri Nuh onlara, "**Hâla**" dedi "**Allah'a karşı** sorumluluğunuzu yerine getirmeyecek misiniz? **Bakın,** ben **size gönderilmiş** güvenilir bir elçiyim. Allah'a samimiyetle kulluk edin ve bana itaat edin! **Bu söylediklerimden dolayı** sizden **dünyevi** karşılık beklemiyorum. Benim hak ettiğim karşılığı âlemlerin Rabbi zaten verecektir. **Bakın, tekrar hatırlatıyorum:** Allah'a samimiyetle kulluk edin ve bana itaat edin."

111. "**Ne yani**" dediler, "**toplumun** en aşağı tabakasından insanların senin ardına düştüklerini görüp dururken, sana inanmamızı mı bekliyorsun?"

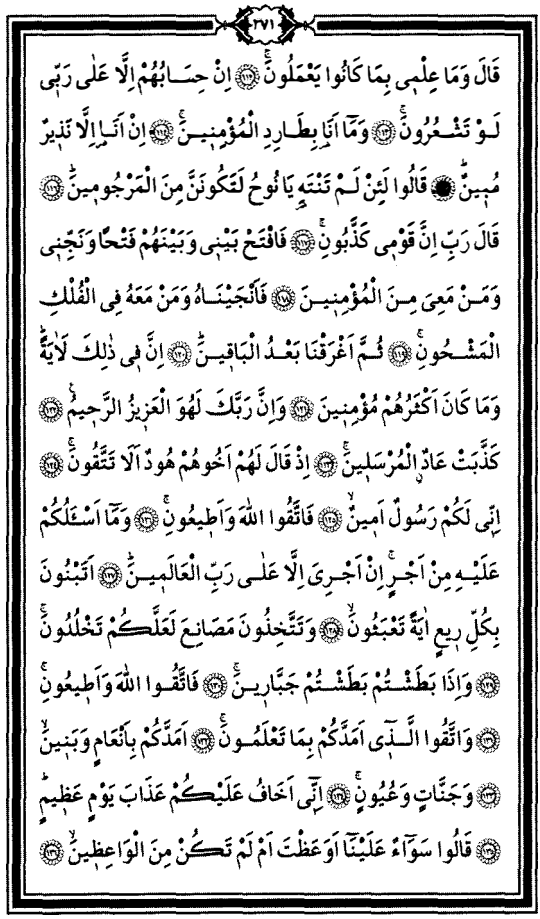

112-115. **Nuh, "Bakın!"** dedi, "Ben onların neler yaptıklarını bilmiyorum. Eğer birazcık düşünseniz, onların hesabının sadece Rabbim'e ait olduğunu **anlarsınız.** Ben iman edenleri yanımdan kovamam. Ben sadece **gerçeği** apaçık dile getiren bir uyarıcıyım."

116. "Ey Nuh!" dediler, "Eğer **bu söylediklerinden** vazgeçmezsen seni taşa tutar **öldürürüz.**[20]

117-118. Nuh, "Rabbim!" diye yalvardı, "Soydaşlarım beni yalancılıkla suçluyor[21]. Artık benimle onların ilişkisini kes! Beni ve benimle birlikte olan müminleri kurtar!"

119-120. Bunun üzerine Biz de onu ve onunla birlikte olanları dopdolu bir gemi ile kurtardık. Sonra da geride kalanları sulara gömdük.

121. Şüphesiz **Nuh kıssasında alınacak** dersler var; ancak **müşriklerin** çoğu **bundan ibret alıp** iman etmiyorlar.

122. **Ey peygamber! Şüphen olmasın ki,** Rabbinin gücü ve kudreti sınırsızdır. **Dolayısıyla onları her an cezalandırmaya muktedirdir. Ancak Rabbin aynı zamanda kullarına karşı** çok merhametlidir. **Bu yüzden onları cezalandırmayı erteliyor.**

123-135. Ad kavmi de **kendilerine** gönderilen peygamberleri yalancılıkla suçladı. Kardeşleri Hud da onlara şöyle dedi: **Hâlâ Allah'a karşı** sorumluluğunuzu yerine getirmeyecek misiniz? **Bakın,** ben **size gönderilmiş** güvenilir bir elçiyim. Allah'a samimiyetle kulluk edin ve bana itaat edin! **Bu söylediklerimden dolayı** sizden her hangi bir **dünyevi** karşılık beklemiyorum. Benim hak ettiğim karşılığı âlemlerin Rabbi zaten verecektir. **Bakın, tekrar hatırlatıyorum**: Allah'a samimiyetle kulluk edin ve bana itaat edin. Hâlâ her yüksek yere **tapınmak için** anıtlar inşa ederek saçma sapan işlerle uğraşmayı sürdürecek misiniz? Sanki ebediyen yaşayacakmışçasına köşkler ve malikâneler edinmeye devam mı edeceksiniz? **Bir şeyi** ele geçirmek istediğinizde hep böyle zorbaca mı davranacaksınız? **Bakın yine söylüyorum, gelin,** Allah'a samimiyetle kulluk edin ve bana itaat edin. Size, aklınıza gelen her türlü nimeti bahşeden; çocuklar ve **sürü sürü** hayvanlar veren; bahçeler ve pınarlar bahşeden Allah'a **kullukta** samimi olun. Çünkü ben, sizlerin, o zorlu Günün azabına uğramasından endişe ediyorum.

136. **Bütün bu uyarılara rağmen onlar, "Boşuna uğraşma!"** dediler, "Bize öğüt versen de vermesen de bizim açımızdan değişen bir şey olmaz.

---

20) Lafzen: "*taşlananlardan olursun.*"

21) Lafzen: "*suçladılar*"

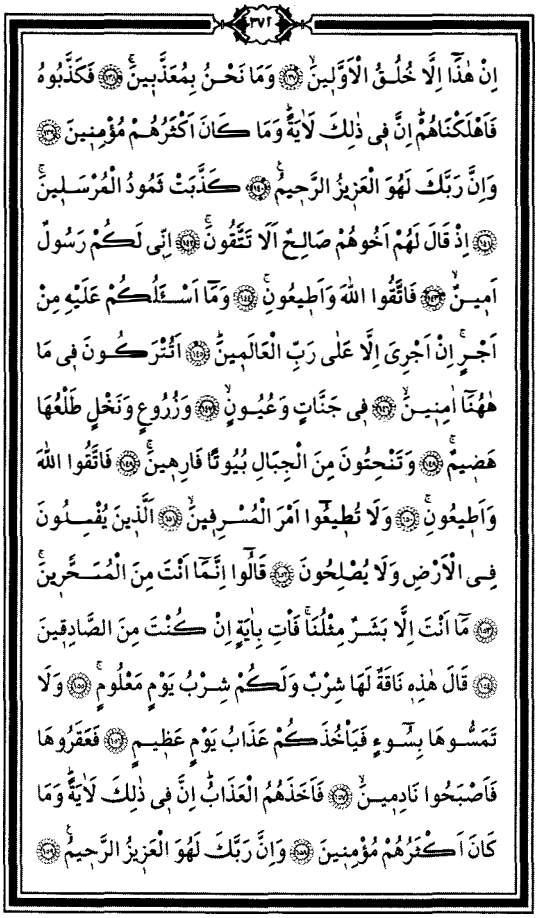

137-138. Bizim **benimsediğimiz** bu **din** atalarımızın dinidir.[22] Kaldı ki bu yüzden azaba uğrayacağımızı da sanmıyoruz[23].

139-140. İşte Hud'u böyle yalanladılar; bu yüzden Biz de onları helak ettik. Şüphesiz bu **kıssada alınacak** dersler var; ancak onların çoğu **bundan ibret alıp** iman etmezler. Buna karşın Rabbin yine de **kullarına karşı** çok merhametlidir. **Çünkü O**, eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

141. Ve Semud kavmi de **kendilerine** gönderilen peygamberleri yalanladı.

142-152. Kardeşleri Salih de **aynı şekilde**[24] onlara, "**Hâlâ**" demişti "**Allah'a karşı** sorumluluğunuzu yerine getirmeyecek misiniz? **Bakın**, ben **size gönderilmiş** güvenilir bir elçiyim. Allah'a **kullukta** samimi olun ve bana itaat edin! **Bu söylediklerimden dolayı** sizden her hangi bir **dünyevi** karşılık beklemiyorum. Benim **hak ettiğim** karşılığı zaten âlemlerin Rabbi verecektir. Siz hep burada böyle lüks ve refah içerisinde bırakılacağınızı mı sanıyorsunuz?[25] Bağların bahçelerin içinde; pınarların **başında**; ekinlerin ve hoş salkımlı hurmalıkların arasında **yaşayabileceğinizi**; tepelere **görkemli** evler yaparak **hep böyle** sefa sürebileceğinizi mi sanıyorsunuz[26]? **Gelin**, Allah'a **kullukta** samimi olun ve bana itaat edin. Haddi aşanların **sözüne** uymayın. Zira onlar **toplunu** düzeltmek için hiçbir çaba göstermezlerken, toplumun düzenini bozmak için ellerinden geleni yaparlar.[27]

153-154. **Salih'in soydaşları ona**, "Sen gerçekten büyülenmişsin!" dediler, "**Senin bizden ne farkın var ki**? Sen de tıpkı bizim gibi bir insansın. Eğer gerçekten doğru söyleyen birisiysen bize bir mucize getir **de görelim**!"

155-156. Bunun üzerine Salih onlara, "**Alın** işte **size** dişi bir deve!" dedi, "Su içme hakkı **belirli bir gün** onun, belirli günlerde de sizin **olacak**! Sakın ona bir kötülük etmeyin; yoksa zorlu bir günün azabı **gelir** sizi yakalar!"

157-159. Ancak **bütün bu uyarılara rağmen** onu öldürdüler; ama **bunu yaptıklarına** çok geçmeden pişman oldular; çünkü **Salih'in vadettiği** azap onları yakalayıverdi. Şüphesiz bu **kıssada alınacak** dersler var; ancak onların çoğu **bundan ibret alıp** iman etmezler. Buna karşın Rabbin yine de **kullarına karşı** çok merhametlidir. **Çünkü O**, eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

---

[22] ***Huluku'l-evvelîn*** (*öncekilerin tabii eğilimleri / yatkınlıkları*). ***Huluk:*** Kişinin benimsediği ve davranış biçimi haline getirdiği ahlaki tutum ve davranışlar; daha özel anlamıyla yaşam tarzı, yani din.

[23] Lafzen: "*azaba uğramayacağız*"

[24] Diğer peygamberler gibi...

[25] Lafzen: "*Siz burada güven içerisinde bırakılacak mısınız?*"

[26] Lafzen: "*edinebilecek misiniz?*"

[27] Lafzen: "*Onlar yeryüzünde fesat çıkarırlar, ıslah etmezler*"

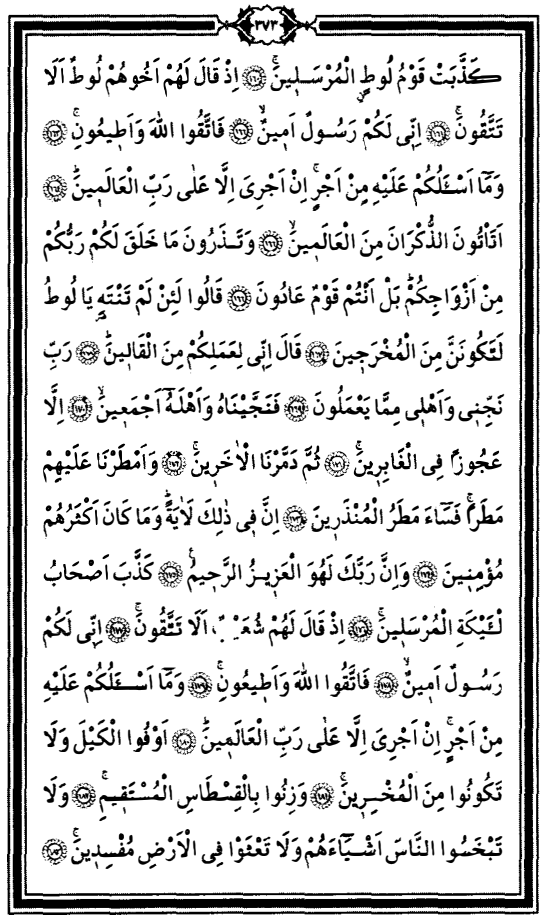
كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطٌ أَلَا
تَتَّقُونَ ﴿١٦١﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٢﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٦٣﴾
وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٤﴾
أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٥﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ
مِنْ أَزْوَاجِكُمْ ۚ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٦٦﴾ قَالُوا لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ يَا لُوطُ
لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٦٧﴾ قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ ﴿١٦٨﴾ رَبِّ
نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٩﴾ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٠﴾ إِلَّا
عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٧١﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٧٢﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ
مَطَرًا ۖ فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٣﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً ۖ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ
مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٤﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٧٥﴾ كَذَّبَ أَصْحَابُ
لْـَٔيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧٦﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ إِنِّي لَكُمْ
رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٧٨﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ﴿١٧٩﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ
مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٠﴾ أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا
تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨١﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ﴿١٨٢﴾ وَلَا
تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْثَوْا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٨٣﴾

160. Lut **kavmi** de elçileri yalanladı.

161-166. Kardeşleri Lut da onlara şöyle demişti: "**Ey kavmim! Hâlâ Allah'a karşı** sorumluluğunuzu yerine getirmeyecek misiniz? **Bakın**, ben **size gönderilmiş** güvenilir bir elçiyim. Allah'a **kullukta** samimi olun ve bana itaat edin! **Bu söylediklerimden dolayı** sizden her hangi bir **dünyevi** karşılık beklemiyorum. Benim hak ettiğim karşılığı **zaten** âlemlerin Rabbi verecektir. Allah'ın sizin için yarattığı eşleri bırakıp, onca kadın[28] arasında erkeklere mi eğilim gösteriyorsunuz. Yoo! Siz gerçekten haddi fazlasıyla aşan bir toplumsunuz."

167. Bunun üzerine onlar, "Ey Lut!" dediler, "Eğer bu **tavrından** vazgeçmezsen seni kesinlikle **bu şehirden** kovarız."

168. Lut "İyi bilin ki" dedi, "sizin bu yaptıklarınızdan tam anlamıyla nefret ediyorum."

169. **Ve ardından şöyle dua etti**: "Rabbim! Beni ve ailemi onların bu yapageldikleri **iğrençliklerden** kurtar!"

170-173. Biz de bunun üzerine, onu ve ailesinin hepsini kurtardık. Yalnızca geride kalmayı tercih eden bir kocakarı[29] hariç... Sonra da **o kocakarı ile birlikte** diğerlerini kırıp geçirdik; üzerlerine azap yağmuru yağdırdık. Uyarıldıkları **halde yola gelmeyenlerin** maruz kaldığı **azap** yağmuru gerçekten ne korkunçtur!

174-175. Şüphesiz bu **kıssada alınacak** dersler var; ancak onların çoğu **bundan ibret alıp** iman etmezler. Buna karşın Rabbin yine de **kullarına karşı** çok merhametlidir. **Çünkü O**, eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

176. Eyke halkı da **kendilerine** gönderilen peygamberleri yalanlamıştı.

177-183. Kardeşleri Şuayb da onlara, "**Hâlâ**" demişti "**Allah'a karşı** sorumluluğunuzu yerine getirmeyecek misiniz? **Bakın**, ben **size gönderilmiş** güvenilir bir elçiyim. Allah'a **kullukta** samimi olun ve bana itaat edin! **Bu söylediklerimden dolayı** sizden her hangi bir **dünyevi** karşılık beklemiyorum. Benim hak ettiğim karşılığı **zaten** âlemlerin Rabbi verecektir. Ölçüyü **her zaman ve herkese karşı** tam tutun; **insanları aldatarak** eksik ölçmeyin! **Tarttığınız vakit de** doğru terazi ile tartın ve insanların haklarını eksik vermeyin. **Böylece** ahlaki çöküşe yol açarak yeryüzünde düzeni bozmayın!

---

[28] Lafzen: "*onca insan*"

[29] Bu kadın, kocasıyla o şehirden uzaklaşma yerine soydaşlarıyla birlikte kalmayı tercih eden Lut peygamberin karısıydı. Karş. **Tahrim: 10**

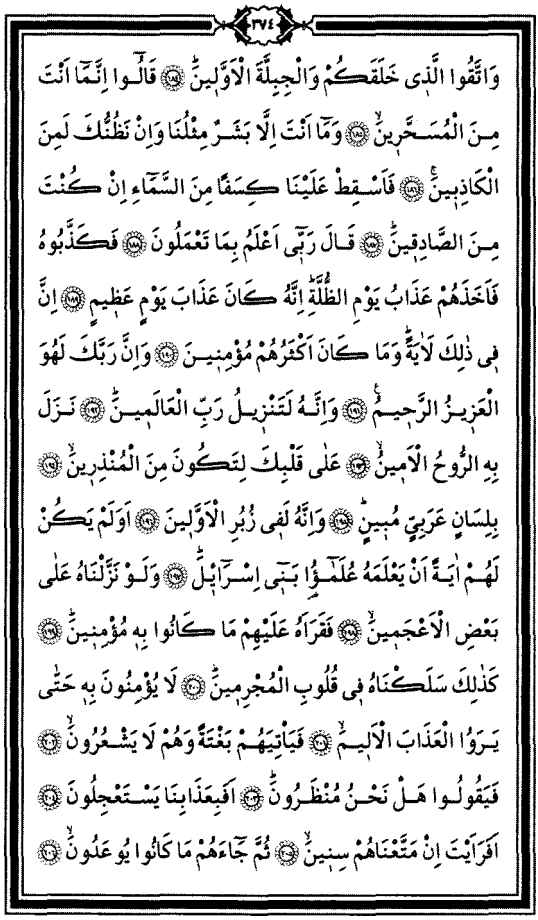
وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِبِلَّةَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٨٤﴾ قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ
مِنَ الْمُسَحَّرِينَ ﴿١٨٥﴾ وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ
الْكَاذِبِينَ ﴿١٨٦﴾ فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسَفًا مِنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٧﴾ قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨٨﴾ فَكَذَّبُوهُ
فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿١٨٩﴾ إِنَّ
فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٠﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ
الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٩١﴾ وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ
بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ ﴿١٩٤﴾
بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾ وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٩٦﴾ أَوَلَمْ يَكُنْ
لَهُمْ آيَةً أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿١٩٧﴾ وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ
بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ ﴿١٩٨﴾ فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ ﴿١٩٩﴾
كَذَٰلِكَ سَلَكْنَاهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٢٠٠﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّىٰ
يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ﴿٢٠١﴾ فَيَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٠٢﴾
فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ ﴿٢٠٣﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿٢٠٤﴾
أَفَرَأَيْتَ إِنْ مَتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ ﴿٢٠٥﴾ ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٢٠٦﴾

184. Sizi ve önceki kuşakları yaratan **Rabbinize karşı** sorumluluk bilinciyle davranın!"

185-187. Onlar da ona "**Ey Şuayb**!" dediler, "Sen kesinlikle büyülenmiş olmalısın! **Senin bizden ne farkın var**? Sen de bizim gibi bir insansın. İşin gerçeği, biz senin yalancı birisi olduğunu düşünüyoruz. Eğer gerçekten doğru söylüyorsan hadi göğü parça parça üzerimize düşür **de görelim**!"

188. **Şuayb**, "**Bütün bu** yaptıklarınızı Rabbim daha iyi bilir!" diye cevap verdi.

189. Böylece onu yalanladılar. Bu yüzden de **kapkara** bulutların kapladığı bir gün **korkunç** bir azap onları yakalayıverdi.

190-191. Şüphesiz bu **kıssada alınacak** dersler var; ancak onların çoğu **bundan ibret alıp** iman etmezler. Buna karşın Rabbin **yine de kullarına karşı** çok merhametlidir. **Çünkü O**, eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

192-195. **Bakın**! Bu **ilahi mesaj** kesinlikle âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. **Onunla insanları** uyarman için, apaçık bir Arapça'yla[30] onu senin kalbine *Ruhu'l-Emin*[31] indirdi.

196. Bu **mesaj ana hatlarıyla** önceki **toplumlara gönderilen ilahi** kitaplarda da yer almaktaydı.

197. İsrail oğullarından **birçok** âlimin bu **gerçeği** bilmesi[32] onlar için yeterli delil teşkil etmez mi?

198-199. Şayet biz onu **Arap olmayan** yabancı birisine indirseydik de, o bunu onlara **kendi diliyle** okusaydı ona **hiç** inanmazlardı.

200-203. İşte Biz bu sayede, **bu inkâr duygusunun** günahkârların kalbine yerleşmesini sağladık. Onlar o can yakıcı azabı görünceye kadar **İlahi mesaja** inanmaya yanaşmazlar. Ama o **azap** onları hiç beklemedikleri bir anda ansızın yakalayıverecek. Ve **o vakit onların**, "Bize **biraz daha** mühlet verilir mi **acaba?**" diye **umutlanmaktan başka ellerinden bir şey gelmeyecek.**

204. Hal böyleyken, hâlâ azabımızın çabucak gelmesini mi arzu ediyorlar?

205-206. Şöyle bir düşün! Şimdi Biz onlara **hayatın** tadını çıkarmaları için yıllarca fırsat versek; sonra da o tehdit edildikleri **azap** başlarına gelse...

---

30) Lafzen: "*Arap diliyle*"

31) Güvenilir Ruh yani vahiy meleği Cebrail

32) Zımnen: "*iman etmeleri...*" Nitekim Hz. Peygamber döneminde Yahudi bilginlerinden başta Abdullah b. Selam Ka'b b. Malik gibi kimseler iman etmişti.

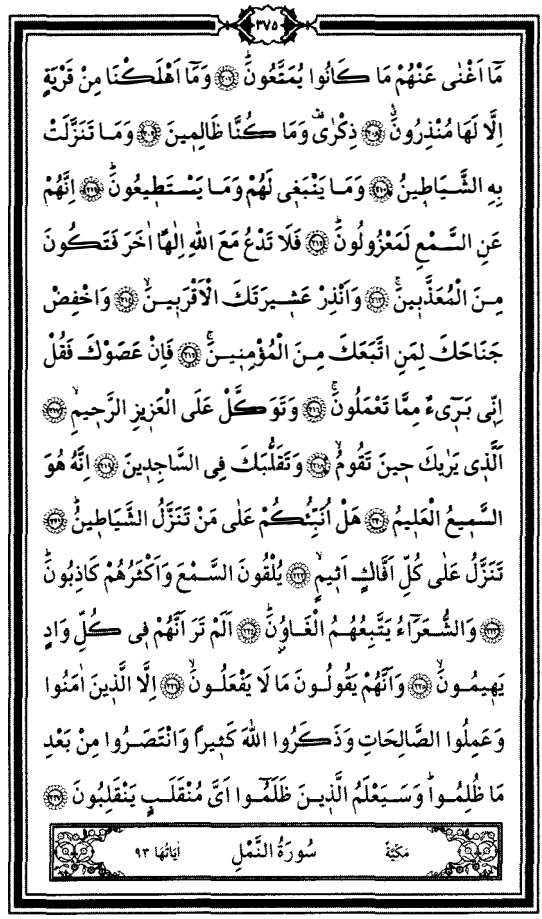
٣٧٥
مَآ اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُوْنَ ۝ وَمَآ اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ
اِلَّا لَهَا مُنْذِرُوْنَ ۝ ذِكْرٰى ۛ وَمَا كُنَّا ظٰلِمِيْنَ ۝ وَمَا تَنَزَّلَتْ
بِهِ الشَّيٰطِيْنُ ۝ وَمَا يَنْۢبَغِيْ لَهُمْ وَمَا يَسْتَطِيْعُوْنَ ۝ اِنَّهُمْ
عَنِ السَّمْعِ لَمَعْزُوْلُوْنَ ۝ فَلَا تَدْعُ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا اٰخَرَ فَتَكُوْنَ
مِنَ الْمُعَذَّبِيْنَ ۝ وَاَنْذِرْ عَشِيْرَتَكَ الْاَقْرَبِيْنَ ۝ وَاخْفِضْ
جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ ۝ فَاِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ
اِنِّيْ بَرِيْٓءٌ مِّمَّا تَعْمَلُوْنَ ۝ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيْزِ الرَّحِيْمِ ۝
الَّذِيْ يَرٰىكَ حِيْنَ تَقُوْمُ ۝ وَتَقَلُّبَكَ فِي السّٰجِدِيْنَ ۝ اِنَّهٗ هُوَ
السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ۝ هَلْ اُنَبِّئُكُمْ عَلٰى مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيٰطِيْنُ ۝
تَنَزَّلُ عَلٰى كُلِّ اَفَّاكٍ اَثِيْمٍ ۝ يُّلْقُوْنَ السَّمْعَ وَاَكْثَرُهُمْ كٰذِبُوْنَ ۝
وَالشُّعَرَآءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوٗنَ ۝ اَلَمْ تَرَ اَنَّهُمْ فِيْ كُلِّ وَادٍ
يَّهِيْمُوْنَ ۝ وَاَنَّهُمْ يَقُوْلُوْنَ مَا لَا يَفْعَلُوْنَ ۝ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَذَكَرُوا اللّٰهَ كَثِيْرًا وَّانْتَصَرُوْا مِنْۢ بَعْدِ
مَا ظُلِمُوْا ۭ وَسَيَعْلَمُ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْٓا اَيَّ مُنْقَلَبٍ يَّنْقَلِبُوْنَ ۝
مَكِّيَّةٌ سُوْرَةُ النَّمْلِ اٰيَاتُهَا ٩٣

207. **Peki bu durumda vaktiyle** sürdükleri zevk-ü sefanın kendilerine ne yararı olur?

208-209. Kaldı ki biz hiçbir toplumu, kendilerine **Allah'ın azabını** hatırlatan uyarıcılar göndermeden helak etmedik. Çünkü Biz zalim değiliz.

210-212. **Ey müşrikler!** Bu **Kur'an'ı Muhammed'e** şeytanlar indirmedi. Kaldı ki bu onların harcı değildir. **Hem yapmak isteseler bile** buna güçleri yetmez. Çünkü **şeytanların vahyi** dinlemeleri kesin olarak engellenmiştir.

213. Bu yüzden **ey insanoğlu**[33], Allah'ın yanı sıra başka bir tanrıya yalvarma; yoksa kendini azaba uğrayanların arasında bulursun.

214. Yakın akraba ve aşiretinden **başlamak üzere erişebildiğin** herkesi uyar!

215-220. Sana tabi olan müminlere kol kanat ger. Buna rağmen sana itiraz edip **sözünü dinlemezlerse**, "Ben sizin yaptıklarınızdan uzağım!" de ve merhameti sınırsız olan Yüce **Allah**'a tevekkül et. O senin kıyama durduğunu **görüyor. Onun huzurunda saygıyla** secdeye kapananlar arasında yer aldığını **da görüyor.** Çünkü O **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

221-223. Sana, şeytanların **mesaj getirmek üzere** kime indiğini haber vereyim mi? Onlar nerede günahkâr bir yalancı varsa ona inerler. Onlar zaten **her yalana** kulak verirler. Ayrıca onların çoğu **başkalarına da** yalan söylerler.

224-226. Şairlere gelince[34], onlara da sadece azgınlar uyar. Görmüyor musun, onlar her vadide **sözcüklerin ve hayallerin ardına düşüp** şaşkın şaşkın dolaşıp duruyorlar ve **çoğu zaman** yapmadıklarını söylüyorlar.

227. Ancak iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyen; Allah'ı çokça anan ve haksızlığa uğradıklarında kendilerini savunan **şairler** böyle değildir. Ve **sen hiç tasa etme!** O zalimler çok yakında nasıl bir devrimle devrileceklerini göreceklerdir.

[33] Bu bağlam içerisinde hitap peygamberin şahsında tüm insanlara yapılmaktadır.

[34] Müşrik Arapların Kuran'ın bir şair sözü olduğuna ilişkin iddialarına bir gönderme.

٢٧١

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

طٰسٓ تِلْكَ اٰيٰتُ الْقُرْاٰنِ وَكِتَابٍ مُّبِيْنٍ ۝١ هُدًى وَّبُشْرٰى لِلْمُؤْمِنِيْنَ ۝٢
الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوْنَ الزَّكٰوةَ وَهُمْ بِالْاٰخِرَةِ هُمْ
يُوْقِنُوْنَ ۝٣ اِنَّ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ اَعْمَالَهُمْ فَهُمْ
يَعْمَهُوْنَ ۝٤ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ لَهُمْ سُوْٓءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ
هُمُ الْاَخْسَرُوْنَ ۝٥ وَاِنَّكَ لَتُلَقَّى الْقُرْاٰنَ مِنْ لَّدُنْ حَكِيْمٍ عَلِيْمٍ
۝٦ اِذْ قَالَ مُوْسٰى لِاَهْلِهٖٓ اِنِّىْٓ اٰنَسْتُ نَارًا سَاٰتِيْكُمْ مِّنْهَا بِخَبَرٍ اَوْ
اٰتِيْكُمْ بِشِهَابٍ قَبَسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُوْنَ ۝٧ فَلَمَّا جَآءَهَا نُوْدِىَ اَنْ
بُوْرِكَ مَنْ فِى النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحٰنَ اللّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝٨
يٰمُوْسٰٓى اِنَّهٗٓ اَنَا اللّٰهُ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝٩ وَاَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَاٰهَا
تَهْتَزُّ كَاَنَّهَا جَآنٌّ وَّلّٰى مُدْبِرًا وَّلَمْ يُعَقِّبْ يٰمُوْسٰى لَا تَخَفْ اِنِّىْ لَا
يَخَافُ لَدَىَّ الْمُرْسَلُوْنَ ۝١٠ اِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوْٓءٍ
فَاِنِّىْ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝١١ وَاَدْخِلْ يَدَكَ فِىْ جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ
مِنْ غَيْرِ سُوْٓءٍ فِىْ تِسْعِ اٰيٰتٍ اِلٰى فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهٖ اِنَّهُمْ كَانُوْا قَوْمًا
فٰسِقِيْنَ ۝١٢ فَلَمَّا جَآءَتْهُمْ اٰيٰتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوْا هٰذَا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ۝١٣

NEML SÛRESİ (27)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 93 ayettir. Adını, 18. ayette söz edilen Süleyman peygamberin ordusuna yol veren karıncalarla (neml) ilgili anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ta. Sin. İşte bunlar, **Yüce** Kur'an'ın, yani **gerçeği** bütün açıklığıyla ortaya koyan Kitab'ın ayetleridir.[1]

2-3. **Bu mesajlar** namazlarını kılan, zekâtlarını veren ve de ahirete yürekten inanan müminlere bir yol rehberi ve bir müjdedir.

4. Ahirete inanmayanlara yaptıklarını güzel gösterdik, bu yüzden **günahkârca davranışlar içerisinde** debelenip dururlar.

5. Azabın en kötüsüne uğrayacak olanlar onlardır. Ahirette de en çok kayba uğrayanlar onlar olacaktır.

6. **Sen elbette onlar gibi olmayacaksın;** çünkü sen bu Kuran'ı, **her şeyi** bilen, her şeyi yerli yerince yapan **Allah**'ın katından almaktasın.

7. Hani bir zamanlar **çölde yolunu kaybeden** Musa, ailesine, "**İleride** gözüme bir ateş ilişti; **belki** size **yolumuzu nasıl bulabileceğimize dair** bir haber getirebilirim; ya da ısınabilmeniz için bir parça köz alır gelirim." demişti.

8-12. Fakat oraya vardığında ona şöyle seslenildi: Ey **Musa**! Bu ateşin bulunduğu yerde olan[2] ve etrafında bulunan herkes kutlu kılındı. Âlemlerin Rabbi Allah çok yücedir. Ey Musa! Ben, her şeyi yerli yerince yapan yüceler yücesi Allah'ın ta kendisiyim! Şimdi âsânı yere bırak! **Musa denileni yapıp da âsânın** küçük bir yılan gibi kıvrılarak hareket ettiğini görünce arkasına bakmadan dönüp kaçtı. **Allah** "Ey Musa!" dedi, "Korkma! Ben **Allah**'ın! Benim huzurumda iken peygamberlikle görevlendirilenler için korkulacak bir şey yoktur[3]. Bir zulüm işleyip sonra da kötülükten iyiliğe dönen **kimse** için de **korku yoktur**. Çünkü Ben **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametliyimdir. Şimdi elini koynuna sok; kusursuz bir şekilde bembeyaz, pırıl pırıl çıksın! **Şimdi** dokuz mucize ile[4] firavuna ve kavmine **git**! Çünkü onlar gerçekten yoldan çıkmış bir toplumdur."

13. Fakat onlara **gerçeği** bütün açıklığıyla ortaya koyan mucizelerimiz[5] gelince "Bu apaçık bir sihirdir!" dediler.

---

1) Lafzen: "*İşte bunlar, Kur'an'ın ve apaçık Kitab'ın ayetleridir.*"

2) Lafzen: "*ateşin içindeki kimse/ler*" Bizim tercih ettiğimiz yorum **Zemahşeri**'ye aittir. Ayrıca **Ubey İbn Ka'b**'ın ***tebareket el-ardu ve men havlehu*** (*o yer ile onun etrafındakiler mübarek oldu*) şeklindeki kıraati de bu yorumu desteklemektedir. (Bak: **Razi**)

3) Lafzen: "*Benim katımda resuller korkmaz*" Yani benim huzurumda elçiye zarar gelmez. (**Mevdudi**)

4) Lafzen: "*içinde*". Yani içerisinde bunların da bulunduğu dokuz mucize ile...

5) Firavun ve yandaşlarının "*Bu apaçık bir sihirdir!*" demeleri ***ayâtunâ mubsiraten***

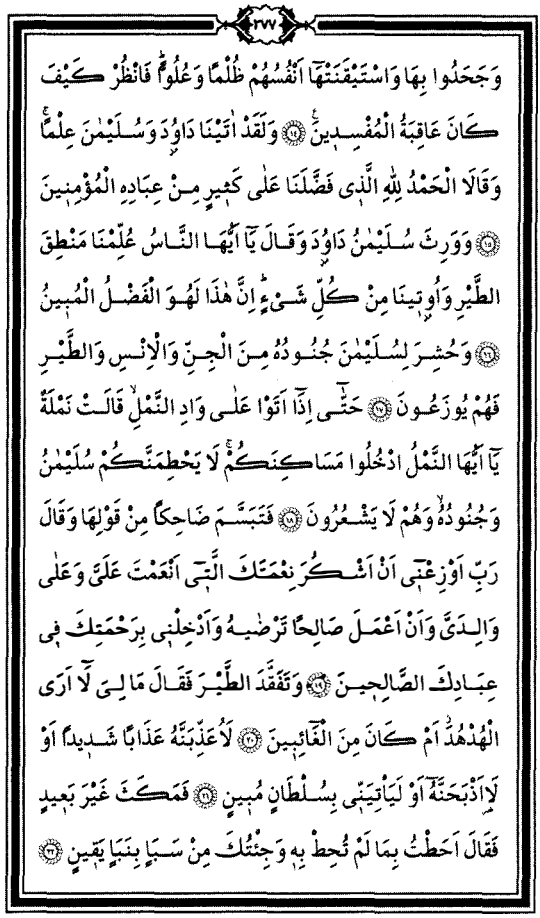
وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَآ أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا ۚ فَانظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا ۖ
وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
﴿١٥﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُودَ ۖ وَقَالَ يَا أَيُّهَا النَّاسُ عُلِّمْنَا مَنطِقَ
الطَّيْرِ وَأُوتِينَا مِن كُلِّ شَيْءٍ ۖ إِنَّ هَٰذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ
﴿١٦﴾ وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ
فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ ۙ قَالَتْ نَمْلَةٌ
يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ ۖ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ
وَجُنُودُهُ ۖ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾ فَتَبَسَّمَ ضَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ
رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ
وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي
عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾ وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى
الْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾ لَأُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ
لَأَاذْبَحَنَّهُ أَوْ لَيَأْتِيَنِّي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢١﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ
فَقَالَ أَحَطتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِن سَبَإٍ بِنَبَإٍ يَقِينٍ ﴿٢٢﴾

14. Vicdanları **onun gerçekliğinden** emin olduğu halde, sırf zulmü alışkanlık haline getirmelerinden ve kibre kapılmalarından dolayı onun **gerçekliğini** inkâr ettiler. Ama gör işte, bozguncuların sonu nice oldu!

15. Gerçek şu ki, Biz Davud'a da Süleyman'a da **hakikatin** bilgisini verdik. **Bu lütuftan dolayı** o ikisi "Bizi diğer mümin kullarından daha üstün kılan Allah'a hamdolsun!" diye **şükrederlerdi.**

16. Süleyman **peygamberlik ve hükümdarlıkta** Davud'a mirasçı oldu. O insanlara şöyle dedi: Ey insanlar, bize kuşların dili öğretildi. Ayrıca bize **peygamberlik ve hükümdarlık için** gereken her şey verildi. Hiç şüphesiz bu bize **Allah'ın** büyük bir lütfudur.

17-18. **Günlerden bir gün** Süleyman'ın kuşlardan, insanlardan ve cinlerden oluşan ordusu toplanıp düzenli birlikler halinde yola koyuldu ve nihayet karıncalarla dolu bir vadiye[6] geldi. **Onları gören** dişi bir karınca, **arkadaşlarına** "Ey karıncalar!" diye seslendi, "Çabuk yuvalarınıza girin, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi çiğnemesin!"

19. Süleyman **karıncanın** bu sözünü duyunca güldü ve "Rabbim!" dedi, "İçimde öyle duygular uyandır ki bana ve anababama lütfettiğin nimetlere sürekli şükredeyim ve hep senin hoşuna gidecek şeyler yapayım. Beni rahmetinle dürüst ve erdemli kullarının arasına sok!"

20-21. Ve **bir seferinde** kuşlar arasında göz gezdirirken, "Çavuşkuşunu[7] niçin göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı? **Eğer böyleyse,** karşıma inandırıcı bir mazeretle çıkmadığı takdirde onu şiddetli bir cezayla cezalandıracağım, hatta kafasını koparacağım."

22. Fakat çok geçmeden **Çavuşkuşu** geldi ve "Ben" dedi, "senin henüz bilmediğin bir şeyi öğrendim[8]; sana Sebe halkıyla ilgili önemli bir haber getirdim!

---

ibaresindeki ***ayât*** kelimesinin aynı şekilde mucize anlamına gelme ihtimalini güçlendirmektedir. Çünkü sihir olarak nitelenen şeyin mesajın kendisi değil bu mesajın doğruluğuna kanıt olarak gösterilen mucizenin olması daha makul ve mantıklıdır.

[6] Alimlerin çoğunluğu *vadi'n-neml* kelimesini bizim çevirdiğimiz gibi lafzi anlamıyla anlamışlardır. Ancak bazı alimlere göre burda söz konusu olan bir kabile adıdır ve ardından gelen cümledeki *nemle* (dişi karınca) kelimesi de "Nemle kabilesine mensup bir kadın" anlamına gelmektedir. Örn. bak: **Tanrı Buyruğu**

[7] Hüdhüd

[8] Veya: "*görmediğin bir yeri gördüm*"

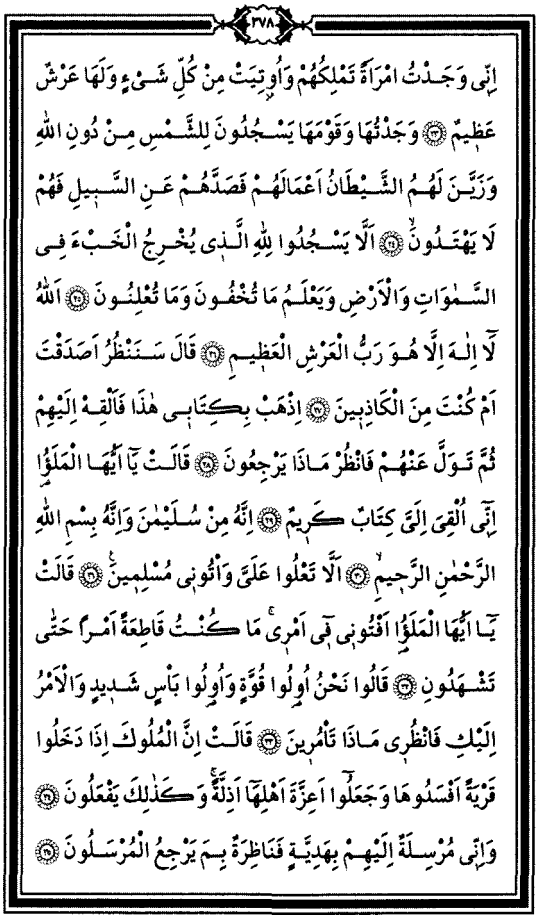
إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ
عَظِيمٌ ﴿٢٣﴾ وَجَدْتُهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ
لَا يَهْتَدُونَ ﴿٢٤﴾ أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبْءَ فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ﴿٢٥﴾ اللَّهُ
لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٢٦﴾ قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ
أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٢٧﴾ اذْهَبْ بِكِتَابِي هَٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ
ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾ قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا
إِنِّي أُلْقِيَ إِلَيَّ كِتَابٌ كَرِيمٌ ﴿٢٩﴾ إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ
الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾ أَلَّا تَعْلُوا عَلَيَّ وَأْتُونِي مُسْلِمِينَ ﴿٣١﴾ قَالَتْ
يَا أَيُّهَا الْمَلَؤُا أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّىٰ
تَشْهَدُونِ ﴿٣٢﴾ قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ
إِلَيْكِ فَانْظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ ﴿٣٣﴾ قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا
قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً وَكَذَٰلِكَ يَفْعَلُونَ ﴿٣٤﴾
وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٣٥﴾

23-26. **Ve devam etti**: Onlara bir kadın hükümdarlık ediyor. **Bu kadın, hemen hemen** her şeye sahip[9], **orada** güçlü bir devlet kurmuş[10]. Onun da halkının da, Allah'ı bırakıp güneşe tapındıklarını gördüm. Şeytan onlara yaptıklarını güzel gösterip, hepsini yoldan çıkarmış; bu yüzden doğru yolu bulamıyorlar. **Şeytan bunu**, sırf onlar, Allah'a secde etmesinler diye **böyle yapıyor**... göklerde ve yerde saklı olan her şeyi ortaya çıkaran; gizlediğinizi de açığa vurduğunuzu da bilen; Kendisinden başka tanrı olmayan, hükümranlığın gerçek sahibi Allah'a **secde etmesinler diye**... "

27-28. Süleyman, "Doğru mu söylüyorsun yoksa yalancının biri misin, göreceğiz!" dedi. "Al bu mektubumu onlara götür; sonra bir kenara çekilip onları kendi hallerine bırak ve bak bakalım, nasıl bir sonuca varacaklar."

29-32. **Sebe kraliçesi Süleyman'ın mektubunu alınca, etrafındakilere**, "Beyler!" dedi, "Bana çok önemli bir mektup gönderilmiş! **Mektup** Süleyman'dan **geliyor. Mektuba** Rahman **ve** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlamış ve** *'Sakın bana karşı büyüklük taslamayın; **Allah'a** teslim olarak davetime icabet edin*[11]!' demiş. Beyler! Karşı karşıya kaldığım bu konu hakkında görüşünüz nedir? Siz görüşünüzü bana açıklamadan benim bir karara varmam mümkün değil."

33. Onlar, "Biz" dediler, "güçlü ve savaşçı kimseleriz; **istersen onunla savaşırız**. Ama yine de karar senin. Bak, düşün, sen ne karar verirsen **biz onu uygularız**."

34-35. **Kraliçe** dedi ki: Krallar bir ülkeye girdiler mi orayı tarumar ederler; oranın soylu ve onurlu insanlarını aşağılarlar; **maalesef istilacılar hep** böyle yaparlar. **Bu yüzden** ben, onlara hediyeler yollamayı ve elçilerin nasıl bir tepkiyle karşılaşacaklarını beklemeyi **daha uygun buluyorum**!

[9] Lafzen: "*kendisine her şey verilmiş*"
[10] Lafzen: "*büyük bir tahtı var*"
[11] Lafzen: "*bana gelin*"

٢٧٩

فَلَمَّا جَآءَ سُلَيْمٰنَ قَالَ اَتُمِدُّوْنَنِ بِمَالٍ فَمَآ اٰتٰىنِيَ اللّٰهُ خَيْرٌ مِّمَّآ
اٰتٰىكُمْ ۚ بَلْ اَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُوْنَ ۝ اِرْجِعْ اِلَيْهِمْ فَلَنَاْتِيَنَّهُمْ
بِجُنُوْدٍ لَّا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِّنْهَآ اَذِلَّةً وَّهُمْ صَاغِرُوْنَ ۝
قَالَ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَؤُا اَيُّكُمْ يَاْتِيْنِيْ بِعَرْشِهَا قَبْلَ اَنْ يَّاْتُوْنِيْ مُسْلِمِيْنَ
۝ قَالَ عِفْرِيْتٌ مِّنَ الْجِنِّ اَنَا اٰتِيْكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ تَقُوْمَ مِنْ مَّقَامِكَ ۚ
وَاِنِّيْ عَلَيْهِ لَقَوِيٌّ اَمِيْنٌ ۝ قَالَ الَّذِيْ عِنْدَهٗ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتٰبِ اَنَا
اٰتِيْكَ بِهٖ قَبْلَ اَنْ يَّرْتَدَّ اِلَيْكَ طَرْفُكَ ۚ فَلَمَّا رَاٰهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهٗ قَالَ
هٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّيْ ۖ لِيَبْلُوَنِيْٓ ءَاَشْكُرُ اَمْ اَكْفُرُ ۚ وَمَنْ شَكَرَ فَاِنَّمَا
يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ رَبِّيْ غَنِيٌّ كَرِيْمٌ ۝ قَالَ نَكِّرُوْا لَهَا
عَرْشَهَا نَنْظُرْ اَتَهْتَدِيْٓ اَمْ تَكُوْنُ مِنَ الَّذِيْنَ لَا يَهْتَدُوْنَ ۝ فَلَمَّا
جَآءَتْ قِيْلَ اَهٰكَذَا عَرْشُكِ ۭ قَالَتْ كَاَنَّهٗ هُوَ ۚ وَاُوْتِيْنَا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهَا
وَكُنَّا مُسْلِمِيْنَ ۝ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَّعْبُدُ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ ۭ اِنَّهَا كَانَتْ
مِنْ قَوْمٍ كٰفِرِيْنَ ۝ قِيْلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ ۚ فَلَمَّا رَاَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً
وَّكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا ۭ قَالَ اِنَّهٗ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِّنْ قَوَارِيْرَ ۭ قَالَتْ رَبِّ
اِنِّيْ ظَلَمْتُ نَفْسِيْ وَاَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمٰنَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ۝

36-37. **Elçiler** Süleyman'a gelince, **Süleyman onlara**, "Siz" dedi, "**bu hediyelerle** benim servetime servet katacağınızı mı düşünüyorsunuz? Oysa Allah'ın bana bahşettiği şey, sizin verdiklerinizden daha hayırlıdır. Bilakis **böylesi** hediyelere ancak sizin **gibiler** sevinir.[12] Şimdi **sizi gönderenlere** geri dönün ve **onlara,** karşı konulmaz ordularla gelip, kendilerini, zillet içerisinde oradan çıkaracağımızı **söyleyin!**

38. **Elçiler olup biteni Kraliçeye anlattılar. Bunun üzerine Kraliçe Süleyman'ın davetine icabet etmeye karar verdi. Süleyman Saba kraliçesinin kendisine geleceğini öğrenince**[13]**, çevresindekilere**, "Efendiler!" dedi, "**Onlar Allah'a** teslim olarak buraya ulaşmadan[14] önce, hanginiz onun tahtını[15] bana getirebilir?"

39. Cinlerden becerikli[16] birisi, "Ben" dedi, "daha sen yerinden kalkmadan onu sana getirebilirim; onu **getirme** konusunda gücüme güvenebilirsin.[17]"

40. **Buna karşın** Kitab'ın bilgisine sahip birisi, "Ben onu göz açıp kapayıncaya kadar getirebilirim." dedi. Nitekim **bu şahıs o tahtı getirip de Süleyman** onu karşısında görünce, "Bu" dedi, "şükür mü yoksa nankörlük mü edeceğim konusunda beni sınamak için Rabbimin bana bahşettiği bir lütuftur. Gerçek şu ki Allah'a şükreden kimse sadece kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse, **şunu bilsin ki, Onun kimsenin şükrüne ihtiyacı yoktur.** Çünkü Rabbim çok zengindir, **aynı zamanda** çok da cömerttir."

41. Sonra sözüne devam etti: Onun tahtını tanınmaz bir hale sokun! Bakalım onu tanıyacak mı, yoksa tanıyamayacak mı?

42-43. Daha sonra Kraliçe Süleyman'ın yanına gelince, ona, "Senin tahtın böyle miydi?" diye soruldu. O da "Sanki bunun gibiydi!" dedi. **Bunun üzerine Süleyman yanındakilere** "**Hakikatin** bilgisi bu kadından önce bize lütfedildi ve biz **bu sayede Allah**'a boyun eğen kimseler olduk.[18] Allah'ın dışında kulluk ettiği varlıklar ise onu **bizim gibi iman etmekten** alıkoydu. Çünkü o, inkâr içinde yaşayan bir kavme mensuptu."

44. **Kraliçeye** "Saraya giriniz!" denildi. Ancak saraya **g**irince, zemini suyla kaplı zannetti ve eteğini yukarı topladı. Süleyman ona, "Bu, zeminine cam döşenmiş bir saraydır!" dedi. **Kraliçe**, "Rabbim!" diye yakardı, "Ben **senden başkasına kulluk etmekle** kendime yazık etmişim! **Ama artık** Süleyman ile beraber Âlemlerin Rabbi olan Allah'a yürekten boyun eğiyorum."

---

12) Lafzen: "*bilakis hediyelerinizle siz sevinirsiniz*"

13) Yani Süleyman'ın mesajına icabet ederek **(Razi ve İbn Kesir)**

14) Lafzen: "*Bana gelmeden*"

15) ***Arş*** (taht) kelimesi mecazi yahut deyimsel anlamıyla, yani "hükümranlık" ve "iktidar / kudret" anlamında kullanılmaktadır. **(Ragıb)** Ayetten anlaşıldığı kadarıyla Hz. Süleyman, misafirini onun dünyevi gücünü ya da nüfuzunu temsil eden bir imajla karşılamak ve böylece

ona "tahtının", Allah'ın sınırsız kudreti karşısında bir hiçten farksız olduğunu göstermek istiyor. (**Esed**)

16) ***İfrit*** kötülükte ve şeytanlıkta ileri gitmiş, tuttuğunu deviren, kuvvetli, becerikli, ele avuca sığmayan anlamına gelmekte ve hem insanlar hem cinler için kullanılmaktadır. Bunun için cinlerden olduğu özellikle belirtilmiştir. Bak: **Elmalılı**

17) Lafzen, "*Ben ona karşı güvenilir bir güç sahibiyim*"

18) Bazı müfessirler bu cümlenin Saba kraliçesinin sözünün bir devamı olduğunu söylemişlerdir. Dolayısıyla bundan sonraki cümlenin de Allah'ın sözü olduğu söylenmiştir. Bu durumda son cümlenin anlamı şöyle olur: "*Allah'tan başka ibadet ettiği şeyler onu engelledi. Çünkü o kafir bir toplumun iiyesiydi*" 42. Ayetteki ve ***ûtine'l-ilme min kablihâ (bize daha önce ilim verilmişti)*** ibaresi şayet Hz. Süleyman'ın sözünün devamı ise, bu durumda anlam "***Bu kadın bura gelmeden*** *önce bize onun teslim olacağı ve* ***bura gelerek*** *itaatini bildireceğini* ***haber*** *verilmişti*" şeklinde olur. Yok, eğer Sebe Melikesinin sözüyse, bu durumda anlam "***Ey Süleyman!*** *Daha önce bize* ***senin peygamber olduğuna dair*** *gerçek bilgi ulaşmıştı ve biz* ***sana*** *teslim olmaya karar vermiştik.*" şeklinde olur.

٢٨

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَآ اِلٰى ثَمُودَ اَخَاهُمْ صَالِحًا اَنِ اعْبُدُوا
اللّٰهَ فَاِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ۝ قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ
تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ ۚ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ
اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝ قَالُوا اطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ ۚ
قَالَ طٰٓئِرُكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ ۝ وَكَانَ
فِى الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِى الْاَرْضِ وَلَا
يُصْلِحُونَ ۝ قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللّٰهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَاَهْلَهُ ثُمَّ
لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ اَهْلِهِ وَاِنَّا لَصَادِقُونَ
۝ وَمَكَرُوا مَكْرًا وَمَكَرْنَا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝
فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مَكْرِهِمْ ۖ اَنَّا دَمَّرْنَاهُمْ وَقَوْمَهُمْ
اَجْمَعِينَ ۝ فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا ۗ اِنَّ
فِى ذٰلِكَ لَاٰيَةً لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ۝ وَاَنْجَيْنَا الَّذِينَ
اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ۝ وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اَتَاْتُونَ
الْفَاحِشَةَ وَاَنْتُمْ تُبْصِرُونَ ۝ اَئِنَّكُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ
شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَآءِ ۚ بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ ۝

45. Gerçek şu ki, "Yalnızca Allah'a kulluk edin!" **desin** diye Semud kavmine kardeşleri Salih'i gönderdik. Ancak çok geçmeden onlar, birbiriyle anlaşmazlığa düşen iki gruba ayrıldılar.

46. **Salih ilahi mesaja karşı çıkanlara**, "Ey soydaşlarım!" dedi, "İyiliği istemek varken, neden kötülüğün bir an önce başınıza gelmesi için acele edip duruyorsunuz? Size merhamet etmesi için Allah'tan af dileseniz **daha iyi** olmaz mı?

47. **Buna karşılık onlar**, "Senin yüzünden ve sana tabi olanlar yüzünden başımıza gelmeyen uğursuzluk kalmadı!" dediler. **Salih**, "**Bakın**!" dedi, "**Başınıza gelenlerin uğursuzlukla bir ilgisi yok.** Uğursuzluk **saydığınız şey** sizin Allah katındaki **yazgınızdır**! Siz **bu musibetlerle** sınanıyorsunuz!"[19]

48-49. O şehirde dokuz kişilik bir çete[20] vardı. Bunlar bozgunculuk yapıp, **memlekette** dirlik düzen bırakmıyorlardı. 49. **Bir gün** bunlar Allah'a yemin ederek **aralarında anlaştılar ve** "**Salih**'e ve ailesine geceleyin baskın yapalım ve onların hepsini öldürelim. Sonra da onun **hakkını arayacak** akrabalarına '*Biz onların katline bulaşmadık; çünkü biz haktan yana kimseleriz*!' diyelim" dediler.

50. Ve böylece **kendilerince** iyi bir plan yaptılar. Oysa Biz de **onların planını boşa çıkaracak başka** bir plan yapmıştık; ama **bunun** farkında değillerdi.

51-52. Ve sonra bak bakalım onların yaptığı planın neticesi n'oldu? Onları ve **onların ardına düşenlerin** hepsini yerle bir ettik. **Baksana** yaşadıkları yerlere! Yaptıkları zulümlerden dolayı **hepsi** viraneye dönmüş! **Bakın**! Bu **anlattıklarımızda, akletmesini** bilen bir toplum için **alınacak** dersler vardır.

53. **Evet, Salih'in kavmini helak ettik**. Ama içlerinden iman etmiş olanları kurtardık. Çünkü onlar Allah'a kullukta samimi idiler.

54-55. Lut'**u da aynı şekilde kurtarmıştık**. Hani o, kavmine, "Siz" demişti, "göz göre göre bu iğrenç işi yapmaya devam mı edeceksiniz? Hâlâ, kadınları bırakarak şehvetle erkeklere yönelmeyi sürdürecek misiniz? Yoo! Yo! Siz gerçekten **ne yaptığını** bilmeyen bir güruhsunuz!"

---

[19] Lafzen, "*Uğursuzluğunuz Allah katındadır. Siz sınanan bir topluluksunuz.*" Zımnen: Allah herkesin neyle sınanacağını taktir etmiştir. Bunun gereği olarak siz de bununla sınanıyorsunuz. Ayrıca bak: **İsra: 13**

[20] ***Reht*** kelimesi "topluluk", "grup", "kabile" gibi anlamlara gelmektedir. Bazı müfessirler bunu dokuz kişi şeklinde yorumlamışlardır. Ancak **Razi**'nin de belirttiği gibi tek kişiye ***reht*** denilmez. Bunlar muhtemelen sayıları farklı da olsa dokuz çete, yahut dokuz kabile idi.

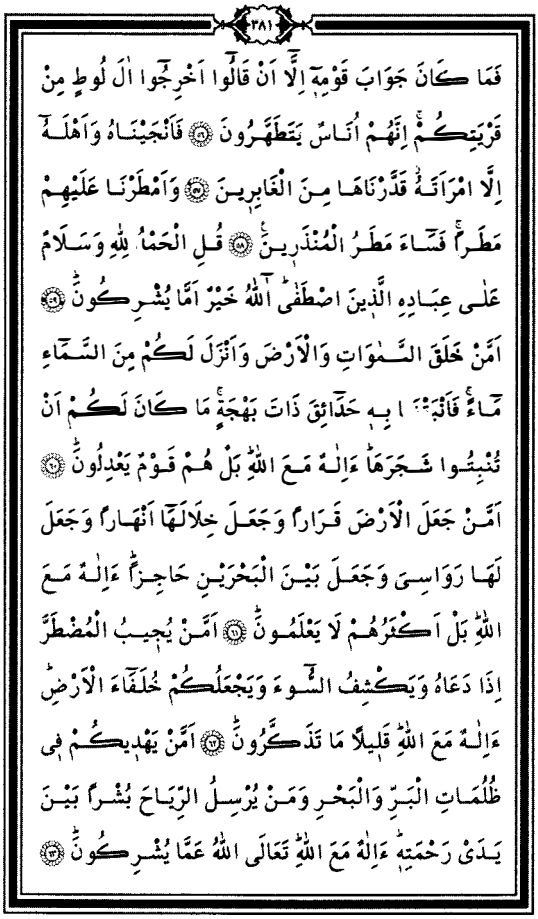

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖٓ اِلَّآ اَنْ قَالُٓوا اَخْرِجُوٓا اٰلَ لُوطٍ مِّنْ
قَرْيَتِكُمْ ۚ اِنَّهُمْ اُنَاسٌ يَّتَطَهَّرُوْنَ ﴿٥٦﴾ فَاَنْجَيْنٰهُ وَاَهْلَهٗٓ
اِلَّا امْرَاَتَهٗ ۖ قَدَّرْنٰهَا مِنَ الْغٰبِرِيْنَ ﴿٥٧﴾ وَاَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ
مَّطَرًا ۚ فَسَآءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِيْنَ ﴿٥٨﴾ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ
عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى ۗ آٰللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿٥٩﴾
اَمَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ لَكُمْ مِّنَ السَّمَآءِ
مَآءً ۚ فَاَنْۢبَتْنَا بِهٖ حَدَآئِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ ۚ مَا كَانَ لَكُمْ اَنْ
تُنْۢبِتُوْا شَجَرَهَا ۗ ءَاِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَّعْدِلُوْنَ ﴿٦٠﴾
اَمَّنْ جَعَلَ الْاَرْضَ قَرَارًا وَّجَعَلَ خِلٰلَهَآ اَنْهٰرًا وَّجَعَلَ
لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا ۗ ءَاِلٰهٌ مَّعَ
اللّٰهِ ۚ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٦١﴾ اَمَّنْ يُّجِيْبُ الْمُضْطَرَّ
اِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوْٓءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ ۗ
ءَاِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ۚ قَلِيْلًا مَّا تَذَكَّرُوْنَ ﴿٦٢﴾ اَمَّنْ يَّهْدِيْكُمْ فِيْ
ظُلُمٰتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُّرْسِلُ الرِّيٰحَ بُشْرًا ۢ بَيْنَ
يَدَيْ رَحْمَتِهٖ ۗ ءَاِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ۚ تَعٰلَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿٦٣﴾

56. Fakat halkının ona tepkisi, "**Lut'u ve** Lut'un ailesini şehirden kovalım[21], **gitsinler! Nasıl olsa** onlar temiz kalmaya meraklı kimseler(!) **Böylece bu işlere bulaşmamış olurlar**(!)" demekten başka bir şey olmadı.

57. Ve bunun üzerine Biz onu ve ailesini kurtardık; ancak karısı hariç, çünkü onun geride kalanlar arasında olmasını uygun gördük.

58. Ve ötekilerin üzerine bir **azap** yağmuru yağdırarak **hepsini helak ettik**. Uyarıldıkları **halde aldırmayanların**[22] maruz kaldıkları **azap** yağmuru ne korkunç bir yağmurdur!

59. De ki: Bütün övgüler Allah'a mahsustur! Selam olsun onun **resul olarak** seçtiği kullara! **Düşünsenize bir!** Allah mı daha hayırlıdır yoksa onların tanrısal nitelikler yakıştırdıkları varlıklar mı?

60. **Hadi söyleyin, bu varlıklar mı daha hayırlıdır**, yoksa gökleri ve yeri yaratan **Allah** mı? **Evet, söyleyin, onlar mı daha hayırlıdır, yoksa** sizin için gökten su indiren **Allah** mı? **Düşünsenize bir**, Biz onunla, sizin tek bir ağacını bile meydana getiremeyeceğiniz görkemli bağlar bahçeler yetiştiriyoruz. **Her şey bu kadar açıkken**, Allah ile birlikte bir **başka** tanrı **olabilir mi hiç**? Yoo! Yo! **Olacak şey** değil! **Böyle düşünenler** kesinlikle yoldan çıkmış kimselerdir.

61. **Hadi söyleyin, bu varlıklar mı daha hayırlıdır**, yoksa yeryüzünü **sizin için** barınak yapan Allah mı? **Evet, söyleyin, onlar mı daha hayırlıdır, yoksa** vadilerden dereler, ırmaklar akıtan; üzerine sağlam dağlar yerleştiren ve iki deniz arasına engel koyan **Allah** mı? **Her şey bu kadar açıkken** Allah ile birlikte bir **başka** tanrı **olabilir mi hiç**? Yoo! Yo! **Olacak şey** değil! **Böyle düşünenlerin** çoğu **ne dediğini** bilmiyor?

62. **Hadi söyleyin, bu varlıklar mı daha hayırlıdır**, yoksa kendisine yalvardığında, darda kalanın imdadına yetişip, **onları** sıkıntıdan kurtaran **Allah** mı? **Evet, söyleyin, onlar mı daha hayırlıdır, yoksa** sizi yeryüzüne mirasçı kılan **Allah** mı? **Her şey bu kadar açıkken** Allah ile birlikte bir **başka** tanrı olabilir mi **hiç**? Yoo! Yo! **Olacak şey** değil! Siz kesinlikle düşünmüyorsunuz![23]

63. **Hadi söyleyin, bu varlıklar mı daha hayırlıdır**, yoksa karanın ve denizin karanlıklarında yol bulmanızı sağlayan **Allah** mı? **Evet, söyleyin, onlar mı daha hayırlıdır, yoksa** rahmetinin bir müjdecisi olarak size rüzgârları yollayan **Allah** mı? **Her şey bu kadar açıkken** Allah ile birlikte bir **başka** tanrı olabilir mi **hiç**? Yoo! Yo! **Olacak şey** değil! Allah onların tanrısal nitelikler yakıştırdığı şeylerden çok yücedir.

---

[21] Lafzen: "*kovun*" Kur'an'daki bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

[22] Lafzen: "*uyarılanların*"

[23] Bu ibarenin üç farklı anlamının olması mümkündür. Benzer bir ibare için bak: Bakara: 88'in dipnotu. Biz burada, bağlama daha uygun olduğunu düşünerek, ibareyi Kisai'nin tercih ettiği anlama göre çevirdik. (Ayrıca bak: **Razi**, Bakara: 88'in tefsiri)

64. **Hadi söyleyin, bu varlıklar mı daha hayırlıdır,** yoksa **ilk** yaratmayı gerçekleştirip, sonra da yaratmayı aralıksız sürdüren **Allah** mı? **Evet, söyleyin, onlar mı daha hayırlıdır, yoksa** gökten ve yerden sizi rızıklandıran **Allah** mı? **Her şey bu kadar açıkken** Allah ile birlikte bir **başka** tanrı olabilir mi **hiç**? De ki onlara: Eğer söylediğinize gerçekten inanıyorsanız[24], hadi getirin delilinizi?

65-66. De ki: Göklerde ve yerde olan hiç kimse, **yani** Allah'ın dışında **hiçbir varlık** gaybı[25] bilmez. **Öldükten sonra** ne zaman dirileceklerini de bilmezler; ama ahiret hakkında **peygamberler tarafından** sürekli bilgilendiriliyorlar.[26] Buna rağmen yine de ondan şüphe edip duruyorlar. Daha doğrusu ona karşı kör davranıyorlar.

67-68. **Zaten bunun içindir ki,** inkâra saplanıp kalanlar, "**Ne yani!**" dediler, "Şimdi, biz ve atalarımız toprak olduktan sonra **topraktan** geri mi çıkarılacağız? **Geç bu masalları!** Bu vaatleri biz çok dinledik, vaktiyle atalarımız da **çok dinlemişti.** Bunlar, eskilerin masallarından başka bir şey değil!"

69. De ki onlara: Yeryüzünü dolaşın ve **böyle diyen** günahkârların sonunun nice olduğuna bir bakın bakalım?

70. Onların **tavrı** seni üzmesin! Bu saçma sapan laflara sıkma canını!

71. **Bir de** "Hani ne zaman gelecek bu vadettiğiniz **yeniden diriliş**? Eğer doğru söylüyorsanız **gerçekleşsin de görelim!**" diyorlar.

72. De ki onlara: **Ne biliyorsunuz ki,** belki de tez elden isteyip durduğunuz şeyin bir kısmı[27] ensenize binmiştir bile!

73. Gerçek şu ki, senin Rabbin insanlara karşı çok lütufkârdır; ancak onların çoğu bunu kavrayamıyor.

74. Ve yine senin Rabbin, onların içlerinde gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da.

75. Göklerde ve yerde görünmeyen her ne varsa, mutlaka onun ilahi yasalar örgüsü[28] içerisinde **bir** yeri, **bir görevi** vardır.

76. **Bilin ki,** bu Kur'an, İsrailoğulları'na anlaşmazlığa düştükleri diğer pek çok konuyu da en doğru şekilde anlatmaktadır.

٣٨٢

أَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ
وَالْأَرْضِ ءَإِلَٰهٌ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
۞ قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ
وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ۞ بَلِ ادَّارَكَ عِلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ
بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ۞ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
ءَإِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاؤُنَا أَئِنَّا لَمُخْرَجُونَ ۞ لَقَدْ وُعِدْنَا هَٰذَا
نَحْنُ وَآبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَٰذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ۞ قُلْ
سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ
۞ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُنْ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ۞
وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞ قُلْ عَسَىٰ أَنْ
يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ۞ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو
فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ۞ وَإِنَّ رَبَّكَ
لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ۞ وَمَا مِنْ غَائِبَةٍ فِي
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ۞ إِنَّ هَٰذَا الْقُرْآنَ
يَقُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۞

---

[24] Lafzen: "*doğru sözlü iseniz*"

[25] Yani, duyu organlarıyla bilinip algılanamayan olguları ve gerçekleri

[26] ***İddarake*** fiili peş peşe, birbiri ardınca gelmek anlamına gelmektedir. Burada kastedilen şudur: "Her ne kadar onlar kıyametin ne zaman kopacağını bilmeseler de, ahiret hakkında kendilerine peygamberler aracılığıyla peş peşe bilgiler geldiği için bu konuda bilgi sahibidirler. Buna rağmen yine de şüphe etmeyi sürdürüyorlar." (Bak: **Elmalılı**)

[27] Yani, "*yeniden dirilişten önce gerçekleşmesi gereken ölümün*" nefesi ensenizde hissedilmektedir.

[28] Lafzen: "*Göklerde ve yerde gizli her ne varsa apaçık kitapta mavcuttur*" Biz çeviriyi, ayetteki ***gâibetin*** (görümeyen / gizli) kelimesiyle cinler, melekler vb. görünmeyen mahlukların kastedildiğini varsayarak yaptık. Şayet bu kelime ile insanların gizli saklı yaptıkları şeyler kastediliyorsa bu durumda lafzi çeviri anlama daha uygun düşer.

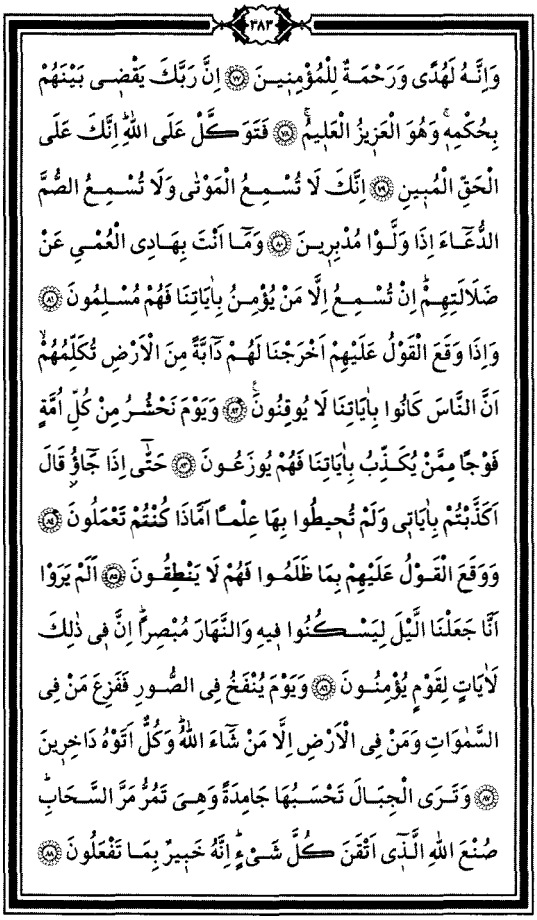

وَاِنَّهٗ لَهُدًى وَّرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٧٧﴾ اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِيْ بَيْنَهُمْ
بِحُكْمِهٖ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْعَلِيْمُ ﴿٧٨﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ ۗ اِنَّكَ عَلَى
الْحَقِّ الْمُبِيْنِ ﴿٧٩﴾ اِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ
الدُّعَآءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِيْنَ ﴿٨٠﴾ وَمَآ اَنْتَ بِهٰدِى الْعُمْيِ عَنْ
ضَلٰلَتِهِمْ ۗ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُّؤْمِنُ بِاٰيٰتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُوْنَ ﴿٨١﴾
وَاِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ اَخْرَجْنَا لَهُمْ دَآبَّةً مِّنَ الْاَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ ۙ
اَنَّ النَّاسَ كَانُوْا بِاٰيٰتِنَا لَا يُوْقِنُوْنَ ﴿٨٢﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ
فَوْجًا مِّمَّنْ يُّكَذِّبُ بِاٰيٰتِنَا فَهُمْ يُوْزَعُوْنَ ﴿٨٣﴾ حَتّٰٓى اِذَا جَآءُوْ قَالَ
اَكَذَّبْتُمْ بِاٰيٰتِىْ وَلَمْ تُحِيْطُوْا بِهَا عِلْمًا اَمَّاذَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٨٤﴾
وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوْا فَهُمْ لَا يَنْطِقُوْنَ ﴿٨٥﴾ اَلَمْ يَرَوْا
اَنَّا جَعَلْنَا الَّيْلَ لِيَسْكُنُوْا فِيْهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا ۗ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ
لَاٰيٰتٍ لِّقَوْمٍ يُّؤْمِنُوْنَ ﴿٨٦﴾ وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِى الصُّوْرِ فَفَزِعَ مَنْ فِى
السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِى الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَآءَ اللّٰهُ ۗ وَكُلٌّ اَتَوْهُ دَاخِرِيْنَ
﴿٨٧﴾ وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَّهِىَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ ۗ
صُنْعَ اللّٰهِ الَّذِىْٓ اَتْقَنَ كُلَّ شَىْءٍ ۗ اِنَّهٗ خَبِيْرٌۢ بِمَا تَفْعَلُوْنَ ﴿٨٨﴾

77. Çünkü o, müminler için doğru yolu gösteren bir rehber ve bir rahmet kaynağıdır.

78. Gerçek şu ki, senin Rabbin onların arasında Kendi yasasıyla hükmedecektir. Çünkü O, **her şeyi** bilen, eşi benzeri olmayan çok Yüce biridir.

79. O halde sadece Allah'a güven! Çünkü sen apaçık bir hakikat üzeresin!

80. **Unutma ki**, sen, **manen** ölmüş olanlara **sesini** asla duyuramazsın! Aynı şekilde, **hakikate** sırt dönüp uzaklaşmayı yeğleyen[29] sağırlara da daveti işittiremezsin!

81. Ayrıca sen, **hakikate** kör kesilenleri **düştükleri sapıklığın** karanlığından **kurtarıp** doğru yola yönlendirecek durumda da değilsin. Sen **hakikati, sadece**, mesajlarımıza iman edip **ona** boyun eğen kimselere duyurabilirsin.

82. **Peygamberlerin** haber verdiği **kıyamet** başlarına geldiği zaman Biz o **kâfirlerin karşısına**, yerden bir canlı[30] çıkaracağız. **O canlı onlara** "insanların, **kıyamet ile ilgili** mesajlarımıza inanmadıklarını, **ama şimdi inkâr ettikleri şeyin başlarına geldiğini**" söyleyecek.

83. Ve o Gün, her toplumdan mesajlarımızı yalanlamış olanları ayrı gruplar halinde toplayacağız ve böylece onlar **günahlarının derecesine göre** sınıflandırılacaklar.

84. Öyle ki, **yargı önüne** çıktıklarında, **Allah onlara**, "Sizler, anlamak için hiç **bir çaba** göstermeden[31] mesajlarımı yalanladınız, değil mi? **Peki değilse, onu anlamak için çaba göstermekten daha önemli**[32] neyle uğraşıyordunuz, **söyleyin bakalım**?" diyecek.[33]

85. **Ardından**, zulmüm ve haksızlıkta direnmelerinden dolayı hak ettikleri azap gerçekleşecek ve **azabı görünce korkudan** dilleri tutulacak.

86. Onlar, geceyi **içinde** sükûnete ersinler diye, gündüzü **olan biteni** görsünler diye yarattığımızı görmüyorlar mı? Elbette bunlarda imana ermek **isteyen** bir toplum için **alınacak** dersler vardı.

87. **Kıyamet** günü sura üflenecek ve o zaman Allah'ın dilediği kimselerin dışında, göklerde ve yerde olan herkes **tarifsiz bir** korkuya kapılarak **ölecek. Sura ikinci kez üflendiğinde ise yeniden dirilecekler ve** başları önlerine düşmüş bir halde Onun huzuruna çıkacaklar.

88. Senin şu yerinden oynatılmaz sandığın dağlar var ya, **Kıyamet günü** onların hepsinin bir bulut kütlesi gibi hareket ettiğini görürsün. Her şeyi en mükemmel şekilde yapan Allah'ın işidir **bu**! Şüphesiz O, sizin yapıp ettiğiniz her şeyden haberdardır!

---

[29] Lafzen: "*uzaklaştıkları zaman*"

[30] ***Dabbe*** hareket eden, devinen tüm canlılar için kullanılsa da yaygın olarak hayvanlar için, özelde de atlar için kullanılmıştır. Bu ayette ***dabbe*** (canlı) ile neyin kastedildiği konusunda bir belirsizlik vardır. Bu konuda hayli rivayet var, ancak bu rivayetlerden yola çıkarak kesin bir sonuca ulaşmak mümkün değildir. Her ne kadar, bu olayın Kıyametten önce Kıyamet alemeti olarak gerçekleşeceği konusunda yaygın bir kabul varsa da, ardından gelen 83. ayetin "*ve o gün*" diye başlaması ve yeniden diriltilişten (haşr) sonra olacakları anlatması, bu olayın ahiret ile ilgili olma ihtimalini güçlendiriyor. Muhtemelen bu canlı ile insan kastedilmektedir. Nitekim Ebu Ubeyde'ye göre de bu canlı ile mecazen insan kastedilmektedir. **(Meczau'l-Kur'an)**

[31] Yani, onları anlamadan ve anlamaya gayret etmeden. **Zemahşeri**

[32] Burada kastedilen "*Siz bu mühim işle uğraşmadığınıza göre, daha ne yapacaksınız?*" manasına gelmekte olup, sanki Allah "*Bunun dışında her iş, sanki yok hükmündedir*" demek istenmiştir. **Razi**

[33] Lafzen: "*dedi*"

89. Her kim Onun huzuruna iyi amellerle çıkarsa, karşılığında daha hayırlısını elde edecektir. Ve böyleleri o gün korkudan da emin olacaklardır.

90. Kimler de kötü amellerle gelirse, yüzükoyun ateşe atılacaklar ve **onlara** "Yaptıklarınızın karşılığını gördünüz mü **şimdi**?" denilecek.

91-92. De ki: "Ben sadece, bu şehri[1] mübarek kılan ve her şeyin sahibi olan Rabbe kulluk etmekle emrolundum! **Yine aynı şekilde, Ona** boyun eğmekle emrolundum! Bir de, bu Kuran'ı insanlara okuyup duyurmakla..!" **Bakın**! Kim doğru yola yönelirse kendisi için yönelmiş olur. Kim de hak yoldan saparsa, **kendi aleyhine sapmış olur. Böylelerine** de ki, "Ben sadece bir uyarıcıyım!"

93. Ve **yine** de **ki**: "Hamdolsun Allah'a! O size ayetlerini gösterecek ve siz de onları tanıyacaksınız; **ama artık o vakit bunun size bir yararı olmayacak**." Rabbin yaptıklarınızdan asla habersiz değildir.

KASAS SÛRESİ (28)

Mekke döneminde nazil olmuştur.
88 ayettir. Adını, 25. ayette geçen "el-Kasas" (kıssalar) kelimesinden almıştır.

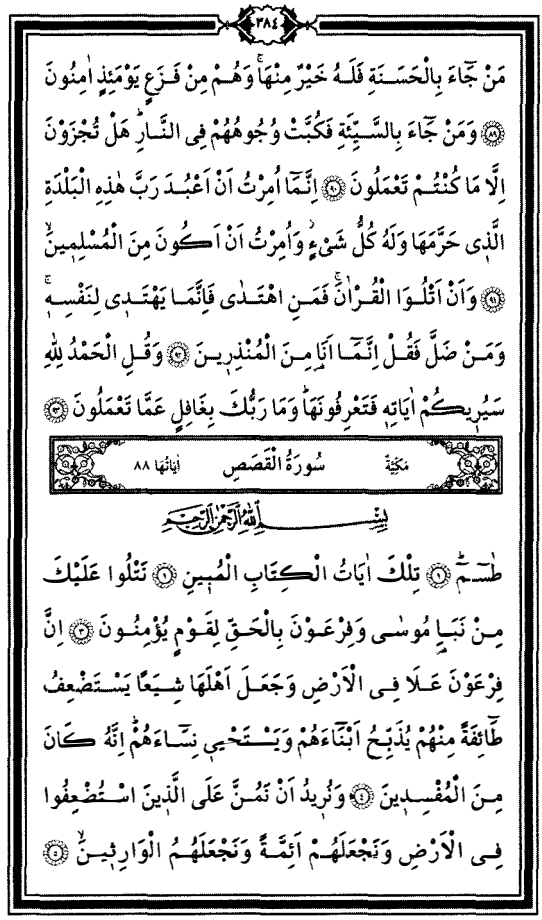

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ta. Sin. Mim.

2. Bunlar gerçeği apaçık ortaya koyan Kitab'ın ayetlerdir.

3. Biz sana - imanı seçen bir toplumun **ders çıkarması** için - Musa'yla Firavun arasında geçen olayların bir kısmını bütün gerçekliğiyle anlatacağız.

4. O ülkede, Firavun, büyüklük duygusuna kapılmış ve ülke halkını sınıflara ayırmıştı. **Öyle ki**, onlardan bir kısmının zayıf ve güçsüz düşmelerini sağlamak istiyor ve bunun için de **erkek** çocuklarını öldürüp **yalnız** kız **çocuklarını** sağ bırakıyordu. Çünkü o gerçekten de **yeryüzünde** düzeni bozan kimselerdendi.

5. Ancak Biz mazlumlardan yana çıkmak istiyor; örneğin[2] onları yeryüzünde önderler yapmak ve **Firavun gibilerin yerine** onları geçirmek istiyorduk[3].

---

[1] Yani, Mekke'nin. Tek olan Allah'a kulluk etmek üzere inşa edilen ilk mabedin, yani Kabe'nin burada bulunmasından dolayı Mekke şehri kutlu kılınmıştır.

[2] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l- âm* kabul ederek çevirdik.

[3] Lafzen: "*istiyoruz*"

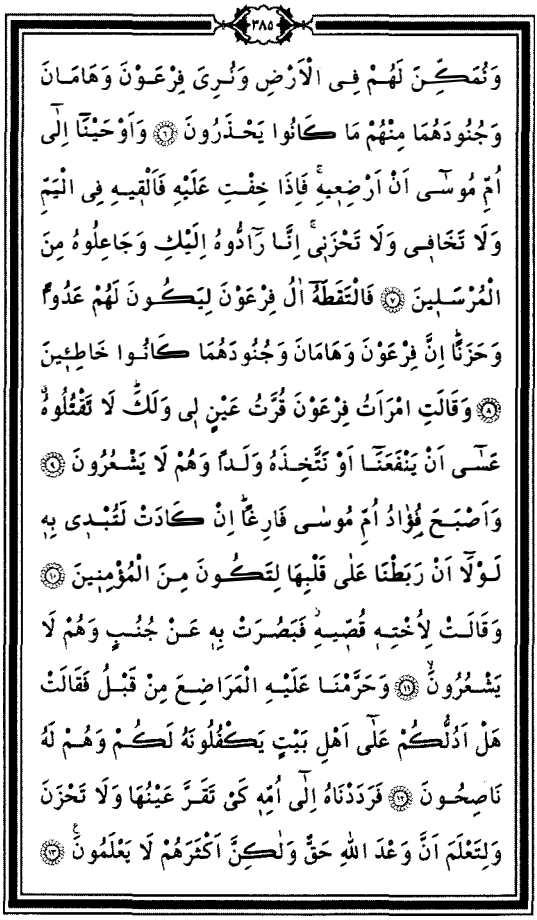

وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ
وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ ۝ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ
أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ
وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ
الْمُرْسَلِينَ ۝ فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا
وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ
۝ وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ
عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝
وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارِغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ
لَوْلَا أَنْ رَبَطْنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۝
وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَنْ جُنُبٍ وَهُمْ لَا
يَشْعُرُونَ ۝ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ
هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ
نَاصِحُونَ ۝ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ
وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝

6. **Ayrıca** onlara yeryüzünde güç, kuvvet ve iktidar vermek; Firavunu, Haman'ı ve onların ordularını **mazlumların eliyle** korktukları şeye uğratmak istiyorduk.[4]

7. **Bunun içindir ki,** Musa'nın annesine "Onu **bir süre** emzir!" diye vahyettik. Sonra da, "Başına bir şey gelmesinden korktuğunda onu nehrin sularına bırak. **Onun için** endişeye kapılma ve üzülme! Çünkü Biz onu sana **tekrar** kavuşturacağız ve onu peygamber yapacağız." **dedik.**

8. **Musa'nın annesi denileni yaptı.** Ardından, Firavunun ailesinden **birisi onu nehrin kenarında** sahipsiz bir şekilde bulup aldı. **Biz bunu, Musa'nın, ilerde** kendileri için bir düşman ve bir can sıkıntısı haline gelmesi için **böyle yaptık.** Zira Firavun, Hâman ve onların orduları yanlış yoldaydılar.

9. Firavun'un hanımı, **Firavuna,** "Bu çocuk" dedi, "hem senin hem de benim için bir neşe kaynağı olabilir! Onu öldürmeyin! Belki bize bir faydası olur! **Ne bileyim** belki de onu evlat ediniriz" Ve **tabi ki onlar böyle konuşurlarken, ileride olacakların** farkında değillerdi.

10 Bu arada Musa'nın annesi yüreği acıyla dolup taşarak sabahı etti; öyle ki eğer **sözümüze olan** inancını sonuna kadar canlı tutması[5] için yüreğine güç vermemiş olsaydık, onun **kim olduğunu** az kalsın açıklayacaktı.

11. **İşte durum böyleyken,** annesi **Musa'nın** ablasına "Onu izle!" dedi. Ve **kız da, Firavun ailesinden** kimseye hissettirmeden onu uzaktan gözetledi.

12. Ve Biz daha ilk günden **Musa**'nın, başka kadınlardan emmesini engelledik. Ve **kız kardeşi bu durumu öğrenince, onlara** "Size onun bakımını sizin adınıza üstlenecek ve onu en güzel şekilde eğitip yetiştirecek bir aile göstereyim mi?" dedi.

13. İşte böylece onu annesine **yeniden** kavuşturduk. **Bunu, sırf** annesi mutlu olsun, üzülmesin ve Allah'ın verdiği sözün mutlaka gerçekleşeceğini bilsin **diye böyle yaptık.** Ancak pek çok kimse **bunu** bilmez.

---

[4] Lafzen: "*göstermek istiyoruz*"

[5] Lafzen: "*inananlardan olması*"

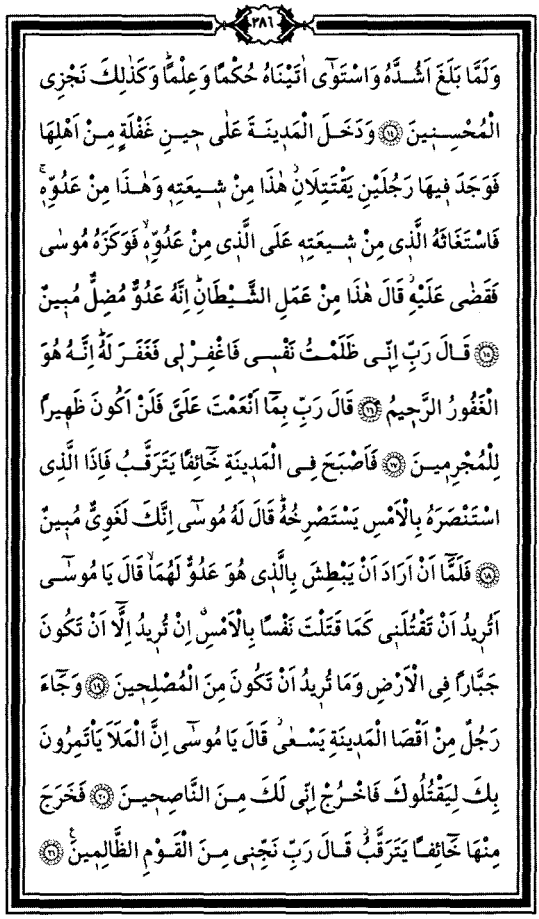

وَلَمَّا بَلَغَ اَشُدَّهٗ وَاسْتَوٰٓى اٰتَيْنٰهُ حُكْمًا وَّعِلْمًا ۭ وَكَذٰلِكَ نَجْزِي
الْمُحْسِنِيْنَ ۝ وَدَخَلَ الْمَدِيْنَةَ عَلٰي حِيْنِ غَفْلَةٍ مِّنْ اَهْلِهَا
فَوَجَدَ فِيْهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلٰنِ ۡ هٰذَا مِنْ شِيْعَتِهٖ وَهٰذَا مِنْ عَدُوِّهٖ ۚ
فَاسْتَغَاثَهُ الَّذِيْ مِنْ شِيْعَتِهٖ عَلَي الَّذِيْ مِنْ عَدُوِّهٖ ۙ فَوَكَزَهٗ مُوْسٰى
فَقَضٰى عَلَيْهِ ۡ قَالَ هٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطٰنِ ۭ اِنَّهٗ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ مُّبِيْنٌ
۝ قَالَ رَبِّ اِنِّيْ ظَلَمْتُ نَفْسِيْ فَاغْفِرْ لِيْ فَغَفَرَ لَهٗ ۭ اِنَّهٗ هُوَ
الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ ۝ قَالَ رَبِّ بِمَآ اَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ اَكُوْنَ ظَهِيْرًا
لِّلْمُجْرِمِيْنَ ۝ فَاَصْبَحَ فِي الْمَدِيْنَةِ خَاۗىِٕفًا يَّتَرَقَّبُ فَاِذَا الَّذِي
اسْتَنْصَرَهٗ بِالْاَمْسِ يَسْتَصْرِخُهٗ ۭ قَالَ لَهٗ مُوْسٰٓى اِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُّبِيْنٌ
۝ فَلَمَّآ اَنْ اَرَادَ اَنْ يَّبْطِشَ بِالَّذِيْ هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا ۙ قَالَ يٰمُوْسٰٓى
اَتُرِيْدُ اَنْ تَقْتُلَنِيْ كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًۢا بِالْاَمْسِ ۚ اِنْ تُرِيْدُ اِلَّآ اَنْ تَكُوْنَ
جَبَّارًا فِي الْاَرْضِ وَمَا تُرِيْدُ اَنْ تَكُوْنَ مِنَ الْمُصْلِحِيْنَ ۝ وَجَاۗءَ
رَجُلٌ مِّنْ اَقْصَا الْمَدِيْنَةِ يَسْعٰى ۡ قَالَ يٰمُوْسٰٓى اِنَّ الْمَلَاَ يَاْتَمِرُوْنَ
بِكَ لِيَقْتُلُوْكَ فَاخْرُجْ اِنِّيْ لَكَ مِنَ النّٰصِحِيْنَ ۝ فَخَرَجَ
مِنْهَا خَاۗىِٕفًا يَّتَرَقَّبُ ۭ قَالَ رَبِّ نَجِّنِيْ مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ ۝

14. **Derken Musa** büyüyüp olgunlaşınca, ona, **doğruyu yanlışı** anlayıp uygulayabilme yetisi verdik ve **onu hakikatin** bilgisiyle donattık. Biz, güzel davranmayı ilke edinenleri işte böyle ödüllendiririz.

15. **Günlerden bir gün Musa**, halkın **şehirde olup bitenden** habersiz **bir şekilde evlerinde oturduğu** bir sırada şehre indi ve orada birisi kendi soydaşlarından[6], diğeri de düşman taraftan iki kişinin kavga ettiğini gördü. Kendi sınıfından olan, düşman taraftan olana karşı ondan yardım istedi. Musa da bir yumruk indirip ötekinin işini bitirdi. Ama **hemen sonra pişman olarak**, "Bu" dedi, "düpedüz şeytanın işi! Şeytan insanı yoldan çıkaran apaçık bir düşmandır!"

16. Ve **ardından** "Rabbim!" diye **yalvardı**, "Ben kendi kendime yazık ettim! Beni affet!" **Rabbi de** onu affetti. Çünkü O **kullarına karşı** çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

17. **Bunun üzerine o da** "Rabbim!" dedi, "Bana bahşettiğin nimetlerden dolayı bir daha asla suçlulara arka çıkmayacağım!"

18. Böylece şehirde korku içinde sabahladı; **sonra da, çıkıp** etrafı kolaçan ederek **dolaşmaya başladı**. Bir de baktı ki, **dün** gece kendisinden yardım isteyen adam **yine** onu **yardıma** çağırıyor. **Bu sefer** Musa ona, "Belli ki, sen tam anlamıyla azgın birisisin!" dedi.

19. Ama yine de, ikisinin de ortak düşmanı olan **Mısırlıyı** tutmak isteyince, **Mısırlı ona**, "Ey Musa!" dedi, "Dün öldürdüğün adam gibi beni de mi öldürmek istiyorsun yoksa? Senin niyetin ortalığı yatıştırmak değil, memleketin başına zorba kesilmek!"

20. O sırada şehrin varoşlarından bir adam geldi koşarak; **ve ona** "Ey Musa!" dedi, "**Ülkenin** ileri gelenleri **toplanmışlar**, seni öldürmek için aralarında konuşuyorlar. Hemen **şehri** terk et. **İnan ki** ben senin iyiliğini istiyorum!"

21. Bunun üzerine Musa etrafı kolaçan edip, "Rabbim, şu zalimler topluluğuna karşı beni koru!" diye **dua ederek** korkuyla oradan uzaklaştı.

[6] Lafzen: "*kendi taraftarlarından*" Yani, İsrailoğulları'ndan.

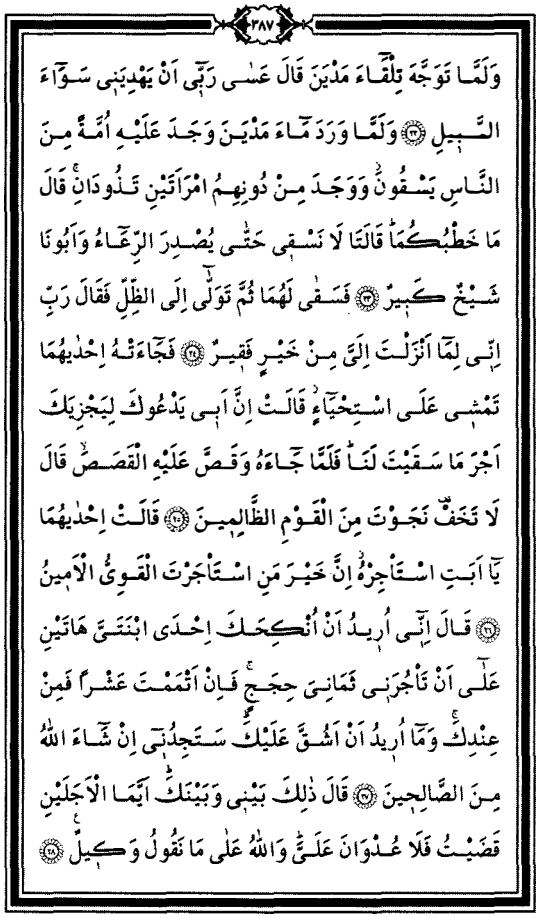
وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّيٓ أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَآءَ
ٱلسَّبِيلِ ۝٢٢ وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ
ٱلنَّاسِ يَسْقُونَ ۖ وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ ٱمْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ ۚ قَالَ
مَا خَطْبُكُمَا ۖ قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ ٱلرِّعَآءُ ۖ وَأَبُونَا
شَيْخٌ كَبِيرٌ ۝٢٣ فَسَقَىٰ لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰٓ إِلَى ٱلظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ
إِنِّي لِمَآ أَنزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ۝٢٤ فَجَآءَتْهُ إِحْدَىٰهُمَا
تَمْشِي عَلَى ٱسْتِحْيَآءٍ ۖ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ
أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا ۚ فَلَمَّا جَآءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ ٱلْقَصَصَ ۙ قَالَ
لَا تَخَفْ ۖ نَجَوْتَ مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ۝٢٥ قَالَتْ إِحْدَىٰهُمَا
يَٰٓأَبَتِ ٱسْتَـْٔجِرْهُ ۖ إِنَّ خَيْرَ مَنِ ٱسْتَـْٔجَرْتَ ٱلْقَوِيُّ ٱلْأَمِينُ
۝٢٦ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ٱبْنَتَيَّ هَٰتَيْنِ
عَلَىٰٓ أَن تَأْجُرَنِي ثَمَٰنِيَ حِجَجٍ ۖ فَإِنْ أَتْمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ
عِندِكَ ۖ وَمَآ أُرِيدُ أَنْ أَشُقَّ عَلَيْكَ ۚ سَتَجِدُنِيٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ
مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ۝٢٧ قَالَ ذَٰلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ ۖ أَيَّمَا ٱلْأَجَلَيْنِ
قَضَيْتُ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ ۖ وَٱللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ۝٢٨

22. Ve **sonra da** Medyen'e doğru yola çıkarken, **kendi kendine**, "Umarım Rabbim bana bir çıkış yolu gösterir!" dedi.

23. Derken Medyen'in su kuyularına ulaştı ve orada hayvanlarını sulayan insanlarla karşılaştı; ve onların az ilerisinde **hayvanlarını sudan** uzakta tutmaya çalışan iki kız gördü. **Kızların yanına vararak**, "Siz niye böyle bekliyorsunuz?"[7] diye sordu. **Kızlar**, "Çobanlar işlerini bitirip uzaklaşmadıkça biz **hayvanlarımızı** sulayamayız; **biz kadınız**, babamız da çok yaşlı, **gelemez**!" dediler.

24. Bunun üzerine Musa onların hayvanlarını sulayıverdi; sonra da gölgeye çekilip, **kendi kendine**, "Rabbim!" diye **mırıldandı**, "Bana yapacağın iyiliğe öylesine muhtacım ki!"

25. Az sonra o iki kızdan birisi utana sıkıla yanına gelip, "**Hayvanlarımızı** sulamana karşılık ücret vermek için babam seni çağırıyor!" dedi. Musa **kızla birlikte gidip** onun **babasının** yanına varınca başından geçenleri ona anlattı. O da "Korkma!" dedi, "Artık o zalim kavmin elinden kurtulmuş bulunuyorsun!"

26. Kızlardan birisi, "Babacığım!" dedi, "Onu ücret karşılığında **çoban olarak** yanında tutsan! Çünkü **bu delikanlı** ücret karşılığında tutabileceğin en uygun kişi! Hem güçlü ve kuvvetli, **hem de** güvenilir birisi."

27. **Bir süre sonra kızların babası Musa'ya**, "**Bak delikanlı**!" dedi, "Sekiz yıl yanımda çalışman karşılığında şu kızlarımdan birisini sana nikâhlamak istiyorum! Eğer bu süreyi on **yıla** tamamlarsan, artık bu da senin bileceğin bir şey! Ben seni zora koşmak istemem. İnşallah benim dürüst ve erdemli birisi olduğumu göreceksin."

28. Musa, "O seninle benim aramda bir şey" dedi, "Artık bu iki süreden hangisini tamamlarsam bana karşı bir kırgınlık[8] olmasın! Bu konuştuklarımıza Allah da şahit olsun!"

[7] Lafzen: "*sizin arzunuz ne?*"

[8] Lafzen: "*husumet / düşmanlık*"

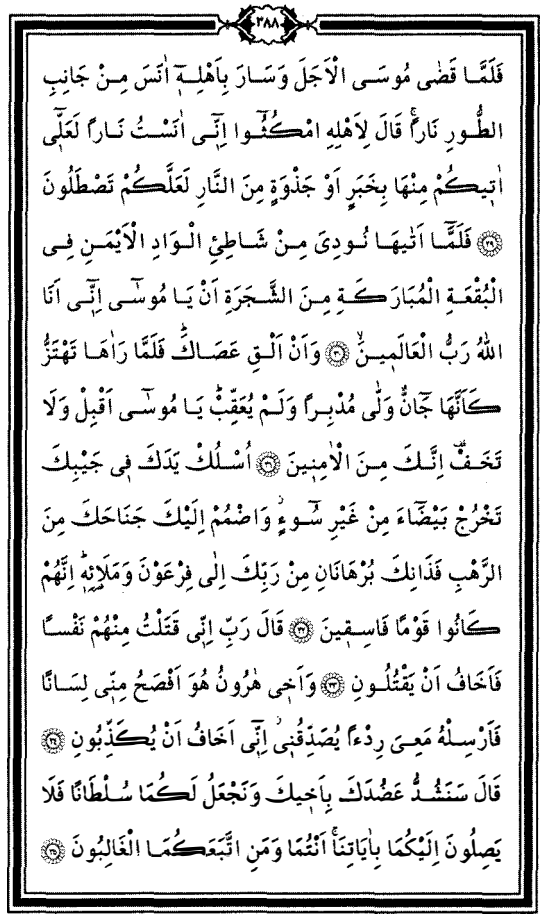

29. Ve Musa **nihayetinde** süreyi tamamladı. Sonra da ailesiyle birlikte yola koyuldu. **Derken Sina** Dağı'nın yamacında parıldayan bir ateş gördü ve ailesine "Az bekleyin hele!" dedi, "**İleride** gözüme bir ateş ilişti; **belki** size **yolumuzu nasıl bulabileceğimize dair** bir haber getirebilirim; ya da ısınabilmeniz için bir parça köz alır gelirim."

30-32. Fakat oraya yaklaşınca, o kutlu yerde, vadinin sağ yanındaki ağaç istikametinden kendisine "Ey Musa!" diye seslenildi, "Benim, Ben, yani Allah! Âlemlerin Rabbi! Âsânı yere bırak!" **Musa denileni yapıp da** âsânın bir küçük yılan gibi hareket ettiğini görünce, **korkarak** arkasına bakmadan dönüp kaçtı. **Allah ona** "Ey Musa!" dedi, "Geri dön, korkma! Çünkü sen güvendesin. Şimdi elini koynuna sok! Kusursuz bir şekilde bembeyaz, ışıl ışıl çıksın! Korkmayı bırakıp rahatla[9] artık! İşte bu iki **mucize**, senin, Rabbin tarafından Firavun ve onun ileri gelen adamlarına **gönderilen bir elçi olduğunu kanıtlayacak** delillerdendir. Çünkü onlar iyice yoldan çıkmış bir toplumdur."

33-34. Musa "Rabbim!" dedi, "Ben onlardan birisini öldürmüştüm; bu yüzden beni öldürmelerinden korkuyorum! Kardeşim Harun **var ya**, onun konuşması benden daha düzgün, daha açık ve anlaşılır. **Hiç olmazsa söylediklerimi** doğrulayarak **bana** yardımcı **olması için**, benimle birlikte onu da **elçi olarak** göndersen!"

35. **Allah da ona**, "Senin pazunu kardeşinle güçlendireceğiz; size öyle bir güç vereceğiz ki, size dokunamayacaklar bile! Mucizelerimiz sayesinde, siz ikiniz, size tabi olanlarla birlikte galip geleceksiniz!" dedi.

[9] Lafzen: "*Korkudan dolayı **açılan** kollarını indir*" Zemahşeri'nin de belirttiği gibi burada beklenmedik bir şey karşısında korkuya kapılan, insiyaki olarak elini kolunu açıp korunma durumuna geçen insanın korku sebebi veya nesnesi ortadan kalktıktan sonra sakinleşip, kolunu (Lafzen: kanadını) indirip, kendini toparlamasını dile getiren deyimsel bir ifadedir. Ayrıca bak: **Razi**

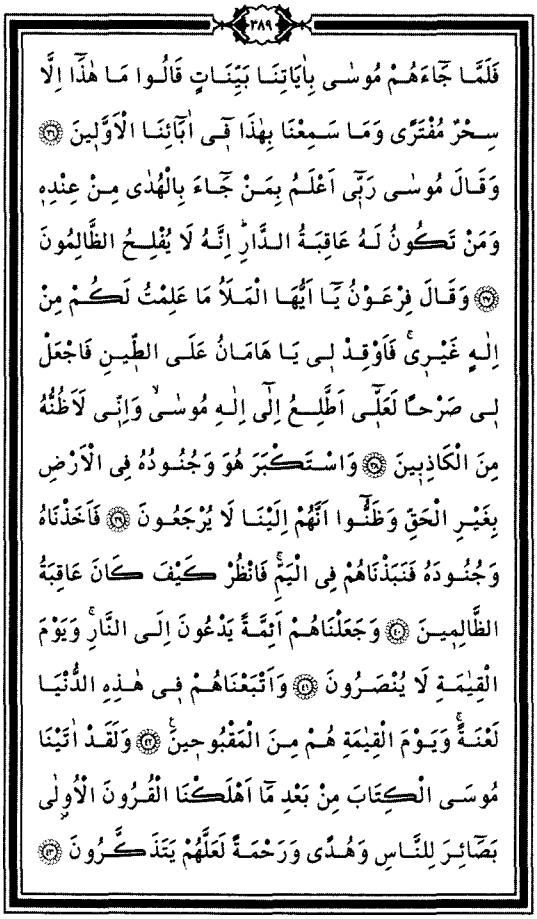
فَلَمَّا جَآءَهُمْ مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَآ اِلَّا
سِحْرٌ مُّفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِىٓ اٰبَآئِنَا الْاَوَّلِينَ ۝
وَقَالَ مُوسٰى رَبِّىٓ اَعْلَمُ بِمَنْ جَآءَ بِالْهُدٰى مِنْ عِنْدِهٖ
وَمَنْ تَكُونُ لَهٗ عَاقِبَةُ الدَّارِ اِنَّهٗ لَا يُفْلِحُ الظّٰلِمُونَ
۝ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يٰٓاَيُّهَا الْمَلَاُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ
اِلٰهٍ غَيْرِىْ فَاَوْقِدْ لِى يٰهَامٰنُ عَلَى الطِّيْنِ فَاجْعَلْ
لِّى صَرْحًا لَّعَلِّىٓ اَطَّلِعُ اِلٰٓى اِلٰهِ مُوسٰى وَاِنِّى لَاَظُنُّهٗ
مِنَ الْكٰذِبِينَ ۝ وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهٗ فِى الْاَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّٓوا اَنَّهُمْ اِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ ۝ فَاَخَذْنٰهُ
وَجُنُودَهٗ فَنَبَذْنٰهُمْ فِى الْيَمِّ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الظّٰلِمِينَ ۝ وَجَعَلْنٰهُمْ اَئِمَّةً يَّدْعُونَ اِلَى النَّارِ وَيَوْمَ
الْقِيٰمَةِ لَا يُنْصَرُونَ ۝ وَاَتْبَعْنٰهُمْ فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا
لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ هُمْ مِّنَ الْمَقْبُوحِينَ ۝ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا
مُوسَى الْكِتٰبَ مِنْ بَعْدِ مَآ اَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْاُولٰى
بَصَآئِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَّرَحْمَةً لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝

36. Musa onlara **gerçeği**[10] apaçık bir şekilde ortaya koyan mucizelerle varınca, "Bunlar" dediler, "düzmece bir sihirden başka bir şey değil! Biz bunun **söylediklerini** daha önce atalarımızdan **hiç** duymadık!"

37. Musa dedi ki: Kimin Onun katından bahşedilmiş bir doğru yol rehberi getirdiğini ve **nihayetinde** kimin güzel bir sonuçla[11] karşılaşacağını en iyi Rabbim bilir. Ancak kesin olan şu ki, zalimler asla iflah olmazlar!

38. Bunun üzerine Firavun, **ileri gelen adamlarına**, "Beyler!" dedi, "Ben, sizin için kendimden başka tanrı tanımıyorum! **Sizin tanrınız benim**." **Sonra veziri Haman'a dönerek** "ey Haman!" dedi, "Tuğla **yapmak** üzere **ocağı** yaktır ve bana **yüksek** bir kule inşa ettir[12] de çıkıp şu Musa'nın **yerde bulamadığım** tanrısı **gökte var mı**, bir bakayım hele(!) **Gerçi onun tanrısının gökte de olduğunu sanmıyorum**(!) Çünkü ben onun yalancı olduğuna eminim!"

39. İşte böylece o ve onun buyruğunda olanlar hakları ve hadleri olmadığı halde yeryüzünde büyüklük tasladılar. Sandılar ki Bize hiç dönmeyecekler!

40. Ve bu yüzden Biz, onu ve onun buyruğunda olanları kıskıvrak yakalayıp denize gömdük. Bak bakalım, zalimlerin sonu nasıl oldu!

41. Onları, **insanları cehennem** ateşine çağıran **kötülüğün** sembol tipleri haline getirdik. Kıyamet günü böylelerine asla yardım edilmeyecektir.

42. Onların bu dünyada lanetle anılmasını sağladık[13]. Ayrıca Kıyamet Günü onlar aşağılık kimselerin arasında yer alacaklar.

43. **Bakın**! Daha önceki **günahkâr** nesli yok etmemizin ardından, Musa'ya, insanların **hakikati** görmelerini sağlayacak **bir kaynak**, bir doğru yol rehberi ve bir rahmet olarak Kitab'ı[14] verdik; ola ki öğüt alıp **akıllarını başlarına toplarlar** diye...

[10] Musa'nın, Firavun ve yandaşlarına ilettiği ilahi mesajın gerçekliğini...

[11] Razi'ye göre, ***âkibetu'd-dâr*** (yurdun neticesi) ile "güzel sonuç" kastedilmektedir.

[12] Lafzen: "... *yak, ... inşa et*"

[13] Lafzen: "*Arkalarına lanet taktık*" Yani kıyamete kadar insanlar arasında, "Firavun gibi" ya da "Firavunca" gibi sıfatların çağrışımlarında kendini gösteren kötü şöhret ile anılmalarını sağladık.

[14] Yani Tevrat'ı

٢٩

وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ إِذْ قَضَيْنَآ إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ
وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٤٤﴾ وَلَٰكِنَّآ أَنْشَأْنَا قُرُونًا
فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ ۚ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ
تَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَٰكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ﴿٤٥﴾ وَمَا كُنْتَ
بِجَانِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَٰكِنْ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ لِتُنْذِرَ
قَوْمًا مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٦﴾
وَلَوْلَا أَنْ تُصِيبَهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا
رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا
أُوتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ ۚ أَوَلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ
مِنْ قَبْلُ ۖ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا ۖ وَقَالُوا إِنَّا بِكُلٍّ كَافِرُونَ
﴿٤٨﴾ قُلْ فَأْتُوا بِكِتَابٍ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعْهُ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٩﴾ فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ
أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ ۚ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ
هُدًى مِنَ اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥٠﴾

44. **Ve sana gelince Ey Muhammed!** Biz Musa'ya **İlahi** Buyruğu ilettiğimiz sırada sen o kutsal **vadinin** batı yamacında değildin. **Olup bitenlere** şahit olmadın.[15]

45. Üstelik onlarla senin aranda pek çok nesil yarattık; onlardan sonra nice kuşaklar gelip geçti. Medyen halkı arasında yaşayıp da **onlara** mesajlarımızı ileten de sen değildin. Ama peygamberleri gönderen hep Biz'dik.

46. Ayrıca **Musa'ya** nida ettiğimiz sırada sen **Sina** Dağının yamacında da değildin. Ancak, Rabbinin rahmetinin bir göstergesi olarak, senden önce kendilerine herhangi bir uyarıcı gelmemiş olan bir kavmi uyarman için **bunları sana anlatıyoruz.** Belki böylece **geçmişte olup bitenleri** düşünüp ders alanlar olur.

47. Şayet **Hesap Günü,** kendi elleriyle yapıp ettiklerinden dolayı başlarına bir musibet geldiğinde, "Yarabbi, **vaktiyle** bize de elçiler gönderseydin de, biz de Senin mesajlarına uysak ve **Sana** iman edenlerden olsaydık ya!" diyecek olmasalardı **seni göndermezdik.**

48. Buna rağmen **müşriklere** katımızdan hak **bir Kitap** geldiği zaman, "Musa'ya verilen **kitabın** bir benzeri **Muhammed**'e de verilseydi ya!" derler. Fakat böyleleri daha önce Musa'ya verilen kitabı da inkâr etmemişler miydi? Şimdi de "**Tevrat ve Kur'an** birbirini destekleyen iki aldatmaca[16] **kitabı**! Biz bunların ikisin de inanmıyoruz!" diyorlar.

49. De ki: **Söylediğinizde** gerçekten samimiyseniz, Allah katından, doğru yolu bu ikisinden daha iyi gösteren bir kitap getirin de, ben de ona uyayım!

50. Eğer senin bu önerine **olumlu bir** cevap veremiyorlarsa, bil ki onlar kesinlikle kendi heva ve heveslerinin peşindedirler. Allah'ın **gönderdiği hakikate yöneltecek** bir rehber olmadan, **sırf** kendi arzu ve isteklerinin peşine düşen kimseden daha sapık kim olabilir? Kesin olan şu ki, Allah, zulmü alışkanlık haline getiren bir toplumu doğru yola yöneltmez.

---

[15] Lafzen: "*şahitlerden olmadın*" Burada, Musa ile ilgili bize anlatılan bu şeyleri vahiy dışında her hangi bir kanaldan öğrenmemizin mümkün olmadığı ifade edilmektedir.

[16] İbn Kesir, Ebu Amr ve Medine Kurrası bu ayeti ***sâhirâni*** (iki sihirbaz) şeklinde okumuşlardır. **(Razi)** Yani Hz. Musa ve Hz. Muhammed.

٢٩١

وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝ الَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهٖ هُمْ بِهٖ يُؤْمِنُونَ ۝ وَاِذَا يُتْلٰى عَلَيْهِمْ
قَالُوٓا اٰمَنَّا بِهٖٓ اِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَآ اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهٖ مُسْلِمِينَ
۝ اُولٰٓئِكَ يُؤْتَوْنَ اَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا وَيَدْرَؤُنَ
بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۝ وَاِذَا سَمِعُوا
اللَّغْوَ اَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَآ اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ ۝ اِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ
اَحْبَبْتَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَهْدِي مَنْ يَّشَآءُ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ
۝ وَقَالُوٓا اِنْ نَّتَّبِعِ الْهُدٰى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ اَرْضِنَا اَوَلَمْ
نُمَكِّنْ لَّهُمْ حَرَمًا اٰمِنًا يُّجْبٰٓى اِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِّزْقًا
مِّنْ لَّدُنَّا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝ وَكَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ
قَرْيَةٍ بَطِرَتْ مَعِيشَتَهَا فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ
بَعْدِهِمْ اِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ ۝ وَمَا كَانَ رَبُّكَ
مُهْلِكَ الْقُرٰى حَتّٰى يَبْعَثَ فِٓي اُمِّهَا رَسُولًا يَّتْلُوا عَلَيْهِمْ
اٰيَاتِنَا وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرٰٓى اِلَّا وَاَهْلُهَا ظَالِمُونَ ۝

51-53. **Bakın**! Biz vahyi, **üzerinde** düşünüp öğüt almaları için artarda gönderdik. Daha önce kendilerine Kitap verdiğimiz **erdemli** kimseler, bu **Kitab**'a da inanırlar[17]. Nitekim onlara **bu Kitabın mesajları** okunduğu zaman, "Biz **buna** inandık; çünkü bu, Rabbimiz katından gelmiş olan hakikatin ta kendisidir. Zaten, bu **bize ulaşmadan** önce de biz Ona yürekten boyun eğen kimselerdik!" demişlerdi.

54. İşte onlara, zorluklara göğüs gerip kötülüğü iyilik ile savmaları ve kendilerine verdiğimiz rızktan ihtiyaç sahiplerine vermelerinden dolayı iki kat mükâfat verilecektir.

55. Ayrıca onlar çirkin bir sataşma duyduklarında onu dikkate **bile** almazlar; ve **böyle yapanlara**, "Bizim yaptıklarımızın hesabını biz vereceğiz; sizin yaptıklarınızınkini de siz! Siz işinize bakın![18] Bizim, **eğriyi doğruyu** bilmeyenlerle işimiz yok!" derler.

56. Gerçek şu ki, sen sevdiğin herhangi birisini hidayete erdiremezsin! Ancak Allah dilediğini hidayete erdirir.[19] Çünkü O, kimin hidayete yönelmeye yatkın[20] olduğunu daha iyi bilir.

57. Bir de, "**Haklısın ama**, biz seninle birlikte doğru yolu seçersek bizi yerimizden yurdumuzdan ederler!" diyenler[21] var. **Söyle onlara**, Biz kendilerini, her tür ürünü ayaklarına kadar getirerek kendilerini rızıklandırdığımız güvenli bir beldeye yerleştirmedik mi?[22] Ne var ki çokları bunun farkında bile değil!

58. **Şunu bilsinler ki**, Biz, refah içerisinde azgınlaşan nice memleketleri helak ettik. İşte onların yaşadıkları yerler ortada! Şimdi hepsinin yerinde yeller esiyor![23] Çünkü ebediyen kalacak olan sadece Biziz.

59. Bununla birlikte, yine de Rabbin herhangi bir şehir **halkını**, o memleketin başkentine mesajlarımızı duyuracak bir peygamber göndermedikçe helak etmez. Biz bir memleketi, ancak orda yaşayanlar zulmü bir yaşam tarzı haline getirirse helak ederiz.

---

17) Zımnen "kendilerinin Ehl-i Kitap olduğunu iddia eden Yahudi ve Hıristiyanların bu kitaba inanmaları gerekir"

18) Lafzen: "*selam üzerinize olsun*"

19) Bak: Yunus: 25'in dipnotu

20) Mühtedin kelimesinin bu anlam örgüsü içerisinde tercih ettiğimiz çevirisi için bak: **Beyzavi.** Ayrıca bu çeviriyi destekleyen benzer yorumlar için bak: **Razi, Zemahşeri** ve **İbn Kesir**

21) Haris b. Amir gibi bazı müşrikler

22) Zımnen, "Sizi bundan dolayı memleketinizden sürerlerse, Biz sizi tıpkı geçmişte yaptığımız gibi güzel bir memlekete yerleştiririz."

23) Lafzen: "*İşte evleri! Onlardan sonra orada çok az oturuldu.*"

٢٩٢

وَمَآ أُوتِيتُم مِّن شَيْءٍ فَمَتَٰعُ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَزِينَتُهَا ۚ وَمَا
عِندَ ٱللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰٓ ۚ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝ أَفَمَن وَعَدْنَٰهُ وَعْدًا
حَسَنًا فَهُوَ لَٰقِيهِ كَمَن مَّتَّعْنَٰهُ مَتَٰعَ ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ
يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ مِنَ ٱلْمُحْضَرِينَ ۝ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ
شُرَكَآءِىَ ٱلَّذِينَ كُنتُمْ تَزْعُمُونَ ۝ قَالَ ٱلَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ
ٱلْقَوْلُ رَبَّنَا هَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَغْوَيْنَآ ۖ أَغْوَيْنَٰهُمْ كَمَا غَوَيْنَا ۖ تَبَرَّأْنَآ
إِلَيْكَ ۖ مَا كَانُوٓا۟ إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ۝ وَقِيلَ ٱدْعُوا۟ شُرَكَآءَكُمْ
فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا۟ لَهُمْ وَرَأَوُا۟ ٱلْعَذَابَ ۚ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا۟
يَهْتَدُونَ ۝ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَآ أَجَبْتُمُ ٱلْمُرْسَلِينَ
۝ فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ ٱلْأَنۢبَآءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَآءَلُونَ ۝
فَأَمَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحًا فَعَسَىٰٓ أَن يَكُونَ مِنَ
ٱلْمُفْلِحِينَ ۝ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخْتَارُ ۗ مَا كَانَ لَهُمُ
ٱلْخِيَرَةُ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۝ وَرَبُّكَ يَعْلَمُ
مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ۝ وَهُوَ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ لَهُ
ٱلْحَمْدُ فِى ٱلْأُولَىٰ وَٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَلَهُ ٱلْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝

60. Size verilen her şey dünya hayatına ait **geçici** hazlardan, süs ve gösterişten ibarettir. Oysa Allah katında olan **öte dünyanın nimetleri** daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hal böyleyken, hâlâ aklınızı kullanmamakta direnecek misiniz?

61. Kendisine, **ahirette** gerçekleşeceğini göreceği güzel bir vaatte bulunduğumuz kimsenin **durumu**, hiç dünyadayken kendisine **geçici** doyumlar sağladığımız, ama ardından Kıyamet Günü yakalanıp hesaba çekilecek olan kimseninki gibi olur mu?

62. Çünkü o gün Allah onlara seslenerek, "Hani" diyecek, "tanrılıkta bana ortak olduğunu sandığınız varlıklar şimdi neredeler?"

63. Bunun üzerine, azabın başlarına geleceğini **gören önderler**, "Rabbimiz!" diyecekler, "**Tamam**, onlar bizim azdırdığımız kimseler! **Bunu kabul ediyoruz.** Biz kendimiz azdığımız gibi onları da azdırmıştık! Ancak şimdi **onları** Sana havale ediyoruz. İşin gerçeği onlar zaten bize **de** tapmıyorlardı.[24]

64. Ve **sonra da diğerlerine "Hadi"** denilecek, "**tanrı olduklarına** şahitlik ettiğiniz varlıklara yalvarın da size cevap versinler bakalım!" Ardından onlar **o varlıklara** yalvaracaklar, ama berikiler onlara hiçbir cevap veremeyecekler. **Göre göre** sadece azabı görecekler **karşılarında. Bu çaresiz duruma düşeceklerine** vaktiyle doğru yola yönelselerdi ya!

65. Nitekim **o** Gün böylelerine seslenilerek, "**Söyleyin bakalım**, peygamberlerin **davetine** ne cevap vermiştiniz?" denilecek.

66. Ne var ki o Gün, bütün mazeret kapıları kapanacak ve **"Şimdi ne cevap versek?" diye** birbirlerine bir şey soracak halleri bile kalmayacak.

67. Ancak, **vaktiyle, yaptıklarından** pişman olup imanı seçen ve **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler **kesinlikle böyle olmayacak. Böyle birisi, ahirette,** kurtuluşa erenlerin arasında olmayı **elbette** umabilir.

68. Gerçek şu ki, dilediğini yaratan ve **dilediğini de elçi olarak**[25] seçen senin Rabbindir; onların **bu konuda** tercih hakkı yoktur.[26] Sınırsız kudret ve yüceliğiyle Allah onların tanrısal nitelikler yakıştırdığı varlıklardan çok yücedir.

69. Allah onların kalplerinde gizlediklerini de bilir; ifşa ettiklerini de!

70. Çünkü Odur Allah; Ondan başka ilah yoktur. Dünyada da, ahirette de *hamd* ona mahsustur. Nihai karar Onundur; ve hepiniz Ona döndürüleceksiniz.

---

[24] Zımnen, "*onlar Bize değil kendi bencil arzularına tapıyorlardı*"

[25] Bak: **Razi**

[26] Buradaki ***mâ*** edatına müfessirler genellikle bizim de tercih ettiğimiz "olumsuzluk" anlamı vermişlerdir. Bunun yanında, bu edata, bazı klasik ve çağdaş âlimler (Örn. Zemahşeri, Taberi, Esed) tarafından ***mâ-ı mevsule*** anlamı da verilmiştir. Ancak Esed'in bu

çeviriyi savunma babında zikrettiği, bu yorumun, Kuran'da zikredilen, "insanın iyi ile kötü arasında seçim yapma sorumluluğu altında olduğu" ilkesiyle çeliştiği şeklindeki yaklaşımı, kanaatimize göre bu ayette söz konusu olan seçimin mahiyetinin doğru anlaşılamamasından kaynaklanmaktadır. Çünkü ayet mutlak anlamda "iyi ile kötü arasındaki seçimden" (tercih ve iradeden) değil, "Allah'ın, herhangi bir insanı peygamber yapıp yapmamasındaki tercih ve seçiminden" söz etmektedir. Daha önce geçen 65. ayet "Müşriklere, peygambere karşı nasıl bir tavır takındıklarını" sormaktadır. Nitekim onların, peygamberi inkar bağlamında ileri sürdükleri "Bu Kuran'ın iki şehirden **birisinde yaşayan** iki büyük adamdan birisine indirilmesi gerekmez miydi?" (**Zuhruf:31**) şeklindeki itirazları bilinmektedir. Dolayısıyla burada müşriklerin daha önce ileri sürdükleri, ama Kıyamet Günü dile getiremedikleri bu itiraza zımnen cevap verilmektedir. Şurası zaten açıktır ki, Allah kimi resul (elçi) yapacağına kendisi karar verir ve bu konuda o kişinin herhangi bir tercihi söz konusu değildir. Kuran'da da örnekleri sıkça görüldüğü gibi, peygamber olarak seçilenler bu görevle hiç de beklemedikleri bir anda karşı karşıya kalıyorlar. Bu görevin kendilerine verilmemesini isteyenlerin (örn: Musa a.s.) isteği kabul edilmediği gibi, görevi ifadan vaz geçmeye kalkanların da (Örn: Yunus a.s.) bu seçimine izin verilmiyor.

٢٩٣

قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ الَّيْلَ سَرْمَدًا اِلٰى يَوْمِ
الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ بِضِيَآءٍ اَفَلَا تَسْمَعُونَ
۝ قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ جَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا اِلٰى
يَوْمِ الْقِيٰمَةِ مَنْ اِلٰهٌ غَيْرُ اللّٰهِ يَاْتِيكُمْ بِلَيْلٍ تَسْكُنُونَ فِيهِ
اَفَلَا تُبْصِرُونَ ۝ وَمِنْ رَحْمَتِهٖ جَعَلَ لَكُمُ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ
لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝
وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ اَيْنَ شُرَكَآءِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ
۝ وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ
فَعَلِمُوٓا اَنَّ الْحَقَّ لِلّٰهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۝
اِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسٰى فَبَغٰى عَلَيْهِمْ وَاٰتَيْنَاهُ
مِنَ الْكُنُوزِ مَآ اِنَّ مَفَاتِحَهٗ لَتَنُٓوأُ بِالْعُصْبَةِ اُولِى الْقُوَّةِ
اِذْ قَالَ لَهٗ قَوْمُهٗ لَا تَفْرَحْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ ۝
وَابْتَغِ فِيمَآ اٰتٰيكَ اللّٰهُ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ
مِنَ الدُّنْيَا وَاَحْسِنْ كَمَآ اَحْسَنَ اللّٰهُ اِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ
الْفَسَادَ فِى الْاَرْضِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ۝

71. De ki **o müşriklere**: Hiç düşündünüz mü? Allah geceyi üzerinizde Kıyamet Gününe kadar sürekli kılacak olsa, **söyleyin bakalım**, size ışık getirebilecek Allah'ın dışında ilah mı var? **Gerçek buyken**, hâlâ **hakikatin sesine** kulak vermeyecek misiniz?

72. De ki: Hiç düşündünüz mü: **Aynı şekilde** Allah Kıyamet Gününe kadar gündüzü üzerinize sürekli kılsa, **söyleyin bakalım**, kendisinde dinlenip sükûnete kavuştuğunuz geceyi size geri getirebilecek Allah'ın dışında ilah mı var? Hâlâ **gerçeği** görmeyecek misiniz?

73. Oysa rahmetinin bir göstergesi olarak, birisinde dinlenip sükûnete kavuşasınız, ötekinde de Allah'ın lütfundan nasibinizi alasınız ve **bunlardan dolayı da Kendisine** şükredesiniz diye geceyi ve gündüzü sizin için yaratan Odur.

74. **Evet Allah** o Gün[27] onlara seslenip, "Hani, **tanrı olduğunu** sandıklarınız nerede?" diye soracak.

75. **Ancak onlar cevap veremeyecekler.** Ve Biz **bunun üzerine** her ümmetten bir şahit çağıracağız; **sonra da diğerlerine**, "**Geçmişteki iddialarınızı doğrulayacak** bir delil getirin bakalım!" diyeceğiz. Ve böylece gerçek olanın bütünüyle Allah'ın **söylediği gibi** olduğunu; ve bütün o düzmece tanrıların da kendilerini terk etmiş olduğunu görecekler!

76-77. **Hesap Gününde bu duruma düşmek istemeyenler, dinlesinler: Şu ünlü** Karun[28] Musa'nın kavmindendi. **O, büyük bir servete sahip olduğu için** onlara tahakküm etmeye kalkıyordu. Biz ona öyle hazineler vermiştik ki, sadece onların anahtarlarını **taşımaya** bile güçlü kuvvetli bir grup adamın[29] gücü zor yetiyordu. Bir seferinde soydaşları ona, "**Servetinden dolayı** böyle böbürlenme!" dediler, "Çünkü Allah böbürlenenleri sevmez! Allah'ın sana verdiği serveti **hayra** kullanarak, ahiret yurdunda **iyi bir yer** elde etmeye bak! Pek tabi, bu dünyada da payını unutma! Allah sana nasıl iyilikte bulunduysa sen de başkalarına öyle iyilik et! Sakın yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışma! Çünkü Allah bozgunculuk çıkaranları sevmez."

---

[27] Yani Kıyamet Günü. Sure tekrar 62-65. ayetlerde temas edilen konuya döndü.

[28] Hiç kimsenin sahip olamayacağı bir servete sahip olarak, tarih boyunca servetin, zenginliğin ve bundan kaynaklanan kibir ve gösterişin simgesi olmuş bir kimse.

[29] ***Usbe*** on yahut daha fazla (kırka kadar) adamdan oluşan topluluk demektir. Bizim "anahtarlar" diye çevirdiğimiz ***mefâtih*** kelimesi ise, ya "anahtar" anlamına gelen ***miftah*** veya ***miftâh*** kelimesinin; ya da kilit altındaki şey (hazine sandığı) anlamına gelen ***meftah*** kelimesinin çoğuludur. İkinci durumda anlam, "*Hazinelerini güçlü kuvvetli bir grubun taşıyamadığı*" şeklinde olur.

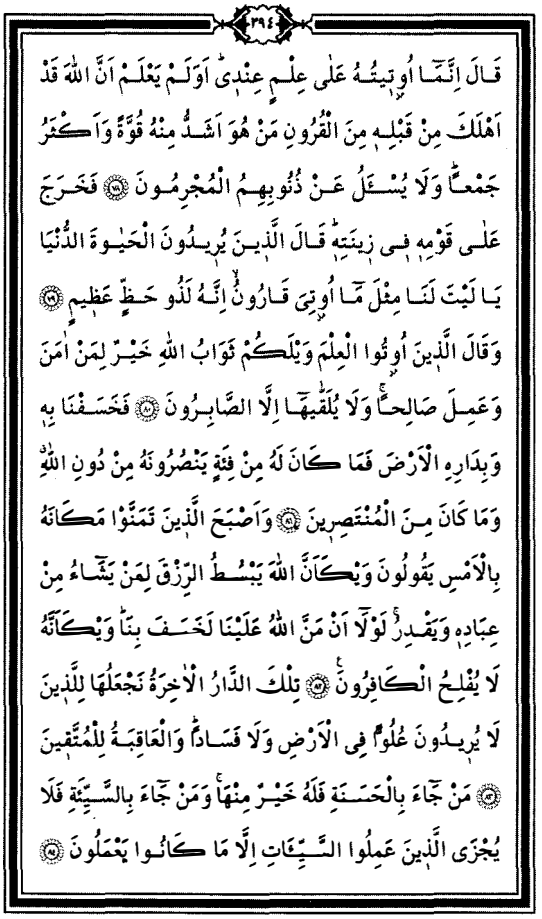

قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُۥ عَلَىٰ عِلْمٍ عِندِىٓ ۚ أَوَلَمْ يَعْلَمْ أَنَّ ٱللَّهَ قَدْ
أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِۦ مِنَ ٱلْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرُ
جَمْعًا ۚ وَلَا يُسْـَٔلُ عَن ذُنُوبِهِمُ ٱلْمُجْرِمُونَ ﴿٧٨﴾ فَخَرَجَ
عَلَىٰ قَوْمِهِۦ فِى زِينَتِهِۦ ۖ قَالَ ٱلَّذِينَ يُرِيدُونَ ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا
يَٰلَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَآ أُوتِىَ قَٰرُونُ ۙ إِنَّهُۥ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٧٩﴾
وَقَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ وَيْلَكُمْ ثَوَابُ ٱللَّهِ خَيْرٌ لِّمَنْ ءَامَنَ
وَعَمِلَ صَٰلِحًا ۚ وَلَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلصَّٰبِرُونَ ﴿٨٠﴾ فَخَسَفْنَا بِهِۦ
وَبِدَارِهِ ٱلْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُۥ مِن فِئَةٍ يَنصُرُونَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ
وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُنتَصِرِينَ ﴿٨١﴾ وَأَصْبَحَ ٱلَّذِينَ تَمَنَّوْا۟ مَكَانَهُۥ
بِٱلْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيْكَأَنَّ ٱللَّهَ يَبْسُطُ ٱلرِّزْقَ لِمَن يَشَآءُ مِنْ
عِبَادِهِۦ وَيَقْدِرُ ۖ لَوْلَآ أَن مَّنَّ ٱللَّهُ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا ۖ وَيْكَأَنَّهُۥ
لَا يُفْلِحُ ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٨٢﴾ تِلْكَ ٱلدَّارُ ٱلْءَاخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ
لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۚ وَٱلْعَٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ
﴿٨٣﴾ مَن جَآءَ بِٱلْحَسَنَةِ فَلَهُۥ خَيْرٌ مِّنْهَا ۖ وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَلَا
يُجْزَى ٱلَّذِينَ عَمِلُوا۟ ٱلسَّيِّـَٔاتِ إِلَّا مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾

78. Buna karşılık **Karun** onlara, "Ben bu serveti, bilgim sayesinde elde ettim." dedi. Peki, o, Allah'ın, kendisinden önceki dönemlerde ondan daha güçlü ve daha fazla servete sahip nicelerini, **sırf böyle kibirlendikleri için** helak ettiğini bilmiyor mu? Ama şu var ki, suçluluğu kesinleşmiş olanlara **işledikleri** günahları hatırlatmanın bir yararı olmaz[30]!

79. İşte **Karun** hep böyle bir görkem ve gösteriş arasında soydaşlarının karşısına çıkardı. Öyle ki, yalnızca dünya hayatına gözlerini dikenler, "Ah n'olurdu! Karun'un sahip olduğu kadar bizim de **servetimiz** olsaydı! O gerçekten çok şanslı birisi!" diye **ona imrenirlerdi**.

80. Ancak kendilerine hakikatin bilgisi bahşedilmiş kimseler, "Yazıklar olsun size!" derlerdi; "**Bilmiyor musunuz**, gerçekten iman edip, dürüst ve erdemli davrananlar için Allah'ın vereceği karşılık daha hayırlıdır. Ama tabi **ki böyle nimetlere, Allah yolunda** zorluklara katlananlardan başkası nail olmaz."

81. Ve sonunda onu da, evini barkını da yere batırdık. Allah'a karşı kimse onu koruyamadı. Zaten, kendi kendisini kurtaracak durumda da değildi.

82. Ve daha dün onun yerinde olmak isteyenler, Karun'un başına gelenleri görünce, "Şu düştüğümüz duruma bakın! Demek ki dilediğinin rızkını genişleten, dilediğine de ölçülü ve idareli veren Allah'mış. Eğer Allah bize lütfetmemiş olsaydı, kesinlikle biz de yerin dibine geçerdik. Vay be! Demek ki nankörlük yapanlar iflah olmuyorlarmış!" dediler.

83. Ancak ahiret yurduna gelince, Biz orayı yeryüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk çıkarmayan kimseler için ayırdık. Çünkü gelecek, **Allah'a kullukta** samimi olanların olacaktır.

84. Kim Allah'ın huzuruna bir iyilik yaparak çıkarsa, **karşılık olarak** daha iyisini, daha üstününü bulacaktır. Ve kim de bir kötülük yaparak çıkarsa, **bilsin ki** kötülük yapanlar sadece yaptıklarının karşılığını görecektir.

30) Lafzen: "*suçlulara günahlarından sorulmaz!*" Yani günah işlemeyi niçin sürdürdüklerini sormanın, onlara bu yaptıklarının günah olduğunu hatırlatmanın bir yararı olmaz.

85. Ve **bil ki,** Kuran'ı sana veren[31] Allah, şüphesiz ulaşman gereken yere de seni ulaştıracaktır. De ki: Kimin doğru yolda **yürüdüğünü,** kimin de iyice yoldan çıktığını en iyi bilen Rabbimdir.

86-87. Sen o Kitabın sana verileceğini beklemiyordun. Ama bu, Rabbinin rahmetinin bir göstergesi olarak **sana verildi.** Bundan böyle artık kesinlikle kâfirlere arka çıkma! Ve bir kere Allah'ın ayetleri sana indirildiğine göre, bundan böyle artık, sakın seni ondan alıkoymalarına fırsat verme! **Tersine, bu kitapla** insanları Rabbine çağır. Ve sakın Allah'tan başka varlıklara tanrısal nitelikler yakıştıranlardan olma!

88. Allah ile bir tutup, başka bir tanrıya yalvarmaya kalkışma! Çünkü Ondan başka ilah yoktur. Onun Zatından başka her şey yok olmaya mahkûmdur. Egemenlik[32] bütünüyle onun elindedir. Sonunda da Ona döndürüleceksiniz.

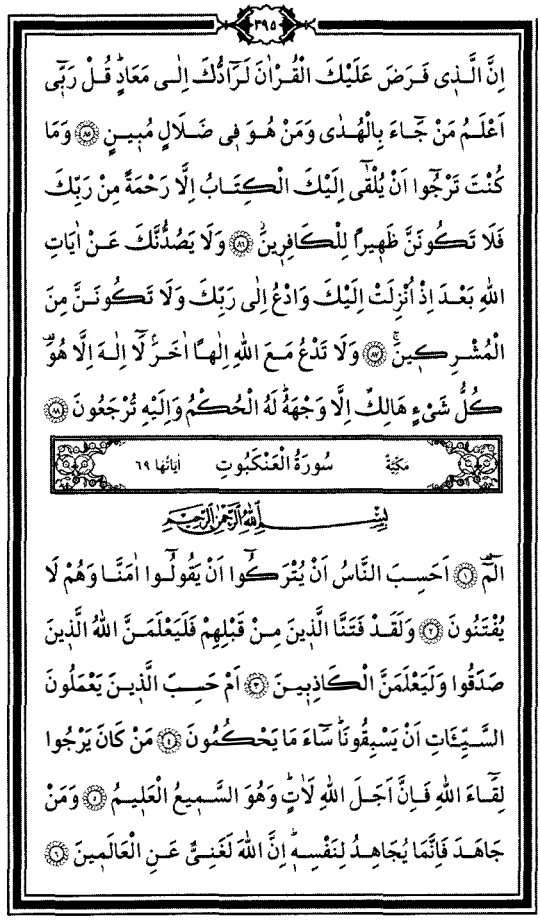
إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ ۚ قُل رَّبِّي
أَعْلَمُ مَن جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨٥﴾ وَمَا
كُنتَ تَرْجُو أَن يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ
فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ آيَاتِ
اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ ۖ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ۖ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ ۘ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ
كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ۚ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

ANKEBUT SÛRESİ (29)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 69 ayettir. Adını, 41. ayette geçen ve kâfirlerin yaptıklarının "örümcek (ankebut) ağı" gibi dayanıksız olduğuna ilişkin yapılan benzetmeden almıştır.

سُورَةُ الْعَنكَبُوتِ مكية ايانها ٦٩
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
الٓمٓ ﴿١﴾ أَحَسِبَ النَّاسُ أَن يُتْرَكُوا أَن يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا
يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ
السَّيِّئَاتِ أَن يَسْبِقُونَا ۚ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾ مَن كَانَ يَرْجُو
لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَن
جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Mim.

2. İnsanlar, sadece "İman ettik!" demekle, **imanlarında** sınanmadan[1] salıverileceklerini mi sanıyorlar?

3. Biz – **sizi sınadığımız gibi** - daha önceki kuşakları da sınamıştık. Allah, **imanlarında** samimi olanları da; yalancı olanları da ortaya çıkaracaktır.

4. Yoksa kötülük yapanlar bizden kurtulabileceklerini mi sanıyorlar? Ne saçma bir düşünceye sahipler!

5. Kim **Kıyamet Günü** Allah'ın **lütuf ve ihsanı**[2] ile karşılaşma beklentisi içindeyse, **bunun gereğini yerine getirsin;** çünkü Allah'ın **belirlediği** ecel mutlaka gelip çatacaktır. O **her şeyi** işitir; **her şeyi** bilir.

6. Kim **Allah yolunda** çaba gösterirse, o bunu kendi **iyiliği** için yapmış olur. Çünkü Allah hiç kimseye muhtaç değildir.

---

[31] Lafzen: "*farz kılan*" Taberi'nin naklettiğine göre Mücahit ***farada aleyke*** ibaresini ***ellezi a'tâkehu*** (sana onu veren) ibaresiyle tefsir etmiştir.

[32] Lafzen: "*hüküm*"

[1] Yani imanlarından dolayı başlarına gelecek bir bela ve musibet karşısında, o zorluklara ve musibete göğüs gererek, imanlarında ne kadar samimi olduklarını göstermeden...

[2] Bu tefsiri eklenti Razi'nin yorumuna dayanmaktadır.

٢٩١

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّـَٔاتِهِمْ
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَحْسَنَ الَّذِى كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝٧ وَوَصَّيْنَا
الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا ۖ وَاِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِى مَا لَيْسَ
لَكَ بِهٖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۚ اِلَىَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ۝٨ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ
فِى الصّٰلِحِينَ ۝٩ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ فَاِذَآ
اُوذِىَ فِى اللّٰهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِ ۖ وَلَئِنْ جَآءَ
نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ اِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ۚ اَوَلَيْسَ اللّٰهُ بِاَعْلَمَ
بِمَا فِى صُدُورِ الْعٰلَمِينَ ۝١٠ وَلَيَعْلَمَنَّ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنٰفِقِينَ ۝١١ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوا
اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ ۖ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ
خَطَايَاهُمْ مِنْ شَىْءٍ ۖ اِنَّهُمْ لَكٰذِبُونَ ۝١٢ وَلَيَحْمِلُنَّ اَثْقَالَهُمْ
وَاَثْقَالًا مَعَ اَثْقَالِهِمْ ۖ وَلَيُسْـَٔلُنَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَمَّا كَانُوا
يَفْتَرُونَ ۝١٣ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا نُوحًا اِلٰى قَوْمِهٖ فَلَبِثَ فِيهِمْ اَلْفَ
سَنَةٍ اِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَاَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ۝١٤

7. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlere gelince, Biz onların günahlarını mutlaka örteriz ve onları yaptıklarının daha güzeliyle ödüllendiririz.

8. Biz insanoğluna, anne ve babasına iyi davranmasını emrettik. **Ancak şunu da tembih ettik**: Onlar seni, **tanrı olarak** benimsemen söz konusu olamayacak[3] herhangi bir varlığı **tanrılıkta** Bana ortak kılmaya zorlarlarsa, onlara itaat etme. Çünkü **en nihayetinde** dönüşünüz Bana **olacak**; Ben de sizin yaptıklarınızı tek tek önünüze sereceğim.

9. İman edip erdemli davrananlara gelince, onları **Kıyamet Günü** erdemliler **zümresine** dâhil edeceğiz.

10. Allah'a iman ettiğini söyleyen öyle insanlar var ki, Allah yolunda bir eziyet ve işkenceye maruz kaldıklarında, insanların **yaptığı bu** eziyet ve işkenceyi Allah'ın azabı gibi, **hatta ondan daha da korkutucu** bulurlar. Rabbinden **iman edenlere** bir yardım geldiğini **gördüklerinde** ise, "Biz aslında **her zaman** sizin yanınızdaydık!" derler. Yoksa Allah, herkesin[4] kalbinden geçeni en iyi bilen değil mi **de onlar böyle söylüyorlar?**

11. Allah, **kimlerin samimi bir** mümin olduğunu elbette bilir; ve kimlerin münafık[5] olduğunu da çok iyi bilir.

12. **Hakikati** inkâr edenler imana erenlere derler ki: Siz **gelin** bizim yolumuza uyun, günahınız[6] bizim boynumuza! Hâlbuki onlar, **böyle söyledikleri** kimselerin herhangi bir günahını yüklenebilecek durumda değiller. Onlar açıkça yalan söylüyorlar.

13. **Şunu bilin ki**, onlar hem kendi günahlarının cezasını[7] çekecekler, hem de kendi günahlarının cezasıyla birlikte diğer kimselerin günahlarının cezasını!

14. Biz vaktiyle Nuh'u **peygamber olarak** kavmine göndermiştik. Nuh onların arasında dokuzyüzelli yıl yaşadı. **Ancak değişen bir şey olmadı** ve sonunda onlar tufana yakalandılar.[8] Çünkü onlar zulme gömülmüş kimselerdi.

---

[3] Lafzen: "*hakkında bilgi sahibi olmadığın*" Yani tanrı olabileceklerine dair hiçbir kesin bilgi olmayan; hatta yaratılmış hiçbir varlığın Allah'ın sıfatlarına ve kudretine ortak olamayacağı şeklindeki bilginle çelişen herhangi bir şeyi.

[4] Lafzen: "*âlemlerin / cümle âlemin / tüm varlık katmanlarının*"

[5] Bu ayet, muhtemelen, münafık teriminin kronolojik olarak Kuran'da geçtiği ilk ayettir.

[6] Lafzen:"*günahlarınız*" Biz burada, Türkçe'de kullanılan bu deyimsel ifadeyi bozmamak için "günahınız" şeklinde çevirdik.

[7] ***Esqâlehum*** (*yüklerini / ağırlıklarını*) Yani, işledikleri günahların cezasını...

[8] Lafzen: "*tufan onları yakaladı*"

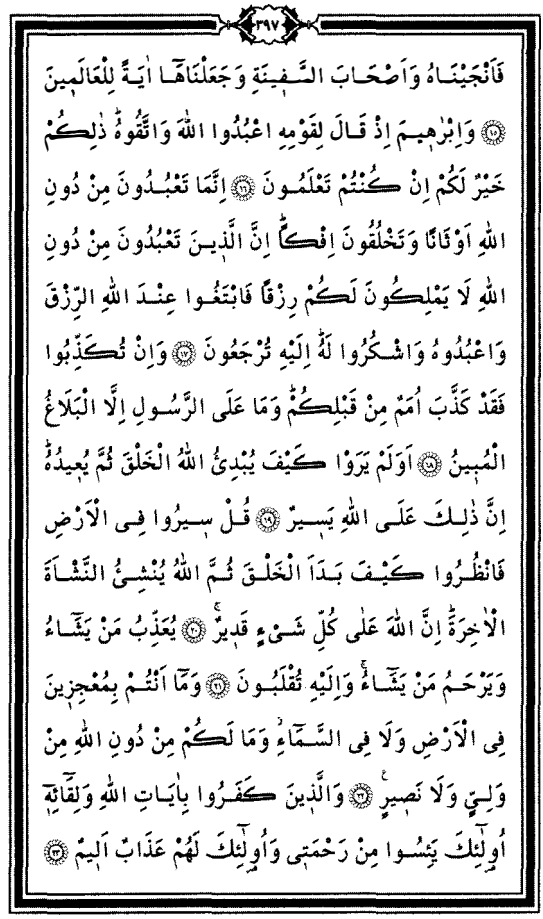

فَاَنْجَيْنٰهُ وَاَصْحٰبَ السَّفِيْنَةِ وَجَعَلْنٰهَآ اٰيَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ
۞ وَاِبْرٰهِيْمَ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاتَّقُوْهُ ذٰلِكُمْ
خَيْرٌ لَّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ۞ اِنَّمَا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ
اللّٰهِ اَوْثَانًا وَّتَخْلُقُوْنَ اِفْكًا ۚ اِنَّ الَّذِيْنَ تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ
اللّٰهِ لَا يَمْلِكُوْنَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوْا عِنْدَ اللّٰهِ الرِّزْقَ
وَاعْبُدُوْهُ وَاشْكُرُوْا لَهٗ ۚ اِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ۞ وَاِنْ تُكَذِّبُوْا
فَقَدْ كَذَّبَ اُمَمٌ مِّنْ قَبْلِكُمْ ۚ وَمَا عَلَى الرَّسُوْلِ اِلَّا الْبَلٰغُ
الْمُبِيْنُ ۞ اَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللّٰهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْدُهٗ
اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرٌ ۞ قُلْ سِيْرُوْا فِى الْاَرْضِ
فَانْظُرُوْا كَيْفَ بَدَاَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللّٰهُ يُنْشِئُ النَّشْاَةَ
الْاٰخِرَةَ ۚ اِنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ ۞ يُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ
وَيَرْحَمُ مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَاِلَيْهِ تُقْلَبُوْنَ ۞ وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ
فِى الْاَرْضِ وَلَا فِى السَّمَآءِ ۫ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ
وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ۞ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَلِقَآئِهٖٓ
اُولٰٓئِكَ يَئِسُوْا مِنْ رَّحْمَتِىْ وَاُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۞

15. Ancak Nuh'u ve **onunla birlikte** gemide bulunanları kurtardık ve bunu cümle alem için **alınacak** bir ders yaptık.

16-18. Ve **aynı şekilde** İbrahim'**i de kavmine yolladık**. O da kavmine, "**Bakın**!" dedi, "**Gelin** sadece Allah'a kulluk edin ve Ona karşı samimi olun! Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır! Sizler Allah'ı bırakıp bir takım putlara tapıyorsunuz. Uydurma **tanrılar** icat ediyorsunuz! Oysa Allah'ı bırakıp da **kendilerine** tapındığınız o varlıklar size rızık vermeye güç yetiremezler. Siz rızkı Allah katından isteyin! Yalnızca Ona ibadet edip sadece Ona şükredin! Çünkü eninde sonunda Ona döndürüleceksiniz! Eğer **beni** yalancılıkla suçluyorsanız, **hiç dert değil**; çünkü sizden önce yaşayan toplumlar da **peygamberlerini** yalancılıkla suçlamışlardı. **Allah'ın** elçisine düşen **kendisine iletilen mesajı** sadece apaçık bir şekilde duyurmaktır."

19. **O kâfirler,** Allah'ın, **varlıkları** nasıl yoktan var ettiğini; sonra da bu **yaratmayı** nasıl sürdürdüğünü hiç düşünmüyorlar mı? Kuşkusuz bu, Allah için çok kolay bir iştir.

20. De ki onlara: Yeryüzünde gezip dolaşın ve Allah'ın **varlıkları** nasıl yoktan yarattığını görün; işte Allah **aynı şekilde** ahiret hayatını da yaratacaktır. Allah elbette her şeye kâdirdir.

21. Dilediğini cezalandırır; dilediğini de rahmetle kuşatır. Hepiniz **eninde sonunda** Ona döndürüleceksiniz.

22. Ne yerde yakanızı kurtarabilirsiniz Ondan; ne de gökte. **Bunu hiç beklemeyin**. Ne sahip çıkanınız olur Allah'a karşı, ne de yardım edeniniz.

23. Allah'ın mesajlarını ve bir gün Onun huzuruna çıkmayı inkâr edenlere gelince; işte onlar rahmetimden umutlarını kesmiş kimselerdir. **Bu yüzden** onları şiddetli bir azap beklemektedir.

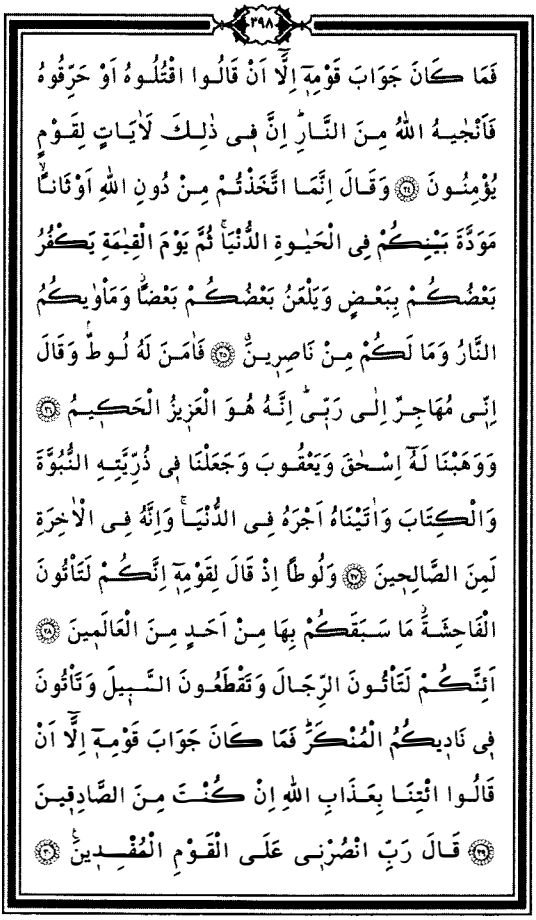
٢٩٨

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن قَالُوا۟ ٱقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ
فَأَنجَىٰهُ ٱللَّهُ مِنَ ٱلنَّارِ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَـَٔايَٰتٍ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ﴿٢٤﴾ وَقَالَ إِنَّمَا ٱتَّخَذْتُم مِّن دُونِ ٱللَّهِ أَوْثَٰنًا ۖ
مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا ۖ ثُمَّ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ يَكْفُرُ
بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَىٰكُمُ
ٱلنَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّٰصِرِينَ ﴿٢٥﴾ فَـَٔامَنَ لَهُۥ لُوطٌ ۘ وَقَالَ
إِنِّى مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّىٓ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾
وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ إِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِى ذُرِّيَّتِهِ ٱلنُّبُوَّةَ
وَٱلْكِتَٰبَ وَءَاتَيْنَٰهُ أَجْرَهُۥ فِى ٱلدُّنْيَا ۖ وَإِنَّهُۥ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ
لَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٢٧﴾ وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ
ٱلْفَٰحِشَةَ ۖ مَا سَبَقَكُم بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِّنَ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٢٨﴾
أَئِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ ٱلرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ ٱلسَّبِيلَ وَتَأْتُونَ
فِى نَادِيكُمُ ٱلْمُنكَرَ ۖ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِۦٓ إِلَّآ أَن
قَالُوا۟ ٱئْتِنَا بِعَذَابِ ٱللَّهِ إِن كُنتَ مِنَ ٱلصَّٰدِقِينَ
﴿٢٩﴾ قَالَ رَبِّ ٱنصُرْنِى عَلَى ٱلْقَوْمِ ٱلْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

24. **Bütün bu anlattıklarına karşı** kavminin **İbrahim**'e cevabı; "Şu adamı öldürelim veya yakalım[9]!" demekten ibaret oldu. Ancak Allah onu ateşten korudu. İşte bu anlatılanlarda iman eden **ve etmeyi düşünen** bir toplum için **alınacak** dersler vardır.

25. **İbrahim onlara** dedi ki: Sizler Allah'ı bırakıp putları **tanrılar** edindiniz. **Her ne kadar, şu** dünya hayatında aranızda bir sevgi **olsa bile**, Kıyamet Günü **geldiğinde** birbirinizi tanımazlıktan geleceksiniz; birbirinize lanet yağdıracaksınız! Topunuzun varacağı yer ateştir! Ve **orada** size yardım edecek kimse de bulamayacaksınız!

26. Bunun üzerine ona **sadece** Lut iman etti. **İbrahim de** "Ben **bu zalimleri terk ederek** Rabbime gideceğim! Çünkü O, gerçekten, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir!" dedi.

27. Biz İbrahim'e İshak'ı ve **onun oğlu** Yakub'u bahşettik. Soyundan gelenlere de peygamberlik ve vahiy verdik. Ona dünyada iken mükâfatını verdik; ayrıca o, ahirette de erdemliler zümresine katılanlardan olacak.

28-29. Ve Lut'u **da kavmine yollamıştık**. O, kavmine, "**Bakın!**" demişti, "Siz, gerçekten, sizden önce dünyada hiç kimsenin yapmadığı iğrençlikleri yapıyorsunuz. Siz **hep böyle kadınları bırakarak, şehvetle** erkeklere yönelmeyi sürdürecek misiniz? **Hep böyle neslin devam etme** yolunu kesecek misiniz? **Uluorta** bir araya gelerek, **hep böyle** kabul edilemez şeyler yapmaya devam mı edeceksiniz? **Siz hiç Allah'ın azabından korkmuyor musunuz**?" Ama kavmi, "Sen gerçekten **bu söylediklerinde** samimiysen, **şu** Allah'ın azabını **bir** getir **de görelim**(!)" diye **alay etmekten** başka bir şey yapmadı.

30. Bunun üzerine Lut "Rabbim!" diye yalvarmıştı, "Fıtratı bozulmuş **şu** halka karşı bana yardım et!"

[9] Lafzen: "*öldürün veya yakın*" Bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu.

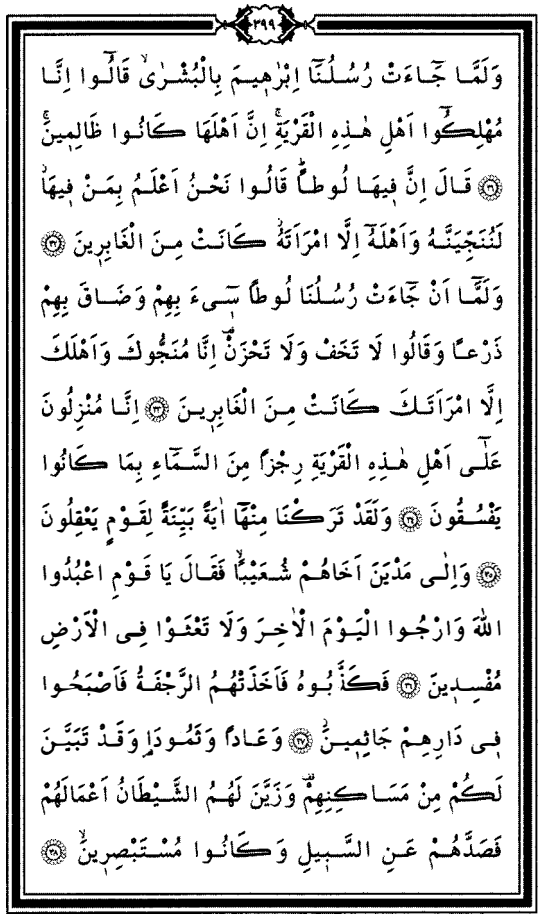
٣٩٩

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَآ اِبْرٰهِيمَ بِالْبُشْرٰى قَالُوٓا اِنَّا
مُهْلِكُٓوا اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ
۝ قَالَ اِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا
لَنُنَجِّيَنَّهُ وَاَهْلَهُٓ اِلَّا امْرَاَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ۝
وَلَمَّآ اَنْ جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِيٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ
ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ اِنَّا مُنَجُّوكَ وَاَهْلَكَ
اِلَّا امْرَاَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ۝ اِنَّا مُنْزِلُونَ
عَلٰٓى اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِنَ السَّمَآءِ بِمَا كَانُوا
يَفْسُقُونَ ۝ وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَآ اٰيَةًۢ بَيِّنَةً لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
۝ وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا
اللّٰهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ
مُفْسِدِينَ ۝ فَكَذَّبُوهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوا
فِى دَارِهِمْ جٰثِمِينَ ۝ وَعَادًا وَثَمُودَا۟ وَقَدْ تَبَيَّنَ
لَكُمْ مِنْ مَسَاكِنِهِمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ اَعْمَالَهُمْ
فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ۝

31-32. **Öte yandan, insan suretinde gönderdiğimiz** melekler[10] İbrahim'e **oğlu İshak'ın**[11] **doğum** müjdesini getirdiklerinde, **ona ayrıca**, "Biz halkı iyice haddi aşan şu memleketi yok edeceğiz!" dediler. **İbrahim**, "Ama Lut da orada **yaşıyor**!" dedi. **Melekler** de, "Biz" dediler, "orada kimlerin yaşadığını çok iyi biliyoruz! **Merak etme**; karısı hariç onu ve ailesini kurtaracağız; ama **karısı azaba uğrayacaklarla birlikte** geride kalacak."

33-34. **Nitekim insan suretinde gönderdiğimiz** melekler Lut'un yanına vardıklarında, Lut **onlara kol-kanat gerecek gücü olmadığını düşünerek** onlar adına kaygılandı ve içini sıkıntı bastı. Ancak onlar Lut'a "Korkma ve üzülme!" dediler, "Biz seni ve aileni kurtaracağız; ancak karın hariç; o geride kalanlardan olacak! Günaha gömülmelerinden dolayı, biz bu memleketin ahalisinin üzerine gökten korkunç bir azap indireceğiz."

35. **Sonunda olan oldu ve onları helak ettik.** Onlardan **geriye** ise, akletmesini bilen bir toplum için, **ibret alacakları** çok açık işaretler[12] bıraktık.

36. Medyen'e de **peygamber olarak** kardeşleri Şuayb'ı **göndermiştik. O da** "Ey kavmim!" demişti, "Allah'a kulluk edin! Ahiret Gününü aklınızdan çıkarmayın! Ahlaki çöküşe yol açarak yeryüzünde düzeni bozmayın!"

37. Fakat **kavmi onun peygamberliğini kabul etmedi.** Onu yalancılıkla suçladı. Bu yüzden **şiddetli** bir depreme yakalandılar[13] ve bulundukları yere cansız bir şekilde yığılıp kaldılar.

38. Yaşadıkları yerleri çok iyi bildiğiniz Âd ve Semûd kavmini **de helak ettik.** Şeytan onlara işledikleri **günahları** güzel gösterdi ve böylece onları **Allah'ın** yolundan alıkoydu. **Onlar isteseler hakikati anlayabilirlerdi.** Çünkü **bunu** anlayacak yetenekleri vardı.

---

10) Lafzen: "*elçilerimiz*"

11) Bak: **Hud: 71**

12) Yani onların düştüğü durumu gösteren çok belirgin kalıntılar.

13) Lafzen: "*sarsıntı onları yakaladı*"

وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مُوسَىٰ
بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا
سَابِقِينَ ﴿٣٩﴾ فَكُلًّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ فَمِنْهُم مَّنْ أَرْسَلْنَا
عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُم مَّنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُم
مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ وَمِنْهُم مَّنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَٰكِن كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٤٠﴾
مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ
الْعَنكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ
الْعَنكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا
يَدْعُونَ مِن دُونِهِ مِن شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا
الْعَالِمُونَ ﴿٤٣﴾ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ
فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٤﴾ اتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ
الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾

39-40. Karun, Firavun ve Haman'**ın da sonu aynı oldu**. Musa onlara gerçeği apaçık ortaya koyan mesajları getirmişti. Ama onlar kendilerini bir şey sanarak **imana yanaşmadılar.**[14] Nihayetinde onlar **da elimizden** kurtulamadılar. Hepsini günahlarından dolayı kıskıvrak yakalayıverdik. Onların kiminin üzerine fırtınalar yolladık, kimini de korkunç bir ses yakalayıverdi; kimini yere batırdık; kimini de suda boğduk. Böyle yapmakla Allah onlara zulmetmiş olmadı; bilakis onlar kendi öz benliklerine zulmettiler.

41. Allah'ı bırakarak, kendilerine sığınacak başka birilerini arayanların misali, tıpkı **sığınmak için** bir ağ örmeye çalışan[15] örümceğin misaline benzer. Oysa evlerin en dayanıksızı örümceğin evidir! Keşke bilselerdi!

42. Allah elbette onların, Kendisini bırakarak yalvardıkları şeylerin **hiçbir değerinin olmadığını** bilir. **Zira** O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

43. İşte bunlar insanların **iyiliği** için verdiğimiz misallerdir. Onların ne anlatmak istediğini ancak **hakikatin** bilgisiyle donanmış olanlar anlayabilirler.

44. Gerçek şu ki Allah gökleri ve yeri bir anlam ve amaca mebni olarak yarattı. Bu **yaratışta**, iman edenler için bir ders vardır.

45. Sana vahyedilen ilahi kelamı **insanlara** duyur ve namaz kılmayı sürdür! Çünkü namaz insanları kötü ve çirkin davranışlardan alıkoyar! Gerçek şu ki, en önemli şey Allah'ı anmaktır. Allah sizin bütün yaptıklarınızı bilir.

[14] Lafzen: "*Yeryüzünde kibirlendiler*"

[15] Lafzen: "bir *ev edinen*"

وَلَا تُجَادِلُوٓا۟ أَهْلَ ٱلْكِتَٰبِ إِلَّا بِٱلَّتِى هِىَ أَحْسَنُ
إِلَّا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ مِنْهُمْ وَقُولُوٓا۟ ءَامَنَّا بِٱلَّذِىٓ أُنزِلَ
إِلَيْنَا وَأُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَٰهُنَا وَإِلَٰهُكُمْ وَٰحِدٌ وَنَحْنُ لَهُۥ
مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَكَذَٰلِكَ أَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ فَٱلَّذِينَ
ءَاتَيْنَٰهُمُ ٱلْكِتَٰبَ يُؤْمِنُونَ بِهِۦ ۚ وَمِنْ هَٰٓؤُلَآءِ مَن يُؤْمِنُ بِهِۦ ۚ
وَمَا يَجْحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا ٱلْكَٰفِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنتَ تَتْلُوا۟
مِن قَبْلِهِۦ مِن كِتَٰبٍ وَلَا تَخُطُّهُۥ بِيَمِينِكَ إِذًا لَّٱرْتَابَ
ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ ءَايَٰتٌۢ بَيِّنَٰتٌ فِى صُدُورِ ٱلَّذِينَ
أُوتُوا۟ ٱلْعِلْمَ ۚ وَمَا يَجْحَدُ بِـَٔايَٰتِنَآ إِلَّا ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالُوا۟
لَوْلَآ أُنزِلَ عَلَيْهِ ءَايَٰتٌ مِّن رَّبِّهِۦ ۖ قُلْ إِنَّمَا ٱلْـَٔايَٰتُ عِندَ
ٱللَّهِ وَإِنَّمَآ أَنَا۠ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٥٠﴾ أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّآ أَنزَلْنَا
عَلَيْكَ ٱلْكِتَٰبَ يُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ لَرَحْمَةً
وَذِكْرَىٰ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفَىٰ بِٱللَّهِ بَيْنِى وَبَيْنَكُمْ
شَهِيدًا ۖ يَعْلَمُ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۗ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟
بِٱلْبَٰطِلِ وَكَفَرُوا۟ بِٱللَّهِ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ﴿٥٢﴾

46. **Ey müminler!** Zulüm ve haksızlıktan uzak durdukları sürece, Yahudi ve Hristiyanlarla[16] en güzel şekilde tartışın; ve onlara deyin ki: "Biz, hem bize indirilene, hem de size indirilene inandık. Sizin İlahınızla bizim İlahımız birdir. Biz Ona teslim olduk."

47. **Ey Muhammed!** Biz bu Kitabı sana işte böyle indirdik. Bu ilahi kelamı kendilerine bahşettiklerimiz ona inanırlar! **Ayrıca** diğer **ilahi kitapların takipçileri arasında** da ona inananlar vardır. İnkârda **inatla** direnenlerden başka hiç kimse mesajlarımızı bile bile[17] inkâr etmez.

48. **Ey Muhammed!** Sen, **bu vahyin gelmesinden** önce, ne herhangi bir kitap okudun; ne de kendin bir şey yazdın! Eğer öyle olsaydı, **sana vahyettiğimiz hakikati** çürütmeye kalkışanlar, **seni, bu mesajları başka kitaplardan aşırmakla** suçlarlardı[18].

49. Hayır, **onların iddialarının bir temeli yok!**[19] Bilakis o, **hakikatin** bilgisiyle donatılmış kimselerin gönlünde **yer bulan,** gerçeği bütün açıklığıyla ortaya koyan mesajlardan ibarettir. Zulmetmeyi **inatla** sürdürenlerden başka hiç kimse mesajlarımızı bile bile reddetmez.

50. **"Madem peygamber olduğunu söylüyor,** o halde Ona Rabbinden bir takım mucizeler verilmesi gerekmez mi?" diyorlar. De ki onlara: "Mucize **göstermek** Allah'ın tasarrufundadır. Ben sadece **gerçeği** apaçık bir şekilde ortaya koyan bir uyarıcıyım!"

51. Kendilerine okunan **şu ilahi** Kitabı sana indirmemiz **mucize olarak** onlara yetmiyor mu? **Görmüyorlar mı,** onda, iman eden kimseler için hem rahmetimizin **bir tezahürü** ve hem de bir öğüt vardır.

52. **İmana yanaşmayanlara** de ki: "Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter! Çünkü O, göklerde ve yerde olan her şeyi bilir." Allah'ı inkâr ederek saçma sapan şeylere inanan kimselere gelince; işte zarara uğrayacak olanlar onların ta kendileridir.

---

[16] Lafzen: "Ehl-i Kitab'la"

[17] ***Câhade*** fiilinin "bile bile inkâr etti" anlamı için bak (**Zemhşeri: el- Esas**)

[18] ***İrtâbe*** (şüphe etti) fiilinin ***ba*** harfi ceriyle kulanıldığında ***itteheme*** (... bir şey ile suçladı) anlamı da vardır. Bu anlamın bağlama daha uygun olduğunu düşünüyoruz. Bu durumda anlam, "Öyle olsaydı onlar seni, bu mesajları daha önce okuduğun bir takım kitaplardan yararlanarak yazıp uydurmakla suçlarlardı" şeklinde olur. Nitekim Begavi bu kelimeyi "şüphe ederler ve suçlarlardı" şeklinde tefsir etmiştir.

[19] Yani, müşriklerin, "Kuran, Allah'ın kelamı değil; bilakis Muhammed onu birilerinden veya bir yerlerden öğrenip uyduruyduruyor" şeklindeki iddialarının bir temeli yok.

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ
الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ
بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يَغْشَاهُمُ
الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ
فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ
﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ
لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾
وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ
يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾ وَلَئِنْ
سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ
مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

53. Bir de kalkmışlar, senden, **vadettiğin** azabı hemen getirmeni istiyorlar. Eğer onun, önceden belirlenmiş bir vakti olmasaydı azap onların tepesine çoktan binmişti bile.

54-55. **Evet, Allah'ın** azabını bir an önce getirmeni istiyorlar. **Acele etmesinler! Vakti saati geldi mi** cehennem o kâfirleri zaten kuşatacak. O gün **ateş** onları, hem tepelerinden, hem de ayaklarının altından bürüyecek. Ve Allah onlara, "Yaptıklarınızın karşılığı olarak tadın bakalım **azabı**!" diyecek.

56. Ey imana ermiş kullarım! Benim arzım alabildiğine geniştir[20]. Yalnız bana kulluk edin!

57. Her canlı ölümü tadacaktır. Ve sonunda hepsi dönüp Bize gelecektir.

58-59. Biz de iman edip erdemli davranmış olanları içerisinden dereler çağıldayan cennetteki köşklere koyacağız ve orada ebediyen kalacaklar. Zorluklara göğüs gererek ve **zorluklar karşısında** sadece Rablerine güvenerek çabalayıp duranlara ne güzel bir ücret **bu**!

60. Nice canlı var ki hiçbir geçim endişesi taşımaz[21]. Tıpkı sizinkini sağladığı gibi, onların rızkını da Allah sağlıyor. Çünkü O **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

61. Sen onlara "Gökleri ve yeri yaratan; ayı ve güneşi **kendi koyduğu yasalara** tabi kılan kimdir?" diye sorsan; elbette "Allah'tır!" derler. Öyleyse, nasıl böyle **saçma sapan tanrılar** uyduruyorlar?

62. Allah dilediği kulunun rızkını genişletir; dilediğine de ölçülü ve idareli verir. Allah her şeyi hakkıyla Bilir.

63. Onlara desen ki, "Gökten su indirip, sonra da onunla ölmüş toprağa can veren kimdir?" Hiç tereddütsüz "Allah'tır!" diyecekler. De ki: **Evet gerçekten öyledir! Bu yüzden** Hamd Allah'a yaraşır; ama pek çoklarının aklı buna ermiyor!

---

20) Yani müminler, herhangi bir baskı dolayısıyla inançlarını yaşayamaz hale geldiler mi, o zulmün egemen olduğu o memleketi terk ederek (hicret ederek) inançlarını yaşayabilecekleri bir başka yere gitmelidirler.

21) Lafzen: "*geçimini üstlenemez*" Yani ya kendi geçimini sağlayamayacak kadar zayıf; ya da Zemahşeri'nin Hasan Basri'den naklettiğine göre "gelecek günler için tasarruf yapma bilincinden yoksun"dur. Bu ayet, bir önceki ayetteki "Rablerine güvenenler"e atıfta bulunmaktadır.

64. **Eğer akılları erse bilirlerdi ki,** bu dünya hayatı **geçici** bir zevk ve eğlenceden başka bir şey değildir. Ama ahiret hayatı tek ve gerçek hayattır. Keşke bilselerdi!

65-66. Onlar bir gemiye binip de **herhangi bir tehlikeyle yüz yüze geldiklerinde,** samimi bir inançla Allah'a yalvarıp yakarırlar. Ancak **tehlikeden kurtulup** karaya çıktıklarında, **bir takım uydurma tanrıları** Ona ortak kılarlar. Onlar, kendilerine verdiğimiz her türlü **nimete** nankörlük ederek, zevk-ü sefa içinde yaşamayı sürdürsünler bakalım! **Nasıl olsa** yakında **gerçeği** öğrenecekler!

67. Görmüyorlar mı, çevrelerindeki insanlar **korku ve** panik içerisindeyken, biz kendilerine güvenli bir sığınak oluşturduk.[22] Hâlâ saçma sapan şeylere inanıp Allah'ın onca nimetini inkâr mı edecekler!

68. Hiçbir gerçekliği olmayan şeyleri Allah'a isnat eden yahut kendisine ulaşmasına rağmen hakikati yalanlayandan daha zalim kim olabilir? Bu durumda, inkâra saplananlar için **en uygun** yer cehennem olmaz mı?

69. Bununla birlikte, Bizim uğrumuzda canla başla cihad edenleri, Bize **ulaşan** yollara mutlaka yöneltiriz. Çünkü Allah iyi davranmayı ilke edinenlerle birliktedir.

RUM SÛRESİ (30)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 60 ayettir. Adını, Surenin başında geçen ve Rumların Perslere karşı galib geleceğine ilişkin gaybi haberin yer aldığı anlatıdan almıştır.

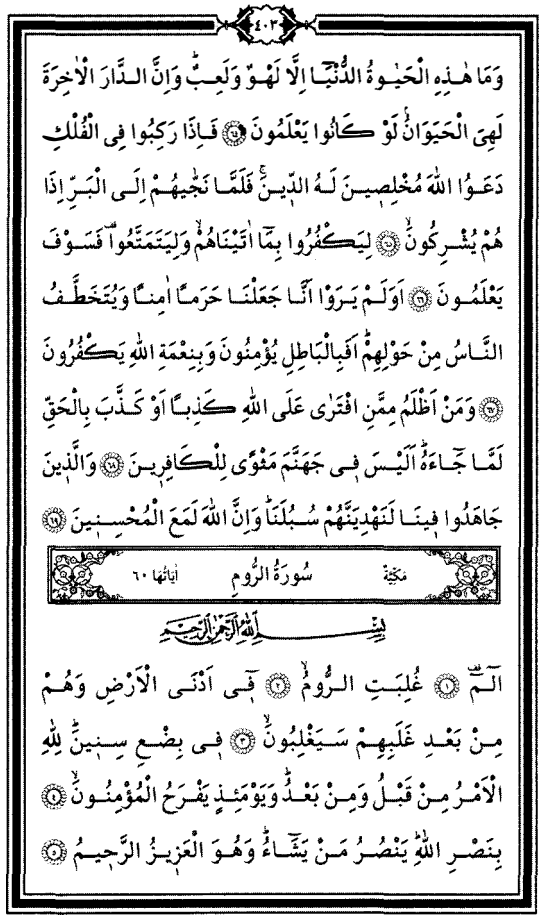

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-5. Elif. Lam. Mim. Bizanslılar çok yakın bir yerde[1] yenildi. Ancak **çok sürmeyecek,** onlar bu yenilgilerinden sonra birkaç yıl içerisinde **yeniden** galip gelecekler. Çünkü **kimin yenip kimin yenileceğine** karar verme yetkisi, **daha** önce de Allah'a aitti, **bundan** sonra da **Allah'a ait olacaktır.** O gün müminler Allah'ın yardımına sevinecekler. O, dilediğine yardım eder. Çünkü **hem** çok merhametli olan, **hem de** sınırsız güç ve kudret sahibi olan **sadece** Odur!

[22] Aslında ayet lafzen, "Mekke dışındaki insanların güvenlik ortamından yoksun bir şekilde korku ve panik halinde yaşamalarına karşılık Allah'ın Mekke'yi insanlar için güvenli bir sığınak kıldığını" söylemektedir. Ancak bu ayeti, "müminlerin dışındaki insanların iç dünyalarında, inançsızlıktan kaynaklanan bir korku ve tedirginlik hali yaşamalarına karşın; Allah'ın, müminlere manevi bir huzur ve tatmin bahşettiği" şeklinde yorumlamak da mümkündür. (Bak: **Esed**)

[1] Ya da "*Yeryüzünün en alçak yerinde*" Yani, ölü deniz civarında.

وَعْدَ اللّٰهِ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ وَعْدَهٗ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ
۝٦ يَعْلَمُوْنَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ
هُمْ غٰفِلُوْنَ ۝٧ اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوْا فِيْٓ اَنْفُسِهِمْ ۗ مَا خَلَقَ اللّٰهُ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ
وَاِنَّ كَثِيْرًا مِّنَ النَّاسِ بِلِقَآئِ رَبِّهِمْ لَكٰفِرُوْنَ ۝٨ اَوَلَمْ
يَسِيْرُوْا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوْا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِيْنَ
مِنْ قَبْلِهِمْ ۗ كَانُوْٓا اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَّاَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوْهَآ
اَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوْهَا وَجَآءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ ۗ فَمَا كَانَ
اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ۝٩ ثُمَّ كَانَ
عَاقِبَةَ الَّذِيْنَ اَسَاۗؤُا السُّوْٓاٰى اَنْ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِ اللّٰهِ وَكَانُوْا
بِهَا يَسْتَهْزِءُوْنَ ۝١٠ اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْدُهٗ ثُمَّ اِلَيْهِ
تُرْجَعُوْنَ ۝١١ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُوْنَ ۝١٢ وَلَمْ
يَكُنْ لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَآئِهِمْ شُفَعٰٓؤُا وَكَانُوْا بِشُرَكَآئِهِمْ كٰفِرِيْنَ
۝١٣ وَيَوْمَ تَقُوْمُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَّتَفَرَّقُوْنَ ۝١٤ فَاَمَّا الَّذِيْنَ
اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ فَهُمْ فِىْ رَوْضَةٍ يُّحْبَرُوْنَ ۝١٥

6-7. **Bu**, Allah'ın va'didir; Allah va'dinden dönmez! Ancak insanların çoğu **bunu** bilmiyor! Onlar sadece dünya hayatının görünen yüzünü tanıyorlar; ahiretten büsbütün habersizler!

8. Onlar vicdanlarıyla baş başa kaldıklarında, Allah'ın gökleri, yeri ve bu ikisi arasındakileri bir anlam ve amaç doğrultusunda yarattığını ve **onlara** belli bir ömür **biçtiğini** hiç düşünmüyorlar mı? **Buna rağmen** insanların çoğu, **bir gün** Rablerinin karşısına çıkacaklarını inkâr ediyorlar!

9. Yoksa onlar, hiç yeryüzünü gezip dolaşıp da, kendilerinden önceki **inkârcıların** sonlarının ne olduğunu görmüyorlar mı? Üstelik onlar kendilerinden daha kudretliydiler. Nitekim yeryüzünde **daha büyük** eserler bırakmışlar ve orayı kendilerinden daha iyi imar etmişlerdi. **Tıpkı size olduğu gibi**, peygamberleri onlara da gerçeği apaçık ortaya koyan deliller getirmişlerdi. **Ama onlar bu mesajları reddettiler. Bu yüzden onları helak ettiğinde** Allah onlara zulmetmiş olmadı; bilakis onlar kendilerine yazık ettiler.

10. **Gördünüz işte!** Allah'ın mesajlarını yalanlayarak onları alaya alanların sonu ne denli kötü oldu!

11. Mahlûkatı yoktan var eden, sonra da bu yaratmayı sürdüren Allah'tır. **Enin-de sonunda** hepiniz Ona döndürüleceksiniz.

12-13. Ve **Son** Saat[2] gelip çattığında, günaha gömülmüş olanlar umutlarını yitirecekler; çünkü **tanrılıkta Bize** ortak kıldıklarından kendilerine şefaat edecek hiç kimse bulunmayacak. Ve onlar **o zaman Allah'a** ortak kıldıkları **tanrılarını** reddedecekler.

14. O Ân'ın gelip çattığı Gün onlar **birbirlerinden**[3] ayrılacaklar.

15. İman edip erdemli davrananlar mükemmel bir bahçede ağırlanacaklar.

[2] Dünyanın sonu

[3] Zemahşeri'ye göre, bu, "kâfirlerle müminler birbirlerinden ayrılacaklar" anlamındadır, çünkü ayetin devamı buna delalet etmektedir. Zemahşeri bu bağlamda Hasan-ı Basri'den de aynı yorumu nakleder. (Bak: **Zemahşeri**) Ancak ayetin bir önceki ayetle de ilişkili olması mümkündür. Bu durumda, müşriklerle onların tapındıkları varlıkların ilişkilerinin kopacağı kastedilmiş olur.

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ
فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ
تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ
الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١٩﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ
تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ
خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
﴿٢١﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ
أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ ﴿٢٢﴾
وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ
الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ
الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

16. Mesajlarımızı ve **dolayısıyla da** öte dünyayla karşılaşmayı yalanlayarak inkâra gömülenler ise azabın içinde tutulacaklar.

17. **O halde sizler,** akşam vaktine girdiğinizde de, sabahleyin kalktığınızda da Allah'ın sınırsız yüceliğini övgüyle anın!

18. Göklerde ve yerde **her nerede olursa olsun** *hamd*ın Ona mahsus **olduğunu görerek;** günün sonuna doğru da tam öğle vaktinde de **Onu yüceltin!**

19. **O,** ölüden diriyi, diriden de ölüyü çıkarır. Ölü[4] toprağa da O can verir. İşte **siz de öldükten sonra hayata** böyle döneceksiniz.

20. Sizi topraktan yaratmış olması Onun **kudretinin** bir göstergesidir. Sonra da birer insan[5] haline geldiniz **ve** çoğalıp **yeryüzüne** dağıldınız.

21. Sizin için kendi cinsinizden[6] kendileriyle huzur bulacağınız eşler yaratması ve aranıza sevgi, şefkat ve merhamet yerleştirmesi Onun **rahmetinin** bir göstergesidir. İşte bütün bunlarda düşünmesini bilen bir topluluk için **alınacak** dersler vardır.

22. Gökleri ve yeri yaratması; dillerinizi ve renklerinizi türlü türlü kılması Onun **hikmetinin** bir göstergesidir. İşte bütün bunlarda **hakikatin** bilgisiyle donanmış kimseler için alınacak dersler vardır.

23. Hem gece hem de gündüz uyuyabilmeniz; ve ayrıca Onun nimetlerini elde etmek için uğraşabilme **yetisine sahip olınanız** Onun **lütfunun** bir göstergesidir. İşte bütün bunlarda **hakikate** kulak veren bir toplum için **alınacak** dersler vardır.

24. Gözünüzün önünde **size** korku ve umut **veren** şimşeği çaktırması, ve gökten yağmur yağdırıp bununla ölü toprağa can vermesi Onun **kereminin** bir göstergesidir. İşte bütün bunlarda aklını kullanan bir toplum için **alınacak** dersler vardır.

---

[4] Lafzen: "*öldükten sonra*"

[5] ***Beşer*** kelimesi için bak: **Hicr: 28**'in dipnotu

[6] Lafzen: "*kendinizden*"

وَمِنْ اٰيٰتِهٖٓ اَنْ تَقُوْمَ السَّمَآءُ وَالْاَرْضُ بِاَمْرِهٖ ثُمَّ اِذَا
دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْاَرْضِ اِذَآ اَنْتُمْ تَخْرُجُوْنَ ۝ وَلَهٗ مَنْ
فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلٌّ لَّهٗ قَانِتُوْنَ ۝ وَهُوَ الَّذِىْ
يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيْدُهٗ وَهُوَ اَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ
الْاَعْلٰى فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ
۝ ضَرَبَ لَكُمْ مَّثَلًا مِّنْ اَنْفُسِكُمْ هَلْ لَّكُمْ مِّنْ مَّا مَلَكَتْ
اَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَآءَ فِىْ مَا رَزَقْنٰكُمْ فَاَنْتُمْ فِيْهِ سَوَآءٌ
تَخَافُوْنَهُمْ كَخِيْفَتِكُمْ اَنْفُسَكُمْ كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيٰتِ
لِقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ ۝ بَلِ اتَّبَعَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْٓا اَهْوَآءَهُمْ بِغَيْرِ
عِلْمٍ فَمَنْ يَّهْدِىْ مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُ وَمَا لَهُمْ مِّنْ نّٰصِرِيْنَ ۝
فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّيْنِ حَنِيْفًا فِطْرَتَ اللّٰهِ الَّتِىْ فَطَرَ النَّاسَ
عَلَيْهَا لَا تَبْدِيْلَ لِخَلْقِ اللّٰهِ ذٰلِكَ الدِّيْنُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ
اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ۝ مُنِيْبِيْنَ اِلَيْهِ وَاتَّقُوْهُ وَاَقِيْمُوا
الصَّلٰوةَ وَلَا تَكُوْنُوْا مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ۝ مِنَ الَّذِيْنَ فَرَّقُوْا
دِيْنَهُمْ وَكَانُوْا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُوْنَ ۝

25. Göklerin ve yerin Onun emriyle ayakta durması Onun **egemenliğinin** bir göstergesidir. Dolayısıyla, vakti geldiğinde[7], **yeniden dirilmeniz için** sadece bir kez seslenecek. Siz de **Onun emrine boyun eğerek** hemencecik topraktan çıkacaksınız.

26. Göklerdeki ve yerdeki herkes Ona aittir. Hepsi Ona itaat etmektedir.

27. Mahlûkatı yoktan var eden, sonra da bu yaratmayı sürdüren Odur. Bu Ona çok kolaydır. Göklerde ve yerde en yüce nitelikler[8] Ona özgüdür. O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

28. **Bakın!** O size kendi hayatınızdan[9] örnekler veriyor. **Mesela**, hiç hakimiyetiniz altındaki kimselerden, size verdiğimiz rızka ortak ettiğiniz ve emsallerinize gösterdiğiniz saygıyı onlara da göstererek **kendinizle** aynı konuma getirdiğiniz birileri var mı?[10] İşte biz mesajlarımızı aklını kullanabilecek bir toplum için böyle ayrıntılı bir şekilde açıklıyoruz.

29. Ancak ne var ki, zulüm işlemeye şartlanmış olanlar **gerçek** bir bilginin değil, **şeytani** arzularının ardına düşüyorlar. Böyle yapmaları yüzünden Allah'ın saptırdığı kimseyi kim doğru yola sevk edebilir ki? **Kıyamet Günü** onlara arka çıkacak kimse bulunmayacak.

30. Bu yüzden sen her türlü saçma sapan inancı terk ederek[11], bütün varlığınla[12] **hak** dine yönel; yani Allah'ın, insanın yaratılışına, yapısına ve tabiatına[13] uygun kıldığı **dine**... ki böylece Allah'ın yarattığında bir bozulma ve çürüme meydana gelmesin[14]. İşte bu, sahih dinin **gayesidir**. Ancak insanların pek çoğu bunu bilmez.

31-32. **Başka varlıkları terkedip** sadece Ona bağlanarak **kulluk et**! Ona **kullukta** samimi ol! Namazını da devamlı ve dikkatli kıl! Allah'ın yanında başka varlıkları da tanrı edinenlerden olma! Yani, inançlarının bütünlüğünü bozarak gruplara bölünen ve her grubun da **yalnızca** kendi sahip olduğu **inanç ve düşünceleri kurtuluş ve** mutluluk vesilesi olarak gördüğü kimselerden **olma**!

---

[7] Lafzen: "*sonra*"

[8] ***el-Meselü'l-A'lâ*** (*en yüce misaller*): Mesel kelimesi gerçekte "benzerlik" veya "yakınlık" ifade etmesine ve Kur'an'da çoğunlukla (bir sonraki ayette olduğu gibi) "örnek" anlamında kullanılmasına rağmen, bazen de bir şeyin, bir kavramın, veya canlının gerçek "niteliği", "özelliği" veya "tabiatı" anlamına gelen "sıfat" ile eş anlamlı olarak kullanılmıştır. (Bak: **Esed**) Ayrıca İbn Abbas'tan nakledilen bir görüşe göre de, buradaki ***mesel*** kelimesi "sıfat / nitelik" anlamındadır. Yani bunun manası "En güzel sıfatlar / nitelikler Allah'a aittir" şeklindedir. (Bak: **Razi**)

[9] Lafzen: "*kendi kendinizden*"

[10] Yani, insan kendi hâkimiyeti altında bulunan kimseleri, sahip olduğu sınırlı ve göreceli egemenliğe ortak etmek istemezken; nasıl olur da Allah mutlak kudret ve egemenliğine her hangi bir varlığı ortak edebilir? Bir efendi kendi türdeşi olan bir köleyle aynı konuma gelmek istemezken; her şeyin yaratıcısı, mutlak güç ve kudret sahibi olan âlem-

lerin Efendisi Allah nasıl olur da yarattığı herhangi bir varlıkla bir tutulabilir?

[11] Hanif kelimesine verilen bu anlam için bak: **Razi**

[12] Lafzen: "*yüzünü*" yüz terimi genellikle bir kimsenin "bütün varlığı" anlamında mecaz olarak kullanılır.

[13] Fıtrat terimi, bu bağlamda, insanın iyi ile kötüyü, doğru ile yanlışı, düzmece olanla gerçek olanı ayırt edebilmesine ve böylece Allah'ın varlığını ve birliğini kavrayabilmesine imkân veren doğuştan sahip olduğu sezgisel yeteneği ifade eder. Hz. Peygamberin, "Her çocuk İslam fıtratı üzere yaratılır, daha sonra anne ve babası onu Yahudi, Hıristiyan veya Mecusi yapar" şeklindeki meşhur hadisi her insanın doğuştan iyi ve kötüyü ayırt edebilecek niteliklere hazi olarak yaratıldığını belirtir. Burada anne ve baba ifadesi en geniş anlamda "sosyal faktörler"i yani "çevre"yi ifade eder.

[14] Lafzen: "*Allah'ın yaratışında hiç bir değişiklik olmaz.*"

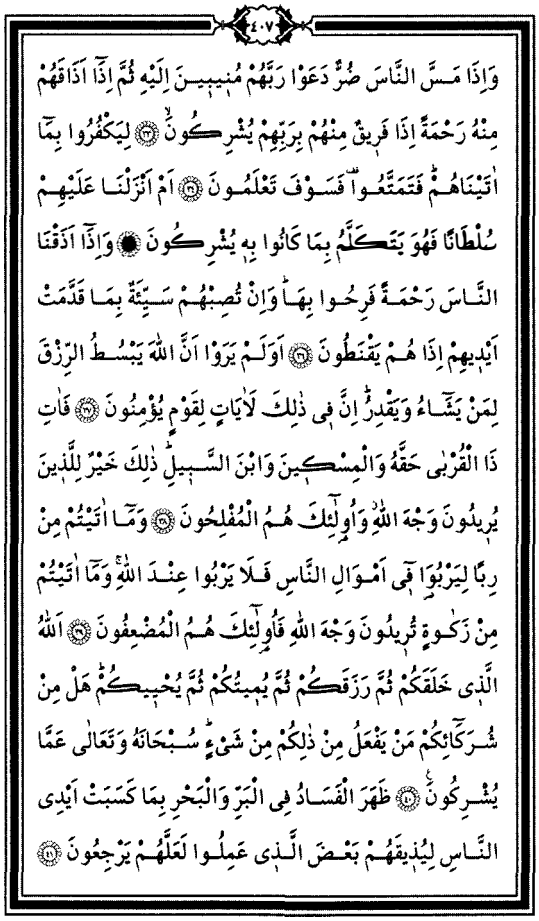

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ
مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ۝ لِيَكْفُرُوا بِمَا
آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ۝ أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ
سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ۝ وَإِذَا أَذَقْنَا
النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ
أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ۝ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ
لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝ فَآتِ
ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ
يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ
رِبًا لِيَرْبُوَا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُمْ
مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ۝ اللَّهُ
الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ
شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَٰلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ۝ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي
النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ۝

33-34. **Bakın!** İnsanın başına bir bela geldiğinde hemen Rabbine yönelerek, **yardım etmesi için** Ona yalvarıp yakarır. Fakat rahmetine nail olunca, bir de bakarsın ki onlardan bir grup - kendilerine verdiğimiz **nimeti** inkar edercesine - Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da tanrı edinmeye başlamışlar! Madem öyle, **şimdilik bu kısa hayatın** tadını çıkarın bakalım! Nasıl olsa çok yakında **ne olacağını** göreceksiniz!

35. Yoksa Biz onlara, Allah'ın yanı sıra başka tanrılar da edinebileceklerini söyleyen bir vahiy[15] mi indirdik?

36. İnsanlara rahmetimizi tattırdığımız zaman buna çok sevinirler. Ama kendi **yaptıklarından** dolayı başlarına bir bela geldiğinde, bir de bakarsın ki Allah'tan bütün umutlarını kesmişler!

37. Oysa Allah'ın, dilediğine rızkı bol bol ihsan ettiğini; dilediğine de ölçülü ve idareli **verdiğini** görmüyorlar mı? İşte bunda imana ermiş bir toplum için **alınacak** dersler vardır.

38. Öyleyse yakınlarına haklarını ver; ve **tabi** muhtaçlara ve yolda kalanlara da! Bu, Allah'ın rızasını kazanmak isteyenler için en güzel **yoldur**. Böyleleri kesinlikle kurtuluşa ereceklerdir.

39. **Bakın**! Başka insanların malvarlıklarını sömürmek ve böylece kendi servetinizi artırmak için faize verdikleriniz Allah katında bir artış sağlamaz.[16] Oysa Onun rızasını kazanmak için karşılıksız olarak verdikleriniz[17] **çoğalır bereketlenir**; işte, mükâfatı kat kat olacak olanlar bunlardır.

40. Sizi yaratan; ardından rızkınızı veren; sonra öldürecek olan ve en sonunda yeniden diriltecek olan Allah'tır. Sizin **tanrılıkta Ona** ortak kabul ettikleriniz arasında hiç bunları yapabilecek birisi var mı? Sınırsız güç ve kudret sahibi olan **Allah**, onların **tanrılıkta O'na** ortak gördükleri varlıklardan çok yücedir.

41. **İpe sapa gelmez inançlarla Allah'ın buyruklarını önemsemeyen** insanların kendi elleriyle yapıp ettiklerinin sonucu olarak karada ve denizde **tabii düzen** bozulmaya başladı. Bunun neticesinde[18], **Allah** da onlara, - belki **böyle yapmaktan** vazgeçerler diye - yaptıklarının bazı **kötü** sonuçlarını tattıracaktır.

---

15) Lafzen: "*yetki*" Bu bağlamda vahiy anlamına gelmektedir.

16) Lafzen: "***Diğer** insanların malları içinde **kendi** malınız artsın diye faize verdikleriniz Allah katında artmaz!*"

17) Lafzen: "zekattan verdiğiniz şeyler" Zekat kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: Bakara: 43'ün dipnotu

18) ***Lam*** edatının ***lam'u-l akibe*** olduğu konusunda bak: **Esed**

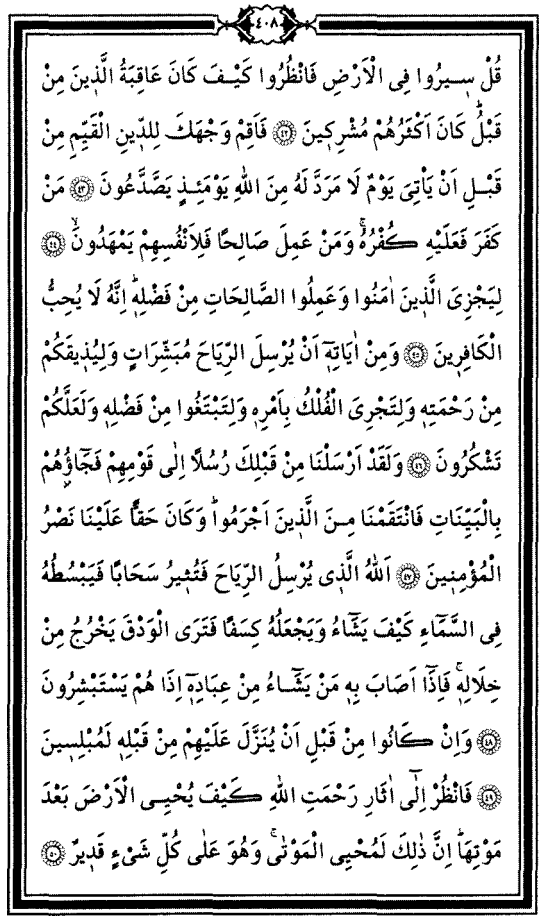
٤٠٨

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ
قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ مِنْ
قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾ مَنْ
كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾
لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ
مِنْ رَحْمَتِهِ وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ فَانْتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ
فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ
خِلَالِهِ فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ
﴿٤٨﴾ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ
﴿٤٩﴾ فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

42. De ki onlara: Yeryüzünü gezip dolaşın da sizden önce **yaşamış inkârcıların** sonu nasıl olmuş, bir görün! **Nitekim** onların çoğu Allah'ın yanı sıra başka varlıkları tanrı edinmişlerdi.

43-45. Allah'ın, **gelmesi** kaçınılmaz olan o Gün'**ü** gelmeden önce, yüzünü gerçek dine döndür! Çünkü o Gün herkes **inancına göre** tasnif edilecektir: **Hakikati** inkâr etmiş olan kimse inkârının bedelini ödeyecek; **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler ise kendileri için **iyi bir** hazırlık yapmış olacaklar. Bunun sonucunda[19] da Allah, iman edip erdemli davranışlarda bulunanları kendi lütfundan ödüllendirecek. Şüphesiz Allah **hakkı** kabule yanaşmayanları sevmez!

46. Size güzel haberler taşıyan rüzgârlar yollaması Onun **merhametinin** bir göstergesidir. **Bunu**, hem size, **hayat veren yağmurlar yoluyla** rahmetini tattırmak; hem **o kocaman** gemilerin Onun buyruğuyla akıp gitmesini **sağlamak**; hem de **bu sayede** Allah'ın nimetlerinden **payınıza düşeni** aramanız ve **de bütün bunlardan dolayı Kendisine** şükretmeniz için **yapıyor.**

47. **Ey Muhammed!** Biz senden önceki toplumlara da aralarından elçiler göndermiştik; ve **o elçiler** kendilerine **hakikatin** her türlü kanıtını getirmişlerdi. **Ancak onlar dinlemediler**; Biz de bu yüzden günaha gömülmüş olan böylelerinden intikam aldık! Çünkü iman edenlere yardım etmek boynumuzun borcuydu!

48-49. Allah rüzgârlar yollar ve böylece bulutları harekete geçirir. Sonra da **bu bulutları** gökyüzünde dilediği gibi yayar ve parça parça dağıtır. Derken **bulutların** arasından yağmur damlalarının döküldüğünü görürsün. O yağmur damlalarını dilediği kullarının topraklarına düşürür ve onlar bir anda sevince boğulurlar. Oysa onlar, yağmur **yağmadan** önce tam bir çaresizlik ve ümitsizlik içindeydiler.

50. **Ey insanoğlu!** Allah'ın rahmetinin eserine bir bak; nasıl da çoraklaşmış[20] toprağa can veriyor! Ölüler de işte böyle dirilecek. Çünkü O her şeye kâdirdir.

[19] Veya, "*...ödüllendirmek için...*" Biz ***lam*** edatının ***lam'u-l akibe*** olduğunu kabul ederek çeviriyi yaptık.

[20] Lafzen: "ölmüş"

وَلَئِنْ اَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَاَوْهُ مُصْفَرًّا لَظَلُّوا مِنْ بَعْدِهٖ يَكْفُرُونَ ۝ فَاِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتٰى وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَآءَ اِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ۝ وَمَآ اَنْتَ بِهٰدِ الْعُمْيِ عَنْ ضَلٰلَتِهِمْ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِاٰيٰتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ۝ اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ۝ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذٰلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ۝ وَقَالَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ وَالْاِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللّٰهِ اِلٰى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهٰذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلٰكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۝ فَيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ۝ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا الْقُرْاٰنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِاٰيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا مُبْطِلُونَ ۝ كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۝ فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ۝

51. **İşte böyle**: Şayet topraklarını kavuran bir poyraz estirsek ve **mahsullerinin** sararıp solduğunu görseler; daha önce **verdiğimiz onca nimeti unutup** nankörlüğe kalkışırlar.

52. Bu yüzden sen, **manen** ölmüş olanlara **mesajı** asla duyuramazsın! Aynı şekilde **hakikate** sırt dönerek **ondan** uzak durmayı yeğleyen sağırlara da daveti işittiremezsin!

53. Ayrıca sen, **hakikate** kör kesilenleri **düştükleri sapıklığın** karanlığından **kurtarıp** doğru yola yönlendirecek durumda da değilsin. Sen **hakikati, sadece**, mesajlarımıza iman edip **ona** boyun eğen kimselere duyurabilirsin.

54. Sizi zayıf **bir halde** yaratan; sonra bu zayıflığın ardından sizi güçlü kuvvetli **bir hale** getiren; derken **gençlikten kaynaklanan** bu gücün ardından yeniden **ihtiyarlığın getirdiği** zayıflığa maruz bırakan ve **bunun göstergesi olarak da** saçlarınızı ağartan Allah'tır. O dilediği şeyi yaratır! Çünkü O **her şeyi** bilir, **her şeye** güç yetirir.

55. Son Saat[21] gelip çattığı Gün, suçlular, **kendilerini savunmak için, dünyada** çok kısa bir süre kaldıklarına[22] yemin edeceklerdir. Onlar **dünyada iken de** kendilerini böyle kandırıyorlardı.

56. Fakat kendilerini **dünyadayken** ilim ve imanla donattıklarımız, onlara, "Siz" diyecekler,[23] "Allah'ın yazgısı dâhilinde Diriliş Gününe kadar beklediniz; işte nihayetinde Diriliş Günü **geldi çattı**. Oysa siz, **bir gün** bunun **gelip çatacağını** anlamaya bir türlü yanaşmıyordunuz!"

57. Ne var ki o Gün, zulme gömülüp gitmiş olanlara ne gösterecekleri mazeretin bir yararı olacaktır, ne de **özür** dilemelerinin.

58. **Ey peygamber**! Doğrusu, Biz bu Kur'an'da insanlara **hakikati** türlü türlü örneklerle anlattık. Şimdi sen kendilerine mucize bile getirsen, o kâfirler **sana** mutlaka, "Sen asılsız ve boş iddiaların peşindesin!"[24] diyeceklerdir.

59. **Hakikati** kabule yanaşmayanların[25] kalbini Allah işte böyle mühürler.

60. Ancak sen sabret! Çünkü Allah'ın va'di gerçekleşecektir.[26] **Dikkat et**, kendileri kesin bir inanca sahip olmayanlar seni de tereddüde düşürmesinler!

---

21) Dünyanın sonu

22) Yani, dünyada çok az kaldıklarına, dolayısıyla tevbe ve iman için kendilerine yeterli süre verilmediğine yemin edecekler.

23) Lafzen: "*dediler*" Allah'ın ilerde olacak olan bir şeyi geçmiş zaman sigasıyla anlatması, olacak olanın kesinliğini göstermek içindir. Vukuu kesin olan vaki olmuş gibidir.

24) Lafzen: "*Siz asılsız ve boş iddiaların peşindesiniz!*" Burada ilk etapta hitabın muhatabı Hz. Muhammed a.s. olsa da, müşrikler onun şahsında bütün peygamberleri itham ettikleri için hitap çoğul siygasıyla "siz" diye gelmiştir.

25) Lafzen: "*bilmeyenlerin*"

26) Lafzen: "*gerçektir*"

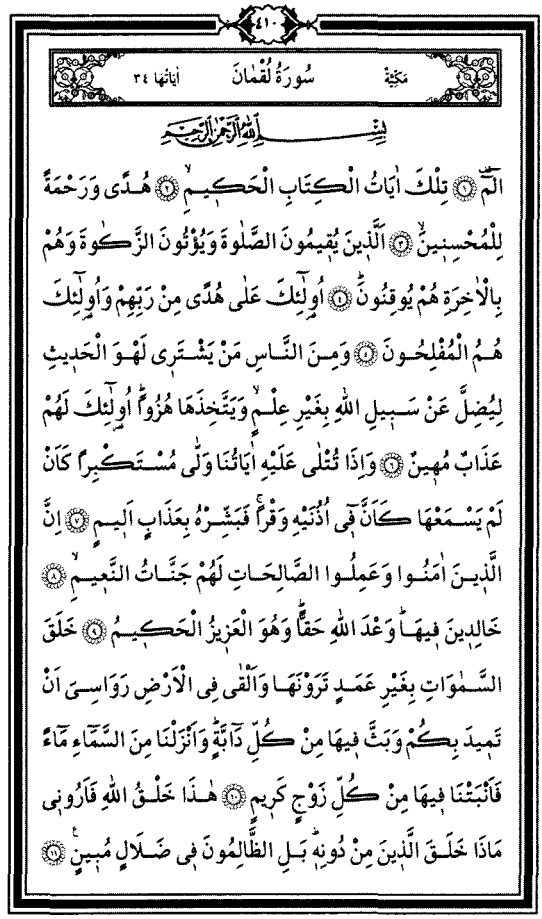
٤١٠
مَكِّيَّةٌ سُورَةُ لُقْمَانَ آيَاتُهَا ٣٤
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
الٓمٓ ۝ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ ۝ هُدًى وَرَحْمَةً
لِلْمُحْسِنِينَ ۝ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۝ أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ
لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ مُهِينٌ ۝ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَلَّىٰ مُسْتَكْبِرًا كَأَنْ
لَمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۝ إِنَّ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ ۝
خَالِدِينَ فِيهَا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ خَلَقَ
السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَىٰ فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ
تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ ۝ هَٰذَا خَلْقُ اللَّهِ فَأَرُونِي
مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۝

LOKMAN SÛRESİ (31)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 34 ayettir. Adını, Hz. Lokman'ın oğluna verdiği öğütlerinin yer aldığı kıssadan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-5. Elif. Lam. Mim. Bunlar **ilahi** Kitab'ın hikmet dolu ayetleridir; **yani,** güzel davranışlarda bulunmayı ilke edinenlere bir rahmet ve bir doğru yol rehberi **olan ilahi Kitab'ın ayetleri.** Onlar namazlarını hakkıyla kılarlar ve karşılıksız yardımda bulunurlar; ayrıca ahirete de yürekten inanırlar. İşte Rab'lerinden gelen doğru yol rehberini izleyerek kurtuluşa erenler onlardır.

6-7. İnsanlardan öyleleri var ki, **sırf birilerini** Allah'ın yolundan saptırmak ve onu alay konusu etmek için bilgisizce demagoji[1] yaparlar. İşte alçaltıcı azabı böyleleri hak ediyor. Böyle birisine ayetlerimiz okunduğu zaman, sanki kulaklarında tıkaç var da duymuyormuş gibi küstahça yüz çevirir. İşte ona **öte dünyada içine düşeceği** acıklı bir azabı müjdele!

8-9. Nimetle **dolu** cennetler, İman edip erdemli davrananların hakkıdır. Orada ebediyen kalacaklardır. Allah'ın va'di gerçektir. Çünkü O her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

10. **O,** gökleri görünür bir direk olmadan yarattı; sizi sarsmasın diye de yeryüzüne sabit dağlar çaktı; ve orayı bir çok canlıyla donattı! İşte Biz yağmuru gökten böyle indiririz. Sonra da **onunla** bol ürünlü, türlü türlü bitkiler yetiştiririz.

11. Allah'ın yarattığı **şeyler** işte bunlar! Hadi gösterin Bana, neler yaratmış Onun dışındakiler? Tabi ki hiçbir şey![2] **Bunu görmezden gelen** zalimler açık bir sapıklık içindedirler.

---

[1] Lafzen: "*laf oyunu*" Yani, cahil bir takım insanların hoşuna gidecek, onların ilgisini çekecek, görünüşte güzel ve mantıklı, ama derinliğine düşünüldüğünde hiçbir mesnedi olmayan laf oyunları.

[2] ***Bel*** edatı zımnen bu anlamı taşımaktadır.

﴿١١﴾

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمٰنَ الْحِكْمَةَ اَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِ ۭ وَمَنْ يَّشْكُرْ فَاِنَّمَا
يَشْكُرُ لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيْدٌ ۝ وَاِذْ قَالَ
لُقْمٰنُ لِابْنِهٖ وَهُوَ يَعِظُهٗ يٰبُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ ۭ اِنَّ الشِّرْكَ
لَظُلْمٌ عَظِيْمٌ ۝ وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ ۚ حَمَلَتْهُ اُمُّهٗ وَهْنًا
عَلٰي وَهْنٍ وَّفِصٰلُهٗ فِيْ عَامَيْنِ اَنِ اشْكُرْ لِيْ وَلِوَالِدَيْكَ ۭ اِلَيَّ
الْمَصِيْرُ ۝ وَاِنْ جَاهَدٰكَ عَلٰٓي اَنْ تُشْرِكَ بِيْ مَا لَيْسَ لَكَ
بِهٖ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوْفًا ۡ وَّاتَّبِعْ
سَبِيْلَ مَنْ اَنَابَ اِلَيَّ ۚ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُوْنَ ۝ يٰبُنَيَّ اِنَّهَآ اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ
فِيْ صَخْرَةٍ اَوْ فِي السَّمٰوٰتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ يَاْتِ بِهَا اللّٰهُ ۭ اِنَّ
اللّٰهَ لَطِيْفٌ خَبِيْرٌ ۝ يٰبُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوْفِ
وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلٰي مَآ اَصَابَكَ ۭ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ
الْاُمُوْرِ ۝ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ
مَرَحًا ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُوْرٍ ۝ وَاقْصِدْ فِيْ مَشْيِكَ
وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ ۭ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيْرِ ۝

12. Biz Lokman'a doğru düşünüp uygulayabilme[3] **yetisi** verdik; **ve** "Allah'a şükret" **dedik**! Zira, kim şükrederse, o sadece kendi **yararı** için şükretmiş olur! Kim de nankörlük ederse, **dert değil**! Çünkü Allah kimseye muhtaç olmayan; **her zaman** övgüyle anılan **şanı yüce biridir**.

13. **Bir seferinde** Lokman oğluna nasihat ederek, "Yavrucuğum!" dedi, "Allah'ın yanı sıra başka tanrılar edinme! Çünkü **başka varlıkları ilahlıkta Allah'a** ortak kılmak gerçekten korkunç bir zulümdür."

14. **Yavrucuğum! Allah diyor ki:**[4] Biz insana anne ve babasına **iyilik etmesini** emrettik. Çünkü annesi onu nice acılara katlanarak karnında taşıdı. Onun **annesine bağımlılıktan kurtulması** iki yıl sürdü. **Ey insanoğlu**! Bana ve anne - babana şükretmen **gerekir**; çünkü **nihayetinde** dönüş Banadır.

15. Yine **Allah diyor ki: Ey insanoğlu**! **Anne babana iyi davran**, ancak onlar seni, **tanrı olarak** benimsemen söz konusu bile olamayacak[5] herhangi bir şeyi **tanrılıkta** Bana ortak kılmaya zorlarlarsa, onlara itaat etme. Bununla birlikte **yine de** dünyada onlarla iyi geçin. Bana bağlanmış kimselerin yolundan git. Çünkü eninde sonunda dönüşünüz Bana olacak. Ardından da Ben, size tüm yaptıklarınızı bildireceğim!

16. **Lokman nasihatini sürdürerek** "Yavrucuğum!" **dedi**, "Yaptığın şey bir hardal tanesi kadar küçücük bile olsa; ve bu, bir kayanın içinde **saklı da bulunsa**, yahut yerin derinliklerinde veya göklerin **tepesinde** de olsa Allah Onu **ortaya** çıkarır. Çünkü Allah akıl sır ermez **bir bilgiyle her şeyden** haberdar **olur**."

17. "Yavrucuğum! Namaz kılmayı sürdür! **İnsanlara** iyi şeyleri öner! Kötülüğü engelle! Ve **bütün bunları yaptığın için** karşılaşacağın zorluklara da sabret! İşte bunlar çokça özen gösterilmesi gereken şeylerdir."

18. "**Yavrucuğum**! İnsanları **küçük görerek onlara** burun kıvırma! Yolda[6] çalım satarak yürüme! Çünkü Allah gösteriş yapan kendini beğenmiş[7] kimselerden hoşlanmaz."

19. "Ve ayrıca hal ve hareketinde ölçülü ol! Sesini yükseltme! Çünkü seslerin en çirkini eşeğin anırmasıdır."

---

3) Lafzen: "*hikmet*" ***Hikmet*** kelimesi için bak: Bakara 269'un dipnotu

4) Bu ekleme 14. ve 15. ayetlerin Lokman'ın oğluna yaptığı nasihatın bir devamı olduğu varsayılarak yapıldı. Ancak bu ayetler Lokman'ın vasiyetinin arasındaki i'tirazi (ara) cümleler de olabilir.

5) Lafzen: "*hakkında bilgi sahibi olmadığın*" Yani tanrı olabileceklerine dair hiçbir kesin bilgi olmayan; hatta yaratılmış hiçbir varlığın Allah'ın sıfatlarına ve kudretine ortak olamayacağı şeklindeki bilginle çelişen herhangi bir şeyi.

6) Lafzen: "*yeryüzünde*"

7) ***Muhtal***, insanlara kendisinin büyük olduğunu göstermek isteyen kimse demektir; ***fahur*** ise kendisinin büyük ve önemli birisi olduğunu düşünen, kendini beğenmiş kimse demektir. (Bak: **Razi**)

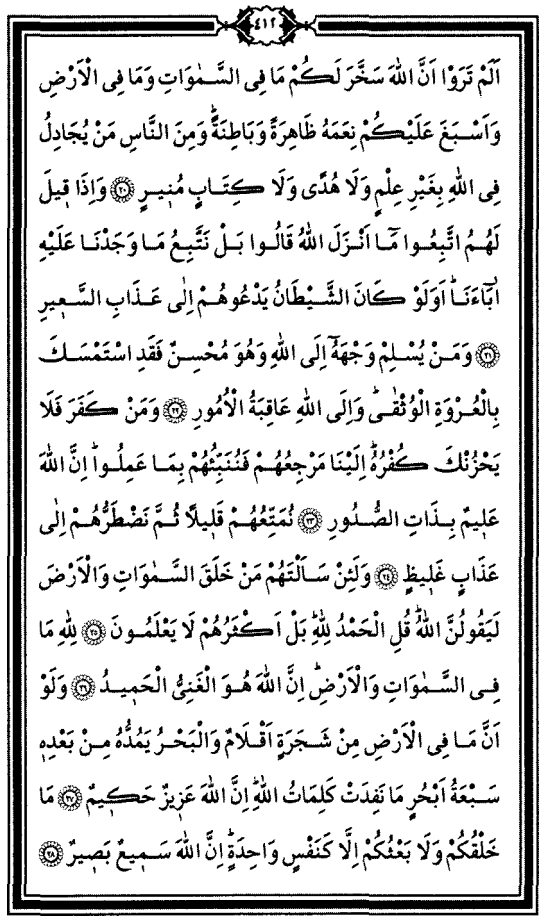

20. Allah'ın, göklerde ve yerde olan her şeyi sizin hizmetinize sunduğunu; görünen ve görünmeyen[8] nimetlerini önünüze serdiğini görmüyor musunuz? **Buna karşın yine de** insanlar arasında öyleleri var ki, herhangi bir bilgiye, bir rehbere veya **yolunu** aydınlatacak bir kitaba dayanmadan Allah hakkında tartışmaya kalkışır.

21. Böyle kimselere "Gelin, Allah'ın indirdiği Kitab'a tabi olun!" denildiğinde, "Hayır!" derler, "Biz atalarımızın **benimsediğini** gördüğümüz **inanç ve davranışlara** uyarız." Peki ama, ya şeytan onları yakıcı bir ateşin azabına çağırmışsa **n'olacak?**

22. Kim güzel davranmayı ilke edinerek tüm benliğiyle Allah'a yönelirse, o, sağlam bir kulpa yapışmış olur. Çünkü her şeyin neticesi Allah'a varır.

23. **Hakikati** inkâr edenin inkârcı tavrı seni üzmesin! **O kâfirler nasıl olsa** sonunda Bize dönecekler! Biz de onlara yapıp ettiklerini **tek tek** söyleyeceğiz. Çünkü Allah kalplerde **gizli** olanları dahi bilir.

24. Bu dünyada onlara **hayatın zevkini** azıcık tattırıyoruz[9]; ama sonunda hepsini şiddetli bir azaba girmeye mecbur bırakacağız.

25. **İşte böyle:** Şayet sen onlara "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, kesinlikle "Allah!" diyecekler. De ki: "Öyleyse hamd-u senayı O hak ediyor!" Ancak insanların çoğu bunun **ne anlama geldiğini**[10] bilmiyor.

26. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'a aittir. Kuşkusuz, kendi kendine yeterli olup her tür övgüye layık olan sadece Allah'tır.

27. Şayet yeryüzündeki tüm ağaçlar kalem olsa, tüm denizler de **mürekkep**; ve ardından yedi[11] deniz daha ilave edilse, Allah'ın sözleri yine de **yazmakla** bitmezdi. Çünkü her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan en Yüce varlık **sadece** Allah'tır.

28. Sizin hepinizin yaratılması ve **öldürülüp tekrar** diriltilmesi, Onun açısından tek bir canlıyı **yaratıp diriltmek** gibi **kolaydır.** Şüphesiz Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

---

[8] Yani, maddi manevi birçok nimeti...

[9] Bak: Âl-i İmran 196'nın dipnotu

[10] Yani, "Allah'ın, göklerin ve yerin yaratıcısı olmasının" ne anlama geldiğini düşünmeden, lafın gelişi olarak bir alışkanlık sonucu bunu söylerler. Oysa âlemlerin yaratıcısı olana insanın tüm benliğiyle teslim olması gerekir.

[11] Yedi sayısı çokluk bildirmektedir. Yani "pek çok deniz"

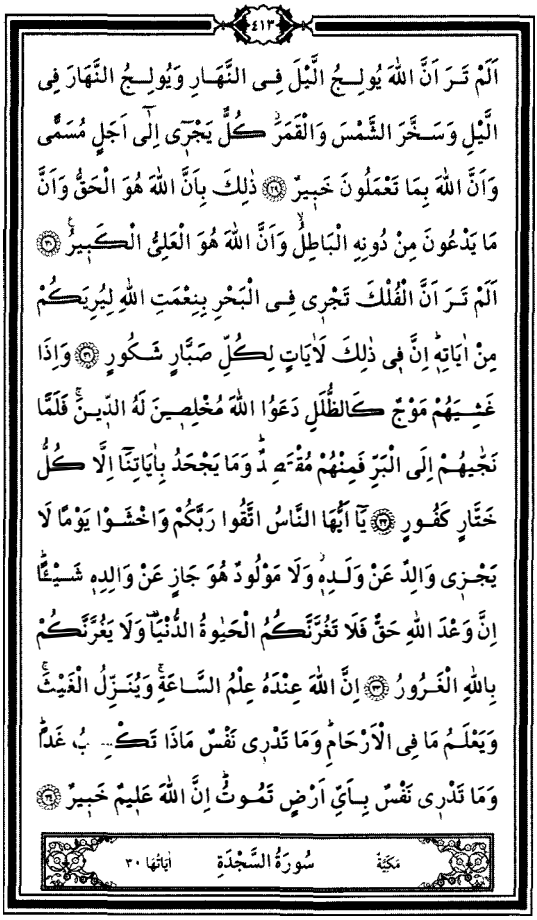

29. Geceyi uzatarak gündüzün içine girdirenin, gündüzü uzatarak da gecenin içine girdirenin Allah olduğunu görmüyor musun? Belli bir vakte kadar **kendi yörüngelerinde** akıp gidecek olan Güneşi ve Ayı **koyduğu yasalara** tabi kılan[12] **da Odur.** Ve ayrıca O, bütün yaptıklarınızdan da haberdardır.

30. Bu, sadece Allah'ın Mutlak Hakikat olmasından; **insanların tanrı diye** yakardıkları Onun dışındaki varlıkların hiçbir kıymet-i harbiyesi olmamasından;[13] ve de büyüklüğü tartışılmaz en yüce varlığın **sadece** Allah olmasından dolayı **böyledir.**

31. Görmüyor musunuz, Allah'ın lütfuyla gemiler denizlerde nasıl da yol alıyorlar; ve böylece Allah size **varlığının** kanıtlarını nasıl da gösteriyor? İşte bunlarda, sabretmeyi ve şükretmeyi ilke edinmiş kimseler için alınacak nice dersler vardır.

32. Nitekim dalgalar onları **ölümün** gölgeleri gibi kuşattığında, kulluğu[14] sadece Ona özgü kılarak Allah'a yakarırlar. Ancak onları **sağ salim** karaya ulaştırdığımızda, çok geçmeden onlardan bir kısmı **inanıp inanmama konusunda** ortada kalır.[15] Aslında iyice inkâra gömülmüş bir hainden başkası bizim mesajlarımızı bile bile inkar etmez.

33. Ey insanlar! Rabbinize karşı samimi olun! Ne ana-babanın evladına, ne de evladın ana-babasına herhangi bir faydasının olamayacağı bir Günün **gelip çatmasından** korkun! Çünkü Allah'ın yeniden diriltme va'di gerçekleşecektir[16]. Dünya hayatının[17] sizi aldatmasına meydan vermeyin! Aldatmayı **iş** edinenler sizi Allah ile aldatmasın[18]?

34. **Son** Saat'in[19] **ne zaman geleceğinin** bilgisi Allah'ın katındadır. Yağmuru yağdıran Odur. Rahimlerde olanı **da** bilir. Hiç kimse yarın ne yapacağını bilmez. Ve hiç kimse hangi yerde öleceğini de bilmez. Ancak Allah **her şeyi** bilir, **her şeyden** haberdardır.

---

12) Lafzen: "*boyun eğdirdi /emrine amade kıldı*"

13) Lafzen. "*batıl olmalarından*"

14) Lafzen: "*dini*"

15) Ya da, "*orta bir yol tutar.*"

16) Lafzen: "*gerçektir.*"

17) Bak: Bakara:86'nın dipnotu

18) Örneğin, kasıtlı olarak günah işlenmesi halinde bile nasıl olsa Allah'ın affedeceği kuruntusuna kapılmak (Said b. Cübeyr'den naklen **Taberi, Begavi** ve **Zemahşeri)** veya kendi batıl düşünce ve davranışlarına Allah'ın ayetlerini delil getirmek suretiyle... **Taberi**'ye göre ***garur*** terimi kişiyi manevi / ahlaki anlamda "saptıran" herhangi bir şeyi (***ma garra***) ifade eder. Bu, şeytan, başka herhangi bir insan veya insanın kendi kuruntusu olabilir.

19) Dünyanın sonunun

SECDE SÛRESİ (32)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 30 ayettir. Adını, müminlerin özelliklerinden söz eden 15. ayetteki bir kelimeden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Elif. Lam. Mim.

2. İçerisinde **doğruluğundan** şüphe edilecek hiçbir şeyin yer almayan bu Kitap âlemlerin Rabbinden peyderpey indirilen **bir Kitap'tır**.

3. Yoksa **hakikati inkâr edenler** "Onu **Muhammed** uydurdu!" mu diyorlar? Asla! O **Kur'an**, sadece, senden önce kendilerini uyaracak **herhangi bir peygamber** gelmemiş olan bir halkı, -doğru yola yönelsinler diye - uyarman için Rabbinden gelen bir hakikattir.

4. Gökleri ve yeri ve de ikisi arasındakileri altı evrede[1] yaratan ve sonra da tüm evrende hükümranlığını tesis eden Allah'tır. **Hesap Günü** Ona rağmen size sahip çıkıp şefaat edecek hiç kimse bulamazsınız. **Hal böyleyken** hâlâ düşünüp ders almayacak mısınız?

5. Göklerden yere kadar bütün işleri O düzenleyip yönetir. Sonra da hepsi, sizin hesabınıza göre bin yıl süren bir gün içerisinde **yargılanmak üzere** Onun **huzuruna** çıkar.

6. İşte **böyle**! Görüneni de bilen Odur, görünmeyeni[2] de. **Odur** sınırsız rahmet sahibi, eşi benzeri olmayan en Yüce varlık.

7-9. Odur yarattığı her şeyi en güzel şekilde **yaratan**. Nitekim O, insanı yaratmaya topraktan başladı; sonra ona, soyunu basit bir sıvı[3] sayesinde sürdürecek **bir özellik verdi**. Ardından onu **yaratılış**

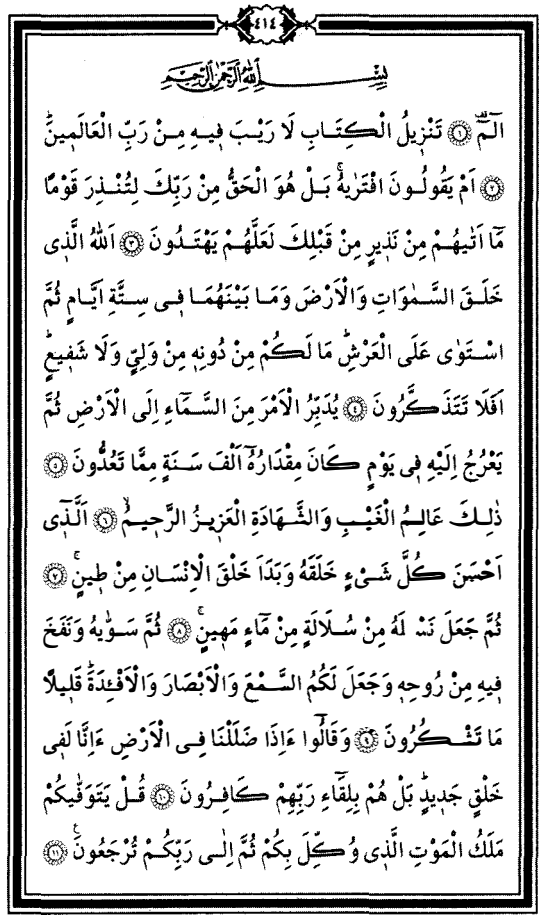

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الٓمٓ ۝١ تَنزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ۝٢ أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ ۚ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُم مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ۝٣ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ ۖ مَا لَكُم مِّن دُونِهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ ۚ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ ۝٤ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ ۝٥ ذَٰلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝٦ الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ ۝٧ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِن سُلَالَةٍ مِّن مَّاءٍ مَّهِينٍ ۝٨ ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِن رُّوحِهِ ۖ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۚ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ۝٩ وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۚ بَلْ هُم بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ ۝١٠ قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ۝١١

amacına uygun bir şekle soktu. Sonra da ona can verdi. Ve böylece sizi işitme ve görme **melekesiyle**, duygu ve düşünce **yetisiyle** donattı. **Bütün bunlar ortadayken**, ne kadar da az şükrediyorsunuz![4]

10. **Bir takım insanlar** "**Ne yani!**" diyorlar, "Şimdi biz **ölüp** toprağa karışıp kayboldukten sonra, yeniden mi yaratılacağız? **Bu olacak şey mi hiç!**" **Aslında onlar sadece yeniden dirilişi** değil[5], aynı zamanda Rableriyle karşılaşacaklarını da inkâr ediyorlar.

11. De ki **onlara**: **Boşuna uğraşmayın**; sizin için görevlendirilmiş olan ölüm meleği bir gün canınızı alacak ve hepiniz Rabbinize döndürüleceksiniz!

---

[1] Lafzen: "*altı günde*". Ancak bizim günlerimizle Allah'ın katındaki günler aynı zaman dilimine tekabül etmediği için "altı evrede" diye çevirdik.

[2] ***Gayb*** kelimesinin anlamı için bak: Bakara: 3'ün dipnotu

[3] **Ebu Bekr Razi**, Tefsiru Garibi'l-Kur'ani'l-Azim

[4] Veya: "***Buna rağmen** çok azınız şükrediyor*" Benzer bir ibarenin çevirisi hakkında bak: Bakara:88'in dipnotu

[5] ***Bel*** edatına verdiğimiz bu anlam için bak: **Razi**

٤١٥

وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُؤُسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَآ
اَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا اِنَّا مُوقِنُونَ ۝
وَلَوْ شِئْنَا لَاٰتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدٰيهَا وَلٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّى
لَاَمْلَـَٔنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِينَ ۝ فَذُوقُوا
بِمَا نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا ۖ اِنَّا نَسِينَاكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ
الْخُلْدِ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ اِنَّمَا يُؤْمِنُ بِاٰيَاتِنَا الَّذِينَ
اِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ ۝ تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا ۖ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۝ فَلَا تَعْلَمُ
نَفْسٌ مَّا اُخْفِىَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ ۚ جَزَآءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
۝ اَفَمَنْ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَنْ كَانَ فَاسِقًا ۚ لَا يَسْتَوُۥنَ ۝ اَمَّا
الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَاْوٰى ۖ
نُزُلًا بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ وَاَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَاْوٰيهُمُ
النَّارُ ۖ كُلَّمَآ اَرَادُٓوا اَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَآ اُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ
لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِى كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُونَ ۝

12. Günaha gömülmüş olanların, **Hesap Günü** Rablerinin huzurunda boyunlarını bükerek, "Rabbimiz! Şimdi **işin gerçeğini** görmüş ve duymuş olduk! Bizi **dünyaya** geri göndersen de, biz orada, yürekten inanarak Senin hoşuna gidecek ameller işlesek!" **derken hallerini** ah bir görsen!

13. Eğer Biz isteseydik, herkesi doğru yola yöneltirdik. **Fakat böyle olmasını dilemedik ve sonuçta,** cehennemi bütünüyle insanlardan ve cinlerden dolduracağıma ilişkin verdiğim söz gerçekleşti.

14. Şimdi, bu **Hesap** Günüyle yüz yüze gelmeyi umursamamanızın **acısını** tadın bakalım! Bu gün Biz de sizi umursamayacağız. İşlediğiniz **kötülüklerden** dolayı **bu** ebedi azabı tadın bakalım!

15. Bizim mesajlarımıza gerçekten iman edenler, **bu mesajlar kendilerine** tebliğ edildiği zaman, hiçbir büyüklenme göstermeden hemencecik secdeye kapanıp, Rablerini sınırsız kudret ve azametini övgüyle dile getiren kimselerdir.

16. Onlar, **geceleri** yataktan kalkıp, korku ve umutla Rablerine yalvarırlar. Kendilerine rızk olarak verdiğimiz şeylerden de **ihtiyaç sahiplerine** verirler.

17. Yaptıkları **iyi** şeylere karşılık olarak, onlar için saklanmış ne mutluluklar[6] var, kimse hayal bile edemez!

18. Hiç iman eden bir kimse yoldan çıkmış bir kimseyle bir tutulur mu? Bunlar elbette mukayese **bile** edilemezler.

19-20. Tabi ki, iman edip **Allah'ın** hoşlandığı ameller işleyenlere, - yaptıklarına karşılık olmak üzere – dinlenip huzur bulacakları cennetler bahşedilecek. Yoldan çıkmış kimselerin varacağı yer ise ateş **olacak**. Oradan kurtulmak için her çırpınışlarında yeniden içerisine itilecekler ve kendilerine, "Yalanlamış olduğunuz ateşin azabını **şimdi** tadın bakalım!" denilecek.

[6] Lafzen: "*göz aydınlığı*" Yani, göz kamaştıran, görülmemiş, harikulade şeyler.

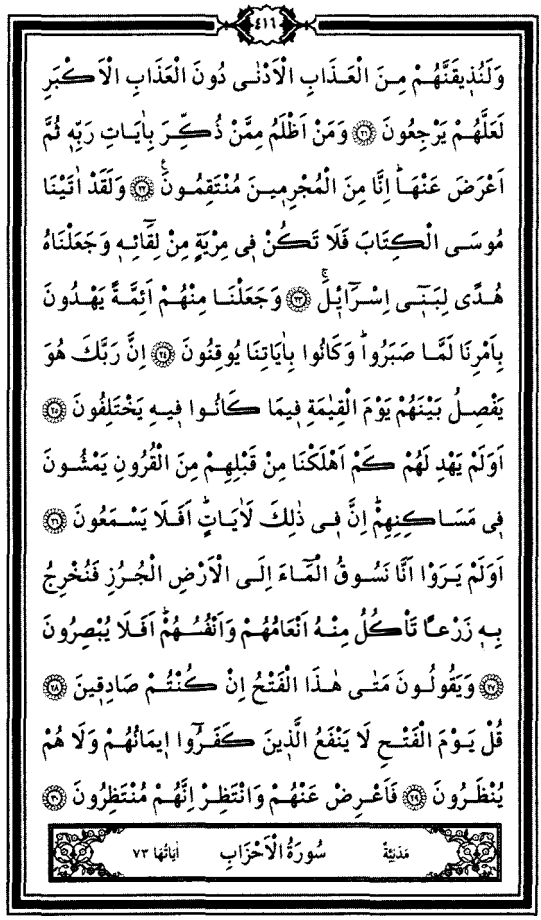
٤١١
وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ
أَعْرَضَ عَنْهَا ۚ إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا
مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُنْ فِي مِرْيَةٍ مِنْ لِقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ
هُدًى لِبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ
بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا ۖ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٢٥﴾
أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ
فِي مَسَاكِنِهِمْ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ ۖ أَفَلَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٦﴾
أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ
بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ ۖ أَفَلَا يُبْصِرُونَ
﴿٢٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾
قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ
يُنْظَرُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانْتَظِرْ إِنَّهُمْ مُنْتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾
مدنية سُورَةُ الْأَحْزَابِ آياتها ٧٣

21. Ancak, onlara, o şiddetli azabı tatmadan önce, belki **inkardan** vazgeçerler diye, daha yakındaki[7] bir azabı tattıracağız.

22. Kendisine mesajlarımız hatırlatıldıktan sonra, onlardan yüz çeviren kimseden daha zalim kim olabilir? Biz elbette **böyle davranan** günahkârlardan öcümüzü alacağız.

23-24. **Ey Muhammed**! Vaktiyle Musa'ya da Kitab'ı Biz vermiştik. **Şimdi Musa'nın yaşadığı tecrübeyi** senin de yaşayacağından şüphen olmasın![8] Nitekim **Musa'ya verdiğimiz Kitab'ı** İsrailoğulları için doğru yol rehberi yapmış; onlar mesajlarımıza yürekten inanarak **zorluklara** direnince de içlerinden buyruğumuzla kendilerini doğru yola götürecek önderler çıkarmıştık. **Aynısı senin ve ümmetin için de geçerlidir.**

25. Şüphe yok ki Allah Kıyamet Günü insanlar[9] arasında anlaşmazlığa düştüğü konularda arar verecektir.

26. Kendilerinden önce, memleketlerinde gezip dolaşan nice nesilleri helak etmiş olmamız onları doğru yola getirmeye yetmeyecek mi? Oysa bunda **alınacak** nice dersler vardır! Yoksa hâlâ **söz** dinlemeyecekler mi?

27. Üzerinde ot bitmeyen çorak toprağı suya Bizim kavuşturduğumuzu ve onunla, hem kendilerinin hem de hayvanlarının yiyeceği ürünleri Bizim yetiştirdiğimizi görmüyorlar mı? Hala gözlerini açmayacaklar mı?

28. "Sen gerçekten doğru söylüyorsan, şu nihai karar günü[10] ne zamanmış, **söyle de bilelim**?" diye **alay ediyorlar.**

29. De ki: Nihai karar günü gelince, inkâr edenlere **o gün** iman etmelerinin bir faydası olmaz. Kendilerine mühlet de verilemez.

30. **Ey Peygamber**, sen onları boş ver! Kendi işine bak![11] Bırak onlar **azabı** bekleyedursunlar!

---

[7] Yani, dünyada olanı...

[8] Yani Musa gibi sana da Kitap verilecek, sen de zorluklarla karşılaşacak ve nihayetinde o zorlukları aşıp zafere ulaşacaksın.

[9] Lafzen: "*onların*"

[10] Lafzen: "*fetih günü*"

[11] Lafzen: "*Bekle!*" Zımnen, "*Kendi işine bak*"

٤١٧

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللّٰهَ وَلَا تُطِعِ الْكٰفِرِيْنَ وَالْمُنٰفِقِيْنَ ۗ
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ۝ وَّاتَّبِعْ مَا يُوْحٰٓى اِلَيْكَ
مِنْ رَّبِّكَ ۗ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرًا ۝ وَّتَوَكَّلْ
عَلَى اللّٰهِ ۗ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيْلًا ۝ مَا جَعَلَ اللّٰهُ لِرَجُلٍ مِّنْ
قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهٖ ۚ وَمَا جَعَلَ اَزْوَاجَكُمُ الّٰٓـِٔيْ تُظٰهِرُوْنَ
مِنْهُنَّ اُمَّهٰتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَآءَكُمْ اَبْنَآءَكُمْ ۗ ذٰلِكُمْ
قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ ۚ وَاللّٰهُ يَقُوْلُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِى السَّبِيْلَ
۝ اُدْعُوْهُمْ لِاٰبَآئِهِمْ هُوَ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ ۚ فَاِنْ لَّمْ تَعْلَمُوْٓا
اٰبَآءَهُمْ فَاِخْوَانُكُمْ فِى الدِّيْنِ وَمَوَالِيْكُمْ ۗ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ
جُنَاحٌ فِيْمَآ اَخْطَاْتُمْ بِهٖ ۙ وَلٰكِنْ مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوْبُكُمْ ۗ وَكَانَ
اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝ اَلنَّبِيُّ اَوْلٰى بِالْمُؤْمِنِيْنَ مِنْ اَنْفُسِهِمْ ۗ
وَاَزْوَاجُهٗٓ اُمَّهٰتُهُمْ ۗ وَاُولُوا الْاَرْحَامِ بَعْضُهُمْ اَوْلٰى بِبَعْضٍ
فِىْ كِتٰبِ اللّٰهِ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُهٰجِرِيْنَ اِلَّآ اَنْ تَفْعَلُوْٓا
اِلٰٓى اَوْلِيٰٓئِكُمْ مَّعْرُوْفًا ۗ كَانَ ذٰلِكَ فِى الْكِتٰبِ مَسْطُوْرًا ۝

AHZAB SÛRESİ (33)

Medine döneminde nazil olmuştur. 73 ayettir. Adını, 9-27 ayetler arasında söz edilen, Hicretin 5. yılında müttefik Arap kabilelerinin (Ahzab) Medine'ye saldırmalarıyla ilgili atıftan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ey Peygamber! Sen Allah'a samimiyetle kulluk etmeyi sürdür! Kâfirlere ve münafıklara itaat etme! **Unutma ki,** Allah **her şeyi** bilir, her şeyi yerli yerince yapar.

2. Rabbinden sana vahyedilen **mesaja** uy! Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

3. Sadece Allah'a dayan! Zira dayanak olarak Allah yeter!

4. Allah hiç kimsenin göğsünde iki kalp yaratmadı. Ve **aynı şekilde Allah,** bedenlerini **annelerinizin** bedenleri gibi sayarak[1], **kendinize haram hale getirdiğiniz** hanımlarınızı da **gerçek** anneniz yapmadı. Evlatlıklarınızı da **gerçek** çocuklarınız saymadı. Bunlar sadece sizin ağzınızda **geveledi̇ğiniz boş** laflardır. Allah gerçeği söyler. Ve size doğru yolu ancak O gösterir.

5. Evlatlık aldığınız çocukları **gerçek** babalarına nispet ederek[2] çağırın. Bu Allah katında daha adil **bir davranış** olur. Ancak babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, onları din kardeşiniz ve arkadaşınız olarak görün. Eğer bu konuda hata ederseniz[3] bir günah işlemiş olmazsınız. Ancak gerçek niyetiniz[4] **onları gerçekten kendi çocuklarınız olarak görmekse, o vakit günah işlemiş olursunuz.** Çünkü Allah çok bağışlayıcı çok merhametlidir.

6. Peygamber, müminler için canlarından daha kıymetlidir. Onun hanımları da **müminlerin** anneleri **sayılır.** Akraba olan kimseler, - Allah'ın Kitabı'ndaki hükme göre - birbirleri için, **Medineli** müminlerden ve **Mekkeli**[5] muhacirlerden daha önceliklidir. Ancak bu, sevdiğiniz dostlarınıza iyilikte bulunmanıza engel teşkil etmez.[6] Bunlar, Kitapta yer alan **Allah'ın buyruklarıdır.**

[1)] Lafzen "*zıhar yaptığınız*" ***Zahr*** "sırt" anlamına gelen, ancak burada bedeni sembolize eden bir kelimedir. Bu ayet İslam öncesi Arap toplumunda var olan bir boşama geleneğinden söz etmektedir. Bu geleneğe göre koca karısına, "Sen artık benim için annemin sırtı (bedeni) gibisin (yani haramsın)!" diyerek hanımını boşardı. Müşrik Arap toplumunda bu boşama kesin ve geriye dönüşü olmayan bir boşama olarak kabul edilir; bu şekilde boşanan bir kadın bir daha kimseyle de evlenemez, ölünceye kadar kocasının kontrolünde kalmaya devam ederdi. Allah burada insanın hanımının annesi gibi sayılamayacağını ve kadını boşamak için sarf edilen bu tür sözlerin hiçbir değerinin olmadığını söylemektedir.

[2)] Yani kendi evladınız olarak değil, babası kimse onun evladı olarak... onlardan söz ettiğinizde kendi oğlunuzmuş gibi değil, kendi öz babasının oğlu olarak söz edin.

[3] Yani, gerek bu yasaktan önce, gerekse bu yasaktan sonra kastınız olmaksızın yanılma ve unutma sonucu yaptığınız yanlışlıklarda... (**Elmalılı**) Örneğin, anne-babalarından söz ederken hata ettiğinizde; yahut sırf, sevginin sonucu olarak onlara "oğlum" veya "kızım" dediğinizde...

[4] Lafzen: "Ancak kalbinizin kastettiği şey..."

[5] Bu ayetin, Hicretin ardından Muhacir ve Ensar arasında gerçekleştirilen kardeşlik akdinden dolayı, kardeş kabul edilen tarafların birbirine varis olabilmelerine ilişkin uygulamayı yürürlükten kaldırdığı kabul edilmektedir. Bizim ayete yaptığımız "**Medineli**.... **Mekkeli**..." şeklindeki tefsiri ekleme ayetin bu bağlamından kaynaklanmaktadır.

[6] Yahut, "*dostlarınıza iyilikte bulunmanız hariç*" Âlimler buradaki ***maruf*** (iyilik) kelimesini, kişinin ölmeden önce mirsacıları dışındaki dostları için yapacağı vasiyet olarak tefsir etmişlerdir.

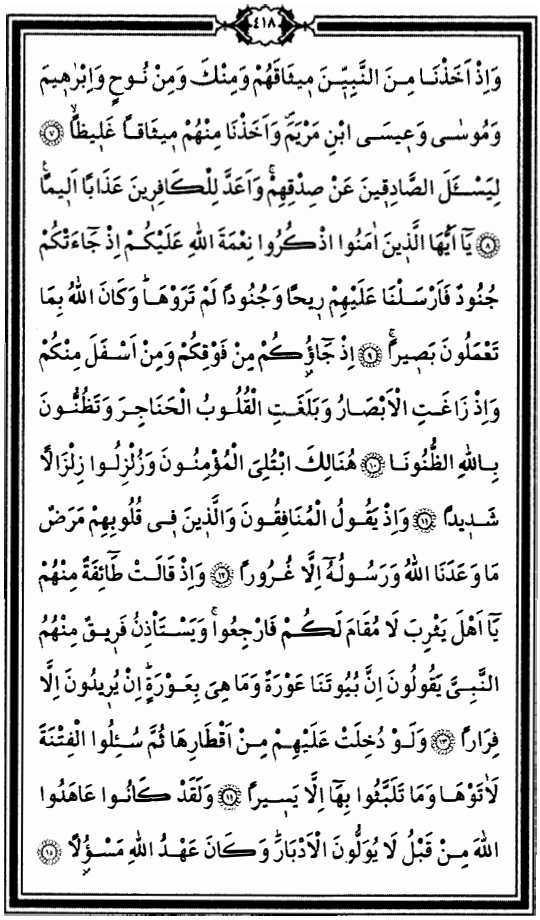
٤١٨

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّـۧنَ مِيثَٰقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَٰهِيمَ
وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا ۝٧
لِّيَسْـَٔلَ الصَّٰدِقِينَ عَن صِدْقِهِمْ ۚ وَأَعَدَّ لِلْكَٰفِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا
۝٨ يَٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱذْكُرُوا۟ نِعْمَةَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَآءَتْكُمْ
جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ۝٩ إِذْ جَآءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ
وَإِذْ زَاغَتِ ٱلْأَبْصَٰرُ وَبَلَغَتِ ٱلْقُلُوبُ ٱلْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ
بِٱللَّهِ ٱلظُّنُونَا۠ ۝١٠ هُنَالِكَ ٱبْتُلِىَ ٱلْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا۟ زِلْزَالًا
شَدِيدًا ۝١١ وَإِذْ يَقُولُ ٱلْمُنَٰفِقُونَ وَٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ
مَّا وَعَدَنَا ٱللَّهُ وَرَسُولُهُۥٓ إِلَّا غُرُورًا ۝١٢ وَإِذْ قَالَت طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ
يَٰٓأَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَٱرْجِعُوا۟ ۚ وَيَسْتَـْٔذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ
ٱلنَّبِىَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِىَ بِعَوْرَةٍ ۖ إِن يُرِيدُونَ إِلَّا
فِرَارًا ۝١٣ وَلَوْ دُخِلَتْ عَلَيْهِم مِّنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا۟ ٱلْفِتْنَةَ
لَـَٔاتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا۟ بِهَآ إِلَّا يَسِيرًا ۝١٤ وَلَقَدْ كَانُوا۟ عَٰهَدُوا۟
ٱللَّهَ مِن قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ ٱلْأَدْبَٰرَ ۚ وَكَانَ عَهْدُ ٱللَّهِ مَسْـُٔولًا ۝١٥

7-8. **Ey Muhammed**! Biz bütün peygamberlerden **ayetlerimizi tebliğ edecekleri hususunda** söz aldık. **Tıpkı** senden **aldığımız gibi; vaktiyle** Nuh'tan; İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan, yani kısacası hepsinden kesin bir söz aldık. **Allah bunu sırf, hakka** sadakatini gösterenlere, sadık kalmalarının **karşılığında neyle karşılaştıklarını** sormak için **böyle yaptı**. Kâfirlere de acı verici bir azap hazırladı.

9. Ey iman edenler! Allah'ın size verdiği nimeti hatırlayın! Hani **bir takım** ordular[7] size saldırmıştı da, Biz de onların üzerine bir **azap** rüzgârı ve göremediğiniz ordular göndermiştik! Çünkü Allah sizin bütün yaptıklarınızı görür.

10. Hani onlar aşağı tarafınızdan ve yukarı tarafınızdan saldırıya geçmişlerdi. Sizin korkudan gözleriniz belermiş, yüreğiniz ağzınıza gelmişti. Allah'ın **ne yapacağına** dair aklınızdan pek çok şey geçiyordu.

11. Orada müminler sınandılar: müthiş bir sarsıntıya uğradılar.

12. O vakit münafıklar ve kalplerinde hastalık olan **diğer** kimseler[8], "Allah ve resulü bize boş vaatlerde bulundu!" diyorlardı.

13. Nitekim o zaman onlardan bir grup "Ey Medineliler!" demişti, "Sizin **Muhammed'in yanında** yer almanızın bir anlamı kalmadı[9]! **Evlerinize** geri dönün!" O sırada, onlardan bazıları da, "Evlerimiz **saldırıya** açık **durumda**!" diyerek, **Medine'ye geri dönmek için** peygamberden izin istiyorlardı. Oysa evleri **saldırıya** açık falan değildi; tek amaçları **savaştan** kaytarmaktı.

14. Eğer gerçekten **Medine**[10] işgale uğrasaydı da, **işgalciler onlardan şehirde** karışıklık çıkarmalarını[11] isteselerdi, bunu **yapmakta** bir an bile tereddüt etmezler, hemen atlarlardı.

15. Oysa onlar daha önce arkalarını dönüp kaçmayacaklarına dair Allah'a söz vermişlerdi. **Şunu bilin ki**, Allah'a verilen sözün **hesabı** mutlaka sorulur.

---

[7] Burada Ahzab savaşına işaret edilmektedir. Hicretin 5. yılında gerçekleşen bu savaşta müşrik Arap kabilelerinin oluşturduğu müttefik ordular (***Ahzab***) Medine'yi kuşatmışlar; Hz. Peygamber de şehri savunmak için saldırıya açık olan tarafa hendek kazdırmıştı. Bundan dolayı bu savaşa Hendek Savaşı da denir.

[8] Yani, iman ve inkâr arasında gelgitler yaşayan kimseler.

[9] Bu çeviri için bak: **Razi**

[10] Zımnen, "yaşadıkları ülke"

[11]) Yani, "Müslümanlara karşı ayaklanarak onlarla savaşmalarını isteselerdi..."

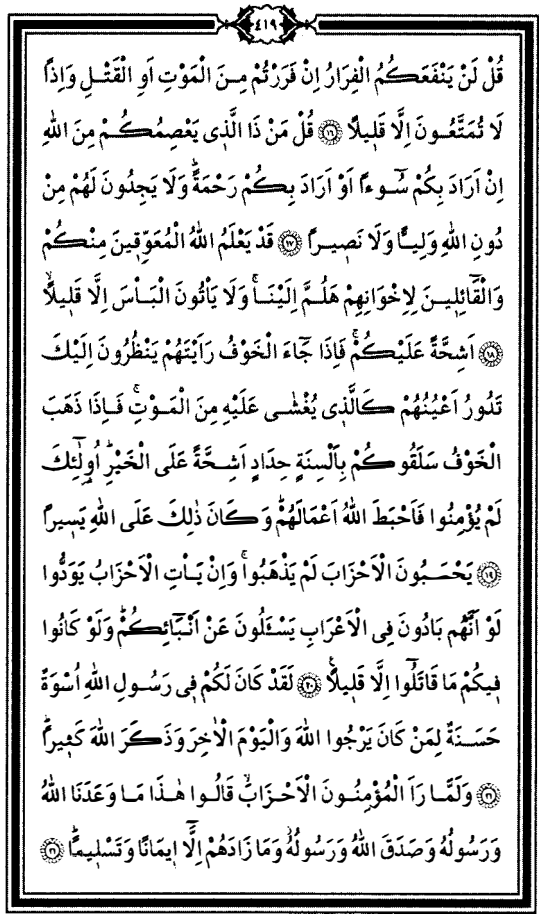

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا
لَا تُمَتَّعُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٦﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ
إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ
دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧﴾ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ مِنْكُمْ
وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَأْسَ إِلَّا قَلِيلًا
﴿١٨﴾ أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَيْتَهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ
تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْشَى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ
الْخَوْفُ سَلَقُوكُمْ بِأَلْسِنَةٍ حِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ
لَمْ يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا
﴿١٩﴾ يَحْسَبُونَ الْأَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَإِنْ يَأْتِ الْأَحْزَابُ يَوَدُّوا
لَوْ أَنَّهُمْ بَادُونَ فِي الْأَعْرَابِ يَسْأَلُونَ عَنْ أَنْبَائِكُمْ وَلَوْ كَانُوا
فِيكُمْ مَا قَاتَلُوا إِلَّا قَلِيلًا ﴿٢٠﴾ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ
حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا
﴿٢١﴾ وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ
وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلَّا إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا ﴿٢٢﴾

16. De ki **onlara:** Ölmekten ya da öldürülmekten kaçıyorsanız, **unutmayın ki,** kaçmak size hiçbir fayda sağlamaz! Bunu şimdilik başarsanız bile[12], hayatın zevkini ancak çok az bir süre tadabilirsiniz.

17. Eğer Allah size bir zarar vermek isterse, sizi Ondan kim koruyabilir. Ya da size bir rahmet bahşetmek isterse, **buna kim mani olabilir.** Allah'a karşı, kendilerine sahip çıkacak ve yardım edecek hiç kimse bulamazlar.

18-19. Allah, sizden birilerini **savaştan** alıkoymaya çalışan ve **yenilmenizi** arzulayarak **münafık** kardeşlerine "Gelin, bize katılın! Zira onlar[13] savaşı fazla sürdüremezler!" diyen **münafıkları biliyor. Onlar sizi kendileri gibi sanıyorlar.**[14] Nitekim kendileri, tehlikeyle yüz yüze geldiklerinde, sen onların - ölüm **korkusunun** sardığı kimse gibi - **korkudan** gözleri belermiş bir şekilde sana baktıklarını görürsün. Ama tehlike geçince, **başarınızı** küçümseyerek, sivri dilleriyle sizi incitirler. Onlar zaten **gerçekte** iman etmediler; bu yüzden Allah onların amellerini boşa çıkardı. Bu, Allah için çok kolaydır.

20. Onlar, müttefik orduların[15] hâlâ defolup gitmediklerini zannediyorlar.[16] Gerçekten müttefik ordular geri dönecek olsa; onlar, **sizinle birlikte olmaktansa, çöle kaçarak** bedevi Arapların arasına karışıp sizin **yenilgi** haberinizi beklemeyi yeğlerler. Aranızda olsalar bile, savaşmak için çok az çaba sarf ederler.

21. Umut ve korkuyla Allah'a ve Ahiret Gününe **kavuşmayı** bekleyen ve Allah'ı çokça anan kimseler için, Allah'ın Resulünde güzel bir örneklik vardır.

22. Müminler müttefik orduları görünce, "Bu" dediler, "Allah ve Resulünün bize **karşılaşacağımızı** vadettiği şey! Demek ki Allah ve Resulü doğru söylemiş." Ve bu sadece onların imanını ve **Allah'a** teslimiyetlerini artırdı.

---

12) ***İzen*** (o halde) edatı burada, "bunu şimdilik başarmış olsanız bile" anlamını içermektedir.

13) Yani, Müslümanlar...

14) Bu eklemenin ardından gelen cümle, münafıkların, "Onlar savaşı fazla sürdüremezler" şeklindeki iddalarına bir cevap niteliği taşımaktadır. Bu eklemeyi bu iki cümle arasındaki bağlantıyı kurma amacıyla yaptık. Bu cümlenin, münafıkları niteleyen bir cümle olması da mümkündür. Bu durumda anlam, "Onlar zorluğa pek gelemezler. Nitekim..." şeklinde olur.

15) ***Ahzab*** (gruplar) ile Hendek kuşatmasına katılan müşrikler kastedilmeketedir. Bu savaşa, Kureyş kabilesinin dışında pek çok müşrik arap kabilesi katıldığı için "müttefik ordular" ***ahzab*** (gruplar) olarak isimlendirilmiştir.

16) Zımnen: Toparlanıp ve güçlenip tekrar geleceklerini zannediyorlar. Onun için böyle davranıyorlar.

٤١٠

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ ۖ فَمِنْهُمْ
مَنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ ۖ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾
لِيَجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ
شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٤﴾ وَرَدَّ
اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا ۚ وَكَفَى اللَّهُ
الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ ۚ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾ وَأَنْزَلَ الَّذِينَ
ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي
قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾ وَأَوْرَثَكُمْ
أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَئُوهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ
تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ
سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾
يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ
لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

23. Müminlerden öyle erler vardı ki, onlar Allah'a verdikleri sözde durdular; kimisi adağını yerine getirip **şehit oldu**; kimisi de **şehit olmayı** bekliyor; Onlar **Allah'a verdikleri sözü** asla değiştirmediler.

24. Nihayetinde[17] Allah ahdine sadık olanları sözlerinde durmalarından dolayı ödüllendirecektir. Münafıkları da **şayet tevbe ederlerse** dilerse cezalandıracak; **dilerse** affedecektir. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok merhametli, çok bağışlayıcıdır.

25. Allah **hakikati** inkâr edenleri bütün kin ve öfkeleriyle gerisingeriye döndürdü. **Bu savaştan** hiçbir fayda temin edemediler. Savaşta müminleri **korumaya** Allah kâfi geldi. Çünkü Allah eşi benzeri olmayan çok Yüce, çok güçlü birisidir.

26. Ayrıca **Allah**, **önceki** ilahi Kitapların izleyicilerinden **müşriklere** arka çıkanları, yüreklerine korku salarak kalelerinden çıkardı; **nitekim o vakit** onların bir kısmını öldürüyor, bir kısmını da esir alıyordunuz.

27. **Allah sizi** onların topraklarına, yurtlarına ve mallarına mirasçı yaptı. Ayrıca, daha ayak bile basmadığınız topraklarının **sizin olacağını vadetti.** Allah her şeye kâdirdir.

28. Ey Peygamber! **Ganimetten pay isteyen** eşlerine de ki: Şayet siz bu dünya hayatını ve onun zevk-ü sefasını istiyorsanız, gelin nafakanızı vereyim ve sizi güzellikle boşayayım.

29. **Yok,** eğer Allah ve Resulü ile ahiret hayatının **güzelliklerini** istiyorsanız, **şunu bilin ki,** Allah sizden iyi davranmayı ilke edinenlere büyük bir mükâfat hazırladı.

30. Ey Peygamberin hanımları! Sizden her kim açık bir hayâsızlıkta bulunursa, onun **öte dünyadaki** azabı **diğer günahkârların** iki katı olur! Bu, Allah için çok kolaydır.

[17] ***Lam*** edatına ***lamu'l-akibe*** anlamı vererek çevirdik.

وَمَنْ يَّقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُّؤْتِهَآ
اَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ ۙ وَاَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيْمًا ۝ يٰنِسَآءَ
النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَاَحَدٍ مِّنَ النِّسَآءِ اِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ
بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِيْ فِيْ قَلْبِهٖ مَرَضٌ وَّقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوْفًا
۝ وَقَرْنَ فِيْ بُيُوْتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُوْلٰى
وَاَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاٰتِيْنَ الزَّكٰوةَ وَاَطِعْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ
اِنَّمَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ
وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيْرًا ۝ وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلٰى فِيْ بُيُوْتِكُنَّ
مِنْ اٰيٰتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ ۭ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيْفًا خَبِيْرًا ۝
اِنَّ الْمُسْلِمِيْنَ وَالْمُسْلِمٰتِ وَالْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ
وَالْقٰنِتِيْنَ وَالْقٰنِتٰتِ وَالصّٰدِقِيْنَ وَالصّٰدِقٰتِ
وَالصّٰبِرِيْنَ وَالصّٰبِرٰتِ وَالْخٰشِعِيْنَ وَالْخٰشِعٰتِ
وَالْمُتَصَدِّقِيْنَ وَالْمُتَصَدِّقٰتِ وَالصَّاۗىِٕمِيْنَ وَالصّٰۗىِٕمٰتِ
وَالْحٰفِظِيْنَ فُرُوْجَهُمْ وَالْحٰفِظٰتِ وَالذّٰكِرِيْنَ اللّٰهَ كَثِيْرًا
وَّالذّٰكِرٰتِ اَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَّغْفِرَةً وَّاَجْرًا عَظِيْمًا ۝

31. Ancak, sizden her kim de Allah'a ve Resulüne içtenlikle itaat eder, dürüst ve erdemli davranırsa, **öte dünyada** onun mükâfatını da iki kat vereceğiz; çünkü onun için güzel rızıklar hazırladık.

32. Ey Peygamberin hanımları! Siz öteki kadınlar gibi değilsiniz! Eğer gerçekten **Allah'a** kulluğun bilincindeyseniz, işveli bir şekilde konuşmayın ki, kalplerinde hastalık olanlar size karşı bir arzuya kapılmasın. **Ağırbaşlı olun,** yerli yerince konuşun.

33. Evlerinizde ağırbaşlı bir şekilde oturun! Eski cahiliye günlerindeki gibi süslenip[18] **sokağa** çıkmayın! Namazı kılın; zekâtı verin! Allah'a ve Resulüne itaat edin! Allah sizleri **günahların** pisliğinden arındırmak ve sizi tertemiz kılmak istiyor, ey **Peygamberin** ev halkı[19]!

34. Evlerinizde okunan Allah'ın mesajlarını ve **onun** hikmetini düşünün! Şüphesiz Allah'**ın hikmetine** akıl sır ermez; O her şeyden haberdardır.

35. Gerçek şu ki, **Allah'a** teslim olmuş tüm erkekler ve kadınlar; **Ona** iman etmiş tüm erkekler ve kadınlar; kendilerini **Allah'a** adayan tüm erkeler ve kadınlar; sözlerine sadık tüm erkekler ve kadınlar; **zorluklara** direnen tüm erkekler ve kadınlar; **Allah'a karşı** sorumluluğunun bilincinde olan tüm erkekler ve kadınlar; **mallarını Allah yolunda** harcayan tüm erkekler ve kadınlar; oruç tutan tüm erkekler ve kadınlar; iffetlerini koruyan tüm erkekler ve kadınlar; Allah'ı çokça anan tüm erkekler ve kadınlar için, Allah, **kendilerini kuşatacak** bir mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.

[18] ***Teberrücü'l- mer'e*** kadının güzelliğini göstermesi anlamına gelmektedir. (Bak: **Müfredat**) Buhari'nin İbn Abbas'tan naklettiğine göre de teberrüc kadının güzelliğini ortaya çıkarması demektir. İbn Hayyan da aynısını söylemiştir. (Bak: **el-Mucemu'l-Cami' li Garibi müfredati'l-Kurani'l- Kerim**) Zemahşeri bu kelimenin, "Kadının güzelliklerini göstermek suretiyle açılması, zinetlerini erkeklere açması" şeklindeki anlamına işaret etmektedir.(Bak: **Keşşaf**) Mukatil b. Süleyman da bu kelimeyi "Kadının, başörtüsünü birbirine çatmaksızın başına koyması, böylece gerdanlığının, küpelerinin ve boynunun açılması" şeklinde izah ediyor. Bu da gösteriyor ki, ***teberrücü'l-cahiliyye*** bu günkü anlamda açılıp saçılma değildir. Çünkü cahiliye dönemi kadınları bütünüyle çıplak gezen ya da çok dekolte giyinen kimseler değildi. Bugün de bazı köylü kızlarının yaptığı gibi başörtülerini arkadan bağlayarak kulak, boyun ve gerdan kısmı açıkta kalacak şekilde giyinmekte ve dışarı böyle çıkmaktaydılar. Bu ayet, mümin kadınların - cahiliye döneminde olduğu gibi - güzelliklerini sergilemek üzere, kulak boyun ve gerdan kısımları açıkta kalacak şekilde dışarı çıkmaktan men etmektedir.

[19] ***Ehl-i Beyt:*** (Peygamberin) ev halkı. Ayetin bağlamı Hz. Peygamberin hanımlarından söz ettiği için Sahabeden ve Tabiundan bazıları buradaki Ehl-i Beyt ile - sadece - Hz. Peygamberin hanımlarının kastedildiğini söylemişlerdir. Ancak, Hadis kaynaklarında Hz. Ali, Hz. Fatıma,

Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in de Ehl-i Beyt'e dâhil olduğunu bildiren pek çok rivayet vardır. Ehl-i Beyt hakkındaki asıl tartışma konusu Ehl-i Beyt'in kimlerden oluştuğu ile ilgilidir. Konu iki büyük İslam mezhebi (Ehl-i Sünnet ve Şia) arasında farklı şekilde algılanmıştır. Şia, Ehl-i Beyt'e Peygamberin hanımlarını dâhil etmemektedir. Ehl-i Sünnet ise – özellikle bu ayetin bağlamını dikkate alarak – Ehl-i Beyt'e Peygamberin hanımlarının da dâhil olduğunu söylemektedir. Çünkü ayetin bağlamı, Peygamberin hanımlarını Ehl-i Beyt kavramı dışında tutmaya izin vermemektedir.

٤٢٢

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ
يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ
ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا ۝ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ
عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ
مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ
مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي
أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا
۝ مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ
فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ۝ الَّذِينَ
يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ
وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا ۝ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ
وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا
۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ۝ وَسَبِّحُوهُ
بُكْرَةً وَأَصِيلًا ۝ هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ۝

36. Allah ve Resulü **bir konuda** hüküm verdiği zaman, mümin hiçbir erkek ve kadının **bu konuda farklı bir görüşü** tercih hakkı olamaz. **Bu hakkı kendisinde görerek** Allah'a Resulüne karşı gelen kimse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.

37. **Ey Muhammed!** Hani bir zamanlar sen, Allah'ın kendisine lütufta bulunduğu, senin de iyilik ettiğin bir kişiye, "Eşini terk etme! Allah'a karşı sorumluluklarının bilincinde ol!" diyordun. **Böyle diyerek**, aslında, Allah'ın yakında açığa çıkaracağı şeyi gizlemeye çalışıyordun. Çünkü insanların **kınamasından** çekiniyordun. Oysa **bilmen gerekir ki**, asıl korkulup çekinilmesi gereken Allah'tır. İşte bu yüzden, Zeyd **karısını** boşayınca, seni o kadınla evlendirdik. **Bunu sırf, ileride** evlatlıkları hanımlarını **boşadıkları** vakit, müminlerin **evlatlıklarının boşadığı** hanımlarla evlenmelerinde bir engel olmadığını göstermek için **yaptık.**[20] İşte böylece Allah'ın buyruğu gerçekleşmiş oldu.

38. Allah'ın **kendisine** emrettiği bir şeyi **yapmasından dolayı** peygamber suçlanamaz[21]. **Bu**, daha önce gelip geçmiş olan **toplumlarda** da **uygulanan** Allah'ın bir yasasıydı. Allah'ın iradesi mutlaka tecelli eder.

39. O **peygamberler** Allah'ın mesajını tebliğ eden kimselerdir ve **sadece** Ondan korkarlar; Allah'tan başka kimseden de korkmazlar. Ve **bilirler ki**, Allah'ın hesap sorması yeterlidir.

40. Muhammed sizden herhangi bir erkeğin babası değildir. O sadece Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilir.

41-43. Ey iman edenler! Allah'ı çokça anın! Sabah akşam[22] Onun şanını yüceltin. Sizi **inkâr** karanlıklarından **imanın** aydınlığına çıkarmak için, melekleriyle birlikte size destek olan, teşvik eden Odur. O, müminlere karşı çok merhametlidir.

---

[20] Arap toplumunda evlatlık kişinin öz evladı gibi kabul ediliyordu. Allah bu ayetle, hallerin kınamasından çekinen Hz. Peygamber'i evlatlığı Zeyd'in boşadığı Zeynep'le evlendirerek, onun şahsında, bunun meşru bir şey olduğunu ve bundan böyle evlatlığının boşadığı kadınla evlenmek isteyen herhangi bir müslümanın suçlama ve kınamaya maruz kalmaması gerektiğini bildirmek istemiştir.

[21] Lafzen: "*Peygambere zorluk olmaz*"

[22] Yani, sürekli olarak.

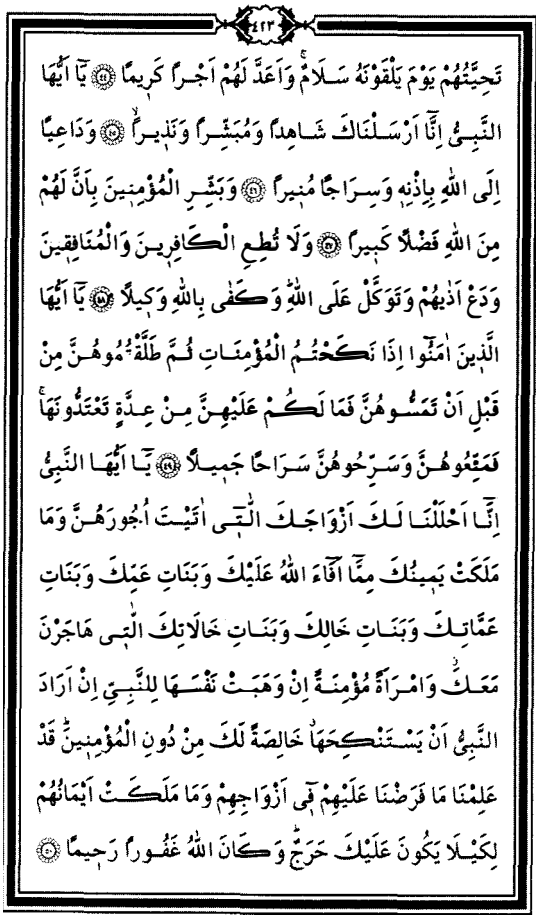

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ ۚ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾ يَا أَيُّهَا
النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِيًا
إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ
مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَدَعْ أَذَاهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ
قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا ۖ
فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ
إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا
مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ
عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ
مَعَكَ ۖ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ
النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۗ قَدْ
عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٠﴾

44. **Müminler** Ona kavuştukları gün "Selam" ile karşılanırlar; **Allah** onlara güzel bir mükafat hazırlamıştır.

45-46. Ey Peygamber! Biz seni **hakikatin** bir şahidi; **insanlar için** bir müjdeci ve uyarıcı; **onları** Allah'ın izniyle Allah'a **çağıran** bir davetçi; ve **tüm insanlık için de** ışık saçan bir kandil olarak gönderdik.

47. Müminlere, Allah'tan kendilerine büyük bir lütuf **bahşedileceğini** müjdele!

48. Kâfirlere ve münafıklara itaat etme! Onların eziyetlerine de aldırma![23] Sadece Allah'a güven! Güvenilecek birisi olarak Allah'**ın var olması sana** yeter!

49. Ey iman edenler! Mümin kadınlarla evlenip sonra da kendilerine yaklaşmadan onları boşarsanız, **tekrar evlenebilmek için gereken** bekleme süresini hesaba katmanız gerekmez. Onlara nafakalarını verin ve güzellikle kendilerini bırakın!

50. Ey Peygamber! Mehirlerini verdiğin eşlerinle ve savaş ganimeti olarak Allah'ın sana bahşettiği cariyelerle evlenmeyi sana helal kıldık. Ayrıca seninle birlikte hicret eden amcalarının, halalarının, dayılarının ve teyzelerinin kızlarıyla evlenmeni de... Bir de, kendisini **mehir istemeden** Peygambere bağışlayan ve Peygamberin de kendisiyle evlenmeyi kabul ettiği mümin kadınlarla **evlenmeni**... **Bu sonuncusu** diğer müslümanlara değil sadece sana mahsustur. Biz, onlara, eşleri ve sahip oldukları cariyeler hakkında neleri farz kıldığımızın farkındayız. **Bunu**, senin herhangi bir sorunla karşılaşmaman için **yaptık**. Allah **kullarına karşı** gerçekten çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

[23] Veya: "*Ama, onlara eziyet etmekten de kaçın!*" **Zemahşeri**. Ayetteki ***azâhum*** kelimesi hem "onlar tarafından eziyete uğramak" hem de "onlara eziyet etmek" anlamına gelebilmektedir. Bunlardan birini tercihe göre çeviri değişmektedir.

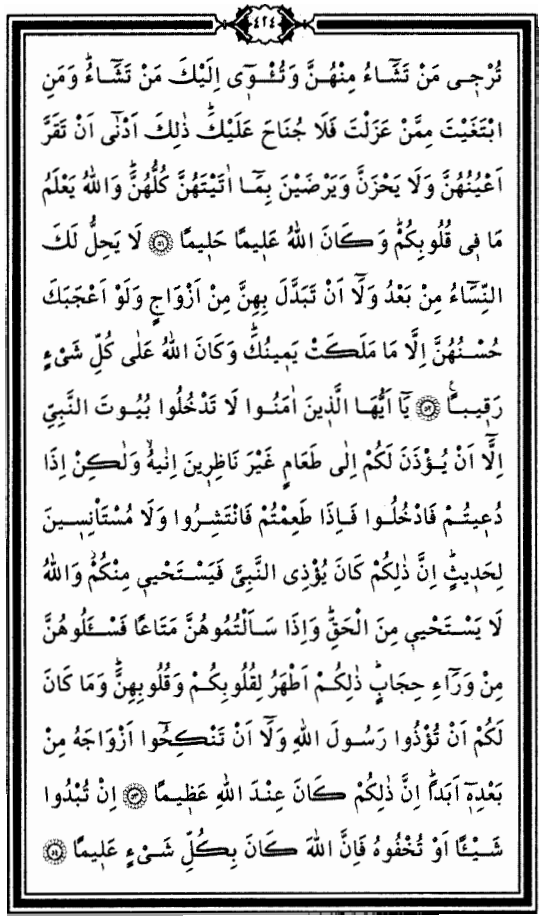

تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُئْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ
ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذٰلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ تَقَرَّ
أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا ۝ لَا يَحِلُّ لَكَ
النِّسَاءُ مِنْ بَعْدُ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ
حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
رَقِيبًا ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ
إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَٰكِنْ إِذَا
دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ
لِحَدِيثٍ إِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ
لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ
مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذٰلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ
لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ
بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا ۝ إِنْ تُبْدُوا
شَيْئًا أَوْ تُخْفُوهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝

51. **Eşlerinden** dilediğinle ayrı kalabilir, dilediğinle de birlikte olabilirsin. **Bir süre** ayrı kalmayı istediğin **eşinle** tekrar birlikte olmayı istemende bir sakınca yoktur. Böyle yapman[24], onların, **seninle birlikte olduklarında** gözlerinin ışımasını, **kendilerine ilgi azaldığında** üzülmemelerini ve **de böylece** onların hepsinin senin kendilerine verdiğin şeyle **yetinip bununla** mutlu olmalarını sağlar. Allah kalplerinizdekini bilir. Allah her şeyi bilir; **kullarına** müsamahalı davranır.

52. Artık bundan sonra, **başka** kadınlarla **evlenmek** sana helal değildir. Güzellikleri hoşuna gitse bile, eşlerini başka kadınlarla değiştirmen[25] de **helal** değildir; ancak sahip olduğun cariyeler hariç. Allah her şeyi görüp gözetir.

53. Ey iman edenler! Peygamberin evlerine **rastgele** girmeyin; eğer yemek için davet edilirseniz, **erkenden** gidip de **yemeğin** hazırlanmasını beklemeye kalkmayın. Sadece çağrıldığınız vakitte varın; yemeği yiyince de hemen oradan ayrılın; lafa dalmayın. Çünkü bu durum peygamberi üzüyor, ama bunu size söylemeye utanıyor. Oysa Allah gerçeği **söylemekten** çekinmez. Peygamberin eşlerine gelince; onlardan bir şey istediğiniz vakit, perde[26] arkasından isteyin. Bu hem sizin kalplerinizin hem de onların kalplerinin temiz kalabilmesi için daha uygundur. Ayrıca sizin, Allah'ın elçisini üzmeniz ve **vefatından** sonra onun eşleriyle evlenmeniz asla caiz değildir. Çünkü bu Allah katında büyük bir günahtır.

54. Bir şeyi açığa vursanız da gizleseniz de fark etmez; Allah her şeyi bilir.

[24] Lafzen "*Bu*". Yani, bir önceki cümlede söz konusu edilen şekilde davranman.

[25] Eşlerinden birisini boşayarak onun yerine başka bir kadınla evlenmen.

[26] ***Hicap*** iki şey arasına girerek birini diğerinden ayıran, koruyan ve gizleyen nesneyi ifade eder. Kullanıldığı yere göre madi veya soyut olabilir. Burada öncelikli olarak Hz. Peygamberin hanımlarından bir şey isterken bunu onların görünmeyecekleri bir perde yahut başka bir şey arkasından istemek kastedilmekle birlikte; aynı zamanda edepli bir şeklide istenmesinin de vurgulanmış olması mümkündür.

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِيٓ اٰبَآئِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآئِهِنَّ وَلَآ اِخْوَانِهِنَّ وَلَآ
اَبْنَآءِ اِخْوَانِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآءِ اَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَآئِهِنَّ وَلَا مَا
مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ ۚ وَاتَّقِينَ اللّٰهَ ۚ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيدًا ﴿٥٥﴾ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ ۚ يٰٓاَيُّهَا
الَّذِينَ اٰمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾ اِنَّ الَّذِينَ
يُؤْذُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ
لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدِ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَاِثْمًا مُبِينًا ﴿٥٨﴾
يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِاَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَآءِ الْمُؤْمِنِينَ
يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ۚ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَنْ يُعْرَفْنَ
فَلَا يُؤْذَيْنَ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٩﴾ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ
الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْمُرْجِفُونَ فِي
الْمَدِينَةِ لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُونَكَ فِيهَآ اِلَّا قَلِيلًا ۚ
﴿٦٠﴾ مَلْعُونِينَ ۚ اَيْنَمَا ثُقِفُوٓا اُخِذُوا وَقُتِّلُوا تَقْتِيلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ
اللّٰهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ ۚ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدِيلًا ﴿٦٢﴾

55. Fakat onların[27], babalarıyla, oğullarıyla, kardeşleriyle, erkek ve kız kardeşlerinin oğullarıyla, kadın hizmetçileriyle ve sahip oldukları köle ve cariyelerle serbestçe görüşmelerinde bir sakınca yoktur. Ancak **ey Peygamber eşleri**, Allah'a karşı sorumluluğunuzun bilincinde olun, çünkü Allah her şeyi görmektedir.

56. Allah ve melekleri peygamberi desteklemektedirler[28]; ey iman edenler, siz de ona destek olun ve tam bir teslimiyetle kendinizi onun **rehberliğine** teslim edin!

57. **Çirkin iddialar ve yakıştırmalarla** Allah'ı ve Resulünü incitenlere gelince, Allah onları bu dünyada da öte dünyada da **rahmetinden** yoksun bırakacak ve onlar için alçaltıcı bir azap hazırlayacaktır.

58. Mümin erkekleri ve mümin kadınları yapmadıkları bir şeyden dolayı incitenler düpedüz iftira etmiş ve böylece büyük bir günah işlemiş olurlar.

59. Ey peygamber! Eşlerine, kızlarına, müminlerin hanımlarına dışarı çıktıklarında örtülerini[29] üzerlerine almalarını söyle! Bu onların **iffetli birisi olarak** tanınıp rahatsız edilmemelerini sağlar! Allah gerçekten çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

60-61. İşte böyle! Eğer münafıklar, kalplerinde iman zafiyeti bulunanlar ve yalan yanlış haberler yayarak Medine'de huzursuzluk çıkaranlar **ortalığı karıştırmaktan** vazgeçmezlerse; Biz de senin, onlara hadlerini bildirmeni sağlarız. **Böyle giderse** artık **bu şehirde** seninle daha fazla bir arada yaşayamazlar. Lanetlik kimseler olarak görüldükleri yerde yakalanırlar ve teker teker ortadan kaldırılırlar.

62. Daha önce gelip geçen **günahkârlarla ilgili olarak** da Allah'ın uygulaması **böyledir**. Ve sen Allah'ın uygulamasında bir değişiklik göremezsin.

---

27) Yani, peygamberin eşlerinin

28) Ya da, yaygın olan görüşe göre "*selat ve selam etmektedirler*" Ancak, benzer bir kullanım "destek olmak, teşvik etmek" anlamında kullanıldığı belirgin bir şekilde 43. ayette geçmiştir. Biz, ***yusalluna*** fiilinin burada da aynı anlamda kullanıldığı kanaatindeyiz.

29) ***Cilbab*** baş dahil vücudun tümünü örten dış giysidir.

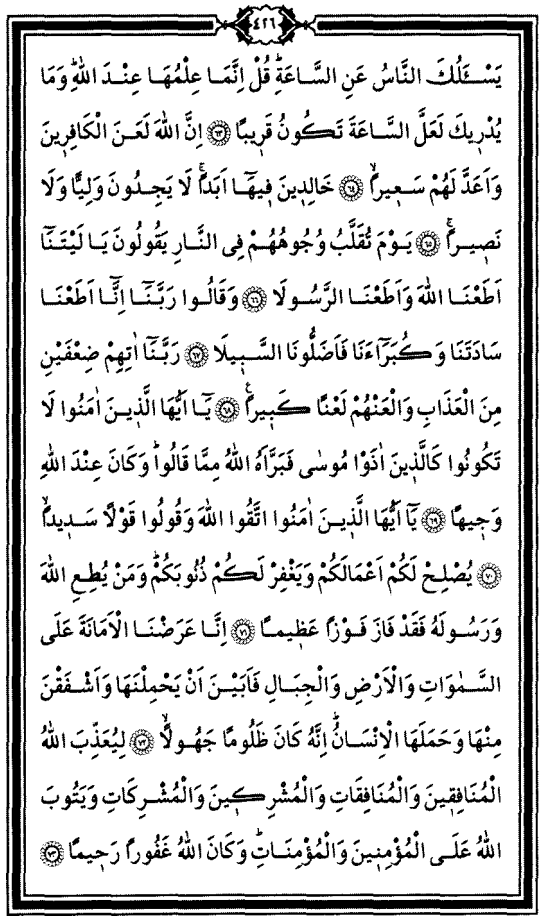
٤٢١
يَسْـَٔلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا
يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ۝ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ
وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ۝ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا
نَصِيرًا ۝ يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا
أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا ۝ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا
سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ۝ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ
مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا
تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى فَبَرَّأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ
وَجِيهًا ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا
۝ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ۝ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ
مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ۝ لِيُعَذِّبَ اللَّهُ
الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ
اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝

63. İnsanlar sana Son Saat'in[30] ne zaman geleceğini soruyorlar. De ki: "Onun **vaktinin** bilgisi Allah'ın katındadır." Nerden bileceksin ki, belki de **Son** Saat çok yaklaşmıştır!

64-65. Allah kâfirleri **rahmetinden** uzaklaştırdı ve onlara yakıcı bir ateş hazırladı. Orada ebediyen kalacaklar. **O vakit** kendilerine sahip çıkacak da, arka çıkacak da hiç kimse bulamayacaklar.

66. Yüzleri ateşte evrilip çevrilirken "Eyvah!" diyecekler, "Keşke Allah'a itaat etseydik ve Resule uysaydık!"

67-68. **Ve ardından** "Rabbimiz!" diye yakaracaklar, "Biz önderlerimize ve büyüklerimize uymuştuk! Onlar da bizi yoldan çıkardılar! Rabbimiz! Onlara azabı kat kat ver ve **rahmetinden** bütünüyle mahrum et[31]!"

69. Ey iman edenler! Musa'ya eziyet eden **İsrailoğulları** gibi olmayın! Unutmayın ki Allah onu **kendisi hakkında** ileri sürülen iddialardan temize çıkardı. Çünkü o, Allah katında şeref ve itibar sahibiydi.

70-71. Ey iman edenler! Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun ve **her zaman** sözün doğrusunu[32] söyleyin ki Allah da işlerinizi rast getirsin ve günahlarınızı affetsin! Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, büyük bir başarı elde etmiş olur.

72. Biz sorumluluğu göklere, yere ve dağlara arz ettik; ancak onlar **sorumluluğun gereğini** yerine getirememekten çekindiler ve onu **ihlal etmekten** korktular.[33] Ancak insan[34] **yüklendiği sorumluluğun gereğini yerine getirmeyerek emanete** hıyanet etti. Böylece o, zalim ve cahil biri olup çıktı.[35]

73. Bunun sonucu olarak[36] Allah münafık erkek ve kadınlarla; Allah'ın yanı sıra başka tanrılar da edinen erkek ve kadınları cezalandıracak; mümin erkek ve kadınları ise bağışlayacaktır.[37] Çünkü Allah çok merhametli çok bağışlayıcıdır.

---

30) Dünyanın sonunun

31) Diğer bir ifadeyle, "*lanetin en büyüğüne uğrat*"

32) ***Kavlen sedid*** kelime anlamıyla "taşı gediğine koyduran söz" yani doğru ve yerinde söylenen söz. (Bak: **Esed**)

33) ***Emanet***, en geniş anlamıyla Allah'ın bütün emir ve yasaklarını ve varlıkların bunları yerine getirme konusundaki sorumluluğunu ifade eder. (Bak: **Begavi**) ***Emanet***, diğer varlıklar için "tabii" bir sorumluluğu ifade ederken, insan için "iradi" bir sorumluluğu ifade eder. "*Emanetin arzı*" ile kastedilen, irade sahibi olmayan varlıklara tekvinî (tabiî) sorumluluğun, irade sahibi varlığa ise teklifî (şer'î) sorumluluğun yüklenmesidir. İrade sahibi olmayan diğer varlıklar kendilerine yüklenilen tekvinî (tabiî) sorumluluğu yerine

getirirlerken (Bak: Bakara: 74, Hacc: 18, Fussilet: 11, vb.), insan kendisine yüklenilen teklifi (şer'î) sorumluluğu yerine getirmeyerek ona ihanet etmiştir. Ve böylece zalim ve cahil biri olup çıkmıştır. "***Emanetin hamli***" (emanetin yüklenilmesi) Arap dilinde "sorumluluğun gereğinin yerine getirilmediğini"; yani, "emanete hiyanet edildiğini" gösterir. Zira Arab dilinde:"***Fulânun hâmilun li'l-emâneti ve muhtemilun lehâ*** (***Filan, emâneti yüklenmiş ve (ya) onu taşımakta***) ifadesi ile "emânete hiyanet edildiği, sahibine iade edilmediği, boynunda bir borç olarak kaldığı" anlatılmak istenir. Zemahşeri'ye göre bu tür kullanımlar Arap dilinde çok yaygındır. (Bak: **Zemahşeri)**

[34] Bir sonraki ayetin de zımnen işaret ettiği gibi buradaki "insan" lafzı ile "bütün insanlar" kastedilmemektedir. Burada "insan" lafzı, "emanetin gereğini yerine getirmeyenlerin" aid olduğu varlık türünü ifade etmek için kullanılmıştır.

[35] ***Kâne*** edatı bu bağlamda varoluşsal bir durumu (*keynunet*) değil, sonradan arız olan bir durumu (*seyruret*) ifade eder. (***Kâne*** edatının ***sâra*** anlamı için bak: **İtkan II, 217**) Yani, insan başlangıçta zalim ve cahil değildi; emanete hıyanet ederek zalim ve cahil biri olup çıktı.

[36] Yani, *emanete hıyanet etmenin* diğer bir ifadeyle *sorumluluğu yerine getirmemenin* sonucu olarak... Ayetin başında yer alan ***lam*** edatının ***lamu-l âkibe*** olarak çevrilmesi bağlama daha uygundur. (Bak: **Ebu's-Suud**)

[37] Nifak ve şirk emanete ihanet iken, iman emanete riayettir. Zemahşeri'nin de belirttiği gibi, Allah, emanete hiyanet edenleri cezalandıracak, emanete hiyanet etmeyen diğer kimseleri ise bağışlayacaktır.

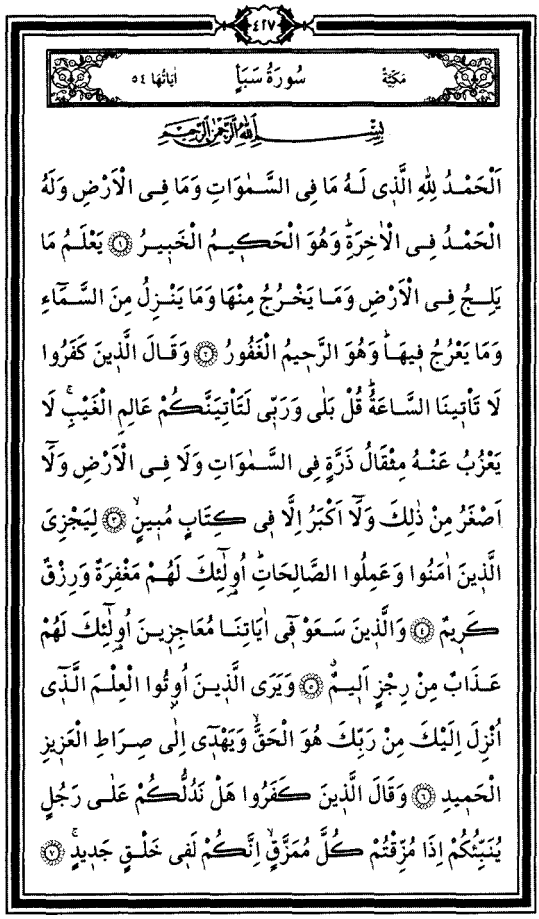
٤٢٧

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ سَبَإٍ اٰيَاتُهَا ٥٤

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَلَهُ
الْحَمْدُ فِي الْاٰخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ۝ يَعْلَمُ مَا
يَلِجُ فِي الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَآءِ
وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۚ وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ۝ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَا تَاْتِينَا السَّاعَةُ ۖ قُلْ بَلٰى وَرَبِّي لَتَاْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ ۚ لَا
يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوَاتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ وَلَآ
اَصْغَرُ مِنْ ذٰلِكَ وَلَآ اَكْبَرُ اِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ۝ لِيَجْزِيَ
الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ
كَرِيمٌ ۝ وَالَّذِينَ سَعَوْ فِي اٰيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ مِنْ رِجْزٍ اَلِيمٌ ۝ وَيَرَى الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي
اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقَّ ۙ وَيَهْدِي اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيزِ
الْحَمِيدِ ۝ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ
يُنَبِّئُكُمْ اِذَا مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ ۙ اِنَّكُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝

SEBE SÛRESİ (34)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 54 ayettir. Adını, 15-20. ayetlerde geçen ve güç, kudret ve zenginliğin ebediyen devam etmeyeceğini göstermeyi amaçlayan Sebe halkı ile ilgili kıssadan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Bütün hamd-u senalar göklerdeki ve yerdeki her şey kendisinin olan Allah'a mahsustur. Ahirette de bütün hamd-u senalar Ona olacaktır. Çünkü O, her şeyi yerli yerince yapar, **her şeyden** haberdardır.

2. O toprağa gireni de ondan çıkanı da; gökten ineni de ona yükseleni de bilir. O çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

3-4. **Hakikati** inkâr edenler, "**Son** Saat[1] bize gelip çatmaz!" dediler. De ki: "Hayır, **kesinlikle yanılıyorsunuz**! Gaybı[2] bilen Rabbime yemin olsun ki, o mutlaka gelip sizi bulacaktır. Göklerde ve yerde zerre kadar bir şey bile Ondan gizli kalmaz. İster ondan[3] küçük olsun isterse büyük - her ne varsa - hepsi apaçık bir kitapta kaydedilmiştir; iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlerin ödüllendirilmesi için... Bağışlanmayı ve güzel bir rızkı hak edenler işte bunlardır.

5. Mesajlarımızı etkisiz hale getirmek için çabalamış olanları ise can yakıcı berbat bir azap beklemektedir.

6. **Gerçek** bilgiyle donatılmış olanlar, Rabbinden sana indirilen **Kitab'ın** hakikatin ta kendisi olduğunu ve **bunun insanları** her tür hamd-ü senaya layık olan Yüce **Allah**'ın yoluna ilettiğini bilirler.

7. **Hakikati** inkâr edenler, **güya alay ederek kendi yoldaşlarına** şöyle dediler: "**Ölüp, cesediniz** tamamen dağıldıktan sonra, yeniden yaratılacağınızdan(!) söz eden bir adam gösterelim mi size?"

---

[1] Dünyanın sonu

[2] ***Gayb*** için bak: Bakara:3. ayetin ilk dipnotu

[3] Yani zerreden, diğer bir ifadeyle atomdan...

٤٢٨

أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِۦ جِنَّةٌ ۗ بَلِ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِٱلْءَاخِرَةِ
فِى ٱلْعَذَابِ وَٱلضَّلَٰلِ ٱلْبَعِيدِ ۝٨ أَفَلَمْ يَرَوْا۟ إِلَىٰ مَا بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ ۚ إِن نَّشَأْ نَخْسِفْ
بِهِمُ ٱلْأَرْضَ أَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ ٱلسَّمَآءِ ۚ إِنَّ فِى ذَٰلِكَ
لَءَايَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ ۝٩ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ مِنَّا فَضْلًا ۖ يَٰجِبَالُ
أَوِّبِى مَعَهُۥ وَٱلطَّيْرَ ۖ وَأَلَنَّا لَهُ ٱلْحَدِيدَ ۝١٠ أَنِ ٱعْمَلْ سَٰبِغَٰتٍ
وَقَدِّرْ فِى ٱلسَّرْدِ وَٱعْمَلُوا۟ صَٰلِحًا ۖ إِنِّى بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
۝١١ وَلِسُلَيْمَٰنَ ٱلرِّيحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَرَوَاحُهَا شَهْرٌ ۖ وَأَسَلْنَا لَهُۥ
عَيْنَ ٱلْقِطْرِ ۖ وَمِنَ ٱلْجِنِّ مَن يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِإِذْنِ رَبِّهِۦ ۖ وَمَن
يَزِغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ ٱلسَّعِيرِ ۝١٢ يَعْمَلُونَ
لَهُۥ مَا يَشَآءُ مِن مَّحَٰرِيبَ وَتَمَٰثِيلَ وَجِفَانٍ كَٱلْجَوَابِ
وَقُدُورٍ رَّاسِيَٰتٍ ۚ ٱعْمَلُوٓا۟ ءَالَ دَاوُۥدَ شُكْرًا ۚ وَقَلِيلٌ مِّنْ عِبَادِىَ
ٱلشَّكُورُ ۝١٣ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ ٱلْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَىٰ مَوْتِهِۦٓ
إِلَّا دَآبَّةُ ٱلْأَرْضِ تَأْكُلُ مِنسَأَتَهُۥ ۖ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ ٱلْجِنُّ أَن
لَّوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ٱلْغَيْبَ مَا لَبِثُوا۟ فِى ٱلْعَذَابِ ٱلْمُهِينِ ۝١٤

8. **Sonra da**, "O, kendi uydurmalarını Allah'a mı isnat ediyor; yoksa cinnet mi geçiriyor, **doğrusu anlayamadık?" dediler**. Asla! **O ne bir yalancı ne de bir deli**! Ama ahirete inanmayanlar **bu iddialarından dolayı** azaba **gark olacaklar**; zaten **onlar** derin bir sapıklığın içindeler.[4]

9. Onlar göklerin ve yerin önlerinden ve arkalarından **kendilerini kuşattığını**[5] göremiyorlar mı? Biz dilersek onları yerin dibine batırır ya da göğü başlarına geçiririz. Bütün bunlarda **Allah'a** yönelen **her** kul için gerçekten bir ders vardır.

10-11. Nitekim Davud'a lütufta bulunduk ve "Ey Dağlar! Ona eşlik edip **onunla birlikte Allah'ın yüceliğini** dile getirin! Ey kuşlar, **siz de öyle yapın**!" dedik. Ona demiri işlemeyi öğrettik **ve "Onunla** vücudu örtecek zırhlar yap; onların işçiliğini de en mükemmel şekilde yap" **dedik. Ayrıca ona ve ailesine şöyle emrettik:** Allah'ın güzel gördüğü ameller işleyin! Çünkü Ben sizin yaptıklarınızı görmekteyim.

12. Rüzgârı Süleyman'ın **emrine** verdik. Onun sayesinde **gemiler** sabah gidip akşam dönerken **insanın** bir ayda **kat edeceği** mesafe kadar yol kat ediyordu. Bir de bakır madenini eriterek kullanmasını sağladık. Ayrıca Rabbinin izniyle bir takım cinler onun hizmetini görürlerdi. Onlardan hangileri emrimizden çıkmaya kalkıştılarsa onlara yakıcı bir ateşin azabını tattırırdık.

13. Onun isteğine göre mabetler, nakışlar, büyük tekneler kadar geniş havuzlar ve sağlam kazanlar yaparlardı. Ey Davud'un ailesi! Şükredin! Unutmayın ki kullarım arasında şükreden çok azdır.

14. **Süleyman**'ın ölümüne karar verdiğimizde, **cinler** onun öldüğünü ancak âsâsını kemiren bir ağaç kurdu sayesinde anlayabildiler. **Âsâ kırılıp Süleyman** devrilince **onun öldüğü anlaşıldı**. Eğer cinler gaybı[6] bilselerdi, o küçük düşürücü işlere devam etmek zorunda kalmazlardı.

4) Lafzen, "*Ahirete inanmayanlar azabın ve derin bir sapıklığın içindeler*"

5) **Begavi**

6) ***Gayb*** için bak: Bakara:3. ayetin ilk dipnotu

15. Doğrusu, Sebe **halkının** yurtlarından **alınacak** dersler vardır. **Orası**, sağdan ve soldan bahçelerle **çevrilmişti. Onlara** "Rabbinizin size bahşettiği rızıktan yiyip için ve Ona şükredin! **Size** bu güzel memleketi **bahşeden** Rabb, **şayet şükrederseniz aynı şekilde günahlarınızı da** bağışlar."[7] **dedik.**

16. Ancak onlar **Bizden** yüz çevirdiler. Biz de onların üzerine barajları **yıkıp geçen** bir sel gönderdik ve onların o **güzelim** bahçelerini[8] dikenler, çalılar ve yabani otlardan[9] ibaret **virane** bir bahçeye döndürdük.

17. Nankörlük etmelerinden dolayı onları işte böyle cezalandırdık. Biz hiç nankörlerden başkasını cezalandırır mıyız?

18. Biz, onların **yaşadığı şehirle**, mübarek kıldığımız[10] şehirlerin arasına birbirlerinin görüş mesafesinde olan, **birbirine yakın** kasabalar yerleştirdik. **Böylece** onlar arasında seyahati kolaylaştırdık[11] ve **adeta onlara** "Gece ve gündüz orada güvenle seyahat edin!" **dedik.**

19. Buna karşılık onlar, "Rabbimiz! Seyahat ederken konakladığımız yerlerin arasını aç![12]" dediler ve böylece kendi kendilerine zulmetmiş oldular. Biz de onları **bu nankörlüklerinden dolayı** darmadağın ederek **nesilden nesile anlatılacak** ibretlik bir hikâye haline getirdik. Şüphesiz bunda **zorluklara** direnenler **ve Allah'a** şükredenler için alınacak dersler vardır.

20. Doğrusu İblis onlarla ilgili tespitinde haklı çıktı.[13] Nitekim, inanan bir grup insanın dışında, hepsi **İblis**'in ardına düştüler.

21. Oysa İblis'in onlar üzerinde hiçbir zorlayıcı gücü yoktu[14]. **Biz onun insanları**

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ ءَايَةٌ ۖ جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ ۖ
كُلُوا مِن رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ ۚ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾
فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُم بِجَنَّتَيْهِمْ
جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَيْ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾
ذَٰلِكَ جَزَيْنَاهُم بِمَا كَفَرُوا ۖ وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾
وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً
وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ ۖ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾
فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ
أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ
صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿١٩﴾ وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ
إِلَّا فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِم مِّن سُلْطَانٍ
إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ ۗ وَرَبُّكَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن
دُونِ اللَّهِ ۖ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

baştan çıkarmasına izin vermişsek, bunu sırf ahiretin varlığına gerçekten inananlarla onun hakkında şüpheye kapılanları ayırt etmek için **yaptık.** Rabbin her şeyi kontrolünde tutmaktadır.

22. De ki: "Siz, Allah'a değil de **İlah olduğunu** sandığınız varlıklara yalvarıp durun bakalım!" **Bakın!** Onların, göklerde ve yerde zerre kadar bir gücü yoktur. Göklerin ve yerin[15] **yönetiminde** onların hiçbir ortaklığı yoktur. **Allah** onlardan kendisine bir yardımcı falan da seçmemiştir.

---

[7] Lafzen: "*Güzel memleket; bağışlayıcı Rabb!*" Mukatil bu ibareyi, "Şayet size verdiği rızka şükrederseniz, O Rabb günahları bağışlar" şeklinde tefsir etmiştir. (Bak: **Begavi**)

[8] Lafzen: "onların iki bahçesini"

[9] ***Ukulun hatmin***: tadı kötü bitki; ***eslin***: meyvesi acı ılgın ağacı; ***sidrin***: yabani sedir ağacı, çalı.

[10] Mekke ve Kudüs

[11] Lafzen: "*takdir ettik.*"

[12] Lafzen: "*uzaklaştır*". Mevdudi'nin de dediği gibi Sebe halkı bizzat böyle dememiş olabilir. Ama onlar, nankörlük ederek sanki böyle demiş gibi oldular. Yani, seyahat etmelerini kolaylaştırdığı için Allah'a şükretmeleri gerekirken, nankörlük ederek bir anlamda "*Rabbimiz, rahatlık bize batıyor, iyisi mi sen bu nimetleri elimizden al, biz buna layık değiliz*" demiş oldular. Allah da onları darmadağın ederek bu nimeti ellerinden aldı. ***Baid*** (*uzaklaştır*) kelimesi bir başka kıraate göre ***baude*** (uzaklaştı) şeklinde okunmuştur. Bu durumda ayetin anlamı

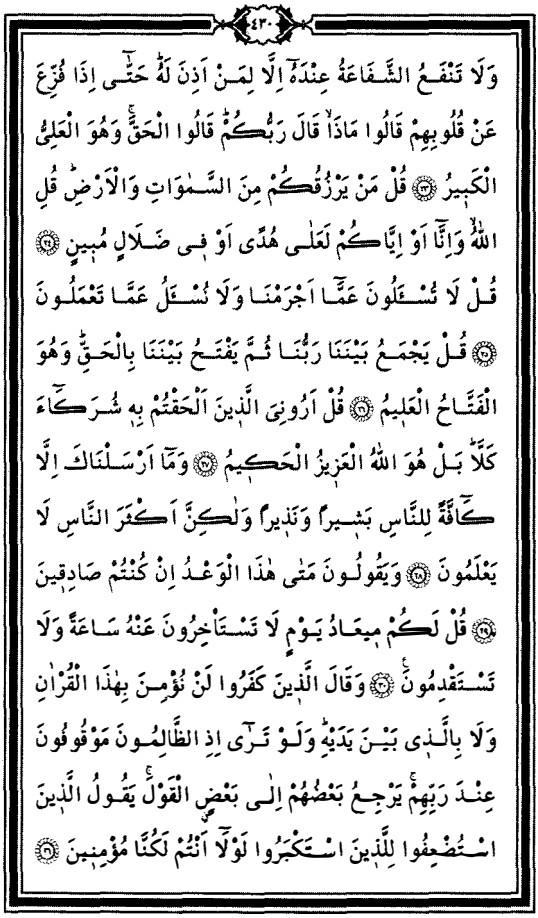

وَلَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ عِندَهُۥٓ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُۥ حَتَّىٰٓ إِذَا فُزِّعَ
عَن قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ۖ قَالُوا الْحَقَّ ۖ وَهُوَ الْعَلِيُّ
الْكَبِيرُ ﴿٢٣﴾ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ قُلِ
اللَّهُ ۙ وَإِنَّآ أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٤﴾
قُل لَّا تُسْـَٔلُونَ عَمَّآ أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْـَٔلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ
﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ ۚ وَهُوَ
الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُم بِهِۦ شُرَكَاءَ
كَلَّا ۚ بَلْ هُوَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ وَمَآ أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا
كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ
﴿٢٩﴾ قُل لَّكُم مِّيعَادُ يَوْمٍ لَّا تَسْتَـْٔخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا
تَسْتَقْدِمُونَ ﴿٣٠﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَن نُّؤْمِنَ بِهَٰذَا الْقُرْآنِ
وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ ۗ وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ
عِندَ رَبِّهِمْ ۖ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ الْقَوْلَ ۖ يَقُولُ الَّذِينَ
اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ﴿٣١﴾

23. Allah katında, Kendisinin izin verdikleri dışında hiç kimsenin şefaati fayda vermez. Öyle ki, onların kalbindeki korku giderilince, **birbirlerine**, "Rabbiniz size ne söyledi!" diye soracaklar; **diğerleri de onlara**, "Hakikati **söyledi**! Çünkü O, çok Yücedir, çok Büyüktür!" diyecek.

24. De ki **onlara**: "Sizi göklerden ve yerden rızıklandıran kimdir?" De ki: "**Tabi ki** Allah'tır! **Bu durumda** ya **Allah'a inanan** biz, ya da **Onu inkâr eden** siz, **yani ikimizden birimiz** doğru yoldayız; **diğerimiz de** açık bir sapıklık içerisinde!"

25. De ki: Bizim işlediğimiz suçtan siz sorumlu tutulmayacaksınız; sizin yaptıklarınızdan da biz sorumlu tutulmayacağız.

26. De ki: Rabbim **Hesap Günü** hepimizi bir araya toplayacak ve aramızda adaletle hüküm verecektir. O her şeyi bilerek, **sorunları en güzel bir şekilde** çözüme kavuşturandır.

27. De ki: "**İlahlıkta** Ona ortak ettiğiniz varlıkları bana gösterin hele!" Yoo yo! **Bunların hiç biri Onun dengi olamaz**! Çünkü Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan en Yüce varlıktır.

28. **Ey Muhammed**! Biz seni tüm insanlığa sadece bir uyarıcı ve müjdeci olarak gönderdik. Ancak insanların çoğu bunu bilmiyor.

29. Ve **bir de** "**Şu** sizin vadettiğiniz **yeniden dirilme** (!) ne zaman **olacak**? Tabi doğu söylüyorsanız!" diyorlar.

30. De ki onlara: Sizin için belli bir gün tayin edilmiştir; ondan ne bir an öne alınırsınız ne de sonraya bırakılırsınız!

31. İnkâra şartlanmış olanlar "Biz" dediler, "Ne bu Kuran'a inanırız, ne de önceki vahiylerden bu güne kalanlara!" **Onlar böyle diyorlar ama**, Rablerinin huzurunda durup suçu birbirinin üzerine atarken sen o zalimlerin **halini** ah bir görseydin! **O vakit**, zayıf ve güçsüz olanlar büyüklük taslayanlara, "Siz olmasaydınız biz kesinlikle inanmış kimseler olurduk!" diyecekler.

"*Rabbimiz! Seyahat ederken konakladığımız yerlerin arası uzak.*" şeklinde olur.

[13] İblisin insan soyu için söylediği "*Şu benden üstün tuttuğuna da bir bak! Eğer bana kıyamet gününe kadar süre tanırsan -çok azı hariç- onun soyunu kontrolüm altına alırım.*" (**İsra:62**) ve "*Sen kullarının çoğunu şükredenlerden bulamayacaksın*" (**A'raf:17**) şeklindeki sözlerine atıftır.

[14] İblisin, onlar üzerinde hiçbir zorlayıcı gücü olmadığını; sadece onları çağırmakla yetindiğini söylemesiyle ilgili olarak bak: İbrahim: 22

[15] Lafzen: "*O ikisinin...*"

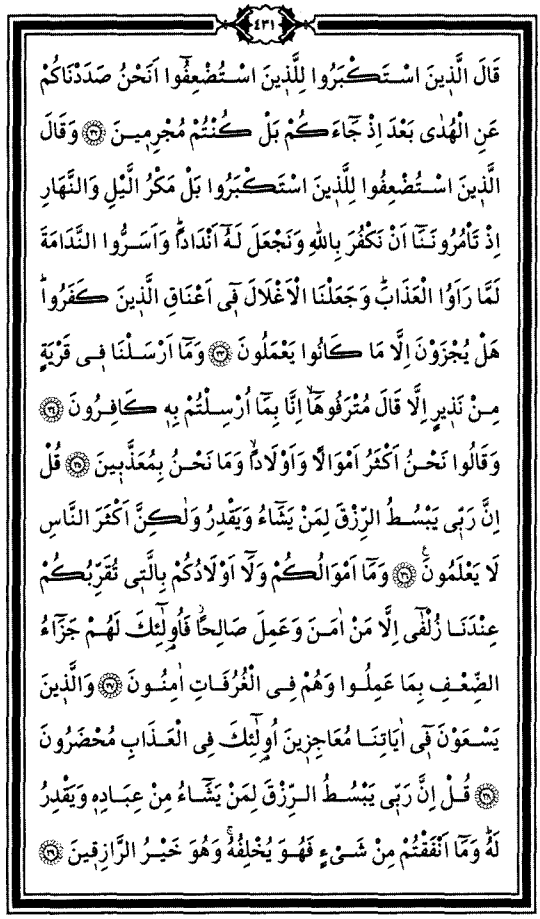

32. Büyüklük taslayanlar da güçsüzlere "Size doğru yol rehberi geldikten sonra, sizi biz mi **zorla** ondan alıkoyduk? Bilakis suçlu olan sizdiniz!" diyecekler.

33. Ancak güçsüzler, büyüklük taslayanlara, "Yoo!" diyecekler, "Bilakis **siz,** gece gündüz **durmadan** plan proje **yapıp,** sonra da bize Allah'ın **tek olduğunu** inkâr etmemiz ve başka varlıkları Ona denk tutmamız **gerektiğini** anlatıyordunuz." Ve **onlar** azabı görünce içten içe pişman olacaklar. Zira Biz, **hakikati** inkâr edenlerin boynuna tasmalar takacağız. Onlar yaptıklarından başka bir şeyin mi karşılığını görecekler **sanıyorsun?**[16]

34-35. Biz hangi memlekete elçi göndermişsek, oranın refahtan şımaran ileri gelenleri şöyle demişlerdir: "Biz sizinle gönderilen **mesajı** inkâr ediyoruz! Çünkü bizim hem servetimiz hem de çoluk çocuğumuz fazla! Dolayısıyla biz, **Allah'ın sevgili kulları olduğumuz için**[17] azaba falan uğratılmayız!"

36. De ki onlara: "Rabbim dilediğinin rızkını çoğaltır; dilediğine de ölçülü verir!" Fakat insanların çoğu **bunun niçin böyle olduğunu** anlayamıyor.

37. Şunu bilin ki, sizi Bize yaklaştıracak olan ne servetinizin **çokluğudur,** ne de çoluk çocuğunuzun **çokluğu**! Yalnızca iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler **Bize yakın olabilirler.** İşte öylelerini, yaptıklarına karşılık olarak kat kat mükafat beklemektedir; ve onlar **cennetteki** köşklerde **huzur ve** güven içerisinde **oturacaklardır.**

38. Ama mesajlarımızı etkisiz hale getirmek için çabalayıp duranlar azapla yüz yüze gelecekler.

39. De ki: "Rabbim **isterse,** kullarından dilediğinin rızkını çoğaltır ve **isterse aynı şekilde** ona ölçülü de verebilir! Ve siz **ihtiyaç sahiplerine** her ne verirseniz, onun yerine yenisini verir. Çünkü O, bitmek tükenmek bilmeyen bir rızık hazinesine sahiptir.[18]"

---

[16] Yani, onlar sadece yaptıklarının karşılığını görüyorlar.

[17] Bu tür kimselerin düşünceleri şöyleydi: "Biz size nazaran Allah'ın daha gözde kullarıyız. İşte bu nedenle Allah bize, sizi mahrum bıraktığı veya az miktarda verdiği nimetlerden bol bol ihsan ediyor. Eğer Allah bizden hoşnut ve razı değilse, neden bütün serveti, mal ve gücü bize verdi? Şimdi bu dünyada bize bu kadar bol nimetler veren Allah'ın ahirette bizi cezalandırmasına nasıl inanırız? O sadece bu dünyada bu nimetlerden mahrum olanları cezalandıracaktır"

[18] Lafzen: "*Rızık verenlerin en hayırlısıdır.*"

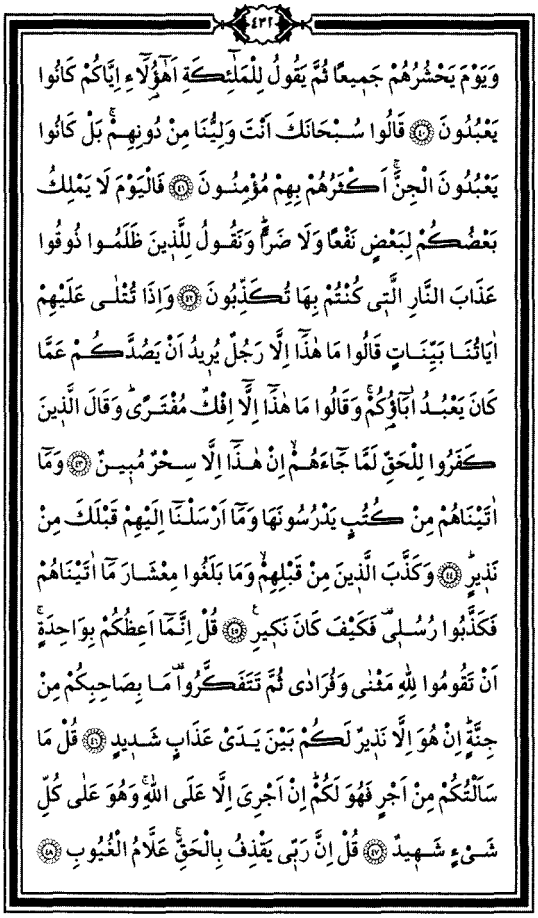

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلٰٓئِكَةِ أَهٰٓؤُلَآءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيُّنَا مِنْ دُونِهِمْ ۖ بَلْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ الْجِنَّ ۖ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ
بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا ۚ وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا
عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ
آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هٰذَآ إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا
كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُكُمْ ۚ وَقَالُوا مَا هٰذَآ إِلَّا إِفْكٌ مُفْتَرًى ۚ وَقَالَ الَّذِينَ
كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَآءَهُمْ ۙ إِنْ هٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٤٣﴾ وَمَآ
آتَيْنَاهُمْ مِنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَآ أَرْسَلْنَآ إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ
نَذِيرٍ ﴿٤٤﴾ وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۙ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَآ آتَيْنَاهُمْ
فَكَذَّبُوا رُسُلِي ۖ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ قُلْ إِنَّمَآ أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ ۚ
أَنْ تَقُومُوا لِلّٰهِ مَثْنٰى وَفُرَادٰى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا ۚ مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ
جِنَّةٍ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾ قُلْ مَا
سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ ۚ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللّٰهِ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٤٧﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ ۚ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾

40. O gün onların hepsini toplar ve sonra da meleklere, "Bunlar size mi ibadet ediyorlardı?" diye sorar.

41. Melekler, "Haşa! **Bu müşriklerin iddialarından** seni tenzih ederiz. Senin kudret ve egemenliğin sınırsızdır! Bizi koruyup kollayacak olan onlar değil sadece Sensin! Hayır! **Bizim onlarla hiçbir ilişkimiz yok.** Onlar **bize değil gerçekte** cinlere[19] tapıyorlardı. Onların çoğu o **cinlere** inanıyordu."

42. İşte böyle! O gün hiç birinizin bir başkasına ne bir yararı ne de zararı olur! Ve Biz **o Gün** zalimlere "Yalanladığınız ateşin azabını **şimdi** tadın bakalım!" deriz.

43. Kendilerine apaçık mesajlarımız okunduğu zaman, **birbirlerine** "Bu **adam Allah'ın elçisi falan değil**; sizi, atalarınızın taptıklarından vazgeçirmeye çalışan birisi." dediler. Ve **ayrıca** "Şu **Kur'an dediği de kendisi tarafından** uydurulmuş bir safsatadan başka bir şey değil!" diye **de eklediler.** Ve **yine hakikati** inkârda ısrarlı olanlar, **hakikat** kendilerine ulaştığında "Bu, **insanları** büyüleyen **bir sözden** başka bir şey değil!" dediler.

44. Oysa – **daha önce** - Biz kendilerine ne okuyup öğrenecekleri bir kitap indirmiştik; ne de senden önce herhangi bir uyarıcı **peygamber** göndermiştik[20].

45. Bu **müşriklerden** önce **yaşamış olan kâfir toplumlar** da **tıpkı bunlar gibi peygamberlerini** yalancılıkla suçlamışlardı. Öyle ki **bunlar**, öncekilere verdiğimiz **imkânların** onda birine bile ulaşamazlar.[21] Hal böyleyken onlar elçilerimi yalancılıkla suçlamışlardı. **Ancak, Benim onları** esamisi bile okunmaz bir hale getirmem ne **korkunç** oldu, **bir bilsen**![22]

46. De ki: Size sadece tek bir öğüt vereceğim: İster başkasıyla birlikte isterse yalnız başınıza[23], - Allah için durup **iyice** bir düşünün – **o vakit** arkadaşınızda hiç bir delilik emaresi olmadığını anlayacaksınız. O sadece, şiddetli bir azabın öncesinde sizi uyarmaktadır.

47. De ki: Ben sizden bir ücret istemiyorum; sizin hayrınıza olan bir şey **istiyorum**. Benim mükâfatımı Allah verecektir. Her şeyi gören Odur.

48. De ki: Rabbim mutlak hakikati ortaya koyacaktır. O gaybı[24] da bilir.

---

19) Ya da duyu organlarıyla algılayamadıkları bir takım metafizik güçlere tapıyorlardı. Cin teriminin bu ayette böylesi bir anlamda kullanılması mümkündür.

20) Yani bu söyledikleri ne kutsal bir kitaba, ne de herhangi bir peygamberin sözüne dayanmamaktadır.

21) Yahut, "*Diğerleri, bizim kendilerine verdiğimiz nimetlerin onda birine bile ulaşamadılar*" Bu durumda ayetin devamı "*Hal böyleyken yine de elçilerimizi yalancılıkla suçladılar*" şeklinde olur.

22) Yahut: "*Sonunda inkâr nasıl olurmuş, gördüler*"

23) Lafzen: "*ikişer ikişer*" ve "*teker teker*". **Razi**'ye göre insan başkalarıyla birlikte bulunduğunda "ikişer" tek başına bulunduğunda ise "teker" ifadesinin manasına dâhil olur. Allah bu ifade ile "ister toplu halde ister tek başınıza..." demek istemiştir.

24) ***Gayb*** için bak: Bakara:3. ayetin ilk dipnotu

49. De ki: Hak geldi artık! Bundan böyle düzmece şeyler ne **geçmişteki** egemenliğini koruyabilecek, ne de **gelecekte** yeniden egemen olacak.

50. De ki: Eğer ben sapmışsam, vebali benim boynumadır. **Yok,** eğer doğru yolu bulmuşsam, bu da Rabbimin bana vahyettiği **hakikat** sayesindedir. Çünkü O **her şeyi** işitir, **her şeye de** çok yakındır.

51. **Kıyamet günü** onların, - en can alıcı yerlerinden[25] yakalandıkları için - kaçacak bir yer bulamayıp korkudan büzüldükleri **anki hallerini** ah bir görsen!

52. O vakit onlar "Biz **şimdi** Ona inandık!" diyecekler! **İyi de, bu kadar** uzak bir yerden[26] **imana** böyle çabucak nasıl ulaşacaklar(!)

53. Hâlbuki dünyada iken[27] onu inkâr etmişlerdi. **Şimdi de, bu kadar** uzak bir yerden[28], **ahiret ile ilgili** idraki aşan gerçekler hakkında yalan yanlış şeyler söylüyorlar.

54. Artık kendileriyle arzu ve istekleri arasına bir set çekilir; tıpkı daha önce benzerlerine yaptığımız gibi. Çünkü onların hepsi **Hesap Günü'nün varlığına ilişkin** korku ve endişeyle karışık bir şüphe içerisindeydiler.

FATIR SÛRESİ (35)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 45 ayettir. Adını, ilk ayette geçen, "Allah'ın, göklerin ve yerin yaratıcısı" olduğunu ifade eden "Fatır" kelimesinden almıştır.

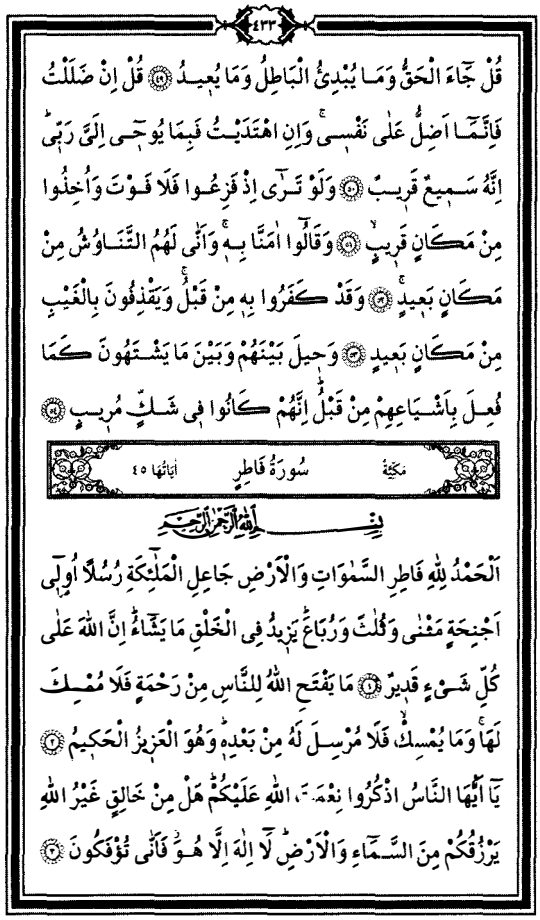

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Bütün hamd-u senalar gökleri ve yeri yoktan var eden ve melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a mahsustur! Dilediğini bol bol yaratır. Çünkü Allah her şeye kâdirdir.

2. Allah'ın insanlar için açtığı rahmet **kapısını** kimse kapatamaz. O kapattıktan sonra da Onu kimse açamaz. Çünkü O her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

3. Ey insanlar! Allah'ın size bahşettiği nimetleri hatırlayın! Sizleri göklerden ve yerden rızıklandırabilecek Allah'tan başka bir yaratıcı var mı? **Şunu bilin ki,** Ondan başka hiçbir tanrı yok! Peki, ne oluyor da **bu hakikati** görmezden geliyorsunuz[1]?

---

[25] Lafzen: "yakın bir yerden" yani insana en yakın yerden can damarından.

[26] İronik bir cümle. Yani, iman dünyada kaldı; onlar artık ahiretteler; bu kadar uzak bir yerden iman ettik demekle imana nasıl ulaşacaklar ki?

[27] Lafzen: "*daha önce*"

[28] Yani, dünyadan...

[1] Lafzen: "*çevriliyorsunuz*"

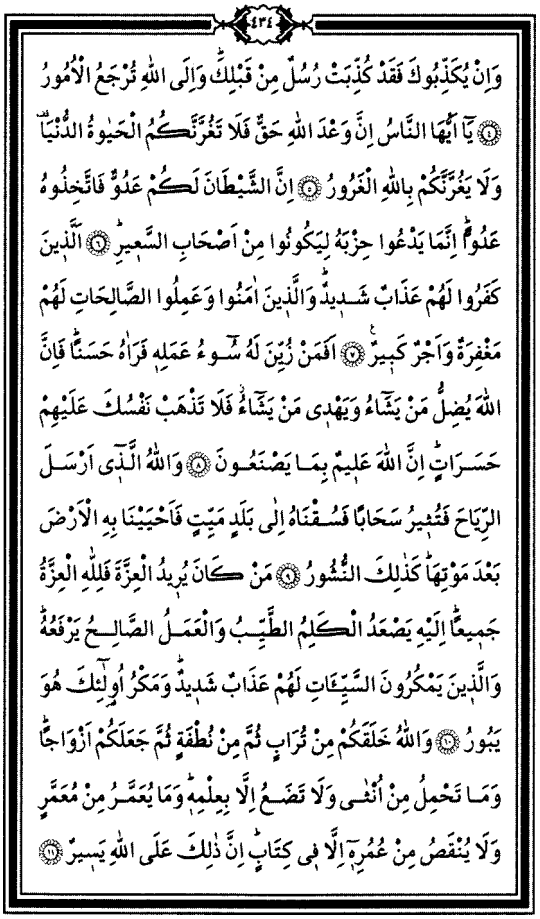

وَإِنْ يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ
۝ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا
وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ۝ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ
عَدُوًّا ۚ إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ۝ الَّذِينَ
كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ
مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ۝ أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا ۖ فَإِنَّ
اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۖ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ
حَسَرَاتٍ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ۝ وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ
الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَى بَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ كَذَٰلِكَ النُّشُورُ ۝ مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ
جَمِيعًا ۚ إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ
وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۖ وَمَكْرُ أُولَٰئِكَ هُوَ
يَبُورُ ۝ وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا ۚ
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ ۚ وَمَا يُعَمَّرُ مِنْ مُعَمَّرٍ
وَلَا يُنْقَصُ مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ۝

4. Eğer seni yalancılıkla suçluyorlarsa, **üzülme**; çünkü daha önceki peygamberler de yalancılıkla suçlanmıştı. Nihayetinde olup biten her şey Allah'a **dönecek**!

5. Ey insanlar! Allah'ın vadettiği şey mutlaka gerçekleşir! Dünya hayatının **zevk-ü sefası** sizi aldatmasın! **Dikkat edin**! Aldatıcılar sizi Allah'la aldatmasın!

6. Şeytan sizin düşmanınızdır. Siz de onu düşman bilin! Çünkü O, örgütünün **üyelerini**, cehennemlikler **arasına katılmaya** çağırır.

7. İnkârda ısrar edenler var ya, işte onların hakkı şiddetli bir azaptır. İman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlere gelince; onlar da bağışlanmayı ve büyük bir mükâfatı hak etmişlerdir.

8. **Ne yani, onlar değil de**, yaptığı kötü şeylerin cazibesine kapılıp sonra da bunları güzel görmeye başlayan kimse mi **bu mükâfatı hak edecek**? Allah **sapıklığı** dileyenin sapmasına müsaade eder; **hidayeti** dileyeni de doğru yola iletir.[2] Bu yüzden onlara üzülerek kendini perişan etme! Allah onların **ne** yaptıklarını **çok iyi** biliyor!

9. **Unutma**! Bulutları harekete geçirmek üzere rüzgârları yollayan Allah'tır. Sonra onları çorak bir memleketin üzerine sevk ederek **oraya yağmur bahşederiz.** Böylece onunla cansız toprağa can veririz. İşte yeniden diriliş **de** tıpkı böyle olacak.

10. Kim izzet **ve şeref** istiyorsa[3] **bilsin ki**, izzet **ve şeref** bütünüyle Allah'a aittir. Güzel söz Ona yükselir. Güzel amellere gelince, onu değerli kılan da o **güzel sözdür.**[4] Gizli gizli entrikalar çevirenler ise şiddetli bir azabı hak ettiler. Onların bütün planları altüst olacak.

11. Sizi **başlangıçta** topraktan; daha sonra da bir damla spermden yaratan; sonra da sizi iki cinsten **biri** haline getiren Allah'tır. Onun bilgisi olmadan hiçbir dişi ne hamile kalabilir ne de doğum yapabilir. Allah'ın yazgısında olmadıkça hiç bir canlının ne ömrü uzatılır ne ömrü kısaltılır. Ama bunları **yapmak** Allah için çok kolaydır.

---

[2] Yunus: 25'in dipnotu

[3] Yani, kim zilletten ve aşağılık bir hayattan kurtulmak, izzetli, onurlu, şerefli ve haysiyetli bir hayat sürmek istiyorsa bütün bunları Allah'ın düşmanlarının yanında bulması mümkün değildir; eğer izzetli ve onurlu bir yaşam istiyorsa bunu Allah'ın yanında, Onun dininde arasın.

[4] Güzel söz: Yani, ***kelime-i tevhid*** (Allah'ın birliğini dile getirmek). Biz ibareyi ***hu*** (o) zamirinin merciinin ***el-Amelu's-Salih*** (salih amel) kelimesi olduğunu düşünerek çevirdik. Esed ise bu ayeti, zamirin merciinin Allah olduğunu varsayarak "*bütün doğru ve yararlı işleri O yüceltir*" şeklinde çevirmiştir.

٤٣٥

وَمَا يَسْتَوِى الْبَحْرَانِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَآئِغٌ شَرَابُهُ وَهٰذَا
مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ
حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا مِنْ
فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝ يُولِجُ الَّيْلَ فِى النَّهَارِ
وَيُولِجُ النَّهَارَ فِى الَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ
يَجْرِى لِأَجَلٍ مُسَمًّى ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ۝ إِنْ تَدْعُوهُمْ
لَا يَسْمَعُوا دُعَآءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ
الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُونَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ۝ يٰٓأَيُّهَا
النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَآءُ إِلَى اللّٰهِ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِىُّ الْحَمِيدُ
۝ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ۝ وَمَا ذٰلِكَ عَلَى
اللّٰهِ بِعَزِيزٍ ۝ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرٰى وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ
إِلٰى حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَىْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى إِنَّمَا
تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ
وَمَنْ تَزَكّٰى فَإِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ۝

12. **Onun için farklılık ve benzerlik yaratmak da kolaydır.**[5] Örneğin[6] iki büyük su kütlesi **bile** aynı olmaz: biri tatlıdır, susuzluğu keser, içimi kolay; diğeri tuzlu **ve** acı. Fakat her ikisinden de taze et[7] yersiniz ve **her ikisinden de** kullandığınız süs eşyaları çıkarırsınız. **Aynı şekilde, ikisinin de üzerinde** Allah'ın lütfundan payınızı aramanıza ve **buna** şükretmenize vesile olan gemilerin dalgaları yararak ilerlediklerini görürsün.

13. O, hem gündüzü kısaltarak geceyi uzatır hem de geceyi kısaltarak gündüzü uzatır. Güneşi ve ayı da kendi **kanunlarına** tabi kılmıştır. Hepsi belli bir amaç doğrultusunda[8] akıp gider. İşte Rabbiniz Allah böyledir. Egemenlik Ona aittir. Onun dışında yalvardıklarınız ise bir çekirdeğin zarı kadar **değersiz** bir şeye bile sahip değildirler.

14. Onlara dua etseniz duanızı işitmezler. İşitseler bile ihtiyacınızı göremezler. Üstelik de kıyamet günü kendilerini Allah'a ortak kabul etmenizi reddederler. Hiç kimse sana, **her şeyden** haberdar olan **Allah'ın bildirdiği** gibi **gerçeği** bildiremez.

15. Ey insanlar! Allah'a muhtaç olan sizsiniz! Allah'a gelince, hiçbir şeye ihtiyacı olmayıp sınırsız hamdu-u senaya layık olan sadece Odur.

16-17. Dilerse sizi yok edip **yerinize** yeni bir halk getirir. Bu Allah için hiç de zor değildir.

18. Hiçbir günahkâr başkasının günahını üstlenmez. Kendi **günahının** yükü kendine ağır gelen kimse **bir başkasını yardıma çağırsa**; ve de üstelik bu **çağırdığı kişi** yakını bile olsa, onun **günah yükünden** birazını dahi yüklenemez. Sen ancak kavrayışlarının ötesinde olduğu halde Rablerinden korkanları ve namazlarını hakkıyla kılanları uyarabilirsin! Ve **şunu bil ki,** kim arınırsa ancak kendisi için arınmış olur. Çünkü dönüş sadece Allah'adır.

---

[5] Bu cümle Razi'nin önceki pasajın sonraki pasajla ilgisine dair yaptığı açıklamaya dayanmaktadır.

[6] Razinin yaptığı açıklamaya dayanarak bir önceki cümleyle kurduğumuz bağlantıyı örneklediğini düşünerek ***Vav*** edatına "örneğin" anlamı verdik.

[7] Balık ve benzeri deniz hayvanları.

[8] Yahut: "*belli bir vakte kadar*"

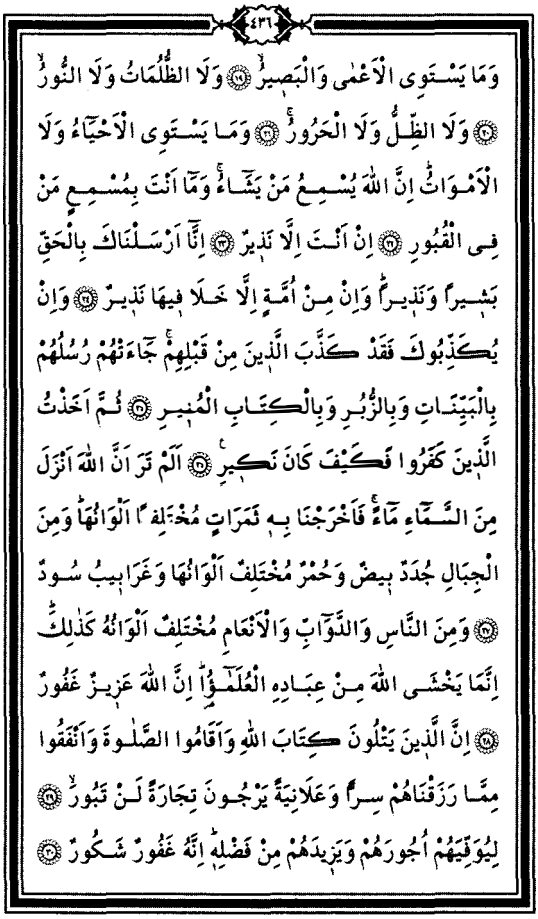

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ
﴿٢٠﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُورُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا
الْأَمْوَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ
فِي الْقُبُورِ ﴿٢٢﴾ إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ
بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾ وَإِنْ
يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَخَذْتُ
الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ ﴿٢٦﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ
الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ
﴿٢٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَٰلِكَ
إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ
﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا
مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ ﴿٢٩﴾
لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾

19-23. Nitekim ne görenle görmeyen bir olur, ne aydınlıkla zifiri karanlık... ne de gölgeyle yakıcı sıcak. Ve tabi ki ölülerle diriler de aynı değildir. **Şunu bil ki**, dilediğine **hakikati** işittiren yalnızca Allah'tır. Yoksa sen mezardaki **ölüler gibi kalbi ölmüş** olanlara **hakikati** işittirecek durumda değilsin. Sen sadece bir uyarıcısın.

24. Biz seni bir uyarıcı ve müjdeci olarak mutlak hakikatle birlikte gönderdik. Çünkü içlerinden **kendilerini** uyaracak birisinin çıkmadığı hiçbir toplum yoktur.

25-26. Eğer seni yalancılıkla suçlarlarsa **aldırma**; çünkü onlardan önceki **toplumlar** da kendilerine hakikatin bütün kanıtlarını, **hikmet dolu** sahifeleri ve aydınlatıcı kitapları getiren peygamberlerini yalancılıkla suçlamışlardı. Ama Ben de sonunda inkâra şartlanmış olanların hesabını gördüm. Benim onları esamisi bile okunmaz bir hale getirmem ne korkunç oldu, **bir görsen**!

27. Gökten su indirenin Allah olduğunu görmüyor musun? Ardından Biz onunla rengârenk bitkiler çıkarıyoruz. Dağlarda da beyazlı kırmızılı, muhtelif renklerde ve de siyahın her tonunda çizgiler **var etti**.

28. İnsanların, hayvanların ve bitkilerin de aynı şekilde çeşit çeşit renkleri var. Kulları arasında Allah'tan en çok âlimler korkar. Çünkü **sadece onlar tam anlamıyla bilirler**, Allah'ın gerçekten eşi benzeri olmayan çok Yüce, çok Bağışlayıcı biri **olduğunu**.

29. Allah'ın Kitabını anlayarak okuyanlar, namazlarını gereğince kılanlar ve kendilerine verdiğimiz nimetlerden gizlice veya açıkça ihtiyaç sahiplerine verenler kesintiye uğramayacak bir kazanç beklemekte haklıdırlar[9].

30. Allah onların hak ettiklerini eksiksiz verir; ve **hatta** lütfuyla daha da fazlasını verir. Çünkü O, **kullarına karşı** çok bağışlayıcıdır; **onların ettiği** şükrün karşılığını fazlasıyla verir.

[9] Lafzen: "*umarlar*"

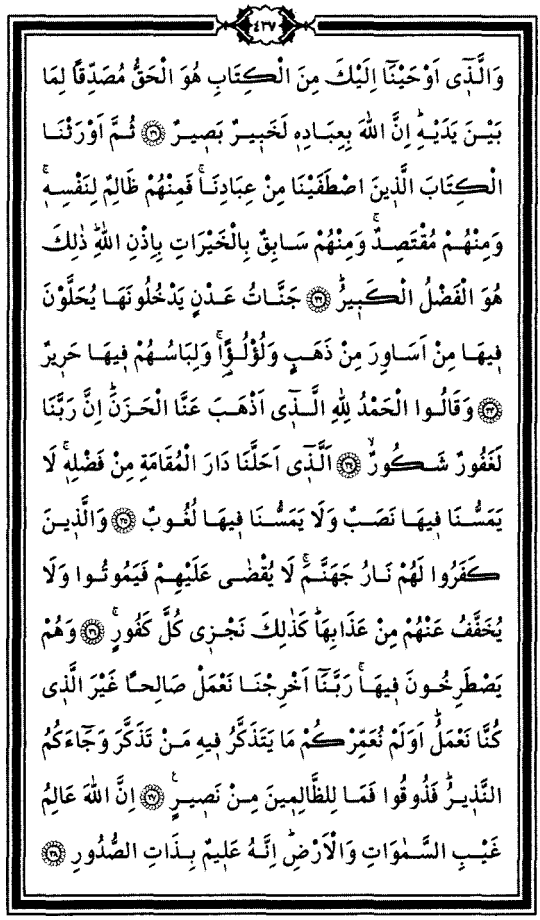
وَالَّذِيٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا
بَيْنَ يَدَيْهِ اِنَّ اللّٰهَ بِعِبَادِهٖ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ۝ ثُمَّ اَوْرَثْنَا
الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهٖ
وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِاِذْنِ اللّٰهِ ذٰلِكَ
هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ۝ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ
فِيهَا مِنْ اَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ
۝ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيٓ اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ اِنَّ رَبَّنَا
لَغَفُورٌ شَكُورٌ ۝ الَّذِيٓ اَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهٖ لَا
يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ۝ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضٰى عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا
يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ۝ وَهُمْ
يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَآ اَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي
كُنَّا نَعْمَلُ اَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَآءَكُمُ
النَّذِيرُ فَذُوقُوا فَمَا لِلظّٰلِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ۝ اِنَّ اللّٰهَ عَالِمُ
غَيْبِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ اِنَّهٗ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ۝

31. **Şunu bil ki**, sana vahyettiğimiz Kitap hakikatin ta kendisidir; **ayrıca**, geçmiş vahiylerden sana kadar ulaşan kısmı da doğrulayan **bir kitaptır**. Allah şüphesiz kullarından haberdardır; **onları** görmektedir.

32-35. Biz **bu** Kitab'ı kullarımızdan seçtiğimiz kimselere miras olarak bahşettik. Onlardan bir kısmı kendi kendisine zulmeder; bir kısmı doğruyla eğri arasında orta yolu tutar; bir kısmı da Allah'ın izniyle hayırlı şeylerde en önde koşar. İşte bu **sonuncuların yaptığı** büyük bir erdemdir. Ebedi **mutluluk** mekânı cennetler[10] **var ya**; işte oraya **bunlar** girerler; orada altın bilezikler ve inciler takınırlar; elbiseleri de ipekten olur onların. Ve **o vakit** şöyle derler: "Bizden üzüntü ve kederi gideren Allah'a hamdolsun! Rabbimiz gerçekten çok **bağışlayıcıdır; ettiğimiz** şükrün karşılığını fazlasıyla verir! **Baksanıza**, lütfunun **bir eseri olarak** bizi tam yerleşilecek yere yerleştirdi! Orada ne yorgunluk hissederiz ne de bıkkınlık!"

36. **Hakikati** inkâr edenlere gelince, onların hakkı cehennem ateşidir. Orada ölmelerine izin verilmez[11] ki ölsünler; **içine attıkları ateşin** azabı hafifletilmez **ki azıcık rahatlasınlar**! İnkâra gömülmüş olanların her birini işte Biz böyle cezalandırırız.

37. **O vakit** onlar **orada**, "Rabbimiz, bizi **bu ateşten** çıkar, **söz veriyoruz** daha önce yaptıklarımızdan farklı olarak güzel ameller işleyeceğiz!" diye feryat ederler. **Biz de onlara şöyle diyeceğiz**: "Biz sizi düşünmek isteyenin düşünebileceği kadar uzun bir süre yaşatmadık mı? **Üstelik** size uyarıcı da gelmişti; **ancak dinlemediniz**. Şimdi azabı tadın bakalım! **Bugün**, zalimlere arka çıkacak hiç kimse olmayacak."

38. Göklerin ve yerin görünmez gerçeklerini[12] bilen elbette Allah'tır. Ve elbette O kalplerde olanı da bilir.

---

10) Bak: Tevbe:72'nin dipnotu

11) Lafzen: "*hükmedilemez / kararlaştırılmaz*"

12) Yani, gaybı... ***Gayb*** için bak: Bakara:3. ayetin ilk dipnotu

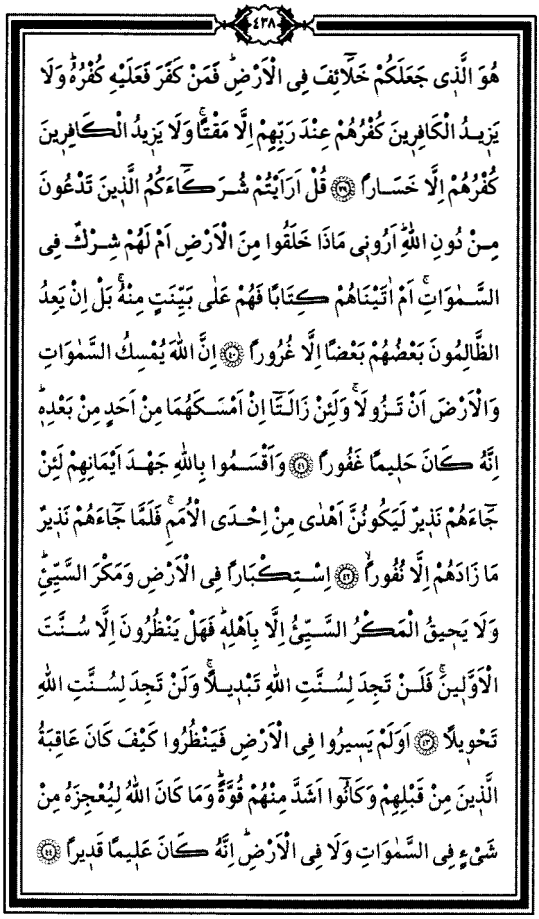

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ ۚ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ ۗ وَلَا
يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا ۖ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ
كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ ۖ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي
السَّمَاوَاتِ ۚ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَتٍ مِنْهُ ۚ بَلْ إِنْ يَعِدُ
الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾ إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا ۚ وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ ۚ
إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ
جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ ۖ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾ اسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ ۚ
وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ ۚ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ
الْأَوَّلِينَ ۚ فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ۖ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ
تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۚ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ
شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ ۚ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

39. **Ayrıca** sizi yeryüzüne varis kılan da Odur. **Bütün bunlara rağmen** kim **hakikati** inkâr ederse, onun inkârı kendi aleyhine olur. **Unutmasınlar ki**, kâfirlerin inkârı, sadece Rablerinin **onlara olan** öfkesini[13] artırır. Kâfirlerin **bu** inkârcı tutumları onların zararlarını artırmaktan başka bir işe yaramaz.

40. De ki: Allah'ı bırakıp **kendilerine** yalvarıp yakararak **İlahlıkta O'na** ortak hale getirdiğiniz varlıklara baksanıza! Bana gösterin **bakayım**, onlar yeryüzünde neyi yaratmışlar? Yoksa onlar gökyüzünün **yaratılmasında Allah'a** ortak mı oldular? Yoksa Biz kendilerine **Allah'ın dışında başka varlıklara da tapınabileceklerini söyleyen** bir kitap yolladık da, onlar bu kitapta yer alan bir delile dayanarak mı **bu varlıklara tapıyorlar**? Yoo! Yo! O zalimler birbirlerine, sadece, aslı astarı olmayan vaadlerde bulunuyorlar.

41. Gerçek şu ki gökleri ve yeri yıkılıp gitmesinler diye **ayakta** tutan Allah'tır. Eğer onlar yıkılacak olsalar, onları **Allah**'tan başka hiç kimse **yerinde** tutamaz. Şüphe yok ki Allah **kullarının onca nankörlüğüne karşı yine de** çok müsamahalı[14] **ve** çok bağışlayıcıdır.

42. Onlar, eğer kendilerini uyaracak **bir peygamber** gelirse, **onun** rehberliğini, **önceki** toplumlardan daha çok benimseyeceklerine dair var güçleriyle Allah'a yemin ediyorlardı. Ancak kendilerine uyarıcı **bir peygamber** gelince, **bu,** onların, büyük bir nefret duyarak büsbütün uzaklaşmalarına yol açtı.

43. Dahası, yeryüzünde daha çok kibirlenmelerine ve hainceye tuzaklar kurmalarına yol açtı. Oysa hainceye kurulan tuzağın **kapanına** onu kuranın kendisi düşmez. Yoksa onlar, önceki toplumların **cezalandırılma** tarzından[15] başka türlüsünü mü bekliyorlar? Sen Allah'ın, **suçluları cezalandıracağına ilişkin** koyduğu yasada herhangi bir değişim göremezsin. Ve aynı şekilde Allah'ın **cezalandırmada** izlediği yol ve yöntemde de bir değişiklik göremezsin[16].

44. Onlar, hiç yeryüzünü gezip de, kendilerinden önceki **inkârcıların** akibetinin nasıl olduğuna bakmıyorlar mı? Üstelik onlar kendilerinden daha da güçlüydüler. Ne göklerde ne de yerde Allah'ı engelleyebilecek hiç kimse yoktur. Çünkü O her şeyi bilir, her şeye güç yetirir.

---

13) ***Makt***: çirkin davranışlara karşı duyulan öfkedir

14) Yani, içinde yaşayan insanların onca sapkınlığına rağmen gökleri ve yeri yok etmiyor, belki onlar tevbe ederler diye belli bir vakte kadar mühlet veriyor.

15) Yani, Allah, önceki toplumları hangi sebeplerden dolayı ve ne şekilde cezalandırmışsa, bu gün de aynı şekilde davrananları tıpkı onlar gibi cezalandıracaktır.

16) Ayette ilk geçen ***sünnetullah (Allah'ın yasası)*** terimi ***tebdil*** kelimesi ile birlikte kullanıldığı için kuralın kendisinde bir değişiklik olmayacağını; ikinci ***sünnetullah*** terimi ise, ***tahvil*** kelimesi ile birlikte kullanıldığı için kuralın uygulanma yönteminde bir değişiklik olmayacağını vurgulamaktadır. Biz çeviriyi bu bağlamı dikkate alarak yaptık.

45. Eğer Allah işledikleri **günahlar** yüzünden **hemencecik** cezalandırsaydı yeryüzünde hareket eden hiçbir canlı kalmazdı. Ancak Allah onlara belli bir vakte kadar süre tanıyor. Vakitleri tamam olduğunda **hepsini cezalandıracak. Şunu bilin ki** Allah kullarının **her yaptığını** görmektedir.

YASİN SÛRESİ (36)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 83 ayettir. Adını, "Ya Sin" harflerinden müteşekkil olan ilk ayetten almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-6. Ya. Sin. Hikmetle dolu Kuran'a andolsun ki, **Ey Muhammed,** sen kesinlikle dosdoğru yolda olan peygamberlerden birisin! **Bu Kuran da**, çok merhametli **olan** sınırsız kudret sahibi **Allah'ın,** babaları uyarılmadığı için **doğrudan yanlıştan** bihaber bir toplumu uyarasın diye peyderpey indirdiği **mesajdır**[1].

7. Gerçek şu ki, **Allah'ın, inkârcıları cezalandıracağına ilişkin verdiği** söz onların çoğu için kesinleşti[2]; bu yüzden iman etmezler.

8. Onların boynuna – çenelerine kadar dayanan - tasmalar geçirdik. Bu yüzden **hakikate karşı** boyunları eğilmez[3].

9. Ayrıca hem önlerine hem de arkalarına engeller koyduk ve sonra da onların

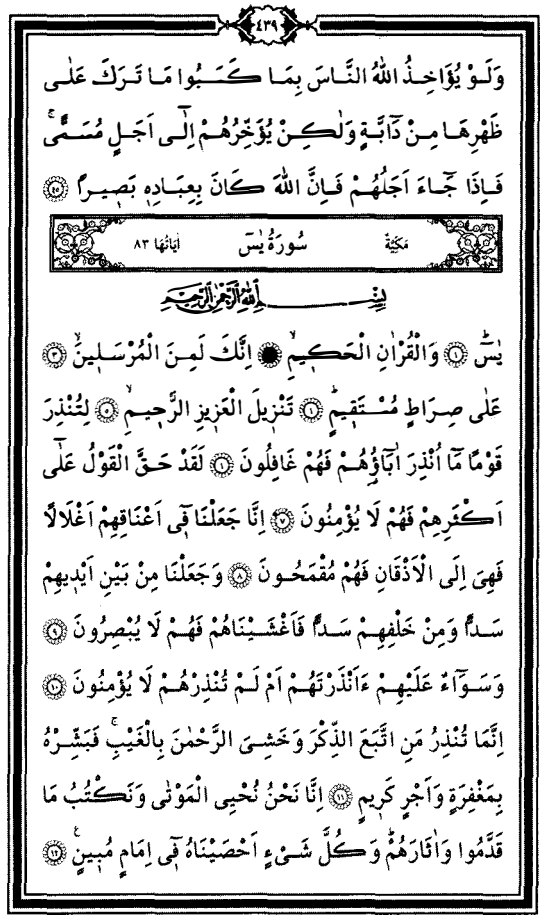

üzerini iyice örttük; bu yüzdendir ki **gerçeği** göremezler.

10. Onları uyarsan da uyarmasan da onlar açısından fark etmez; onlar imana yanaşmazlar.

11. Sen ancak, **ilahi** Uyarıyı can kulağıyla dinleyen ve kavrayışının ötesinde olmasına[4] rağmen Rahman'dan korkan kimseyi uyarabilirsin. İşte böyle kimseyi **Allah'ın** mağfiretiyle ve en güzel mükâfatla müjdele!

12. Biz var ya Biz, ölüleri mutlaka diriltiriz; ve Biz, onların yaptıklarını da sonraki etkilerini[5] de kaydederiz. Ve apaçık bir Kaynak[6] **Kitap**'ta hepsinin kaydını tutarız.

---

[1] Ayetin bu şekilde çevirisi Razi'nin söz ettiği manevi bir müptedanın haberi olarak merfu okunduğuna ilişkin rivayete istinat etmektedir.

[2] Lafzen: "*gerçekleşti*"

[3] ***Mukmeh*** kelimesi bir şeye karşı başını diken kimse gibi başını dikmek anlamındadır. Başını diktiği için su içemeyen, başını su içmek için eğemeyen deveye ***baîrun qâmihun*** denilir. **Razi**

[4] Veya "*görmediği halde*"

[5] ***Âsârahum***: Geride bıraktıkları eserleri; önceki yaptıklarının sonraki etkileri.

[6] ***İmamun mübin***: Herkesin uymak zorunda kaldığı apaçık bir kitap; kayıtların yer aldığı kütük.

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٣﴾ إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ
فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُمْ مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ
مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَٰنُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ
﴿١٥﴾ قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا
الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٧﴾ قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا
لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَائِرُكُمْ
مَعَكُمْ أَئِنْ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ مِنْ أَقْصَا
الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَىٰ قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ ﴿٢٠﴾
اتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا لِيَ لَا
أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ
آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَٰنُ بِضُرٍّ لَا تُغْنِ عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا
وَلَا يُنْقِذُونِ ﴿٢٣﴾ إِنِّي إِذًا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٤﴾ إِنِّي آمَنْتُ
بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ ﴿٢٥﴾ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ﴿٢٧﴾

13-14. Onlara, vaktiyle **kendilerini uyarmak üzere** peygamberler gelen o şehir halkını örnek olarak anlat: Biz onlara iki **peygamber** gönderdik. Ama onlar o iki **peygamberi de** yalancılıkla suçladılar. Bunun üzerine Biz de **o ikisini** üçüncü **bir peygamberle** desteklendik; ve **peygamberler** onlara, "Biz size gerçekten **Allah tarafından** gönderildik!" dediler.

15. **Şehir halkı onlara**, "**İyi de**" dediler, "siz de tıpkı bizim gibi bir insansınız! Rahman **sizin gibi sıradan birilerine** herhangi bir **vahiy** göndermiş olamaz. Siz kesinlikle yalan söylüyorsunuz!"

16-17. Onlar da, "Biz gerçekten size gönderildik; Rabbimiz **bunu** biliyor! Bize düşen, sadece, **Onun mesajını** açıkça tebliğ etmektir." dediler.

18. **Ötekiler de onlara**, "Siz var ya" dediler, "bize uğursuzluk getirdiniz! **Bakın**! Eğer peygamberlik iddiasından vazgeçmezseniz sizi taşa tutar, fena halde canınızı yakarız!"

19. **Peygamberler** dedi ki: Uğursuzluk **asıl** sizin kendinizdedir![7] Eğer size öğüt veriliyorsa da mı **böyle söylemeyi sürdüreceksiniz?** Yoo yo! **Bu kadar da olmaz**! Siz gerçekten haddi aşan bir toplum olmuşsunuz!

20-25. Ve o sırada şehrin varoşlarından koşarak bir adam geldi **ve onlara** "Ey soydaşlarım!" dedi, "**Bu** peygamberlere tabi olun! **Evet**, sizden hiçbir karşılık beklemeyen bu insanlara uyun! Onlar doğru yoldadırlar. Hem sonra ben, neden beni yoktan var etmiş olan Allah'a kulluk etmeyeyim. Hepinizin nihayetinde Onun huzuruna çıkacaksınız. **Ey kavmim**! Onu bırakıp başka ilahlar mı edineyim! **Bu durumda**, eğer Rahman bana azap etmek isterse, onların şefaatinin zerre kadar yararı olmaz. Onlar beni koruyamazlar! Şayet ben **Allah'tan başka ilahlar edinirsem** açıkça sapmış olurum! **Ey soydaşlarım**! Ben sizin **de** Rabbiniz **olan Allah**'a iman ettim! Gelin beni dinleyin; **siz de iman edin**!

26-27. **İyi dinleyin**! **İşte bu adama**, "Hadi! Sen cennete gir!" denildiğinde; "Keşke" diyecek, "Rabbimin beni nasıl bağışladığını ve beni **kendilerine ikramda bulunulan** saygın kimseler arasına kattığını soydaşlarım da görseydi[8]!"

[7] Lafzen: "*Uğursuzluğunuz sizinle birliktedir*"

[8] Lafzen: "bilseydi"

وَمَآ اَنْزَلْنَا عَلٰى قَوْمِهٖ مِنْۢ بَعْدِهٖ مِنْ جُنْدٍ مِّنَ السَّمَآءِ وَمَا
كُنَّا مُنْزِلِيْنَ ۝ اِنْ كَانَتْ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً فَاِذَا هُمْ
خٰمِدُوْنَ ۝ يٰحَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ ۚ مَا يَاْتِيْهِمْ مِّنْ رَّسُوْلٍ
اِلَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ۝ اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّنَ
الْقُرُوْنِ اَنَّهُمْ اِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُوْنَ ۝ وَاِنْ كُلٌّ لَّمَّا جَمِيْعٌ
لَّدَيْنَا مُحْضَرُوْنٌ ۝ وَاٰيَةٌ لَّهُمُ الْاَرْضُ الْمَيْتَةُ ۚ اَحْيَيْنٰهَا
وَاَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَاْكُلُوْنَ ۝ وَجَعَلْنَا فِيْهَا جَنّٰتٍ
مِّنْ نَّخِيْلٍ وَّاَعْنَابٍ وَّفَجَّرْنَا فِيْهَا مِنَ الْعُيُوْنِ ۝ لِيَاْكُلُوْا مِنْ
ثَمَرِهٖ ۙ وَمَا عَمِلَتْهُ اَيْدِيْهِمْ ۭ اَفَلَا يَشْكُرُوْنَ ۝ سُبْحٰنَ الَّذِيْ
خَلَقَ الْاَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْۢبِتُ الْاَرْضُ وَمِنْ اَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا
لَا يَعْلَمُوْنَ ۝ وَاٰيَةٌ لَّهُمُ الَّيْلُ ۚ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَاِذَا هُمْ
مُّظْلِمُوْنَ ۝ وَالشَّمْسُ تَجْرِيْ لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ۭ ذٰلِكَ تَقْدِيْرُ
الْعَزِيْزِ الْعَلِيْمِ ۝ وَالْقَمَرَ قَدَّرْنٰهُ مَنَازِلَ حَتّٰى عَادَ
كَالْعُرْجُوْنِ الْقَدِيْمِ ۝ لَا الشَّمْسُ يَنْۢبَغِيْ لَهَآ اَنْ تُدْرِكَ
الْقَمَرَ وَلَا الَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ ۭ وَكُلٌّ فِيْ فَلَكٍ يَّسْبَحُوْنَ ۝

28-29. Daha sonra **o mümin kişinin** kavminin üzerine gökten bir ordu göndermemize gerek kalmadı; sadece korkunç bir gürültü yetti; geberip gittiler.[9]

30-32. Yazık şu insanlara[10]! **Ne kadar da acınacak durumdalar**! Kendilerine gelen her peygamberi alaya alıyorlar! Oysa kendilerinden önce nice nesilleri[11] **böyle davranmaları yüzünden** helak ettiğimizi ve o **helak olanların** bütünüyle köklerinin kesildiğini[12] görmüyorlar mı? Ve elbette onların hepsi huzurumuzda toplanacaklar.

33. Ölü toprağa can vermemizde ve ondan yiyecekleri ürünler çıkarmamızda, **gücümüzü ve kudretimizi** gösteren bir işaret vardır.

34-35. Sırf meyvelerinden yiyebilsinler diye **yeryüzünde** hurma ve üzüm bahçeleri var ettik; ve orada pınarlar fışkırttık[13]. Bunun hiç birisini kendileri yapmadı.[14] Buna rağmen hâlâ şükretmeyecekler mi?

36. Toprağın bitirdiği bitkileri, **insanların** bizzat kendilerini ve daha bilmedikleri pek çok şeyi... **Evet,** bunların tümünü türlü türlü[15] yaratan Allah ne yücedir!

37. Gece, kendileri için **gücümüzü ve kudretimizi** gösteren bir işarettir: Biz ondan gündüzün ışığını çekip alıverince karanlıkta kalıverirler.

38. Güneş **de öyledir**[16] Kendi yörüngesinde akar gider. İşte bütün bunlar[17] her şeyi bilen, eşi benzeri olmayan Yüce **Allah**'ın iradesinin sonucudur.

39-40. Ay da **öyledir**. Biz onu eğik bir hurma dalını andırır bir hale gelinceye kadar çeşitli safhalardan geçirdik. Ne güneş aya yetişebilir; ne de gece gündüzü geçebilir.[18] Hepsi kendi yörüngesinde hareket etmektedir.

---

9) ***Hameda*** ateşin alevinin sönmesi anlamına gelmekle birlikte ölmekten kinaye olarak kullanılmaktadır. Bak: **Müfredat**

10) Lafzen: "*Yazık şu kullara!*" Ayeti "*Yazık şu insanlara!*" şeklinde çevirmemiz Türkçe'de böyle bir söyleyişin olmasından kaynaklandı.

11) "Nesil" veya "aynı dönemde yaşamış halk" anlamına gelen ***karn*** kelimesi bu bağlamda "toplum" veya "uygarlık" anlamlarına gelir.

12) Lafzen: "*onların kendilerine dönmeyeceğini*" veya "*kendilerinin onlara dönmeyeceğini*" burada dönüşün ne anlama geldiği konusunda iki görüş vardır. Birinci anlamıyla ayet, "*onlar artık dünyada olanlara geri dönüp gelmeyecekleri bir şekilde helak oldular*" demektir. İkinci anlamıyla ise, "*geride kalanlar nesep itibarıyla onlara dayanmazlar, çünkü onların soyları / nesilleri kesildi*" anlamındadır. Birinci görüş naklen daha meşhur olan bir görüş olmakla birlikte, ikinci görüş aklen daha açık ve aşikardır. (Bak: **Razi**) Biz çeviriyi, **Razi**'nin daha açık ve aşikar olarak nitelediği görüşü esas alarak yaptık.

13) **Razi**'nin ilginç ve de doğruya daha yakın bulduğu bir başka yoruma göre ise, ***semerihi*** kelimesindeki zamir pınarları fışkırtma işine raci olmuş olur. Bu durumda anlam, "*Biz, o pınarları fışkırtmanın neticesi olarak*

yetişen *meyvelerinden yiyebilsinler diye* ***yeryüzünde*** *hurma ve üzüm bahçeleri var ettik*" şeklinde olur. (Ayrıntılı yorum için bak: **Razi**)

[14] Buradaki ***ma*** edatının işleviyle ilgili farklı yorumlar vardır. 1. ***ma*** edatı olumsuzluk bildirir. (Biz bu anlamı esas alarak çeviriyi yaptık.) 2. ***ellezi*** (ki o) anlamındadır. Buna göre sanki Allah bu ayetle, "*Onlar bu fışkırtma işinden sonra kendi elleriyle yaptıkları ağaç dikmenin sonucunda, hiç bir gayret göstermeden Allah'ın bitirdiği meyvelerden yerler*" demiş olur. 3. Bu ayeti zamir eklemeden ***ve ma amilet*** şeklinde okuyanlara göre ***ma*** mastariye olur; ve bu durumda anlam, "*Onlar, Allah'ın ve onların ağaç dikmek gibi kendi ellerinin yaptığı şeylerden Allah'ın meydana getirdiği meyvelerden yesinler diye*" şeklinde olmuş olur. (Bak: **Razi**)

[15] Lafzen: "*çift*"

[16] Bu ve 38. ayetin başında yer alan ***vav*** edatlarını *atıf vavı* kabul edilerek bu eklemeyi yaptık.

[17] Lafzen: "*bu*"

[18] Bu ayetin ne anlama geldiği konusunda müfessirler farklı yorumlar yapmışlardır. Bizim anlayabildiğimiz kadarıyla hemen ardından gelen "*hepsi kendi yörüngesinde hareket etmektedir*" cümlesi önceki ayetin anlamını önemli ölçüde açıklığa kavuşturmaktadır. Burada eğer - **Razi**'nin de belirttiği gibi - geceden kasıt Ay, gündüzden kasıtta Güneş ise; bu durumda ayeti şöyle yorumlamak mümkün olur: Güneş kendi yörüngesinde Ay da kendi yörüngesinde hareket ettiğine göre, Güneşin Aya yetişmesi ya da Ayın Güneşi geçmesi söz konusu olmaz. Çünkü bu ikisi aynı yörüngede değil, farklı yörüngelerde hareket etmektedirler.

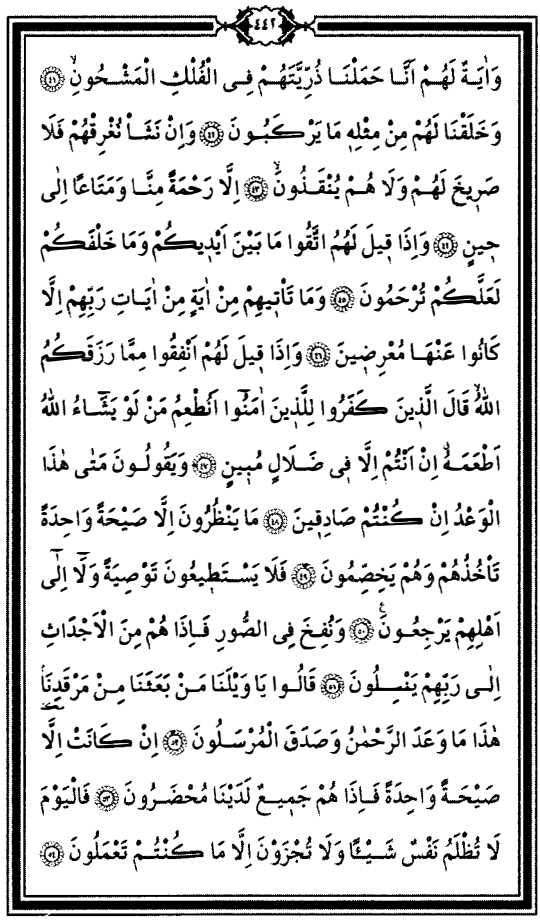
٤٤١

وَاٰيَةٌ لَّهُمْ اَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾
وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِّنْ مِّثْلِهٖ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَاِنْ نَّشَاْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا
صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ﴿٤٣﴾ اِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَاعًا اِلٰى
حِينٍ ﴿٤٤﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ اَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٤٥﴾ وَمَا تَاْتِيهِمْ مِّنْ اٰيَةٍ مِّنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ اِلَّا
كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ اَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ
اللّٰهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَنُطْعِمُ مَنْ لَّوْ يَشَٓاءُ اللّٰهُ
اَطْعَمَهٗٓ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا فِى ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتٰى هٰذَا
الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنْظُرُونَ اِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً
تَاْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَّلَٓا اِلٰٓى
اَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾ وَنُفِخَ فِى الصُّورِ فَاِذَا هُمْ مِّنَ الْاَجْدَاثِ
اِلٰى رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَّرْقَدِنَا
هٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ اِنْ كَانَتْ اِلَّا
صَيْحَةً وَاحِدَةً فَاِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَالْيَوْمَ
لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْـًٔا وَلَا تُجْزَوْنَ اِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

41-42. Ayrıca dolu gemilerde onların atalarını[19] taşımamızda ve binebilecekleri benzer şeyler yaratmamızda da **gücümüzü ve kudretimizi** gösteren bir işaret vardır.

43-44. İstersek **o gemileri batırarak** onları suya da gömeriz. **O vakit** ne yardımlarına koşan olur, ne de kurtaran! Ancak onlara merhamet edip, bir süre daha yaşatmak istemişsek o başka!

45. Onlara, "Farkında olarak veya farkına varmadan **yaptığınız** işlerde **temkinli davranarak günahtan** sakının ki Allah'ın rahmetine nail olasınız!" denildiğinde, **duymazdan gelirler**.

46. Zaten onlar Rablerinin mesajlarından hiç birisine aldırış etmediler.

47. Onlara "Allah'ın size verdiği rızıktan ihtiyaç sahiplerine verin!" denildiği zaman; o nankörler, iman edenlere, "Allah'ın, - dilerse - bizzat Kendisinin doyurabileceği kimseyi biz mi doyuracakmışız! Siz iyice şaşırdınız galiba!" derler.

48. Ayrıca, "Şu vadettiğiniz **yeniden diriliş** ne zamanmış, **gelsin de bir görelim!**[20] Tabi söylediğiniz doğruysa!" diyorlar.

49-50. Aslında onlar, **yeniden diriliş konusunda** cedelleşmeyi sürdürürlerken, **ceza olarak** kendilerini yakalayıverip **yok edecek** korkunç bir ses bekliyorlar; **ancak bunun farkında değiller**. **Oysa bu o kadar ani olur ki, o vakit**, ne ailelerine geri dönmeye, ne de bir vasiyette bulunmaya güçleri yeter.

51. Ve sonra da yeniden diriliş borusuna üflenir; işte o zaman onlar hemen kabirlerinden çıkarak Rablerine doğru koşarlar.

52. **O vakit** "Vay bizim başımıza gelene! Bizi **ölüm** uykumuzdan kim, **ne diye** uyandırdı!" diyecekler. Onlara "İşte Rahman'ın size vadettiği (!) buydu. Onun elçileri doğru söyleyediler!" denilecek.

53. **Evet aynen öyle**! Sadece korkunç bir ses duyulacak ve bir de bakacaklar ki hepsi huzurumuzda toplanmışlar!

54. O gün hiç kimseye en küçük bir haksızlık yapılmayacak; sadece **dünyada iken** yaptıklarınızın cezasını çekeceksiniz!

---

19) Lafzen: "*soylarını*" Bazı âlimlere göre ***zürriyyet*** kelimesi "atalar" anlamına da gelmektedir. Ayrıca yaygın görüşe göre burada "*dolu gemiler*" ile Nuh'un gemisinin kastedilmektedir. Bu yüzden ***zürriyetehum*** (*soylarını*) kelimesini "*ataları*" diye çevirdik.

20) İstifham (soru) edatının ***istifhamı inkari*** olması (**Razi**) nedeniyle çeviriyi bu şekilde yaptık.

٤٤٣

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ ۝ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ
فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ ۝ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ
مَا يَدَّعُونَ ۝ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ ۝ وَامْتَازُوا الْيَوْمَ
أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ۝ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا
تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۝ وَأَنِ اعْبُدُونِي
هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ۝ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا
أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ۝ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ
۝ اصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ۝ الْيَوْمَ نَخْتِمُ
عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ۝ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا
الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُبْصِرُونَ ۝ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ عَلَى
مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ۝ وَمَنْ
نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ۝ وَمَا عَلَّمْنَاهُ
الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ۝
لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ۝

55-58. Gerçek şu ki, cenneti hak edenler o gün orada zevk-ü sefa ile meşgul olacaklar. Ve onlar eşleriyle birlikte, gölgeliklerde sedirler üstünde yan gelip yatacaklar. Nice zevkler tadacak ve istediklerine kavuşacaklar. Merhameti bol Rabb'in **onlara söyleyeceği** tek söz, huzur ve mutluluk **dileği olacaktır**.

59-62. Size gelince ey suçlular! Siz de bu gün şöyle bir **kenara** ayrılın bakayım! Ey Âdemoğulları! Ben size "Şeytana kulluk etmeyin; çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır! Sadece Bana kulluk edin; dosdoğru yol işte budur!" demedim mi? **Gördünüz** işte, **Şeytan** pek çoğunuzu[21] saptırdı. **O vakit** hiç mi **aklınız yoktu da** aklınızı kullanmıyordunuz?

63-64. İşte sizin sürekli tehdit edildiğiniz cehennem **bu**! İnkâr edip durmanızın sonucu olarak bu gün girin bakalım oraya!

65. **Evet**, o gün ağızlarını mühürleriz onların; ama elleri anlatır bize **yaptıklarını**; ayakları şahitlik eder yaptıklarına!

66. Eğer Biz **insanların iyiyi kötüyü ayırt edememelerini** dileseydik, onların **gerçeği** görme melekelerini yok ederdik de, onlar **doğru** yolu **bulmak için** koşturup dururlardı. **Eğer böyle yapsaydık**, onlar **gerçeği** nasıl göreceklerdi[22]?

67. Ve **yine** eğer **iradelerini ellerinden almak** isteseydik, onları bulundukları yerde sabit bir hale getirirdik[23]; ve böylece ne ileri gitmeye güçleri yeterdi, ne de geri dönmeye.

68. Biz bir insana uzun bir ömür verirsek, onu gittikçe güçten ve kuvvetten düşürürüz.[24] **Hal böyleyken**, onlar neden hala düşünüp **ibret almıyorlar**?

69-70. **Bakın**! Biz Peygambere şiir öğretmedik; zaten bu uygun da olmazdı. Ona vahyedilen **bu Kitap**, bir uyarı ve öğütten, gerçeği apaçık gösteren **ilahi** bir duyurudan başka bir şey değildir. **Bu ona**, yaşayanları uyarması ve **bu mesajı** inkâr edenlerin azabı[25] hak etmesi için **indirildi**.

---

[21] Lafzen: "*birçok kuşağı*"

[22] ***Basura*** fiili fiziksel olarak görmeden ziyade zihinsel olarak görmeyi ifade eder. **Taberi**'nin rivayetine göre İbn Abbas ***enna yubsirun*** ifadesinin "onlar gerçeği nasıl kavrayabilirler" anlamına geldiğini söylemiştir.

[23] ***Mesaha*** bir şeyi çirkin bir hale getirmek demektir. Böylece, insanın, iradesi elinden alınarak, sağa sola dönemez bir varlık türüne dönüştürülmesinin, insan olmak gibi şerefli ve yüce bir konumdan, eşya gibi basit ve değersiz bir konuma gelmesi anlamına geleceği vurgulanmıştır.

[24] Lafzen: "*yaratılış itibarıyla tersine çeviririz.*" Yani, çocukluğunda nasıl güçten ve kuvvetten yoksun, başkalarına muhtaç bir halde ise, aynı şekilde yaşlandıkça da güçten ve kuvvetten düşer, başkalarına muhtaç hale gelir.

[25] Lafzen: "*inkar edenlere sözün gerçekleşmesi için*" Yani azaba uğrayacaklarına ilişkin sözün...

71-73. Sahip oldukları bunca evcil hayvanı - kudretimizin bir göstergesi olarak - kendileri için yarattığımızı görmüyorlar mı? Onları kendilerinin hizmetine verdik; bu sayede kimisine biniyorlar, kimisini yiyorlar. Onlardan pek çok şekilde faydalanıyorlar; örneğin[26] içecekler **elde ediyorlar**. Durum böyleyken; hâlâ şükretmemekte diretecekler mi?

74-75. Belki kendilerine arka çıkarlar ümidiyle, **konumu** Allah'ın altında olan **bir takım varlıkları** tanrı edindiler. Oysa **bilmiyorlar ki**, onların kendilerine **en küçük** bir yardıma güçleri yetmez; **hatta** kendilerine yardım etmek üzere toplanmış bir ordu olsalar[27] **bile değişen bir şey olmaz.**

76. Onların sözleri seni üzmesin! Biz onların gizlediklerini de açıkladıklarını da biliyoruz.

77-79. İnsanoğlu bilmiyor mu, Bizim kendisini tek bir damla spermden yarattığımızı? Şimdi birdenbire **Bize karşı** yaman bir muhalif kesiliveriyor! Kendisinin **nasıl** yaratıldığını unutarak, bir de kalkıp "**Mesela**, bu çürümüş kemikleri kim diriltebilir ki!" diyerek - **aklınca** - Bize bir misal veriyor. Söyle ona, "Onu ilk kez kim yarattıysa, **o** diriltecek! Çünkü O, yaratmanın her türlüsünü bilir."

80. Sizin yemyeşil ağaçtan[28] ateş yakmanızı sağlayan Odur; nitekim onu kolayca tutuşturabiliyorsunuz.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُم مِّمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا
مَالِكُونَ ﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ
﴿٧٢﴾ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾ وَاتَّخَذُوا
مِن دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيعُونَ
نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُندٌ مُّحْضَرُونَ ﴿٧٥﴾ فَلَا يَحْزُنكَ قَوْلُهُمْ
إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٦﴾ أَوَلَمْ يَرَ الْإِنسَانُ أَنَّا
خَلَقْنَاهُ مِن نُّطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا
مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَن يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٨﴾
قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ
﴿٧٩﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُم مِّنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنتُم
مِّنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٨٠﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَن يَخْلُقَ مِثْلَهُم بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ
﴿٨١﴾ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَن يَقُولَ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾
فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الصَّافَّاتِ آيَاتُهَا ١٨٢

81. **Ne yani**, gökleri ve yeri yaratanın - **onları yok ettikten sonra** - bir benzerini **tekrar** yaratmaya gücü mü yetmeyecek? Elbette **yeter**! Çünkü O, her şeyi en iyi bilir, en mükemmel yaratır.

82. Onun **en büyük** özelliği, bir şeyi yaratmak istediği zaman ona sadece "Ol!" demekle yetinmesidir; ve o hemencecik oluverir.

83. Her şeyin tasarrufu elinde olan **Allah** ne kadar da yücedir! Ve nihayetinde hepiniz Ona döndürüleceksiniz!

[26] ***Menafi'*** (*Faydalar*) kelimesinin "genel", buna göre ***meşarib*** (*içecekler*) kelimesinin ise "özel" olmasını dikkate alarak, buradaki ***vav*** edatını hâssı âmma atfeden ***vav*** olarak kabul edip çeviriyi öyle yaptık. Çünkü vav edatının normal atıf vavı olarak çevrilmesi anlama çok uygun düşmez; zira "onlardan içecekler elde etmek" hayvanların pek çok faydasından sadece birisidir. Bu yüzden burada "içecekler" "faydalar"dan ayrı bir şey olarak değil, bu faydalara örnek olarak zikredilmiştir.

[27] Bir diğer yoruma göre, ayetin anlamı "onlar kendilerine yardıma güç yetiremezler; **bilakis** kendileri onlara yardım etmek için toplanmış bir ordudur" şeklinde olur.

[28] Bu, özellikle bedevilerin bildiği iki ayrı ağaç türüdür. Bunlar yemyeşil, hatta suları damlar bir haldeyken birbirlerine sürtülerek tutuşmaları sağlanır. Bak: **Elmalılı**

٤٤٥

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا ۝ فَالزَّاجِرَاتِ زَجْرًا ۝ فَالتَّالِيَاتِ ذِكْرًا ۝
إِنَّ إِلٰهَكُمْ لَوَاحِدٌ ۝ رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ
الْمَشَارِقِ ۝ إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةٍ الْكَوَاكِبِ ۝ وَحِفْظًا
مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ ۝ لَا يَسَّمَّعُونَ إِلَى الْمَلَإِ الْأَعْلَى وَيُقْذَفُونَ
مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ۝ دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ ۝ إِلَّا مَنْ خَطِفَ
الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ۝ فَاسْتَفْتِهِمْ أَهُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنْ
خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ طِينٍ لَازِبٍ ۝ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ
۝ وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ ۝ وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ ۝
وَقَالُوا إِنْ هٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ۝ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا
أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ۝ أَوَآبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ۝ قُلْ نَعَمْ وَأَنْتُمْ دَاخِرُونَ
۝ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ ۝ وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا
هٰذَا يَوْمُ الدِّينِ ۝ هٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ۝
اُحْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ ۝ مِنْ دُونِ
اللّٰهِ فَاهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ ۝ وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ ۝

SAFFÂT SÛRESİ (37)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 182 ayettir. Adını, ilk ayetteki "saf saf duranlar" anlamına gelen "saffât" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-5. Saf saf dizilip **kötülüğü** engelleyenlere; ardından **iyiliği yaymak için** öğüt ve uyarıda bulunanlara yemin olsun ki[1] İlahınız kesinlikle Tek'tir: **O**, Göklerin ve yerin ve de ikisi arasındakilerin Rabbidir. Ayrıca, güneşin doğduğu her noktanın[2] da Rabbi Odur.

6-10. Biz yeryüzüne en yakın göğü yıldızlarla süsledik; ve **orayı**, haddi aşan her tür şeytani güçten koruduk. **Bu güçler, orada bulunan şânı** yüce seçkin topluluğu[3] dinleyemezler. Her taraftan kovularak defedilirler. Onlar yakalarını bırakmayacak bir azaba maruz kalacaklardır. Ancak, bir parça **bilgi** hırsızlığı yapan olursa onun ardına ateş saçan bir gök taşı takılır.

11. Hadi onlara sor da sana cevap versinler: Kendilerini yaratmak, Bizim yarattığımız bunca mahlûkatı yaratmaktan daha mı zor?[4] **Kaldı ki** Biz kendilerini cıvık bir balçıktan yarattık.

12. Tabi ki sen **bu muhteşem kudrete** hayran kaldın; ama onlar alay etmeye devam ediyorlar.

13. Kendilerine öğüt verildiğinde öğüt dinlemiyorlar.

14. **Sonsuz kudretimizi** gösteren bir işaret gördüklerinde onunla alay ediyorlar

15-17. Ve diyorlar ki: "Bu **söyledikleri**n, kesinlikle büyüleyici bir **sözden** başka bir şey değil! **Demek**, şimdi biz ölüp, toz toprak ve kemik yığını haline geldikten sonra geri diriltileceğiz, **öyle mi**? Geçmişteki atalarımız da mı **diriltilecek? Hiç olacak şey mi bu!**"

18. De ki **onlara**: "Elbette **dirileceksiniz**! Hem de çok perişan ve zavallı bir şekilde!"

19-21. **Bakın**! Onları diriltmeye – sadece - kendilerini **mezardan kalkmaya** mecbur bırakan tek bir seslenme yetecek.[5] O vakit **neyin ne olduğunu** anlayacaklar ve "Eyvah!" diyecekler, "**Şimdi yandık**! Hesap günü buymuş!" **Evet, aynen öyle**! İşte bu, sizin yalanladığınız **iyiyle kötüyü** ayırma gününün ta kendisi!

22-24. **Ve o vakit Allah şöyle buyuracak**: "Toplayın **şu** zalimleri; onlara yoldaş olanlar[6] ve Allah'ı bırakarak tapındıkları varlıklarla birlikte hepsini cehennemin yoluna sürün! Orada tutun onları! Çünkü onlar sorguya çekilecekler."

---

[1] Burada kastedilenlerin kimler olduğu konusunda farklı görüşler vardır. Bazı âlimler meleklerin, bazıları alimlerin, bazıları mücahitlerin, bazıları da Kur'an ayetlerinin kastedildiğini söylemişlerdir. Bu yorumlardan herhangi birisi tercih edildiğinde ayetlerin çevirisinin bağlamı değişebilir.

[2] ***Meşarik***: Doğular. Güneşin doğduğu yerler. Mevsimlerin değişimi ile birlikte gü-

neşin farklı açılardan doğduğu dikkate alınırsa, Güneş için tek bir doğuş noktasından değil, pek çok doğuş noktasından söz edilebilir. Bu bağlamda biz meşarik kelimesini "gün doğum noktaları" diye çevirdik.

[3] ***el-Meleu'l-A'la***: **şânı** yüce seçkin topluluk. Yani, melekler.

[4] Lafzen: "Kendilerini mi yaratmak zor, yoksa Bizim yarattığımız bunca mahlukatı **yaratmak mı?**

[5] Lafzen: "*O, mecbur bırakan bir seslenmedir*" ***Zecrun*** kelimesinin "mecbur bırakan bir seslenme" şeklinde çevrilmesi hususunda, bak: **Razi**'nin bu kelime ile ilgili açıklaması.

[6] Zevc kelimesine verilen bu anlam için bak: **Razi**

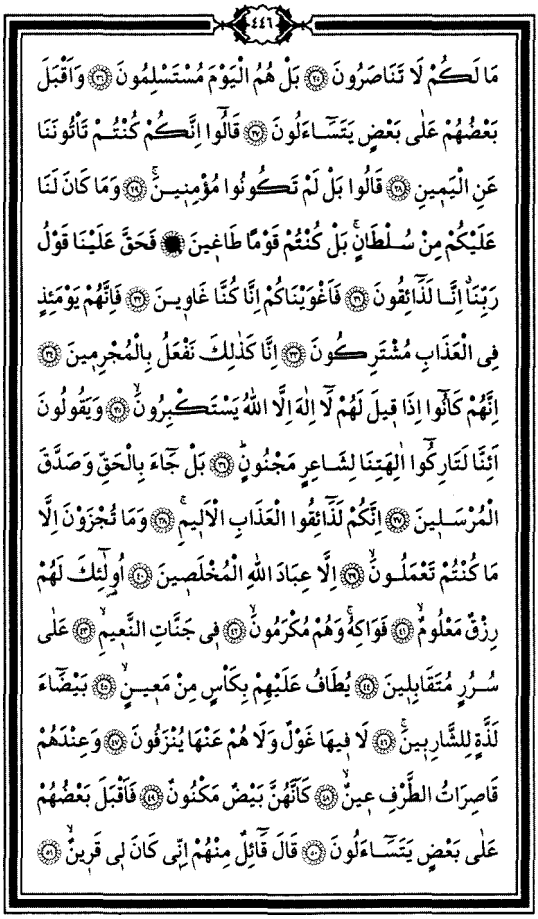

مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ وَأَقْبَلَ
بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنتُمْ تَأْتُونَنَا
عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾ قَالُوا بَل لَّمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا
عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ ۚ بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ
رَبِّنَا ۖ إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾ فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ
فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾
إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ
أَئِنَّا لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ
الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّكُمْ لَذَائِقُو الْعَذَابِ الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا
مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ
رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾ فَوَاكِهُ ۖ وَهُم مُّكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَىٰ
سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾ يُطَافُ عَلَيْهِم بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَاءَ
لَذَّةٍ لِّلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾ لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ ﴿٤٧﴾ وَعِندَهُمْ
قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٤٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾

25. **O vakit** onlara, "Size ne oldu ki **şimdi** birbirinize yardım etmiyorsunuz?" **diye sorulacak.**

26. **Ama onlar hiçbir cevap veremeyecekler!** Bilakis, o gün onlar **sadece** boyunlarını bükecekler!

27-28. Ve **tabi olanlar, arkalarına düştükleri kimselere**[7] dönüp soracaklar: Diyecekler ki: Hani siz bizim iyiliğimizi istiyordunuz?[8] **Şimdi neden bize yardım etmiyorsunuz?**

29-32. **Ötekiler de,** "Yoo!" diyecekler, "**Bizim bir kabahatimiz yok!** Bilakis, siz kendiniz imana yanaşmıyordunuz. Bizim sizi zorlayacak hiçbir gücümüz yoktu. Tam tersine siz zaten iyice azıtmış bir toplumdunuz. **Bakın! Sizin yüzünüzden** Rabbimizin azabına biz de uğrayacağız[9]! Artık **azabı** tatmamız kaçınılmaz oldu. **Tamam!** Sizin azmanıza sebep olduk, **bunu kabul ediyoruz;** zira biz de azmıştık; **ama, siz zaten bunu biliyordunuz**[10]."

33-34. O gün onların hepsi aynı cezayı çekecekler. İşte biz suçluları böyle yaparız.

35-36. Çünkü onlara "Allah'tan başka İlah yoktur!" denildiğinde, küstahça böbürlenerek, "Divane bir şairin sözüne inanıp tanrılarımızı mı terk edeceğiz! **Hiç olacak şey mi bu!**" diyorlardı.

37-39. Yoo! **Divane bir şair dediğiniz kişi size** hakikati getirmiştir; ayrıca **Allah'ın önceki** elçilerini de doğrulamaktadır. **Böyle davranmaktan vazgeçmezseniz, öte dünyada** can yakıcı azabı kesinlikle tadarsınız. Bu durumda, yaptıklarınızdan başka bir şeyin cezasını çekmiş olmayacaksınız."

40-49. Ancak Allah'ın halis kullarına böyle davranılmayacak. **Öte dünyada,** onlar, yabancısı olmadıkları rızıklara nail olacaklar; örneğin[11] **türlü türlü** meyvelere... Ve **orada** nimetlerle dopdolu cennetlerde ağırlanacaklar: muhteşem koltuklarda karşılıklı oturacaklar... Bizzat kaynağından doldurulmuş, **içenlere** müthiş tat veren, ama sersemletip sarhoş etmeyen dupduru **içeceklerle dolu** kadehler dolaşacak **elden ele.** Yanlarında, gözlerinin içine bakıp duran[12], güzel gözlü[13], ay parçası gibi[14] **eşleri** olacak.

50-51. Sonra da birbirlerine dönüp, **geçmiş hayatlarıyla ilgili olarak** aralarında konuşacaklar. İçlerinden birisi şöyle diyecek: Benim **dünyada iken** bir arkadaşım vardı.

---

[7] Lafzen: "*bazısı bazısına*"

[8] Lafzen: "*Bize sağdan yaklaşıyordunuz*" Bu, "ahlaki olarak yararlı bir tavsiyede bulunuyor görünmek"; ya da "birisine güç gösterisi yaparak yaklaşmak" anlamında kullanılan bir deyimdir. (Bak: **Zemahşeri**) Biz ilk deyimsel anlamı dikkate alarak çevirdik.

[9] Lafzen: "*Bu yüzden Rabbimizin sözü bizim de aleyhimize çıktı*"

[10] Zımnen, siz bizim azdığımızı bile bile bize tabi oldunuz; bu yüzden sizin azmanızın sorumluluğu bize değil kendinize ait.

[11] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l- âm* kabul ederek çevirdik.

[12] ***Qasiratu't-tarf***: Başka kimseciklere bakmayan (hayâlı ve iffetli), gözleri eşlerinden başkasını görmeyen (sadık), eşinin gözünün içine bakıp duran (sevgi dolu) eşler...

[13] ***el-Ayn***: Güzel göz (**Zemahşeri**) ***Nisaun aynun***: Güzel gözlü kadın (**Begavi**)

[14] ***Keenne hünne beydun meknun***: "*sanki o kadınlar* 'saklı yumurta' *gibidir*". Kusursuz bir güzelliği ifade etmek için kullanılan bir deyim. ***Meknun*** kelimesi ile ilgili olarak, Ebu Ubeyde'nin "**Sadece** kendine ait olması için **diğer insanlardan** gizlediğin her şeyi saklamış olursun." şeklindeki açıklamasından yola çıkarak; bu deyimde, - kusursuz bir güzelliğin yanında - aynı zamanda, "eşleri için saklanıp korunmuş; yani, kimsenin kendilerine dokunup kirletmediği, diğer bir ifadeyle yüzünde göz izi olmayan kadınlar"a vurgu yapan bir incelik bulunduğunu da belirtmek istiyoruz.

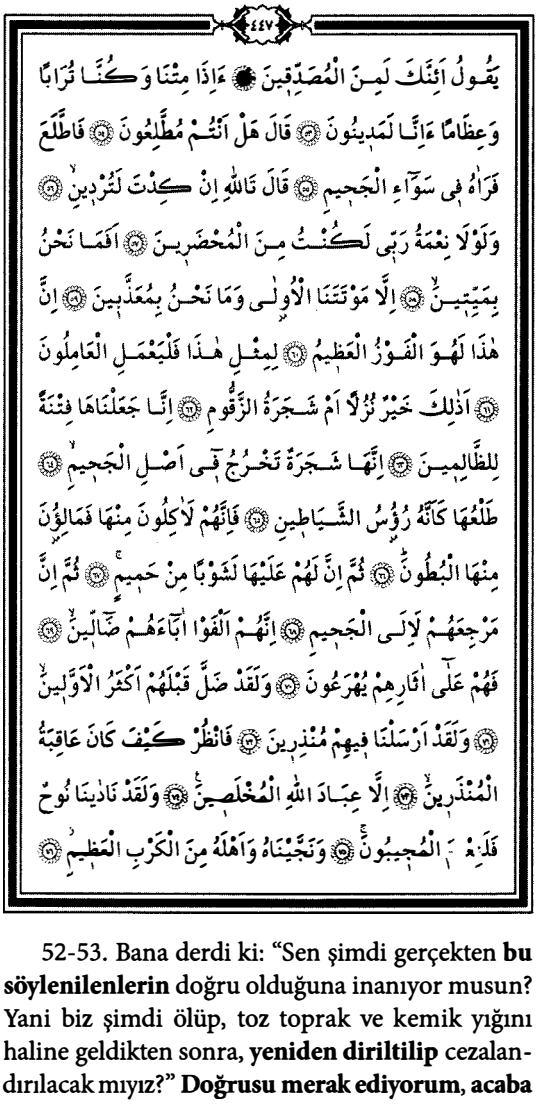
يَقُولُ أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ۝ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا
وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَدِينُونَ ۝ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ ۝ فَاطَّلَعَ
فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ۝ قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِ ۝
وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ۝ أَفَمَا نَحْنُ
بِمَيِّتِينَ ۝ إِلَّا مَوْتَتَنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ۝ إِنَّ
هَٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝ لِمِثْلِ هَٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ
۝ أَذَٰلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ۝ إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً
لِلظَّالِمِينَ ۝ إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ۝
طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُءُوسُ الشَّيَاطِينِ ۝ فَإِنَّهُمْ لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِئُونَ
مِنْهَا الْبُطُونَ ۝ ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ۝ ثُمَّ إِنَّ
مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ۝ إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ۝
فَهُمْ عَلَىٰ آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ۝ وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ
۝ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ۝ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُنْذَرِينَ ۝ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ۝ وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ
فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ۝ وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ۝

52-53. Bana derdi ki: "Sen şimdi gerçekten **bu söylenilenlerin** doğru olduğuna inanıyor musun? Yani biz şimdi ölüp, toz toprak ve kemik yığını haline geldikten sonra, **yeniden diriltilip** cezalandırılacak mıyız?" **Doğrusu merak ediyorum, acaba o arkadaşım şimdi ne durumda?**

54-57. **Olayı anlatan adamın cennetteki diğer arkadaşı, ona**, "Şimdi sen **onun ne durumda olduğunu** yakinen görmek ister misin?" diye soracak[15]. Bunun üzerine dönüp bakacak; ve birden **o dünyadaki arkadaşını** cehennemin tam ortasında görünce, "Aman Allah'ım!" diyecek, "Sen az kalsın beni de mahvedecekmişsin! Rabbimin lütfu olmasaymış, demek ki ben de **sizinle birlikte** orada olacakmışım!"

58-60. **Daha sonra cennetteki diğer arkadaşına dönerek**, "Artık" **diyecek**, "biz bir daha hiç ölmeyeceğiz değil mi; **daha önceki** ilk ölümümüzün dışında yani! Bir daha hiç azap da görmeyeceğiz **değil mi**? İşte bu gerçekten çok büyük bir bahtiyarlık!"

61-66. İşte bir **insan** çalışacaksa bunu **elde etmek** için çalışmalı! **Şimdi söyleyin bakalım**! Böyle mi ağırlanmak daha güzeldir, yoksa **cehennemdeki** zakkum ağacıyla[16] **ağırlanmak** mı? Biz **bu ağacı** zalimler için **acıya ne kadar dayanabildiklerinin** sınama aracı yaptık. O ağaç bizzat ateştendir[17]. Meyveleri şeytanların başları gibi **tiksindiricidir**. Ancak onlar ondan yemek ve onunla karınlarını doyurmak zorundadırlar.

67-68. Sonra bunun üzerine, **-içecek olarak-** kaynamış **iğrenç** bir karışım **sunulacak** kendilerine. Ve ardından varıp gidecekleri yer cehennemin ta kendisi olacak!

69-74. Çünkü onlar babalarını sapık bir halde bulmuşlar, ama buna rağmen onların izinden gitmek için can atmışlardı. Zaten onlardan önce gelip geçmiş toplumların çoğu yoldan çıkmıştı; ve Biz onları uyarmak üzere elçiler yollamıştık. Şimdi bir bak bakalım, o uyarıldığı **halde kulak asmayanların** sonu ne oldu! **İçlerinden** sadece Allah'ın halis kulları **kurtuldu**!

75-76. Örneğin[18], Nuh Bize yalvarmış, Biz de **onun bu duasına** en güzel şekilde karşılık vermiştik: Onu ve ailesini gerçekten büyük bir felaketten[19] kurtardık.

---

15) Lafzen: "*dedi*"

16) Cehennemliklerin yiyeceği olan, yiyenlere tarifsiz acılar verecek olan ağaç ve bunun meyvesi.

17) Ya da, "*cehennemin ortasında*" (**Ebu Ubeyde**) Ancak biz ***fi*** edatının ***min*** anlamına da geldiğini dikkate alarak böyle çevirdik.

18) Cümlenin başındaki ***vav*** edatına bu anlamı vermemizle ilgili olarak bak: Yasin:73. ayetin dipnotu.

19) Yani, Tufan'dan

77-82. Ve onun soyunu daimi kıldık. Sonraki kuşaklar arasında ona **iyi bir ün** bıraktık. Bütün varlıklar âleminde Nuh'a selam **olsun**! Biz güzel davranmayı ilke edinenleri işte böyle ödüllendiririz. Çünkü o, Bizim gerçekten inanmış kullarımızdandı. **Bu yüzden onu ve ona inananları kurtardık**; sonra da diğerlerini suda boğduk.

83-84. İbrahim, onun yolunu izleyen birisiydi. Nitekim o da Rabbine tertemiz bir kalp ile yöneldi.

85-87. Babasına ve soydaşlarına, "**Siz**" demişti "neye tapınıyorsunuz böyle? Allah'ı bırakıp da, düzmece tanrılara **tapınmakta** ısrar mı edeceksiniz? Siz âlemlerin Rabbini ne sanıyorsunuz?"

88-93. Sonra da düşündü taşındı[20] ve "Ben rahatsız oldum!" dedi. Bunun üzerine hemen arkalarını dönerek ondan uzaklaştılar. Ardından o da, onların tanrılarına gizlice yaklaştı ve "**Ne o**!" dedi, "**Önünüze konulmuş yiyeceklerden** yemiyor musunuz(!?) Neyiniz var, niye konuşmuyorsunuz(!?)" Sonra da üzerlerine yürüyüp olanca gücüyle vurup **parçaladı** onları.

94. Derken **soydaşları olan bitenden haberdar olunca**, hemen koşarak ona geldiler **ve yaptığından dolayı onu suçladılar**.

95-96. İbrahim de onlara, "**Siz**" dedi, "kendi yapıp çattığınız şeylere mi tapıyorsunuz? Oysa sizi de, yapıp çattığınız

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ۝ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ۝
سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ۝ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ
۝ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ۝ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ۝ وَإِنَّ
مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ ۝ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ۝ إِذْ قَالَ
لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ۝ أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ۝
فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ۝
فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ۝ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ۝ فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهَتِهِمْ
فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ۝ مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ۝ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا
بِالْيَمِينِ ۝ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ۝ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ۝
وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ۝ قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ فِي
الْجَحِيمِ ۝ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ۝ وَقَالَ
إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ۝ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ
۝ فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ۝ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا
بُنَيَّ إِنِّي أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَا
أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ۝

şeyleri de yaratan **Allah**'tır."

97. **Bunun üzerine** onlar, "Bir fırın[21] yapıp onu ateşin içine atalım[22]!" dediler.

98. İşte bu şekilde bir plan yaparak ona **kötülük etmek** istediler; ama Biz **onların yaptıkları planı boşa çıkardık ve** onları küçük düşürdük.

99. İbrahim de, "Ben" dedi, "**buraları terk edeceğim ve** Rabbim'e gideceğim. O bana doğru yolu gösterecektir."

100. **Ve sonra şöyle yalvardı**: "Rabbim! Bana dürüst ve erdemli **bir çocuk** bağışla!"

101. Bunun üzerine Biz de ona yumuşak huylu **bir erkek** çocuk müjdeledik.

102. Gün gelip, çocuk babasıyla birlikte bir şeyleri paylaşabilecek yaşa ve olgunluğa erişince, İbrahim, "Yavrucuğum! "dedi, "Ben rüyamda seni kurban ettiğimi gördüm! Bir düşün bakalım, ne dersin?" Çocuk, "Babacığım!" dedi, "Sana ne emrediliyorsa onu yap! İnşallah benim sabreden birisi olduğumu göreceksin!"

---

[20] Lafzen: "*Yıldızlara göz attı*" Katede'nin yanı sıra, Halil b. Ahmet ve Müberred gibi bazı dilcilere göre ***nazara fi'n-nücûm*** ifadesi "zihinde bir şey tasarladı, bir şey hakkında düşündü taşındı" anlamında deyimsel bir ifadedir. (Bak: **Taberi, İbn-i Kesir**)

[21] Lafzen: "bir bina"

[22] Lafzen: "*atın*" Kuran'daki bu üslup özelliği için bak: Yusuf Sûresi 9. ayetin dipnotu

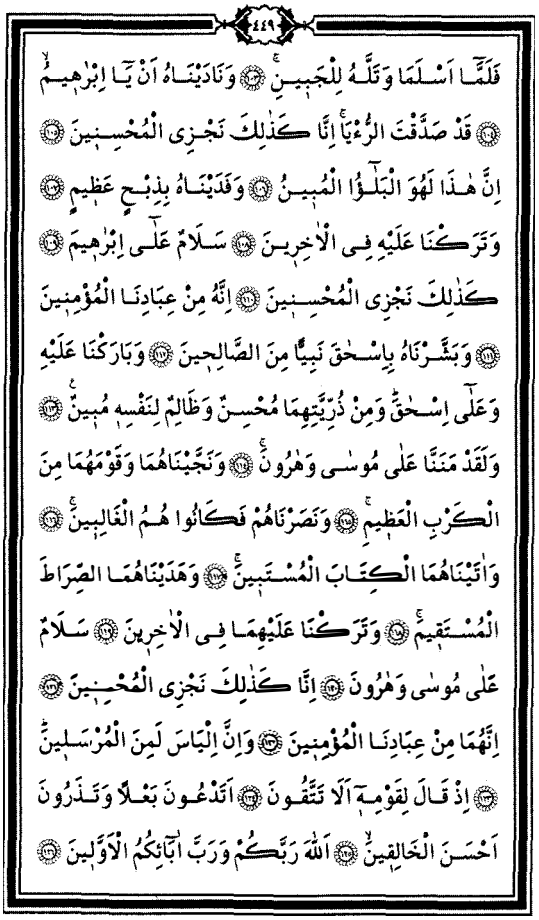
فَلَمَّآ اَسْلَمَا وَتَلَّهٗ لِلْجَبِيْنِ ۝ وَنَادَيْنٰهُ اَنْ يّٰٓاِبْرٰهِيْمُ ۝ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّءْيَآ ۚ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ ۝ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْبَلٰٓؤُا الْمُبِيْنُ ۝ وَفَدَيْنٰهُ بِذِبْحٍ عَظِيْمٍ ۝ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِى الْاٰخِرِيْنَ ۝ سَلٰمٌ عَلٰٓى اِبْرٰهِيْمَ ۝ كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ ۝ اِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ ۝ وَبَشَّرْنٰهُ بِاِسْحٰقَ نَبِيًّا مِّنَ الصّٰلِحِيْنَ ۝ وَبٰرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلٰٓى اِسْحٰقَ ۭ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَّظَالِمٌ لِّنَفْسِهٖ مُبِيْنٌ ۝ وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلٰى مُوْسٰى وَهٰرُوْنَ ۝ وَنَجَّيْنٰهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيْمِ ۝ وَنَصَرْنٰهُمْ فَكَانُوْا هُمُ الْغٰلِبِيْنَ ۝ وَاٰتَيْنٰهُمَا الْكِتٰبَ الْمُسْتَبِيْنَ ۝ وَهَدَيْنٰهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيْمَ ۝ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِى الْاٰخِرِيْنَ ۝ سَلٰمٌ عَلٰى مُوْسٰى وَهٰرُوْنَ ۝ اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِى الْمُحْسِنِيْنَ ۝ اِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ ۝ وَاِنَّ اِلْيَاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ۝ اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖٓ اَلَا تَتَّقُوْنَ ۝ اَتَدْعُوْنَ بَعْلًا وَّتَذَرُوْنَ اَحْسَنَ الْخَالِقِيْنَ ۝ اَللّٰهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِيْنَ ۝

103-106. Böylece, ikisi de **Allah'ın emrine** kendilerini teslim edince; ve de İbrahim oğlunu kurban etmek için yüzüstü yatırınca, Biz ona "Ey İbrahim!" diye seslendik, "Sen, rüyanın **amacını** gerçekleştirmiş oldun! **Artık onu kurban etmekten vaz geç**! İşte Biz güzel davranmayı ilke edinenleri böyle ödüllendiririz." Bu, **İbrahim için** gerçekten çok zor bir imtihandı.

107-111. Ve **ardından** Biz ona fidye olarak büyük bir kurbanlık verdik ve onun **adının** sonraki kuşaklar arasında **anılmasını** sağladık. İbrahim'e selam olsun! Güzel davranmayı ilke edinenleri işte Biz böyle ödüllendiririz. Çünkü o Bizim gerçekten iman etmiş kullarımızdandı.

112-113. Ve **zamanı gelince** ona, **kendisi de** bir peygamber olan, dürüst ve erdemli birini, **yani** İshak'ı müjdeledik. Hem onu, hem de İshak'ı mübarek kıldık. Ancak onların soyundan hem güzel davranmayı ilke edinenler çıktı, hem de kendi kendisine açıkça zulmedenler!

114-116. Gerçek şu ki, Biz hem Musa'ya hem de Harun'a lütufta bulunduk; onları ve kavimlerini büyük bir beladan[23] kurtardık. Kendilerine yardım ettik ve sonunda galip geldiler.

117-122. O ikisine her şeyi apaçık bir şekilde ortaya koyan Kitab'ı verdik ve onları dosdoğru yola yönlendirdik. Ve **aynı şekilde** sonraki kuşaklar arasında onların da **adının anılmasını** sağladık. Musa'ya da, Harun'a da selam olsun! Güzel davranmayı ilke edinenleri işte Biz böyle ödüllendiririz. Çünkü ikisi de bizim gerçekten inanan kullarımızdandı.

123-126. Kuşkusuz İlyas da elçilerimizden biriydi. O, soydaşlarına, "Siz" demişti, "hiç **Allah'tan** korkmuyor musunuz? En mükemmel yaratıcıyı, **yani** Allah'ı, **yani** sizin ve önceki atalarınızın Rabbini terk ederek, *Ba'l*e[24] tapınmayı sürdürecek misiniz?"

23) Yani, kölelikten.

24) Tapındıkları putun adı.

127-128. Fakat onlar İlyas'ı yalancılıkla suçladılar! Bu yüzden onlar, **hesaba çekilmek üzere** getirilecekler. Ancak Allah'ın halis kulları bunun dışındadır.

129. Biz gelecek kuşaklar arasında onun **da adının anılmasını** sağladık.

130-132. İlyas'a ve onun yolundan[25] gidenlere selam olsun! Güzel davranmayı ilke edinenleri işte Biz böyle ödüllendiririz. Çünkü o, Bizim gerçekten inanmış kullarımızdandı.

133-138. Lut da elçilerimizden biriydi. **Lut'un kavmini helak edeceğimiz** vakit, geride kalmayı tercih eden bir kocakarı[26] hariç, onu ve ailesini helakten kurtardık. Sonra da diğerlerinin hepsini yerle bir ettik. Nitekim siz onların **vaktiyle yaşadıkları bölgeden** sık sık[27] gelip geçiyorsunuz. **Onların niçin bu hale geldiğini** hiç düşünmüyor musunuz?

139-144. Şüphesiz Yunus da elçilerimizden biriydi. Ama o, tıka basa dolu bir gemiye **binerek - tıpkı** efendisinden kaçan bir köle gibi – **ülkesini** terk etti. Sonra **fırtınada gemi batma tehlikesi geçirince, fazla yolcuları atıp gemiyi kurtarmak için yolcular aralarında** kura çektiler ve o, **kurada kaybetti**. Bunun üzerine **onu denize attılar ve** denizdeki büyük bir balık onu yuttu. Çünkü o, kınanmayı hak etmişti.[28] Eğer o Allah'ın sınırsız güç ve kudretini övgüyle dile getirenlerden olmasaydı, kesinlikle, **herkesin yeniden** diriltileceği güne kadar o **balığın** karnında kalırdı.

145-146. Ancak Biz onu **oradan kurtararak**, dermansız bir halde, çorak bir kıyıya çıkarıp attık. Sonra da onun üzerinde **–gölge yapsın diye**[29] **- geniş yapraklı** bodur bir ağaç[30] yetiştirdik.

147-148. Biz onu yüz bin kişi, hatta

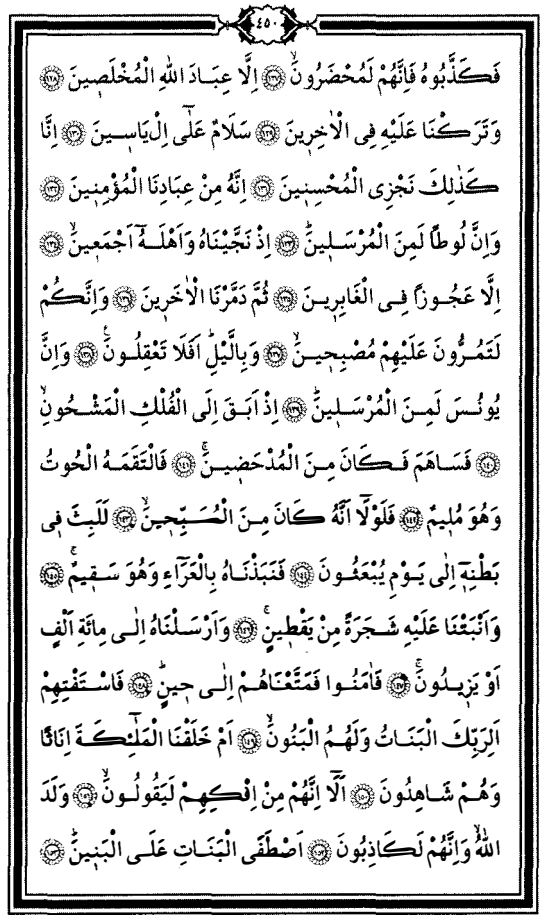

فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٢٧﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٢٨﴾
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿١٢٩﴾ سَلَامٌ عَلَىٰ إِلْ يَاسِينَ ﴿١٣٠﴾ إِنَّا
كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣١﴾ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣٢﴾
وَإِنَّ لُوطًا لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٣﴾ إِذْ نَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٣٤﴾
إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَابِرِينَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ ﴿١٣٦﴾ وَإِنَّكُمْ
لَتَمُرُّونَ عَلَيْهِم مُّصْبِحِينَ ﴿١٣٧﴾ وَبِاللَّيْلِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿١٣٨﴾ وَإِنَّ
يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٣٩﴾ إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ
﴿١٤٠﴾ فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ ﴿١٤١﴾ فَالْتَقَمَهُ الْحُوتُ
وَهُوَ مُلِيمٌ ﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ ﴿١٤٣﴾ لَلَبِثَ فِي
بَطْنِهِ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿١٤٤﴾ فَنَبَذْنَاهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ ﴿١٤٥﴾
وَأَنبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّن يَقْطِينٍ ﴿١٤٦﴾ وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِائَةِ أَلْفٍ
أَوْ يَزِيدُونَ ﴿١٤٧﴾ فَآمَنُوا فَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ ﴿١٤٨﴾ فَاسْتَفْتِهِمْ
أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴿١٤٩﴾ أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا
وَهُمْ شَاهِدُونَ ﴿١٥٠﴾ أَلَا إِنَّهُم مِّنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ ﴿١٥١﴾ وَلَدَ
اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾

daha da fazla olan **kavmine yeniden** elçi olarak yolladık. Bu sefer ona iman ettiler. Biz de bu yüzden belli bir süreye kadar[31] onlara mutlu bir hayat yaşattık.

149-150. Şimdi sor onlara da sana cevap versinler: Kızları Rabbine layık görüyorlar da, erkekleri kendilerine mi layık görüyorlar[32]? Yoksa Biz melekleri dişi yarattık da onlar bunu mu gördüler?

151-153. **Baksanıza şunlara!** Sırf aslı astarı olmayan şeyler uydurmayı alışkanlık haline getirdikleri için, "Allah çocuk doğurdu!" diyorlar. Onlar tam anlamıyla yalancıdırlar. Kızları erkeklere tercih etmiş ha!

[25] Ayette geçen ***İlyasin*** şeklindeki kullanım ya ***İlyas*** kelimesinin değişik bir varyantı ya da ***İlyas*** kelimesinin çoğuludur; ki bu durumda anlam "İlyas ve onun yolundan gidenler" şeklinde olur. **(Taberi ve Zemahşeri) Taberi**'ye göre **Abdullah ibn Mesud** bu kelimeyi ***İdrisin*** şeklinde okuyordu. Bu okuma biçimi ***İdris*** kelimesinin çoğulu olmasından öte, **Hz. İdris** ve **Hz. İlyas**'ın aynı kişiler olduğu şeklindeki görüşü destekler.

[26] Burada kocakarı ile kastedilen, Lut'a iman etmediği için, cezalandırılan diğer insanlarla birlikte geride terk edilen Lut'un karısıdır.

[27] Lafzen: "*gece ve gündüz*" Yani, sık sık.

[28] Bir kimse, kendisinden dolayı kınanacağı bir şey

yaptığı zaman ***elâme*** fiili kullanılır. Bu durumda, ***mülîm***, "yaptığından dolayı, yapılacak olan kınamayı hak eden kimse" demektir. **(Razi)**

[29] Vahidi'den naklen, **Razi**

[30] Zeccac ve Müberrid'e göre "gövdesi olmayan yerin yüzüne doğru uzayıp giden her bitkiye ***yaktin*** denir." (Bak: **Razi**) Muhtemelen, ağaç cinsinden olmayan, geniş yapraklarıyla dal budak saran bir bitki.

[31] Yani, ömürleri boyunca. **(Razi)**

[32] Müşriklerin, melekleri "Allah'ın kızları" olarak nitelemelerine bir atıf.

154-157. Siz ne dediğinizin farkında mısınız[33]? Ne biçim yargıda bulunuyorsunuz? Hiç düşünmüyor musunuz? Yoksa elinizde - **böyle olduğuna dair** - kesin[34] bir delil mi var? Eğer gerçekten doğru söylüyorsanız **şu delilin yer aldığı** kitabınızı getirin **de bir görelim**!

158. Bir de kalkıp cinlerle Allah arasında soy bağı icat ettiler. Oysa cinler pekâlâ bilirler ki, Kıyamet Günü herkes **hesap vermek üzere Allah'ın huzurunda** toplanacaktır.

159-160. Allah'ın, onların **bu tür saçma sapan** nitelemeleriyle hiçbir ilgisi yoktur. Hâşâ, O, **bu tür nitelemelerden** münezzehtir. Allah'ın halis kulları farklıdır elbet; **çünkü onlar asla böyle davranmazlar.**

161-163. **Bakın ey müşrikler!** Ne siz, ne de taptıklarınız, kendi isteğiyle cehenneme koşanlardan başkasını **Allah'ın yolundan** saptıramazsınız.

164-167. **Allah'ın halis kulları şöyle derler**[35]: "İçimizden herkesin mutlaka **Allah katında** belli bir makamı vardır. **Allah'ın huzurunda** saf tutanlar var ya, işte onlar bizleriz. **Onun adını övgüyle** ananlar var ya işte onlar da bizleriz."

168-170. Oysa **Allah'ın yanında başka varlıkları da tanrı edinenler** hep şöyle derler: Eğer geçmişteki atalarımızdan böyle bir gelenek devralmış olsaydık, biz de Allah'ın halis kulları olurduk. **İşte sırf** bu yüzden **kendilerine gönderilen İlahi Kelamı** inkâr ediyorlar. Ancak ileride **gerçeği** öğrenirler!

171-173. Biz geçmişte, elçi olarak gönderdiğimiz kullarımıza "kendilerine mutlaka yardım edileceğine dair" söz verdik. Ve **onlara**, "Asıl galip gelecek olan Bizim ordumuzdur." **dedik**.

174-175. **Ey Peygamber**! Şimdilik onlardan uzak dur! Onları gözle! Çok sürmeyecek, bir süre sonra **başlarına ne geleceğini** görecekler.

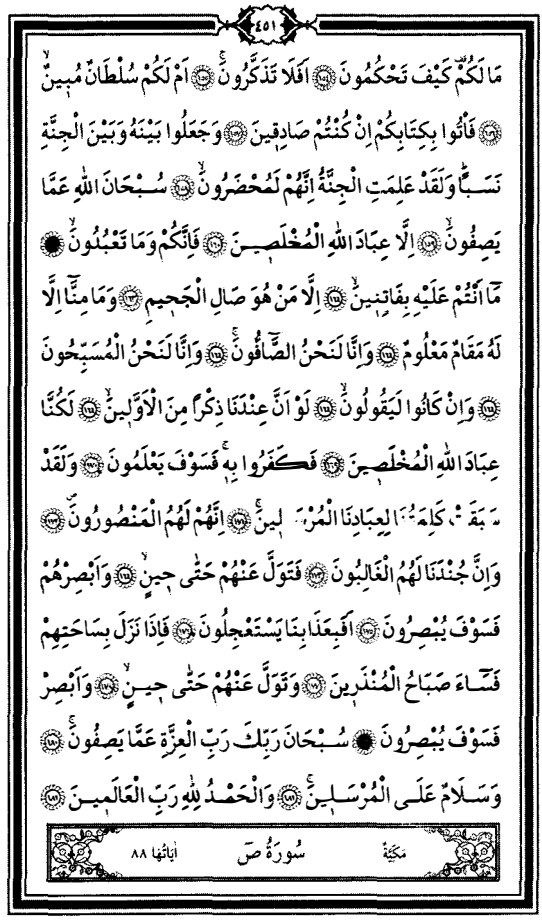

176-177. Hal böyleyken, bir de kalkıp azabımızın çabucak gelmesini mi istiyorlar? Eğer gerçekten **bunu istiyorlarsa, şunu bilsinler ki,** azap üzerlerine yağdığında, **daha önce** uyarılmış olanların sabah **uyanınca karşılaşacakları manzara** çok kötü olacaktır.

178-179. **Ey Peygamber**! Şimdilik onlardan uzak dur! Onları gözle! Çok sürmeyecek, bir süre sonra onlar **başlarına ne geleceğini** görecekler.

180-182. Kudret sahibi Rabbinin, onların böylesi **saçma sapan** nitelemeleriyle hiçbir ilgisi yoktur; O çok yücedir. Onun bütün elçilerine selam olsun! Her tür övgü ve yüceltme âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur!

---

[33] Lafzen: "*size ne oluyor?*"

[34] Lafzen: "*açık*"

[35] Bu cümleyi kimin söylediği çok açık olmamakla birlikte, müfessirler genellikle bunu meleklerin söylediğini ifade etmektedirler. Gerçi böyle olması imkândışı görünmemekle birlikte, bu sözün – sadece - meleklere ait olduğu konusu çok tatmin edici görünmüyor. Eğer ayetin siyakını dikkate alacak olursak, melekler, cinler ve Allah'ın **diğer** halis kullarından söz edildiği görülür. Dolayısıyla – kanaatimizce – burada genel anlamda (melekler, cinler ve insanlardan oluşan) Allah'ın bütün halis kullarının sözü olarak nakledilmesi daha uygun görünmektedir.

٤٥٢

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

صٓ وَالْقُرْاٰنِ ذِى الذِّكْرِ ۝ بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِى عِزَّةٍ وَّشِقَاقٍ
۝ كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ فَنَادَوْا وَّلَاتَ حِيْنَ مَنَاصٍ
۝ وَعَجِبُوْٓا اَنْ جَآءَهُمْ مُّنْذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكٰفِرُوْنَ هٰذَا سٰحِرٌ
كَذَّابٌ ۝ اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَّاحِدًا ۚ اِنَّ هٰذَا لَشَىْءٌ عُجَابٌ ۝
وَانْطَلَقَ الْمَلَاُ مِنْهُمْ اَنِ امْشُوْا وَاصْبِرُوْا عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْ ۚ اِنَّ هٰذَا
لَشَىْءٌ يُّرَادُ ۝ مَا سَمِعْنَا بِهٰذَا فِى الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ ۖ اِنْ هٰذَآ اِلَّا
اخْتِلَاقٌ ۝ ءَاُنْزِلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا ۚ بَلْ هُمْ فِى شَكٍّ مِّنْ
ذِكْرِىْ ۚ بَلْ لَّمَّا يَذُوْقُوْا عَذَابِ ۝ اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ
الْعَزِيْزِ الْوَهَّابِ ۝ اَمْ لَهُمْ مُّلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۖ
فَلْيَرْتَقُوْا فِى الْاَسْبَابِ ۝ جُنْدٌ مَّا هُنَالِكَ مَهْزُوْمٌ مِّنَ الْاَحْزَابِ
۝ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوْحٍ وَّعَادٌ وَّفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ۝ وَثَمُوْدُ
وَقَوْمُ لُوْطٍ وَّاَصْحٰبُ لْـَٔيْكَةِ ۭ اُولٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ۝ اِنْ كُلٌّ اِلَّا كَذَّبَ
الرُّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ ۝ وَمَا يَنْظُرُ هٰٓؤُلَآءِ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً مَّا لَهَا
مِنْ فَوَاقٍ ۝ وَقَالُوْا رَبَّنَا عَجِّلْ لَّنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ۝

SÂD SÛRESİ (38)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 88 ayettir. Adını, ilk ayetin başında geçen "sâd" harfinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. Sâd. **Ben bunun** şerefli **bir** Kur'an **olduğuna** yemin ederim![1] Ancak kâfirler **bu şerefli Kur'an'ın çağrısına kulak verecekleri yerde, kibre** kapılarak **Kur'an'a** muhalefet ediyorlar. Oysa onlardan önce **de böyle davranan** nice toplumları helak etmiştik; **nitekim onlar azabımızı gördüklerinde** çığlık çığlığa kalmışlar, ama kurtuluş vakti çoktan geçmişti.

4-5. Kâfirler, kendi içlerinden bir uyarıcı gelmesini hayretle karşıladılar ve "Bu **adam**" dediler "yalancı sihirbazın biri! **Ne yani,** onca tanrıyı bir tek Tanrı'ya mı dönüştürmüş? Bu gerçekten çok şaşılacak bir şey!"

6-8. Ardından onların ileri gelenleri, "**Ne duruyorsunuz?**" diye öne atıldılar, "Tanrılarınıza sahip çıksanıza! Yapılması gereken budur! Kaldı ki biz bunun söylediklerine son dinde[2] de rastlamadık! Bu uydurma **bir dinden** başka bir şey değil! **Ne yani,** bu uyarıcı **mesajlar - bizim gibiler dururken** - aramızdan ona mı indirildi? **Bu olacak şey mi hiç?" Hâlbuki onların mesajlarımızı kabul etmeleri gerekirdi.** Ama tam aksine onlar, önyargılı davranarak[3] Beni hatırlatan **mesajlara inanmadılar. Şimdi inanmasınlar bakalım,** ama azabımı tadınca **akılları başlarına gelecek onların; ancak o vakit iş işten geçmiş olacak!**

9-10. Yoksa onların yanında, **sana** fazlasıyla lütufta bulunan, eşi benzeri olmayan Yüce Rabbinin rahmet hazineleri mi var? Ya da, göklerin ve yerin ve de ikisi arasındakilerin egemenliği onlara mı ait? Öyleyse, hadi bir takım imkânlardan yararlansınlar **da bu egemenliği kullanacak bir makama** yükselsinler **de görelim!**

11-14. **Onlar** şuracıkta bozguna uğrayacak derme çatma bir ordudur. Onlardan önce Nuh'un soydaşları da, Âd **kavmi** de, kudretli[4] Firavun da, Semud **kavmi** de, Lut'un soydaşları da Eyke halkı da **peygamberlerini** yalancılıkla suçlamışlardı. Kaldı ki **önceki müşrikler, bunlar gibi derme çatma bir grup değil,** güçlü kuvvetli topluluklardı. İşte onların hepsi – **tıpkı bunlar gibi** - peygamberlerini yalancılıkla suçlamıştılar. Bu yüzden de azabıma uğradılar.

15-16. Aynı şekilde şimdikiler[5] de, - **öncekiler gibi davranarak** - bir an bile gecikmeyecek olan **korkunç** bir ses bekliyorlar **olsa gerek. Şunlara baksana! Bir de kalkıp,** "Rabbimiz, bizim **cennetteki** payımızı Hesap Gününden önce ver(!)" diye **alay ediyorlar.**

---

[1] Lafzen: "*Şerefli Kur'an'a andolsun!*"

[2] Ya Hıristiyanlık, ya da Mekkeli müşriklerin inanmayı sürdürdükleri atalarının dini kastedilmektedir. Bak: Razi

[3] Lafzen: "*şüphe içerisinde*" Biz, bu şüphenin bir önyargıdan kaynaklandığını düşünerek, ***şekk*** kelimesini "önyargı" diye çevirdik.

[4] Lafzen: "*sütunlar sahibi*" Firavunun güç ve kudretinden kinaye kendisine böyle denildiği için biz kudretli diye çevirdik

[5] Lafzen: "*onlar*" Yani, Hz. Muhammed dönemindeki Mekkeli müşrikler. Ve zımnen, aynı tavrı sürdüren sonrakiler...

17-20. Onlar ne derlerse sabret ve güçlü kulumuz Davud'u hatırla! O gerçekten her zaman Allah'a yönelirdi! Biz de, dağları **ona** boyun eğdirdik; sabah akşam onunla birlikte **adımızı** övgüyle anıyorlardı. Aynı şekilde kuşları da bir araya getirerek **ona boyun eğdirdik;** hiç birisi onun **etrafından** ayrılmıyordu[6]. Onun otoritesini güçlendirdik ve ona, hikmet **ile davranma** ve problemleri çözebilme yetisi verdik.

21-24. Sana **Davud'a başvuran** davalıların haberi ulaştı mı? Hani **güvenlik** duvarını aşarak ansızın onun karşısına çıktıklarında Davud onlardan korkmuş; onlar da "Korkma!" demişlerdi, "Biz birbirinden şikâyetçi olan iki davalıyız! Bizim aramızda adaletle hükmet! **Haktan** ayrılma! Bize, **ikimizin de** uygun göreceği **bir çözüm** yolu öner! Bu **adam,** benim kardeşim! Onun doksan dokuz koyunu var; benimse sadece bir tek koyunum! Hal böyleyken, kalkıp, "Onu da bana ver!" diye tutturdu; **onunla tartıştık ve** tartışmada o bana baskın çıktı![7]

24-25. Bunun üzerine Davud, "Gerçeği söylemek gerekirse" dedi, "**o,** senin bir tek koyununu kendi koyunlarına dâhil etmeyi istemekle sana haksızlık etmiş. Zaten karşılıklı ilişkileri olanların[8] bir çoğu birbirine mutlaka haksızlık eder; bunun tek istisnası, **Allah'a** inanan ve **Onun** güzel **gördüğü** ameller işleyen kimselerdir; ki onlar da zaten çok az **sayıdadır.**"[9] Davut **bu muhakeme olayıyla** kendisini sınadığımızı anladı ve hemen ardından Rabbinden bağışlanma diledi;

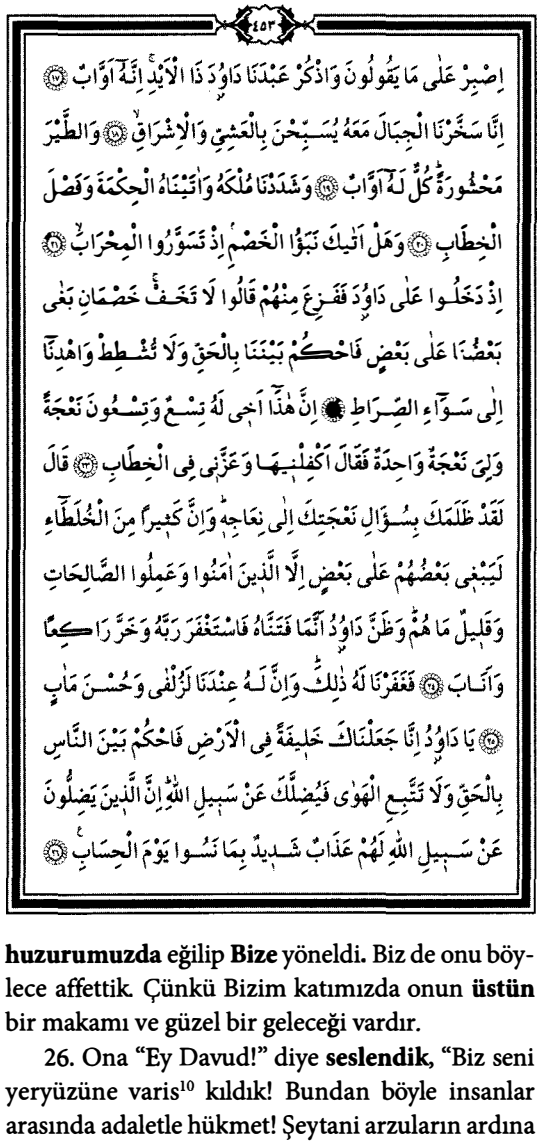

اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوُدَ ذَا الْاَيْدِ ۖ اِنَّهُ اَوَّابٌ ﴿١٧﴾
اِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ
مَحْشُورَةً ۖ كُلٌّ لَهُ اَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهُ وَاٰتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ
الْخِطَابِ ﴿٢٠﴾ وَهَلْ اَتٰيكَ نَبَؤُا الْخَصْمِ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾
اِذْ دَخَلُوا عَلٰى دَاوُدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ ۖ قَالُوا لَا تَخَفْ ۖ خَصْمَانِ بَغٰى
بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ فَاحْكُمْ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا
اِلٰى سَوَاءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ اِنَّ هٰذَا اَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعْجَةً
وَلِيَ نَعْجَةٌ وَاحِدَةٌ فَقَالَ اَكْفِلْنِيهَا وَعَزَّنِي فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ
لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ اِلٰى نِعَاجِهِ ۖ وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْخُلَطَاءِ
لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَقَلِيلٌ مَا هُمْ ۗ وَظَنَّ دَاوُدُ اَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا
وَاَنَابَ ﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهُ ذٰلِكَ ۖ وَاِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ
﴿٢٥﴾ يَا دَاوُدُ اِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ
بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ ۚ اِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ
عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

huzurumuzda eğilip **Bize** yöneldi. Biz de onu böylece affettik. Çünkü Bizim katımızda onun **üstün** bir makamı ve güzel bir geleceği vardır.

26. Ona "Ey Davud!" diye **seslendik,** "Biz seni yeryüzüne varis[10] kıldık! Bundan böyle insanlar arasında adaletle hükmet! Şeytani arzuların ardına düşme! **Eğer öyle yaparsan,** bu seni Allah'ın yolundan uzaklaştırır. **Unutma ki,** Allah'ın yolundan uzaklaşanlar – Hesap Gününü unuttukları için – şiddetli bir azaba uğrayacaklar!

---

[6] ***Lehu*** zamirinin Allah'a raci olduğu da söylenmiştir. Bu durumda anlamı, "*Hepsi birlikte Allah'a yönelirlerdi*" şeklinde olur. (Bak: **Razi**)

[7] Bir başka kıraate göre ***âzenî*** şeklinde okunmuştur; ***âze*** fiilinin masdarı ***muâzenet***'tir. Bunun anlamı ise "karşılıklı üstün gelme çabası"dır.

[8] ***Huletâ*** kelimesi genellikle "ortaklar" şeklinde çevrilmiştir; ki Razi'nin naklettiğine göre Leys ve Zeccac da bu kelimeye aynı anlamı vermişlerdir. Ancak ***huleta*** kelimesinin –Elmalılı'nın da vurguladığı gibi – iş ortaklığından daha geniş bir anlamı olduğu hesaba katılırsa, kelimenin "ticari ortak" anlamıyla çevrilmesi anlamın zayi olmasına yol açacaktır. Bu yüzden biz bu kelimeyi, - iş ortaklığı dâhil - her tür sosyal ilişkiyi içerecek şekilde çevirmeyi tercih ettik.

[9] Lafzen: "*onlar ne kadar da azlar*!"

[10] Lafzen: "*halife*"

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ
كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ
كَالْفُجَّارِ ﴿٢٨﴾ كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ
أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾ وَوَهَبْنَا لِدَاوُودَ سُلَيْمَانَ ۚ نِعْمَ الْعَبْدُ ۖ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾
إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ
حُبَّ الْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّي ۖ حَتَّىٰ تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَيَّ ۖ
فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا
عَلَىٰ كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا
لَّا يَنبَغِي لِأَحَدٍ مِّن بَعْدِي ۖ إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾ فَسَخَّرْنَا لَهُ
الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ
وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾ وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَٰذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ
أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٠﴾
وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ
وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ ارْكُضْ بِرِجْلِكَ ۖ هَٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

27. Biz gökleri ve yeri ve de bu ikisi arasındakileri anlamsız ve amaçsız yaratmadık. Bu, sadece **hakikati** inkâr edenlerin düşüncesidir. Ateşten **kendilerine ayrılan paydan** dolayı, inkârcıların vay başına gelecek olana!

28. **Ne yani**, iman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenleri yeryüzünde düzeni bozanlarla bir mi tutacağız? Ya da, Allah'a kullukta samimi olanları yoldan çıkanlarla aynı mı sayacağız?

29. **İşte böyle Ey Muhammed! Aklı başında insanlar** onun ayetlerini düşünüp anlasınlar ve ondan öğüt alsınlar diye indirdik sana, Biz **bu** mübarek Kitabı.

30. Biz Davud'a Süleyman'ı bahşettik. **O**, ne güzel bir kuldu! Çünkü o, sürekli **Allah'a** yönelirdi.

31-33. Bir seferinde, bir akşamüstü ona, bütün görkemiyle yarışa hazır bekleyen yağız atlar[11] gösterilmiş; o da **onların görkemini görünce**, "Ben güzel şeyleri severim, bana Rabbimi hatırlatır[12]!" demişti. **Atlar koşarak uzaklaşıp** gözden kaybolduklarında, "Onları bana getirin!" demiş; **atlar gelince de**, onların yelesini ve bacaklarını **şefkatle** sıvazlamaya başlamıştı.

34-40. Biz Süleymanı, tahtının üzerine bir ceset[13] koymak suretiyle sınamıştık. Sonra **Bize** yönelip, "Rabbim!" dedi, "Beni bağışla; bana benden sonra kimsenin ulaşamayacağı bir hükümranlık ver; Sen gerçekten isteyene fazlasıyla verirsin!" Biz de bunun üzerine, rüzgârı onun emrine verdik; onun arzusu doğrultusunda istediği yöne kolayca essin diye... Hepsi yapı ustası ve dalgıç olan şeytanları ve zincirlerle birbirlerine bağlanmış diğer bir takım kimseleri de **onun hizmetine verdik**! Ve kendisine "Bunlar bizim sana bağışladığımız şeylerdir; onları dilediğin kimseye hesapsızca verebilirsin de, vermeyebilirsin de!" dedik. Çünkü Bizim katımızda onun **üstün** bir makamı ve güzel bir geleceği vardı.

41-42. Kulumuz Eyyub'u da hatırla! Hani o, Rabbine yalvararak, "**Rabbim**! Şeytan bana tam bir bıkkınlık ve azap veriyor!" **demişti**. Biz de ona, "Ayağını **yere** vur! İşte yıkanılabilecek ve içilebilecek soğuk **bir su**!" **dedik**.

---

[11] Atın, bir ayağının tırnağını dikerek duruşuna ***sâfin***, çoğuluna da ***sâfinat*** denilir; ki bu atın en görkemli duruşudur. Bak: Elmalılı

[12] Lafzen: "*Rabbimi hatırlamamdan dolayı*"

[13] Bu ayetle ilgili, müfessirler, çoğunluğu Talmut'a dayanan pek çok hayali hikâyeler anlatmışlardır. Ancak Razi bunların tümünü reddeder ve hiç birisinin ciddiye alınamayacağını söyler. Razi'ye göre burda söz edilen "tahtın üzerine konulan cesed" ile bir takım bela ve musibetlerden dolayı iyice zayıflayıp neredeyse cesede dönüşen Süleyman'ın bizzat kendisi kastedilmektedir.(Bak: **Razi**) Ancak Mevdudi, Razi'nin bu yorumunu reddeder. Mevdudi'ye göre bu ayet Kuran'ın en problematik ayetlerinden birisidir. Dolayısıyla bu konuda güvenilir bir açıklama (tefsir) yapmak çok zordur. Mevdudi bu ayette söz konusu edilen "cesed" ile, Süleyman'ın saltanatına varis olan liyakatsız ve kifayetsiz oğlunun kastedilmiş olabileceğini belirtir. (Bak: **Mevdudi**, ilgili ayetin tefsir notu.) Öte yandan, Esed'e göre bu, "krallık otoritesi" anlamında mecazi bir ifadedir; çünkü manevi değerlerden yoksun bir otorite cansız bir beden gibidir. (Bak: **Esed**, ilgili ayetin dipnotu.)

43. **O sabreden bir kul olduğu için**, kendisine - katımızdan bir rahmet **olarak** - **mevcut** aile efradını **bağışlamakla kalmadık**,[14] bir o kadar daha **çoluk çocuk** bahşettik. **Eyyup kıssası** aklı başında kimseler için öğüt **alınacak bir kıssadır**.

44. Ve ona, "Şimdi eline bir demet sap al ve onunla **hanımına** vur[15]! Böylece yeminini bozmamış ol!" **dedik**. Biz gerçekten onu zorluklara karşı hep sabırlı gördük. O ne iyi bir kuldu! Hep **Bize** yönelirdi.

45. Güçlü **bir iradeye**[16], keskin bir kavrayışa sahip olan kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Yakub'u da hatırla!

46-47. **Ahiret** Yurdu'**nu** hep hatırlarında tuttuklarından dolayı, onları **her tür kötülükten** uzaklaştırıp tam anlamıyla arındırdık. Onlar Bizim nezdimizde hayırlı, seçkin kimselerdendir.

48. Ayrıca, İsmail'i, Elyasa'ı Zülkifl'i de hatırla! Onların hepsi hayırlı kimselerdi.

49-52. Bu bir hatırlatmadır. Allah'a kullukta samimi olanları, varılacak yerlerin en güzeli olan, kapıları ardına kadar açılmış ebedi **mutluluk** mekânı cennetler[17] beklemektedir. Orada uzanıp dinlenebilecek, her tür meyve ve içeceği rahatça isteyebilecekler. Yanlarında mahçup bakışlı[18], **kendileriyle** uyumlu[19] **eşleri** olacak.

53-58. İşte bu, Hesap Günü için size verilen bir sözdür. Bu, Bizim size bahşedeceğimiz, asla tükenmeyecek olan nimetimizdir. **Aynen** böyle **olacak**. Haddi aşan azgınları da varılacak yerlerin en kötüsü olan, içerisine doldurulacakları cehennem beklemektedir. Orası ne berbat bir mekândır! **İşte aynen** böyle **olacak**! Bırak azabı tatsınlar, yakıcı ve iğrenç **bir içeceği** ve daha başka aynı türden çeşit çeşit **azabı**!

59. **O gün küfrün önderlerine**, "**Bakın**, işte şunlar körü körüne peşinize takılan yandaşlarınız!" **denilecek. Onlar da** "Rahat yüzü görmesinler! Hepsinin canı cehenneme!" **diyecekler**.

60. **Takipçileri önderlerine** diyecekler ki: Yoo! Yo! Asıl **sorumlu** sizsiniz! Asıl siz rahat yüzü görmeyin! **Çünkü** bu **azabı** başımıza musallat eden sizlersiniz! Ne berbat bir ikamet yeri böyle **burası**!

61. **Ardından**, "Rabbimiz!" diyecekler, "Bunu başımıza kim sardıysa, onu cehennemde kat be kat azaba uğrat!

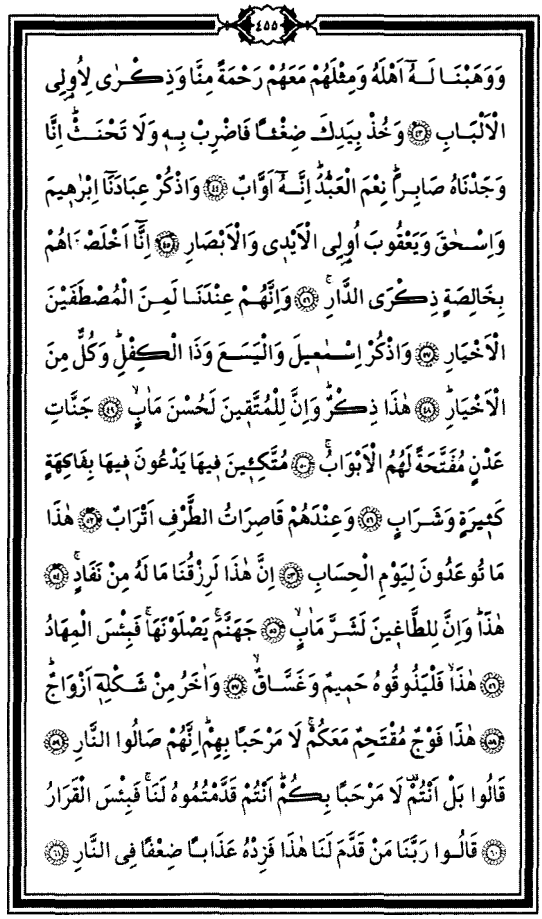

وَوَهَبْنَا لَهُۥٓ أَهْلَهُۥ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى
ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٤٣﴾ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَٱضْرِب بِّهِۦ وَلَا تَحْنَثْ ۗ إِنَّا
وَجَدْنَٰهُ صَابِرًا ۚ نِّعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ وَٱذْكُرْ عِبَٰدَنَآ إِبْرَٰهِيمَ
وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ أُو۟لِى ٱلْأَيْدِى وَٱلْأَبْصَٰرِ ﴿٤٥﴾ إِنَّآ أَخْلَصْنَٰهُم
بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى ٱلدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِندَنَا لَمِنَ ٱلْمُصْطَفَيْنَ
ٱلْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَٱذْكُرْ إِسْمَٰعِيلَ وَٱلْيَسَعَ وَذَا ٱلْكِفْلِ ۖ وَكُلٌّ مِّنَ
ٱلْأَخْيَارِ ﴿٤٨﴾ هَٰذَا ذِكْرٌ ۚ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَـَٔابٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّٰتِ
عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً لَّهُمُ ٱلْأَبْوَٰبُ ﴿٥٠﴾ مُتَّكِـِٔينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَٰكِهَةٍ
كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾ وَعِندَهُمْ قَٰصِرَٰتُ ٱلطَّرْفِ أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾ هَٰذَا
مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ ٱلْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُۥ مِن نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾
هَٰذَا ۚ وَإِنَّ لِلطَّٰغِينَ لَشَرَّ مَـَٔابٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا ۖ فَبِئْسَ ٱلْمِهَادُ
﴿٥٦﴾ هَٰذَا ۙ فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾ وَءَاخَرُ مِن شَكْلِهِۦٓ أَزْوَٰجٌ
﴿٥٨﴾ هَٰذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ ۖ لَا مَرْحَبًۢا بِهِمْ ۚ إِنَّهُمْ صَالُوا۟ ٱلنَّارِ ﴿٥٩﴾
قَالُوا۟ بَلْ أَنتُمْ ۖ لَا مَرْحَبًۢا بِكُمْ ۖ أَنتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا ۖ فَبِئْسَ ٱلْقَرَارُ
﴿٦٠﴾ قَالُوا۟ رَبَّنَا مَن قَدَّمَ لَنَا هَٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِى ٱلنَّارِ ﴿٦١﴾

---

[14] Hastalıktan – dolayısıyla ölümden - kurtarıp, sağlığına kavuşturmak suretiyle, ailesini ve çoluk çocuğunu ona geri bağışlamakla kalmadı...

[15] Müfessirlere göre, Eyyüp a.s. hasta iken, hanımı bazı olumsuz davranışlar sergiler; o da, iyileşince onu döveceğine dair yemin eder. Allah da ona vahyederek, düşünmeden yaptığı bu yemini sadece sembolik olarak yerine getirmesini ister.

[16] Lafzen: "*güçlü*" Burada, onların fiziksel anlamda güçlü olduklarının değil, her tür zorluğa göğüs gerebilecek güçlü bir iradeye sahip olduklarının vurgulanmak istenmesi akla daha yatkındır. Bu yüzden biz bu ayeti bu şekilde çevirdik.

[17] Bak: Tevbe: 72. ayetin dipnotu.

[18] "*Bakışlarını kontol eden / kısan*"

[19] ***Etrab*** (tekili ***tirb***) kelimesi "aynı yaşta" olmayı ifade etmekle birlikte "aynı özelliklere sahip olmak" anlamında da kullanılmaktadır. Bu durumda bu kadınlar eşleriyle sadece "yaşıt" olmakla kalmayacaklar, aynı zamanda hem erdemlilik konusunda onlara denk olacaklar ve hem de ruhsal açıdan onlarla tam bir uyum içerisinde olacaklar

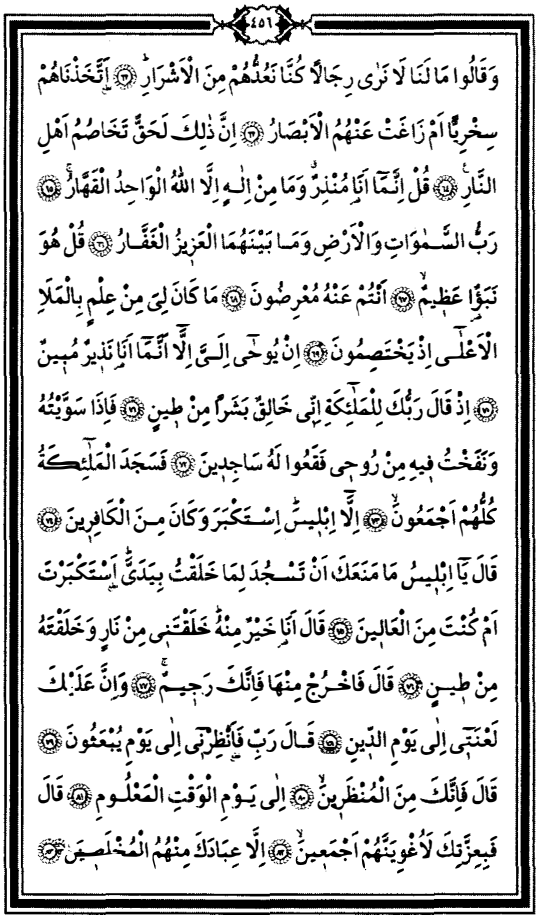
وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرٰى رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْاَشْرَارِ ۝ اَتَّخَذْنٰهُمْ
سِخْرِيًّا اَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ الْاَبْصَارُ ۝ اِنَّ ذٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ اَهْلِ
النَّارِ ۝ قُلْ اِنَّمَآ اَنَا مُنْذِرٌ ۖ وَمَا مِنْ اِلٰهٍ اِلَّا اللّٰهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ۝
رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيْزُ الْغَفَّارُ ۝ قُلْ هُوَ
نَبَؤٌا عَظِيْمٌ ۝ اَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُوْنَ ۝ مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَاِ
الْاَعْلٰٓى اِذْ يَخْتَصِمُوْنَ ۝ اِنْ يُّوْحٰٓى اِلَيَّ اِلَّآ اَنَّمَآ اَنَا نَذِيْرٌ مُّبِيْنٌ
۝ اِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّيْ خَالِقٌ بَشَرًا مِّنْ طِيْنٍ ۝ فَاِذَا سَوَّيْتُهٗ
وَنَفَخْتُ فِيْهِ مِنْ رُّوْحِيْ فَقَعُوْا لَهٗ سٰجِدِيْنَ ۝ فَسَجَدَ الْمَلٰٓئِكَةُ
كُلُّهُمْ اَجْمَعُوْنَ ۝ اِلَّآ اِبْلِيْسَ ۖ اِسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ ۝
قَالَ يٰٓاِبْلِيْسُ مَا مَنَعَكَ اَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ ۖ اَسْتَكْبَرْتَ
اَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِيْنَ ۝ قَالَ اَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ ۖ خَلَقْتَنِيْ مِنْ نَّارٍ وَّخَلَقْتَهٗ
مِنْ طِيْنٍ ۝ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَاِنَّكَ رَجِيْمٌ ۝ وَّاِنَّ عَلَيْكَ
لَعْنَتِيْٓ اِلٰى يَوْمِ الدِّيْنِ ۝ قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِيْٓ اِلٰى يَوْمِ يُبْعَثُوْنَ ۝
قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِيْنَ ۝ اِلٰى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُوْمِ ۝ قَالَ
فَبِعِزَّتِكَ لَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِيْنَ ۝ اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِيْنَ ۝

62-63. **Yalnız anlamadığımız bir şey var**! Nasıl oluyor da, **dünyadayken**, kötü olduklarını düşündüğümüz, kendilerini alaya aldığımız kimseleri **burada** göremiyoruz? Yoksa **buradalar da** gözümüze mi çarpmadılar?[20]"

64. Cehennemliklerin tartışması **ve şaşkınlıkları** işte böyle sürüp gidecek.

65-66. De ki: Ben sadece bir uyarıcıyım! Her şeye muktedir olan Allah tek ilahtır. Göklerin ve yerin ve de bu ikisi arasındakilerin Rabbi **olan Allah** bağışlaması bol olan sınırsız Kudret Sahibidir.

67-70. De ki: "Bu gerçekten çok önemli bir mesajdır! Ancak siz ondan yüz çeviriyorsunuz. O yüce **melekler** topluluğu **insanın yaratılışına ilişkin** kaygılarını dil getirdikleri vakit **orada neler olup bittiğini** ben nerden bilebilirim ki? Sadece, ben apaçık bir uyarıcı olduğum için **bu bilgi** bana vahyediliyor."

71-72. O vakit, Rabbin meleklere şöyle demişti: Ben balçıktan bir insan yaratacağım; ona şekil verip, içerisine ruhumdan üflediğim zaman[21] onu saygıyla selamlayın[22]!

73-74. Bunun üzerine, meleklerin hepsi topluca onun önünde saygıyla selamladılar; ancak İblis buna yanaşmadı. O, büyüklük duygusuna kapıldı ve böylece inkârcılardan oldu.

75. **Allah** "Ey İblis!" dedi, "Benim bizzat kendi yarattığım[23] birisine saygı göstermekten seni alıkoyan nedir? Büyüklük duygusuna mı kapıldın; yoksa sen kendini çok yüce birisi mi sanıyorsun?"

76. **İblis** dedi ki: Ben ondan daha üstünüm; çünkü beni ateşten yaratmıştın. Oysa onu balçıktan yarattın!

77-78. **Allah da** "Hadi, burdan defol!" dedi, "Sen artık kovuldun! Kıyamet gününe kadar lanetim üzerinde olacak!"

79. **İblis**, "Rabbim!" diye yalvardı, "Hiç olmazsa bana yeniden diriliş gününe kadar süre tanı!"

80-81. **Allah da**, "**Tamam**!" dedi, "Sen o bilinen Güne kadar serbestsin!"

82-83. **İblis** dedi ki: "Senin kudret ve yüceliğin üzerine yemin ediyorum ki, onların hepsini saptıracağım! Senin samimi kulların hariç tabi; **elbette onları saptıramam**!"

---

[20] Lafzen: "*gözler mi fark etmiyor*"

[21] ***Nefahtu fihi min ruhi*** (ona ruhumdan üfledim) ifadesi Allah'ın Âdem'e sebepler aracılığıyla değil, doğrudan doğruya can verdiğini ifade etmektedir. Yani Âdem a.s. bizim gibi bir anne ve baba tarafından dünyaya gelmemiş, doğrudan Allah'ın bedenine can vermesi suretiyle canlanmıştır. Benzer bir ifade Hz. İsa'nın yaratılışıyla ilgili de kullanılmaktadır. Bak: Nisa: 171'in 3. dipnotu.

[22] ***Secde*** kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: Bakara: 34'ün dipnotu

[23] Lafzen: "*İki ellimle yarattığım*" Yani, bizzat Kendimin yarattığı...

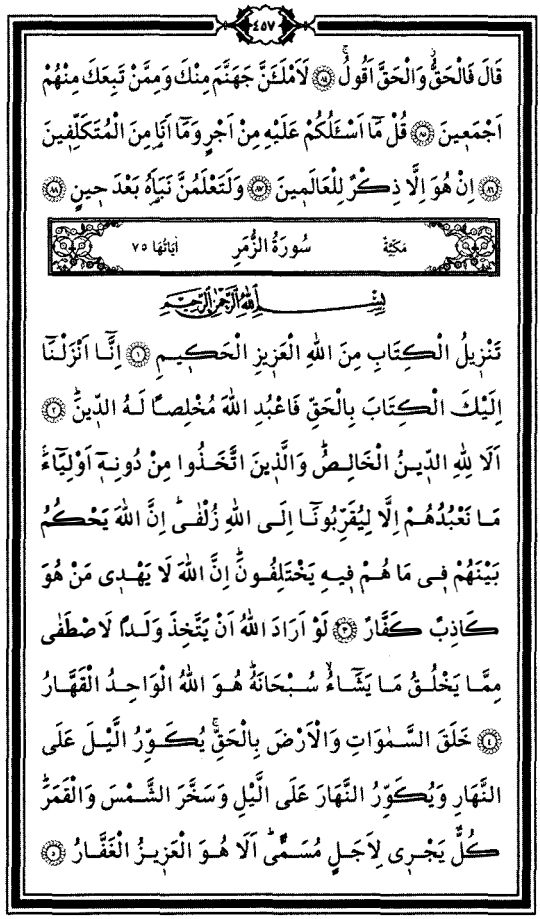
٤٥٧

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ
﴿٨٦﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

مكية سُورَةُ الزُّمَرِ آياتها ٧٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

تَنزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنزَلْنَا
إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ ﴿٢﴾
أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ
مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ
بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ
كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾ لَّوْ أَرَادَ اللَّهُ أَن يَتَّخِذَ وَلَدًا لَّاصْطَفَىٰ
مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ سُبْحَانَهُ ۖ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
﴿٤﴾ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ ۖ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى
النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ۗ أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

84-85. Allah da, "Doğru!" dedi, "O halde Ben de **sana** gerçeği söyleyeyim: Ben de seni ve senin ardına düşen herkesi cehenneme dolduracağım!"

86-88. De ki: "Ben sizden bu **anlattıklarıma** mukabil hiçbir ücret talep etmiyorum! Ben **insanlara** yük olan birisi değilim! Bu **İlahi Kelam** bütün varlıklara bir öğütten başka bir şey değildir. Onun verdiği haberlerin **doğru olduğunu** çok yakında anlayacaksınız!"

ZÜMER SÛRESİ (39)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 75 ayettir. Adını, 71 ve73. ayetlerde geçen, müminlerin bir grup (zümer) halinde cennete; kafirlerin de bir grup (zümer) halinde cehenneme gideceğine ilişkin anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. **Bu** Kitap her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan yüce Allah tarafından peyderpey indirilmiştir.

2-3. Biz sana bu Kitab'ı hakikatin ta kendisi olarak indirdik. Bu yüzden - kulluğu sadece Ona özgü kılarak - Allah'a ibadet et! Unutma! **Şirkten arınmış**, katıksız kulluk Allah'a yapılır![1] Allah'ın dışında **bir takım varlıkların** himayesine girip, **sonra da** "Biz bunlara, sadece, bizi Allah'a yaklaştırsınlar diye tapınıyoruz!" **diyenlere gelince**; şüphesiz Allah, **Hesap Günü**, anlaşmazlığa düştükleri konu hakkında onlar arasında hükmedecektir. Çünkü Allah nankörlükte had safhaya ulaşan yalancıları doğru yola yönlendirmez.

4. Eğer Allah bir evlat edinmek isteseydi, yarattıklarından dilediğini seçebilirdi. Ancak bu Onun şanına yakışmaz. Çünkü Allah tektir; **aynı zamanda varlıklar üzerinde** mutlak otorite sahibidir.

5. O, gökleri ve yeri anlamlı ve amaçlı yaratmıştır. Geceyi gündüze sarkıtır; gündüzü geceye sarkıtır. Güneşi ve ayı **koyduğu yasalara** boyun eğdirir. Hepsi belli bir vakte kadar **kendi yörüngesinde** akar gider. Unutma! O, çok bağışlayıcı; eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

[1] Lafzen: "*Katıksız / saf din Allah'a aittir.*"

٤٥٨

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَاَنْزَلَ لَكُمْ
مِنَ الْاَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ اَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِى بُطُونِ اُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا
مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِى ظُلُمَاتٍ ثَلٰثٍ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ
لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنّٰى تُصْرَفُونَ ۝ اِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِىٌّ
عَنْكُمْ وَلَا يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَاِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ
وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ اُخْرٰى ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ اِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ۝ وَاِذَا مَسَّ
الْاِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ
نَسِىَ مَا كَانَ يَدْعُٓوا اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِيُضِلَّ
عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا اِنَّكَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ
۝ اَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ اٰنَآءَ الَّيْلِ سَاجِدًا وَقَآئِمًا يَحْذَرُ الْاٰخِرَةَ
وَيَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِى الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ
لَا يَعْلَمُونَ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ اُولُوا الْاَلْبَابِ ۝ قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ
اٰمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا فِى هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَاَرْضُ
اللّٰهِ وَاسِعَةٌ اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝

6. Sizi tek bir kişiden yarattı; sonra da ondan eşini yarattı; ve size sekiz çeşit evcil hayvan bahşetti. Sizi, annelerinizin karnında - üç karanlık **bölmeden geçirerek** - aşama aşama yarattı. Rabbiniz işte böyledir! Egemenlik tümüyle Ona aittir. Ondan başka İlah yoktur. Hal böyleyken, nasıl oluyor da **bu hakikati** gözardı ediyorsunuz?

7. Eğer **bunca nimete karşı** hala nankörlük etmeyi sürdürürseniz, **siz bilirsiniz; ancak şunu unutmayın ki**, Allah size muhtaç değildir. O, kullarının nankörlük etmesini hiç mi hiç arzulamaz; buna karşın, eğer şükrederseniz, sizin **böyle davranmanızdan** çok hoşlanır. Hiç kimse bir başkasının günahını üstlenmez. Nihayetinde hepiniz Ona döneceksiniz; ve de O hepinize yaptıklarınızı **tek tek** söyleyecektir. Çünkü O, göğüslerin ta içinde olanları bile bilir.

8. **İşte böyle!** İnsanoğlu bir musibete uğradığı zaman hemen Rabbine yönelerek Ona yalvarır. Fakat Onun rahmetiyle bir nimete kavuşursa, **bu kez de** önceden yalvarıp yakardığını unutarak, insanları Allah'ın yolundan uzaklaştırmak için **bir takım varlıkları** O'na denk görmeye başlar. Böylelerine de ki: "İnkârınla azıcık daha zevk-ü sefa sür[2] bakalım! Nasıl olsa cehennemliklerden olacaksın!"

9. Yoksa o, - Rabbinin rahmetini umarak ve öte dünyayı hesaba katarak - gece boyunca **namazda** ayakta durarak ve secde ederek kendini **Rabb'ine** ibadete adayan kimseyle **kendisini bir mi tutuyor?** Hiç **Rabb'ini** bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? **Bütün bunlardan** sadece aklı başında kimseler öğüt alır.

10. De ki: **Rabbiniz şöyle buyuruyor**: "Ey iman eden kullarım! Rabbinize **kullukta** samimi olun! Çünkü bu dünyada iyi şeyler yapanları güzel **bir son** bekliyor! **Eğer kendi yurdunuzda zorluklarla karşılaşırsanız**, Allah'ın arzı geniştir; **orayı terkedebilirsiniz; yok eğer sabretmeyi tercih ederseniz, şunu bilin ki** sabredenlere mükâfatları hesapsız verilecektir."

[2] Bak: Âl-i İmran 196'nın dipnotu

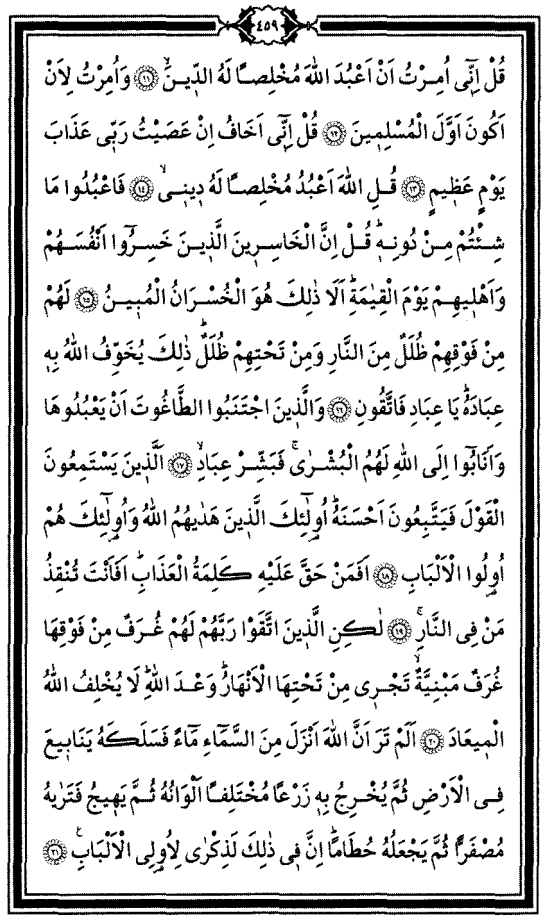

11-12. De ki: "Ben, kulluğu sadece Kendisine özgü kılarak, Allah'a ibadet etmekle emrolundum! Ve ayrıca Ona teslim olanların öncüsü olmakla emrolundum!"

13. De ki: "Eğer ben Rabbime baş kaldırırsam, o dehşetli Günün azabına[3] **uğramakta**n korkarım!"

14-16. De ki: "Sizler, **Allah**'ı bırakıp dilediğiniz **varlığa** kulluk etmekte serbestsiniz! **Ama şunu bilin ki**, benim, kulluğumu Kendisine özgü kılarak ibadet ettiğim tek **varlık** Allah'tır![4]" De ki: Asıl kayba uğrayanlar, Kıyamet Günü hem kendilerini hem de ailelerini hüsrana uğratanlar olacaktır. İşte göz göre göre kayba uğramak diye buna derler! Onların hem altlarından hem de üstlerinden ateş yalımları vurur. Allah'ın, kullarının korkup çekinmelerini istediği şey işte budur. Ey kullarım! İşte bu yüzden Bana karşı kulluğunuzda samimi olun!

17-18. Şeytani Önderlere[5] **itaatten** sakınarak Allah'a yönelenlere, **öte dünyada** müjde var! Sözü dinleyip en güzeline uyan kullarıma müjde ver! Allah'ın kendilerini doğru yola yönelttiği kimseler onlardır. Gerçekten aklı başında olan kimseler de onlardır.

19. Peki, ya[6] hakkında, **Allah'ın** azabına **uğrayacağına** ilişkin karar kesinleşmiş olan kimseyi **kim kurtaracak**? Yoksa onu ateşten sen mi kurtaracaksın?

20. Oysa Rablerine kullukta samimi olanlar **öte dünyada, bahçelerinin** içerisinde dereler çağıldayan kat kat saraylara sahip olacaklar. **Bu**, Allah'ın verdiği bir sözdür. Allah sözünden asla dönmez.

21. Görmüyor musun, gökten su indiren ve onu su kaynakları şeklinde yeryüzünde akıtan Allah'tır. Ve ardından onunla rengârenk ekinler yetiştiren, sonra da o ekinleri kurutup sarartan, en sonunda da çerçöp haline getiren Odur. Bütün bunlarda aklı başında kimseler için **Allah'ı** hatırlatan **nice şeyler** vardır.

---

[3] Lafzen: "*o büyük Günün*" Ya da: "*o Günün büyük azabına*"

[4] Aslında metinde bu iki cümleden baştaki ikinci, sondaki de birinci cümle olarak yer almaktadır. Ancak biz, anlamın taktim tehir ile daha iyi oturacağını düşünerek cümlede taktim tehir yaptık.

[5] Bak: Bakara 256'nın dipnotu

[6] ***Fa*** edatının, burada, kendilerine müjde verilenler ile kayba uğrayanları bekleyen azap arasında bir zıtlığı vurguladığı için "*Peki ya*" şeklinde çevrilmesi daha uygundur. (Bak: Esed, ilgili ayetin dipnotu.)

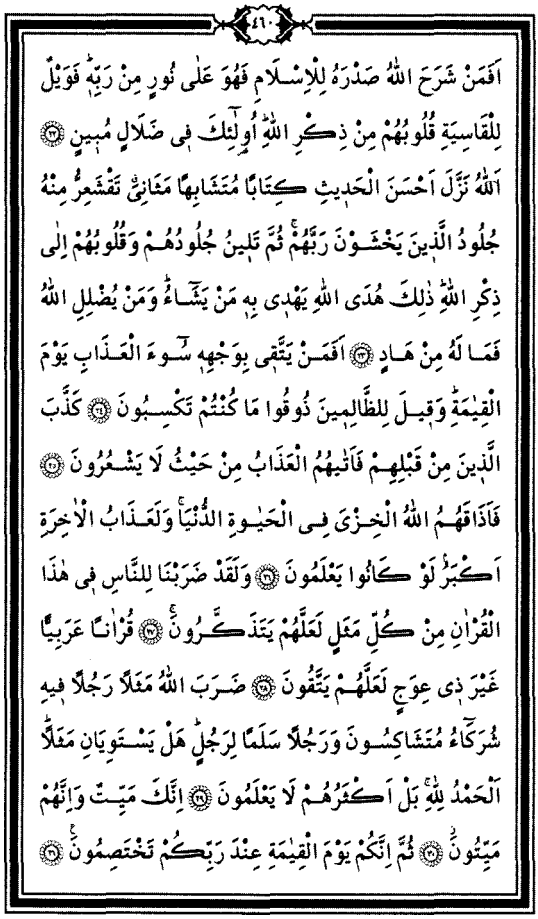

أَفَمَنْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِنْ رَبِّهِ ۚ فَوَيْلٌ
لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ ۚ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٢٢﴾
اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ
جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ۖ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ
ذِكْرِ اللَّهِ ۚ ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ
فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ ۚ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾ كَذَّبَ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾
فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۖ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ
أَكْبَرُ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا
الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ
شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ۚ
الْحَمْدُ لِلَّهِ ۚ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ
مَيِّتُونَ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

22. Peki o halde, Rabbinden **gelen** bir nurla aydınlansın diye Allah'ın kalbini İslam'a açtığı bir kimse, **hiç hakikati görmeye yanaşmayan kimse gibi olur** mu? Allah'ı anmaktan uzak durdukları için kalpleri kaskatı kesilenlerin vay haline! İşte onlar apaçık bir sapıklık içindeler.

23. Allah, sözlerin en güzeli **Kur'an**'ı, **kendi içinde** tutarlı olan ve **gerçekleri** tekrar tekrar anlatan bir kitap halinde peyderpey indirdi. Onu **dinlediklerinde**, Rablerinden korkanların tüyleri ürperir. Ama ardından, Allah'ın **rahmetini**[7] hatırlayınca ürpertileri geçer, kalpleri yumuşar[8]. İşte bu **Kitap** Allah'ın rehberidir; isteyeni onunla doğru yola yöneltir. **Buna karşılık**, Allah'ın, sapmasına izin verdiği kimseye[9] **yol gösterecek** bir rehber bulunmaz.

24. Kıyamet Günü, korkunç bir azapla yüz yüze kalacak[10] olan kimse, **hiç güvende olan bir kimse gibi olur** mu? **O gün** zalimlere, "**Dünyadayken** kazandıklarınızı tadın bakalım!" denilir.

25-26. Onlardan önceki **toplumlar** da **peygamberlerini** yalancılıkla suçlamışlardı. Bu yüzden, nerden geldiğini anlayamadıkları bir azaba uğradılar. Allah onlara bu dünyada rezilliği tattırdı. Ama öte dünyada **uğrayacakları** azap çok daha büyük olacak. Keşke bunu bilselerdi!

27-28. Gerçek şu ki, Biz bu Kuran'da – üzerinde düşünsünler diye - insanlara türlü türlü örnekler verdik. Sorumluluklarını hakkıyla öğrenip, onları özenle yerine getirmeleri için **de onu,** Arapça **okunup tebliğ edilen**, her türlü çelişkiden uzak bir hitabe[11] olarak **gönderdik.**

29. Allah size, birbirleriyle anlaşamayan pek çok ortağın emrinde olan bir adamla, tek bir kimsenin emrinde olan adamın durumunu örnek veriyor: Hiç bunların durumu aynı olur mu? **Elbette olmaz**! Bütün hamd-u senalar Allah'a mahsustur; ancak onların çoğu bunu bilmiyor.

30-31. **Ey Muhammed**! Elbette sen de öleceksin, onlar da ölecekler; ama sonra siz, Kıyamet günü Rabbinin huzurunda hesaplaşacaksınız.

---

[7] Bu açıklama ibaresi için, bak: **Razi**

[8] Lafzen: "*derileri ve kalpleri yumuşar.*"

[9] Lafzen: "*saptırdığı kimseye*"

[10] Lafzen: "*Yüzünden başka kendisini korkunç azaptan koruyacak bir şeyi olmayan kimse*" ***Vech*** (yüz) kelimesi ile parça zikredilmiş ama bütün kastedilmiştir.

[11] Burada ***kur'anen*** lafzı ile ilahi mesajın özel adı (Kur'an-ı Kerim) değil, onun "okunan bir hitabe" olma vasfı kastedilmektedir.

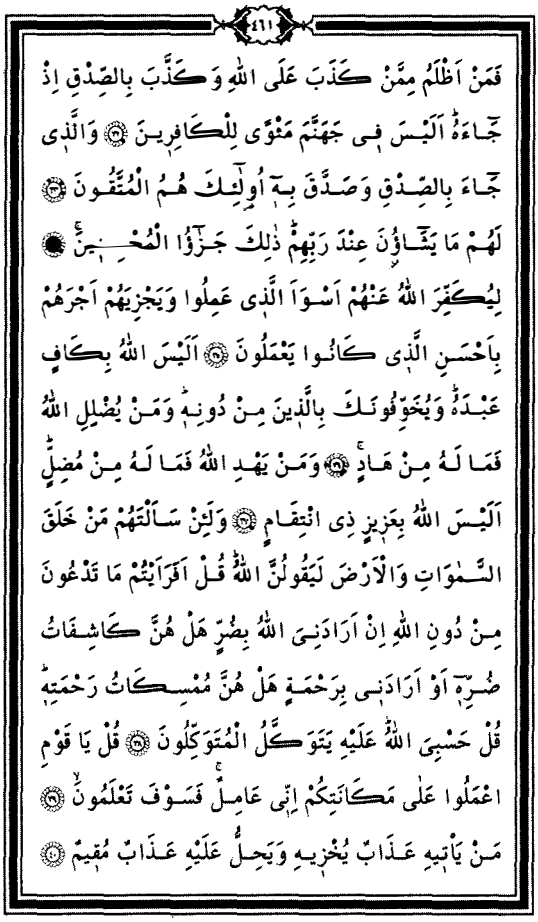

فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ اِذْ
جَآءَهٗ اَلَيْسَ فِى جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكٰفِرِيْنَ ۝ وَالَّذِى
جَآءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهٖٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُوْنَ ۝
لَهُمْ مَّا يَشَآءُوْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ جَزٰٓؤُا الْمُحْسِنِيْنَ ۝
لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ عَنْهُمْ اَسْوَاَ الَّذِى عَمِلُوْا وَيَجْزِيَهُمْ اَجْرَهُمْ
بِاَحْسَنِ الَّذِى كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۝ اَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ
عَبْدَهٗ وَيُخَوِّفُوْنَكَ بِالَّذِيْنَ مِنْ دُوْنِهٖ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ
فَمَا لَهٗ مِنْ هَادٍ ۝ وَمَنْ يَّهْدِ اللّٰهُ فَمَا لَهٗ مِنْ مُّضِلٍّ
اَلَيْسَ اللّٰهُ بِعَزِيْزٍ ذِى انْتِقَامٍ ۝ وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُوْلُنَّ اللّٰهُ قُلْ اَفَرَاَيْتُمْ مَّا تَدْعُوْنَ
مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَنِىَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كٰشِفٰتُ
ضُرِّهٖٓ اَوْ اَرَادَنِىْ بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكٰتُ رَحْمَتِهٖ
قُلْ حَسْبِىَ اللّٰهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُوْنَ ۝ قُلْ يٰقَوْمِ
اعْمَلُوْا عَلٰى مَكَانَتِكُمْ اِنِّىْ عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۝
مَنْ يَّاْتِيْهِ عَذَابٌ يُّخْزِيْهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيْمٌ ۝

32. Allah hakkında yalan yanlış şeyler söyleyen ve kendisine gelen dosdoğru **Kitab**'ı yalanlayandan daha zalim kim olabilir? **Peki, bu durumda**, inkârcılar için cehennemde hiç **uygun** bir yer bulunmaz mı? **Tabi ki bulunur**!

33-37. Ancak, dosdoğru **Kitab**'ı getirenle, onu tasdik edenler Allah'a karşı sorumluluklarının tam anlamıyla bilincinde olan kimselerdir. Onlar Rablerinin katında diledikleri her şeye nail olacaklar. Güzel davranmayı ilke edinenlerin mükâfatı işte budur. **Bütün bunlara**, Allah onların işlediği en kötü günahları affettiği ve kendilerini, işledikleri en güzel amelleriyle ödüllendirdiği için **nail oluyorlar**. Allah kuluna yetmez mi? Hal böyleyken, onlar **bir de kalkıp** seni, mertebesi Allah'ın altında olan bir takım varlıklarla korkutmaya kalkışıyorlar. **Naparsın ki**, Allah bir adamın sapmasına müsaade etmişse, onu doğru yola yönlendirecek kimse çıkmaz! Aynı şekilde, Allah bir adamı doğru yola yönlendirmişse, onu yoldan çıkarmaya güç yetirecek kimse de bulunmaz. Allah **kötülüklerin** hesabını sorabilecek bir güç ve kudrete sahip değil mi?

38. Onlara, "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, elbette "Allah!" diyecekler. De ki onlara: "Allah'ı bırakarak kendilerine yalvardığınız bu varlıkların durumunu hiç düşündünüz mü? **Mesela**, Allah bana bir zarar vermek istese, o **uydurma tanrılarınız** bu zararı engelleyebilirler mi? Ya da Allah bana bir rahmette bulunsa, onlar beni Onun rahmetinden mahrum bırakabilirler mi?" De ki **onlara**: "Allah bana yeter! Güvende olmak isteyenler sadece Ona güvensin!"

39-40. De ki: Ey kavmim! Siz elinizden geleni ardınıza koymayın; ben kesinlikle **inandığımı** yapmaya devam edeceğim! Ancak, kimlerin hem **bu dünyada** rezil rüsva olacakları bir azaba uğrayacağını, hem de **öte dünyada** sürekli bir azabın içine düşeceklerini pek yakında anlayacaksınız!

إِنَّا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ ۖ فَمَنِ اهْتَدَىٰ
فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۖ وَمَا أَنتَ عَلَيْهِم
بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾ اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ
تَمُتْ فِي مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ
وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٤٢﴾ أَمِ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ ۚ قُلْ
أَوَلَوْ كَانُوا لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾ قُل لِّلَّهِ
الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا ۖ لَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ ثُمَّ إِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ إِذَا هُمْ
يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٥﴾ قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا
فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِن سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ ۚ وَبَدَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

41. Biz sana, **bu** Kitab'ı - insanlığın **kurtuluşu** için - hakikatin ta kendisi olarak peyderpey indirdik. Artık kim doğru yolu seçerse, kendi yararınadır. Kim de sapkınlığını sürdürürse, o da kendi aleyhinedir. Sen onların **yaptıklarından** sorumlu değilsin.

42-43. Eceli gelince o kimsenin canını alan; eceli gelmeyen kimseyi de uykudayken **tıpkı bir ölü gibi yapan**; sonra da **bunlardan** ölmesine karar verdiğinin **canını** alıp, diğerlerini de belli bir vakte kadar salıveren Allah'tır. İşte bütün bunlarda - iyice düşünen bir toplum için - **Allah'ın kudretini** gösteren deliller vardır. **Hal böyleyken**, yoksa onlar hâlâ, Allah'a karşı **bir takım varlıkları** şefaatçi edinmeyi sürdürecekler mi? De ki: "**Peki, bu varlıkların**, hiçbir şeye güçleri yetmiyor, **hiçbir şeye** akılları ermiyor olsa da mı **böyle yapacaksınız**?"

44. De ki: "Şefaat **etme yetkisi vermek** bütünüyle Allah'a aittir." Çünkü göklerin ve yerin egemenliği Ona aittir. Sonunda hepiniz Ona döndürüleceksiniz.

45. Allah, her ne zaman **İlah olarak** tek başına anılsa, öte dünyaya inanmayanların kalplerinde derin bir nefret oluşur. Buna karşın, Onun dışındaki **bir takım** varlıklar **da tanrı olarak** anıldığı zaman, onların keyfi hemencecik yerine gelir.

46. De ki: "Ey Allah'ım! Ey gökleri ve yeri benzersiz yaratan! Ey algılayabildiklerimizi de algılayamadıklarımızı da bilen! Kullarının anlaşmazlığa düştükleri her konuda **Kıyamet Günü** aralarında hükmedecek olan Sensin!"

47. Eğer o zalimler yeryüzündeki her şeye, hatta onun iki katına sahip olsalardı, Kıyamet Günü o korkunç azaptan **kurtulmak için** onların hepsini kurtuluş bedeli olarak vermekten çekinmezlerdi. Çünkü **o Gün**, daha önce hiç hesaba katmadıkları **bir azap** Allah tarafından **karşılarına** çıkarılacak.

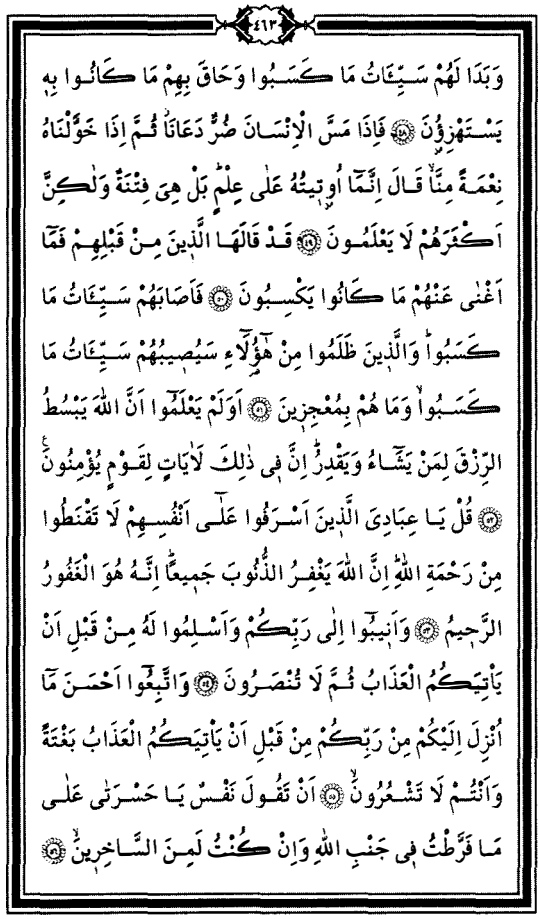
وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ
يَسْتَهْزِؤُنَ ۝ فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ
نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَى عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝ قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا
أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا
كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ هَؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا
كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ ۝ أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ
الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
۝ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا
مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ ۝ وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ
يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ۝ وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا
أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً
وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ۝ أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَىٰ عَلَىٰ
مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّاخِرِينَ ۝

48. **Hayattayken** yaptıkları kötülükler açığa vurulacak; ve böylece daha önce alaya aldıkları **o azap** kendilerini kuşatıverecek.

49. **İşte böyle!** İnsanın başına bir bela geldiği zaman hemencecik Bize yalvarır. Ancak ona katımızdan bir iyilikte bulunduğumuz zaman, bu sefer de, "Ben bunları bilgim sayesinde elde ettim[12]!" der. Yoo! Yo! O **nimetin verilmesi** sadece bir imtihandır; ancak onların çoğu **bunu** anlayamaya yanaşmıyor.

50-51. Onlardan öncekiler de aynı şeyi söylemişlerdi; ancak kazandıkları onları kurtarmaya yetmedi. Çok geçmeden, kazandıklarının kötü sonuçlarıyla karşılaşıverdiler. Bugün zulmedenler[13] de aynı şekilde yaptıklarının kötü sonuçlarıyla karşılaşacaklar ve onlar **bunu** asla engelleyemeyecekler.

52. Allah'ın, dilediği kimsenin rızkını çoğalttığını, **dilediğine de** ölçülü verdiğini bilmiyorlar mı? Bunda, imana ermiş bir toplum için **alınacak** dersler vardır.

53. De ki: **Allah şöyle buyuruyor**: Ey kendi kendisine haksızlık eden kullarım! Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyin! Allah bütün günahları bağışlar! Çünkü O, çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

54. Azap gelip çatmadan Rabbinize **tevbe ederek** Ona yönelin ve sadece Ona teslim olun; sonra sizi kimse koruyamaz!

55-56. Azap, ansızın başınıza gelmeden önce Rabbiniz tarafından size indirilen **bu** mükemmel **mesaja** uyun! Ta ki, **Kıyamet günü**, "Allah'a karşı umursamaz davrandığım ve **Onun mesajını** küçümsediğim için yazıklar olsun bana!" diye **dövünecek olan** kimsenin **durumuna düşmeyesiniz**!

---

[12] Lafzen: "*bunlar bana bilgi sayesinde verildi*"

[13] Lafzen: "*bunların zulmedenleri*" Ayette söz konusu edilen "*Bunlar*" ile öncelikli olarak Hz. Peygamber döneminin müşrikleri kastedilse de, bu tehdit her dönemin zalimlerine dönük olduğu için, ibareyi "bugün zulmedenler de" şeklinde çevirmeyi daha uygun bulduk.

٤١٤

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ۝
أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ
الْمُحْسِنِينَ ۝ بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا
وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنتَ مِنَ الْكَافِرِينَ ۝ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى
الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ
مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ۝ وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ
لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ
شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ۝ لَّهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝
قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ۝
وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ
لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝ بَلِ اللَّهَ
فَاعْبُدْ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ ۝ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ
قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۝

57-58. Ya da, "Allah beni doğru yola yönlendirseydi, ben de doğru yolu bulurdum!" diye **mazeret beyan edecek olan kimsenin durumuna**... Yahut da, azabı karşısında görünce, "Eğer bana **hayatta** bir kez daha şans verilirse, iyi bir insan olurum!" diye **pişmanlık içinde yalvaranların durumuna**...

59. **O vakit Allah ona şöyle diyecek**: Hiç de öyle değil![14] Sana vaktiyle mesajlarım ulaştı, ama sen onları yalanladın! Yersiz bir gurura kapılıp, inkâr edenlerin arasına katıldın!

60. **İşte böyle**! Kıyamet Günü, **vaktiyle** Allah hakkında düzmece iddialarda bulunanların yüzlerinin kapkara kesildiğini görürsün. **Peki, bu durumda**, yersiz gurura kapılanlar için cehennemde hiç **uygun** bir yer bulunmaz mı? **Elbette bulunacak**.

61. Ancak, Allah, **kullukta** samimi olanları mutluluklarına **vesile olan amelleri** sayesinde koruyacaktır. Onlara ne bir kötülük dokunacak; ne de üzülecekler.

62. Her şeyi yaratan Allah'tır. Her şey kontrolünde olan da sadece Odur.

63. Göklerin ve yerin **gizli sırlarının** anahtarları Ondadır[15]. Allah'ın mesajlarını inkâr edenlere gelince, hüsrana uğrayacak olanlar onlardır.

64. De ki: Ey **kendini** bilmezler! Siz bana Allah'tan başka birine kulluk etmemi mi öneriyorsunuz!?

65. **Ey Muhammed**! Sana ve senden önceki **peygamberlere**, "Eğer Allah'ın yanısıra başka varlıkları da tanrı edinirsen, kesinlikle bütün emeklerin boşa gider ve sen **öte dünyada** mutlaka zarara uğrayanlardan olursun!" diye vahyedildi.

66. **Müşriklerin** aksine, sen sadece Allah'a kulluk etmeli ve Ona şükredenlerden olmalısın!

67. **Bakın, Müşrikler**, Allah hakkında doğru bir yargıda bulunmuyorlar. Oysa Kıyamet Günü bütün bir yeryüzü Onun elinde **olacaktır**. Gökler de, Onun gücü karşısında dürülmüş **bir hale gelecektir**. O kudret ve egemenliğinde sınırsızdır; ve onların uydurdukları düzmece tanrılardan çok yücedir.

---

[14] Bir önceki ayette, zımnen, "*Allah bana doğru yolu göstermedi!*" denilmek istendiği için, sonraki ayette ***bela*** kelimesi ile ilk cümlede zımnen mevcut olan iddia reddedilmektedir. Bu yüzden biz ***bela*** kelimesini "Hiç de öyle değil!" şeklinde çevirdik.

[15] Lafzen: "*Ona aittir*"

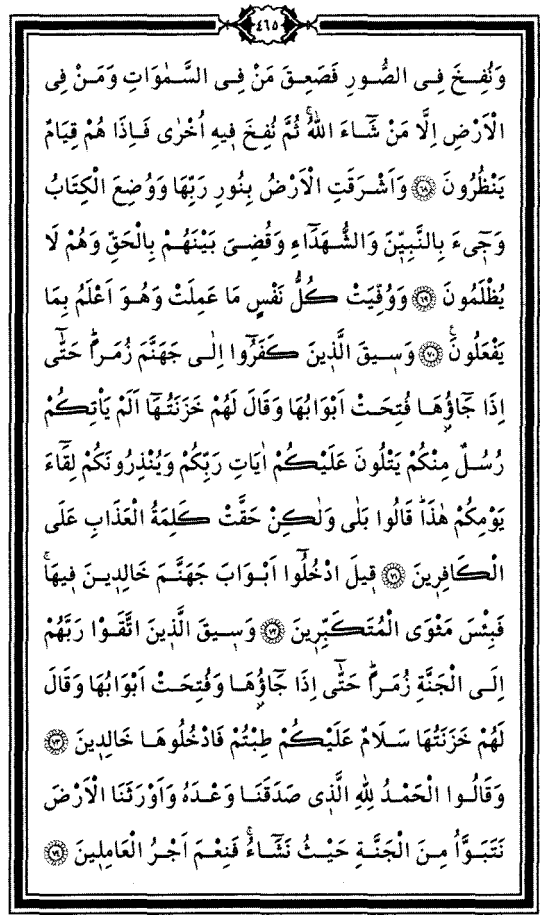
٤١٥

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي
الْاَرْضِ اِلَّا مَنْ شَآءَ اللّٰهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ اُخْرٰى فَاِذَا هُمْ قِيَامٌ
يَنْظُرُونَ ۞ وَاَشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ
وَجِيءَ بِالنَّبِيّٖنَ وَالشُّهَدَآءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا
يُظْلَمُونَ ۞ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَا
يَفْعَلُونَ ۞ وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِلٰى جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتّٰٓى
اِذَا جَآؤُهَا فُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَآ اَلَمْ يَاْتِكُمْ
رُسُلٌ مِنْكُمْ يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَآءَ
يَوْمِكُمْ هٰذَا قَالُوا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى
الْكَافِرِينَ ۞ قِيلَ ادْخُلُوٓا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا
فَبِئْسَ مَثْوَى الْمُتَكَبِّرِينَ ۞ وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ
اِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتّٰٓى اِذَا جَآؤُهَا وَفُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ۞
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَاَوْرَثَنَا الْاَرْضَ
نَتَبَوَّاُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَآءُ فَنِعْمَ اَجْرُ الْعَامِلِينَ ۞

68-70. **O gün Kıyamet** borusu çalınınca; Allah'ın dilediklerinin dışında yerde ve gökte kim varsa hepsi **korkudan** düşüp bayılacak. Sonra boru ikinci kez çalındığında; bir de bakacaklar ki hepsi ayağa fırlamış bakınıp duruyorlar! **O vakit**, yeryüzü Rabbinin nuruyla aydınlanacaktır. **Amel** defterleri ortaya koyulacak; Peygamberler ve **öteki bütün** şahitler getirilecek; en küçük bir haksızlığa uğratılmadan aralarında adaletle hükmedilecek ve herkese yaptığının karşılığı eksiksiz verilecektir. Çünkü onların yaptıklarını en iyi bilen Odur.

71-72. **Ardından** inkârcılar bölük bölük cehenneme sürülecekler. Ona yaklaştıklarında **cehennemin** kapıları açılacak ve oranın bekçileri, "Aranızdan, size Rabbinizin mesajlarını ileten ve sizi şu an yüzyüze kaldığınız **Hesap** Günü'ne karşı uyaran Allah'ın elçileri gelmedi mi?" diyecekler. Onlar da, "Evet, **geldi**!" diyecekler. Ancak, inkarcılar için azap çoktan kesinleşmiş olacak. Ve onlara, "Hadi, içerisinde ebediyen kalacağınız cehenneme girin bakalım!" denilecek. **Görün işte**, büyüklük taslayanların yeri ne kadar da berbat!

73-74. Aynı şekilde, Rablerine karşı kullukta samimi olanlar da bölük bölük cennete gönderilecekler; oraya yaklaştıklarında **cennetin** kapılarını açık bulacaklar[16] ve oranın bekçileri onlara, "Size selam olsun! Hepiniz hoş geldiniz! İçinde ebediyen kalacağınız cennete buyurun!" diyecekler. Onlar da, Bize verdiği sözü yerine getiren ve bize bu **esenlik** yurdunu, istediğimiz yerine yerleşebileceğimiz cenneti bahşeden Allah'a hamdolsun!" diyecekler. Öyle işte! **Allah yolunda** çaba gösterenlerin mükâfatının **şu** güzelliğine bak!

[16] Bazı müfessirler ve dilciler ayette geçen ***vav*** edatının ***vavu's-semaniye*** (sekiz vavı) olduğunu söylemişlerse de bu yorum pek tercihe şayan görülmemiştir. Bu yoruma göre ibarenin anlamı "*oraya vardıklarında cennetin sekiz kapısı açılır*" şeklinde olur. **Zemahşeri** bu ***vav***'ın "hal vavı" olduğunu söylemiştir. Buna göre anlam "cennetin kapıları açılmış olduğu halde oraya varırlar" şeklinde olur. Biz çevirimizi bu yorumu esas alarak yaptık.

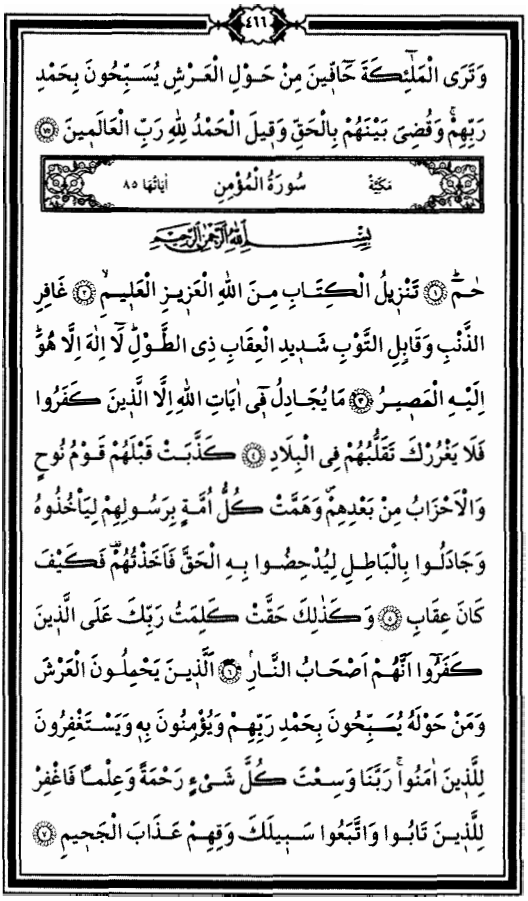
٤١٦

وَتَرَى الْمَلٰٓئِكَةَ حَآفِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ
رَبِّهِمْ ۚ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝٧٥

سُورَةُ الْمُؤْمِنِ مكيّة آياتها ٨٥

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

حٰمٓ ۝١ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ۝٢ غَافِرِ
الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ ۖ لَآ إِلٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ
إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ۝٣ مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللّٰهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا
فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْبِلَادِ ۝٤ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ
وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ ۖ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ
وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ ۖ فَكَيْفَ
كَانَ عِقَابِ ۝٥ وَكَذٰلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ
كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ۝٦ الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ
وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ
لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ
لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ۝٧

75. Ve **o sırada** meleklerin, arşın etrafında, Rablerine hamd ederek Onun adını övgüyle andıklarını görürsün. Çünkü, **insanlar**[17] arasında adaletle hüküm verilmiş, **bitmiş**; **artık**, "Bütün hamd-u senalar âlemlerin Rabbine olsun!" denilmektedir.

MÜ'MİN SÛRESİ (40)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 85 ayettir. Adını, Firavun ailesinden iman eden (mümin) bir kişinin anlatıldığı 28-45. ayetlerdeki kıssadan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. Ha. Mim. **Bu** Kitap, her şeyi bilen, eşi benzeri olmayan Yüce Allah tarafından peyderpey indirilmiştir; günahları bağışlayan, tevbeleri kabul eden, azabı çetin, lütfu sınırsız **Allah tarafından**... Ondan başka İlah yoktur. Dönüş sadece Onadır.

4-5. İnkâra şartlanmış olanlardan başkası Allah'ın mesajlarını sorgulamaya kalkışmaz! Onların şehirlerde **kendilerinden emin bir şekilde** dolaşıp durmaları seni yanıltmasın! Nitekim onlardan önce Nuh'un soydaşları, daha sonraları ise **Allah'ın elçilerine karşı** birleşen **öteki** toplumlar **Allah'ın mesajlarını** yalanlamıştı. Bu toplumların her biri, Allah'ın kendilerine yolladığı elçileri ortadan kaldırmaya yeltendiler; hakikati etkisiz hale getirmek için bir takım mesnetsiz düzmece delillerle karşı koydular. **İşte** bu yüzden onların hesabını gördüm! Böylece, Benim cezalandırmam nasılmış, **gördüler**!

6. Evet! İşte böylece, Rabbinin, inkârda ısrar edenler hakkında **söylediği**, "Onlar cehennemliklerin ta kendisidirler!" sözü gerçekleşti.

7. Arşı taşıyan ve onun etrafında olan melekler, Rablerine hamdederek, Onun adını övgüyle dile getirirler. Ona iman ederler ve imam eden **diğer** kimseler için bağışlanma dileyerek **şöyle dua ederler**: "Rabbimiz! Senin rahmetin ve bilgin her şeyi kaplar; bu yüzden tevbe edip Senin yoluna koyulanları bağışla; onları yakıcı ateşin azabından koru!

[17] Bir başka görüşe göre aralarında hüküm verilenler meleklerdir.(Bak: **Razi**)

٤١٧

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ
مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ ۚ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ۝ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ ۚ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ
فَقَدْ رَحِمْتَهُ ۚ وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝ إِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا يُنَادَوْنَ لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ
إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ ۝ قَالُوا رَبَّنَا أَمَتَّنَا
اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَىٰ
خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ۝ ذَٰلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ
كَفَرْتُمْ ۖ وَإِنْ يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا ۚ فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ
۝ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا ۚ
وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ۝ فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ
الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ۝ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ ۖ
يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنْذِرَ
يَوْمَ التَّلَاقِ ۝ يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ ۖ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ
مِنْهُمْ شَيْءٌ ۚ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ۖ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ۝

8-9. Rabbimiz! Onları ve onların atalarından, eşlerinden ve soylarından dürüst ve erdemli olanları, vadettiğin sonsuz mutluluk mekânı cennetlere koy! Çünkü Sen, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisisin! Onları kötülük yapmaktan koru! Çünkü kimi kötülük yapmaktan korursan, Hesap Günü onu rahmetinle kuşatmış olursun! İşte asıl büyük kurtuluş budur."

10. İnkâr edenlere gelince, **o Gün** onlara, "İmana davet edildiğiniz halde ısrarla onu inkar etmeyi sürdürdüğünüzde Allah'ın size olan öfkesi, sizin **şu an** kendi kendinize kızmanızdan daha büyüktü! " diye seslenilecek.

11. Bunun üzerine onlar, "Rabbimiz!" diye **yalvaracaklar**, "Sen bizi iki kez öldürüp[1] iki kez diriltin! İşte günahlarımızı itiraf ettik; peki, bundan sonra buradan kurtulmanın hiç mi bir yolu olmayacak?"

12. **Onlara denilir ki**: Bu duruma düşmenizin sebebi şudur: Siz "Tek" olan Allah'a **iman etmeye** çağrıldığınızda Onun "**Tek Tanrı olduğunu**" inkâr ettiniz; ama Onun dışında başka tanrılar da olduğu söylenildiğinde onlara hemen inandınız! Artık **sizin hakkınızdaki** kesin hükmü eşi benzeri olmayan en Yüce, en Büyük Allah verecektir.

13. Gökten sizin için rızıklar indirerek, **kudretinin ve merhametinin** işaretlerini size gösteren Odur. Ancak **samimi bir imanla** Allah'a yönelenden başkası bundan bir ders çıkarmaz.

14. Kâfirlerin hoşuna gitmese de, kulluğu bütünüyle kendisine özgü kılarak sadece Allah'a yalvarın!

15. Hükümranlığın gerçek sahibi olarak **varlık** mertebelerinin en yükseğinde **olan Allah, Kendisiyle** karşılaşacakları günün **dehşeti** konusunda **insanları** uyarsınlar diye kullarından dilediğine vahiy indirir.

16. O gün onlar, Allah'tan gizleyip saklayacakları hiçbir şeyleri olmadan meydana çıkacaklar; **ve onlara** "Bu gün gerçek egemenlik kimindir?" **diye sorulacak; onlar da "Varlıklar üzerinde** mutlak otorite sahibi olan Tek Allah'ındır!" **diyecekler**.

[1] Kur'an, bir varlığın cansız bir halde (inorganik olarak) yaratılmasını da "ölüm" olarak nitelendirmektedir. Nitekim, "*Siz ölüler iken sizi dirilten, sonra tekrar öldüren Allah'ı nasıl inkar ediyorsunuz*" (**Bakara: 28**) ayetinde insanın cansız (inorganik) hali "ölüm" olarak nitelendirilmiştir.

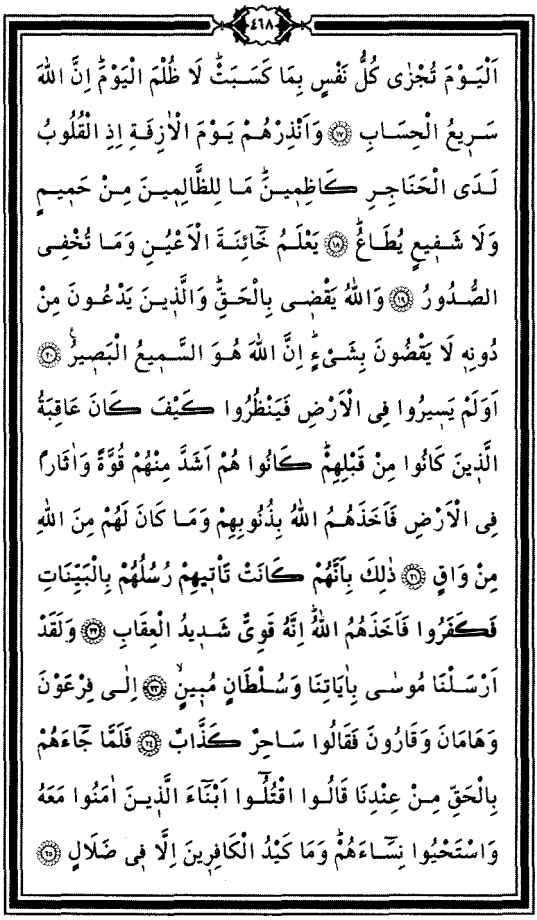

اَلْيَوْمَ تُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ اِنَّ اللّٰهَ
سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝ وَاَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْاٰزِفَةِ اِذِ الْقُلُوبُ
لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ ۚ مَا لِلظّٰلِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ
وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ ۝ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْاَعْيُنِ وَمَا تُخْفِى
الصُّدُورُ ۝ وَاللّٰهُ يَقْضِى بِالْحَقِّ ۖ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ
دُونِهٖ لَا يَقْضُونَ بِشَىْءٍ ۗ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ۝
اَوَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ كَانُوا مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا هُمْ اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاٰثَارًا
فِى الْاَرْضِ فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنَ اللّٰهِ
مِنْ وَاقٍ ۝ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَانَتْ تَاْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ
فَكَفَرُوا فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ ۚ اِنَّهُ قَوِىٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ وَلَقَدْ
اَرْسَلْنَا مُوسٰى بِاٰيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ۝ اِلٰى فِرْعَوْنَ
وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ۝ فَلَمَّا جَاءَهُمْ
بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا اَبْنَاءَ الَّذِينَ اٰمَنُوا مَعَهُ
وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ اِلَّا فِى ضَلَالٍ ۝

17. O Gün herkese kazandığının karşılığı verilecektir. O gün kimseye en ufak bir haksızlık edilmez. Allah hesabı çabucak görür.

18. **Dehşetle** yutkunup kalarak **korkudan** yüreklerin ağıza geleceği, yaklaşmakta olan o **Hesap** Gününe karşı uyar onları! O gün zalimlerin ne bir yakın dostu olacak, ne de itibarlı bir şefaatçisi.

19. Çünkü O, haince bakışların ve kalplerde gizlenen **düşüncelerin** farkındadır.

20. Allah adaletle hükmeder. Oysa Allah'ın dışında yalvarıp yakardıkları varlıklar hüküm verme gücünden yoksundur. Sadece Allah **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

21. Yeryüzünü gezip dolaşıp da, kendilerinden öncekilerin akıbetinin nice olduğuna bakmazlar mı hiç? Oysa onlar kendilerinden daha güçlüydüler ve yeryüzünde daha büyük medeniyetler kurmuşlardı[2]. Ancak Allah işledikleri kötülükler yüzünden onların hesabını görüverdi; kendilerini Allah'a karşı koruyacak hiç kimse bulamadılar.

22. Bu, şundan dolayı oldu: Onlara elçilerimiz, gerçeği apaçık bir şekilde ortaya koyan **mesajlarımızı** getirmişlerdi; ancak onlar **bunu** inkâr ettiler; bu yüzden de Allah onların hesabını gördü. Çünkü O, güçlüdür, cezalandırması çok şiddetlidir.

23-24. Gerçek şu ki, Biz Musa'yı apaçık bir yetkiyle **donatarak**, mesajlarımızla birlikte Firavun'a, Haman'a ve Karun'a gönderdik. Ancak onlar, "Bu **adam**, tam anlamıyla yalancı bir sihirbaz!" dediler.

25. Nitekim o, Bizim katımızdan mutlak hakikati kendilerine getirince, onlar, "Bunun inançlarını benimseyenlerin erkek çocuklarını öldürün, ama kız **çocuklarına** dokunmayın!" dediler. Ancak, inkârcıların bütün planları boşa çıktı.

---

[2] Lafzen: "*onlar yeryüzünde güç ve eserler bakımından kendilerinden daha güçlüydü.*"

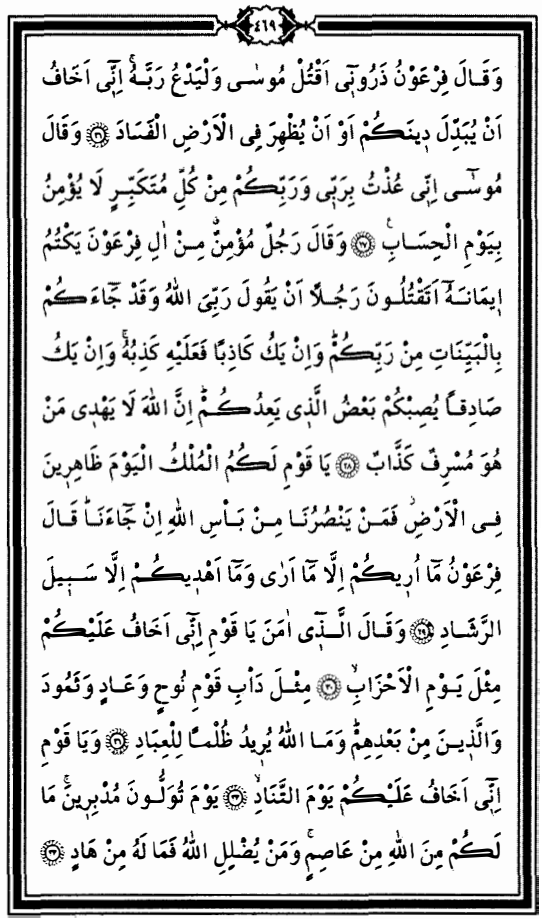

26. Firavun, "Bırakın" dedi, "şu Musayı öldüreyim; Rabbine yalvarsın **da kurtulsun bakalım, kurtulabilirse**! Çünkü ben onun sizin dininizi değiştirmesinden veya[3] bu ülkede[4] düzeni bozacak faaliyetler sergilemesinden endişe ediyorum!"

27. Musa dedi ki: "Ben, gurura kapılarak Hesap Gününe inanmayan herkesten, benim ve sizin Rabbiniz **olan Allah**'a sığınıyorum!"

28-29. **O esnada**, o âna kadar inancını saklamış olan Firavunun ailesinden inanmış bir adam[5], "**Ne yani**!" diye haykırdı, "Sadece, '*Rabbim Allah'tır*!' dedi diye adam mı öldüreceksiniz! **Görmüyor musunuz**, o size Rabbinizden gerçeği apaçık gösteren kanıtlar getirmiş! Eğer o yalancıysa, yalanının zararını kendi görür; yok eğer doğru söylüyorsa, **o vakit** vadettiği **azabın en azından** bir kısmı başınıza gelecek demektir. Çünkü Allah **kendisi hakkında** aslı astarı olmayan iddialarda bulunarak[6] haddi aşan kimseleri doğru yola yönlendirmez. Ey Kavmim! **Tamam**, bu gün egemenlik sizin; bu topraklara siz hâkimsiniz; peki ama Allah'ın azabı **başımıza** gelirse, bizi ondan kim kurtaracak?" **Bunun üzerine** Firavun dedi ki: "Ben sadece gördüğüm **gerçekleri** size de göstermeye çalışıyorum! Ben sizi doğru yola çağırmaktan başka bir şey yapmıyorum ki!"

30-33. İmana ermiş olan adam dedi ki: "Ey kavmim! Ben, **geçmişte peygamberlerine karşı** birleşen toplulukların başına gelen durumun[7] sizin de başınıza gelmesinden korkuyorum! Tıpkı, Nuh'un kavminin, Ad ve Semud **kavimlerinin** ve onlardan sonrakilerin **başına gelen** durum gibi **bir durumun**... **Şunu unutmayın**, Allah kullarının zulme uğramasını istemez! Ey kavmim! Ben sizin adınıza, bağırarak birbirinizden **yardım isteyeceğiniz Hesap** Gününün gelip çatmasından korkuyorum. O gün, arkanızı dönüp **kaçmak isteyeceksiniz**; ama ne fayda ki sizi Allah'ın elinden kimse kurtaramayacak. **Öyle işte**! Allah kimin sapmasına müsaade etmişse, onu doğru yola yönlendirecek kimse çıkmaz."

---

[3] Bir başka kıraatte iki cümle arasında ***ev*** (*veya*) edatı olmadan okunmuştur. Bu durumda anlam, her iki işin de bir arada yapılacağı şeklinde olur.

[4] Lafzen: "*yeryüzünde*"

[5] ***Min*** harfi cerinin müteallikinin ***yektumu*** fiili olması durumunda, anlam, "*imanını Firavun'un yandaşlarından gizleyen bir mümin*" şeklinde olur. (Bak: **Razi**)

[6] Lafzen: "*yalanda sınır tanımayan*" Firavun'un kendisinin tanrı olduğunu söylemesine yapılan bir ima.

[7] Lafzen: "*günün*"

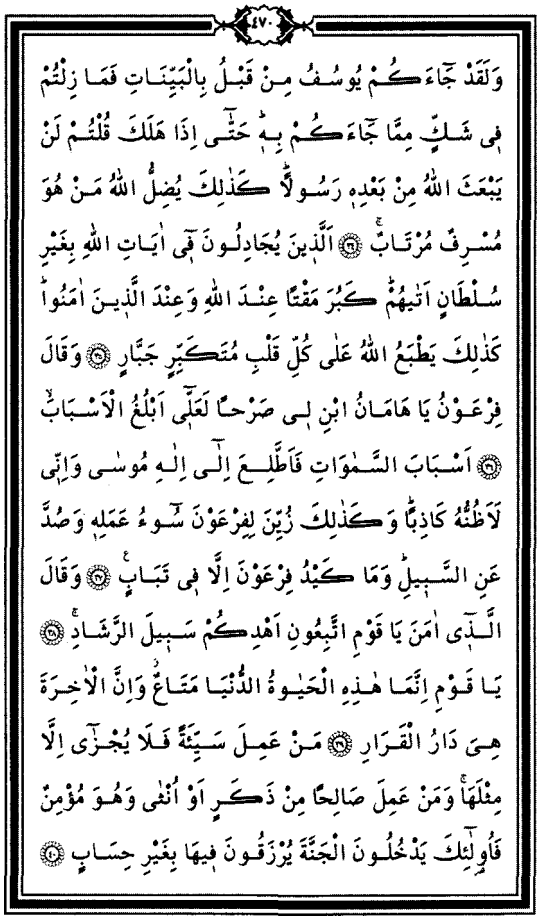

وَلَقَدْ جَآءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ
فِي شَكٍّ مِّمَّا جَآءَكُمْ بِهِۦ حَتَّىٰٓ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَن
يَبْعَثَ اللَّهُ مِنۢ بَعْدِهِۦ رَسُولًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ
مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ ۝ ٱلَّذِينَ يُجَٰدِلُونَ فِيٓ ءَايَٰتِ اللَّهِ بِغَيْرِ
سُلْطَٰنٍ أَتَىٰهُمْ ۖ كَبُرَ مَقْتًا عِندَ اللَّهِ وَعِندَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا ۚ
كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ۝ وَقَالَ
فِرْعَوْنُ يَٰهَٰمَٰنُ ٱبْنِ لِي صَرْحًا لَّعَلِّيٓ أَبْلُغُ ٱلْأَسْبَٰبَ
۝ أَسْبَٰبَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي
لَأَظُنُّهُۥ كَٰذِبًا ۚ وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوٓءُ عَمَلِهِۦ وَصُدَّ
عَنِ ٱلسَّبِيلِ ۚ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ۝ وَقَالَ
ٱلَّذِيٓ ءَامَنَ يَٰقَوْمِ ٱتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ ۝
يَٰقَوْمِ إِنَّمَا هَٰذِهِ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا مَتَٰعٌ ۖ وَإِنَّ ٱلْءَاخِرَةَ
هِيَ دَارُ ٱلْقَرَارِ ۝ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰٓ إِلَّا
مِثْلَهَا ۖ وَمَنْ عَمِلَ صَٰلِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُو۟لَٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ ٱلْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ۝

34-35. Daha önce Yusuf da size gerçeği apaçık gösteren kanıtlar getirmişti; ancak size getirdiği mesajlara karşı şüphe etmekten geri durmadınız. Yusuf ölünce de, "Allah ondan sonra hiç bir peygamber göndermeyecek!" dediniz. Allah, şüpheye kapılarak haddi aşanların sapmasına işte böyle göz yumar! Çünkü onlar hiçbir delile dayanmadan Allah'ın mesajlarını sorgulamaya kalkışıyorlar. Oysa böylesi bir şey, hem Allah katında hem de müminler nezdinde ne kadar çirkin bir şeydir! Allah her kibirli zorbanın kalbini işte böyle mühürler!

36-37. Firavun, "Ey Haman!" dedi, "Bana yüksek bir kule yap; belki **bu sayede bakarsın** göğe **yükselmenin** bir yolunu bulurum. Hele **çıkıp şu** Musa'nın tanrısına bir bakayım; **gerçekten orada var mı bakalım?** Çünkü ben onun yalan söylediği kanaatindeyim." İşte böyle! Yaptığı kötülükler Firavuna güzel gösterildi ve böylece yoldan çıkarıldı. Firavunun planları hiçbir işe yaramadı.

38-40. İman eden adam dedi ki: Ey kavmim! Gelin bana tabi olun da sizi dümdüz yola çıkarayım! Ey kavmim! Bu dünya hayatı gelip geçici bir zevkten başka bir şey değildir. Oysa öte dünya, kalınacak yurdun ta kendisidir. Kim bir kötülük yapmışsa **orada** sadece yaptığının cezasını görür. Ama - ister erkek olsun ister kadın – kim de iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işlemişse, onlar da cennete girecekler ve orada kendilerine hesapsız rızıklar verilecek.

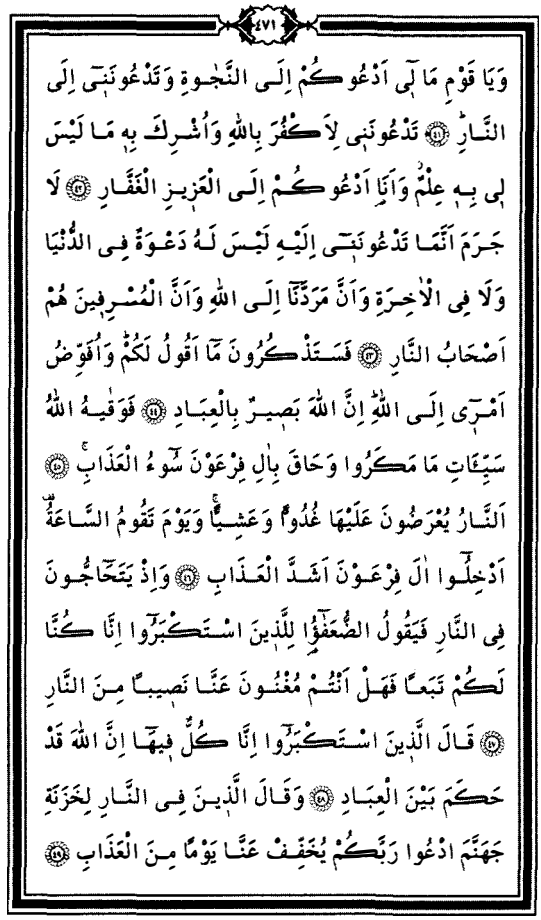

41-44. Ey kavmim! Nasıl oluyor da ben sizi kurtuluşa çağırırken, siz beni ateşe çağırıyorsunuz? Siz beni Allah'ın **birliğini** inkâr etmeye, Onunla birlikte haklarında hiçbir bilgim olmayan şeyleri de tanrı edinmeye çağırıyorsunuz. Ancak ben sizi, bağışlaması çok olan yüceler yücesi **Allah**'a çağırıyorum. Bakın! Beni tapınmaya çağırdığınız şeylerin, bu dünyada da, öte dünyada **kendisine tapınanlara** cevap verecek gücü yok! Bizim dönüşümüz Allah'adır. **Hayatını** anlamsızca harcayıp tüketenler[8] ateşe girecekler; ve **işte o zaman** benim size bu söylediklerimi **ister istemez** hatırlayacaksınız. **Bana gelince**, ben işimi Allah'a havale ediyorum; çünkü Allah kullarını görür.

45-46. Allah onu **Firavun ve yandaşlarının** yaptığı **şeytani** planların kötü sonuçlarından korudu. Firavun'un yandaşları ise şiddetli bir azabın pençesine düştü; yani sabah akşam maruz kalacakları ateşin **pençesine**... **Son** Saat[9] gelip çattığında, "Firavunun yandaşlarını azabın en şiddetlisine sokun!" **denilecek.**

47. O vakit onlar ateşin içinde birbirleriyle tartışacaklar: Zayıf olanlar vaktiyle kendilerini büyüklük duygusuna kaptırmış olanlara diyecekler ki: "Biz **dünyadayken** sadece sizin ardınıza düşmüştük. Şimdi hiç olmazsa şu ateşin etkisini biraz azaltamaz mısınız?"

48. Büyüklük taslamış olanlar da, "Biz hepimiz onun içindeyiz; Allah kulları arasında kesin hükmü bildirdi, **artık bundan kurtuluş yok**!" diyecekler.

49. Ateşin içindekiler bu kez de cehennemin bekçilerine, "**Ne olur**" diye **yalvaracaklar**, "Rabbinize dua edin de **hiç olmazsa** bir gün bizden azabı hafifletsin!"

---

[8] Lafzen: "*israf edenler*". ***İsraf***, bu bağlamda, kişinin başta hidayet olmak üzere kendisine verilen nimetlerin kıymetini bilmemesi ve bu yüzden hayatını amacı dışında kullanarak heba etmesi anlamında kullanılmaktadır.

[9] Dünyanın sonu

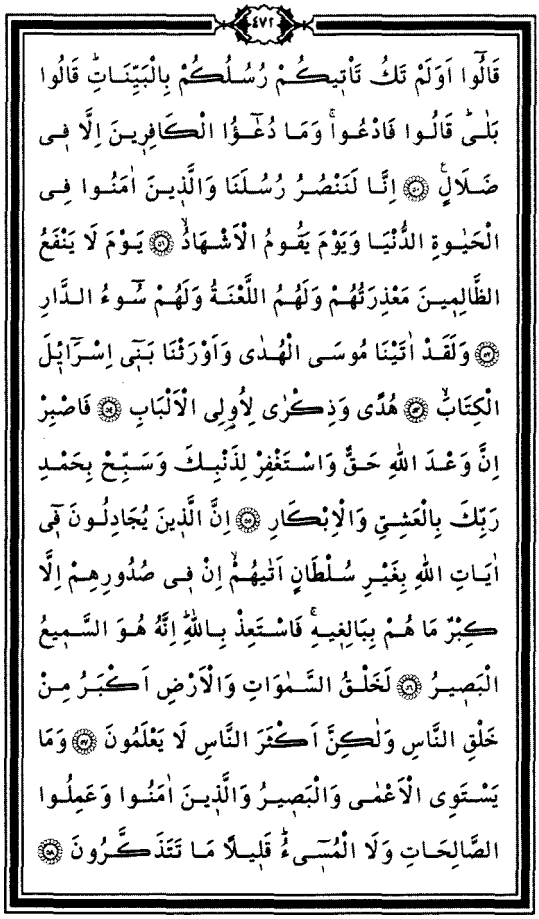

قَالُوٓا۟ أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمْ رُسُلُكُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ ۖ قَالُوا۟
بَلَىٰ ۖ قَالُوا۟ فَٱدْعُوا۟ ۗ وَمَا دُعَٰٓؤُا۟ ٱلْكَٰفِرِينَ إِلَّا فِى
ضَلَٰلٍ ﴿٥٠﴾ إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ فِى
ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ ٱلْأَشْهَٰدُ ﴿٥١﴾ يَوْمَ لَا يَنفَعُ
ٱلظَّٰلِمِينَ مَعْذِرَتُهُمْ ۖ وَلَهُمُ ٱللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوٓءُ ٱلدَّارِ
﴿٥٢﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا بَنِىٓ إِسْرَٰٓءِيلَ
ٱلْكِتَٰبَ ﴿٥٣﴾ هُدًى وَذِكْرَىٰ لِأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ﴿٥٤﴾ فَٱصْبِرْ
إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ
رَبِّكَ بِٱلْعَشِىِّ وَٱلْإِبْكَٰرِ ﴿٥٥﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُجَٰدِلُونَ فِىٓ
ءَايَٰتِ ٱللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَٰنٍ أَتَىٰهُمْ ۙ إِن فِى صُدُورِهِمْ إِلَّا
كِبْرٌ مَّا هُم بِبَٰلِغِيهِ ۚ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ
ٱلْبَصِيرُ ﴿٥٦﴾ لَخَلْقُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ أَكْبَرُ مِنْ
خَلْقِ ٱلنَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٧﴾ وَمَا
يَسْتَوِى ٱلْأَعْمَىٰ وَٱلْبَصِيرُ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟
ٱلصَّٰلِحَٰتِ وَلَا ٱلْمُسِىٓءُ ۚ قَلِيلًا مَّا تَتَذَكَّرُونَ ﴿٥٨﴾

50. **Cehennemin bekçileri onlara, " Vaktiyle** peygamberleriniz size, hakikati bütün çıplaklığıyla ortaya koyan kanıtları getirmemiş miydi?" diyecekler. Onlar da, "Evet, **getirdiler**!" diye karşılık verecekler. Ve **cehennemin bekçileri bunun** üzerine, "Madem öyle, yalvarın bakalım **şimdi**!" diyecekler. **Ama** Kâfirlerin yalvarması bir işe yaramaz!

51-52. Bakın! Biz elçilerimize ve imana ermiş olanlara, hem bu dünya hayatında hem de bütün şahitlerin hazır bulunacağı **Hesap** Gününde yardım ederiz. O Gün zalimlere mazeretlerinin hiç bir yararı olmaz. Onlar lanete uğrayacaklar ve en kötü yere konulacaklar.

53-54. Gerçek şu ki, Biz daha önce Musa'ya da yol gösterici bir rehber olan **Kitab**'ı verdik ve böylece İsrail oğullarını, aklı başında kimseler için bir rehber ve bir öğüt olan Kitab'a mirasçı kıldık.

55-56. Sabret! Allah'ın verdiği söz mutlaka gerçekleşecektir. Sen sadece günahların için bağışlanma dile ve Rabbine hamdederek Onun sınırsız yüceliğini gece gündüz övgüyle dile getir! Allah'ın mesajlarını hiçbir delile dayanmadan sorgulamaya kalkanlara gelince; onların kalbinde hiçbir zaman tatmin edemeyecekleri bir kendini beğenmişlik duygusundan başka bir şey yoktur. Sen **sadece** Allah'a sığın! Çünkü her şeyi gören ve işiten sadece Odur.

57-58. Gökleri ve yeri yaratmak elbette insanları yaratmaktan daha olağanüstü bir şeydir. Ancak insanların çoğu **bunun ne anlama geldiğini** bilmiyor. Görenle göremeyen elbette bir olmaz. Tabi ki iman edip **Allah'ın güzel gördüğü** ameller işleyenlerle, günaha gömülenler de **bir olmayacaktır**. Ama **bunlardan** çok azınız ders çıkarıyor![10]

[10] Veya: "Çok az ders çıkarıyorsunuz!" Benzer bir ibarenin çevirisi hakkında bak: Bakara: 88'in dipnotu

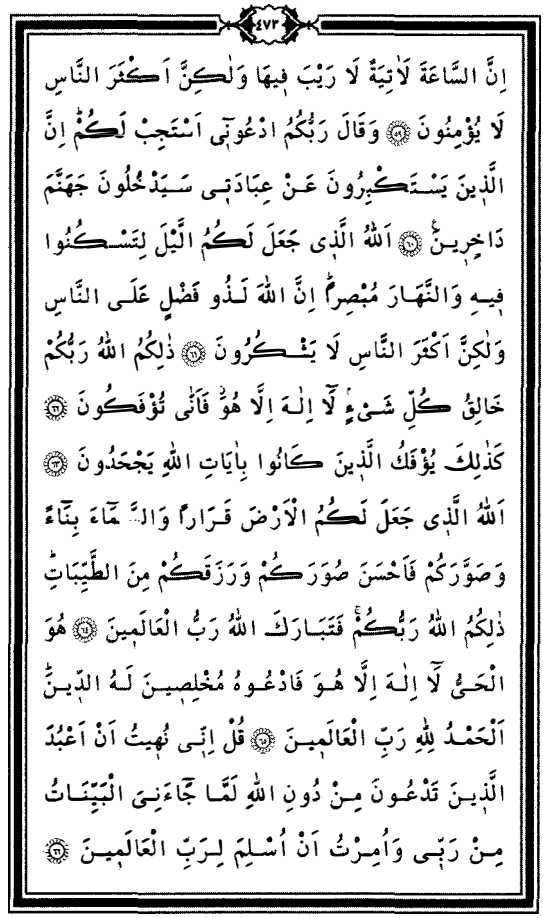
٤٧٣
إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ
الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ
دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا
فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ
وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ
خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾
كَذَٰلِكَ يُؤْفَكُ الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾
اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً
وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾ هُوَ
الْحَيُّ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾ قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ
الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ
مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

59. Son Saat[11] elbette gelecek, bunda şüphe yok! Fakat hâlâ insanların çoğu **buna** inanmıyor.

60. Oysa Rabbiniz buyuruyor ki: Bana dua edin de duanızı kabul edeyim![12] Bana ibadet etmeyi kendine yedirememeyenler aşağılanmış bir şekilde cehenneme sokulacaklar!

61. Geceyi dinlenmeniz, gündüzü de **etrafınızı** görebilmeniz için yaratan Allah'tır. Çünkü Allah insanlara karşı son derece lütufkârdır. Ancak insanların çoğu **Ona** şükretmez!

62. Her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah işte böyledir! Ondan başka İlah yoktur. Nasıl oluyor da **Onu** bırakıp **başkasına** yöneliyorsunuz?

63. Allah'ın mesajlarını bile bile inkâr edenler **Ona kulluktan** işte böyle yüz çeviriyorlar.

64-65. Yeryüzünü sizin için bir konaklama yeri, gökyüzünü de bir kubbe yapan Allah'tır. Sizi şekillendiren, hem de en güzel şekli veren ve sizi en güzel yiyeceklerle rızıklandıran da **Odur**. İşte Rabbiniz Allah böyledir. Âlemlerin Rabbi Allah'ın şanı ne yücedir! O hep Diridir! Ondan başka İlah yoktur. Kulluğu bütünüyle kendisine özgü kılarak sadece Ona yalvarın! Bütün övgüler **varlıklar** âleminin Rabbi Allah'adır.

66. De ki: Bana Rabbimden hakikati bütün açıklığıyla ortaya koyan deliller gelince, sizin Allah'ı bırakarak tapındığınız varlıklara ibadet etmem kesinlikle yasaklandı; ve **benden,** sadece, **varlıklar** âleminin Rabbine teslim olmam istendi!

[11] Dünyanın sonu

[12] Buradaki dua ile ibadet kastedilmektedir. Bak: **Tirmizi**, Tefsir: 2969; **İbni Mace**, Dua: 57

٤٧٤

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ
يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا
وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّىٰ مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى وَلَعَلَّكُمْ
تَعْقِلُونَ ۝ هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا
يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۝ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي
آيَاتِ اللَّهِ أَنَّىٰ يُصْرَفُونَ ۝ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَبِمَا
أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۝ إِذِ الْأَغْلَالُ فِي
أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ ۝ فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي
النَّارِ يُسْجَرُونَ ۝ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ
۝ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُو مِنْ
قَبْلُ شَيْئًا ۚ كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ۝ ذَٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ۚ
۝ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ فَبِئْسَ مَثْوَى
الْمُتَكَبِّرِينَ ۝ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ۚ فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ
بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ۝

67. Sizi **başlangıçta** topraktan yaratan; sonra bir sperm damlasından **yaratıp**, ardından da döllenmiş bir hücreye **dönüştüren** Odur. Sonra sizi bir bebek halinde hayata getirir, sonra da olgunluk çağına erişmenizi ve ardından yaşlanmanızı sağlar. Bir kısmınız daha erken öldürülür; bir kısmınız da - belki aklınızı başınıza alırsınız diye - belli bir süreye kadar **yaşatılır**.

68. Öldüren de yaşatan da Odur! Bir şeye karar verdiği zaman, sadece, "Ol!" der, o şey hemencecik oluverir.

69-70. Görmez misin, Allah'ın mesajlarının **doğruluğunu** sorgulayanlar **bütün bunları** nasıl da görmezden geliyorlar? Onlar hem **Allah'ın bu** Kitabı'nı ve hem de **geçmişte** elçilerimizle gönderdiğimiz **bütün vahiyleri** yalanladılar. Ancak gerçeği bir gün[13] öğrenecekler.

71-72. O vakit, boyunlarında tasmalar ve zincirlerle kaynar suyun içine sürüklenecekler; sonra da ateşte yakıt olacaklar.

73-76. Ardından onlara sorulacak: "Hani, şimdi nerde, Allah'ın yanında kendilerine tanrısal nitelikler yakıştırdığınız o varlıklar?" **Onlar da şöyle** cevap verecekler: "Onlar bizi yüzüstü bıraktı; meğer biz geçmişte **boş** şeylere tapıyormuşuz[14]!" Onlara denilecek ki: İşte Allah kâfirleri böyle şaşırtır! Bu başınıza gelenler, sizin yeryüzünde hak hukuk gözetmeden küstahça böbürlenmenizin ve kendizini beğenmişliğinizin bir ürünüdür! Şimdi içinde ebediyen kalacağınız cehennemin kapısından girin bakalım! Yersiz gurura kapılanların **kalacağı** yer ne berbat **bir yer**!

77. Ancak sen sabret! Çünkü Allah'ın verdiği söz gerçekleşecektir. Dolayısıyla, onlara vadettiğimiz azabın bir kısmını ister sana **bu dünyadayken** gösterelim, isterse **bunları göstermeden** seni vefat ettirelim, **bu bir şeyi değiştirmez**; çünkü her halükarda hepsi Bize döndürülecekler!

---

[13] Lafzen: "*ilerde*" Yani, Hesap Gününde...

[14] Lafzen: "*meğer, biz geçmişte herhangi bir şeye tapmıyormuşuz*"

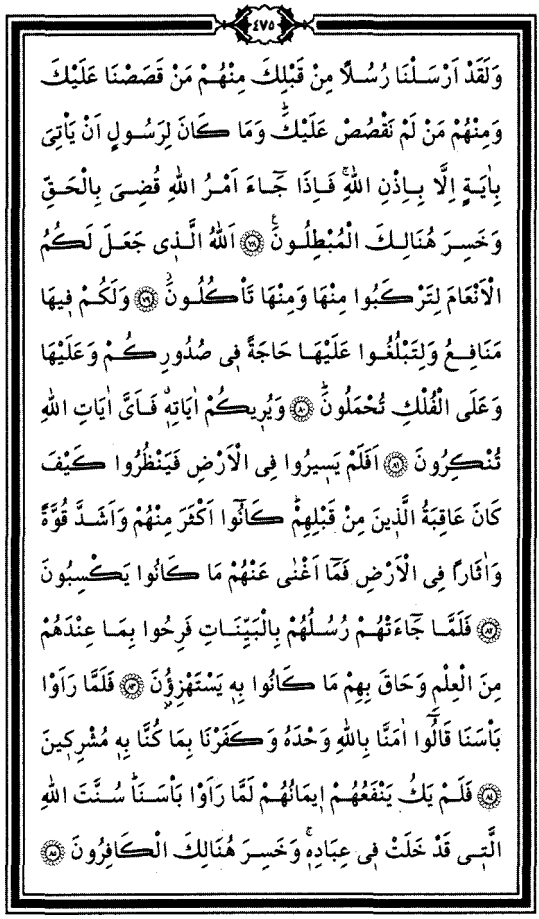
٤٧٥

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ
وَمِنْهُمْ مَنْ لَمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۚ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ اَنْ يَاْتِيَ
بِاٰيَةٍ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ ۚ فَاِذَا جَاۤءَ اَمْرُ اللّٰهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ
وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ۝ اَللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
الْاَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ ۝ وَلَكُمْ فِيهَا
مَنَافِعُ وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا
وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ ۝ وَيُرِيكُمْ اٰيَاتِهِ ۖ فَاَيَّ اٰيَاتِ اللّٰهِ
تُنْكِرُونَ ۝ اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا اَكْثَرَ مِنْهُمْ وَاَشَدَّ قُوَّةً
وَاٰثَارًا فِي الْاَرْضِ فَمَا اَغْنٰى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ
۝ فَلَمَّا جَاۤءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ
مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ۝ فَلَمَّا رَاَوْا
بَاْسَنَا قَالُوا اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ
۝ فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ اِيمَانُهُمْ لَمَّا رَاَوْا بَاْسَنَا ۖ سُنَّتَ اللّٰهِ
الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ ۖ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ۝

78. Gerçek şu ki **ey Muhammed**, Biz senden önce de peygamberler gönderdik; onların bir kısmından sana söz ettik, bir kısmındansa söz etmedik. Hiçbir peygamber Allah'ın izni olmadan bir mucize ortaya koyamaz. Allah'ın iradesi tecelli ettiği zaman, karar adaletle yerini bulur ve saçma sapan şeylerin ardına düşenler oracıkta hüsrana uğrarlar.

79-81. Bir kısmını binmeniz, bir kısmını da yemeniz için evcil hayvanları sizin için yaratan Allah'tır. Ayrıca onlarda sizin için **başka** faydalar da vardır; **Biz onları** sizin ihtiyaç gördüğünüz **pek çok alanda** yararlanmanız için **yarattık**. Örneğin[15], gemilerin üzerinde olduğu gibi onların üzerinde de yaşamınızı sürdürürsünüz[16]. İşte Allah size yarattığı harikaları gösteriyor; **her şey ortadayken**, Allah'ın yarattığı bunca harikadan hangisini inkâr edebilirsiniz?

82. Onlar yeryüzünde gezip dolaşıp da kendilerinden önceki **inkârcıların** akibetinin nasıl olduğuna hiç bakmıyorlar mı? Oysa onlar kendilerinden hem daha kalabalık hem de daha güçlüydüler. Üstelik de yeryüzünde çok büyük medeniyetler kurmuşlardı. Buna rağmen sahip oldukları imkânlar onları kurtarmaya yetmedi.

83-85. Nitekim kendilerine yollanılan peygamberler hakikati apaçık bir şekilde ortaya koyan kanıtları getirdiklerinde sahip oldukları bilgiye güvenerek **küstahça** böbürlenmişlerdi; **ama** alaya aldıkları azap kendilerini kuşatıverdi. Azabımızı görünce, "Biz Allah'ın Tek olduğuna inandık! Allah ile birlikte tanrı edindiğimiz varlıklara **inanmayı** terk ettik!" dediler. Ancak, azabımızın farkına vardıklarında iman etmiş olmalarının kendilerine hiçbir yararı olmadı. **Bu**, Allah'ın **böyle davranan** kulları için her zaman uyguladığı bir kuraldır. İşte kâfirler oracıkta hüsrana uğradılar.

---

[15] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l-âm* kabul ederek çevirdik.

[16] Lafzen: "*hem onların üzerinde hem de gemilerin üzerinde taşınırsınız*"

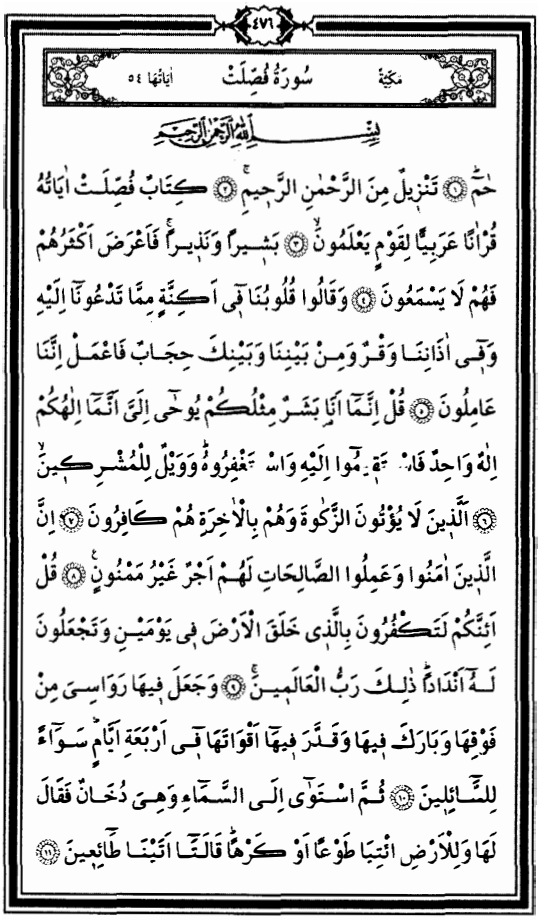

FUSSİLET SÛRESİ (41)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 54 ayettir. Adını, 3. ayette geçen Kur'an'ın mesajlarının apaçık ifade edildiğini anlatan "fussilet" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Ha. Mim. **Bu Kur'an**, merhameti sınırsız olan Rahman tarafından peyderpey indirilmiştir.

3-4. **Bu Kur'an, düşünmesini** bilen bir toplum için, **onları cennetle** müjdeleyip **cehennemle** uyarsın diye, **hem anladıkları dilde, yani** Arapça bir hitabe[1] **olarak indirilmiş ve hem de ayetleri** ayrıntılı bir şekilde açıklanmış bir Kitap'tır. Hal böyleyken onların çoğu **yine de** ondan yüz çeviriyorlar. Çünkü onlar **gerçekleri** duymak istemiyorlar[2].

5. Ve diyorlar ki: Kalplerimiz bizi davet ettiğin **her** şeye kapalı. Kulaklarımızda da tıkaç[3] var. Ayrıca, seninle bizim aramızda bir engel var(!) Bu yüzden, sen **ne yapacaksan** yap; biz bildiğimizi okumaya devam edeceğiz[4]!

6-7. De ki onlara: Ben de sizin gibi **ölümlü** bir insanım; ancak bana, İlahınızın Tek İlah olduğu vahyediliyor. Bu yüzden dosdoğru bir şekilde Ona yönelin ve ondan bağışlanma dileyin. Allah'ın yanısıra başka varlıkları ilah edinenlerin vay başına gelecek olana! Böyleleri karşılıksız yardımda bulunmazlar[5]; çünkü onlar ahireti inkâr ediyorlar.

8. Oysa iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlere kesintisiz bir mükâfat vardır.

9. De ki: Siz yeryüzünü iki aşamada yaratan Allah'ı gerçekten inkâr mı ediyorsunuz? **O Allah** tüm varlıklar âleminin Rabbi iken, Ona denk güçler **olduğunu mu** varsayıyorsunuz?

10-11. Hâlbuki O, yeryüzünün üzerinde **kocaman kütleler halinde** sabit **dağlar** yerleştirdi; onda sayısız nimetler **yarattı**; oradaki geçim imkânlarını ihtiyacı olanlar için eşit şekilde **paylaştırdı** ve **bütün bunları** dört aşamada **yarattı**. Sonra **sadece** bir duman halinde olan göğe yönelip **onu düzene soktu**. Ardından da, **göğe** ve yere, "Siz, ikiniz, ister gönüllü, ister gönülsüz **varlık alanına**[6] gelin!" diye buyurdu. Onlar da, "İsteyerek geldik!" dediler.

---

[1] Burada ***kur'anen*** lafzı ile ilahi mesajın özel adı (Kur'an-ı Kerim) değil, onun "okunan bir hitabe" olma vasfı kastedilmektedir.

[2] Lafzen: "*duymuyorlar*"

[3] Lafzen: "*ağırlık*"

[4] Lafzen: "*Sen yap, biz yapmaya devam edeceğiz*"

[5] Lafzen: "*zekâtı vermezler*" Zekât kelimesine verdiğimiz bu anlam için bak: Bakara: 43'ün dipnotu

[6] Eklenen açıklama ibaresi **Razi**'ye ait.

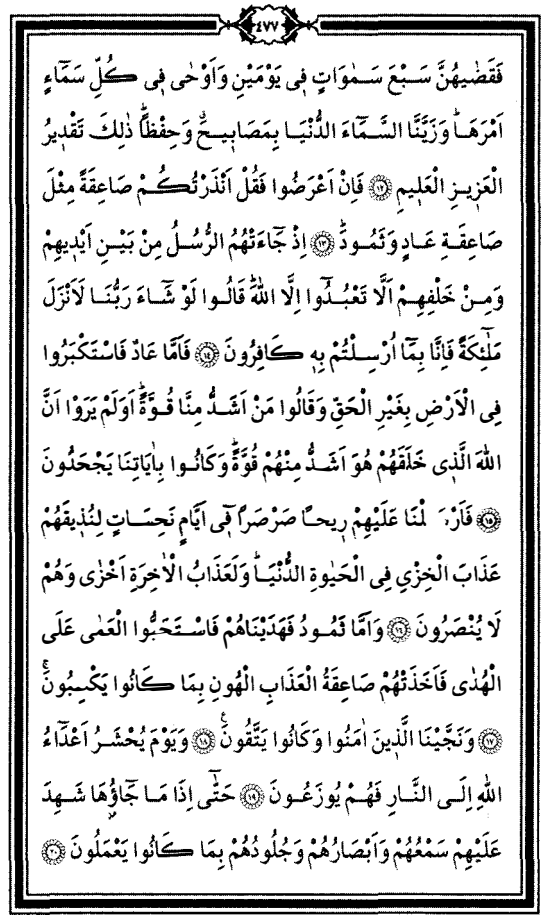
فَقَضٰىهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَاَوْحٰى فِي كُلِّ سَمَآءٍ
اَمْرَهَا ۭ وَزَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ ۚ وَحِفْظًا ۭ ذٰلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾ فَاِنْ اَعْرَضُوا فَقُلْ اَنْذَرْتُكُمْ صٰعِقَةً مِّثْلَ
صٰعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ اِذْ جَاۗءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْۢ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ
وَمِنْ خَلْفِهِمْ اَلَّا تَعْبُدُوٓا اِلَّا اللّٰهَ ۭ قَالُوا لَوْ شَاۗءَ رَبُّنَا لَاَنْزَلَ
مَلٰۗىِٕكَةً فَاِنَّا بِمَآ اُرْسِلْتُمْ بِهٖ كٰفِرُونَ ﴿١٤﴾ فَاَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا
فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ اَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ۭ اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّ
اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ اَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۭ وَكَانُوا بِاٰيٰتِنَا يَجْحَدُونَ
﴿١٥﴾ فَاَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِيْٓ اَيَّامٍ نَّحِسَاتٍ لِّنُذِيقَهُمْ
عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَلَعَذَابُ الْاٰخِرَةِ اَخْزٰى وَهُمْ
لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾ وَاَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنٰهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى عَلَى
الْهُدٰى فَاَخَذَتْهُمْ صٰعِقَةُ الْعَذَابِ الْهُوْنِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۚ
﴿١٧﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُ اَعْدَاۗءُ
اللّٰهِ اِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾ حَتّٰٓى اِذَا مَا جَاۗءُوهَا شَهِدَ
عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَاَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

12. Böylece onları iki aşamada yedi gök haline getirdi ve her göğe kendi görevini bildirdi. Biz dünyayı kuşatan göğü[7] ışıklarla donattık ve **orayı** güvenli **kıldık**. İşte bu, her şeyi bilen, eşi benzeri olmayan Yüce **Allah**'ın takdiridir.

13. **Ey Peygamber! Bütün bu gerçeklere rağmen** hâlâ **imandan** yüz çevirmeye devam ederlerse, de ki onlara: "Ben sizi Âd ve Semud **kavimlerinin başına düşen** yıldırımlara benzer bir yıldırıma karşı uyarıyorum!"

14. Nitekim o **kavimlere** peygamberler gelerek **iman etmeleri için** ellerinden geleni yapmışlar, uğraşıp didinmişler[8] **ve onlara "Gelin**, Allah'tan başkasına kulluk etmeyi bırakın!" **demişlerdi**. Ama onlar, "Eğer Rabbimiz **bunu** gerçekten isteseydi, bize **peygamber olarak insanları değil** melekleri gönderirdi. Bu yüzden, biz sizin bize getirdiğiniz **dini** kabul etmiyoruz!" diye cevap vermişlerdi.

15. Âd kavmine gelince... Onlar yeryüzünde hiçbir hak hukuk tanımadan büyüklük duygusuna kapıldılar ve "Bizden daha güçlü kim varmış!" diyerek **böbürlendiler. Baksana şunlara**! Onları yaratan Allah'ın kendilerinden daha güçlü olduğunu görmüyorlar mı? **Bu gerçek ortadayken**, yine de onlar mesajlarımızı inatla reddetmeyi sürdürdüler.

16. Sonunda Biz de onların üzerine o uğursuz günlerde dondurucu bir soğuk gönderdik. Böylece onlara, - daha dünyada yaşarken - rezil rüsva olmanın acısını tattırdık. Onların öte dünyadaki azabı daha da aşağılayıcı olacak ve onlara yardım eden de bulunmayacak.

17-18. Semud kavmine gelince... Biz onlara doğru yolu gösterdik, ama onlar körlüğü doğru yola tercih ettiler. Ve bu yüzden onlar, yaptıkları **kötülüklerin** karşılığı olarak rezil rüsva eden yıldırımların azabına uğradılar. Ancak Biz, iman eden ve **kulluğunda** samimi olanları kurtardık.

19-20. O gün Allah'ın düşmanları derdest edilerek ateşe doğru topluca sevk edilecekler. Nihayet oraya vardıklarında, kulakları, gözleri ve derileri **dünyada iken** yaptıkları **kötülüklere** şahitlik edecek.

---

[7] Lafzen: "*dünya semasını*" veya "*en yakın göğü*"

[8] Lafzen: "*önlerinden ve arkalarından peygamberler gelmişti*" Yani, imam etmeleri için ellerinden geleni yapmışlar, uğraşıp didinmişler, her çareye başvurmuşlardı. (Bak: **Razi**) Ya da, bilip kavrayabildikleri veya bilip kavrayamadıkları (gaybi) konuları anlatmışlardı.

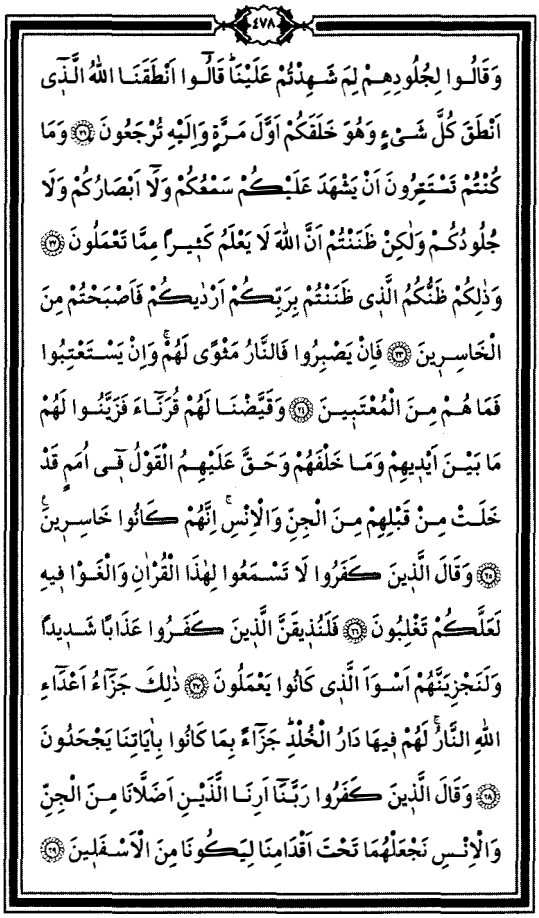

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا ۖ قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي
أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا
كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا
جُلُودُكُمْ وَلَٰكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾
وَذَٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ
الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ۖ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا
فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾ وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ
مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ
خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ
﴿٢٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ
لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾ فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ
اللَّهِ النَّارُ ۖ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ ۖ جَزَاءً بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ
﴿٢٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذَيْنِ أَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ
وَالْإِنْسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

21. Derilerine, "Neden bizim aleyhimize şahitlik ettiniz?" diyecekler. **Derileri de**, "Her şeyi konuşturmaya güç yetiren Allah bizi **de** konuşturdu!" diyecek, "Sizi yoktan var eden Odur; hepiniz ona döneceksiniz!"

22. Bir zamanlar siz, kulaklarınızın, gözlerinizin veya derilerinizin sizin aleyhinizde şahitlik etmesini **ciddiye almayarak günahlarınızı** gizlemeye gerek bile duymuyordunuz. Çünkü siz, Allah'ın, sizin işlediğiniz **günahlardan** haberi olmayacağını[9] sanıyordunuz!

23. Bakın işte, Rabbiniz hakkında sahip olduğunuz bu düşünce sizi helaka sürükledi ve kendinizi hüsrana uğrayanların arasında buldunuz.

24. Şimdi **dayansınlar** dayanabilirlerse! Onların yeri ateş olacak. Bundan böyle **Allah'ı** hoşnut etmek isteseler de, onlardan hoşnut olunmayacaktır[10].

25. Biz onlara **kendilerini baştan çıkaracak** arkadaşlar[11] musallat ettik, **bu arkadaşlar** onlara her tür[12] **kötülüğü** güzel gösterdi. Ve böylece de, onlar hakkında, - kendilerinden önce gelip geçmiş olan insan ve cin toplulukları için de geçerli olan - **Allah'ın, suçluları cezalandıracağına dair verdiği** söz gerçekleşti ve onlar hüsrana uğradılar.

26. İnkârcılar dediler ki: "Bu Kuran'ı dinlemeyin! Onun hakkında ileri geri konuşun; belki bu sayede onun etkisini önlersiniz!" [13]

27-28. Bu yüzden Biz de inkarcılara mutlaka şiddetli bir azap taddıracağız; ve onları kesinlikle yaptıklarının en kötüsüyle cezalandıracağız. Allah'ın düşmanlarının cezası ateştir. Mesajlarımızı bilerek inkâr ettikleri için içerisinde sonsuza kadar kalacakları **ateş**, yurtları olacak onların!

29. O vakit inkârcılar diyecekler ki: "Rabbimiz! **Ne olur, şu** insanlardan ve cinlerden **vaktiyle** bizi saptırmış olanları bir göster de, onları ayaklarımızın altına alıp **çiğneyelim! Bizden daha** rezil duruma düşsünler!"

---

9) Lafzen: "*bilmediğini*"

10) Lafzen: "*onlar hoşnut olunanlardan değildir.*"

11) ***Qurena*** (*Yakınlar*) Yani, insanı kötülük yapmaya yönlendiren kötü arkadaşlar yahut şeytani dürtüler.

12) Lafzen: "*önlerinde olanı ve arkalarında olanı*" Sözün bağlamı itibarıyla, her tür kötülüğün kastedildiği açıktır.

13) ***Lağiye*** veya ***lağâ*** fiilinin anlamı "boş ve anlamsız söz söylemek"tir. Yani o okunurken boş ve anlamsız sözler söyleyerek, laf kalabalığıyla gürültü üreterek onun insanlar üzerindeki etkisini önlemeye çalışın (lafzen: belki galip gelirsiniz), denilmek istenmektedir. Müşriklerin, "Bu, Muhammedin kendi sözü!", "Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değil!", "Bunlar bir şairin şiirleri" , "Bunlar hayal ve vehim ürünü şeyler" vs. gibi Kuran hakkında söyledikleri mesnetsiz sözlere yapılan bir atıf.

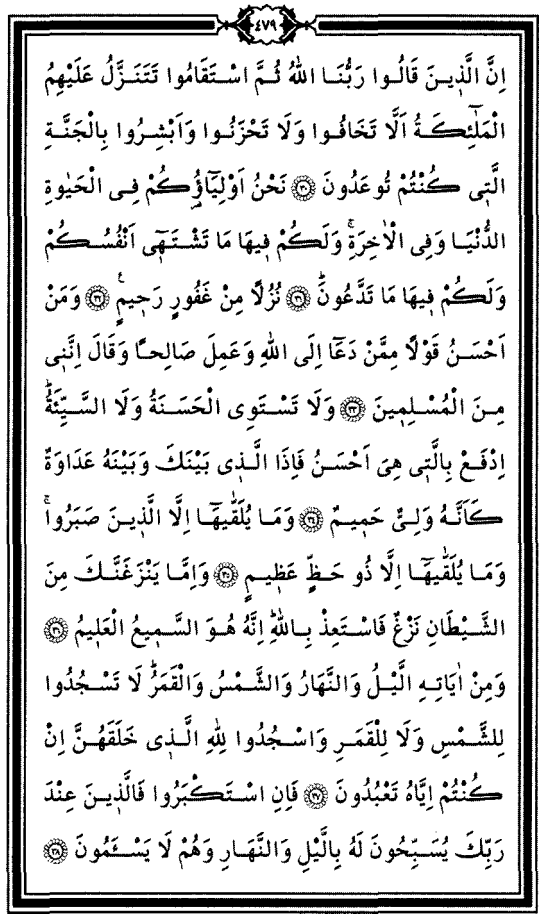
٤٧٩
إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ
الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ
الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ۝ نَحْنُ أَوْلِيَاؤُكُمْ فِي الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ ۖ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ۝ نُزُلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ۝ وَمَنْ
أَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي
مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۝ وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ
ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ
كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ۝ وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا
وَمَا يُلَقَّاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ۝ وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ
الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ ۖ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝
وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۚ لَا تَسْجُدُوا
لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِنْ
كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ ۝ فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ
رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ۝

30-32. Ancak, "Rabbimiz Allah'tır!" deyip, sonra da bu istikamette sapmadan yürüyen kimselere melekler gelip, "Korkmayın ve üzülmeyin!" diyecekler, "Size vadedilen cennet müjdesiyle sevinin! Biz sizin hem dünya hayatında **dostlarınızdık**; hem de ahirette dostlarınızız. Merhameti **ve** affı sınırsız olan **Allah**'ın bir ikramı olarak, **cennette** canınızın çektiği her şeye kavuşacaksınız; istediğiniz her şey sizin olacak."

33-34. İnsanları Allah'a çağıran; **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyen ve "Ben kesinlikle müslümanlardanım!" diyen kimseden daha güzel sözlü kim olabilir? İyilikle kötülük elbette aynı değildir! Öyleyse, sen kötülüğe en güzel şekilde karşılık ver; **böyle yaparsan**, bir de bakmışsın ki, daha önce aranızda düşmanlık olan kimse en yakın dostun oluvermiş!

35-38. Ancak bu **özellik** sadece sabretme **olgunluğunu** gösterenlere verilmiştir; **yani**, büyük bir fazilet[14] sahibi olanlardan başka kimseye verilmemiştir. Bu yüzden, eğer **öfkelenmen için** şeytan seni kışkırtacak olursa, ondan Allah'a sığın. Çünkü O, **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir. Gece ve gündüz, güneş ve ay sadece Onun **kudretinin** göstergeleridir. Güneşe ve aya secde etmeyin; eğer **gerçekten** Allah'a kulluk etmek istiyorsanız, sadece onları yaratan Allah'a secde edin. Eğer bunu kibirlerine yedeiremezlerse, **şunu bilsinler ki**, Allah'ın yanında, gece gündüz bıkmadan usanmadan Onu övgüyle anan nice kimseler vardır.

[14] Lafzen: "*pay / nasip*"

﴿٤٨﴾

وَمِنْ اٰيَاتِهٖٓ اَنَّكَ تَرَى الْاَرْضَ خَاشِعَةً فَاِذَآ اَنْزَلْنَا عَلَيْهَا
الْمَآءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ ۭ اِنَّ الَّذِيْٓ اَحْيَاهَا لَمُحْيِ الْمَوْتٰى ۭ
اِنَّهٗ عَلٰي كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۝ اِنَّ الَّذِيْنَ يُلْحِدُوْنَ فِيْٓ اٰيٰتِنَا
لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا ۭ اَفَمَنْ يُّلْقٰى فِي النَّارِ خَيْرٌ اَمْ مَّنْ يَّاْتِيْٓ اٰمِنًا
يَّوْمَ الْقِيٰمَةِ ۭ اِعْمَلُوْا مَا شِئْتُمْ ۙ اِنَّهٗ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ۝ اِنَّ
الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاۗءَهُمْ ۚ وَاِنَّهٗ لَكِتٰبٌ عَزِيْزٌ ۝ لَا
يَاْتِيْهِ الْبَاطِلُ مِنْۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهٖ ۭ تَنْزِيْلٌ مِّنْ حَكِيْمٍ
حَمِيْدٍ ۝ مَا يُقَالُ لَكَ اِلَّا مَا قَدْ قِيْلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ ۭ اِنَّ
رَبَّكَ لَذُوْ مَغْفِرَةٍ وَّذُوْ عِقَابٍ اَلِيْمٍ ۝ وَلَوْ جَعَلْنٰهُ قُرْاٰنًا
اَعْجَمِيًّا لَّقَالُوْا لَوْلَا فُصِّلَتْ اٰيٰتُهٗ ۭ ءَاَعْجَمِيٌّ وَّعَرَبِيٌّ ۭ قُلْ هُوَ
لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا هُدًى وَّشِفَاۗءٌ ۭ وَالَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ فِيْٓ اٰذَانِهِمْ وَقْرٌ
وَّهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۭ اُولٰۗىِٕكَ يُنَادَوْنَ مِنْ مَّكَانٍۢ بَعِيْدٍ ۝ وَلَقَدْ
اٰتَيْنَا مُوْسَى الْكِتٰبَ فَاخْتُلِفَ فِيْهِ ۭ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ
رَّبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۭ وَاِنَّهُمْ لَفِيْ شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيْبٍ ۝ مَنْ عَمِلَ
صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ اَسَاۗءَ فَعَلَيْهَا ۭ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيْدِ ۝

39. **Örneğin**, Allah'ın **kudretinin** göstergelerinden biri de şudur: Sen toprağı **çorak bir halde** boynu bükük görürsün. Biz onun üzerine gökten yağmur indirdiğimizde hemen canlanıp kabarır. **Toprağa** can veren elbette ölüleri de diriltir. Çünkü O her şeye kâdirdir.

40. Mesajlarımızın **anlamını** çarpıtanlar Bizden gizlenemezler. **Şimdi bu durumda**, ateşe atılmaya **mahkûm** edilen mi daha iyi bir durumdadır; yoksa Kıyamet Günü huzurumuza güvenle gelecek olan mı? Dilediğinizi yapın, acak **şunu bilin ki**, O yaptığınız her şeyi görüyor!

41-42. Onlar kendilerine gelen Uyarıyı inkâr ediyorlar. Oysa o, eşi benzeri olmayan yüce bir Kitap'tır. Gerçekliği olmayan mesnetsiz şeyler onun yanına bile yaklaşamaz[15]. O, bütün övgülere layık, herşeyi yerli yerince yapan **Allah** tarafından peyderpey indirilmiştir.

43. **Ey Muhammed**! Sana söylenilenler senden önceki peygamberlere söylenilenden başka bir şey değildir. Şunu bil ki, senin Rabbin bağışlayıcıdır; ama aynı zamanda, son derece acı bir azapla **cezalandırmaya da** kâdirdir.

44. Eğer Biz onu, Arapça dışındaki bir dille **okunup tebliğ edilen** bir hitabe[16] yapsaydık, bu sefer de, "Bunun ayetleri niçin konuşup anlaştığımız bir dilde değil?[17] **Peygamber** yabancı **bir dille anlatıyor, ama muhatapları** Arap! **Olacak şey mi bu**?" diye itiraz ederlerdi. **Ey peygamber!** De ki **onlara**: Bu **Kitap**, iman edenler için hem bir rehber ve hem de bir şifa kaynağıdır. İmana yanaşmayanların ise kulaklarında **hakikati duymalarını engelleyen** tıkaçlar[18] vardır. Bu yüzden **Kur'an** onlara kapalı ve anlaşılmaz gelir. **Sanki** onlar, kendilerine çok uzaklardan seslenildiği **için duymayan** kimseler gibidir.

45. Gerçek şu ki, Biz Musa'ya Kitab'ı verdik; ama onlar onun hakkında anlaşmazlığa düştüler. Eğer Rabbinin daha önce konulmuş bir yasası olmasaydı derhal işleri bitirilirdi. Çünkü onlar, **bu Kitab'ın mesajlarının doğruluğu hakkında** iflah olmaz bir şüphe içindeydiler.

46. Kim **Allah'ın** güzel **gördüğü** bir amel işlerse, kendi hayrına olur; kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin hiç kimseye en ufak bir haksızlıkta bulunmaz.

---

15) Lafzen: "*ne önünden ne de arkasından batıl yaklaşamaz*" Yani onun, gerçekliği olmayan mesnetsiz sözler içermesi bir yana, bu tür sözler onun yanına bile yaklaşamaz. Çünkü o mutlak hakikattir. Ayrıca, hiçbir güç, onun hakikatlerinden birisini ibtal edemeyeceği gibi, ona gerçekliği olmayan mesnetsiz herhangi bir şey de ekleyemez. Çünkü o korunmuştur.

16) Lafzen: "*yabancı dille okunup tebliğ edilen bir hitabe*" Burada ***kur'anen*** lafzı ile ilahi mesajın özel adı (Kur'an-ı Kerim) değil, onun "okunan bir hitabe" olma vasfı kastedilmektedir.

17) Lafzen: "*Bunun ayetleri açık ve anlaşılır olsaydı ya!*"

18) Lafzen: "*ağırlık*"

٤٨١

اِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ اَكْمَامِهَا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ اُنْثٰى وَلَا تَضَعُ اِلَّا بِعِلْمِهٖ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ اَيْنَ
شُرَكَآءِىْ قَالُوٓا اٰذَنّٰكَ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ ۝ وَضَلَّ عَنْهُمْ
مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ۝ لَا
يَسْـَٔمُ الْاِنْسَانُ مِنْ دُعَآءِ الْخَيْرِ وَاِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَؤُسٌ
قَنُوطٌ ۝ وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّآءَ مَسَّتْهُ
لَيَقُولَنَّ هٰذَا لِىْ وَمَآ اَظُنُّ السَّاعَةَ قَآئِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ اِلٰى
رَبِّىٓ اِنَّ لِىْ عِنْدَهُ لَلْحُسْنٰى فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا
عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ۝ وَاِذَآ اَنْعَمْنَا عَلَى
الْاِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَا بِجَانِبِهٖ وَاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَآءٍ
عَرِيضٍ ۝ قُلْ اَرَاَيْتُمْ اِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهٖ
مَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِى شِقَاقٍ بَعِيدٍ ۝ سَنُرِيهِمْ اٰيَاتِنَا
فِى الْاٰفَاقِ وَفِىٓ اَنْفُسِهِمْ حَتّٰى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ
اَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ اَنَّهٗ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ۝ اَلَآ اِنَّهُمْ
فِى مِرْيَةٍ مِنْ لِقَآءِ رَبِّهِمْ اَلَآ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَىْءٍ مُحِيطٌ ۝

47-48. **Son** Saat'in[19] **ne zaman geleceğini** bilmek Onun elindedir. Onun bilgisi olmadan ne bir meyve kabuğundan çıkar, ne de bir dişi gebe kalır yahut doğurur. O Gün **Allah** onlara, "Hani" der, "Benimle birlikte Tanrı kabul ettiğiniz varlıklar nerede şimdi?" Onlar da, "İtiraf ediyoruz ki, bizden hiç kimse onları görmedi!" diyecekler. Çünkü vaktiyle kendilerine yalvarıp yakardıkları o varlıklar **gözden** kaybolacaklar; ve onlar kendileri için hiçbir kaçış imkanı olmadığını anlayacaklar.

49. İnsan çıkarına olan şeyleri istemekten bıkıp usanmaz. Ama kötü bir şeyle karşılaşınca hemen endişeye kapılarak ümitsizliğe düşer.

50. Başı dara düştükten sonra merhamet edip kendisine rahata kavuştursak, **şükredeceğine**, "Bu zaten benim hakkımdı!" der. Ayrıca, "Ben zaten kıyametin kopacağını da sanmıyorum. Ama ola ki kıyamet kopar da ben Rabbime döndürülürsem, Onun katında daha güzel şeylerle karşılaşacağıma eminim!" **diye de ukalalık eder. Beklesinler bakalım!** Biz o inkarcılara yaptıkları her şeyi tek tek söyleyeceğiz; ve onlara ağır bir azap tattıracağız.

51. İnsanoğlu **böyle işte**; kendisine bir nimet bahşettiğimizde, hemen şımarıp **Bize** sırt çeviriyor; ama başına bir bela gelirse **yine Bize** yalvarıp yakarıyor.

52. De ki: Hiç düşünüyor musunuz? Ya inkâr ettiğiniz bu Kur'an gerçekten Allah'tan gelmişse; **o zaman haliniz ne olur?** Bu derece sert[20] bir muhalefet sergileyenden daha sapık kim olabilir?

53. Vakti geldiğinde onlara hem kendi iç dünyalarında hem de evrenin derinliklerinde var olan **kudretimizin** işaretlerini göstereceğiz; böylece **bu ilahi mesajın bir** hakikat olduğunu ayan beyan görecekler[21]. Rabbinin her şeye tanık olması yeterli değil mi?

54. Bakın! Onlar **Kıyamet Günü** Rablerine kavuşacaklarından emin değiller. Kendinize gelin! O her şeyi kuşatır.

[19] Dünyanın sonunun

[20] Lafzen: "*uzak*"

[21] Lafzen: "*onlar için apaçık olacak*"

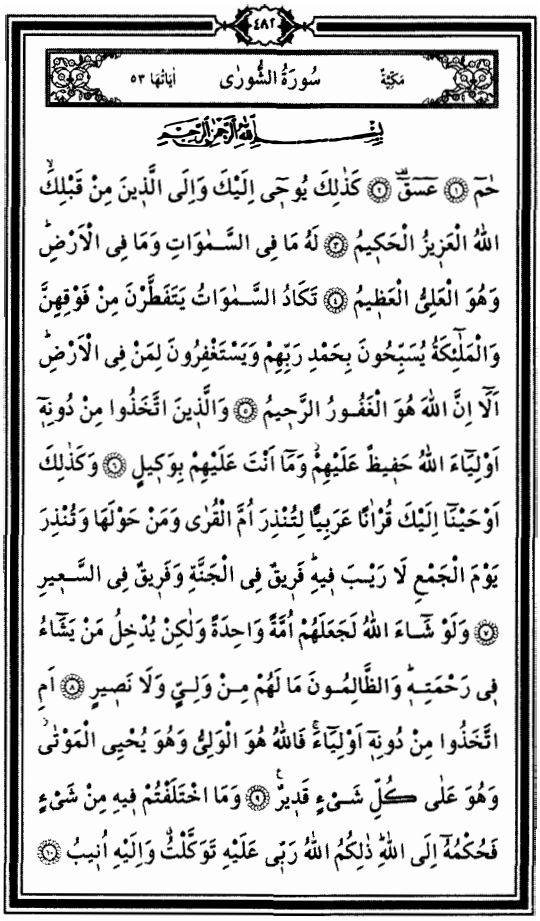
٤٨٢

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الشُّورَىٰ آيَاتُهَا ٥٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

حٰمٓ ۝ عٓسٓقٓ ۝ كَذَٰلِكَ يُوحِيٓ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ
اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ لَهُۥ مَا فِي السَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ۝ تَكَادُ السَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِن فَوْقِهِنَّ
وَالْمَلَٰٓئِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَن فِي الْأَرْضِ
أَلَآ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۝ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِۦٓ
أَوْلِيَآءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ۝ وَكَذَٰلِكَ
أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا لِّتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ
يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ
۝ وَلَوْ شَآءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً وَلَٰكِن يُدْخِلُ مَن يَشَآءُ
فِي رَحْمَتِهِۦ وَالظَّٰلِمُونَ مَا لَهُم مِّن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ۝ أَمِ
اتَّخَذُوا مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ فَاللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِ الْمَوْتَىٰ
وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِن شَيْءٍ
فَحُكْمُهُۥٓ إِلَى اللَّهِ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ۝

ŞÛRÂ SÛRESİ (42)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 53 ayettir. Adını, Müslümanların, aralarındaki işleri danışma ile yapmaları gerektiğinden söz eden 38. ayetteki "şûra" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Ha. Mim. Ayn. Sin. Kâf.

3-4. **Allah,** sana ve senden önceki **peygamberlere** işte böyle vahyediyor. Çünkü O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir. Göklerde ve yerde olan her şey Onundur. O, çok Yücedir, çok Büyüktür.

5. Gökler, **Allah korkusundan** neredeyse üst tarafından çatlayacaktı. Melekler Rablerine hamd ederek Onun adını övgüyle dile getiriyorlar ve yeryüzündekiler için bağışlanma diliyorlar. Bakın! Allah gerçekten çok merhametli, çok bağışlayıcıdır.

6. Allah'tan başka varlıkların himayesine girenleri Allah sürekli izlemektedir. Sen onların yaptıklarından sorumlu değilsin!

7. İşte böyle! **Bütün** şehirlerin anası **olan Mekke**'yi ve çevresindekileri uyarman ve **varlığı hakkında** en küçük bir şüphe olmayan **öte dünyadaki** Toplanma Günü'nü **onlara** hatırlatman için, Biz sana Arapça okunan bir hitabe[1] vahyettik. **O gün**, bazıları cennette olacak, bazıları ise ateşte.

8. Eğer Allah isteseydi hepsini tek bir topluluk haline getirebilirdi. Ancak O, dilediğini rahmetine ulaştırır. Zalimlere gelince, onları himaye edebilecek birisi de yoktur, arka çıkabilecek birisi de.

9. Yoksa onlar, Allah'tan başka birilerinin himayesine mi giriyorlar? **Bakın,** gerçek hâmi Allah'tır. Çünkü ölüleri dirilten odur. O, her şeye kâdirdir.

10. İhtilafa düştüğünüz herhangi bir konuda, onun hükmünü **verme işi** Allah'a **aittir. De ki:** İşte benim Rabbim Allah **budur**! Ben sadece Ona dayanıp güvendim ve her zaman Ona yönelirim!

[1] Burada ***kur'anen*** lafzı ile ilahi mesajın özel adı (Kur'an-ı Kerim) değil, onun "okunan bir hitabe" olma vasfı kastedilmektedir.

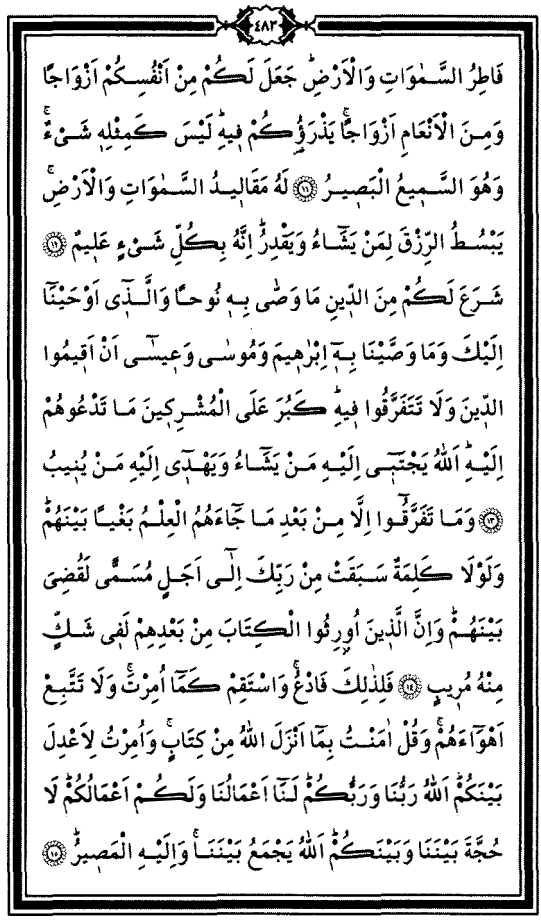
٤٨٢
فَاطِرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا
وَمِنَ الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًا يَذْرَؤُكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ
وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ اِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾
شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصّٰى بِهٖ نُوحًا وَالَّذِي اَوْحَيْنَا
اِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهٖٓ اِبْرٰهِيمَ وَمُوسٰى وَعِيسٰٓى اَنْ اَقِيمُوا
الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ
اِلَيْهِ اَللّٰهُ يَجْتَبِٓي اِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِٓي اِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ
﴿١٣﴾ وَمَا تَفَرَّقُٓوا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَٓاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ اِلٰٓى اَجَلٍ مُسَمًّى لَقُضِيَ
بَيْنَهُمْ وَاِنَّ الَّذِينَ اُورِثُوا الْكِتٰبَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ
مِنْهُ مُرِيبٍ ﴿١٤﴾ فَلِذٰلِكَ فَادْعُ وَاسْتَقِمْ كَمَٓا اُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ
اَهْوَٓاءَهُمْ وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتٰبٍ وَاُمِرْتُ لِاَعْدِلَ
بَيْنَكُمُ اَللّٰهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَٓا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ لَا
حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اَللّٰهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾

11. **O**, gökleri ve yeri yoktan var edendir. O sizin için, kendi hemcinslerinizden eşler yarattı; ve hayvanları da çiftler halinde yarattı. Bu şekilde üremenizi sağlıyor. Ona benzeyen hiçbir şey yoktur. O, **her şeyi** işitir; **her şeyi** bilir.

12. Göklerin ve yerin gizli sırlarının anahtarları Ona aittir. Dilediğine rızkı bol bol verir, dilediğine de ölçülü. Çünkü O, her şeyi bilir.

13. O, "Dinin **ilkelerini** ayakta tutun; bu konuda ihtilafa düşmeyin!" diye, dinle ilgili **ilkelerden** Nuh'a emrettiğini, sana[2] vahyettiğini, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya vasiyet ettiğini sizin için de **uyulması gereken** kesin bir yasa haline getirdi. Ama, Müşrikleri **uymaya** çağırdığınız **bu ilkeler**, kendilerine çok ağır geldi. **Oysa** Allah, **peygamberlik görevine**[3] dilediğini seçer[4] ve **onların getirdiği mesaja** gönülden bağlananları **da** hidayete erdirir.

14. **Önceki Kitapların tabilerine gelince**[5]; onlar kendilerine **ilahi** Bilgi ulaştıktan sonra, sırf aralarındaki kıskançlıktan dolayı birbirlerine düştüler. Eğer Rabbinin, daha önce, **onların cezasını** belli bir süreye kadar **erteleyeceğine dair verdiği** söz olmasaydı, kesinlikle aralarındaki hesap görülürdü. İşte **aynı şekilde**, öncekilerden Kitab'ı devralanlar, **şimdi** onun **öğretilerinin doğruluğu** hakkında **kendilerini** şüpheye düşüren büyük bir tereddüt içindeler.

15. İşte bunun için, sen, **bütün insanlığı bu dine** çağır ve kendin de sana emredildiği şekilde, doğru istikamette sapmadan yürü! Onların **şeytani** arzularına uyma; ve **onlara** de ki: Ben Allah'ın bütün vahyettiklerine inanıyorum! Sizin aranızda da adaletle davranmam emredildi. Allah hem bizim Rabbimizdir, hem de sizin! Bizim yaptıklarımızın karşılığını biz göreceğiz, sizin yaptıklarınızın karşılığını da siz! Şimdi aramızda tartışmaya gerek yok; nasıl olsa Allah aramızı bulacak. Çünkü dönüş sadece Onadır.

---

[2] Yani, Hz. Muhammed'e

[3] Bu tefsîrî ekleme için bak: **Razi**

[4] Bazı müfessirlere göre ise: "*Allah bu dine dilediğini seçer*" Ancak biz çeviriyi, Razi'nin yorumunu esas alarak yaptık.

[5] Allah yukarıda, din konusunda ihtilafa düşülmemesini emredince, sanki müşrikler tarafından şöyle bir sual varid oldu: Peki o zaman inananlar (yani Ehl-i Kitap) niçin bölük pörçük durumdalar: İşte bu cümle bu gizli soruya cevap sadedinde gelmiştir. (Bak: **Razi**)

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ
دَاحِضَةٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ
﴿١٦﴾ اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ ۗ وَمَا
يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾ يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا ۙ وَيَعْلَمُونَ
أَنَّهَا الْحَقُّ ۗ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي
ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾ اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ ۖ
وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ ﴿١٩﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ
نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ ۖ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ
مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ
شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنْ بِهِ اللَّهُ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةُ
الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۗ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ
﴿٢١﴾ تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ ۗ
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ ۖ
لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

16. Onun **çağrısı** kabul edildikten sonra, Allah hakkında **hâlâ** tartışmaya devam eden kimselere gelince, onların **öne sürdükleri** delillerin Rableri katında hiçbir geçerliliği yoktur. Onun gazabı üzerlerine çökecek ve şiddetli bir azaba uğrayacaklar.

17-18. Kitab'ı hakikatin ta kendisi olarak indiren ve **böylece insanlara doğruyla eğriyi ayırt edebilecekleri** bir Ölçü **veren** Allah'tır. Sen nerden bileceksin ki; belki de **Son** Saat[6] **çok** yakındır. Ancak onun **geleceğine** inanmayanlar - **alay edercesine** - onun **gelmesi** için acele edip duruyorlar. Oysa iman edenler, onun **yaklaşmasından** dolayı korkuya kapılıyorlar; çünkü onun gerçek olduğunu biliyorlar. Bakın! Onun hakkında tartışanlar kesinlikle derin bir sapıklık içindedirler!

19. Allah kullarına karşı çok merhametli davranır[7]; dilediğini dilediği şekilde rızıklandırır. Çünkü O, eşi benzeri olmayan Yüce bir Kudret sahibidir.

20. Kim öte dünyanın nimetlerini **elde etmek** isterse, Biz ona, **elde etmek istediği** nimetleri fazlasıyla veririz. Kim de **sadece bu** dünyanın nimetlerini isterse, ondan bir miktar kendisine veririz; ancak onun ahiret **nimetlerinden** bir payı olmaz.

21-22. Yoksa onlar, Allah'ın izin vermediği şeyleri, dinin **uyulması gereken** yükümlülükleri haline getiren tanrısal **bir takım** varlıklara mı inanıyorlar? Eğer Allah'ın, **azabı kıyamet gününe kadar** erteleyeceğine **dair önceden verdiği** söz olmasaydı, onların hesabı hemen görülürdü. Çünkü zalimler can yakıcı bir azabı hakettiler. **O vakit**, zalimlerin, işledikleri kötülükler yüzünden korkuyla titrediklerini görürsün. Ancak **korktukları** başlarına gelecek. Oysa iman edip Allah'ın güzel gördüğü ameller işleyenler **cennetin** çiçeklerle bezenmiş bahçelerinde olacaklar ve Rablerinin katından dilediklerine nail olacaklar. Bu gerçekten çok büyük bir ikramdır.

[6] Dünyanın sonu

[7] Lafzen: "*Latif'tir*" Yani, incelikle lütuf ve ihsanda bulunur; merhametli davranır.

٤٨٥

ذٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
قُلْ لَّآ اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبٰى وَمَنْ يَّقْتَرِفْ
حَسَنَةً نَّزِدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٢٣﴾ اَمْ يَقُولُونَ
افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا فَاِنْ يَّشَاِ اللّٰهُ يَخْتِمْ عَلٰى قَلْبِكَ وَيَمْحُ
اللّٰهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهٖ اِنَّهٗ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٢٤﴾
وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهٖ وَيَعْفُوا عَنِ السَّيِّـَٔاتِ وَيَعْلَمُ
مَا تَفْعَلُونَ ﴿٢٥﴾ وَيَسْتَجِيبُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَيَزِيدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ وَالْكَافِرُونَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ بَسَطَ
اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهٖ لَبَغَوْا فِي الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُّنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَّا يَشَٓاءُ
اِنَّهٗ بِعِبَادِهٖ خَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٢٧﴾ وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ
مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهٗ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٨﴾ وَمِنْ اٰيَاتِهٖ
خَلْقُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِنْ دَآبَّةٍ وَهُوَ عَلٰى
جَمْعِهِمْ اِذَا يَشَٓاءُ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾ وَمَآ اَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيبَةٍ فَبِمَا
كَسَبَتْ اَيْدِيكُمْ وَيَعْفُوا عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٠﴾ وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ
فِي الْاَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيرٍ ﴿٣١﴾

23. İşte bu, Allah'ın, iman edip **Kendisinin** hoşnut **kalacağı** ameller işleyen kullarına verdiği bir müjdedir. De ki: "**Bütün** bunlara karşılık, ben sizden bir ücret istemiyorum. Sadece akrabalık **ilişkilerinde** sevgiyle **davranılmasını** istiyorum.[8]" Kim bir iyilik yaparsa, Biz de onun **yaptığı** iyiliği çoğaltırız. Çünkü O, **kullarına karşı** çok bağışlayıcıdır, şükredene karşılığını verir.

24. Yoksa onlar, "**Muhammed** kendi yalanlarını Allah'a mâlediyor!" mu diyorlar? **Şayet bu söyledikleri doğru olsaydı, o vakit** Allah isterse senin kalbini hemencecik mühürleyiverirdi. Zira Allah, aslı astarı olmayan uydurmaları yok eder; hakikati ise kendi kelimeleriyle ortaya koyar. Çünkü O, kalplerin özünde olanları bilir.

25. Kullarının tevbesini kabul eden ve kötülükleri affeden Odur. O, bütün yaptıklarınızı bilir.

26. İman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlerin **duasına** karşılık verir ve **hatta** onlara **lütfunun bir göstergesi olarak** daha fazlasını da verir. Kâfirleri ise çetin bir azap beklemektedir.

27. Allah kullarına daha çok rızık verirse, onlar yeryüzünde **daha çok** küstahlaşırlar. Bu yüzden O, **rahmeti gereği** herkese dilediği kadar veriyor. Çünkü O, kullarının **ihtiyaçlarından** haberdardır; onları görür.

28. Kullarının bütün ümitlerini yitirmesinin ardından, **onlara olan** rahmetini göstermek üzere yağmuru yağdıran Odur. O fazlasıyla övgüye layık olan sığınılacak yegâne varlıktır.

29. Gökleri ve yeri ve de buralarda üretip çoğalttığı canlıları yaratması Onun **kudretini** gösteren işaretlerdir. Tabi ki, dilediği zaman onların hepsini bir araya getirmeye muktedir olan da Odur.

30. **Şunu bilin ki,** başınıza her ne musibet geliyorsa, bu kendi ellerinizle yapıp ettiklerinizin sonucudur. Kaldı ki **Allah bunların** pek çoğunu da affetmektedir.

31. **Şunu bilin ki,** Onun, yeryüzünde **sizi cezalandırmasını** asla engelleyemezsiniz. Allah'a karşı sizi himayesine alıp arka çıkacak hiçbir varlık yoktur.

[8] Bu ayet ile neyin kastedildiği konusunda müfessirler üç görüş ileri sürmektedirler: Birinci görüşe göre, Hz. Peygamber burada, ailesine (Ehl-i Beyt'e) karşı sevgi istemektedir. Bu durumda anlam "*Ben sadece Ehl-i Beyt'imi sevmenizi istiyorum*" Bu yorum Kelbi tarafından İbn Abbas'a dayandırılmaktadır. Zemahşeri de bu yorumu desteklemektedir. (Bak: **Keşşaf**) İkinci görüşe göre, Hz. Peygamber Mekkelilerden "en azından aralarında var olan akrabalık ilişkisini gözeterek kendisine karşı sert davranmamalarını" istemektedir. Bu yorum da Şa'bi tarafından İbn Abbas'a dayandırılmaktadır. Üçüncü

görüşe göre ise, burada kastedilen Allah'a yaklaştıracak amellerin sevilmesi istenmektedir. Bu durumda anlam: "*Ben sadece **Allah**'a yakın olmak istiyorum*" şeklinde olur. Bu yorum Hasan Basri'ye aittir. (Bak: **Razi**) Bize göre birinci yorum tarihsel açıdan problemli görünüyor. Zira surenin Mekki olduğu düşünülürse, burada Ehl-i Beyt sevgisine vurgu yapılması pek makul görünmüyor. Bilindiği kadarıyla tarihsel olarak Mekke döneminde Ehl-i Beyt'in sevilip sevilmemesinin tekabul ettiği herhangi bir durum söz konusu değildir. Üstelik bu dönemde, daha Hz. Ali ile Hz. Fatıma evlenmemişler, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin dünyaya gelmemiştir. Eğer bu ayet ile Hz. Peygamberin "yakınları"nın sevilmesi kastedilmişse, bunun kapsamı tarihsel dönem itibarıyla "Ehl-i Beyt" olarak bilinen kişilerle sınırlı kalmayacaktır. Kaldı ki, Hz. Peygamber'den varid olan Ehl-i Beyt ile ilgili onca haber söz konusuyken; müminler her gün namazlarında Ehl-i Beyt'e defalarca selat ve selam edip dururken Ehl-i Beyt sevgisinin gerekliliğini Mekki bir ayete dayandırmaya çalışmanın çok anlamlı olmadığını düşünüyoruz. Ehli Beyt'i sevmek, tarihsel açıdan problemli bir delile ihtiyaç duyurmayacak kadar çok delille sabit olan bir hususdur. Ayrıca, Esed'in de belirttiği gibi burada ***kurba*** terimi bir mülkiyet / aidiyet zamiriyle kullanılmamakta; bu da bunun peygambere özel değil, genel bir ifade olma ihtimalini güçlendiyor. İkinci yorum, - eğer Şa'bi'nin İbn Abbas'a atfen naklettiği rivayet sahihse - ayetin tarihsel bağlamına uygun düşmektedir. Bu görüş – rivayetin sahih olması koşuluyla - mümkün olabilir. Üçüncü yoruma gelince: Hasan-ı Basri'nin bu yorumu peygamberlerin Kur'an'da söz konusu edilen genel tavrına uygundur. Nitekim bu yorumu Furkan Sûresi 57. ayet de desteklemektedir. Bu yorum Elmalılı tarafından da tercih edilmektedir.

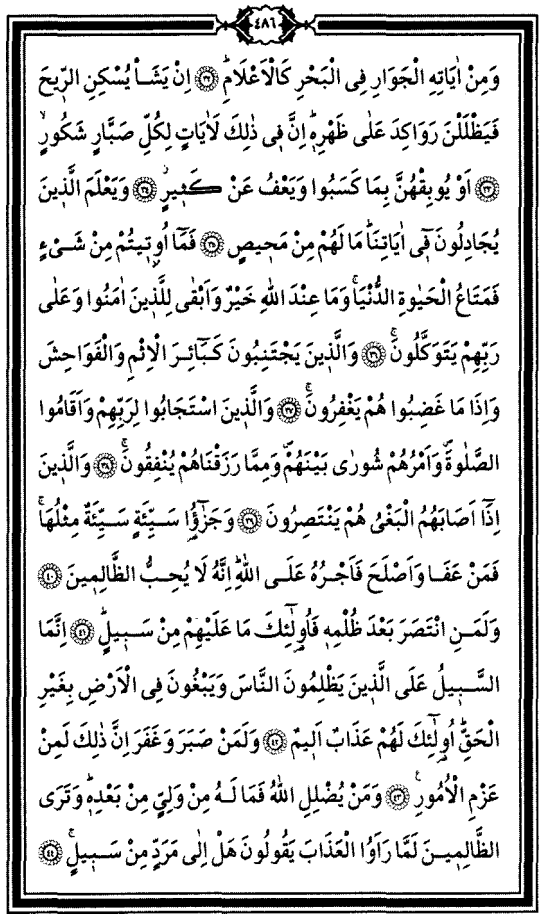

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الْجَوَارِ فِى الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ ۝ اِنْ يَّشَاْ يُسْكِنِ الرِّيحَ
فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلٰى ظَهْرِهٖ ۭ اِنَّ فِىْ ذٰلِكَ لَاٰيٰتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُوْرٍ
۝ اَوْ يُوْبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوْا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيْرٍ ۝ وَّيَعْلَمَ الَّذِيْنَ
يُجَادِلُوْنَ فِىْٓ اٰيٰتِنَا ۭ مَا لَهُمْ مِّنْ مَّحِيْصٍ ۝ فَمَآ اُوْتِيْتُمْ مِّنْ شَيْءٍ
فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا ۚ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّاَبْقٰى لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَلٰى
رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُوْنَ ۝ وَالَّذِيْنَ يَجْتَنِبُوْنَ كَبٰٓئِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ
وَاِذَا مَا غَضِبُوْا هُمْ يَغْفِرُوْنَ ۝ وَالَّذِيْنَ اسْتَجَابُوْا لِرَبِّهِمْ وَاَقَامُوا
الصَّلٰوةَ ۪ وَاَمْرُهُمْ شُوْرٰى بَيْنَهُمْ ۪ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ ۝ وَالَّذِيْنَ
اِذَآ اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُوْنَ ۝ وَجَزٰٓؤُا سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا ۚ
فَمَنْ عَفَا وَاَصْلَحَ فَاَجْرُهٗ عَلَى اللّٰهِ ۭ اِنَّهٗ لَا يُحِبُّ الظّٰلِمِيْنَ ۝
وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهٖ فَاُولٰۗىِٕكَ مَا عَلَيْهِمْ مِّنْ سَبِيْلٍ ۝ اِنَّمَا
السَّبِيْلُ عَلَى الَّذِيْنَ يَظْلِمُوْنَ النَّاسَ وَيَبْغُوْنَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ
الْحَقِّ ۭ اُولٰۗىِٕكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ ۝ وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ اِنَّ ذٰلِكَ لَمِنْ
عَزْمِ الْاُمُوْرِ ۝ وَمَنْ يُّضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهٗ مِنْ وَّلِيٍّ مِّنْۢ بَعْدِهٖ ۭ وَتَرَى
الظّٰلِمِيْنَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ يَقُوْلُوْنَ هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ مِّنْ سَبِيْلٍ ۝

32. Denizlerin üzerinde dağlar gibi akıp giden gemiler de **Onun kudretini** gösteren işaretlerdendir.

33. Eğer O dilese rüzgârı dindirir ve o zaman o gemiler denizin üzerinde hareketsiz bir şekilde kalıverirler. İşte bütün bunlarda, Allah'a çokça şükrederek, **zorluklara** sabreden kimseler için alınacak dersler vardır.

34. Veyahut da - işledikleri **kötülükler** yüzünden - gemilerin **içindekilerin hepsini** yok eder veya bir çoğunu bağışlar.

35. Mesajlarımızın **doğruluğunu** sorgulayanlar şunu bilsinler ki, onların kaçacak hiçbir yerleri yoktur.

36-39. **Unutmayın ki**, size ne verildiyse **sadece** bu dünya hayatında geçici bir zevk **almanız için verildi**. Bununla birlikte **şunu bilin ki**, iman edip sadece Rablerine güvenip dayananlar için Allah katında olan **mükâfat** hem daha hayırlı hem de daha kalıcı olacaktır. Böyleleri büyük günahlardan ve hayâsızlıklardan kaçınırlar. Öfkelendikleri zaman bile affetme erdemini gösterirler. Rablerinin çağrısına karşılık verirler ve namazı kılarlar. Onlar işlerini birbirine danışarak görürler; ve ayrıca kendilerine rızık olarak verilen şeylerden ihtiyaç sahiplerine verirler. Zulme uğradıklarında **birbirlerine** yardım ederek karşı koyarlar.

40-43. **Bilin ki**, bir kötülüğe karşılık olarak, ancak ona denk bir ceza verilebilir.[9] Bununla birlikte, kim bağışlamayı ve barışmayı tercih ederse onun mükâfatı Allah'a aittir. Çünkü Allah zalimleri sevmez. Kim de zulme uğradıktan sonra kendisini savunursa, bundan dolayı suçlanmaz. Ancak şu var ki, hak hukuk gözetmeden yeryüzünde gaddarca davranarak insanlara zulmedenler can yakıcı bir azabı hak ederler. Ama her kim sabreder ve bağışlarsa **çok güzel bir şey yapmış olur**. Zira bunlar gerçekten özen göstermeye değecek davranışlardandır.

44. **Bakın**! Allah kimin sapıklıkta kalmasına müsaade ederse[10], artık onu himaye edecek kimse bulunmaz. Sen **bu** zalimlerin, **Kıyamet Günü** azabı görür görmez, "Bu yoldan dönüş yok mu?" diye feryad etttiklerini göreceksin.

[9] Lafzen: "*Kötülüğün karşılığı bir o kadar kötülüktür*" Bak: Bakara:15'in dipnotu

[10] Lafzen: "*Allah kimi şaşırtır / saptırırsa*"

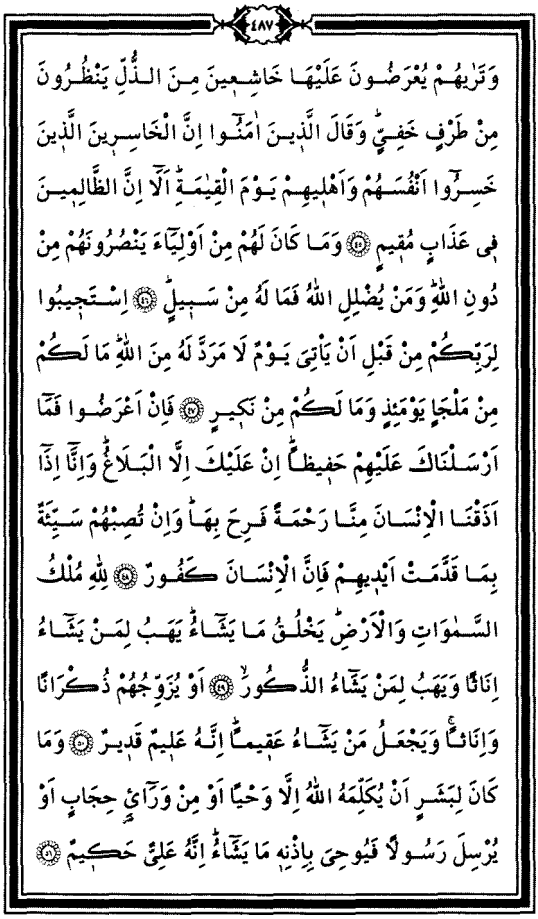

وَتَرٰىهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ
مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ
خَسِرُوٓا اَنْفُسَهُمْ وَاَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَلَآ اِنَّ الظّٰلِمِينَ
فِي عَذَابٍ مُقِيمٍ ۝ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ اَوْلِيَآءَ يَنْصُرُونَهُمْ مِنْ
دُونِ اللّٰهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ ۝ اِسْتَجِيبُوا
لِرَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَاْتِيَ يَوْمٌ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَكُمْ
مِنْ مَلْجَإٍ يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ ۝ فَاِنْ اَعْرَضُوا فَمَآ
اَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا اِنْ عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلَاغُ وَاِنَّآ اِذَآ
اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَرِحَ بِهَا وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ
بِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيهِمْ فَاِنَّ الْاِنْسَانَ كَفُورٌ ۝ لِلّٰهِ مُلْكُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ يَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ
اِنَاثًا وَيَهَبُ لِمَنْ يَشَآءُ الذُّكُورَ ۝ اَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا
وَاِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَنْ يَشَآءُ عَقِيمًا اِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ۝ وَمَا
كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلَّا وَحْيًا اَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ اَوْ
يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِاِذْنِهِ مَا يَشَآءُ اِنَّهُ عَلِيٌّ حَكِيمٌ ۝

45. Ve onların, - zavallı bir şekilde boyunlarını bükerek, göz ucuyla - **yardım edecek biri var mı acaba diye etrafa** bakına bakına cehenneme atıldıklarını göreceksin. İman edenler ise **birbirlerine şöyle** diyecekler: "Asıl mahvolanlar, Kıyamet Günü hem kendisi hem de ailesi mahvolacak olanlardır." Bakın! Zalimler gerçekten sürekli bir azabın içinde olacaklar, bundan şüpheniz olmasın!

46. Onların, Allah'a karşı kendilerini himaye edip koruyacak hiçbir dostları yoktur. Allah kimin sapmasına müsaade ederse, onun için hiçbir **kurtuluş** yolu bulunmaz.

47. Allah'tan kurtulmanızın mümkün olmadığı bir Gün gelip çatmadan Rabbinizin çağrısına karşılık verin! Zira o gün ne sığınacak bir yeriniz olacak, ne de inkara mecaliniz..

48. **Ey Peygamber**! Eğer onlar **senden** yüz çevirirlerse, **üzülme**! Çünkü Biz seni onlara muhafız olarak göndermedik! Senin görevin sadece **insanlara mesajımızı** duyurmaktır! **İnsanoğlu böyledir işte**! Biz ona katımızdan bir rahmet tattırdığımız zaman, buna sevinir; ancak başına kendi işledikleri **günahlar** yüzünden bir bela gelirse, o vakit onun nankörlükte had safhaya ulaştığını görürsün.

49-50. Göklerin ve yerin egemenliği Allah'a aittir. Dilediğini yaratır. Dilediğine kız çocukları bahşeder, dilediğine erkek çocuklar. Ya da, dilediğine kız ve erkek çocukları birlikte bahşeder. Dilediğini de kısır yapar. O **her şeyi** bilir, **her şeye** güç yetirir.

51. Allah **ölümlü** bir insanla ancak **ya doğrudan** vahyederek[11] konuşur; ya da bir perde arkasından[12], yahut Kendi izniyle, dilediğini **o insana** iletecek bir elçi aracılığıyla[13]. O her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

[11] Yani, vahyin, herhangi bir aracı olmaksızın direk peygamberin kalbine ilka edilmesi şeklinde.

[12] Yani, peygamberin bizzat bir ses halinde vahyi işitmesi şeklinde.

[13] Yani, peygambere vahyi bir meleğin getirmesi şeklinde.

52-53. **Ey Muhammed**! İşte sana buyruğumuzun ifadesi olan bir Hayat kaynağı[14] **vahyettik. Bu mesaj sana gelmeden önce**, sen Kitap nedir, iman nedir, bilmiyordun. Fakat Biz onu, kendisiyle kullarımızdan dilediğimizi doğru yola yönlendireceğimiz bir nur, **bir ışık** yaptık. Şüphesiz sen **onunla** insanları doğru yola yönlendireceksin; göklerde ve yerdeki her şeyin sahibi olan Allah'ın yoluna... **Unutmayın**! Bütün işler nihayetinde varıp Allah'a dayanır.

ZUHRUF SÛRESİ (43)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 89 ayettir. Adını, 35. ayetteki "altın / mücevher" anlamına gelen "zuhruf" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-4. Ha. Mim. **Hakikati** bütün açıklığıyla ortaya koyan Kitab'a andolsun ki, Biz onu düşünüp kavrayasınız diye Arapça okunan bir hitabe[1] yaptık. O, katımızdaki Ana Kitap'ın[2] içinde mevcut olan, hikmetle dolu çok yüce **bir bölümdür**[3].

5. **Ey inkârcılar**! Siz **kendi hayatınızı** anlamsızca tüketmeyi[4] benimsemiş bir toplumsunuz diye, Biz sizi uyarmaktan vaz mı geçeceğiz?

6-8. Önceki toplumlara da pek çok peygamber yolladık; ama onlar gelen her peygamberi alaya aldılar. Biz de bu yüzden, -**üstelik de** şimdikilerden daha güçlü **ol-**

٤٨

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ رُوحًا مِنْ اَمْرِنَا ۭ مَا كُنْتَ تَدْرِيْ مَا الْكِتٰبُ
وَلَا الْاِيْمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنٰهُ نُوْرًا نَّهْدِيْ بِهٖ مَنْ نَّشَاۗءُ مِنْ عِبَادِنَا ۭ
وَاِنَّكَ لَتَهْدِيْٓ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ۝ صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذِيْ لَهٗ مَا
فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۭ اَلَآ اِلَى اللّٰهِ تَصِيْرُ الْاُمُوْرُ ۝

مَكِّيَّة سُوْرَةُ الزُّخْرُف اٰيَاتُهَا ٨٩

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

حٰمٓ ۝ وَالْكِتٰبِ الْمُبِيْنِ ۝ اِنَّا جَعَلْنٰهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا
لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ۝ وَاِنَّهٗ فِيْٓ اُمِّ الْكِتٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ
حَكِيْمٌ ۝ اَفَنَضْرِبُ عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا اَنْ كُنْتُمْ
قَوْمًا مُّسْرِفِيْنَ ۝ وَكَمْ اَرْسَلْنَا مِنْ نَّبِيٍّ فِي الْاَوَّلِيْنَ
۝ وَمَا يَاْتِيْهِمْ مِّنْ نَّبِيٍّ اِلَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ۝
فَاَهْلَكْنَآ اَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَّمَضٰى مَثَلُ الْاَوَّلِيْنَ ۝
وَلَىِٕنْ سَاَلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ لَيَقُوْلُنَّ
خَلَقَهُنَّ الْعَزِيْزُ الْعَلِيْمُ ۝ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ الْاَرْضَ
مَهْدًا وَّجَعَلَ لَكُمْ فِيْهَا سُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ۝

dukları halde - onları helak ettik ve **böylece** onlar tarihin çöplüğünde kaybolup gittiler.[5]

9-10. **İşte böyle**! Şayet sen onlara "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, mutlaka, "**Her şeyi** bilen, eşi benzeri olmayan Yüce **Allah**!" diyeceklerdir. **Evet, aynen öyle! Bunları**, size yeryüzünü beşik yapan ve **gideceğiniz yere** varasınız diye sizin için yollar var eden **Allah yarattı**.[6]

---

14) Lafzen: "*ruh vahyettik*" Yani, "İlim, irade kaynağı gibi bir manevi hayat kaynağı olan Kur'an'ı vahyettik." Veya, "Ruh'ul-Emin olan Cebrail'i vahiy ile gönderdik." **Elmalılı, Hak Dini Kur'an Dili, VI/4265**

1) Burada ***kur'anen*** lafzı ile ilahi mesajın özel adı (Kur'an-ı Kerim) değil, onun "okunan bir hitabe" olma vasfı kastedilmektedir.

2) Lafzen: " *Kitapların Anası'nda*" Yani, Levh-i Mahfuz'da

3) Burada Kur'an'ın, Ana Kitap (***Ümmü'l - Kitap***) olan ***levh-i mahfuz***'un veya ***ilm-i ilahi***'nin içinde yer aldığı belirtilmektedir. Bu durumda Kur'an, Ana Kitab'a nispetle, onun hikmetle dolu yüce bir bir kısmı, bir bölümü, bir parçası olmaktadır.

4) Lafzen: "*israf edenler*". ***İsraf***, bu bağlamda, kişinin başta hidayet olmak üzere kendisine verilen nimetlerin kıymetini bilmemesi ve bu yüzden hayatını amacı dışında kullanarak heba etmesi anlamında kullanılmaktadır.

5) Lafzen: "Geçmişteki **bu kimselerin** yaşamları geçip gitti"

6) Yahut: "*Size yeryüzünü beşik yapan ve orada sizin için yollar var eden Odur. Belki **böylece bütün bunları düşünerek** doğru yola yönelirsiniz.*"

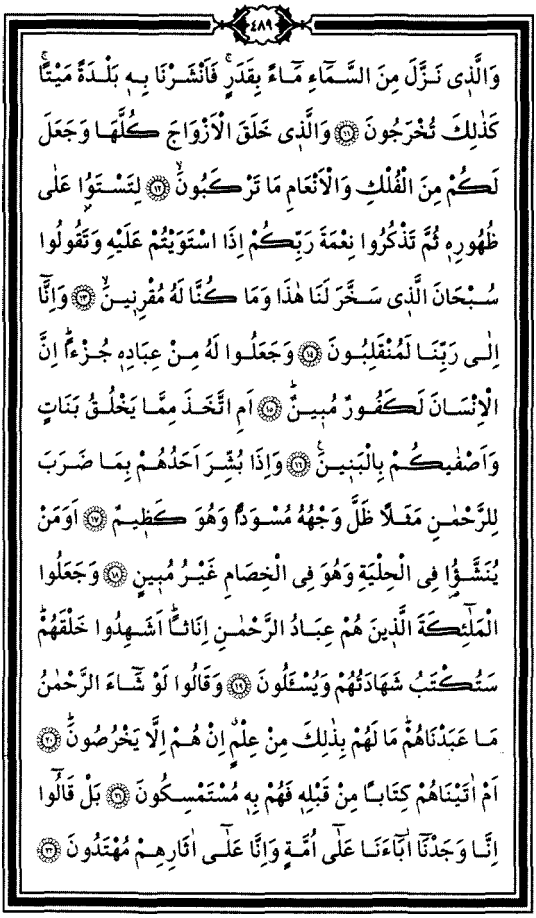
وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا
كَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾ لِتَسْتَوُوا عَلَىٰ
ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا
سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾ وَإِنَّا
إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾ وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ
الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ
وَأَصْفَاكُمْ بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ
لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾ أَوَمَنْ
يُنَشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾ وَجَعَلُوا
الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَٰنِ إِنَاثًا أَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ
سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَٰنُ
مَا عَبَدْنَاهُمْ مَا لَهُمْ بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾
أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾ بَلْ قَالُوا
إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

11. Gökten belli aralıklarla gerektiği kadar su indiren de Odur. İşte Biz onunla kurak bir memlekete **nasıl** hayat veriyorsak, siz de **öldükten sonra** aynı şekilde diriltileceksiniz.

12-14. Her şeyi türlü türlü yaratan Odur. Sizin için gemiler ve bindiğiniz hayvanlar var eden de **Odur. Bütün bunları**, onları kontrol altına alasınız[7] ve sonra da onlardan her yararlandığınızda Rabbinizin nimetini hatırlayarak, "Bunları bizim emrimize amade kılan **Allah**'ın şanı ne kadar yücedir; eğer O olmasaydı biz bunlara yaklaşamazdık bile! Biz nihayetinde Rabbimize döneceğiz!" diye **şükretmeniz** için **yaptı**.

15. Tuttular, Ona bir çocuk[8] isnat ettiler, **hem de** kullarından **birini! Böyle yapan bir** insan gerçekten apaçık bir şekilde nankörlük etmektedir.

16-18. Yoksa O, yarattığı kız çocuklarını kendisi **evlat** edindi de, erkek çocuklarını size mi bıraktı? Halbuki **kendileri onu** Rahman'a nispet etmekte bir sakınca görmezken, onlardan birisine **bir kızının olduğu** müjdelense **utançtan** yüzü simsiyah kesilir ve **öfkeden** yutkunur kalır. Ardından da, "**Nee!**" **diye şaşkınlıkla sorar**, "**Şimdi ben**, süsler içerisinde büyüyecek olan bir **kız babası** mı **oldum?**" Ve **böylece** o, **belli** belirsiz bir **iç** çatışmanın içine düşer.

19. Onlar, Rahman'ın kulları olan meleklerin de dişi olduğunu iddia ediyorlar. Yoksa onların yaratılışlarını mı gördüler? Onların bu iddiaları[9] kaydedilecek ve **vakti gelince hesabı** sorulacaktır.

20. Bir de kalkmışlar, "Rahman dilemeseydi biz onlara kulluk etmezdik!" diyorlar. Oysa onlar **Rahman'ın gerçekten** böyle bir şey **isteyip istemediği** konusunda hiçbir şey bilmiyorlar. Onlar sadece saçmalıyorlar.

21. Yoksa Biz kendilerine bundan önce **içerisinde böylesi şeylerin yer aldığı** bir kitap verdik de, onlar ona mı tabi oluyorlar?

22. Elbette ki hayır! Bilakis onlar, "Biz atalarımızı belli bir inanç sistemi üzerinde bulduk; tabi ki onların izinden gideceğiz!" diyorlar.

---

[7] Lafzen: "*sırtlarına oturasınız*" ***isteva*** fiilinin "oturmak" anlamının yanında "egemenliği altına almak" anlamı için bak: **Lisanu'l-Arab**

[8] Lafzen: "*bir parça*" Yani Ondan bir parça olan çocuk.

[9] Lafzen: "*şahitlikleri*"

٤٩٠

وَكَذٰلِكَ مَآ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِى قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ اِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَآ
اِنَّا وَجَدْنَآ اٰبَآءَنَا عَلٰٓى اُمَّةٍ وَاِنَّا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ مُقْتَدُونَ ﴿٢٣﴾ قَالَ
اَوَلَوْ جِئْتُكُمْ بِاَهْدٰى مِمَّا وَجَدْتُمْ عَلَيْهِ اٰبَآءَكُمْ قَالُوٓا اِنَّا بِمَآ
اُرْسِلْتُمْ بِهٖ كٰفِرُونَ ﴿٢٤﴾ فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ
عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾ وَاِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ لِاَبِيهِ وَقَوْمِهٖٓ اِنَّنِى
بَرَآءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾ اِلَّا الَّذِى فَطَرَنِى فَاِنَّهُ سَيَهْدِينِ ﴿٢٧﴾
وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِى عَقِبِهٖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾ بَلْ مَتَّعْتُ
هٰٓؤُلَآءِ وَاٰبَآءَهُمْ حَتّٰى جَآءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُبِينٌ ﴿٢٩﴾ وَلَمَّا
جَآءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هٰذَا سِحْرٌ وَاِنَّا بِهٖ كٰفِرُونَ ﴿٣٠﴾ وَقَالُوا لَوْلَا
نُزِّلَ هٰذَا الْقُرْاٰنُ عَلٰى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ ﴿٣١﴾ اَهُمْ
يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِى
الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجٰتٍ لِيَتَّخِذَ
بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ
﴿٣٢﴾ وَلَوْلَآ اَنْ يَكُونَ النَّاسُ اُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ
بِالرَّحْمٰنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾

23. **Ey Peygamber!** Senden önce peygamber[10] gönderdiğimiz memleketlerin şımarık zenginleri **de tıpkı bu müşrikler gibi**, "Biz atalarımızı bir dine mensup bulduk; tabi **ki** onların izinden gideceğiz!" demişlerdi.

24. **Bunun üzerine peygamberleri onlara "Nasıl yani?"** demişti, "Ben size babalarınızın izlediği yoldan daha doğrusunu getirmiş olsam **da mı bana uymayacaksınız?** Onlar da, **"Evet!"** demişlerdi, "Çünkü biz sizin getirdiğiniz **mesajların doğruluğunu** kabul etmiyoruz."

25. İşte bu yüzden Biz de onlardan intikamımızı aldık. Şimdi **o** yalancıların âkibeti nice oldu bir bak bakalım!

26-27. Bir zamanlar İbrahim babasına ve kavmine, "Benim" demişti, "sizin taptığınız **tanrılarla** hiçbir ilgim yok! Ben sadece beni yoktan yaratana **kulluk ederim**. Çünkü beni doğru yola iletecek olan Odur."

28. Ve **İbrahim Allah'tan başkasına kulluk etmemeyi** – belki **buna** yönelirler diye - kendisinden sonrakiler arasında da temel bir ilke haline getirdi.

29-31. Ama ne var ki, **uyan** olmadı. Buna rağmen Ben yine de bunları ve bunların atalarını – kendilerine hakikat ve **bu hakikati** bütün açıklığıyla anlatan bir peygamber gelinceye kadar – nimetlerimden faydalandırdım. Nihayetinde hakikat kendilerine ulaşınca, "Bunlar sadece büyüleyici **sözler**; biz bunlara inanmayız! Bu Kur'an'ın **normalde** Mekke ve Taif'in[11] ileri gelenlerinden birine inmesi gerekemez miydi?" dediler.

32. **Ne o**! Yoksa Rabbinin rahmetini onlar mı paylaştırıyor? **Nasıl ki** dünya hayatında geçim imkânlarını onlar arasında paylaştıran ve böylece - birbirlerine iş gördürebilsinler diye - bir kısmının konumunu **maddi bakımdan** diğerinden daha üstün hale getiren **Biz isek, aynı şekilde dilediğine manevi bağışlarda bulunan da** Biziz. Rabbinin **bu** rahmeti onların biriktirdikleri **servetten** daha hayırlıdır.

33. Eğer **sınırsız bir zenginlikle karşılaştıklarında** insanlar tek bir **şeytani** toplum haline gelmeyecek olsalardı, **şimdi** Rahman'ı inkâr edenlerin evlerinin çatılarını ve ona çıkacakları merdivenleri gümüşten yapardık.

[10] Lafzen: "*uyarıcı*"
[11] Lafzen: "*iki şehrin*"

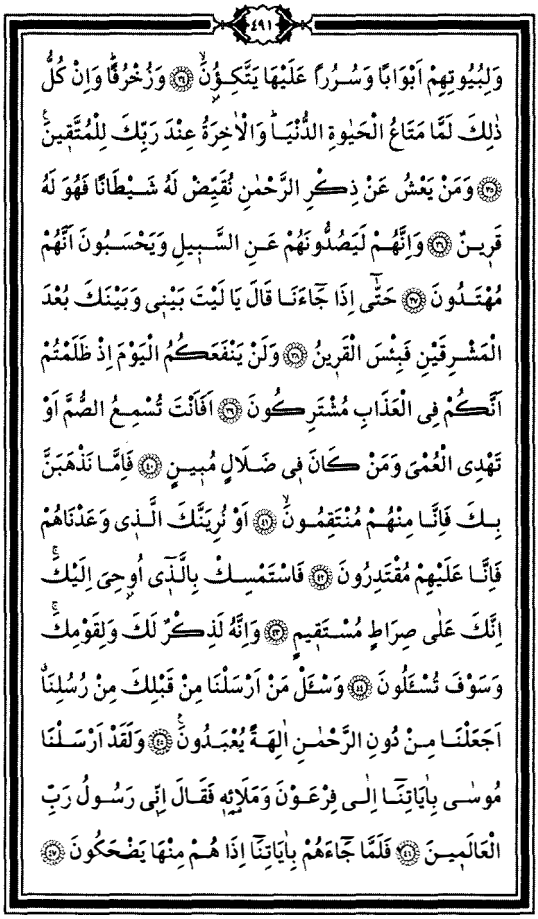

وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ ﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًا ۚ وَإِنْ كُلُّ
ذَٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ۚ وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ ۚ
﴿٣٥﴾ وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ
قَرِينٌ ﴿٣٦﴾ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ
مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ
الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾ وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ
أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ أَوْ
تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٠﴾ فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ
بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ۚ ﴿٤١﴾ أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ
فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾ فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ ۖ
إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَ ۖ
وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ﴿٤٤﴾ وَسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا ۖ
أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَٰنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ۚ ﴿٤٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا
مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ
الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

34-35. Ve **ayrıca** evlerinde **gümüş** kapılar, **gümüşten** koltuklar ve altından süs eşyaları **var ederdik**. Ancak bunların tümü, **bu** dünya hayatının gelip geçici zevk-ü sefa aracından başka bir şey değildir. Hâlbuki Rablerinin katında bulunan öte dünyanın **nimetleri,** Allah'a **kullukta** samimi olanları beklemektedir.

36-37. Her **kim** Rahman'ın uyarısını görmezden gelmeyi yeğlerse, Biz onun başına **insanlardan ve cinlerden** şeytani yoldaşlar[12] musallat ederiz ve onlar[13] kendisine çok yakın bir dost olur. Ve o **dostları** onları yoldan çıkarır, ama onlar kendilerini hâlâ doğru yolda sanırlar.

38. Ve nihayetinde o kişi Bizim **huzurumuza** geldiği vakit, **o yakın dostuna**, "**Keşke**" der, "**Sen bana bu kadar yakın olmasaydın**, keşke aramızda doğuyla batı kadar mesafe olsaydı!" **Böylesi** yakınlık ne kadar kötü **değil mi?**[14]

39. Ancak o gün **bunu anlamanızın** hiç bir yararı olmaz; çünkü siz **birlikte** zulmettiniz; **şimdi de** azabı birlikte çekeceksiniz.

40. **Ey Muhammed!** Sen hiç **hakikate** sağır kesilene **hakkı** işittirebilir misin; yahut **gerçeği görmek istemeyen** körü doğru yola yönlendirebilir misin; ya da sapıklığa iyice gömülmüş olanı **bundan kurtarabilir misin?**

41-42. **Şunu bil ki,** Biz seni ya **önce katımıza** alıp, ondan sonra onlardan intikamımızı alacağız; veya onlara vadettiğimiz **azabı** sana göstereceğiz. Biz buna elbette güç yetiririz.

43. Sana vahyettiğimiz **Kitab**'a sımsıkı sarılmaya devam et! Çünkü sen dosdoğru yoldasın!

44. Bu Kitap, hem senin için bir şeref **ve itibar kaynağıdır,** hem de kavmin için. Vakti gelince de ondan hesaba çekileceksiniz.

45. Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerin **tarihini** araştır[15] bakalım, Biz hiç Rahman'dan başka bir tanrıya tapınılmasına izin vermiş miyiz?

46-47. Gerçek şu ki, Biz Musa'yı mesajlarımızla Firavun'a ve onun ileri gelen adamlarına yolladık. **Musa** onlara, "Ben âlemlerin Rabbinin elçisiyim!" deyip, ardından onlara mesajlarımızı iletince, bu **söylediklerinden** dolayı ona güldüler.

---

[12] Lafzen: "*bir şeytan*"

[13] Lafzen: "*o*"

[14] Veya, bu cümle konuşan kişinin sözünün devamı olarak kabul edilirse, o vakit anlam şöyle olur: "*meğer **sen** ne kötü bir yakın **dostmuşsun!***"

[15] Lafzen: "*...peygamberlere sor...*"

وَمَا نُرِيهِم مِّنْ ءَايَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا ۖ وَأَخَذْنَاهُم
بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهَ السَّاحِرُ ادْعُ
لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِندَكَ إِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا
عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنكُثُونَ ﴿٥٠﴾ وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ
قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَٰذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي
مِن تَحْتِي ۖ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾ أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَٰذَا الَّذِي
هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَا أُلْقِيَ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ
مِّن ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٣﴾ فَاسْتَخَفَّ
قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾ فَلَمَّا آسَفُونَا
انتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾ فَجَعَلْنَاهُمْ
سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا
إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾ وَقَالُوا ءَأَلِهَتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ ۚ
مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾ إِنْ هُوَ
إِلَّا عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾
وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنكُم مَّلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦٠﴾

48. Biz de onlara her birisi diğerinden daha olağanüstü olan mucizeler gösterdik ve onları belki **Allah'a** dönerler diye **artarda** belaya uğrattık.

49-50. **Bunun üzerine,** "Ey Sihirbaz!" dediler, "**Ne olur**, seninle yaptığı **peygamberlik** sözleşmesinin hatırına Rabbine yalvar **da bizi bağışlasın**! Biz artık yola geleceğiz!" Ancak Biz onları beladan kurtarır kurtarmaz **sözlerinden** geri döndüler.

51-54. Firavun halkına bir nutuk çekerek "Ey kavmim!" dedi, "Mısır'ın hâkimiyeti bana ait değil mi? Bütün bu nehirler benim **hâkimiyetim** altındaki **topraklarda** akmıyor mu? **Benim, bu ülkenin hâkimi olduğumu** görmüyor musunuz? Ben, ne demek istediğini bile anlatamayan şu zavallı **adamdan** daha üstün değil miyim? **Madem bu adam peygamber ise** neden ona altın bilezikler[16] verilmemiş, neden yanında melekler gelmemiş?" Firavun böylece halkını da aşağılamış oldu.[17] Onlar da **bu aşağılanmayı kabullenerek** ona itaat ettiler. Çünkü onlar iyice yoldan çıkmış bir halktı.

55-56. Onlar **bu şekilde** Bize meydan okumayı sürdürünce Biz de hepsini suda boğarak kendilerinden intikam aldık. Böylece onları, sonraki kuşaklar için hem ibret, hem de örnek kıldık.

57-58. Ey **Muhammed**! Ne zaman Meryem oğlu **İsa** örnek olarak zikredilse, senin kavmin hemen yaygarayı basar ve "O mu daha hayırlı, yoksa Bizim tanrılarımız mı?" derler. Onlar bu mukayeseyi sırf senin söylediklerine itiraz etmek için yaptılar. İşin doğrusu onlar demagoji[18] yapmayı seven bir topluluk.

59. **Bakın, İsa bir ilah değil**, bilakis **peygamberlikle** onurlandırdığımız ve kendisini İsrail oğulları için örnek kıldığımız bir kuldur.

60. Eğer isteseydik, içinizden, yeryüzünde sizin yerinize geçecek melekler meydana getirirdik.

---

[16] Eski Mısır'da altın bilezikler bir soyluluk nişanesi olarak görülürdü. (Bak: **Esed,** ilgili ayetin dipnotu)

[17] Yani, kendi güç ve kudretini, mal mülk ve servetini hatırlatıp, bunlara sahip olmayan Musa'yı aşağılamakla, aslında tıpkı Musa gibi bunlara sahip olmayan kendi halkını da aşağılamış oldu.

[18] Müfessirlerin naklettiğine göre, Hz. Peygamber müşriklere "Siz ve Allah'ı bırakarak tapındığınız varlıklar cehenneme atılacaklar" (Enbiya: 98) ayetini okuyunca, müşrikler, "Ya Muhammed! Sadece bizim tanrılarımız mı, yoksa bütün toplumların tanrıları mı?" diye sordular. Hz. Peygamber "Hem sizinkiler hem de onlarınkiler." dedi. Bunun üzerine, onlar, "Kabe'nin Rabbine yemin olsun ki şimdi seni mat ettik; sen değil miydin İsa'nın ve annesinin hayırlı biri olduğunu söyleyen. Hıristiyanlar o ikisine tapıyorlar. Üzeyr'e de tapılıyor. Yine aynı şekilde (bir takım insanlar) meleklere de tapıyorlar. Eğer bunların hepsi cehennemlikse, biz ve ilahlarımız onlarla birlikte cehennemde olmaya razıyız." diye gülüştüler. Onların bu tavrı, tipik bir laf cambazlığı, bir mugalata olduğu için biz ***kavmun hasimûn*** ibaresini "demagoji yapmayı seven bir topluluk" diye çevirdik.

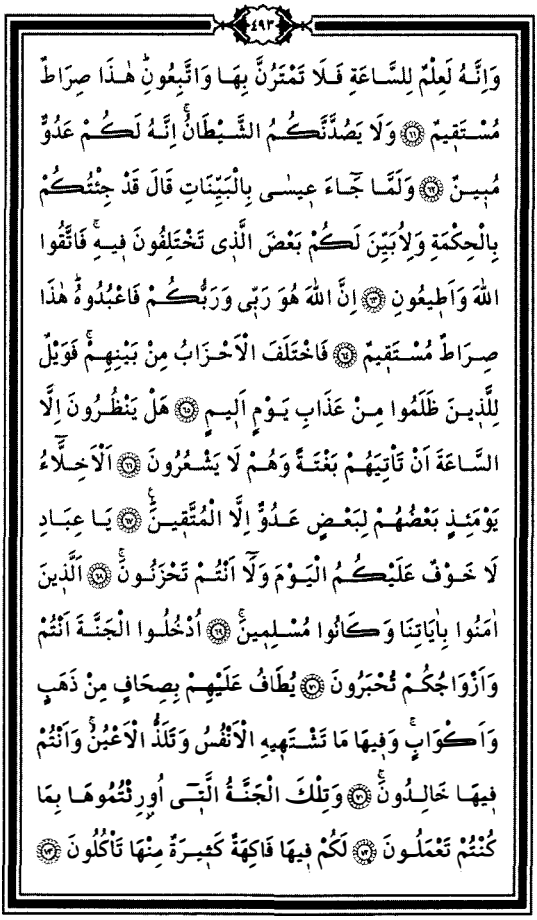
وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَٰذَا صِرَاطٌ
مُّسْتَقِيمٌ ۝ وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ
مُّبِينٌ ۝ وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُم
بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُم بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ ۖ فَاتَّقُوا
اللَّهَ وَأَطِيعُونِ ۝ إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ۚ هَٰذَا
صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ ۝ فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِن بَيْنِهِمْ ۖ فَوَيْلٌ
لِّلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ أَلِيمٍ ۝ هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا
السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝ الْأَخِلَّاءُ
يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ۝ يَا عِبَادِ
لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنتُمْ تَحْزَنُونَ ۝ الَّذِينَ
آمَنُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ۝ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنتُمْ
وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ ۝ يُطَافُ عَلَيْهِم بِصِحَافٍ مِّن ذَهَبٍ
وَأَكْوَابٍ ۖ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ ۖ وَأَنتُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ۝ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا
كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِّنْهَا تَأْكُلُونَ ۝

61. **Onlara de ki**: Bu **Kitap, Son** Saat'in[19] kesinlikle **geleceğini** bildiriyor. Bu yüzden onun hakkında hiçbir kuşkuya kapılmayın ve bana tabi olun. Çünkü dosdoğru yol budur.

62. Şeytan sizi bu yoldan alıkoymasın; çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır.

63-64. İsa **halkına hakikatin** bütün kanıtlarını getirdiği zaman onlara dedi ki: "Ben size hakikatin bilgisini getirdim; üzerinde anlaşmazlığa düştüğünüz konuları açıklığa kavuşturmak üzere **geldim**. Bundan böyle Allah'a **kullukta** samimi olun ve bana itaat edin! Şüphesiz Allah benim de Rabbim sizin de Rabbinizdir! Bu yüzden sadece Ona kulluk edin! İşte doğru yol budur."

65. Hal böyleyken **bazı** gruplar **İsa'nın mahiyeti hakkında yine de** aralarında anlaşmazlığa düştüler. Bu yüzden, o Gün, **başlarına gelecek olan** can yakıcı azaptan dolayı[20] zulmedenlerin vay haline!

66. Yoksa onlar, hiç beklemedikleri bir anda, ansızın Kıyametin başlarına kopmasını mı bekliyorlar?

67-70. O gün **Allah'a kullukta** samimi olanların dışında bütün dostlar birbirlerine düşman olacaklar. Ve **o Gün Allah, Müminlere**, "Ey kullarım!" **diyecek**, "Bu gün ne **gelecekten** korkmanıza gerek var; ne de **geçmiş için** üzülmenize! Ey mesajlarıma iman etmiş ve kendini Bana teslim etmiş **kullarım**! Haydi, eşlerinizle birlikte sevinç ve mutluluk içinde cennete girin!"

71-73. **Hizmetçiler**, altından tepsiler ve kadehlerle etraflarında fırdönecekler. Orada canlarının çektiği ve göze hoş gelen her şey olacak; ve sizler orada ebediyen kalacaksınız. İşte yaptığınız iyilikler sayesinde hak edeceğiniz cennet böyledir. Orada bol bol meyve olacak, onlardan yiyeceksiniz!

[19] Dünyanın sonunun

[20] Yahut: "*can yakıcı bir günün azabından dolayı*"

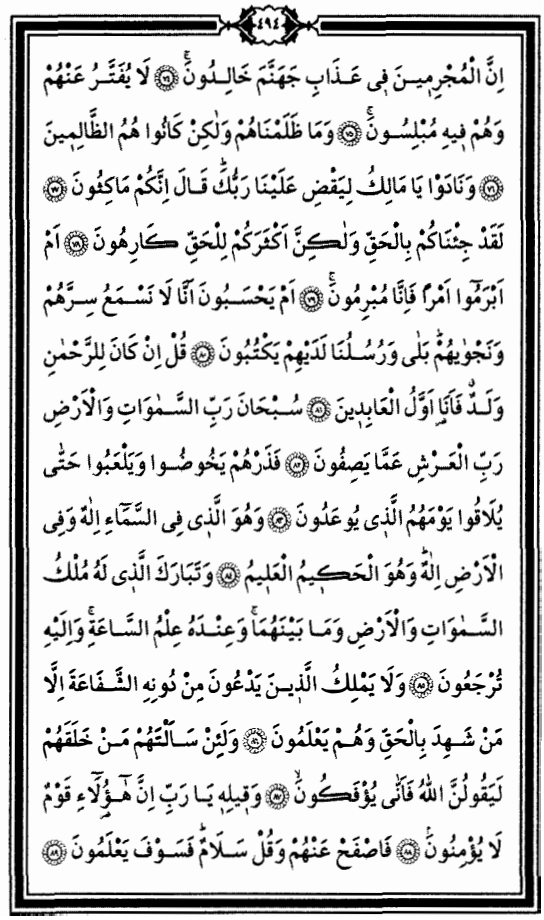
إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ۝ لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ
وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ ۝ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ
۝ وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ ۝
لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ۝ أَمْ
أَبْرَمُوا أَمْرًا فَإِنَّا مُبْرِمُونَ ۝ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ
وَنَجْوَاهُمْ ۚ بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ۝ قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ
وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَابِدِينَ ۝ سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ۝ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ
يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ۝ وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَٰهٌ وَفِي
الْأَرْضِ إِلَٰهٌ ۚ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ۝ وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا ۚ وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ ۚ وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ۝ وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا
مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ۝ وَقِيلِهِ يَا رَبِّ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ قَوْمٌ
لَا يُؤْمِنُونَ ۝ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ ۚ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۝

74-76. Günaha gömülenler de cehennemde sonsuza kadar kalacaklar. Onların **azabı** hafifletilmeyecek ve orada **çaresizlik içinde büyük bir** ümitsizliğe düşecekler. İşin gerçeği **böyle yapmakla** Biz onlara zulmetmedik; bilakis onlar kendi kendilerine zulmettiler.

77. Ve onlar "Ey **cehennemi** idare eden **melek**!" diye yalvaracaklar, "Bırak da Rabbin bizim işimizi bitirsin!" O da, "**Boşuna yalvarmayın**!" diyecekler, "Siz artık **hep bu durumda** kalacaksınız!"

78-79. Ey **insanlar**! Biz size hakikati getirdik; ancak sizin çoğunuz hakikati nefretle karşıladı. Yoksa **hakikatin ne olması gerektiğine** kendileri mi karar veriyor? Ona karar veren elbette Biziz.

80. Yoksa onlar, gizli **düşüncelerini bilmediğimizi**, gizli gizli fısıldaşmalarını duymadığımızı mı sanıyorlar. Aksine, **hepsinden haberdarız**; çünkü yanlarında bulunan elçilerimiz **her şeyi** yazıyor.

81-82. De ki: Eğer Rahman'ın çocuğu olsaydı ona ilk tapan[21] ben olurdum. Ancak, göklerin ve yerin Rabbi, hükümranlığın gerçek sahibi **olan Allah** onların **bu tür** nitelemelerinden çok yücedir.

83-84. Bırak onları, kendilerine vaad edilen gün gelinceye kadar **zevk-ü sefaya** dalıp, oynayıp dursunlar. **O vakit anlayacaklar ki**, gökte de İlah Odur, yerde de. Çünkü her şeyi bilip, yerli yerince yapan sadece Odur.

85. Göklerin ve yerin ve de ikisi arasındakilerin egemenliği Kendisine ait olan **Allah** ne yücedir. **Son** Saat'in[22] **ne zaman geleceğine** dair bilgi de Onun katındadır. Ve hepiniz nihayetinde Ona döndürüleceksiniz.

86. Kendilerine yalvarıp yakardıkları, mertebesi Onun altında olan **o** varlıkların hiç birisinin onlara şefaat etmeye güçleri yetmez. Ancak hakikati görenler böyle yapmazlar. Çünkü onlar **gerçeği** bilirler.

87. Sen şimdi onlara, "kendilerini kimin yarattığını" sorsan, hiç tereddütsüz, "Allah!" derler. Peki, madem öyle, neden döneklik yapıyorlar.

88. **Biz, peygamberin, inkârcılardan bunalarak**[23], "Rabbim! Bunlar imana yanaşmayan bir kavim!" diye yakarışının **da farkındayız.**

89. Sen şimdilik onlara katlan. Sadece, "Hadi, siz işinize bakın!" de[24] ve **geç git**; nasıl olsa yakında anlayacaklar.

---

21) ***Abede*** fiilinin bir başka anlamı da "inkâr etmek"tir. Bazı müfessirler kelimenin bu anlamda kullanıldığını ileri sürmüşlerdir. Bu durumda anlam, "onu ilk inkar eden ben olurdum." şeklinde olur.

22) Dünyanın sonunun

23) Bu ekleme için bak: **Begavi**

24) Lafzen: "*selam, de*"

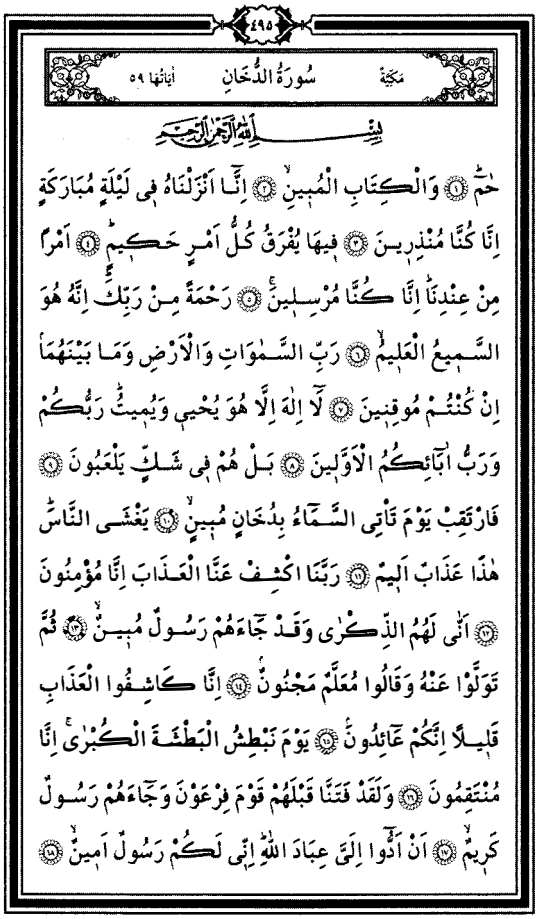
٤٩٥

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الدُّخَانِ آيَاتُهَا ٥٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

حٰمٓ ۝١ وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ ۝٢ إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةٍ مُّبَارَكَةٍ
إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ ۝٣ فِيهَا يُفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٍ ۝٤ أَمْرًا
مِّنْ عِندِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ ۝٥ رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ إِنَّهُ هُوَ
السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝٦ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
إِن كُنتُم مُّوقِنِينَ ۝٧ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ
وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ ۝٨ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ ۝
فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ ۝١٠ يَغْشَى النَّاسَ
هَٰذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝١١ رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ
۝١٢ أَنَّىٰ لَهُمُ الذِّكْرَىٰ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ ۝١٣ ثُمَّ
تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلَّمٌ مَّجْنُونٌ ۝١٤ إِنَّا كَاشِفُوا الْعَذَابِ
قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ ۝١٥ يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىٰ إِنَّا
مُنتَقِمُونَ ۝١٦ وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ
كَرِيمٌ ۝١٧ أَنْ أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ۝١٨

DUHAN SÛRESİ (44)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 59 ayettir. Adını, 10. ayetteki "duman" anlamına gelen "duhan" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. Ha. Mim. Hakikati bütün açıklığıyla ortaya koyan **bu** Kitab'a andolsun ki, Biz onu mübarek bir gecede[1] indirmeye başladık. Çünkü Biz **insanı** sürekli uyarmaktayız.

4-6. O **gece, Kur'an'ın indirilmesi gibi** bütün hikmetli işler – tarafımızdan **verilen** bir emirle – gerçekleşir[2]. Çünkü Biz - Rabbinin rahmetinin bir göstergesi olarak - **doğru yola ileten mesajlarımızı** sürekli göndeririz. **Unutmayın ki** O, **her şeyi** işitir, **her şeyi** bilir.

7-8. Eğer gerçekten inanıyorsanız, göklerin ve yerin ve de ikisi arasındakilerin Rabbi **olan Allah'a kulluk edin**! Ondan başka İlah yoktur. Öldüren de Odur, dirilten de O. Hem sizin Rabbinizdir O, hem de geçmişteki atalarınızın Rabbi.

9. Hal böyleyken, onlar hâlâ şüphe içerisinde oyalanıp duruyorlar.

10-12. Öyleyse sen, **Son Saat'in**[3] **gelişini** haber veren bir duman tabakasının gökyüzünde görüneceği günü bekle! İnsanları sarıverecek **bir duman tabakası**! Bu, gerçekten can yakıcı bir azaptır. **O vakit inkârcılar**, "Rabbimiz!" diye yalvaracaklar, "Bu azabı bizden uzaklaştır; çünkü biz **artık Sana** inanıyoruz!"

13-14. **Bu vakitten sonra bunu** dile getirme onlara ne fayda sağlar ki? Oysa **vaktiyle** onlara **hakikati** apaçık bir şekilde ortaya koyan bir peygamber gelmiş, ama onlar **o peygamberden** yüz çevirmişler ve **onun hakkında**, "**Bu, birileri tarafından** beyni yıkanmış[4] delinin biri!" demişlerdi.

15-16. Biz şimdi o azabı sizden biraz uzaklaştıracağız; ama siz **yine eski sapıklığınıza** döneceksiniz. **Ancak şunu bilin ki, Bütün günahkârlara** büyük bir darbe indireceğimiz o Gün, **sizden de** intikamımızı alacağız.

17-18. Gerçek şu ki, Biz onlardan önce Firavun'un kavmini de sınadık. Onlara soylu bir elçi gelmiş ve şöyle demişti: "Allah'ın kullarını[5] bana teslim edin; çünkü ben **Allah'ın gönderdiği** güvenilir bir elçiyim.

---

[1] Yani, Kadir Gecesinde

[2] Lafzen: "*o gece her hikmetli iş katımızdan bir iş olarak ayrıştırılır*"

[3] Dünyanın sonunun

[4] Lafzen: "*öğretilmiş*"

[5] Yani, "*İsrail oğullarını bana teslim edin*!"

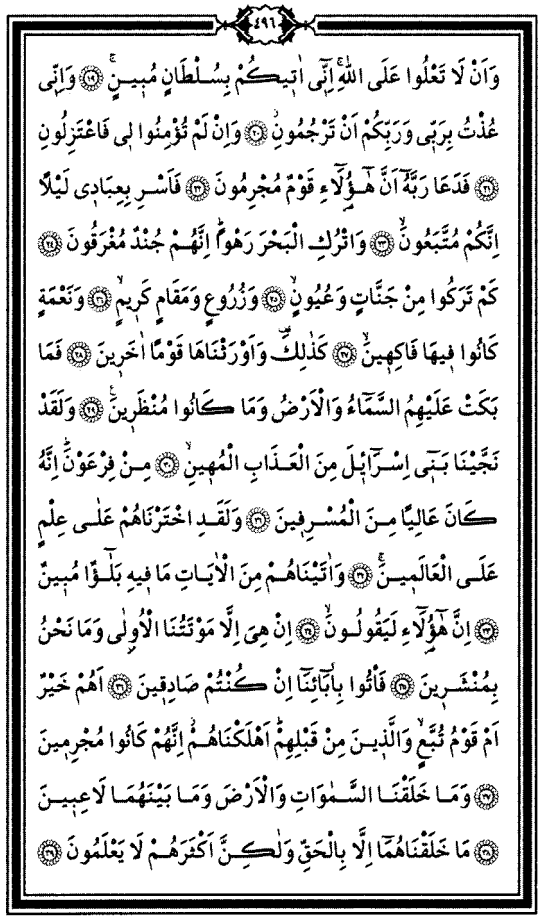

19-21. Allah'a karşı büyüklük taslamayın! Ben size **Allah'ın birliğine dair** apaçık bir kanıt getiriyorum. Ben, sizin beni taşlayarak **öldürmenizden** sizin de benim de Rabbim **olan Allah**'a sığınırım. Eğer bana inanmıyorsanız, bari bırakın beni **gideyim**!"

22. Sonra **Musa** Rabbine yalvardı, "**Rabbim**!" **dedi**, "Bunlar gerçekten günaha batmış bir toplum!"

23-24. **Biz de ona dedik ki:** "Kullarımı geceleyin yola çıkar; çünkü sizi takip edecekler! Denizi öylece yarılmış bir halde bırak! Çünkü onlar boğulmayı hak eden bir ordudur!"

25-29. **İşte böylece helak oldular ve** geride, **içerisinde** pınarlar olan nice bahçeler bıraktılar; nice ekili araziler; içerisinde zevk-ü sefa sürdükleri **nice** güzel konaklar ve nice nimetler **bıraktılar.** İşte böyle oldu! Ve **sonra da** oralara başka bir toplumu varis kıldık. Ne gök ağladı **haline** onların, ne de yer; ne de onlara **kurtulmaları için** fırsat verildi.

30-31. Gerçek şu ki, Biz İsrail oğullarını onur kırıcı bir azaptan kurtardık: Firavun'un **azabından**... İşin gerçeği, o, hayatını anlamsızca tüketenlerin en başta geleniydi.

32-33. Biz onları, **isyan edeceklerini** bildiğimiz halde diğer toplumlara tercih ettik. Kendilerine, içerisinde apaçık bir sınavdan **söz edilen** mesajlar verdik.[6]

34-36. Hal böyleyken şimdi şu insanlar derler ki: "Bu **önümüzdeki ölüm** bizim ilk ve tek ölümümüz olacak! Biz **bir daha** asla **geri** diriltilmeyeceğiz. Eğer doğru söylüyorsanız atalarımızı **şahit olarak** getirin!"

37. **Bunlara ne oluyor böyle! Nasıl bu kadar kendilerine güvenebiliyorlar!** Yoksa bunlar günah işledikleri için yok ettiğimiz Tubbe halkından veya onlardan öncekilerden daha mı değerliler?

38-39. **"Ölümden sonra diriliş yok" da ne demek?** Biz gökleri ve yeri ve de ikisi arasındakileri oyun olsun diye yaratmadık **herhalde!** Elbette onların hepsini anlamlı ve amaçlı yarattık. Ancak insanların çoğu **nedense** bunu anlamak istemiyor.

[6] Yahut: "*İmtihan olduğu aşikâr olan mucizeler verdik*"

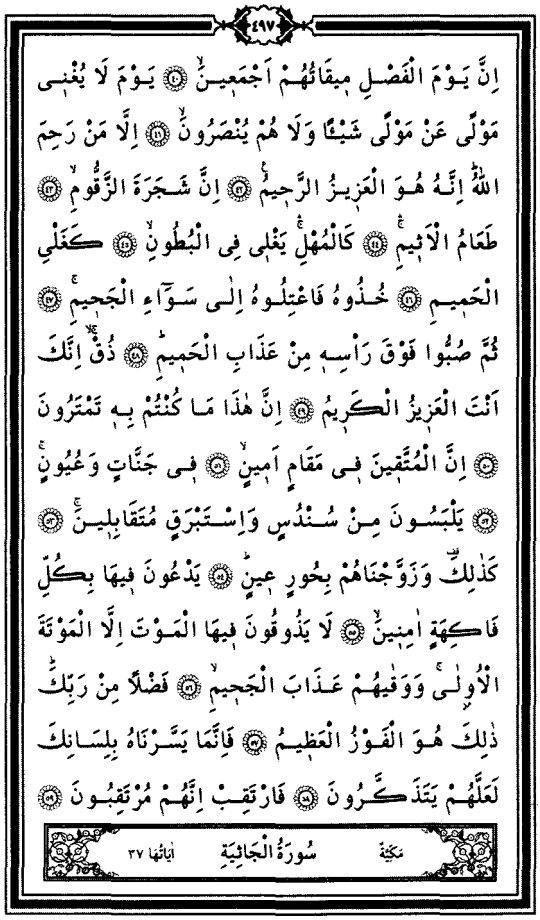
إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ ۝ يَوْمَ لَا يُغْنِي
مَوْلًى عَنْ مَوْلًى شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ ۝ إِلَّا مَنْ رَحِمَ
اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ۝ إِنَّ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ ۝
طَعَامُ الْأَثِيمِ ۝ كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ ۝ كَغَلْيِ
الْحَمِيمِ ۝ خُذُوهُ فَاعْتِلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ ۝
ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ ۝ ذُقْ إِنَّكَ
أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ ۝ إِنَّ هَٰذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ
۝ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ ۝ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ
۝ يَلْبَسُونَ مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَقَابِلِينَ ۝
كَذَٰلِكَ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ ۝ يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ
فَاكِهَةٍ آمِنِينَ ۝ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ
الْأُولَىٰ وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ۝ فَضْلًا مِنْ رَبِّكَ
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝ فَإِنَّمَا يَسَّرْنَاهُ بِلِسَانِكَ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۝ فَارْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ ۝
سُورَةُ الْجَاثِيَةِ مَكِّيَّةٌ آيَاتُهَا ٣٧

40-42. **İyi ile kötünün** ayırt edileceği günün vakti saati onların tümü için belirlenmiştir. O gün hiçbir dostun, dostuna faydası olmayacak. Kimseye yardım da edilmeyecek. Allah'ın merhamet ettiği kimseler elbette bunun dışındadırlar. Çünkü O, merhameti sınırsız eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

43-46. Zakkum ağacı var ya; **öte dünyada** günahkârların yemeği olacak **ve** tıpkı erimiş bir kurşun gibi karınlarında kaynayacaktır.

47-50. **Allah cehennemin bekçilerine** "Tutun şunu, atın ateşin ortasına! Sonra da başının üzerine kaynar sudan[7] boşaltın!" **diye emredecek. Sonra da ona**, "Şimdi bak bakalım tadına! Hani sen eşi benzeri olmayan çok yüce biriydin(!) **Hani** çok saygıdeğerdin(!) İşte kendisinden şüphe edip durduğunuz şey budur!" **diyecek.**

51. Öte yandan **Allah'a kullukta** samimi olanlar güvenli bir yerde olacaklar:

52-53. Bahçelerde, pınar başlarında... İpekten, atlastan elbiseler giyerek **sevdikleriyle** diz dize[8] oturacaklar.

54. İşte böyle **olacak**. Biz onlara âhu gözlü eşler vereceğiz.

55. Orada, güven içerisinde, istedikleri her nimeti **tadabilecekler**.[9]

56. Ve orada **daha** önceki ölümlerinden sonra **başka** bir ölüm tatmayacaklar. **Allah** onları yakıcı ateşin azabından korudu.

57. **İşte bütün bunlar,** Rabbinin bir lütfudur ve bu lütfa ermek çok büyük bir bahtiyarlıktır.

58-59. İşte böyle **Ey Muhammed!** Biz bu **Kuran**'ı –sırf **insanlar** öğüt alsınlar diye – senin dilinle **indirerek** kolay **anlaşılır** bir hale getirdik. Hele **bir süre** bekle; **nasıl olsa** onlar **senin başına ne gelecek diye**[10] bekliyorlar.

---

[7] Lafzen: "*kaynar su azabından*"

[8] Lafzen: "*karşılıklı olarak*"

[9] Lafzen: "*Orada, güven içerisinde, her nimeti isteyecekler*"

[10] Bu ekleme için bak: **Zemahşeri, Elmalılı**

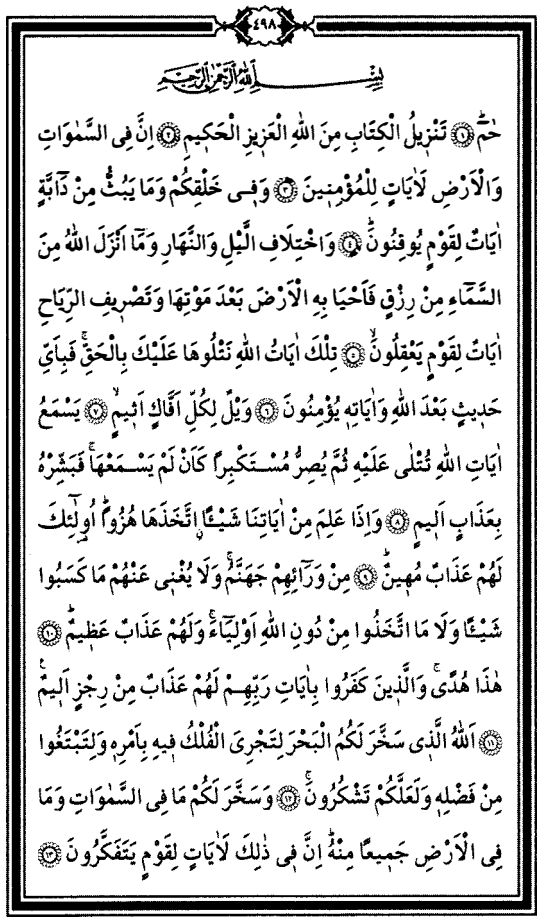
٤٩٨

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

حٰمٓ ۝١ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ۝٢ إِنَّ فِي السَّمٰوٰتِ
وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ ۝٣ وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِن دَآبَّةٍ
آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ۝٤ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَآ أَنزَلَ اللّٰهُ مِنَ
السَّمَآءِ مِن رِّزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ
آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ۝٥ تِلْكَ آيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ
حَدِيثٍ بَعْدَ اللّٰهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ ۝٦ وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ ۝٧ يَسْمَعُ
آيَاتِ اللّٰهِ تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ
بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ۝٨ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولٰئِكَ
لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۝٩ مِّن وَرَآئِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُم مَّا كَسَبُوا
شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللّٰهِ أَوْلِيَآءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۝١٠
هٰذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٌ
۝١١ اللّٰهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا
مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۝١٢ وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا
فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۝١٣

CÂSİYE SÛRESİ (45)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 37 ayettir. Adını, 28. ayette geçen ve Kıyamet Günü bütün toplulukların zillet içerisinde diz çökeceğine işaret eden kelimeden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Ha. Mim. **Bu Kitap**, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan Yüce Allah tarafından peyderpey indirilmiştir.

3. Gerçek şu **ki** müminler için göklerde ve yerde **Allah'ın kudretini** gösteren işaretler vardır.

4. Örneğin[1], sizin yaratılışınızda ve yeryüzünde gezinen her bir canlıda yürekten inanan bir toplum için **Allah'ın kudretini** gösteren işaretler vardır.

5. **Aynı şekilde** geceyle gündüzün yer değiştirmesinde, Allah'ın gökten rızık **kaynağı suyu** indirerek onunla kuruyup çoraklaşmış yeryüzünü canlandırmasında ve rüzgârları estirmesinde **de** aklını kullanan bir toplum için **Onun kudretini** gösteren işaretler vardır.

6. İşte bunlar, hakikati ortaya koymak için sana kendilerinden söz ettiğimiz, Allah'ın **kudretini** gösteren işaretlerdir. Hal böyleyken, Allah'a ve Onun mesajlarına değilse, başka hangi söze inanacaklar?

7-8. Yazıklar olsun **o kendini** aldatan günahkâra! Kendisine okunan Allah'ın mesajlarını işitir, ama hiç işitmemiş gibi o küstahça umursamazlığını sürdürür. Bu yüzden ona, can yakıcı bir azaba **uğrayacağını** müjdele!

9-10. Üstelik böyleleri mesajlarımızdan bir şeyler duyup öğrenirse, bu kez de bunlarla dalga geçmeye başlar. Onlar rezil rüsva edecek bir azabı hak ettiler! Onları geride cehennem **bekliyor**. Ne **dünyadayken** elde ettikleri **güç ve servetin** bir yararı olacak kendilerine, ne de Allah'ı bırakarak edindikleri dostların. Korkunç bir azaba uğrayacaklar.

11. **İşte Allah'ın mesajları**, işte gerçek rehberlik budur. Allah'ın mesajlarını inkâr edenler ise can yakıcı iğrenç bir azaba uğrayacaklar.

12-13. Belki şükredersiniz diye, gemileri koyduğu yasalar sayesinde yüzdürebilmeniz ve böylece Onun **sizin için takdir ettiği** nimetleri elde edebilmeniz için denizleri sizin hizmetinize sunan Allah'tır. Göklerde ve yerde olan her şeyi, Kendisinden **bir lütuf olarak** sizin hizmetinize sunan **da Allah'tır**. Bütün bunlarda düşünen bir toplum için alınacak dersler vardır.

[1] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l- âm* kabul ederek çevirdik.

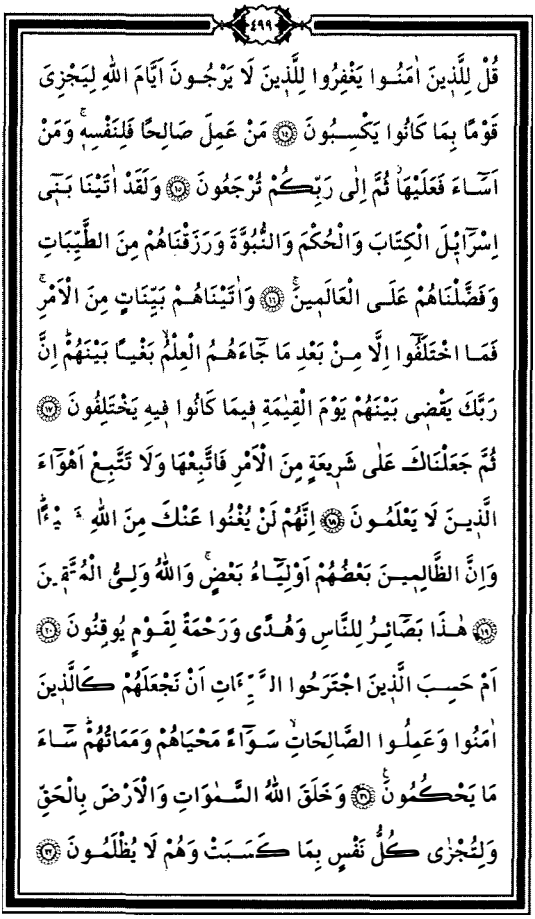

قُلْ لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ اَيَّامَ اللّٰهِ لِيَجْزِيَ
قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ
اَسَاءَ فَعَلَيْهَا ۗ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ ﴿١٥﴾ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا بَنِيٓ
اِسْرَآءِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ۚ ﴿١٦﴾ وَاٰتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْاَمْرِ ۚ
فَمَا اخْتَلَفُوٓا اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ ۢ بَغْيًا ۢ بَيْنَهُمْ ۗ اِنَّ
رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿١٧﴾
ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلٰى شَرِيعَةٍ مِّنَ الْاَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَ
الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾ اِنَّهُمْ لَنْ يُّغْنُوا عَنْكَ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا ۗ
وَاِنَّ الظّٰلِمِينَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَاللّٰهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ
﴿١٩﴾ هٰذَا بَصَآئِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُّوقِنُونَ ﴿٢٠﴾
اَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّـَٔاتِ اَنْ نَّجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحَاتِ سَوَآءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ ۗ سَآءَ
مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾ وَخَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ
وَلِتُجْزٰى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٢﴾

14. Müminlere söyle, Allah'ın **kâfirleri cezalandıracağı** günlerin geleceğine inanmayanları **şimdilik** affetsinler; çünkü işledikleri **günahlardan** dolayı **o** toplumu **Allah zaten** cezalandıracaktır.

15. Kim **Allah'ın** güzel **gördüğü** bir amel işlerse, **bu**, kendi **iyiliği** içindir. Kim de günah işlerse kendi aleyhinedir. Çünkü sonunda Rabbinize döneceksiniz.

16. Gerçek şu ki Biz İsrailoğulları'na Kitap, hükümranlık ve peygamberlik bahşettik; onları en güzel nimetlerle rızıklandırdık ve kendilerine **diğer** toplumlardan daha çok lütufta bulunduk.[2]

17. Ve onlara **bu** hususlar hakkında kesin açıklamalar yaptık. Ama onlar, kendilerine bu kesin bilgi ulaştıktan sonra – sırf aralarındaki kıskançlık yüzünden – görüş ayrılığına düştüler. Ancak Rabbin, Kıyamet Günü, aralarındaki anlaşmazlık **konuları** hakkında kararını bildirecektir.

18-19. Ve son olarak **Ey Muhammed**, senin için de bu konuda **uyulması gereken** yasalar koyduk. Onlara uy! **Doğruyu yanlışı** bilmeyenlerin şeytani arzularına uyma! Çünkü onların, Allah'a karşı sana hiçbir faydaları dokunmaz. Zalimler birbirlerinin hâmisidir. Allah ise, **Kendisine kullukta** samimi olanların hâmisidir.

20. Bu **mesajlar** insanların **hakikati** kavramasını **sağlar**; yürekten inanan bir toplum içinse bir doğru yol rehberi ve bir rahmettir.

21. Yoksa günaha gömülmüş olanlar, kendilerini, iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenlerle bir mi tutacağımızı sanıyorlar? Hayatlarında ve ölümlerinde **onlarla** aynı **olacaklar öyle mi**? Ne saçma bir yargıda bulunuyorlar!

22. Allah gökleri ve yeri anlamlı ve amaçlı yarattı. **Bunu**, her insan yaptıklarının karşılığını görsün, kimseye haksızlık edilmesin diye **böyle yaptı**.

[2] Lafzen: "*alemlere üstün kıldık*"

أَفَرَءَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ
سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ
أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٢٣﴾ وَقَالُوا مَا هِىَ إِلَّا حَيَاتُنَا ٱلدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا
وَمَا يُهْلِكُنَآ إِلَّا ٱلدَّهْرُ ۚ وَمَا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ
﴿٢٤﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَاتُنَا بَيِّنَٰتٍ مَّا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّآ أَن قَالُوا
ٱئْتُوا بِـَٔابَآئِنَآ إِن كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلِ ٱللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ
ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ وَلِلَّهِ مُلْكُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَيَوْمَ تَقُومُ ٱلسَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ
يَخْسَرُ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٢٧﴾ وَتَرَىٰ كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً ۚ كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَىٰٓ إِلَىٰ كِتَٰبِهَا ۖ
ٱلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ هَٰذَا كِتَٰبُنَا يَنطِقُ عَلَيْكُم بِٱلْحَقِّ ۚ
إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟
ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِى رَحْمَتِهِۦ ۚ ذَٰلِكَ هُوَ ٱلْفَوْزُ ٱلْمُبِينُ ﴿٣٠﴾
وَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَفَلَمْ تَكُنْ ءَايَاتِى تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَٱسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنتُمْ
قَوْمًا مُّجْرِمِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ ٱللَّهِ حَقٌّ وَٱلسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا
قُلْتُم مَّا نَدْرِى مَا ٱلسَّاعَةُ إِن نَّظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ ﴿٣٢﴾

23. Şeytani istek ve arzularını tanrılaştıran **bir insanı** hiç düşündün mü? Allah böyle birinin sapmasına - **onun yola gelmeyeceğini** bilerek - izin verir. Kulaklarını ve kalbini mühürleyip gözlerine perde çeker. Artık bundan böyle, Allah'a rağmen[3] onu kim doğru yola yönlendirebilir ki? **Düşünüp, bundan** hiç ders çıkarmaz mısınız?

24. Diyorlar ki: "Bizim bu dünyadaki yaşamımızdan başka bir yaşam olmayacak! **Yaşayabildiğimiz kadar** yaşayıp, **sonra da** ölüp gideceğiz **işte**![4] Bizi zamandan başka bir şey yok edemez!" Oysa onların bu konuda hiçbir bilgileri yok; onlar sadece **öyle** zannediyorlar!

25. Kendilerine **hakikati** apaçık bir şekilde ortaya koyan mesajlarımız geldiğinde, onlar, "Eğer gerçekten doğru söylüyorsan, **bunun böyle olduğuna dair** atalarımızı **şahit olarak** getir!" demekten başka **ileri sürecek** bir delil bulamadılar.

26. De ki onlara: "Sizi yaşatan Allah'tır; sonra sizi öldürecek ve ardından, **geleceği** konusunda en küçük bir şüphe olmayan Kıyamet Günü hepinizi huzurunda toplayacaktır." Ancak insanların çoğu bunu bilmiyor.

27. Göklerin ve yerin egemenliği Allah'a aittir. **O** Gün kıyamet kopacak **ve** o vakit saçma sapan şeylerin ardına düşenler perişan olacaklar.

28-29. **Ey Peygamber! O Gün** bütün toplulukları **zillet içerisinde** diz çökmüş bir halde görürsün. Herkes kendi **yaptıklarının** yazılı **olduğu** kayıtlarla **yüzleşmeye** çağrılır **ve onlara denilir ki:** "Bu gün yaptıklarınızın cezasını çekeceksiniz! İşte Bizim kayıtlarımız; sizinle ilgili her şeyi bütün gerçekliğiyle anlatacak; çünkü Biz bütün yaptıklarınızı yazıyorduk."

30. İman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** amelleri işleyenlere gelince, Rableri onları rahmetine gark edecek. İşte **sevinilmesi gereken** en belirgin başarı budur.

31. İnkâr edenlere gelince, **onlara şöyle denilecek**: Size mesajlarımız iletilmemiş miydi? Ama siz küstahça büyüklük tasladınız ve böylece günaha gömülmüş bir toplum haline geldiniz.

32. **Size**, "**Bakın**! Allah'ın vadi gerçekleşecektir! **Son** Saat'**in**[5] **gelişi** hususunda en küçük bir kuşku yoktur!" denildiğinde, siz, "**Son** Saat de neymiş! Biz **böyle bir şey** bilmiyoruz. Onun bir varsayım olduğu kanaatindeyiz ve biz ona kesinlikle inanmıyoruz." demiştiniz.

---

[3] Veya: "*Allah'ın onu saptırmasından sonra*" (Zeccac, **İ'rabu'l-Kur'an**)

[4] Lafzen: "*Öleceğiz ve yaşayacağız*" veya "*Ölüyoruz ve yaşıyoruz*"

[5] Dünyanın sonunun

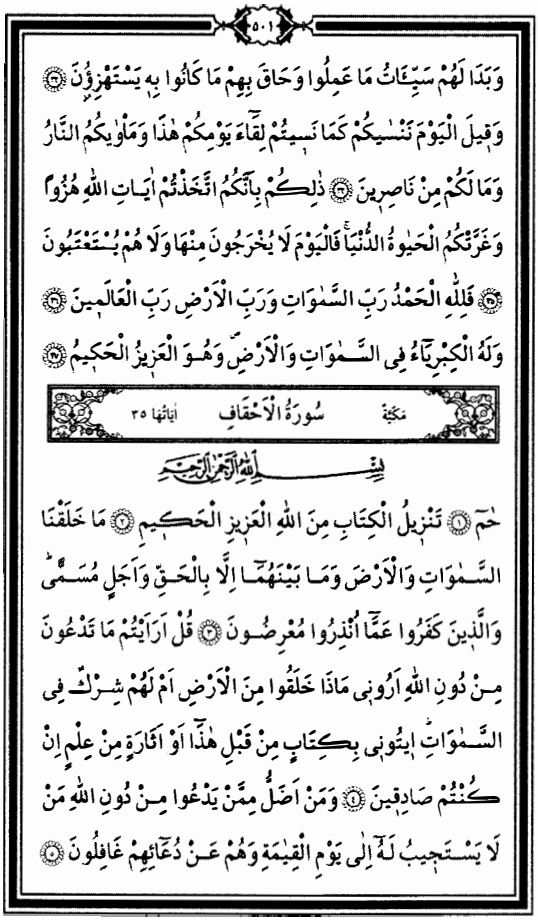

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّـَٔاتُ مَا عَمِلُوا۟ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا۟ بِهِۦ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٣﴾
وَقِيلَ ٱلْيَوْمَ نَنسَىٰكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا وَمَأْوَىٰكُمُ ٱلنَّارُ
وَمَا لَكُم مِّن نَّٰصِرِينَ ﴿٣٤﴾ ذَٰلِكُم بِأَنَّكُمُ ٱتَّخَذْتُمْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ هُزُوًا۟
وَغَرَّتْكُمُ ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا ۚ فَٱلْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ
﴿٣٥﴾ فَلِلَّهِ ٱلْحَمْدُ رَبِّ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَرَبِّ ٱلْأَرْضِ رَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴿٣٦﴾
وَلَهُ ٱلْكِبْرِيَآءُ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣٧﴾

مكية سُورَةُ الْأَحْقَافِ آياتها ٣٥

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

حٰمٓ ﴿١﴾ تَنزِيلُ ٱلْكِتَٰبِ مِنَ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿٢﴾ مَا خَلَقْنَا
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَآ إِلَّا بِٱلْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ
وَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ عَمَّآ أُنذِرُوا۟ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ قُلْ أَرَءَيْتُم مَّا تَدْعُونَ
مِن دُونِ ٱللَّهِ أَرُونِى مَاذَا خَلَقُوا۟ مِنَ ٱلْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِى
ٱلسَّمَٰوَٰتِ ۖ ٱئْتُونِى بِكِتَٰبٍ مِّن قَبْلِ هَٰذَآ أَوْ أَثَٰرَةٍ مِّنْ عِلْمٍ إِن
كُنتُمْ صَٰدِقِينَ ﴿٤﴾ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا۟ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَن
لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُۥٓ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ وَهُمْ عَن دُعَآئِهِمْ غَٰفِلُونَ ﴿٥﴾

33-35. **O Gün** yaptıkları kötülükler karşılarına çıkacak ve alay ettikleri **azap** onları kuşatacaktır. **O vakit** onlara denilecek ki: "Siz nasıl bu **Hesap** Gününün geleceğini umursamadıysanız, Biz de bu Gün sizi öyle umursamayacağız. Nihayetinde varacağınız yer ateş olacak; size arka çıkacak kimse de bulamayacaksınız. Bütün bunlar, sizin, Allah'ın mesajlarını alaya almanızdan ve dünya hayatının sizi aldatmış olmasından dolayıdır." İşte bu yüzden, **O Gün** onlar ne **ateşten** çıkarılırlar ne de özürleri kabul edilir.

36-37. Bütün hamd-u senalar hem göklerin Rabbi, hem yerin Rabbi ve hem de tüm varlıklar âleminin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Göklerde ve yerde bütün azamet sadece Ona aittir. Çünkü O, **her şeyi** yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

AHKÂF SÛRESİ (46)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 35 ayettir. Adını, 21. ayette geçen ve Âd Kavminin yaşadığı mekâna işaret eden kelimeden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Ha. Mim. Bu Kitap, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan yüceler yücesi Allah tarafından peyderpey indirilmiştir.

3. Biz elbette göklerle yeri ve de ikisi arasındakileri anlamlı ve amaçlı yarattık. Ayrıca **onlara** belli bir ömür **tayin ettik**. Ancak inkârcılar **kendilerine yapılan bu ilahi** uyarıdan yüz çeviriyorlar.

4. De ki: Allah'ı bırakarak **kendilerine** yalvardığınız **o varlıkları** hiç düşündünüz mü? Gösterin bana, bu varlıklar yeryüzünün neresini yaratmışlar! Yoksa onların, gökyüzünün **yaratılışına** da mı katkıları olmuş? Eğer gerçekten doğru söylüyorsanız, o halde bana **bunun böyle olduğuna dair** daha önce **gelmiş ilahi** bir Kitap veya **başka** bir bilgi kalıntısı getirin.

5. Allah'ı bırakıp da, kendilerine Kıyamet Gününe kadar cevap veremeyecek olan, **üstelik de** kendilerine yakarıldığının farkında bile olmayan **bir takım** varlıklara **tanrı diye** yalvaran kimseden daha sapık kim olabilir!

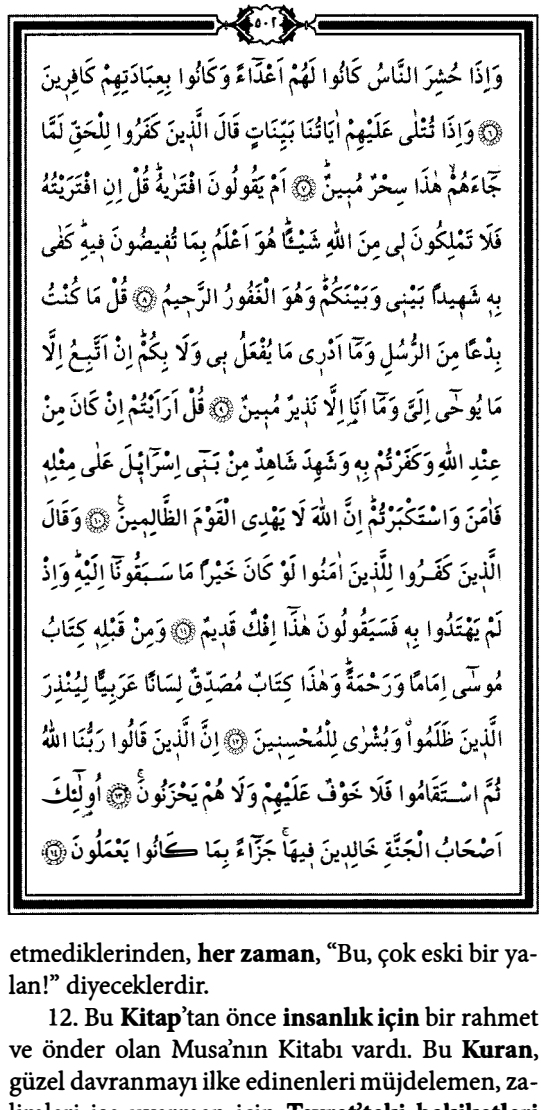

6. İnsanlar **Kıyamet Günü yargılanmak üzere** toplandıkları zaman, **o tapındıkları varlıklar** kendilerine düşman kesilecekler ve onların ibadetlerini inkâr edeceklerdir.

7. **Hakikati** apaçık bir şekilde ortaya koyan mesajlarımız kendilerine okunduğunda, inkâra şartlanmış olanlar, kendilerine iletilen hakikat hakkında, "Bunlar **gerçekten insanı** etkileyen büyüleyici **sözler**!" derler.

8. Yoksa onlar, "Onu **Muhammed** uydurdu!" mu diyorlar? De ki onlara: "Eğer ben **bu mesajları** uydurmaya kalkışsaydım, o vakit hiç biriniz beni Allah'ın elinden kurtaramazdı. O sizin zırvaladığınızı çok iyi biliyor. Benimle sizin aranızda şahit olarak O yeter. Çünkü O, çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır."

9. De ki: "Ben peygamberlerin ilki[1] değilim; ve **diğer peygamberler gibi ben de**, bana ve size ne olacağını bilemem. Ben sadece bana vahyedilene uyuyorum. Çünkü ben apaçık bir uyarıcıdan başka bir şey değilim."

10. De ki: Eğer **bu Kitap** gerçekten Allah katından ise ve de siz onu inkâr ediyorsanız; **hatta** İsrail oğullarından bir şahit[2] kendisi gibi birisinin **ortaya çıkacağına** şahitlik ederken ve ona inanırken, siz kalkıp küstahça büyüklük taslayarak **onu inkâra kalkışıyorsanız**, o vakit **haliniz nice olur** hiç düşündünüz mü? Allah zalim bir toplumu doğru yola yönlendirmez.

11. İnkârcılar müminlere derler ki: "Eğer bu **Muhammed'in getirdiği mesajda** bir hayır olsaydı, onu **kabul etmekte** kimse bizden önce davranamazdı." Onlar bu **mesaj** sayesinde yola gelmeyi kabul etmediklerinden, **her zaman**, "Bu, çok eski bir yalan!" diyeceklerdir.

12. Bu **Kitap**'tan önce **insanlık için** bir rahmet ve önder olan Musa'nın Kitabı vardı. Bu **Kuran**, güzel davranmayı ilke edinenleri müjdelemen, zalimleri ise uyarman için **Tevrat'taki hakikatleri** tasdik etmek üzere Arap diliyle indirilmiş bir Kitaptır.

13-14. "Rabbimiz Allah'tır!" deyip, sonra da bu istikamette dosdoğru bir şekilde yürüyenler için hiçbir korku olmayacaktır; onlar üzülmeyecekler de. Bunlar cennetliklerdir; yaptıklarına karşılık olarak orada ebediyen kalacaklardır.

---

[1] Lafzen: "*türedi değilim*" Yani, ne ilk peygamber benim, ne de ben daha önceki peygamberlerin söylemediği şeyler söylüyorum.

[2] Bir şahit ile kimin kastedildiği konusunda üç farklı görüş vardır: 1. Abdullah b. Selam kastedilmektedir. Ancak bu görüşe, surenin Mekki olduğu, A.İbn Selam'ın ise Medine'de müslüman olduğu söylenilerek itiraz edilmiştir. 2. Hz. Musa kastedilmektedir. 3. Herhangi bir Yahudi kastedilmektedir. Bizim tercihimiz Hz. Musa'nın kastedildiği olduğu için, ardından gelen ***misluhu*** kelimesine "kendisi gibi" anlamını verdik.

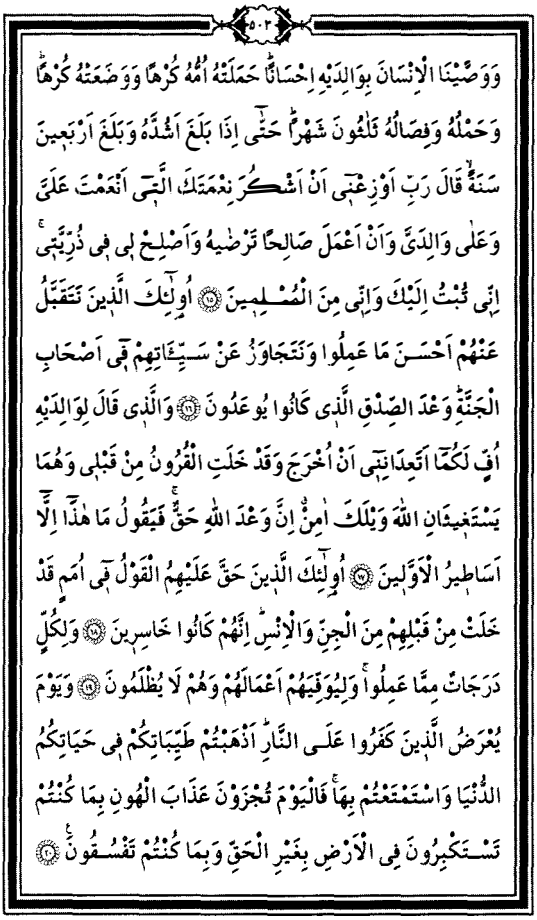

وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ اِحْسَانًا ۖ حَمَلَتْهُ اُمُّهٗ كُرْهًا وَّوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ
وَحَمْلُهٗ وَفِصَالُهٗ ثَلٰثُوْنَ شَهْرًا ۖ حَتّٰٓى اِذَا بَلَغَ اَشُدَّهٗ وَبَلَغَ اَرْبَعِيْنَ
سَنَةً ۖ قَالَ رَبِّ اَوْزِعْنِٓى اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِٓى اَنْعَمْتَ عَلَىَّ
وَعَلٰى وَالِدَىَّ وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضٰىهُ وَاَصْلِحْ لِىْ فِىْ ذُرِّيَّتِىْ ۖ
اِنِّىْ تُبْتُ اِلَيْكَ وَاِنِّىْ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ ۝ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ نَتَقَبَّلُ
عَنْهُمْ اَحْسَنَ مَا عَمِلُوْا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّاٰتِهِمْ فِىْٓ اَصْحٰبِ
الْجَنَّةِ ۖ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِىْ كَانُوْا يُوْعَدُوْنَ ۝ وَالَّذِىْ قَالَ لِوَالِدَيْهِ
اُفٍّ لَّكُمَآ اَتَعِدَانِنِّىْٓ اَنْ اُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُوْنُ مِنْ قَبْلِىْ وَهُمَا
يَسْتَغِيْثٰنِ اللّٰهَ وَيْلَكَ اٰمِنْ ۖ اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ ۖ فَيَقُوْلُ مَا هٰذَآ اِلَّآ
اَسَاطِيْرُ الْاَوَّلِيْنَ ۝ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِىْٓ اُمَمٍ قَدْ
خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ ۖ اِنَّهُمْ كَانُوْا خٰسِرِيْنَ ۝ وَلِكُلٍّ
دَرَجٰتٌ مِّمَّا عَمِلُوْا ۚ وَلِيُوَفِّيَهُمْ اَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُوْنَ ۝ وَيَوْمَ
يُعْرَضُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا عَلَى النَّارِ ۭ اَذْهَبْتُمْ طَيِّبٰتِكُمْ فِىْ حَيَاتِكُمُ
الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا ۚ فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُوْنِ بِمَا كُنْتُمْ
تَسْتَكْبِرُوْنَ فِى الْاَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُوْنَ ۝

15. Biz insana, ana babasına iyilik etmesini emrettik. Annesi onu ne zorluklarla taşıdı ve ne zahmetlerle doğurdu. Ona hamile kalınması ile onun **sütten** kesilmesi tam otuz ay sürdü. Nihayet en güçlü çağına erişip kırk yaşına ulaşınca, "Rabbim!" dedi, "Bana ve ana - babama verdiğin nimetlere şükretmemi ve seni razı edecek hayırlı ameller işlememi nasip et! Soyuma da iyilik bahşet! Sana yöneldim! Çünkü ben **Sana** teslim olan kimselerdenim!"

16. İşte Biz böylelerinin yaptıklarını kabul edip en güzel şekilde **ödüllendireceğiz**; günahlarını ise görmezden geleceğiz. **Onlar, bu dünyada iken** kendilerine verilen sözün gerçekleşmesi sonucu cennetlikler arasına **katılacaklar**.

17. Fakat öyle insan da vardır ki, **ana babası kendisine Allah'a inanmayı tavsiye ettiklerinde**, "Saçmalamayın be!" der, "**Ne yani** şimdi siz, benden önce **bu kadar çok** insan gelip geçmiş **ve hiç birisi geri dirilmemişken**, benim **yeniden** dirileceğimi söylüyorsunuz?" **Ana babası da**, Allah'a sığınarak, "**Yavrucuğum!**" derler, "Sana yazık olur, **gel** inan! Çünkü Allah'ın verdiği söz gerçekleşir!" O da, "Bunlar eskilerin masallarından başka bir şey değil!" diye cevap verir.

18. İşte bunlar hakkında, kendilerinden önce gelip geçmiş olan insanların ve cinlerin **günahkâr** topluluklarıyla birlikte **azaba uğratılacaklarına dair Allah'ın verdiği** söz gerçekleşecektir. Onlar kesinlikle hüsrana uğrayacaklar.

19. **Öte dünyada** onların tümü, işledikleri **iyi ve kötü** amellerden dolayı **farklı** mertebelerde olacaklar. **Allah** onlara yaptıklarının karşılığını **tam olarak** ödeyecek ve **hiç kimseye** haksızlık edilmeyecek.

20. O gün inkârcılar ateşin karşısına getirilecekler ve kendilerine, "Dünyadaki yaşamınız boyunca sahip olduğunuz tüm güzellikleri heba ettiniz; **ahireti düşünmeden** onlarla zevk-ü sefa sürdünüz. İşte bu gün, vaktiyle yeryüzünde günaha gömülerek, hak hukuk gözetmeden küstahça büyüklenmeniz yüzünden aşağılayıcı bir azaba maruz kalacaksınız." denilecek.

٥٠٤

وَاذْكُرْ اَخَا عَادٍ اِذْ اَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْاَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ مِنْ
بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖٓ اَلَّا تَعْبُدُوْٓا اِلَّا اللّٰهَ ۭ اِنِّىْٓ اَخَافُ عَلَيْكُمْ
عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيْمٍ ﴿٢١﴾ قَالُوْٓا اَجِئْتَنَا لِتَاْفِكَنَا عَنْ اٰلِهَتِنَا ۚ فَاْتِنَا
بِمَا تَعِدُنَآ اِنْ كُنْتَ مِنَ الصّٰدِقِيْنَ ﴿٢٢﴾ قَالَ اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ
اللّٰهِ ۡ وَاُبَلِّغُكُمْ مَّآ اُرْسِلْتُ بِهٖ وَلٰكِنِّىْٓ اَرٰىكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُوْنَ
﴿٢٣﴾ فَلَمَّا رَاَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ اَوْدِيَتِهِمْ ۙ قَالُوْا هٰذَا عَارِضٌ
مُّمْطِرُنَا ۭ بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهٖ ۭ رِيْحٌ فِيْهَا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿٢٤﴾
تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍۭ بِاَمْرِ رَبِّهَا فَاَصْبَحُوْا لَا يُرٰٓى اِلَّا مَسٰكِنُهُمْ ۭ
كَذٰلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِيْنَ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ مَكَّنّٰهُمْ فِيْمَآ اِنْ
مَّكَّنّٰكُمْ فِيْهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَّاَبْصَارًا وَّاَفْـِٕدَةً ۡ فَمَآ اَغْنٰى
عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَآ اَبْصَارُهُمْ وَلَآ اَفْـِٕدَتُهُمْ مِّنْ شَيْءٍ اِذْ كَانُوْا
يَجْحَدُوْنَ بِاٰيٰتِ اللّٰهِ ۙ وَحَاقَ بِهِمْ مَّا كَانُوْا بِهٖ يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٢٦﴾
وَلَقَدْ اَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِّنَ الْقُرٰى وَصَرَّفْنَا الْاٰيٰتِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُوْنَ ﴿٢٧﴾ فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ قُرْبَانًا
اٰلِهَةً ۭ بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ ۚ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿٢٨﴾

21. Ad **kavminin** kardeşi **Hud**'u hatırlayın! **Hud**, - kendilerine **daha önce de** defalarca[3] peygamberler gelmiş olan - Ahkaf bölgesinde yaşayan kavmini uyarmış **ve onlara** "Allah'tan başka birisine kulluk etmeyin! Ben sizin, **Hesap** Günü büyük bir azaba[4] uğramanızdan korkuyorum!" **demişti.**

22. Onlar da, "Sen" dediler, "bizi tanrılarımızdan vazgeçirmeye mi geldin! Eğer doğru söylüyorsan, hadi bize vadettiğin azabı getir **de görelim**!"

23. Hud dedi ki: "Onun **ne zaman geleceğini** Allah bilir! Ben size sadece benimle yollanan **mesajı** iletiyorum! Ama görüyorum ki siz gerçekten **iyiyi kötüyü** bilmeyen bir toplumsunuz."

24-25. Ve nihayetinde onlar azabın bir bulut kümesi halinde yaşadıkları vadiye doğru geldiğini görünce, **ilkin sevinçle**, "İşte!" diye **haykırdılar**, "Ufukta bir bulut kümesi! Bize **bereketli yağmurlar** yağdıracak!" **Hud onlara**, "Tam tersi!" **dedi**, "Bilakis o, sizin **gelmesi için** acele edip durduğunuz şeyi, **o** acıklı azabı **haber veren** bir rüzgâr! Rabbinin emriyle her şeyi yıkıp yok edecek!" Ve nihayetinde onlar **o kadar çabuk yok** oldular ki, geride **bomboş** evlerinden başka bir şey kalmadı. Biz günaha gömülmüş bir halkı işte böyle cezalandırırız.

26. Onlara, size vermediğimiz imkânlar vermiş ve kendilerine kulaklar, gözler ve kavrama yetenekleri bahşetmiştik. Ancak Allah'ın mesajlarını bile bile inkar ettikleri için ne kulakları, ne gözleri ve ne de kavrama yetenekleri onları Allah'ın elinden kurtarmaya yetmedi. **Nihayetinde o** alay ettikleri azap kendilerini kuşatıverdi.

27-28. Gerçek şu ki, Biz sizin çevrenizdeki **günaha gömülmüş** memleketleri **hep böyle** helak ettik; ancak **helak etmeden önce**, belki **bu yanlış yoldan** dönerler diye mesajları değişik şekillerde dile getirdik. Peki, madem öyle, Allah'ı bırakarak tanrı diye yaklaştıkları o varlıklar kendilerine yardım etselerdi ya! Tam aksine, onlar kendilerini yüzüstü bıraktılar. Çünkü bu **sahte tanrılar** onların uydurmalarından ve düzmece hayallerinin ürünlerinden başka bir şey değildir.

---

[3] Lafzen: "*önlerinden ve arkalarından*" Bak: **Fussilet: 14**'ün dipnotu.

[4] Ya da, "*büyük günün azabına uğramanızdan*"

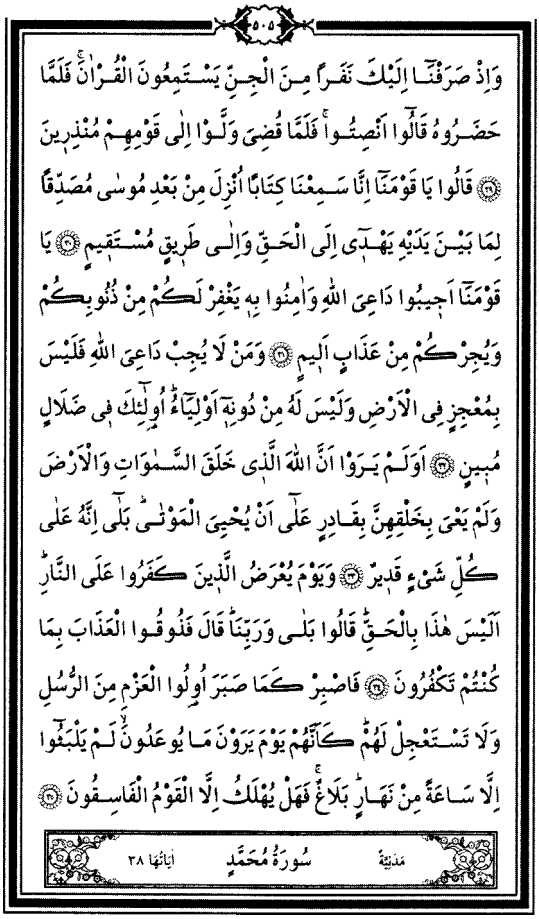
وَإِذْ صَرَفْنَآ إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ ۖ فَلَمَّا
حَضَرُوهُ قَالُوٓا أَنصِتُوا ۖ فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِم مُّنذِرِينَ
﴿٢٩﴾ قَالُوا يَا قَوْمَنَآ إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنۢ بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا
لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِىٓ إِلَى الْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٣٠﴾ يَا
قَوْمَنَآ أَجِيبُوا دَاعِىَ اللَّهِ وَءَامِنُوا بِهِۦ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ
وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٣١﴾ وَمَن لَّا يُجِبْ دَاعِىَ اللَّهِ فَلَيْسَ
بِمُعْجِزٍ فِى الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُۥ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءُ ۚ أُولَٰٓئِكَ فِى ضَلَٰلٍ
مُّبِينٍ ﴿٣٢﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِى خَلَقَ السَّمَٰوَٰتِ وَالْأَرْضَ
وَلَمْ يَعْىَ بِخَلْقِهِنَّ بِقَٰدِرٍ عَلَىٰٓ أَن يُحْۦِىَ الْمَوْتَىٰ ۚ بَلَىٰٓ إِنَّهُۥ عَلَىٰ
كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٣﴾ وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ
أَلَيْسَ هَٰذَا بِالْحَقِّ ۚ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبِّنَا ۚ قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا
كُنتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٣٤﴾ فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ
وَلَا تَسْتَعْجِل لَّهُمْ ۚ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوٓا
إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ ۚ بَلَٰغٌ ۚ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَٰسِقُونَ ﴿٣٥﴾
مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ مُحَمَّدٍ آيَاتُهَا ٣٨

29. **Ey Muhammed**! Hani Biz bir grup cini Kuran'ı dinlesinler diye sana yönlendirmiştik. Ve onlar **Kuran'ın mesajıyla** karşılaştıklarında birbirlerine, "Susun **ve dinleyin!**" demişler, **okuma** sona erince de kendi kavimlerini uyarmak üzere geri dönmüşlerdi.

30-32. **Kavimlerine varınca da**, "Ey kavmimiz!" demişlerdi, "Biz **insanları** hakka ve dosdoğru yola yönlendiren ve Musa'dan sonra indirilmiş olup, kendisinden önce gelen[5] **Tevrat'ın hakikatlerini de** teyit eden bir Kitap dinledik. Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine uyun ve ona iman edin ki, Allah da sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizleri can yakıcı bir azaptan korusun! Kim Allah'ın davetçisine uymazsa, yeryüzünde **Onun** elinden kurtulamaz; çünkü kendisini Ona karşı himaye edecek hiç kimse yoktur. Böyleleri apaçık bir sapıklık içinde **kaybolup gitmişlerdir**."

33. **Öte dünyayı inkâr edenler**, gökleri ve yeri yaratan ve onları yaratmaktan dolayı yorulmayan Allah'ın ölüleri de diriltmeye kâdir olduğunu görmüyorlar mı? Kesinlikle **düşündükleri gibi** değil! Zira O, her şeye güç yetirir.

34. O gün inkârcılar ateşin karşısına getirilecekler **ve onlara** "**Şimdi söyleyin bakalım**" **denilecek**, "Bu gerçek değil miymiş?" **Onlar da**, "Rabbimize andolsun ki **gerçekmiş!**" **diyecekler. Allah da onlara**, "Şimdi tadın bakalım inkâr ettiğiniz azabı!" diyecek.

35. O halde, **kalpleri** azim ve kararlılıkla dopdolu olan Allah'ın elçilerinin sabrettiği gibi sen de **zorluklara** sabret! Bu **zalimlerin** hemen **azaba çarpılmalarını** isteme! Kendilerine vadedilen azabı gördükleri Gün zaten onlara **dünyadaki yaşadıkları süre** günün bir saati kadar **kısa** görünecek. **Bakın! Bu** duyuru **size yeterlidir! Demek ki** günaha gömülen bir toplumdan başkası helak edilmiyor, **öyle** değil mi?

[5] Lafzen: "*ellerinin arasındaki*" Yani, kendisine ulaşmış olan... kendisinden önce gelmiş bulunan...

MUHAMMED SÛRESİ (47)

Medine döneminde nazil olmuştur. 38 ayettir. Adını, 2. ayette geçen ve Peygamberimize işaret eden "Muhammed" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. İnkâra gömülenler ve **başkalarını** Allah'ın yolundan alıkoyanlar var ya, **Allah** onların komplolarını boşa çıkaracaktır.[1]

2. İman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler ve Rableri tarafından Muhammed'e indirilen hakikate iman edenlere gelince, Allah onların günahlarını silmiş ve konumlarını iyileştirmiştir.

3. **Bunun** böyle **olması**, inkârcıların, hiçbir geçerliliği olmayan mesnetsiz şeylerin ardına düşmelerine karşın, iman edenlerin Rablerinden gelen hakikate tabi olmalarından dolayıdır. Allah **onların durumunu** insanlara işte böyle örneklerle anlatır.

4-6. **Savaşta** inkârcılarla karşılaştığınızda onları dize getirinceye kadar boyunlarını vurmaya devam edin; nihayet **teslim olduklarında da onları esir alarak** sımsıkı bağlayın. Savaş sona erdiğinde ise **duruma göre** ya onlara lütufta bulunarak **karşılıksız** serbest bırakırsınız, ya da fidye alarak **serbest** bırakırsınız. Öyle işte! Eğer Allah dileseydi onları **bizzat Kendi** cezalandırırdı. Ancak O, birbirinizle **savaşmanızı takdir ederek**, sizi sınamak istiyor. **Şunu unutmayın ki**, Allah, Kendi yolunda öldürülenlerin yaptıklarını asla zayi etmeyecektir. Onlara **öte dünyada da** yol gösterecek ve onların konumlarını iyileştirecektir. Onları **özelliklerini** anlattığı cennete girdirecektir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ ۝ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَاٰمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ وَاَصْلَحَ بَالَهُمْ ۝ ذٰلِكَ بِاَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا
الْبَاطِلَ وَاَنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذٰلِكَ يَضْرِبُ اللّٰهُ
لِلنَّاسِ اَمْثَالَهُمْ ۝ فَاِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتّٰٓى
اِذَآ اَثْخَنْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَاِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَاِمَّا فِدَآءً حَتّٰى تَضَعَ
الْحَرْبُ اَوْزَارَهَا ۚ ذٰلِكَ وَلَوْ يَشَآءُ اللّٰهُ لَانْتَصَرَ مِنْهُمْ وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَا
بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ فَلَنْ يُضِلَّ اَعْمَالَهُمْ
۝ سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ ۚ ۝ وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ ۝
يٰٓاَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُٓوا اِنْ تَنْصُرُوا اللّٰهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ اَقْدَامَكُمْ ۝
وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَهُمْ وَاَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ ۝ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ كَرِهُوا مَآ
اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاَحْبَطَ اَعْمَالَهُمْ ۝ اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِى الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ دَمَّرَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ ۖ وَلِلْكَافِرِينَ اَمْثَالُهَا
۝ ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ مَوْلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَاَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلٰى لَهُمْ ۝

7. Ey iman edenler! Eğer siz Allah'**ın dinine** arka çıkarsanız, O da size arka çıkar ve **bu dinde** ayaklarınızı sabitleştirir.

8. İnkârcılara gelince, onları kötü bir akıbet beklemektedir. Çünkü Allah onların yaptıklarını geçersiz kılmıştır.

9. Bu, onların, Allah'ın indirdiği **mesajdan** nefret etmeleri yüzünden **böyle olmuştur**. **İşte bundan dolayı Allah** onların yaptıklarını boşa çıkaracaktır.

10. Onlar yeryüzünü gezip dolaşıp da, kendilerinden öncekilerin akibetlerinin nice olduğuna bakmıyorlar mı? Allah onları **bütünüyle** yok etti. İşte inkârcıların tümünü buna benzer bir azap beklemektedir.

11. İşte böyle **olacak**! Çünkü Allah iman edenleri himaye edecektir; ama kâfirleri himaye edecek hiç kimse olmayacaktır.

[1] Bu ayet iki şekilde anlaşılabilir: Birincisi, "Allah, müşriklerin Hz. Peygambere yönelik komplolarını boşa çıkaracaktır." İkincisi ise, "Allah, müşriklerin yaptığı özünde iyi olan amelleri geçersiz kılacaktır." Bizim tercihimiz için bak: **Ebu's-Suud**

٥٠٧

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ
وَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ ﴿١٢﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ
الَّتِي أَخْرَجَتْكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ﴿١٣﴾ أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ
مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٤﴾ مَثَلُ الْجَنَّةِ
الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِنْ مَاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِنْ لَبَنٍ
لَمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِنْ خَمْرٍ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِنْ عَسَلٍ
مُصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ
خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ﴿١٥﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ
يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا
الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنِفًا أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا
أَهْوَاءَهُمْ ﴿١٦﴾ وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ ﴿١٧﴾
فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى
لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ ﴿١٨﴾ فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ
لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ ﴿١٩﴾

12. Allah, iman edip **Kendisinin** güzel **gördüğü** ameller işleyenleri içerisinden derelerin çağıldadığı cennetlere girdirecektir. **Hakikati** inkâra şartlanmış olanlar ise **bu dünyada** zevk-ü sefa içerisinde hayvanlar gibi yiyip **içseler** de onların **öte dünyada** varacakları yer ateş olacaktır.

13. Seni **yurdundan** kovan bu toplumdan daha güçlü nice toplumları helak ettik de onlara yardım edecek hiç kimse bulunmadı.

14. Rabbinden **gelen** bir kanıta göre **davranan** kimse, yaptığı kötülükler kendisine güzel görünen ve yalnızca kendi keyfine göre hareket eden kimse gibi olur mu hiç?

15. **Allah'a kullukta** samimi olanlara vadedilen cennetin özellikleri **şöyledir**: onun içerisinde **zamanla** bozulmayan **şırıl şırıl** suların aktığı akarsular, tadı değişmeyen süt ırmakları, içenlerin hoşuna gidecek meşrubat ırmakları ve saf süzme baldan ırmaklar vardır. Ayrıca, her çeşit meyve ve Rablerinin bağışlamasının **hazzını tadabilme imkanı**... **Şimdi bu nimetlere nail olanların durumu** ateşte ebedi kalan ve kaynar su içirilerek bağırsakları parçalanan kimselerin **durumu** gibi olur mu hiç?

16. Şimdi **ey Muhammed**, onlar arasında, gelip seni dinliyormuş gibi yapanlar var. **Bunlar**, senin yanından ayrıldıktan sonra, **ilahi** mesaja inananlara[2] **varıp**, "O, az önce ne dedi, **siz bir şey anladınız mı?**" diye **istihza ederler.** Onlar, Allah'ın kalplerini mühürlediği, sadece kendi **şeytani** arzu ve isteklerinin ardına düşen kimselerdir.

17. Doğru yolu izleyenlere gelince, Allah onların doğru yolda olma **arzu ve isteklerini** artırır ve onları **bu arzu ve isteklerinde** samimi kılar.

18. Yoksa **o inkârcılar imana gelmek için Son** Saat'in[3] gelip çatmasını mı bekliyorlar? İşte onun belirtileri geldi. Hem, o bir kez geldikten sonra, **gerçeği** anlamalarının kendilerine ne yararı olacak!

19. Bil ki, Allah'tan başka İlah yoktur! Hem kendi hatalarının **bağışlanması** için, hem de diğer inanan erkek ve kadınlar için **Allah'tan** bağışlanma dile! Çünkü Allah geçireceğiniz her değişimi ve varıp karar kılacağınız şeyi bilir.

---

[2] Lafzen: "*kendilerine ilim verilmiş olanlara*" Yani hakikatin bilgisi veya sana verilen mesajın bilgisi.

[3] Dünyanın sonunun

وَيَقُولُ الَّذِينَ اٰمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ ۚ فَإِذَآ أُنزِلَتْ سُورَةٌ
مُّحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ ۙ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم
مَّرَضٌ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِىِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۖ
فَأَوْلَىٰ لَهُمْ ۝ طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ ۚ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ ۚ فَلَوْ
صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۝ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ
أَن تُفْسِدُوا فِى الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوٓا أَرْحَامَكُمْ ۝ أُولَٰٓئِكَ
الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰٓ أَبْصَٰرَهُمْ ۝ أَفَلَا
يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْءَانَ أَمْ عَلَىٰ قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ۝ إِنَّ الَّذِينَ
ارْتَدُّوا عَلَىٰٓ أَدْبَٰرِهِم مِّنۢ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى ۙ
الشَّيْطَٰنُ سَوَّلَ لَهُمْ ۚ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ ۝ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا
لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِى بَعْضِ الْأَمْرِ ۖ وَاللَّهُ
يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ۝ فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَٰٓئِكَةُ يَضْرِبُونَ
وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ ۝ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَآ أَسْخَطَ
اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَٰنَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَٰلَهُمْ ۝ أَمْ حَسِبَ
الَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّن يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَٰنَهُمْ ۝

20-21. İman edenler, "Keşke bize, **savaşmamıza izin veren** bir sure indirilse!" diyorlar. Ancak, savaşa **izin verildiğinden** açıkça söz eden bir sure indirildiğinde, kalpleri hastalıklı bazı kimselerin, sana, ölüm korkusundan beti benzi atmış bir şekilde bakan kimseler gibi bakmaya başladıklarını görürsün. Oysa onların yapması gereken şey, **sana** itaat etmek ve sözlerinde yiğitçe durmak[4] olmalıydı. Ancak, **çok sürmeyecek**, iş ciddileştiği zaman **onları göreceğiz**! Eğer **o zaman,** Allah'a **daha önce vermiş oldukları söze** sadık kalırlarsa, **şunu bilsinler ki**, bu kesinlikle kendileri için daha hayırlı olacaktır.

22. Siz, **eski halinize** geri dönerseniz, **yine önceki gibi** yeryüzünü fesada vereceğinizin ve akrabalık bağını koparacağınızın farkında mısınız?

23. Oysa, böyle kimseler Allah'ın lanet ettiği kimselerdir; bu yüzden **Allah** onların gözlerini kör, **kulaklarını da** sağır hale getirdi.

24. Onlar Kuran'ı hiç düşünmüyorlar mı? Yoksa kalpleri üzerinde kilitler mi var?

25. **Unutmayın ki**, **sadece**, kendilerine doğru yol apaçık gösterildikten sonra **Allah'ın mesajına** sırt dönenler **böyle davranırlar**; çünkü şeytan onlara **yaptıklarını** güzel göstermiş ve kendilerini dolduruşa getirmiştir.

26. Böyle **olmasının** nedeni, onların, Allah'ın indirdiği **mesajlardan** nefret edenlere, "Biz bazı konularda sizinle aynı düşünüyoruz!" demeleridir. Allah onların gizli **düşüncelerini** biliyor.

27. Peki, ya melekler onların yüzlerine ve sırtlarına vura vura canlarını alırken onların hali nice olacak?

28. Bunun böyle olması, onların, Allah'ın kızdığı şeylerin ardına düşmeleri ve Onu razı edecek şeylerden nefret etmelerinden dolayıdır. Bu yüzden **Allah** onların amellerini değersiz kıldı.

29. Yoksa **o** kalpleri hastalıklı kimseler, Allah'ın, onların kin ve nefretlerini açığa çıkarmayacağını mı sanıyorlar?

[4] Lafzen: "... *güzel bir söz...*" Zımnen, "sözlerinde durduklarını ifade etmeleri..."

٥٠٩

وَلَوْ نَشَآءُ لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِيمَاهُمْ ۚ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ
فِى لَحْنِ ٱلْقَوْلِ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ﴿٣٠﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ
نَعْلَمَ ٱلْمُجَٰهِدِينَ مِنكُمْ وَٱلصَّٰبِرِينَ ۙ وَنَبْلُوَا۟ أَخْبَارَكُمْ ﴿٣١﴾
إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَشَآقُّوا۟ ٱلرَّسُولَ مِنۢ
بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلْهُدَىٰ لَن يَضُرُّوا۟ ٱللَّهَ شَيْـًٔا ۗ وَسَيُحْبِطُ
أَعْمَٰلَهُمْ ﴿٣٢﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَطِيعُوا۟ ٱللَّهَ وَأَطِيعُوا۟
ٱلرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوٓا۟ أَعْمَٰلَكُمْ ﴿٣٣﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ وَصَدُّوا۟
عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا۟ وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَن يَغْفِرَ ٱللَّهُ لَهُمْ ﴿٣٤﴾
فَلَا تَهِنُوا۟ وَتَدْعُوٓا۟ إِلَى ٱلسَّلْمِ ۖ وَأَنتُمُ ٱلْأَعْلَوْنَ ۚ وَٱللَّهُ مَعَكُمْ
وَلَن يَتِرَكُمْ أَعْمَٰلَكُمْ ﴿٣٥﴾ إِنَّمَا ٱلْحَيَوٰةُ ٱلدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ ۚ وَإِن
تُؤْمِنُوا۟ وَتَتَّقُوا۟ يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْـَٔلْكُمْ أَمْوَٰلَكُمْ ﴿٣٦﴾ إِن
يَسْـَٔلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُوا۟ وَيُخْرِجْ أَضْغَٰنَكُمْ ﴿٣٧﴾ هَٰٓأَنتُمْ
هَٰٓؤُلَآءِ تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ فَمِنكُم مَّن يَبْخَلُ ۖ وَمَن
يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَن نَّفْسِهِۦ ۚ وَٱللَّهُ ٱلْغَنِىُّ وَأَنتُمُ ٱلْفُقَرَآءُ ۚ
وَإِن تَتَوَلَّوْا۟ يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوٓا۟ أَمْثَٰلَكُم ﴿٣٨﴾

30. Biz dileseydik onları sana gösterirdik ve sen onları suratlarından tanırdın; **hatta** onları konuşma tarzlarından **bile** tanırsın. Allah yaptığınız her şeyi bilir.

31. **Şunu bilin ki,** Biz sizi, aranızdan **zorluklara** sabrederek **Allah yolunda** savaşanları **diğerlerinden** ayırt edinceye kadar mutlaka sınayacağız. Böylece sözünüzde **durup durmadığınızı**[5] denemiş olacağız.

32. **Hakikati** inkâr edip **başkalarını** Allah yolundan alıkoyan ve kendilerine dosdoğru yol açıkça gösterildikten sonra Allah'ın elçisiyle bağlarını koparanlar **şunu bilsinler ki, böyle yapmakla** Allah'a hiçbir zarar vermiş olmazlar. **Allah** onların bütün emeklerini boşa çıkaracaktır.

33. Ey iman edenler, siz Allah'a da elçisine de itaat edin; **böylece** yaptıklarınızı bir hiç haline getirmeyin!

34. İnkâr edip, **başkalarını** Allah yolundan alıkoyan ve sonra da inkâr içerisinde ölüp gidenleri Allah asla bağışlamayacaktır.

35. **Savaşta** gevşeklik göstererek barış için yalvarıp yakarmayın; Allah sizinle olduğuna göre elbette siz üstün geleceksiniz. Çünkü Allah sizin emeklerinizi boşa çıkarmayacaktır.

36-37. Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden ibarettir. Eğer iman eder, **Allah'a kullukta** samimi olursanız, **Allah** size **bunun** karşılığını verecektir. O sizden bütün mallarınızı **Kendi yolunda harcamanızı** istemiyor. Zaten onların hepsini harcamanızı isteseydi ve **buna sizi** zorlasaydı sizin cimrilik duygularınız kabarır ve ahlaki zaaflarınız[6] ortaya çıkardı.

38. Bakın **ey müminler**! Siz Allah yolunda harcamaya çağrılıyorsunuz, ama içinizden kimileri cimrilik ediyor. Oysa kim cimrilik ederse, sadece kendi **hayrına olan bir şeyi** engellemiş olur. Çünkü Allah **kimseye** muhtaç değildir; hâlbuki siz **Ona** muhtaçsınız. **Şunu unutmayın ki,** eğer **Ondan** yüz çevirirseniz, O da sizin yerinize başka bir topluluk getirir ve onlar sizin gibi davranmazlar.

---

[5] Lafzen: "*haberlerinizi*" Yani, Allah yolunda savaşacağınıza ve bu uğurda zorluklara göğüs gereceğinize dair söz verdiğinize ilişkin haberlerin doğru olup olmadığını.

[6] ***Ezğan*** kelimesine verilen bu anlam için bak: **Esed**, ilgili ayetin dipnotu.

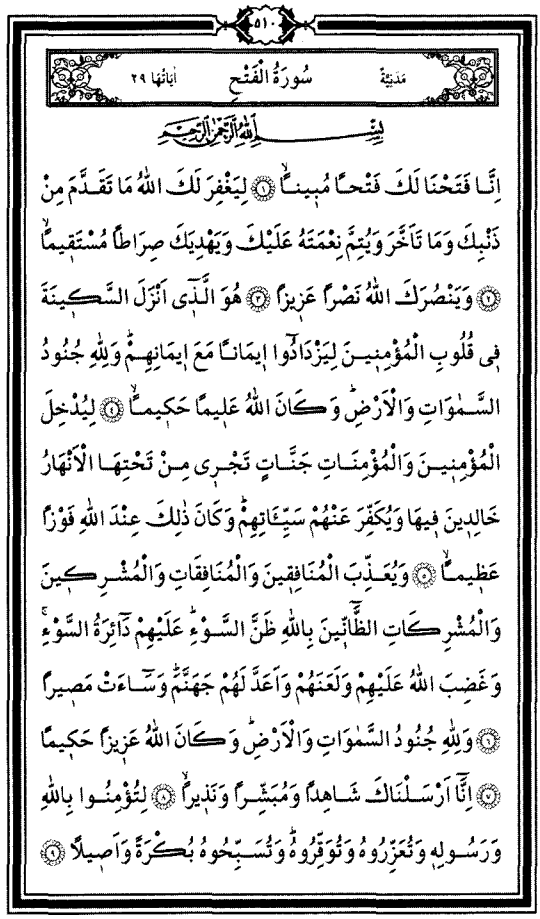
٥١٠
مَدَنِيَّة سُورَةُ الْفَتْحِ آيَاتُهَا ٢٩
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ۝ لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ
ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا
۝ وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا ۝ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ
فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَعَ إِيمَانِهِمْ ۗ وَلِلَّهِ جُنُودُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝ لِيُدْخِلَ
الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ ۚ وَكَانَ ذَٰلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا
عَظِيمًا ۝ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ
وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ ۚ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ ۚ
وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ ۖ وَسَاءَتْ مَصِيرًا
۝ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا
۝ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۝ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ۝

FETİH SÛRESİ (48)

Medine döneminde nazil olmuştur. 29 ayettir. Müslümanlara bahşedilen zafer(fetih)'den bahsettiği için bu adı almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. Gerçek şu ki, Biz sana tartışmasız bir zafer[1] bahşettik. **Bunu,** Allah'ın, senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını bağışladığını, **sana bahşettiği** nimetini tamamladığını, seni dosdoğru bir yola yönlendirdiğini ve aynı zamanda Allah'ın sana şanlı bir zafer nasip ettiğini **göstermek** için **yaptık.**

4. İmanları iyice güçlensin diye müminlerin kalbine sekinet indiren Odur. Göklerin ve yerin **görünmez** orduları Allah'a aittir. Çünkü Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

5. **O, bunu**[2], mümin kadın ve erkeklerin günahlarını örtmek ve onları içinde ebediyen kalacakları, içerisinden dereler çağıldayan cennetlere girdirmek için **böyle yapıyor.** Buna **nail olmak,** Allah katında en büyük bahtiyarlıktır.

6. Ayrıca, Allah hakkında saçma sapan düşünceler taşıyan müşrik erkek ve kadınlar ile, münafık erkek ve kadınlara azap etmek için **böyle yapıyor.** Kötü **bir cezaya** uğrama sırası **şimdi** kendilerine **geldi!** Allah onlara öfkelenmiş, onlara lanet etmiş ve onlar için cehennem hazırlamıştır. Orası ne kötü bir yerdir.

7. Göklerin ve yerin **görünmez** orduları Allah'ındır. Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

8. **Ey Peygamber,** Biz seni **Allah'ın birliğinin**[3] bir şahidi, bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik.

9. **Ey insanlar! Bunu, sizler,** Allah'a ve elçisine inanasınız, **elçisine** yardım edesiniz, Ona saygı gösteresiniz ve sabah akşam Onun adını övgüyle dile getiresiniz diye **böyle yaptık.**

---

[1] Bazı müfessirlere göre "*apaçık fetih*" ile kastedilen "Mekke'nin Fethi" ise de, Müfessirlerin çoğunluğuna göre bununla "Hudeybiye Barış Anlaşması" kastedilmektedir. (Bak: **Elmalılı**)

[2] Yani, "apaçık bir fetih vermeyi"

[3] Bu tefsir cümlesi için bak: **Elmalılı**

٥١١

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۚ
فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۖ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ
عَلَيْهُ اللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ۝ سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ
مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا ۚ
يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ ۚ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ
لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا ۚ
بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ۝ بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ
يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَٰلِكَ
فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنْتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ ۚ وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ۝ وَمَنْ
لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا ۝
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ
يَشَاءُ ۚ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝ سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا
انْطَلَقْتُمْ إِلَىٰ مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ ۚ يُرِيدُونَ أَنْ
يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ ۚ قُلْ لَنْ تَتَّبِعُونَا كَذَٰلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلُ ۚ
فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا ۚ بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا ۝

10. **Ey peygamber!** Sana bağlılıklarını bildirenler gerçekte Allah'a bağlılıklarını göstermiş oluyorlar[4]. Allah onların bağlılık akdini onaylıyor.[5] Bundan böyle kim ahdini bozarsa kendi aleyhine bozmuş olur. Ama kim de Allah'a verdiği sözde durursa Allah ona büyük bir mükâfat verecektir.

11. **Savaştan** geri kalan bedeviler sana, "Mallarımıza ve ailelerimize **bakma mecburiyeti** bizi **seninle gelmekten** alıkoydu! Bizim için **Allah'tan** bağışlanma dile!" diyecekler. Onlar kalplerinde olmayan bir şeyi dile getiriyorlar. De ki onlara: "Eğer Allah size bir zarar vermek yahut yarar sağlamak isterse bunu kim önleyebilir?" Elbette **hiç kimse**! **Unutmayın ki** Allah yaptıklarınızın **tamamından** haberdardır.

12. Sandınız ki, peygamber ve müminler bir daha kesinlikle ailelerine geri dönmeyecekler. Bu **düşünce** de kalbinizde sevince yol açtı. Siz gerçekten hainceşeyler düşünüyorsunuz. Siz zaten **insanlıktan** mahrum bir toplumsunuz.

13. Allah'a ve elçisine inanmayanlar var ya, Biz **böylesi** inkârcılar için alevli bir ateş hazırladık.

14. Göklerin ve yerin egemenliği Allah'a aittir. O, dilediğini bağışlar, dilediğine de azap eder. Bununla birlikte O, **kullarına karşı** çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

15. **Daha önce savaşta** geride kalmayı tercih edenler, **bugün** ganimet almak için çıktığın zaman, "Bize izin ver de biz de seninle beraber gelelim!" diyorlar. Böylece Allah'ın **ganimetler hakkında**[6] verdiği kararı değiştirmek istiyorlar. De ki onlara: "Sizin bizimle gelmeniz kesinlikle söz konusu olamaz! Çünkü Allah daha önce **ganimetlerin kime ait olduğunu** söylemiştir." **Sen böyle deyince** onlar, "Hayır!" diyecekler, "**Öyle bir şey yok**, bilakis siz bizi kıskandığınızdan **böyle diyorsunuz**!" Tam tersine! Onlar **ne denilmek istediğini** pek anlamak istemiyorlar[7].

[4] Bir kişinin, kendi elini tabi olduğu diğer kişinin elinin üzerine koyarak yaptığı sembolik bağlılık aktine ***biat*** denilmektedir.

[5] Lafzen: "*Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir*"

[6] Bu tefsiri açıklama için bak: **Razi**

[7] Lafzen: "*çok az anlıyorlar*"

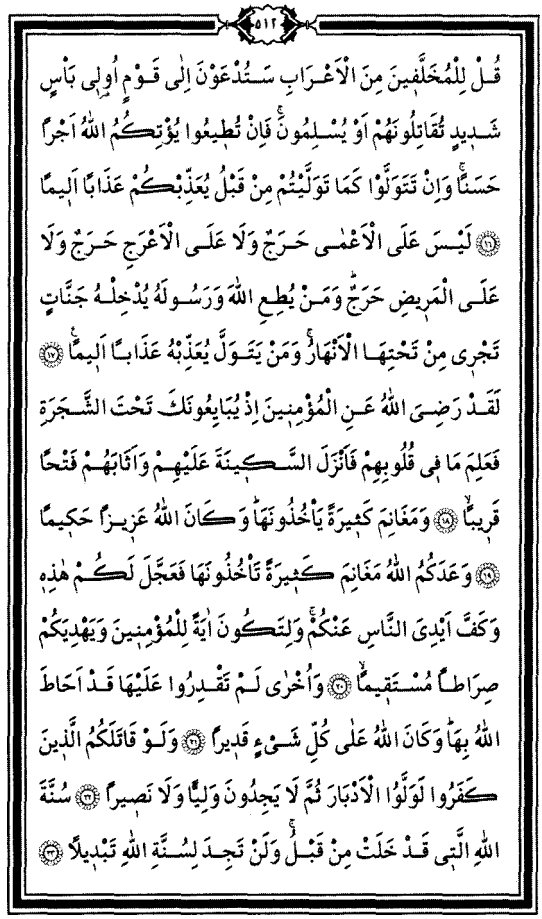
قُلْ لِّلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ إِلَىٰ قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ
شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ ۖ فَإِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا
حَسَنًا ۖ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا
۝ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا
عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ ۗ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ۖ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا ۝
لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ
فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا
قَرِيبًا ۝ وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا ۗ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا
۝ وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَٰذِهِ
وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ
صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ۝ وَأُخْرَىٰ لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ
اللَّهُ بِهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ۝ وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ
كَفَرُوا لَوَلَّوُا الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ۝ سُنَّةَ
اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ ۖ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا ۝

16. **Savaştan** geri kalan bedevilere de ki: "Siz yakında çok güçlü bir halka karşı savaşa çağrılacaksınız; onlarla ya **ölünceye**, yahut onlar teslim oluncaya kadar savaşacaksınız[8]. O vakit **bu çağrıya** uyarsanız Allah size en güzel mükâfatı verir. Ama daha önce döneklik yaptığınız gibi yine döneklik yaparsanız sizi can yakıcı bir azaba uğratır."

17. **Allah yolunda savaşa katılmadığı için** körün, topalın ve hastanın sorumluluğu yoktur. Ancak her kim Allah ve resulünün **savaş** çağrısına icabet ederse, **Allah** onu içerisinde derelerin çağıldadığı cennetlere sokacaktır. Kim de döneklik yaparsa onu can yakıcı bir azaba uğratacaktır.

18-19. **Ey Muhammed**! O ağacın altında sana bağlılıklarını bildiren müminlerden Allah razı olmuştur. Çünkü O, onların kalbinden geçenleri biliyordu[9]. Bu yüzden onların içine bir huzur, bir dinginlik yerleştirdi. Onları pek yakında **gerçekleşecek olan** bir zafer ve elde edecekleri ganimetler ile ödüllendirecek. Çünkü Allah her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

20. **Ey iman edenler**! Allah size elde edeceğiniz **daha** pek çok ganimetler vadediyor. Size şimdilik bunları bahşetti ve **düşman** kesimleri[10] sizden uzak tuttu. **Böyle yapması, bunun, sizden sonra gelen**[11] müminler için **Allah'ın yardımını** gösteren bir işaret olması ve **de** sizi dosdoğru yola yönlendirmesi içindir.

21. Ayrıca, sizin henüz elde edemediğiniz, **ama** Allah'ın sizin için ayırdığı başka **ganimetler** de var.[12] Çünkü Allah her şeye Kâdirdir.

22. Şayet kâfirler sizinle savaşmaya kalkışsalardı[13] kesinlikle arkalarını dönüp **kaçarlar. O vakit** kendilerini himaye edecek ve arka çıkacak bir kimse de bulamazlardı.

23. Allah'ın öteden beri uyguladığı yasa[14] hep böyle olmuştur. Allah'ın yasalarında bir değişiklik bulamazsın.

---

8) Lafzen: "*ya onlarla savaşırsınız, ya da teslim olurlar.*"

9) Lafzen: "*bildi*"

10) Lafzen: "*insanları*"

11) **Razi**'nin yorumu

12) Veya: "Ayrıca, sizin **mahiyetini** kavrayamadığınız, ama Allah'ın **öte dünyada** sizin için hazırladığı başka şeyler de var"

13) Lafzen: "*savaşsalardı*"

14) Sünnetullah

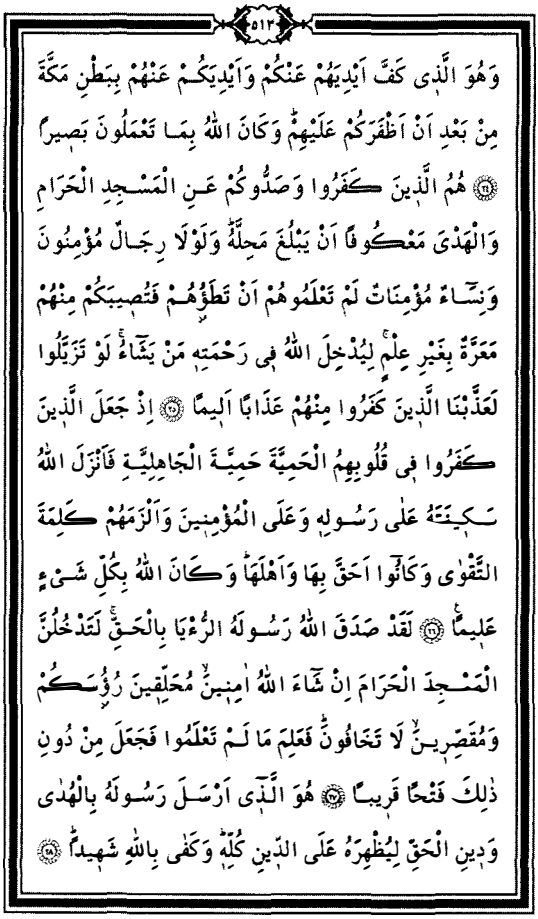

وَهُوَ الَّذِى كَفَّ اَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ
مِنْ بَعْدِ اَنْ اَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا
۞ هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ
وَالْهَدْىَ مَعْكُوفًا اَنْ يَبْلُغَ مَحِلَّهُ ۚ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ
وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ اَنْ تَطَؤُهُمْ فَتُصِيبَكُمْ مِنْهُمْ
مَعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۚ لِيُدْخِلَ اللّٰهُ فِى رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ لَوْ تَزَيَّلُوا
لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا ۞ اِذْ جَعَلَ الَّذِينَ
كَفَرُوا فِى قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَاَنْزَلَ اللّٰهُ
سَكِينَتَهُ عَلٰى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَاَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ
التَّقْوٰى وَكَانُوا اَحَقَّ بِهَا وَاَهْلَهَا ۚ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَىْءٍ
عَلِيمًا ۞ لَقَدْ صَدَقَ اللّٰهُ رَسُولَهُ الرُّءْيَا بِالْحَقِّ ۚ لَتَدْخُلُنَّ
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ اٰمِنِينَ ۙ مُحَلِّقِينَ رُءُوسَكُمْ
وَمُقَصِّرِينَ ۙ لَا تَخَافُونَ ۚ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ
ذٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا ۞ هُوَ الَّذِى اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى
وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ ۚ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ۞

24. Sizi onlara karşı muzaffer kıldıktan sonra, Mekke vadisinde onları sizden, sizi de onlardan uzak tutan Odur[15]. Allah **bütün** yaptıklarınızı görmektedir.

25. **Allah onlarla savaşmanızı şunun için engelledi**: Onlar, **hakikati** inkar eden ve sizlerin Mescid-i Haram'ı **ziyaretini** ve kurbanlıklarınızın yerine ulaşmasını engelleyen kimselerdir. **Bunda şüphe yok. Ancak bununla birlikte** orada tanımadığınız bir takım mümin kadın ve erkekler var. Siz eğer onlara zarar verecek ve bilmeden **verdiğiniz bu zarardan dolayı** sorumlu tutulacak olmasaydınız **Allah Mekke'ye savaşarak girmenizi yasaklamazdı. Ama yasakladı.**[16] **Bunu, vakti geldiğinde**[17] dilediğini rahmeti altına alabilsin diye **yaptı.** Şayet **saflar** iyice ayrılmış olsaydı, Biz **o inanmayanları** can yakıcı bir azaba çarptırırdık.

26. O vakit kâfirlerin kalbinde **küstahça bir kibirden kaynaklanan** bir haddini bilmezlik **duygusu**, yani Cahiliyeden kalma bir kendini bilmezlik **duygusu** yerleşmişti. **Buna karşılık** Allah, elçisine ve müminlere bir iç huzuru, bir sükûnet bahşederek, onların, uyulması gereken anlaşmaya[18] bağlı kalmalarını sağladı. Çünkü onlar **bu ilahi bağışa gerçekten** layıktılar ve onu fazlasıyla hak etmişlerdi. Allah elbette her şeyi bilir.

27. Allah, peygamberinin, **Mekke'nin fethi ile ilgili gördüğü** rüyayı doğru çıkardı. Eğer Allah dilerse, başınızı tıraş ederek yahut saçlarınızı kısaltarak[19] Mescid-i Haram'a güven içinde, hiçbir korkuya kapılmadan mutlaka gireceksiniz. Allah sizin bilmediklerinizi biliyordu; bu yüzden, bunun yanında size yakında gerçekleşecek bir zafer takdir etti.

28. Peygamberini, diğer bütün dinlere üstün kılmak için doğru yol rehberi **Kur'an** ve Hak Din ile gönderen Odur. **Bunun gerçekleşeceğine** Allah'ın şahitliği yeterlidir.

---

[15] Yani, karşılıklı olarak birbirinize zarar vermenize engel olan Odur.

[16] Lafzen: "*eğer orada kendilerini **farkına varmadan** ezip geçeceğiniz ve bu yüzden de bilmeden onlara **verdiğiniz bu zarardan** dolayı sorumlu tutulacağınız tanımadığınız **bir takım** mümin kadın ve erkekler olmasaydı...*"

[17] Yani bu süre zarfında birçok Mekkeli İslam'ı kabul edebilsin diye

[18] ***Kelimetu't-Takva*** "Kelime-i Tevhid / Kelime-i Şahadet" veya "sebat ve ahde vefa" yani, barış anlaşması. Elmalılı, bununla "barış anlaşması"nın kastedilmiş olmasını bağlama daha uygun görüyor. (Bak: **Elmalılı**) Biz çeviriyi Elmalılı'nın tercihine göre yaptık.

[19] Hac esnasında bunların yapılması yasaktır; saçın kesilmesi yahut kısaltılması haccın bittiğini gösterir.

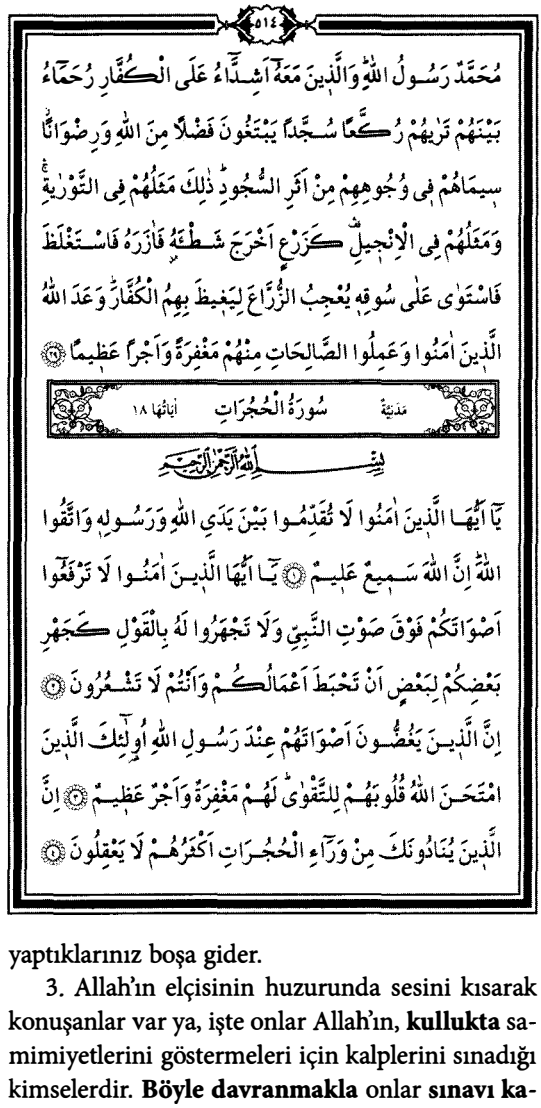
٥١٤
مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللّٰهِ وَالَّذِينَ مَعَهٗۤ اَشِدَّآءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَآءُ
بَيْنَهُمْ تَرٰىهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَّبْتَغُوْنَ فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا
سِيْمَاهُمْ فِىْ وُجُوْهِهِمْ مِّنْ اَثَرِ السُّجُوْدِ ذٰلِكَ مَثَلُهُمْ فِى التَّوْرٰىةِ
وَمَثَلُهُمْ فِى الْاِنْجِيْلِ كَزَرْعٍ اَخْرَجَ شَطْـَٔهٗ فَاٰزَرَهٗ فَاسْتَغْلَظَ
فَاسْتَوٰى عَلٰى سُوْقِهٖ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيْظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللّٰهُ
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ مِنْهُمْ مَّغْفِرَةً وَّاَجْرًا عَظِيْمًا ۝٢٩

سُوْرَةُ الْحُجُرٰتِ مَدَنِيَّةٌ اٰيَاتُهَا ١٨

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُقَدِّمُوْا بَيْنَ يَدَىِ اللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ وَاتَّقُوا
اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۝١ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَرْفَعُوْۤا
اَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِىِّ وَلَا تَجْهَرُوْا لَهٗ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ
بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ اَنْ تَحْبَطَ اَعْمَالُكُمْ وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ ۝٢
اِنَّ الَّذِيْنَ يَغُضُّوْنَ اَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ
امْتَحَنَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ لِلتَّقْوٰى لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّاَجْرٌ عَظِيْمٌ ۝٣ اِنَّ
الَّذِيْنَ يُنَادُوْنَكَ مِنْ وَّرَآءِ الْحُجُرٰتِ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُوْنَ ۝٤

29. Muhammed Allah'ın elçisidir. Onunla birlikte olan **Müminler** birbirlerine karşı çok merhametli, kâfirlere karşı ise çok serttirler[20]. Onların, rükuya eğilerek ve secdeye kapanarak Allah'ın lütuf ve rızasını aradıklarını görürsün. Onlar, yüzlerindeki secde izlerinden bellidir[21]. Bu, onların, Tevrat'ta **söz edilen** özellikleridir. İncil'de ise onlardan **şu tür** bir örnekle **söz edilir**: Onlar filizlenen bir bitki gibidirler; ardından **Allah** o **filizi** güçlendirir; sonra kalınlaşır ve nihayetinde **o**, üreticilerin hoşuna gidecek şekilde gövdesi üzerinde dimdik durur. **İşte Allah** kâfirleri öfkeden kudurtmak için **müminleri böyle dimdik ayakta tutar. Nitekim** Allah, iman edip **Kendisinin** güzel **gördüğü** ameller işleyen bu kimselerin bağışlanacağını ve büyük bir mükâfatla **ödüllendirileceklerini** vadetmiştir[22].

HUCURÂT SÛRESİ (49)

Medine döneminde nazil olmuştur. 18 ayettir. Adını, 4. ayetteki "odalar" anlamına gelen "hucurat" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ey iman edenler! **Kendi görüşlerinizi** Allah'ın ve elçisinin **sözüne** tercih etmeyin![1] Daima Allah'a **kullukta** samimi olun! Çünkü Allah **her şeyi** işitir **her şeyi** bilir.

2. Ey iman edenler! Sesinizi Allah'ın elçisinin sesinden daha fazla yükseltmeyin! Birbirinize karşı bağırarak konuştuğunuz gibi onunla da bağırarak konuşmayın; yoksa farkına varmadan bütün yaptıklarınız boşa gider.

3. Allah'ın elçisinin huzurunda sesini kısarak konuşanlar var ya, işte onlar Allah'ın, **kullukta** samimiyetlerini göstermeleri için kalplerini sınadığı kimselerdir. **Böyle davranmakla** onlar **sınavı kazandılar. Böylece** bağışlanmayı ve büyük bir mükâfatı hak ettiler.

4. Gerçek şu ki, **ey Muhammed**, evin[2] dışından bağırarak sana seslenenler var ya, onların çoğu, **bu yaptıklarının ne denli adaba aykırı olduğuna** akıl erdiremeyen kimselerdir.

---

[20] Konu savaş ortamı ile ilgilidir. Söz konusu olan, bütün kâfirlere her halükarda gösterilmesi gereken bir sertlik değil, savaş ortamında korkusuzluğun ve cesaretin göstergesi olan bir sertliktir.

[21] Ya da: "*Onların alameti yüzlerindeki secde izleridir.*"

[22] Biz ***minhum***'daki ***min*** edatını *beyaniye* olarak çevirdik. Bu tercih, bu son cümleyi müminlere atfeden Müfessirlerin çoğunluğunun görüşünü destekler. ***Min*** edatının *ba'ziyet* ifade etmesi durumunda ise anlam "*Allah, onlardan, iman edip salih amel işleyen kimselerin...*" şeklinde olur. Bu da, bununla kâfirlerin kastedildiğini söyleyen **Razi**'nin görüşünü destekler.

[1] Lafzen: "*Allah'ın ve elçisinin önüne geçmeyin*"

[2] Lafzen: "*odaların*" ***Hucurat*** (hücreler) "odalar" demektir. O günkü şartlarda ev şimdiki gibi kompleks

٥١٥

وَلَوْ اَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتّٰى تَخْرُجَ اِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ ۗ وَاللّٰهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنْ جَآءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَاٍ فَتَبَيَّنُوْٓا
اَنْ تُصِيْبُوْا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوْا عَلٰى مَا فَعَلْتُمْ نٰدِمِيْنَ ۝
وَاعْلَمُوْٓا اَنَّ فِيْكُمْ رَسُوْلَ اللّٰهِ ۗ لَوْ يُطِيْعُكُمْ فِيْ كَثِيْرٍ مِّنَ الْاَمْرِ
لَعَنِتُّمْ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ حَبَّبَ اِلَيْكُمُ الْاِيْمَانَ وَزَيَّنَهٗ فِيْ قُلُوْبِكُمْ وَكَرَّهَ
اِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوْقَ وَالْعِصْيَانَ ۗ اُولٰٓئِكَ هُمُ الرَّاشِدُوْنَ ۝
فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَنِعْمَةً ۗ وَاللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ ۝ وَاِنْ طَآئِفَتٰنِ مِنَ
الْمُؤْمِنِيْنَ اقْتَتَلُوْا فَاَصْلِحُوْا بَيْنَهُمَا ۚ فَاِنْ بَغَتْ اِحْدٰىهُمَا عَلَى
الْاُخْرٰى فَقَاتِلُوا الَّتِيْ تَبْغِيْ حَتّٰى تَفِيْٓءَ اِلٰٓى اَمْرِ اللّٰهِ ۚ فَاِنْ فَآءَتْ
فَاَصْلِحُوْا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَاَقْسِطُوْا ۗ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِيْنَ
۝ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ اِخْوَةٌ فَاَصْلِحُوْا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُوْنَ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ
عَسٰٓى اَنْ يَّكُوْنُوْا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَآءٌ مِّنْ نِّسَآءٍ عَسٰٓى اَنْ يَّكُنَّ
خَيْرًا مِّنْهُنَّ ۚ وَلَا تَلْمِزُوْٓا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوْا بِالْاَلْقَابِ ۗ بِئْسَ الِاسْمُ
الْفُسُوْقُ بَعْدَ الْاِيْمَانِ ۚ وَمَنْ لَّمْ يَتُبْ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ۝

5. Oysa onlar, sen dışarı çıkıncaya kadar sabretselerdi, bu kendileri için çok daha hayırlı olurdu. **Ancak yine de** Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

6. Ey iman edenler, günah işlemeyi alışkanlık haline getirmiş birisi size bir haber getirdiği zaman onu araştırın. **Yoksa** bilmeden bir topluluğa zarar verirsiniz de, sonra **böyle** yaptığınıza **çok** pişman olursunuz.

7-8. Bilin ki Allah'ın elçisi aranızdadır. Eğer o her konuda sizin istek ve arzularınıza uysaydı, **bundan toplum olarak** çok zarar görürdünüz. Ancak Allah size imanı sevdirdi; onu kalbinizde güzelleştirdi; inkârdan, günahtan ve isyandan nefret ettirdi. İşte böyle kimseler Allah'ın lütfu ve nimeti sayesinde doğru yolu bulan kimselerdir. Allah her şeyi bilir, yerli yerince yapar.

9. Eğer müminlerden iki grup birbiriyle çatışırsa, onların aralarını düzeltin. Ancak onlardan birisi diğerine karşı haksız şekilde davranmayı sürdürürse, o vakit haksız şekilde davranan **davranışını** Allah'ın buyruğuna **uygun hale** getirinceye kadar onlarla savaşın. Eğer böyle davranmaktan vazgeçerlerse adaletle aralarını bulun. Onlara hakkaniyetle davranın. Çünkü Allah hakkaniyetle davrananları sever.

10. Müminler kesinlikle kardeştirler. Kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah'a **kullukta** samimi olun ki size merhamet edilsin.

11. Sizden hiç kimse başka insanları alaya alıp küçümsemesin! **Ne biliyorlar**, belki de o **alaya aldıkları** kendilerinden daha hayırlıdır? Aynı şekilde hiçbir kadın başka kadınları **alaya alıp küçümsemesin**; belki de onlar kendilerinden daha hayırlıdır; **nerden bilecekler ki?** Birbirinizi karalamayın ve birbirinize kötü lakaplar takmayın! İman ettikten sonra "günaha batmış **biri**" olarak nitelendirilmek ne kadar kötüdür! Böyle olduğu halde tevbe etmeyenler var ya, işte **gerçek** zalimler onlardır.

bir yapı arzetmiyordu. Her bir oda bir "ev" işlevi görüyordu. Nitekim Hz. Peygamber, her bir eşi için bir oda yaptırmıştı. Bu odaların bütünü Hz. Peygamberin evini oluşturduğu için ***hucurat*** kelimesini "ev" olarak çevirdik.

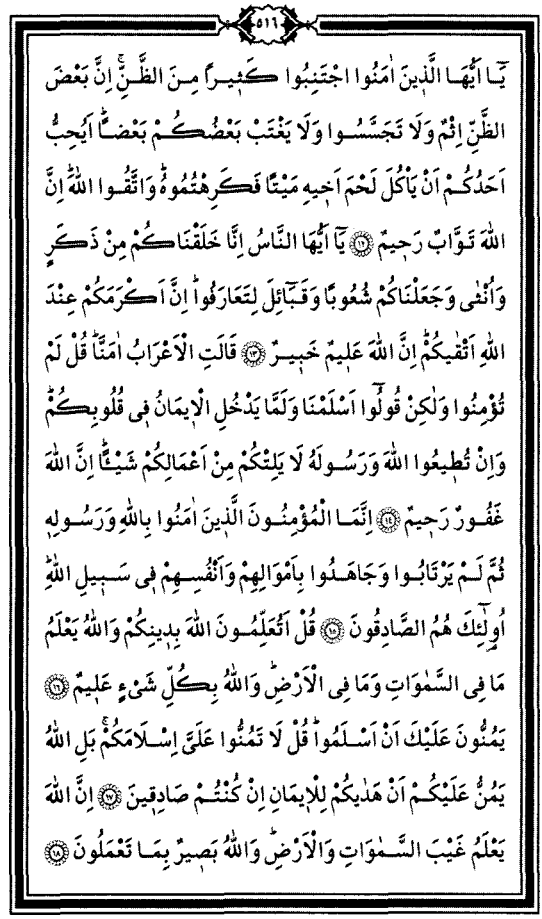
٥١٦
يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا ٱجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ ٱلظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ
ٱلظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ
أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَٱتَّقُوا ٱللَّهَ إِنَّ
ٱللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ ۝ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَـٰكُم مِّن ذَكَرٍ
وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَـٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ
ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ۝ قَالَتِ ٱلْأَعْرَابُ ءَامَنَّا قُل لَّمْ
تُؤْمِنُوا وَلَـٰكِن قُولُوٓا۟ أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ ٱلْإِيمَـٰنُ فِى قُلُوبِكُمْ
وَإِن تُطِيعُوا ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ لَا يَلِتْكُم مِّنْ أَعْمَـٰلِكُمْ شَيْـًٔا إِنَّ ٱللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ إِنَّمَا ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ
ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَـٰهَدُوا بِأَمْوَٰلِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ
أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّـٰدِقُونَ ۝ قُلْ أَتُعَلِّمُونَ ٱللَّهَ بِدِينِكُمْ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ
مَا فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمٌ ۝
يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا۟ قُل لَّا تَمُنُّوا عَلَىَّ إِسْلَـٰمَكُم بَلِ ٱللَّهُ
يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَىٰكُمْ لِلْإِيمَـٰنِ إِن كُنتُمْ صَـٰدِقِينَ ۝ إِنَّ ٱللَّهَ
يَعْلَمُ غَيْبَ ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝

12. Ey iman edenler! Birbiriniz hakkında gerçekliği kesin olmayan yargılarda bulunmaktan kaçının. Çünkü gerçekliği kesin olmayan yargıların bir kısmı günahtır. Birbirinizin gizli yönlerini araştırmayın; birbirinizi arkadan çekiştirmeyin! Sizden birisi hiç ölmüş kardeşinin etini yemek ister mi? İğrendiniz **değil mi?** Allah'tan korkun, **bunları yapmayın. Şayet yapmışsanız tevbe edin de O sizi affetsin.** Zira O, **kullarının** tevbelerini her zaman kabul eder, **onlara** merhametle muamele eder.

13. Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık ve birbirinizi tanıyasınız[3] diye sizleri kavimler ve kabileler haline getirdik. Ancak şunu bilin ki, sizin Allah katında en hayırlınız Allah'a **kullukta** en fazla samimi olanınızdır. Allah her şeyi bilir, her şeyden haberdardır.

14. Bedevi Araplar "Biz imana erdik!" dediler. Ey **Muhammed!** Onlara de ki: "**Daha** imana ermediniz! Aslında bunun yerine, sizin, "Biz boyun eğdik!" demeniz daha uygun olur. Çünkü daha iman kalbinize girmedi. Eğer Allah'a ve elçisine itaat ederseniz, **Allah** amellerinizden hiçbir şey eksiltmez. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

15. **Şunu bilin ki,** gerçek müminler, Allah'a ve elçisine iman eden ve sonra da bundan en küçük bir şüpheye kapılmayarak Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihat eden kimselerdir. İşte onlar sözlerinde duran kimselerdir.

16. De ki: "Size **gönderilen** dinin[4] **nasıl olması gerektiğini** Allah'a mı öğreteceksiniz? Allah, göklerde ve yerde olanları bilir. Çünkü O[5] her şeyi bilir."

17. Müslüman olmakla sana bir lütufta bulunduklarını sanıyorlar. De ki: Müslüman olmanızı bana bir lütufmuş gibi görmeyin; bilakis imanın yolunu göstermekle Allah size lütufta bulunmuştur. Tabi **iman iddianızda** samimiyseniz...!

18. Göklerin ve yerin *gayb*ını[6] bilen sadece Allah'tır. Allah yaptığınız her şeyi görüyor.

---

[3] Veya; "*birbirinize güzel muamelelerde bulunasınız diye*"

[4] Lafzen: "*dininizi*"

[5] Lafzen: "*Allah*"

[6] Duyu organlarıyla algılanamayan gerçekleri...

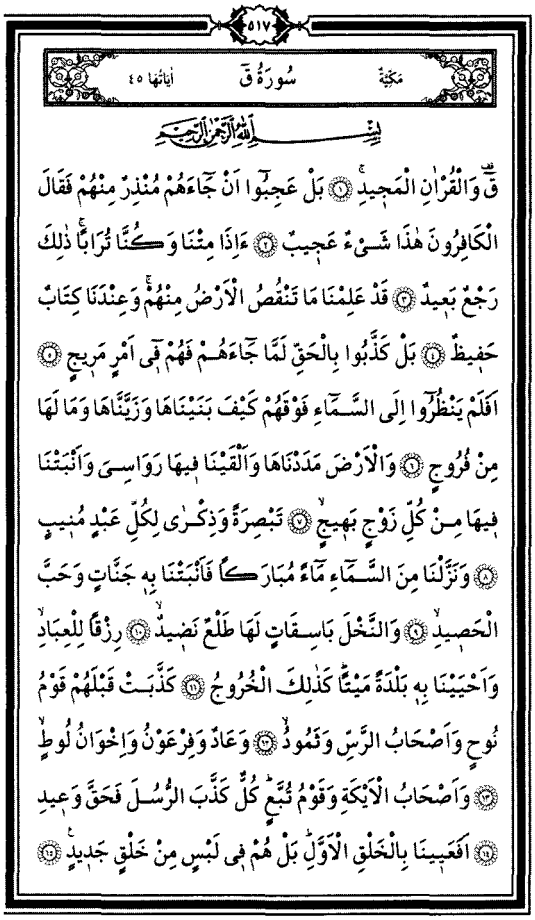
٥١٧

مكية سُورَةُ قٓ آياتها ٤٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

قٓ وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ ۝ بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ
الْكَافِرُونَ هَٰذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ ۝ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ذَٰلِكَ
رَجْعٌ بَعِيدٌ ۝ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ
حَفِيظٌ ۝ بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ ۝
أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا
مِنْ فُرُوجٍ ۝ وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا
فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ ۝ تَبْصِرَةً وَذِكْرَىٰ لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ
۝ وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ
الْحَصِيدِ ۝ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ۝ رِزْقًا لِلْعِبَادِ
وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ ۝ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ
نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ ۝ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ
۝ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ
۝ أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ ۝

KÂF SÛRESİ (50)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 45 ayettir.
Kâf harfiyle başladığı için bu adı almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Kaf. Şerefli Kur'an'a yemin olsun **ki kesinlikle yeniden diriltileceksiniz**[1].

2-3. **Ancak onlar bunu kabule yanaşmadılar ve** kendilerine içlerinden bir uyarıcı gelmesini hayretle karşıladılar. Nitekim o inkârcılar, **peygambere** "Bu **söylediğin**, gerçekten şaşılacak bir şey! **Ne yani, şimdi** biz ölüp toz toprak olduktan sonra **geri** mi **diriltileceğiz! Tekrar hayata** dönmek imkânsız **bir şey**!" dediler.

4. Oysa Biz toprağın onların **bedenini** nasıl çürüteceğini çok iyi biliyoruz. Çünkü katımızda **her şeyin** yazılı olduğu bir kayıt defteri var.

5. Hal böyleyken, hakikat kendilerine geldiği vakit onu yalanladılar. Bu yüzden **şimdi** sıkıntı içindeler.

6. Onlar üzerlerindeki gökyüzüne hiç bakmıyorlar mı? Onu kusursuz bir halde[2] nasıl bina etmişiz; **nasıl** süslemişiz?

7-8. Yeryüzünü **nasıl** genişletip yaymış; **nasıl** devasa dağlar yerleştirmişiz? Ve orada **nasıl da** her tür bitkiden bitirmişiz? **Allah'a** yönelen her kula **Onun gücünü ve kudretini** hatırlatsın ve göstersin diye...

9-11. Biz gökten bereketli sular indiririz. Onunla bağların - bahçelerin, hasat edilecek ekinlerin, salkım salkım meyveleriyle hurma ağaçlarının **yeşerip** büyümesini sağlarız. **Bunları** kullarımıza rızık olsun diye **yaparız.** Ve **yine** onunla çorak topraklara can veririz. **Evet, insanın, öldükten sonra yeniden** dirilişi de işte böyle **olacaktır.**

12-15. Onlardan önce Nuh kavmi de **yeniden dirilmeyi** yalanlamıştı; Ress halkı ve Semud **kavmi** de **öyle yapmıştı.** Âd kavmi, Firavun **ve yandaşları** ile Lut'un kardeşleri de... Eyke halkı ve Tubba kavmi de... Hepsi Allah'ın elçilerini yalancılıkla suçladılar ve bu yüzden **onları** uyardığım **azap** başlarına geldi. **Ne yani, şimdi** Biz ilk yaratmadan dolayı yorulduk mu **ki yeniden yaratamayalım?** Tabi ki hayır! Ama onlar **nedense** yeniden yaratmanın **gerçekleşeceğinden** şüphe ediyorlar.

---

[1] Ayette kasemin (yeminin) cevabı hazfedilmiştir; **Begavi**'ye göre cümle "Şerefli Kur'an'a yemin olsun ki ***kesinlikle diriltileceksiniz***"şeklindedir.

[2] Lafzen: "*hiçbir çatlak olmadan*"

٥١٨

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ ۚ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ
مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ۝ إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ
قَعِيدٌ ۝ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ۝ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ
الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ۖ ذَٰلِكَ مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ ۝ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ۚ ذَٰلِكَ
يَوْمُ الْوَعِيدِ ۝ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ ۝ لَقَدْ كُنْتَ
فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَٰذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ
۝ وَقَالَ قَرِينُهُ هَٰذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ ۝ أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ
عَنِيدٍ ۝ مَنَّاعٍ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُرِيبٍ ۝ الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا
آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ ۝ قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ
وَلَٰكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ۝ قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ
إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ۝ مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ۝
يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَزِيدٍ ۝ وَأُزْلِفَتِ
الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ ۝ هَٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ
۝ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ۝ ادْخُلُوهَا
بِسَلَامٍ ۖ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ ۝ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ۝

16. Gerçek şu ki, insanı Biz yarattık, **dolayısıyla** nefsinin onu nasıl kuşkuya düşürdüğünü biliriz. Çünkü Biz ona şah damarından daha yakınız.

17-18. **Öyle ki insanoğlu**, iyi ve kötü[3] namına **her ne söylerse söylesin**, hemen **yanında** onu gözetleyip söylediği her şeyi kayda geçiren iki **melek** bulunur.

19. Derken ölüm sarhoşluğu gerçeğin ta kendisi olarak gelir. **Ey insanoğlu**, işte bu, senin kendisinden kaçtığın şeydir!

20. Ve derken **Kıyamet** borusuna üflenir. İşte **vaktiyle** yapılan uyarının **gerçekleştiği gün bu** gündür!

21. O vakit her bir kimse, yanında, **kendini kötülüğe** sürükleyen **dürtüleri** ve **yaptıklarına** şahitlik edecek **vicdanıyla** gelecektir.

22. **Ve o vakit kendisine** "**Ey insan**, sen bu**günü** umursamıyordun! Ama Biz şimdi senin **gözündeki** perdeyi kaldırdık; bu gün gözlerin **hakikati** bütün çıplaklığıyla **görecek**." **denilecek**.

23. Onun **sürekli** yakınında bulunmuş olan **melek**[4] "İşte benim yanımda ona ait kayıtlar bunlar!" diyecek.

24-26. **Bunun üzerine**, "Olanca gücüyle hayra engel olan ve iyice haddi aşarak Allah'ın yanısıra başka tanrılar edinip insanları şüpheye sevk eden bütün inatçı kâfirleri atın cehenneme! Atın onları[5] azabın en şiddetlisine!" **denilecek**.

27. Onun **sürekli** yanında bulunmuş olan **şeytan**[6] ise "Rabbimiz" diyecek, "onu ben saptırmadım; derin bir sapıklığın içine o **kendi** düştü[7]!"

28-29. Allah da ona, "Benim huzurumda tartışmayın!" diyecek, "Ben sizi **vaktiyle Hesap Gününe** karşı uyarmıştım! Artık, Benim verdiğim karar değişmez. **Şunu bilin ki**, Ben kullarıma asla zulmetmem!"

30. Biz o Gün cehenneme, "Doldun mu!" diye soracağız; ama o, "Başka **kimse** yok mu?" diyecek.

31-34. **O gün** cennet **Allah'a kullukta** samimi olanlara uzak olmayacak, **görebilecekleri kadar** yaklaştırılacak **ve onlara**, "Size, **yani kendini** muhafaza ederek **Allah'a** yönelen, Rahman'ı görmeden içi titreyen ve pişmanlık dolu bir kalple Onun **huzuruna** gelen kimselere vadedilen **yer** işte burası! Buraya huzur içinde girin; bu **gün** ebedi **hayatın başladığı** gündür!" **denilecek**.

35. Orada istedikleri her şeye sahip olacaklar ve ayrıca **şunu bilsinler ki**, Bizim katımızda daha fazlası da var.

---

[3] Lafzen: "*sağdan ve soldan*" ***Yemin*** (sağ) ve ***şimal*** (sol) kelimeleri mecazi olarak "iyi ve kötü" anlamında kullanılmaktadır.

[4] Razi

[5] Lafzen: "*onu*"

[6] Razi, Elmalılı

[7] Veya, "*O zaten derin bir sapıklığın içindeydi.*"

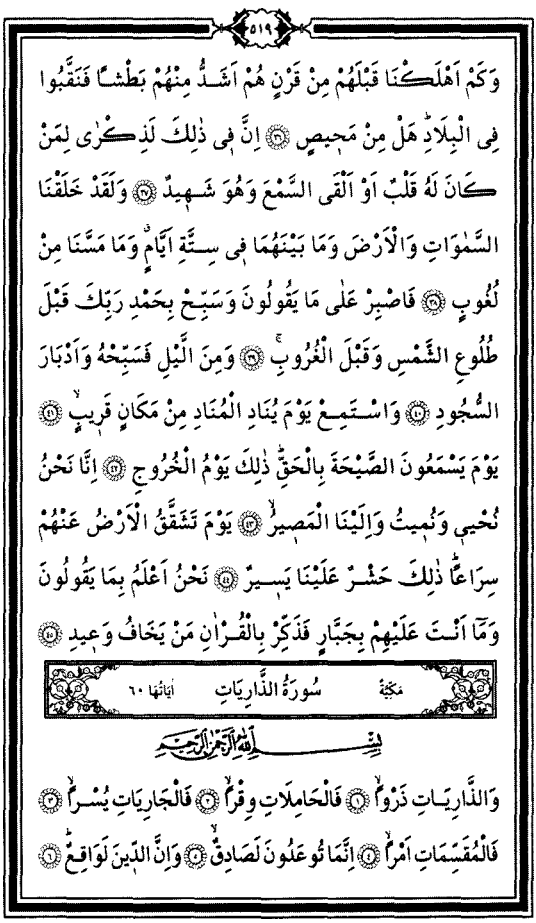
وَكَمْ اَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ اَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا
فِى الْبِلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ۝ اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِمَنْ
كَانَ لَهُ قَلْبٌ اَوْ اَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ ۝ وَلَقَدْ خَلَقْنَا
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِى سِتَّةِ اَيَّامٍ وَّمَا مَسَّنَا مِنْ
لُّغُوبٍ ۝ فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ
طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ ۝ وَمِنَ الَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَاَدْبَارَ
السُّجُودِ ۝ وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ۝
يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذٰلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ ۝ اِنَّا نَحْنُ
نُحْيِى وَنُمِيتُ وَاِلَيْنَا الْمَصِيرُ ۝ يَوْمَ تَشَقَّقُ الْاَرْضُ عَنْهُمْ
سِرَاعًا ذٰلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ۝ نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ
وَمَا اَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْاٰنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيدِ ۝

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الذَّارِيَاتِ اٰيَاتُهَا ٦٠

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالذّٰرِيٰتِ ذَرْوًا ۝ فَالْحٰمِلٰتِ وِقْرًا ۝ فَالْجٰرِيٰتِ يُسْرًا ۝
فَالْمُقَسِّمٰتِ اَمْرًا ۝ اِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ ۝ وَاِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ ۝

36. Biz o **inkârcılardan** önce kaç nesli yok ettik. Üstelik onlar kendilerinden daha da güçlüydüler. **Azabımız başlarına gelince** yeryüzünde **sığınacak** delik aramışlardı. Ama kaçıp sığınacak yer mi vardı ki?

37. Elbette bütün bu **söylediklerimizde, bunları hissedecek** kalbi olan, ya da **bu mesajlara** bilinçli bir şekilde kulak veren bir kimse için **alınacak** dersler vardır.

38. Gerçek şu ki, göklerle yeri ve de ikisi arasındakileri altı aşamada[8] yarattık. Üstelik herhangi bir yorgunlukla da karşılaşmadık.

39-40. **O halde** onların söylediklerine sabret. Güneş doğmadan ve batmadan önce Rabbine hamd ederek Onun adını övgüyle yücelt! Bir de gecenin bir kısmında... Ve ayrıca da her namazın ardından Onun adını övgüyle yücelt!

41. Bir münadinin çok yakın bir yerden sesleneceği o Güne **dair söylenilenlere** iyi kulak ver!

42. O Gün onlar onun sesini tam anlamıyla işiteceklerdir. Çünkü O gün **yeniden** diriliş[9] günüdür.

43. Zira, hayat veren de Biziz, öldüren de Biziz. Ayrıca dönüşünüz de Bize olacak.

44. O gün yer yarılır ve insanlar süratle kabirlerinden çıkarlar. **İnsanları bir araya** toplamak Bizim için çok kolaydır.

45. Biz onların **senin hakkında** neler dediklerini çok iyi biliyoruz. Buna rağmen, senin onları **inanmaya** zorlaman doğru olmaz! Sen **sadece** tehditlerimden korkanları Kur'an ile uyarmaya devam et!

ZÂRİYÂT SÛRESİ (51)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 60 ayettir. Adını, ilk ayette geçen "rüzgârlar" anlamına gelen "zâriyât" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-6. Tozu dumana katan, hemen ardından **yağmur yüklü bulutları** yüklenen, derken tatlı tatlı[1] esen ve sonra da **yağmuru Allah'ın** buyruğu **doğrultusunda** taksim eden **rüzgârlara**[2] andolsun ki size vadedilenler kesinlikle gerçektir ve dolayısıyla Hesap **Günü** mutlaka gelecektir.[3]

[8] Lafzen: "*günde*"

[9] Lafzen: "*çıkış*"

[1] Lafzen: "*kolayca*"

[2] ***Zâriyât*** "saçmak, savurmak, (toz) kaldırmak" anlamlarına gelen ***zera*** fiilinden türemiştir. Hz. Ali'ye atfedilen bir yoruma göre ***zâriyât*** ile "*rüzgârlar*" kastedilmektedir. Ayrıca Kehf Sûresi 45. Ayette aynı kökten gelen ***tezru*** fiilinin "rüzgârın sağladığı etki" hakkında kullanılmış olması bu yorumu destekler. Bu yorum sonrakiler tarafından da kabul görmüştür. ***Zâriyât*** kelimesini rüzgârlar olarak anlayan müfessirler 2. Ayette geçen ***hamilât*** (*yüklenenler*) kelimesini de "*yağmur yüklü bulutlar*" yahut "*bulutları taşıyan rüzgârlar*" olarak tefsir etmişlerdir. İbni Abbas ve bazı âlimler bunu" *insan ve eşya yüklü gemiler*"

olarak, diğer bazı âlimler ise "*gebe dişiler*" olarak tefsir etmişlerdir. 3. Ayette geçen ***cariyât*** (*akıp giden*) ile "*gemiler*"in kastedildiği söylenmiştir. Bunun yanı sıra "*rüzgârın sürüklediği bulutlar*" ya da "*yörüngesinde hareket eden yıldızlar*" şeklinde de tefsir edilmiştir. 4. Ayette ise ***mukassimât*** (*dağıtanlar*) ile meleklerin kastedildiği söylenmektedir. Bu ayetlerdeki sıfatların (***zâriyât, hamilât, cariyât, muakassimât***) tek bir ismi mi yoksa birden fazla ismi mi nitelediği konusunda bir belirsizlik vardır. Aynı ismi niteleyebileceği gibi, farklı isimleri de niteliyor olabilirler. Bu yüzden bu ayetler çok farklı şekillerde anlaşılmaya ve çevrilmeye müsaittir. Biz çeviriyi, diğer sıfatların da rüzgârı niteleyen sıfatlar olduğunu varsayarak yaptık. Bu çevirimiz Razi'nin tercih ettiği yorumu önceleyen bir çeviridir. Nitekim Razi'nin güçlü bulduğu yoruma göre burada rüzgârın farklı niteliklerine değinilmektedir. Raziye göre ***zâriyât*** ile "*başlangıçta bulutları oluşturan rüzgârlar*", ***hamilât*** ile "*su buharı halindeki bulutları taşıyan rüzgârlar*", ***cariyât*** ile "*yüklü bulutları sürükleyen rüzgârlar*", ***muakassimât*** ile de "*yağmurları değişik yerlere yağdıran rüzgârlar*" kastedilmektedir. (Bak: **Razi**)

[3] İlk dört ayetin rüzgârın farklı niteliklerine ve artarda gerçekleştirdiği farklı eylemlere işaret ettiği yorumu esas alınırsa burada kendisine yemine edilen şey (1-4. Ayetler) ile kendisi hakkında yemin edilen şey (5-6. Ayetler) arasında şöyle bir bağlantı kurulmuş olur: "Nasıl ki bu işler artarda gerçekleşiyorsa aynı şekilde size vadedilen şey de artarda gerçekleşecek ve nihayetinde hesap günü gelecektir. Yani, önce bu dünya hayatını yaşayacaksınız, sonra ölecek ve kabir hayatı yaşayacaksınız, ardından yeniden dirileceksiniz ve en sonunda da hesap vereceksiniz."

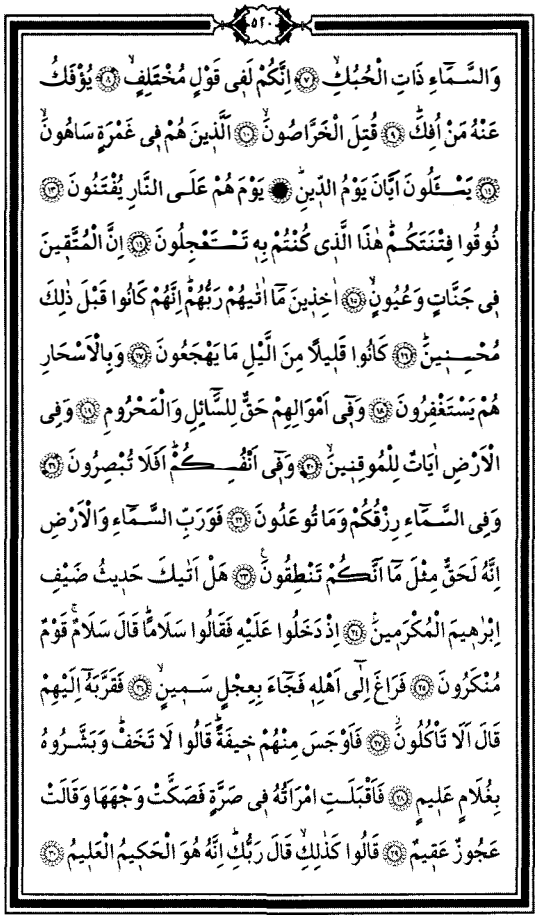
وَالسَّمَآءِ ذَاتِ الْحُبُكِ ۝ إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُّخْتَلِفٍ ۝ يُؤْفَكُ
عَنْهُ مَنْ أُفِكَ ۝ قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ ۝ الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ
۝ يَسْـَٔلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ ۝ يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ۝
ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَٰذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ ۝ إِنَّ الْمُتَّقِينَ
فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ۝ آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ
مُحْسِنِينَ ۝ كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ ۝ وَبِالْأَسْحَارِ
هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ ۝ وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۝ وَفِي
الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ ۝ وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ۝
وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ۝ فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ ۝ هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ
إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ ۝ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ
مُّنكَرُونَ ۝ فَرَاغَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ ۝ فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ
قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ۝ فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَبَشَّرُوهُ
بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ۝ فَأَقْبَلَتِ امْرَأَتُهُ فِي صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ
عَجُوزٌ عَقِيمٌ ۝ قَالُوا كَذَٰلِكِ قَالَ رَبُّكِ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ۝

7-9. Küme küme yıldızlarla[4] donatılmış gökyüzüne andolsun ki, sizler **neye inanılacağı konusunda** farklı farklı görüşlere sahipsiniz. Bu konuda **gerçeğe** aykırı görüşler ileri süren kendini aldatmış olur.

10-14. Kahrolsun **o** yalancılar; **o**, cehalet içinde ne yaptığını bilmeyenler! **Bir de kalkıp alay ederek**[5], "O hesap günü ne zaman **gelecek**!" diye soruyorlar. O gün, onlar ateş üzerinde çetin bir sınav verecekler; **ve o gün kendilerine** "**Şimdi** hak ettiğiniz azabı tadın bakalım; sizin ısrarla istediğiniz şey buydu işte!" **denilecek**.

15-19. **Allah'a kullukta** samimi olanlar - Rablerinin kendilerine lütfettiği **nimetlere** nail olarak - cennette pınarların başında olacaklar. Çünkü onlar geçmişte güzel ameller işlemeyi ilke edinmişlerdi. Geceleri çok az uyuyorlar ve seher vakitleri bağışlanma diliyorlardı. Ve sahip oldukları her şeyden, **yardım** isteyenlere ve mahrumiyet içinde olanlara[6] bir pay **ayırıyorlardı**.

20-23. Hem yeryüzünde, hem de kendi varlığınızda, yürekten inanan kimselerin **görebileceği, Allah'ın kudretini** gösteren işaretler vardır. **Hâlâ** görmemekte diretecek misiniz? **Yeryüzündeki** rızkınızın[7] ve **öldükten sonra** size vadedilen her şeyin **kaynağı** göktedir. Yerin ve göğün Rabbine yemin olsun ki, **Ölümden sonraki hayat** gerçektir; tıpkı düşünüp konuşabilmeniz kadar **gerçek**!

24-30. İbrahim'in seçkin konuklarıyla ilgili kıssa size ulaşmış mıydı? Hani **Allah'ın elçisi olan melekler** kendisine **misafir olarak** gelip selam vermişlerdi de; o da "**Size de** selam **olsun**!" demişti **ve kendi kendine** "**Bunlar** yabancı kimselere **benziyor**!" **diye düşünmüştü**. Ardından hiçbir şey söylemeden çabucak[8] evine girerek semiz bir buzağı **kızartarak** getirip önlerine koymuş ve "Yemeğe buyurmaz mıydınız?" demişti. Ancak **misafirlerin yemediklerini görünce** onların **bu tavrından** dolayı korkuya kapılmıştı. Ama onlar, "Korkma!" demişler ve kendisine bilge bir evlat sahibi olacağı müjdesini vermişlerdi. **Bunu duyan** hanımı **şaşkınlık içinde** bir çığlık atarak onların yanına gelmiş ve **utancından** ellerini yüzüne kapatıp, "**Benim gibi** kısır bir kocakarıdan **mı**?" demişti. Onlar da, "**Evet**, Rabbin öyle buyurdu! Çünkü o her şeyi bilir, yerli yerince yapar!" demişlerdi.

---

[4] ***Hubuk*** kelimesi – bir görüşe göre - yollar manasına gelmektedir. Bununla gökyüzündeki yıldızların yörüngelerinin kastedilmiş olması muhtemeldir. Buna göre, bu kelimeyle, yıldızlarla süslenmiş gökyüzü kastedilmiş olur. Bir diğer görüşe göre ise gökyüzünün yapısının sağlam olması kastedilmektedir. Çünkü Arapça'da sağlam ve iyi dokunmuş kumaş için ***hasenu'l- hubuk*** denilir. (Bak: **Razi**)

[5] **Razi**

[6] ***Mahrum*** kelimesi burada, ister utandığı için isteyemeyen insanlar, isterse konuşma yeteneğinden mahrum hayvanlar olsun herkesi kapsamaktadır. (Bak: **Razi**)

[7] Maddi ve manevi nimetlerin...

[8] ***Râğa*** hem hızlıca hem de sessizce gitmek anlamına gelir.

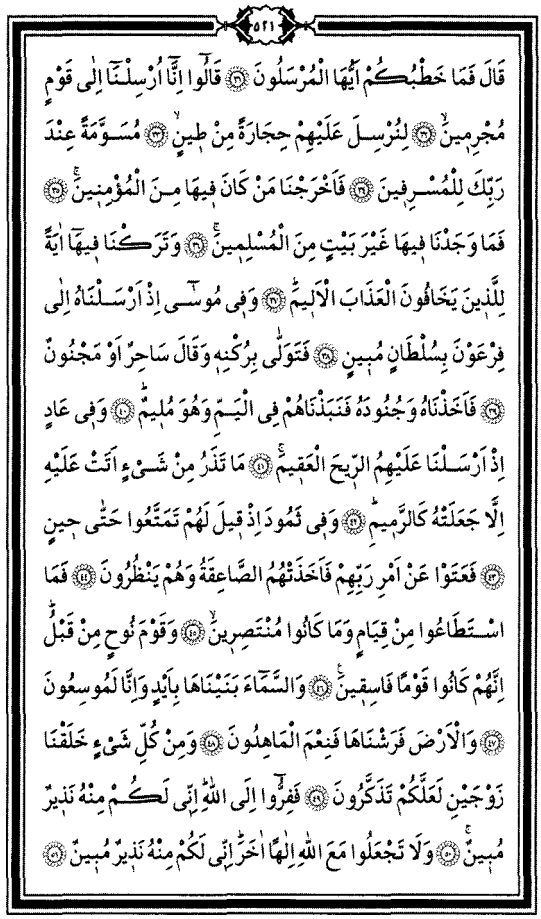
٥٢١
قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ۝ قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ
مُجْرِمِينَ ۝ لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ طِينٍ ۝ مُسَوَّمَةً عِنْدَ
رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ ۝ فَأَخْرَجْنَا مَنْ كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ۝
فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۝ وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً
لِلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ۝ وَفِي مُوسَىٰ إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ
فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ ۝ فَتَوَلَّىٰ بِرُكْنِهِ وَقَالَ سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ
۝ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ ۝ وَفِي عَادٍ
إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ ۝ مَا تَذَرُ مِنْ شَيْءٍ أَتَتْ عَلَيْهِ
إِلَّا جَعَلَتْهُ كَالرَّمِيمِ ۝ وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ
۝ فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ ۝ فَمَا
اسْتَطَاعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ ۝ وَقَوْمَ نُوحٍ مِنْ قَبْلُ
إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ۝ وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ
۝ وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ ۝ وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا
زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝ فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ
مُبِينٌ ۝ وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ مُبِينٌ ۝

31-34. **Ardından** İbrahim, "**Peki!**" demişti, "**Sadece bunun için mi geldiniz?** Sizin **asıl** göreviniz ne?" Onlar da, "**İşin gerçeği**, biz günaha batmış bir toplumu **cezalandırmak** üzere gönderildik. **Hayatlarını** anlamsızca harcayıp tüketenlerin üzerine[9] **kime isabet edeceği** Rabbin tarafından önceden belirlenmiş taşlar[10] yağdırmak için **geldik**." demişlerdi.

35-36. Derken, orada bulunan müminleri **o şehirden** çıkarıp **uzaklaştırdık**. Zaten orada bir tek hane **halkı** dışında[11] müslüman bulamamıştık.

37. Böylece o **şehirde**,[12] dayanılmaz bir azaba uğramak istemeyenlerin **ders alınası** için **ibret verici** bir işaret bıraktık.

38-40. Musa **kıssasında** da **aynı mesaj** vardır. Nitekim vaktiyle Biz onu apaçık bir yetkiyle Firavuna göndermiştik; ancak **Firavun**, gücüne güvenerek ona karşı koydu ve "**Bu adam** ya bir büyücü veya bir deli!" dedi. Bu yüzden Biz de onu ve askerlerini yakalayıp denize attık; **bütün bu olanlardan dolayı** suçlanması gereken **kişi** kendisiydi.

41-42. Ad **kavmi kıssasında** da aynı **mesaj** vardır. Nitekim Biz onların üzerine de köklerini kesen bir kasırga göndermiştik ve o **kasırga** geçtiği yerde hiçbir şey bırakmamış; her şeyi çürümüş kemikler gibi **unufak** etmişti.

43-45. Semud **kavmi kıssasında** da **aynı mesaj** vardır. O vakit onlara, "Hele bir süre sefa sürün bakalım!" denilmişti. Onlar Rablerinin buyruğuna başkaldırmışlardı. Bu yüzden, bakınıp dururlarken onları yıldırım çarpıverdi. Ne **yerlerinden** kalkabildiler, ne de kendilerini savunabildiler.

46. Daha önce Nuh kavmini de **böyle helak etmiştik**. Onlar gerçekten günaha gömülmüş bir toplumdu.

47-48. Göğü **yaratıcı** kudretimizle[13] Biz inşa ettik; onu genişleten de Biziz. Yeryüzünü de Biz döşedik. **Görüyorsun işte**, Biz, **düzenledik mi** ne de güzel düzenliyoruz!

49-51. Her şeyi çift yarattık; belki böylece **Allah'ın tek olduğunu** anlayabilirsiniz. **Ey Muhammed! Onlara de ki**: "**Düzmece tanrıları terk edip** Allah'a koşun! Ben, Onun tarafından **görevlendirilmiş** apaçık bir uyarıcıyım! Allah'ın yanısıra başka İlah kabul etmeyin! **Bakın tekrar hatırlatıyorum**! Ben kesinlikle Onun tarafından **görevlendirilmiş** apaçık bir uyarıcıyım!"

---

[9] Lafzen: "*tüketenler için*"

[10] Lafzen: "*çamurdan taşlar*" ***Tin*** (çamur) kelimesi **Zemahşeri**'ye göre ***siccil*** kelimesi ile aynı anlama gelmektedir. Bu durumda burada, "önceden takdir edilmiş ceza" vurgulanmış olmaktadır.

[11] Hz. Lut'un ailesi dışında.

[12] Sodom ve Gomore'de.

[13] Lafzen: "*kudretle*"

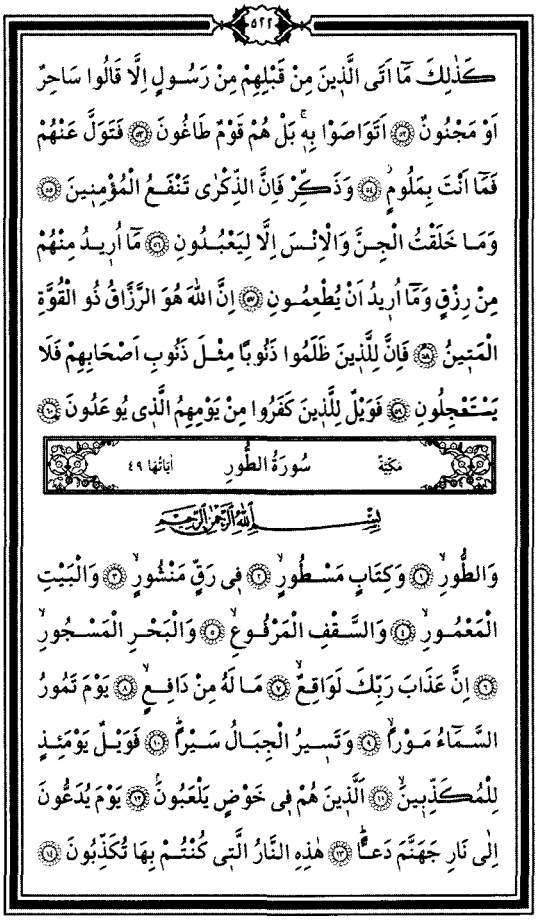
كَذٰلِكَ مَآ اَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ
اَوْ مَجْنُونٌ ۞ اَتَوَاصَوْا بِهٖ ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ۞ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ
فَمَآ اَنْتَ بِمَلُومٍ ۞ وَذَكِّرْ فَاِنَّ الذِّكْرٰى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ ۞
وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۞ مَآ اُرِيدُ مِنْهُمْ
مِنْ رِزْقٍ وَمَآ اُرِيدُ اَنْ يُطْعِمُونِ ۞ اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ
الْمَتِينُ ۞ فَاِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذَنُوبًا مِثْلَ ذَنُوبِ اَصْحَابِهِمْ فَلَا
يَسْتَعْجِلُونِ ۞ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ۞

مكية سُورَةُ الطُّورِ آياتها ٤٩

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالطُّورِ ۞ وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ ۞ فِي رَقٍّ مَنْشُورٍ ۞ وَالْبَيْتِ
الْمَعْمُورِ ۞ وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ ۞ وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ
۞ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ ۞ مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ ۞ يَوْمَ تَمُورُ
السَّمَآءُ مَوْرًا ۞ وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا ۞ فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ
لِلْمُكَذِّبِينَ ۞ الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ ۞ يَوْمَ يُدَعُّونَ
اِلٰى نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا ۞ هٰذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ ۞

52. İşte böyle! Bunlardan[14] önce **yaşamış** olanlara da, **tıpkı bunlar gibi kendilerine** herhangi bir elçi geldiğinde, mutlaka, "**Bu adam** ya bir sihirbaz veya delinin biri!" diyerek **alay ederlerdi**.

53. Yoksa bu **tavrı** birbirlerine miras mı bırakıyorlar? Yoo, yo! İşin gerçeği bunlar **da tıpkı öncekiler gibi** küstahça azgınlaşan bir topluluk!

54. Bu yüzden artık onlarla ilişkini kes! Böyle yaptığın için[15] kimse seni kınayamaz!

55. Sen **mesajlarımı** hatırlatmaya devam et! Çünkü hatırlatmanın müminlere faydası olur!

56. Ben insanları ve cinleri sadece Bana kulluk etsinler diye yarattım.

57. Ben onlardan herhangi bir rızık istemiyorum. Beni doyurmalarını da istemiyorum.

58. **Çünkü** bütün rızıkları veren bizzat Allah'tır. O, sınırsız bir güç ve kudret sahibidir.

59. Gerçek şu ki, **şu anki** zalimler de **geçmişteki** dostları gibi mutlaka **azaptan** paylarını alacaklar. Bu nedenle Benden, **azabı** acele **göndermemi** isteyip durmalarına gerek yok!

60. **Öyle işte**! Hesap günü[16] geldiğinde, kâfirlerin vay haline!

TÛR SÛRESİ (52)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 49 ayettir. Adını, 1. ayette geçen, Musa Peygamberin vahiy aldığı Tûr (Dağ) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-8. Andolsun **Sina** Dağı'na! Andolsun açılmış sahifeler üzerine yazılmış olan Kitab'a! Andolsun dimdik duran mabede! Andolsun **göğün** yüksek tavanına! **Ve** kabaran denize de andolsun ki, Rabbinin azabı mutlaka gerçekleşecek! Onu kimse önleyemeyecek!

9-14. O gün gökler öyle **şiddetle** sarsılacak. Dağlar öyle yerinden oynayacak ki, o vakit **Allah'ın dinini** yalanlayanların vay haline! Onlar **şimdilik** daldıkları bataklıkta oyalanıp duruyorlar. Ancak o Gün onlar iteklenerek, **kendilerine**, "Yalanladığınız ateş işte bu!

[14] Lafzen: "*onlardan*"

[15] Burada ***fa*** edatı zımnen bu anlamı içermektedir.

[16] Lafzen: "*vadedilen gün*"

15-16. **Şimdi söyleyin bakalım**, bu bir yanılsama mıymış, yoksa siz mi görmek istemiyormuşsunuz! Yaslanın bakalım **ateşe**! Dayansanız da dayanamasanız da başka seçeneğiniz yok[1]! Siz sadece yaptıklarınızın karşılığını görüyorsunuz!" **denilecek**.

17-20. **Allah'a kullukta** samimi olanlar ise cennetlerde nimetlere gark edilecekler; Rablerinin lütfettiği **nimetlerle** zevk-ü sefa sürecekler. Rableri onları ateşin azabından koruyacak ve "Yaptığınız **iyiliklere** karşılık mutluluk koltuklarına kurularak afiyetle yiyip için!" **diyecek**. Onlara **ahu** gözlü eşler bahşedeceğiz.

21. Kendileri **iman** etmiş olup, soyları da iman konusunda kendilerini takip etmiş olan kimselere gelince, Biz onların soylarının **işlediği iyi amelleri de** onların **amellerine** ekleyeceğiz; bununla birlikte ötekilerin amellerinden hiçbir şey eksiltmeyeceğiz. Ancak **sonuçta** herkesin **elde edeceği şey** kendi kazandığına bağlıdır.

22-23. Biz onlara canlarının istediği eti ve meyveyi fazlasıyla vereceğiz. Birbirlerine, **içildiğinde sarhoş ederek** saçmalamaya ve günah işlemeye yol açmayan **içki** kadehleri sunacaklar.

24-28. Etraflarında, kabuk içerisindeki inci taneleri gibi **saf ve temiz** çocukları[2] dolaşacak. Ve onlar birbirleriyle konuşarak[3] "**Bakın**" diyecekler, "biz eskiden çoluk çocuğumuzun arasında bulunurken **Allah'ın bizden razı olmayacağını**[4] düşünerek korkuya kapılıyorduk. Ama **gördüğünüz gibi** Allah bize lütufta bulundu ve **insanın** iliklerine işleyen azaptan bizi korudu. Biz **o vakitler** sadece Ona yalvarıyorduk; işte şimdi O da bize, Kendisinin bir iyilik ve rahmet kaynağı olduğunu gösterdi."

29. Ey **Muhammed**! **İnsanlara** öğüt vermeye devam et! Sen elbette Rabbinin **peygamberlik** lütfettiği birisin. **Müşriklerin iddia ettiği gibi** ne bir kâhinsin, ne de mecnun.[5]

30. Hal böyleyken onlar hala, "Şairin biri **işte**! Bekleyip görelim hele, **nasıl olsa** feleğin sillesini[6] **yiyecek**!" mi diyorlar?

31. De ki onlara: "Bekleyin **bekleyin**! Ben de sizinle birlikte bekliyorum."

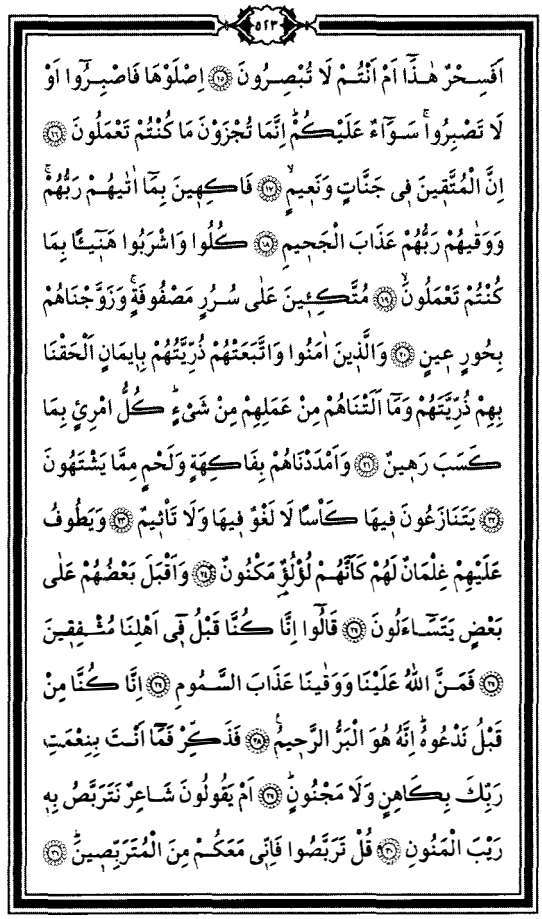

أَفَسِحْرٌ هَٰذَآ أَمْ أَنتُمْ لَا تُبْصِرُونَ ۝ اِصْلَوْهَا فَاصْبِرُوٓا أَوْ
لَا تَصْبِرُوا۟ سَوَآءٌ عَلَيْكُمْ ۖ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝
إِنَّ ٱلْمُتَّقِينَ فِى جَنَّٰتٍ وَنَعِيمٍ ۝ فَٰكِهِينَ بِمَآ ءَاتَىٰهُمْ رَبُّهُمْ ۚ
وَوَقَىٰهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ ٱلْجَحِيمِ ۝ كُلُوا۟ وَٱشْرَبُوا۟ هَنِيٓـًٔۢا بِمَا
كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ مُتَّكِـِٔينَ عَلَىٰ سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ ۖ وَزَوَّجْنَٰهُم
بِحُورٍ عِينٍ ۝ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَٱتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَٰنٍ أَلْحَقْنَا
بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَآ أَلَتْنَٰهُم مِّنْ عَمَلِهِم مِّن شَىْءٍ ۚ كُلُّ ٱمْرِئٍۭ بِمَا
كَسَبَ رَهِينٌ ۝ وَأَمْدَدْنَٰهُم بِفَٰكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ
۝ يَتَنَٰزَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَّا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ ۝ وَيَطُوفُ
عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكْنُونٌ ۝ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ
بَعْضٍ يَتَسَآءَلُونَ ۝ قَالُوٓا۟ إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِىٓ أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ
۝ فَمَنَّ ٱللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَىٰنَا عَذَابَ ٱلسَّمُومِ ۝ إِنَّا كُنَّا مِن
قَبْلُ نَدْعُوهُ ۖ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْبَرُّ ٱلرَّحِيمُ ۝ فَذَكِّرْ فَمَآ أَنتَ بِنِعْمَتِ
رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ ۝ أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِۦ
رَيْبَ ٱلْمَنُونِ ۝ قُلْ تَرَبَّصُوا۟ فَإِنِّى مَعَكُم مِّنَ ٱلْمُتَرَبِّصِينَ ۝

---

[1] Lafzen: "*sizin için aynı*"

[2] ***Gulam*** (çoğulu: ***gılman***) babaya nispetle evlat anlamındadır. ***Lehum*** zamiri bu çocukların onların kendi çocukları olduğunu ifade etmektedir.

[3] Lafzen: "*soracaklar*"

[4] Cümledeki bu ekleme Esed'in tercihi. Ayeti "*biz eskiden **dünyada iken** çoluk çocuğumuzun **manevi istikbali** hakkında korku duyuyorduk*" şeklinde de anlamak mümkündür. Nitekim bir başka ayette Allah c.c. "*Ey İman edenler! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan bir ateşten koruyunuz*" (Tahrim: 6) buyurmuştur. Bu durumda zımnen, "çoluk çocuğunu ateşten koruma kaygısı içinde olan ve onların manevi istikballerinden endişe eden ana-babaların bu kaygısı boşa gitmeyecektir" denilmiş olur.

[5] Yani, cinlerin etkisinde olan dengesiz biri.

[6] ***Raybe'l-menun*** zamanın getireceği bela ve musibetleri, veya ölümü ifade etmek üzere kullanılan bir deyimdir. Kureyşliler Hz. Peygamberi bertaraf etmek için çeşitli komplolar düşünürken içlerinden bazıları zamanın, yani ölümün nice meşhur şairleri alıp götürdüğünü, dolayısıyla bu işi de zamana bırakmanın daha doğru olacağını söylüyorlardı. Bunda, şairlere kutsallık atfettikleri için, "şair" olarak bilinen kimselere ilişmenin pek hayırlı bir sonuç getirmeyeceğine ilişkin telakkilerinin etkisi olduğu söylenilebilir.

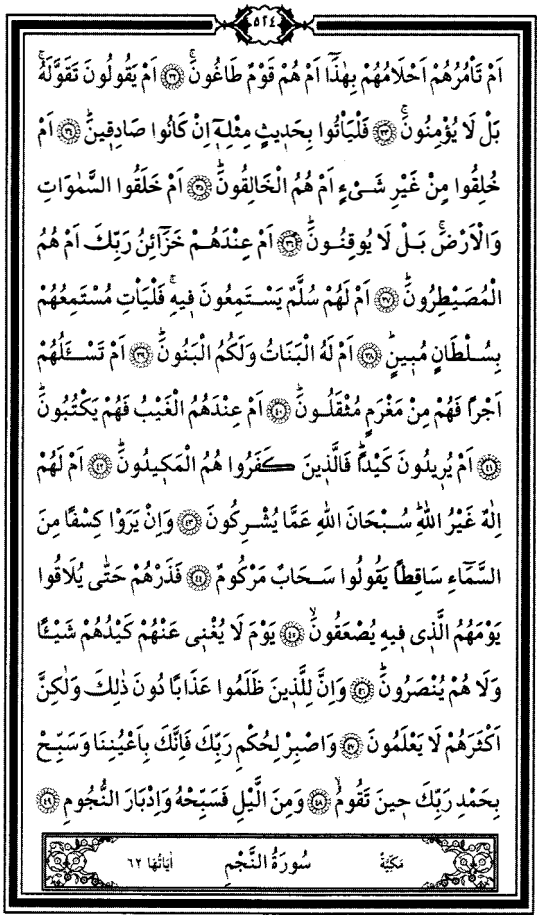
٥٢٤

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُم بِهَٰذَآ أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ ۝ أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُۥ
بَل لَّا يُؤْمِنُونَ ۝ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِۦٓ إِن كَانُوا صَٰدِقِينَ ۝ أَمْ
خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَىْءٍ أَمْ هُمُ ٱلْخَٰلِقُونَ ۝ أَمْ خَلَقُوا ٱلسَّمَٰوَٰتِ
وَٱلْأَرْضَ ۚ بَل لَّا يُوقِنُونَ ۝ أَمْ عِندَهُمْ خَزَآئِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ
ٱلْمُصَيْطِرُونَ ۝ أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ ۖ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُم
بِسُلْطَٰنٍ مُّبِينٍ ۝ أَمْ لَهُ ٱلْبَنَٰتُ وَلَكُمُ ٱلْبَنُونَ ۝ أَمْ تَسْـَٔلُهُمْ
أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ ۝ أَمْ عِندَهُمُ ٱلْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ
۝ أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا ۖ فَٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ هُمُ ٱلْمَكِيدُونَ ۝ أَمْ لَهُمْ
إِلَٰهٌ غَيْرُ ٱللَّهِ ۚ سُبْحَٰنَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ۝ وَإِن يَرَوْا۟ كِسْفًا مِّنَ
ٱلسَّمَآءِ سَاقِطًا يَقُولُوا۟ سَحَابٌ مَّرْكُومٌ ۝ فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَٰقُوا۟
يَوْمَهُمُ ٱلَّذِى فِيهِ يُصْعَقُونَ ۝ يَوْمَ لَا يُغْنِى عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْـًٔا
وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ۝ وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ عَذَابًا دُونَ ذَٰلِكَ وَلَٰكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝ وَٱصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا ۖ وَسَبِّحْ
بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ ۝ وَمِنَ ٱلَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَٰرَ ٱلنُّجُومِ ۝

مَكِّيَّة سُورَةُ النَّجْم آياتها ٦٢

32. Onları, hesapçı tutumları[7] mı **böyle davranmaya** itiyor; yoksa bu onların küstahça azgınlaşan bir topluluk olmalarından mı kaynaklanıyor?

33. Yoksa onlar senin hakkında, "Bu **mesajı** kendisi uydurdu!" mu diyorlar. İşin gerçeği onlar **hakikati biliyorlar ama buna** inanmaya yanaşmıyorlar.

34. Eğer bu söylediklerinde gerçekten samimiyseler, kendileri de bunun benzeri bir söz ortaya koysunlar **da, görelim**!

35. Yoksa **onlar Allah'ın varlığını da mı inkâr ediyorlar**; kendileri sebepsiz yere **herhangi bir yaratıcı olmadan** mı yaratıldılar? Yoksa kendi kendilerini mi yarattılar?

36. Yoksa gökleri ve yeri de mi kendileri yarattı? Tabi ki **bunların hiç birisi** değil! **İşin gerçeği** onlar, **bütün bunları Allah'ın yarattığına** şeksiz şüphesiz inanmaya yanaşmıyorlar.

37. Yoksa Rabbinin hazineleri onların mı yanında? Yoksa kendilerini **her şeye** muktedir mi sanıyorlar?

38. Yoksa onların, **göğe yükselerek gaybi haberleri** dinleyebilecekleri merdivenleri mi var? Eğer öyleyse, onlardan bunları dinleyenler **bu bilgilere sahip olduklarına dair** açık delillerini getirsinler!

39. Yoksa kız çocukları **Allah**'a ait de, erkek çocuklar size mi ait?

40. Yoksa sen onlardan **bunları anlatmana karşılık** bir ücret talep ediyorsun da onlar bu yüzden ağır bir borç altında **kalacaklarını** mı **düşünüyorlar**?

41. Yoksa onlar, *gayb*ın[8] **bilgisine** sahipler de, bu sayede her şeyin yazgısını kendileri mi belirliyorlar?

42. Yahut **bunların hiç birisi değil de, sadece** seni bir komploya mı kurban etmek istiyorlar? Oysa inkarcılar **bilmiyorlar ki** asıl kurdukları tuzağa düşecek olan kendileridir.

43. Yoksa Allah'tan başka tanrıları mı var onların? **Bilmiyorlar mı ki**, Allah **onların tanrılıkta** Kendisine denk gördükleri varlıklardan çok yücedir.

44. **Ey peygamber! "Başımıza gökten taş yağdır da görelim" diyenler**, gökten bir parçanın düşmekte olduğunu görseler bile, **imana gelmek yerine**, "Bu, bir bulut kütlesinden başka bir şey değil!" derler, **azap başlarına gelene kadar yine inanmazlardı**.

45. Her neyse; sen onları korkudan dehşete düşecekleri **o Hesap** Gününe kadar kendi hallerine bırak!

46. O gün komplolarının kendilerine hiçbir yararı olmayacak; onlara arka çıkan da bulunmayacak!

47. İşin gerçeği o zalimleri **öte dünyadaki azaptan** daha yakın bir azap **da** beklemektedir; ancak onların çoğu bunun farkında değil.

48-49. Rabbinin hükmünü sabırla bekle **ve endişe etme**; Biz sana göz kulak oluruz! Sen **sadece ibadet için** kalktığında Rabbinin adını övgüyle yüceltmeye devam et! **Örneğin** gecenin bir kısmında **kalk ve** Onun adını övgüyle yücelt; **sabaha doğru bütün** yıldızlar ortalıktan çekildiğinde de **öyle yap**!

---

[7] ***Ahlam*** (***hilm***'in çoğulu): ***Hilm***: **Öfkesine yenilmeyip** kendini tutabilmek; kızgınlığın verdiği heyecandan uzak bir tabiatta olmak. (**Müfredat**) Ancak kelime burada, daha ziyade ticari çıkarlarını en öne koyan Mekke aristokrasisinin, bir iş adamı tavrıyla sergiledikleri hesapçı soğukkanlılık anlamında kullanılmaktadır.

[8] Duyu organlarıyla algılanamayan gerçeklerin...

NECM SÛRESİ (53)

Mekke döneminde nazil olmuştur.
62 ayettir. Adını, ilk ayette geçen "necm" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. **Gökten** inen vahye[1] andolsun ki, arkadaşınız **Muhammed** ne yoldan çıktı ne de şaşırdı! Ne de keyfine göre konuşuyor![2]

4-7. Onun **söyledikleri** sadece kendisine iletilen bir vahiydir. Onu, son derece güçlü, son derece görkemli birisi[3] öğretti. O **vakit Cebrail** ufkun en uç noktasında **durarak** kendisini **ona**[4] gerçek hüviyeti ile göstermişti.[5]

8-11. Sonra ona yaklaşarak **yanına** gelmişti; **aralarında** bir yayın **iki** ucu kadar mesafe kalıncaya kadar, hatta daha da yakınına. Ve böylece **Allah'ın** vahyedilmesini **istediği** şeyi kuluna vahyetmişti. **O vakit** gözüyle gördüğünü gönlü yalanlamamıştı.

12. Peki, hal böyleyken, siz hâlâ gördüğü şeyler hakkında onunla tartışmaya devam mı edeceksiniz?

13-15. Gerçek şu **ki**, onu bir kez daha gördü; **o**, en yüce noktanın yanındaydı; onun hemen yanında varılacak olan cennet bulunmaktaydı.

16-18. O **vakit** en yüce noktayı kaplayan kaplamıştı. **Onun** gözü[6] ne **başka bir yana** kaymış, ne de sapmıştı. Çünkü Rabbinin en muhteşem ayetlerinden birini[7] görmüştü.

19-20. Lat'a ve Uzza'ya **niçin taptığınızı** hiç düşündünüz mü? Ve **bu** üçlünün diğeri olan Menat'a...?

21-22. Demek erkek çocuklar sizin olacak, kızlar da Allah'ın, **öyle mi**? Bu ne berbat bir taksim böyle?

23. Bunlar kendinizin uydurduğu **hiçbir kıymeti olmayan** isimlerden başka bir şey değildir; hem sizin hem de atalarınızın **uydurduğu**. Çünkü Allah onlara - **tanrı ol-**

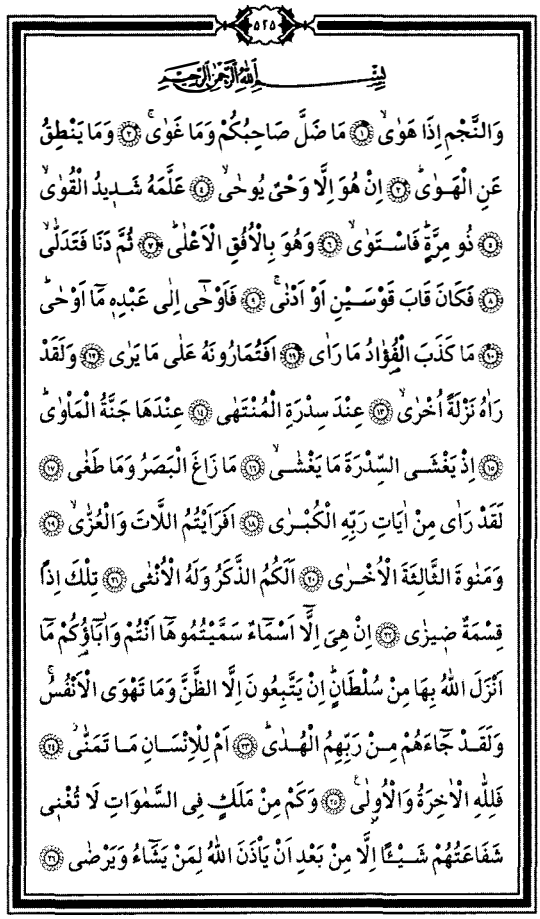

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوٰى ۝ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوٰى ۝ وَمَا يَنطِقُ
عَنِ الْهَوٰى ۝ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحٰى ۝ عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوٰى
۝ ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوٰى ۝ وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلٰى ۝ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلّٰى
۝ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنٰى ۝ فَأَوْحٰى إِلٰى عَبْدِهِ مَا أَوْحٰى
۝ مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأٰى ۝ أَفَتُمَارُونَهُ عَلٰى مَا يَرٰى ۝ وَلَقَدْ
رَآهُ نَزْلَةً أُخْرٰى ۝ عِندَ سِدْرَةِ الْمُنتَهٰى ۝ عِندَهَا جَنَّةُ الْمَأْوٰى
۝ إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشٰى ۝ مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى ۝
لَقَدْ رَأٰى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرٰى ۝ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزّٰى ۝
وَمَنٰوةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرٰى ۝ أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنثٰى ۝ تِلْكَ إِذًا
قِسْمَةٌ ضِيزٰى ۝ إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنتُمْ وَآبَاؤُكُم مَّا
أَنزَلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنفُسُ
وَلَقَدْ جَاءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ الْهُدٰى ۝ أَمْ لِلْإِنسَانِ مَا تَمَنّٰى ۝
فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولٰى ۝ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمٰوَاتِ لَا تُغْنِي
شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِن بَعْدِ أَن يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَن يَشَاءُ وَيَرْضٰى ۝

duklarına dair - hiçbir yetki vermedi. Onlar sadece zanlarının ve kendi aşağılık arzularının ardından gidiyorlar. Oysa Rablerinden kendilerine bir yol gösterici rehber geldi; **ama ona uymuyorlar**.

24-25. İnsan her istediğini elde edebileceğini mi sanıyor? Hâlbuki hem bu dünya hem de öte dünya Allah'ındır.[8]

26. Göklerde ve yerde onca melek var, ama onların şefaati hiç kimseye bir yarar sağlamaz; ancak, Allah'ın dilediği ve razı olduğu **kimseye şefaat etmeleri için** izin vermesinden sonra olursa o başka.

---

[1] Lafzen: "*İndiği zaman vahye*" Veya: "*İndiği zaman yıldıza*" Yıldız, ot vb. anlamlara da gelen ***necm*** kelimesi tedricen ortaya çıkan şeyler için de kullanılmaktadır. Bu yüzden, Kur'an'ın 23 sene boyunca inen her bir parçasını yahut onun gözler önüne serilmesini ifade etmek için de kullanılmıştır. Bazı tefsir otoriteleri ayetin devamına bakarak, bu kelimenin burada Kur'an hakkında kullanıldığı yorumunu tercih etmiştir. Bizim çevirimiz de bu yoruma dayanmaktadır.

[2] Yahut: "*Ne de anlamsız şeylerden söz ediyor*"

[3] Yani, vahiy meleği Cebrail'in...

[4] Yani, Hz. Muhammed'e...

[5] ***İsteva*** fiiline verilen bu anlam için bak: **Zemahşeri**

[6] Lafzen: "*Bakış*" Yani, Hz. Muhammed'in bakışı... (**Zemahşeri**)

[7] Yani, Cebrail'i. Veya "*bir kısmını*"

[8] Zımnen, "Dolayısıyla O, dilediğine verir, dilediğini ise mahrum eder."

٥٢٦

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَٰٓئِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنثَىٰ
۝٢٧ وَمَا لَهُم بِهِۦ مِنْ عِلْمٍ ۖ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ ۖ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِى
مِنَ الْحَقِّ شَيْـًٔا ۝٢٨ فَأَعْرِضْ عَن مَّن تَوَلَّىٰ عَن ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا
الْحَيَوٰةَ الدُّنْيَا ۝٢٩ ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ الْعِلْمِ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن
ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَىٰ ۝٣٠ وَلِلَّهِ مَا فِى السَّمَٰوَٰتِ
وَمَا فِى الْأَرْضِ ۖ لِيَجْزِىَ الَّذِينَ أَسَـٰٓـُٔوا۟ بِمَا عَمِلُوا۟ وَيَجْزِىَ الَّذِينَ
أَحْسَنُوا۟ بِالْحُسْنَى ۚ ۝٣١ الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَـٰٓئِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَٰحِشَ
إِلَّا اللَّمَمَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ الْمَغْفِرَةِ ۚ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنشَأَكُم مِّنَ
الْأَرْضِ وَإِذْ أَنتُمْ أَجِنَّةٌ فِى بُطُونِ أُمَّهَـٰتِكُمْ ۖ فَلَا تُزَكُّوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ۖ
هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ۝٣٢ أَفَرَءَيْتَ الَّذِى تَوَلَّىٰ ۝٣٣ وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا
وَأَكْدَىٰٓ ۝٣٤ أَعِندَهُۥ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰٓ ۝٣٥ أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِى
صُحُفِ مُوسَىٰ ۝٣٦ وَإِبْرَٰهِيمَ الَّذِى وَفَّىٰٓ ۝٣٧ أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ
أُخْرَىٰ ۝٣٨ وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَـٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ ۝٣٩ وَأَنَّ سَعْيَهُۥ سَوْفَ
يُرَىٰ ۝٤٠ ثُمَّ يُجْزَىٰهُ الْجَزَآءَ الْأَوْفَىٰ ۝٤١ وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْمُنتَهَىٰ
۝٤٢ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَىٰ ۝٤٣ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا ۝٤٤

27. Öte dünyaya inanmayanlar meleklerin dişi varlıklar olduğunu kabul ediyorlar.

28. Oysa bu konuda bildikleri hiçbir şey yok. Sadece zanlarının ardına düşüyorlar. Oysa zan hiçbir zaman gerçeğin yerini tutmaz.

29. Bu yüzden Bizi anmaktan yüz çeviren ve dünya hayatından başka şeye önem vermeyen kimselerden uzak dur!

30. Onların bilgi kapasiteleri bu kadardır. Elbette Rabbin kimin Kendi yolundan saptığını; kimin de doğru bir yol tuttuğunu çok iyi bilir.

31. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'a aittir: **Bunları yaratmasının nedeni**, kötülük yapanlara yaptıklarının karşılığını vermek, iyilik yapanları da en güzel şekilde ödüllendirmektir.

32. Büyük günahlardan ve hayâsızlıklardan kaçınmakla birlikte bir takım küçük hatalar yapanlara gelince; **bunlar bilsinler ki** Rableri bağışlamada çok cömerttir. O sizi topraktan yaratırken de, annelerinizin rahminde bir cenin halindeyken de sizinle ilgili her bilgiye sahipti. Kendinizi öyle **günahtan** arınmış, saf, tertemiz görmeyin; kimin **kullukta** samimi olduğunu **Allah** daha iyi bilir.

33-35. Peki **Bizi anmaya** yanaşmayanın **başına neler geleceğini** hiç düşündün mü? **Hiç düşündün mü**, cimrilik yaparak az verenin **başına neler geleceğini?** Yoksa o, gaybın[9] bilgisine sahip de ona bakarak mı **böyle davranıyor?**

36-42. Yoksa o, Musa'ya ve vefalı İbrahim'e **verilen** sahifelerde yer alan **bilgilerden** haberdar edilmedi mi? **Oysa orada şunlar yer alıyordu**: Hiç kimse kimsenin günahını üstlenmeyecektir. İnsanın sahip olduğu tek şey kendi çabasıdır. Vakti gelince onun çabasının **sonuçları** görülecektir. Ve sonra da **yaptıklarına** en uygun karşılık verilecek. Ve nihayetinde, varılacak son nokta senin Rabbin olacak.

43-44. **Sizi** güldüren de Odur, ağlatan da. Öldüren de hayat veren de sadece Odur.

[9] ***Gayb*** için bak: Bakara: 3. ayetin ilk dipnotu.

45-49. Odur yaratan iki cinsi, erkeği ve dişiyi, fışkırmış bir sperm damlasından. Tekrar yaratmak da Onun şanındandır. Zengin eden de Odur, **rızkı** sınırlayan da[10]. **Taptıkları** Şi'ra **yıldızına** hükmeden de O.

50-55. Odur geçmişteki Ad ve Semud **kavimlerini** mahveden, hiçbir iz bırakmadan. Onlardan önce Nuh kavmini de **yok eden.** Çünkü onların hepsi iyice zulme gömülmüş ve tam anlamıyla azgınlaşmışlardı. Şimdi yerinde yeller esen şehirleri de yerle bir eden de **Odur.** Nitekim tepelerine binen **azap** onları yerin dibine batırdı. Hal böyleyken, hâlâ Rabbinin hangi nimetinden kuşku duyuyorsun?

56-62. Bu da, tıpkı önceki uyarılar gibi bir uyarıdır. **Bakın! Zaten** yakın olan **Son Saat**[11] iyice yaklaştı. **Ancak** onu Allah'tan başka kimse gerçekleştiremez. Bu haberler sizin garibinize mi gidiyor yoksa? Ağlamanız gerekirken gülüyorsunuz; eğlenip duruyorsunuz. Artık **bunları bırakıp** yalnızca Allah'a secde edin ve sadece Ona kulluk edin!

KAMER SÛRESİ (54)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 55 ayettir. Adını, Ayın yarılmasından söz eden 1. ayetteki "Kamer" (Ay) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. **Bakın! Son** Saat[1] yaklaşıyor; Ay kesinlikle parçalanacak[2]! **Hal böyleyken,** onlar bir mucize görseler, **yine ondan** yüz çevirerek "Bu hep olagelen bir göz yanılsamasıdır!" derler. Çünkü onlar şeytani ar-

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾ مِن نُّطْفَةٍ إِذَا
تُمْنَىٰ ﴿٤٦﴾ وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الْأُخْرَىٰ ﴿٤٧﴾ وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَىٰ
وَأَقْنَىٰ ﴿٤٨﴾ وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشِّعْرَىٰ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا
الْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾ وَثَمُودَ فَمَا أَبْقَىٰ ﴿٥١﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ
كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٢﴾ وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾ فَغَشَّاهَا
مَا غَشَّىٰ ﴿٥٤﴾ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾ هَٰذَا نَذِيرٌ مِّنَ
النُّذُرِ الْأُولَىٰ ﴿٥٦﴾ أَزِفَتِ الْآزِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ اللَّهِ
كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾ أَفَمِنْ هَٰذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا
تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنتُمْ سَامِدُونَ ﴿٦١﴾ فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا ﴿٦٢﴾

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الْقَمَرِ أٰيَاتُهَا ٥٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانشَقَّ الْقَمَرُ ﴿١﴾ وَإِن يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا
سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ ﴿٢﴾ وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقِرٌّ ﴿٣﴾
وَلَقَدْ جَاءَهُم مِّنَ الْأَنبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ ﴿٤﴾ حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا
تُغْنِ النُّذُرُ ﴿٥﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكُرٍ ﴿٦﴾

zularına uyarak onu yalanlamaya şartlanmışlardır[3]. Hâlbuki her iş **kendi mecrasında** sürüp gitmektedir.

4-5. Gerçek şu ki, onlara, **yalan yanlış inanmalarını** önleyecek pek çok haber geldi. **Bunlar,** en mükemmel şekilde yerli yerince[4] **anlatılmış haberler ve yapılmış uyarılardı.** Ancak **onlara** hiçbir uyarı fayda vermedi.

6. Bu yüzden sen onlardan yüz çevir! **Kıyamet** Günü bir davetçi **onları** görülmedik bir şeye çağıracak.

---

[10] Yahut, "*mal-mülk sahibi yapan da*". Ancak, ayette yer alan "güldürme-ağlatma", "öldürme-hayat verme", "erkek-dişi" gibi zıt kavramların olması bununda zıt kavramlar olma ihtimalini güçlendiriyor. (Bak: **İbn Aşur, Şevkani**) Nitekim bu kelimeyi İbn Zeyd "azaltmak", Ahfeş ise "fakirleşmek" olarak tefsir etmiştir. (Bak: **Begavi**) Kelime farklı köklere nispet edilse de, suyu kontrol altına almayı ifade eden ve "kanal" anlamına gelen "***el-kanâ***" kökünе nispeti daha uygun görünüyor. (**Mekayisu'l- Luga**)

[11] Dünyanın sonu

[1] Dünyanın sonu

[2] Lafzen: "***Son saat yaklaştı ve Ay yarıldı***" Yaygın olan görüşe göre ***Şakku'l Kamer*** (Ay'ın yarılması) Hz. Peygamber döneminde gerçekleşmiş bir mucizedir. Bu konuda pek çok rivayet vardır. Bazı alimler ise bunun ileride gerçekleşecek bir olay olduğu kanaatindedirler. Biz çeviriyi bu görüşe göre yaptık. (Bu çeviri için ayrıca bak: **Esed,** ilgili ayetin dipnotu) Tercih ettiğimiz çevirinin mantığı gereği de ***şakka*** (yarıldı) fiilini "parçalanacak" diye çevirdik. Ayrıca, ileride gerçekleşecek olan bir şeyin mazi fiil kalıbı ile ifade edilmesi "kesinlik" ifade ettiği için de, bunu belirtmek için cümleyi "kesinlikle" diye pekiştirdik.

[3] Lafzen: "*yalanladılar*"

[4] ***Hikmetun baliga***: Apaçık hikmet

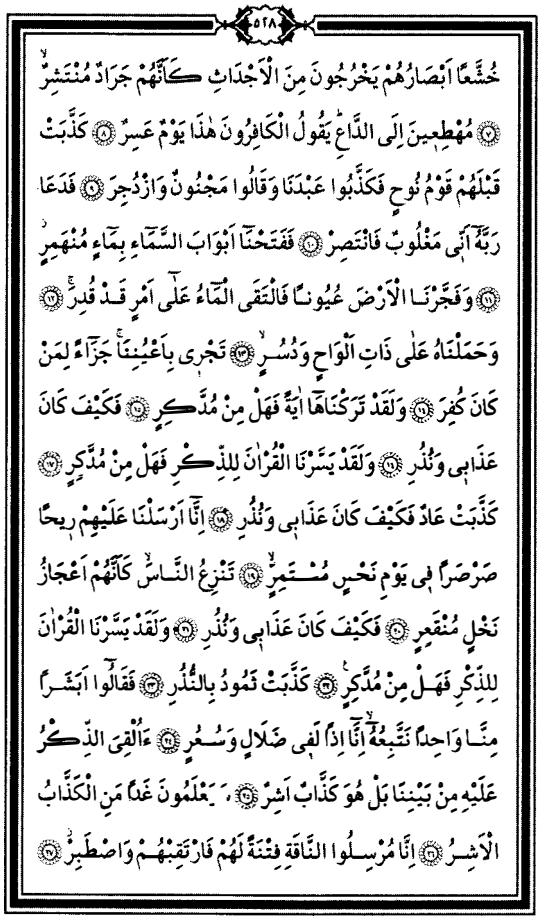
خُشَّعًا اَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْاَجْدَاثِ كَاَنَّهُمْ جَرَادٌ مُنْتَشِرٌ ۝
مُهْطِعِينَ اِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هٰذَا يَوْمٌ عَسِرٌ ۝ كَذَّبَتْ
قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ ۝ فَدَعَا
رَبَّهٗٓ اَنِّي مَغْلُوبٌ فَانْتَصِرْ ۝ فَفَتَحْنَآ اَبْوَابَ السَّمَآءِ بِمَآءٍ مُنْهَمِرٍ
۝ وَفَجَّرْنَا الْاَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَآءُ عَلٰٓى اَمْرٍ قَدْ قُدِرَ ۝
وَحَمَلْنٰهُ عَلٰى ذَاتِ اَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ ۝ تَجْرِي بِاَعْيُنِنَا جَزَآءً لِمَنْ
كَانَ كُفِرَ ۝ وَلَقَدْ تَرَكْنٰهَآ اٰيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ۝ فَكَيْفَ كَانَ
عَذَابِي وَنُذُرِ ۝ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ۝
كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ۝ اِنَّآ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا
صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ ۝ تَنْزِعُ النَّاسَ كَاَنَّهُمْ اَعْجَازُ
نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ ۝ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ ۝ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ
لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ۝ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ ۝ فَقَالُوٓا اَبَشَرًا
مِنَّا وَاحِدًا نَتَّبِعُهٗٓ اِنَّآ اِذًا لَفِي ضَلٰلٍ وَسُعُرٍ ۝ ءَاُلْقِيَ الذِّكْرُ
عَلَيْهِ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ اَشِرٌ ۝ سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَنِ الْكَذَّابُ
الْاَشِرُ ۝ اِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةِ فِتْنَةً لَهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ ۝

7-8. O vakit onlar, korkudan gözleri belermiş bir halde **rüzgârın** dağıttığı[5] çekirgeler gibi mezardan kalkacak ve çağırana koşacaklar. **Bu anın geleceğini** inkâr edenler, "Bu ne berbat bir gün böyle!" diyecekler.

9-10. Bunlardan önce Nuh kavmi de **ahireti** inkâr etmişti. "Bu, delinin biri!" diyerek, kulumuzu yalancılıkla suçlamışlar ve onu engellemişlerdi. Bunun üzerine o da, "Rabbim!" diye yalvarmıştı, "Ben yenildim, bana yardım et!"

11-12. Biz de bunun üzerine göğün kapılarını açarak **bardaktan** boşanırcasına yağmur **yağdırdık**. Yeryüzünden de pınarlar fışkırttık; ve böylece bütün sular belirlenmiş bir amaç doğrultusunda birleşti.

13-14. **Nuh**'u ise sadece tahta ve çivilerden **yapılmış bir gemi** üzerinde taşıdık. **Gemi**, Bizim gözetimimizde yüzdü durdu. **Helakten kurtuluş**, nankörlüğe[6] maruz kalan **Nuh** için bir ödüldü.

15-16. Bu **olanları sonradan gelenlere bir** ibret olarak bıraktık; ancak, bunu düşünen mi var[7]! Uyarılarımı **göz ardı edenler** azabının nasıl **olduğunu, görmüyorlar mı**?[8]

17. **Öyle işte**! Biz Kuran'ı öğüt **almak isteyenler** için kolaylaştırdık; ancak düşünen mi var![9]

18. Ad **kavmi de uyarılarımızı yalanlamıştı.** Ancak **onlar da**, uyarılarımı **göz ardı ettiklerinde** azabım nasılmış, **gördüler**[10].

19-20. Biz onların üzerine, **kendileri için** gerçekten uğursuz bir günde şiddetli bir kasırga gönderdik. **Bu kasırga** insanları, kökünden sökülmüş hurma kütükleri gibi savurup attı.

21. Böylece, uyarılarımı **göz ardı ettiklerinde** azabım nasılmış, **gördüler**[11].

22. **Öyle işte**, Biz Kuran'ı öğüt **almak isteyenler** için kolaylaştırdık; ancak düşünen mi var![12]

23-25. Semud **kavmi de** uyarılarımızı yalanlamıştı. Onlar "**Olacak şey mi**?" demişlerdi, "**Yani** biz **şimdi** kendi içimizden **bizim gibi ölümlü** bir insana mı uyacağız? **Eğer böyle yaparsak**, bu durumda biz **inancımızı da** yitirmiş oluruz, aklımızı da! **Hem** neden içimizden sadece ona **ilahi** öğüt ve uyarı indirilsin ki? **Onun bizden ne farkı var. O peygamber falan değil**, bilakis o, kendini bişey sanan yalancının biri!"

26-27. **Allah Salih'e dedi ki: Üzülme**! Onlar yakında, **kimin** "kendini birşey sanan yalancının birisi" olduğunu öğrenecekler. **Bak ey Salih**! Biz bu dişi deveyi onlar için bir imtihan **aracı** olarak gönderiyoruz. Bundan böyle, sen onları sadece seyret ve sabırlı ol!

---

5) Lafzen: "*dağılmış*"

6) Yahut: "***söyledikleri** inkâr edilen*"

7) Yahut: "*yok mu öğüt alan*?"

8) Lafzen: "*azabım ve uyarılarım nasıl olacak*?" Ayette kelimeler arasında taktim tehir yapılmıştır. Çünkü uyarı azaptan öncedir. (Bak: Zeccac, **İ'rabu'l-Kur'an**) Biz çeviriyi bunu hesaba katarak yaptık.

9) Yahut: "*yok mu öğüt alan*?"

10) Lafzen: "*azabım ve uyarılarım nasıl olacak*?" Bak: 16. ayetin dipnotu

11) Lafzen: "*azabım ve uyarılarım nasıl olacak*?" Bak: 16. ayetin dipnotu

12) Yahut: "*yok mu öğüt alan*?"

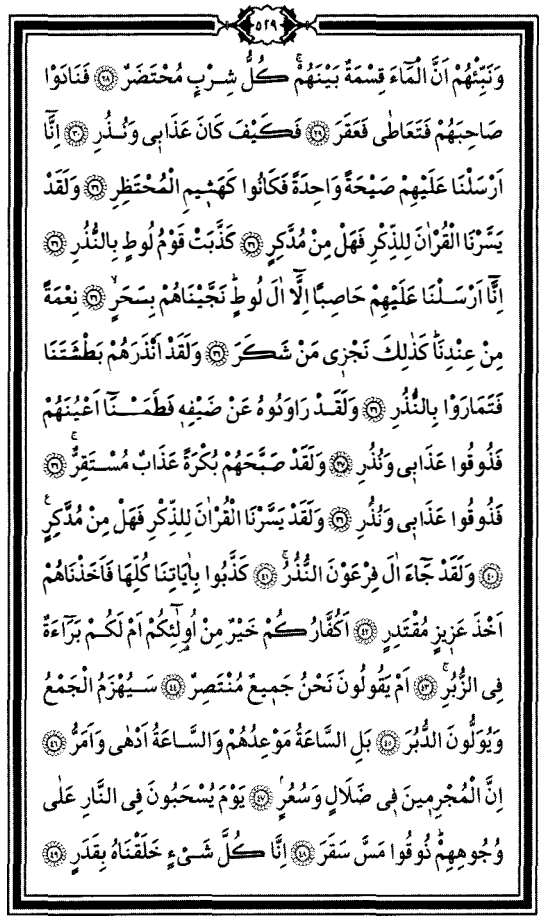
٥٢٩
وَنَبِّئْهُمْ اَنَّ الْمَآءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ ۚ كُلُّ شِرْبٍ مُّحْتَضَرٌ ﴿٢٨﴾ فَنَادَوْا
صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطٰى فَعَقَرَ ﴿٢٩﴾ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِىْ وَنُذُرِ ﴿٣٠﴾ اِنَّآ
اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَّاحِدَةً فَكَانُوْا كَهَشِيْمِ الْمُحْتَظِرِ ﴿٣١﴾ وَلَقَدْ
يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّدَّكِرٍ ﴿٣٢﴾ كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوْطٍ بِالنُّذُرِ ﴿٣٣﴾
اِنَّآ اَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا اِلَّآ اٰلَ لُوْطٍ ۗ نَجَّيْنٰهُمْ بِسَحَرٍ ﴿٣٤﴾ نِّعْمَةً
مِّنْ عِنْدِنَا ۗ كَذٰلِكَ نَجْزِىْ مَنْ شَكَرَ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ اَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا
فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ رَاوَدُوْهُ عَنْ ضَيْفِهٖ فَطَمَسْنَآ اَعْيُنَهُمْ
فَذُوْقُوْا عَذَابِىْ وَنُذُرِ ﴿٣٧﴾ وَلَقَدْ صَبَّحَهُمْ بُكْرَةً عَذَابٌ مُّسْتَقِرٌّ ﴿٣٨﴾
فَذُوْقُوْا عَذَابِىْ وَنُذُرِ ﴿٣٩﴾ وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْاٰنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُّدَّكِرٍ ﴿٤٠﴾
وَلَقَدْ جَآءَ اٰلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ ﴿٤١﴾ كَذَّبُوْا بِاٰيٰتِنَا كُلِّهَا فَاَخَذْنٰهُمْ
اَخْذَ عَزِيْزٍ مُّقْتَدِرٍ ﴿٤٢﴾ اَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِّنْ اُولٰٓئِكُمْ اَمْ لَكُمْ بَرَآءَةٌ
فِى الزُّبُرِ ﴿٤٣﴾ اَمْ يَقُوْلُوْنَ نَحْنُ جَمِيْعٌ مُّنْتَصِرٌ ﴿٤٤﴾ سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ
وَيُوَلُّوْنَ الدُّبُرَ ﴿٤٥﴾ بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ اَدْهٰى وَاَمَرُّ ﴿٤٦﴾
اِنَّ الْمُجْرِمِيْنَ فِىْ ضَلٰلٍ وَّسُعُرٍ ﴿٤٧﴾ يَوْمَ يُسْحَبُوْنَ فِى النَّارِ عَلٰى
وُجُوْهِهِمْ ۗ ذُوْقُوْا مَسَّ سَقَرَ ﴿٤٨﴾ اِنَّا كُلَّ شَىْءٍ خَلَقْنٰهُ بِقَدَرٍ ﴿٤٩﴾

28. Onlara, **kuyudaki** suyun **deve ile** kendi aralarında, her birine eşit şekilde paylaştırılacağını bildir. Sırası gelen suyu alsın

29-31. **Salih denileni yaptı**; ama onlar **Salih'in sözünü dinlemeyerek** bir arkadaşlarını kışkırttılar; o da **kılıcını** çekip **deveyi** vahşice öldürdü. Ancak ardından, uyarılarımı **göz ardı ettiklerinde** azabım nasıl **oluyormuş, gördüler**[13]. Biz onların üzerine tek bir darbe indirdik ve onların hepsi ağıldaki **hayvanların çiğneyip ufaladıkları** kuru çöpler gibi oldular.

32. **Öyle işte**! Biz Kur'an'ı öğüt **almak isteyenler** için kolaylaştırdık; ancak düşünen mi var![14]

33-35. Lut kavmi de uyarıları yalanladı. Bu yüzden Biz onların üzerine **öldürücü** bir kasırga[15] gönderdik; ancak - Bizim lütfumuzun bir göstergesi olarak - seher vakti Lut'un ailesini kurtardık. İşte şükreden kimseyi Biz böyle ödüllendiririz.

36-37. Aslında **Lut** kendilerini, Bizim **onları** cezalandırmaya **gücümüzün yeteceği konusunda** uyarmıştı. Ancak onlar bu uyarıları dikkate almadılar; ve hatta onun misafirlerine sarkıntılık etmeye kalkıştılar. Bu yüzden Biz de onların gözlerini kör ettik[16] ve **onlara** "Şimdi uyarılarımızı **gözardı ettiğiniz için** azabımızı tadın bakalım!" **dedik**.

38-39. **Olan oldu** ve bir **gün** sabahın erken saatlerinde kaçınılmaz bir azap **onları yakalayıverdi**. Ve böylece uyarılarımı **göz ardı ettiklerinde** azabım nasıl **oluyormuş, gördüler**.[17]

40. **Öyle işte**! Biz Kur'an'ı öğüt **almak isteyenler** için kolaylaştırdık; ancak düşünen mi var![18]

41-42. Firavun hanedanına da **bu tür** uyarılar gelmişti. Ancak onlar mesajlarımızı yalanladılar. Ve Biz de bunun üzerine, ancak her şeye muktedir, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisinin hesap görebileceği bir şekilde onların hesabını gördük.

43. Hal böyleyken, şimdi, sizin inkârcılarınız önceki **inkârcılardan** daha mı iyi, **daha mı ayrıcalıklı ki onlara dokunmayalım**? Yoksa **ilahi** Kitaplarda, size dokunulmayacağına **dair söz** mü verildi?

44. Yoksa onlar, "Biz yekvücut olmuş bir topluluğuz! **Bize kimsenin gücü yetmez**!" diye mi **düşünüyorlar**?

45. Oysa **bilmiyorlar ki**, onların ordusu bozguna uğrayacak; arkalarına dönüp kaçacak, **darmadağın olacaklar.**

46. Sadece **Son** Saat'te[19] bir araya gelebilecekler. O an, gerçekten çok korkunç ve çok beter **olacaktır**.

47. Çünkü günaha batmış olanlar, **o gün**, gerçekten bir sapıklık ve akılsızca davranış içinde **yaşadıklarını anlayacaklar.**

48. Yüzüstü ateşe atılacakları **o** Gün kendilerine "Ateşin dokunuşunu tadın bakalım!" denilecek.

49. **Bakın**! Biz her şeyi belli bir plan ve program dâhilinde[20] yarattık!

[13] Lafzen: "*azabım ve uyarılarım nasıl olacak*?" Bak: 16. ayetin dipnotu

[14] Yahut, "*yok mu öğüt alan*?"

[15] ***Hasab*** "çakıl taşı" anlamına gelen bir kelimedir. ***Hâsib*** ise "çakıl taşlarını atan kimse" anlamındadır. Kasırga küçük taşları, toz ve toprağı savurduğu için ***hâsib*** kelimesini kasırga olarak çevirdik.

[16] ***Tamsu'l-ayn*** (gözü dümdüz hale getirerek kör etmek). Razi'nin naklettiğine göre İbn Abbas, bunun, "hakikati görmekten alıkonulmak" anlamına geldiğini söylerken; diğer müfessirler, bunun, bu çirkin davranışa yeltenenlere verilmiş bir ceza olduğunu söylemektedirler.

[17] Lafzen: "*azabım ve uyarılarım nasıl olacak*?" Bak: 16. ayetin dipnotu

[18] Yahut, "*yok mu öğüt alan*?"

[19] Dünyanın sonu geldiği an

[20] Lafzen: "*kadere göre*"

50. Bizim bir şeyi gerçekleştirmemiz, göz kırpması gibi bir anlık bir şeydir.

51. Andolsun, Biz **geçmişte,** sizin gibi **inkârcıları** hep helak ettik! Ancak düşünen mi var![21]

52-53. Onların yaptıkları her şey kayıtlarda mevuttur; küçük, büyük hepsi satır satır kaydedilmektedir.

54-55. **Allah'a kullukta** samimi olanlara gelince, onlar cennet bahçelerinde, nehir **kenarlarında;** her şeye muktedir bir Hükümdar'ın katında bulunan en uygun yerleşim yerinde[22] **olacaklar.**

RAHMAN SÛRESİ (55)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 78 ayettir. Adını, ilk ayette geçen, Allah'ın isimlerinden biri olan "Rahman" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. **Odur** Rahman! Kur'an'ı O öğretti.

3-4. İnsanı yarattı; ona konuşmayı[1] belletti.

5. **Baksana** Güneşe ve Aya, bir yasaya **uyuyor.**

6. Otlar[2] ve ağaçlar, **Ona** secde ediyor.

7. **Baksana** gökyüzüne, **nasıl** yükseltmiş onu; **nasıl** koymuş düzene.

8. **Görün de bu** düzeni **onu** bozmayın diye.

9. Ölçüde hakka riayet edin; eksik tartmayın **diye.**

10. **Baksana** yeryüzüne, canlılar için onu **nasıl da** sermiş.

11. Üzerinde meyvelerle, salkım salkım hurmalar...

12. Filizlenmiş tohumlarla hoş kokulu **bitkiler vermiş.**

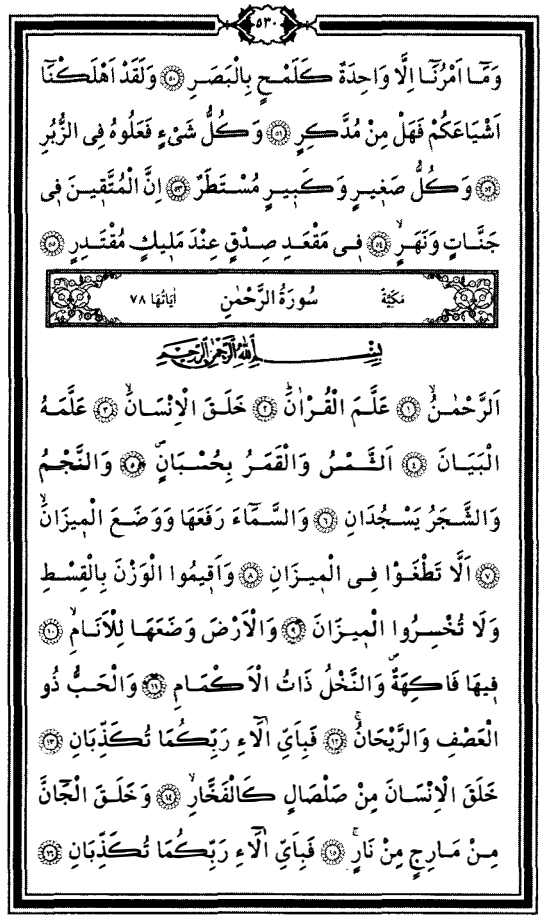

وَمَآ اَمْرُنَآ اِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ۝ وَلَقَدْ اَهْلَكْنَآ
اَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ ۝ وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِى الزُّبُرِ
۝ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ ۝ اِنَّ الْمُتَّقِيْنَ فِى
جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ ۝ فِى مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُقْتَدِرٍ ۝

سُوْرَةُ الرَّحْمٰنِ مكية آياتها ٧٨

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلرَّحْمٰنُ ۝ عَلَّمَ الْقُرْاٰنَ ۝ خَلَقَ الْاِنْسَانَ ۝ عَلَّمَهُ
الْبَيَانَ ۝ اَلشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ ۝ وَالنَّجْمُ
وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ ۝ وَالسَّمَآءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ
۝ اَلَّا تَطْغَوْا فِى الْمِيزَانِ ۝ وَاَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ
وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ ۝ وَالْاَرْضَ وَضَعَهَا لِلْاَنَامِ ۝
فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْاَكْمَامِ ۝ وَالْحَبُّ ذُو
الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ ۝ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝
خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ ۝ وَخَلَقَ الْجَآنَّ
مِنْ مَارِجٍ مِنْ نَارٍ ۝ فَبِاَيِّ اٰلَآءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝

13. Hal böyleyken siz ikiniz[3], Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

14. İnsanı O yarattı, pişmiş tuğlaya benzer mayalanmış çamurdan...

15. Ve cinleri yarattı dumansız bir ateşten.

16. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

---

[21] Yahut, "*yok mu öğüt alan?*"

[22] ***Makʿadi sıdk*** (*doğruluk mekânı*).

[1] Lafzen: "*ona* ***beyanı*** *öğretti*" Kimi müfessirler ***beyan*** kelimesinin "konuşma **kaabiliyeti**" anlamına geldiğini söylemişlerdir. (**Razi**) Nitekim Kur'an'daki pek çok ayette **beyan** kelimesinin bildirmek, "duyurmak", "haber vermek", "dile getirmek" gibi anlamlara gelmesi bu yorumu desteklemektedir. Ancak bazı müfessirlere göre bu ayette geçen **beyan** kelimesi Kur'an anlamında kullanılmaktadır.

[2] ***Necm*** kelimesi iki anlama gelmektedir. Bunlardan ilki "gövdesi olmayan bitki"; diğeri ise "yıldız"dır. Bir önceki ayette "güneş" ve "ay"ın zikredilmesine mukabil olarak burada ***necm*** ve ***şecer*** zikredilmiştir. Bu yüzden – **Razi**'nin de belirttiği gibi - ***necm*** kelimesinin ilk anlamda (yani, "gövdesi olmayan bitki" anlamında) kullanılmış olması daha uygun görünmektedir. Bu nedenle biz, çeviride, ilk anlamı tercih ettik.

[3] Ayet ***tesniye*** (ikil) formunda gelmiştir; burada kastedilen iki grubun kimler olduğu konusunda değişik seçenekler üzerinde durulmuştur. Bunlarla insanların ve cinlerin, yahut kadınların ve erkeklerin, veya kalple dilin kastedildiği, veya bunun tekid amacıyla geldiği; yahut umumilik kastedildiği; vs. şeklinde değişik görüşler ileri sürülmüştür. Ancak hemen ardından 14. ve 15. ayetlerde insanların ve cinlerin yaratılışından söz edilmesi, bu iki kesimin insanlar ve cinler olma ihtimalini güçlendiriyor.

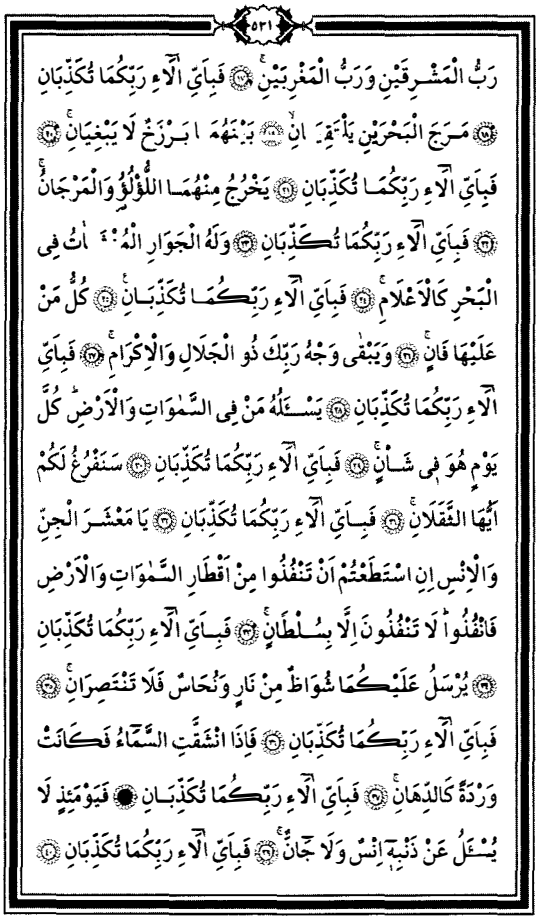

17. Doğunun iki yanının da Rabbi **Odur**; batının iki yanının[4] da Rabbi **O**.

18. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

19. İki denizi salmış, **duruyorlar** yanyana...

20. **Koymuş** araya engel, karışmazlar birbirine.

21. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

22. O ikisinden çıkar, hem inci hem de mercan.

23. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

24. Denizlerde yüzen dağ gibi gemiler de Onundur.

25. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

26. **Bakın! Onun**[5] üstündeki herkes, yok olup gidecektir.

27. Sadece senin, kudreti sınırsız lütfu sonsuz Rabbinin kendi[6] bâki kalacaktır.

28. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

29. Ondan ister kim varsa, gökte ve yerde olan; O ise, **yepyeni** bir işteydir her an.

30. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

31. **Bir gün** sizin ikinizden de hesap soracağız, ey **insan ve cin** topluluğu![7]

32. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

33. Ey insan ve cin topluluğu! Eğer göklerin ve yerin ötesine **geçerek Bizden** kurtulacağınızı sanıyorsanız; haydi kurtulun da görelim! Ama **bilin ki, Biz** izin vermedikçe **bunu** yapamazsınız!

34. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

35. Bir ateş yalımıyla kıpkızıl bir duman yollanır üstünüze; başaramazsınız!

36. Hal böyleyken siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

37. **Peki**, gök parçalanıp da kıpkızıl bir güle[8] döndüğü zaman **ne yapacaksınız**?

38. **İşte o vakit** siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

39. **O** Gün, ne insanların günahlarını sormaya gerek kalacak, ne de cinlerin.

40. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

---

[4] Lafzen: *"iki doğunun"* ve *"iki batının"*

[5] Yani, yeryüzünün...

[6] Lafzen *"yüzü"* Mecazi olarak Kendi, Zatı...

[7] ***Sakaleyn***: İki büyük grup. Muhtemelen, cinler ve insanlar topluluğu...

[8] Yahut: *"kızıl bir yağ lekesine"*

41. **Çünkü o gün**, suçlular yüzlerinden tanınacak ve yaka paça ateşe atılacak.

42. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

43. **Bak**! İşte bu, günahkârların yalanladığı ateş[9]!

44. Onunla kaynar su arasında gidip gelecek onlar.

45. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

46. Rabbinin huzuruna **âcizliğinin farkında olarak** korkuyla[10] varanlara iki cennet **bahşedilecek**.

47. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

48. İkisinde de **ağaçlar olacak**, dalları salkım saçak[11]...

49. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

50. İkisinde de pınarlar[12], **şırıl şırıl** akacak.

51. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin **hangi** nimetini inkâr edebileceksiniz?

52. İkisinde de **olacak** türlü türlü meyveler[13].

53. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

54. Uzanacaklar onlar atlas kaplı yataklara; iki bahçenin de meyveleri ellerinin altında...

55. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

56. **Eşler olacak** orada, başkasına bakmamış[14]; kendilerinden önce insan ve cin dokunmamış.

57. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

58. Tıpkı bir inci gibi, tıpkı bir yakut gibi **harikulade eşler**...

59. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

60. **Söyleyin**! İyiliğe karşılık iyilik edilmez mi?

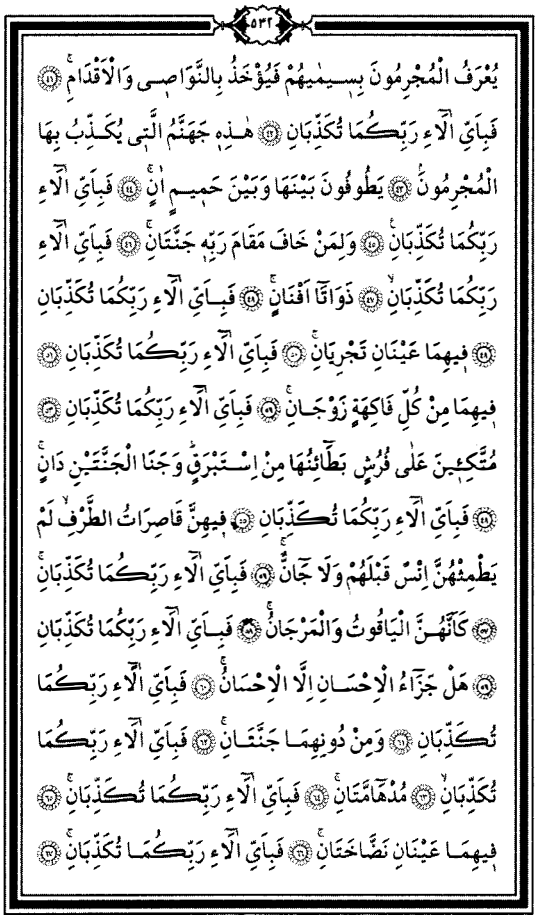

يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمٰهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْاَقْدَامِ ﴿٤١﴾
فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٢﴾ هٰذِهٖ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا
الْمُجْرِمُونَ ﴿٤٣﴾ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ اٰنٍ ﴿٤٤﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٥﴾ وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهٖ جَنَّتَانِ ﴿٤٦﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٤٧﴾ ذَوَاتَاۤ اَفْنَانٍ ﴿٤٨﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
﴿٤٩﴾ فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ ﴿٥٠﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥١﴾
فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ ﴿٥٢﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٣﴾
مُتَّكِـِٔينَ عَلٰى فُرُشٍ بَطَاۤئِنُهَا مِنْ اِسْتَبْرَقٍ وَجَنَا الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ ﴿٥٤﴾
فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٥﴾ فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ
يَطْمِثْهُنَّ اِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَاۤنٌّ ﴿٥٦﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٥٧﴾
كَاَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ ﴿٥٨﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
﴿٥٩﴾ هَلْ جَزَاۤءُ الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ ﴿٦٠﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٦١﴾ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ ﴿٦٢﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا
تُكَذِّبَانِ ﴿٦٣﴾ مُدْهَامَّتَانِ ﴿٦٤﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٥﴾
فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ ﴿٦٦﴾ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ﴿٦٧﴾

61. Hal böyleyken, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edeceksiniz?

62. Ve ayrıca bu ikisinden başka, iki cennet **olacak**.

63. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

64. Alabildiğine yeşil, yemyeşil iki **cennet**...

65. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

66. İkisinde de iki pınar, **şırıl şırıl** akacak.

67. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

---

9) Lafzen: "*cehennem*"

10) ***Hâvf***; kişinin kendi zayıflığını ve acziyetini farketmesinden kaynaklanan korku ve endişedir. (Bak: **Razi**) ***Li men hâfe*** (korku duyanlar için), yani, Allah'ın karşısında kendi güçsüzlüğünün, zayıflığının ve acziyetinin farkına varan ve bundan dolayı içi korkuyla dolan kişiler için...

11) ***Efnan*** kelimesine verilen bu anlam için bak: **Razi**

12) Lafzen: "*iki pınar*"

13) Lafzen: "*her meyveden bir çift*"

14) ***Qasiratu't-tarf***: Başka kimseciklere bakmayan (hayâlı ve iffetli), gözleri eşlerinden başkasını görmeyen (sadık), eşinin gözünün içine bakıp duran (sevgi dolu) eşler...

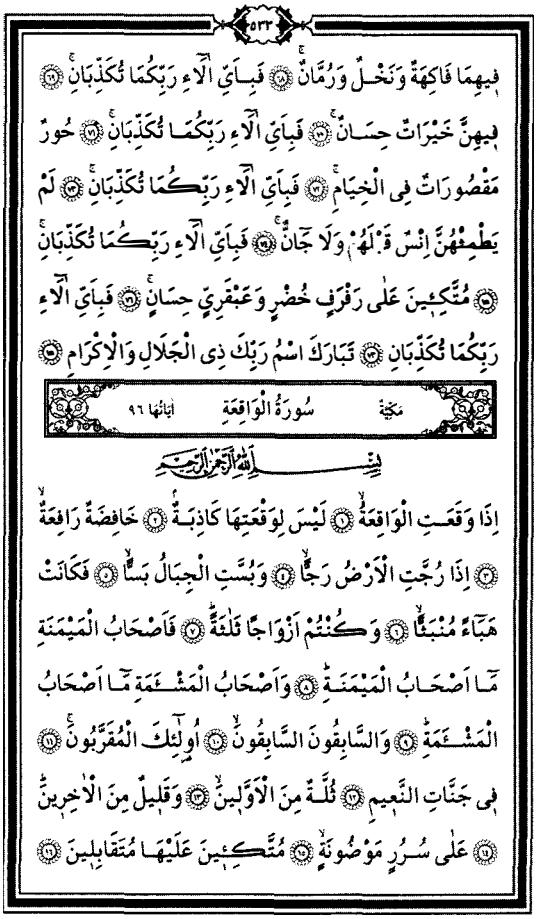
فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ ۝ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝
فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ ۝ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ حُورٌ
مَقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ ۝ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ لَمْ
يَطْمِثْهُنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ ۝ فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ
۝ مُتَّكِئِينَ عَلَىٰ رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ ۝ فَبِأَيِّ آلَاءِ
رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۝ تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ۝

سُورَةُ الْوَاقِعَةِ مكية آياتها ٩٦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝ لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ ۝ خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ
۝ إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا ۝ وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا ۝ فَكَانَتْ
هَبَاءً مُنْبَثًّا ۝ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ۝ فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ
مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ۝ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ
الْمَشْأَمَةِ ۝ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ ۝ أُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ۝
فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ۝ ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ۝ وَقَلِيلٌ مِنَ الْآخِرِينَ
۝ عَلَىٰ سُرُرٍ مَوْضُونَةٍ ۝ مُتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ ۝

68. İkisinde de meyve, hurma ve nar **olacak**.

69. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

70. Hepsinde **her şeyin** en iyisi en güzeli **olacak**.

71. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

72. **Başkasına** bakmayan âhu gözlü[15] **eşler olacak** çadırlarda.

73. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

74. Kendilerinden önce insan ve cin dokunmamış, **göz alıcı eşler**...

75. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

76. Güzel elbiseler[16] **içinde** yemyeşil çimenlere uzanacaklar onlar.

77. **Peki, o vakit**, siz ikiniz, Rabbinizin hangi nimetini inkâr edebileceksiniz?

78. **İşte bak, bunlara** güç yetiren ve **bunları** lütfeden Rabbinin şanı ne kadar da yücedir!

VAKIA SÛRESİ (56)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 96 ayettir. Adını, ilk ayette geçen ve Kıyametin kopuşu hâdisesini ifade eden "vakıa" (hadise / olay) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. O **müthiş** olay[1] gerçekleştiği zaman...

2. Onu yalanlayacak kimse olmayacak.

3. **Kimini** yüceltecek o, **kimini** alçaltacak!

4. **Bakın**! Yer sarsıldıkça sarsıldığı zaman...

5-6. Dağlar tarumar olup toz duman haline geldiği an...

7. Sizler üç sınıf olacaksınız **o zaman**:

8. **Kiminiz** şerefli bir topluluk[2] **olacak**; **onlar** ne mübarek bir topluluktur, **bir bilseniz**!

9. **Kiminiz de** adi bir güruh[3] **olacak**; **onlar** ne uğursuz bir güruhtur, **bir bilseniz**!

10. **Hayırda** öncü olanlar[4], **ahirette de** önde olacaklar.

11-12. **Allah'a** yakın kimseler nimetle dolu cennetlerde **yaşayacaklar.**

13-14. **Bunların** çoğu öncekilerden, birazı da sonrakilerden **olacak**.

15-16. Altın işlemeli tahtlar üstünde **sevdikleriyle** karşılıklı uzanacaklar.

---

15) Yani, gözleri çok güzel olan, gözalıcı bir güzelliği olan, ahu gözlü kadınlar. ***Hûr***, gözünün siyahı çok siyah, beyazı çok beyaz olmasına denilir. Gözün en güzel halini ifade eder. (Bak: **Müfredat**)

16) ***Abkari*** kelimesinin ne anlama geldiği konusunda ihtilaf edilmiştir. Bizim bu kelimeye verdiğimiz anlam Elmalılı'nın tercihidir. Kelimeye bu anlamı vermemiz hasebiyle, çeviriye "**içinde**" sözcüğünün eklenmesi ve ***vav*** (ve) edatından sonra gelen bu cümle parçacığının hal olarak

çevrilmesi zorunlu hale gelmiştir. Yani, "güzel elbiseler **içinde** oldukları halde..."

[1] Yani, Kıyamet

[2] ***Ashabu-l meymene*** genellikle kuvvet ve şerefin sembolü olarak kullanılan bir deyimdir. Araplar, bir kişinin kendi yanlarında çok değerli olduğunu ifade etmek için "***fulanun mini bil'yemin***" (O benim sağımdır) derler. Bununla "O benim yanımda çok değerli, çok saygın birisi" demiş olurlar. (Ayrıca bak: **Zemahşeri**) Burada amelleri dolayısıyla cennette şerefli ve onurlu bir konumda bulunanlara işaret edilmektedir.

[3] ***Ashabu-l meşeme*** genellikle zillet içerisinde olmanın aşağılık durumda olmanın ve bir kimseye değer vermemenin sembolü olarak kullanılan bir deyimdir. Araplar, bir kişinin kendi yanlarında hiçbir değeri olmadığını ifade etmek için "***fulanun mini bil'şimal***" (O benim solumdur) derler. Bununla "Onun benim yanımda hiçbir değeri, hiçbir kıymeti yok" demiş olurlar. (Ayrıca bak: **Zemahşeri**) Burada amelleri dolayısıyla cehennemde aşağılık bir konumda olacak olanlara işaret edilmektedir.

[4] Lafzen: "*önde olanlar*"

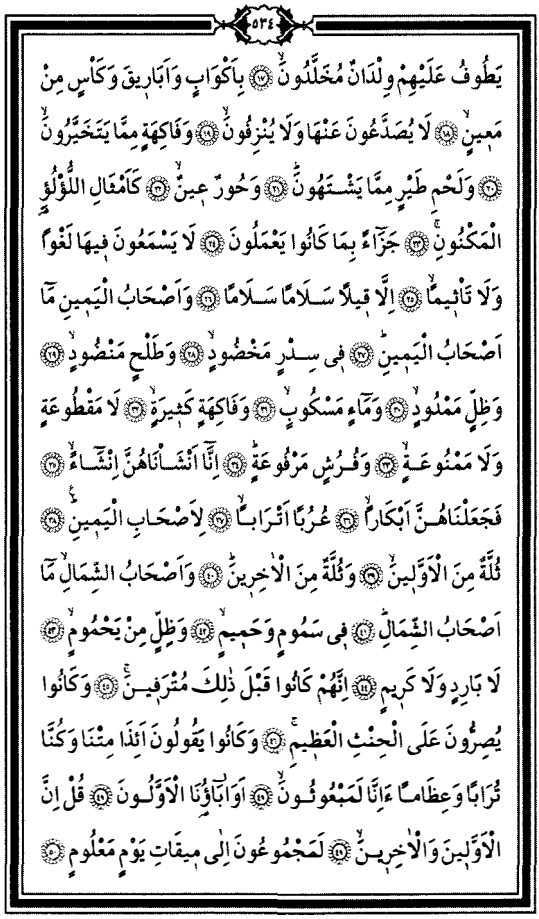
يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ۝ بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِنْ
مَعِينٍ ۝ لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُونَ ۝ وَفَاكِهَةٍ مِمَّا يَتَخَيَّرُونَ
۝ وَلَحْمِ طَيْرٍ مِمَّا يَشْتَهُونَ ۝ وَحُورٌ عِينٌ ۝ كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ
الْمَكْنُونِ ۝ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا
وَلَا تَأْثِيمًا ۝ إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا ۝ وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا
أَصْحَابُ الْيَمِينِ ۝ فِي سِدْرٍ مَخْضُودٍ ۝ وَطَلْحٍ مَنْضُودٍ ۝
وَظِلٍّ مَمْدُودٍ ۝ وَمَاءٍ مَسْكُوبٍ ۝ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ ۝ لَا مَقْطُوعَةٍ
وَلَا مَمْنُوعَةٍ ۝ وَفُرُشٍ مَرْفُوعَةٍ ۝ إِنَّا أَنْشَأْنَاهُنَّ إِنْشَاءً ۝
فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا ۝ عُرُبًا أَتْرَابًا ۝ لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ ۝
ثُلَّةٌ مِنَ الْأَوَّلِينَ ۝ وَثُلَّةٌ مِنَ الْآخِرِينَ ۝ وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا
أَصْحَابُ الشِّمَالِ ۝ فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ ۝ وَظِلٍّ مِنْ يَحْمُومٍ ۝
لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ ۝ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَٰلِكَ مُتْرَفِينَ ۝ وَكَانُوا
يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنْثِ الْعَظِيمِ ۝ وَكَانُوا يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا
تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ ۝ أَوَآبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ ۝ قُلْ إِنَّ
الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ ۝ لَمَجْمُوعُونَ إِلَىٰ مِيقَاتِ يَوْمٍ مَعْلُومٍ ۝

17. Ölümsüz uşaklar dolaşacak çevrelerinde:

18. Tertemiz kaynaklardan **doldurulmuş** testiler, ibrikler ve kadehlerle...

19. **İçince** onu, ne başları ağrıyacak onların; ne de sarhoş olacaklar.

20. Hoşlarına giden **türlü türlü** meyveler,

21. Canlarının çektiği **bin bir çeşit** kuş eti;

22-23. Ve saklı inciler gibi harikulâde eşler, **verilecek onlara**;

24. Bir karşılık olarak yaptıkları şeylere.

25. Ne boş bir söz duyarlar orda, ne günahla suçlanırlar;

26. Duyacakları tek söz, esenlik dileğidir.

27. Ne mübarek bir topluluktur, **o** şerefli topluluk[5]!

28-29. **Onlar için orada**, dikensiz kirazlarla, salkım salkım muzlar...

30-31. Kopkoyu[6] gölgelerle, çağıl çağıl sular...

32-33. Eksilmeyen, tükenmeyen türlü türlü meyveler...

34. Ve **de bunun yanında** çok değerli eşler[7] **olacak**...

35. **O vakit** Biz onları yeniden yaratacağız.

36. Ve üstelik onları, bakire yaratacağız:

37. **Hem** sevgi dolu, hem uyumlu[8] **yapacağız.**

38. **İşte bütün bunlar** o şerefli topluluk içindir:

39. Bir kısmı öncekilerdendir **onların.**

40. Bir kısmı da sonrakilerdendir.

41. **O** adi güruh[9] ise, ne talihsiz kimselerdir onlar!

42. İçlerine işleyen bir ateşle, kaynar bir su içinde **kalacaklar,**

43. Ve ayrıca onlar, kapkara bir duman gölgesinde **bulunacaklar.**

44. Ne ferahlatacak, ne de serinletecek **bir duman gölgesinde**...

45. Çünkü onlar geçmişte haddi aşıyorlardı.

46. Günahın en büyüğünü ısrarla işliyorlardı.

47. "**Ne yani!**" diyorlardı, "Biz ölüp gittikten, toz-toprak ve kemik yığını haline geldikten sonra geri mi diriltileceğiz?"

48. "**Yaa**! Demek atalarımız da dirilecek, **öyle mi? Hiç olacak şey mi bu?**"

49. De ki **onlara**: **Evet,** hem öncekiler **diriltilecek,** hem de sonrakiler.

50. **Ve sonra da, vakti** belli bir günde kesinlikle bir araya getirilecekler!

---

[5] Bak: 8. ayetin dipnotu

[6] lafzen: "*uzun* "

[7] Lafzen: "*yüksek yataklar*" **Ebu Ubeyde** ***furuş*** (yataklar) kelimesiyle "kadınlar"ın, ***merfuatin*** (yükseklik) kelimesiyle de "manevi yükseklik"in kastedildiğini söylemektedir.

[8] Bak. **Sad: 52**'nin dipnotu.

[9] Bak: 9. ayetin dipnotu

٥٣٥

ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَذِّبُونَ ۝ لَآكِلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِنْ
زَقُّومٍ ۝ فَمَالِـُٔونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ۝ فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ
۝ فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ ۝ هَٰذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ ۝ نَحْنُ
خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ ۝ أَفَرَأَيْتُم مَّا تُمْنُونَ ۝ ءَأَنتُمْ
تَخْلُقُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ ۝ نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ الْمَوْتَ وَمَا
نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ۝ عَلَىٰٓ أَن نُّبَدِّلَ أَمْثَالَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِى مَا
لَا تَعْلَمُونَ ۝ وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ ۝
أَفَرَءَيْتُم مَّا تَحْرُثُونَ ۝ ءَأَنتُمْ تَزْرَعُونَهُۥٓ أَمْ نَحْنُ الزَّٰرِعُونَ ۝
لَوْ نَشَآءُ لَجَعَلْنَٰهُ حُطَٰمًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ ۝ إِنَّا لَمُغْرَمُونَ ۝
بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ۝ أَفَرَءَيْتُمُ الْمَآءَ الَّذِى تَشْرَبُونَ ۝ ءَأَنتُمْ
أَنزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ ۝ لَوْ نَشَآءُ جَعَلْنَٰهُ
أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ ۝ أَفَرَءَيْتُمُ النَّارَ الَّتِى تُورُونَ ۝
ءَأَنتُمْ أَنشَأْتُمْ شَجَرَتَهَآ أَمْ نَحْنُ الْمُنشِـُٔونَ ۝ نَحْنُ جَعَلْنَٰهَا
تَذْكِرَةً وَمَتَٰعًا لِّلْمُقْوِينَ ۝ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ۝ فَلَآ
أُقْسِمُ بِمَوَٰقِعِ النُّجُومِ ۝ وَإِنَّهُۥ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ۝

51. Ardından da siz, ey **hakikati** yalanlayarak yoldan çıkanlar!

52. Mutlaka o zakkum ağacından yiyeceksiniz!

53. Karnınızı onunla doyuracaksınız!

54. Üstüne de kaynar su içeceksiniz!

55. Tıpkı, doymak bilmeyen susuz develer gibi!

56. **Evet**, Hesap Günü onlar işte böyle karşılanacaklar.

57. Sizi Biz yarattık; hâlâ kabul etmeyecek misiniz **bunu**?

58. Görmüyor musunuz akıttığınız spermi?

59. Onu siz mi yaratıyorsunuz; yoksa Biz miyiz yaratan?

60. Biz takdir ettik aranızda ölümü; kim alıkoyabilir ki **bunu yapmaktan** Bizi.

61. Hem yerinize getirmek üzere sizin gibilerini; ve hem de bilmediğiniz bir şekilde tekrar yaratmak üzere sizi.

62. Kaldı ki başlangıçtaki yaratışımızı biliyorsunuz; hâlâ düşünüp **bundan** ders almayacak mısınız?

63. Hiç düşündünüz mü **toprağa** ektiğiniz **tohumu**?

64. Siz mi bitiriyorsunuz; yoksa Biz miyiz bitiren onu?

65. Biz istersek onu, çer-çöp haline de getiririz **bir anda**; ve **o vakit** şaşar kalırsınız

66. "Eyvah! Biz **şimdi** battık!"

67. "Hatta daha da **beter olduk**; kesinlikle mahvolduk!" **diye basbas bağırırsınız.**

68. Hiç düşündünüz mü içtiğiniz suyu?

69. Siz mi indiriyorsunuz onu **gökteki** bulutlardan; yoksa Biz miyiz indiren?

70. İstesek onu tuzlu yapardık, **içemezdiniz**. Şükretmeniz gerekmez mi bu yüzden?

71. Hiç düşündünüz mü yaktığınız ateşi?

72. Onu **tutuşturan** ağacı siz mi yarattınız; yoksa Biz miyiz yaratan?

73. Hem **Bizi** hatırlamanız[10] **için bir vesile** yaptık onu; ve hem de, ona ihtiyacı olanlar için yararlı bir şey haline getirdik.

74. Bütün bunlardan dolayı Rabbinin yüce adını[11] övgüyle an!

75. Yoo! Yo! Yemin olsun ki yörüngelerine **gökteki** Yıldızların;

76. -eğer düşünürseniz, çok büyük bir yemin bu-

[10] Lafzen: "*hatırlama*"

[11] Veya "*Yüce Rabbinin adını*"

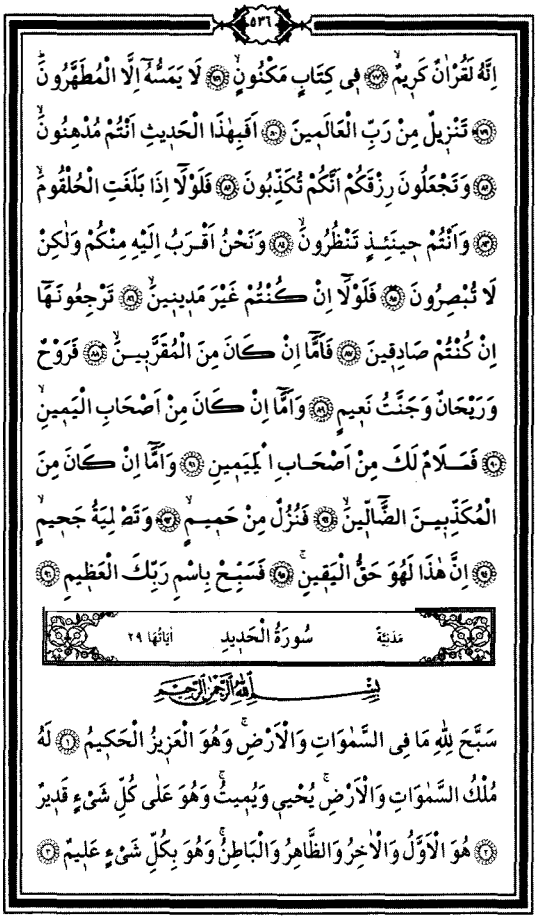

77. Bu **ilahi mesaj**, mübarek bir Kur'an'dır[12].

78. Korunmuş bir Kitap'tadır.

79. Temiz olanlardan[13] başka hiç kimse dokunamaz ona,.

80. Rabbu'l-âlemin'in indirdiği **bir mesaj o**.

81. Yoksa siz **şimdi kalkıp**, bu sözü mü küçümsüyorsunuz?

82. **Bunu** yalanlamayı, geçim kaynağınız haline mi getiriyorsunuz?

83. Peki, can boğaza gelip dayandığında **ne halt edeceğinizi düşündünüz mü hiç**?

84. O vakit, **çaresiz bir şekilde** bakınıp duracaksınız elbet.

85. Biz ona sizden daha yakın olacağız, fakat siz bunun farkında olmayacaksınız.

86. Eğer sizler gerçekten hesap sorulmaz kimselerseniz

87. - Ve de söylediklerinizde samimiyseniz – **hayatı geri** döndürsenize!

88-89. **Bakın! Nihayetinde herkes ölecek**; ama **her kim Bize** yaklaşanlardan olursa, **Allah ona**, rahmetin bir göstergesi olan rahat bir hayat[14] ile **çok güzel** bir rızık[15] ve de nimetlerle dolu bir cennet **bahşedecek**.

90-91. **Evet, işte o** şerefli topluluktan **biri** olursa eğer, "**O** mübarek topluluktan sana selam **var!**" **denilecek**.

92-94. Ancak, yoldan çıkmış olan yalancılardan ise şayet, **sunulacak ona**, kaynar sudan bir ziyafet. Ve sokulacağı yer de onun, cehennem ateşi olacak.

95-96. **Bakın!** Bu, gerçekleşmesi kesin olan bir şeydir. İşte bu yüzden sen, Rabbinin yüce adını[16] övgüyle anmalısın!

HADÎD SÛRESİ (57)

Medine döneminde nazil olmuştur. 29 ayettir. Adını, 25 ayette geçen "hadid" (demir) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ın adını dile getirir! Çünkü O, her şeyi yerli yerince yapan eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

2. Göklerin ve yerin egemenliği Ona aittir. **O**, öldürür de diriltir de; Onun her şeye gücü yeter.

3. İlk de **Odur**; Son da **O**. Zahir de **Odur** Batın da **O**. O her şeyi bilir.

---

[12] Yani "okunan bir kitap"

[13] Yaygın olan görüşe göre, burada ***Kitap*** ile "Mushaf", ***mutahharun*** ile de "abdestli kimseler" kastedilmektedir. Bu görüşü tercih edenlere göre, bu ayetten Kur'an'a abdestsiz dokunulamayacağı sonucu çıkar. Ancak, bu ayetin Mekki olması, buna karşın abdest ayetinin (Maide: 6) Medeni olması bu yorumu pek mümkün kılmamaktadır. Bi-

razcık dikkat edildiğinde, bu surenin nazil olduğu dönemde "dokunulma"ya konu olacak bir Mushaf mevcut olmadığı görülecektir. Ayrıca, 81. ayette de belirgin bir şekilde görüleceği gibi ayetin muhatapları Müslümanlar değil Mekkeli Müşriklerdir. Kaldı ki, ayet, inşai olarak (emir kipiyle) "dokunmasınlar" şeklinde değil, ihbari olarak (haber kipiyle) "dokunamazlar" şeklinde gelmiştir. Dolayısıyla bu ayet ile kastedilen, "Kur'an'a abdestsiz olarak dokunulmaması gerektiği" değil, "Kuran'ın nüzulu esnasında ona insan veya cin kötü amaçlı hiç kimsenin müdahale edemediği / edemeyeceği, onda herhangi bir ekleme veya çıkarma yapamayacağı" hususudur. Elbette Kur'an okurken abdestli olmak edebin bir gereğidir. Bu konuda zaten yeterince rivayet vardır. Ancak, bu ayetten Kur'an'a abdestsiz dokunulamayacağı hükmünü çıkarmak anlamı zorlamak olur.

[14] ***Ravh*** kelimesi "rahatlık' ve "ferahlık' anlamlarına gelmektedir. Ancak bu kelime "Allah'ın rahmeti" anlamında da kullanılmıştır. (Örn: **Yusuf:87;** ayrıca bak: **Sıhah-ı Cevheri)** Ferahlık ve rahatlık rahmetin bir işareti olduğu için çeviriyi "rahmetin bir göstergesi olan rahatlık" şeklinde çevirdik.

[15] Bu anlam için bak: **Sıhah-ı Cevheri**

[16] Veya: "*Yüce Rabbinin adını*"

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى
الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ
السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ۝ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ
۝ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ
بِذَاتِ الصُّدُورِ ۝ آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ
مُسْتَخْلَفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ ۝
وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ
أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝ هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ
آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ
لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ ۝ وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ
السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ
وَقَاتَلَ أُولٰئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدُ وَقَاتَلُوا
وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنٰى وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝ مَنْ ذَا
الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ ۝

4. Gökleri ve yeri altı aşamada[1] yaratan Odur. Sonra da tüm evrende hükümranlığını tesis etti. Yere giren de Onun bilgisi dâhilindedir, ondan çıkan da. Göğe yükselen de, ondan inen de. Her nerede olursanız olun, O sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür.

5. Göklerin ve yerin egemenliği Ona aittir. Bütün işler Ona döndürülür.

6. Hem geceyi gündüzün içine kadar uzatır; hem de gündüzü gecenin içine kadar uzatır. O kalplerin özünde olanı da bilir.

7. Allah'a ve peygamberine iman edin ve sizi sahip kıldığı **nimetlerden** ihtiyaç sahiplerine verin! Çünkü sizden iman edip **Allah rızası için** harcayanlara büyük bir mükâfat vardır.

8. Allah'ın elçisi sizi sürekli Rabbinize iman etmeye çağırdığı ve **ayrıca** sizden bu konuda söz aldığı halde, size ne oluyor da Allah'a iman etmeye yanaşmıyorsunuz? Şayet, **başka herhangi bir şeye**[2] iman edebiliyorsanız, **Allah'a neden iman etmiyorsunuz**?

9. **Sırf** sizi **inkârın** karanlıklarından **imanın** aydınlığına çıkarsın diye, kuluna apaçık mesajlar gönderen Odur. Çünkü Allah size karşı son derece şefkatli ve merhametlidir.

10. Göklerde ve yerde var olan her şey Allah'ın iken, size ne oluyor da mallarınızı Allah yolunda harcamaya **çekiniyorsunuz**? Elbette sizden **Mekke'nin** Fethinden önce mallarını **Allah yolunda** harcayanlar ve **bu uğurda** savaşanlar, **bundan kaçınanlarla** bir olmayacaklar. Bunların derecesi Fetihten sonra infak etmeye ve savaşmaya başlayanların **derecesinden** daha yüksek olacaktır. Bununla birlikte, Allah hepsine **her şeyin** en güzelini vaad etmiştir. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

11. Kim, Allah **rızası için, insanlara**[3] en güzel şekilde borç verirse, Allah onun **malını** kat kat artırır ve mükâfatını fazlasıyla verir.

---

[1] Lafzen: "*günde*"

[2] Bu tefsiri cümle için bak: **Razi**

[3] "Allah'a en güzel şekilde borç vermek" ile, Allah'ın kullarına borç vermenin kastedildiği açıktır. Nitekim bir hadiste şöyle buyrulmaktadır: "Resûlullah (a.s) buyurdular ki: Kıyamet günü aziz ve celil olan Allah şöyle buyuracak:"Ey âdemoğlu! Ben hasta oldum beni ziyaret etmedin." Kul diyecek:"Ey Rabbim, sen Rabbülâlemin iken ben seni nasıl ziyaret ederim?" Rab Teâlâ diyecek:"Bilmiyor musun, falan kulum hastalandı, fakat sen onu ziyaret etmedin. Eğer onu ziyaret etseydin, yanında beni bulacaktın" Rab Teâlâ diyecek:"Ey âdemoğlu ben senden yiyecek istedim ama sen beni doyurmadın!" Kul diyecek:"Ey Rabbim, ben seni nasıl doyururum. Sen ki âlemlerin Rabbisin?" Rab Teâlâ diyecek:"Bilmiyor musun, Benim falan kulum senden yiyecek istedi. Sen onu doyurmadın. Eğer sen ona yiyecek verseydin, onu benim yanımda bulacaktın." Rab Teâlâ diyecek:"Ey âdemoğlu! Ben senden su istedim bana su vermedin!" Kul diyecek:"Ey Rabbim, ben sana nasıl su içirebilirim, sen ki âlemlerin Rabbisin!" Rab Teala diyecek: "Kulum falan senden su istedi. Sen ona su vermedin. Bilmiyor musun, eğer ona su vermiş olsaydın, onu benim yanımda bulacaktın!" (**Müslim**, Birr: 43)

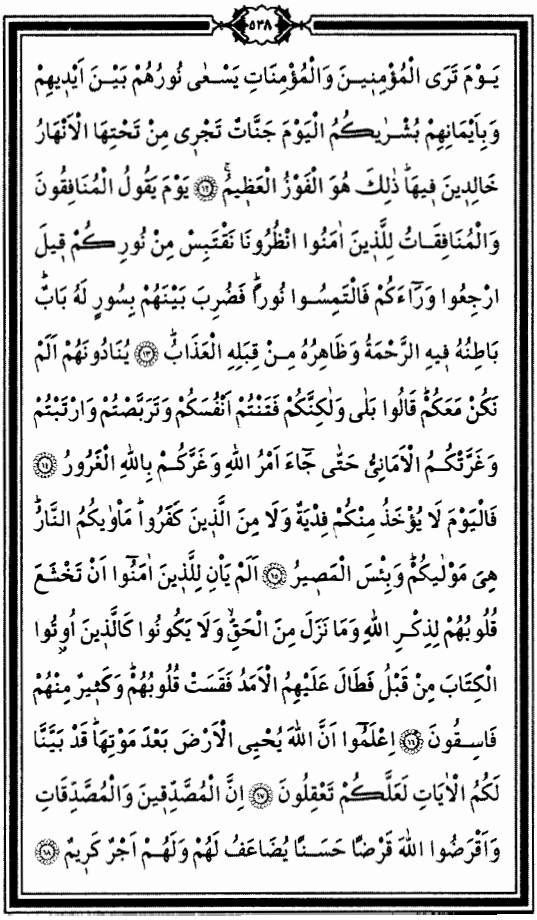
يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَىٰ نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ
وَبِأَيْمَانِهِمْ بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا ۚ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ
وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انْظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ قِيلَ
ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا ۚ فَضُرِبَ بَيْنَهُمْ بِسُورٍ لَهُ بَابٌ
بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ ﴿١٣﴾ يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ
نَكُنْ مَعَكُمْ ۖ قَالُوا بَلَىٰ وَلَٰكِنَّكُمْ فَتَنْتُمْ أَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ
وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّىٰ جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَّكُمْ بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿١٤﴾
فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ مَأْوَاكُمُ النَّارُ
هِيَ مَوْلَاكُمْ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٥﴾ أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ
قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ ۖ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ
فَاسِقُونَ ﴿١٦﴾ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ قَدْ بَيَّنَّا
لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١٧﴾ إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ
وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٨﴾

12. **O** gün, iman eden kadın ve erkeklerin, önlerinden ve sağ taraflarından bir nurun yayıldığını göreceksin; **onlara**, "Müjdeler olsun size! Bu gün, kendisinde ebediyen kalacağınız, içerisinden dereler çağıldayan cennetler **sizin olacak!" denilecek**. İşte asıl başarı budur.

13. O gün münafık erkekler ve kadınlar iman edenlere "**No'lur!**" derler, "Bize doğru bakın da, nurunuzdan biz de yararlanalım!" **O vakit onlara denilir ki**: "Geldiğiniz yere geri dönün de ışığı orda arayın(!)" Derken, müminlerle münafıklar arasına kapısı olan bir duvar çekilecek; bu duvarın iç kısmında rahmet bulunacak, dış kısmındaysa azap!

14-15. **Münafıklar müminlere** "Biz **vaktiyle**, sizinle birlikte değil miydik?" diye seslenirler. Müminler de, "Evet, ama" derler, "siz kendi kendinizi ateşe attınız[4]; **iman etmekte** tereddüt ettiniz; şüpheye düştünüz; boş kuruntular sizi oyalayıp durdu, bir de baktınız ki Allah'ın **ölüm** emri gelmiş. Aldatıcılar sizi Allah hakkında yanılgıya düşürdü. Bu gün artık ne sizden ne de kâfirlerden fidye alınmayacak. Varacağınız yer **cehennem** ateşi olacak. O sizin sığınacağınız **tek** yerdir. Orası varılacak ne kötü bir yerdir.

16. İmana ermiş olanların, Allah'ı hatırlayıp **kendilerine** inen ayetleri[5] tefekkür ederlerken, **kalplerinin** ürpermesinin vakti hâlâ gelmedi mi? **Vakti gelmedi mi**, daha önce **kendilerine** Kitap verilen, ama bir süre geçince kalpleri katılaşan ve pek çoğu yoldan çıkan kimseler gibi olmamalarının?

17. Bilin ki, kurak toprağa can veren Allah'tır. Biz mesajlarımızı -üzerinde düşünesiniz diye- size iletiyoruz.

18. Sadaka veren kadın ve erkekler ile Allah'**ın kullarına** en güzel şekilde borç veren kimselerin **malları** kat kat artırılır ve onlara büyük bir mükâfat verilir.

---

[4] Çeviriyi, ***fetene*** fiilinin kelime anlamında var olan "madenin ateşe atılması" anlamını dikkate alarak yaptık.

[5] Lafzen: "***kendilerine** inen hakikati*"

٥٣٩

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖٓ اُولٰٓئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ ۖ
وَالشُّهَدَآءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۗ لَهُمْ اَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ ۖ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
وَكَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَآ اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٩﴾ اِعْلَمُوٓا اَنَّمَا
الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ
فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ ۭ كَمَثَلِ غَيْثٍ اَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهٗ ثُمَّ
يَهِيجُ فَتَرٰيهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا ۭ وَفِى الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ
شَدِيدٌ ۙ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٌ ۭ وَمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا
مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿٢٠﴾ سَابِقُوٓا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا
كَعَرْضِ السَّمَآءِ وَالْاَرْضِ ۙ اُعِدَّتْ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ ۭ
ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَّشَآءُ ۭ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ
﴿٢١﴾ مَآ اَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِى الْاَرْضِ وَلَا فِٓى اَنْفُسِكُمْ اِلَّا
فِى كِتٰبٍ مِّنْ قَبْلِ اَنْ نَّبْرَاَهَا ۭ اِنَّ ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾
لِكَيْلَا تَاْسَوْا عَلٰى مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَآ اٰتٰىكُمْ ۭ وَاللّٰهُ
لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورِ ۙ ﴿٢٣﴾ اَلَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَاْمُرُونَ
النَّاسَ بِالْبُخْلِ ۭ وَمَنْ يَّتَوَلَّ فَاِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِىُّ الْحَمِيدُ ﴿٢٤﴾

19. Allah'a ve peygamberlerine iman edenler var ya, işte gerçekten sözüne sadık olanlar onlardır; Rableri katında **bunun doğruluğuna** şahitlik edecek olanlar da **onlardır. Büyük** mükâfatlar ve aydınlık **bir gelecek** onları bekliyor[6]. Ama inkâra gömülüp Allah'ın mesajlarını yalanlayanlar cehennemlik olacaklar.

20. Şunu bilin ki, dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden, süs ve gösterişten, birbirinize karşı övünmekten ve daha çok çocuk ve servet sahibi olma **hırsından** ibarettir. **Bu dünya hayatı**, tıpkı **yağan** bir yağmurun, çiftçileri mutlu edecek mahsuller bitirmesinin ardından, bu **mahsullerin** sararıp solarak, çer çöp haline gelmesine benzer. **İşte dünya böyledir**. Ahirette ise **insan**, ya şiddetli bir azapla, ya da Allah'ın bağışlaması ve hoşnutluğuyla **karşılaşacaktır. Şunu unutmayın ki**, dünya hayatı, aldatıcı bir zevkten başka bir şey değildir.

21. **Bu yüzden** siz, Rabbinizin bağışlayıcılığına nail olmak ve **böylece** Allah'a ve Elçisine iman edenler için hazırlanmış bulunan, genişliği gökler ve yerler kadar olan cenneti elde etmek için birbirinizle yarışın! Bu, Allah'ın, dilediğine bağışladığı bir lütuftur. Allah gerçekten sonsuz lütuf sahibidir.

22-24. **Şunu bilin ki**, yeryüzünde **karşılaşılan** ya da başınıza gelen her bela ve musibet, **daha** Biz onu gerçekleştirmeden önce bir Kitapta **karara bağlanmıştır**. Bu, Allah için çok kolay bir şeydir. Dolayısıyla, elinizden kaçan şeylere üzülmeyin; elinize geçen şeylerle de şımarmayın! Çünkü Allah kendini beğenmiş şımarık kimseleri sevmez. Zira böyle kimseler hem cimri olurlar, hem de başka insanları cimri davranmaya yönlendirirler. Her kim **Allah yolunda harcamaktan** yüz çevirirse, **şunu bilsin ki**, Allah kimseye muhtaç değildir; bütün övgülere layıktır.

[6] Lafzen: "*mükafatları ve nurlarını elde edecekler*"

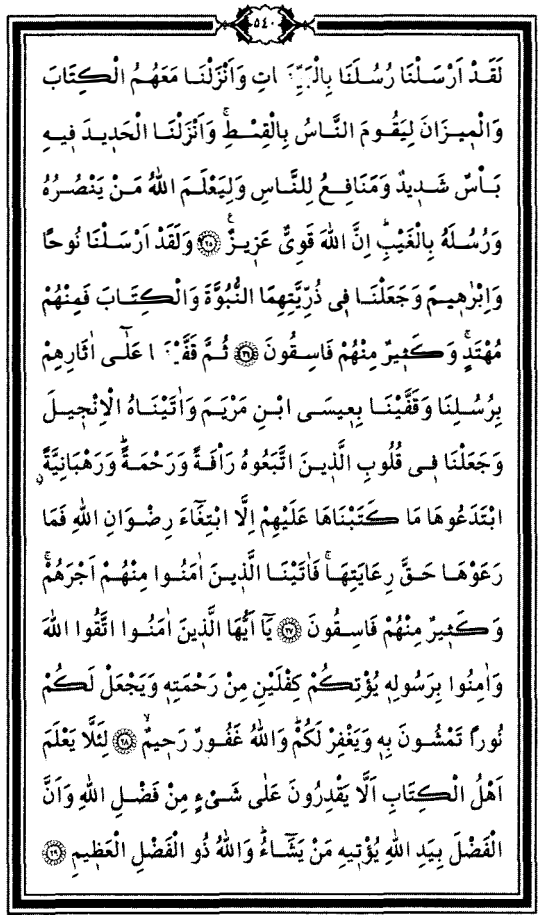

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ
وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ۖ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ
بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ
وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ ۚ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا
وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُمْ
مُهْتَدٍ ۖ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٦﴾ ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِمْ
بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ
وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً ۚ وَرَهْبَانِيَّةً
ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا
رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا ۖ فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ ۖ
وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ
وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ
نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٨﴾ لِئَلَّا يَعْلَمَ
أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ
الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٢٩﴾

25. Gerçek şu ki, Biz elçilerimizi apaçık kanıtlarla gönderdik; ve onlar aracılığıyla Kitabı yolladık. **Böylece** insanlara, adaleti yerine getirecekleri bir terazi vermiş olduk. Ayrıca kendisinde büyük bir güç ve insanlar için pek çok yarar bulunan demiri **ve bunu kullanma yeteneğini** bahşettik. **Bütün bunları**, kimlerin, görmediği halde Allah'a ve Onun Elçisine yardım edeceğini belirlemek için **bahşetti**. Çünkü Allah eşi benzeri olmayan çok Yüce, çok Güçlü birisidir.

26-27. Gerçek şu ki, Biz Nuh'u ve İbrahim'i peygamber olarak gönderdik; soylarından gelen **bazı** kimselere de peygamberlik ve kitap verdik. Onların soyundan gelenlerin bir kısmı doğru yoldaydı; ama çoğu yoldan çıktı. Sonra onların izini takip edecek peygamberler yolladık. Örneğin[7], Meryem oğlu İsa'yı yolladık ve ona İncil'i verdik. Ona tabi olanların kalbine şefkat ve merhamet yerleştirdik. Ruhbanlığa gelince, Biz onlara böyle bir şey emretmedik; ancak onlar, Allah'ın rızasını kazanmak için bunu kendileri uydurdular; bununla birlikte onu gereğince de uygulamadılar. **Buna rağmen**, Biz onlardan iman edenlere mükâfatlarını verdik; ama onlardan çoğu yoldan çıkmıştı.

28-29. Ey iman edenler! Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun ve Onun elçisine iman edin ki, O da size rahmetini kat kat versin; size ışığında yürüyeceğiniz bir nur bahşetsin ve **geçmiş günahlarınızı** da bağışlasın. Çünkü Allah gerçekten çok bağışlayıcıdır; çok merhametlidir. **Böyle yapın ki, önceki** Kitaplara uyanlar, Allah'ın lütfu üzerinde hiçbir tasarruflarının olmadığını; bütün lütfun Allah'ın elinde olduğunu ve onu dilediğine bahşedebileceğini anlasınlar. Allah gerçekten sınırsız lütuf sahibidir.

[7] ***Vav*** edatını *atfu'l hâs ale'l- âm* kabul ederek çevirdik.

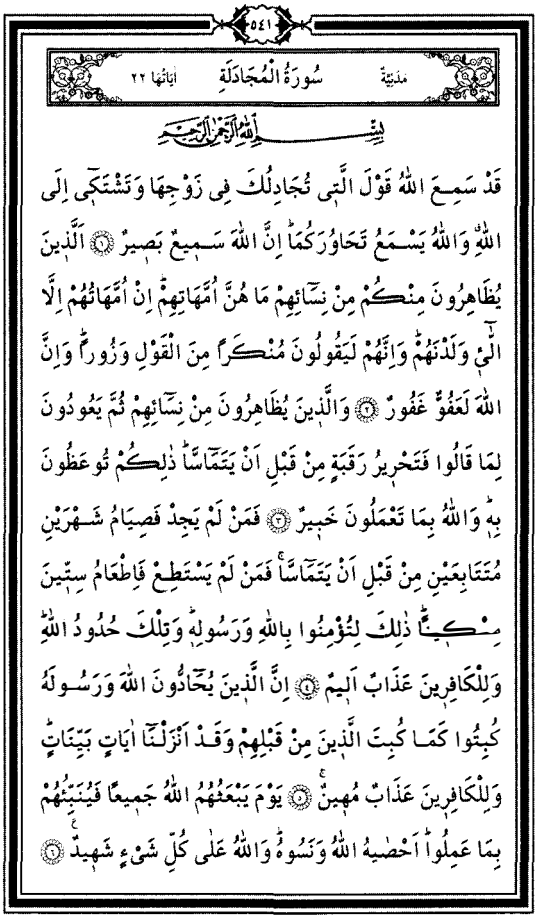
٥٤١

مدنية سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ اٰياتُها ٢٢

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قَدْ سَمِعَ اللّٰهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى
اللّٰهِ وَاللّٰهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ۝ اَلَّذِينَ
يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا
اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ
اللّٰهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ۝ وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ
لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا ذٰلِكُمْ تُوعَظُونَ
بِهِ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ
مِسْكِينًا ذٰلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللّٰهِ
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ
كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ
وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ۝ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللّٰهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ
بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللّٰهُ وَنَسُوهُ وَاللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ۝

MÜCÂDELE SÛRESİ (58)

Medine döneminde nazil olmuştur. 22 ayettir. Adını, ilk ayette söz edilen, kocasını Hz. Peygambere şikâyet eden kadın ile ilgili anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Allah, eşi hakkında sana başvuran ve onu Allah'a şikayet eden kadının söylediklerini işitmiştir. Allah aranızda geçen konuşmayı **zaten** işitiyordu. Çünkü Allah **her şeyi** işitir, görür.

2. İçinizden hanımlarına "Artık bana annem gibi haramsın!" diyenler **şunu bilsinler ki, eşler** hiçbir zaman anneler gibi olmazlar.[1] Onların anaları ancak kendilerini doğuran kadınlardır. Onların söylediği hem yalan hem de çok yakışıksız. Bununla birlikte Allah yine de **kullarına karşı** çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

3. Hanımlarına, "Sen artık bana annem gibi haramsın!" deyip sonra da **böyle** dedikleri **eşlerine** geri dönenlerin, onlara temas etmeden önce bir köleyi özgürlüğe kavuşturmaları gerekir. Size tavsiye edilen budur. Allah yaptıklarınızdan haberdardır. Ancak kim bunu **gerçekleştirecek maddi** bir güç bulamazsa, o vakit onlara temas etmeden önce iki ay kesintisiz oruç tutsun.

4. Buna da gücü yetmeyen kimse altmış fakiri doyursun. Bu **yükümlülükler**, Allah'a ve peygamberine imanınızı **kanıtlamanız** için **konulmuştur.** Bunlar Allah'ın **koyduğu** sınırlardır. **Bunları** inkâr edenler için can yakıcı bir azap vardır.

5. Allah'a ve peygamberine karşı gelenler, tıpkı, geçmişte **böyle davranan** kimseler gibi mahvolacaklardır. Biz **o vakit** onlara apaçık mesajlar göndermiştik; **ancak onlar bunu inkâr etmişlerdi. Şunu bilin ki,** inkâr edenler rezil rüsva edecek bir azaba maruz kalacaklar.

6. Allah'ın, kendilerini yeniden diriltip **hayatta iken** yaptıkları her şeyi **eksiksiz** anlatacağı Gün, onlar **bu yaptıklarını** unutmuş olsalar bile Allah hepsini **tek tek** sayacaktır. Çünkü Allah her şeye şahittir.

---

[1] Lafzen: "*İçinizden hanımlarına zıhar yapanlar, şunu bilsinler ki, onlar anneleri değildir.*" ***Zıhar***, eski Arap toplumunda, "Senin sırtın artık benim için annemin sırtı gibidir." diyerek yapılan bir boşama türü. Bu ayet böylesi bir boşama türünün geçerli olmadığını ifade etmektedir.

7. Göklerde ve yerde olan her şeyi Allah'ın bildiğini görmüyor musun? Üç kişi gizlice konuşsa dördüncüleri mutlaka Allah'tır. Onların beşi gizlice konuşsa, altıncıları kesinlikle Allah olur. İster bundan daha az, isterlerse daha çok olsunlar ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar Allah mutlaka onlarla beraberdir. Daha sonra da Kıyamet Günü bütün yaptıklarını kendilerine haber verecektir. Çünkü Allah her şeyi Bilir.

8. Gizli gizli **bir takım** dolaplar çevirmemeleri konusunda uyarılan kimseleri görmüyor musun? **Uyarıldıkları halde**, men edildikleri **bu** şeyi **tekrar** yapmaya kalkışıyorlar. Günah işleme, düşmanlık yapma ve Allah'ın elçisine komplo kurma amacıyla gizli gizli görüşmeler yapıyorlar. Seninle karşılaştıklarında da, Allah'ın sana selam vermediği bir şekilde selam veriyorlar[3] ve sonra da, içlerinden, "Allah bu söylediklerimizden dolayı bizi cezalandırsın bakalım!" diye **alay ediyorlar**. Onların payına cehennem düşecek; oraya atılacaklar; orası varılabilecek en berbat yerdir!

9. Ey iman edenler, bir araya geldiğinizde günah işlemek, düşmanlık yapmak ve Allah'ın elçisine karşı gelmek niyetiyle gizli gizli görüşmeler yapmayın; **bunun yerine** erdemli davranmak ve Allah'a kulluğu her şeyin üzerinde tutmak **gerektiği** hakkında konuşun ve bir gün huzurunda toplanacağınız Allah'a **kullukta** samimi olun!

10. **Bu amaçla olmayan her türlü** gizli konuşma şeytanın işidir; o **bunu sadece** iman edenleri üzmek için **yapar**. Ama Allah'ın izni olmadıkça **müminlere** hiçbir zarar veremez. Bu yüzden müminler sadece Allah'a güvensinler.

11. Ey iman edenler, size "Toplumsal hayatınızda[4] birbirinize yer açın!" denildiğinde, birbirinize yer verin, ki Allah da size **rahmet kapısını** açsın! Size **hayırlı bir şey için** "**Haydi** davranın!" denildiğinde, hemen kalkın! Allah sizden iman edenlerin ve kendilerine ilim bahşedilmiş olanların mertebelerini yükseltecektir. Çünkü Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ
مِنْ نَجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا
أَدْنَىٰ مِنْ ذَٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ
بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝ أَلَمْ تَرَ إِلَى
الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ
بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ
يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ
حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ
وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ۝
إِنَّمَا النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ
شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۝ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا
يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انْشُزُوا فَانْشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝

---

[2] Tarihi kaynakların naklettiğine göre, Medine yahudileri, Hz. Peygamber ve Ashabı ile karşılaştıklarında "es-Selâmu aleykum!" (Selam üzerinize olsun!) hitabı yerine; kelimenin telaffuzunda hafif bir değişiklik yaparak, "es-Sâmu aleykum!" (Ölüm üzerinize olsun!) şeklinde hitap ediyorlardı.

[3] Lafzen: "*meclislerinizde / toplantı yerlerinizde*" Genel kabul gören görüşe göre burada Hz. Peygamberin düzenlediği sohbet toplantılarına işaret edilmektedir. Bu toplantılara katılanlar Hz. Peygamber'i daha iyi duyabilmek için onun etrafını çevirirlerdi. İbn Abbas'ın bildirdiğine göre, bir seferinde böyle bir meclise Bedir ashabından bir grup geldi. Ancak, kalabalıktan oturacak yer bulamayarak ayakta kaldılar. Bunu gören Hz. Peygamber bazı kimseleri kaldırarak onları oturttu. Ancak bu durum kaldırılanların hoşuna gitmedi. Daha sonra Münafıklar bunu dedikodu malzemesi

٥٤٢

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِذَا نَٰجَيْتُمُ ٱلرَّسُولَ فَقَدِّمُوا۟ بَيْنَ يَدَىْ نَجْوَىٰكُمْ
صَدَقَةً ۚ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ ۚ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا۟ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
ءَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا۟ بَيْنَ يَدَىْ نَجْوَىٰكُمْ صَدَقَٰتٍ ۚ فَإِذْ لَمْ
تَفْعَلُوا۟ وَتَابَ ٱللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَأَطِيعُوا۟
ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ ۚ وَٱللَّهُ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝ أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ تَوَلَّوْا۟
قَوْمًا غَضِبَ ٱللَّهُ عَلَيْهِم مَّا هُم مِّنكُمْ وَلَا مِنْهُمْ ۙ وَيَحْلِفُونَ عَلَى
ٱلْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ إِنَّهُمْ سَآءَ مَا
كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ۝ ٱتَّخَذُوٓا۟ أَيْمَٰنَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا۟ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ
فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ ۝ لَّن تُغْنِىَ عَنْهُمْ أَمْوَٰلُهُمْ وَلَآ أَوْلَٰدُهُم مِّنَ
ٱللَّهِ شَيْـًٔا ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ۝ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ
ٱللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُۥ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ
شَىْءٍ ۚ أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ ٱلْكَٰذِبُونَ ۝ ٱسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ ٱلشَّيْطَٰنُ
فَأَنسَىٰهُمْ ذِكْرَ ٱللَّهِ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ حِزْبُ ٱلشَّيْطَٰنِ ۚ أَلَآ إِنَّ حِزْبَ ٱلشَّيْطَٰنِ
هُمُ ٱلْخَٰسِرُونَ ۝ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحَآدُّونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ أُو۟لَٰٓئِكَ فِى
ٱلْأَذَلِّينَ ۝ كَتَبَ ٱللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا۠ وَرُسُلِىٓ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ قَوِىٌّ عَزِيزٌ ۝

12. Ey iman edenler, Allah'ın elçisiyle gizli **olarak özel** bir şey konuşmak istediğinizde bu gizli görüşmeden önce sadaka verin. Bu sizin için hem daha hayırlı **olur**; hem de **iç** temizliğinizi sağlar. Ama **verecek bir şey** bulamazsanız **Allah bundan sizi sorumlu tutmaz. Çünkü** Allah **kullarına karşı** çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

13. Özel görüşmeden önce sadaka verememekten mi korktunuz; **şayet imkânınız olmadığı için bunu** yapamazsanız, Allah tevbenizi kabul eder. Siz **sadece** namaz kılmayı, zekât vermeyi ve Allah ve Eçlisine itaat etmeyi sürdürün. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

14-17. Allah'ın kendilerine öfkelendiği bir kavmin himayesi altına girenleri görmüyor musun? Gerçek şu ki, onlar ne sizdendir, ne de onlardandır. Bir de üstelik bile bile yalan yere yemin ediyorlar. Allah onlara şiddetli bir azap hazırlamıştır. Onlar ne kötü işler yapıyorlar! Yeminlerini kalkan yapıp Allah'ın yolundan insanları alıkoyuyorlar. Onlar için utanç verici bir azap vardır. Onları Allah'a karşı ne malları koruyabilir ne de çocukları. Onlar cehennemlik kimselerdir; orada ebediyen kalacaklardır.

18. Allah onların hepsini dirilttiği Gün, tıpkı **dünyada iken** size yemin ettikleri gibi, **orada** Ona da yemin ederek bir şey **elde edebileceklerini** zannediyorlar[1]. Aman ha, **onlara aldanmayın**! Çünkü onlar gerçekten yalancı kimselerdir.

19. Şeytan onlara hâkim olup Allah'ı hatırlamayı unutturmuştur. Onlar şeytanın yandaşlarıdır. Unutmayın ki, şeytanın yandaşları **bir gün** hüsrana uğrayacaktır.

20. Allah'ın koyduğu sınırların yerine sınır koymaya kalkışanlar en alçak kimselerin arasında olacaklardır.

21. Allah **şöyle** buyurdu: Ben ve peygamberlerim kesinlikle galib geleceğiz! Çünkü Allah eşi benzeri olmayan çok Yüce, çok Güçlü birisidir.

---

yaptılar. Bunun üzerine bu ayet nazil oldu. (Bak: **Alusi**) Bazı âlimlere göre ise bu savaş ortamı ile ilgilidir. (Bak: **Razi**) Esed ise buradaki ***mecalis*** kelimesinin mecazi olarak yahut kinaye yoluyla insanın sosyal hayatın bütününü ifade ettiği kanaatindedir. Esed'e göre burada toplumun bütün fertlerine, özellikle de muhtaç veya engelli durumda olanlara yeterli bir yaşam imkânı sağlamak kastedilmektedir. (Bak: **Esed**) Biz çeviriyi Esed'in tercihine göre yaptık.

[4] Lafzen: "*bir şey üzerine olduklarını zannedecekler*"

٥٤٤

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ يُوَآدُّونَ مَنْ حَآدَّ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوٓا اٰبَآءَهُمْ اَوْ اَبْنَآءَهُمْ اَوْ اِخْوَانَهُمْ اَوْ عَشِيرَتَهُمْ
اُولٰٓئِكَ كَتَبَ فِى قُلُوبِهِمُ الْاِيمَانَ وَاَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِىَ اللّٰهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُ اُولٰٓئِكَ حِزْبُ اللّٰهِ اَلَآ اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ الْحَشْرِ اٰيَاتُهَا ٢٤

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِىٓ اَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ
الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِاَوَّلِ الْحَشْرِ ۚ مَا ظَنَنْتُمْ اَنْ
يَخْرُجُوا وَظَنُّٓوا اَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللّٰهِ فَاَتٰيهُمُ
اللّٰهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِى قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ
يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِاَيْدِيهِمْ وَاَيْدِى الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا
يٰٓاُولِى الْاَبْصَارِ ﴿٢﴾ وَلَوْلَآ اَنْ كَتَبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَآءَ
لَعَذَّبَهُمْ فِى الدُّنْيَا ۖ وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ﴿٣﴾

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Göklerde ve yerde olanlar, Allah'ın adını övgüyle anarlar. Çünkü O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

2. **Önceki** Kitapların izleyicilerinden **hakikati** inkâr edenleri[1] **peygambere karşı daha** ilk toplanma **girişimlerinde** yerlerinden yurtlarından çıkaran Odur. Oysa siz onların **oradan** çıkarılabileceklerini hiç tahmin etmiyordunuz. Onlar da, kalelerinin kendilerini Allah'tan koruyabileceğini sanıyorlardı. Ama Allah onları hiç beklemedikleri bir şekilde vurdu. Onların kalbine korku saldı; böylece, evlerini **ve yurtlarını** kendi elleriyle ve müminlerin elleriyle harap ettiler. Sizler bundan ders alın, ey derin kavrayış sahipleri!

3. Eğer Allah onların sürgüne gönderilmelerini takdir etmeseydi, kesinlikle kendilerini dünyada cezalandırırdı. Zaten ahirette onları cehennemin azabı beklemektedir.

22. Allah'a ve peygamberine gerçekten iman eden bir topluluğun, Allah ve peygamberine karşı gelen kimseleri sevdiğini göremezsin; isterse bunlar babaları, çocukları, kardeşleri veya aşiretleri olsun. **Allah** böyle kimselerin kalplerine imanı nakşetmiş ve onları Kendi katından bir ilhamla desteklemiştir. Onları, içinde dereler çağıldayan cennetlere girdirecektir. Orada ebediyen kalacaklar. Allah onlardan razı olmuştur; onlar da **Allah**'tan razı olmuşlardır. Onlar Allah'ın tarafında olanlardır. Unutmayın ki, galip gelecek olan Allah'ın tarafında olanlardır.

HAŞR SÛRESİ (59)

Medine döneminde nazil olmuştur. 24 ayettir. Adını, 2. ayette geçen ve müşriklerin savaş için bir araya gelmelerinden (haşr) söz eden anlatıdan almıştır.

[1] Ben-i Nadir yahudileri kastedilmektedir. Bu ve sonraki ayetler, Medine'deki bu yahudilerin yurtlarından çıkarılışından bahsetmektedir.

٥١٥

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُۥ وَمَنْ يُشَآقِّ اللّٰهَ فَإِنَّ اللّٰهَ
شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَآئِمَةً
عَلَىٰٓ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللّٰهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ ۝ وَمَآ أَفَآءَ
اللّٰهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْهُمْ فَمَآ أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا
رِكَابٍ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُۥ عَلَىٰ مَنْ يَشَآءُ وَاللّٰهُ عَلَىٰ
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ مَّآ أَفَآءَ اللّٰهُ عَلَىٰ رَسُولِهِۦ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ
فَلِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ
السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَآءِ مِنكُمْ وَمَآ ءَاتَىٰكُمُ
الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَىٰكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ
شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ لِلْفُقَرَآءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ
دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ
اللّٰهَ وَرَسُولَهُۥٓ أُولَٰٓئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ۝ وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُ الدَّارَ
وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي
صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّآ أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ
بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِۦ فَأُولَٰٓئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝

4. Bu, onların, Allah ve peygamberine karşı gelmeye kalkışmalarından dolayıdır. Kim Allah'a karşı gelmeye kalkışırsa, **şunu bilsin ki**, Allah'ın cezalandırması çok şiddetlidir.

5. **Bu savaş esnasında**, – yoldan çıkan kimseleri cezalandırmak amacıyla - herhangi bir hurma ağacını kesmek zorunda kalmanız da, o **ağaçları** öylece bırakmanız da Allah'ın izniyle **olmuştur**.

6. Allah'ın, peygamberine bahşettiği, **ganimet olarak** düşmandan[2] alınan mallara gelince... Siz onu ele geçirmek için savaşmadınız[3]. Ama Allah peygamberlerini dilediği kimselere üstün kılar. Çünkü Allah her şeye kâdirdir.

7. Bu beldelerin halkından ganimet olarak alınan şeylerin hepsi, Allah'a, peygamberine, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalanlara aittir. **Böyle yapılmasının nedeni, servetin**, içinizden zengin olanlar arasında el değiştiren bir güç haline gelmemesi içindir. Allah'ın elçisi size **ondan** ne kadar verirse onu alın ve size vermediği şeyi **istemekten** kaçının. Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun; çünkü Allah'ın cezalandırması çok şiddetlidir.

8. **Bu ganimetlerin bir kısmı** evlerini yurtlarını, mallarını mülklerini terketmeye zorlanan[4] yoksul kimselere **verilecektir. Onlar**, Allah'ın lütuf ve rızasını arzuluyorlar ve Allah'ın ve peygamberinin **dâvâsına** yardım ediyorlar. Onlar gerçekten sözlerinin eri kimselerdir.

9. Ayrıca **bu ganimetlerin bir kısmı** daha önce bu yöreyi **yurt edinen** ve **kalplerine** imanı yerleştiren kimseler[5] **arasındaki yoksullara verilecektir. Çünkü onlar** kendilerine sığınmak üzere gelenleri seven; onlara verilen **mallardan** dolayı içlerinde bir kıskançlık hissetmeyen; aksine kendileri ihtiyaç içerisinde bulunsalar bile diğer **kardeşlerini** kendilerine tercih eden kimselerdir. Her kim açgözlülükten korunursa işte onlar kurtuluşa ereceklerdir.

---

[2] Lafzen: "*onlardan*" Yani, Beni Nadir Yahudilerinden...

[3] Lafzen: "*ne at sürdünüz ne de deve*"

[4] Muhacirler

[5] Ensar

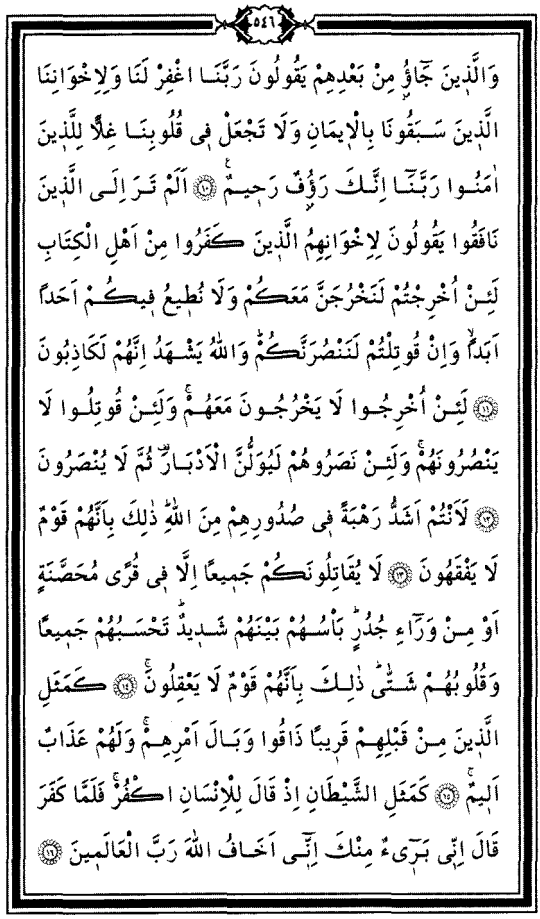

وَالَّذِينَ جَآءُو مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا
الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِى قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ
اٰمَنُوا رَبَّنَآ إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝١٠ اَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ
لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ اَحَدًا
اَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
۝١١ لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا
يَنْصُرُونَهُمْ وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ
۝١٢ لَأَنْتُمْ اَشَدُّ رَهْبَةً فِى صُدُورِهِمْ مِنَ اللّٰهِ ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ
لَا يَفْقَهُونَ ۝١٣ لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِى قُرًى مُحَصَّنَةٍ
اَوْ مِنْ وَرَآءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا
وَقُلُوبُهُمْ شَتّٰى ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ۝١٤ كَمَثَلِ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ اَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ
اَلِيمٌ ۝١٥ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ
قَالَ إِنِّى بَرِىٓءٌ مِنْكَ إِنِّى اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ۝١٦

10. Onlardan sonra gelenler ise, "Rabbimiz!" derler, "Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla; iman edenlere karşı içimizde kin tutturma! Rabbimiz, Sen şefkat sahibisin, rahmet kaynağısın!"

11-12. Gerçek inançlarını gizleyenleri görmüyor musun; **kalkmışlar, önceki** Kitapların izleyicilerinden olan inkârcılara "**Korkmayın!**" diyorlar, "Siz eğer yurdunuzdan çıkarılacak olursanız, kesinlikle biz de sizinle beraber geleceğiz; size karşı olan hiç kimseye boyun eğmeyeceğiz; eğer sizinle savaşmaya kalkışırlarsa size yardım edeceğiz!" Allah şahittir ki onlar yalan söylüyorlar! Eğer o kimseler yurtlarından sürülecek olsalar, onlar asla kendileriyle birlikte gitmezler. Eğer o kimselere savaş açılsa, onlar kesinlikle kendilerine yardım etmezler. Kaldı ki yardım etseler bile, **zoru gördüklerinde** mutlaka **onları yüzüstü bırakarak** geri dönüp **kaçarlar** ve **o vakit** kendilerine de yardım edecek kimse bulunmaz.

13. Onlar Allah'tan daha çok sizden korkuyorlar. Bu onların, düşünüp anlama yeteneğini yitirmiş bir toplum olmalarından kaynaklanıyor.

14. Onlar ittifak halindeyken **bile, sizinle** ancak sağlam kaleler veya surlar arkasında savaşabilirler. Çünkü aralarında derin ayrılıklar vardır. Sen onları yekvücut zannediyorsun ama, aslında kalpleri ayrı ayrıdır. Bu, onların, akılları ermeyen bir topluluk olmalarından kaynaklanıyor.

15. Onların[6] **sonu da,** tıpkı, kendilerinden kısa bir süre önce, yaptıklarının cezasını çeken kimseler[7] gibi **olacaktır**. Ayrıca **ahirette de** can yakıcı bir azaba uğrayacaklar.

16. **Onların durumu,** tıpkı insana "İnkâr et!" deyip, **insan da** inkâr edince, "Benim senle bir ilgim yok; ben âlemlerin Rabbinden korkarım!" diyen şeytan **ile onun aldattığı insanın durumuna** benziyor.

[6] Yani, Yahudilerin (Bak: **Begavi**)

[7] Yani, Mekke müşrikleri (Bak: **Begavi**)

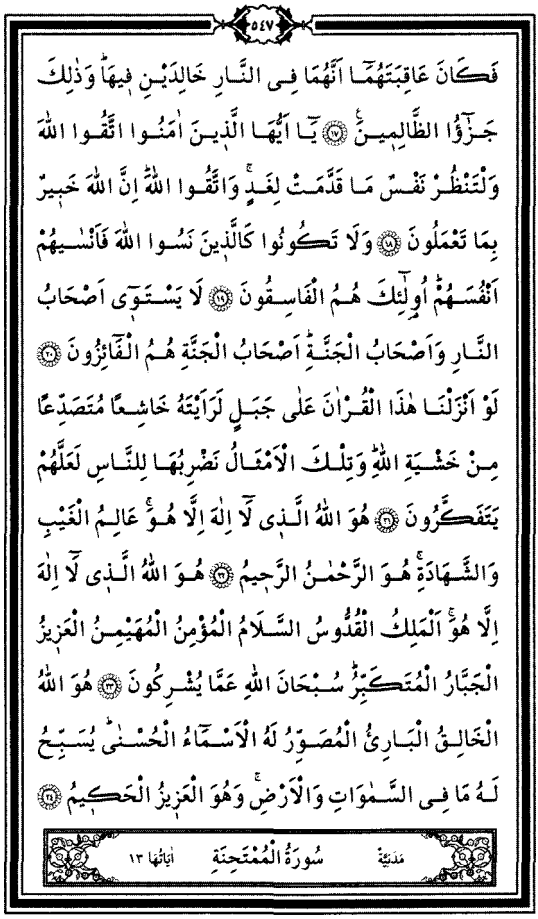
فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَآ أَنَّهُمَا فِى النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ
جَزَٰٓؤُا۟ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿١٧﴾ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ
بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾ وَلَا تَكُونُوا۟ كَٱلَّذِينَ نَسُوا۟ ٱللَّهَ فَأَنسَىٰهُمْ
أَنفُسَهُمْ ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْفَٰسِقُونَ ﴿١٩﴾ لَا يَسْتَوِىٓ أَصْحَٰبُ
ٱلنَّارِ وَأَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ ۚ أَصْحَٰبُ ٱلْجَنَّةِ هُمُ ٱلْفَآئِزُونَ ﴿٢٠﴾
لَوْ أَنزَلْنَا هَٰذَا ٱلْقُرْءَانَ عَلَىٰ جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُۥ خَٰشِعًا مُّتَصَدِّعًا
مِّنْ خَشْيَةِ ٱللَّهِ ۚ وَتِلْكَ ٱلْأَمْثَٰلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۖ عَٰلِمُ ٱلْغَيْبِ
وَٱلشَّهَٰدَةِ ۖ هُوَ ٱلرَّحْمَٰنُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ ٱللَّهُ ٱلَّذِى لَآ إِلَٰهَ
إِلَّا هُوَ ۖ ٱلْمَلِكُ ٱلْقُدُّوسُ ٱلسَّلَٰمُ ٱلْمُؤْمِنُ ٱلْمُهَيْمِنُ ٱلْعَزِيزُ
ٱلْجَبَّارُ ٱلْمُتَكَبِّرُ ۚ سُبْحَانَ ٱللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ ٱللَّهُ
ٱلْخَٰلِقُ ٱلْبَارِئُ ٱلْمُصَوِّرُ لَهُ ٱلْأَسْمَآءُ ٱلْحُسْنَىٰ ۚ يُسَبِّحُ
لَهُۥ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۖ وَهُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾
مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ الْمُمْتَحِنَةِ آياتُها ١٣

17. Nihayetinde ikisi de[8] kendilerini cehennem ateşinde bulacaklar. Çünkü zalimlerin cezası budur.

18. Ey iman edenler! Allah'a kullukta samimi olun; herkes yarın **Kıyamet Günü için** ne hazırlık yaptığına baksın! Kesinlikle Allah'a kullukta samimi olun; çünkü Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.

19. Allah'ı unutan; bu yüzden de Allah'ın, kendi **iyiliklerine olan şeyleri yapmayı**[9] unutturduğu kimseler gibi olmayın. Onlar gerçekten günaha gömülmüş kimselerdir.

20. Hiç cennetliklerle cehennemlikler bir olurlar mı? Kurtuluşa erecek olanlar sadece cennetlik olanlardır.

21. Biz eğer bu Kuran'ı bir dağa vahyetseydik, dağın **bu sorumluluğun altında** ezilerek paramparça olduğunu görürdün. Biz bütün bu örneklemeleri, düşünüp **hakikati** kavrasınlar diye insanların önüne koyuyoruz.

22, Allah Odur; Ondan başka İlah yoktur; gizli olsun açık olsun her şeyi[10] bilen **Odur**; Rahman da Odur, Rahim de O.

23. Allah Odur; Ondan başka İlah yoktur: gerçek hükümdar **olan**; eksiklikten uzak **olan**; esenlik kaynağı **olan**; güven kaynağı **olan**; koruyup kollayan; çok yüce **olan**, istediğini yaptıran; çok da görkemli **olan sadece Odur**! Allah, onların ilahlık yakıştırdıkları şeylerden çok yücedir.

24. Yaratıcı **olan**, eksiksiz yaratan, **yarattığına** şekil veren Allah Odur. En güzel isimler[11] Onundur. Göklerde ve yerde olan her şey Onun şanını dile getirir. **Çünkü** O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

---

[8] Yani, hem Şeytan hem de aldattığı kimse

[9] Bu ekleme için bak: **Begavi**

[10] Lafzen: "*gaybı ve şahadeti*" Yani, insanın kavrayış alanı dışında olan, duyu organlarıyla algılanamayan şeyleri ve insanın kavrayış alanı içinde olan, duyu organlarıyla algılanabilen şeyleri

[11] Yani, en güzel nitelikler...

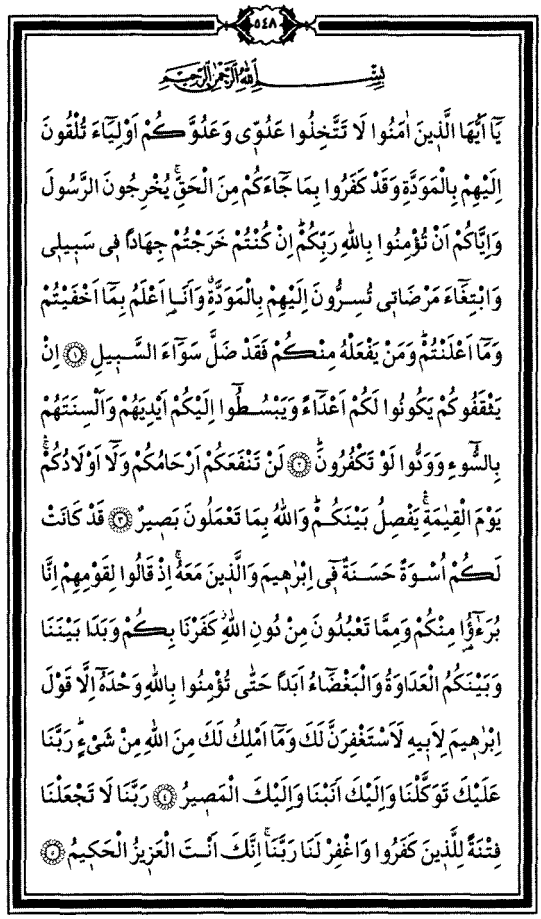
٥٤٨

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا عَدُوِّيْ وَعَدُوَّكُمْ اَوْلِيَآءَ تُلْقُوْنَ
اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوْا بِمَا جَآءَكُمْ مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُوْنَ الرَّسُوْلَ
وَاِيَّاكُمْ اَنْ تُؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ رَبِّكُمْ اِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِيْ سَبِيْلِيْ
وَابْتِغَآءَ مَرْضَاتِيْ تُسِرُّوْنَ اِلَيْهِمْ بِالْمَوَدَّةِ وَاَنَا اَعْلَمُ بِمَآ اَخْفَيْتُمْ
وَمَآ اَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَّفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيْلِ ۝ اِنْ
يَّثْقَفُوْكُمْ يَكُوْنُوْا لَكُمْ اَعْدَآءً وَّيَبْسُطُوْٓا اِلَيْكُمْ اَيْدِيَهُمْ وَاَلْسِنَتَهُمْ
بِالسُّوْٓءِ وَوَدُّوْا لَوْ تَكْفُرُوْنَ ۝ لَنْ تَنْفَعَكُمْ اَرْحَامُكُمْ وَلَآ اَوْلَادُكُمْ
يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ۝ قَدْ كَانَتْ
لَكُمْ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيْٓ اِبْرٰهِيْمَ وَالَّذِيْنَ مَعَهٗ اِذْ قَالُوْا لِقَوْمِهِمْ اِنَّا
بُرَءٰٓؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَآءُ اَبَدًا حَتّٰى تُؤْمِنُوْا بِاللّٰهِ وَحْدَهٗٓ اِلَّا قَوْلَ
اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ لَاَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَآ اَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا
عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَاِلَيْكَ اَنَبْنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ ۝ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا
فِتْنَةً لِّلَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَآ اِنَّكَ اَنْتَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝

MÜMTEHİNE SÛRESİ (60)

Medine döneminde nazil olmuştur. 13 ayettir. Adını, 10. ayette geçen ve müşriklerden kaçarak müminlere sığınan kadınların imanlarında samimi olup olmadıklarının anlaşılması için sınanmalarını emreden anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ey iman edenler! Benim de sizin de düşmanlarınız olan kimselere sevgi ve şefkat göstererek onları himaye etmeyin. Çünkü onlar size gelen hakikati inkâr edip, **sırf** Rabbinize iman ettiğiniz için hem sizi hem de Allah'ın peygamberini **yurdundan** sürüp çıkardılar. Eğer **gerçekten** benim yolumda cihad etmek ve hoşnutluğumu kazanmak için **savaşa çıkıyorsanız** onlara sevgi ve şefkat göstermeniz **hiç doğru olur mu?** Ben sizin gizlediğinizi de açığa vurduğunuzu da bilirim. Sizden her kim böyle yaparsa, o gerçekten doğru yoldan sapmış olur.

2. **Şunu unutmayın ki**, eğer onlar sizi ellerine geçirseler kesinlikle düşmanca davranırlar; size elleriyle ve dilleriyle kötülük yaparlar; çünkü onlar sizin **dininizi** inkâr etmenizi arzu ediyorlar.

3. **Şunu bilin ki**, Kıyamet Günü ne akrabalarınızın, ne de çocuklarınızın size bir faydası olacaktır. **Allah o gün** aranızı açacaktır. Allah bütün yaptıklarınızı görüyor.

4-5. **Bakın!** İbrahim'de ve onunla birlik olanlarda sizin için güzel bir örnek vardır: Onlar kendi **putperest** kavimlerine şöyle seslenmişlerdi: Biz, sizden de, sizin Allah'ı bırakarak tapındığınız o varlıklardan da uzağız! Sizin **inandığınız her şeyi** inkâr ediyoruz! Sizinle bizim aramızda, Tek Allah'a inanacağınız vakte kadar sürecek bir kin ve düşmanlık olacaktır! İbrahim'in bu sözünün tek istisnası babasına söylediği şu sözdü: "Babacığım! Senin için Allah'tan bağışlanma dileyeceğim; ama senin hakkındaki Allah'ın kararını engellemeye gücüm yetmez!" **Daha sonra İbrahim ve ona tabi olanlar** "Rabbimiz!" diye yalvardılar, "Biz sadece sana güveniyoruz; Sana yöneliyoruz; çünkü dönüş ancak Sanadır. Ey Rabbimiz, bizi inkârcıların baskı ve işkencesine maruz bırakma! Bizi bağışla ey Rabbimiz! Çünkü Sen her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisisin!"

٥٤٩

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ۝ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ
وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝
لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ
مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
۝ إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ
مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَى إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ
فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ
مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ
فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ
وَآتُوهُمْ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ
أُجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ وَاسْأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلْيَسْأَلُوا
مَا أَنْفَقُوا ذَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ۝ وَإِنْ
فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقَبْتُمْ فَآتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ
أَزْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ۝

6. Gerçek şu ki, siz onlarda, **umut ve korkuyla** Son Gün'ü ve Allah'a **kavuşmayı** bekleyen herkes için güzel bir örneklik bulursunuz. Kim yüz çevirirse şunu unutmasın ki, her tür övgüye layık olup kimseye muhtaç olmayan sadece Allah'tır.

7. Belki de Allah, düşman olarak gördüğünüz kimselerle sizin aranızda bir sevgi bağı oluşturacaktır. Allah buna güç yetirebilir. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

8. Allah, inancınızdan dolayı sizinle savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan sürüp çıkarmamış olan **kafir** kimselere iyilik etmenizi ve adaletle davranmanızı yasaklamaz. Allah adaletli davrananları sever.

9. Ancak Allah, inancınızdan dolayı sizinle savaşan, sizi yurdunuzdan çıkaran ve çıkarılmanıza yardım eden kimseleri himaye etmenizi kesinlikle yasaklar. Kim onları himaye etmeye kalkışırsa, onlar zalimlerin ta kendisidir.

10. Ey iman edenler! Mümin kadınlar zulüm diyarını terk ederek size geldiklerinde, her ne kadar Allah onların gerçekten inanıp **inanmadıklarını** çok iyi biliyorsa da, siz **yine de** onları imtihan edin. Eğer onların gerçekten inanmış kimseler olduklarını anlarsanız, onları inkârcılara geri iade etmeyin. Bundan böyle ne o kadınlar **eski kocalarına**, ne de **eski kocaları** o kadınlara helaldir. **Eski kocalarının** onlara verdiği mehrin hepsini kendilerine geri iade edin. Bu kadınlara mehirlerini verdikten sonra onlarla evlenmenizde hiçbir sakınca yoktur. Öte yandan kafir kadınlarla evlilik bağını sürdürmeyin ve onlara verdiğiniz mehri geri **iade etmelerini** isteyin; aynı şekilde **hanımları müslüman olarak size gelmiş olanlar da, bu hanımlara** verdikleri mehrin hepsini geri isteme hakkına sahiptirler. Bu, Allah'ın koyduğu bir yasadır. O sizin aranızda **adaletle** hükmeder. Allah **her şeyi** bilir, yerli yerince yapar.

11. Eğer eşlerinizden birisi **verdiğiniz mehirden** size hiç bir şey **iade etmeden** inkârcılara katılır ve ardından da **siz, kafirlerden birisinin müslüman olmuş eşiyle evlenmek** durumunda kalırsanız; bu durumda, **bu kadının eski kocasının yerine**, hanımı kendisini bırakıp giden **müslüman kocaya** yaptığı harcama kadar **mehir** verin. İnandığınız Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun.

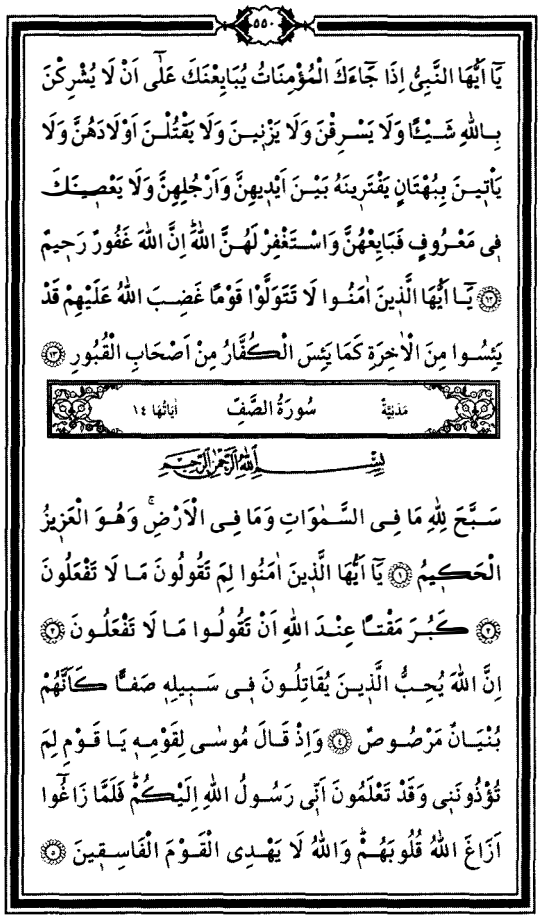

يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا جَآءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلٰٓى اَنْ لَا يُشْرِكْنَ
بِاللّٰهِ شَيْـًٔا وَّلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِيْنَ وَلَا يَقْتُلْنَ اَوْلَادَهُنَّ وَلَا
يَاْتِيْنَ بِبُهْتَانٍ يَّفْتَرِيْنَهٗ بَيْنَ اَيْدِيْهِنَّ وَاَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيْنَكَ
فِيْ مَعْرُوْفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ
۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ قَدْ
يَئِسُوْا مِنَ الْاٰخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ اَصْحٰبِ الْقُبُوْرِ ۝

مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ الصَّفِّ آيَاتُهَا ١٤

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ
الْحَكِيْمُ ۝ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لِمَ تَقُوْلُوْنَ مَا لَا تَفْعَلُوْنَ
۝ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ اَنْ تَقُوْلُوْا مَا لَا تَفْعَلُوْنَ ۝
اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الَّذِيْنَ يُقَاتِلُوْنَ فِيْ سَبِيْلِهٖ صَفًّا كَاَنَّهُمْ
بُنْيَانٌ مَّرْصُوْصٌ ۝ وَاِذْ قَالَ مُوْسٰى لِقَوْمِهٖ يٰقَوْمِ لِمَ
تُؤْذُوْنَنِيْ وَقَدْ تَّعْلَمُوْنَ اَنِّيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ ۖ فَلَمَّا زَاغُوْٓا
اَزَاغَ اللّٰهُ قُلُوْبَهُمْ ۖ وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ ۝

12. Ey Peygamber! İman eden kadınlar sana gelerek, bundan böyle Allah'ın yanısıra hiçbir varlığı tanrı olarak kabul etmeyeceklerine, hırsızlık yapmayacaklarına, zina etmeyeceklerine, çocuklarını öldürmeyeceklerine, hiç yoktan yalan uydurup iftirada bulunmayacaklarına ve hayırlı şeylerde sana karşı gelmeyeceklerine **dair söz vererek** sana bağlılıklarını bildirirlerse, onların bu bağlılık taahhüdünü kabul et ve **geçmişteki günahlarından dolayı Allah'a** onları bağışlanması için dua et! Çünkü Allah **kullarına karşı** çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

13. Ey iman edenler! Allah'ın kendilerine öfkelendiği bir topluluğu himayenize almayın; onların, - tıpkı kâfirlerin mezardakilerin **dirileceği** konusunda umutsuz olmaları gibi-, öte dünya ile ilgili hiçbir umutları kalmamıştır.

SAFF SÛRESİ (61)

Medine döneminde nazil olmuştur. 14 ayettir. Adını, 4. ayette geçen ve Allah'ın, kendi yolunda kenetlenerek, saflar halinde (saffen) savaşanları sevdiğine ilişkin anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ın adını övgüyle anar! Çünkü O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

2. Ey iman edenler, niçin yapmayacağınız bir şeyi **yaparız** diyorsunuz!

3. Yapmayacağınız bir şeyi **yapacağınızı** söylemek, Allah katında çok büyük bir günahtır.

4. Allah Kendi **davası** uğrunda, kurşunla **örülmüş** bir bina gibi omuz omuza savaşanları sever.

5. Bir zamanlar Musa kavmine, "Ey kavmim!" demişti, "Benim Allah tarafından size yollanmış bir elçi olduğumu bile bile niçin bana eziyet ediyorsunuz?" Onlar eğri **yola** meyledince, Allah da onların kalplerini eğriltti. Çünkü Allah günaha gömülmüş bir toplumu doğru yola yöneltmez.

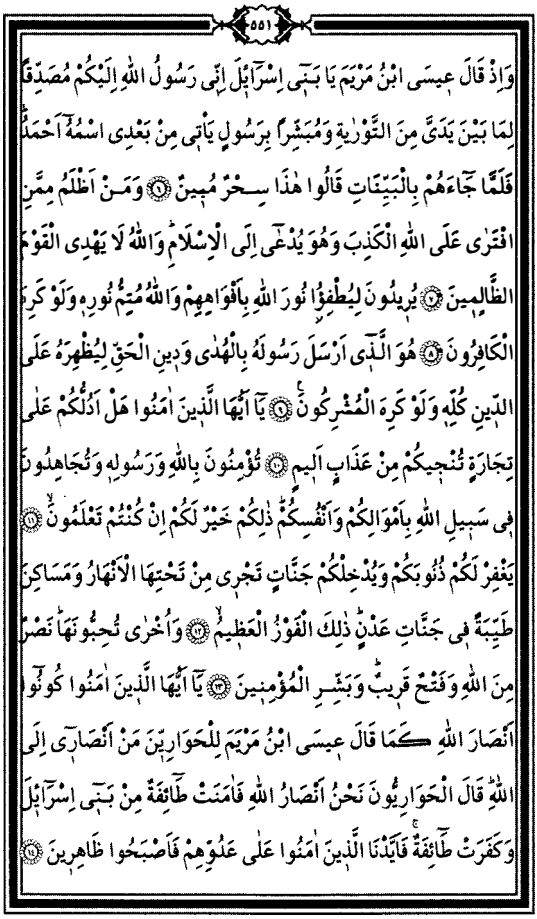

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ
فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَٰذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ۝ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ
افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ ۚ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الظَّالِمِينَ ۝ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ
الْكَافِرُونَ ۝ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى
الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ
تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ ۝ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝
يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ
طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ۚ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝ وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا ۖ نَصْرٌ
مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ ۗ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا
أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى
اللَّهِ ۖ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَآمَنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ
وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ ۖ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ۝

6. Yine vaktiyle Meryem oğlu İsa "Ey İsrailoğulları! Ben size Tevrat'tan intikal eden **hakikatleri** doğrulamak ve Benden sonra Ahmet adında bir peygamberin geleceğini müjdelemek üzere Allah'ın size **gönderdiği** bir elçiyim." demişti. Ancak **İsa'nın bahsettiği peygamber** hakikatin bütün kanıtlarını onlara getirdiğinde, onlar, "**Senin getirdiğin bu mesaj insanı** etkileyen büyüleyici **bir sözden** başka bir şey değil!" dediler.

7. İslam'ı **kabul etmeye** davet edildiği halde, **bu davete uymak yerine** Allah'**ın mesajı** hakkında böylesi yalanlar uydurmayı yeğleyen kimseden daha zalim kim olabilir? Allah zulmetmeyi alışkanlık haline getiren bir toplumu doğru yola yönlendirmez.

8. Onlar Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar.[1] Ancak, kâfirler öfkeden kudursa da Allah nurunu tamamlayacaktır.

9. **Allah**, peygamberini, hak din **olan İslam'ı yaysın diye** doğru yol rehberi **olan Kur'an ile** gönderdi. **Bunu, dinini** bütün **batıl** dinlere üstün kılmak için **yaptı.** Allah'ın yanı sıra başka varlıkları da tanrı edinenler öfkeden kudursa da, **bu gerçekleşecektir.**[2]

10. Ey iman edenler! Sizi **hem bu dünyada hem de öte dünyada** can yakıcı bir azaptan kurtaracak olan bir alış verişi size göstereyim mi?

11. **Bu alışveriş**, Allah'a ve Elçisine inanıp, Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla cihat etmenizdir. Eğer anlarsanız, böyle **davranmanız** sizin için çok hayırlı olacaktır.

12. **Eğer böyle yaparsanız** Allah sizin günahlarınızı affeder ve **öte dünyada** sizi, içerisinden dereler çağıldayan cennetlere ve ebedi mutluluk mekânlarındaki güzel köşklere yerleştirir. Bu gerçekten çok büyük bir kazanımdır.

13. Ayrıca çok hoşlanacağınız başka bir şey **de bahşedecektir: O da**, Allah'ın yardımı ve çok yakında **gerçekleşecek olan** bir zaferdir. **Ey peygamber! Bunu** bütün müminlere müjdele!

14. Ey iman edenler! Meryem oğlu İsa, "Allah'ın[3] **dinini yaymak üzere bana** kim yardım edecek?" diye **sorduğunda**, "Allah'ın **dinini yaymakta sana** biz yardım edeceğiz!" diyen Havariler gibi, siz de Allah'ın **dinini yaymaya** yardım edin! Nitekim **o vakit** İsrail oğullarının bir kısmı iman etmiş, bir kısmı da inkâr etmişti. Biz de iman edenleri düşmanlarına karşı desteklemiştik; ve böylece onlar **düşmanlarına karşı** galip gelmişlerdi.

---

[1] Yani, Allah'ın mesajını bir takım iftira ve ithamlarla, yalan, dolan ve dedikodularla, demogojik ve boş laflarla etkisiz hale getirmek istiyorlar.

[2] Bu ayet, Uhud Savaşından sonra nazil olmuştur. Müslümanlar Uhud'da yenilince kendilerine olan güvenleri sarsılmıştı. Müşriklerin ise İslam'ı yok etme umudu artmıştı. İşte böylesi bir ortamda Allah, İslam'ın, yok olmak bir yana, bilakis bütün dünyaya yayılacağını müjdelemiş ve bu müjde gerçekleşmiştir.

[3] Lafzen: "*Allah'a*"

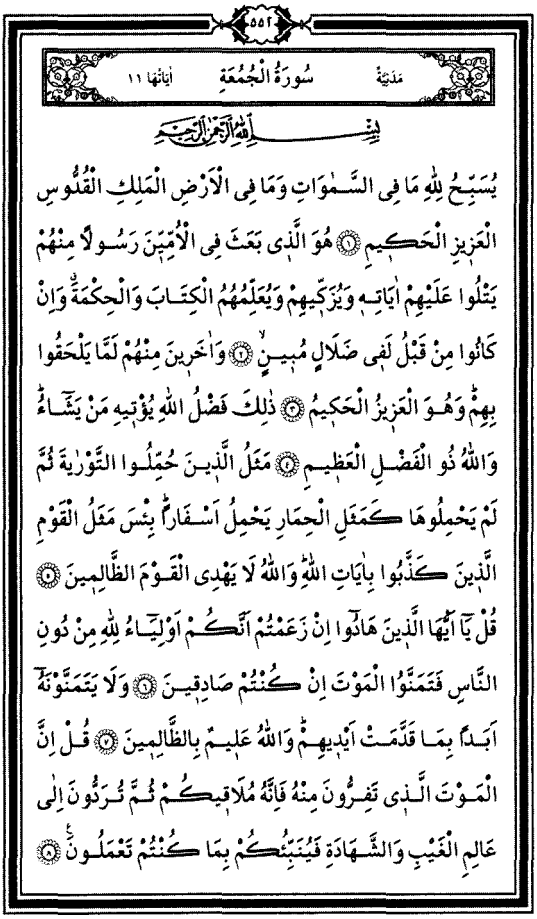
٥٥٢

مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ الْجُمُعَةِ آيَاتُهَا ١١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ
الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ۝ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ
يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ
كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۝ وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا
بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ
وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۝ مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ
لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ۝
قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ دُونِ
النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝ وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ
أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ۝ قُلْ إِنَّ
الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ
عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝

CUMA SÛRESİ (62)

Medine döneminde nazil olmuştur. 11 ayettir. Adını, 9.ve 10. ayetlerde söz edilen Cuma namazına ilişkin anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Göklerde ve yerde olan her varlık, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan yüceler yücesi, bütün eksikliklerden münezzeh olan, egemenliğin mutlak sahibi Allah'ın[1] yüce adını övgüyle anar!

2. **İlahi** Kitaplarla ilgisi olmayan bir topluma, kendilerine Allah'ın mesajlarını okusun, onları **şirkten ve günahtan** arındırsın ve onlara **ilahi** Kitab'ı ve onu doğru olarak anlayıp uygulamayı öğretsin diye içlerinden bir peygamber gönderen Odur. Çünkü **peygamber gelmeden** önce onlar iyice yoldan çıkmışlardı.

3. Ve ayrıca **Allah o peygamberi**, onların daha karşılaşmadıkları diğer **insanlara** da **gönderdi**. Çünkü O, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

4. Bu, Allah'ın bir lütfudur; onu, dilediğine[2] bahşeder. Allah çok büyük lütuf sahibidir.

5. Tevrat'ın **bilgi** yükünü yüklenip, sonra da onun **sorumluluğunu** kaldıramayanların durumu, tıpkı kitap yüklü eşeğin durumu gibidir. Allah'ın mesajını yalanlayan bir halkın düştüğü durum ne kadar da kötüdür! Allah zulmetmeyi alışkanlık haline getirmiş bir toplumu doğru yola yönlendirmez.

6. De ki: "Ey Yahudiler! Eğer Allah'ın sevgili **kulları** diğer insanlar değil de sadece sizlerseniz ve de gerçekten bu söylediklerinizde samimiyseniz, o zaman ölmeyi arzu edin **de görelim**!"

7. Ama **göreceksin ki** onlar, işledikleri **günahlar** yüzünden hiçbir zaman ölmeyi arzu etmeyecekler. Allah zalimleri tanır.

8. De ki onlara: "**Şu** kendisinden kaçtığınız ölüm var ya; işte o, eninde sonunda sizi yakalayacaktır. Ardından, görüneni de görünmeyeni de[3] bilen Allah'a döndürüleceksiniz; ve sonra da O size yaptıklarınızı bir bir söyleyecektir."

---

[1] Yani, Hakim, Aziz, Quddüs ve Melik olan Allah'ın...

[2] Yahut, "*onu, isteyene bahşeder*" Bak: **Yunus:25**'in dipnotu

[3] Yani, "*gaybı ve şahadeti*" **Gayb**: Yaratılmışların kavrayış alanının dışında olan, duyu organlarıyla algılanamayan şeyler... **Şahadet**: Duyu organlarıyla bilip kavranabilen şeyler...

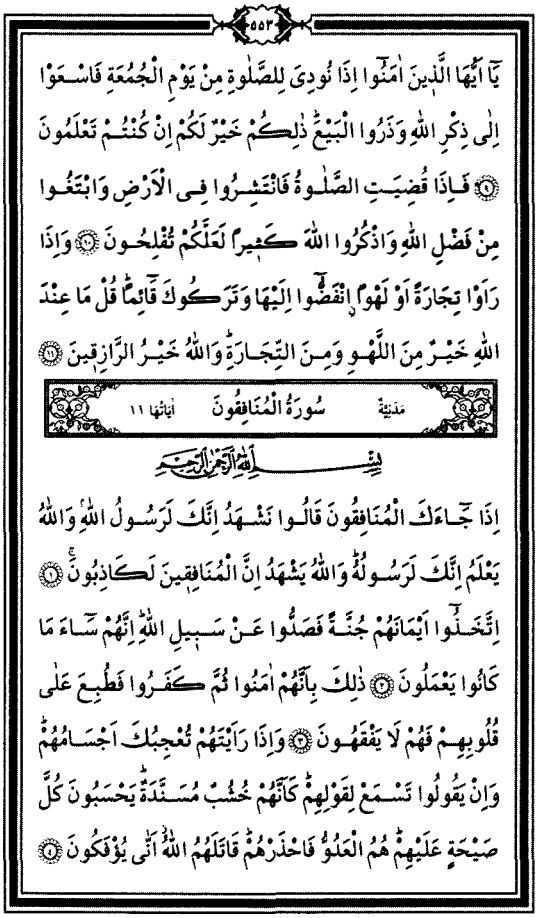

٥٥٣

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا
إِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
۝ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلٰوةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا
مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ وَاذْكُرُوا اللّٰهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝ وَإِذَا
رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوٓا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَآئِمًا قُلْ مَا عِنْدَ
اللّٰهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللّٰهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ۝

مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ الْمُنَافِقُونَ آياتها ١١

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَآءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللّٰهِ وَاللّٰهُ
يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللّٰهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ۝
اتَّخَذُوٓا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ إِنَّهُمْ سَآءَ مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝ ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ اٰمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلٰى
قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ۝ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ
وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ
صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ أَنّٰى يُؤْفَكُونَ ۝

9. Ey iman edenler! Cuma günü namaz kılmak için çağrıldığınızda alışverişi bırakarak Allah'ı anmaya koşun! Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlı bir şeydir.

10. Namazı kıldıktan sonra yeryüzüne dağılıp Allah'ın **size** lütfettiği **rızkınızı** arayabilirsiniz! **Bununla birlikte** Allah'ı çokça anın ki kurtuluşa eresiniz.

11. Ancak **insanların bazıları**, ticari bir kazanç veya bir eğlence gördüklerinde, seni öylece ayak üstü **konuşur bir halde** bırakarak ona koşarlar. Onlara de ki: "Allah'ın katında olanlar, her türlü ticari kazanç ve eğlenceden daha hayırlıdır. Allah **size** en güzel rızkı verir.[1]"

MÜNÂFİKUN SÛRESİ (63)

Medine döneminde nazil olmuştur. 11 ayettir. Adını, sure içerisinde söz edilen münâfıklar (münâfikun) ile ilgili anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Münafıklar sana geldikleri zaman, "Senin Allah'ın elçisi olduğuna şahitlik ederiz!" derler. Allah **zaten** senin, Kendisinin elçisi olduğunu biliyor. Ancak bunun yanında Allah, **bu** münafıkların aslında yalan söylediklerini de biliyor[2].

2. Onlar yeminlerini **yalan ve sahtekarlıklarını gizlemek için** kalkan ediyorlar; ve böylece insanları Allah'ın yolundan saptırıyorlar. Yaptıkları gerçekten çok çirkindir!

3. Böyle **davranmalarının** nedeni şudur: Onlar, **dilleriyle** iman edip sonra da **kalpleriyle** inkâr ettiklerinden, kalpleri mühürlenmiş ve artık **neyin doğru neyin yanlış olduğunu** anlayamaz hale gelmişlerdir.

4. Sen onları gördüğünde dış görünüşleri hoşuna gider; konuştuklarında **adam zannedip** sözlerini dinlersin; ancak onlar gerçekte giyinip kuşanmış kalas gibidirler. Her duydukları sesin aleyhlerine olduğunu düşünürler. Onlar düşmandır; onlardan uzak dur! Allah belasını versin onların! Nasıl da döneklik yapıyorlar!

[1] Lafzen: "*rızk verenlerin en hayırlısıdır*"
[2] Lafzen: "*yalan söylediklerine şahittir*"

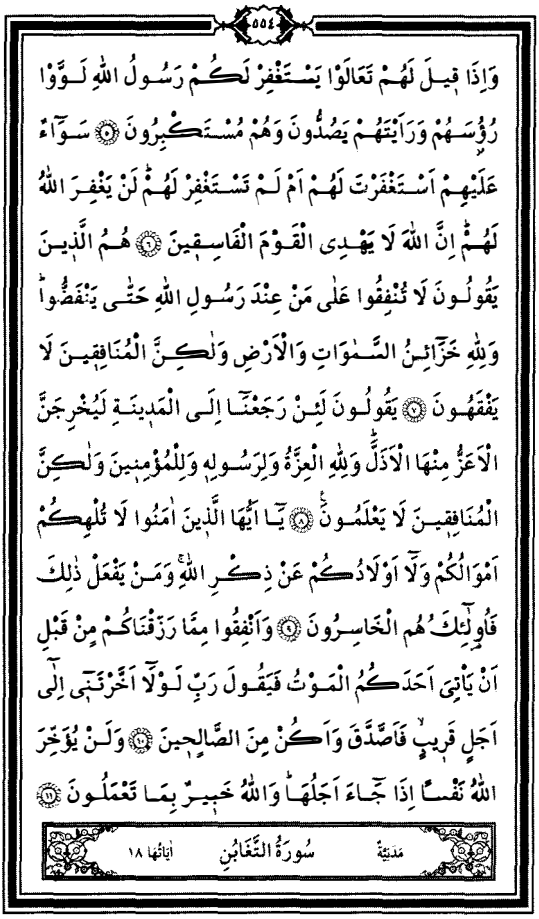
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا
رُؤُسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ ۝ سَوَاءٌ
عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ
لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ۝ هُمُ الَّذِينَ
يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَىٰ مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُّوا
وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا
يَفْقَهُونَ ۝ يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ
الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ
الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ
أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝ وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ
أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ
أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ۝ وَلَنْ يُؤَخِّرَ
اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝
مَدَنِيَّةٌ سُورَةُ التَّغَابُنِ آيَاتُهَا ١٨

5. Onlara, "Gelin de, Allah'ın elçisi bağışlanmanız için dua etsin!" denildiğinde, onların kibirlenerek çekip gittiklerini görürsün.

6. Aslında onlar için bağışlanma dilesen de dilemesen de değişen bir şey olmaz. Allah onları asla affetmeyecektir. Çünkü Allah günah işlemeyi kanıksamış bir toplumu doğru yola yönlendirmez.

7. **Münafıklar, yakınlarına**, "Allah'ın elçisinin yanındaki **yoksul** kimselere maddi yardımda bulunmayın da, dağılıp gitsinler!" diyorlar. **Müminlerin, onlardan gelecek maddi yardıma ihtiyaçları yoktur. Zira** göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır, **O dilediğine verir**. Ancak münafıklar **bunu** anlayamıyorlar.

8. Bir de kalkıp, "Şehre döndüğümüzde, güçlü olanlar[3], o zavallıları[4] oradan sürüp çıkaracaktır!" diyorlar. Hâlbuki güç ve kudret Allah'ın, peygamberinin ve bütün müminlerindir; ancak **o** münafıklar **bunu** anlayamıyorlar.

9. Ey iman edenler! Servetiniz ve çocuklarınız sizi Allah'ı hatırlamaktan alıkoymasın! Kim böyle yaparsa, o gerçekten perişan olur.

10. Herhangi birinize ölüm gelip çatıp da, "Rabbim! Bana az daha süre tanısan da, ben de sadaka vererek iyilik yapan kimselerden olsam, **olmaz mı?**" diye yalvarmak zorunda kalmadan önce Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden ihtiyaç sahiplerine verin.

11. **Şunu bilin ki**, eceli geldiğinde Allah hiç kimseye süre tanımaz. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

[3] Münafıklar burada "güçlü olanlar" ile kendilerini kastediyorlar.

[4] Münafıklar burada "zavallılar" ile Müslümanları kastediyorlar.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ۖ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ
الْحَمْدُ ۖ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ
كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ ۗ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ ۖ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ۝
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ ۗ
وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ۝ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ
قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ ذٰلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ
تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا
وَاسْتَغْنَى اللّٰهُ ۚ وَاللّٰهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ۝ زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ
يُبْعَثُوا ۚ قُلْ بَلٰى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ ۚ وَذٰلِكَ عَلَى
اللّٰهِ يَسِيرٌ ۝ فَآمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا ۚ وَاللّٰهُ بِمَا
تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ۝ يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ۖ ذٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ ۗ
وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ
تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۚ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝

TEGÂBÜN SÛRESİ (64)

İndiği dönem kesin olarak bilinmemektedir. Bazı âlimler Mekke döneminde, bazıları ise Medine döneminde nazil olduğunu söylemişlerdir. 18 ayettir. Adını, Kıyamet Gününün, "kâr ve zararın belli olacağı gün" (Yevmü't-Teğâbün) olarak nitelendiği 9. ayetteki anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Göklerde ve yerde olan her şey Onun adını övgüyle anıyor. Mutlak egemenlik Ona aittir; her türlü hamd-u senaya O layıktır. **Çünkü** her şeye kâdir olan sadece Odur.

2. Sizi yaratan Odur. Daha sonra bir kısmınız kâfir oldunuz; bir kısmınız da mümin. Allah yaptıklarınızı görüyor.

3. **Allah**, gökleri ve yeri bir anlam ve amaç doğrultusunda yarattı. Aynı maksatla sizi yaratıp şekil verdi; hem de en güzel şekli verdi! Sonunda dönüş yine Ona olacaktır.

4. **Allah**, göklerde ve yerde olan her şeyi bilir; gizlediklerinizi de bilir, açıkladıklarınızı da! Ayrıca kalplerinizdekini bilen de Allah'tır.

5. Daha önceki inkârcıların başına gelenlerden haberiniz yok mu? **Onlar Allah'ın mesajını inkâr ettiler** ve bu yüzden yaptıklarının cezasını çektiler. Onlar ayrıca **öte dünyada** can yakıcı bir azaba maruz kalacaklar.

6. Bunun nedeni şudur: Peygamberleri onlara apaçık delillerle gelmesine rağmen onlar, "**Bizim gibi** bir insan mı bize doğru yolu gösterecek?!" diyerek kâfirlikte direndiler ve **imandan** uzak durdular. **Şunu bilsinler ki**, Allah'ın **onların inanmasına** ihtiyacı yoktur. Çünkü Allah **kimseye** muhtaç değildir, her türlü övgüye layıktır.

7-8. İnkârcılar kendilerinin hiçbir zaman diriltilmeyeceklerini sanıyorlar. De ki onlara: "Yanılıyorsunuz! Rabbime yemin olsun ki, kesinlikle yeniden diriltileceksiniz ve ardından yaptıklarınızın hesabını vereceksiniz." Bu, Allah için çok kolay bir şeydir. Bu yüzden, Allah'a, Onun Elçisine ve **size** yolladığımız **vahyin** aydınlığına iman edin ve **şunu bilin ki**, Allah yaptıklarınızdan haberdardır.

9. **O, nihai** Toplanma Günü hepinizi bir araya getirecektir; o **Gün** kâr ve zararın **belli olacağı bir** gündür. Kim Allah'a iman edip, güzel ameller işlemeyi ilke edinirse, **Allah** onun günahlarını affedecek ve içerisinden dereler çağıldayan cennetlere sokacaktır. Onlar orada ebediyen kalacaklardır. İşte bu, gerçekten büyük bir bahtiyarlıktır.

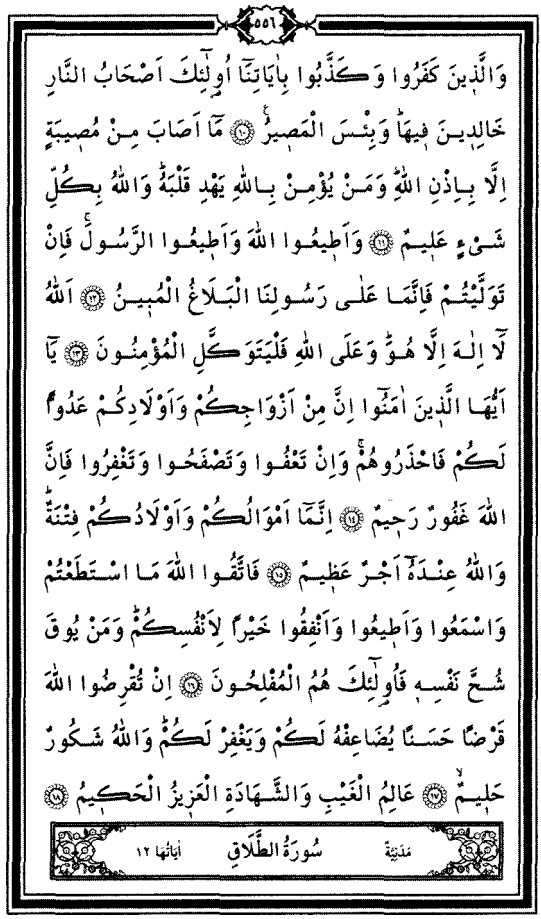
٥٥٦

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ ۚ وَاللَّهُ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ ۚ فَإِنْ
تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ
لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾ يَا
أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا
لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ ۚ وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ ۚ
وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ
وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ ۗ وَمَنْ يُوقَ
شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ
قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ۚ وَاللَّهُ شَكُورٌ
حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

سُورَةُ الطَّلَاقِ مَدَنِيَّة آياتها ١٢

10. Mesajlarımızı yalanlayarak kâfir olanlar[1] cehennemlik kimselerdir; orada ebediyen kalacaklar. **Orası** varılacak ne kötü bir yerdir.

11. Allah'ın izni olmadıkça insanın başına hiçbir bela gelmez. Kim Allah'a iman ederse, Allah onun kalbini doğruya yönlendirir. **Unutmayın ki** Allah her şeyi bilmektedir.

12. Allah'a ve peygamberine itaat edin. Eğer böyle yapmaktan yüz çevirirseniz, **kendiniz bilirsiniz**; peygamberimizin görevi sadece **bu mesajı** size olduğu gibi duyurmaktır.

13. Allah **Odur**, Ondan başka ilah yoktur. Müminler sadece Allah'a güvensinler.

14. Ey iman edenler! Eşlerinizin ve çocuklarınızın bir kısmı düşmanınızdır.[2] Onlardan kendinizi koruyun. Bununla birlikte onların **hatalarını** affeder, onları hoş görür ve bağışlarsanız **Allah da sizi bağışlar**. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

15-16. Mallarınız ve çocuklarınız sizin için bir imtihandır. Asıl büyük mükâfat ise sadece Allah'ın yanındadır. Bu yüzden elinizden geldiğince Allah'a **kullukta** samimiyetinizi koruyun; **Onun mesajlarına** kulak verin; **Ona** itaat edin ve kendi iyiliğiniz için mallarınızdan ihtiyaç sahiplerine verin. **Bilin ki**, kim nefsini cimrilik ve açgözlülükten arındırırsa, işte onlar kurtuluşa erecektir.

17. Eğer siz Allah **rızası için Onun kullarına** güzellikle borç verirseniz; O, bunu size kat kat geri verir ve günahlarınızı bağışlar. Çünkü Allah şükredenin karşılığını verir, **kullarının hatalarına** tahammül eder.

18. **O**, görünenleri de görünmeyenleri de[3] bilir. **O**, her şeyi yerli yerince yapan, eşi benzeri olmayan çok Yüce birisidir.

---

[1] Lafzen: "*İnkar edenler ve mesajlarımızı yalanlayanlar*"

[2] Yani sizi etkileyerek Allah yolundan uzaklaştırabilirler.

[3] Lafzen: "*Gaybı ve şehadeti...*" Yani, yaratılmışların kavrayış alanı dışındakileri de, onların görüp kavrayabildikleri şeyleri de...

٥٥٧

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

يَآ اَيُّهَا النَّبِيُّ اِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَآءَ فَطَلِّقُوْهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَاَحْصُوا
الْعِدَّةَ ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ رَبَّكُمْ ۚ لَا تُخْرِجُوْهُنَّ مِنْۢ بُيُوْتِهِنَّ وَلَا
يَخْرُجْنَ اِلَّآ اَنْ يَّاْتِيْنَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ ۚ وَتِلْكَ حُدُوْدُ اللّٰهِ ۚ وَمَنْ
يَّتَعَدَّ حُدُوْدَ اللّٰهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهٗ ۚ لَا تَدْرِيْ لَعَلَّ اللّٰهَ يُحْدِثُ
بَعْدَ ذٰلِكَ اَمْرًا ۝ فَاِذَا بَلَغْنَ اَجَلَهُنَّ فَاَمْسِكُوْهُنَّ بِمَعْرُوْفٍ
اَوْ فَارِقُوْهُنَّ بِمَعْرُوْفٍ وَّاَشْهِدُوْا ذَوَيْ عَدْلٍ مِّنْكُمْ وَاَقِيْمُوا
الشَّهَادَةَ لِلّٰهِ ۚ ذٰلِكُمْ يُوْعَظُ بِهٖ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ۚ
وَمَنْ يَّتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَّهٗ مَخْرَجًا ۝ وَّيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا
يَحْتَسِبُ ۚ وَمَنْ يَّتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهٗ ۚ اِنَّ اللّٰهَ بَالِغُ اَمْرِهٖ ۚ
قَدْ جَعَلَ اللّٰهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ۝ وَالّٰٓـِٔيْ يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيْضِ
مِنْ نِّسَآئِكُمْ اِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلٰثَةُ اَشْهُرٍ ۙ وَّالّٰٓـِٔيْ لَمْ يَحِضْنَ ۚ
وَاُولَاتُ الْاَحْمَالِ اَجَلُهُنَّ اَنْ يَّضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ وَمَنْ يَّتَّقِ اللّٰهَ
يَجْعَلْ لَّهٗ مِنْ اَمْرِهٖ يُسْرًا ۝ ذٰلِكَ اَمْرُ اللّٰهِ اَنْزَلَهٗٓ اِلَيْكُمْ ۚ
وَمَنْ يَّتَّقِ اللّٰهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّاٰتِهٖ وَيُعْظِمْ لَهٗٓ اَجْرًا ۝

TALÂK SÛRESİ (65)

Medine döneminde nazil olmuştur. 12 ayettir. Adını, genel olarak boşanma (talak) ile ilgili problemlerden söz eden surenin içeriğinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ey Peygamber! Hanımlarınızdan **birisini** boşamayı düşündüğünüzde, onları adet görme dönemlerini dikkate alarak[1] boşayın ve bekleme sürelerini hesaplayın. Bu konuda Rabbiniz olan Allah'ın **emrine karşı gelmekten** korkun. Bu süre zarfında çok belirgin bir hayâsızlık yapmadıkları müddetçe onları evlerinden kovmayın; onlar da **evi** terk edip gitmesinler. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kim Allah'ın koyduğu sınırları çiğnerse, sadece kendi kendisine yazık etmiş olur. Sen **önceden bunu** kestiremezsin ama, belki de Allah bu **olanlardan** sonra **o ikisi arasında** yeniden **güzel bir ilişkinin** kurulmasını sağlayacaktır.

2-3. Bekleme süreleri dolduğunda onları ya güzellikle alıkoyun, ya da **onlardan** güzellikle ayrılın. **Boşanırken buna şahitlik edecek** içinizden iki adil şahit bulundurun. **Şahit olduğunuz vakit de sizden şahitlik etmeniz istendiğinde** Allah için şahitliği doğru yapın. İşte içinizden Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimselere öğütlenen budur. Kim Allah'a **kullukta** samimi olursa, Allah ona bir çıkış yolu gösterir ve onu hiç beklemediği bir şekilde rızıklandırır. Kim Allah'a güvenirse, **Allah** ona yeter. Çünkü Allah buyruğunu gerçekleştirir. Allah her şeye bir ölçü koymuştur.

4. **Boşanacağınız** hanımlarınızdan adet görmekten kesilmiş olanların durumuyla ilgili herhangi bir tereddüde kapılırsanız, **hamile kalıp kalmadıklarını anlamak için** üç ay bekleyin; **herhangi bir nedenden dolayı** adet görmeyenler için de **aynısını yapın**. Hamile kadınların **boşanabilmesi için** bekleme süreleri ise doğum yapıncaya kadardır. **Şunu bilin ki**, kim Allah'a **kulluğunda** samimi olursa Allah onun işlerini kolaylaştırır.

5. Bu, Allah'ın size gönderdiği buyruğudur. Kim Allah'a **kulluğunda** samimi olursa Allah onun günahlarını örter ve mükafaatını büyütür.

[1] Boşamanın, kadının adet görmediği (temiz olduğu) dönemlerde, onunla cinsel ilişki kurmadan önce gerçekleştirilmesi gerekir. Kadını, adet görürken yahut cinsel ilişki kurduktan sonra boşamak haramdır.

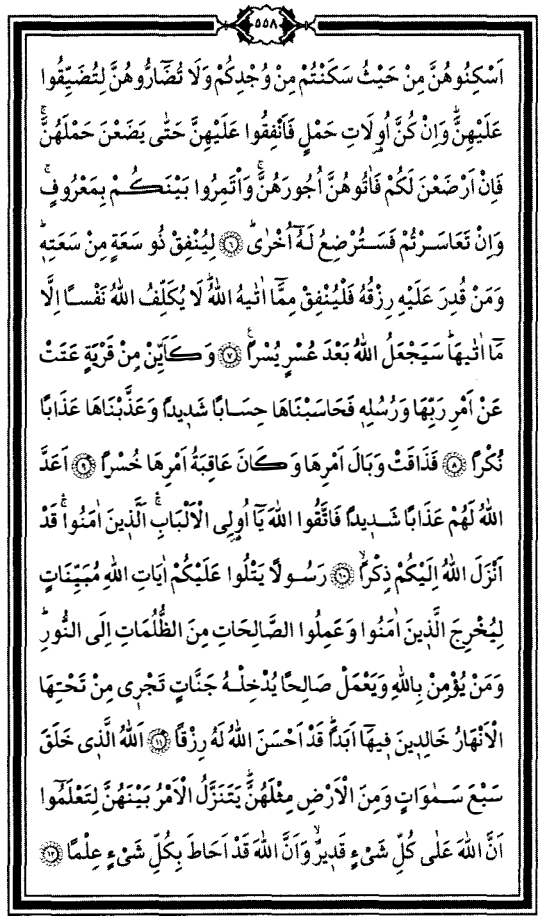
٥٥٨

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا
عَلَيْهِنَّ وَإِن كُنَّ أُولَٰتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ
فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۖ وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ ۖ
وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۥٓ أُخْرَىٰ ۝ لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِۦ ۖ
وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُۥ فَلْيُنفِقْ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا
مَآ ءَاتَىٰهَا ۚ سَيَجْعَلُ ٱللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ۝ وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ عَتَتْ
عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِۦ فَحَاسَبْنَٰهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَٰهَا عَذَابًا
نُّكْرًا ۝ فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَٰقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ۝ أَعَدَّ
ٱللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا ۖ فَٱتَّقُوا ٱللَّهَ يَٰٓأُو۟لِى ٱلْأَلْبَٰبِ ۚ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ۚ قَدْ
أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ۝ رَّسُولًا يَتْلُوا۟ عَلَيْكُمْ ءَايَٰتِ ٱللَّهِ مُبَيِّنَٰتٍ
لِّيُخْرِجَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ مِنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۚ
وَمَن يُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ وَيَعْمَلْ صَٰلِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّٰتٍ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا
ٱلْأَنْهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا ۖ قَدْ أَحْسَنَ ٱللَّهُ لَهُۥ رِزْقًا ۝ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَ
سَبْعَ سَمَٰوَٰتٍ وَمِنَ ٱلْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ ۖ يَتَنَزَّلُ ٱلْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوٓا۟
أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۙ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَىْءٍ عِلْمًا ۝

6. **Boşandıkları halde bekleme süresini evlerinde geçirecek olan** kadınlara, - imkânlarınız nispetince - evinizin bir bölümünde oturmasına müsaade edin ve onları sıkıntıya düşürerek **evi terketmelerini sağlamak** için baskı yapmayın. Şayet hâmile iseler, doğum yapıncaya kadar onların ihtiyaçlarını karşılayın. **Çocuk doğduktan sonra**, eğer sizin **isteğiniz** üzerine **bu çocuğu** emzirmeyi kabul ederlerse, aranızda güzelikle konuşup anlaşarak onlara **emzirme** ücretlerini ödeyin. **Eğer çocuğun emzirilmesi konusunda** anlaşamazsanız, o zaman onu tabi ki bir başkası emzirecektir.

7. **Maddi** imkânı **fazla** olan emzirme ücretini gücüne göre versin; **maddi** imkânı sınırlı olan da, Allah'ın kendine verdiği kadarıyla **bir şeyler** versin. Allah bir kimseyi, ancak ona verdiği kadarıyla yükümlü tutar. Allah her zorluktan sonra bir kolaylık verir.

8-11. Nice memleketlerin **halkı** Rabbinin buyruğuna ve peygamberlerine başkaldırdılar. Bu yüzden Biz de onları şiddetli bir şekilde cezalandırdık ve görülmemiş bir şekilde azaba uğrattık. Böylece onların hepsi böyle yapmalarının cezasını çektiler ve yaptıklarının sonu hüsran oldu. **Ayrıca** Allah **öte dünyada** onlara şiddetli bir azap hazırladı. Ey imana ermiş olan derin kavrayış sahipleri, **bunu bilin ve** Allah'a karşı sorumluluklarınızın bilincinde olun. **Zira** Allah size **kulluğunuzu** hatırlatacak **mesajlar** indirdi. Ayrıca, iman edip **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyen kimseleri **inkârın** karanlıklarından **imanın** aydınlığına çıkarmak üzere, size Allah'ın apaçık mesajlarını okuyacak bir peygamber **yolladı**. Kim Allah'a iman edip **Onun** güzel **gördüğü** ameller işlerse, **Allah** onu içerisinden dereler çağıldayan cennetlere sokacaktır. Orada ebediyen kalacaktır. Allah onu **orada** en güzel rızıklarla rızıklandıracaktır.

12. Yedi **kat** göğü ve benzer şekilde yeri yaratan Allah'tır. Allah'ın her şeye kâdir olduğunu ve her şeyi bilgisiyle kuşattığını göresiniz diye, **O, yaratma** iradesini bu varlıklar üzerinde her an tecelli ettirir[2].

[2] Lafzen: "*Buyruk bunlar arasında iner*"

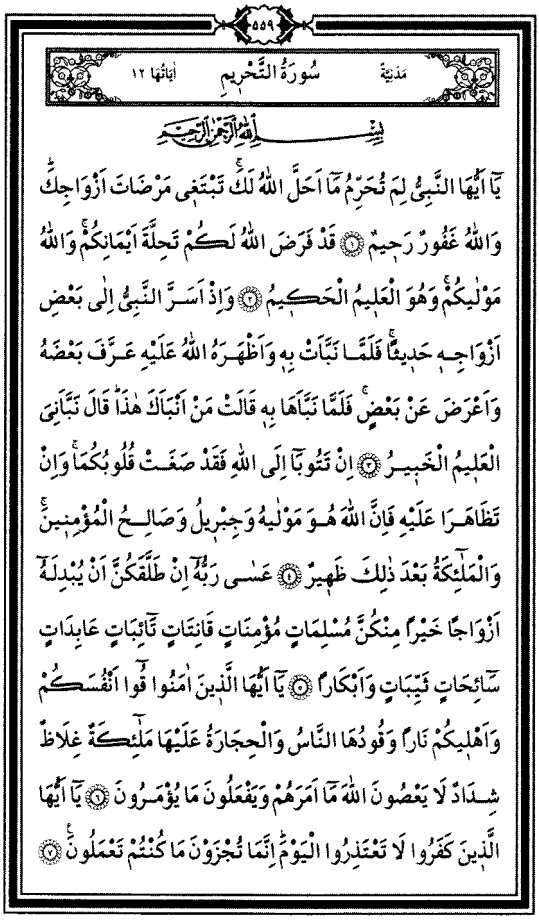
٥٥٩
سُورَةُ التَّحْرِيمِ مَدَنِيَّةٌ آيَاتُهَا ١٢
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ ۖ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ ۚ
وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۝ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ ۚ وَاللَّهُ
مَوْلَاكُمْ ۖ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ۝ وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ
أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا ۖ فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ
وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ ۖ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَٰذَا ۖ قَالَ نَبَّأَنِيَ
الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ۝ إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا ۖ وَإِنْ
تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ ۖ
وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَٰلِكَ ظَهِيرٌ ۝ عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ
أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ
سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ
وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ
شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ۝ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ ۖ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝

TAHRÎM SÛRESİ (66)

Medine döneminde nazil olmuştur. 12 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve Peygamber'den "Allah'ın helal kıldığı şeyleri kendisine haram kılmamasını" isteyen anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ey Peygamber! Allah'ın sana helal kıldığı bir şeyi, sırf eşlerini memnun etmek için niçin **kendine** yasaklıyorsun? Allah **kullarına karşı** çok merhametlidir, çok bağışlayıcıdır.

2. **Ey iman edenler**! Allah, **haklı bir gerekçesi olmayan** yeminlerinizi bozarak kefaretini ödemenizi size farz kılmıştır. Allah sizin sığınağınızdır. O, her şeyi bilir, yerli yerince yapar.

3. Bir seferinde Peygamber, hanımlarından birisine[1] **aralarında** gizli **kalması gereken** bir şeyler söylemişti. O **hanımı da** bunu **Peygamber'in diğer hanımlarından birine**[2] söylemişti. Allah da bu durumdan peygamberini haberdar etmişti. **Peygamber de, Allah'ın kendisine haber verdiği** şeylerin bir kısmından **eşine** bahsetmiş, bir kısmına ise hiç değinmemişti. Peygamber bunları eşine söyleyince, eşi, "Bunu[3] sana kim haber verdi?" diye sormuştu. O da, "**Bunları** bana, her şeyi bilen Allah bildirdi!" diye cevap vermişti.

4. **Ey peygamber! Onlara de ki**: Siz ikiniz de Allah'a tevbe edin; çünkü ikinizin de niyeti bozuktu! **Şunu bilin ki**, peygambere karşı birbirinize destek olsanız da **elinizden bir şey gelmez**. Çünkü o'nun koruyucusu Allah'tır. Ayrıca, hem Cebrail, hem erdemli müminler ve hem de melekler bundan böyle o'na arka çıkacaklar.[4]

5. **Ey peygamber eşleri**! Eğer o sizin **birinizi** boşayacak olursa, Allah sizin yerinize ona sizden daha iyi **eş olabilecek, Allah'a** teslim olan, **Ona gerçekten** inanan, **Ona** gönülden boyun eğen, **günah işlediklerinde** tevbe eden, **sadece Ona** yönelen, **yalnızca Ona** kulluk eden ve **Onun rızası için** oruç tutan dul ve bakire eşler verebilir.

6. Ey iman edenler! Başında, emrettiği hiçbir şeyde Allah'a itaatsizlik etmeyen ve kendilerine emredilen şeyi **hemen** yapan son derece sert ve güçlü meleklerin bulunduğu, yakıtı insanlar ve taşlar olan **cehennemin** ateşinden kendinizi ve ailenizi koruyun.

7. **Siz de** ey kâfirler! Bu gün[5] **hiç boş yere geçersiz** mazeretler beyan etmeyin! Siz **bugün** sadece **dünyada iken** yaptıklarınızın cezasını çekeceksiniz.

---

[1] Hz. Hafsa'ya...

[2] Hz. Aişe'ye...

[3] Yani, aramızda kalması gereken bu sırrı Aişe'ye söylediğimi...

[4] Veya: " *Çünkü Allah, Cebrail ve bütün erdemli müminler o'nun dostudurlar. Üstelik bütün melekler bundan böyle o'na arka çıkacaklar.*"

[5] Yani, Hesap Günü

٥١٠

يَـٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا تُوبُوٓا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ
رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنكُمْ سَيِّـَٔاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّـٰتٍ تَجْرِى
مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَـٰرُ يَوْمَ لَا يُخْزِى اللَّهُ النَّبِىَّ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا
مَعَهُۥ ۖ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَـٰنِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَآ
أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَٱغْفِرْ لَنَآ ۖ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝
يَـٰٓأَيُّهَا النَّبِىُّ جَـٰهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَـٰفِقِينَ وَٱغْلُظْ عَلَيْهِمْ ۚ
وَمَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ۝ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
لِّلَّذِينَ كَفَرُوا ٱمْرَأَتَ نُوحٍ وَٱمْرَأَتَ لُوطٍ ۖ كَانَتَا تَحْتَ
عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَـٰلِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا
عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْـًٔا وَقِيلَ ٱدْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ
۝ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا ٱمْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ
رَبِّ ٱبْنِ لِى عِندَكَ بَيْتًا فِى الْجَنَّةِ وَنَجِّنِى مِن فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِۦ وَنَجِّنِى مِنَ الْقَوْمِ الظَّـٰلِمِينَ ۝ وَمَرْيَمَ ٱبْنَتَ
عِمْرَٰنَ الَّتِىٓ أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا
وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَـٰتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِۦ وَكَانَتْ مِنَ الْقَـٰنِتِينَ ۝

8. Ey iman edenler! Allah'a samimi bir şekilde tevbe edin! Umulur ki[6] Allah günahlarınızı örter ve peygamberini ve beraberindekileri utandırmayacağı **o** Gün sizi içerisinden derelerin çağıldadığı cennetlere sokar. **O gün, iman** nurlarının **aydınlığı müminlerin** önlerini ve yanlarını aydınlatır. **O vakit onlar** "Rabbimiz!" diye dua ederler, "**Bu** nurumuzu artır ve ebediyen parlat![7] Bizi bağışla. Çünkü Sen her şeye kâdirsin."

9. Ey Peygamber! Kâfirlerle ve münafiklarla savaş ve onlara karşı sert davran! Onların varacağı yer cehennemdir. Orası varılacak ne kötü bir yerdir!

10. Allah, inkârcılara ilişkin olarak, Nuh'un karısını ve Lut'un karısını örnek gösterir: Onlar, dürüst ve erdemli iki kulumuzun **nikâhı** altındaydılar. Ancak **kocalarına** hainlik ettiler. Bu yüzden, bu iki kadını Allah'ın **azabından** kurtarmaya kimsenin gücü yetmeyecek ve Kıyamet **Günü onlara**, "Haydi, cehenneme girenlerle birlikte siz de girin!" denilecek.

11. Allah inananlara ilişkin olarak da Firavun'un hanımını örnek gösterir: O vakit, o şöyle yalvarmıştı: Rabbim! Senin katında olan cennette benim için bir köşk yap; beni Firavun'dan ve yaptığı **kötülüklerden** koru; beni şu zalim halkın elinden kurtar.

12. Bir de iffetini korumuş olan İmran'ın kızı Meryem'i **örnek olarak gösterir**: Nitekim[8] Biz onun **rahmine** bizzat Kendimiz can verdik[9]; ve **Meryem** de, Allah'ın kelamının ve kitaplarının doğruluğunu tastik etti ve **Ona** samimiyetle bağlananlardan oldu.

---

[6] ***'Asâ*** (belki, umurlu ki) temenni edatı, 1. Allah'ın tevbeyi kabul etmek zorunda olmadığı; 2. kabulünü umut etmenin tevbenin edebinden olduğunu; 3. suç işleyenle işlemeyen arasında herhalde bir fark olacağını ifade eder.

[7] Lafzen: "*bizim için nurumuzu tamamla*"

[8] Veya: "*Bundan dolayı*" Yani, iffetini koruduğu için...

[9] Lafzen: "*ona ruhumuzdan üfledik*" Bak: Nisa:171'in dipnotu

٥٦١

مكية سُورَةُ الْمُلْكِ اٰيَاتُهَا ٣٠

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

تَبَارَكَ الَّذِى بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝١ اَلَّذِى خَلَقَ
الْمَوْتَ وَالْحَيٰوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ
۝٢ اَلَّذِى خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرٰى فِى خَلْقِ الرَّحْمٰنِ مِنْ
تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرٰى مِنْ فُطُورٍ ۝٣ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ
كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ اِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ۝٤ وَلَقَدْ زَيَّنَّا
السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَاَعْتَدْنَا
لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ ۝٥ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ
الْمَصِيرُ ۝٦ اِذَآ اُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِىَ تَفُورُ ۝٧ تَكَادُ
تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَآ اُلْقِىَ فِيهَا فَوْجٌ سَاَلَهُمْ خَزَنَتُهَآ اَلَمْ يَاْتِكُمْ نَذِيرٌ
۝٨ قَالُوا بَلٰى قَدْ جَآءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللّٰهُ مِنْ شَىْءٍ اِنْ
اَنْتُمْ اِلَّا فِى ضَلَالٍ كَبِيرٍ ۝٩ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ اَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِى
اَصْحَابِ السَّعِيرِ ۝١٠ فَاعْتَرَفُوا بِذَنْبِهِمْ فَسُحْقًا لِاَصْحَابِ السَّعِيرِ
۝١١ اِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبِيرٌ ۝١٢

MÜLK SÛRESİ (67)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 30 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve Allah'ın, "hükümranlığın (mülk) mutlak sahibi" olduğuna ilişkin anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Egemenlik elinde olan **Allah** mübarektir. O, her şeye kâdirdir.

2. Hanginizin daha iyi ameller **işleyeceğini** denemek için hayatı ve ölümü yaratan Odur. O, eşi benzeri olmayan çok yüce, çok bağışlayıcı birisidir.

3. Yedi **kat** göğü birbiriyle uyumlu olarak yaratan Odur. Rahman'ın yarattığında bir düzensizlik göremezsin. Bak bakalım, bir kusur görebilecek misin?

4. Hele tekrar tekrar bir daha bak; **ama ne yapsan nafile, eninde sonunda** bakışların yorgun ve bitkin bir halde önüne düşecek[1].

5-6. Gerçek şu ki, Biz en yakın göğü lambalarla süsleyip onları şeytan **karakterli kimseler** için aslı astarı olmayan tahminlerde bulunma konusu haline getirdik ve öyle kimselere alevleri yükselen bir ateşin azabını hazırladık. Rablerini inkâr edenler cehennemin azabını hak ettiler. **Orası** varılacak ne kötü yerdir!

7-10. **Kâfirler** cehenneme atıldıklarında onun kaynarken çıkardığı fokurtuyu duyacaklar. Öyle ki öfkesinden çatlayacak hale gelecek. **Kâfirlerden** her bir grup oraya atıldığında, cehennemin bekçileri onlara, "Size **vaktiyle** bir uyarıcı gelmemiş miydi?" diye soracaklar. Onlar da, "Doğrusu gelmişti, ancak biz onları yalancılıkla suçladık ve kendilerine *'Allah vahiy yoluyla hiçbir şey indirmedi! Siz büyük bir yanılgı içindesiniz!'* demiştik." diye cevap verecekler ve ekleyecekler: "Eğer **peygamberi** dinleseydik veya **en azından** aklımızı kullansaydık **bugün** alev alev yanan bir ateşe atılmazdık."

11. **İşte** onlar günahlarını **böyle** itiraf edecekler, **ama ne yazık ki bir işe yaramayacak. İşte bu kâfirler var ya**, bunların hepsinin cehenneme kadar yolu var!

12. Görmedikleri halde Rablerinden korkanlara gelince, onlar bağışlanmayı ve büyük bir mükâfatı hak etmişlerdir.

---

[1] Lafzen: "*bakış, yenilmiş bir halde boynu bükük olarak sana dönecek*"

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ ۖ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾ أَلَا
يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ ۖ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ
﴿١٥﴾ أَأَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ
﴿١٦﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ۖ فَسَتَعْلَمُونَ
كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ
﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ ۚ مَا يُمْسِكُهُنَّ
إِلَّا الرَّحْمَٰنُ ۚ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾ أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ جُندٌ
لَكُمْ يَنصُرُكُم مِّن دُونِ الرَّحْمَٰنِ ۚ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ ﴿٢٠﴾
أَمَّنْ هَٰذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ ۚ بَل لَّجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ
﴿٢١﴾ أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ
صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ
وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ۖ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ
فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٢٤﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن
كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٥﴾ قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ﴿٢٦﴾

13-14. İster gizlice konuşun, isterseniz açık açık söyleyin, **farketmez**; çünkü Allah kalplerde olanları bilir. **Düşünsenize bir! Her şeyi** yaratan nasıl olur da **her şeyi** bilmez? **Olacak şey mi bu! Unutmayın ki**, Onun **bilgisine** akıl sır ermez, **O her şeyden** haberdardır.[2]

15. Yeryüzünü sizin hizmetinize amade kılan Odur. Haydi, **Allah**'ın **vereceği** rızıktan yiyerek onun her yanını dolaşın! Ama **nihayetinde** Ona döneceğinizi[3] **asla aklınızdan çıkarmayın!**

16-17. En yüce makamda olan **Allah**'ın[4] - **bir gün yeryüzü** sallanmaya başladığında - sizi yere batırmayacağından **bu kadar** emin misiniz? Yahut Gökteki **Allah**'ın, üzerinize, ölümcül bir kasırga yollamayacağından **bu denli** emin misiniz? O vakit tehdidim nasıl **oluyormuş**, göreceksiniz.

18. Gerçek şu ki, kendilerinden öncekiler de **ilahi mesajı** yalanlamıştı. Ama çok geçmeden Benim **onları** bir hiç haline getirişim nasıl **olurmuş, anladılar**.

19. Onlar, üstlerinde kanat çırparak uçan kuşları görmüyorlar mı? Onları orada Rahman'dan başka kim tutabilir? Her şeyi gözetiminde bulunduran sadece Odur.

20. **Düşünsenize bir**! Rahman'dan başka yardım ederek sizi **tehlikelerden** koruyacak kim var? **Bu gerçeği** kabule yanaşmayanlar **büyük** bir yanılgı içindedirler.

21. **Düşünsenize bir!** Şayet Allah rızkınızı vermese, size rızık verebilecek kimse bulunur mu? Tabi ki hayır! **Ancak hal böyleyken, bu gerçeği kabule yanaşmayanlar**, kibire kapılıp, büyük bir nefretle **ona** karşı çıkıyorlar.

22. **Şimdi bir düşünün bakalım,** yüzükoyun sürünerek giden mi, yoksa dosdoğru yolda düzgünce yürüyen mi hedefe daha iyi ulaşır?

23. De ki: Sizi yoktan var eden; size işitme, görme ve anlama **duyuları** bahşeden Odur. **Buna rağmen**, çok az şükrediyorsunuz![5]

24. De ki: Sizi yeryüzünde yaratıp çoğaltan Odur; ve **yeniden dirildiğinizde de** Onun huzurunda toplanacaksınız.

25. Ancak onlar, "Bu vadedilen **yeniden diriliş** ne zaman **olacakmış bakalım**! Tabi söylediklerinizin aslı astarı varsa!" diye **alay ediyorlar**.

26. Onlara de ki: Onun bilgisi sadece Allah'ın katındadır. Ben sadece sizi **bu konuda** açıkça uyaran **bir elçiyim**!

---

[2] Lafzen: "*O latiftir, haberdardır*"

[3] Lafzen: "*Gidiş Onadır*"

[4] Allah'ın gökte olması mekansal olarak değil, mecazi anlamıyladır. Yani en yüksek ve en yüce makamda bulunan...

[5] Veya: "*Çok azınız şükrediyor*" Benzer bir ibarenin çevirisi hakkında bak: Bakara:88'in dipnotu

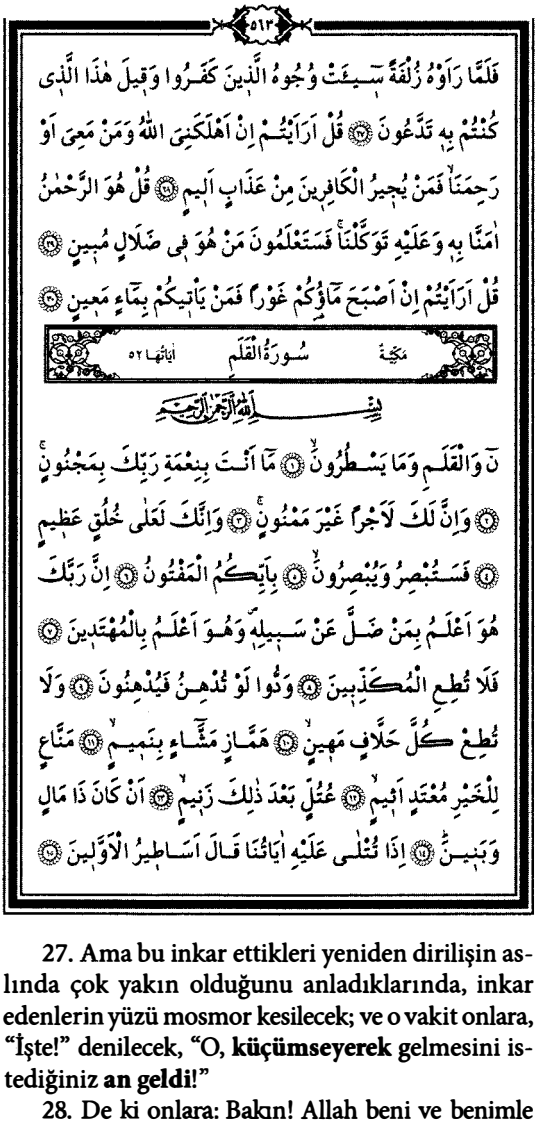

فَلَمَّا رَاَوْهُ زُلْفَةً سِيٓـَٔتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هٰذَا الَّذِى
كُنتُم بِهِۦ تَدَّعُونَ ﴿٢٧﴾ قُلْ اَرَءَيْتُمْ اِنْ اَهْلَكَنِىَ اللَّهُ وَمَن مَّعِىَ اَوْ
رَحِمَنَا فَمَن يُجِيرُ الْكَٰفِرِينَ مِنْ عَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ الرَّحْمٰنُ
اٰمَنَّا بِهِۦ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٢٩﴾
قُلْ اَرَءَيْتُمْ اِنْ اَصْبَحَ مَآؤُكُمْ غَوْرًا فَمَن يَأْتِيكُم بِمَآءٍ مَّعِينٍ ﴿٣٠﴾

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الْقَلَمِ اٰيَاتُهَا ٥٢

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

نٓ وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴿١﴾ مَآ اَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴿٢﴾
وَاِنَّ لَكَ لَاَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴿٣﴾ وَاِنَّكَ لَعَلٰى خُلُقٍ عَظِيمٍ
فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ ﴿٥﴾ بِاَيِّكُمُ الْمَفْتُونُ ﴿٦﴾ اِنَّ رَبَّكَ
هُوَ اَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٧﴾
فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ ﴿٨﴾ وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ ﴿٩﴾ وَلَا
تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ ﴿١٠﴾ هَمَّازٍ مَّشَّآءٍۭ بِنَمِيمٍ ﴿١١﴾ مَّنَّاعٍ
لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ اَثِيمٍ ﴿١٢﴾ عُتُلٍّۭ بَعْدَ ذٰلِكَ زَنِيمٍ ﴿١٣﴾ اَنْ كَانَ ذَا مَالٍ
وَبَنِينَ ﴿١٤﴾ اِذَا تُتْلٰى عَلَيْهِ اٰيَاتُنَا قَالَ اَسَاطِيرُ الْاَوَّلِينَ ﴿١٥﴾

27. Ama bu inkar ettikleri yeniden dirilişin aslında çok yakın olduğunu anladıklarında, inkar edenlerin yüzü mosmor kesilecek; ve o vakit onlara, "İşte!" denilecek, "O, **küçümseyerek** gelmesini istediğiniz **an geldi**!"

28. De ki onlara: Bakın! Allah beni ve benimle birlikte olanları ister cezalandırır, isterse affeder; **bu Onun bileceği bir şey**! Peki ya inkârcıları can yakıcı azaptan kim koruyacak?

29. De ki: Rahman Odur; biz Ona iman ettik ve ona bel bağladık. Çok sürmeyecek, yakında sizler kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu anlayacaksınız.

30. De ki onlara: Düşünsenize! Eğer suyunuz **kuruyup yeraltına** çekilse, size kim akarsu verebilir?

KALEM SÛRESİ (68)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 52 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve kendisine yemin edilen "kalem" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-6. Nun. Kaleme ve **kalemle** yazılanlara andolsun ki, **Ey Muhammed**! Sen Rabbinin lütfuna mazhar olmuş birisin; **onların iddia ettiği gibi**, akli dengesi bozuk biri falan değilsin. **Tam aksine**, sen, **kesintisiz** bir ödülü hak ediyorsun. Çünkü sen, çok üstün bir ahlaka sahipsin. **Üzülme**! Gün gelecek, kimin akli dengesinin yerinde olmadığını onlar da görecekler, sen de göreceksin.

7-9. Senin Rabbin var ya, kimin Kendi yolundan saptığını en iyi Kendisi bilir; kimin dosdoğru bir yol tuttuğunu da en iyi O bilir. Bu yüzden sen, **ilahi mesajı** yalanlayanlara boyun bükme! Onlar senin uzlaşmacı davranmanı istiyorlar; ta ki, kendileri de uzlaşmacı davransınlar![1]

10-13. Ayrıca **doğru söylediklerine dair** yemin edip duran aşağılık kimselere de asla boyun bükme! Bunun yanında, **insanlar arasında** laf taşıyan iftiracıya; hayra engel olana; haddi aşan günahkara; **ihtiraslarına esir olmuş** zorbaya ve **bütün** bunların ötesinde **hiç bir şeye hayrı olmayan** asalak kimseye[2] de **kesinlikle boyun bükme**!

14-15. **Şuna baksana**! **Fazlaca** servet ve evlat[3] sahibi oldu diye **kendini bir şey sanıyor.** Kendisine mesajlarımız okunduğunda, "Bunlar çağ dışı masallar!" diyor[4].

---

[1] Yani, "Senin temel inanç konularında ve ahlaki prensiplerde uzlaşmacı davranmanı, bu konularda taviz vermeni istiyorlar; sen böyle yaparsan, onlar da sana karşı aynı şekilde davranacaklar; sana muhalefet etmekten vazgeçecekler"

[2] Müfessirler ***zenim*** kelimesinin anlamıyla ilgili farklı şeyler söylemişlerdir. Bu kelime keçinin kulak memelerinin altında sallanan yumruları veya her iki gerdanı gösterir. Bu gerdanlar fizyolojik olarak bir fonksiyona sahip olmadıklarından ***zenim*** kelimesi "luzumsuz kimse" (veya şey) anlamında kullanılır; (**Tacu'l-Arus**) başka bir deyimle atıl veya faydasız şey. Bu nedenle, yukarıdaki bağlamda bu terimin sosyal anlamda tamamen faydasız bir kimseyi tanımladığını kabul etmek mantiki bir varsayım olur. (Bu yorum için bak: **Esed**)

[3] Geleneksel toplumlarda evlat sayısının çokluğu kişinin sayısal ve fiziksel gücünün simgesidir. Yani, "*ekonomik ve askeri gücüne güvenerek...*"

[4] Lafzen: "*dedi*"

16. Ama yakında Biz onun burnunu sürteceğiz.

17-18. Biz öylelerini, tıpkı –Allah'ın iradesini hesaba katmadan[5]- ağaçtaki meyveleri **ertesi** sabah mutlaka devşireceklerine yemin eden bahçe sahiplerini belaya uğrattığımız gibi belaya uğratacağız.

19-20. Nitekim onlar uykudayken, Rabbinin **yolladığı** bir musibet o **bahçeleri** sarıvermiş ve **ertesi** sabah **onların hepsi** kurumuş gitmişti.

21-22. Sabah olduğunda ise olanlardan habersiz olduklarından birbirlerine, "Haydin!" diye seslendiler, "Meyve toplamak istiyorsak, bahçemize erkenden gidelim!"

23-25. Sonra da, "**Sakın ha**! Bu gün hiçbir yoksulu yanımıza yaklaştırmayalım[6]!" diye birbirleriyle fısıldaşarak yola çıkıp, **bu söylediklerini** gerçekleştirmeye güç yetirebilecek bir edayla erkenden gittiler.

26-27. Ancak oraya vardıklarında, **onu tanınmaz bir halde görünce**, "Biz **galiba** yolu şaşırdık!" dediler; **ama işin gerçeğini anlayınca**, "**Sanırız durum** öyle değil!" dediler, "**Galiba** biz **bu ürünlerden** mahrum bırakıldık!"

28. İçlerinden en akl-ı selim olanı, "Ben size, Allah'ın sınırsız şanını yüceltmelisiniz, demedim mi?" dedi.

29. Onlar da, "Rabbimizin şanı gerçekten çok yücedir! İşin gerçeği biz çok zalim kimseleriz!" dediler.

30-32. Ardından birbirlerini suçlamaya başladılar; sonra da, "Biz bunu hak ettik[7]!" dediler, "Çünkü biz gerçekten çok fazla küstahlaşmıştık! **Ancak şu var ki**, belki de Rabbimiz bize daha iyisini bahşedecektir! **Tabi ki** biz **yine büyük bir** ümitle Rabbimize yöneleceğiz!"

33. İşte **dünyada** verilecek azap böyledir. Ahiretteki azap elbette daha da

سَنَسِمُهُۥ عَلَى ٱلْخُرْطُومِ ﴿١٦﴾ إِنَّا بَلَوْنَٰهُمْ كَمَا بَلَوْنَآ أَصْحَٰبَ ٱلْجَنَّةِ إِذْ
أَقْسَمُوا۟ لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَثْنُونَ ﴿١٨﴾ فَطَافَ عَلَيْهَا طَآئِفٌ
مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَٰٓئِمُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَٱلصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَتَنَادَوْا۟ مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾
أَنِ ٱغْدُوا۟ عَلَىٰ حَرْثِكُمْ إِن كُنتُمْ صَٰرِمِينَ ﴿٢٢﴾ فَٱنطَلَقُوا۟ وَهُمْ يَتَخَٰفَتُونَ ﴿٢٣﴾
أَن لَّا يَدْخُلَنَّهَا ٱلْيَوْمَ عَلَيْكُم مِّسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَغَدَوْا۟ عَلَىٰ حَرْدٍ قَٰدِرِينَ ﴿٢٥﴾
فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوٓا۟ إِنَّا لَضَآلُّونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ
أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا۟ سُبْحَٰنَ رَبِّنَآ إِنَّا كُنَّا ظَٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾
فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَٰوَمُونَ ﴿٣٠﴾ قَالُوا۟ يَٰوَيْلَنَآ إِنَّا كُنَّا طَٰغِينَ ﴿٣١﴾
عَسَىٰ رَبُّنَآ أَن يُبْدِلَنَا خَيْرًا مِّنْهَآ إِنَّآ إِلَىٰ رَبِّنَا رَٰغِبُونَ ﴿٣٢﴾ كَذَٰلِكَ ٱلْعَذَابُ
وَلَعَذَابُ ٱلْءَاخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا۟ يَعْلَمُونَ ﴿٣٣﴾ إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّٰتِ
ٱلنَّعِيمِ ﴿٣٤﴾ أَفَنَجْعَلُ ٱلْمُسْلِمِينَ كَٱلْمُجْرِمِينَ ﴿٣٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٣٦﴾
أَمْ لَكُمْ كِتَٰبٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٣٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٣٨﴾ أَمْ لَكُمْ
أَيْمَٰنٌ عَلَيْنَا بَٰلِغَةٌ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ ﴿٣٩﴾ سَلْهُمْ أَيُّهُم
بِذَٰلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَآءُ فَلْيَأْتُوا۟ بِشُرَكَآئِهِمْ إِن كَانُوا۟ صَٰدِقِينَ ﴿٤١﴾
يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى ٱلسُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾

şiddetli olacaktır. Keşke **bunu** bilseler!

34. **Buna karşılık, Allah'a kullukta** samimi olanları, Rablerinin katında nimetlerle dopdolu cennetler beklemektedir.

35. Biz hiç **Allah'a** teslim olanlara, suçlulara **davrandığımız** gibi davranır mıyız?

36-39. Size ne oluyor **böyle**! Neye dayanarak **böyle** hüküm veriyorsunuz?[8] Yoksa yanınızda **ilahi** bir kitap var da **bunları** ordan mı öğreniyorsunuz? İçinde aradığınız her şeyi bulabildiğiniz **ilahi bir kitaba mı sahipsiniz**? Yoksa verdiğiniz her hükmün **doğru** olacağına dair Kıyamet Gününe kadar Bizi bağlayacak bir teminat mı aldınız?

40-41. Sor bakalım onlara! Onlardan hangisi buna garanti verebilir? Yoksa **kendilerine teminat vermiş olan İlahlıkta Allah'a** ortak saydıkları kimseler mi var? Öyleyse **ne duruyorlar, İlahlıkta Allah'a** ortak saydıkları kimseleri getirsinler **buraya**! Eğer gerçekten sözünün eri kimselerse **bunlar, ispat etsinler bunu**!

42. O gün paçaları tutuşacak[9] ve onlar secde etmeye çağrılacaklar, ama o vakit **secde etmeye** güç yetiremeyecekler.

---

[5] Lafzen: "*yeminlerinde istisna etmeden*" yani "eğer Allah dilerse" diyerek bir kayıt koymadan mutlaka yapacaklarına dair yemin ettiler.

[6] Lafzen: "*yanımıza yaklaşmasın*" Bu üslup özelliği için bak: **Yusuf Sûresi: 9.** ayetin dipnotu

[7] Lafzen: "*Yazıklar olsun bize!*"

[8] Surenin baş tarafında müşriklerin Hz. Peygamber ve onun getirdiği mesaj hakkındaki yargılarına yapılan bir gönderme...

[9] Lafzen: "*baldır açıldığı zaman*" İşin zorlaştığı anlamında deyimsel bir ifade. (Bak: **Zemehşeri, Razi**)

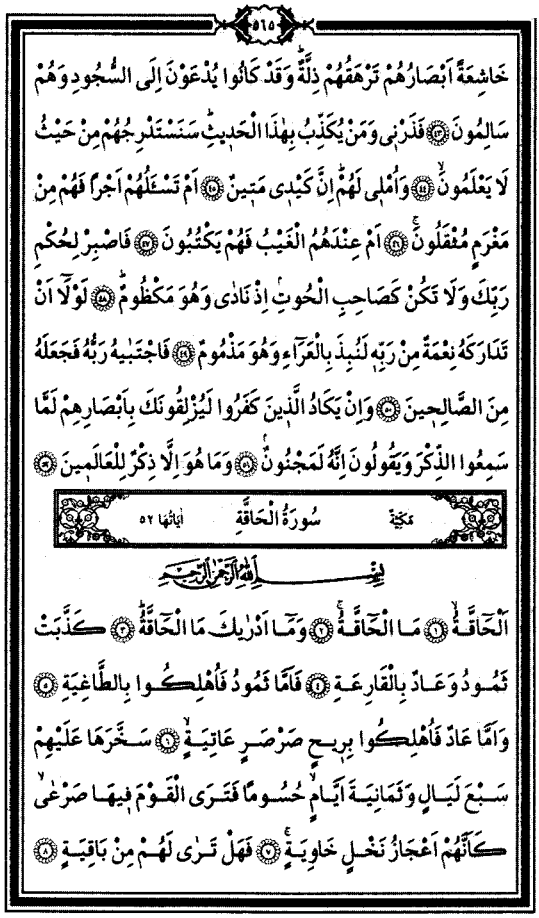

خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ
سَالِمُونَ ﴿٤٣﴾ فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبُ بِهَٰذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ
مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ
رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ لَوْلَا أَنْ
تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِنْ رَبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ
مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا
سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

مكية سُورَةُ الْحَاقَّةِ آياتها ٥٢

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الْحَاقَّةُ ﴿١﴾ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٢﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٣﴾ كَذَّبَتْ
ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾
وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ﴿٦﴾ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ
سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَىٰ
كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ ﴿٧﴾ فَهَلْ تَرَىٰ لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾

43. **O gün, onlar,** gözlerini korku bürüyecek ve rezil bir duruma düşecekler. Oysa vaktiyle, kendileri sapasağlam, **buna güç yetirebilecek durumda** iken de secde etmeye çağrılmışlardı, **ama o vakit buna yanaşmamışlardı.**

44. Bu yüzden, bu sözü[10] yalanlayanı sen Bana bırak! Onları, ne olup bittiğini anlayamayacakları bir şekilde adım adım **azaba** yaklaştıracağız.

45. Şimdilik onlara mühlet veriyorum ama **vakti gelince onların hesabını göreceğim. Şunu unutma ki,** benim planım son derece sağlamdır.

46. Yoksa **bu anlattıklarına karşılık** sen kendilerinden bir ücret istiyorsun da, bunun sonucu olarak onlar ağır bir borç altına gireceklerinden **mi korkuyorlar?**

47. Yoksa *gaybın*[11] bilgisine sahipler de, **her şeyi** kendileri mi belirliyor?

48-50. Her ne olursa olsun, sen Rabbinin verdiği karara sabret ve balık olayının kahramanı **Yunus**[12] gibi olma! Hani O, **önce** öfkeye kapılıp **görevini terketmiş, ama ardından pişman olarak bağışlanması için Bize** yalvarmıştı. Eğer ona Rabbinin rahmeti ulaşmamış olsaydı, kesinlikle kınanmış bir halde ıssız bir sahile atılmış olurdu. Ancak Rabbi onun duasını kabul etti ve onu erdemli kimselerin arasına kattı.

51-52. **Hakikati** inkâr edenler bu **ilahi** öğüdü işittiklerinde, "Bu **adam** delinin biri!" diyerek, **öfkelerinden** neredeyse seni gözleriyle devireceklerdi. Oysa bu **mesaj, Allah'ın** tüm insanlığa öğüdünden başka bir şey değildir.

HÂKKA SÛRESİ (69)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 52 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve Kıyametin kopuşunu ima eden "başa gelecek olan (felaket)" (hâkka) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Başa gelecek olan **felâket var ya!**

2. Nedir o başa gelecek olan **felâket, biliyor musun?**

3. Başa gelecek olan **felâketin** ne olduğunu sen nerden bileceksin ki?

4. **Vaktiyle** Ad ve Semud **kavmi,** o âni felâketi yalanlamışlardı.

5. Bu yüzden Semud **kavmi,** şiddetli bir yer sarsıntısıyla helak edildi.

6. Ad **kavminin** ise korkunç bir kasırga ile hesabı görüldü.

7. **Allah** o **kasırgayı** tam yedi gece sekiz gün onların başına musallat etti. Öyle **ki** o insanların **kökünden sökülmüş** hurma kütükleri gibi yere yığılıp kaldıklarını gözünde canlandırabilirsin.

8. **Bak bakalım şimdi!** Hiç onlardan geriye kalan bir iz görebiliyor musun?

---

10) Yani genel olarak İlahi mesajı, özel olarak ise Kıyamet haberini.

11) Duyu organları ile algılanamayan gerçekler...

12) Bak: **Enbiya: 87**'nin dipnotu

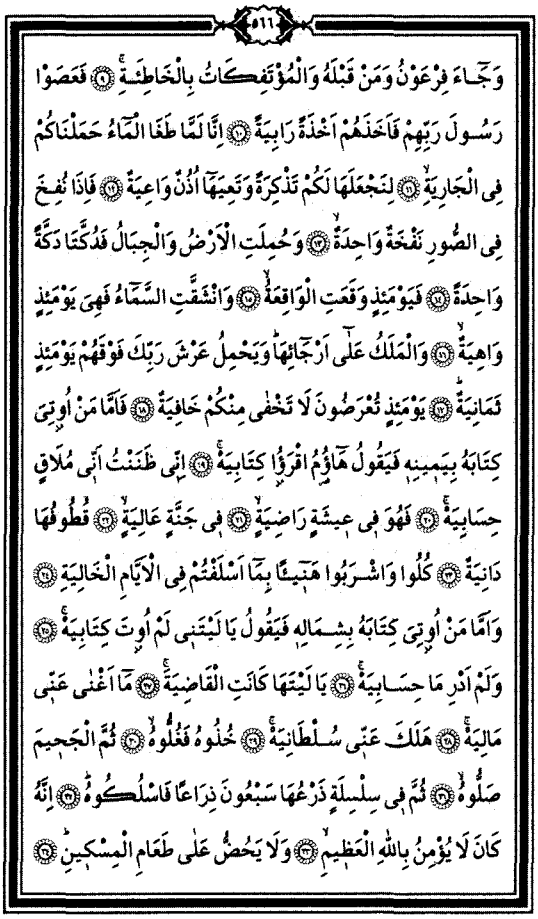
وَجَآءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَٰتُ بِالْخَاطِئَةِ ۝٩ فَعَصَوْا
رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَّابِيَةً ۝١٠ إِنَّا لَمَّا طَغَا الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ
فِي الْجَارِيَةِ ۝١١ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَآ أُذُنٌ وَاعِيَةٌ ۝١٢ فَإِذَا نُفِخَ
فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ۝١٣ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً
وَاحِدَةً ۝١٤ فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۝١٥ وَانشَقَّتِ السَّمَآءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ
وَاهِيَةٌ ۝١٦ وَالْمَلَكُ عَلَىٰ أَرْجَآئِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ
ثَمَانِيَةٌ ۝١٧ يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَىٰ مِنكُمْ خَافِيَةٌ ۝١٨ فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ
كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَآؤُمُ اقْرَءُوا كِتَابِيَهْ ۝١٩ إِنِّي ظَنَنتُ أَنِّي مُلَاقٍ
حِسَابِيَهْ ۝٢٠ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ ۝٢١ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۝٢٢ قُطُوفُهَا
دَانِيَةٌ ۝٢٣ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيٓـًٔا بِمَآ أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ۝٢٤
وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهْ ۝٢٥
وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ ۝٢٦ يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ ۝٢٧ مَآ أَغْنَىٰ عَنِّي
مَالِيَهْ ۝٢٨ هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيَهْ ۝٢٩ خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ۝٣٠ ثُمَّ الْجَحِيمَ
صَلُّوهُ ۝٣١ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ۝٣٢ إِنَّهُ
كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ۝٣٣ وَلَا يَحُضُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ ۝٣٤

9. Bir de Firavun **vardı;** ve ayrıca ondan önce **yaşamış** olanlarla, **işledikleri** günahlar yüzünden altüst olmuş **diğer** şehirlerin halkları...

10. İşte bunların hepsi Rablerinin elçilerine karşı gelmişlerdi. Bu yüzden **Allah** onları şiddetli bir şekilde cezalandırdı.

11. **Unutmayın ki, Nuh Tufanında** sular kabardığında Biz sizi gemiyle **güvenli bir yere** taşımıştık.

12. Biz bunu, sizin için **doğrudan** bir uyarı **olsun, ileride bunu** dinleyip anlayacak olanların **da** kulaklarına küpe olsun diye yaptık.

13-16. **Kıyamet** Borusuna bir kez üflendiği, yeryüzü ve dağlar yerinden oynatılıp bir anda parçalandığı **zaman var ya!** İşte o âni felaket bir anda gerçekleşecek ve gök parçalanacaktır. Çünkü o vakit **gökyüzü** çok dayanıksız olacaktır.

17-18. O vakit melekler **göklerin ve yerin enkazının** etrafında duracak. Ve onların da üzerinde olan Rabbinin arşını sekiz **melek** taşıyacak. O gün hepiniz hesaba çekileceksiniz ve hiçbir gizli **işiniz** Ona gizli kalmayacak.

19. Sicili sağ eline tutuşturulanlar "Gelin gelin! Şu sicilimi bir okuyun, **ne güzel şeyler bunlar**! Ben zaten **bir gün** hesabımın önüme konulacağını biliyordum!" diyecek.

21-24. Böylece kendisini, **yaptığı bütün iyiliklerin** meyvelerini kolayca toplayacağı yüce bir cennette, mutlu bir hayatın içinde bulacak. **O vakit onlara**, "Geçmiş günlerde ilerisi için yaptığınız **iyiliklere** karşılık olarak afiyetle yiyin, için!" **denilecek.**

25-29. Sicili sol eline tutuşturulanlara gelince; o da, "Eyvah!" diyecek, "Keşke bana sicilim hiç verilmeseydi! **Keşke** şu hesabımdan hiç haberdar olmasaydım! Keşke **şu ölüm her şeyi** sona erdirseydi! Sahip olduğum şeylerin bana bir yararı olmadı. Bütün gücümü ve kudretimi yitirdim."

30-34. **Daha sonra Allah meleklere emredecek:** "Tutun onu ve hemen bağlayın! Sonra da cehenneme sallayın gitsin! Sonra da uzunluğu yetmiş arşın olan bir zincire bağlayın! Çünkü o, Yüce Allah'a inanmıyordu. Yoksulu doyurmaya[1] önayak olmuyordu.

[1] *İtâmu'l-miskîn* (yoksulu doyurmak) yerine *taâmu'l-miskîn* (yoksulun **hakkı olan** yiyecek) kullanılmasında bir incelik vardır. Çünkü zenginin malında yoksulun hakkı vardır. (Bk. **Zariyat: 19**) Bunu vermek bir lütuf değil, bilakis hak sahibine hakkını vermektir. Burada zımnen, "Bırakın kendi malından onu doyurmayı, onun hakkı olan yiyeceğin verilmesine önayak bile olmuyordu." denilmektedir

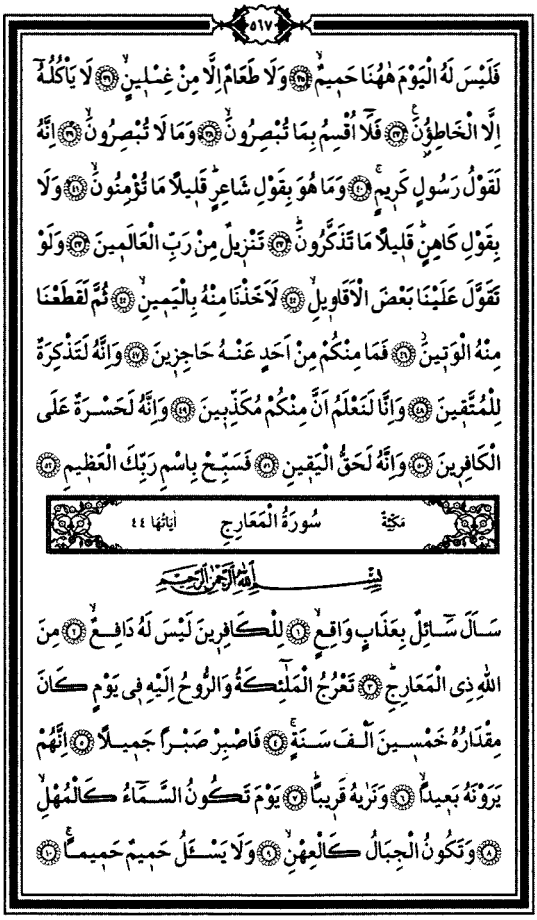
٥١٧

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هٰهُنَا حَمِيمٌ ۝ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ۝ لَا يَأْكُلُهُ
إِلَّا الْخَاطِئُونَ ۝ فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ۝ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ۝ إِنَّهُ
لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ ۝ وَلَا
بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ ۝ تَنْزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ وَلَوْ
تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ ۝ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ۝ ثُمَّ لَقَطَعْنَا
مِنْهُ الْوَتِينَ ۝ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ۝ وَإِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ
لِلْمُتَّقِينَ ۝ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ ۝ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى
الْكَافِرِينَ ۝ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ۝ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ۝

سُورَةُ الْمَعَارِجِ مَكِّيَّةٌ أياتها ٤٤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ۝ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ۝ مِنَ
اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ۝ تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ
مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ۝ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ۝ إِنَّهُمْ
يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ۝ وَنَرَاهُ قَرِيبًا ۝ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ
۝ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ۝ وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا ۝

35-37. Bu gün onun hiçbir dostu olmayacak. Yediği yalnızca pislik olacak. Onu günahkârlardan başkası yemeyecek."

38-47. **Bakın**! Gördüklerinize de, göremediklerinize de yemin ediyorum ki, o **Kuran** şerefli bir elçinin **getirdiği** bir sözdür! O, kesinlikle bir şair sözü değildir! Ancak, **buna** hiç inanmıyorsunuz?[2] O, asla bir kâhin sözü de değil! Ancak, **bunu** hiç düşünmüyorsunuz![3] **Bakın**! O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir. Eğer o **peygamber kendi** sözlerinden bazılarını Bize isnat etseydi, Biz onun gücünü, kuvvetini **elinden** alırdık. Sonra da onun can damarını koparıverirdik. O vakit içinizden hiç kimse buna engel olamazdı.

48-52. Gerçek şu **ki**, bu **Kuran**, Allah'a kullukta samimi olan herkes için bir öğüttür. **Bakın**! Biz içinizden onu yalanlayacak olanların bulunduğunu biliyoruz. Ama bu **yalanlama**, **Allah'ın Kitabının doğruluğunu** inkâr edenler için tam bir pişmanlık kaynağı olacaktır. Bu kesinlikle **böyle** olacak![4] Bu yüzden sen, Rabbinin adını övgüyle yüceltmeye devam et!

MEÂRİC SÛRESİ (70)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 44 ayettir. Adını, 3. ayette geçen ve Allah'a yükselmenin pek çok yolu olduğuna işaret eden "meâric" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Birisi, başa gelecek azabı soruyor[1]; kâfirlerin **başına gelecek azabı**... **Evet**, **o gelecek ve** kimse onu engelleyemeyecek.

3-5. **Çünkü o**, Allah'tan **gelecek**; **katına** yükselmenin birçok yolu olan **Allah'tan**... Melekler ve Cebrail[2] Ona **bir günde** yükselirler; uzunluğu elli bin yıl olan bir günde... Bu yüzden sen **zorluklara** en güzel şekilde sabret!

6-7. Gerçi onlar **o azabı** çok uzak **bir ihtimal** olarak görüyorlar, ama Biz onu çok yakın görüyoruz.

8-9. O gün gök, erimiş maden gibi olacak; dağlar, savrulmuş yüne dönecek.

10. **O gün** dost dostun **halini** sormayacak.

---

[2] Bu ibarenin üç farklı anlamının olması mümkündür. (Bak: Bakara 88'in dipnotu) Biz burada, Kisai'nin tercih ettiği "Onlar asla inanmazlar" şeklindeki anlamın bağlama daha uygun olduğunu düşünerek çeviriyi bu şekilde yaptık.

[3] Bu kalıbı bu şekilde çevirmemiz konusunda bak: Hakka: 41'in dipnotu ve Bakara:88'in dipnotu)

[4] Veya, "*Bu vahiy mutlak bir hakikattir.*"

[1] Lafzen: "*sordu*"

[2] Bir görüşe göre Ruh ile kastedilen Cebrail'dir.

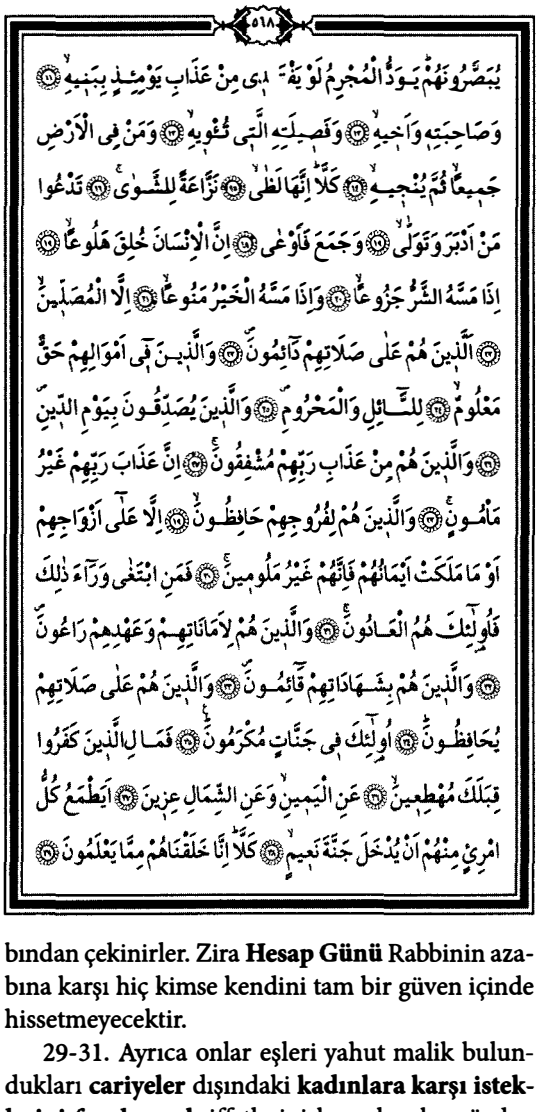
٥١٨

يُبَصَّرُونَهُمْ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ ۝
وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ ۝ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ ۝ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ۝ كَلَّا إِنَّهَا لَظَىٰ ۝ نَزَّاعَةً لِلشَّوَىٰ ۝ تَدْعُوا
مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّىٰ ۝ وَجَمَعَ فَأَوْعَىٰ ۝ إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا ۝
إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۝ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ۝ إِلَّا الْمُصَلِّينَ
۝ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ۝ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ
مَعْلُومٌ ۝ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ۝ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ
۝ وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ ۝ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ
مَأْمُونٍ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ۝ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ
أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ۝ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ
۝ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ ۝ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ
يُحَافِظُونَ ۝ أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُكْرَمُونَ ۝ فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا
قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ ۝ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ۝ أَيَطْمَعُ كُلُّ
امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ۝ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ ۝

11-14. Birbirleriyle yüzleştirilecekler; fakat her suçlu o gün – **eğer mümkün olsa** - çocuklarını, eşini ve kardeşini, kendisini himaye etmiş tüm akrabalarını ve yeryüzündeki herkesi feda ederek kendini kurtarmak isteyecek.

15-18. Ama **bu asla mümkün** olmayacak! **O gün onu bekleyen tek şey** alev saçan bir ateş olacak; derileri kavuran; **hakikate** sırtını dönüp **bundan** yüz çevirenle, **servet** biriktirip **kimseye hakkını** vermeyeni **kendine** çeken **bir ateş**...

19-21. İnsanoğlu gerçekten çok bencil yaratılmıştır; başına kötü bir şey geldiğinde hemen sızlanmaya başlar; ama bir imkâna kavuştuğunda **bencilce sahiplenerek ondan kimseyi** faydalandırmaz.

22-28. Ancak, özen göstererek namaz kılmayı sürdüren kimseler böyle değildir; zira onlar mallarında, dilenmek zorunda kalanlarla **yardıma** muhtaç olanların da belli bir hakkı olduğunu **kabul ederler. Çünkü**[3] Hesap Gününün **gerçek olduğunu** tasdik ederler ve Rablerinin azabından çekinirler. Zira **Hesap Günü** Rabbinin azabına karşı hiç kimse kendini tam bir güven içinde hissetmeyecektir.

29-31. Ayrıca onlar eşleri yahut malik bulundukları **cariyeler** dışındaki **kadınlara karşı isteklerini frenleyerek** iffetlerini korurlar; bu yüzden de herhangi bir kınamaya maruz kalmazlar. Her kim bunların dışında **davranmak** isterse, işte onlar gerçekten haddi aşmış olur.

32-35. Ve bir de onlar, ahde **vefa gösterip**, emanete riayet ederler; şahitliği dosdoğru yaparlar ve namazlarına özen gösterirler. İşte böyle kimseler cennette ağırlanacaktır.

36-37. Şimdi[4] bu inkârcılara ne oldu da sağdan – soldan, **her taraftan** grup grup korku ve endişeyle sana doğru koşuşturuyorlar?

38-39. Yoksa onlar nimetlerle dolu cennete girmeyi falan mı umuyorlar[5]? Yoo! Asla **öyle bir şey olmayacak**. Zaten onlar **o** bildikleri şeyden[6] yaratıldılar.

---

3) Lafzen: "Ve **ayrıca** onlar"

4) Öte dünyada, kâfirlerin düşeceği duruma bir atıf.

5) Lafzen: "*onların her biri .... umuyor*"

6) Muhtemelen, yukarda geçen insanın tatminsiz, bencil ve sızlanmaya yatkın karakterine bir atıf.

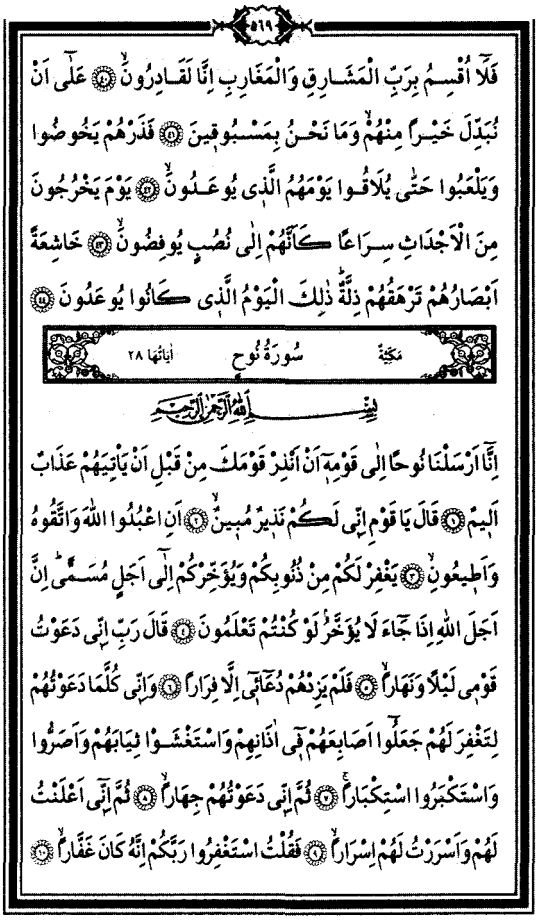

فَلَآ أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ۝ عَلَىٰ أَن نُّبَدِّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ۝ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ۝ يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِضُونَ ۝ خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَٰلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ۝

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ نُوحٍ آياتها ٢٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ ۝ أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ ۝ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ ۖ لَوْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ۝ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا ۝ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا ۝ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ۝ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا ۝ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ۝

40-41. Yoo! **Gerçekten durum bildikleri gibi değil!** Tüm gündoğumu noktalarının ve tüm günbatımı noktalarının Rabbine yemin olsun ki, onları kendilerinden daha hayırlı birileriyle değiştirmeye kesinlikle gücümüz yeter! **Bu konuda** kimse Bizden önde olamaz!

42-44. Bırak onları, kendilerine vadedilen güne kadar **oyuna ve eğlenceye** dalıp, oyalanıp dursunlar! **Diriliş Günü geldiğinde,** onların hepsi sanki **yarıştaki** hedef noktasına ulaşmak istiyorlarmışçasına kabirlerinden fırlayıp çıkacaklar; hem de gözlerini korku bürümüş ve yüzlerinde derin bir utanç olduğu halde... İşte onlara vadedilen gün böyle bir gündür.

NUH SÛRESİ (71)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 28 ayettir. Adını, surenin içeriğinde anlatılan Nuh peygamber kıssasından almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. "Kendilerine can yakıcı bir azap gelmeden önce kavmini uyar!" diye Nuh'u kavmine göndermiştik.

3-4. Nuh "Ey Kavmim!" demişti, "Ben size gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım! Allah'a kulluk edin, Ona karşı sorumluluk bilinciyle davranın ve bana itaat edin; **ve böylece** O da günahlarınızdan dolayı sizi bağışlasın ve size belli bir vakte kadar süre tanısın. Çünkü Allah'ın belirlediği vakit tamam olduğunda ertelenmez. Keşke bilseniz!"

5-7. **Ama onlar Nuh'u dinlemediler.** Bunun üzerine Nuh "Rabbim!" dedi, "Ben soydaşlarımı gece gündüz demedim **hakikate** çağırdım. Ancak benim bu davetimin, onların **benden** daha da uzaklaşmalarını sağlamaktan başka bir etkisi olmadı. Öyle ki, onları her ne zaman Senin bağışlaman için **imana** davet ettiysem **duymamak için** parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler; iyice kibirlenerek inatla direndiler."

8-10. Nitekim onları açık açık **hakikate** çağırdım. Gün oldu **bunu,** herkesin **duyacağı şekilde** açıkça ilan ettim. Gün oldu gizli gizli anlattım. Dedim ki: **Gelin,** Rabbinizden bağışlanma dileyin! Çünkü O çok bağışlayıcıdır.

يُرْسِلِ السَّمَآءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ۝ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ
وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ۝ مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ
وَقَارًا ۝ وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ۝ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ
سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا ۝ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ
سِرَاجًا ۝ وَاللَّهُ أَنْبَتَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ۝ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا
وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا ۝ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا ۝
لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا ۝ قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي
وَاتَّبَعُوا مَنْ لَمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا ۝ وَمَكَرُوا مَكْرًا
كُبَّارًا ۝ وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا
يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا ۝ وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ
إِلَّا ضَلَالًا ۝ مِمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأُدْخِلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا
لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا ۝ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ
مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا ۝ إِنَّكَ إِنْ تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا
إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا ۝ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ
مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ۝

11-12. **Böyle yapın ki**, size gökten bol bol yağmur yağdırsın; mallarınızı ve çocuklarınızı çoğaltsın; sizin için bahçeler var etsin; nehirler var etsin.

13-20. **Ey kavmim**! Size ne oluyor da Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz. Oysa O sizi pek çok merhaleden geçirerek yarattı. Allah'ın, yedi kat göğü nasıl tabakalar halinde yarattığını görmüyor musunuz? Ay'ı **nasıl da** orada bir ışık **yumağı** kıldığını? Aynı şekilde, Güneşi **nasıl** lamba yaptığını? **Düşünsenize**! Sizi **tıpkı** bir bitki **gibi** yerden bitiren[1] de Allah'tır. Sonra **toprağa** geri döndürecek ve ardından oradan geri çıkaracak. Orada geniş yollar / geçitler açabilmeniz için yeryüzünü önünüze seren[2] de Allah'tır."

21-24. **Ama onlar Nuh'u dinlemediler. Bunun üzerine** Nuh "Rabbim!" diye yalvardı, "Bunlar bana baş kaldırdılar; malının ve çocuklarının **çokluğuna** güvenerek azgınlaşan bir adama uydular. Birbirinden etkili[3] komplolar kurdular ve **insanlara** "Sakın ha ilahlarınızı terk etmeyin; *Ved*, *Suva'*, *Yegus*, *Yauk* ve *Nesr* 'den asla vazgeçmeyin" dediler. Böylece çoklarını saptırdılar. **Rabbim**, Sen de zalimlerin sapıklığını artır!"

25. **Biz de Nuh'un duasını kabul ettik ve böylece** onlar günahları yüzünden boğulup gittiler. Sonra da ateşe sokuldular. Allah'ın dışında kendilerine yardım edebilecek kimse olmadığını da gördüler.

26-28. Nitekim o vakit Nuh "Rabbim!" diye **yalvarmıştı**, "Yeryüzünde hiçbir kâfir bırakma! Eğer onları **öylece** bırakırsan, kullarını saptırmayı sürdürürler ve **olsa olsa** kâfir ve günahkâr **olacak** çocuklar doğururlar. Rabbim! Beni, anamı – babamı, iman etmiş olarak evime sığınanı, kısacası tüm mümin erkek ve kadınları koru! Zalimleri ise tam anlamıyla kahret!" **Biz de Nuh'un duasını kabul ettik ve onları kahrettik.**

[1] Yani, topraktan yaratan...
[2] Lafzen: "*Sizin için yayan*"
[3] lafzen: "*Büyük*"

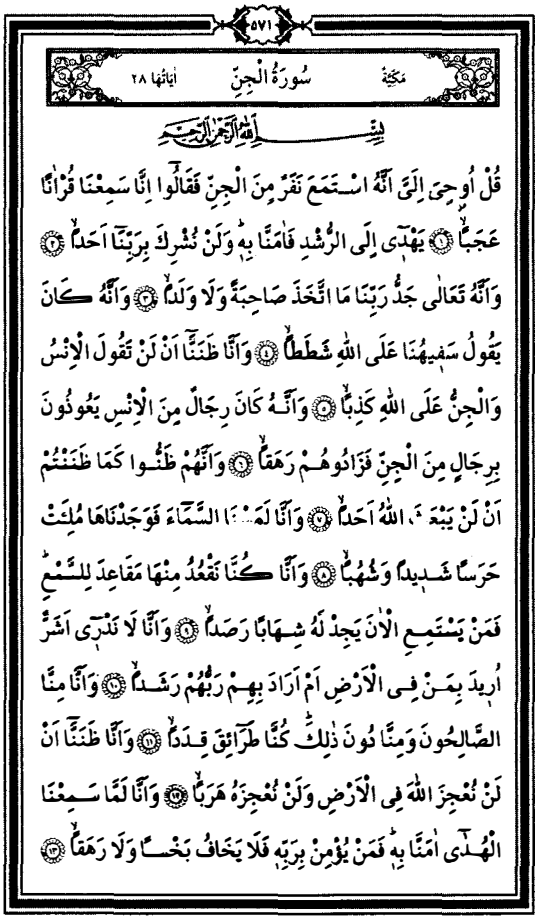
٥٧١
مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الْجِنِّ آيَاتُهَا ٢٨
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا
عَجَبًا ۝ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ ۖ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا ۝
وَأَنَّهُ تَعَالَىٰ جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا ۝ وَأَنَّهُ كَانَ
يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا ۝ وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ تَقُولَ الْإِنْسُ
وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ۝ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ
بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا ۝ وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ
أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا ۝ وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ
حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا ۝ وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ
فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَصَدًا ۝ وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ
أُرِيدَ بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ۝ وَأَنَّا مِنَّا
الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ ۖ كُنَّا طَرَائِقَ قِدَدًا ۝ وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ
لَنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا ۝ وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا
الْهُدَىٰ آمَنَّا بِهِ ۖ فَمَنْ يُؤْمِنْ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا ۝

CİNN SÛRESİ (72)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 28 ayettir. Adını, suredeki cinlerle ilgili anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. De ki: Bana cinlerden bir grubun Kuran'ı dinleyip ardından şöyle dedikleri vahyedildi: Biz, doğruyu gösteren harikulade bir vahiy[1] dinledik. Bu yüzden ona inandık. Artık Rabbimize hiçbir şeyi denk tutmayacağız.

3. Kuşkusuz Rabbimizin şanı yücedir. Onun ne **hayat** arkadaşı olmuştur ne de çocuğu.

4. Şu bizim beyinsiz[2] var ya, meğer Allah hakkında yakışıksız şeyler söylüyormuş.

5. Oysa biz, insanlar ve cinler Allah hakkında asla asılsız şeyler söylemezler sanmıştık.

6. Meğer bazı insanlar bazı cinlerin **kanatları altına** sığınmışlar; bunlar da onları daha azgın hale getirmişler.

7. Onlar da - tıpkı sizin gibi - Allah, hiç kimseyi **peygamber olarak** göndermez sanıyorlar.

8. Biz göğe çıkmak istedik ama orayı güçlü bekçiler ve **parlak ışıklarla** dolu bulduk.

9. Biz – **önceleri** - gökteki **konuşmaları** dinleyebileceğimiz yerlerde oturur beklerdik; artık kim dinlemeye kalkışırsa **karşısında kendini** gözetleyen parlak bir ışık buluyor.

10. Acaba bununla yeryüzündekilere bir kötülük mü edilmiş oluyor, yoksa Rableri onlara bir iyilik mi yapmak istiyor, doğrusu pek anlayamadık!

11. İşin gerçeği, bizim iyi olanlarımız da var, **iyi** olmayanlarımız da! Biz farklı farklı yollar tuttuk.

12. Ve şunu çok iyi anladık ki, ne yeryüzünde Allah'a karşı koymamız mümkün, ne de Onun elinden kurtulmamız!

13. Dolayısıyla biz, doğru yolu gösteren **Kuran**'ı dinleyince hemencecik ona iman ettik. Çünkü kim Rabbine iman ederse, o, hakkının yenilmesinden ve haksızlığa uğramaktan endişe etmez.

---

[1] Lafzen: "*Kur'an*"

[2] Yani, İblis

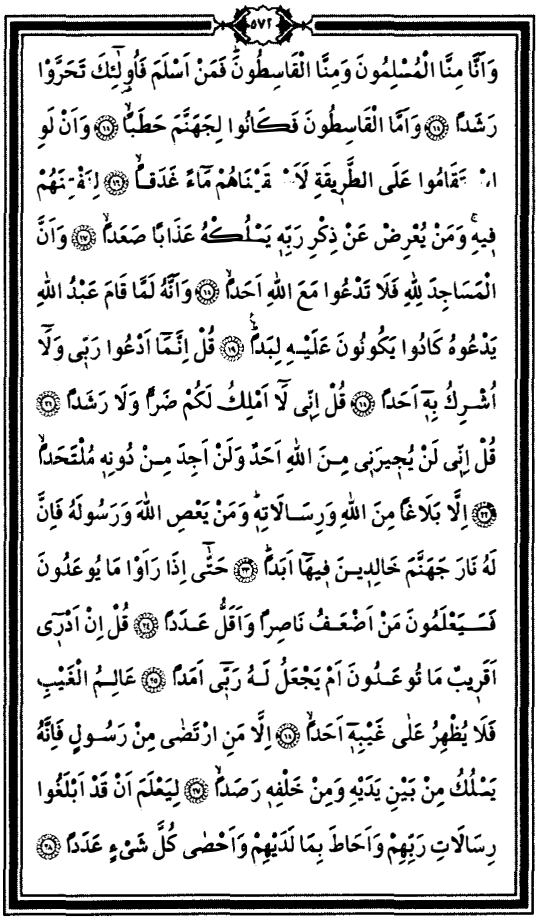
٥٧٢
وَاَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ ۖ فَمَنْ اَسْلَمَ فَاُولٰٓئِكَ تَحَرَّوْا
رَشَدًا ۝ وَاَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ۝ وَاَنْ لَوِ
اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَاَسْقَيْنٰهُمْ مَّاۤءً غَدَقًا ۝ لِّنَفْتِنَهُمْ
فِيهِ ۚ وَمَنْ يُّعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهٖ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ۝ وَاَنَّ
الْمَسَاجِدَ لِلّٰهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللّٰهِ اَحَدًا ۝ وَاَنَّهٗ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللّٰهِ
يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ۝ قُلْ اِنَّمَاۤ اَدْعُوا رَبِّى وَلَاۤ
اُشْرِكُ بِهٖۤ اَحَدًا ۝ قُلْ اِنِّى لَاۤ اَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَّلَا رَشَدًا ۝
قُلْ اِنِّى لَنْ يُّجِيرَنِى مِنَ اللّٰهِ اَحَدٌ وَّلَنْ اَجِدَ مِنْ دُونِهٖ مُلْتَحَدًا ۝
اِلَّا بَلَاغًا مِّنَ اللّٰهِ وَرِسٰلٰتِهٖ ۚ وَمَنْ يَّعْصِ اللّٰهَ وَرَسُولَهٗ فَاِنَّ
لَهٗ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَاۤ اَبَدًا ۝ حَتّٰۤى اِذَا رَاَوْا مَا يُوعَدُونَ
فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ اَضْعَفُ نَاصِرًا وَّاَقَلُّ عَدَدًا ۝ قُلْ اِنْ اَدْرِى
اَقَرِيبٌ مَّا تُوعَدُونَ اَمْ يَجْعَلُ لَهٗ رَبِّىٓ اَمَدًا ۝ عٰلِمُ الْغَيْبِ
فَلَا يُظْهِرُ عَلٰى غَيْبِهٖۤ اَحَدًا ۝ اِلَّا مَنِ ارْتَضٰى مِنْ رَّسُولٍ فَاِنَّهٗ
يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهٖ رَصَدًا ۝ لِّيَعْلَمَ اَنْ قَدْ اَبْلَغُوا
رِسٰلٰتِ رَبِّهِمْ وَاَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَاَحْصٰى كُلَّ شَىْءٍ عَدَدًا ۝

14-15. Bizden, Müslüman olanlar da oldu, **imandan** yüz çevirenler de! Müslüman olanlar elbette ki doğruya yönelmişlerdir. **İmandan** yüz çevirenler ise cehenneme yakıt olacaklardır.

16-17. **İşte böyle!** Şayet onlar **hak** yolda yürümeyi sürdürselerdi, Biz de kendilerine - denemek için[3] - bol bol rızk[4] verirdik.[5] **Evet, öyle işte!** Kim Rabbini anmaktan yüz çevirirse, **Rabbi** onu **şiddeti** gittikçe artan bir azaba sürükler.

18. Kuşkusuz bütün mescitler Allah'ındır. Allah'ın yanısıra başka bir kimseye kulluk etmeyin!

19. Allah'ın kulu **olan peygamber - doğal olarak - sadece** Ona kulluk etmeye kalkışınca, neredeyse bütün **müşrikler** onun üzerine çullanacaklardı.

20. De ki: Ben sadece Rabbime kulluk ediyorum ve Ona hiç kimseyi denk görmüyorum!

21. De ki: Benim ne size zarar vermeye gücüm yeter; ne de **sizi,** iyiyi kötüyü ayırt etmenizi sağlayacak bir bilinçle donatmaya!

22-24. De ki: Şayet **ben,** Allah'tan **gelen mesajı size** duyurmanın ve Onun **verdiği** elçilik görevini **yerine getirmenin dışında bir şey yaparsam** Beni Allah'ın azabından kimse kurtaramaz; Ondan başka sığınacak kimse de bulamam! Artık her kim Allah'a ve peygamberine başkaldırırsa, **şunu bilsin ki,** kesinlikle onun payına içerisinde ebediyen kalacağı cehennem ateşi düşecektir; öyle ki, kendilerine vadedilen azabı gördüklerinde, kimin yardımcısının daha zayıf ve daha az sayıda olduğunu anlayacaklar.

25-28. De ki: Size vadedilen **azap** çok mu yakın, yoksa Rabbim onunla **aranıza** uzun bir süre mi koydu, bunu bilemem! Gaybı bilen **Odur.** O, Kendi **bildiği** gaybi bilgileri[6] – razı olduğu herhangi bir peygamberin dışında – hiç kimseye açıklamaz. Ve bu yüzden de, **o peygamberin** önüne ve arkasına **onu** gözetip kollayacak **melekler** koyar. **Bunu - sırf – o Peygamber, bütün peygamberlerin** Rablerinin **yüklediği** peygamberlik görevini **böyle** yerine getirdiklerini bilsin[7] diye **yapar.**[8] **Gerçekten de O,** onların sahip oldukları her şeyi **ilmiyle** kuşatır ve her şeyi inceden inceye hesaplar.

---

[3] Bakalım şükür mü edecekler, yoksa nankörlük mü yapacaklar diye...

[4] Lafzen: "*su*"

[5] Veya: "*Şayet onlar **hak** yolda yürümeyi sürdürürlerse Biz de kendilerine -denemek için- bol bol rızık veririz.*"

[6] ***Gayb*** için bak: Bakara:3. ayetin ilk dipnotu

[7] Bir başka kıraate göre meçhul olarak ***liyu'lime*** (*bilinsin diye*) şeklinde okunmuştur.

[8] Bu son cümle, **Razi**'nin **Katade** ve **Mukatil b. Süleyman**'dan naklettiği görüş dikkate alınarak çevrilmiştir.

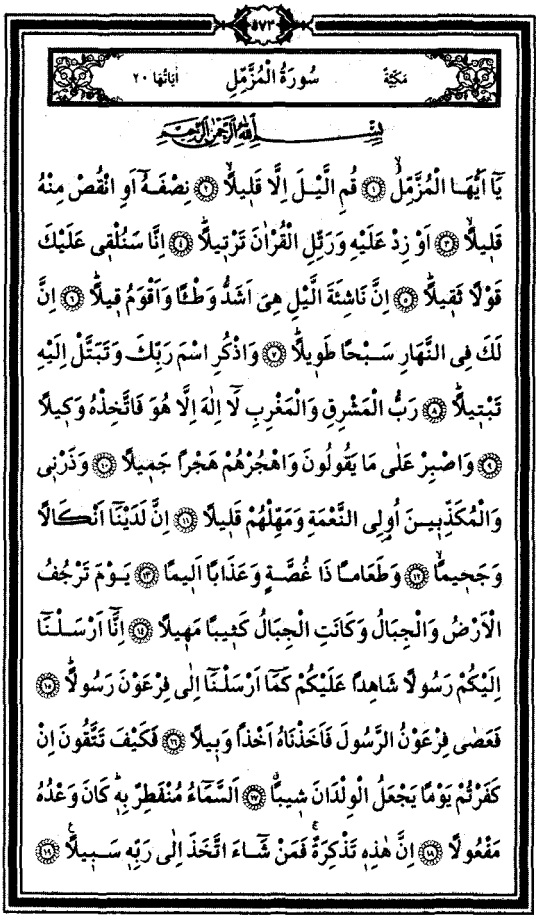
سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ مكية آياتها ٢٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ ۝ قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا ۝ نِّصْفَهُ أَوِ انقُصْ مِنْهُ
قَلِيلًا ۝ أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا ۝ إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ
قَوْلًا ثَقِيلًا ۝ إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْئًا وَأَقْوَمُ قِيلًا ۝ إِنَّ
لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا ۝ وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ
تَبْتِيلًا ۝ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا
۝ وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ۝ وَذَرْنِي
وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ۝ إِنَّ لَدَيْنَا أَنكَالًا
وَجَحِيمًا ۝ وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ۝ يَوْمَ تَرْجُفُ
الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا ۝ إِنَّا أَرْسَلْنَا
إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ۝
فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ۝ فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن
كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا ۝ السَّمَاءُ مُنفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ
مَفْعُولًا ۝ إِنَّ هَٰذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَن شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ۝

MÜZZEMMİL SÛRESİ (73)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 20 ayettir. Adını, 1. ayetteki "örtünüp bürünen" anlamına gelen "müzzemmil" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-5. Ey örtünüp bürünen![1] Gecenin bir bölümünde **ibadet için** kalk! Yarısı kadar **olabilir**... Veya yarısından biraz daha azalt... Yahut biraz artır bu **süreyi** ve düşüne düşüne Kuran oku! Zira Biz sana ağır bir sorumluluk yükleyeceğiz.

6-9. Elbette ki, geceleyin kalkmak tefekkür için daha uygundur; okunan ayetler **insanı** daha çok etkiler.[2] Çünkü gündüz seni meşgul eden yığınla iş vardır! Rabbinin adını an ve bütünüyle Ona yönel! Doğunun ve batının Rabbi **Odur**! Ondan başka İlah yoktur. Bu yüzden **sadece** Onu vekil edin!

10-11. Onların söylediklerine sabret ve güzellikle uzaklaş onlardan! **Seni** yalancılıkla itham eden o servet sahiplerini Bana bırak! Onlara **şimdilik** biraz süre tanı!

12-13. O Gün Biz - **günahkârları cezalandırmak için** – demirden kelepçeler, alev alev yanan cehennem ateşi, boğazı yırtacak berbat yiyecekler ve dayanılmaz acılar verecek bir azap hazırladık.

14. **Evet**, gün gelecek, yeryüzü ve dağlar şiddetle sarsılacak, **koca**man dağlar toz yığını haline gelecek.

15-16. Tıpkı Firavun'a peygamber gönderdiğimiz gibi, size de, hakkınızda şahitlik edecek bir peygamber gönderdik. Ancak - **o vakit** - Firavun o peygambere karşı gelmiş, Biz de feci bir şekilde onun **canını** almıştık.

17-18. Eğer **hep böyle** inkâr etmeyi sürdürürseniz, çocukları **bile** ihtiyarlatacak **o** Gün **geldiğinde** nasıl korunacaksınız? Nitekim o **Gün'ün dehşetinden** gök yarılır. Allah'ın vadi **her halükarda** gerçekleşir.

19. İşte bu bir uyarıdır. Artık isteyen Rabbine götüren yolu izler; **isteyen de cehenneme götüren yolu**!

---

[1] *Müzzemmil* (örtünüp bürünen) kelimesi bir sonraki sure olan *Müddessir* (örtüye bürünen) ile benzer anlamlara gelmektedir. *Ya eyyühel Müzzemmil* (Ey örtüye bürünen) hitabı, muhtemelen, ilk vahyin ardından içe kapanan Hz. Peygamberin bu durumuna işaret etmektedir.

[2] Lafzen: "*söz daha çok etkiler*"

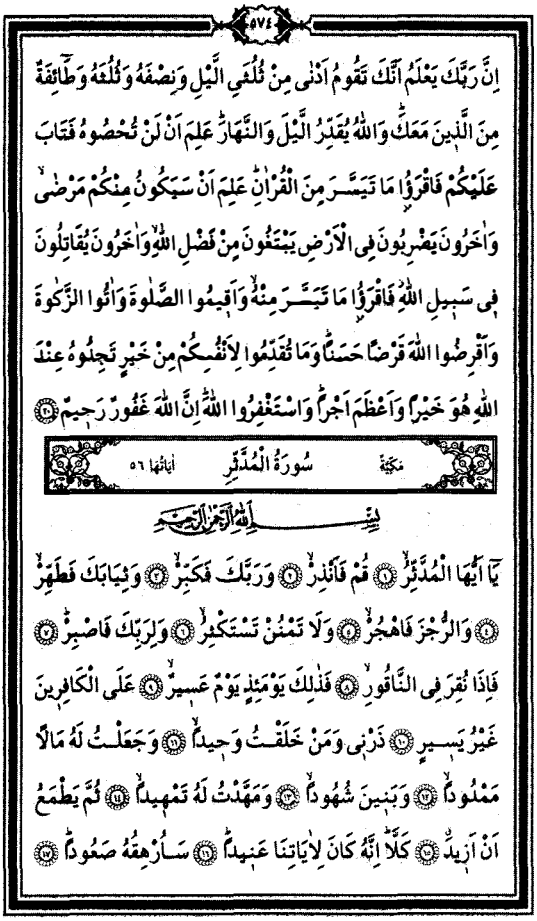
٧٣
إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثَيِ ٱلَّيْلِ وَنِصْفَهُۥ وَثُلُثَهُۥ وَطَآئِفَةٌ
مِّنَ ٱلَّذِينَ مَعَكَ ۚ وَٱللَّهُ يُقَدِّرُ ٱلَّيْلَ وَٱلنَّهَارَ ۚ عَلِمَ أَن لَّن تُحْصُوهُ فَتَابَ
عَلَيْكُمْ ۖ فَٱقْرَءُوا۟ مَا تَيَسَّرَ مِنَ ٱلْقُرْءَانِ ۚ عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَّرْضَىٰ ۙ
وَءَاخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِى ٱلْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ ٱللَّهِ ۙ وَءَاخَرُونَ يُقَٰتِلُونَ
فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ ۖ فَٱقْرَءُوا۟ مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ ۚ وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ
وَأَقْرِضُوا۟ ٱللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا ۚ وَمَا تُقَدِّمُوا۟ لِأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ
ٱللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا ۚ وَٱسْتَغْفِرُوا۟ ٱللَّهَ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝

سُورَةُ الْمُدَّثِّرِ مكية آياتها ٥٦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۝ قُمْ فَأَنذِرْ ۝ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ ۝ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ
۝ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ ۝ وَلَا تَمْنُن تَسْتَكْثِرُ ۝ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ۝
فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ ۝ فَذَٰلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ ۝ عَلَى الْكَافِرِينَ
غَيْرُ يَسِيرٍ ۝ ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ۝ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا
مَّمْدُودًا ۝ وَبَنِينَ شُهُودًا ۝ وَمَهَّدتُّ لَهُ تَمْهِيدًا ۝ ثُمَّ يَطْمَعُ
أَنْ أَزِيدَ ۝ كَلَّا ۖ إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا ۝ سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا ۝

Mekke döneminde nazil olmuştur. 56 ayettir. Adını, 1. ayetteki "örtüye bürünen" anlamına gelen "müddessir" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-10. Ey örtüye bürünmüş olan![1] Kalk ve uyar **insanları**! Rabbinin **adını** yücelt! Benliğini arındır! Kötülükten uzak dur! Verdiğini çok görerek **kimseyi** minnet altında bırakma! Rabbin için zorluklara göğüs ger! Çünkü **Kıyamet** Borusuna üflendiği Gün **var ya**, gerçekten o Gün çok çetin bir gün olacaktır. Kâfirlere hiç de kolay olmayacaktır!

11-17. Kendisini bir başına yarattığım, pek çok mal ile göze çarpan çocuklar verdiğim, her tür imkânı önüne serdiğim o adamı Bana bırak! **Şuna baksana**! **Bir de kalkmış, açgözlülükle**, daha fazla vermemi istiyor! Hiç heveslenmesin! Çünkü o mesajlarımıza karşı çok inatçı davrandı. Ben onu sarp bir yokuşa süreceğim.

20. Rabbin elbette senin - ve seninle birlikte müminlerden bir grubun - **gecenin** bazen üçte ikisini, bazen yarısını ve bazen de üçte birini **ibadetle geçirmek için** kalktığını biliyor. Geceyi de gündüzü de belirleyen Allah'tır. O - bunu sürdüremeyeceğinizi bildiği için - sizi bundan muaf tuttu. Bu yüzden **geceleyin namazda** Kur'an'dan **sizi** zorlamayacak kadar **ayet** okuyun. Ayrıca Allah, içinizden hastalananlar olacağını, **sizden** kimilerinin Allah'ın lütfunu aramak için yeryüzünde yolculuğa çıkacağını, kimilerinin de Allah yolunda savaşa çıkacağını bilmektedir. Böylesi durumlarda **Kur'an**'dan kolayca **okuyabildiğiniz** yerleri okuyun! Namazınızı kılın, zekatınızı verin ve Allah **için kullarına** güzellikle borç verin. Kendiniz için önceden ne iyilik yaparsanız, onu Allah katında bulursunuz. Böylesi sizin için daha hayırlıdır ve **bunun** daha çok sevabı vardır. Allah'tan bağışlanma dileyin. Çünkü Allah **kullarına karşı** çok bağışlayıcıdır çok merhametlidir.

MÜDDESSİR SÛRESİ (74)

[1] *Müddessir* kelimesi "herhangi bir şeyi örtünen", "herhangi bir şeye bürünen" anlamına gelir. Müfessirlerin çoğu, bunu lafzi anlamıyla anlamışlar ve bunun, vahyin başlangıcı sırasında Hz. Peygamber'in eve gelerek üzerine bir şeyler örtülmesini istemesi ile ilgili olaya işaret ettiğini söylemişlerdir. Ancak Razi, bu hitap ile mecazi olarak Hz. Peygamberin içerisinde bulunduğu yalnızlığa işaret ediliyor olabileceğini söylemektedir. (Bak: **Razi**)

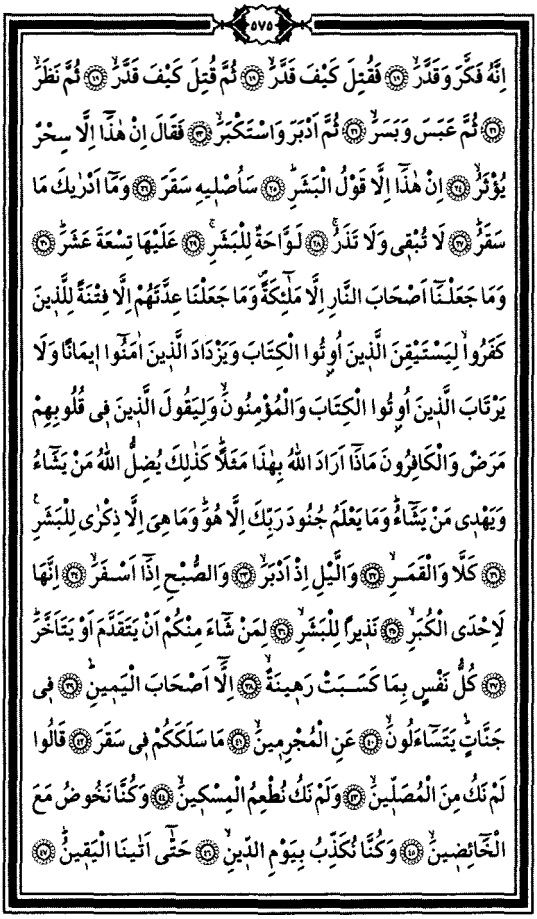

إِنَّهُۥ فَكَّرَ وَقَدَّرَ ۝ فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۝ ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ ۝ ثُمَّ نَظَرَ
۝ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ۝ ثُمَّ أَدْبَرَ وَٱسْتَكْبَرَ ۝ فَقَالَ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ
يُؤْثَرُ ۝ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا قَوْلُ ٱلْبَشَرِ ۝ سَأُصْلِيهِ سَقَرَ ۝ وَمَآ أَدْرَىٰكَ مَا
سَقَرُ ۝ لَا تُبْقِى وَلَا تَذَرُ ۝ لَوَّاحَةٌ لِّلْبَشَرِ ۝ عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ۝
وَمَا جَعَلْنَآ أَصْحَٰبَ ٱلنَّارِ إِلَّا مَلَٰٓئِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ
كَفَرُوا۟ لِيَسْتَيْقِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ وَيَزْدَادَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ إِيمَٰنًا وَلَا
يَرْتَابَ ٱلَّذِينَ أُوتُوا۟ ٱلْكِتَٰبَ وَٱلْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ ٱلَّذِينَ فِى قُلُوبِهِم
مَّرَضٌ وَٱلْكَٰفِرُونَ مَاذَآ أَرَادَ ٱللَّهُ بِهَٰذَا مَثَلًا كَذَٰلِكَ يُضِلُّ ٱللَّهُ مَن يَشَآءُ
وَيَهْدِى مَن يَشَآءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِىَ إِلَّا ذِكْرَىٰ لِلْبَشَرِ
۝ كَلَّا وَٱلْقَمَرِ ۝ وَٱلَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ ۝ وَٱلصُّبْحِ إِذَآ أَسْفَرَ ۝ إِنَّهَا
لَإِحْدَى ٱلْكُبَرِ ۝ نَذِيرًا لِّلْبَشَرِ ۝ لِمَن شَآءَ مِنكُمْ أَن يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ
۝ كُلُّ نَفْسٍۭ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ۝ إِلَّآ أَصْحَٰبَ ٱلْيَمِينِ ۝ فِى
جَنَّٰتٍ يَتَسَآءَلُونَ ۝ عَنِ ٱلْمُجْرِمِينَ ۝ مَا سَلَكَكُمْ فِى سَقَرَ ۝ قَالُوا۟
لَمْ نَكُ مِنَ ٱلْمُصَلِّينَ ۝ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ ٱلْمِسْكِينَ ۝ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ
ٱلْخَآئِضِينَ ۝ وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ ٱلدِّينِ ۝ حَتَّىٰٓ أَتَىٰنَا ٱلْيَقِينُ ۝

18-25. Çünkü o, düşündü taşındı, ölçtü biçti; kahrolasıca, nasıl da ölçtü biçti; hay kahrolasıca, nasıl da tekrar tekrar ölçüp biçti! Sonra baktı; sonra suratını astı ve kaşlarını çattı; sonra da kibirle sırtını dönerek, "Bu, etkileyici bir büyülü **sözden**, bu bir insan sözünden başka bir şey değil!" dedi.

26-31. Ama biz onu *sakara* yaslayacağız. *Sakar* nedir sen nereden bileceksin! O, içine atılanı ne sağlam bırakır, ne de salıverir. Sürekli olarak derileri yakar kavurur. Onun üzerinde on dokuz **muhafız** vardır. Biz cehenneme sadece melekleri muhafız yaptık. Onların sayısını da bir imtihan **sebebi** yaptık. **Bunu, kendilerine** kitap gönderilenlerin **kalpleri** mutmain olsun; inananların da imanı artsın diye böyle yaptık. Böylece **İlahi** kitapların izleyicileri ile müminler bütün şüphelerden kurtulurlar. Kalplerinde hastalık olan **münafıklar** ile kâfirler ise "Allah bu misal ile ne kastedebilir ki?!"[2] derler. Evet, Allah **sapmak** isteyeni **işte böyle** saptırır. **Hidayeti** isteyeni de doğru yola yönlendirir.[3] **Ey Peygamber**! Rabbinin ordularının **sayısını** ancak Kendisi bilir. İşte bu **ayetler**, insanlar için bir öğüt ve uyarıdır.

32-37. Fakat anlayan kim![4] **Gökteki** hilale andolsun; geçip gitmekte olan geceye andolsun; **ve** ağaran sabaha **da** andolsun ki, o **cehennem** gerçekten en büyük **belalardan** biridir! İnsanlar için bir uyarıdır **o**; içinizden **hayırlı işlerde** öne geçmeyi, ya da geride kalmayı tercih eden herkes için...

38-47. **Kıyamet Günü** herkes işlediği **kötülüklere** karşı rehin **olarak tutulacaktır**. Dürüst ve erdemli kimseler hariç tabi... Onlar cennet bahçelerinde oturup soracaklar günahkârlara, "Sizi bu cehenneme sürükleyen nedir?" diye. **Günahkârlar** da diyecekler ki: "Bizler namaz kılan kimselerden değildik. Yoksulları doyurmuyorduk. Kendini **günaha** kaptıranlarla birlikte **günaha** dalmıştık. Hesap Gününü de yalanlamıştık. Nitekim bu haldeyken ölüm gelip çattı."

---

[2] Zımnen, "hiçbir şey kastetmemiştir"

[3] Yunus: 25'in dipnotu

[4] ***Kella*** edatına verdiğimiz bu anlam, Razi'nin, bu edatın bir önceki cümleyle olan ilişkisi bağlamında söylediği, "Kur'an'ın bir öğüt olmasına karşın onların hâlâ öğüt almamaları dolayısıyla, bu ifadenin bu durumu yadırgayan bir ifade olduğu" şeklindeki açıklamasına dayanmaktadır. (Bak: **Razi**)

48. Bu yüzden[5], onlara **Kıyamet Günü** hiçbir şefaatçinin şefaati fayda vermeyecektir.

49-51. Durum böyleyken, onlara ne oluyor da bu **ilahi** öğütten yüz çeviriyorlar? Adeta aslandan ürkmüş yaban eşekleri[6] gibi kaçıyorlar!

52. Onların her birisi, **kendileri için özel** gönderilmiş[7] **ilahi vahiy içeren** sahifeler verilmesini istiyorlar. Ama asla **bu istedikleri olmayacak!**

53-56. İşin gerçeği onlar öte dünyadan korkmuyorlar; ama durum bildikleri gibi değil[8]! Gerçek olan şu ki, bu **Kuran** bir öğüttür. Bu yüzden isteyen herkes ondan öğüt alabilir. Ancak şurası var ki, **öte dünyaya inanmayanlar** Allah dilemedikçe onun öğüdünden yararlanamazlar. Çünkü kulluk bilincinin de kaynağı Odur; mağfiretin de kaynağı **Odur.**[9]

KIYAMET SÛRESİ (75)

Mekke döneminde nazil olmuştur.
40 ayettir. Adını, 1. ayetteki Kıyamete yapılan yeminden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Kıyamet Gününe yemin olsun ki **sizi yeniden dirilteceğiz!**

2. **O vakit** kendi kendini suçlayacak olan kişiye[1] yemin olsun ki, **sizi yeniden dirilteceğiz!**

3. Yoksa **birtakım** insanlar, kemiklerini yeniden bir araya toplayamayacağımızı mı sanıyorlar[2]?

4. Hayır, hayır! **Kesinlikle düşündükleri gibi** değil! Biz onların[3] parmak uçlarını bile bir araya getirmeye muktediriz.

5-6. Ama yine de insanoğlu, sırf önündeki **hayatı** da günaha gömülerek geçirmek için, "Kıyamet Günü de ne zamanmış(!)" diye **alay ediyor.**

7-10. **Oysa bilmiyor ki,** gözlerin **fal taşı gibi** açıldığı an, Ay ışığını kaybettiği zaman; Güneş ile Ay bir araya getirildiği an; işte o zaman, "kaçacak yer var mı?" diyecek insan.

11-15. Hayır, hayır! **O vakit onun korunacağı** hiçbir sığınak olmayacak. O gün varacağı son durak Rabbinin **huzuru** olacak. İnsan o Gün, yaptıklarından da hesaba çekilecek, ertelediklerinden de. Başka şeye gerek kalmayacak[4], insan kendi kendinin tanığı olacak. Mazeretlerini ileri sürse de **bir şey değişmeyecek.**

16-19. **Vahyi ezberlemek için,** acele ederek dilini hareket ettirip durma! Onun bir araya getirilmesi de okutulması da Bizim işimizdir. Biz onu okuduğumuzda sen **sadece** onun okunuşunu takip et. Ayrıca onun **anlamının** açıklanması da Bizim işimizdir.

٥٧١

فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ ﴿٤٨﴾ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ
مُعْرِضِينَ ﴿٤٩﴾ كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾
بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُؤْتَىٰ صُحُفًا مُّنَشَّرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا ۖ بَل لَّا
يَخَافُونَ الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَن شَاءَ ذَكَرَهُ ﴿٥٥﴾ وَمَا
يَذْكُرُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَىٰ وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ﴿٥٦﴾

مكية سُورَةُ الْقِيَامَةِ آياتها ٤٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ﴿١﴾ وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴿٢﴾ أَيَحْسَبُ
الْإِنسَانُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُ ﴿٣﴾ بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُ ﴿٤﴾
بَلْ يُرِيدُ الْإِنسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ ﴿٥﴾ يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ ﴿٦﴾ فَإِذَا بَرِقَ
الْبَصَرُ ﴿٧﴾ وَخَسَفَ الْقَمَرُ ﴿٨﴾ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ﴿٩﴾ يَقُولُ
الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ ﴿١٠﴾ كَلَّا لَا وَزَرَ ﴿١١﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ
﴿١٢﴾ يُنَبَّأُ الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ﴿١٣﴾ بَلِ الْإِنسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ
بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ ﴿١٥﴾ لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ﴿١٦﴾ إِنَّ
عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ ﴿١٧﴾ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ﴿١٨﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ﴿١٩﴾

---

[5] *Fa* edatı bu cümleyi bir önceki cümleye anlam olarak bağladığı ve sebep sonuç ilişkisi kurduğu için bu eklemeyi yaptık.

[6] Veya, "*zebralar*"

[7] Lafzen: "*açılan*" Yani, kendilerinin açıp okuyacakları özel bir kitap...

[8] *Kella* edatını, bir önceki cümleyle anlam ilişkisi dolayısıyla "*ama durum bildikleri gibi değil!*" şeklinde çevirmeyi tercih ettik.

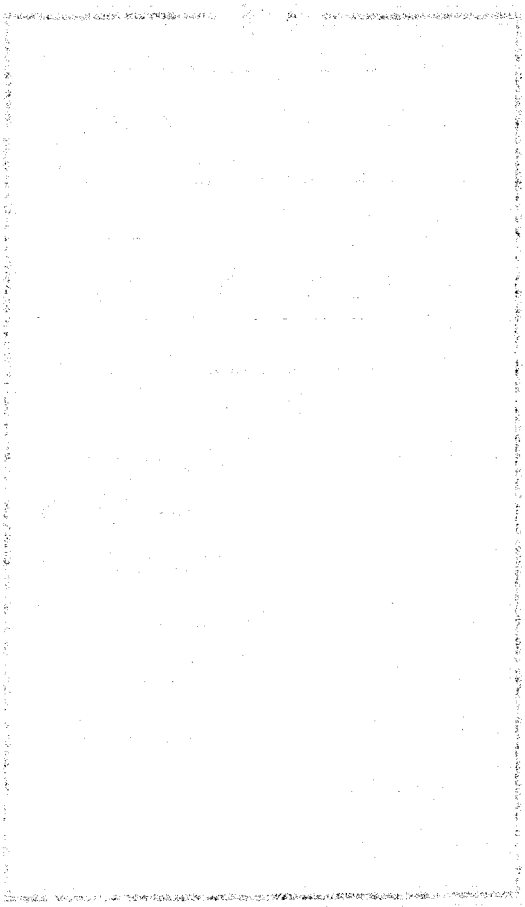

9) Lafzen: "*Takva ehli de mağfiret ehli de Odur*"

1) Müfessirler genellikle burada söz konusu edilen ***en-nefsul-levvame*** (kendi kendini suçlayan kişi) ile, dünyada iken nefis muhasebesi yapan kişinin kastedildiğini kabul etmektedirler. Ancak Kıyamet Günü'ne yapılan yeminin ardından ***en-nefsul-levvame***'ye yemin edilmiş olması ve hemen ardından "Allah'ın çürümüş kemikleri yeniden diriltemeyeceğine" inanan bir takım kimselerin bu düşüncelerinin hiçbir gerçekliğinin olmamasından söz edilmesi, bunun, Hesap Gününde gerçekleşecek olması ihtimalini artırıyor. Biz, burada, dünyada iken bir gün yeniden diriltileceğine inanmamış olan, ama Hesap Günü yeniden diriltildiğini gören insanın duyacağı pişmanlığa dikkat çekilmek istendiğini düşünerek tercümeyi bu bağlama uygun yaptık.

2) Lafzen: "*insan ... mı sanıyor*" Ancak burada tekil bir "insan" değil, sözün bağlamı gereği "böyle düşünen bir takım insanlar" kastedildiği için kelimeyi "***birtakım insanlar*** *... mı sanıyorlar*" diye çevirdik.

3) Lafzen: "*onun*"

4) ***bel*** "bilakis" edatı zımnen bu anlamı içermektedir.

20-24. Gerçek şu ki, siz çabucak geçecek olan **hayatı** seviyorsunuz, Ahireti ise boş veriyorsunuz. **Oysa** o gün birtakım yüzler ışıl ışıl **olacak**; Rablerine bakarken. Bazı yüzlerse asık olacak. Çünkü belini kıracak bir felakete maruz kalacağını anlayacak.

25-30. Ama anlayan kim![5] Gerçi, can boğaza gelip dayandığı ve **etrafındakiler - çaresizlik içerisinde** - "**Artık bunu** kim tedavi edebilir ki?[6]" diye söylendiği zaman, **artık dünyadan** ayrılma vaktinin **geldiğini;** durumun iyice ciddileştiğini[7] ve gidişin Rabbine doğru olduğunu anlayacaktır; **ama o vakit iş işten geçmiş olacaktır.**

31-33. **Artık son pişmanlık fayda etmez.** Çünkü o, **yaşadığı sürece hakkı kabul** etmedi ve namaz kılmadı. Tam tersine **Allah'ın mesajını** yalanladı ve ona sırt döndü. Sonra da böbürlenerek ait olduğu çevreye[8] geri döndü.

34-35. Aslında hak ettin sen **başına gelecek olanı;** hem de **fazlasıyla** hak ettin! Evet evet, gerçekten fazlasıyla hak ettin.

40. İnsan başıboş bırakılacağını mı sanıyor? Bir zamanlar kendisi, akıtılan bir sperm damlası değil miydi? Sonra döllenmiş bir hücre oldu; ardından **Allah ona** ruh verip[9] biçimlendirdi. Sonra da ondan iki cinsi, erkeği ve dişiyi var etti. Şimdi, bütün bunlara güç yetirebilen **Allah** ölüyü tekrar diriltemez mi?

İNSAN SÛRESİ (76)

Hangi dönemde indiği kesin olarak bilinmemektedir. 31 ayettir. Adını, 1. ayetteki insan ile ilgili anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. İnsanın üzerinden[1] öyle uzun bir süre geçti ki, **o vakitler** daha onun adı bile anılmıyordu[2].

2. Şüphesiz Biz insanı – ileriki hayatında sınamak üzere - bir damla spermden yarattık. Sonra da Biz onu, işitme ve görme **duyuları** olan **bir varlık** haline getirdik.

3. Gerçek şu ki Biz ona yolu gösterdik. Artık şükreden bir kimse olmak da nankör olmak da kendine kalmıştır.

4. Ama **şunu bilsin ki,** Biz nankörlük edenler için zincirler, demir halkalar ve alev alev yanan bir ateş hazırladık.

5. **Buna karşın** erdemli kimseler, hoş kokulu bitki özlerinden özel hazırlanmış **içecekleri** kadeh kadeh içecekler.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ۝ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ۝ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ
نَاضِرَةٌ ۝ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ۝ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ ۝ تَظُنُّ أَنْ
يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ ۝ كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ۝ وَقِيلَ مَنْ ۜ رَاقٍ ۝
وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ۝ وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ ۝ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ
الْمَسَاقُ ۝ فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّىٰ ۝ وَلَٰكِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۝ ثُمَّ
ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّىٰ ۝ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ۝ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ
۝ أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَن يُتْرَكَ سُدًى ۝ أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِيٍّ
يُمْنَىٰ ۝ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ۝ فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ
الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۝ أَلَيْسَ ذَٰلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَن يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ ۝

سُورَةُ الْإِنسَانِ — مَدَنِيَّةٌ — آياتُها ٣١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا ۝ إِنَّا
خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا ۝ إِنَّا
هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ۝ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلَا
وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا ۝ إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِن كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا ۝

---

[5] ***Kella*** edatına verilen bu anlam için bak: Müddessir 32. ayetin dipnotu.

[6] Biz buradaki sorunun ***istifham-ı inkari*** olabileceğini dikkate alarak çevirdik.

[7] Lafzen: "*Bacak bacağa dolanmıştır.*" ***Sâka*** kelimesi mecazi anlamda bir şeyin şiddetlenmesi, şiddetinin artması anlamına gelmektedir. Bak: **Zemahşeri, Razi.** Türkçe'deki "korkudan eli ayağına dolaşmak" deyimini çağrıştırmaktadır. Biz çeviriyi bu mecazi anlamı dikkate alarak yaptık.

[8] Lafzen: "*ailesine*".

[9] Lafzen: "*yarattı*" Ancak biz, hem söz konusu aşamanın insanın yaratılışındaki tekabul ettiği evreyi dikkate alarak ve hem de Allah'ın yaratma eyleminin bu aşamada başladığı şeklinde yanlış bir izlenim oluşmaması için **Razi**'nin **İbn Abbas** ve **Mukatil**'den naklettiği görüşe istinaden ***halaqa*** (yarattı) fiilini "ruh verdi" şeklinde çevirmeyi tercih ettik.

[1] Yani insanın tarih sahnesine çıkışından önce.

[2] Müfessirlere göre buradaki ***hel*** soru edatı ***kad*** anlamındadır.

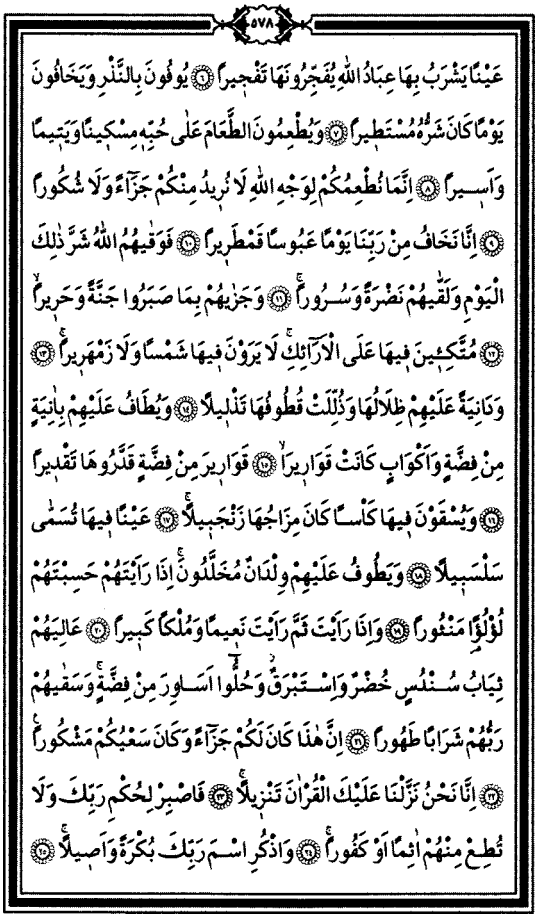
عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللّٰهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا ۝ يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ
يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ۝ وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا
وَأَسِيرًا ۝ إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللّٰهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا
۝ إِنَّا نَخَافُ مِن رَّبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا ۝ فَوَقَاهُمُ اللّٰهُ شَرَّ ذَٰلِكَ
الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا ۝ وَجَزَاهُم بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا
۝ مُّتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ۝
وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا ۝ وَيُطَافُ عَلَيْهِم بِآنِيَةٍ
مِّن فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرَا ۝ قَوَارِيرَ مِن فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا
۝ وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنجَبِيلًا ۝ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّىٰ
سَلْسَبِيلًا ۝ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ
لُؤْلُؤًا مَّنثُورًا ۝ وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا ۝ عَالِيَهُمْ
ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ
رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا ۝ إِنَّ هَٰذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُم مَّشْكُورًا
۝ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنزِيلًا ۝ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا
تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا ۝ وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ۝

6. Allah'ın **iyi** kullarının bol bol içtiği bir pınar **fışkıracak**.

7. **Erdemli kimseler öyle kimselerdir ki**, onlar sözlerini yerine getirirler ve dehşeti[3] her yanı saracak olan bir günden korkarlar.

8. Kendi hoşlandıkları[4] yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.[5]

9-10. **Ve onlara** "Biz sizi sadece Allah rızası için doyuruyoruz; sizden herhangi bir karşılık da teşekkür de beklemiyoruz. Çünkü biz sıkıntılı ve dehşet dolu[6] bir günde Rabbimize **vereceğimiz he-saptan** korkarız." **derler**[7].

11. Bu yüzden Allah onları o günün dehşetinden koruyacak; **yüzlerine** bir ışıltı, **kalplerine** bir sevinç verecektir.

12. Sabrettikleri için onları cennet **bahçeleri** ve ipekli **giyeceklerle** ödüllendirecektir.

13. Orada sedirlere uzanacaklar ve ne **bunaltıcı** bir sıcak, ne de şiddetli bir soğuk görecekler.

14. O **cennetteki ağaçların** gölgesi üzerlerini kaplayacak ve onların meyveleri **kendilerine** amâde kılınacak[8].

15. Etraflarında, gümüşten küpler, billur **gibi** kadehler dolaştırılacak.

16. Öyle gümüşten billur **gibi kadehler** ki, **ebatını** kendileri belirleyecekler.

17-18. Orada, adına *Selsebil* denilen bir pınardan **akan**, zencefil karışımlı **içeceklerden** kadeh kadeh içecekler.

19. Etraflarında ölümsüz çocuklar dolaşacak; öyle ki, sen onları bir görsen saçılmış inci taneleri sanırsın.

20. Orada her nereye baksan bolluk ve ihtişam görürsün.

21-22. Onların üzerinde yeşil ipekten ve atlastan elbiseler olacak. Gümüş bilezikler takınacaklar. Rableri onlara en temiz içecekleri ikram edecek ve **kendilerine**, "İşte bunlar sizin ödüllerinizdir; çabanız karşılık gördü." **diyecek**.

23. Gerçek şu ki Biz sana Kuran'ı parça parça indirdik.

24. Bu yüzden Rabbinin vereceği kararı sabırla bekle ve onlardan hiçbir günahkâra veya **nankör** itaat etme.

25. Rabbinin adını sabah akşam övgüyle anmayı sürdür.

---

[3] Lafzen: "*şerri*"

[4] ***Ala hubbihi*** ifadesindeki ***hu*** zamirinin mercii konusunda ihtilaf edilmiştir. Birinci görüşe göre buradaki ***hu*** zamiri kendisinden önceki ***et-taam*** kelimesine racidir. Buna göre anlam "*o yemeğe olan arzusuna, ona olan ihtiyacına rağmen*" şeklinde olur, ki biz çeviride bu yorumu esas aldık. İkinci görüşe göre ise, buradaki ***hu*** zamiri Allah'a racidir. Çünkü ***ala*** harfi ceri bazı durumlarda ***li*** (için) harfi ceri yerine kullanılmaktadır. Bu durumda da anlam, "*Onu (yani Allah'ı) sevdiği için*" şeklinde olur.

[5] Buradaki "*yemek yedirmek*" deyimi her tür maddi ve manevi yardımı kapsamaktadır.

[6] Lafzen: "*asık suratlı ve çatık kaşlı*" ***Kamtarir*** kelimesi "kaşların çatılması" anlamına gelmekle birlikte mecazi olarak

"şiddeti ve sıkıntısı çok" anlamında kullanılmaktadır. Kelbi, Ferra, Ebu Ubeyde, Müberred ve İbn Kuteybe bu görüştedir. (Bak: **Razi**)

[7] Bu sözü lisanen söylemiş olabilecekleri gibi, kalben ve hal ile de söylemiş olabilirler. Elmalılı'ya göre kalben söyledikleri için ayette "dediler" ifadesi açıkça yer almamış, zımnen ifade edilmiştir. (Bak: **Elmalılı**)

[8] ***Züllet*** kelimesi iki anlama gelmektedir. Birincisi "yaklaştırılmış" anlamındadır. Bu İbn Kuteybe'nin görüşüdür. İkincisi ise "Amade kılınmış" anlamındadır. Bu ise Berra İbn Azib'in görüşüdür. Biz bunu terçih ettik. Bak: **Razi**

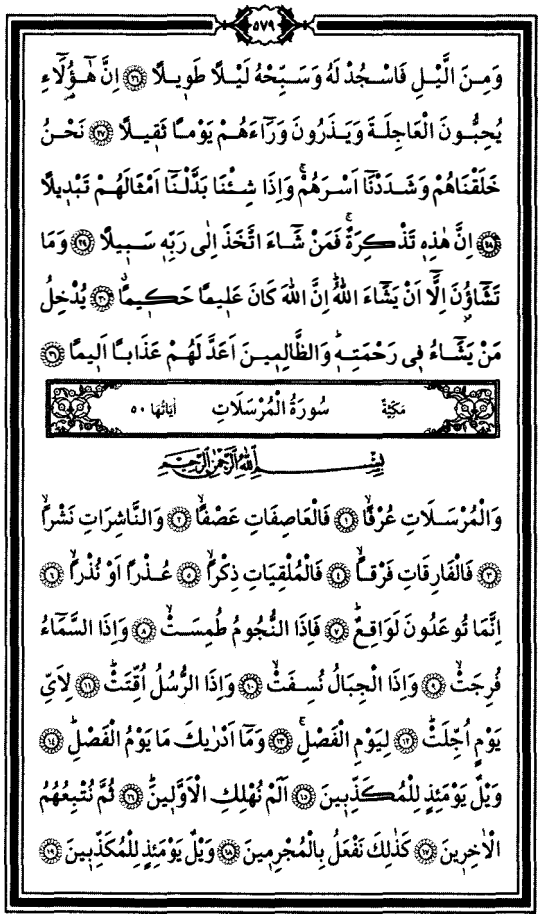

وَمِنَ الَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ۝ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ
يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ۝ نَحْنُ
خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ ۖ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا
۝ إِنَّ هَٰذِهِ تَذْكِرَةٌ ۖ فَمَن شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ۝ وَمَا
تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝ يُدْخِلُ
مَن يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ ۚ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ۝

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ آيَاتُهَا ٥٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ۝ فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا ۝ وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا
۝ فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا ۝ فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا ۝ عُذْرًا أَوْ نُذْرًا ۝
إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ ۝ فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ۝ وَإِذَا السَّمَاءُ
فُرِجَتْ ۝ وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ ۝ وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ ۝ لِأَيِّ
يَوْمٍ أُجِّلَتْ ۝ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ۝
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝ أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ۝ ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ
الْآخِرِينَ ۝ كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ۝ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝

26. Gecenin bir kısmında ona secde et ve uzun geceler boyu[9] Onun adını övgüyle an.

27. Bunlar çabucak geçecek olan **dünya hayatını** seviyorlar da, ileride gelecek olan o zor günü önemsemiyorlar[10].

28. Onları Biz yarattık ve mükemmel bir hale getirdik[11]. Ve eğer istersek onların yerine benzerlerini de getirebiliriz.

29. **Bakın**! Bu **Kur'an** bir öğüttür! İsteyen, **onunla** Rabbine giden bir yol tutar.

30. **Bakın**! Allah dilemedikçe siz hiçbir şey isteyemezsiniz! Şüphesiz Allah **her şeyi** bilir; her şeyi yerli yerince yapar.

31. Dilediğini rahmetine gark eder. Ama **şunu da bilin ki**, zalimler için can yakıcı bir azap hazırlamıştır.

MÜRSELAT SÛRESİ (77)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 50 ayettir. Adını, 1. ayetteki Kur'an'ın tedricen gönderilişini ima eden "mürselat" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-7. Dalga dalga gönderilen... Ve ardından, **bâtılı** târumâr eden... **Hakikati** dört bir yana yayan... Ve ardından **hak ile batılı birbirinden** bütünüyle ayıran... Ve sonra da, **günahtan** sakındırma yahut uyarı **amacıyla** öğütte bulunan **bu mesajlara**[1] yemin olsun ki size vaad edilen şey[2] mutlaka gerçekleşecektir.

8-15. Ardından, yıldızlar söndüğü zaman[3]; gök yarıldığı zaman; dağlar toz gibi ufalandığı an; ve bütün peygamberler belirli bir vakitte **toplanma yerine geldiği** zaman[4] **halleri nice olacak ah bilseler**! **Biliyor musun** hangi güne ertelenmişti **o an**? **Tabi ki, iyi ile kötünün** Ayrım Günü'ne! Ayrım Günü nedir, sen nerden bileceksin? **Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

16-19. Biz öncekileri helak etmedik mi? İşte aynı şekilde, sonrakileri de onların düştüğü duruma düşüreceğiz. Biz, günaha gömülmüş olanları işte böyle yaparız. **Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

---

9) Veya: *"geceleyin uzun uzun"*

10) Lafzen: *"terk ediyorlar"*

11) Yani, bedenen ve aklen en mükemmel şekilde yarattık.

1) Bu sıfatların kime ait olduğunu kesin olarak bilemiyoruz. Bunların melekler olabileceği; rüzgârlar olabileceği; Kur'an ayetleri / Kur'an mesajları olabileceği vb. farklı yorumlar yapılmıştır.

2) Yani, Kıyamet günü...

3) Razi'ye göre *"yok edildiği zaman"*

4) Dini tebliğ ettikleri kişilerin lehlerinde veya aleyhlerinde şahitlik yapmak üzere...

٤٨٠

أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ۝ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ۝ إِلَىٰ
قَدَرٍ مَعْلُومٍ ۝ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ۝ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ
۝ أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ۝ أَحْيَاءً وَأَمْوَاتًا ۝ وَجَعَلْنَا فِيهَا
رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَاءً فُرَاتًا ۝ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ
۝ انْطَلِقُوا إِلَىٰ مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ۝ انْطَلِقُوا إِلَىٰ ظِلٍّ ذِي
ثَلَاثِ شُعَبٍ ۝ لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ ۝ إِنَّهَا تَرْمِي
بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ ۝ كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ ۝ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ
۝ هَٰذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ ۝ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ ۝ وَيْلٌ
يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝ هَٰذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ۝ فَإِنْ
كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ ۝ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝ إِنَّ الْمُتَّقِينَ
فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ ۝ وَفَوَاكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ ۝ كُلُوا وَاشْرَبُوا
هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ۝
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝ كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ
۝ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ
۝ وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ ۝ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ۝

20-24. Biz sizi basit bir sudan yaratmadık mı? O **sudan oluşan cenini** belli bir süreye kadar **ana rahminde** korunaklı bir yerde tutup, sonra onu bir plan program dâhilinde **hayata** hazırlamadık **mı? Şunu bilin ki,** Biz **insanı** bir plan program dâhilinde **hayata hazırladık mı,** en güzel şekilde hazırlarız. **Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

25-28. Biz yeryüzünü, hem diriler hem de ölüler için bir toplanma yeri yapmadık mı? Orada görkemli dağlar meydana getirmedik mi? Size tatlı sular içirmedik mi? **Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

29-34. Haydi, yalanladığınız **azaba** doğru yürüyün bakalım! Haydi, üç kola ayrılmış **dumanın** gölgesine doğru yürüyün! Ne serinletir **sizi,** ne de alevlerden korur. Ondan, **yanan** bir saray gibi **devasa** kıvılcımlar saçılır. O **kıvılcımlar, öfkeli** kızıl develer gibidir. **Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

35-37. Bu, onların konuşmaya mecallerinin olmayacağı bir gündür. O gün onların mazeret ileri sürmelerine izin verilmeyecek. **Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

38-40. Bu, **iyi ile kötü arasındaki** Ayrım Günüdür. **İşte bu gün** sizi ve **sizden** öncekileri bir araya topladık. **Hadi bakalım,** şayet kurtulmanızı sağlayacak bir planınız varsa **bunu uygulamaya sokup** Beni atlatın **da görelim! Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

41-45. Allah'a kullukta samimi olanlara gelince, **onlar** gölgeliklerde, pınar başlarında olacaklar. Canlarının çektiği meyvelerden **yiyecekler. Onlara,** "Yaptıklarınıza karşılık afiyetle yiyin için!" **denilecek.** Güzel ameller işlemeyi ilke edinenleri Biz işte böyle ödüllendiririz. **Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

46-47. **Şimdilik** yiyip **içip** azıcık sefa sürün bakalım! Ancak kesin olan şu ki siz suçlusunuz! **Bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

48. Onlara "**Allah'ın huzurunda** eğilin!" denildiğinde, eğilmiyorlar **şimdi. Eğilmesinler bakalım! Bütün bunları** yalan sayanların vay haline O Gün!

50. Hal böyleyken, onlar bu **söze** de inanmadıktan sonra, daha hangi söze inanacaklar?

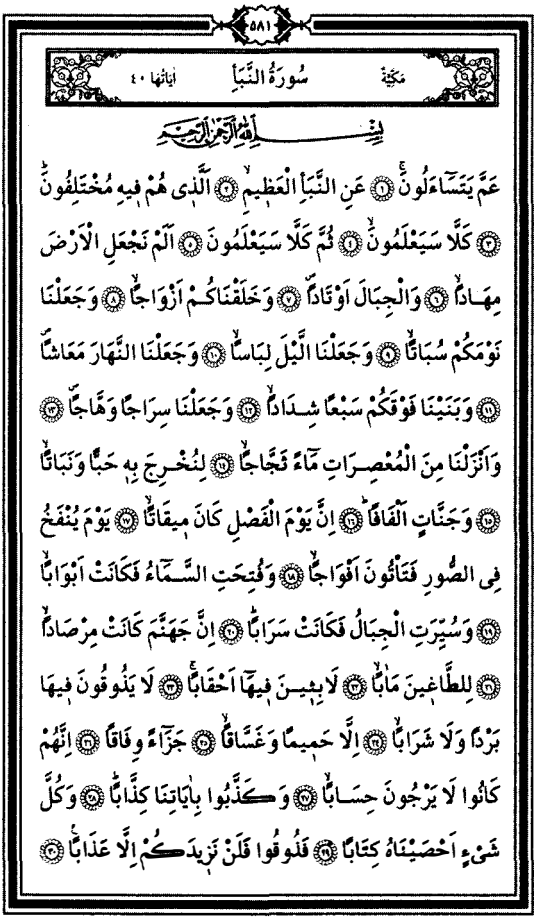

NEBE SÛRESİ (78)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 40 ayettir. Adını, 2. ayetteki Kıyametin kopuşunu ima eden ve büyük haber anlamına gelen "nebe" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Onlar birbirlerine neyi soruyorlar, **biliyor musun?**

2-3. **Tabi ki, gerçekliği konusunda** ihtilafa düştükleri o müthiş haberin[1] **doğru olup olmadığını!**

4. Ama asla **düşündükleri gibi** değil! **Onun gerçek olduğunu** yakında anlayacaklar.

5. **Tekrar ediyorum!** Kesinlikle **düşündükleri gibi** değil! **Onun gerçek olduğunu** pek yakında anlayacaklar.

6. **Düşünsenize bir! Sizin için** yeryüzünü beşik[2] yapmadık mı?

7. Dağları da direk...?

8. **Bakın!** Sizi cins cins[3] yarattık.

9. Uykunuzu dinlenme **vakti** yaptık.

10. Geceyi bir örtü yaptık **üstünüze.**

11. Çalışma **vakti** kıldık gündüzü size.

12. Yedi **kat** sağlam **gök** bina ettik üstünüze.

13. Ve pırıl pırıl parlayan bir lamba yerleştirdik **gökyüzüne.**

14. **Yağmur** yüklü **bulutlardan** şarıl şarıl sular indirdik.

15. Bitirmek için onunla, daneler ve bitkiler...

16. Ve **yetiştirmek için,** dalları sarmaş dolaş bağlar ile bahçeler...

17. **Bakın! İyiyle kötünün** ayrılacağı günün vakti bellidir.

18. **Kıyamet** borusuna üflenecek o gün ve ardından siz, grup grup geleceksiniz.

19. **Kıyamet kopacağı vakit bela ve musibeti yağdırmak için** gökyüzünün bütün kapıları açılacak.[4]

20. Dağlar **yerinden** oynatılacak; ve **tıpkı** bir serap **gibi yok** olup gidecek.

21. **O gün,** cehennem suçluları gözleyecek.

22. Azgınların son durağı **cehennem** olacak.

23. Asırlar boyu **sonsuza kadar** kalacaklar orada.

24. Ne bir serinlik hissedecekler içinde; ne de, **susuzluklarını giderecek** bir su **geçecek ellerine.**

25. Kaynar su ve irin **içecekler** sadece.

26. En uygun karşılık olarak **işledikleri suça...**

27. Açıkcası onlar, hesaba çekileceklerini beklemiyorlardı.

28. Üstelik de mesajlarımızı pervasızca yalanladıkları halde!

29. Ancak Biz onların yaptığı her şeyi bir bir kayda geçirdik.

30. Sonra da **onlara** "**Şimdi** tadın bakalım **azabı!** Bundan böyle Biz, sizin azabınızı artırmaktan başka bir şey yapmayacağız." **diyeceğiz.**

---

[1] Yani, kıyametin kopuşunu...
[2] Veya, "*dinlenme yeri*"
[3] Lafzen: "*çift çift*"

31. Ama **Allah'a kullukta** samimi olanlar, bir ödülü hak ettiler:

32. **Hak ettiler onlar,** bağları bahçeleri..

33. **Kendileriyle** uyumlu[5], harikulade eşleri...

34. Ve **bunların yanında** dolu dolu kadehleri...

35. Ne boş bir söz duyacaklar orada, ne bir yalan **işitecekler.**

36. Rabb'inin mükâfatıdır **bunlar,** yeterince bahşedilen...

37. Göklerin ve yerin **Rabb'inin;** ve de ikisi arasındakilerin Rabb'inin... yani Rahman'ın **mükafatı...** Onun karşısında konuşmak kimin haddine.

38. O gün, insanlar[6] ve melekler **Onun karşısında** saf saf dizilecek. İçlerinden sadece Rahman'ın kendisine izin verdiği kimse konuşabilecek; ve o da sadece doğruyu söyleyecek.

39. **Bakın!** Gerçek olan bu günün **gelmesi çok yakın!** Bundan böyle, isteyen Rabbine giden yolu tutar, **isteyense istediği yolu... kendisi bilir!**

40. **Bakın!** Biz sizi, çok yakın bir azaba karşı uyarıyoruz! O vakit kişi, kendi eliyle yapıp ettiklerini **apaçık** görecektir. **Vaktiyle** inkâr eden, **azabı görünce,** "Keşke toprak olsaydım **da azaptan kurtulsaydım!**" diyecektir.

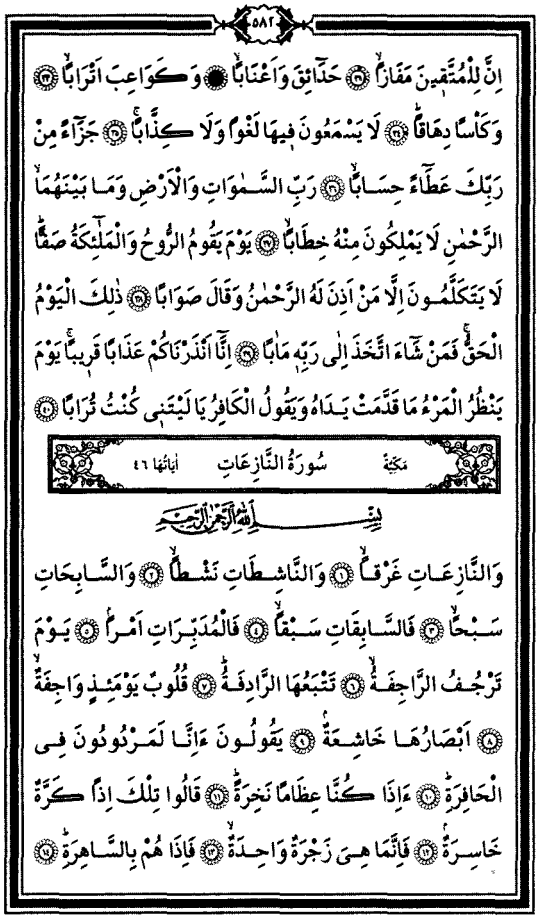
٨٥٢
إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ۝ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ۝ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ۝
وَكَأْسًا دِهَاقًا ۝ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّابًا ۝ جَزَاءً مِنْ
رَبِّكَ عَطَاءً حِسَابًا ۝ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
الرَّحْمَٰنِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ۝ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا
لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَٰنُ وَقَالَ صَوَابًا ۝ ذَٰلِكَ الْيَوْمُ
الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا ۝ إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ
يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا ۝

مَكِّيَّة سُورَةُ النَّازِعَاتِ آياتُها ٤٦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ۝ وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ۝ وَالسَّابِحَاتِ
سَبْحًا ۝ فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا ۝ فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ۝ يَوْمَ
تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ۝ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ ۝ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ
۝ أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ۝ يَقُولُونَ أَإِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي
الْحَافِرَةِ ۝ أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً ۝ قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ
خَاسِرَةٌ ۝ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ۝ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ۝

NÂZİÂT SÛRESİ (79)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 46 ayettir. Adını, 1. ayetteki "kayıp giden (yıldızlar)" anlamına gelen "nâziât" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-9. **Gökyüzünde** kayıp giden; ve **yörüngelerinde** istikrarlı bir şekilde hareket eden; ve **uzayda** sakin sakin yüzen; ardından yarışıp **birbirini** geçen ve böylece **Yaratıcı'nın** buyruğunu yerine getiren **yıldızlara**[1] andolsun ki, şiddetli bir sarsıntının **dünyayı** sarsacağı ve onu ardarda **başka** sarsıntıların izleyeceği Gün, **insanların** kalpleri **korkuyla** çarpıp gözleri yere dikilecektir.

10-12. **Hal böyleyken, hâlâ bazıları,** "**Ne yani**" diyorlar, "biz yine eski halimize mi döndürüleceğiz? **Hem de** çürümüş bir kemik haline geldikten **sonra**? **Olacak şey mi bu?**" Ve ekliyorlar: "**Eğer doğruysa,** bu **gerçekten bize** zarar verecek bir dönüş olacaktır."

13-14. Ama **o vakit onlara** tek bir sesleniş **yetecek;** ve bir de bakacaklar ki hepsi meydandalar.

---

[4] Lafzen: "*Gökyüzü açılacak, **kanatları** açılmış kapılara dönüşecek*"

[5] Bak. **Sad: 52**'nin dipnotu

[6] Burada ***ruh*** kelimesinin ne anlama geldiği konusunda âlimler ihtilaf etmişlerdir. İbn Mesud bunun göklerden dağlardan daha büyük bir melek olduğunu söylemiştir. Dahhak ve Şa'bi onun Cebrail olduğunu söylemiştir. İbn Abbas, Hasan-ı Basri ve Katade'ye göre ise bununla ***zi ruh*** (ruh sahibi) olan her bir insan kastedilmektedir. (Bak: **Taberi, Razi**) Ayetin bağlamından burada insan cinsinin kastedilmesi daha makul görünmektedir. (Allahu a'lem) Bu yüzden biz, ***ruh*** kelimesini "insanlar" olarak çevirmeyi tercih ettik.

[1] Bu ayetlerde söz konusu edilen sıfatların kimlere

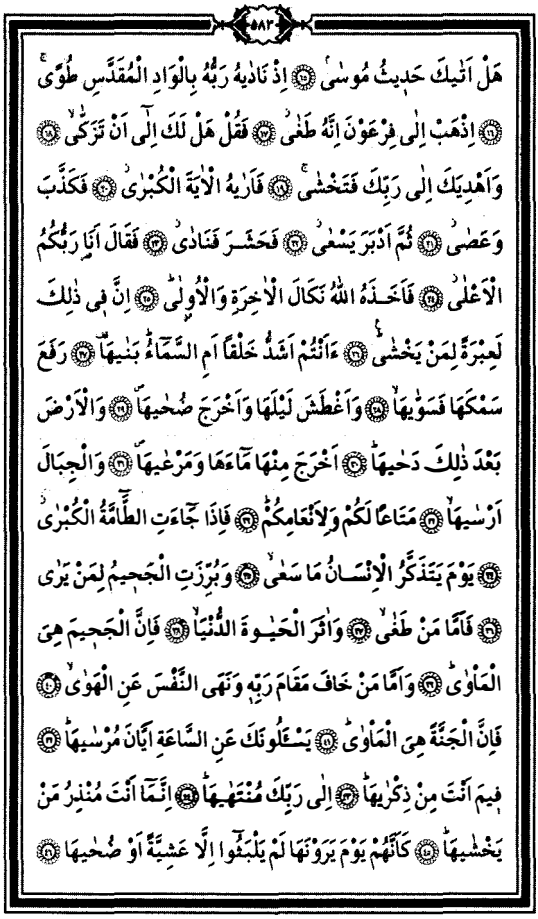

هَلْ اَتٰىكَ حَدِيثُ مُوسٰى ۝ اِذْ نَادٰىهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ۝
اِذْهَبْ اِلٰى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ۝ فَقُلْ هَلْ لَكَ اِلٰى اَنْ تَزَكّٰى ۝
وَاَهْدِيَكَ اِلٰى رَبِّكَ فَتَخْشٰى ۝ فَاَرٰىهُ الْاٰيَةَ الْكُبْرٰى ۝ فَكَذَّبَ
وَعَصٰى ۝ ثُمَّ اَدْبَرَ يَسْعٰى ۝ فَحَشَرَ فَنَادٰى ۝ فَقَالَ اَنَا رَبُّكُمُ
الْاَعْلٰى ۝ فَاَخَذَهُ اللّٰهُ نَكَالَ الْاٰخِرَةِ وَالْاُولٰى ۝ اِنَّ فِى ذٰلِكَ
لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشٰى ۝ ءَاَنْتُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمِ السَّمَآءُ بَنٰيهَا ۝ رَفَعَ
سَمْكَهَا فَسَوّٰيهَا ۝ وَاَغْطَشَ لَيْلَهَا وَاَخْرَجَ ضُحٰيهَا ۝ وَالْاَرْضَ
بَعْدَ ذٰلِكَ دَحٰيهَا ۝ اَخْرَجَ مِنْهَا مَآءَهَا وَمَرْعٰيهَا ۝ وَالْجِبَالَ
اَرْسٰيهَا ۝ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِاَنْعَامِكُمْ ۝ فَاِذَا جَآءَتِ الطَّآمَّةُ الْكُبْرٰى
۝ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ مَا سَعٰى ۝ وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَنْ يَرٰى
۝ فَاَمَّا مَنْ طَغٰى ۝ وَاٰثَرَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا ۝ فَاِنَّ الْجَحِيمَ هِىَ
الْمَاْوٰى ۝ وَاَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوٰى ۝
فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِىَ الْمَاْوٰى ۝ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ اَيَّانَ مُرْسٰيهَا ۝
فِيمَ اَنْتَ مِنْ ذِكْرٰيهَا ۝ اِلٰى رَبِّكَ مُنْتَهٰيهَا ۝ اِنَّمَآ اَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ
يَخْشٰيهَا ۝ كَاَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوٓا اِلَّا عَشِيَّةً اَوْ ضُحٰيهَا ۝

15-19. Musa'nın kıssası ulaştı mı sana? Hani kutsal vadi Tûvâ'da Rabbi ona şöyle seslenmişti: Firavun'a git! Çünkü o iyice azgınlaştı. Ve ayrıca ona de ki: "Senin arınmaya gönlün var mı? Eğer istiyorsan sana Rabbini **tanımanın** yolunu göstereyim de, **O'nun azameti karşısında** içten bir korku duyarak ve saygıyla eğil[2]!"

20-24. Bunun üzerine **Musa Firavun'a gidip**, ona büyük mucizeler gösterdi. Ama o, **Allah'ın mesajını** yalanlamayı ve isyan etmeyi tercih etti. Sonra da, **onu etkisiz hale getirmek için** harekete geçerek **hakikate tam anlamıyla** sırt çevirdiğini gösterdi. Bunun göstergesi olarak da, **ileri gelen adamlarını** toplayıp **onlara** bir nutuk çekti ve "**Bakın!**" dedi, "Sizin en büyük Rabbiniz benim!..."

25-26. İşte bu yüzden Allah onu, hem bu dünyada hem de ahirette ibretlik bir şekilde cezalandırdı. Şüphesiz bunda Allah'tan korkan bir kimse için **alınacak** ders vardır.

27-33. **Ey insanlar!** Sizi mi yaratmak daha zordur, yoksa gökleri mi? Nitekim onu inşa etti; gök kubbeyi yükseltti ve onu düzene koydu. Onun gecesini kararttı; gündüzünü ise aydınlattı. Ardından, yeryüzünü düzenleyip yaydı. Sonra da oradan su ve bitki örtüsü çıkardı. Ve dağlarını yerleştirdi. **Bütün bunları** sizin ve hayvanlarınızın geçimini sağlamak **için yaptı.**

34-41. Fakat karşı konulması mümkün olmayan o büyük **diriliş** olayı gerçekleştiği an **var ya, işte** o gün insan **hayatta iken** neyin peşinde koştuğunu iyice anlayacak ve **cehennemin** yakıcı ateşi onu görmeye **mahkûm** olanların karşısına getirilecek. Çünkü kim hak hukuk tanımamış ve dünya hayatını **ahirete** tercih etmişse onun varacağı yer cehennem olacak. Ama kim de Rabbinin huzurunda korkuyla durmuş ve nefsini kötülüklerden uzak tutmuşsa, o da cennete girecek.

42-46. Sana Son Saat'i[3] soruyorlar; "O, ne zaman gelip çatacak?" diyorlar. Sen onun hakkında ne söyleyebilirsin ki![4] Onun hakkındaki her tür bilgi Rabbinin katındadır. Sen sadece ondan korkanları uyarmak için gönderildin. Nitekim o gün onlar onu gördüklerinde, sanki **dünya**da bir akşam veya **bir günün** kuşluk vakti kadar kalmış gibi olurlar.

---

ait olduğu konusunda müfessirler farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Bazılarına göre bunlarla, melekler, bazılarına göre yıldızlar, bazılarına göre ruhlar, bazılarına göre gazilerin atları, bazılarına göre ise kalbin halleri kastedilmektedir. **Ata**'dan nakledilen bir görüşe göre ise, ***naziat*** kelimesi ile "yaylar", ***naşitat*** kelimesi ile "kuvvetler", ***sabihat*** kelimesi ile "gemiler", ***sabikat*** kelimesi ile "atlar", ***müdebbirat*** kelimesi ile de "melekler" kastedilmektedir. Biz, çeviride, bunları yıldızların sıfatları olarak tefsir eden Hasan Basri'nin görüşünü esas aldık. (Bk: **Razi**)

[2] ***Huşu***: Kişinin Allah'ın kudret ve azameti karşısında duyduğu korku.

[3] Dünyanın sonunu

[4] Bazılarına göre cümlenin anlamı "Bu soru da neyin nesi oluyor? Sen zaten onun yaklaştığının alametisin." şeklindedir. (Bk: **Razi**)

ABESE SÛRESİ (80)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 42 ayettir. Adını, görme engelli bir adama karşı olumsuz bir tutum sergileyen kişinin anlatılmaya başlandığı ilk ayette geçen ve "surat astı" anlamına gelen "abese" fiilinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. O âmâ adam **yanına** geldi diye, suratını asıp çevirdi **yüzünü.**[1]

3-4. Ne biliyorsun, belki de o arınmak istiyordu? Veya öğüt alacaktı da, o öğüdün ona faydası olacaktı?

5-10-**Sana gelince ey Peygamber!** Sen kalkıp, **öğüde** ihtiyaç duymayana ilgi gösteriyorsun. Arınmak istemeyenden sana ne! **Sen kalkıp böylelerine ilgi gösteriyorsun,** ama içi titreyerek sana koşanla ilgilenmiyorsun[2].

11-16. Hayır! Hayır! Kesinlikle **öyle yapma!** Çünkü o ayetler bir öğüttür. Dolayısıyla, kim **faydalanmak** istiyorsa, o kimse öğüt alır. **O öğütler,** şerefli ve saygıdeğer yazıcıların ellerinde bulunan tertemiz, **şanı** yüce, mübarek sahifeler içindedir.

17-22. Kahrolası insan; ne kadar da nankördür! **Hiç düşünmez mi; Allah** onu **neyden** yarattı? **Tabii ki** bir sperm damlasından yarattı. Ardından da ona şekil verdi. Sonra da **hayatın** seyrini onun için kolay hale getirdi. Ardından onu öldürüp kabre koyacak. Sonra da onu dilediği zaman diriltip **kabirden** kaldıracak.

٨٠ سُورَةُ عَبَسَ مكية آياتها ٤٢

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ ۝١ أَن جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ ۝٢ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ
يَزَّكَّىٰ ۝٣ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ الذِّكْرَىٰ ۝٤ أَمَّا مَنِ اسْتَغْنَىٰ
۝٥ فَأَنتَ لَهُ تَصَدَّىٰ ۝٦ وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّىٰ ۝٧ وَأَمَّا
مَن جَاءَكَ يَسْعَىٰ ۝٨ وَهُوَ يَخْشَىٰ ۝٩ فَأَنتَ عَنْهُ تَلَهَّىٰ
۝١٠ كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ ۝١١ فَمَن شَاءَ ذَكَرَهُ ۝١٢ فِي صُحُفٍ
مُّكَرَّمَةٍ ۝١٣ مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ۝١٤ بِأَيْدِي سَفَرَةٍ ۝١٥ كِرَامٍ بَرَرَةٍ
۝١٦ قُتِلَ الْإِنسَانُ مَا أَكْفَرَهُ ۝١٧ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ۝١٨
مِن نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ ۝١٩ ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ ۝٢٠ ثُمَّ أَمَاتَهُ
فَأَقْبَرَهُ ۝٢١ ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنشَرَهُ ۝٢٢ كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ ۝٢٣
فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ ۝٢٤ أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ۝٢٥
ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ۝٢٦ فَأَنبَتْنَا فِيهَا حَبًّا ۝٢٧ وَعِنَبًا
وَقَضْبًا ۝٢٨ وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا ۝٢٩ وَحَدَائِقَ غُلْبًا ۝٣٠ وَفَاكِهَةً
وَأَبًّا ۝٣١ مَّتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ۝٣٢ فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ ۝٣٣

23. Hayır, hayır, **işin gerçeği insan, Allah'ın** kendisine emrettiği şeyleri yerine getirmiyor.

24-32. İnsan, şu yediği şeylere bir baksın hele! **Gökten** suyu **nasıl da** bol bol indiriyoruz! Sonra da **onunla** toprağı **nasıl** parça parça edip, oradan, - sizin ve hayvanlarınızın geçimini sağlamak için - tahıllar, üzümler, yoncalar, zeytinler, hurmalar, ağaçlarla dolu bahçeler, meyveler ve çimenler bitiriyoruz!

33. **Bakın! Kıyamet borusunun** o kulakları sağır eden gürültüsü duyulduğu zaman var ya!

---

[1] Rivayetlere göre burada surat asıp yüz çeviren Velid b. Muğire (veya Ubey b. Ka'b)'dir. Rivayetlere göre Abdullah b. Ümmi Mektum isimli görme engelli bir adam Peygamberimizin yanına gelerek, Peygamberimizden kendisine İslamı öğretmesini ister. O esnada Peygamberimizin kendisine bir şeyler anlattığı müşriklerin ileri gelenlerinden Velid b. Muğire (veya Ubey b. Ka'b) bundan rahatsız olur ve suratını ekşitir. Klasik müfessirler genellikle bu ayetteki öznenin Hz. Peygamber olduğu kanaatinderdirler. Ancak, Müddessir 22-23. ayetlerde benzer ifadelerin yer alması ve nuzul sebebi ile ilgili rivayetlerde aynı şahısların adının geçmesi burada öznenin Hz. Peygamber olma ihtimalini zayıflatıyor. Burada anlatılan olay, İslam'a davette seçkinci yaklaşımın reddedildiğini göstermektedir.

[2] Lafzen: "*yüz çeviriyorsun*"

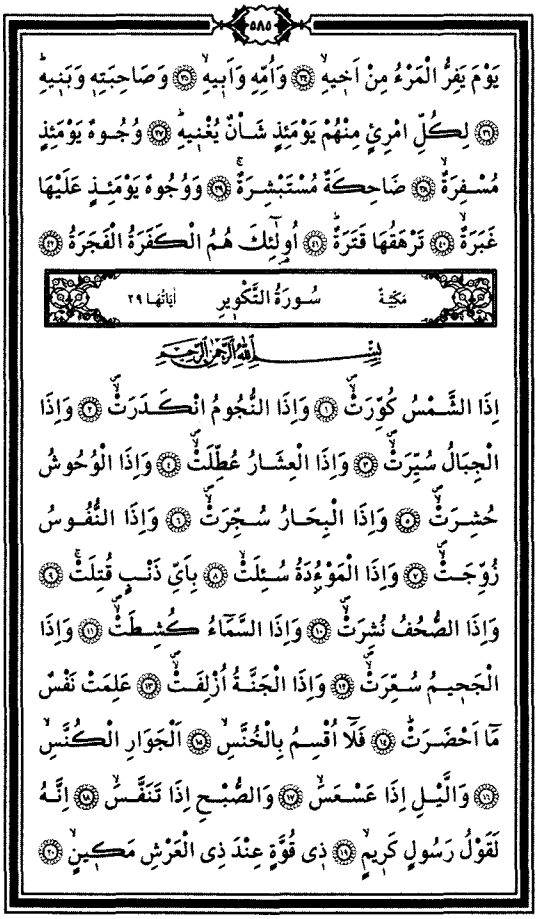
٥٨٥

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ اَخِيهِ ۝ وَاُمِّهٖ وَاَبِيهِ ۝ وَصَاحِبَتِهٖ وَبَنِيهِ
۝ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَاْنٌ يُغْنِيهِ ۝ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ
مُسْفِرَةٌ ۝ ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ۝ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا
غَبَرَةٌ ۝ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ۝ اُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ ۝

سُورَةُ التَّكْوِيرِ مَكِّيَّةٌ اٰيَاتُهَا ٢٩

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ ۝ وَاِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ ۝ وَاِذَا
الْجِبَالُ سُيِّرَتْ ۝ وَاِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ ۝ وَاِذَا الْوُحُوشُ
حُشِرَتْ ۝ وَاِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ ۝ وَاِذَا النُّفُوسُ
زُوِّجَتْ ۝ وَاِذَا الْمَوْءٗدَةُ سُئِلَتْ ۝ بِاَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ۝
وَاِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ ۝ وَاِذَا السَّمَآءُ كُشِطَتْ ۝ وَاِذَا
الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ ۝ وَاِذَا الْجَنَّةُ اُزْلِفَتْ ۝ عَلِمَتْ نَفْسٌ
مَّآ اَحْضَرَتْ ۝ فَلَآ اُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ ۝ الْجَوَارِ الْكُنَّسِ
۝ وَالَّيْلِ اِذَا عَسْعَسَ ۝ وَالصُّبْحِ اِذَا تَنَفَّسَ ۝ اِنَّهٗ
لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ۝

34-37. İşte o gün kişi kardeşinden kaçacak; anasından ve babasından; eşinden ve çocuklarından **kaçacak. Çünkü** o gün herkesin derdi kendine yetecek.

38-42. O gün, **mutluluktan** ışıl ışıl olur **bir takım** yüzler; sevinçle gülümser. Bazı yüzlerse o gün, toza toprağa bulanır; kapkara olur. İşte, **hakkı** inkâr edip **yoldan** çıkanların ta kendisidir onlar.

TEKVİR SÛRESİ (81)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 29 ayettir. Adını, kıyametin kopuşu anında olup biteceklerin anlatılmaya başlandığı ilk ayette geçen ve güneşin katlanıp dürüleceğine işaret eden anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. **Bakın**! Güneş katlanıp dürüldüğü zaman...
2. Yıldızlar sönerek döküldüğü zaman...
3. Dağlar **yerinden** söküldüğü zaman...
4. Gebe develer **başıboş** kaldığı zaman[1]...
5. Vahşi hayvanlar **korkuyla** toplandığı zaman...
6. Denizler kaynayıp taştığı zaman...
7. Herkes **yaptığıyla** yüzleştiği zaman...
8. Ve sorulduğu zaman, diri diri toprağa gömülen kıza:
9. "Hangi suçtan dolayı öldürüldün!" diye...
10. **Amel** defterleri ortaya konulduğu zaman...
11. Gökyüzü açılıp **içindekiler ortaya** serildiği zaman...
12. Cehennemin yakıp kavuran ateşi alevlendirildiği zaman...
13. Cennet **müminlere** yaklaştırıldığı zaman...
14. Herkes ne yapıp ettiğini bilecektir **o zaman.**
15. Yoo! Dönüp duran **gezegenlere** yemin olsun ki!
16. **Yörüngelerinde** akıp giden ve kaybolan **gezegenlere yemin olsun ki!**
17. Kararan geceye yemin olsun ki!
18. Canlanan[2] sabaha yemin olsun ki!
19. Bu **mesaj** değerli bir elçinin **getirdiği bir** sözdür:
20. Hükümranlığın gerçek sahibi **Allah** katında değeri olan çok güçlü **bir elçinin**...

[1] Arap toplumunun sosyo-ekonomik yapısı düşünüldüğü zaman gebe bir devenin ne kadar değerli olduğu görülür. Ayet bununla "Kıyamet'in dehşetinden dolayı, en kıymet verdiğiniz şeyleri bile düşünmeye vaktiniz olmayacak" demek istemektedir.

[2] Lafzen: "*nefes aldığında*"

21. Sözü dinlenen ve güvenilen **bir elçinin**...

22. **Bakın**! Arkadaşınız **Muhammed** kesinlikle deli[3] değildir!

23. O, apaçık bir ufukta gördü onu[4].

24. O, gayba[5] ilişkin ne gördüyse onu söylüyor.[6]

25. **Şunu bilin ki**, o **Kur'an** asla kovulmuş bir şeytanın sözü değildir.

26. Hal böyleyken, **siz bu Kur'an'ı bırakıp** nere gidiyorsunuz!

27. **Bakın**! Bu **Kur'an** tüm insanlık için bir öğüt ve uyarıdan başka bir şey değildir.

28. Yani, içinizden dosdoğru yürümek isteyen herkes için...

29. Ama **unutmayın ki şunu**, âlemlerin Rabbi olan Allah istemedikçe, sizin istemeniz yetmez **onu**.

İNFİTÂR SÛRESİ (82)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 19 ayettir. Adını, kıyametin kopuşu anında olup biteceklerin anlatılmaya başlandığı ilk ayette geçen ve gökyüzünün parçalanacağına işaret eden anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Gökyüzü paramparça olduğu zaman... Yıldızlar **etrafa** saçıldığı zaman...

3-4. Denizler kabarıp taştığı zaman... Mezarlar alt-üst olup boşaldığı zaman...

5. Herkes, neleri yaptığını da, neleri terk ettiğini de bilecektir **o zaman**.

6. Ey insan! Nedir seni sonsuz lütuf sahibi Rabbinden uzaklaştıran?

7. **Oysa ki**, **Odur** seni yaratan; sana şekil verip en uygun şekle sokan...

8. Hangi tipte **yaratmak** istiyorsa, seni o hale getiren...

9. Yoo! Yo! Bilakis siz, Hesap **Gününü**[1] yalanlıyorsunuz.

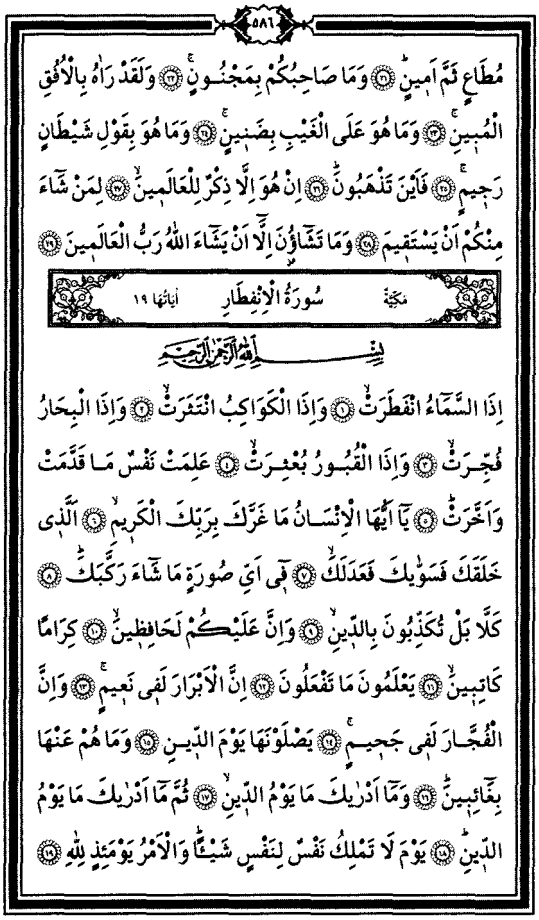

10. **Ama bilin ki, yaptıklarınızı** kaydeden birileri var üzerinizde:

11-12. Yaptıklarınızı bilen değerli yazıcı **melekler var**.

13. **Bakın**! **O Gün** erdemli **kimseler** nimete boğulacaklar.

14. Kötüler ise ateşe **sokulacaklar**.

15. **Öyle bir ateş ki o**, Hesap Günü ortasına düşecekler..

16. Ve ondan **asla** kurtulamayacaklar.

17. Hesap Gününün ne olduğunu sen nereden bileceksin?

18. **Evet, evet**, Hesap Gününün ne olduğunu **gerçekten** sen nereden bileceksin?

19. O gün, **kimsenin** kimse için bir şey gelmez elinden. Son söz Allah'ındır O gün.

---

3) ***Mecnun***: Yani cinlenmiş, akli ve zihni melekelerini kaybetmiş; bir takım hayal mahsulü şeyler gören ve bunların gerçek olduğunu sanan biri...

4) Yani, Cebrail'i...

5) Yani, insanın duyu organlarıyla algılayamadığı aleme ilişkin...

6) Lafzen: "*Gayba karşı cimri değildir*" Yani, gayba ilişkin gördüğü şeyleri gizlemez.

1) Lafzen: "*dini yalanlıyorsunuz*" Ancak Mekki ayetlerde geçen "***kezzebe bid-din***" kalıbı bildik anlamda "Din'i yalanlamak" anlamında değil, "Din (Hesap) gününü yalanlamak" anlamında kullanılmış olma ihtimali daha yüksektir. Nitekim sonra gelen ayetlerde Hesap Gününden söz edilmesi bu ihtimali güçlendirmektedir.

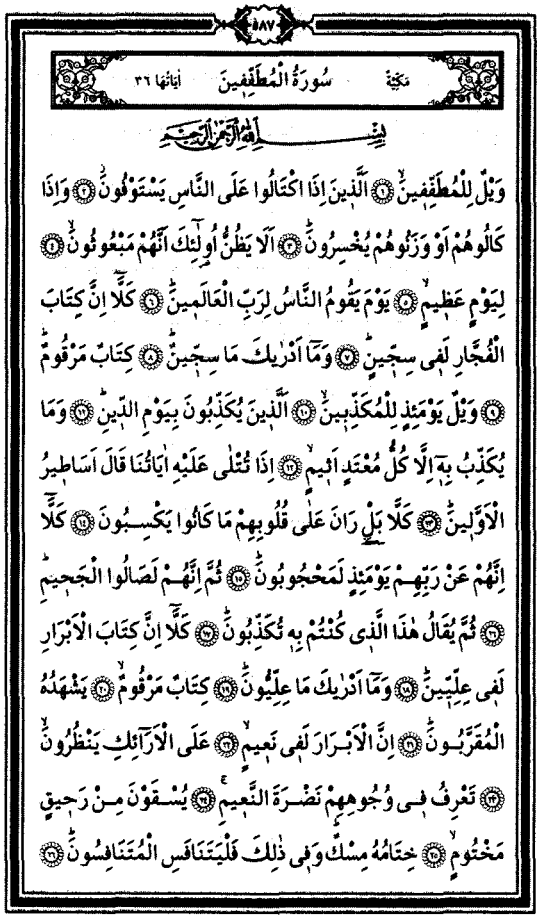

MUTAFFİFİN SÛRESİ (83)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 36 ayettir. Adını, ilk ayette geçen, ölçüde tartıda hile yapanların (mutaffifin) kınandığı anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Yazıklar olsun, ölçüde tartıda hile yapanlara![1]

2. Onlar birilerinden bir şey alırken eksiksiz alırlar.

3. Ama onlara bir şey satarken eksik vermeye kalkarlar.

4-5. Yoksa böyle yapanlar[2], o korkunç günde yeniden diriltileceklerini sanmıyorlar mı?

6. O gün bütün insanların, Rablerinin huzurunda dikileceğine **inanmıyorlar mı?**

7. Yoo! **Asla düşündükleri gibi** değil! O sapkınların yazgısı zindanda[3] kalmak olacak.

8. O zindanın ne olduğunu sen nerden bileceksin ki!

9. Kesinleşmiş bir yazgıdır **o, başlarına gelecek.**

10-11. **Bakın**! O gün, **vaktiyle** Hesap gününü yalan sayıp, **onu** kabule yanaşmamış olanların hali perişan olacak!

12. **Bilin ki**, günaha batıp iyice azmış bir kimseden başkası onu yalan sayamaz.

13. Böyle kimseler ise, ayetlerimiz okunduğunda "Bunlar öncekilerin masallarıdır!" der.

14. Hayır! **Asla söyledikleri gibi** değil! Aksine, onların yapıp işledikleri **günahlar** kalplerine pas tutturmuş.

15. Hayır, hayır! **Kesinlikle söyledikleri gibi** değil! Gerçek olan şu ki, o gün onlar Rablerinin **rahmetinden** yoksun kalacaklar.

16. Ve ardından kesinlikle cehenneme girecekler.

17. Sonra da kendilerine, "Varlığını inkâr ettiğiniz şey işte budur!" denilecek.

18. Hayır, hayır! **Hiç de söyledikleri gibi** değil! **Şunu bilsinler ki**, iyilerin yazgısı da yüce bir makamda olmaktır.

19. O yüce makamın ne olduğunu sen nerden bileceksin ki?

20. O **da** yazılmış bir yazgıdır.

21. **Allah'a** yakın olanların tanık olacağı **bir yazgı**...

22. **Bakın**! İyiler elbette nimete boğulacaklar.

23. Koltuklara kurulup **etrafı** seyredecekler.

24. Onların gözlerinde, mutluluk pırıltıları sezersin.

25. **Allah'ın damgasıyla** damgalanmış[4] saf içecekler ikram edilecek.

26. Geride **hoş bir tad ve** hoş bir koku **bırakan içecekler**... İşte yarışacak olanlar bunları **elde etmek** için yarışsınlar.

---

[1] Veya: "*Vay haline, ölçüde tartıda hile yapanların*!"

[2] Lafzen: "*onlar*"

[3] ***Siccin***, kelimesi hapishane anlamındaki ***sicn*** kelimesinden türemiş, hatta onunla aynı anlama gelen bir kelimedir. (Bak: **Lisanu'l-Arab**)

[4] Yani, el değmemiş, ağzı mühürlü, kişiye

27. Karışımı çok özeldir[5] onun.
28. Bir pınardır **o, Allah'a** yakın olanların içtiği..
29. **Bakın**! O günahkârlar **vaktiyle** imana ermiş olanlara gülüyorlardı.
30. Onların yanlarından geçerlerken, kaş göz edip onları küçümsüyorlardı.
31. Yandaşlarının[6] yanlarına döndüklerinde de yaptıklarıyla övünüp eğleniyorlardı.
32. **İmana ermiş olanları** gördüklerinde ise "Şunlar gerçekten çok sapık kimseler!" diyorlardı.
33. Oysa kendileri, **onların inançlarını** kontrol etsinler diye gönderilmemişlerdi.
34. İşte bugün de imana ermiş olanlar kâfirlere gülecekler.
35. Koltuklarına kurulup seyredecekler:
36. "Kâfirler, ettiklerinin cezasını buldular mı?" diye...

İNŞİKÂK SÛRESİ (84)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 25 ayettir. Adını, kıyametin kopuşu anında olup biteceklerin anlatılmaya başlandığı ilk ayette geçen ve gökyüzünün parçalanacağına işaret eden anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. **Düşün** gökyüzünün parçalandığı zamanı!
2. Kendine yaraşır bir şekilde Rabbinin **buyruğuna** boyun eğdiği anı!
3-4. **Düşün**! Yeryüzünün dümdüz

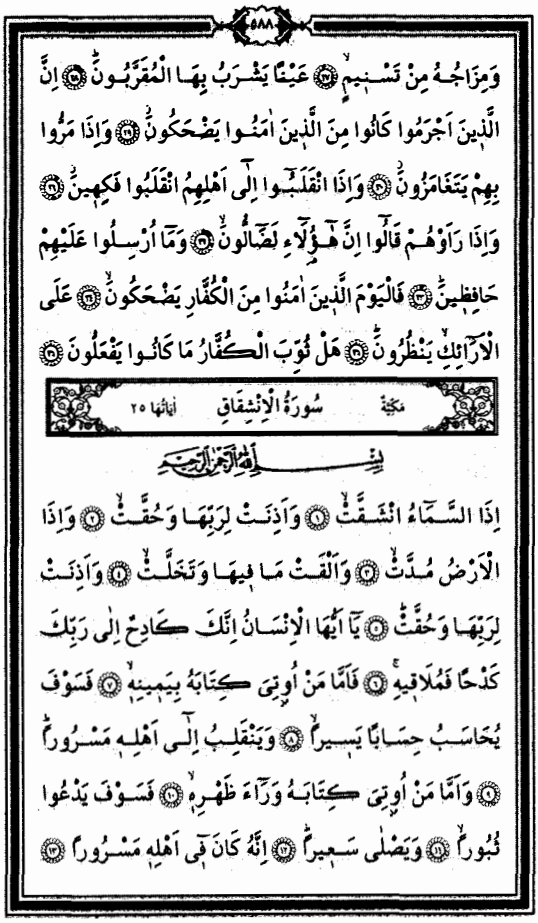

edildiği **ve** içindekileri **dışarı** fırlattığı zamanı!
5. Ve kendine yaraşır bir şekilde Rabbinin **buyruğuna** boyun eğdiği anı!
6. Ey insan! Sen, Rabbine giden **bir yolda** çabalayıp durmaktasın; sonunda Ona varacaksın.
7-8. **Unutma ki o vakit**, sicili temiz olanın[1] hesabı kolay görülecek.
9. Ve o, sevinçle ailesine dönecek.
10-11. Kimin de sicili bozuk[2] ise, o da ölüp **kurtulmak** isteyecek; **ama ölemiyecek.**
12. **Ardından** alev alev yanan bir ateşe girecek.
13. Oysa o, **dünyada iken** yakınlarının arasında mutluydu.

özel içecekler. Allah'ın özel kulları için özel içecekler. ***Yeşrebuna*** yerine ***yuskavne*** gelmesi hizmetteki kusursuzluğu ifade içindir. ***Yeşrebune*** içmek için ayağına gidilen, ***yuskavne*** ise içenin ayağına getirilen su için kullanılır.

[5] ***Tesnim***: Klasik müfessirler ***tesnim***'in cennet pınarlarından birinin adı olduğunu söylemektedirler. Esed ise ***sanneme*** fiilinin "o (herhangi bir şeyi) yüceltti", "(onu) değerli kıldı" anlamından yola çıkarak, burada "ilahi bilgi şarabı"nın içenler üzerinde yaptığı etkiye işaret edildiğini söylemektedir. Bunun pınarın adı ya da içilen şeyin sıfatı olması onun "özel" bir pınar yahut içecek olması gerçeğini değiştirmiyor.

[6] Lafzen: "*ailelerinin*"

[1] Lafzen: "*kitabı sağdan verilenin*" Burada "Kitabın sağdan verilmesi" dünyada iken işlenilen amellerin ahirette Allah tarafından kabul edildiğini gösteren deyimsel bir ifadedir.

[2] Lafzen: "*kime de kitabı arkadan verilirse*" Burada "Kitabın arkadan verilmesi" dünyada iken işlenilen amellerin ahirette Allah tarafından kabul edilmediğini gösteren deyimsel bir ifadedir.

٥٨٩

إِنَّهُۥ ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ ۚ ﴿١٤﴾ بَلَىٰٓ ۚ إِنَّ رَبَّهُۥ كَانَ بِهِۦ بَصِيرًا ﴿١٥﴾ فَلَآ أُقْسِمُ بِٱلشَّفَقِ
﴿١٦﴾ وَٱلَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَٱلْقَمَرِ إِذَا ٱتَّسَقَ ﴿١٨﴾ لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ
﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ ٱلْقُرْءَانُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ
ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ يُكَذِّبُونَ ﴿٢٢﴾ وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ
أَلِيمٍ ﴿٢٤﴾ إِلَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

سُورَةُ الْبُرُوجِ مكيّة آياتها ٢٢

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

وَٱلسَّمَآءِ ذَاتِ ٱلْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَٱلْيَوْمِ ٱلْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ
﴿٣﴾ قُتِلَ أَصْحَٰبُ ٱلْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ ٱلنَّارِ ذَاتِ ٱلْوَقُودِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ
عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِٱلْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا
نَقَمُوا۟ مِنْهُمْ إِلَّآ أَن يُؤْمِنُوا۟ بِٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَمِيدِ ﴿٨﴾ ٱلَّذِى لَهُۥ مُلْكُ
ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ۚ وَٱللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ
فَتَنُوا۟ ٱلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَٰتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا۟ فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ
وَلَهُمْ عَذَابُ ٱلْحَرِيقِ ﴿١٠﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَعَمِلُوا۟ ٱلصَّٰلِحَٰتِ
لَهُمْ جَنَّٰتٌ تَجْرِى مِن تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَٰرُ ۚ ذَٰلِكَ ٱلْفَوْزُ ٱلْكَبِيرُ ﴿١١﴾

14. **Yaşadığı bu hayatın** hiç değişmeyeceğini sanıyordu.

15. Hayır, hayır! **Asla sandığı gibi** değildi! Çünkü Rabbi onu görmekteydi.

16. Yemin olsun ki akşamın alacakaranlığına!

17. Yemin olsun ki geceye ve gecenin barındırdıklarına!

18-19. Ve yemin olsun dolunaya dönüşen Ay'a ki, siz, kesinlikle halden hale dönüşeceksiniz.

20. Hal böyleyken, ne oluyor ki onlara, hâlâ inanmıyorlar?

21. Kendilerine Kur'an okunduğunda, **onu** kabullenmiyorlar[3]?

22. Bilakis o inkârcılar onu yalanlıyorlar.

23. Allah onların içlerinden geçeni çok iyi biliyor.

24. Bu yüzden, acı bir azabın müjdesini(!) ver onlara!

25. Ancak **Allah'a** iman edip, **Onun** güzel **gördüğü** ameller işleyenler bambaşkadır; onlara kesintisiz bir mükâfat vardır.

BURÛC SÛRESİ (85)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 22 ayettir. Adını, 1. ayette geçen "buruc" (burçlar) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-6. Burçlarla[1] dolu gökyüzüne andolsun! Andolsun vadedilen Gün'e. **Olaya** tanıklık edene ve tanıklık edilen **mazlumlara** da andolsun ki, kahroldu o çukurları kazanlar: yakıtla doldurulan ateş **çukurlarını**... Onlar **ateş çukurlarının** başında oturup, müminlere yapılanları izliyorlardı.[2]

7-9. **O zalimler** onlardan intikam aldılar: **sırf** aziz ve övgüye layık olan, göklerin ve yerin hükümranlığı kendisine ait olan Allah'a inandıkları için... Allah **onların yaptığı** her şeye şahittir.

10. Mümin erkeklere ve kadınlara işkence edip de, ardından tevbe etmeyenlerin hakkı cehennem azabıdır; yani[3] yakıp kavuracak bir azap.

11. İman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler içinse, içlerinden dereler çağıldayan cennetler vardır. İşte asıl başarı budur.

---

[3] Lafzen: "*saygıyla yere kapanmıyorlar*" veya "*secde etmiyorlar*"

[1] Veya "*Takımyıldızlarla*"

[2] Veya "*Onlar, müminlere yaptıklarını kendileri de gördüler*" yani müminlere yaptıkları kendi başlarına da geldi.

[3] Lafzen: "*...ve yakıcı bir azap*"

12-16. **Öte yandan,** Rabbinin yakalaması gerçekten çok şiddetlidir. Benzersiz olarak ilk kez yaratan da Odur; yok edip yeniden yaratacak olan da... Bağışlayan da Odur, sevgiyle kuşatan da. Hükümranlığın gerçek sahibi **Odur.** Onun şanı yücedir.[4] **O,** dilediği her şeyi en mükemmel bir şekilde yapar.

17-20. **Yok edilen o** orduların haberi sana ulaştı mı? Firavun ve Semud **kavminin ordularının...** Oysa inkârcılar **bütün bunları** yalanlamaya kalkışıyorlar. **Ama** Allah onları her taraftan[5] çepeçevre kuşatacaktır.

21-22. Yoo yo, **asla düşündükleri gibi değil!** Bilakis **bu reddettikleri ilahi kelam,** korunmuş bir levhada yazılı övülmüş bir Kur'an'dır.

TÂRIK SÛRESİ (86)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 17 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve "parlak yıldız" anlamına gelen "Tarık" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Gökyüzüne ve *Tarık*'a andolsun!

2. *Tarık*'ın ne olduğunu sen nerden bileceksin?

3. Parlayan bir yıldızdır o!

4. **Bakın!** Her insanın yanıbaşında onu kontrol eden bir **melek** vardır.

[4] Hamza ve Kisai bu ayeti ***zü'l-arşi'l-mecidi*** şeklinde okumuştur. Buna göre anlam "*Şanlı hükümdarlık tahtının sahibi Odur.*" şeklinde olur.

[5] Lafzen: "*arkalarından*"

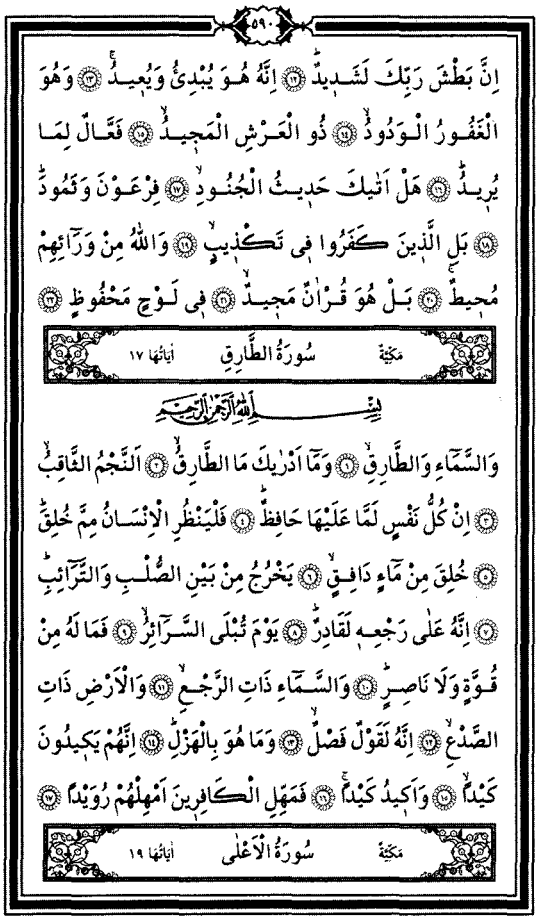

5. İnsan neden yaratıldığına bir baksa ya!

6. Fışkıran bir sudan yaratıldı.

7. Bel ile kaburgalar arasından çıkan...

8. **Onu yoktan var eden** elbette yeniden **hayata** döndürmeye de güç yetirir.

9. Gizli saklı her şeyin ortaya dökületeceği Gün **onu yeniden yaratacak.**

10. O vakit o, ne bir güç, ne de bir yardımcı bulacak.

11. Dönüşü sağlayan gökyüzüne yemin olsun ki!

12. Yarılan yeryüzüne yemin olsun ki!

13. Bu **Kuran** elbette **hak ile batılı** ayıran bir sözdür.

14. Asla boş ve anlamsız bir söz değildir.

15. **Ancak, ona inanmayanlar onu etkisiz hale getirmek için** planlar yapıyorlar.

16. Ama Ben de onların planlarını başlatına geçireceğim.

17. Sen **sadece şimdilik** o kâfirlere azıcık süre tanı; birazcık kendi hallerine bırak.

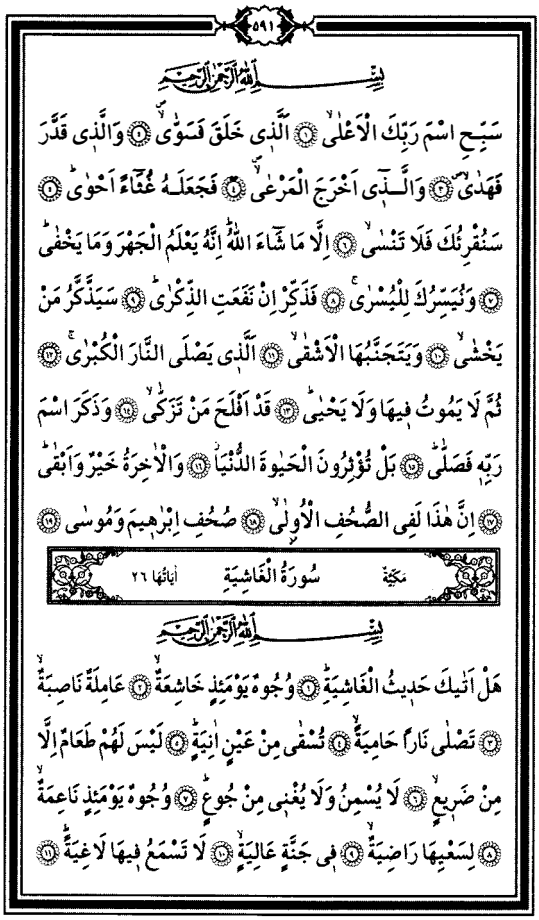

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ۝ الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى ۝ وَالَّذِي قَدَّرَ
فَهَدَى ۝ وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ۝ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى ۝
سَنُقْرِئُكَ فَلَا تَنسَى ۝ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى
۝ وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَى ۝ فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَى ۝ سَيَذَّكَّرُ مَن
يَخْشَى ۝ وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى ۝ الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى ۝
ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى ۝ قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّى ۝ وَذَكَرَ اسْمَ
رَبِّهِ فَصَلَّى ۝ بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ۝ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى
۝ إِنَّ هَٰذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ۝ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ۝

مَكِّيَّة سُورَةُ الْغَاشِيَة آياتُها ٢٦

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ۝ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ۝ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ
۝ تَصْلَى نَارًا حَامِيَةً ۝ تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ ۝ لَّيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا
مِن ضَرِيعٍ ۝ لَّا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِن جُوعٍ ۝ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ
۝ لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ۝ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ۝ لَّا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً ۝

A'LÂ SÛRESİ (87)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 19 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve Rabb'in sıfatı olarak kullanılan "a'lâ" (yüce) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. **Ey insan**! Rabbinin yüce adını övgüyle an!
2. Odur **her şeyi** yaratıp düzene koyan.
3. Odur **her şeyi** olması gerektiği gibi var eden; sonra da amacını gösteren.
4. Odur yemyeşil çayırlar çıkaran.
5. Sonra da onu, kurumuş ota döndüren.
6. Biz sana **Kur'an'ı** okutacağız; bir daha **asla** unutmayacaksın.
7. Ancak Allah dilerse o başka... Zira O, açıktakini de bilir, gizli saklı olanı da.
8. Biz sana, **aslında** kolay olan **İslamı yaşamayı** daha da kolaylaştıracağız.
9. Sen onlara sadece öğüt ver, ister bu fayda versin onlara[1], **isterse vermesin**.
10. **Allah'ın azameti karşısında** korku ve saygı duyanlara[2] elbette yararı olur **onun**.
11. Ama fazla azgınlaşanlar kaçınırlar ondan.
12. **Bu yüzden** o korkunç ateşe sokulacaklar onlar.
13. Sonra da, ne ölüp kurtulurlar orada; ne de yaşamak denilir buna.
14. Elbette kurtuluşa erecektir arınan kimse...
15. Rabbinin adını anıp, namazı kılan **kimse**.
16. **Hal böyleyken, siz tam** tersini **yapıyorsunuz**! Şu alçak dünya hayatını **ahirete** tercih ediyorsunuz!
17. Oysa ahiret hayatı daha hayırlı ve daha kalıcıdır.
18. **Bakın! Biz bunları ilk kez söylemiyoruz**. Bu **uyarılar** ilk indirdiğimiz sahifelerde de vardı.
19. İbrahim'in ve Musa'nın sahifelerinde...

GÂŞİYE SÛRESİ (88)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 26 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve kıyametin kabus gibi çökeceğine işaret eden "gaşiye" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. **Kâbus gibi** çökecek olan **Kıyamet'in** haberi geldi mi sana?
2. O gün, **birtakım** yüzleri korku saracak.
3. **Gereksiz şeylerle** uğraşıp durmuş, **boşa** yorulmuş **olan kimselerin yüzlerini**...
4. Kor ateşe sokulacak onlar.
5. Kaynarmış pınardan **su** içirilecek **onlara**.
6. Yiyecekleri de sadece kuru diken olacak.
7. Ne şişmanlatacak o, ne açlık giderecek.
8. **Bir de** nimete boğulmuş yüzler olacak.
9. Yaptıklarının **karşılığını görmekten** memnun kalacak.
10. Harika bir cennette olacak onlar:
11. Boş söz işitmeyecekleri bir cennette...

[1] Veya, "*eğer öğüt fayda verirse öğüt ver onlara*"

[2] ***Huşu***: Kişinin Allah'ın kudret ve azameti karşısında duyduğu korku.

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ۝ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ۝ وَأَكْوَابٌ
مَوْضُوعَةٌ ۝ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ۝ وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ ۝ أَفَلَا
يَنظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ۝ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ
رُفِعَتْ ۝ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ۝ وَإِلَى الْأَرْضِ
كَيْفَ سُطِحَتْ ۝ فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنتَ مُذَكِّرٌ ۝ لَّسْتَ عَلَيْهِم
بِمُصَيْطِرٍ ۝ إِلَّا مَن تَوَلَّىٰ وَكَفَرَ ۝ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ
الْأَكْبَرَ ۝ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ۝ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُم ۝

مكيّة سُورَةُ الْفَجْرِ آياتها ٣٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالْفَجْرِ ۝ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ۝ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝ وَاللَّيْلِ إِذَا
يَسْرِ ۝ هَلْ فِي ذَٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرٍ ۝ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ
رَبُّكَ بِعَادٍ ۝ إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ۝ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي
الْبِلَادِ ۝ وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ۝ وَفِرْعَوْنَ ذِي
الْأَوْتَادِ ۝ الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ۝ فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ۝
فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝ إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ ۝

12. Akıp giden pınarların olduğu...
13. Yüksek tahtların bulunduğu...
14. Konulmuş kadehlerin...
15. Dizilmiş yastıkların...
16. Serilmiş halıların olduğu **harika bir cennette**...
17. Develerin nasıl yaratıldığına bakmazlar mı hiç!
18. Göğün nasıl yükseltildiğine...
19. Dağların nasıl dikildiğine...
20. Yerin nasıl yayıldığına **bakmazlar mı?**
21. **Olsun!** Sen **yine de** öğüt ver onlara! Senin **görevin sadece** öğüt vermektir!
22. Sen onları **inanmaya** zorlayacak değilsin.
23. **Ancak şunu bilsinler ki, imandan** yüz çevirip inkârı seçenin durumu çok farklı olacak!
24. Allah onu azabın en büyüğüne çarptıracak.
25. Onlar elbet **bir gün** Bize dönecek.
26. O vakit, onların hesabını görmek Bize düşecek.

FECR SÛRESİ (89)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 30 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve "güneşin doğuş anı" anlamına gelen "fecr" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-5. Şafak vaktine andolsun! Andolsun "on gece"[1]ye! Tek ve çift **her varlığa**... Sona ermekte olan geceye... **Düşünsene bir!** Aklı eren bir kimse için bunlara **yapılan** yemin **ne kadar da anlamlı** değil mi?

6-14. Rabbin Ad **Kavmine** ne yaptı görmedin mi? Veya yeryüzünde benzersiz sütunlar inşa eden İrem **halkına**... Yada vadideki kayaları oyarak evler yapan Semud'a... Yahut kudretli[2] Firavun'a... Bunlar ülkelerinde tam anlamıyla azıtmışlardı. O ülkelerde ahlaksızlığı iyice çoğaltmışlardı. Bu yüzden Rabbin onları azab kırbacından geçirdi. Çünkü Rabbin **onları** gözetleyip durmaktaydı.

[1] Hz. Peygamberin vahiy almaya başladığı Hicretten 13 yıl önceki Ramazan ayının son on günü veya Zilhicce ayının, Haccın ifa edildiği ve sonuncu Kurban Bayramı olan ilk on günü.

[2] Lafzen: "*Kazıklar sahibi*" Firavunun güç ve kudretinden kinaye kendisine böyle denildiği için biz kudretli diye çevirdik.

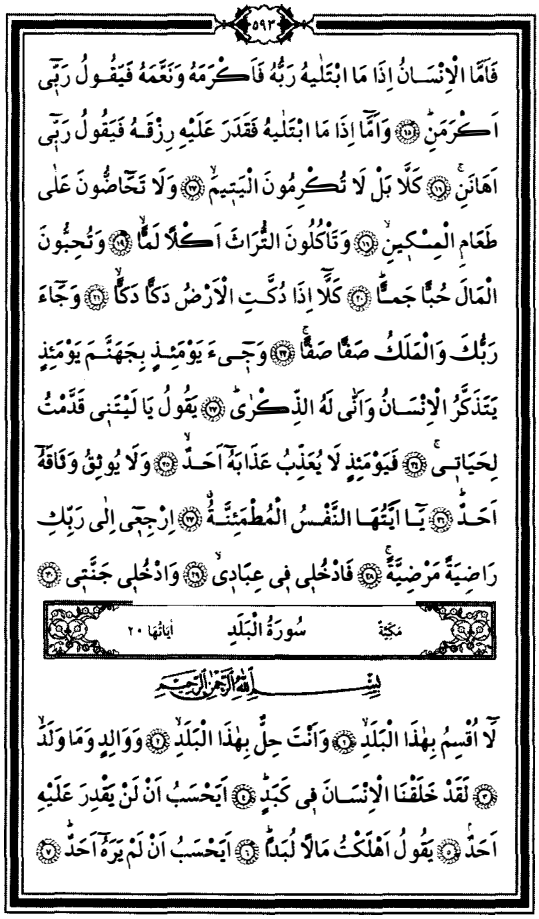

فَاَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَا ابْتَلٰىهُ رَبُّهٗ فَاَكْرَمَهٗ وَنَعَّمَهٗ فَيَقُوْلُ رَبِّيْٓ
اَكْرَمَنِ ۝ وَاَمَّآ اِذَا مَا ابْتَلٰىهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهٗ فَيَقُوْلُ رَبِّيْٓ
اَهَانَنِ ۝ كَلَّا بَلْ لَّا تُكْرِمُوْنَ الْيَتِيْمَ ۝ وَلَا تَحٰٓضُّوْنَ عَلٰى
طَعَامِ الْمِسْكِيْنِ ۝ وَتَاْكُلُوْنَ التُّرَاثَ اَكْلًا لَّمًّا ۝ وَّتُحِبُّوْنَ
الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ۝ كَلَّآ اِذَا دُكَّتِ الْاَرْضُ دَكًّا دَكًّا ۝ وَّجَآءَ
رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ۝ وَّجِايْٓءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ ۙ يَوْمَئِذٍ
يَّتَذَكَّرُ الْاِنْسَانُ وَاَنّٰى لَهُ الذِّكْرٰى ۝ يَقُوْلُ يٰلَيْتَنِيْ قَدَّمْتُ
لِحَيَاتِيْ ۝ فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهٗٓ اَحَدٌ ۝ وَّلَا يُوْثِقُ وَثَاقَهٗٓ
اَحَدٌ ۝ يٰٓاَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ۝ اِرْجِعِيْٓ اِلٰى رَبِّكِ
رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً ۝ فَادْخُلِيْ فِيْ عِبٰدِيْ ۝ وَادْخُلِيْ جَنَّتِيْ ۝

مكية سُورَةُ الْبَلَدِ اٰياتها ٢٠

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

لَآ اُقْسِمُ بِهٰذَا الْبَلَدِ ۝ وَاَنْتَ حِلٌّۢ بِهٰذَا الْبَلَدِ ۝ وَوَالِدٍ وَّمَا وَلَدَ
۝ لَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ فِيْ كَبَدٍ ۝ اَيَحْسَبُ اَنْ لَّنْ يَّقْدِرَ عَلَيْهِ
اَحَدٌ ۝ يَقُوْلُ اَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا ۝ اَيَحْسَبُ اَنْ لَّمْ يَرَهٗٓ اَحَدٌ ۝

15-16. İnsanoğlu böyledir işte. Ne zaman Rabbi onu sınamak amacıyla kendisine ikramda bulunup nimete boğsa, **bunun bir imtihan olduğunu unutup** "Rabbim bana ikram etti" diye **sevinir**. Aynı şekilde Rabbi onu sınamak amacıyla rızkını daraltsa, bu sefer de "Rabbim bana ihanet etti" diye **yakınır**.

17-20. Yoo yo! **Hiç de öyle** değil! **Siz ikram bekliyorsunuz, ama** kendiniz yetime ikram etmiyorsunuz. Yoksulu doyurmaya[1] önayak olmuyorsunuz. Birikmiş bütün ürünleri **açgözlülükle** yiyip-yutuyorsunuz. Malı-mülkü pek seviyorsunuz.

21-23. Yoo yo! Yeryüzü tarumar olduğu zaman... Melekler sıra sıra dizili bir haldeyken Rabb'**in hükümranlığı bütün ihtişamıyla** tecelli ettiği zaman... Ve de **ardından** cehennem getirildiği zaman... işte o gün gerçeği anlar insan. Ama anlamanın ne yararı olur ki o an?

24. O gün **insanoğlu**, "Keşke buradaki hayatım için işe yarayacak iyi şeyler yapıp yollasaymışım" der.

25-26. **Ancak bu temennileri hiçbir işe yaramayacak**. O gün, hiç kimse **Allah** kadar **şiddetli** cezalandıramaz. Hiç kimse **cehenneme atılacak olan günahkârların ellerini ve ayaklarını** Onun bağladığı kadar **sıkı** bağlayamaz.

27-30. **Öte yandan, iyi kimselere denilecek ki**: Ey huzura eren gönül! Haydi, **hem kendin** razı olmuş olarak, **hem de Allah'ı** razı etmiş olarak Rabbine dön. **İyi** kullarımın arasına katıl. Ve cennetime gir.

BELED SÛRESİ (90)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 20 ayettir. Adını, 1. ayette geçen, Mekke'nin kastedildiği "şehir" anlamına gelen "beled" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-4. Yemin olsun bu şehre[1]: Senin oturduğun şehre. Ve baba **İbrahim** ile oğul **İsmail'e**[2] de yemin ederim ki, Biz insanı meşakkat **çekeceği bir hayat** içerisinde yarattık.[3]

5. Ne yani, şimdi **insan** kimsenin kendisine güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?

6. Bir de kalkmış **bu konuma gelmek için** yığınla para harcamakla övünüyor.

7. Yoksa o, kimsenin kendisini görmediğini mi sanıyor?

---

[3] Bak: **Hakka: 34**'ün dipnotu

[1] Yani, Mekke'ye...

[2] Bu ayetteki "baba" ve "oğul" ile kimin kastedildiği konusunda müfessirler ihtilaf etmişlerdir. Mücahid'e göre Hz. Adem. ve çocuklarıdır. Ebu Umran el-Cüveyni'ye göre Hz. İbrahim ve çocuklarıdır. İbni Abbas'a göre bütün babalar ve çocuklarıdır. (Bak. İbn Atiye, **el-Muharreru'l-Veciz**) Ancak, ilk iki ayette Mekke'ye yemin edilmesi ve ardından baba ile oğuldan söz edilmesi burada kastedilenin, Mekke'nin ilk kurucuları sayılan Hz. İbrahim ile Hz. İsmail olma ihtimalini güçlendiriyor.

[3] Zımnen, "Nasıl ki vaktiyle bu şehrin (Mekke'nin) kurucuları olan İbrahim ve İsmail zorluk meşakkat ve sıkıntılar içinde olmuşlarsa, aynı şekilde sen de (ey Muhammed) zorluk sıkıntı ve meşakkat içerisinde bir hayat süreceksin."

8. Biz ona iki göz vermedik mi?

9. Bir dil ve bir çift dudak **vermedik mi?**

10. Ona iki yol göstermedik mi?

11. Hal böyleyken, o, sarp yokuşu aşmak için hiçbir çaba göstermiyor.

12. Sen, o sarp yokuşun ne olduğunu biliyor musun?

13. O, insanları özgürlüğe kavuşturmaktır.

14-15. Kıtlık ve darlık dönemlerinde, yetim kalmış bir akrabayı doyurmaktır.

16. Ya da perişan haldeki bir yoksula **kol kanat germektir.**

17. Bütün bunların yanında[4], tabi ki iman etmiş olan, birbirlerini **zorluklara** direnmeye teşvik eden ve merhametli olmayı öğütleyen kimselerden olmaktır.

18. İşte böyleleri şerefli bir topluluktur[5].

19. Mesajlarımızı inkâr edenler ise, aşağılık bir güruhtur[6].

20. Onların üzerini ateş bürüyecektir.

ŞEMS SÛRESİ (91)

Mekke döneminde nazil olmuştur.
15 ayettir. Adını, 1. ayette geçen "şems" (güneş) kelimesinden almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Güneş'e ve onun yükselen aydınlığına yemin olsun ki!

2. Onu izleyen Ay'a yemin olsun ki!

3. Işıyan gündüze yemin olsun ki![1]

4. Onu örten geceye yemin olsun ki!

5. Gökyüzüne ve onu yapana yemin olsun ki!

6. Yeryüzüne ve onu yuvarlayıp-döşeyene yemin olsun ki!

7-8. İnsanın öz benliğine ve onu biçimlendirene; ardından da onu günah **duygusuyla** ve kulluk bilinciyle donatana yemin olsun ki!

9. **Benliğini günahtan** arındıran kesinlikle kazanacaktır.

٥٩٤

أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ۝ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ۝ وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ۝
فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ۝ فَكُّ رَقَبَةٍ ۝
أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ۝ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ ۝ أَوْ
مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ ۝ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ
وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ۝ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ۝ وَالَّذِينَ
كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ۝ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤْصَدَةٌ ۝

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الشَّمْسِ آيَاتُهَا ١٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا ۝ وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا ۝ وَالنَّهَارِ إِذَا
جَلَّاهَا ۝ وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا ۝ وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا ۝
وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا ۝ وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا ۝ فَأَلْهَمَهَا
فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا ۝ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا ۝ وَقَدْ خَابَ مَنْ
دَسَّاهَا ۝ كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا ۝ إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا ۝
فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ۝ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا
فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنْبِهِمْ فَسَوَّاهَا ۝ وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ۝

10. Onu **günaha** bulayan ise mutlaka zarara uğrayacaktır.

11. Semud **halkı** yalanlamıştı **başlarına gelecek** dehşetli azabı.[2]

12. Derken, en azgın olanları önayak olunca **deveyi öldürdüler.**

13. Oysa Allah'ın peygamberi **Salih** onları **uyarmış ve** "Allah'ın **gönderdiği** deveye ve onun su içme **hakkına dokunmayın**" demişti.

14. **Ama onlar** yalancılıkla suçladılar onu ve öldürdüler **deveyi**. Rab'leri de günahları yüzünden azabı başlarına geçirdi onların ve yerlebir etti orayı.

15. **Çünkü Rabbin bir işin** sonucunu dert etmez![3]

---

[4] Burada ***sümme*** (sonra) edatı ile zamansal açıdan bir sonralık kastedilmeyip, "bütün bunların yanında ayrıca şunları şunları da..." denilmek istenmektedir.

[5] Bak: Vakıa: 8'in dipnotu

[6] Bak: Vakıa: 9'un dipnotu

[1] Lafzen: "*Andolsun ışıdığı zaman gündüze!*"

[2] Bu yorum için bak: **Razi.** Yahut, "*Azgınlıkları yüzünden **peygamberlerini** yalanladılar*"

[3] Yani, Allah bir şeyi irade etmişse, neticesini önemsemez; "Acaba böyle yaparsam sonucu kötü olur mu?" diye endişe etmez; irade ettiği şeyi gerçekleştirir.

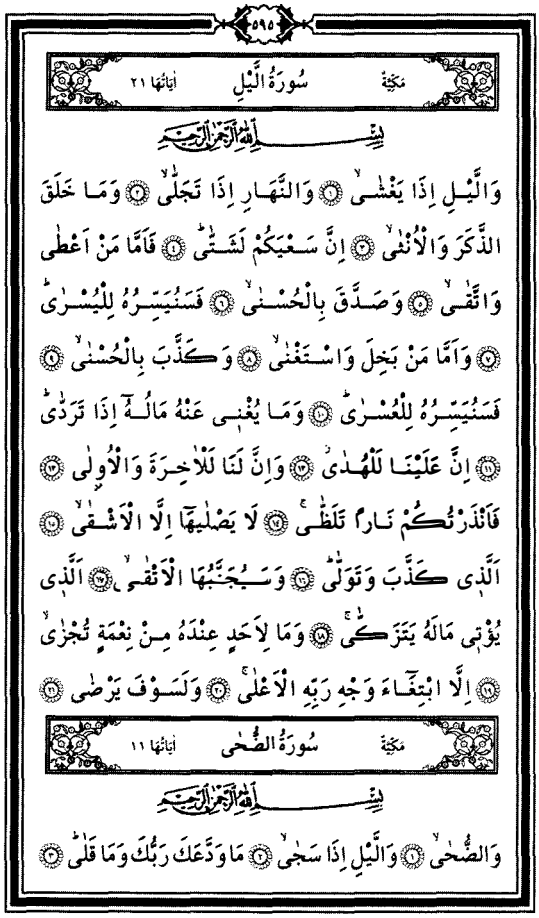
٥٩٥

مَكِّيَّة سُورَةُ اللَّيْلِ آياتُها ٢١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالَّيْلِ إِذَا يَغْشَىٰ ۝ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّىٰ ۝ وَمَا خَلَقَ
الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ۝ إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّىٰ ۝ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ
وَاتَّقَىٰ ۝ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَىٰ ۝ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَىٰ
۝ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَىٰ ۝ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَىٰ ۝
فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَىٰ ۝ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّىٰ
۝ إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ ۝ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَىٰ ۝
فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّىٰ ۝ لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ۝
الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ۝ وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى ۝ الَّذِي
يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ۝ وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَىٰ
۝ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَىٰ ۝ وَلَسَوْفَ يَرْضَىٰ ۝

مَكِّيَّة سُورَةُ الضُّحَىٰ آياتُها ١١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالضُّحَىٰ ۝ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ۝ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ ۝

LEYL SÛRESİ (92)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 21 ayettir. Adını, 1. ayette geçen "leyl" (gece) kelimesinden almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-4. Karanlığa boğan[1] geceyi düşün! Işıdığı zaman gündüzü düşün! Erkeği ve dişiyi yarattığı şeyi düşün! **İşte bunlar nasıl birbirinden farklıysa, aynı şekilde** çabalarınız **da öyle** türlü türlüdür.

5-7. Bundan dolayı, her kim **Allah için** bağışta bulunup, Allah'a karşı sorumluluklarının bilincinde olur ve de mutlak güzelliğin doğruluğunu kabullenirse; Biz de **buna karşın**, ona, kolay **elde edilebilen cennete girmeyi daha da** kolaylaştıracağız.

8-10. Ama her kim ki cimrilik edip, kendi kendine yeterli olacağını sanır ve de mutlak güzelliği yalanlarsa, **bu kez de onun** zor **katlanılacak cehenneme girmesini** kolaylaştıracağız; ve **oraya** yuvarlandığında da malının bir yararı olmayacak ona.

12-14. **Bakın!** Bize düşen doğru yolu göstermektir. Hem bu dünyada hem öte dünyada **egemenlik** elbette Bizimdir. Ben sizi yakıp kavuracak bir ateşin **azabına** karşı uyarıyorum.

15-18. **Bakın!** Oraya, **hakikati** yalanlayıp ondan yüz çeviren iflah olmaz azgınlardan başkası girmez. Arınmak için malını **Allah yolunda** harcayarak, **Allah'a kullukta** samimiyetini gösterense ondan uzak tutulur.

19-21. Çünkü Yüce Rabb'inin rızasını kazanma çabasının dışında, hiç kimsenin, karşılığı verilebilecek bir iyiliği yoktur.[2] **Bu çabayı gösterenden ise Allah** elbette hoşnut olacaktır.

DUHÂ SÛRESİ (93)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 11 ayettir. Adını, 1. ayette geçen "duha" (kuşluk vakti) kelimesinden almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Yükselen aydınlığa[1] yemin olsun ki!

2. Dinginleşen geceye yemin olsun ki!

3. Rabbin ne darıldı sana; ne terketti seni.

---

[1] Lafzen: "*Karanlığa boğduğu zaman*"

[2] Yani, Allah nezdinde karşılık görecek olan şey, yapılan amelin kendisi değil, Allah'ın rızasını kazanmak için gösterilen ihlas ve samimiyettir.

[1] ***Duha***: kuşluk vakti. Güneşin aydınlığının yavaş yavaş yeryüzünü sarmaya başladığı vakit.

4. **Şunu bil ki**, senin için, gelecek geçmişten iyi olacak.

5. Rabbin sana verecek; sen de memnun kalacaksın.

6. **Düşünsene**! Rabbin seni yetim bulup barındırmadı mı?

7. Seni yitik bulup yol göstermedi mi?

8. Seni yoksul bulup zenginleştirmedi mi?

9. Bu yüzden yetimi ezme sakın!

10. Sakın azarlama isteyeni!

11. Rabbinin **verdiği bunca** nimete şükret!

İNŞİRAH SÛRESİ (94)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 8 ayettir. Adını, 1. ayette geçen Hz. Peygamber'in kalbinin ferahlatılması (inşirah) ile ilgili anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. İçini ferahlatmadık mı?[1]

2-3. Belini büken yükü kaldırmadık mı?

4. Şanını yüceltmedik mi?

5. Zaten her zorluğun yanında bir kolaylık vardı.

6. Her zorluğun yanında bir kolaylık yine olacak.

7-8. **O halde** işin bitince kalk ve özlemle Rabbine yönel!

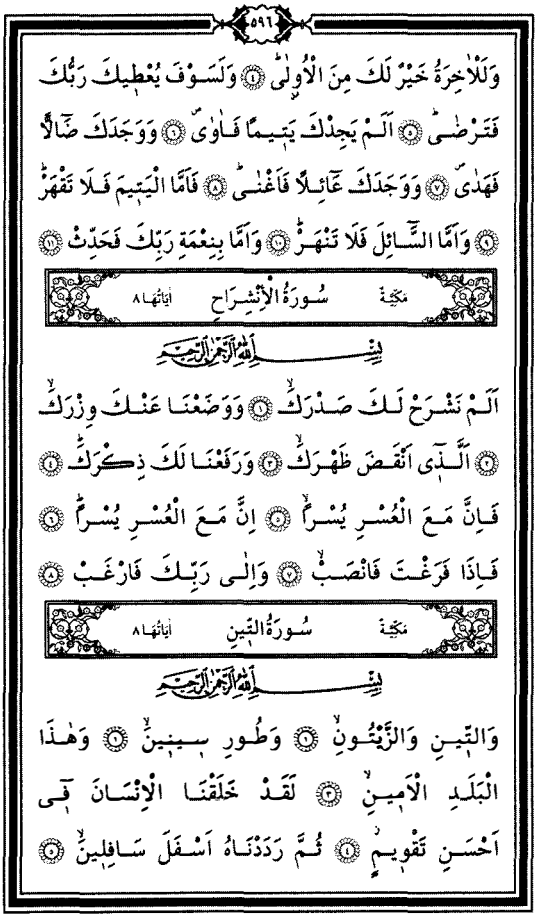

TÎN SÛRESİ (95)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 8 ayettir. Adını, 1. ayette geçen "tin" (incir) kelimesinden almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Andolsun incir ve zeytin yurduna![2] Andolsun Sina Dağı'na!

3-4. Ve şu Güvenli Belde'ye de andolsun ki, Biz insanı en mükemmel şekilde yarattık.

5. Sonra da onu, en aşağılık hale getirdik.

---

[1] Lafzen: "*Göğsünü açmadık mı*" Veya: "*Göğsünü yarmadık mı?*" Bazı âlimler Hz. Peygamberle ilgili göğsün yarılması / açılması meselesinin fiziksel olduğu kanaatindedirler. Bu durumda ayet mucizevî bir olaya işaret etmektedir. Bazı alimlere göre ise bu deyimsel (mecazi) bir ifadedir ve bununla Hz. Peygamberin kalbinde gerçekleştirilen ferahlık ve iç huzuru kastedilmektedir. Biz ayetin mucizevi yorumunu değil, mecazi yorumunu tercih ettik.

[2] Burdaki *Tin* ve *Zeytun*'un incir ve zeytin olmadığı müfessirler tarafından belirtilmektedir. Bunların bir kısmı *Tin* ve *Zeytun* diye iki dağ adı olduğunu belirtirlerken, bir kısmı iki belde adı olduğunu, bir kısmı ise iki mescit adı olduğunu söylemektedirler. Ama her ne adı olursa olsun müfessirlerin çoğunluğu bu iki kelimeyle Hz. İsa'nın doğup-yaşadığı bölgelerin kastedildiğini söylüyorlar. Bu iki kelimenin -Elmalı'nın da belirttiği gibi- özel isim olma ihtimalini göz ardı etmemekle birlikte, biz bu anlamı vereceğini düşünerek "incir ve zeytin **yurdu**" diye çevirmeyi tercih ettik. Ve bununla İsa peygamberin doğup-yaşadığı bölgeye atıfta bulunulduğuna özellikle dikkat çekmek isteriz.

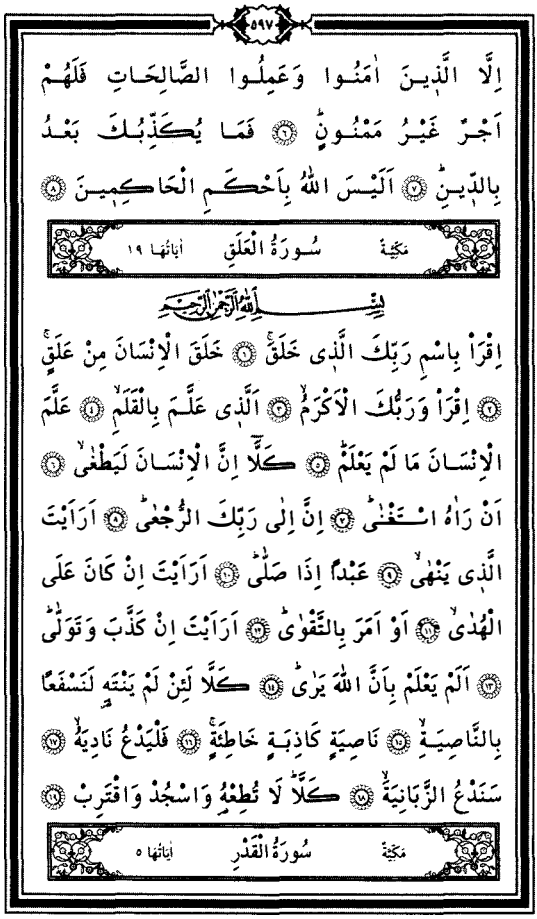
٩٩٧
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ
أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ۝ فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ
بِالدِّينِ ۝ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ۝
مَكِّيَّة سُورَةُ الْعَلَقِ آياتُها ١٩
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ
اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ
۝ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ
الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝ كَلَّا إِنَّ الْإِنسَانَ لَيَطْغَىٰ ۝
أَن رَّآهُ اسْتَغْنَىٰ ۝ إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ ۝ أَرَأَيْتَ
الَّذِي يَنْهَىٰ ۝ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ۝ أَرَأَيْتَ إِن كَانَ عَلَى
الْهُدَىٰ ۝ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَىٰ ۝ أَرَأَيْتَ إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ
۝ أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَىٰ ۝ كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًا
بِالنَّاصِيَةِ ۝ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ۝ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ۝
سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ۝ كَلَّا لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِب ۝
مَكِّيَّة سُورَةُ الْقَدْرِ آياتُها ٥

6. Ancak, iman edip, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenleri hariç **tuttuk**! Böylelerine kesintisiz bir mükâfat **bahşettik**.

7. **Hal böyle iken**, Ahiret hakkında seni kim yalancılıkla suçlayabilir ki?

8. Allah hükmedenlerin en mükemmeli değil mi **yoksa?**

'ALAK SÛRESİ (96)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 19 ayettir. Adını, 2. ayette geçen ve insanın yaratılışının bir aşamasını ifade eden "alak" kelimesinden almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-5. **Haydi** duyur[1] o Yaratan Rabbinin adını: insanı, **rahme** tutunan[2] **bir maddeden** yaratan **Rabbinin**...! Duyur, son derece cömert olan Rabbinin adını: kalemle **yazmayı** öğreten, insana bilmediklerini öğreten **Rabbinin**...!

6-8. Hal böyleyken, yine de insan ne zaman kendini yeterli görse, hemen azgınlaşır. Oysa en nihayet herkes Rabbine dönecek.

9-12. Gördün **değil**[3] mi namaz kıldığında bir kulu engelleyeni? Böylesinin doğru yolda olabileceğini hiç düşünür müsün? Ya da Allah'a yürekten kulluk etmeyi emredebileceğini?

13-14. Gördün **değil**[4] mi **böylesinin hakikati** yalan sayıp **ondan** yüz çevirdiğini? Peki, o, Allah'ın kendisini gördüğünü bilmiyor mu yoksa?

15-18. **Bakın!** Yemin olsun ki, eğer **bundan** vazgeçmezse onu saçından tutup **cehenneme sürükleyeceğiz:**, o yalancı ve günahkarın[5] saçından. O vakit, o sığındığı güçleri çağırsın bakalım; biz de zebanilerimizi çağıracağız.

19. Hayır hayır, böylesine kesinlikle itaat etme. **Sen Allah'ın huzurunda** yere kapan ve Ona yakın ol.

---

[1] Lafzen: "*Yaratan Rabbinin adıyla oku.*" Yahut "*Yaratan Rabbin adına oku*" Okuma-yazmanın gerekli kıldığı alışkanlıklara sahip olmayan bir toplumda *ikra* (oku) emri, yazılı bir metinden okumayı değil; bir şeyi, birilerine "duyurma" anlamında bir "okuma"yı ifade etmektedir. Mesela Türkçe'de de "ezan okumak" ifadesi bu anlamda bir "okuma"yı ifade eder. Kur'an, bu anlamda "birilerine okunan" yani "duyurulan" bir metindir. Bu yüzden biz, *ikra* emrini "duyur" diye çevirmeyi tercih ettik.

[2] Lafzen: "*A'lak'tan yarattı*" ***Alak*** yapışıp ilişen anlamına gelen bir kelimedir. Çocuğun ana rahminde teşekkül sürecinde ilk kırk günün ardından nutfenin rahim duvarına yapışarak tıpkı askıdaymış gibi durduğu aşamayı ifade etmektedir. Nitekim bu konudaki hadisler buna işaret etmektedirler. "Sizden birinizin yaratılışı annenizin karnında 40 gün (nutfe olarak) toplanır; sonra bunun gibi (40 gün) *alaka* olur, sonra bunun gibi (40 gün) *mudga* olur..." (**Buhari, Ebu Davud, Tirmizi; Ahmet İbn Hanbel**)

[3] İstifham (soru) taaccüp için olduğundan, ibareyi "*gördün **değil mi***" şeklinde çevirmenin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

[4] Bak: Bir önceki dipnot.

[5] Lafzen: "*yalancı ve günahkar saçından*" Ancak burada istiare yapılarak perçem kelimesi perçemin sahibinin yerine ikame edildiği için biz ayeti "perçemin sahibi" anlamı verecek şekilde, "yalancı ve günahkarın saçından" diye çevirdik. (Bak. İbn. Kuteybe, **Tevilu'l-Müşkili'l-Kuran**)

KADİR SÛRESİ (97)

Mekke döneminde nazil olmuştur.
5 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve Kur'an'ın indirildiği geceyi ifade etmek için kullanılan "leyletü'l-kadr" (Kadir Gecesi) kelimesinden almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. Biz bu **ilahi mesajı** Kadir Gecesi'nde indirdik. Kadir Gecesi'nin ne olduğunu sen nerden bileceksin ki! Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır.

4-5. O **gece** melekler, Rablerinin izniyle, ilahi mesaj[1] taşıyarak bölük bölük inerler. **İnsanı** her tür **kötü** işten emin kılar **bu gece**; ta şafak atana kadar.

BEYYİNE SÛRESİ (98)

Mekke döneminde nazil olmuştur.
8 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve "apaçık delil" anlamına gelen "beyyine" kelimesinden almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Ehl-i Kitab'ın ve müşriklerin inkâra şartlanmış olanları, kendilerine apaçık bir delil gelse bile[2] **inandıkları dini** terk etmezler[3].

2-3. Yani, içerisinde dosdoğru kitapların **hükümleri** yer alan tertemiz sahifeleri **kendilerine** okuyan Allah'ın bir elçisi **gelse bile...**

4. **Zaten, önceki** Kitapların izleyicileri **de** kendilerine apaçık bir delil geldikten sonra ayrılığa düşmüşlerdi.

5. Oysa onlar, her tür batıldan uzak duran birileri olarak, - bütün içtenlikleriyle - dini yalnızca Allah'a özgü kılıp, yalnızca Ona ibadet etmekle ve namaza özen gösterip, zekâtı da vermekle emrolunmuşlardı. Çünkü bu, doğruluğu kesin olan bir dindir.

6. Gerçek olan şu ki, Ehl-i Kitab'ın ve Müşriklerin inkâra şartlanmış olanları cehennem ateşinde sürekli kalacaklardır. İşte bunlar yaratıkların en şerlileridir.

7. Ama iman edip de **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler yaratılanların en hayırlılarıdırlar.

8. Onların Rablerinin yanındaki mükâfatı, içerisinden dereler çağıldayan ebedi **mutluluk** mekânı cennetler[4] olacaktır. Onlar orada ebediyen kalacaklardır. Allah onlardan hoşnut olacak, onlar da Allah'tan hoşnut olacaklardır. İşte bu, Rabbinin **kudret ve azameti karşısında içerisinde** bir korku ve saygı duyan[5] kimsenin hakkıdır.

---

[1] Lafzen: "*melekler ve ruh*". Esed'e göre bu ayette geçen ***ruh*** kelimesi Kur'an'da "ilahi esin" (vahiy) anlamında kullanılmasının tartışmasız ilk örneğidir.

[2] Lafzen: "*gelinceye kadar*"

[3] Bazı dil bilginleri ***münfekkine*** kelimesini ***hâlikine*** olarak tefsir etmişlerdir. (Bak: **Begavi**) Bu durumda anlam "*...apaçık deliller gelinceye kadar helak olmazlar*" şeklinde olur.

[4] Bak: Tevbe:72'nin dipnotu

[5] ***Huşu***: Kişinin Allah'ın kudret ve azameti karşısında duyduğu korku.

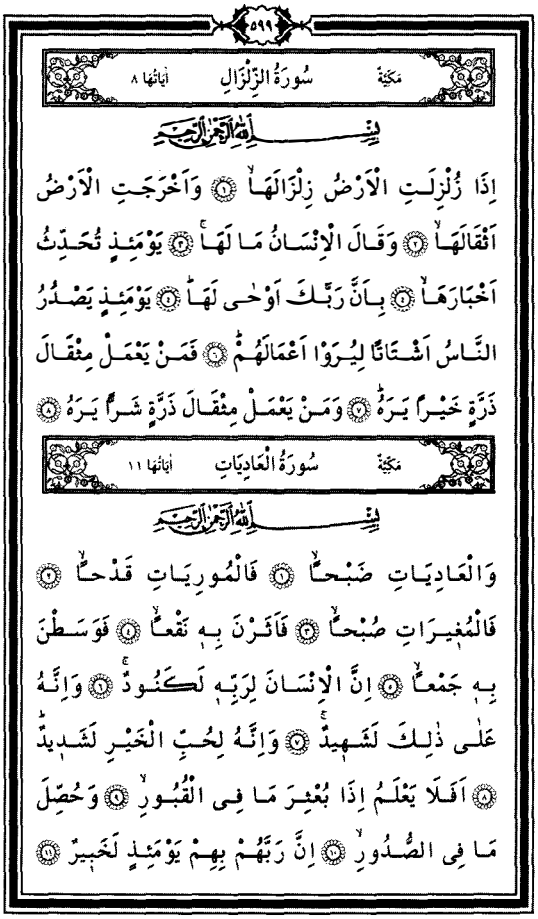
٥٩٩

مَكِّيَّة سُورَةُ الزِّلْزَالِ آياتها ٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا ۝ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ
أَثْقَالَهَا ۝ وَقَالَ الْإِنسَانُ مَا لَهَا ۝ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ
أَخْبَارَهَا ۝ بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَىٰ لَهَا ۝ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ
النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ ۝ فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ
ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۝ وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۝

مَكِّيَّة سُورَةُ الْعَادِيَاتِ آياتها ١١

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا ۝ فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا ۝
فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا ۝ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ۝ فَوَسَطْنَ
بِهِ جَمْعًا ۝ إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ۝ وَإِنَّهُ
عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ۝ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ۝
أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ ۝ وَحُصِّلَ
مَا فِي الصُّدُورِ ۝ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ۝

ZİLZÂL SÛRESİ (99)

Bazı âlimlere göre Mekke döneminde bazılarına göre ise Medine döneminde nazil olmuştur. 8 ayettir. Adını, kıyametin kopuşu tasvirinin yapıldığı surenin ilk ayetinde geçen ve "yer sarsıntısı"nı ifade eden anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Yer sarsıldıkça sarsıldığı zaman...
2. Yeryüzü yükünü boşalttığı an...
3. Ve insan, "Buna ne oluyor **böyle!**" diye **şaşırdığı** an...
4. **Evet**, işte o zaman, **yeryüzü** anlatır olan biteni;
5. Rabbinin[1] kendine bildirdiği şekilde.
6. İşte o gün bütün insanlar, yaptıkları kendilerine gösterilsin diye birer birer gelecek.
7. Ardından, kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görecek.
8. Kim de zerre kadar kötülük yapmışsa, o da onu görecek.

ÂDİYÂT SÛRESİ (100)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 11 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve "soluk soluğa koşan (atlar)" anlamına gelen "adiyât" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. Nefes nefese koşup, kıvılcımlar saçan...

3-4. Sabah vakti baskın yapıp da tozu dumana katan...

5-6. **Ve ardından** kalabalıkların arasına dalan **o atlara**[2] andolsun ki, insan Rabbine karşı çok nankördür.

7. Buna kendi de şahittir.

8. Servete pek düşkündür o.

9-10. **Yoksa Ahiret Günü** mezardakiler diriltilip de **herkesin** kalbinde **gizlediği** şey ortaya döküldüğünde **başına gelecekleri** bilmiyor mu o?

11. Rab'lerinin **her şeyden** haberdar **olduğunu** mutlaka **görecekler** o gün.

---

[1] Senin Rabbinin.

[2] Bazı müfessirler burada atların, bazıları ise develerin kastedildiğini söylemiştir. Ancak, adiyat'ın atlar için kullanılması tercihe şayan bir görüştür. Adiyat'ın atlar olduğunu söyleyen alimler bununla mücahitlerin atlarının kastedildiğini; develer olduğunu söyleyenler ise hacıların develeri olduğunu söylemişlerdir. Ancak surenin Mekki olması bunların mücahitlerin atları olma ihtimalini zayıflatıyor. Bununla talan yapan kimselerin atlarının kastedilmesi de söz konusu olabilir. 6. ayette insanın Rabbine karşı nankör olduğunun ifade edilmesi bu ihtimali güçlendiriyor.

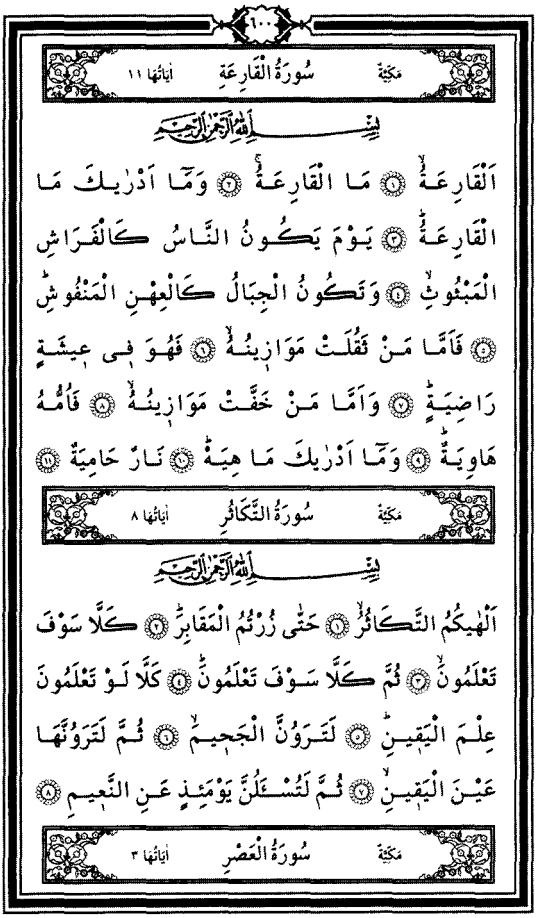

KÂRİ'A SÛRESİ (101)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 11 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve "korkunç sarsıntı" anlamına gelen "kâri'a" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. O korkunç sarsıntı **var ya!**

2. Nedir o korkunç sarsıntı, **bilir misin?**

3. O korkunç sarsıntının ne olduğunu sen nerden bileceksin ki?

4. O gün insanlar darmadağın **uçuşan** böcekler gibi olacak!

5. Dağlar hallaç pamuğu gibi savrulacaktır!

6-7. Sonra kimin **sevabı** ağır gelirse, o, hoşnut **kalacağı** bir yaşama kavuşacak.

8-9. Kimin de **sevabı** hafif gelirse, *haviye* anasını[1] **ağlatacak onun.**

10. *Haviye* nedir bilir misin sen?

11. Yakıp-kavuran bir ateştir o.

[1] Lafzen: "Anası *haviye*dir onun." Bu ayette ateşin sarıp kuşatması, ananın evladını sıkıca sarıp kucaklamasına teşbih edilmiştir. Ancak Türkçe'de "ananın sarması"nda daha ziyade şefkat çağrışımı ağır bastığı için, ayeti bu şekilde çevirmeyi tercih ettik.

[2] Lafzen: "*kesin bir bilgiyle*"

TEKÂSÜR SÛRESİ (102)

Mekke döneminde nazil olmuştur. Medine döneminde nazil olduğunu söyleyenler de vardır. 8 ayettir. Adını, 1. ayette geçen "(servet) yığmak" (tekasür) ile uğraşanların kınandığı anlatıdan almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-2. **Servet** yığmak sizi o denli oyaladı ki, sonunda geberip gittiniz.

3. **Ancak ölüm kurtuluş** olmayacak **size**; yakında anlayacaksınız.

4. Yoo! Asla **kurtuluş** olmayacak, pek yakında anlayacaksınız.

5. **Ah!** Keşke onu tam anlamıyla[2] anlayabilseydiniz?

6. **Balan!** Cehennemi elbette göreceksiniz!

7. Hem de bizzat gözlerinizle göreceksiniz!

8. Sonra da o gün, **size verdiğimiz** nimetlerin hesabını vereceksiniz!

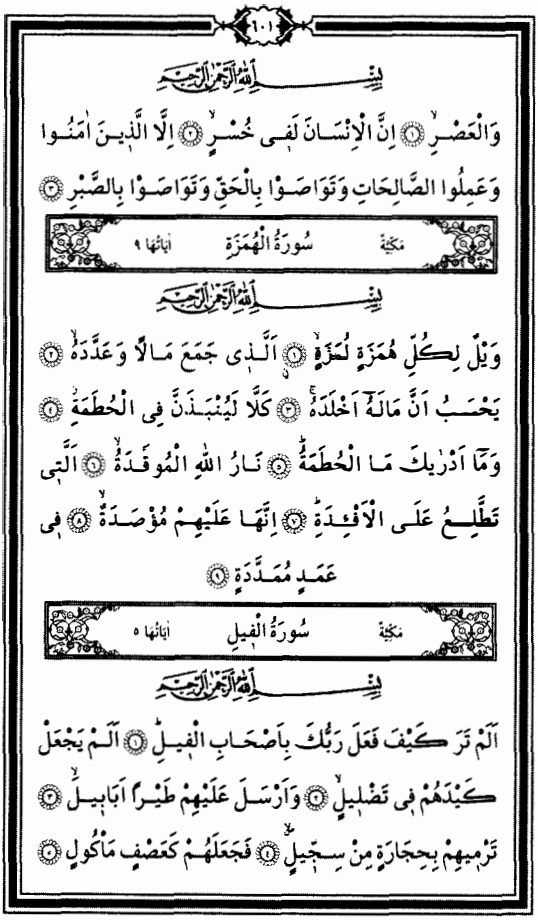

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالْعَصْرِ ۝ اِنَّ الْاِنْسَانَ لَفِيْ خُسْرٍ ۝ اِلَّا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ ۝

سُوْرَةُ الْهُمَزَةِ — مكية — آياتها ٩

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ ۝ اَلَّذِيْ جَمَعَ مَالًا وَّعَدَّدَهٗ ۝
يَحْسَبُ اَنَّ مَالَهٗٓ اَخْلَدَهٗ ۝ كَلَّا لَيُنْۢبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ۝
وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا الْحُطَمَةُ ۝ نَارُ اللّٰهِ الْمُوْقَدَةُ ۝ الَّتِيْ
تَطَّلِعُ عَلَى الْاَفْـِٕدَةِ ۝ اِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّؤْصَدَةٌ ۝ فِيْ
عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ ۝

سُوْرَةُ الْفِيْلِ — مكية — آياتها ٥

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِاَصْحٰبِ الْفِيْلِ ۝ اَلَمْ يَجْعَلْ
كَيْدَهُمْ فِيْ تَضْلِيْلٍ ۝ وَّاَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا اَبَابِيْلَ ۝
تَرْمِيْهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّنْ سِجِّيْلٍ ۝ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّاْكُوْلٍ ۝

ASR SÛRESİ (103)

Mekke döneminde nazil olmuştur. Medine döneminde nazil olduğunu söyleyenler de vardır. 3 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve zamanın geçiciliğine vurgu yapan "asr" (zaman) kelimesinden almıştır

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. Akıp giden zamana[1] andolsun ki insan elbette ziyandadır. Yalnızca iman edip de, **Allah'ın** güzel **gördüğü** ameller işleyenler ve de hakkı ve sabrı birbirine tavsiye edenler bunun dışındadır.

[1] ***Asr*** kelimesine "çağ", "asır", "ikindi vakti" gibi anlamlar verilmiştir. Ancak bize göre burada "zamanın geçiciliği"ne vurgu yapılmaktadır. Çünkü zaman geçip gitmektedir ve insan –genellikle- bunun farkında olmadığı için, Allah'a kulluğunu ihmal ederek hayatını ve geleceğini heba etmektedir. Sadece, iman edip Allah'ın güzel gördüğü ameller işleyenler Allah'a karşı sorumluluklarını yerine getirerek zarar etmekten kurtulmaktadırlar.

HÜMEZE SÛRESİ (104)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 9 ayettir. Adını, arkadan çekiştirip alay edenlerin kınandığı 1. ayette geçen "hümeze" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-9. Yazıklar olsun, **o** arkadan çekiştirip alay edenlere. Mal biriktirip sayar-durur böylesi. Bir de sanır ki, serveti kendini sonsuz yaşatacak. Hayır hayır, **asla düşündüğü gibi değil**! Kesinlikle *hutame*'ye atılacak o. *Hutame* nedir bilir misin sen? Allah'ın yaktığı bir ateştir o, **ısısı** iliklere işleyen... Ve onlar direklere bağlı bir haldeyken, o **ateş** sarıverecek onları.

FİL SÛRESİ (105)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 5 ayettir. Adını, Mekke'ye saldıran Ebrehe'nin oluşturduğu fil ordusundan ve bu ordunun başına gelenlerden söz eden anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Fillerden ordu kuranları[2] Rabbin ne yaptı, görmedin mi?

2. Hesaplarını altüst etmedi mi?

3. Üzerine sürü sürü kuşlar yolladı onların.

4. Önceden belirlenmiş[3] taşlar atıyorlardı üzerlerine.

5. Böylece **Rabbin** onları biçilmiş[4] ekine döndürdü.

[2] Lafzen: "Filin arkadaşlarına"

[3] Siccil kelimesi hem sertleşmiş çamur, hem de tescil edilmiş, kayda geçirilmiş, belirlenmiş anlamlarına gelmektedir. Biz burada siccil kelimesine, "sertleşmiş çamur" anlamı vermek yerine, "önceden (Allah'ın takdiri ile) belirlenmiş taşlar" anlamını vermeyi tercih ettik. Kelimenin bu anlamı için bkz. Ragıb: Müfredat; Zemahşeri ve Razi: 11/82. ayet ile ilgili yorumları.

[4] Lafzen: "Yenilmiş"

KUREYŞ SÛRESİ (106)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 4 ayettir. Adını, Kureyş kabilesine bahşedilen nimetlerin yer aldığı anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-4. Kureyş **Kabilesinin** güvenliğini[1] **sağladığı** için; **evet evet hiç olmazsa** onların yaz ve kış **yaptıkları** yolculuğun güvenliğini sağladığı için kulluk etsinler şu Mabed'in[2] Rabbi'ne: aç kalmasınlar diye onları doyuran ve korkudan emin kılan **Rabb'e**.

MÂUN SÛRESİ (107)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 7 ayettir. Adını, 7. ayette geçen ve "küçücük bir yardım" anlamına gelen "mâun" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. Gördün **değil**[3] mi Hesap[4] **Günü**'nü inkar edeni[5]! İşte o var ya; odur yetimi itip-kakan; yoksulu doyurmaya[6] önayak olmayan!

4-7. Yazıklar olsun ibadet[7] ettiğini **sanan**[8] **böylelerine**[9] ki, bunlar kendi ibadetlerini **bile** ciddiye almıyorlar. Küçücük bir yardımı **bile** esirgedikleri halde, **kalkıp bir de dindarlık** gösterisi yapıyorlar.

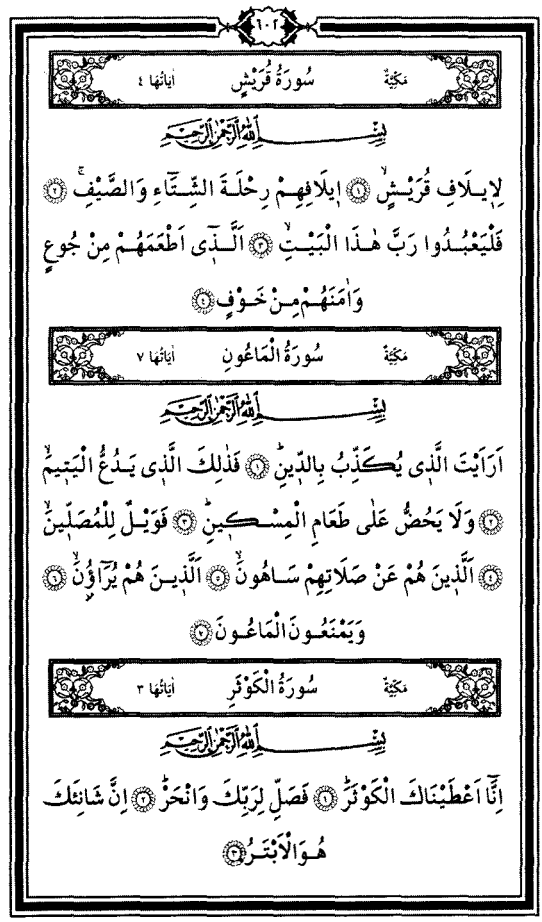

١٠٢

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ قُرَيْشٍ اٰيَاتُهَا ٤

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

لِاِيلَافِ قُرَيْشٍۙ ﴿١﴾ اِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَٓاءِ وَالصَّيْفِۚ ﴿٢﴾
فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هٰذَا الْبَيْتِۙ ﴿٣﴾ اَلَّذٖٓى اَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ
وَاٰمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ﴿٤﴾

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الْمَاعُونِ اٰيَاتُهَا ٧

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَرَاَيْتَ الَّذٖى يُكَذِّبُ بِالدّٖينِؕ ﴿١﴾ فَذٰلِكَ الَّذٖى يَدُعُّ الْيَتٖيمَۙ
﴿٢﴾ وَلَا يَحُضُّ عَلٰى طَعَامِ الْمِسْكٖينِؕ ﴿٣﴾ فَوَيْلٌ لِلْمُصَلّٖينَۙ
﴿٤﴾ اَلَّذٖينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَۙ ﴿٥﴾ اَلَّذٖينَ هُمْ يُرَٓاؤُنَۙ ﴿٦﴾
وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

مَكِّيَّةٌ سُورَةُ الْكَوْثَرِ اٰيَاتُهَا ٣

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اِنَّٓا اَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَؕ ﴿١﴾ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْؕ ﴿٢﴾ اِنَّ شَانِئَكَ
هُوَ الْاَبْتَرُ ﴿٣﴾

KEVSER SÛRESİ (108)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 3 ayettir. Adını, 1. ayette geçen "kevser" (her şeyin en çoğu) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Düşünsene! Biz sana her nimetin en çoğunu verdik.

2. Bu yüzden Rabbin için namaz kıl ve Ona yönel![10]

3. Asıl hayırdan mahrum kalacak olan senden nefret edendir, bunu bil!

---

[1] ***İlaf***, Mekkelilerin, çevrelerindeki devletlerin ve kabilelerin bölgelerinde güvenli bir şekilde ticaret ve seyahat etmelerini sağlayan bir güvenlik anlaşmasıydı. Bu sayede herhangi bir tehlikeye maruz kalmadan güvenli bir şekilde ticaret ve seyahat edebiliyorlardı. Allah onlara bu güven ortamını sağlayanın kendisi olduğunu hatırlatmaktadır.

[2] Yani, Kabe'nin...

[3] İstifham (soru) taaccüp için olduğundan, ibareyi "*gördün **değil** mi*" şeklinde çevirmenin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

[4] Lafzen: "*Din'i yalanlayanı.*" Ancak burada "din" kelimesi bilinen anlamıyla "İslam Dini" anlamına gelmemektedir. Çünkü Mekke döneminde "din" kelimesi ya *yevmi'd-din* yahut *kezzebe bi'd-din* formunda kullanılmaktadır ve "ahiret (hesap) günü" kaste-

dilmektedir. (Bak: **Zemahşeri, Razi, Begavi**)

[5] Lafzen, "*yalan sayanı*"

[6]) Bak: **Hakka: 34**'ün dipnotu

[7] Burda ***salât*** kelimesi, bilinen anlamıyla "namaz" anlamına gelmemektedir. Çünkü sure Mekki'dir ve surenin muhatapları münafiklar değil, müşriklerdir. Dolayısıyla söz konusu olan ***salât***'ın Mekkeli müşriklerce ifa edilen dua ve ibadetleri içerdiği ortadadır.

[8] Bu ekleme ayetin genel anlamından çıkmaktadır.

[9] İbarenin başındaki ***fe*** edatı cümleyi önceki cümleyle ilişkilendirmektedir. Bu yüzden bu ilişkiyi kurabilmek için "böyleleri" ifadesiyle cümleyi önceki cümleyle ilişkilendirmek istedik.

[10] ***Nehara*** fiili "yönelmek" anlamına gelebildiği gibi "kurban kesmek" anlamına da gelmektedir. Bilindiği gibi Kurban kesme ibadeti Mekke Döneminde değil Medine Döneminde uygulanmıştır. Sure'nin Mekki olması hasebiyle, burada "kurban kesme"nin değil "Allah'a yönelme"nin kastedilmesi daha makul görünüyor. Bu yüzden biz çeviriyi "*Rabbin için namaz kıl ve **Ona** yönel*" şeklinde yaptık. Ancak, bazı âlimler, tıpkı namaz gibi kurban kesmenin de Mekkeli müşriklerce bilinen bir ibadet olduğunu, bu yüzden bu ayetle kurbanın putlar için değil Allah için (Allah adına) kesilmesi gerektiğinin ifade edildiğini söylemektedirler.

KÂFİRÛN SÛRESİ (109)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 6 ayettir. Adını, 1. ayette geçen "kâfirûn" (kâfirler) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. De ki: Ey kâfirler!
2. Ben sizin taptıklarınıza asla tapmam.
3. Siz de benim taptığıma tapmazsınız.
4. Ben sizin taptığınıza asla tapmayacağım.
5. Siz zaten benim taptığıma tapmazsınız[1].
6. Dininiz sizin olsun; benim dinim bana **yeter**!

NASR SÛRESİ (110)

Medine döneminde nazil olmuştur. 3 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve Allah'ın müminlere yardımından (nasr) söz eden anlatıdan almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-3. Allah'ın yardımı gelip de zafer gerçekleştiğinde; ve insanların dalga dalga Allah'ın dinine girdiklerini gördüğünde Rabbinin adını övgüyle yücelt; ve Ondan bağışlanma dile. Çünkü O, tevbeleri en güzel şekilde kabul eder.

[1] Ayetlerde hangi zamanın kastedildiği konusunda bir belirsizlik vardır. Alimlerin pek çoğu, 2 ve 3 ayetlerin, 4. ve 5. ayetlerden farklı bir zaman dilimini ifade ettiğini söylemektedirler. Ancak Şevkani gibi bazı âlimler 4. ve 5. ayetlerin farklı bir zaman dilimini ifade için değil, 2. ve 3. ayetlerin anlamını tekid için getirildikleri kanaatindedirler. Nitekim bu tür kullanımın hem Arap şiirinde, hem Hadislerde ve hem de Kur'an'da pek çok örneği görülebilir. Bu ayetlerin daha farklı çeviri seçenekleri ile ilgili bak: **Zemahşeri, Razi.** Bazılarına göre ise bu ayetlerdeki ***ma*** edatı *mevsuliye* değil *mastariye*'dir. Bu durumda anlam şöyle olur: "*Ey kâfirler! Ben sizin yaptığınız ibadeti yapmam, siz de benim yaptığım ibadeti yapmazsınız.* (...)"

١٠٢

مكية سُورَةُ الْكَافِرُونَ آياتها ٦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۝١ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ۝٢
وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝٣ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ ۝٤
وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۝٥ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ۝٦

مدنية سُورَةُ النَّصْرِ آياتها ٣

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ۝١ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ
فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ۝٢ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ
إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ۝٣

مكية سُورَةُ تَبَّتْ آياتها ٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝١ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ
۝٢ سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۝٣ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ
۝٤ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ ۝٥

MESED (TEBBED) SÛRESİ (111)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 5 ayettir. Adını, surenin sonundaki "mesed" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1. Kahrolsun Ebu Leheb! Kahrolup gitti **zaten**.
2. Ne malı kurtarabilecek onu, ne de kazandıkları.
3. Alevli bir ateşe girecek o yakında.
4. O iğrenç söylentileri taşıyan[2] karısıyla birlikte...
5. Bir de urgan **olacak** o kadının boynunda...

[2] Lafzen: "odun hamalı" Hammalate'l-hatab (odun hamalı) deyimi mecazi anlamda söz getirip götüren kimseler için kullanılmaktadır. Bir kimsenin fitne çıkarmak için söz getirip götürmesi mecazi olarak ateşi alevlendirmek için odun taşımaya benzetilmiştir. Ayette, Ebu Leheb'in karısının, Hz. Peygamber'e karşı Mekkelileri kışkırtmak amacıyla üstlendiği bu iğrenç role dikkat çekilmektedir. Bu yüzden biz ayetteki bu mecazi anlamı dikkate alarak çevirmeyi tercih ettik.

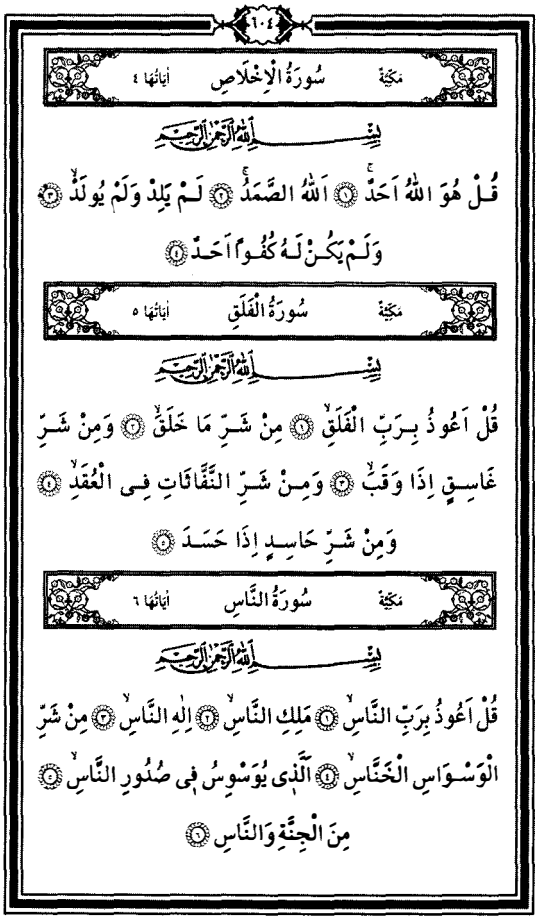

مَكِّيَّة سُورَةُ الْإِخْلَاصِ اٰيَاتُهَا ٤

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ ۝ اَللّٰهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُوْلَدْ ۝
وَلَمْ يَكُنْ لَّهٗ كُفُوًا اَحَدٌ ۝

مَكِّيَّة سُورَةُ الْفَلَقِ اٰيَاتُهَا ٥

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۝ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۝ وَمِنْ شَرِّ
غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ۝ وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ فِى الْعُقَدِ ۝
وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ۝

مَكِّيَّة سُورَةُ النَّاسِ اٰيَاتُهَا ٦

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

قُلْ اَعُوْذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝ مَلِكِ النَّاسِ ۝ اِلٰهِ النَّاسِ ۝ مِنْ شَرِّ
الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝ الَّذِىْ يُوَسْوِسُ فِىْ صُدُوْرِ النَّاسِ ۝
مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۝

İHLÂS SÛRESİ (112)

Mekke döneminde nazil olmuştur. 4 ayettir. Adını, surenin içeriğinden mülhem olarak almıştır.

Hem Rahman, hem Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım

1. De ki: O Allah Tek'tir.
2. Allah Samed'dir.[1]
3. Ne doğmuştur O, ne doğurmuştur.
4. Onun hiçbir dengi yoktur.

[1] ***Samed*** kelimesi Türkçeye bir ya da birkaç kelimeyle çevrilmesi hayli zor olan bir kelimedir. Dil bilginleri ve Müfessirler ***Samed*** kelimesinin iki ayrı anlam alanından söz etmektedirler. Birinci anlamıyla kelime "Bütün ihtiyaçlar konusunda kendisine yönelilen, kendisine başvurulan efendi." Ya da "Kendisinden üstünü bulunmayan bir kavmin efendisi." gibi anlamlara gelmektedir. Diğer anlamıyla ise, "İçinde boşluk olmayan, som, parçalara ayrılamayan (yekpare) ... "gibi anlamlara gelmektedir. (Bak: **Lisanu'l- Arab, Zemahşeri, Razi**) Allah, ***Samed*** kelimesinin birinci anlamıyla, "Her tür ihtiyaç anında sadece kendisine yönelinen, bütün ihtiyaçları eksiksiz karşılayan, kendisinden üstün hiçbir güç bulunmayan sığınılacak tek merci"dir. İkinci anlamıyla ise, "Farklı kişiliklere bölünemeyen, varlığı ve birliği ile bölünmez bir bütün olan, eksilip çoğalmayan, tabiri caiz ise baştan sona (yekpare) bir tanrı olan Tek İlah"tır. Kelime ikinci anlamıyla Hristiyanların "teslis" (üç tanrı) inancına yönelik bir cevap niteliği taşımaktadır.

FELAK SÛRESİ (113)

Hangi dönemde indiği kesin olarak bilinmiyor. 5 ayettir. Adını, 1. ayette geçen ve "şafak" anlamına gelen "felâk" kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-5. De ki: Sığınırım şafağın Rabbine, yarattığı her şeyin şerrinden: Karanlık çöktüğü zaman gecenin şerrinden; üfürükçü büyücülerin şerrinden[2]; hased ettiğinde hasetçinin şerrinden.

NÂS SÛRESİ (114)

Hangi dönemde indiği kesin olarak bilinmiyor. 6 ayettir. Adını, surenin sonunda geçen "nâs" (insanlar) kelimesinden almıştır.

Hem Rahman, **hem** Rahim **olan** Allah'ın adıyla **başlarım**

1-6. De ki: Sığınırım ben insanların Rabbine, insanların Hükümdarına, insanların İlahına; insanların içine kuşku düşüren o sinsi ayartıcının şerrinden: ister insanlardan olsun o, isterse cinlerden.

[2] ***Neffasat*** (üfürenler / üfleyenler) kelimesi hem erkekler hem de kadınlar için kullanılır. (Abduh, **Tefsiru Cüz-i Amme**) ***Neffasatun fil ukad*** ibaresi Müfessirlerin çoğu tarafından "sihir / büyü işiyle uğraşan, düğümlere üfleyerek sihir / büyü yapan kadınlar ve erkekler" olarak anlaşılmıştır. Ancak Razi, ***neffasat*** kelimesini "cinsel cazibeleriyle erkekleri adeta büyülercesine etkileyip türlü türlü işler yaptıran kadınlar" şeklinde özetleyebileceğimiz mecazi bir anlamda yorumlamanın uygun olacağını belirtmiştir. Şayet ayeti Razi'nin dediği gibi mecazi anlamıyla anlayacak olursak, bunu sadece kadınlara tahsis etmemiz doğru olmaz. Aynı cinsel cazibe erkekler için de söz konusu olabilir. Zira yukarıda da belirttiğimiz gibi ***neffasat*** kelimesi hem erkekler hem de kadınlar için ortak olarak kullanılmaktadır.